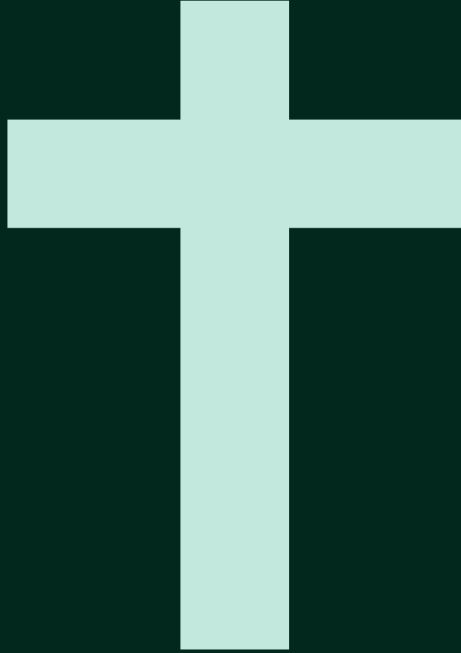

Deus ekawẽntup Kawẽn
iisuat ekawẽn

New Testament in Mundurukú (BR:myu:Mundurukú)

**Deus ekawẽntup Kawẽn iisuat ekawẽn
New Testament in Mundurukú (BR:myu:Mundurukú)**

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mundurukú

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mundurukú [myu], Brazil

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mundurukú

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-08-06

Contents

Mateus	1
Marcos	63
Lucas	99
João	158
Atos	202
Romanos	265
1 Coríntios	292
2 Coríntios	317
Gálatas	334
Efésios	344
Filipenses	353
Colossenses	359
1 Tessalonicenses	366
2 Tessalonicenses	372
1 Timóteo	376
2 Timóteo	384
Tito	389
Filemom	393
Hebreus	395
Tiago	415
1 Pedro	422
2 Pedro	430
1 João	435
2 João	441
3 João	442
Judas	443
Apocalipse	446

JESUS CRISTO MUWĒŃAP EKAWĒNTUP—MATEUS EMUDUPMUBARARAKTUP

¹ Kuyjeayũ Jesus Cristo diwatwat. Ixe Jesus tiwat ijop'in ma Davi dak, Abraão dak. Ixe Davi Abraão naxegebit osunuy. Kuyjeayũ osodop ip. Tobuyũ osodop ip. Ite diwatwat ma. Ibũrũ ma osodop ip: ² Isaque ebay Abraão osunuy. Jacó ebay Isaque o'e. Judá ebay Jacó osunuy—Judá kitpiyũ ebay dak. ³ Peres ebay Judá osunuy, Zera ebay dak. Ixi Tamar osunuy. Esrom ebay Peres osunuy, Zera ebay dak. Ixi Tamar osunuy. Esrom ebay Peres osunuy. Arão ebay Esrom osunuy. ⁴ Aminadabe ebay Arão osunuy. Nasom ebay Aminadabe osunuy. Salmom ebay Nasom osunuy. ⁵ Boaz ebay Salmom osunuy. Raabe Boaz xi osunuy. Obede ebay Boaz osunuy. Obede xi Rute osunuy. Jessé ebay Obede osunuy.

Imĕn o'e. 14 em osodop—14 gerações osodop.

⁶ Davi ebay Jessé osunuy—kuyibit kukukat ebay. Salomão eba y Davi osunuy. Urias tayxibuk Salomão xi osunuy. ⁷ Roboão ebay Salomão osunuy. Abias ebay Roboão osunuy. Asa ebay Abias osunuy. ⁸ Josafá ebay Asa osunuy. Jorão ebay Josafá osunuy. Uzias ebay Jorão osunuy. ⁹ Jotão ebay Uzias osunuy. Acaz ebay Jotão osunuy. Ezequias ebay Acaz osunuy. ¹⁰ Manassés ebay Ezequias osunuy. Amom ebay Manassés osunuy. Josias ebay Amom osunuy. ¹¹ Jeconias ebay Josias o'e, Jeconias kitpiyũ ebay dak.

Imĕn Josias o'e, itakomaayũ Israel naxegebitbit tujowatwan pima Babilônia eipi be. Imĕn o'e dak. Wara'at 14 em osodop—14 gerações osodop.

¹² Tujowat puje, Salatiel ebay ixē Jeconias osunuy. Zorobabel ebay Salatiel osunuy. ¹³ Abiúde ebay Zorobabel osunuy. Eliaquim ebay Abiúde osunuy. Azor ebay Eliaquim osunuy. ¹⁴ Sadoque ebay Azor osunuy. Aquim ebay Sadoque osunuy. Eliúde ebay Aquim osunuy. ¹⁵ Eleazar ebay Eliúde osunuy. Matã ebay Eleazar osunuy. Jacó ebay Matã osunuy. ¹⁶⁻¹⁷ José Maria itop osunuy. Jacó Maria itop ebay osunuy. Jesus Maria'it osunuy. Cristo i ibutet, ixē Jesus putet.

Imĕn o'e dak. Warara'at 14 em osodop—14 gerações osodop. Ibũrũ ma Jesus tobuyũ.

¹⁸ Jesus Cristo kapap. Jesus xi José wadip osunuy. Maria i ibutet osunuy. Yukreğ o'e, jewebumũn awap. Deus biõğbuk o'ğ'u'ukreğ.

¹⁹ Yukreğ puje, José iboam itaybit o'e. Icĕmat osunuy José. Maria musũsũn pin ġu osunuy ibaripyũ etabun. Imĕnpuye José ibu'u osunuy jewebumũn. Iba'arĕm suiwat ojuy.

²⁰ José bit ijop i'e pin pima, Deus ekawĕn tojotjot'ukat ma oajĕm José kay, jexeyxey bima.

— José! — io'e. — Davi diwacat ĕn! Epararam ġu juy Maria eju jewebumũn ām—ewadip eju. Deus biõğbuk Xipan o'ğ'u'ukreğ. ²¹ I'it je'kap—ağokatkat'it'it. Ibuten Jesus i esubutetmõğ. I'it puten. Judeuyũ bewi ikĕrĕat ju'uk je'e ipiat'ajoap puxim — io'e—Deus ekawĕn tojotjot'ukat o'e José be.

²² Soat ijop o'jebapuk. Deus o'e jekawĕn muwĕnuwĕn'ukayũ be iap tağ o'jebapuk. ²³ Imĕn ixē o'e apĕn Deus o'e iap tağ:

Eya'õpicũğcũğ cuy epesop. Ayacat yukreğ je'e. Ayacat i'it je'kap. Ağokatkan je'e.

Yaypan'isuat je'it ġukap. Emanuel i ibuten je'e, i.
(Emanuel o'e Deus omuy wuyweju.)

²⁴ Jewurũğ puje, José o'e soat Deus ekawĕn tojotjot'ukato'e cebe. Deus ekawĕn tağ José o'jewebumũn Maria eju. ²⁵ I'it kap awap, o'jepo ġu buk ceweju. Maria'it o'subutetmõğ Jesus i, ikap puje.

2

¹ O'kap Jesus Belém ka be, Judéia eipi be. Gebuje itaybit cĩcāyũ oajēm Jerusalém ka kay. Kasopta jujuap itaybit cĩcā ip. Herodes Judeuyũ kukuk'ukat pima, oajēm ip. Kaxijēmap eipi bewi oajēm ip.

² — Poce bekicat omuy? — io'e ip. — Xeku Judeuyũ kukuk'ukan em—ixe bekicat. Kasopta ocetajojo oceka be—kaxijēmap eipi be. Tawaru ma o'jedaebapuk. Imēnpuye ocetaybit bekicat o'kap iam. Ya'ōbacaat xeku. Ocajēm ixe mubuyxi am — io'e ip. ³ Imēnpuye Herodes yağuybabi'ũm o'e, Jerusalém ka watwat tak.

⁴ Judeuyũ epaĩyũ kukukayũ o'tomuwā Herodes. Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayũ dak o'tomuwā ixe. O'je'awero ip Herodes kay.

— Poce Deus emunaē je'kap? — io'e cebe ip.

⁵ — Belém ka be, Judéia eipi be — io'e ip Herodes pe. — Imēn Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat kuy tupmubararağ o'e—Deus ekawēntup. ⁶ Kuy o'e:

Belém ka bewi eykukukat omuyku—Judá eipi bewi. Imēnpuye iboceayũ je'e iboap ika muboğuboğ. Eykukukat Israel naxeğebitbit mujujum je'e. Imēnpuye ikaboğ je'e iboka, i.

Imēn Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat kuy tupmubararağ o'e—Deus ekawēntup — io'e ip.

⁷ Gebuje Herodes itaybit cĩcāyũ o'tomuwā—kaxijēmap eipi bewiayũ. Iba'arēm o'tomuwā. Oajēm ip, o'tomuwā buye.

— Puju ixe kasopta o'jedaebapuk kabi be—eyeipi be? — i biğ ma o'e—Herodes o'e.

Kasopta muwēnuwēn o'e ip Herodes eju.

⁸ — Epeju Belém ka kay — Herodes o'e cebe ip. — Bekicat kudadam cĩcā epeju. Tobuxik puje, ixe awēğ cuy epeyawēğmuwēn owebe, owebe ijo am, ixe mubuyxin am — Herodes o'e itaybit cĩcāyũ be.

Herodes pit bekicat mubuyxin ojuy ğu.

⁹⁻¹⁰ Herodes ekawēn co buje, o'jēm ip. Belém ka kay o'ju ip. Cucum pima, kasopta o'ju cewap ip. Icockok cĩcā ip o'e waram, tajojom puye. Cum. Cum. Cum. O'jedaecũ. Bekicat tuk'a ase o'jedaecũ.

¹¹ Oajēm ip uk'a kay. Oõm ip.

Gebuje bekicat o'jojoko ip. Ixi eju osunuy bekicat—Maria eju. O'jēğ'aecõğcõğ ip bekicat topabe, imubuyxin am. Jebubut mũn'a o'yadomudip'uk ip. Ibubun o'ğũm ip Maria be. Ouro o'ğũm ip. Darut'a o'yaũm ip. Tade'oatup o'tupũm ip—mirradup. Soat o'ğũm ip bekicat peam.

¹² Xet. O'jexeyxey ip, jexet pima.

— Epeyepit ğu juy Herodes kay — Deus o'e cexey bi.

Imēnpuye o'jepit ip jeipi kay wara'at e dağwi ma.

¹³ Itaybit cĩcāyũ ijēm puje, Deus ekawēn tojtjot'ukat o'jebapuk José kay—Maria itop kay. Ixet pima, jexey bi o'jebapuk. O'jekawēn José eju.

— Ecenapõn cuy Egito eipi kay — io'e José be. — Bekicat etujupa'um, ixi dak. Bomaku epesop cuy — i'e'em cebe. — Ajēm puje, epesop cuy Egito eipi be, Herodes bekicat kudadam puye. Ixe kudadam je'e yaokam — io'e José be. — Emukuyjo buje, epeju juy Egito eipi bewi — io'e Deus ekawēn tojtjot'ukat.

— Hm hm — José o'e.

¹⁴ O'jenapõn. Egito eipi kay o'ju ip. Bekicat o'tujupa'um ixima dağ, ixi dak.

¹⁵ Oajēm ip. Osodop ip Egito eipi be Herodes itait pima, osodop ip. Ce'ũ buje, o'jepit ip jeka be.

Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat cuk adi o'jekawēn kuyjeayũ be.

Egito eipi bewi okpot otomuwā, i juk o'e Deus, io'e.

Imēn Deus o'e. Ipot muwēnuwēn o'e. Jesus muwēnuwēn o'e. José itait pima, Deus ja'õ mucũğ ãm o'ğũğ.

¹⁶ Wara'at e dağ itaybit cĩcãayũ epit puje, Herodes itaybit o'e jemuğuykuku iam. Cekay ip itakoma jĩjã o'e. Te'e ma o'e.

Kuy bima kasopta o'jedaebapuk—xepxep koato bima. Iboam osunuy itaybit Herodes. Imēnpuye jebekitkit o'ğuju xepxep koatoayũ yaokam, pũğ koatoayũ dak yaokam. Kap'isuat tak ip o'yaokaka.

O'ğuju Belém ka be—Belém ka tēğ ma dak. ¹⁷ Imēn Deus tak o'ğugē. Ja'õ mucũğ ãm o'ğugē. Jeremias kuyje imēn kawēnwēn o'e Deus a'õ dağ.

¹⁸ Kuyje Jeremias o'e:

Raquel o'ya'ĩjojo ip—Rama ka beacat. O'tõtõn cĩcã Raquel ya'õberen. Iğuycũğ cĩcã o'e ixe. Iba'ore iboceayũ be Raquel mucok am. Bekitkit'ũm'ũm kay o'tõtõn. O'tõtõn jenaxegebitbit oe'ũ'ũ buye, o'ğuy'ũm puye, i juk o'e Jeremias Deus a'õ dağ.

¹⁹ Herodes e'ũ buje, Deus ekawēn tojotjot'ukat waram o'jebapuk José kay. Ixet pima jexey bi o'jebapuk. Egito eipi be o'jebapuk.

²⁰ O'jekawēn José eju.

— Kuy oe'ũ ip—bekicat aoka pinayũ — io'e cebe. — Bekicat etujowat, ixi dak. Israel eipi kay epeju juy — io'e José be.

— Hm hm — José o'e.

²¹ Aripit. O'jepit Israel eipi kay. Bekicat o'tujupit, ixi dak. O'jepit ip. ²² Imēnpit iparara o'e José Herodes ipot puxim—Arquela buxim. Judéia eipi kukukan o'e Herodes'ũm tieğ Arquela. José iboam itaybit pima, iparara o'e Judéia eipi be jajēm am. Galiléia eipi be o'ju ip José jeparara pibun. O'ju ip, waram ma jexeyxey buye.

— Eğuy ğu juy Judéia eipi be — Deus o'e José be, jexeyxey bima.

²³ Oajēm ip Nazaré ka kay. Osodop ip Nazaré ka be, Judéia eipi be. Imēn Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayũ juk o'e ip bekicat muwēnuwēn pima.

Nazaré ka wat je'babuk xeku, i.

Soat ma apēn Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayũ o'e iap tağ o'jebapuk. Imēnpit soat etabun xipat'ũm cĩcã osodop ip—Nazaré ka wat.

3

¹ Gebujeat kabia João Batista o'ju. Judéia eipi be o'ju—Jordãodi be—uk'a'ũmat pe. O'ju, Jesus Nazaré ka be bima. Ipi juacat mutaybitbin oeku ixe João.

² — Epeyepere juy ikērēat muğēğēap. Deus soat kukanap kabia jajēm dao ma. Deus a'õbi ijoceyũ muju am jajēm — io'e ipi juacat pe.

³⁻⁴ Camelodap muğēğē osunuy João doti. Jekpumũnpu dak ixee muğēğē osunuy. Ixat osunuy arobidadek puximat, eit koğũnpi dağ tak.

Kuyje Isaías ixe João muwēnuwēn o'e Deus a'õbi Israel naxegebit pe.

Ağokatkat jewāwāwām uk'a'ũmat pe, i. Imēn jewāwām: “Soat e juy epesuemukacũğ wuykukukat ajēm ãm,” i. “Ie juy epesuemudim ceku am,” i, io'e.

Imēn e'em Isaías emudupmubararaktup.

⁵ Gebuje isu ma Jerusalém ka watwat o'ju ip João kay. O'ju João ekawēn a'ĩjo am. Soat Jordãodi wābu korerenayũ dak o'ju, Judéia eipi beacat tak. ⁶ Soat ip o'jewemubatisasan Jordãodi be. O'jewemubatisasan João be. O'ğubatisasan ixe João.

— Deus etabun ikērēat kuğ oceju. Imēnpit ikērēat epere pin oce'e. Imēnpuye ocemubatisasan cuy ece — io'e ip João be.

Ijop ekawēn muwēnuwēnayũ o'ğubatisasan João. ⁷ Fariseuyũ cucum o'e ip jewemubatisasan Jordãodi be. Saduceuyũ dak cucum o'e ip.

João o'jekawēn cebe ip—Fariseuyũ be, Saduceuyũ be dak.

— Deus xewi eyenapõn pin, eykay itakoma buye. Eyenapõn pin ikērēat ipi cĩcãat puxixim. Abu jeymukũyjo eyenapõn ãm? — io'e. — Puybu'it'it buxim eyju. Wuye'ũap mubapukatpu buxim eyju — io'e. — Apēn puybu o'jenapõn wuykat pewi wuykat mupik

pima, imên tak eyenapõn pin Deus o'sup'i'ajoiat pewi — io'e. ⁸ — Cũg ma juy epeku soat etabun. Ikêrêat cuy epeyepere — io'e.

Imên soat itaybit e'em iguycũg cĩcã ip ikêrêat e'e buye iam, ġasũ cũg ma je'ku ip iam tak.

⁹ — Tũibe Deus ipiat sup'i'ajoiat ġu wuywebe, wuyju Abraão naxeġebitbit puye iãn purut eyju e'em — io'e João cebe ip. — Cedaġ ġu eyju jewaġuydadam. Iba'ore ġu Deus pe wita'a muwexat am Abraão naxeġebitbiyũm, jekay kũyjobitayũm — io'e. ¹⁰ — Gaxĩn ma o'a kukat jajēm ya'a'e'ũmat'ip takat am, yop xik am daxa be — io'e. — Ixe buxim Deus tak ġaxĩn ma ipiat sup'i'ajoiat kũyjobit'ũmayũ be, eywebe — João o'e.

¹¹ — Wara'acat omuyku onomuju. Ixe obodi ma ya'õbuyxi. Soat podi ma ya'õbaca. Õn pit ajo peġap ġu cebeam? Cedaġ ġu kuka oce ixe a'õbuywatwat'ukan, oboġ ġu buye. Õn ma eymubatisasan idibi be. Ixe bit Deus biõġbuk ġuõm eywebe, ya'õ daġ eyeku am. Apên daxa be taixee mupik, imên tak Deus biõġbuk pe ikêrêat ġuy'ũ. ¹² Wuyju taixee xikxiġ tumũntata mujēm ãm taixee bewi. Tumũntata muxipanpan wuyju tamũn'a be. Taixee mupikpiġ daxa be. Imên puxim Deus kũyjobicayũ muwajejēm kũyjobit'ũmayu xewi. Kũyjobicayũ ixe xe jeedop soat em. Kũyjobit'ũmayũ bit soat em ipiat sup'i'ajojo — João o'e cebe ip—Fariseuyũ be, Saduceuyũ be dak.

¹³ Jesus oajēm Jordãodi be, ixe jemubatisaan João be. João bit ibu'u o'e Jesus mubatisasan.

¹⁴ — Okay du ejut? — João o'e Jesus pe. — Õn ġu bit. Ën acã juy ece omubatisasan — io'e João Jesus pe.

¹⁵ — ġasũ ma — io'e João be. — Omubatisasan cuy ece. Imên cuy ace, cũg ma wuyeku am Deus etabun.

— Xipat — João o'e.

O'ġubatisan.

¹⁶ Idibi bewi o'jeu Jesus. Kabi ma o'jekoce. Pukaso jo'iat o'jojojo pupum—Ibiõġbuk xipacat. Jesus kay oajēm. Oõm Ibiõġbuk xipacat cebe—Jesus pe.

¹⁷ Gebuje Deus o'jekawēn kabi bewi.

— Ite okpot—wemukukpinut — io'e. — Soat em ocokcok cĩcã cekay — Deus o'e.

4

¹ Gaxĩn ma Ibiõġbuk xipacat Jesus o'tujowat uk'a'ũmat pe. O'tujowat, ibiõġbuk kêrēayũ kukukat pe ibuyxijo am. ² Uk'a'ũmat pe osunuy Jesus ade kabia—40 kabia. 40 ixima dak osunuy. Jekõnkõn ġu osunuy. Repi'ajojom cĩcã osunuy.

³ Ibiõġbuk kêrēayũ kukukat oajēm Jesus kay.

— Jesus — io'e. — Deus ipot ěn pima, a'õbi ma wita'a juy eyamuwexat pã'o'am, ere jĩjã buye — io'e.

⁴ — Ap! — io'e. — Imên e'em Deus ekawēntup:

Wuyetabēġ wuyxat o'om puye ġu—Deus wuymutaicin puye, i. Wuyju jekukum, Deus a'õbuyxi buye acã, i — io'e Jesus.

⁵ Gebuje ibiõġbuk kêrēayũ kukukat Jesus o'tujowat Jerusalém ka be, Deus a'õbi ika xipacatka be.

Deus eju kawēnwēnap'a kay oajēm ip—yaboġat'a kay. O'jeu ibo uk'a jeje. Uk'a yaberenat'a o'yadop. O'jomõġ ibo uk'abi jeje.

⁶ — Ën Deus ipot pima, ecewemuy'at ijop'abi jejewi ipi ju — io'e. — Imên e'em Deus ekawēntup:

Deus ekawēn tojotjot'ukayũ ġuju xipan ekuk am, i. Ixeyũ jeak ekay wita'a be ei mucakcakap puxim, i — io'e.

— Imên e'em Deus ekawēntup — io'e Satanás. — Deus ekawēntup tomuju ecewemuy'at — io'e.

⁷ — Ap! — io'e Jesus.

“Cēm paxi Deus ja'õ daġ e'em?” i'ũmġu juy epe'e, i — io'e Jesus.

– Iměn tak e'em Deus ekawëntup – io'e Jesus.

⁸⁻⁹ Gebuje ibiõgbuk kërëayũ kukukat Jesus o'tujowat co'a kay—yaberenat'a kay.

Ibocewi soat o'gubapuk Jesus pe. Jebacaap, ipi juacat, ipi juacat muju'ukayũ; soat ip o'jojojo. Idip cĩcã ma osodop ip. Ixe biõgbuk kërëat kukukat ja'õbuyxi ojuy Jesus pe. Imēnpuye ixe o'e Jesus pe:

– Soat kuka ijop o'gũm ewebe, owap ên a'ecũgçũg puje, omubuyxin puje dak – io'e.

¹⁰ – Ap! – io'e Jesus. – Ecenapõn oxewi, Satanás! Deus ekawëntup e'em:

“Xipat ên” i juy epe'e Deus pe acã, i. Deus a'õ kay acã epesop kũyjobin—eykukukat a'õ kay, i – Jesus o'e.

¹¹ Imēneju o'jenapõn ibiõgbuk kërëayũ kukukat Jesus xewi. Deus ekawën to-jotjot'ukayũ oajēm ip Jesus buywat am gëbujë bit.

¹² Itaybicayũ Jesus pe o'guwën ip João omuy daomũnmũnap'a be iam. Imuwën puje, o'ju Galiléia eipi be Jesus.

¹³ Jesus o'ju Cafarnaum ka kay. Nazaré ka bewi o'ju. Oajēm. Osunuy Cafarnaum ka be iodi xe—Galiléiadi xe. Zebulom eipi be osunuy, Naftali eipi be dak.

¹⁴ Kuyje Isaías juk o'e Deus a'õbi:

¹⁵ Judeu'ũmayũ kabiaat cĩcãat o'jojojo ip—yoboğat. Jeipi be o'jojojo ip—Galiléia watwat, iodi wãbu watwat, Jordãodi winabuat ka watwat tak. Zebulom watwat o'jojojo ip, Naftali watwat tak. ¹⁶ Kabiokboğ pe kaxikxik'iyũ kabiaat o'jojojo. Kabiaat cĩcãat oajēm kuy je'ũ ojuyayũ kay, i juk o'e Isaías.

O'jekawën kuyjeayũ be.

¹⁷ Ibocewi Jesus kawēnwēn o'e adeayũ be.

Ikërëat mujurũgrũğap cuy epeyepere! Eyğuyçũğ cuy epesop, ikërëat kuğ puye. Deus soat kukanap kabia jajēm dao ma—kabi beat soat kukanap – io'e. Iměn soat em kawēnwēn o'e Jesus.

¹⁸ Pũğ kabia Jesus Pedro o'jojojo, André dak. André Pedro kitpit osunuy. Pedro butet osunuy Simão Pedro i. Ixeyũ o'jojojo Jesus. Xĩğxĩğ'i bima Galiléiadi wãbu be o'jojojo. Axima bubuap xixxiğ ip o'e iodi be, axima bubu'ukayũ osodop ip puye.

¹⁹ – Epesot okay, oweju jekuku am – Jesus cebe ip. – Axima bubu'ukayũm cuk adi epesop. Iğasũ kawën idipat epeğuwēnuwën ijodiat pe imutabun ip okay – io'e Jesus cebe ip.

²⁰ Axima bubuap o'suiwat ip dao ma.

O'ju ip Jesus kay, ceweju jekuku am.

²¹ Jesus wara'acayũ o'jojojo—xepxepayũ—Tiago, João dak. O'jojojo, ibocewi cucum pima. João Tiago kitpit osunuy. Zebedeu ipotpoyũ osodop ip. Kobe be osodop ip Zebedeu eju. Axima bubuap muwaketken o'e ip.

– Epesot okay, oweju jekuku am – Jesus o'e Zebedeu ipotpoyũ be.

²² Kobe o'suiwat ip, jebay dak. O'suiwat ip cekobe be.

O'ju ip Jesus kay. Dao ma o'ju ip, Jesus eju jekuku am.

²³ O'ju Jesus soat tağ—Galiléia eipi dağ. Adeayũ mutaybitbin o'e Deus eju kawēnwēnap'a be. Kawën idipat muwēnuwën o'e adeayũ be. Deus soat kukanap muwēnuwën o'e. Iwãtaxipiyũ o'gu'ada'ada. Ibaca'ũmayũ mubacacan o'e Jesus.

²⁴ Imēneju itaybicayũ Jesus awëğ o'guwēnuwën. Soat Síria eipi beacat o'jekũyjojo. Soat iwãtaxipiyũ: ipi kuğayũ, ibiõgbuk kërëat kuğayũ, yağuybabi'ũm'ukayũ, ijebit e'ũat puximayũ; soat ip o'tujowat Jesus kay. Soat ip o'gu'ada. ²⁵ Adeayũ o'ju ip Jesus tomuju—ade jĩjã. Galiléia eipi bewiyũ, Dez Cidades ka bewiyũ, Jerusalém ka bewiyũ, Judéia eipi bewiyũ, Jordãodi winabu wiayũ; soat ip o'ju Jesus tomuju.

5

¹ Adeayũ jojom pima, o'ju Jesus, ade jĩã ip puye. Co'a kay o'ju. O'jeu co'a dağ. Oabik iboce. Cebekitkit oajẽm Jesus kay—ceweju etaybitbinayũ.

² Gebuje o'jekawẽn jebekitkit pe. Imutaybitbin o'e Jesus.

³ — Icocok okay itabutpinayũ, jetaybicap puye — io'e Jesus. — Itaybit ip Deus oce mubacanucan pima acã, Deus a'õ dağ oceku iam. Icocok ip, soat em Deus xe jeedop puye.

⁴ — Waayũ dak icocok ip — Jesus o'e. — “Epetõtõn ġu juy epesop,” Deus waayũ be e'em. Imẽnpuye icocok cĩã je'e ip — io'e Jesus.

⁵ — Icocok ya'õkadidim warara'cat kukayũ. Xipacat je'jat ip Deus xewi—apẽn Deus o'e'e iap tağ.

⁶ — Icocok cĩã jeedop ip—Deus xe cũğ cĩãayũ. Apẽn idibi kay wuyju, wuybipuruk pima, imẽn tak Deus bikuyap kay ixeyũ dak jajẽm. Apẽn puybit kay dak wuyrere bima, imẽn tak Deus bikuyap tağ jeku pin ip. Imẽnpuye Deus ibikuyap je'ğũm cebe ip—cũğ cĩãayũ be. Icũğ cĩã e'em ip — io'e Jesus.

⁷ — Icocok cĩã jeedop wara'acat kay itabotaidabotbocayũ — io'e. — Deus tak itabotaidabotbot jeenuy cekay ip — io'e Jesus.

⁸ — Icocok cĩã jeedop ip—yağuy'isuayũ. Deus cocom jeedop ip — io'e Jesus.

⁹ — Icocok itakomaat mudinudin'ukayũ. Jekpotpoyũ buxim Deus tak jukuk ip — io'e Jesus.

¹⁰ — Icocok cĩã jeedop ip—Deus bikuyap tağ jekuku'ukayũ. Ipiat ajojom ip, Deus bikuyap tağ jekukum puye. Imẽnpit soat em Deus xe jeedop ip — io'e.

¹¹ — Okay eyetabut puye, adeayũ itakoma jeedop eykay. Imẽnpit eycokcoğ ma epesop — io'e cebe ip. — Eycokcoğ ma epesop, eymuymuy ip pima, xipat'ũm eykuk ip pima dak, eyawẽğ mukẽrẽrẽm ip pima dak. Eycokcoğ ma epesop itakomaayũ imẽn jeykuk, okay eyetabut puye — Jesus o'e. ¹² Imẽn tak kuyjeayũ Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ xipan ġu o'jukuk ip. Eycokcoğ cĩã epesop. Kabi be bit, Deus xe bit, ade kuğ epesop—idipat kuğ — io'e Jesus.

¹³ O'jekawẽn jebekitkit pe. Wuymutaybinap muwẽnuwẽn o'e Jesus—imẽnpuximap ekawẽn.

— Ipi juacat pima eyju, kawta buxim epesop — io'e. — Kawta tayu buye, xipat cĩã. Imẽnpit takõ'õm puje, xipat ġu kuka. Te'e ma kuka atakuk. Apẽğãm tak takuğ kuka acesop? Taxik am acã. Taxik puje, tamucakucağ kuka wuyju — io'e Jesus.

Imẽnpuximap kawẽnuwẽn o'e Jesus. Kawta wuyxat mukun. I'o pin wwuyju, wuyxat pe kawta opop puye. Imẽnpuxim Jesus kay itabucayũ ekukuap cuy ipi juacat mudim. Jekuku ojuy ipi juacat Deus a'õ dağ, Jesus kay itabucayũ ekukuap jojo buye.

Tayu'ũm pima bit, xipat ġu kuka kawta. Acetaxik kuka, tamucak am. Imẽnpuxim tak cebekitkit Jesus kay itabut'ũm'ũm jekukum pima bit, xipat ġu kuka, ipi juacat mudim'ũm kuka buye.

¹⁴⁻¹⁶ Ipi juacat etabixe kabiahamat puximayũ epesop — io'e Jesus. — Xipan eyekukuap cocom pima ip, Deus awẽğ mubuyxin jeedop ip—wuyebay awẽğ—kabi beat awẽğ — io'e Jesus. — Apẽn e dağ wuyjojo but, kabiaham pima; imẽnpuxim Deus awẽğ buxin put warara'acayũ, xipan eyju jekukum pima — io'e Jesus.

— Ipi juacat eyju bima, kabiaat puxim epesop — io'e. — Ağokaxiri co'a be wuysukamuy bima, ika ba'arẽm ġu o'sukadop. İkamunẽm pa'ore. Kuy bi ma ikabapuk soat pe, co'a jeje buye — io'e. — Eyju dak iba'arẽm ġu epesop, xipan epekuku bima. Soat pe eyekukuap je'bakuk. Imẽn ipi juacat pe kabiaat puxim eyju, itaybit ip puye ajo xipat Deus xe iam, eyekukuap cocom ip pima — io'e.

— Lamparina musop puje, ico diotpe ġu ajomuy. Uk'a be acejomõğ imũn ceje. Um ma ajomuy kabia i'e am soat uk'a beat kay, soat ijo but am.

¹⁷ O'jekawẽn Jesus jebekitkit pe.

— Epeyewağuy ğu juy “Osodot tekü Moisés ekawēn mu'üm ām, Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat imutaybitbinap mu'üm ām tak” i. Imēğām ğu ojot. Ojot ma imutaybit am apēn ape iboap ekawēn osodop iam — io'e Jesus. ¹⁸ — Moisés ekawēn i'üm pa'ore cebe ip. Soat Deus o'e iap tağ je'bapuk — io'e Jesus. — Kabi oi'üm kuka, ipi dak. Deus ekawēn pit i'üm ğu. Pūğ a'ō dak ka'ūma ma i'üm. Soat epa'ūmap jajēm. Iboap ekawēn tak jeedop—Moisés ekawēn. Iboap kay ğebum cuy epesop — io'e.

¹⁹ — Imēnpit pūğpūğ Moisés ekawēn kay ğu. Kūyjobit ğu ip Moisés ekawēn kay. Warara'acayū mutaybitbin ip kūyjobit'üm ām Moisés ekawēn kay. Kabi be bima, Deus xe bima, “Tekü Deus a'ō kaysū ā. Xipatput acā tekü,” i je'e soat kūyjobit'ūmayū be.

— Pūğpūğ ma Moisés ekawēn kay jījā. Kūyjobit cīcā ip. Warara'acayū mutaybitbin ip kūyjobit am Moisés ekawēn kay. Kabi be bima, Deus xe bima, “Tekü Deus a'ō kay jījāt. Xipacat tekü,” i je'e soat kūyjobicayū be.

²⁰ — Oğuwēn eywebe: Deus bikuyap tağ eyeku bimap acā, eywebe ajēm put Deus kay. Fariseuyū bodi ma Deus bikuyap tağ eyeku'üm pima, Deus xe ğu epesop soat em—Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū bodi ma dak — io'e Jesus.

²¹ — Eyju juk epeya'ıjojo apēn Moisés o'e iam.

Epeyaoka ğu juy. Pūğ em tak ka'ūma. Wara'at o'yaokaiat epetujowat cuy ibimāmāat ekawēn coco'ukat pe, i — Jesus o'e.

²² — Ōn pit e'em eywebe: Soat cuy epetujowat ibimāmāat ekawēn coco'ukat kay—jewağo kay itakomaayū. Iboce ipiat supi'ajoat itakomaat pe. “Ka'ūmaat ma ēn,” i'e'e'ukat pe bit itakomaat podi ma ipiat supi'ajoat ibimāmāat ekawēn coco'ukayū kukukat a'ō dağ. “Akpıdapi,” i'e'e'ukat pit daxaboğ kay je'ju—ipiat'ajoat ka kay — io'e.

²³⁻²⁴ — Imēneju eykitpit epeğudin cuy, eykay itakoma bima. İümūmap epesuiwat Deus eju kawēnwēnap'a be. Ajo epetojot imōğ ām Deus etabixeat'a be, ijop epesuiwat. Epeju juy eykitpit kay, imudin am — io'e Jesus. — Epeju juy, juk epeōm ma'ğü Deus tuk'a be. Epeju juy, eyju ğebum puye “Okıtpit itakoma okay,” i — io'e Jesus.

— Eykitpit mudin puje acā, epeyepit iümūmap ūm ām Deus pe — io'e Jesus.

²⁵ — Eybure eymuymuy bima, eyweroap teida'üm pima, dao ma juy epeğudin eybure. Xıpan epeyekawēn — io'e Jesus. — Cucum pima ibimāmāat ekawēn coco'ukayū kay, xıpan epeyekawēn cebe — io'e. — Imēn eyekawēn'üm pima, imudin'üm pima, eymuy-muyat eydujowan ibimāmāat ekawēn coco'ukayū xe. İxeyū eydujowan daomünmünap'a kukat kay, eymōğ ām daomünmünap'a be. Eyenapōn pa'ore kuka epe'e ibocewi bit — io'e.

²⁶ — İcēmān ōn e'em eywebe. Daomünmünap'a be epesop soat em. Soat ğu eyweroap teida'üm pima, jeymujēm ğu ip daomünmünap'a bewi — io'e Jesus cebe ip.

²⁷ — Moisés o'jekawēn kuyjeacat pe — Jesus o'e.

Ecepo ğu juy wara'at ayacat eju—etayxi eju acā. Aoyū dak jepo ğu juy ip wara'at ağokatkat eju—jektöp eju acā, i — io'e.

— Eytaybit iboam — io'e Jesus. ²⁸ — Imēnpit ōn e'em eywebe: Ayacat kay ağ pima eyju, dabi'o pin pima dak, kuy ceweju jepo iap co'i epe'e. Eyağuy be ma kuy ibapuk ayacat kay — io'e Jesus. ²⁹ — Imēnpuye epeyepere juy jeakap ikērēat kay. Eyba'at kadiata'üm pima bit purut, kuka ikērēat epeğugē. İmēn ikērēat epeğugē ğu ipiat'ajoap puxixim — io'e—Jesus o'e.

İmēn Jesus o'e, Jesus xe wuyta wuybikuyap puxim. Wuybikuyap pewi wuyju ikērēat kay bima, iboap ibikuyap tağ jekukum ğu juy acesop. Puğ ēm tak ka'ūma.

³⁰ — Epeyepere juy ikērēat muğegēap tak — io'e Jesus. — Eyba'at kadiatpu'üm pima bit purut, kuka eybum ikērēat epeğujurūğ. İmēn ikērēat epeğugē ğu, ipiat'ajoap puxixim — io'e Jesus.

İmēn Jesus o'e, Jesus xe wuyba wuye'eap puxim. Wuye'eap pewi wuyju ikērēat mubapuk pima, iboap e'eap tağ jekukum ğu juy acesop. Jepere juy wuyju.

³¹ — Moisés o'jekawēn waram kuyjeacat pe.

Aḡokatkat jetayxi epere pin pima, otayxim ḡu ěn ḡasũ bit iaptup cuy tupũm cebe. Imẽn cuy etupũm cebe, cepere am, i – Jesus o'e.

³² – Őn pit e'em eywebe: Aḡokatkat jetayxi epere buje, jetayxi wara'at eju o'jepo ḡun ma'ḡu, ixe aḡokatkat ikĕrĕat kuḡ Deus xe. Ixe ayacat waram jewebumũn puje, ikĕrĕat kuḡ Deus xe, itop ikĕrĕat o'ḡuḡĕ buye. Wara'at aḡokatkat tak ixe ayacat eju jewebumũn puje, ikĕrĕat kuḡ Deus xe – io'e Jesus.

³³ – Moisés o'jekawĕn.

İcĕmãn cuy epe'e. Eybu'um ḡu juy eytabucap kay epesop. Eya'õ daḡ cuy epeku soat em. Eya'õ kay juy epesop—ajo imuḡĕap ojuy iap kay. Kuy juk epeyekawĕn Deus pe: 'Wa'õ kay'ũm pima, ipiat osupi'ajoat owebe,' i juk epe'e. Imĕneju eya'õ kay juy epesop, i – io'e Jesus.

³⁴ – Őn pit e'em eywebe: Eytatabucap epe'e bima, epeyekawĕn ḡu juy Deus pe: "Wa'õ kay'ũm pima, ipiat osupi'ajoat owebe," i ḡu juy epe'e. Pũḡ em tak ka'ũma – io'e Jesus. – "Ētaybit icĕmãn kabi kake. Imĕnpuxim cuy etaybit icĕmãn e'em ōn ewebe," i'ũmḡu dak cuy epe'e warara'acat pe. Imẽn epe'e bima, "Ētaybit icĕmãn Deus kake," i bima bit purut ka epe'e, kabi Deus abikbikap puxim puye. Imẽn pima pit purut ka epe'e, Deus kabi be omuyiat puye.

³⁵ – "Ētaybit icĕmãn ipi kake. Imĕnpuxim cuy etaybit icĕmãn e'em ōn ewebe," i'ũmḡu dak cuy epe'e warara'acat pe. Imẽn epe'e bima, "Ētaybit icĕmãn ipi o'ḡuḡĕiat kake," i bima bit purut ka epe'e, ipi Deus imũnka buxim puye. Imẽn pima bit purut ka epe'e, Deus ipi o'ḡuḡĕ buye.

– "Ētaybit icĕmãn Jerusalém ka kake. Imĕnpuxim cuy etaybit icĕmãn e'em ōn ewebe," i dak ũmḡu juy epe'e warara'acat pe. Imẽn epe'e bima, "Ētaybit icĕmãn Jerusalém ka watwat kukukat kake," i bima bit purut ka epe'e, Deus Jerusalém ka watwat kukukat cĭcĕat puye.

– Imĕneju epe'e ḡu juy soat pe. Pũḡ em tak ka'ũma. Soat kake ip, Deus a'õbiat ebapukpukap puye.

³⁶ – "Ētaybit icĕmãn wa'a kake. Imĕnpuxim cuy etaybit icĕmãn e'em ōn ewebe," i dak ũmḡu juy epe'e warara'acat pe. Imẽn ḡu juy epe'e, eywebe iba'ore buye yaypan'isuat waram ebapuk am, yaypan cĭcĕ buje; eywebe iba'ore buye dak yaypan cĭcĕ ebapuk am, yaypan'isuat pima – io'e Jesus.

³⁷ – I juy epe'e, "İcĕmãn," i. I dak epe'e, "Ka'ũma," i. Imẽn acĕ epeyekawĕn cuy, ibiõḡbuk kĕrĕayũ kukukat pewi beku wara'at ekawĕn ajĕmjĕm puye—dapxi iap ekawĕn ajĕmjĕm puye – io'e.

³⁸ – Moisés cuk o'jekawĕn.

Aḡokatkat ta'ũm pima, eyju dak wara'at epesutamu'ũm, i. Aḡokatkat tũy'uk puje, wara'at tak epetũy'uk cuy, i – io'e Jesus.

³⁹ – Őn pit e'em eywebe: İkĕrĕm eykukayũ eyba'at kadi eydopaoka buje ip, wara'at kadi koreren epe'e eydopa, wara'at kadi eydopaoka am – io'e Jesus. – İkĕrĕm ḡu juy ip epejukuk – io'e. ⁴⁰ – Eyekamixa kay ip pima, ibimãmāyũ kay eydujowan pima, epeḡũm cuy cebe ip. Eyekabek tak epeḡũm – io'e Jesus. ⁴¹ – Wara'at ka bewiat sorara a'õbi pũḡ kilometroat taḡ jebubut eymudujowan puje, epeyetujowat cuy xepxep kilometroat taḡ.

⁴² – Eyxewi iojuy buje, epeḡũm cuy cebe. Eyweju o'jekawĕn pima: "Eybut epeḡũm cuy owebe darem. Waram iũmũm eywebe ma," i; darem cuy epeḡũm cebe – io'e Jesus.

⁴³ – Kuyje Moisés o'jekawĕn.

Eyduk'a xeyyũ xipan epejukuk, i. Eykay itakomaayũ bit xipan ḡu juy epejukuk, i – io'e Jesus.

⁴⁴ – Ḡasũ oce eywebe: Eykay itakomaayũ xipan cuy epejukuk. Xipan ḡu eykukayũ beam cuy epeyekawĕn Deus eju – io'e Jesus. – "On odin ip cekay," i juy epe'e, kawĕnwĕn pima Deus pe.

⁴⁵ – Imên jekukum pima, kabi beat ipotpoyũm epe'e. Soat peam Deus kaxi o'guju kabi be—xipacayũ beam, xipat'ũmayũ beam tak – io'e Jesus. – Soat peam tak Deus muba'at o'guju ipi kay—icũgat peam, cũg'ũmat peam tak – io'e. ⁴⁶ – Eykayayũ acã ikukpin eyxe bima, imên xipat Deus xe du? Ka'ũma. Apênpuye Deus a'õbi xipacat ũmap wiwim eyju? Jeyipi iecuğap peam dinheiro bubu'ukayũ imên tak ixeyũ xe jekayayũ ikukpin jekuku ip—eyxe cekay'ũm cĩcãayũ imên jekuku ip. Eykay'ũmayũ dak xipan cuy epejukuk – io'e Jesus. ⁴⁷ – Eybureyũ eju acã eyekawên puje, ajo ğu e'em cĩcã eyju. Imên tak Deus kay itabut'ũmayũ jekuku ip.

⁴⁸ – Wuyebay xipat cĩcãat soat em. Ixe buxim cuy epesop—wuyebay icēmat puxim cuy epesop—kabi beat puxim – io'e Jesus.

6

¹ O'jekawên Jesus jebekitkit pe.

– Eyday'em'um cuy epesop – io'e Jesus. – Wara'acayũ be eyjojoap puxim ğu cũg ma epekuku – io'e. – Imên cuy epeğugē ğu ixeyũ be eyjojoap puxim. Imên epeğugē bima, Deus xewi ka'ũmğu jeyjat, eye'eap puye. Ixe kabi beat xewi ka'ũmğu epejat – io'e ya'ĩjojo'ukayũ be. ² – Imênpuye ibubutbet'ũmat kay eyetabotaidabotbot pima, cebe eyebutbut'in ũmũm pima, eyawēğ epeyawēğmupōğpōğ ğu juy – Jesus o'e. – Eymuğuykuku'ukayũ jawēğ mupōğpōğ ojuy ip imên ma. Deus uk'a be jawēğ mupōğpōğ ip, e dağ tak. Jebureyũ ekawên kay jĩjã ip, “Xipat cĩcãat ěn,” i bima cebe ip. Iboap ekawên kay jĩjã ip. Icēmãn oce eywebe. Jebikuyap tağ je'jat ip. Imênpit ka'ũma ma je'jat Deus xewi – io'e Jesus ya'ĩjojo'ukayũ be.

³ – Eyju bit ibubutbet'ũmat pe iũmũm pimap, iba'arēm ma juy epeğũm, jebure jĩjãat cuy itaybit ğu iũm ãm je'e – io'e cebe ip. ⁴ – Iba'arēm iũmũm pima eyju, ixe kabi beat o'jojojo—wuyebay. Xipacat je'ğũm eywebe. “Xipat ěn oxe,” Deus e'em eywebe – io'e Jesus.

⁵ – Eyju bit warara'acat muğuykuku'ukat puxim ğu juy epesop. Soat etabutpe ip kawên pin Deus eju. Deus eju kawênwēnap'a be kawên pin ip soat etabutpe—uk'a ukpibubu dağ tak. Warara'acat pe jejojoan acã ip kawênwēn Deus eju. Warara'acat kawên ãm ojuy ip. “Xipat ip. Deus kay jĩjã ip,” i. Warara'acat o'jewaguy cebe ip ojuy ip. Warara'acat ijojom ip iap acã je'jat ip. Deus xewi bit ka'ũma ma je'jat ip.

⁶ – Eyju bit eyduk'a be juy epeõm, Deus eju kawên ãm – Jesus o'e cebe ip. – Eyduk'a exĩntabi juy epetomudip, warara'acat pe eyjojoap puxim. Epetomudip, kawên ãm kabi beat eju—ijo ba'oreat eju—wuyebay eju. Deus imên eyjojo. Xipacat je'ğũm eywebe. “Xipat ěn oxe,” i'e'em tak eywebe – io'e Jesus cebe ip. ⁷ – Deus eju kawênwēn pima, eyejoojuyap ade em ğu juy epeyekawên – io'e. – Imên Judeu'ũmayũ o'jekawên ip Deus baroyũ be. Tũybe ocekawên kay ya'ĩjojo je'e oceju ade ma kawênwēn puye iãn je'e ip. ⁸ – Eyju bit ka'ũma. Imên epeyekawên ğu juy Deus eju. Deus eyebay buxim. Kabi beat tekú. Eyekawên awap, itaybit ajo-kuğ ğu eyju iam – io'e.

⁹ – Imên cuy epe'e, Deus eju kawênwēn pima: “Bay!” i juy epe'e kabi beat pe. “Soat cuy ibuyxin ebutet kuğ jeenuy,” i. ¹⁰ “Gaxĩn ma juy soat kukukan eğuy,” i dak. “Soat kukukan eğuy bima, ipi juacat cuy jekukum jeedop ip ebikuyap tağ apên kabi beacat cucum ip ebikuyap tağ,” i. ¹¹ “Gasũ ocexan cuy eğũm ocewebe,” i. ¹² “Apên oceju ğebum ğu apên warara'acayũ be juk adi warēmtağ ocejuk iap kay; imên tak ğebum ğu juy eğuy apên cuk adi ikērēat oceğujurũğrũğ iap kay,” i dak. ¹³ “Oca'õ mubacanucan cuy eğuy ocewebe ikērēat mujurũğap puxim. Ikērēat tak eju'uk cuy ocewebewi,” i dak cuy epe'e – io'e Jesus.

– Imên ma juy epe'e Deus eju kawênwēn pima – io'e. ¹⁴ – Eyju ğebum'ũm pima apên warara'acayũ be juk adi ikērēm eykuk iap kay; ikērēat epeğujurũğrũğ cĩcã ma'ğu, Deus tak jeğebu ğu apên juk adi ikērēat epeğugēğē iap kay. Kabi beat jeğebu ğu—wuyebay –

io'e. ¹⁵ — Eyju ġebum pima bit apĕn warara'acayũ be juk adi ikĕrĕm eykuk iap kay, Deus tak jeġebu apĕn juk adi ikĕrĕat epeġuġĕġĕ iap kay. Wuyebay xeku — io'e Jesus.

¹⁶ — Deus kay ġebumap kay jekōnkōn'ũm pima eyju, eyġuycũġcũġ ġu juy epesop. Eymuġuykuku'ukayũ iġuycũġcũġ oekuku ip, Deus kay ġebumap kay jekōnkōn'ũm pima ip. Iġuycũġcũġ oekuku ip, soat itaybit ojuy, “Teku Deus kay ġebumap kay jekōnkōn ġu iam. Jebureyũ juk o'jekawĕn ip. “Deus kay jġjġat tekun,” i. Imĕnpuye jebikuyap taġ cuk o'jat ip—soat ma. Iboap kay ġebum cuy eyju — io'e Jesus. ¹⁷ — Eyju bit Deus kay ġebumap kay jekōnkōn'ũm pima, epewewedopawuywuy juy. Epewewedapmusem cuy dak — io'e. ¹⁸ — Imĕn wara'acayũ itaybit ġu ip tekun jekōnkōn ġu iam. Deus acġ je'e itaybit iba'arĕm jekōnkōn ġu tekun iam. Ijo ba'oreat acġ itaybit. Xipacat je'ġũm eywebe. “Xipat ĕn oxe,” i dak e'em Deus eywebe — io'e Jesus.

¹⁹ O'jekawĕn jebekitkit pe.

— Eywebeam ade bubut epeġuxipan ġu juy epesop — Jesus o'e. — Ijoce imuxipan ġu juy. Ijoce kopi'i eybubut jo'o. Hi'ep eybubut iokok an e'em Ibukurukat eyduk'a be ōm'ōm eybubut tujupa'um am — io'e. ²⁰ — Kabi be bit Deus xe epesop soat em. Eycokcok cġcġ epesop. Kopi'i kake ġu Deus xe. Hi'ep kake ġu dak. Ibukurukayũ kake ġu dak — io'e. ²¹ — Eybubut ijodi bima soat em ġebum epesop eybubut kay. Kabi be eyġuy pin pima bit, ġebum epesop kabi beat kay. Imĕnpuye eycōkcōk cġcġ epesop Deus xe soat em — io'e Jesus.

²² — Wuyeta kabiaap puxim. Wuyjebit peam ixĕ kabiaap. Wuyetadip pima soat ijo but wuywebe. Kabia daġ ajeku. Soat ijobucap wuyekukuap puxim—Deus xe cũġ ma wuyekukuap puxim. ²³ — Wuyetakĕrĕ bima bit, ijo ba'ore wuywebe. Kabiok taġ ajeku. Kabiok taġ jekukuap ikĕrĕat mujurũġrũġap puxim. Imĕnpuye kabiaap kabiok e'em pima, kabiok cġcġ e'em wuywebeam. Ikĕrĕat mujurũġrũġ cġcġ wuyjuyũ.

²⁴ — Pũġ'a be, uk'a be bima, iba'ore ibuywatwat'ukat pe xepxepayũ beam kapik am. Kariwayayũ wara'at taġtaġtaġ e'em pima, itakoma kuka o'e pũġ kay, jekariwa kay, wara'at jekariwa ikuk pin cġcġ bima. Kũyjobit kuka o'e pũġ a'ō kay, wara'at a'ō kay kũyjobit'ũm pima. Imĕnpuxim dinheiro kay jġjġ bima, Deus kay jġjġ ġu epe'e — io'e Jesus. ²⁵ — Imĕnpuye oġuwĕn eywebe: Eyaġuy'ũm ġu juy epesop eybubut kay — Jesus o'e cebe ip. — “Ajo paxi acejo'o?” i'ũmġu juy epe'e — io'e. — “Ajo paxi acetikōn?” i'ũmġu dak cuy epe'e — io'e. — “Ajo paxi aceġuōm wuydotim?” i'ũmġu dak cuy epe'e. Xipat eyxat kuġ pima, eydoti kuġ pima dak. Imĕnpit ibodi ma xipacat soat em Deus xe eydop am — io'e.

²⁶ — ġebum cuy epesop wasũ kay — io'e Jesus. — Pupum ip kabi be. Taidadam ġu ip. Jeku beat tak pupum ġu ip, jeku bewiat mũn'a be imōġ ġm. Imĕnpit Deus ixat ūmũm cebe ip—wasũyũ be. Deus xe wasũ teiboġ ġu—wuyebay xe—kabi beat xe. Imĕnpit aġ cekay ip. Imĕnpuxim wuykay dak soat em aġ. ²⁷ Ade koato mabuk wetabĕġ oġuy iap kay ġebum cġcġ bima, eyetabĕġ xe'e? Ka'ũma. Ġaxġn ma aco'i epe'ũ.

²⁸ — Pġm eydoti dak? Apĕnpuye eyaġuybabi'ũm eydoti kay? Eyaġuybabi'ũm ġu juy. ġebum cuy epesop apĕn tũmũntitit aypapan iap kay. Tũmũntitit kapikpiġ ġu. Jesay muġĕġĕm ġu dak ip. ²⁹ Icĕmġn ōn e'em eywebe. Salomġo ibubut adeat osunuy. Idir cġcġat kuġ osunuy—jesay kuġ. Salomġo dipap podi ma bit titip tip taġatip. ³⁰ Ġasũ ma tũmũntitit titetabĕġ e'em. Kuyaje bit tite'ũ e'em. Titip Deus a'ōbi. Imĕnpuxim ja'ōbi dak eyemukaypinip je'ġũm eywebe. Eyetabutsu ma'ġu cekay — io'e Jesus. ³¹ — Imĕnpuye eyaġuybabi'ũm ġu juy epesop. “Ajo paxi acejo'o?” i'ũmġu juy epe'e. “Ajo paxi acetikon?” i dak. “Ajo paxi aceġuōm?” i dak — io'e. ³² — Judeu'ũmayũ yaġuy'ũm iboap kay—soat kay. Eyebayat pit itaybit eyju ikuġ'ũm pima iam—kabi beat.

³³ — Koap ġebum cuy epesop Deus soat kukan je'e iap kay—Deus ebikuyap kay dak. Imĕn ġebum pima, Deus soat je'ġũm eywebe. Eyxan je'ġũm, eydotim tak — io'e.

³⁴ – Imēneju eyağuybabi'üm ġu juy epesop kuyajeat kabia kay. Kuyaje jajēm pima, eyetaybit epe'e ajo o'jebapuk ixe kabia iam—ajo xipat, ajo xipatpūt tak. Ġasū bit eyağuybabi'üm ġu juy epesop kuyajeat kabia kay – io'e Jesus.

7

¹ O'jekawēn jebekitkit pe.

– “Eykerē jġā Deus xe,” i'ümġu juy epe'e warara'acat pe. Imēn tak Deus “Eykerē oxe,” i'ümġu je'e eywebe. ² “Ikērēat kuğ ěn,” i'ümġu juy epe'e warara'acat pe. Imēn e'em'üm pima, Deus “Ikērēat kuğ eyju,” i'ümġu dak je'e eywebe. Apēn warara'acat pe eyekawēnap puxim Deus tak je'e eywebe ajo xipat jexe, ajo xipat ġu jexe. Warara'acat pe epeğüm pima, Deus tak je'ğüm eywebe. Apēn cuk epeğüm iap puxim epejat – io'e Jesus.

³ Wuymutaybitbinap ekawēn muwēnuwēn o'e Jesus—imēnpuximap ekawēn. Jebekitkit pe imuwēnuwēn o'e, itaybit am ip. Warara'acat ekukuap mukorēm ām, wuyekuku bima, imukorēmap tōm puxim Jesus xe, ip puxim tak cexe. Imēnpuye Jesus o'jekawēn jebekitkit pe.

– Te'e ma eyju jeakağ eybure eta beatōmtōm kay, eyeta beap'ip cocom'üm pima. ⁴ Te'e ma eyju e'em cebe: “Ma. Otōmtōm'uk eta bewi,” i, eyeta beap'ip cocom'üm pima – io'e Jesus. ⁵ – Eyju jewemuğuykukukum. Koam eyeta beap'ip cuy epeyop'uk.

– Yop'uk puje, iba'ore ġu je'e eyewebe tōmtōm'uk am eybure eta bewi. Yop'uk puje, xipan epe'e ijojom – io'e.

Imēn Jesus wuymutaybitbin warara'acat kay ġu juy acejeak iam—wuyekay acā juy acejeak ikērēat muğē buje iam—yopit ma ikērēat muğē buje iam yoboğ ma ikērēat muğē buje iam tak.

⁶ – Wekawēn icēmān – io'e Jesus. – Soat pe ġu juy epeğuwēn wekawēn. Akurice buximayū be ġu juy epeğuwēn, wa'ō kay ġu ip puye. Ya'ōpuruğ jede ip. Warēmtağ webekitkit o'jukuk ip – Jesus o'e. – Xipat ma wekawēn. Soat pe ġu juy wekawēn epeğuwēn. Dajebaro buximayū be dak ġu juy epeğuwēn. Itaybit ġu ip ya'ōdip ma iam. Ixeyū be wekawēn kawēn te'e maap puxim – Jesus o'e cebe ip.

⁷ O'jekawēn jebekitkit pe.

– Deus xewi juy epejoojuy. Iojujuy bima, epejat. Ixe xewi juy epejokudada. Ikudadam pima, epetobuxik. Ixe xewi iojujuyap xīntabi be tağtağtağ'iap puxim. Xīntabi be tağtağtağ'i bima, tomudip'uk ip eymuōm ām. ⁸ Soat ojuyjuy'ukat je'jat; soat kudada'ukat tobuxik; xīntabi tağtağtağ'iat pe xīntabi tomudip'uk ip – io'e.

⁹ – Wita'a ġu epeyaūm eyipotpot pe “Pāo'a kay ōn,” i'e buje. Ka'ūma ma ey'in wita'a o'yaūm kuka cebe pāo'a yaūmap tieğ. ¹⁰ Puybu ġu epesubuūm cebe, “Axima kay ōn” i'e buje. Ka'ūma ma ey'in puybu o'subuūm kuka cebe aximaūmap tieğ. ¹¹ Eyju ikērēat kuğ. Imēnpit eyju ma xipacat ūmūm eyipotpoyū be. Apēn eyju iūmūmap podi ma eyebayat pit xipacat ūmūm jexewi iojujuy'ukayū be—kabi beat pit. ¹² Eybikuy warara'acat pe xipan eykuk am. Imēnpuye xipan cuy warara'acat epejukuk. Iju Moisés ekawēn, Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū emumutaybitbinap tak.

¹³ Jesus tak o'jekawēn.

– Epeōm cuy xīntabi itok'īt tağ. Xīntabi itokboğ pit daxaboğ kay wuymujujuap e ma—īpiat'ajojoap kay. E pa'ore'ūmat e. Xīntabi itokboğ. Ade wuyjuyū ie dağ jekukum.

¹⁴ Xīntabi itok'īt pit e pa'oreat e xīntabi. Wuytait'icap e. Pūğpūğ ma wuyjuyū ie dobuxixiğ.

¹⁵ Jesus dak o'jekawēn jebekitkit pe.

– Eyday'em'um cuy epesop eymuğuykuku ojuyayū kay—jewexe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū kay. Omuyku ip. Ovelha jo'i ma'ġu ip jajēm, badi bit ip ika'uyayū buxim, akurice buxim. Eykay itakomaayū ma ip, xipacat co'iyayū ma'ġu ip jajēm – io'e. ¹⁶ – Eyetaybit widaōhō ya'a'e ġu e'em—uva'a iam. Eyetaybit tak aru'ip tağ

figo'a'e ġu e'em iam. Imēn eyetaybit widaōhō, aru'ip tak. Ya'a nomuju eyetaybit iboyūm. Imēnpuxim tak eyetaybit je'e abuyū jewexe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū iam. Xipat'ūm cekukuap tomuju eyetaybit ixeyūm.

¹⁷ — Yopxipacat'ip ya'a xipat e'em. Yopxipat'ūmat'ip ya'a dak xipat ġu ma e'em.

¹⁸ Yopxipcat'ip pit yaku'ūm an ġu aypatpan. Yopxipat'ūmat'ip tak yaku an ġu aypatpan. ¹⁹ Yop yaku'ūmat'ip soat wuyju ixixiġ, takatkan daxa be ixik am.

²⁰ Apēn yopxipat'ūmat'ip ya'a dak xipat ġu ma e'em; imēnpuxim jewexe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū xipat ġu jeku.

— Imēneju eyetaybit epe'e pebicayū jewexe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū xipat'ūm cekukuap tomuju — io'e Jesus.

²¹ — Deus soat kukanap kabia je'e ip owebe: “Ēn ocekekukat,” i. Soat pit jeōm ġu Deus xe kabi be—webay ibikuyap taġ ceuiibiyū acā—kabi be omuyat a'ō kayayū acā — Jesus o'e.

²² — Gebujeat kabia Deus abuyū ikērēat kuġ iap ġuwēn. Adeayū je'e'e ip owebe: “Ocekekukat! A'ōbi ocekekuku. Xipacap oceġuwēnuwēn—Deus soat kukukaniap muwēnuwēn oceju,” i. “A'ōbi ibiōġbuk kērēayū oceġujēmujem wuyjuyū xewi,” i dak je'e. “A'ōbi ocewebe i'e ba'oreat oceġubapukpuk,” i dak je'e.

²³ — Gebuje ōn je'a'ōbu.

— “Wetaybit ġu oġuy eyjum. Pūġ em tak ka'ūma,” ioce'e — Jesus o'e. — “Wede epe'e oxewi. Ikērēat muġēġēm acā epekuku,” ioce'e dak — Jesus o'e.

²⁴ — Wa'ōkayayū itaybicat puxim ip—aġokatkat puxim ixeyū wekawēn coco'ukayū. Ixe aġokatkat uk'a o'yamuy wita'a jeje. Uk'a'abi'ip o'yopmuy wita'a jeje. ²⁵ Muba'at oajēm wita'a jejeiat'a kay—muba'atxixi. Muba'at idibi o'timuboġ. O'tiajēm. Kabidoxixi dak o'subidoakaka. Imēnpit o'ya'at ġu yacem puye, wita'a jeje buye — io'e Jesus cebe ip.

²⁶ — Wa'ō daġ ġu jekuku'ukayū itaybit'ūmat puxim—waramtaġ ma uk'a o'yamuyiat puxim ip—wekawēn kay'ūmayu. Wa'ījom ip. Inaka kūyjobit ġu ip wa'ō kay. Warēmtaġ uk'a o'yamuyiat puxim—aġokatkat puxim—yaġuyba'arēmat puxim. Ixe aġokatkat uk'a o'yamuy ipi ju, ka'oririt pe. Cem ġu o'yamuy.

²⁷ — Muba'at oajēm ka'oririt peat'a kay. Idibi o'tiajēm—tiboġati. Kabido dak o'subidoajēm. O'subido'at bidoboġ ya be. O'ya'at. Iġo'a o'ya'ūm cīcā, o'ya'at puye — io'e Jesus.

²⁸ Soat yaġuybabi'ūm ip osodop, Jesus ekawēn epere buje.

— Wara'an wuymutaybitbin Jesus — io'e ip. — Idim cīcā teku wuymutaybitbin — io'e ip.

²⁹ Ja'ōbi imutaybitbin Jesus osunuy. Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū buxim ġu imutaybitbin osunuy.

8

¹ Guyjom o'kop Jesus co'a bewi. Ade dak o'kop ip Jesus tomuju. ² Kopkom pima, ierepat oajēm Jesus kay, jemu'ada am. O'jeġ'aecōġcōġ cewap, Jesus ya'ōbuyxiat puye.

— Kariwa — io'e Jesus pe. — Ebu'u'ūm pima, omu'adam ece — io'e Jesus pe.

³ — Obu'u ġu. Jemu'ada ōn — Jesus o'e. O'jebaepucūġ. O'ġucay. O'je'ada dao ma. Ierep topibit xipat o'e.

⁴ — E'adaap cuy eġuwēn ġu warara'acat pe — io'e. — Paī kay juy eju — io'e. — Ecewemubapuk cebe emu'adaam itaybit am — io'e. — Xepxem cuy pukaso eġūm paī be Moisés ekawēn taġ. Imēn ece'e soat ijoceayū itaybit am Jesus ierepat o'ġu'ada iam. Ēn pit eġuwēn ġu e'adaap. Paī ma juy ġuwēn e'adaap — Jesus o'e ierep tūibit pe.

— Hm hm — io'e.

⁵ Cafarnaum ka be Jesus ajēm puje, sorarayū kukukat oajēm. Jesus kay oajēm.

— Kariwa! — io'e Jesus pe. ⁶ — Obuywatwat'ukat opop oduk'a be. Ipi jĩã opop. Jebit oe'uat puxim. Iwãtaxipi jĩã ma. Ikop pa'orean — io'e Jesus pe.

⁷ — Ijom puk òn pit, imu'ada am — Jesus o'e.

⁸ — Ka'ũma, Kariwa — io'e. — Eju ġu juy oduk'a kay, wa'õbuyxi'ũm puye, Judeu'ũmat òn puye. A'õm ma juy eġu'ada. “Ece'ada juy,” i ěn e'em pima, obuywatwat'ukat je'ada — io'e Jesus pe.

⁹ — Òn tak warara'acat mujujum. Wa'õ kay kũyjobit ip wesorarayũ. Pũġ pe òn e'em, “Ejẽm,” i bima, je'jẽm. Wara'at pe òn e'em, “Ejot,” i bima, je'dot. Obuywatwat'ukat pe òn e'em, “Imẽn cuy ece,” i bima, imẽn je'e.

— Apẽn wesorarayũm wa'õ kay, imẽn tak a'õbi ma obuywatwat'ukat je'ada — io'e Jesus pe.

¹⁰ Iboap co buje, Jesus itabẽġ o'e.

— Soat Judeuyũ etabucap podi ma itabut okay iġo sorarayũ kukat, Judeu ġu ma'ġu — io'e Jesus jenomujuacayũ be. ¹¹ — Adeayũ jajẽm ip Deus dopap pe—Judeu'ũmayũ, mesa koreren jabik ãm Abraão eju, Isaque eju dak, Jacó eju dak. Soat eipi bewi jajẽm ip. Pũġ ixeyũ'in kaxijẽmap ka bewi jajẽm ip. Wara'acayũ ixeyũ'in kaxiajẽmap ka bewi jajẽm ip, kabi beat soat kukan pima. Icokcok cĩcã e'em ip — io'e Jesus. ¹² — Ajẽmjẽm ip pima, Deus Israel naxeġebitbit joxik ip wũy ma kabiokboġ pe. Iboce ma tõtõn jeedop. Tũy yẽyẽy ipi bun jeedop — io'e Jesus jenomujuacayũ be.

Ipiat'ajoap ka be iap muwẽnuwẽn o'e Jesus—kabiokat ka be iap.

¹³ — Eju eduk'a kay — Jesus o'e sorarayũ kukukat pe. — Kuy ebuywatwat'ukat o'je'ada, okay etabut puye — io'e Jesus.

O'je'ada ġebuje bit. Ibuywatwat'ukat o'je'ada.

¹⁴ O'ju. Jesus oajẽm Pedro duk'a be. Oõm. Pedro daxijo o'jojojo. Ipa'i jĩã opop xeku.

¹⁵ Jesus o'ġucay ipa'iat. O'subaixik. Imẽnpuye ipa'i'ũm o'e. Xipat o'e. O'kop cama bewi. Jesus xat o'ġuġẽ cebeam.

¹⁶ Katpuje ma iboceayũ ibiõġbuk kẽrẽat kuġayũ o'tujowat ip Jesus kay. Imu'ada am, o'tujowat ip. Ade osodop ip—iwãtaxiplayũ. Ibiõġbuk kẽrẽayũ o'ġujẽm Jesus ikukayũ bewi.

— Epejẽm — io'e cebe.

O'ajẽm ip Jesus a'õbi. Iwãtaxiplayũ dak o'ġu'ada'ada.

¹⁷ Isaías juk o'jekawẽn kuyjeayũ be. Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat juk o'jekawẽn. Jesus muwẽnuwẽn o'e.

Iwãtaxiplayũ o'ġu'ada xeku, ibaca'ũmayũ dak, i juk o'e kuyjeayũ be.

Jesus o'ġujẽm xipat'ũmayũ jemumukukukayũ xewi—ibiõġbuk kẽrẽayũ. Imẽn Jesus e'eap puye, soat itaybit o'e icẽmãn Isaías'ũm ekawẽn iam.

¹⁸ Adeayũ o'je'awero ip Jesus kay. Timudek pin Jesus, ade buye.

— Ga'a — io'e. — Iodi atimudek cuy.

¹⁹ Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukat tak oajẽm.

— Omutaybitbin'ukat — io'e cebe. — Soat ka daġ ojekuku eweju ejuap taġ — io'e.

²⁰ — Tapu — Jesus o'e. — Oweju jekukuayũ ya'ũmġu jedopdopap'a — io'e cebe—Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukat pe. — Kak ikũykẽy. Wasũ dak topipe. Òn pit ka'ũma. Ya'ũmġu odopdopap'a — io'e—Jesus o'e—soat waġo o'e.

²¹ — Kariwa! — io'e wara'at Jesus pe. — Koap webay'ũm ojokot. ġebuje cum puk òn eweju — io'e Jesus eju jekukuat.

²² — Kã'ã. Ejot cuy okay — Jesus o'e cebe. — Deus ekawẽn kay'ũmat jebadipyũ'ũm'ũm jokot. ěn pit ka'ũma. Oweju juy jekuku — io'e.

²³ Kobe be oõm Jesus. O'timukek ip, wĩnãbu o'timudek ip—Jesusyũ.

²⁴ Timudekdeğ pima ip, kabidoxixi oajëm. Oajëm iodi kay. Topapũn kobe o'e idibim, kabidoxixi ajëm puje. Kobe dağacat iparara ip o'e kabido buxixim. Jesus pit ixet kobe be. ²⁵ Jesus o'ğuwurũğ ip—ceweju etaybitbinayũ.

— Kariwa! — io'e ip. — Ocedaxijom ece. Akõm wuyju!

²⁶ O'jewurũğ Jesus.

— Apëğãm puxim eyparara? — io'e. — Apënpuye eyetabutbût okay? — io'e ipararaayũ be. — Eypararam ğu juy epesop. Okay juy eyetabut cĩcã.

— Ebidopon! — io'e kabido be. — Edipon! — io'e iodi be. Imënpuye kabidoxixi o'subido'ũm. Iodi dak tistem cĩcã o'e Jesus a'õbi.

²⁷ — Apen ibo o'jebapuk? — io'e ip. — Abu sute? Kabidoxixi o'subido'ũm ya'õbi. Iodi dak kũyjobit ya'õ kay — io'e ip. Jesus muwënuwën o'e ip jewewebe.

²⁸ Kabido'ũm puje, o'timudek ip. Gadara eipi dağ oeku Jesus. Xepxep osodot ip—ibiõğbuk kërëat kuğayũ. Ika'u jĩjã o'e ip. Ce'ũ'ũayũ mõğmõğap pewi osodot ip. Bomaku nuynuy soat em. Ixeyũ buxixim, e dağ kapkap ğu o'e ip—ibo ka watwat—Gadara ka watwat.

²⁹ — Deus ipot ën — io'e ip Jesus pe. — Ağ cuy ocesũy. Jajëm ğu juy ocekey ipiat'ajoan ocewebe ipi ũm awap ma — io'e ip Jesus pe.

³⁰⁻³¹ — Ite ağokat kayũ xewi ocemujëm puje, ocemujum ece dajebaro be—ibiõğbuk kërëayũ o'e cebe. Imën ma o'e ip, dajebaro bomaku wurũrũrũğ puye—ade dajebaro.

³² — Epejëm — Jesus o'e.

O'jëm ip ağokat kayũ xewi.

O'ju dajebaro kay. Oõm. Imënpuye dajebaroyũ daudaum o'jenapõn co'a pënpën tağ. Iodi be o'kop ip. Oakõmkõm ip. Jeabokaboğ ip oap.

³³ Dajebaro kukukayũ owatwat ip. Soat muwënuwën o'e ip ağoka watwat pe. Dajebaro aokaap awëğ muwënuwën o'e ip ağoka be. Ibiõğbuk kërëat kuğ topibiyũ awëğ tak yawëğ muwënuwën cĩcã o'e ip.

³⁴ Gebuje Jesus o'topabe ip—ağoka watwat—soat.

— Ejëm cuy oceka bewi — io'e Jesus pe.

9

¹ O'jëm. O'jepit Jesus. Jeipi be o'jepit—Cafernaum ka be. O'jepit, waram timudek puje.

² Ağoka watwat ijebit e'ũat o'tujowat Jesus kay. Ixexecap pe ixë ijebit e'ũat o'tujowat ip. Jesus itaybit o'e cekay itabut ip iam. Imënpuye o'jekawën ijebit e'ũat pe:

— A'õcam cuy — io'e cebe. — Ikërëat kuy oju'uk ewebewi, tapu. Iboap ikërëat kay ğebum ğu oce, i'uk puje — io'e. — Pũğ em tak ka'ũma — io'e—Jesus o'e ijebit e'ũat pe.

³ — Ite Jesus “Deus co'i õn,” i napa ma teku e'em — Moisés ekawën imutaybitbin'ukayũ napa ma o'e.

Pũğpũğ ixeyũ'in napa ma o'e jewewebe.

⁴ Jesus itaybit o'e apën jewağuydadam ip iam.

— Apënpuye ikërëm epeyewağuy? — io'e Jesus Moisés ekawën imutaybitbin'ukayũ be.

⁵ — “Ikërëat oju'uk ewebewi,” i kuy oce cebe — io'e. — Imënpit eyetabut ğu ikërëat'uk put owebe iap kay — io'e. — “E'ãy,” i oce ibima, “Ecxĩğxĩğ,” i dak, eyetabut ğu kuka epe'e okay — io'e.

⁶ — Soat wağo õn — Jesus o'e. — Wa'õbi teku oğu'ada. Imu'adaap co buje, “Ja'õbi ma teku o'ğ'u'ada,” i epe'e — io'e cebe ip.

Gebuje Jesus o'jekawën ijebit e'ũat pe.

— E'ãy — io'e cebe. — Eju eduk'a kay. Exexecap cuy etujowat eweju — io'e.

⁷ O'ãy. Jexexecap kuğ o'ju jeduk'a kay.

⁸ Adeayũ iparara jĩjã o'e ip, iboap tobuxik puje.

— Ka'ũmġu xipacat Deus co'iat — io'e ip. — Deus Jesus a'õ mubacaat puye. Imēnpuye ixē Jesus pe ikērēat i'uk put wuyxewi — io'e ip.

⁹ Ibocewi Mateus o'jojojo Jesus.

Oajēm Jesus Mateus kay. Ixe Mateus xik'i osunuy jekapikpikap'a be—iecuġap edinheiro bubuap'a be.

— Ejot. Oweju ejeku — io'e Mateus pe.

O'āy. Oeku Jesus eju.

¹⁰ Mateus tuk'a be oajēm ip—adeayū, jekōn ām. Oabikbik mesa koreren iecuġap edinheiro bubu'ukayū, Deus xe ikērēan e'e'ukayū dak, Jesus tak, Jesus eju etaybitbinayū dak. Soat ip oabikbik mesa xe jekōn ām.

¹¹ — Apēnpuye ixeyū eju eymutaybitbin'ukat jekōnkōn—iecuġap edinheiro bubu'ukayū eju? Ikērēat muġēġē'ukayū eju dak? — Fariseuyū o'e Jesus etaybitbinayū be. Imēn kawēnwēn o'e ip, Jesus jekōnkōn o'jojojo ip puye.

¹²⁻¹³ O'jede ġu imutaybitbinayū. Jesus pit Fariseuyū o'ya'ġjojo. O'jekawēn.

— Iwātaxipi'ūmayū wuyanūġtata'ukat kay je'ju ġu—iwātaxipipiyū acā — io'e. — Imēnpuxim ōn tak jewexe xipacayū nomuwā ām ġu ojot—xipat'ūmayū nomuwā ām acā. Ikērēat uk am ixeyū bewi ojot. Imēnpuye cekōn ikērēat muġēġē'ukayū eju — io'e.

— Cum cuy eyju eymutaybitbinayū kay — io'e — eytaybit am apēn Deus ekawēntup e'em iam — io'e Jesus Fariseuyū be. — Imēn opop ibararakat:

Idip ma oxe warara'acayū eyetabotaidabotbot pima. Imēnpit idip ġu oxe warara'acayū kay ġu eyetabotaidabotbot pima, obuyxi am carneiroyū mupiġ ma'ġu eyju, i — io'e.

— Imēnpuye ijoce jewexe xipacayū nomuwā ām ġu ojot—xipat'ūmayū nomuwā ām acā — io'e Jesus.

¹⁴ João Batista eju etaybitbinayū oajēm ip Jesus kay.

— Apēnpuye Fariseuyū jekpiwan ma jewemureren Deus eju kawēn ām—oceju dak, eweju etaybitbinayū bit jekōnkōn ip pima? — io'e ip.

¹⁵ — Oweju etaybitbinayū jekōnkōn, ōn ceweju ip puye. Ōn pit ceweju ip'ūm pima, jekōnkōn ġu ip. Jekpiwan ma jewemureren ip Deus eju kawēn ām. Imēn soat itaybit e'em iġuycūġ cīcā ip iam. Ōn iwadip puxim. Iwadip cexe ip pima, abu ixeyū'in iġuycūġ e'em—jewebumūnap epeta be tomuwāibiyū'in? Ka'ūma ma! Imēnpuxim oweju etaybitbinayū jekōnkōn ip. Jewebumūnap epeta be tomuwāibiyū buxim ip — io'e Jesus.

¹⁶ Jesus wuymutaybinap ekawēn o'ġuwēn cebe ip—imēnpuximap ekawēn. Imēn o'ġuwēn.

— Paġo iisuan ġu imuwaketken wuyju—toti iorokat muwaketken. Iisuat pit imuwaket puje, jewa'i'in biġ ma idieġboġ e'em — io'e Jesus.

¹⁷ — Uva'abidi tiisuati dak acetimōġ yayisuat'a daġ — io'e Jesus. — Ya iisuat taġ'ūm pima, o'jeabaġ kuka — io'e. — Imēnpuye uva'abidi tiisuati acetimōġ timūn'a be—yayisuat'a be, uva'abidi cediepuyat puxixim, tiporoyat puxixim, timun'a'ūmap puxixim — io'e Jesus João Batista eju etaybitbinayū be.

Iboam e'em pima, “Wekawēn paġo iisuat puxim, uva'abidi tiisuati buxim tak,” i'e ojuy osunuy. Imēn Jesus o'e. Kawēn iisuat ma Jesus ekawēn o'e ġasū bit. Fariseuyū ekawēn taġ ġu o'e, Saduceuyū ekawēn taġ ġu o'e dak.

¹⁸ Judeuyū kukukat tak oajēm Jesus kay. Ixe osunuy Deus eju kawēnwēnap'a kukukat. O'jēġ'aecōġcōġ Jesus topa be, ibuyxi am.

— Odaxit ġaxīn ma oe'ū — io'e Jesus pe. — Ejot pima bit, eġu'ada. Jetait — io'e Jesus pe. — Ebuesubumōġ ijeje bima, je'ada odaxit — io'e.

¹⁹ — Ga'a — io'e.

O'ju ip—Jesusyū. ²⁰⁻²¹ Cucum pima, pũḡ ayacat oajēm Jesus tomuju, cesay mucay am—Jesus ekabek ukpu mucay am. 12 koato bun ma ixē ayacat iwātaxipipin o'e, doybucukcuḡ ḡu buye.

— Cesay mucay buje ma, oce'ada — ixē ayacat o'e jewebe ma.

Jesus ekabek o'ḡucay. ²² O'jekorepēn Jesus.

Gebuje Jesus ayacat o'jojojo.

— A'ōcam cuy — io'e ayacat pe. — Etabut okay. Imēnpuye ḡaxīn ma eceje'ada — io'e.

Dao ma o'je'ada ixē ayacat.

²³ Oajēm ip Judeuyū kukukat tuk'a kay. Ade wāwām ip osodop. Jebubut'uk muyd-eedayū dak o'jojojo Jesus. Imuydedem ip Judeu babi daḡ. Cebabi daḡ tak wāwā ip osodop.

²⁴ — Ce'ū ḡu teku. Yaypan'isuat ixet ā — io'e Jesus wāwāyū be. Jesus itaybit o'e yaypan'isuat'ūm oe'ū iam. Inaka waram imutain. Imēnpuye “Ixet ā,” io'e. Wāwāibiyū bit jewaywayway ip o'e Jesus kay. Jesus o'e cebe ip:

— Epejēm uk'a bewi — io'e.

O'ḡujēm.

²⁵ Ijēm puje, Jesus oōm yaypan'isuat kay. O'subaixik. Dao ma o'je'ada. Itait o'e waram ḡuto ce'ū topibit, Jesus o'subaixik puye. Ixe o'kop—ce'ū topibit.

²⁶ Ipi juayū ce'ū topibit awēḡ o'yawēḡmupōḡ ip. Jekawēnwēn o'e ip soat taḡ—soat ibo eipi daḡ.

²⁷ Jesusyū eipi kukukat ka bewi cēm puje, xepxep o'ju Jesus tomuju—ita'ūmayū.

— Etabotaidabotbon cuy eḡuy ocekey — io'e ip. — Ocemu'ada am — io'e ip Jesus pe—Davi'ūm naxeḡebit pe—Judeuyū ajojoyū'ūm'ūm kukukat naxeḡebit pe.

²⁸ Oajēm ip Jesus kay, ixē jeduk'a be ōmōm pima.

— Eyetabut tu okay—eyemu'ada ōn iap kay? — io'e Jesus cebe ip.

— Hm hm — io'e ip. — Ocetabut, kariwa.

²⁹⁻³⁰ O'sutamucay Jesus ita'ūmayū. O'je'ada.

— Eyju eyetabut okay buye, ōn jeymu'ada — io'e Jesus itā'ūm topibiyū be. Itate o'e, Jesus o'sutada buye.

— Eymu'adaap epeḡuwēn ḡu juy eybureyū be—ka'ūma be ma — io'e Jesus.

³¹ Imēnpit je'adaap o'ḡuypōḡpōḡ ip soat kaka daḡ.

³² Jesusyū uk'a be cēm cēm pima, iboceayū ibiōḡbuk kērēat kuḡat o'tujowat Jesus kay. Cekawēn pa'oreat o'e ixē, ibiōḡbuk kērēat kuḡ puye. O'tujowat ip Jesus pe, imu'ada am.

³³ O'je'ada Jesus a'ōbi. Aḡokatkat pewi ibiōḡbuk kērēat cēm puje, xipan o'jekawēn ma, o'je'ada buye.

— Abu yaḡuyḡuy imēn o'jebapuk iam? — adeayū o'e ip jewewebe. — Ka'ūma ma ijo'iat imēn wuyjojojo ḡu Israel eipi be—wuyeipi be — io'e ip.

³⁴ Imēnpit Fariseuyū o'jekawēn. Napa ma o'jekawēn ip.

— Jesus ibiōḡbuk kērēat mujēmjēm cebewi ibiōḡbuk kērēayū kukukat a'ōbi—Satanás a'ōbi — io'e ip napa ma.

³⁵ O'ju Jesus ikaboḡatka daḡ, ika'īcatka dāḡ tak. O'ju aḡoka watwat mutaybitbin. Judeuyū Deus eju kawēnwēnap'a be imutaybitbin o'e. Deus soat kukanap o'ḡuwēnuwēn soat pe—kawēn idipat. Imēn ma imutaybitbin ip oeku. Ibomaayū mu'ada'adam oeku: iwātaxipipiyū, ibaca'ūmayū dak—soat mu'ada'adam oeku. ³⁶ Itabotaidabotbot ma iboka watwat kay Jesus osunuy, yaḡuybabi'ūm osodop puye. Ovelha buxim ip, jekukat'ūm pima ip. Imēnpuxim ika beacat ikukuk'ukat'ūmayu osodop ip, ka'ūmḡu ibuywatwat'ukat puye.

³⁷ Imēneju Jesus o'jekawēn jewēju etaybitbinayū be.

— Kadai ya ade opop—kadai'a—yaopat'a. Pũğpũğ pit omuyku ip yabu am — io'e cebe ip. ³⁸ — Epeyekawēn cuy kapikpik'ukayũ kukukat pe. I juy ep'e cebe: “Kapikpik'ukayũ eğuju juy kadai'a bu am,” i — io'e Jesus jeweju etaybitbinayũ be.

Imēn Jesus kawēnwēn o'e, Jesus eju adeayũ ceku pin ip puye. Apēn kadai ya ade o'yadop—kadai'a yaopat'a; imēn tak adeayũ ceku pin ip Deus emunaē eju. Imēnpit pũğpũğ oekuku Jesus kawēn muwēnuwēn ijodiacat pe. Imēnpuye imuwēnuwēn'ukayũ kukat eju juy jekawēn ip Deus eju.

— Adeayũ juy eğuju ekawēn muwēn ām — i juy e'em ip cebe.

10

¹ Jesus 12 beayũ o'tomuwã—jeweju etaybitbin'ukayũ. O'tomuwã, ja'ōbi soat mu'ada am—iwātaxipipiyũ mu'ada am, ibiōğbuk kērēayũ mujēm ām tak—ja'ōbi imujēm ikugayũ bewi—soat ip pewi. Ja'ōbacaap o'ğũm cebe ip—12 beayũ be.

²⁻⁴ 12 beayũ ibutet 12 butet pe osodop ip. Ibũrũ ma ibutet osodop ip—Jesus emumu-juyũ butet: Koapat Simão i, André i, Tiago i, João i, Filipe i, Bartolomeu i, Tomé i, Mateus i, wara'at Tiago, Tadeu i, wara'at Simão, Judas Iscariotes i. Ibũrũ ma ibutet osodop ip.

Wara'at putet Pedro i ibutet osunuy—Simão butet. André Pedro kitpit osunuy. Tiago, João dak, Zebedeu ipotpoyũ osodop. João Tiago kitpit osunuy. Mateus iecuğap peam Israel naxeğebitbit xewi dinheiro bubu'ukat osunuy. Wara'at Tiago Alfeu ipot osunuy. Wara'at Simão Israel eipi kay cĩcāat osunuy. Judas Iscariotes ġuyjom Jesus o'ğũm cekay itakomaayũ be yaoka am. Ibũrũ ma osodop ip—12 beayũ—Jesus eju jekuku'ukayũ.

⁵⁻⁶ 12 beayũ o'ğuju Jesus.

— Epeju Israel naxeğebitbit kay — io'e cebe ip. — Itabidaoayũ buxim ip — io'e. — Ovelhayũ buxim ip — io'e Jesus. — Wara'at eipi bewiyũ kay epeju ġu — io'e 12 beayũ be. — Israel naxeğebitbit kay acã juy epeju. Judeu'ũmayũ kay ġu epeju, Samaria eipi beayũ kay ġu dak — io'e. ⁷ — “Ijasun Deus soat kukan je'e,” i juy epe'e Judeuyũ be, Israel naxeğebitbit pe cucum pima eyju — Jesus o'e 12 beayũ be.

⁸ — Iwātaxipipiyũ epeğ'u'ada juy ip — io'e cebe ip. — Ce'ũ'ũayũ dak epeğutait. Waram jetaip ip — io'e Jesus. — Ierepayũ epeğ'u'ada juy — io'e cebe ip. — Ibiōğbuk kērēayũ dak epeğujēm cuy ibiōğbuk ikērēat kuğayũ bewi — io'e Jesus. — Imēn epe'e juy wa'ōbi—ce'adaap epe'e juy. Epeteida ġu juy. Imēn ām cuk oğũm wa'ōbacaap eywebe teidam ġu — io'e Jesus cebe ip.

⁹ — Dinheiro epetujowat ġu juy eyweju. Ouro epetujowat ġu, prata dak ka'ũma. Cobre dak ka'ũma. Epetujowat ġu juy dinheiro mũn'a be. ¹⁰ Cucumap pubut mũn'a dak epeyadujowat ġu juy. Xepxem cuy epetujowat ġu—eydoti, pũğ ma acã. Sandália dak ka'ũma. Eyba'ip tak epeyoptujowat ġu juy. Eybuywacayũ ma juy eyxan je'ğũm. Imēnpuye eybubut epetujowat ġu juy — io'e Jesus.

¹¹ — Ajēm pima ağoka be jeduk'a be eyğuyğuy pinat epetobuxik cuy. Ixe duk'a be juy epesopsop, ibo ağoka be bima — io'e Jesus. ¹² — Ixeyũ duk'a be òmòm pima, epeyekawēn tuk'a beayũ eju. Kato juy epe'e cebe ip — io'e Jesus.

¹³ — Gebuje eyekawēn kay ya'ōpĩcũğcũğ je'e ip. Ya'ōpĩcũğcũğ je'e ip, eyekawēn kay buye. Imēnpit wara'acayũ eyekawēn kay'ũm pima bit, ya'ōpĩcũğcũğ ġu je'e ip. Epajēm cexe ip. Imēnpit te'e ma epe'e, “Wuykabia,” cebe ip. “Epeòm,” i ġu je'e ip, eyekawēn kay'ũm puye.

¹⁴ — Eykay'ũmayũ bewi epejēm cuy, eyekawēn kay'ũmayũ bewi dak. Cēm pima eyesandália epeğupoyoy, “Deus ipiat supi'ajoat eywebe ya'ō kay'ũm puye” iap mubapuk am ibo ka watwat pe. Imēn cuy epe'e cebe ip, ağoka bewi wan pima, uk'a bewi wan pima — Jesus o'e 12 beayũ be.

15 — Deus kũyjobit'ũmayũ be ipiatpi'ajoap kabia bima, Sodoma ka watwat pe ipiat supi'ajoat, Gomorra ka watwat pe dak. Ixeyũ be iap podi ma bit ibo ka watwat pe ipiat supi'ajoat, eyekawẽn com ip ibu'u buye. Iboap kay ġebum cuy epesop — io'e.

16 — Ya'õpicũġ cuy epesop — io'e cebe ip. — Eymujum õn. Ovelha buximayũ eyju. Widayũ parakpe eyju ovelhayũ buxim. Imẽnpuxim eykay itakomaayũ parakpe eyju. Ovelhayũ be bit i'e baõre akuriceyũ be. Imẽnpuxim eywebe i'e ba'ore eykay itakomaayũ be.

— Wa'õbi eyju buje, itaybit cĩcãayũm epesop. Aġ cĩcã juy epesop. Dao ġu juy eyetakomãm cekay ip — io'e Jesus.

17 — Aġ cuy epesop — io'e. — Eykay itakomaayũ jeydaomũn. Jeydujowat ip wuyekawẽn coco'ukayũ be. Jeymupokupok ip Deus eju kawẽnwẽnap'a be jetakomaap kay. Ixee bum jeymupokupok ip — Jesus o'e. 18 — Eyju webekitkit puye jeydujowat ip ipi kukayũ be, kariwawayũ be dak. Jeydujowat itaybit am eyetabucap xipat cexe ip iam ma, eyetabucap xipat'ũm cexe ip iam pit. Kawẽn idipat epeġuwẽn cebe ip, Judeuyũ'ũmayũ be dak — io'e Jesus. 19 — Eyaġuybabi'ũm ġu juy epesop, eyetaybit'ũm puye ajom epeyekawẽn iam, apẽn epeyekawẽn iam tak. Eydujowatwan pima ip, Deus o'ġuwẽn eywebe ajom epeyekawẽn iam. Imẽn jeymutaybin. 20 Wa'õbi juy epeyekawẽn. Imẽn epeyekawẽnwẽn Deus biõġbuk ma kawẽnwẽn je'e eywebewi—Wuyebay biõġbuk — Jesus o'e cebe ip.

21 — Adeayũ jebadipyũ kay itakoma je'e, ixeyũ webekitkit puye. Iwaġo jekitpit tujowat cekay itakomaayũ be yaoka am. Ikitpit tak jewaġo tujowat yaoka am. Ipotpet tak itakoma ĵĩjã je'e jebay kay. Jebay tujowat cebe ip, yaoka am — io'e. 22 — Soat ixeyũ itakoma ĵĩjã je'e eykay, eyju webekitkit puye. Ipiat pibun eyetaxi bima, Deus a'õ daġ jekukum cuy eyju. Guyjom Deus jeymuy, cexe soat em eyedop am — io'e.

23 — Eywebe ipiat supi'ajojo bima, epeyenapõn cuy. Imẽn e'e ip pima pũġ ka be, epeyenapõn cuy wara'at ka be—aġoka be — io'e cebe ip. — Soat waġo õn — Jesus o'e. — Waram wajẽm awap, ade aġoka daġ epeju—Israel naxeġebitbit eipi daġ — io'e Jesus.

24 — Imutaybitbin'ukat podi ġu je'e jeweju etaybitbinayũ itaybit ip. Kariwa dak podi ġu dak je'e jekapikpiġ'ukayũ kapikpiġ ip. 25 Imẽnpuye kapikpiġ'ukayũ icokcoġ cuy jeedop ip, jekariwa buximayũ ip puye. Itaybitbinayũ dak icokcoġ cuy jeedop ip jemutaybitbin'ukat buximayũ ip puye. Ijoceayũ cekariwa a'õ ya'õmuy ip pima, “Belzebu teku,” i bima ip, cebekitkit a'õ dak ijo'i ma ya'õmuy je'e ip. Cekariwa omuymuy ip pima, cebekitkit tak imuymuy ip cekariwa muymiyap podi ma — io'e Jesus.

26 — Eypararam ġu juy epesop ixeyũ e'eap puxixim — io'e jebekitkit pe. — Yajuyjuyat jewedobuxik ġuyjom. Iba'arẽmat ibapuk je'e soat xe. 27 Imẽnpuxim ajo oġuwẽn eywebe, kawẽnwẽn wuyeweweju ma, ijop epeġuwẽn soat pe ġuyjom — io'e. — Ibidadaap kay epeya'ĩjojo, ijop soat pe epeġuwẽn ġuyjom — Jesus o'e.

28 — Eypararam ġu juy epesop eyaoka ojuyayũ buxixim — io'e jebekitkit pe. — Wuyejebit aoka but ip. Imẽnpit wuybiõġbuk aoka ba'ore cebe ip — io'e. — Deus puxim pit cuy eypararam epesop. Wuyejebit muy'ũm put cebe, wuybiõġbuk tak. Ipiat'ajojoap pe imu'ũm put — Jesus o'e.

29 — Xepxep pe pidiwe dei tei'ĩt ma—pũġpũġ centavo ma—wasũ yopĩcat tei. Imẽnpit pũġ wasũ yopĩcat at'an pima, Deus itaybit ixẽ wasũ o'at iam. Deus a'õbi acã je'at — Jesus o'e. 30-31 — Deus xe teibõġ ġu wasũdei. Imẽnpit aġ cekay. Imẽnpuxim wuykay dak aġ soat em. Deus itaybit wuyadap peburũdap iam. Imẽnepu eyaġuybabi'ũm'ũm ġu juy epesop. Deus soat itaybit wuyekuku iam — io'e.

32 — Eyju “Jesus ebekitkiyũ oceju,” i soat pe e'em pima, õn tak “Teyũku webekitkit,” i oce webay be—kabi beat pe — io'e Jesus jeweju etaybitbinayũ be. 33 — Eyju bit e'em warara'acayũ be, “Jesus bureyũ ġu oceju,” i bima, õn tak “Iteyũ bure ġu õn,” i oce Webay be—kabi beat pe — io'e Jesus.

³⁴ — Epeyewağuy ğu juy: “Jesus osodot kaba'üm wuydop am,” i. Ojot puye, ipi watwat pe wara'at tağtağtağ ma jekuku. Itakoma je'e ip jewewekay. Pajam jewaokakam je'e ip — Jesus o'e. ³⁵⁻³⁶ — Ibadipyũ itakoma cĩcāyũ je'e jewewekay, pũğpũğ ixeyũ'in okay itabut puye — Jesus o'e. — Cebay ma okay je'e. Ipot pit okay ğu je'e. Ixi ma okay je'e. I'iyũ okay ğu je'e—ayacayũ. I'it tayxi okay ğu je'e. Yuktayxi okay je'e. Imēneju wara'at tağtağtağ ma jeku ip — Jesus o'e cebe ip.

³⁷ — Eyebay kayap podi ma okay'üm pima, oweju jekukuayũ ğu epesop, eyxi kayap podi ma dak, eyekpotpoyũ kayap podi ma dak, eydaxityũ kayap podi ma dak. ³⁸ Owebeam je'ũ ibu'u'umat puximayũ acā webekitkit ma oxe. Korosa jeje je'ũ ām, korosa dujuwatwan ōn pima, webekitkit tak cucum onomuju. Cucum ip korosa kuğ, je'ũ ām. Apēn ağokatkat korosa dujuwatwan cucum, korosa jeje jebamupayam je'ũ ām; imēnpuxim cuy epeku soat em owebeam je'ũ ibu'u'umat puxim.

³⁹ — Eye'ũ bima, ōn ma obuyxi eyxe buye, ibin ma soat em eyetabēğ epesop Deus xe. Eywebe ma jewağuyğuy: “Ōn ma obuyxiat,” i bima bit, soat em ipiat'ajojoap pe epesop eye'ũ buje — Jesus o'e cebe ip.

⁴⁰ — Gasũ epeju Israel naxeğebitbit kay. Wa'ōbi epeju — Jesus o'e jewēju etaybitbinayũ be. — Pũğ ixeyũ'in eywebe je'e, “Eeōm,” i. Imēnpuxim ma owebe dak je'e ip — io'e Jesus. — Imēnpuxim ma oğujuiat pe dak je'e ip — io'e. ⁴¹ — Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat pe dak je'e, “Eeōm,” i. Ixe dak iōm pin, Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat puye. Iōm pin. Imēnpuye Deus cekapikaptei je'ğũm cebe, kapikaptei ūmũm pima jekawēn muwēnuwēn'ukat pe.

— Cũğ cĩcāt pe dak je'e, “Eeōm,” i. Ixe dak iōm pin, cũğ cĩcāt puye. Iōm pin je'e. Imēnpuye Deus cekapikaptei je'ğũm cebe, kapikaptei ūmũm pima cũğ cĩcāt pe. ⁴² Wara'acat webekit'isuat pe idibi ma tiũm ticukati, ixe webekit puye, Deus tak xipacat je'ğũm idibiũmat pe — io'e. — Iboap kay ğebum cuy epesop — io'e Jesus.

11

¹ Ibocewi o'ju Jesus ağokaxiriyũ be. Wũy ğu osodop boyũku. 12 beayũ muju bujep, ağokaxiri beayũ mutaybit am o'ju. Deus ekawēn muwēnuwēn oeku Jesus.

² João Batista Cristo awēğ o'yawēğcoco daomũnmũnap'a be. Bekitkit o'ğuju Jesus kay. Jewēju etaybitbinayũ o'ğuju João. O'ğuju, ja'ō daxijo am.

³ — “Deus emumuju ajēmap wiwim oceju,” i juy epe'e cebe — io'e João. — “Ēn ma du ixe? Wara'at ğu xe'e ocejowiwi?” i juy epe'e cebe — io'e João.

— Hm hm — io'e ip.

João a'ō daxijo am o'ju ip.

Oajēm ip cekay—Jesus kay.

— Ēn ma du omuykuiat? Wara'at ğu xe'e ocejowiwi? — io'e ip Jesus pe.

⁴ — Epeyepit cuy João kay — io'e cebe ip. — Epejojoiap cuy epeğuwēn João be, epekũyjojoiap tak — io'e. ⁵ — Ita'üm topibiyũ o'e itate ğasũ. Taokēre topibiyũ dak xipan ip o'e jexĩğxĩğ ğasũ. Ierep topibiyũ dak xipan o'e ğasũ. Ya'ōpi'üm topibiyũ dak ya'ōpipe o'e ip. Jekũyjom ip o'e. Ce'ũ topibiyũ dak waram itabēğ o'e ğasũ. Tadaibothocayũ dak kawēn idipat cocom ğasũ—Deus ipot awēğ cocom.

⁶ — Imēneju: “Ecokcoğ eğuy okay etabut am ebu'u'üm pima. ‘Ite ğu omuykuiat,’ ie'em pima bit, ecokcoğ ğu eğuy,” i juy epe'e João be — io'e Jesus.

— Hm hm — io'e ip.

⁷ Cēmcēm ip pima, Jesus João o'ğuwēn ibo ka beayũ be.

— João jom cuk epeku uk'a'umat pe — io'e Jesus. — Pām ixe João? Ajo-buxim ixe o'e? Ip'ün'ün kay kabidō ajēm puje, je'ipe'adedem. Yağuykorerenayũ ite'ip puxim, soat em jewēğuy muwarururun puye. João bit yağuykoreren ğu. Ite'ip puxim ğu. ⁸ João doti teiboğ ğu. Teiboğat kukayũ adeayũ kukat tuk'a be opop ip—ibubut adeayũ. ⁹ João

bit ibubut adeat ġu. Deus ekawën muwënuwën'ukat xeku. Warara'acat podi ma João ya'öbuyxi—Deus ekawën muwënuwën'ukayũ bodi ma.

¹⁰ — Imën Deus ekawëntup e'em—João muwëġaptup:

Aġ cuy epesop, ie'em Deus, i. Wemumuju oġuju ewap ajëm puje, emuxipan am, i. Imën e'em Deus ekawëntup—João muwëġaptup — io'e.

¹¹ — Kuyjeayũ bodi ma João ya'öbuyxi. Ka'ũma ma omuy João Batista jo'i ya'öbuxian. Deus xe bit—kabi beat xe bit—yopĩcat João bodiat ya'öbuyxiat wekawën kayayũ'in — Jesus o'e. ¹² — Ixe João Deus awëġ o'yawëġtojt ipi juacat kay—Deus soat kukanap awëġ. Iboap awëġcocom pima ip, cekay jĩã ip, Deus xe nuynuy pin cĩcã ip puye. Imën ġasũ dak cekay jĩã ip — io'e. — Deus xe ajëm pin ip — io'e.

¹³ — João ajëm awap, Deus ekawën muwënuwën'ukayũ dak iboap awëġ cuk o'yawëġtojt—soat ip. Imën tak Moisés ekawën tup e'em — io'e Jesus. ¹⁴ — Iboap awëġ kay eyetabut pima, eyetabun tak Elias jajëmiap João jo'i ma oajëm. ¹⁵ Epeya'öpicũġcũġ cuy epesop — io'e Jesus cebe ip.

¹⁶ Jesus waram o'jekawën adeayũ eju.

— Oġuwën eywebe, abu-buxim ġasuacat iap iam eyetaybit am. Bekitkit puxim ixeyũ—pasiaham ip iap pe pubutbucayũ buxim. Jewāwāwām ip jebureyũ—bekitkiyũ. ¹⁷ “Tëġtëġ'a oceyamuyde eywebe ya'ĩjo am. Eydaobu'u'u eyju bit da'i'in,” ie'em ip. “Wa ocesop jewexe i'ũmcocom. Eybu'u eyju bit oceweju totõn,” ie'em ip. Ijoyũ buxim ġasũacat — io'e Jesus.

¹⁸ — João Batista oajëm eykay. Ixe vinhodi o'tikõn ġu. Ire oeku Deus eju jekawën ãm. Soat pit napa ma e'em João muwënuwën: “Ibiõġbuk kërëat kukat teku,” i.

¹⁹ — Soat waġo õn. Ojot eykay. Soat xat o'om ojeku, soat tikõnkõn tak. Soat pit napa ma e'em omuwënuwën: “Ika'o'on'ukat teku,” i. “Teku iecuġap peam dinheiro bubu'ukat pure,” i dak. “Teku ikërëat mujurũġrũġ'ukat pure,” i dak — io'e. — Wuyju Deus emumutaybitbinap taġ jekukum pima bit, warara'acayũ je'e omuwënuwën, João muwënuwën tak, “Deus xe cũġ ma wuymutaybitbin,” i — Jesus o'e.

²⁰ Jesus tak o'jekawën iboecat pe. Ikërëan e'e'ukayũ muwënuwën o'e Jesus. Ikërëat epere'ũmayũ muwënuwën o'e. Ikërëat kuġ o'e ip. Imënpit iġuycũġ ġu ip ikërëat kay. Jesus a'öbi iba'oreat cuk o'jebapuk ixeyũ etabun. Jesus a'öbi o'jebapuk. Imënpit ikërëat mujurũġrũġ. Imën o'e—Corazim ka watwat o'e, Betsaida ka watwat tak, Cafarnaum ka watwat tak.

²¹ — Karem ma ipiat epesupi'ajo jĩã, Corazim ka watwat! — Jesus o'e. — Karem ma ipiat epesupi'ajo jĩã, Betsaida ka watwat — io'e. — Ka'ũma buk epejojoiap cuk adi oġubapukpuk eyetabut pe eyka be bima — io'e. — Tiro ka be iboap mubapuk pima, Sidom ka be dak, kajuk ikërëat mujurũġrũġap o'jepere ip—ibo ka watwat. Itabut kajuk ip Deus kay — io'e. — Ibo ka be iboap mubapuk pima, kajuk ikurususucat o'ġuõm ip jedotim. Daxa daypibewiaptõm tak kajuk o'tõmõġ ip jabi jeje. Imën kajuk o'e ip, “Oceġuycũġ cĩcã ikërëat kuġ oceju buye” iap mubapuk am; “Ġasũ bit ikërëat aġuġe ġu” iap tak mubapuk am jebureyũ be — io'e.

²² — Deus kũyjobit'ũmayũ be ipiat supi'ajoat iap kabia bima, Tiro ka watwat pe ipiat supi'ajoat, Sidom ka watwat pe dak. Imënpit Tiro ka be iap podi ma, Sidon ka be iap podi ma dak eywebe ipiat supi'ajoat. Iboap kay ġebum cuy epesop — io'e Jesus Corazim ka watwat pe, Betsaida ka watwat pe dak.

²³ — Cafarnaum ka watwat! — io'e. — Deus jeymuyu ġu kabi kay — io'e Jesus. — Jeymukop ipiatpi'ajojoap kay bit. Ka'ũma buk epejojoiap cuk adi oġubapukpuk eyetabut pe eyka be bima oce — io'e. — Iboap mubapuk pima Sodoma ka be, ikërëat kajuk o'jepere ip. Deus kajuk aġoka o'sukamupik ġu — io'e Jesus.

24 — Deus kūyjobit'ūmayū be ipiat supi'ajoat iap kabia bima, Sodoma ka watwat pe ipiat supi'ajoat, Tiro ka watwat tak. Imēnpit Sodoma ka be iap podi ma Deus ipiat supi'ajoat eywebe. Iboap kay ġebum cuy epesop — io'e Jesus Cafarnaum ka watwat pe.

25-26 — Jesus o'e ġebuje bit.

— Bay — io'e. — Ēn acā soat kukukat—kabi beacat kukukat, ipijuacat kukukat tak — io'e. — Apēn ēn e'em iap mubapukpuġ ēn jewexe itaybit cīcāayū be ġu—imutaybitbin'ūmayū be acā — io'e. — Ixeyū acā wekawēn imutaybitbin ēn. Imēn xipat oxe. Ococok cīcā imēn ebikuy buye. Ococok cīcā xipat exe buye dak — io'e Deus pe.

27 — Soat ma juk Webay o'ġūm owebe — io'e cebe ip. — Warara'acat ġu itaybit abu Deus ipot iam—cebay acā. Imēnpuxim warara'acat ġu itaybit abu ipote bay iam—ipot acā. Jebay mubapuk am, ipot ibikuy bima acā warara'acat itaybit je'e abu Deus iam — Jesus o'e cebe ip.

28 — Okay epesot. Ikērēat oju'uk eywebewi — io'e Jesus cebe ip. Deus a'ō kay kūyjobit ojuy ip. Imēnpit kūyjobit ġu ip.

29 — Eymutaybitbin oce. Webekitkit e'em. Wa'ōpuruġ'ūmat ōn. Waġuybabibi. Yoboġat pin ġu owexe. Eywebewi ikērēat oju'uk. 30 Wa'ō kayap iba'ore ġu imuġē ām. Kūyjobit am okay dak iba'ore ġu eywebe. Wara'at ikērēat kay eyebu'um epe'e, eywebewi ikērēat oju'uk puye — Jesus o'e soat pe.

12

1 Gebuje Jesusyū o'ju trigodip taġ. Sábado bima o'ju, Judeuyū jebodoydoyap kabia bima. Trigodadot o'tadot'uk ceweju etaybitbinayū. Trigoda o'tabu ip, jerere buye. O'ta'o'o ip. 2 Ta o'om pima, Fariseyū ixeyū o'jojojo. Jesus eju etaybitbinayū o'jojojo ip.

— Ak'i! — Fariseyū o'e Jesus pe. — Eweju etaybitbinayū Moisés ekawēn taġ ġu jekuku ip. Jebodoydoyap kabia be kapikpiġ ip. Cūġ ma ġu e'em ip. Trigodadot uk'uġ ip. Imēnpuye ikērēat kuġ ip, wuywebe jebodoydoyap kabia be kapikpi buye — io'e cebe.

3-4 — Tā. Ikērēat kuġ ġu ip — io'e Jesus. — Kuyje Davi o'om Deus eju kawēnwēnap'a be. Ire bima, o'om Davi, cewejuyū dak. Deus emesa bewi pa'ō'a o'ya'o'o ip—Deus etabixe o'yamōġ ip iat'a—paīyū be acā ya'o pi ġu iat'a. Moisés ekawēn taġ ġu ijop'a o'ta'o'o ip—Daviyū. Apēn Davi o'e'e iaptup opop Deus ekawēntup pe. Kuy epetup-coco—iboaptup — io'e Fariseuyū be.

5 — Deus eju kawēnwēnap'a be paīyū kapikpiġ ip soat kabia. Jebodoydoyap kabia jekukum ip Moisés ekawēn taġ ġu yaboġat'a be. Wara'at taġ jekukum ip, kapikpiġ puye. Imēnpit ikērēat kuġ ġu ip Deus xe. Iboaptup ekawēn eyetaybit—Deus ekawēntup. Kuy epetupcoco—iboaptup tak — io'e Jesus.

6 — Icēmān ocekawēn eywebe. Deus eju kawēnwēnap'a Israel naxeġebitbit o'yamuy—yaboġat'a. O'yamuy ip, wuyju yamubuyxin am. Imēnpuye Deus eju kawēnwēnap'a kukukayū ya'ōbacaayū. Imēnpit ya'ōbaca jījāat omuy ijoce ġasū — io'e Jesus cebe ip.

Jewebe ma o'e Jesus, “ya'ōbaca jījāat” i'e'em pima.

7 Warara'acayū kay eyetabotaidabotbocap kay ōn, i Deus juk o'e — io'e Jesus cebe ip.

Owebeam carneiro mupikap kay ġu bit ōn—eyetabotaidabotbotap kay acā, i — io'e Jesus.

Ijoptup ekawēn eyetaybit pima, “Ikērēat kuġ ip,” i kajuk epe'e ġu ikērēat kuġ'ūmayū muwēnuwēn pima — io'e Jesus Fariseyū be. 8 — Soat waġo ōn. “Epeyekapik cuy,” i ōn e'em pima jebodoydoyap kabia be dak, cedaġ kuka o'e eyekapikap Deus xe — Jesus o'e.

9 O'ju Jesus ibocewi. Oajēm Deus eju kawēnwēnap'a kay—Judeuyū e'aweroroap'a kay. O'om.

10 Gebuje aġokatkat o'tobuxik iġo'a be. Pūġbūnū'a o'subūnū'anūy ibūnū'akērē.

Pūġpūġ o'je'aweroiyau'in Jesus muymuy ojuy ip.

— Jesus Moisés ekawën tağ ġu jekukum — i'e ojuy ip warara'acayũ be. Imēnpuye:

— Jebodoydoyap kabia bima, xipat tu exe ibūnũ'a kērēat mu'ada am? Imēn tu Moisés ekawën tağ ma? — io'e ip Jesus pe.

¹¹⁻¹² — Xipat Moisés ekawën tağ warara'acayũ ikukpin wuyxe bima — Jesus o'e Fariseuyũ be. — Jebodoydoyap kabia bima eyōhō o'at pima ipikũykũy be i'uk'uğ ip ipikũykũy bewi—ixe ovelha — io'e. — Abũ jeōhōyũ uğ ġu? Ka'ũma ma. Ovelha ikukpin ip, jeōhōyũ buye. Imēnpuye i'uğ ip. Imēn tak wuyju ovelha bodi ma wuykukpin Deus xe. Imēnpuye xipat Moisés ekawën tağ wuywebe xipacat muğē ãm jebodoydoyap kabia be — io'e Jesus.

¹³ — Paya'i ece ebu — io'e ibūnũ'a kērēat pe. O'jewebũmupaya. O'je'ada ibūnũ'a kērē topibit. Wara'atpunu'a jo'i o'e. Ibūnũ'adip o'e.

¹⁴ Fariseuyũ bit o'jēm yabewi. O'jewede ip Jesus xewi. O'jewawē ip Jesus aoka am, kapikpiğ Sábado kabia be buye. ¹⁵ Imēnpuye Jesus o'ju ibocewi. Fariseuyũ ekawën itaybit puye, o'ju. Adeayũ o'ju Jesus tomuju. Iwãtaxipipiyũ o'ġu'ada'ada—soat ip.

¹⁶ — Wawēğ epeyawēğmuwēn ġu juy. Pũğ em tak ka'ũma — io'e cebe ip.

¹⁷ Ibo o'jebapuk apēn Deus ekawën muwēnuwēn'ukat o'e iap tağ—apēn Isaías kuyje o'e iap tağ.

¹⁸ Deus o'e: Ija otaēiat—obuywatwat'ukat—ōn cekay jījāiat—omucokcokcok'ukat. Obiōğbuk ojomōğ cebe. Ajo cūğ ma oxeiap ġuwēn soat pe—Judeu'ũmayũ be.

¹⁹ Ya'ōxixixiğ ġu je'ku. Jewāwām ġu je'ku. Soat ka dağ tak kawēnwēn ġu je'ku.

²⁰ Ikērēan e'e jījāyũ daxijo xeku ikērēat pewi. Okay itabut cīcā'ũmayũ ġutabut cīcā okay. Imēn ma je'kuku soat pewi ikērēat uk'uğ—Deus kayayũ bewi. ²¹ Soat ipi juacat Deus emunaē kay je'e, i.

Imēn Isaías o'ġuwēn kuyjeayũ be.

²² Gebuje iboceayũ ağokatkat o'tujowat. Ita'ũmat osunuy ixē ağokatkat. Cekawën pa'oreat tak o'e ixē, ibiōğbuk kērēat imuyde'ũm'ũmm puye. O'tujowat ip. O'je'ada Jesus a'ōbi. Ijojom o'e, o'je'ada buye. Xipan kawēnwēn o'e—ibiōğbuk kērēat kuğ tūibit o'e, o'je'ada buye. ²³ Iboceayũ yağuybabi'ũm o'e ip—soat ip.

— Davi naxeğebit paxi sute? — io'e ip.

Jesus muwēnuwēn o'e ip.

²⁴ Fariseuyũ bit Jesus awēğ o'yawēğcoco.

— Ixe Jesus ibiōğbuk kērēayũ o'ġujēm ağokatkayũ bewi Belzebu a'ōbi—ibiōğbuk kērēayũ kukukat a'ōbi—Satanás a'ōbi ma — i napa ma o'e ip.

²⁵ Jesus itaybit osunuy apēn ixeyũ jewağuyğuy iam.

— Pũğ eipi watwat jeweweju ma jewaoka buje, jewemu'ũm ip. Pũğ ka kukukat jebekitkit mujēm puje, abu kuka o'e ya'ō kay? Ka'ũma ma. Pũğ tiwat kukakat pe jebekitkit mujēm puje, abu kuka o'e ya'ō kay? Ka'ũma ma — io'e Fariseuyũ be. ²⁶ — Imēnpuxim Satanás pe jebekitkit mujēm puje, abu kuka o'e ya'ō kay? Ka'ũma ma. Imēn Satanás a'ōbacaap mu'ũm kuka o'e. Imēneju Satanás ja'ōbacaap ũmũm ġu owebe ibiōğbuk kērēayũ mujēm ãm—jebekitkit mujēm am — io'e Jesus. ²⁷ — Belzebu a'ōbi òn ibiōğbuk kērēat mujēmjēm pima, abu a'ōbi dak eyebekitkiyũ imujēmjēm ip? Jewemuğuykukukum eceju iap mubapukpuğ cīcā eyebekitkiyũ.

²⁸ — Deus biōğbuk a'ōbi ibiōğbuk kērēayũ oğujēm. Belzebu a'ōbi ġu oğujēm. Ibiōğbuk kērēayũ o'jēm ip puye, kuy eyetaybit Deus soat kukukan je'e iap mubapukpuğ òn eywebe iam — io'e cebe ip.

²⁹ — Wuyōm pa'ore wuykay isapka'oreat tuk'a be ibubut pu am. Imukiriğ acā koam — io'e. — Imukirik puje bit, wuyōm put soat pu am—uk'a beap pu am — io'e Jesus. Imēn Jesus o'e, jebacaap Satanás ebacaap podi ma buye. Ibodi ma buye, Jesus pe ibiōğbuk kērēayũ mujēm put ikukayũ xewi.

³⁰ — Imēn tak okay'ūmat itakoma okay — io'e Jesus. — Webekitkit mu'awerom obuywatwat'ūmat imuypōḡpōḡpōḡ—webekitkit muypōḡpōḡpōḡ — io'e. ³¹ — Imēnpuye oḡuwēn eywebe. Ipi juacayū be Deus muymuy buje, iboap imuymuyap kay soat em Deus ḡebum ḡu je'e. Deus iboap ju'uk cebewi ip. Ixeyū be Deus biōḡbuk muymuy buje bit, iboap imuymuyap kay soat em Deus ḡebum je'e. Cebewi ip iboap i'uk pa'ore Deus pe; apēn eyju napa ma e'em, “Ijop e'eap Satanás a'ōbi o'jebapuk,” i. Imēn tak kuy eyetaybit Deus a'ōbi ijop e'eap o'jebapuk iam — Jesus o'e.

³² — Soat waḡo ōn — io'e Jesus. — Omuymuy puje ip, Deus jeḡebu ḡu iboap kay soat em. Iboap ju'uk cebewi ip. Deus biōḡbuk muymuy ip pima bit, Deus jeḡebu iboap kay soat em—ḡasū, waram tak ḡebum je'e. Iboap kuḡ jeedop ip soat em—ikērēat kuḡ—Deus biōḡbuk muymuyap kuḡ — io'e Jesus.

³³ — Wuyetaybit yopkērēat'im. Yopkērēat'ip puye, ya'a e'em yakērēat'a. Wuyetaybit yoptipat'im tak. Yoptipat'ip puye, ya'a e'em yadipat'a. Yoptipat'ip, ya'a dak soat em jeenuy yaku. Yapkērēat'ip pit, ya'a dak soat em jeenuy yakērēat'a. ³⁴ Imēn puybu tuypiatpu buximayū eyju, ikērēat kuḡ cīcā buye. Iba'ore dak eywebe idipat ekawēn muwēn ām. Apēn wuyju jewaḡuyḡuy wuywebe, imēn wuyju e'em. Imēn tak iba'ore ḡasūacat pe idipat ekawēn muwēn ām, yaḡuykērē buye. ³⁵ Apēn xipacat idipap uk'uḡ imuxipanpanap'a bewi, imēn tak wuyaḡuydip pima, wuyekawēn tak idip ma e'em, wuye'eap tak. Wuyaḡuy nomuju ma wuyju jekawēnwēn. Xipat'ūmat idi'ūmap uk'uḡ imuxipanpanap'a bewi. Imēn tak wuya'ḡuydip'ūm pima, wuyekawēnkērē e'em, wuye'eap tak — io'e Jesus cebe ip.

³⁶⁻³⁷ — Oḡuwēn eywebe. Wuyekawēntip pima, “Idip ma eyju oxe,” i je'e Deus wuywebe kūyjobit'ūmayū be ipiat supi'ajoap kabia. Wuyekawēnkērē bima bit, “Ikērēat kuḡ eyju oxe,” i je'e Deus wuywebe.

— Deus ipiatpi'ajoan kūyjobit'ūmayū be iap kabia bima te'e ma juk adi acekawēn iap aḡuwēn Deus pe — io'e Jesus.

³⁸ — Ocekukukat! — Fariseuyū o'e cebe. — Ka'ūma buk ocejojojiap eḡubapuk cuy ocewebeam — io'e ip.

Imēn tak Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū o'e Jesus pe.

³⁹ — Ka'ūma — io'e. — Ikērēat kuḡ eyju. Deus kay eyetabut ḡu. Ka'ūma buk eyejojojiap co pin eyju. Imēnpit oḡubapuk ḡu eywebeam. Jonas awēḡ acā ka'ūma buk eyejojojiap tieḡ e'em eywebeam—Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat awēḡ — Jesus o'e.

⁴⁰ — Soat waḡo ōn — io'e Jesus. — Ixe Jonas osunuy ebapūḡ kabia axima yoboḡat uk pe. Ebapūḡ ixima osunuy dak. Apēn Jonas osunuy axima yoboḡat uk pe, imēnpuxim ma oḡuy ebapūḡ kabia ipi be, ebapūḡ ixima dak — io'e Jesus. — Deus a'ōbi ixe Jonas o'jēm axima yoboḡat uk pewi. Cejēmap Nínive ka watwat pe ka'ūma buk o'jojojiap osunuy. Ōn tak imēnpuxim Deus a'ōbi waram ocetaiit we'uap tomukadi — io'e Jesus.

⁴¹ — Kuyje Nínive ka watwat iḡuycūḡ o'e ip ikērēat kuḡ puye ip — Jesus o'e. — Ikērēat mujurūḡrūḡap o'jepere ip—ikērēat e'e'ukayū. O'jepere ip, Jonas pe Deus ekawēn o'tojot puye. Deus ipiatpi'ajoan kūyjobit'ūmayū be iap kabia Nínive ka watwat je'bapuk soat etabut pe. Ixeyū je'e ḡasūacat pe: “Eyju ikērēat kuḡ Deus xe,” i, eyju wekawēn kay'ūm puye. Jonas kay o'e ip Deus ekawēn muwēnuwēn pima Jonas. Ōn pit Jonas etaybicap podi ma wetaybit cīcā Deus ekawēn muwēn ām. Imēnpit eyju wekawēn kay ḡu — Jesus o'e.

⁴² — Kuyje kaxi etajoreḡat ka kukat oajēm wūyat ka bewi. Ayacat oajēm Salomão ekawēn co am—itaybit cīcāat ekawēn co am.

— Deus ipiat'ajoan kūyjobit'ūmayū be iap kabia ixe ayacat je'bapuk soat etabi xe. “Ikērēat kuḡ eyju Deus xe,” i je'e ḡasūacat pe, eyju wekawēn kay'ūm puye. Salomão kay o'e ixe, taybit cīcāp muwēnuwēn pima Salomão. Ōn pit Salomão etaybicap podi ma wetaybit cīcā. Imēnpit eyju wetaybicap kay ḡu — Jesus o'e.

⁴³ – Ağokatkat pewi ibiõğbuk kërëat cēm puje, ixe ibiõğbuk jekukum idibi'ūmat tağ, jebodoyap kudadam. Jebodoyap pit tobuxik'ūm pima kuka o'e jewebe ma: ⁴⁴ “Jepin ma õn kuy bima onuyap kay,” i – Jesus o'e. – Jepitpin.

– Yajēm puje, ixe ağokatkat tobuxikxiğ. Ka'ūmğu ibiõğbuk kërëat opop ixe ağokatkat pe ġasū. Ixe ağokatkat uk'a buxim—yabuk'a buxim—yabi'õğ'õğat'a buxim—yaxipanat'a buxim. ⁴⁵ Imēnpuye ixe ibiõğbuk kërëat cēm cēm ma'ğuto. 7 beayū dobuxikxiğ—ibiõğbuk kërëayū dobuxikxiğ—ibodi ma xipat'ūmayū dobuxikxiğ. Ixeyū dak õmõm ixe ağokatkat pe—7 beayū. Õmõm koapat ibiõğbuk kërëat eju. Kuy bima ixe ağokatkat tadaybot osunuy. ġasū bit ibodi ma tadaybot o'e. Imēnpuxim ma dak ġasūayū jeedop. Ikërëat ġubapukpuk cīcā ip – io'e Jesus.

⁴⁶ Ixi oajēm Jesus kay—ikitpitpit tak. Warara'acat pe kawēnwēn pima oajēm ip. Akiju osodop ip.

– Ocekawēn pin Jesus eju – io'e ip iboceayū be.

⁴⁷ – Exi oajēm, ekitpityū dak – io'e—puğ ağokatkat o'e Jesus pe. – Akiju opop ip. Cekawēn pin ip eweju – io'e Jesus pe.

⁴⁸ – Icēmān iğo oxiat. Boyūku okitpitpicat – io'e Jesus.

⁴⁹ Pacuğ'i o'e jebekitkit kay.

– Webekitkit pit oxi jo'i oxe, okitpitpit co'i dak – io'e. ⁵⁰ – Kabi beat a'õ kay buye, okitpitpit co'i oxe, wuyixīt co'i dak ip, oxi jo'i dak ip—Deus bikuyap tağ jekuku'ukayū – io'e Jesus.

13

¹ Ixe kabiam ma Jesus o'jēm uk'a bewi. Iodi kay oajēm. Oabik iodi wābu be. ² Ade jījā o'je'awero Jesus xe. Imēnpuye kobe be oõm ixe. Oabik kobe be. Adeayū bit kapurūğ pe ma osodop ip kacūğcūğ'i.

³ Gebuje o'jekawēn adeayū be. Wuymutaybitbinap ekawēn muwēnuwēn o'e adeayū be. Adeap muwēnuwēn o'e. Koap imēn o'e:

– Ağokatkat o'ju – Jesus o'e. – Jekadai damuduudu am o'ju. ⁴ Tamududum pima, xepxepa o'ta'at. E bitako dağ o'ta'at – io'e Jesus. – Ixeda wasūyū o'ta'o'o, ajēm jēm pima ip – io'e Jesus.

⁵ – Wara'ata karatūğ'a parak tağ o'ta'at. Ade ġu ka'wi o'e iboce. Ierūn ma o'e ka'wi. Imēnpuye dao ma kadai o'tanokap – io'e Jesus. ⁶ – Imēn tak kaxiepiat e ajēm puje, kaxie o'ğuy'ū ibo kadai – io'e. – Ikaraw o'e. Oe'ū tābuju ba'ore buye – io'e Jesus.

⁷ – Wara'ata widaohoda picūğ pe o'ta'at. Widaoho yaypan pima, iğo kadai o'tipmu'ūm.

⁸ – Wara'ata ma katõ be o'ta'at. Iğoda o'ta'acoğ. Katõ be o'ta'acoğ – io'e Jesus. – Ta'ade o'e. Pūğpūğ kadai be ta'adesu o'e—30 be o'e ta—katõ peata. Wara'at kadai be ta'ade o'e—60 be o'e ta. Wara'at kadai be ta'ade jījā o'e—100 be o'e ta – io'e. ⁹ – Wekawēn eyetaybit pin pima, eya'õpicūğcūğ cuy wa'õ kay – io'e.

¹⁰ Gebuje 12 beayū oajēm Jesus kay.

– Apēnpuye ocmutaybitbinap ekawēn acā ecekawēn ijoceayū eju? – io'e ip.

¹¹ – Itaybit ġu ip puye Deus soat kukan je'e iam. Iba'arēm ijoceayū be. Eyju bit eymutaybitbin õn, eyetaybit am kabi beat soat kukan je'e iam – io'e Jesus. ¹² – Xipan'ūm ya'ījo buje, yopīt ma juy eyetaybin. Xipan ya'ījo buje bit, yoboğ cuy eyetaybin—ade jījā.

¹³ Imēnpit ijoceayū mutaybitbinap ekawēn muwēnuwēn õn cebe ip. Jeakağ ip. Inaka ijojom ġu ip. Wekawēn pa'arēm cexe ip, wekawēn cocom ma'ğu ip – io'e Jesus 12 beayū be.

¹⁴ – Isaías cuk o'jekawēn apēn ġasū o'jebapuk ġasūacat pe iam. ġasūacat muwēnuwēn o'e kuyje.

Ya'ījojom je'e ip iboceayū. Imēnpit itaybit ġu ip je'e. Ijojom je'e ip. Imēnpit itaybit ġu je'e ip ajom sute e'em iam. ¹⁵ Jağuyumu'ūm ojuy ip: Ja'õpi o'jewa'õpinomudip ya'ījoap

puxim. Jeta o'sutanomodip ijoap puxim. Iměn'ūm pima bit kadi ijojom ip, ya'ījojom tak. Iměn'ūm pima bit kadi ip itaybit o'e. Okay itabut kuka o'e ip. Ōn kuka adi ip oġu'ada, ikērēat uk'uġ cewebewi, io'e Deus, i juk o'e Isaiás — io'e Jesus.

— Gasūacat muwēnuwēn pit o'e — Jesus o'e.

Iměn Jesus o'e itaybit ġasūacat itaybit pin pima, ip kajuk iġuycūġ ikērēat kuġ puye iam—ikērēat kajuk o'jere ip, kajuk Deus ikērēat o'ju'uk ixeyū bewi buye iam.

¹⁶ — Eyju bit eycokcok epesop. Eyju ijojo pin. Ya'ījo pin tak. Eyeta itaisuata jo'i — Jesus o'e 12 beayū be. — Wekawēn kayap eyeta itaisuata iap puxim. Eya'ōpipe iap puxim tak. Imēnpuye soat wekawēn epeya'ījojo. Imēnpuye eyetaybit soat wekawēn. Soat epjojojo, apēn cuk ocece iap.

¹⁷ — Kuyje ajo eyju ijojom iap co pin cīcā osodop ip ade Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū, Deus xe cūġ cīcāyū dak. Imēnpit o'jojojo ġu ip. Ajo eyju kūyjojom iap co pin cīcā ip osodop. Imēnpit o'jekūyjo ġu ip. Gebu'i juy epe'e iboap kay — Jesus o'e.

¹⁸ — Epeya'ījojo juy kadaida mududumap ekawēn kay, eyetaybit am apēġape ibo wekawēn iam — io'e 12 beayū be. ¹⁹ — Deus ekawēn a'ījojoayū iġoda buxim—e be ta'at'anata buxim. Deus soat kukan ekawēn ya'ījojo ip. Imēnpit itaybit ġu ip apēġape Deus ekawēn iam. Satanás oajēm cekay ip—Deus ekawēn a'ījojoayū kay. Yaġuyba'ūm'ūm ip cekawēn kay—Deus ekawēn kay, Satanás oajēm ip cekay buye — io'e Jesus cebe ip.

²⁰ — Wara'acayū Deus ekawēn o'ya'ījojo ip. Ixeyū iboapta buxim ip—karatūġ'a parak taġata buxim ip. Dao ma Deus ekawēn cocom o'e ip. Koap icokcok cīcā e'em ip—ijojoayū.

²¹ Imēnpit kadai tabue'ūmat puxim ip. Deus ekawēn badi ġu ōmōm cebe ip. Ibureyū itakoma cekay ip. Ipiat supi'ajoat cebe ip. Imēneju ibu'u ip jetabut am Deus kay.

²² — Warara'acayū o'ya'ījojoayū widaoho parak taġata buxim. Ixeyū Deus ekawēn o'ya'ījojo ip. Imēnpit soat em ġebum ip jemukaypinip kay. Tuybe ocokcok cīcā oce dinheiro kuġ pima iān e'em ip. Deus ekawēn kay ip yopīt ma itabut. Deus ekawēn muwēnuwēn ġu ip warara'acayū be—jebureyū be — io'e.

²³ — Warara'acayū o'ya'ījojoayū iġoda buxim—katō beata buxim. Ixeyū Deus ekawēn kay jījā ip. Apēġape Deus ekawēn iam ip itaybit. Deus ekawēn taġ jekukum ip. Ixeyū duk'a xeyū dak Deus ekawēn taġ jekukum, Deus ekawēn a'ījojom pima. Ade Deus ekawēn kay itabut jeedop ip. Ade ip e'em soat ka daġ—Deus kay itabucayū. Kadai'ip puxim ixeyū—ya'a'eat'ip puxim. ³⁰ be o'e takuġ'iat'ip puxim ip, ⁶⁰ be o'e takuġ'iat'ip puxim tak, ¹⁰⁰ be o'e takuġ'iat'ip puxim tak — io'e Jesus jewēju etaybitbinayū be.

²⁴ Deus soat kukanap muwēnuwēn o'e Jesus. Imēnpuye wara'acat tak imuwēnuwēn o'e iboceayū be—wuymutaybitbinap—imēnpuximap ekawēn.

— Deus soat kukanap muwēnuwēn pimap, kat pe wuyju tiotatam pimap puxim — io'e Jesus. — Wuyju tiotatam pimap tiotataat jekat pe xipacata o'taida.

²⁵ — Ixet. Ixima daġ oajēm ip—itakomaayū. Ixidipta o'tadum ip trigoda parak-taġ—trigoda jo'iata. O'tadum ip. O'jenapōn itakomaayū — Jesus o'e.

²⁶ — Gebuje ixidip o'jedipuk kadai paraktaġ, yaypapan pima. ²⁷ Imēnpuye ibuywat-wat'ukayū o'jekawēn ip jekariwa be.

— “Kariwa,” io'e ip. “Xipacata du etadum ekat pe?” io'e ip.

— “Hm hm,” io'e.

— “Abu ixidipta o'tadum kadai paraktaġ?” io'e ip.

²⁸ — “Okay itakomaayū o'tamudu,” io'e.

— “Ixidip tu acetip'uk tu?” io'e ip.

²⁹ — “Iba'ore,” io'e cebe ip. “Trigodip kuka epetip'uk, ixidip uk'uġ pima. Imēnpuye trigodip'ukap puxixim tip uġ ġu eyju,” io'e.

³⁰ — “Imēneju ixidip tiptop cuy trigodip'ukap puxim. Yaypan pima, tip pupu'ukayū be ocekawēn: ‘Koap ixidip puk epetip'uk tipmūnmūn ām, daxa be tip mupik am. Trigodip

pit epetipu, ta'uk am tip pewi, oduk'a be tamõğ ãm,' ioce'e tip pupu'ukayũ be. Soat tarun pimap, tip pupum ip," i – io'e Jesus.

Imên Jesus iboceayũ mutaybitbin o'e.

³¹ Jesus waram o'jekawên iboceayũ be. Wuymutaybitbinap o'ğuwên—imênpuximap ekawên. Deus soat kukanap muwênuwên o'e.

– Deus soat kukanap mostardada buxim – io'e Jesus. ³² – Iboda wuykat pe atadaida. Ta'ıcata mostardada, taidadam pima. Warara'ata bodi ma ta'ıt ma. Imênpuxim Deus soat kukanap koap ma pũğpũğ ma ikukan. Ade ğu cekay itabucayũ. Mostardada bit aypapan cıcã, taida buje. Wara'at kadai bodi ma aypapan e'em. Wasũ ajêmjêm jedopi mõğ ãm tâku jeje, yaypan pima. Imênpuxim Deus soat kukanap ğuyjom pit ade jĩjã ikukan. Ade cekay itabucayũ – io'e Jesus.

³³ Jesus waram o'jekawên—wuymutaybitbinap—imênpuximap ekawên. Imên o'jekawên.

– Deus soat kukanap pão'a muyhuhuptõm puxim – io'e Jesus iboceayũ be. – Trigonõm kuğ osunuy ayacat—ebapũğ copo. Ixe ayacat pão'a muyhuhuptõm o'tõmpu. O'tõmõğ trigonõm pe. O'tõmupinã. Soat tağ o'jenõmupõğpõğ—trigonõm tağ. Imênpuxim soat ka watwat Deus soat kukukan je'e iap awẽğ coco—kabi beat soat kukan je'e iap awẽğ – io'e Jesus.

³⁴ Imên o'jekawên Jesus iboceayũ be. Wuymutaybitbinap ekawên acã o'jekawên cebe ip. Soat em o'jekawên Jesus imên ma.

³⁵ Imên o'jebapuk apên Deus ekawên muwênuwên'ukat o'e'e iap. O'jekawên ixe:

Wuymutaybitbinap ekawên acã ceweju ip oğuwênwên. Ya'õba'arêm ipi ebapuk ebi kaap ekawên oğuwênwên, i.

Imên cuk o'e Deus ekawên muwênuwên'ukat.

³⁶ Gebuje Jesus o'ju uk'a be. Adeayũ xewi o'ju. Imutaybitbin'ibiyũ oajêm ip Jesus kay.

– Iba'arêm ocewebe. Ocewebe juy eğuwên apẽğape—ixidip muwênuwên iape – io'e ip Jesus pe.

³⁷ – Kã – io'e. – Ağokatkat co'iat õn. Xipacata o'taidaiat co'i õn. Soat wağo õn.

³⁸ Ikat soat ipi beayũ co'i. Xipacata Deus kay itabucayũ jo'iat. Ixidip Satanás kay itabucayũ jo'iat—ibiõğbuk kërëayũ kukukat kay itabucayũ jo'i. ³⁹ Itakomat ibiõğbuk kërëat kukukat co'i. Tabubuap co'i ipi jucayũ'ũmap. Tip pupu'ukayũ Deus ekawên tojtjot'ukayũ jo'iyũ – io'e Jesus.

⁴⁰ – Imên e'em ipi'ũmat kabia, ipi juacat'ũmap. Apên wuyju ixidip pupum pima, tip mupik am; imênpuxim je'e ipi juacat'ũmap. ⁴¹ Soat wağo õn. Wa'õ dojtjot'ukayũ oce'gudot, soat xipat'ũmayũ uk am xipacap pewi, wara'acat pe xipat'ũmat muğẽğẽ'ukayũ dak.

⁴² – Gebuje jomõğ ip daxaboğ pe, ipiat'ajojoap pe. Iboce ip jeedop jetõtõn. Tũy yeiyeyi je'e ip ipi bun.

⁴³ – Soat Deus a'õ kay kũyjobit pin pima, Deus ebekitkit jeedop ip isop Deus xe. Kaxi buxim ip isop jeedop, Deus soat kukan pima. Eya'õpicũğcũğ cuy epesop wa'õ kay – io'e Jesus.

⁴⁴ Jesus iboceayũ mutaybitbin o'e. Deus soat kukanap kabia muwênwên o'e.

– Deus soat kukanap kabia teiboğat puxim—xipacap puxim – io'e Jesus. – Ikat pe iba'arëmat puxim – io'e. – Ağokatkat ibo xipacap o'tobuxik wara'at kat pe. Cekay jĩjã o'e. Imênpit waram o'ğunêm. Iccakok cıcã o'e. Soat ikuğat o'ğũm wara'acat pe dinheiro bu am ma.

– Waram o'jepit. Ibo kat o'jat kat iwat xewi. Imênpuxim wuywebe ğasũ dak ajo wuyju ikuğiat iũm put, Deus xe wuynuy am. Soat iũm put wuywebe, wuynuy pin cıcã cexe buye – io'e Jesus.

⁴⁵ – Deus soat kukanap kabia wara'acat puxim tak—ağokatkat jekukuap puxim – io'e Jesus. – Pérola'a kudadamat ixe. Teiboğat'a kudadam o'e.

46 — Ixe ağokatkat pérola'a o'yadobuxik—yaboğat'a. Ade dinheiro o'ğüm yadeim—perola'a deim. Soat ikuğat o'ğüm wara'acat pe, dinheiro bu am ma — io'e Jesus.

— Ibocewi oajēm perola'a kukukat pe. Yaboğat'a o'yabu yakukat xewi. Imēnpuxim wuyju dak. Wuybikuyap pupum Deus xewi. Wuywebe ajo wuyju ikuğiat iüm put Deus pe, cexe wuynuy am, Deus soat kukan pima wuynuy pin cexe buye — io'e Jesus.

47 — Deus soat kukanap axima bubuap puxim tak — io'e Jesus. — Ağokatkayū ixe axima bubuap o'joxik iodi be. Ade o'jat ip ibubuap pe—axima — io'e Jesus. 48 — Ibubuap topapūn pima, ixe ağokatkayū tojojon ka'oririt kay, axima naē ām. Kaxikxik'i o'e ip ibubuap akokoreren. Taēhēm o'e ip ibubuap pewi. Xipacat ico be ip mōğmōğ. Xipat'ūmat ixikxiğ ip — Jesus o'e.

49-50 — Imēn je'e ipi'ūmat kabia — io'e. — Deus ekawēn tojtjot'ukayū jajēm ijodi wuyjuyū naēm—xipat'ūmayū naēm xipacayū xewi. Jajēm ip xipat'ūmayū xik am daxaboğ pe, ipiat'ajojoap pe. Ibocewi jeedop ip tōtōn xipat'ūmayū. Tūy yeiyei ip je'e ipi bun — io'e.

51 — Ijop ekawēn eyetaybit tu—soat? — io'e jewēju etaybitbinayū be.

— Hm hm — io'e ip. — Kuy ocetaybit.

— Xipat — io'e Jesus.

52 — Deus soat kukan pima, Moisés ekawēn imutaybitbinayū webekitkin je'e—soat ip. Bekicat ebay buxim ip. Ibubut muxipanpanap'a bewi iisuat uk'uğ, kuyat uk'uğ tak xeku. Imēnpuxim ixeyū dak itaybit cīcā Moisés ekawēn. Ijop ekawēn kuyat uk'uğap puxim. Wekawēn pit iisuat uk'uğap puxim — io'e Jesus cebe ip.

53 Imutaybitbinap eperu buje, Jesus o'ju jeka kay—Nazaré ka kay. 54 Oajēm. Iboceayū mutaybitbin o'e Deus eju kawēnwēnap'a be. O'yağuybabi'üm iboceayū.

— Apēn sute soan itaybit imēn? — io'e ip. — Apēn xe'e sute o'ğubapuk wuywebe i'e ba'oreap? — io'e ip jewewebe.

55 — José ipot ğu du sute? — io'e ip jewewebe.

— Karepiğa ipot ğu du sute? — iboceayū o'e. Tūybe Jesus José ipot iān o'e ip.

— Maria i xixi butet ğu du? — io'e ip. — Ikitpityū butet Tiago i, José i, Simon i, Judás i. Soat ip ikitpityū ğu du? — io'e ip jewewebe. 56 — Iixītyū dak ijoce ma ğu du wuyweju—soat iixītyū? — io'e ip. — Apēn cuk sute itaybit cīcā ğasū? — io'e ip.

57 Itakoma ip o'e cekay.

— Wuyju bit kūyjobin ğu juy ajop ixe a'ō kay, ixe wuyjo'iat puye — i napa ma o'e ip.

— Soat ka dağacat ibuyxim ma Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat kuğ. Jaypanap ka beayū bit ibuyxim ğu ikuğ—ipi beayū bit, uk'a beayū bit tak — io'e Jesus.

58 Ade ğu o'ğubapuk Jesus—Deus a'ōbacaap. Iba'ore o'e, ipi beayū itabut'üm cekay buye.

14

1 Herodes Jesus awēğ o'yawēğcoco. Ipi kukukat osunuy ixe Herodes iğebujeat—Galiléia eipi kukukat.

2 — Ixe ağokatkat João Batista i ibutet — Herodes o'e, tūybe iboap icēmān iān o'e buye. Imēn kawēnwēn o'e jebuywatwat'ukayū be. Jesus muwēnuwēn o'e.

— Waram ğuto o'jetait João je'ūap tomukadi — i cedağ ğu o'e. — Imēnpuye Deus a'ōbaca am wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuğ teku — Herodes o'e.

3 Kuy bima Herodes jebekitkit o'ğuju João kay. João uk puje, o'ğukirikirik. O'ğukirikirik imōğ ām daomūnmūnap'a be. Ayacat cekayap puye, o'jomōğ—Herodías cekayap puye. Herodes kitpit tayxi osunuy ixe ayacat—Filipe tayxi. Imēn daomūnmūnap'a be Herodes João o'ğūomat, João ekawēn puye.

4 — Cūğ ğu ewebe ixe ayacat kuk am. Deus xe cedağ ğu ekitpit tayxi eju jewewbumūn ām—ixē Herodías eju jewewbumūn ām — i juk o'e João ipi kukukat pe—Herodes pe.

⁵ Imēnpuye Herodes João aoka ojuy. Imēnpit Judeuyū xe João Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat osunuy. Imēnpuye Herodes iparara o'e Judeuyū buxixim.

⁶ Peta bima bit Herodías it o'jebapuk da'i'in Herodesyū etabut pe. O'jebapuk Herodes kapap epeta buye. Cekay jījā o'e Herodes—ayacat yaypan'isuat kay.

⁷ — Da'i'iap kay jījā ōn — io'e yaypan'isuat pe. — Emukaypinput eḡuwēn owebe — io'e. — Deus etabun ōn e'em ewebe emukaypinput oḡūm ewebe — Herodes o'e. — Deus cuy ipiat supi'ajoat owebe, wa'ō daḡ ḡu iūm pima — io'e.

⁸ — Ijoce ma João Batista a prato be eyaūm owebe — io'e.

Imēn yaypan'isuat o'e.

— Imēn ece, o'it — i juk o'e cebe ixi.

Imēnpuye yaypan'isuat o'e imēn ma. ⁹ Yaūm pin ḡu o'e Herodes. Ibu'u o'e. Iḡuycūḡ o'e, yaypan'isuat imēn o'e buye. O'yaūm an pit cebe, jekawēn puye, itakoyiayū buye dak—jewejuayū buye. Jekawēn taḡ o'yaūm.

¹⁰ — Daomūnmūnap'a kay eju — io'e sorara be. — João a eya'uk — io'e cebe.

¹¹ — Hm hm — sorara o'e.

O'ju. O'ya'uk. O'yadojot prato be. O'yaūm ayacat'isuat pe. Imēn Herodes juk itaybit João oe'ū iam.

O'yadujowat jexi kay ixe.

Imēneju Herodes tūybe João'ūm waram o'jetait iān o'e, Jesus awēḡ yawēḡcocom pima.

¹² João eju oekuku'iyayū oajēm João'ūm kay. Ijebit o'tujowat witabikūy be, ikot am.

Jebabim ikot puje, o'ju ip. Oajēm Jesus kay. João'ūm awēḡ muwēnuwēn o'e ip.

¹³ Tobuxik puje, o'jēm Jesus adeayū xewi. O'ju kobe daḡ aḡoka'ūmat kay. Oajēm. Adeayū dak o'ju ip. E daḡ pit o'ju ip, Jesus cucumap awēḡ cuk o'yawēḡcoco ip puye. Oajēm ip aḡoka'ūmat pe, Jesus ajēm awap.

¹⁴ Kobe bewi cēm puje, Jesus ade jījā o'jojojo. Itabotaidabotbot o'e cekay ip.

Gebuje iwātaxipipiyayū o'ḡu'ada Jesus.

¹⁵ Jesus eju etaybitbin'ukayū o'jekawēn cebe.

— Katpuje ma oexe buye, jexat pupu am ip eḡuju aḡoka kay — io'e ip. — Ijoceayū eḡuju juy. Ka'ūmḡu ixat ijoce, aḡoka'ūmat puye — io'e ip. — Iteyū juy eḡuju jexat pupu am dinheiro deim — io'e ip Jesus pe.

¹⁶ — Ka'ūma — Jesus o'e. — Je'ju ḡu juy ixeyū, jexat pum. Eyju ma ixan epeḡūm cebe ip — io'e.

¹⁷ — Pūḡpūḡ ma ixat kuḡ oceju — io'e ip. — Cinco be ma pāo'a opop. Axima dak opop—xepxep ma — io'e ip.

¹⁸ — Pāo'a epeyadojot, axima dak — io'e jeweju etaybitbinayū be.

¹⁹ — Soat epabikbik. Xikxikxik'i — io'e warara'acayū be—adeayū be.

Kaxikxik'i osodop ip. Pāo'a o'yabu Jesus. Axima dak o'jat. Xepxep ma o'jat.

Gebuje Deus eju o'jekawēn. Jeapūnpūn o'e kabi kay.

— Bay, ēn xipat — io'e. — Pāo'a eyaūm ocexat'am — io'e. O'yadakat jebum. O'yaūmūm jeweju etaybitbinayū be. O'yaūmūm ip iboceayū be. Imēn Jesus o'yamu'acoḡ. Ya'ade jījā o'e. Ceweju etaybitbinayū o'yaūm adeayū be. ²⁰ O'jo'o'o soat ip. Ibēḡbēḡ ip o'e.

Cepoyat puje, Jesus eju etaybitbinayū o'jat ico be. ¹² be ico o'ḡunopapūn ip cepoyan—pāo'a epoyan, axima epoyan tak. ²¹ Aḡokat kayū 5 mil be osodop ip. Aoyū dak bekitkit eju, ade ip osodop. Adeayū osodop ip—jekōnkōnayū.

²² — Owap cuy wīnābu epeju kobe daḡ — io'e jeweju etaybitbinayū be. — Eyju cucum pima, ijoceayū mujum puk ōn ika be — io'e.

— Hm hm — io'e ip.

Ōmōm ip kobe be. O'ju. ²³ Warara'acayū o'ḡuy pit Jesus ika be.

Co'a kay jaḡepūḡ ma o'ju, jekawēn ām Deus eju. Oajēm. Kabiok pima co'a jeje osunuy jaḡepūḡ ma.

²⁴ Kobe daḡayū bit iodi bicūḡpe o'e ip. Wūy ma ipi bewi o'e ip. Tipodoy tiboḡ cīcā o'e. Kobe mupokupoḡ o'e kabidoxixi buye. Kopūḡ. Kopūḡ. Kopūḡ. O'subidoajēm topabe.

²⁵ Kaxi jēm awap ma xīḡxīḡ o'e. Idibi adopa daḡ xīḡxīḡ o'e.

Oajēm jewēju etaybitbinayū kay. ²⁶ Iparara jījā o'e ip. Tūybe axik sute iān o'e ip iodi adopa daḡ xīḡxīḡ puye.

— Axik tu sute? — io'e ip.

O'jewāwā ip, iparara jījā buye.

²⁷ — Axik ma ḡu ōn. Eya'ōcam cuy epesop. Eypararam ḡu juy. Ōn ā — Jesus o'e cebe ip.

²⁸ — Kariwa! — Pedro o'e. — Ēn pima, “Ejot idibi jeje,” i ece owebe. “Ejot ijodi,” i juy ece owebe — Pedro o'e cebe.

²⁹ — Ejot — io'e.

O'jēm kobe bewi. Xīḡxīḡ o'e idibi adopa daḡ, ajēm ām Jesus kay. ³⁰ Iparara bit o'e tipodoy buye. Imēnpuye oakōm pin.

— Kariwa! — io'e. — Odaxijom ece iodi bewi — io'e ya'ōberen.

³¹ O'jebumupaya Jesus dao ma. O'subuijik Pedro. O'jat. Jesus Pedro o'jat.

— Etabutbūt ma okay — io'e cebe. — Etabun cīcā juy okay — io'e Jesus.

³² Kobe be oōm—xepxem. Kabido o'subido'ūm ḡebuḡe bit.

³³ — Icēm. Deus ipot ēn — kobe beayū o'e ip Jesus pe.

Jesus oibuyxin ip.

³⁴⁻³⁵ Iodi mudek puje, Genesaré eipi kay oajēm Jesusyū. Jesus itaybit o'e ip—Genesaré watwat. O'ju ip eipi daḡ—soat taḡ. Iwātaxipipiyū dakoykoy o'e ip—soat. Iwātaxipipiyū o'tojotjot ip Jesus kay.

³⁶ — Iwātaxipipiyū esay ukpi mucay pin cīcā je'ada am — io'e ip Jesus pe. Genesaré watwat o'e ip.

— Ha'a — Jesus o'e.

O'je'ada ip—soat o'ḡucay'iyū—soat iwātaxipi topibiyū.

15

¹ Fariseuyū oajēm Jesus kay Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū eju. Jerusalém ka bewiyū osodop ip—soat ip.

(Kuyje Fariseuyū oekuku ip aypapayū'ūm'ūm ekawēn taḡ.

— Jekōn awap jewebuwywuy'uk'ūm pima, xipat ḡu wuyxe — io'e ip kuyje. Imēnpuye Fariseuyū oajēm Jesus kay.)

² — Apēnpuye ewēju etaybitbinayū jewebu wuywuy'uk ḡu ip, jekōn awap? — io'e ip Jesus pe. — Xipat ḡu imēn — io'e ip. — Wuyajojoyū'ūm'ūm ekawēn taḡ ḡu ip jekukum, jewebuwywuy ḡu ip puye — io'e ip cebe.

³ — Pām eyju? — Jesus o'e. — Apēneju Deus ekawēn taḡ ḡu eyju jekukum? Apēneju wuyajojoyū'ūm'ūm ekawēn taḡ acā eyju jekukum? Deus ekawēn taḡ ḡu eyju jekukum — io'e Jesus cebe ip.

⁴ — Xipan cuy ebay ejukuk, exi dak, i.

Imēn Deus ma juk o'e — io'e Jesus.

Jebay muymuy'ukat cuy epeyaoka, jexi muymuy'ukat tak, i.

Imēn Deus o'e — io'e Jesus. ⁵ — Eyju warara'acat mukūyjojom pima bit, e'em: “ ‘Dinheiro kuka adi oḡūm eywebe eybuywat am,’ i juy epe'e eyebay be,” ie'em eyju bit warara'acat mukūyjojom — io'e Jesus. ⁶ — Eyju dak e'em warara'acat pe: “Gebuḡe cūḡ ma e'em ewebe ebay jukukuk xipan'ūm pima,” i — io'e Jesus. — Imēn ma ajojoyū'ūm'ūm ekawēn taḡ ip jekukum, Deus a'ō mubuyxi'ūm'ūmay eyju — Jesus o'e Fariseuyū be.

⁷ — Wuyjuyū muḡuykuku'ukayū eyju — io'e Fariseuyū be. — Kuyje ma juk Isaías emuwēn icēmān. Imēn o'e:

8 “‘Deus kay oceju,’ i napa ma e'em iteyũ wuyjuyũ,” i. “Imēnpit okay ġu ip,” i'e'em Deus, i juk o'e Isaías — io'e Jesus. 9 “‘Ēn xipat,’ i te'e ma e'em ip,” i. “Imēnpit xipat ġu ōn ip cexe,” io'e Deus, io'e Isaías. “‘Deus ekawēn eymutaybitbin oceju bit,’ i napa ma e'em ip. Imēnpit wuyjuyũ ekawēn acā adeayũ mutaybitbin ip,” ie'em Deus, i juk o'e Isaías — io'e Jesus.

10 Gebuje Jesus adeayũ o'tomuwã. Oajēm ip.

— Ya'ōpicũġcũġ cuy epesop, eyetaybit am — io'e cebe ip. 11 — Ajo ōmōm eybi be iap ġu eyemukērērērēn ġu — io'e. — Ajo cēmcēm eybi bewi acā eyemukērērērēn — io'e. — Iboap kay juy epegebu — io'e cebe ip.

12 — Etaybit tu Fariseuyũ itakoma ekay iam—ekawēn puye, itakoma iam? — ceweju etaybitbinayũ o'e Jesus pe.

13 — Wetaybit — Jesus o'e. — Kadaidip webay o'taidaġuiaptip ju'uk Deus. Apēn wuyju tipkērēatip ju'uk ku bewi; imēnpuxim Deus fariseuyũ emumutaybitbinap ju'uk wuyaġuy bewi — io'e Jesus.

14 — Eyaġuybabi'ũm ġu juy itakomaayũ kay — io'e. — Ikukukat ita'ũmat puxim ip—Fariseuyũ. Ikukukat ita'ũmat pima, jekukukat tomuju wara'at ita'ũmat cucum pima, xepxem ma ip at'an je'e ipikũykũy be, ita'ũmayũ ma ip puye.

15 Ibocewi Pedro o'e:

— Wuywebe ōmōmap ġu wuyemukērērērēn—wuybinũn peat acā iat ekawēn iba'arēm ocexe. I juy ece ocewebe apēġape ekawēn, iba'arēm puye — io'e Jesus pe.

16 — Eyju adeayũ buxim: ka'ũmġu eyetaybit — io'e Jesus. 17 — Ajo ōmōm eybi be, ijop kapkam eydada be. Guyjom cēmcēm eywebewi — io'e. 18 — Ajo cēmcēm eybi daġwi, ixē eyemukērērērēn, eybinũn pewi cēmcēm puye — io'e. 19 — Soat em ijodiat jewaġuydadam ikērēat kay: warara'acat aokakam ip, warara'acat tayxi kaykay'uk ip, aoyũ kaykay'uk ip, warara'acat pubut tujupa'ũm'ũm'uk ip, warara'acat awēġ mukērērēn 'uk ip, warara'acat awēġtatam ip. Soat eybinũn pewi jebapukpuġ, soat em ikērēat kay ġebum puye acā — Jesus o'e. 20 — Ijodiacat ikērēat mujurũġrũġ'uk, aypapa'ũm'ũm ekawēn taġ jewebuwywuy'ũm puye ġu—soat em ikērēat kay ġebum puye acā. Iġo aġuykērēat acā eyemukērērērēn. Iboam eytaybit ġu buk? — io'e jeweju etaybitbinayũ be.

21 Ibocewi o'ju. Jesus Tiro ka tēġ ma o'ju. Sidom ka tēġ ma dak oeku.

22 Ayacat oajēm Jesus kay—Canaã eipi wat—Judeu'ũmat.

— Kariwa! — io'e ya'ōberen. — Etabotaidabotbon cuy okay. Ibiōġbuk kērēat kuġ o'it, ipiat'ajojom cīcā ibiōġbuk kērēat kuġ puye — io'e Jesus pe—Davi diwacat pe.

Ayacat ma i'it osunuy. 23 O'jede ġu Jesus. Imēnpuye Jesus eju etaybitbinayũ o'jekawēn ip Jesus pe.

— Soat em ixē ayacat wuynomuju ma ya'ōkarey. Esu'it mu'ada juy. Gebuje juy eġunapōn — io'e ip Jesus pe.

24 — Iba'ore — io'e. — Deus omuju Israel naxeġebitbit kay acā — Jesus o'e. — Itabidaoat puximayũ kay—ovelha buximayũ kay — io'e.

25 Jesus wap o'jēġ'aecōġcōġ ayacat.

— Kariwa — io'e. — Obuywan ece — io'e.

26 — Ka'ũma. Xipat ġu oxe, bekicat xat'a yaxixiġ pima, akurice be ya'om — io'e.

27 — Icēmān, Kariwa — io'e. — Imēnpit akuriceyũ wuyxat epoyat o'om. Mesa bewi i'at puje, akurice io'om.

28 — Ka — io'e. — Wetaybit ġasũ okay etabut cīcā iam — io'e. — Ebikuyap taġ e'it mu'ada oce — io'e.

ġasũ ma je'it o'je'ada.

29 Ibocewi o'ju iodi be—Galilēiadi be. O'jeu. Oajēm co'a jeje Jesus. Oabik.

³⁰ Jesus kay oajēm ip—ade jījāayū. Taokērēayū dujotjon ajēmjēm o'e ip, ita'ūmayū dak, jekawēn pa'oreayū dak, warara'acayū iwātaxipiayū dak. Jesus kay imu'ada am ip o'tojot.

Oajēm ip. O'jomōḡ Jesus wap. Soat ip o'jomōḡ. Soat ip o'je'ada. ³¹ Yaḡuybabi'ūm o'e ip—adeayū, xīḡxīḡ pa'ore topibiyū o'jojoko ip puye. Yaḡuybabi'ūm o'e ip, kawēn pa'ore tūibiyū dak o'jojoko ip puye. Ita'ūm topibiyū tate o'e.

— Ka'ūmḡu xipacat Deus co'iat. Israel naxeḡebitbit Deus mubuyxi. Ixe a'ōbi o'je'ada ip — io'e yaḡuybabi'ūmayū.

³² Gebuje Jesus jewēju etaybitbinayū o'tomuwā.

— Wetabotaidabotbot adeayū kay — io'e Jesus. — Ibacā'ūm ip, ixat'ūm puye. Irere ip. Xepxep xet oweju ip jekukum. Gasū bit ixat'ūmḡu ip o'e. E daḡ jeku am iba'ore e'em cebe ip, irere jījā buye, ibacā'ūm puye ip. E daḡ ma ip kuka o'tao'ūm'ūm repibun puye dak — Jesus o'e jewēju etaybitbinayū be. — Obu'u kawēn ām cebe ip: “Eyduk'a kay juy epeyepit,” i, irere buye — io'e.

³³ — Pomawi pāo'a oceyabu soat muykōn ām? — io'e ip. — Ya'ūmḡu uk'a iḡo ka be. Iba'ore yabu am — io'e ip.

³⁴ — Pebūrū pāo'a opop? — io'e cebe ip.

— 7 be — io'e ip. — Pūḡpūḡ ma axima'it'it tak — io'e ip.

³⁵ — Kazixik' i epabik — Jesus o'e iboceayū be—adeayū be.

Oabikbik ip ipi ju.

³⁶ Pāo'a o'yabu Jesus—7 beat'a. Axima dak o'jat. O'jekawēn Jesus Jebay be—Deus pe.

— Bay! — io'e. — Xipat ēn, ocewebeam ocexat eḡūm — io'e.

Soat xat o'takat Jesus—pāo'a, axima dak. O'yamu'acoḡ cīcā. Ya'ade jījā o'e. Ade axima dak, imu'acoḡ puye. Iūmūm o'e jewēju etaybitbinayū be. Cexat ūmūm o'e ip iboceayū be.

³⁷ Soat ip o'jo'o'o ip. Ibeḡbeḡ iboceayū o'e. Ixat o'jepoyat. 7 beap ico be o'ḡunopapūn ip cepoyan—axima epoyan, pāo'a epoyat'am tak. Jesus ewēju etaybitbinayū o'ḡunopapūn. O'tujowat ip. ³⁸ 4000 beayū o'jekōn ip—aḡokatkayū. Bekitkiyū dak o'jekōn ayacayū eju.

³⁹ Gebuje Jesus ixeyū ibeḡbeḡayū o'ḡuju. Kobe daḡ Jesus pit o'ju Magadā ka kay.

16

¹ Fariseuyū oajēm ip, Saduceuyū dak. Oajēm ip Jesus kay. Pūḡpūḡ ajēmjēm o'e Jesus eju kawēn ām.

— Ocewebe i'e ba'oreat eḡubapuk cuy ocewebe — io'e ip Jesus pe. — Deus a'ōbacaap co buje, acetabun ēn Deus xewiat iap kay — io'e ip. Iboap muwēn o'e ibuyxijo am.

²⁻⁴ — Oḡubapuk ḡu juy — Jesus o'e cebe ip. — Gasūacat ikērēat kuḡayū ip. Deus kay itbut'ūmayū ip. Eywebe i'e ba'oreat oḡubapuk ḡu.

— Kan pima eyju e'em, “Kuyajeat kabia idip ma e'em, kabi ipakpuk puye,” i. Kabia isum pima eyju e'em, “Muba'at oajēm ḡasū, kabi ipakpuk puye, kabikerere buye dak,” i. Eyetaybit cīcā apēnape kabi ipakpukat iam, kabi kay aḡ puye. Imēnpit eyetaybit ḡu apēnape oce'e'eap iam. Ajo juk o'jebapuk Jonas pe iap puxim pit ḡuyjom je'bapuk eyetabun — io'e Jesus.

Imēn Jesus o'jekawēn cebe ip, itaybit puye ip apēnape kabi ipakpukat iam, ijojom pima ip. Imēnpuxim Jesus e'e'ap cuk o'jojoko ip. Itaybit kuka o'e ip Jesus bacaap Deus xewi osunuy iam.

— Kuyje Jonas o'jēm axima boḡat uk pewi. Icēmān kuyjeacat pe i'e ba'oreat o'e. Imēnpuxim ḡasū aḡokatkat waram ḡuto itait je'e, ce'ū'ūayū dopap pewi cēm puje xeku. Gasūacat pe i'e ba'oreat je'e xeku waram itaicap. Wara'at ḡu eywebe i'e ba'oreat ḡubapuk eyetabun—xeku waram itaicap acā Deus ḡubapuk — io'e Jesus.

Ibocewi Jesusyū o'ju ip wara'at ka be.

⁵ O'timudek ip. Oajēm wara'at ka be.

Pāo'a o'yadujowat ḡu Jesus eju etaybitbinayū, ḡebum'ūm puye ip.

⁶ – Ağ cuy epesop Fariseuyũ epã'o'a muyuhuhuaptõm kay, Saduceuyũ enõm kay dak – Jesus o'e cebe ip.

⁷ Gebuje o'jekawẽn ip jewewebe.

– Jesus imẽn o'jekawẽn wuywebe, pã'o'a wuyadojot ġu buye – io'e ip.

Cedağ ġu o'e ip. ⁸ Jesus pit ixeyũ ekawẽn o'ya'ĩjojo.

– Yopĩt ma eyetabut okay – io'e cebe ip. – Apẽnpuye eyewewebe kawẽnwẽn eyju: “Imẽn xeku o'e, wuyju pã'o'a kuğ ġu buye,” i? Imẽn ġu juy epe'e – io'e Jesus. ⁹ – Eyetaybit ġu buk? – io'e cebe ip. – Gebum ġu du eyju 5 be pã'o'a oyaũm 5000 beayũ xat'am iap kay? Gebum cuy epesop iboap kay – io'e. – Gebum ġu du eyju pebũrũ ico epeğunopapũnpũn yaepoyan? Gebum cuy epesop iboap kay dak – io'e.

¹⁰ – Gebum ġu du eyju 7 be pã'o'a oyaũm 4000 beayũ xat'am iap kay? Gebum cuy epesop iboap kay dak. Gebum ġu du eyju pebũrũ ico epeğunopapũnpũn yaepoyan? Gebum cuy epesop iboap kay dak.

¹¹ – Eyetaybit ġu buk tu pã'o'a muwẽnuwẽn ġu õn iam? Eyetaybin cuy. Ağ cuy ixeyũ be pã'o'a muyuhuhuaptõm kay—Fariseuyũ epã'o'a muyuhuhuaptõm kay, Saduceuyũ epã'o'a muyuhuhuaptõm kay dak – io'e cebe ip.

¹² Imẽnēju itaybit ip Jesus pã'o'a muyuhuhuaptõm i'e buje, Fariseuyũ emumutaybitbinap i'e ojuy osunuy, Saduceuyũ emumutaybitbinap tak. Imẽn ip o'ğukũyojo. Xipat ġu cemumutaybitbin ip. Deus xe cedağ ġu ip imutaybitbin—Fariseuyũ, Saduceuyũ dak. Wuyjuyũ muğuykuku'ukayũ ip osodop.

¹³ O'ju ip Cesaréia eipi tẽğ ma—Filipe eipi tẽğ ma. Oajẽm.

– Abu xe'e õn wuyjuyũ xe? – io'e cebe ip—soat wağo o'e.

¹⁴ – “Teku waram ġuto o'jetait'iat,” i'e'em ip—pũğpũğ e'em ip – io'e ip. – “Teku João Batista—waram ġuto o'jetait'iat,” pũğpũğpũğ e'em – io'e ip. – “Teku Elias—waram ġuto o'jetait'iat,” i'e'em warara'acayũ – io'e ip. – “Teku Jeremias—waram ġuto o'jetait'iat,” i'e'em warara'acayũ – io'e ip. – “Teku kuyjeat—Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat—waram ġuto o'jetait'iat,” i'e'em warara'acayũ – io'e ip.

¹⁵ – Pãm eyju? – io'e. – Abu õn eyxe bit? – io'e.

¹⁶ – Cristo ên – Simão Pedro o'e Jesus pe. – Deus emunaẽ ên. Soat em itaicat ipot ên—Deus ipot ên – io'e Jesus pe.

¹⁷ – Icẽmãn, Simão – Jesus o'e. – Ijoceayũ dak iboap ekawẽn o'ğuwẽn ġu ip ewebe—Deus acã—webay acã—kabi beat acã. Ekokcok ên, João ipot, – io'e.

¹⁸ – Icẽmãn oğuwẽn ewebe: Ên Pedro. “Deus ipot ên,” exe iap ekawẽn kay itabucayũ webekitkin e'em ip, itabut puye ip. Okay itabucayũ oe'ũ ip ma'ğũ, jetait waram, ibaca jĩjã buye. Satanás ebekitkit bacaap podi ma e'em okay itabucayũ bacaap.

¹⁹ – Ajo cũğ ma exe ijoce, iboap tak cũğ ma je'e Deus xe kabi be – io'e Pedro be. – Ajo bit cũğ ġu exe ijoce, iboap tak cũğ ġu je'e Deus xe kabi be. Imẽnpuye a'õbi Deus emunaẽ kay itabucayũ jeedop ip Deus xe—okay itabucayũ. Deus soat kukan pima, cexe jeedop ip – Jesus o'e Pedro be.

²⁰ – Gasũ dak cuy omuwẽnuwẽn epekuku ġu wara'acayũ be. “Teku Deus emunaẽ,” i'ũmğũ juy epeku – io'e jewēju etaybitbinayũ be.

²¹ Jesus jewēju etaybitbinayũ mukũyojo o'e apẽn kuka o'jebapuk cebe iam.

– Jerusalém ka be oju – io'e cebe ip. – Ika watwat xipan ġu okuk soat ip—Judeuyũ kukukayũ, paĩyũ kukukayũ, Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukayũ. Ipiat'ajom õn, ixeyũ buye – io'e jewēju etaybitbinayũ be. – Waoka ip – io'e Jesus. – Imẽnpit xepxep xet kap puje bit, waram ocetait – io'e Jesus.

²² Pedro ibodi ma o'tujowat jewēju, kawẽn ãm.

– Jaoka ġu ip. Deus bikuyap tomuju ġu, Kariwa – io'e Pedro. – Je'bapuk'ũma – io'e. Imẽn Pedro o'e Jesus pe. Imukorẽm pin, Pedro xe xipat ġu kuka o'e imẽn pima bit.

²³ O'jekorepẽn Jesus.

— Mũğ ece! — io'e Pedro be. — Satanás ekawën puxim ãn kawënwën. Satanás tak ibu'u owebe we'ũ ãm adeayũ beam. Deus ağuy dağ ğu ãn jewağuyğuy—ipi juacat ağuy dağ acã ãn. Imënpuye Deus bikuyap tağ jekuku am, ãn omubu'un ojuy — io'e Jesus Pedro be.

²⁴ Gebuje Jesus o'jekawën jeweju etaybitbinayũ eju.

— Oweju jeku pin pima, eywekay ma eyağuyba'ũm cuy; eybu'um ğu dak cuy eye'ũ ãm owebeam; wa'õ dağ tak cuy epeku — io'e cebe ip.

²⁵ — Imëneju owebeam eye'ũ buje, soat em eyetait epesop Deus xe eye'ũap tomukadi. Eybu'u eye'ũ ãm owebeam pima bit, epajëm ğu Deus kay — io'e. ²⁶ — Ajo-kuğ tak epesop soat tarekrek kuğ ipi juat kuğ, eybiõğbuk ipiatpi'ajojoap pe imënpit? Ka'ũma kuğ ma! — Jesus o'e cebe ip. Tei'ũmğsoat em Deus xe wuydopapteim — io'e.

²⁷ — Soat wağo õn — Jesus o'e, kawënwën pima jewebeap pe ma. — Ocepit ma wekawën tojtot'ukayũ eju, webay a'õbacaap eju dak, idip cĩcãap eju dak. Yajëm puje, teim je'ğũm soat pe—apën oekuku iapteim — io'e. — ²⁸ Pũğpũğ pit jeedop wajëmap wiwim itabëğ—ijodiat. Oxe xe ma jeedop ip, soat kukan õn pima. Wajëmap co'ũm puje, je'ũ ğu ip — io'e Jesus—soat wağo o'e.

17

¹ 5 xet kap puje, o'ju ip co'a kay—yaumat'a kay. Jesus ebapũğ ma o'tujowat—Pedro, Tiago dak, João dak. Tiago kitpit osunuy ixex João. Jağepũğ ma o'tujowat ip.

Oajëm ip. ² Co'a jeje Jesus o'jewemuwarurun ebapũğayũ wap. Kaxi sopsepap puxim topasopsep o'e—Jesus topa. Iisuat puxim jekabek—Jesus ekabek. Irut cĩcã o'e.

³ Gebuje Moisés'ũm o'jebapuk, Elias'ũm tak. O'jebapuk ebapũğayũ wap. Jesus eju jekawën ãm o'jebapuk ip. O'jekawënwën ip Jesus eju.

⁴ Kawënwën epere buje, Pedro o'e Jesus pe:

— Kariwa — io'e. — Xipat ma wuyju ijoce am. Xipat exe bima, xijap ojomõğ ijoce. Pũğ edopam ojomõğ. Wara'at Moisés'ũm dopam ojomõğ, wara'at Elias'ũm dopam — io'e Jesus pe.

⁵ Kabikerereat tak oajëm cekay ip—Jesusyũ kay. Isopsepat osunuy. Ixeyũ dak o'yajuy isopsepan. Deus isopsepat pidasewi o'jekawën—kabikererereat pidasewi.

— Teku okpot. Ikukpin cĩcãat oxe. Omucokcokap cĩcã okpot. Eya'õpicũğcũğ cuy epesop ya'õ kay — io'e—Deus o'e. Imën kawënwën o'e Deus. Jesus muwënuwën o'e.

⁶ Ijo buje, ebapũğayũ o'jëğ'aecõğcõğ ip. Iparara jĩjã o'e ip Deus kabikerereat pidasewi o'jekawën puye. ⁷ Jesus pit o'jëğ'aecõğcõğ'iyũ o'ğucay.

— Epe'ãy juy — io'e cebe ip. — Eypararam ğu juy epesop — io'e.

⁸ Jeakağ ip pima, Jesus ma o'jojojo ip. Ka'ũmğsoat warara'acayũ o'jojojo ip. O'ãy ip. O'kop ip Jesus eju. O'kop ip co'a jejewi. ⁹ Kopkom pima, Jesus o'jekawën ebapũğayũ eju.

— Gasũ ğu juy epejojoioiap epeğuwën warara'acayũ be — io'e cebe ip. — Guyjom pit epeyawëğmuwënuwën put, waram wetait puje — io'e—soat wağo o'e.

¹⁰ — Apënpuye Moisés ekawën ocemutaybitbin'ukayũ e'em, “Koap Elias'ũm omuyku,” i? — io'e ebapũğayũ Jesus pe.

Imënpuye Jesus kawënuwën o'e. Elias muwënuwën o'e.

¹¹ — Elias'ũm awëğ itaybit ğu buye ip — io'e Jesus. — Elias'ũm co'iat kuy oajëm, soat muxipan am—wajëmap peam imuxipan. Adeayũ ağuyumuwarurun itabut am ip Deus kay — io'e Jesus. ¹² — Imën Elias'ũm co'iat kuy oajëm ma ijoceayũ kay. Ixeyũ bit ixem itaybit ğu o'e—Moisés ekawën eymutaybitbin'ukayũ. Warëmtağ ma ip o'jukuk. Ikërëm cĩcã ip o'jukuk. O'ğudadaibotbon cĩcã ip. Imën ma õn tak ipiat osupi'ajojo, xipan ğu ip okuk puye — io'e Jesus—soat wağo o'e.

¹³ Imën Jesus eju etaybitbin'ukayũ itaybit o'e Jesus ekawën—João Batista ajëmap ekawën.

¹⁴ Jesusyũ oajëm adeayũ kay. Iboceat o'jëğ'aecõğcõğ—ağokatkat. O'jëğ'aecõğcõğ Jesus wap.

¹⁵ — Okpot kay etabotaidabotbon cuy, Kariwa — io'e. — Axik opop cebe. Ipiat'ajojom ibiõgbuk kërëat pibun — io'e aḡokatkat Jesus pe. — Ade em o'at'at daxa be. Ade em oakõmkõm idibi be — io'e.

¹⁶ — Eweju etaybitbin'ukayũ kay otojot. Okpot otojot. Imënpit itaybit ḡu ip ibiõgbuk kërëat mujëm ãm. Iba'ore cebe ip okpot mu'ada am — io'e Jesus pe.

¹⁷ — Deus kay itabut'ũmayũ eyju! — Jesus o'e. — Soat em wara'at taḡ epeyaḡuyḡuy buye, eyetabut'ũm Deus kay. Soat em ikërëan e'e buye dak. Puḡũn oḡuy eyxe? Ade koato eyxe oḡuy bima dak, kuka eyeabut'ũm ma epesop okay. Imënpit ekpot etojot cuy okay ḡasũ — io'e cebay be.

O'tojot.

¹⁸ Ibiõgbuk o'ḡukorëm Jesus.

— Ejëm — io'e Jesus ibiõgbuk kërëat pe. O'jëm jekukat xewi—aḡokatkat ipot xewi. O'je'ada ḡaxĩn ma ibiõgbuk kërëat kuḡ topibit.

¹⁹ Yaḡepũḡ ma bima, oajëm ip Jesus kay. Jesus eju etaybitbinayũ oajëm.

— Apënpuye ocewebe ibiõgbuk kërëat mujëm pa'ore? — io'e ip cebe.

²⁰ — Deus kay eyetabutbüt puye — Jesus o'e. — Deus kay eyetabucap yopĩt pima, ka'ũmḡu iba'ore kuka eywebe. Eyetabucap yopĩt pima, mostardada buxim acã okay eyetabucap pima, kuka epe'e co'a be: “Ecenapõn ijocewi. Wara'at ka be eju juy,” i. Iḡo'a dak o'jenapõn kuka wara'at ka be — io'e cebe ip.

²¹ — Deus a'õbi'ũm pima bit, o'jëm ḡu kuka ip—ibiõgbuk kërëayũ. O'jëm ḡu kuka ip ikukukayũ bewi. Deus kay ḡebum pima, wuyju jekõnkõn ḡu e'em acã o'jëm ip, Deus eju wuyekawënwën'uk pima dak — io'e Jesus.

²² Gebuje o'je'aweroro Jesusyũ Galiléia eipi be.

— Soat waḡo õn — Jesus o'e cebe ip. — Ipi juacayũ odujowan ip oaoka pinayũ kay.

²³ Okay itakomaayũ oaoka ip. Imënpit ebapũḡ kabia kap puje, õn pit waram ocetaĩt Deus a'õbi — io'e aweroayũ be. Imën Jesus o'e buye, iḡuycũḡcũḡap kuḡ ma acã ip o'e—aweroayũ o'e.

²⁴ Cafarnaum ka kay oajëm ip. Israel naxeḡebitbit pewi dinheiro bubu'ukayũ osodop ibo ka be. Deus eju kawënwënap'a muxipanpan'ukayũ beam ibubum o'e ip.

— Emutaybitbin'ukat dinheiro je'ḡũm tu ibubu'ukayũ be Deus eju kawënwënap'a muxipanpan'ukayũ beam? — io'e ip Pedro be.

²⁵ — Hm hm — Pedro o'e. — Je'ḡũm — io'e.

O'jepit. Dexe. Jesus o'jekawën Pedro eju.

— Apën xipat exe, Simão? — io'e. — Abu-bewi ipi kukukayũ dinheiro je'jat ip? Jekpotpoyũ bewi du? Wara'acayũ bewi ḡu xe'e? — io'e Pedro be.

²⁶ — Jekpotpoyũ bewi ḡu—wara'acayũ bewi acã — io'e.

— Hm hm — Jesus o'e. — Imënpuye ipi kukukat ipotpoyũ dinheiro je'ḡũm ḡu ip dinheiro bubu'ukayũ be — io'e Jesus. — Imënpuxim Deus ipot tak dinheiro je'ḡũm ḡu juy Deus eju kawënwënap'a muxipanpan'ukayũ be.

²⁷ — Inaka wuyju dinheiro aḡũm cebe ip — Jesus o'e. — Itakomãn ḡu juy ip wuykay. Eju iodi kay — io'e Pedro be. — Piḡa ejoxik cuy idibi be — ie'em. — Axima juy eju'uk piḡa bewi koap ma. Axima bi ixik puje, dinheiro'a eyadobuxik axima bi be. Axima bi bewi eyabu juy — io'e.

— Ibo'a eyadujowat dinheiro bubu'ukayũ kay Deus eju kawënwënap'a muxipanpan'ukayũ beam—dinheiro'a. Yamuxipanpanayũ dei je'e owebewi, ewebewi dak — io'e Jesus Pedro be.

— Hm hm — io'e Pedro.

O'ju. O'yabu. O'yaũm.

18

¹ Gaxĩn ma oajëm ip—imutaybitbinayũ. Oajëm Jesus kay, Pedro cëm awap.

— Abu je'e ya'õbuyxian wuy'in warara'acat podi ma, Deus xe acesop pima? — io'e ip Jesus pe.

² Imēnpuye Jesus bekicat o'tomuwã jekadi am. Jesusyũ bidase cūg'i osunuy bekicat.

³⁻⁴ — Wara'acat podi ma wuyetabun ibuyxiat pin'ūmat. Bekicat puxim ixē. Iḡasũ xipacat xeku Deus xe, soat kukan pima õn. Iboap kay juy ḡebum epesop — io'e Jesus cebe ip. — Wara'at taḡ jekukum epesop — io'e cebe ip. — Bekicat puxim cuy epesop. Apēn ite bekicat ya'õbaca pin ḡu, imēn tak eyju eya'õbaca pin ḡu juy epesop. Eya'õbaca pin'ūm pima, xipan epeyeku Deus xe. Eya'õbaca pin pima, Deus xe ḡu epesop, soat kukan pima õn — io'e Jesus.

⁵ — Eyju xipan bekitkit kuḡ pima, xipan okuḡ tak epesop — io'e Jesus. Ijop bekicat Jesus itabun'isuat puxim. Jesus tieḡ Jesus kay itabun'isuat ju'kuk xipan pima, Jesus tak ju'kuk xipan ijo'iat.

⁶ — Bekicat mubu'un puje okay itabut am, ikērēat mujurūḡrūḡ eyju, okay itabucat mubu'un puje. Imubu'un puje, Deus cuy ipiat supi'ajoat eykay. Imēn ey'e awap, xipat kuka juk o'e wita'a yaboḡat'a mukirik am eyaḡobu eju iodi be eymuakõm — io'e cebe ip.

⁷ — Oḡuycūḡ cīcā, eyju wara'acat mubu'un pima, okay jetabut am. Okay itabucat ikērēan e'e ip, warara'acat cocom ip pima—ikērēan e'e'ukayũ jojom ip pima. Imēnpuye ikērēan e'e'ukayũ itabotaidadotbot cīcā jeedop ip, wara'at osubuyxijo buye.

⁸ — Epeyepere juy ikērēat muḡuḡēap eybõmbicuk pima bit purut ka. Eybu'ūm pima bit purut ka, ikērēat epeḡuḡē ḡu. Imēn eyajēm Deus kay, ikērēat muḡeḡēm ḡu buye. Xipat kuka o'e eyõm ām Deus kay pūḡpu bima dak. Xipat ḡu kuka o'e eyõm ām ipiat'ajojoap pe xepxepu ma—daxa epirēm'ūmap pe.

— Epeyepere juy ikērēat mujurūḡrūḡap. Eyī'ūm pima bit purut ka, ikērēat epeḡujurūḡrūḡ ḡu. Imēn kuka eywebe ipiat'ajoap puxixim, daxa epirēm'ūmap pe eyjuap puxixim. Imēn eyajēm Deus kay, ikērēat kay ḡu epekuku buye. Xipat kuka o'e eyõm ām Deus kay taokērēat pima dak. Xipat ḡu kuka o'e eyõm ām ipiat'ajojoap pe taokērēat'ūmat ma—daxa epirēm'ūmap pe.

⁹ — Epeyepere juy jeakap ikērēat kay. Eyeta'ūm pima bit purut ka, ikērēat epeḡeḡē ḡu, ipiat'ajoap puxixim, daxa epirēm'ūmap pe eyjuap puxixim. Imēn ikērēat muḡeḡē'ūm pima, eyajēm Deus xe, ikērēat kay ḡu buye. Xipat kuka o'e eyõm ām Deus kay pūḡta bima dak. Xipat ḡu kuka o'e eyõm ām ipiat'ajojoap pe xepxepa ma—daxa epirēm'ūmap pe.

¹⁰ — Eyday'em'um cuy epesop — io'e jewēju etaybitbinayũ be. — Okay itabun'isuayũ mubekitkin ḡu juy epesop. Ioce eywebe, Deus ekawēn tojotjot'ukayũ ixeyũ kuḡ soat em. Deus ekawēn tojotjot'ukayũ jebikuyap taḡ cepit put ip Deus kay, ceweju kawēn ām—webay eju—kabi beat eju. Imēnpuye eyday'em'um cuy epesop — io'e Jesus cebe ip.

¹¹ — Soat waḡo õn. Ijodi ojot ikērēat mujurūḡrūḡ'ukat taxijo am — Jesus o'e. — Imēnpuye okay itabun'isuayũ mubekitkin ḡu juy epesop — io'e cebe ip.

¹² Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn cebe ip ḡejuje bit.

— Apēn kuka o'e jeõhõyũ kukukat, iõhõ oitabidao bima? Jeõhõ kudadam je'e xeku. 100 be iõhõyũ—ovelha. Pūḡ ixeyũ'in pit oitabidao bima, kudadam je'e. Co'a koreren taḡ warara'acat kõnkõn pima, je'ju itabidaoat kuda am. 99 beayũ bewi je'ju — io'e.

¹³ — Icēmān õn e'em eywebe, itabidao topibit tobuxik puje, icokcok cīcā ma je'e, jeõhõ o'tobuxik puye. Icokcok cīcā je'e itabidaoat kuḡ oexe buye. Itabidao'ūmayũ kay icokcokap podi ma je'e itabidaoat kay icokcokap — Jesus o'e cebe ip. ¹⁴ — Jeõhõyũ kukukat ibu'u jeõhõ be itabidao am. Imēnpuxim Deus ibu'u pūḡ pe ma okay itabun'isuayũ be ma wũy ma jedop am jexewi—wuyebay xewi—kabi beat xewi — io'e Jesus.

¹⁵ — Eykitpit ikērēat eywebe e'em pima, epeyekawēn ceweju. Iboap ikērēat muwēnuwēn cuy epesop. Eyaḡuyḡpūḡ ma epeyekawēn eykitpit eju. Eyekawēn kay bima, eyburem epesop—eykitpit, eyju dak — io'e Jesus. ¹⁶ — Eyekawēn kay'ūm pima bit,

eyweju epetujowat pũğ, xepxep eyekawẽn co am. Waram cuy epeyekawẽn eykitpit eju. Eywejuayũ juy imẽn e'e'eap ya'ijo.

— Ya'ijo buje, soat jekawẽn put wuyjuyũ be: “Aceya'ijo soat e'e'eap. Imẽn o'e,” i. Imẽn xepxep ekawẽn tağ, ebapũğ ekawẽn tağ ğu xe'e'i. Imẽn opop ibararak Deus ekawẽntup pe — io'e Jesus.

¹⁷ — Ixeyũ ekawẽn kay'ũm pima dak, okay itabucayũ mukũyjom cuy eyju, jeawero puje ip. Ixeyũ ekawẽn kay'ũm pima bit, Judeu'ũmat puxim epejukuk—eykipit epejukuk. Wuywebewi iecuğap peam dinheiro bubu'ukat puxim epejukuk—cekay'ũmat puxim — io'e cebe ip.

¹⁸ — Icēmãn e'em õn eywebe. Ipi juacat pe, “Deus xe cũğ ma ekukuap,” i ey'e buje, kabi be bima iboap kukuap cũğ ma je'e. Ipi juacat pe, “Deus xe cũğ ğu ekukuap,” i ey'e buje bit, kabi be bima iboap kukuap cũğ ğu je'e Deus xe — Jesus o'e cebe ip.

¹⁹ — Xepxem kawẽnwẽn pima eyju Deus eju pũğ tağ ma, eybikuyap tağ ma webay je'e eywebeam—kabi beat je'e — io'e cebe ip. ²⁰ — Xexep xe'e, ebapũğ ma xe'e omubuyxi am jeawerorom pima, õn tak e'em ixeyũ xe — io'e.

²¹ Gebuje Pedro o'jekawẽn Jesus eju.

— Ocexe ibuyxiat — io'e. — Pebũrũ em cuy ocegebu ğu ikẽrẽat kay? —owebe okitpit ikẽrẽãn e'eap kay? 7 em ma du? — io'e Jesus pe.

²² — Ka'ũma — Jesus o'e. — 7 em ğu ma. Ade em ma—490 em ma — io'e Pedro be.

²³ Pedro ekawẽn buye, Jesus o'jekawẽn iboceayũ be. Deus soat kukanap muwẽnuwẽn o'e. O'jekawẽn iboceayũ mutaybitbin.

— Webay ipi kukukat puxim — io'e Jesus. — Kabi beat webay. Imẽnpit ipi kukukat puxim. Ipi kukukat oajẽm jekapikip'ukayũ kay. Kapikipik'ukayũ bewi ceweroaptei bu am, oajẽm ipi kukukat.

²⁴ — Koap em kapikipik'ukat o'tujot ip jekariwa be. Ade jĩjã ceaweroap o'e—mil be dinheiro'a—prata muğẽğẽat'a. ²⁵ Imẽnpit ixekapikipik'ukat kaka ğu dinheiro. Cedinheiro o'e ğu ceaweroap teida am. Imẽnpuye jekariwa ja'õbi o'ğuju soat tuk'a beat ũm ãm, teida am—itayxi ũm ãm, ipotpoyũ ũm ãm tak. ²⁶ O'jẽğ'aecõğcõğ cewap.

— “Imẽnpuk,” io'e jekariwa be. “Oteida ğuyjom soatei,” io'e kapikipik'ukat.

²⁷ Kapikipik'ukat a'õ buye, cekariwa itabotaidabotbot o'e cekay.

— “Eaweroaptei eğũm ğu juy owebe,” cekariwa o'e cebe. “Pũğ em tak ka'ũma,” io'e kapikipik'ukat pe.

— “Xipat cĩcãat ãn,” io'e kapikipik'ukat.

²⁸ — O'ju. Kapikipik'ukat o'ju jebureyũ kay—kapikipik'ukayũ kay. Dao ma o'topabijuk jekapikap peayũ. Pũğ ma ceaweroap 100 dinheiro osunuy. Yopit ma dinheiro osunuy. O'jat jebure yağobu eju.

— Gebuje o'yağobuaha.

— “Eaweroap owebe eteida,” io'e.

²⁹ O'jẽğ'aecõğcõğ cewap.

— “Obure!” io'e. “Etabotaidabotbot okay,” io'e. “Õn soat oteida ğuyjom—weaweroap,” io'e jebure be.

³⁰ — Ixe imẽnpit: “Ap!” io'e. “Gaxi ma õn cekay,” io'e.

— “Iba'ore. Dinheiro kuğ ğu õn,” io'e.

Imẽnpuye ibure daomũnmũnap'a be o'ğuju.

— “Eaweroap teida buje acã, ecejẽm,” io'e ibure.

³¹ Warara'acat kapikipik'ukayũ itakoma ip o'e jebure awẽğ cocom pima.

— Gebuje ip jeipi kukukat pe o'ju. Soat o'ğuwẽn ip jeipi kukukat pe — io'e Jesus.

³² — Gebuje kapikipik'ukat ekariwa o'tomuwã.

— “Kapikpik'ukat,” io'e. “Xipat'ūmat,” io'e cebe. “Juk ece owebe, ‘Imēnpuk. Guyjom cuy oteida,’ i. Imēnpuye eteida'ūmap kay kuy ġebum ġu oce. ³³ Wetabotaidabotbot oġuy ekay ōn pit. Imēnpuxim ma juy eġuy ěn tak ebure kay,” io'e — io'e Jesus.

³⁴ — Kariwa itakoma jġā o'e kapikpik'ukat kay. Imēnpuye o'ġuju daomūnmūnap'a be ipiat'ajo am.

— “Teida buje acā dak ecejēm,” io'e cebe. ³⁵ Eyju dak eyetabotaidabotbot'ūm pima eywaġoyū kay, ikērēat kay ġebum puye; imēnpuxim webay dak—kabi beat tak itabotaid-abotbot ġu je'e eykay, ikērēat kay ġebum puye — io'e Jesus cebe ip.

19

¹ Jekawēn epere buje, Jesus Galilėia eipi bewi o'ju. Jepitpin o'e Jesusyū. Judėia eipi kay oajēm. Wara'at kadi be ma oeku. Jordāodi wġnābu ma oeku. ² Adeayū o'ju Jesus tomuju. Ade jġā. O'ju ibo ka beayū—iwātaxipipiyū Soat o'ġu'ada. Judėia eipi be o'ġu'ada Jesus.

³ Fariseuyū oajēm ip cekay waram. Jesus a'ō muwarurunap ojuy ip.

— Wuyawēwēap taġ tu wuytayxi epereperem, wuyxe cūġ'ūmap taġ jekukum pima xeku? — io'e ip cebe.

⁴ — Epetupco juy Deus ekawēntup — Jesus o'e cebe ip. — Imēn ibodup e'em:

Kuyje soat muġēġē'ukat aġokatkat o'ġuġē, ayacat tak. Ixeyū o'ġuġē xepxem ma jekuku am, i — io'e Jesus.

⁵⁻⁶ — Imēnpuye Deus o'jekawēn cebe ip—aġokatkat pe, ayacat pedak.

Jetayxi bu buje, aġokatkat cēm cēm jebay duk'a bewi, jetayxi eju cucum. Jektop pu buje, ayacat tak jektop eju cucum, i.

Xepxep ma ip. Imēnpit pūġat puxim ip o'e jewekuġ soat em jeweweju ip cucum puye. Imēnpuye eytayxi juy epeyepere ġu. Pūġat puxim eyju Deus a'ōbi. Deus xe eyju pūġ ma — io'e Jesus.

⁷ — Apēneju Moisés o'e: “Eytayxi epere pin pima, ‘Otayxim ġu ece ġasū bit’ iaptup cuy epetupmubararak. Gebuje ibodup epetupūm ayacat pe, epere am,” i?

⁸ — Moisés imēn o'e, eybu'u jġā buye ya'ō daġ jeku am. Kuyje bit imēn ġu o'e. Kuyje Deus soat o'ġuġē.

⁹ — Ibocewi e'em ōn eywebe. Aġokatkat jetayxi epere buje, wara'at pu am pima, ikērē cġcāat muġēġēm. Itayxi koapat jektop eju acā o'jepo. Imēn pima, ixē aġokatkat ikērēat muġēġēm itayxi be. Imēnpuye ikērēat o'ġubapukpuk ixē aġokatkat — Jesus o'e.

¹⁰ — Ibu'u'u ip pima jewewekay, xipat kuka o'jewebumūn ġu — io'e ip—Jesus eju etaybitbinayū o'e cebe.

¹¹ Gebuje Jesus o'jede.

— Soat pe ġu ōn e'em imēnpit. Pūġpūġ ma iġo ekawēn taġ jekukum. Deus ixeyū mubacan'ūm pima, iba'ore cebe ip jaġepūġ ma jeku am.

¹² — Iġo ekawēn taġ jewebumūnmūn ġu ip Deus a'ōbi. Deus soat kukanap kay jġā ip. Imēnpuye jewebumūnmūn ġu ip. Warara'acat pit jewebumūnmūn ġu ip—aġokatkayū. Jewebumūnmūn ġu jekapap pibun; iba'ore cebe ip ayacat mu'ukreġ am. Warara'at tak jewebumūnmūn ġu pūġ ma o'subudakacap pibun; iba'ore cebe dak.

— Imēneju soat pe ġu ōn e'em. Iġo ekawēn kayayū be acā ōn e'em. Cekay butayū iġo ekawēn taġ cuy jekukum ip — io'e.

¹³ Gebuje iboceayū bekitkit o'tojot ip Jesus kay. Bekicat yabi jeje jebumōġ ām, o'tojot Jesus kay. Bekicat peam kawēn ām Deus eju, o'tojot ip.

— Bekicat cuy epetojot ġu juy Jesus kay — io'e ceweju etaybitbinayū iboceayū be. Imēn iboceayū o'ġukorēm ip.

¹⁴ — Āġ jeedot ip bekitkit okay — Jesus pit o'e. — Imubu'un ġu juy okay imudot am. Ixe bekitkit oxe yajēm pin ip. Imēnpuxim Deus soat kukanap kabia soat ip yajēm pin oxe—okay itabucayū — io'e. — Imēnpuye epeġudot cuy okay — io'e.

15 O'jebumõğ bekitkit abi jeje, bekicat peam kawẽn ãm Deus pe. O'ju.

16 Pũğ em ibubut adeat oajẽm Jesus kay.

— Omutaybitbin'ukat! — io'e Jesus pe. — Soat em Deus xe oğuy pin wetait. Apẽn xipacat oce'e juy, soat em cexe oğuy am? — io'e.

17 — Apẽnpuye ecekawẽn owebe, “Apẽn xipacat oce'e juy?” i. Pũğ acã xipat cĩcãat. Deus xeku. Apẽn wuye'ajoyũ'ũm'ũm pe Moisés o'e iap tağ cuy jekukum ecesop — io'e. — Imẽn jekukum pime, etait eğuy cexe soat em.

18 — Ajo a'õ dağ cuy oceku Moisés ekawẽn'in? — io'e.

— Iğo a'õ dağ — io'e Jesus.

Warara'acat epeyaoka ğu juy, i. Wara'acat tayxi kay ğu juy, i dak. Eybukuruğ ğu juy epesop, i dak. Warara'at awẽğ mukẽrẽrẽrẽn ğu juy epesop, i dak. 19 Ibuyxim cuy eyebay epejukuk, eyxi dak, i dak. Eyxeat ikukpin epejukuk eywekukap puxim, i dak — io'e Jesus.

20 — Ijop ekawẽn tağ ojekukuku—soat tağ — io'e. — Ajo dak ğuto oğũğẽ? — io'e.

21 — Soat tağ oweju jekuku am, ebubut cuy eteida—soat ma. Ibo juy dinheiro tei'ũma eğũm tadaibocayũ be — io'e. — Imẽn e'e buje, ade je'e ebubut kabi be — io'e.

— Gebuje ejot okay, oweju jekuku am soat em — io'e Jesus.

— Iba'ore — io'e.

22 Iğuycũğ cĩcã o'e, Jesus ekawẽn puye, ibubut ade jĩã buye. Tacup o'e jebubun. O'jenapõn ixe.

23 Gebuje Jesus o'jekawẽn jewēju etaybitbinayũ eju.

— Iba'ore jĩã ibubut adeat õm ãm Deus xe kabi be — io'e cebe ip. — Ibu'u jĩã ip Deus a'õ kay ãm, itabut cĩcã ip jebubut kay buye. 24 Camelo ikap pa'ore awi daobi'atok tağ. Imẽnpit ibodi ma iba'ore ibubut adeat õm ãm Deus xe, kabi be — io'e.

25 Jewağuy muğẽğẽm o'e ip, iboap co buje.

— Abu jewedaxijo but? — io'e ip.

26 Imẽnpuye Jesus o'jeak cekay—iboceayũ kay.

— Wuywedaxijo ba'ore soat em Deus xe wuydop am — io'e cebe ip. — Deus pe bit soat i'e but — io'e. — Deus pe soat daxijo but — io'e Jesus.

27 — Pãm oceju? — Pedro o'e. — Kuy soat ocesuiwat ewēju jeku am. Ajo dak ocejat? — io'e.

28 — Icẽmãn õn e'em eywebe. Soat wağo õn — io'e Jesus. — Ipi be wepit puje, iisu e'em soat ma ipi dağ. Xik'i e'em õn. Israel diwacayũ kay ya'ĩjojo oce'e. Wa'õbuyxi jĩãat oce'e. Ajo xipat Deus xe iap oğuwẽn cebe ip—ajo xipat'ũm Deus xe iap tak. Eyju ma dak Israel diwacayũ epeyewede—12 beayũ diwacayũ. Eyju dak xixik'i epesop. Epeğuwẽn cebe ip ajo xipat Deus xe iap, ajo xipat'ũm Deus xe iap tak.

29 — Owebeam soat xewi o'juaiyũ ade jĩã je'jat ip. 100 beat je'jat ip. Jeduk'a bewi o'juaiyũ, jeipi bewi o'juaiyũ dak, jebadipyũ xewi o'juaiyũ dak; jewağo xewi o'juaiyũ, jekitpit xewi o'juaiyũ, jebay xewi o'juaiyũ, jexi xewi o'juaiyũ, jekpotpoyũ xewi o'juaiyũ, jedaxityũ xewi o'juaiyũ—soat ip ade jĩã xipacat je'jat ip. Deus xe dak itait jeedop ip soat em — io'e Jesus. 30 — Ade ya'õbuyxiayũ'in yopĩcayũm jeedop ip. Ade yopĩcayũ'in ya'õbuyxiayũm jeedop ip — io'e Jesus.

20

1 Deus soat kukan pima, uva'a kuğ jekat peat puxim ixe. Xeku kapikpikayũ kudadam o'e, jewebeam kapik am. Imẽn Jesus ekawẽn o'e jewējuacat mutaybit am. Wuymutaybitbinap muwẽnuwẽn o'e—imẽnpuximap ekawẽn.

— Ixe uva kuğ jekat peat o'ju jebuywatwacayũ kudadam. Kabia isum o'ju, jekat pe tujowat am — io'e. — O'ju — io'e.

2 – “Gasū epeju, okat pe obuywat am,” io'e cebe ip—soat pe. “Pūḡ kabia oteida—eyekapikapteim. Okat pe eyepere buje, oteida. Pūḡ isurūḡat'a eyekapikaptei e'em—prata'a,” i.

Imēn o'e cebe ip, iboaptei ibabi daḡ o'e buye—jeka beacat pabi daḡ.

– “Xipat,” io'e ip.

Imēnpuye soat o'ju ip ikat pe, ibuywan.

3 – Kabia isusu ma o'ju waram kapikpikayū kuda am. 9 hora bima o'ju. O'tobuxik warara'acayū—xerem ḡu pēnpēnayū.

– Oajēm ka'ūmḡu pēnpēnayū kay. Ceaweroroap pe oajēm—tarekrek muxipanap'a be.

4 – “Epeju okat pe. Oteida eywebe eykapikaptei—ajo cūḡ ma iaptei,” io'e cebe ip.

– “Hm hm,” io'e ip. “Ebuywan oceju,”.

5 Imēnpuye ip o'ju.

– Kariwa waram o'ju. Kaxicuḡ ma waram o'ju. Uvadip kat iwat o'ju. Warara'acayū o'tujowat jekat pe, kapik am.

– Katpujesu warara'acayū o'ḡuju jekat pe, kapik am tak. 3 hora bima o'ḡuju.

6 – Katpuje oeku. 5 hora bima, oeku. Warara'acayū o'tobuxik—ka'ūma pēnpēnayū. Ceaweroroap pe ip o'e.

– “Apēnpuye eyju kabia bun kapikpiḡ ḡu?” io'e cebe ip.

7 – “O'e ḡu ocewebe buye, oceju ḡu,” io'e ip.

– “Gasū bit eyju dak ōn jeymuju. Oteida eywebe,” io'e.

– “Hm hm,” io'e ip.

Imēnpuye o'tujowat jekat pe, kapik am.

8 – Kaxi cēm pima, ixē uvadip kat iwat jedinheiro kukukat o'tomuwā.

– “Kapikpikibiyū etomuwā juy, cekapikaptei ūm ām,” io'e. “Katpuje ajēmibiyū ekapikaptei juy eḡūm cebe koam. Gebuje katpujesu ajēmibiyū be juy eḡūm. Gebuje kaxicuḡ ajēmibiyū be. Gebuje kabia isusu ajēmibiyū be. Kabia isu ajēmibiyū ekapikaptei eḡūm kanomūm,” io'e cebe.

– “Hm hm,” io'e jekariwa be.

9 – Katpuje ajēmibiyū o'tomuwā 5 hora be ajēmibiyū. Cekapikaptei o'ḡūm cebe ip, ajēm puje. Pūḡ kabia ekapikaptei o'ḡūm cebe ip. O'jat. O'ju ip.

10 – Kabia isu ajēmibiyū ekapikaptei o'ḡūm kanomūm. Tūybe ade ocejat ocekapikaptei iān o'e ip. Imēnpit ibitbit ma ip o'jat jedinheiro—jekapikaptei—katpuje ma ajēmibiyū ekapikaptei, kabia isu ajēmibiyū ekapikaptei dak. 11 Imēnpuye uvadip kat iwat kay ip o'e jemāmāmām.

12 – “Katpuje acā kapikpig o'e ip—wara'acayū. Cūḡ ḡu o'e tei jo'iat kuka ocedei,” io'e ip. Jemāmāmā ip. “Pūḡ hora acā kapikpig o'e ip. Oceju bit kapikpig soat em ma—kabia isum pima, kaxicuḡ pima dak. Kajepi kuḡ cīcā oceju, kapikpiḡ puye,” io'e ip.

13 – “Obure,” io'e uvadip kat iwat jemāmāmāmaat pe. “Xipat ōn. Oḡūm ekapikaptei wa'ō daḡ. Cūḡat ōn.

– “‘Pūḡ kabia ekapikaptei oteida—eyekapikapteim,’ i'e buje, ēn tak ‘Xipat,’ iece owebe,” io'e jemāmāmāmāat pe. 14 “Imēn eywebe oḡūm, katpuje ma ajēmibiyū be dak oḡūm,” io'e. “Teku ekapikaptei,” io'e. “Etujopit eduk'a kay,” io'e.

15 – “Etakoma ḡu okay eḡuy, odacup ḡu buye,” io'e cebe. “Wedinheiro ma beku,” io'e. “Ōn būrūku poro teida pin,” io'e uvadip kat iwat jemāmāmāmāat pe.

16 – Imēntak – Jesus o'e. – Deus icēmat cīcāat. Ajo xipat cexe iam, ajo xipat ḡu cexe iam kawēnwēn je'e soat pe. Soat ijo'in ma je'e – io'e Jesus. – Imēnpuye ade ya'ōbuyxiayū'in yopīcayūm jeedop ip. Ade yopīcayū'in ya'ōbuyxiayūm jeedop ip – io'e.

17 Jerusalēm ka kay cucum pima, Jesus jewēju etaybitbinayū jewekay o'tomuwā adeayū parakpewi. O'jekawēn cebe ip.

18 — Eya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop! — io'e cebe ip. — Jerusalém ka kay cum wuyju — io'e Jesus. — Soat waḡo òn. Iboceayū osubamukirik, okay itakomaayū be odujowat am—paīyū kukukayū be, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū be dak. “Ikērēat kuḡ ēn ocexe,” i je'e ip owebe — io'e Jesus. — “Eje'ū juy,” i je'e ip owebe — io'e.

19 Judeu'ūmayū be odujowat ip — io'e. — Owaywayway jījā je'e ip. Omupokupok ip. Korosa jeje oba mupaya ip. Oaoka ip. Imēnpit xepxep xet kap puje, waram ḡuto ocetaīt — io'e 12 beayū be.

20 Gebuje Zebedeu tayxi oajēm Jesus kay. Je'iyū eju oajēm—aḡokatkayū eju. Ojēḡ'aecōḡcōḡ Jesus wap. Ibikuyap kay o'e Jesus xewi.

21 — Ajo-kay ēn? — io'e Jesus cebe.

— O'iyū dak imēn cekay, pūḡ xik'i eba'at kadi, wara'at eba'ūḡat kadi. Imēn òn cekay, ēn soat kukan puje — io'e. — I juy ece owebe: “Ekawēn taḡ oce'e ewebe,” i — io'e Jesus pe.

22 — Iba'ore — Jesus o'e cebe ip. — Eyetaybit pūn'ūma eyju iboap ojuyjuy oxewi. Apēn owebe ipiat o'supī'ajoat ip iap puxim tu eywebe dak ipiatsupī'ajoat ip? — io'e.

— Hm hm — io'e ip. — Ocewebe dak ipiatsupī'ajoat ip apēn ewebe ipiat o'supī'ajoat ip iap puxim — io'e Zebedeu ipotpoyū.

23 — Ha'a — io'e Jesus. — Apēn owebe ip ipiat o'supī'ajo iap puxim ma eyju dak ipiat epesupī'ajojo — io'e cebe ip. — Imēnpit wa'ōbi ḡu jeedop ip oba'at kadi—webay a'ōbi acā jeedop ip. Wa'ōbi ḡu jeedop ip oba'ūḡat kadi—webay a'ōbi acā jeedop ip. Deus a'ōbi acā ixeyū iboka kaxikxik'i jeedop—Deus o'taēiyū — io'e Jesus.

24 Warara'acat iboam co buje bit, itakoma o'e ip xepxepayū kay—Zebedeu ipotpoyū kay. 10 beayū itakoma o'e ip.

25 Imēnpuye Jesus:

— Epesot cuy okay — io'e cebe ip—soat pe. — Eyetaybit Judeu'ūmayū kukukayū soat em ya'ōpuruḡ jebekitkiyū mujujum iam — io'e cebe ip. — Ikukukayū soat em biḡ ma jebekitkiyū mukapikpiḡ'uk ip iam — io'e. — “Oca'ōbuyxi jījā,” i'e'em ip jebekitkit pe soat em. 26 Eyju bit ka'ūma. Imēn ḡu juy epeyewekuk. Eyju bit kariwaboḡ pin pima, warara'acat puywatwan cuy epesop. 27 Ya'ōbuyxian pin pima, eybureyū beam tei'ūma epeyekapikpik cuy — io'e Jesus.

28 — Imēntak soat waḡo òn — Jesus o'e. — Warara'acat pe obuywat am ḡu ojot ijodi. Warara'acat puywatwat'ukan ojot. Adeayū daxijo am ma ojot. Soat em itabēḡ jeedop ip kabi be, cewebeam oje'ū buye — io'e Jesus.

29 Jericó ka bewi o'ju ip—Jesusyū—adeayū. Jesus tomuju o'ju ip. 30 Xepxepayū oabik e bitako daḡ—ita'ūmayū.

— Jesus ijoma kapkam — adeayū o'e ita'ūmayū be.

Gebuje ya'ōberen o'tomuwā ip Jesus kay.

— Davi naxeḡebit ēn. Etabotaidabotbon cuy eḡuy ocekey — ita'ūmayū o'e Jesus pe.

31 — Mūḡ'i juy epesop! — io'e adeayū.

O'ḡukorenī. Imēnpit biḡ ma o'jewāwā ya'ōberen.

— Kariwa! — io'e ma'ḡuto. — Davi naxeḡebit ēn. Etabotaidabotbon cuy eḡuy ocekey — io'e ip Jesus pe.

32 O'jecū Jesus.

— Epesot okay — io'e ita'ūmayū be.

O'ju ip cekay—Jesusu kay.

— Ajo-kay eyju oxewi? — io'e cebe ip.

33 — Ocetadam ece — io'e ip jekariwa be.

— Jetada òn — io'e Jesus. 34 — Ita'ūmayū kay wetabotaidabotbot — io'e.

Ita o'sutamucay itamudim am.

Iboap e isum ma o'jewetada. O'jecuan ip. Jesus tomuju o'ju ip, o'je'ada buye.

21

¹ Jerusalém ka tēḡ pima Jesusyū, oajēm ip Betfagé ka kay. Co'a bicūḡpe osunuy—Oliveiradip'a bicūḡpe.

Ibocewi jeweju etaybitbinayū o'ḡuju Jesus. Xepxep o'ḡuju. Wara'at aḡoka kay o'ḡuju.

² — Epeju juy aḡoka kay—wuywapat ka kay — io'e. O'ḡukūyjo.

— Bomaku epeju. Dao ma jumenta epetobuxik. I'tit'it eju ma juy epetobuxik — io'e. — Ikirikirik opop ip. Epeḡuwekap cuy.

— Imuwekap puje, epetojot okay jumenta, i'tit tak — io'e Jesus xepxepayū be.

— Hm hm — io'e ip. — Ocetojot cuy.

³ — “Ajo pēnpēn eyju?” i'e'em iboceayū eywebe bima, “Ikuḡ'ūm puye, ocekarīwa jumenta kay, i'tit'it kay dak,” i juy epe'e cebe ip — io'e Jesus. — “Ha'a. Epetujowat ḡaxīn ma,” iboceayū je'e eywebe — Jesus o'e. — Okay imujum je'e — Jesus o'e.

— Hm hm — io'e ip.

⁴⁻¹¹ Jesus a'ōbi o'ju ip. Jumenta o'tobuxik ip. Ikirikirik osunuy. O'ḡuwekap ip. I'tit'it tak o'ḡuwekap ip.

Jesus kay o'tujuajēm. Jeekabek jumento ukxabi jeje o'jomōḡ ip. Oabik Jesus iekabek ceje jumento ukxabi jeje. Ade jījā iboceayū jeekabek o'ḡupayapaya ip Jesus wap e daḡ, ya'ōbuyxi ceje ip puye.

— Xīpat cīcāat Jesus — io'e adeayū—Jesus wap cuibiyū, tomujuayū dak. — Davi naxeḡebit teku. Deus kuy imucokcokcoḡ, Deus a'ōbi oajēm teku wuykay buye. Deus ya'ōbuyxi jījā. Idip cīcā — io'e ip ya'ōberen, icokcok cīcā buye.

Jerusalém ka kay oajēm Jesus. Soat Jerusalém watwat yaḡuybabi'ūm o'e ip, jetaḡiba'arēm puye.

— Abu sute? — io'e ip.

— Jesus teku — adeayū o'e cebe ip. Itaybicayū o'e. — Nazaré ka wat teku. Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat teku—Galilēia eipi bewiat — io'e ip.

Imēn soat o'jebapuk apēn Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat o'tupmubararak Deus a'ōbi. Imēn juk adi o'jekawēn:

Jerusalém watwat cuy epeḡukūyjo: “Eykokukat omuyku. Jumento ukxabi jeje xik'i omuy—jumenta'it'it ukxabi jeje. Ya'ōdidiat eykokukat je'e,” i juy epe'e — i juk o'e—Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat o'e.

¹² Oajēm Jesus puca deidada'ukayū kay. Deus eju kawēnwēnap'a be osodop ip, puca bubu'ukayū dak. Yabogat'a be osodop ip. Dinheiro mutrokakan'ukayū emesa o'ḡuy'at. Wūn'i! Pukaso deidada'ukayū abikbikap o'ḡudu'udu. Batku! Yabikbikap o'ḡuy'at Jesus. O'ḡujēm soat ip.

¹³ — Deus ekawēntup e'em:

Oduk'a soat ka daḡwīacat oweju kawēnwēnap'am je'e, i'e'em Deus ekawēntup.

Eyju bit Deus tuk'a epeyamuwexat ibukurukat dopdopap'am Jesus o'e cebe ip.

Imēn o'e Jesus, dinheiro bu am, Deus tuk'a be ajēmjēmayū muḡuykukum ip puye.

¹⁴ Taokērēayū oajēm Jesus kay. Ita'ūmayū oajēm. Deus eju kawēnwēnap'a be osodop ip. Soat o'ḡu'ada Jesus—ita'ūm topibiyū, taokērē topibiyū dak.

¹⁵ — Xīpat cīcāat teku — bekicat o'e, Jesus muwēnuwēn o'e. — Davi naxeḡebit teku — i'e'em ip.

Idip ma o'jekawēn ip. Paīyū kukukayū bit itakoma o'e ip Jesus kay, Deus eju kawēnwēnap'a be ma bekicat o'jekawēn puye, ade o'ḡu'ada buye dak. Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak itakoma o'e.

¹⁶ — Eya'ījojo ḡu du bekitkit ekawēn? — io'e ip Jesus pe.

— Hm hm — Jesus o'e. — Oya'ījo ma. Imēn taḡ Deus ekawēntup e'em:

Deus bekitkit o'ḡutaybit cedaḡ ma jawēḡmudim am—yopīcat tak, i.

Iboaptup cuk epetupcoco ḡu du? — io'e Jesus. — Iboam eyetaybit — io'e paīyū kukukayū be.

¹⁷ O'ju Jesus Jerusalém ka bewi. Betânia ka kay oajëm. Jexecap ka kay oajëm.

¹⁸ Kabia bima, o'jepit Jerusalém ka be. Jepitpin pima, ire o'e Jesus. ¹⁹ Figueira'ip o'yopcoco, jepitpin pima. E bidase osunuy ibo figueira'ip.

Oajëm yopkay—figueira'ip kay. O'yadobuxik ġu figueira'a. Ya'ümġu figueira'a. Tup acã o'tuptobuxik. Tõh!

— A'a'e ġu ece'e — io'e Jesus figueira'ip pe. — Waram ma dak ka'ũma — io'e.

Gebuje figueira'ip dao ma o'je'ip'e'ũ.

²⁰ Jesus eju etaybitbinayũ yopco buje, yaġuybabi'ũm o'e ip.

— Apëneju dao ma iġo'ip yoporo ġasũ? — io'e ip.

²¹ — Soat em eyetabut okay bima, eyju dak kuka epe'e apën figueira'ip pe oce iap puxim. Epeyopmupuruk kuka — Jesus o'e cebe ip. — Ka'ũma ibo bit. Eywebe dak i'e but ite co'a be: “Wede ece ijocewi. Aakõm cuy idixidi be,” i. Imën yaakõm, Deus yamuakõm puye, Deus kay eyetabut puye. ²² Deus kay eyetabut pima, epejoojoy epejat, Deus eju kawënwën pima dak — io'e Jesus.

²³ Jay. Waram oajëm ip Jerusalém ka be. Deus eju kawënwënnap'a be oõm ip. Adeayũ mutaybitbin o'e Jesus yaboġat'a be. Imutaybitbin pima, paĩyũ kukukayũ oajëm, Judeuyũ kukukayũ dak.

— Abu-a'õbi ën jekukum? Deus a'õbi du? Abu-a'õbi ijop e'eap taġ jekukum ën? — paĩyũ kukukayũ o'e cebe.

Imën tak Judeuyũ kukukayũ o'e cebe.

²⁴ — Koap cuy eyju ma omukũyjom cuy epe'e apën oce — Jesus o'e. — Iboap muwën puje, õn tak ocede eywebe eyetaybit am abu-a'õbi jekukum õn iam.

²⁵⁻²⁷ — Abu-a'õbi juk oeku João Batista? Abu-a'õbi juk ocemubatisasan o'e xeku? Deus a'õbi ma du eyxe? Ijodiat a'õbi ġu xe'e eyxe? — io'e Jesus cebe ip.

— Ocetaybit ġu — io'e ip Jesus pe.

Imën o'jekawën ip Jesus pe, jeyaġuy daġ.

— Cebe wuy'e buje, “Deus a'õbi,” i, “Apënpuye dak eyetabut ġu João kay?” i kuka o'e wuywebe — io'e ip jewewebe.

— “Ijodiat a'õbi,” i wuy'e bima bit, adeayũ itakoma kuka o'e ip wuykay, ixeyũ xe João Deus ekawën muwënuwën'ukat puye — io'e ip jewewe be.

Imëneju o'jekawën ip Jesus pe: — Ocetaybit ġu — io'e ip.

— Kã — io'e. — Abu-a'õbi João Batista oeku iap epeġuwen ġu owebe. Õn tak oġuwën ġu eywebe abu-a'õbi õn jekukum iap — io'e Jesus.

²⁸ Jesus o'jekawën tak.

— Eya'õpicũġcũġ cuy epesop wekawën kay — Jesus o'e iboceayũ be. Wuymutaybinap ekawën o'ġuwën. Uvadip kat iwat muwënuwën o'e.

— Ixe uva'a kukat xepxep ipotpoyũ osodop. Koapat pe o'jekawën: “Okpot,” io'e cebe. “Kapiġ cuy ën ġasũ okat pe.”

²⁹ — “Ap!” io'e.

Imënpit ġũyjom o'jewaġuy: “Kapiġ cuy õn webay beam,” i.

Imënpuye o'ju jebay kat pe kapiġ.

³⁰ — Wara'at pe o'jekawën—cebay o'jekawën: “Okpot,” io'e wara'at pe. “Kapiġ cuy ġasũ okat pe.”

— “Hm hm,” io'e. “Kapiġ puk õn. Cum puk õn,” io'e jebay be.

Imënpit o'ju ġu jebay kat pe.

³¹⁻³² — Pebicat jebay bikuyap taġ oeku? — Jesus o'e iboceayũ be.

— Koapat ma — io'e ip.

— Cũġ ma epeyekawën — Jesus o'e. — Yapoayũ ixje koapat puxim ip, iecuġap peam dinheiro bubu'ukayũ dak. Ibuxim ip, João kay itabut puye ip. Deus soat kukan pima, ixeyũ dak Deus xe jeedop ip. Eyju bit ka'ũma! João oajëm imuwën ãm apën cũġ ma Deus

etabun iap. Eyju bit eyetabut ġu cekay. Cekay itabucayū epejojojo. Imēnpit eyetabut ġu João kay — io'e Jesus. — Ikērēāt kuġ epesop. Imēnpit eyġuycūġ ġu epesop ikērēāt kay—eyetabut'ūmap kay. Deus a'ō kay jekuku pin ġu eyju — Jesus o'e paīyū kukukayū be, Judeuyū kukukayū be dak.

³³ Waram tak o'jekawēn Jesus—wuymutaybitbinap ekawēn—imēnpuximap ekawēn. Aġokatkat jekat o'tiotaap muwēnuwēn o'e.

— Aġokatkat uva bune o'subunedaída — io'e Jesus. — Pere ġebujep — Jesus o'e.

— Gebuje korara o'ġuġē jekat etako daġ. Uvadip koreren o'jomuy. Pere. Uva'abidi muwesogsoġap tak o'ġuġē jekat pe.

— Gebuje uvadip wiwimap'a o'yamuy jekat pe—kadaidip wiwiap'a—umat'a. Pere. O'jepere.

— Gebuje uvadip wiwimayū o'jomuy jekat pe, uvadip wiwi am bomaku. Uva'a o'yaūm cuy ip ikat iwat pe. Imēn teim ip iūm cuy uvadip iwat pe.

— Ikat iwat wara'at eipi kay o'ju. Iboma omuy wara'at eipi be.

³⁴ — Yabubuap ekaxi ajēm puje, jebuywatwat'ukayū o'ġuju jekadai'a bu am—pūġpūġ'a jekat peat'a'in.

³⁵ — Oajēm ip uvadip wiwiayū kay.

— “Ijo'a bum ocesot,” io'e ip. “Ikat iwat a'ōbi ocesot,” io'e ip.

— “Ap!” uvadip wiwiayū o'e.

Ibu'u ip o'e yaūm ām. Uvadip wiwiayū oajēmiayū o'jat ip. Pūġ ixeyū'in o'yaoka ip. Poġ. Wara'acayū ixeyū'in o'yabuġbuġ ip wita'am. Warara'acayū ixeyū'in yaokakam ip. O'jenapōnpōn ip—ikat iwat buywatwat'ukayū.

³⁶ — Waram ġuto wara'acayū o'ġuju ixē kadaidip iwat. Jebuywatwat'ukayū o'ġuju cekay ip—uvadip wiwiayū kay. Ade o'ġuju.

— Oajēm ip. Uvadip wiwiayū bit oajēmiayū o'jat ip. Pūġpūġ o'yaokaka ip. Wara'acayū o'yaoka ip. Warara'acat o'yabuġbuġ ip. Imēnpuye ibuywatwat'ukayū o'jepit jekariwa kay—ikat iwat kay.

³⁷ — Imēneju ikat iwat jekpot o'ġuju cekay ip—uvadip wiwiayū kay. Tūybe ibuxim ip okpot jukuk iān o'e—ikat iwat o'e. O'ġuju. Jekpot o'ġuju.

³⁸ — Oajēm ipot cekay ip. Ajēmjēm pima, o'jojojo ip.

— “Ga'a,” io'e ip jewewebe. “Ayaoka. Ikat iwat ipot tekū. Cebay e'ū buje, ite ma uvadip iwan je'e. Ayaoka juy. Imēn tip iwacayūm acesop!” io'e ip — io'e Jesus. ³⁹ — Ipot o'jat ip. O'tujowat ip. Ikat etako be o'yaoka ip. Poġ.

⁴⁰ — Ikat iwat waram ajēm puje, apēn je'e jekat peayū be? — Jesus o'e ya'ījojoayū be.

⁴¹ — Uvadip wiwiayū aokam — io'e ip. — Ajēm puje, yaoka. Ipiat supi'ajoat cebe ip, yaoka ip. Wara'acayū jomuy tip wiwi an. Gebuje ixeyū uva'a yaūm ip, yarum puje — io'e ip Jesus pe.

⁴² — Imen e'em Deus ekawēntup:

Uk'a muymuy'ukayū o'e, “Ite'a xipat ġu wita'a,” i, i. Yakērē o'e cexe ip, i. O'yaxik ip, i. Warara'acat pit o'e, “Ite'a yadip ma,” i, i. Uk'a muycemucemat'am o'e, i. Iboap xipat cīcā wuyxe, Deus imēn o'e buye, i'e'em Deus ekawēntup.

Iboaptup epetupcoco ġu du? — io'e Jesus cebe ip.

Iġo'a Cristo buxim—yamuycemucemat'a.

⁴³ — Juk epetupcoco — io'e Jesus.

— Imēneju Deus soat kukan pima, ixē xe ġu epesop. Ixē bikuyap e'e'ukayū acā ixē xe jeedop ip — io'e Jesus paīyū kukukayū be, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū be dak.

⁴⁴ — Iġo'a jejewi je'at puje, o'jeweñōmnōmnōm kuka. Ijodiat ceje iġo'a at puje, tōm a kuka o'e ip — io'e Jesus.

Iboap ekawēn o'ġuwēn Deus a'ōbi òn jekukum iam ixeyū mukūyjoap ojuy.

⁴⁵ Paĩyũ kukukayũ Jesus ekawẽn o'ya'ĩjojo ip, Fariseuyũ dak. Ade wuymutaybitbinap ekawẽn o'ya'ĩjojo. Deus ekawẽn itaybit o'e ip ixeyũ muwẽnuwẽn o'e iam.

— Jesus ijop ekawẽn o'ğuwẽn wuymukorẽm ãm — io'e ip jewewebe.

⁴⁶ Jesus daomũn ojuy o'e ip. Iparara bit o'e ip adeayũ buxixim. Adeayũ xe Jesus Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat o'e, ibuye iparara o'e ip Jesus daomũn ãm.

22

¹ Waram Jesus o'jekawẽn jewējuayũ be. Wuymutaybitbinap ekawẽn o'ğuwẽn—imẽnpuximap ekawẽn. Ipi kukukat muwẽnuwẽn o'e jewējuayũ mutaybit am.

²— Deus wuynomuwã jewekay iap ipi kukukat adeayũ o'tomuwã jekpot ewebumũnap epeta kay iap puxim. Ixe ipi kukukat peta o'ğugẽ, jekpot o'jewebumũn puye — io'e Jesus.

³— Jebuywatwat'ukayũ o'tomuwãiyũ be o'ğuju tomuwã ãm, jekpot epeta beam ip tomuwã ãm, puybit o am. O'ju ip. O'tomuwã. Imẽnpit o'takoyiyũ oajẽm ğu ip, taobu'u ip puye.

⁴— Wara'acayũ o'ğuju ğuto—jebuywatwat'ukayũ.

— “I juy epe'e o'tomuwãiyũ be: ‘Kuy biopak oyaoka—biopak'it'it tak. Soat ma opop, peta be i'o am. Epesot cuy,' i. ‘Ade puybit puye,' i,” ixe o'e—ipi kukuk'ukat o'e jebuywatwat'ukayũ be.

O'ju ip.

⁵— O'tomuwãiyũ bit osodot ğu. O'taobu'un ip. Jewaywayway ip o'e. Oajẽm ğu ip peta kay. O'ju ip wara'at ka be. Pũğ ixeyũ'in kadaidip pe o'ju. Wara'acayũ tarekrek mũn'a be o'ju ip. O'ju ğu peta be. Peta iwat ekawẽn kay ğu o'e ip.

⁶— Gebuje wararar'acat ixeyũ'in ibuywatwat'ukayũ o'jat ip. Xipan ğu o'jukuk ip. O'yaoka ip. Oe'ũ. Poğ. ⁷ Ipi kukukat itakoma jĩjã o'e ibuye. Sorarayũ o'ğuju, jemunomuwãayũ aokam, ağokaxirixiri kasukamuy'ũm ãm.

⁸— Gebuje jebuywatwat'ukayũ be o'jekawẽn. “Kuy peta opop, okpot jewebumũn puye. Imẽnpit wemunomuwãayũ xipat'ũmayũ. Imẽnpuye ixeyũ ajẽmap cũğ ğu oxe,” io'e.

⁹— “Epeju juy e dağ, uk'a ukpibubu dağ tak,” io'e jebuywatwat'ũkayũ be. “Wara'acayũ epetakoy—e dağayũ. Soat cuy epetakoy—epetobuxikiayũ,” io'e.

— “Hm hm,” io'e ip.

¹⁰ O'ju ip. O'takoy. E dağayũ o'takoy. Soat pupum ip o'e—o'tobuxikiayũ—xipacayũ, xipat'ũmayũ dak.

— O'tujowat ip jekariwa kay. Imẽnpuye yanopapũn o'e jewebumũnap'a cemudakoyũm.

¹¹— Gebuje jemudakoyayũ kay oajẽm. Ipi kukukat oajẽm, ijo am. Jewebumũnap ekabek kuğ'ũmat o'tobuxik.

¹²— “Apẽnpuye juk eõm, obure?” io'e. “Jewebumũnap ekabek kuğ ğu ãn,” io'e cebe. O'jede ğu, yağuybabi'ũm o'e buye.

¹³— “Epesubamũnmũn cuy—ceba, sui dak epesuimũnmũn,” io'e ipi kukukat jebikuyap e'e'ukayũ be. “Epejoxik cuy kabiokboğ pe, wuy Deus wi,” io'e ixe ipi kukukat. “Bomaku ağokatayũ tõtõn jeedop. Tũy dak ip jenũy yeiyei je'e ip ipi bun,” io'e — io'e Jesus, o'ya'ĩjojoiyũ be imutaybitbin pima.

¹⁴— Ade ma o'takoyiyũ e'em ip. Pũğpũğ pit o'taẽiyũ e'em ip—Deus o'taẽiyũ — io'e Jesus ixeyũ be.

Ibũrũ ma o'e Jesus ekawẽn. Imẽn o'jekawẽn Jesus ade ma Deus kay o'takoy buye. Imẽnpit pũğpũğ acã ip Jesus eju jekukum. Pũğpũğ acã Deus xe.

¹⁵ Fariseuyũ o'jeawero ip, Jesus a'õ muwarurun ojuy ip puye.

— Apẽn Jesus ekawẽn ağukorẽm? — io'e ip jewewebe.

¹⁶ Jewewebe imẽn kawẽn puje, Fariseuyũ jewēju etaybitbinayũ o'ğuju ip Jesus kay. Herodes ebekitkit tak o'ğuju ip. Oajẽm soat ip.

— Ocemutaybitbin'ukat — io'e ip Jesus pe. — Soat em ãn icẽmãn e'em. Apẽn Deus ibikuy ocewebe jeku am iam ãn ocemutaybitbin. “Igo du xipat exe?” i'ũmgu ãn e'em warara'acat pe emutaybit am. Kacũg kadiat cocoap tomuju gu ãn e'em “Teku xipat,” i — io'e ip.

¹⁷ — Cedağ tu exe dinheiro ãmũm oceju bima Roma ka kukukat peam? — César peam? Ixe wuyedinheiro ojuyjuy cebeam teidadam—César beam. Teida buje, wuyawẽwẽap ekawẽn tağ gu kuka ajeku? — io'e ip.

¹⁸ Imẽnpit Jesus itaybit ikẽrẽm okuk pin ip iam.

— Apẽnpuye eyju wa'õmuwarurun ojuy? — io'e. — Omuykukum ojuy eyju — io'e cebe ip. ¹⁹ — Dinheiro isurũgat cuy epetotot owebe—pũg'a'in—dinheiro'a yaũm Roma ka kukukat peat'a'in — io'e cebe ip.

O'yadojot ip dinheiro isurũgat'a—yopĩcat'a—prata muğẽğẽat'a.

²⁰ — Abu-biõğbuk ija'a be—dinheiro'a be? — io'e. — Abu-butet tak ija'a be?

²¹ — César biõğbuk, ibutet tak — io'e ip.

— Imẽnpuye iğo'a César pubut'a—dinheiro'a — io'e. — Cemuojujuy epeğũm César be wuyeipi kukat pe — io'e. — Deus pe dak cuy epeğũm cemuojujuy — io'e.

²² Iboap ekawẽn buye, mũg ma osodop ip. O'jẽm ma ip Jesus xewi. O'yağuybabi'ũm ip.

— Ya'õmuy pit pa'ore wuywebe — io'e ip jewewebe.

²³ Ixe kabiam Saduceuyũ oajẽm Jesus kay. Judeuyũ osodop ip. Tũybe wuye'ũ buje waram guto acejetait gu iãn o'e ip.

²⁴ — Ocemutaybitbin'ukat! — io'e ip Jesus pe. — Moisés juk kuyjeayũ mutaybitbin osunuy:

Iwağo e'ũ buje, jekitpit jewebumũn cuy jewağo'ũm tayxibuk eju, itayxibuk i'it'et'ũm pima, i. I'it'et pima, iwağo'ũm tieğ ipotpot kuka o'e i'it, i.

— Imẽneju ocetaybit gu abu-tayxim e'em ixe ayacat iam, waram ce'ũ'ũayũ etait puje — io'e ip cebe. ²⁵ — 6 beayũ osodop ip iwağo kitpityũ. Iwağo jewebumũnat o'e. Oe'ũ, jekpotpet'ũm puxe ma. Imẽnpuye pũğ ixeyũ'in o'jewebumũn jewağo'ũm tayxibuk eju—jewağo nomujuat. ²⁶ Oe'ũ ixe dak. Jekpotpet'ũm puxe ma. Imẽnpuye wara'acat o'jewebumũn itayxibuk eju—pũğ ixeyũ'in. Oe'ũ ixe dak. Jekpotpet'ũm puxe ma. Imẽn o'jewebumũn ip—ikitpiyũ—soat ip. Pũğpũğpũğ ma o'jewebumũn ip itayxibuk eju. Soat oe'ũ ip—pũğpũğpũğ ma.

²⁷ Ibocewi ixe ayacat i'it'et puxe gu ma ixe dak oe'ũ. ²⁸ Imẽn pima, ajo cũğ ma exe? Abu-tayxim je'e ixe ayacat waram guto wuyetait puje? Soat ip o'jewebumũn ixe eju—7 beayũ — io'e ip Jesus pe.

²⁹ — Cedağ gu eyju jewağuyğuy — Jesus o'e. — Tũybe waram acetait gu iãn eyju. Eyetaybit gu Deus ekawẽn iam. Deus bacaam tak eyetaybit gu. Deus warara'acat podi ma jebacaap kuğ iam — Jesus o'e.

³⁰ — Waram jetait puje, wuyjuyũ jewebumũnmũn gu ip. Kabi beat co'i ip je'e—Deus ekawẽn tojotjot'ukat co'i — Jesus o'e cebe ip.

³¹⁻³² — Imẽntak Deus oe'ũiyũ kukukat gu—itabẽğayũ kukukat acã. Imẽnpit juk o'jekawẽn ixe:

Õn Deus, i. Abraão itabut mabuk okay, Isaque dak, Jacó dak, i.

Imẽn Deus cuk o'e. “Itabut ip okay,” io'e Deus, waram guto ip o'jetait puje. Ce'ũ'ũayũ gu itabut Deus kay—itabẽğayũ acã.

— Imẽneju wuyetaybit ce'ũ'ũayũ waram guto itabẽğ jeedop ip iam. Wuyetaybit tak Deus ce'ũ'ũayũ kukukat gu iam, Deus ekawẽntup e'em. Epetupco — io'e Jesus.

³³ Adeayũ iboap co buje, yağuybabi'ũm o'e ip, imutaybitbinap puje.

³⁴ Fariseuyũ bit Saduceuyũ o'ğuyũmũğ iap awẽğ co buje, o'jeawero ip Jesus pe. ³⁵ Pũğ ixeyũ'in o'jekawẽn Jesus eju. Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukat osunuy xeku. Jesus a'õmuwarurun ojuy xeku.

³⁶ — Ocemutaybitbin'ukat! — io'e Jesus pe. — Pu-ḡu Moisés ekawēn'in yoboḡ cīcā wuymukūyjobit am? — io'e Jesus pe.

³⁷ — Iḡo ekawēn:

Deus cuy ikukpin cīcā epejukuk, i. Warara'acat kukpinap podi ma juy epejukuk. Eyxe ikukpin cīcā buye, ibikuyap taḡ cuy epeku soat em; xipacat kay dak cuy epesop ḡebum, i.

³⁸ — Imēn imubararakap opop Deus ekawēn tup pe. Iḡodup kay kūyjobin cīcān ma epesop. Iḡodup wara'atup podi ma — io'e cebe ip. ³⁹ — Wara'at tak ixē ekawēn'in yobōḡ cīcā wuymukūyjobit am.

Imēn e'em:

Xipan cuy warara'acat epejukuk eyewekukap puxim ma, i.

⁴⁰ Iḡodup pewi soat tup o'jebapuk—Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū emumutaybitbi-naptup, Moisés ekawēntup tak, soat o'jebapuk iḡodup pewi.

⁴¹ Fariseuyū eawero buje, Jesus o'jekawēn cebe ip.

⁴² — Abu ipot ixē Cristo? Abu Deus emunaē? — Jesus o'e cebe ip.

— Davi naxeḡebit xeku — io'e ip.

⁴³⁻⁴⁴ — Apēnpuye ixē Davi kuyje o'jekawēn Deus biōḡbuk a'ōbi: “Cristo okukukat,” i? Imēn o'tupmubararak kuyje:

Cristo okukat—Deus emunaē, i. Deus o'jekawēn Cristo be, i. “Xik'i. “Ekay itakomaayū a'ōbacaap cuy oḡuy'ūm,” io'e, i. “A'ō kay kūyjobin jeedop ip,” io'e, i. “Ēn ixeyū kukan'ūm pima, oxe ma juy eḡuy,” io'e, i.

⁴⁵ Davi juk o'e Cristo be—Deus emunaē be: “Ēn ma okukukat,” io'e. Imēnpuye ibapuk ma wuyxe Davi naxeḡebit acā ḡu Cristo osunuy—Davi kukukat tak osunuy — io'e Jesus.

⁴⁶ Ibocewi ka'ūmḡuat o'jede Jesus pe. Cede ba'ore osodop ip Jesus pe. Ya'ōbabi'ūm ip o'e Jesus a'ōbu am.

23

¹ Gebuje Jesus o'jekawēn adeayū be, jeweju etaybitbinayū be dak.

² — Fariseuyū itaybit cīcā ip Moisés ekawēn imutaybit am, Moisés ekawēn itaybitbin'ukayū dak itaybit. Imutaybitbin cuy ip ja'ōbi, itaybit puye Moisés ekawēn muwēn ām — io'e Jesus. ³ — Imēnpuye soat cuy epe'e ya'ō daḡ kūyjobin cuy epeku soat i'e'e iap taḡ. Imēnpit cekukuap taḡ ḡu juy epeku, Deus kay kūyjobit'ūm ip puye. Deus ekawēn imutaybitbin ip. Deus a'ō kay bit kūyjobit'ūm — io'e Jesus cebe ip.

⁴ — Ixeyū e'em warara'acayū be: “Moisés ekawēn taḡ cuy epeku—soat taḡ,” i. Imēnpit soat taḡ ḡu ixeyū dak jekukum Moisés ekawēn taḡ — io'e. — Eybuywatwan ḡu ip Moisés ekawēn taḡ eyeku am. Pūḡ em tak ka'ūma — io'e Jesus.

⁵ — Soan ma e'em ip warara'acat pe jejojoan. Deus ekawēntupat ekawēn mubarararaḡ ip wara'atup pe. Ibo dup mōḡmōḡ ip tupmūn pe—tuperenaptup. Iḡo mūn pe mōḡmōḡ ip jedopa'a daḡ, jeba daḡ tak warara'acat pe tup mūn jojoan. Imēn ojuy ip ixeyū kay warara'acat aḡuy daḡ, “Deus kay cīcāat teku,” i warara'acat pe i'e am.

— Jesay iwaruat kuḡ ip jekukum warara'acat muak am jekay. Jesay ukpi mubōḡubōḡ ip warara'acat pe jejojo an.

⁶ — Petatam pima kariwawayū nuyap pe abik ojuy ip. Ya'ōbuyxiat tūyap pe abik ojuy ip Deus eju kawēnwēnap'a be, jebureyū be jejojo am. ⁷ Icocok cīcā ip warara'acat “Eya'ōbuyxi jījā” i'e buje cebe ip, adeayū etabixe tarekrek pupuap pe. Icocok warara'acat “Omutaybitbin'ukat” i'e buje cebe ip. Imēn icocok cīcā ip warara'acat pe ibuyxim ikuk am soat etabut pe.

⁸ — Ikitpitpiyū buximayū eyju bit—soat — io'e Jesus jewejuayū be. — Ōn ma eykukukat. Wara'acat pit ka'ūma. Imēnpuye i'ūmḡu juy warara'cayū eywebe, “Ocemutaybitbin'ukat,” i, eyju ikitpitpiyū buxim puye — io'e Jesus. ⁹ — Ipi ju bima, “Warara'acat

podu ma ya'õbuyxiat ãn," i'ũmgu juy epe'e. Pũg ma soat podu ma ya'õbuyxiat—kabi beat acã—wuyebay acã — io'e. ¹⁰ — Warara'acayũ “Okukukayũ eyju,” i'ũmgu juy ip eywebe. Imãn cuy gu ip, õn acã eykukukat puye. Õn Deus emunaẽ — io'e Jesus. ¹¹ — Ya'õbuyxiat podu ma eyewewaju, eybuywatwat'ukat ma e'em — io'e. ¹² — Ya'õbuyxi pin'umat yoboğ e'em Deus xe — io'e.

¹³ O'jekawãn Jesus Fariseuyũ be, Moisés ekawãn imutaybitbin'ukayũ be dak.

— Karem ma ipiat epesupi'ajo! Ipi juacat muğuykuku'ukayũ eyju! Iba'ore warara'acat pe itaybit am ajo xipat Deus xe iam. Xipat Deus xeap ekawãn itaybit gu ip. Deus kay kũyjobit gu ip, iboap ekawãn epeğuwãn gu buye. Deus kay eyju kũyjobit gu. Warara'acat mubu'u'un tak eyju Deus xe wuynũyap puxixim—Deus kay wuyjuap puxixim.

(¹⁴ — Karem ma ipiat epesupi'ajo! Ipi juacat muğuykuku'ukayũ eyju — io'e Jesus Fariseuyũ be, Moisés ekawãn imutaybitbin'ukayũ be dak. — Itayxibuk muğuykukukum eyju, ibubut pu am — io'e. — Ibun ma eyju jewexe kawẽnwãn Deus eju, “Teku ya'õbuyxiat,” i'e ojuy eyju warara'acat pe. Deus pit ipiat supi'ajoat eywebe warara'acat pe ipiat supi'ajoat podu ma — io'e Jesus.)

¹⁵ — Karem ma ipiat epesupi'ajo, Fariseuyũ, Moisés ekawãn imutaybitbin'ukayũ dak — io'e Jesus. — Soat tağ jekukum eyju wara'acat kudadam. Ikudadam cĩcã eyju, imutabun am—Deus kay imutabun am—eyetabucap puxim imutabun am.

— Imutabun puje, imuwexaxan eyju ikẽrẽat mujurũğrũğ'ukayũm. Ipiat'ajojoap kay cumayũm ip imuwexaxan eyju. Eybodi ma xipat gu ip — io'e.

¹⁶ — Karem ma ipiat epesupi'ajo. Ya'õpi'umat puximayũ eyju. Imãn ma warẽmtağ ma warara'acat mutaybitbin eyju — Jesus o'e cebe ip. — Warara'acat mutaybitbin eyju: “ ‘Etaybit icẽmãn De us eju kawẽnwãn'ap'a omuy iam. Imẽnpuxim cuy etaybit icẽmãn e'em õn ewebe iam tak,' i epe'e bima, cedağ ma epesop Deus xe eya'õ dağ gu ma'gu epekuku,” i'e'em eyju warara'acat pe — io'e Jesus.

— Wara'at imutaybitbin eyju dak. “ ‘Etaybit icẽmãn Deus eju kawẽnwãn'ap'a be ouro opop iam. Imẽnpuxim cuy etaybit icẽmãn õn e'em ewebe iam tak,' i epe'e bima, cedağ gu kuka epe'e Deus xe, eya'õ dağ gu epekuku,” i'e'em eyju warara'acat pe — io'e Jesus.

¹⁷ — Eytaybit gu! Ajom xe'e eyetaybit? Ka'ũma ma! Ya'õpi'umat puximayũ eyju. Ajo yoboğ Deus xe—ceweju kawẽnwãn'ap'a du? Yabeat ouro gu xe'e? Deus eju kawẽnwãn'ap'a yaboğ ma. Ouro xipat Deus eju kawẽnwãn'ap'a be buye — io'e.

¹⁸ — Warẽmtağ ma eyju warara'acat mutaybitbin. Warara'acat pe e'em eyju, “Wara'at pe epe'e bima, ‘Etaybit icẽmãn wũnca mupikpikap'a caixa'a opop Deus eju kawẽnwãn'ap'a be iam. Imẽnpuxim cuy etaybit icẽmãn e'em õn ewebe iam tak,' i. Imãn e'em pima, cedağ ma epesop Deus xe eya'õ dağ gu ma'gu epekuku,” i'e'em eyju warara'acat pe — io'e Jesus.

— Warara'acat pe e'em eyju dak: “Wara'at pe epe'e bima, ‘Etaybit icẽmãn wuyju wũnca ãmũm paĩ be imupik am iğo'a be iam. Imẽnpuxim cuy etaybit icẽmãn e'em õn ewebe iam tak,' i. Imãn e'em pima, cũğ ma kuka epesop Deus xe, eya'õ dağ gu ma'gu epekuku,” i'e'em eyju warara'acat pe — io'e Jesus.

¹⁹ — Ya'õpi'umat puximayũ eyju! Abuat ġasũ ma ibaca eyxe? Wũnca mupikpikap'a ma du? Ya'a jeje imõğap gu xe'e? Wũnca mupikpikap'a ma yabaca — io'e. — Ajo-mõğ'i buje iat Deus pubut ma e'em. Imẽnpuye imõğap bacaap podu ma wũnca mupikpikap'a ma ibaca — io'e Jesus.

²⁰ — Imẽneju wuyekawãn tağ cuy ace'e, “Oce'e xe'e Deus eju kawẽnwãn'ap'a be, wũnca mupikpikap'a be,” i bima. Imãn ma kawẽnwãn pima, wũnca mupikpikap'a muwẽnwãn tak wuyju—soat imõğap tak — io'e Jesus.

²¹ — Imẽneju warara'acat pe e'em pima: “Apẽn etaybit icẽmãn Deus eju kawẽnwãn'ap'a oyamuy iam; imẽnpuxim cuy etaybit icẽmãn e'em õn ewebe iam,” i bima, eya'õ dağ cuy epeku. Imãn Deus eju kawẽnwãn'ap'a muwẽnwãn pima, Deus muwẽnwãn tak, Deus omuy buye ibo'a be.

22 — Imēneju warara'acat pe e'em pima: “Apēn etaybit icēmān kabi kake iam; imēnpuxim cuy etaybit icēmān e'em ōn ewebe iam,” i bima, eya'ō daḡ cuy epeku. Imēn kabi muwēnuwēn pima, Deus abikbikap muwēnuwēn tak, Deus muwēnuwēn tak, Deus omuy jabikbikap ceje xik'i buye — io'e.

23 — Karem ma ipiat epesupi'ajojo! Ipi juacat muḡuykuku'ukayū eyju! — i dak o'e cebe ip. — Soat em eybubut mu'awerorom 10 be, pūḡat ūm ām eyju Deus pe. Wara'at pit eyju imuxipanpan eybubun. Eyju puybit mukunukunaptup ūmūm Deus pe, erva-doce dak ūmūm, puybit mude'o'onaptup tak ūmūm. Xipat eywebe iboap ūmūm Deus pe. Imēnpit soat Moisés ekawēn kay kūyjobit ḡu eyju, soat Deus a'ō kay'ūm puye. Soat ḡu cūḡ ma epeḡuḡē Deus etabun. Deus a'ō kay juy epe'e. Warara'acayū xipan cuy epejukuk. Warara'acayū kay eyetabotaidabotbon cuy. Soan cuy epe'e cūḡ ma Deus etabun. Cūḡ ma jījā epeḡūm puybit mukunukunaptup pewi—yopīcat pewi. Imēnpit soat em epekuku Deus kay kūyjobsū ma — io'e Jesus.

24 — Warara'acayū kukuk'ukayū eyju! — io'e Jesus. — Imēnpit ya'īopi'ūmat co'iaiyū eyju. Tikōnkōnat puxim eyju. Tikōnkōnapti mukapkam teku paḡo daḡ, ikoēro uk am tikōnkōnapti bewi. Imēnpit camelo uk pin ḡu tikōnkōnapti bewi — Jesus o'e. Imēn o'jekawēn Jesus itaybit am ip. Ikoēro yopīcat ūmūmap puxim. Deus xe yoboḡ pit warara'acayū xipan ajukuk iap. Imēnpuye camelo Deus xe yoboḡat puxim.

25 — Karem ma ipiat epesupi'ajojo! — Jesus o'e Fariseuyū be, Moisés ekawēn imutaybitbinayū be dak. Ipi juacat muḡuykuku'ukayū eyju. Kopo iokokat puxim eyju. Kacūḡ kadi acā eyju kopo wuywuy, prato wuywuy dak. Yabi bit ka'ūma. Yabi okok cīcā. Prato buxim eyju dak. Eyokok. Ade bubut epejat. Iparaḡ epejat warara'acat pubut, ibui bewi ip. Ade eybubut imēn ibu ibit. Eydacup puye, epejat. Imēnpuye prato iokokat puxim eyju.

26 — Ya'īopi'ūmat puximayū eyju! Ikērēān ḡu juy epesop. Epejat ḡu juy wara'acayū bubut. Eydacum ḡu juy epesop. Xipan ma epeku — io'e Jesus fariseuyū be.

27 — Karem ma epesupi'ajojo! — io'e Jesus Fariseuyū be, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū be dak. — Ce'ūat topap puxim eyju, ce'ū'ūayū dao kuḡ ibima. Yarucat'a ika beat'a—wita'a. Yadip'a o'yajojoiayū xe. Ikūydip ḡu iḡo'a'a binūn pe, witabikūy be. Ikūykērē jījā badi, ce'ūat tao opop puye. Iḡēmat tak — io'e. 28 — Imēnpuxim badi ma eyju ikērēat kuḡ cīcā, dapxi jījāyū dak eyju. Kacūḡ kadi bit eyju xipacayū jo'i — io'e Jesus cebe ip.

29 — Karem ma ipiat epesupi'ajojo! — io'e Jesus Fariseuyū be, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū be dak. — Eyju Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū'ūm'ūm etaypi mubapukap'a epeyamuy wita'a. Ixeyū'ūm'ūm kay ḡebum am epeyamuy—Deus xe xipan e'e'ukayū'ūm'ūm kay. Idip cīcāat epeḡuḡē — io'e Jesus.

30 — Epekawēn: “Kuyje ocetaīt pima, kajuk Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat oceyaoka ḡu,” i'e'em eyju te'e ma. “Ocedobuyū'ūm'ūm ekukuap taḡ ḡu kuka ocejeku,” i dak e'em eyju te'e ma.

31 Te'e ma imēn e'em eyju. Ibpuk e'em soat xe eyju eydobuyū'ūm'ūm naxeḡebitbit—o'yaokaiayū naxeḡebitbit, cekukuap co'i eyju dak jekukum puye.

32 — Karem ma ipiat epesupi'ajojo! — io'e cebe ip. — Ikērēat cuy epeḡuḡē eydobuyū'ūm'ūm co'i ixeyū ekapikap. Ikērēat co'i juy epeḡuḡē. Eydobuyū'ūm'ūm ekapikap muḡēḡē juy epe'e. Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū aokaap muḡēḡē juy epe'e — io'e. — Imēn cuy epeḡēḡē kuyjeayū'ūm'ūm ekapikap epere am — io'e.

33 — Puybu buxim eyju—wuye'ūap puybu tūypiat puxim, ikērē jījāat kuḡayū eyju buye. Puybu'it'it puxim tak. Iba'ore eywebe ipiat'ajojoap ka bewi eyenapōn ām — io'e Jesus.

34 — Ōn e'em eywebe: Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū oḡuju eykay, itaybit cīcāyū dak, wekawēn imutaybitbin'ukayū dak, i. Pūḡpūḡ epeyaoka—ixeyū'in. Wara'acayū epesubamupaya korosa be, ce'ū ām. Wara'acayū epeḡupokupok Deus eju kawēnwēnap'a

be. Ixeyũ epeğujẽm soat ka bewi. Wara'at ka kay, wara'at ka kay epeğuju ip – io'e Jesus cebe ip.

³⁵ – Imẽneju soat ibapuk je'e eywebe. Ipiat'ajojoap pe ibapuk je'e. Eydobuyũ'ũm'ũm ikẽrẽat kuğ'ũmayũ o'yaoka ip. Koap Abel'ũm o'yaoka ip. Ikẽrẽat o'ğugẽ ğu Abel'ũm. Kanomũm Zacarias'ũm o'yaoka ip—Baraquias ipot. Deus eju kawẽnwẽnap'a be bima, o'yaoka ip, wũnca mupikapupikap'a xe bima. Eyju eyukpiwat ma soat ixeyũ'ũm'ũm aoka am. Soat ibapuk je'e eywebe ipiat'ajojoap pe – io'e Jesus.

³⁶ – “Eyju ma karem ma ipiat epesupi'ajojo,” i õn e'em. Gasũayũ be ipiat supi'ajojoat Deus—soat supi'ajojoat – io'e Jesus.

³⁷ – Jerusalém ka watwat! – io'e cebe ip. – Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ aokakam eyju—Deus emumujuyũ. Yabuğbuğ tak eyju ip wita'am. Sapokay'it'it jexi kay. Jedaudaum jexi eğebadap tiotpe kajuk pibun. Eyju bit okay ğu. Eybu'u jĩã eyetabut am okay, eykukpin cĩcã a'ğũ oxe – Jesus o'e. ³⁸ – Jeywat õn ağokatkat jeduk'a iwacap puxim – Jesus o'e. ³⁹ – Imẽnpuye icẽmãn õn e'em eywebe. Waram ojo ğu eyju waram wajẽm'ũm pima. Wajẽm puje: “Deus xipan wuykukukat a'õbi yajẽm'ibit jukuk,” i epe'e – Jesus o'e.

24

¹ Gebuje o'jẽm Jesus. Deus eju kawẽnwẽnap'a bewi o'jẽm—yabogat'a bewi. Ijẽm puje, imutaybitbin'ukayũ oajẽm Jesus kay.

– Ak'i – io'e ip Jesus pe. – Uk'a yadipat'a ijoceat'a. Eyajo juy – io'e ip. Imẽn ip kawẽnwẽn o'e ade o'yadop ibo ka be buye—Deus tuk'a'ayũ.

² – Soat ma epejojojo ğu du? – io'e Jesus. – Ya'ade opop ijoce. Imẽnpit ya'dop ğu gujyom pit – io'e. – Soat' je'aedu. Xepxep'a jewa'atẽğtẽğ ğu je'e—wita'a – io'e Jesus.

³ O'ju Oliveira'a be—co'a be. Xik'i osunuy iboma. Oajẽm ip cekay—Jesus kay. Ceweju etaybitbinayũ oajẽm. Jağepũğ pima, oajẽm ip cekay.

– Puğũn soat'a je'aedu? – io'e ip Jesus pe. – Puğũn je'bapuk? Pãm ãn? Puğũn ajẽm waram? Puğũn Deus ipi ğu'ũm? – io'e ip.

⁴ – Guyjomsũm – io'e Jesus. – Koap ma eymuğuykuku pinayũ jajẽm ip eykay. Kawẽnwẽn jajẽm ip. Epeya'ĩjojo ğu juy iboap ekawẽn. Eyday'em'um epesop ixeyũ be eymuğuykukuap puxixim – io'e. ⁵ – Adeayũ omuyku. “Cristo õn ma—Deus emunaẽ,” i napa ma je'e ip. Warara'acayũ itabun je'e ip. Ixeyũ ade ğuğuykuku – io'e Jesus. ⁶ – Jenopağoğõmap muwẽnuwẽn e'em ip. Yaokakaap epeya'ĩjojo. Eypararam ğu juy epesop. Imẽn cuy je'bapuk. Imẽnpit soat puk oi'ũm ğu. ⁷ Pũğ eipi watwat nopağoğõm je'e wara'at eipi watwat eju. Pũğ ka watwat nopağoğõm je'e wara'at ka watwat eju. Pũğ ka dağ ipi jexixim. Wara'at ka beayũ iren je'ku ip – Jesus o'e cebe ip. ⁸ – Yopĩt ma ipiat supi'ajojo ip koam—ipi juayũ. I'itpin'isumapi jo'i ma je'e koam. Guyjom pit ipiat supi'ajo jĩã ma ip – io'e.

⁹ – Gebuje ipiatpi'ajojoap kay jeydujowat ip. Jeydujowat ip eyaokam. Kawẽnwẽn je'e ip eymuwẽnuwẽn: “Ocexe yukpiwan teku. Oe'ũ juy ocexe,” i. Soat itakoma je'e eykay—wuyjuyũ, pariwayũ, warara'acayũ. Soat ma ipi juacayũ. Soat eykay ğu jĩã je'e okay eyetabut puye – io'e Jesus cebe ip—jewēju etaybitbinayũ be.

¹⁰ – Ixe kabia ade ip wuywat. Itabut okayayũ oibu'un okay. Eymuwẽnuwẽn je'e ip eykay itakomayũ be, ipiat'ajoan eywebe. Eykay'ũm cĩcã je'e ip. ¹¹ Jewexe Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ jajẽm ip—ade. Imẽnpuye ade ğuğuykuku ip. Imuğuykuku'ukayũ e'em ip. ¹² Imẽn ikẽrẽat ade e'em iboce.

– Imẽneju xipan ğu ip jewekuk. Xipan warara'acat kukap suiwat ip. ¹³ Pũğpũğ okay itabucayũ jeedop ip, wajẽm puje. Ipiatpi'ajojom ma'ğũ ip okay ibu'u'ũm pima, ixeyũ idaxijo Deus itakomaayũ xewi – io'e Jesus. ¹⁴ – Wawẽğ muwẽnuwẽn je'e ip—Jesus soat kukukat awẽğ. Kawẽn idipat muwẽnuwẽn je'e ip. Soat eipi dağ ijop awẽğ muwẽnuwẽn

je'e ip—soat eipi watwat itaybit am. Icēmān itaybit ip — io'e Jesus cebe ip. — Imēn soat mu'ūmap kabia jajēm — io'e Jesus cebe ip.

¹⁵ — Imēneju ipararu jījāat epejojo Deus eju kawēnwēnap'a be—yaboġat'a be—bodiat'a be—Deus nuynuyap'a be. Daniel'ūm ekawēn taġ epejojojo—Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat ekawēn taġ. (Eyetaybin cuy epesop ijoptup coco'ukayū!).

¹⁶ — Ipararu jījāat iġo'a be bima, jenapōn cuy ip co'a bicūġ kay—Judéia eipi watwat — io'e.

Imēn kawēnwēn o'e Jesus. Apēn je'bapuk ġuyjom iap muwēnuwēn o'e Jesus, itaybit puye.

¹⁷ — Eyduk'a eakiju bima, epeōm ġu juy eyduk'a be eybubut pum—yabeat pum — io'e.

¹⁸ — Eykat pe bima, epeyepit ġu juy eyduk'a kay eyeekabek pum — io'e. — Epejat ġu juy. Dao ma epeyenapōn — io'e Jesus. ¹⁹ — Ixeyū kabia daġ iba'ore jījā je'e yukreġayū enapōn ām, je'it mutitinayū enapōn ām tak. ²⁰ “Ihi bima ġu juy ocenapōnap, tirem puye, kajuk puye dak,” i juy epe'e Deus pe. “Sábado bima ġu dak cuy, jebodoydoyap kabia buye,” i — io'e Jesus.

²¹ — Ixeyū kabia daġ soat ipi juayū ipiat supi'ajojo jījā. Ibiatpi bit ipiat asupi'ajo ġu, Deus pe ipiat mubapuk'isum — io'e. — Waram pit ibiatpi ġu acesupi'ajo—ixeyū kabia daġ acā — io'e. ²² — Deus pe ipiatpi'ajojoap kabia mu'ūm'ūm pima, ka'ūma ma kuka o'jewedaxijo. Imēnpit: “Pūġpūġ kabia ipi watwat supi'ajojo,” i'e'em Deus. “Pūġpūġ kabia acā,” i'e'em Deus, jemunaēyū daxijo am, ikukpin cīcā cexe buye — io'e.

²³ — Wara'acat je'e eywebe napa ma: “Ak'i! Goku Cristo—wuydaxijojo'ukan—Deus emunaē,” i. “Ak'i! Goku ixē,” i dak. Imēn i'e buje, eyetabun ġu juy epesop ixeyū ekawēn kay — io'e. ²⁴ — Jewexe Deus emunaēhēyū je'bapuk, jewexe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū dak. Wuymucoatcoanap ġu'bapuk ip Deus ebekitkiyū muġuykuku ojuy. Eywebe i'e ba'oreat ġu'bapuk ip imuġuykuku ojuy. ²⁵ Apēn ġuyjom jajēm ip adeayū muġuykuku ojuy iap kuy oġuwēn eywebe. Gebu'i epe'e wekawēn kay, ixeyū be eymuġuykukuap puxim — io'e. ²⁶ — Ixeyū je'e napa ma: “Ak'i! Teku uk'a'ūmat pe,” i. Imēn i'e buje, epeju ġu juy uk'a'ūmat pe. Ixeyū je'e dak napa ma: “Ak'i! Teku ikaba'arēmatka be,” i. Imēn i'e buje, eyetabun ġu juy iboap kay — io'e Jesus jewēju etaybitbinayū be.

²⁷ — Soat waġo ōn. Xiririkxiririkiat jesopsom kaxijēmap kadiwi i'acap kadibe. Iboap co'i ōn oajēm. Imēn wajēm puje, soat itaybit je'e ip. Iba'arēm ġu wajēmap je'e. ²⁸ Urupuyū je'awerorom iġēmat kay i'o am. Imēnpuxim Deus jajēm ipiatpi'ajoan ikērēat mujurūġrūġ'ukayū be — io'e Jesus.

²⁹ — Ipiatpi'ajojoap kabia kap puje, kabi beacat muycēm cēmap iaruaru je'e — io'e. — Kaxiepiat kaxiepi ġu je'e. Kabiok je'e. Kaxiamat tak kaxiam ġu je'e. Kabiok je'e. Kasoptayū dak ida'at kabi kadiwi — io'e.

³⁰ — Gebuje okop ipi kay. Soat tōtōn je'e ip—ipi juacayū—soat ip. Soat waġo ōn. Ojojo ip kabikerereat taġwi kopkom. Wa'ōbacaap kuġ okop, odipap kuġ tak. ³¹ Parasuy jo'iat Deus ġuyde—yaboġat. Jekawēn tojotjot'ukayū ġuju soat taġwi. Cemunaēhēyū ġu'awero ip. Soat taġwi ġu'awero ip—ipi daġwi — io'e Jesus.

Imēn Jesus waram jeedocap o'ġuwēn jewēju etaybitbinayū be.

³² — Gebum cuy epesop wajēmap kay, figueira'ip kay gebum pima. Figueira'a bikit cēm puje, “Koato ijasun ma,” i'e'em eyju, dup cēm pima — io'e. ³³ — Imēnpuxim ipiat'ajoap kabia ajēm pima, “Gaxīn ma Deus emunaē jajēm,” i juy epe'e. Wekawēn puye, eyetaybit epe'e — io'e Jesus. ³⁴ — Gasūayū'in iboap coco je'ū awap, soat pe wekawēn jebapuġ—soat ma. Gebum cuy epesop iboap kay — io'e Jesus jewējuacat pe. ³⁵ — Kabi i'ūm, ipi dak; wekawēn pit i'ūm ġu. Wekawēn kayayū bit soat em jeedop — io'e Jesus.

³⁶⁻³⁷ — Soat waġo ōn. Waram oajēm ōn. Abu itaybit wajēm ām? Ka'ūma ma itaybit ip wajēm ām. Deus ekawēn tojotjot'ukayū itaybit ġu—kabi beayū. Ōn tak wetaybit ġu. Webay acā itaybit. Ka'ūma ma owiwim pima, oajēm. Imēnpuxim tak Noé kabia be ka'ūma ma iwiwim pima muba'atxiri oajēm kuyje — io'e Jesus. ³⁸ — Muba'atxiri ajēm awap, soat

ip tikõnkõn'uk osodop. Jekõnkõn'uk ip osodop. Jewebumũnmũn'uk ip osodop. Imên ma osodop, kobexixi be Noé õm awap. ³⁹ Itaybit ãu osodop ip ajo je'bapug iam. Kobexixi be Noé õm puje acã, muba'atxiri ajêm puje acã itaybit o'e ip. Itabut ãu ip Noé kay osodop. Imênpuye muba'atxiri wiwim ãu ip. Imênpuye dak soat ip oakõm. Wajêm puk pima, imên ma dak. Ka'ũma ma wajêmap wiwim je'e — io'e Jesus.

⁴⁰ — Wajêmap kabia be xepxep kapikpiğ e'em jekat pe—agokatkayũ. Pũğ ixeyũ'in tujowat jeweju—Deus emunaẽ eju. Wara'acat tujowat ãu. ⁴¹ Trigo muğẽğẽap ka be xepxep trigo muğẽğẽm e'em—aoyũ. Imuğẽğẽm pima, pũğ ixeyũ'in tujowat jeweju—Deus emunaẽ eju. Warara'acat tujowat ãu — io'e. ⁴² — Ağ cuy epesop — io'e cebe ip. — Eyetaybit ãu buye pujuat kabia eykukukat jajêm iam — io'e Jesus.

⁴³⁻⁴⁴ — Ixima dağ uk'a beat iwiwim pima, ibukurukat ajêmap puxim, iõmap puxim; ixet ãu kajuk ixek uk'a beat — io'e Jesus cebe ip. — Imênpuxim wuyju wuykukukat wiwim'ũm pima, ixek dak imênpuxim jajêm — io'e Jesus.

⁴⁵ — Kariwa jekapik'ukat kay pimaap, itaybit cĩcãat kudadam je'e. Xipacat muğẽğẽ'ukat kudadam je'e. Iğo kapik'ukat warara'acayũ kukuk'ukat kariwa a'õbiat. Irere bima ip, soat em ixat je'ğũm ip cebe—warara'acayũ be—kapik'ukayũ be. Jekat o am awero am ip cebe, icũğ ãm je'ğũm. ⁴⁶ Jekariwa a'õ kay kũyjobin pima, iğo kapik'ukat icokcok je'e jekariwa ajêm puje. ⁴⁷ Icẽmãn õn e'em eywebe — io'e. — “Obubut kukukan cuy ece—soat ma,” i je'e cekariwa iğo kapik'ukat pe. ⁴⁸ Imênpit je'ğũm ãu wara'at pe—kapik'ukat pe, “O'jekuyan ma wekariwa,” i'e'em puye. Ikẽrêat kuğ xeku. ⁴⁹ Ibureyũ mupokupoğ je'e. Tikõnkõn je'e ika'oayũ eju. Jekõnkõn tak je'e ceweju ip. ⁵⁰ Jekariwa wiwim ãu xeku. Itaybit ãu je'e pu kabia wekariwa jajêm iam, pu ehora iam tak.

⁵¹ — Iwiwim'ũm pima, je'pit cekariwa. Ipiat supi'ajoat jekapik'ukat pe. Jekapik'ukat ipiat supi'ajo wuyjuyũ muğuykuku'ukayũ ipiat supi'ajojoap co'i. Ixeyũ tõtõn cĩcã ip je'e ipiat'ajojoap ka be. Ipi kuğ puye, tũy yeiyei ip je'e dak — io'e Jesus jeweju etaybitbinayũ be.

25

¹ Deus soat kukuanap kabia muwẽnuwẽn o'e Jesus o'ya'ĩjojoiyũ mutaybitbin pima. Imênpuye wuymutaybitbinap muwẽnuwẽn o'e itaybit am ip. Imênpuximap ekawẽn muwẽnuwẽn o'e.

— Deus soat kukanap kabia ayacayũ cucumap kabia buxim — io'e Jesus. — Ixe ayacayũ yaypan'isuayũ osodop ip—10 beayũ. Jewebumũnat kay o'ju ip lamparina kuğ. Jewebumũnat dopabijuk am o'ju ip. ² 5 beayũ ixeyũ'in yağuybacayũ osodop ip. Warara'acayũ 5 beayũ yağuyba'arẽmayũ osodop — Jesus o'e. ³ — Yağuyba'arẽmayũ o'tidujowat ãu ip daxadi—lamparina beapti. O'tidujowat ãu ip timũn'a be. ⁴ Yağuybacayũ acã o'tidujowat daxadi timũn'a be.

⁵ — Ixet pin ip. Etapok'i e'em. Ixet osodop ip—10 beayũ. Ixet,ibun jewebumũnat puye. Xet.

⁶ — Iximadakpe iboceayũ o'tomuwã 10 beayũ be.

— “Ak'i!” io'e ip. “Jewebumũnat oajêm,” io'e ip. “Epeju cekay, topabijuk am,” io'e ip 10 beayũ be.

⁷ — O'ğuwurũğ ip. O'kop ip—10 beayũ. Lamparina mudipudim osodop ip, imusopusop am.

⁸ — Gebuje yağuyba'arẽmayũ o'jekawẽn yağuybacayũ be.

— “O'ti'ũm. Imênpuye iba'ore ocewebe lamparina musop am. Daxadi epetiũm cuy ocewebe,” i ip o'e.

⁹ — “Ap!” yağuybacayũ o'e. “Iba'ore ocewebe tiũm am eywebe. Pũğti ma ocedaxadi. Epeju, ti buam. Dinheiro juy epeğũm warara'acayũ be—tideim,” io'e ip. O'ju ip, tibu am.

¹⁰ — Jewebumūnat oajēm peta muḡēḡēat tuk'a kay. Cucum pima ip daxadi bum, oajēm. O'ju jewebumūnat eju yaḡuysacayū. O'ju ceweju, kuy buye ip. Oōm ip ceweju.

— Bik. O'tomudip ip xīntabi.

¹¹ — Oajēm ḡuyjom. Yaḡuyba'arēmayū oajēm. O'tomuwā.

— “Kariwa!” io'e ip. “Xīntabi etomudip'uk ocewebeam,” io'e ip.

¹² — “Wetaybit ḡu ma eyjum,” io'e cebe ip — io'e—Jesus o'e.

Pere. Imēn 10 beayū be kawēnwēnap pī o'jepere Jesus. Apēn ixē jewebumūnat kay 10 beayū oekuku, imēnpuxim wuyju be jekukum, Deus soat kukan pima. Pūḡ wuy'in iwiwim je'e Deus soat kukanap kabia bima. Warara'acayū wuy'in iwiwim ḡu je'e.

¹³ — Aḡ cuy epesop ekariwa jajēmap kay — io'e Jesus iboceayū be. — Eyetaybit ḡu buye puju eyekariwa jajēm iam. Ajo hora iam eyetaybit ḡu. Ajo kabia iam eyetaybit ḡu. Aḡ cuy! — io'e cebe ip.

¹⁴ Waram Jesus o'jekawēn iboceayū be. Deus soat kukanap kabia muwēnuwēn o'e.

— Deus soat kukanap kabia aḡokatkat cuap kabia buxim — io'e Jesus. — Ixe cucum o'e wūy ma. Wara'at eipi be cucum o'e. Cucum awap, kapikpik'ukayū o'tomuwā—jebuywatwat'ukayū. Jebubut o'ḡūm cebe ip. O'ḡūm imuxipanpan am.

¹⁵ Dinheiro'a o'yaūm cebe ip. Ajo-xe imuxipanpan pucat o'yaūm cebe ip. Pūḡ ixeyū be 5 mil iat'a o'yaūm. Wara'acat pe 2 mil iat'a o'yaūm. Warara'at pe pūḡ mil iat'a o'yaūm—dinheiro'a.

— Ibocewi o'ju wara'at eipi be.

¹⁶ — Gebuje 5 mil iat'a juk o'yabuiat wara'at dinheiro'a o'yabu—wara'at 5 mil iat'a. Imēnpuye 10 mil iat'a kuḡ o'e. ¹⁷ Wara'at ibuywatwat'ukat ijo'i ma o'ḡuḡē dinheiro'am—ibo 2 mil iat'am. Imēnpuye 4 mil iat'a kuḡ o'e. ¹⁸ Yabi beat pit ibo pūḡ mil iat'a o'yamōḡ ipikūykūy be. O'jokot. Batku. O'yamōḡ. Pere.

¹⁹ — Ade xet kap puje, oexe. Cekariwa oexe. O'jekawēn jekapikpik'ukayū be. Jedinheiro'a muwēnuwēn o'e. ²⁰ Imēnpuye 5 mil iat'a juk o'jat iat dinheiro'a o'yadojot jekariwa be—10 mil iat'a o'yadojot.

— “Juku, Kariwa,” io'e. “Ijoce edinheiro'a—5 mil iat'a. Wara'at oyabu—wara'at 5 mil iat'a. Soat ebubut'a. Edinheiro'am ḡasū—10 mil iat'a. Wara'at 5 mil oyabu ibo 5 mil iap,” io'e jekariwa be — io'e Jesus.

²¹ — “Xipat,” cekariwa o'e cebe. “Xipacat ēn. Wedinheiro'a muxipan cīcā ēn. Yopīt ma o'e. Ēn pit wa'ō daḡ imuxipanpan cīcā owebeam.

— “Imēneju ade obubut muxipan ece owebeam,” io'e — io'e Jesus.

— “Ga'a! Peta oḡuḡē ḡasū. Acekōnkōn,” io'e cekariwa.

²² — Imēnpuye dak 2 mil iat'a juk o'yabuiat dinheiro'a oyadojot dojot ixē be—jekariwa be. 4 mil iat'a o'yadojot.

— “Juku, Kariwa!” io'e. “Ijoce edinheiro'a—2 mil iat'a. Wara'at'a oyabu—wara'at 2 mil iat'a. Soat edinheiro'am ḡasū. 4 mil iat'a oyabu ibo 2 mil iap,” io'e cebe — io'e Jesus.

²³ — “Xipat,” cekariwa o'e cebe. “Xipacat ēn. Wedinheiro'a muxipanpan cīcā ēn. Yopīt ma o'e. Wa'ō daḡ imuxipanpan cīcā eḡuy owebeam.

— “Imēneju ade bubut cuy eḡuxipan owebeam,” io'e — io'e Jesus.

— “Ga'a! Peta oḡuḡē ḡasū. Acekōnkōn,” io'e cekariwa.

²⁴ — Gebuje pūḡ mil iat o'yabuiat o'jekawēn ixē be—jekariwa be.

— “Kariwa!” io'e. “Kuy juk wetaybit edacup iam—warara'at ekat pewi ejat iam—etiotata'ūmap kat pewi,” i napa ma o'e cebe. “Kuy juk wetaybit ekapikap'ūmat pewiata etabu iam,” i napa ma o'e dak. ²⁵ “Oparara ebuxim ibuye. Edinheiro'a oyamōḡ ipikūykūy be—mil iat'a. Juku,” io'e. “Edinheiro'am—ebubut'am.”

²⁶ — “Ibu'u'uat ēn,” cekariwa o'e. “Ikērēat kuḡ ēn. Etaybit tu warara'at ekat pewi ojat iam? Wekapikap'ūmat pewiata otabu iam etaybit tu? ²⁷ Imēn etaybit pima, wedinheiro'a

eyaũm cuy dinheiro'a muxipanpan'ukat pe wara'at dinheiro'a bu am owebeam," io'e. "Wepit puje, eyaũm kuka owebe," io'e.

²⁸ — "Dinheiro'a juy epeyabu cebewi—pũg mil iat'a," cekariwa o'e warara'acayũ be. "Epeyaũm cuy wara'at pe—10 mil iat'a kuġat pe," io'e kapikpikayũ be. ²⁹ "Imẽn ma. Adeat kukat pe wara'at je'gũm ip. Imẽnpuye ade jĩã ikuġ e'em. Imẽnpit yopĩcat kukat xewi ixe yopĩcat je'jat ip," io'e cekariwa. ³⁰ "Ite ibu'u'uat tak epejoxik cuy kabiokboġat ka be—tõtõnap ka be—tũy yeiyeiat ka be," io'e cekariwa — io'e Jesus. Imẽn Jesus soat o'e iboceayũ imutaybit am. Cekariwa dinheiro muxipatpan cĩcãayũ o'ju ip peta be ceweju. Imẽnpuxim Deus a'õ kayayũ jeedop ip Deus xe soat em. Ipiikũykũy be cekariwa dinheiro mõġat pit o'joxik ip kabiokboġat ka be. Imẽnpuxim Deus ipiat supi'ajoat ja'õ kay'ũmayũ be. Imẽn Jesus imutaybitbin o'e.

³¹ Jesus o'jekawẽn waram iboceacat pe.

— Soat waġo õn. Odipap kuġ wajẽm puje, soat kukan oce'e. Deus ekawẽn tojtot'ukayũ jajẽm ip oweju. Jay. Ajo xipat Deus xe iap oceġuwẽn, ajo xipat ġu iap tak.

³²⁻³³ — Ipi juacayũ je'awero owap. Apẽn ovelha kukuk'ukat ovelhayũ o'taẽ bodeyũ bewi, imẽnpuxim õn tak ipi juacayũ bewi wa'õ kayayũ otaẽ—kũyjobitbicayũ. Kacũġcũġ'i jeedop ip oba'at kadi. Kũyjobitbit'ũmayũ bit oba'ũġ kadi kacũġcũġ'i jeedop ip.

³⁴ — Cũġ'i buje, ocekawẽn oba'at kadiayũ be.

— "Deus kuy eymucokcok cĩcã. Webay kay juy epesot! Eyka be juy epeõm—kuy osukamuxipaniap ka be. Deus kuy ipi muġẽġẽm pima, cuk eyka muġẽ dak," ioce'e cebe ip. ³⁵ "Epeõm! Xipan cĩcã juk adi eyju okuk. Ore bima, puybit cuk adi epeġũm owebe. Obipuruk pima, idibi juk adi epetiũm owebe. Oka be'ũm pima, xipan cuk adi eyju okuk eyduk'a be. ³⁶ Ka'ũmġu wekamixa bima, kamixa juk epeġũm owebe. Owãtaxipi bima, epajẽm obuywat am. Õn daomũnmũnap'a be bima, epajẽm okay," ioce'e cebe ip.

³⁷ — "Kariwa!" Deus xe cũġ cĩcãayũ e'em. "Ere jekukum ejojo ġu oceju. Puybit cuk oceġũm ġu ewebe. Ebipurug jekukum tak ejojo ġu oceju. Idibi juk ocetiũm ġu ewebe," i'e'em ip. ³⁸⁻³⁹ "Ewãtaxipi ġu ejojo oceju. Cuk ocajẽm ġu ekay ebuywat am, ãn daomũnmũnap'a be bima," i. "Eduk'a'e'ũma jekukum ejojo ġu oceju. Oceju ġu xipan ekuk cuk acesop oceduk'a be. Kamixa dak cuk oceġũm ġu ewebe," i'e'em ip.

⁴⁰ — "Owebe epeġũm ġu," ioce'e cebe ip. "Imẽnpit webekitkit pe epeġũmiap owebe epeġũmiap puxim. Omubuyxin cĩcã webekitkit. Yopĩt ma ip ipi juacat etabun. Imẽnpit ixeyũ be epeġũmiap, owebe epeġũmiap puxim ma," ioce'e. — Soat kukan oce'e — io'e.

⁴¹ — Gebuje õn e'em cebe ip—oba'ũġ kadiayũ be. "Deus xe ikẽrẽat mujurũrũġ'ukayũ eyju. Imẽnpuye Deus jajẽm eykay ipiat'ajoan eywebe. Epeyenapõn cuy oxewi. Ipi-atpi'ajojoap pe soat em epesop—daxaboġ pe—ibiõġbuk kẽrẽayũ kukukat ka be. Deus o'ġuġẽ ibiõġbuk kẽrẽayũ kukukat kam—ixe ekawẽn tojtot'ukayũ kam tak," ioce'e — io'e Jesus. ⁴² — "Xipan ġu juk adi okuk epesop. Ore bima, puybit cuk adi epeġũm ġu owebe. Obipuruk pima, idibi juk adi epetiũm ġu owebe. ⁴³ Oka be'ũm pima, xipat ġu juk adi eyju okuk eyduk'a be. Ka'ũmġu wekamixa bima, kamixa juk adi epeġũm ġu owebe. Owãtaxipi bima, kuy obuywatwan ġu epesop. Õn daomũnmũnap'a be bima, epajẽm ġu okay," ioce'e cebe ip — Jesus o'e.

⁴⁴ — "Kariwa!" Deus xe ikẽrẽat mujurũrũġ'ukayũ e'em. "Ere jekukum ejojo ġu oceju. Imẽnpuye puybit cuk oceġũm ġu ewebe. Ebipurug jekukum ejojo ġu oceju. Imẽnpuye idibi juk ocetiũm ġu ewebe. Ewãtaxipi ġu ejojo oceju. Imẽnpuye juk ocajẽm ġu ekay ebuywat am. ãn daomũnmũnap'a be ġu eġuy. Imẽnpuye juk ocajẽm ġu ekay," i. "Eduk'a'e'ũma jekukum ejojo ġu oceju. Imẽnpuye oceju ġu xipan ekuk cuk acesop oceduk'a be. Ejojo ġu oceju, ekamixa'ũm pima. Imẽnpuye kamixa juk oceġũm ġu ewebe," i'e'em ip.

⁴⁵ — "Webekitkit pe ġu epeġũm iap, owebe ġu epeġũm iap puxim," ioce'e cebe ip. "Ipi juacat etabun webekitkit yopĩt ma. Imẽnpit ixeyũ be ġu epeġũm iap, owebe ġu epeġũm

iap puxim,” ioce'e—soat kukan oce'e — Jesus o'e. ⁴⁶ — Imëntak ixeyũ je'ju ipiatpi'ajojoap pe jedop am — io'e Jesus. — Deus xe cũg cĩcãayũ acã jeedop ip Deus tẽg ma—itait jeedop ip soat em Deus xe — io'e Jesus jeweuayũ be.

26

¹ Wuymutaybinap ekawẽn mutaybitbin epere buje, Jesus o'jekawẽn jeweuacat pe.

² — Eyetaybit xepxep xet kap puje, Páscoa epeta jajẽm iam. Ijop Páscoa bima, ijoceat odujowat okay itakomaayũ kay obamupaya am. Korosa be oba mupaya ip. Waoka ip — io'e Jesus—soat waço o'e.

³ Gebuje paĩyũ kukukayũ o'jeawero ip uka yaboğ cĩcãat'a be—ibuyxi jĩãat tuk'a be—Caifás tuk'a be. Judeuyũ kukukayũ dak o'jeawerowero. ⁴O'jewaguyda soat ip. Jesus daomũnũnap muwẽnuwẽn o'e ip. Apẽn oce'e iam kawẽnuwẽn o'e jewewebe. Yaoka ojuy ip iba'arẽm.

⁵ — Páscoa bima bit Jesus ataomũn ġu, adeayũ be wuyaokaap puxim — io'e ip jewewe be.

Ixe Páscoa epeta bima Judeuyũ pão'a o'o'uk ip osodop—yamuyuhuhaptõmtẽm'ũmat'a. Ijop epeta muğẽğẽm pima, apẽn Deus wuye'ajojoyũ'ũm'ũm o'ğujẽm Egito eipi bewi iap kay ġebum'uk ip osodop.

⁶⁻⁷ Ierep tũbit tuk'a be ayacat oajẽm—Simão duk'a be. Jesus xik'i o'e jekõnkõn jeweu itaybitbinayũ xe. Tide'oati kuğ oajẽm Jesus kay. Jesus'a abi be o'timõğ Betânia ka be. O'timõğ timũn'a bewi—wita'a muğẽğẽ'a bewi—alabastro'a muğẽğẽ'a bewi. Tideiboğ cĩcã ixedi tide'oati. ⁸ Imẽnpuye itakoma ip o'e ayacat kay Jesus eju etaybitbinayũ.

— Te'e ma iğodi tide'oati mu'ũm teku — io'e ip. ⁹ — Tide'oati deida buje, kajuk teiboğ o'jat! Ade kuka juk dinheiro isurũğat o'jat prata muğẽğẽ. Tadaybotbocayũ be kuka juk dinheiro o'ğũm — io'e ip. ¹⁰ Jesus itaybit apẽn kawẽnuwẽn ip iam. Imẽnpuye o'jekawẽn cebe ip.

— Ite mukorẽmrẽm ġu bit cuy epe'e — io'e cebe ip. — Xipacan ma teku o'e owebe. Apẽnpuye eyetakoma ite kay? Eyetakoma ġu juy epesop cekay — io'e Jesus cebe ip. ¹¹ — Tadaybotbocayũ soat em ma eyxe — io'e. — Eybikuy bima, ixeyũ buywan put eywebe. Õn pit soat em ġu oğuy eyxe. Soat em ġu xipacan ey'e but owebe — io'e. ¹² — Ite ayacat ojebit o'ğude'on, oje'ũ ġu buk ma'ğũ. Wetabẽğ pima ma kuy omude'on witabikũy be omõğ awap — io'e. ¹³ — Okay itabucayũ ijop ekawẽn ġuwẽnuwẽn soat kaka dağ—kawẽn idipat. Apẽn ite ayacat o'tidi wa be iap ġuwẽnuwẽn tak ip soat kaka dağ. Soat ka watwat ġebum je'e apẽn ixe o'e iap kay. Ėbum cuy epsop iboap kay — io'e cebe ip.

¹⁴ Gebuje Judas Iscariotes oajẽm paĩyũ kukukayũ kay. Pũğ 12 beayũ'in ixe Judas osunuy. ¹⁵ Ixe o'jekawẽn paĩyu kukukayũ be.

— Pebũrũ epeteida owebe Jesusũmap teim? — Judas o'e.

— 30 be prata'a — io'e ip.

— Xipat — Judas o'e.

O'yaũm ip. ¹⁶ Imẽnpuye Judas oeku:

— Pu kabia Jesus puap kabia? — io'e jewebe ma.

Imẽn oekuku kudadam.

Gebuje bit ma ağu Judas oeku Jesus pu ojuy itakomaayũ be iũm ãm.

¹⁷ Oajẽm ip Jesus kay—12 beayũ. Páscoa epeta osunuy. Iboap epetam Judeuyũ pão'a o'o'uk—yamuyuhuhaptõmtẽm'ũmat'a. Ovelha dak aokaka'uk osodop ip Páscoa epeta bima—koapat kabia bima.

— Poce ovelha ocejoyoy peta ajẽm pima? — io'e ip Jesus pe.

¹⁸ — Epeju juy okay itabucat pe—ağokatkat pe — io'e. — Jerusalém ka be xeku omuy. I juy epe'e cebe: “ ‘Omuyku eduk'a kay,’ wuymutaybitbin'ukat o'e ewebe. ‘Páscoa be i'o am

omuyku, oweju etaybitbin'ukayũ dak,' io'e ewebe," i. " 'On oje'ũ ġasũ,' io'e dak ewebe," i dak. Imẽn cuy epe'e cebe — io'e Jesus jeweju etaybitbinayũ be.

¹⁹ — Hm hm — io'e ip.

O'ju ip Jerusalém ka be.

Oajēm. Jesus kay itabucat tuk'a oõm. Apẽn cuk ixē o'e, Jesus kay itabucat pe o'e ip—soat ma. Iġo'a be ovelha o'joyoy ip peta ajēm pima. Soat muxipanpan o'e ip peta beam.

²⁰ Katpuje ma Jesus oajēm. Oabik mesa koreren 12 beayũ eju. O'jekõnkõn ip iġo'a be.

²¹ Jekõnkõn pima ip, o'jekawẽn 12 beayũ eju.

— Icēmãn õn e'em eywebe. Pũġ ey'in jekawẽn okay itakomaayũ be. Poce oġuyiap ġuwẽn ixeyũ be, odobuxik am. Imẽn oũm epe'e okay itakomaayũ be waoka am — io'e cebe ip.

²² Iġuycũġcũġ cĩcã ip o'e.

— Kariwa! Õn xe'e? — io'e'e ip pũġpũġpũġ.

²³ — Oweju pão'a mudirem pũġ pe ma prato be cekõnkõnat okay itakomaayũ be oũm waoka am. ²⁴ Soat waġo õn. Apẽn oje'ũ iap tup taġ oje'ũ—Deus ekawẽntup taġ — io'e Jesus. — Karem ġu ipiat supi'ajo oũmat pit. Xipat kuka adi a'ġu ixē bit o'jebapuk'ũma — io'e Jesus.

²⁵ — Omutaybitbin'ukat! — Judas o'e—itakomaayũ be Jesusũmat o'e. — Õn tu jeũm itakomaayũ be?

— Hm hm. Ĕn ma — io'e Jesus jeũmat pe.

²⁶ Jekõnkõn ip pima, Jesus pão'a o'yabu.

— Bay! Xipat ĩn — io'e Deus pe. — Ocexat'am eyaũm ocewebe — io'e.

O'yamuweka. O'yaũm jeweju etaybitbinayũ be.

— Juku — io'e Jesus. — Epeya'o. Ijop'a ojebit — io'e cebe ip. — Pão'a muwekaap puxim ip obamupaya — io'e.

²⁷ Uva'abidi dak o'timõġ tikõnkõnap pe.

— Bay! Xipat ĩn — io'e Deus pe. — Ocexati etiũm ocewebe — io'e.

O'tiũm cebe ip.

— Juku — io'e. — Ijopti juy epetikõn—soat eyju juy epetikõn — io'e 12 beayũ be.

²⁸ — We'ũ buje jedoyekereren oce "Adeayũ bewi ikērēat oju'uk," io'e Deus puye. Imẽnpuye Deus ijop kērēat kay ġebum ġu. Adeayũ ġuisun Deus ekawẽn iisuat xe. Cũġ ma jeedop ip cexe—Deus xe — io'e. ²⁹ — Waram ġu otikõn uva'abidi soat ipi watwat webay a'õ kay kũyjobit'ũm pima. Soat ipi watwat ya'õ kaykũyjobin pima bit, tiisuati otikõn uva'abidi — io'e Jesus.

³⁰ Jekõn puje, jebibododon ip o'e Deus kay. O'ju ip.

Oajēm ip—soat ip. Co'a kay oajēm—Oliveiradip'a kay. Jay. Jesus o'jekawẽn cebe ip—jewejuayũ be. Xĩġxĩġ pima co'a jeje, Jesus o'jekawẽn.

³¹ — Ijop exima eyju operem — io'e. — Epeyenapõn okay itakomaayũ buxixim. Imẽn Deus ekawẽntup omuwẽnuwẽn:

Ovelha kukuk'ukat oyaoka, i. Soat ip jepõġpõġ iõhõyũ, i.

Imẽn Deus ekawẽntup omuwẽnuwẽn — io'e.

Imẽn kawẽnwẽn o'e Jesus jeweju etaybitbinayũ kukukat puye. Imẽnpuxim ovelha kukukat Jesus puxim. Jesus eju etaybitbinayũ ovelha buxim kuka ip. Ovelha jepõġpõġ ip jekukukat'ũm pima. Jesus etaybitbinayũ jepõġpõġ kuka ip, Jesus e'ũ buje.

³² — Imẽnpit we'ũap tomukadi Deus waram ġuto omutait. Oju eywap Galilía eipi be — io'e Jesus cebe ip.

³³ — Soat ip jepere—ebureyũ. Ekay itakomaayũ buxixim iparara buye, ip jepere. Õn pit jepere ġu. Pũġ em tak ka'ũma — Pedro o'e.

³⁴ — Tapu, icēmān òn e'em ewebe — io'e Jesus Pedro be. — Ijop exima ma “Obure ġu teku,” i napa ma ece'e ebapũġ em — io'e. — Sapokay ede awap “Obure ġu teku,” i napa ma ece'e — io'e Jesus.

³⁵ — Oce ġu ma buk, “Obure ġu teku,” i, eweju waokaap puxim — io'e Pedro. Soat cewejuayũ imēn o'e'e.

³⁶ Gebuje Jesusyũ o'ju kadaihiaptip kay—Getsēmani ka kay.

— Jocebuku epabikbik — io'e jewējuayũ be. — Bomaku buk òn cum, Deus eju jekawēn ām — io'e cebe ip.

Oabik ip.

³⁷ Pedro o'tujowat, Zebedeu ipotpoyũ dak. Ebapug o'tujowat. Iġuycũġ cĩcã Jesus o'e.

³⁸ — Oġuycũġap pibun je'ũmat co'i òn — io'e ebapũġayũ be. — Epabik — io'e. — Aġ cuy epesop — io'e. — Oweju epeyeak cuy.

³⁹ Bosusu o'ju, jebay eju jekawēn ām. O'jepo ipi ju jeġuycũġap pibun.

— Bay! — io'e. — Ewebe iba'ore'ũm pima, omuwedem ece, owebe ipiat'ajoap puxim. Wa'òbi bit we'ũ pin ġu. Ēn ebikuy bima bit oje'ũ — io'e Deus pe.

⁴⁰ Aripit. O'jepit. Oajēm ebapũġayũ kay. Ixet ip osodop.

— Pedro — io'e Jesus. — Eywebe iba'ore du eyġuy pũġ hora ma oweju jeak am? ⁴¹ Aġ cuy epesop! — io'e cebe ip — ebapũġayũ be. — Xen ġu juy epesop. Deus eju juy epeyekawēn eywebe ikērēat mujurũġap puxim—eywebe Satanas a'ò kay kũyjobicap puxim — io'e. — Eybu'u jĩjã ikērēat muġē ām. Imēnpit ikērēat epeġuġē eya'òbaca'ũm puye. Imēneju Deus eju juy epeyekawēn, ixē a'òbacaap kuġ eyeku am — io'e Pedro be.

⁴² O'ju waram.

— Bay! — io'e waram Deus pe. — Ewebe iba'ore'ũm pima, omuwedem ece, ip owebe ipiat'ajoap puxim. Ēn ebikuy bima bit, oje'ũ — io'e Deus pe.

⁴³ Aripit. Jesus waram o'jepit ebapũġayũ kay. Ixet ma'ġuto ip osodop. Itaxeebaca o'e ip, xet pibun.

⁴⁴ Waram o'ju jebay kay, jekawēn ām. Kuyat ekawēn puxim waram o'jekawēn Deus eju.

⁴⁵ Aripit. O'jepit ebapũġayũ kay.

— Eyxet mabuk ġu du? — io'e cebe ip. — Jebodoydoy mabuk ġu du eyju? — io'e. — Soat waġo òn. We'ũap kabia kay òn ajēm — io'e. — Gasũ okay itakomaayũ oũm ip ikērēat mujurũġrũġ'ukayũ be waoka am. ⁴⁶ Epe'āy! — io'e cebe ip. — Ak'i juy epe'e! Itakomaayũ be oũmat omuyku. Ġã'ã okay itakomaayũ atopabijuk — io'e cebe ip.

⁴⁷ Jesus kay Judas oajēm. Kawēnwēn pima, oajēm. 12 beayũ'in osunuy Judas. Jesus eju jekuku'uk osunuy. Ade oajēm ip—paja kukuġayũ, jeba'ip kukuġayũ dak. Oajēm ip, Jesus kudadam Judeuyũ kukukayũ a'òbi, paĩyũ kukukayũ a'òbi dak.

⁴⁸ — Oyaġobukõn'ibit cuy epejat. Ixe Jesus — Judas juk o'e cebe ip—Jesusũm cekay itakomaayũ beiat.

— Ocejat cuy — i juk o'e ip—Judas ejuayũ.

⁴⁹ Isum yajēm:

— Wuykat, omutaybitbin'ukat! — Judas o'e Jesus pe.

O'yaġobukõn.

⁵⁰ — Obure — io'e Jesus. — Apēn ēn e'em iap, ġasũ ma juy ece — io'e. Oajēm ip Jesus xe, ibu am. ⁵¹ Imēnpuye Jesus ejuat jepaja o'ju'uk iyuk pewi. O'suġuybu'uk pajam paĩyũ kukukat ebekit ġuybu ikibi.

⁵² — Paja ejomõġ cuy iyuk pe — Jesus o'e. — Pajam wara'at o'yaokaiat ixē dak pajam yaoka ip — io'e Jesus.

⁵³ — Òn cekay bima, webay 12 mil beat o'ġuju kuka—jakawēn tojtjt'ukayũ. Ġaxĩn ma kuka o'ġuju okay itakomaayũ buxim — io'e jewējuacat pe. ⁵⁴ — Deus ekawēn

tojtjot'ukayũ ajẽm puje bit, iba'ore kuka o'e owebe we'ũ ãm Deus a'õ dağ pit. Imẽn put ma owebe—we'ũ but ma — io'e Jesus.

⁵⁵ Ixe ehora bima, Jesus o'jekawẽn yajẽmibiyũ be—adeayũ be.

— Ade kabia juk adi oğuy Deus eju kawẽnwẽnap'a be—yaboğat'a be. Imukũyjojom cuk adi oğuy. Eyju bit odaomũn iğo'a be ğu bit. Eyju dak epesot odaomũn ãm paja kukuğ, eyba'ip kukuğ tak, ibukurukat taomũğap puxim — io'e cebe ip. — Ibukurukat ğu on pit! — io'e cebe ip.

⁵⁶ — Kuy bima o'tupmubararak ip Deus ekawěntup apẽn ip odaomũniaptup — io'e. — “Ibukurukat taomũğap puxim ixe taomũn ip,” i'e'em iğodup — io'e. — Imẽn ma odaomũn ip ğasũ dak — io'e Jesus.

Soat ip Jesus o'jepere ceweju etaybitinayũ. Soat ip o'watwat.

⁵⁷ O'jacayũ o'tujowat ip. Jesus o'tujowat ip Caifás kay—paĩyũ kukukat kay. Iboceayũ juk o'jeawero ip Caifás tuk'a be. Judeuyũ kukukayũ o'jeawero ip, Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukayũ dak. ⁵⁸ Pedro bit Jesus nomuju o'ju. Wũy ma o'ju. Paĩyũ kukukat tuk'a naxĩnõm pe oajẽm. Oabik sorarayũ parakpe. Oabik, ijo am—apẽn je'bapuk Jesus pe iap co am.

⁵⁹ Paĩyũ kukukayũ o'je'awero ip, yawěğ mukěrěrěrẽn'ukayũ kudadam, pũğ tağ ma Jesus muymuy am, Jesus aokam dapxi a'õ nomuju. Soat o'je'awero ip—paĩyũ kukukayũ, Judeuyũ kukukayũ, Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukayũ dak—soat o'je'aweroiayũ.

⁶⁰ Oajẽm ip je'aweroayũ kay. Ade oajẽm—yawěğ mukěrěrěrẽn'ukayũ. Imẽnpit iba'ore o'e Jesus awěğ mukěrẽ ãm. ⁶¹ Xepxep oajẽm ğejuje bit—wuymuğuykuku'ukayũ.

— Ite ağokatkat o'e: “Deus eju ekawẽnwẽnap'a oyamuy'ũm put—yaboğat'a. Imẽnpit oyamuy put waram ebapũğ kabiam,” i — io'e xepxepayũ—dapxiyũ. ⁶² Imẽnpuye paĩyũ kukukat ma o'ãy, jekawẽn ãm.

— Apenpuye ecede ğu awěğ mukěrěrěrẽnayũ be? — io'e. — Icẽm tu ip e'em? — io'e Jesus pe.

⁶³ Jesus mũğ ma osunuy.

— Deus emunaẽ ěn pima, eğuwẽn cuy ocewebe — koapat paĩyũ kukukat o'e Jesus pe. — Deus a'õbi—soat em itaicat a'õbi eğuwẽn cuy. Deus emunaẽ ěn tu? Deus ipot tu ěn? — io'e.

⁶⁴ — Hm hm. Ixe ipot ma õn — io'e. — Soat wağo õn. Guyjom ojojom epe'e. Xik'i oğuy Deus xe iba'at kadi. Ixe Deus soat podi ma ya'õbacaat. Cexe õn pima ojojom epe'e. Soat kukukan oce ixe eju. Guyjom ijodi waram ojet. Kabikerereat tağwi okop — io'e Jesus.

⁶⁵ Imẽnēju jeekabek o'ğuwek paĩyũ kukukat, jetakoma pibun.

— Deus muymuy teku — i napa ma o'e.

Jesus muwẽnuwẽn o'e.

— Epeya'ĩjojo kuy ixe ekawẽn. Wara'acayũ ğu ajokudada Jesus awěğ mukěrěrẽn ãm — io'e cebe ip—o'je'aweroweroiayũ be. ⁶⁶ — Ajo cũğ ma eyxe? Apẽn tak ace'e Jesus pe? — io'e cebe ip.

— Ikěrẽat kuğ teku Deus xe — i napa ma o'e ip—ibimãmãayũ ekawẽn coco'ukayũ. — Imẽnpuye ayaoka — io'e ip.

⁶⁷ O'je'aweroiayũ o'ğuxiuxi Jesus dopa be—jebidi. Jetakoma pibun o'ğuxiuxi. O'yaokaka ip.

Pũğ ixeyũ'in Jesus dopa o'topaoka.

⁶⁸ — Cristo! — io'e ip cebe. — Abu edopaoka oce'in?

Imen o'jekawẽn ip, kuy Jesus o'topamuekabek pağõm puye.

⁶⁹ Pedro dak xik'i osunuy uk'a daxirõğ pe. Paĩyũ kukukat ebuywatwat oajẽm—ayacat'isuat. Oajẽm Pedro kay.

— ěn tak mo Jesus eju ejeku—Galilėia eipi bewiat eju — io'e Pedro be.

⁷⁰ — Õn ğu. Apẽn ěn e'em? Ixe bure ğu õn — i napa ma o'e Pedro, soat ya'ĩjojom pima.

⁷¹ O'ju yanaxĩnõm pe. Wara'at ayacat'isuat ixé Pedro o'jojojo.

— Ite Jesus ejuibit — io'e iboceayũ be. — Nazaré wat ejuibit — i.

⁷² — Ixe eju oceku ku ġu — Pedro o'e. — Ixe bure ġu õn. Deus itaybit Jesus wetaybit ġu iam — i napa ma o'e Pedro.

⁷³ Ibunbun pima, oajẽm cekay iboceayũ.

— Icẽman — io'e ip. — Apẽn ẽn kawẽnwẽn, imẽntak Galiléia watwat kawẽnwẽn ip. Imẽnpuye ocetaybit Jesusyũ'in ẽn iam — io'e ip Pedro be.

⁷⁴ — Dapxiyũ eyju! — i napa ma o'e Pedro. — Ixe bure ġu õn! Ceweju õn pit oceku ku ġu — i napa ma o'e. — Õn icẽmãn e'em'ũm pima, Deus cuy ipiat supi'ajoat owebe — Pedro o'e.

Sapokay o'jede ġebu je bit.

⁷⁵ Jesus a'õ kay Pedro o'je ġebu.

— Sapokay ede awap, abapũ ġ em ece'e, “Jesus bure ġu õn,” i — i juk o'e Jesus Pedro be. Iboap kay o'je ġebu Pedro. O'ju uk'a naxĩnõm pewi. O'tõn cĩcã Pedro. Iġuycũ ġ cĩcã o'e, ikẽrẽat o'ġu ġẽ buye.

27

¹ Kabia isum soat o'je'awero ip—Judeuyũ kukukayũ, paĩyũ kukukayũ dak. O'je'awero ip, Jesus aokaap muwẽnuwẽn ãm.

² Jesus o'jacayũ o'subamukirik ip jekukukat a'õbi. O'tujowat ip. O'ju ip Jesus eju.

Pilatos kay o'ju ip—ipi kukukat kay.

³ Judas pe itakomaayũ Jesus dujowat aokam iap co buje, o'ju waram Judas paĩyũ kukukayũ kay. O'yadujowat dinheiro'a—prata'a—30 beat'a. Iġuycũ ġ o'e, o'ġu ġẽap puye. Oajẽm cekay—paĩyũ kay, Judeuyũ kukukayũ kay dak. Itakomaayũ be Jesusũmat oajẽm.

⁴⁻⁵ O'yaxik prata'a Deus ekawẽnwẽnap'a be—yaboġat'a be. Batku!

— Ikẽrẽat ku ġ ġu Jesus. Õn ma ikẽrẽat ku ġ, Jesus omuyap oġuwẽn eywebe buye. Iġasũ bit ip kuy o'tujowat yaoka am. O'tujowat, cekay itakomaayũ be õn iũm puye — io'e.

— Ẽn ma ikẽrẽat ku ġ a'õbi ma—oceju ġu bit. Ekpiwan ma — io'e ip.

O'jenapõn Judas. Oe'ũ Judas'ũm. O'jewagõbumukirik. O'jewemutoro. Oe'ũ.

⁶ ġebu je: dinheiro'a o'yabu ip.

— Ijop'a yamõ ġ pa'ore wuywebe Deus edinheiro mũn'a be — io'e paĩyũ kukukayũ. Jewewebe o'e ip. — Cũ ġ ġu kuka o'e Moisés ekawẽn taġ ijop'a Jesus aokaap ma dei an puye — io'e ip.

⁷ Imẽneju o'je'awewero ip. Apẽn xe'e ace'e iap muwẽnuwẽn o'e ip. Imẽnpuye iġo'a yaũm ip itĩġ'a buximat'a muġẽġẽ'ukat pe jekat teim. Imẽn iboap kat o'jat ip. O'jat ce'ũ'ũayũ kot am iboce—Jerusalém ka bewi'ũmayũ kot am. ⁸ Jesus aokaapteim ip o'jat iapka i osunuy ika butet. Gasũ dak imẽn ibutet. ⁹ Imẽn o'jebapuk Jeremias ekawẽn taġ—Deus a'õ muwẽnuwẽn'ukat ekawẽn taġ. Kuyje Jeremias o'e:

Israel naxeġebitbit kukukayũ dinheiro'a o'yadujowat ip—prata'a—30 beat'a. Ijop edinheiro juk o'ġuwẽn ip itakomaayũ be Deus emunaẽ oġũm iaptei o'e iap, i. ¹⁰ O'yaũm ip itĩġ'a buximat'a muġẽġẽ'ukat pe ikat teim. Deus a'õbi o'yaũm ip, i juk o'e Jeremias.

¹¹ Oajẽm Pilatos kay Jesus o'jaciayũ—ipi kukukat kay.

— Judeuyũ kukukat tu ẽn? — io'e Pilatos Jesus pe.

— Ẽn ma iboam e'em — io'e Jesus.

¹² Jesus tak o'jomuymuy ip—Judeuyũ kukukayũ, paĩyũ kukukayũ dak. Jesus o'jede ġu bit ixeyũ be.

¹³ — Soat eya'ĩjojo ġu du ixeyũ o'e iap? — Pilatos o'e Jesus pe.

¹⁴ O'jede ġu bit. Pũ ġ em tak ka'ũma. Pilatos yaġuybabi'ũm cĩcã o'e, Jesus o'jede ġu buye.

¹⁵⁻¹⁷ ġebu je soat o'je'awero ip Pilatos xe. Judeuyũ o'je'awero ip.

— Abu oğujēm cuy daomūnmūnap'a bewi? — Pilatos o'e cebe ip. — Barrabás ma du? — io'e. — Jesus Cristo ġu xe'e? — io'e. — Pebicat oğujēm cuy? Cristo butetecat tu? io'e Judeuyū be—adeayū be.

Imēn Pilatos o'e, imēn ibikuy buye. Páscoa epeta bima ipi kukukat Judeuyū emunaē mujēmjēm'uk osunuy daomūnmūnap'a bewi. Imujēmjēm'uk, jekpiwan ma. Ikērēat kuğ cīcāat osunuy daomūnmūnap'a be iboap Páscoa bima. Barrabás i osunuy ibutet. Soat ma itaybit ip ixem. ¹⁸ Imēnpit Pilatos itaybit paīyū kukukayū itabutkarey o'e ip Jesus kay iam. Itaybit jetabutkarey pibun Jesus o'tujowat ip iam.

¹⁹ Pilatos tayxi dak ja'ō dujowacat o'ğuju. Ja'ōdaxijom o'ğuju jektop kay. Ipi kukukat pe iboceacat aweroroap pe o'ğuju. Iboce Pilatos xik'i osunuy Jesus awēğ co am. Oajēm ya'ōdujowacat.

— “Ixe Jesus cūğat,” etayxi o'e — ya'ōdujowacat o'e itop pe. — “Jesus oajēm wexeybi,” i. “Ipiat osupi'ajo jījā wexey ixē buye,” i — io'e ya'ōdujowacat. — “Ikērēat cuy eğugē ġu cebe—Jesus pe,” i dak — ya'ōdujowacat o'e Pilatos pe.

²⁰⁻²¹ — Pebicat oğujēm cuy daomūnmūnap'a bewi? — Pilatos o'e waram o'je'aweroiayū be.

— Barrabás — io'e ip.

Imēn o'je'aweroiayū o'e paīyū kukukat ekawēn puye, Judeuyū kukukayū ekawēn puye dak.

— “Barrabás,” i juy epe'e Pilatos pe — paīyū kukukayū juk o'e o'je'aweroiayū be. — “Jesus cuy esubamupaya korosa be,” i juy epe'e Pilatos pe — i juk o'e ip.

Imēnpuye o'je'aweroiayū o'jekawēn ip Pilatos pe.

— Barrabás eğujēm cuy daomūmūmap'a bewi — io'e o'je'aweroiayū.

²² — Pam Jesus? Ite butet Cristo i. Apēn tak oce cebe? — Pilatos o'e o'je'aweroiayū be.

— Esubamupaya juy korosa jeje, yaoka am — io'e ip.

²³ — Ikērēat o'jukuk ġu teku—pūğ em tak ka'ūma! — io'e Pilatos. Imēnpit big ma ya'ōberen o'jewāwā ip.

— Esubamupaya juy korosa be, yaoka am.

²⁴ O'je'aweroiayū mukaba'ūm pa'ore o'e Pilatos pe. Jekaba'ūm ġu o'je'aweroiayū.

Ibuje, Pilatos idibi o'tibu. O'jewebuwuywuy o'je'aweroiayū etabun, imutaybit am ip òn ġu okpiwat iam.

— Òn ġu okpiwat Jesus aoka am. Eyju ma epeyaokaat — io'e Pilatos.

²⁵ — Ipiat acesupi'ajo — io'e ip. — Wuyipotpot tak, yaokaap puye — io'e ip.

²⁶ Gebuje Pilatos Barrabás o'ğujēmat daomūnmūnap'a bewi. Jesus pit imupokupoğ ip o'e ixee muğēğēbum Pilatos a'ōbi. Ya'ōbi Jesus o'tujowat ip o'je'aweroiayū be, yaoka am, korosa be ibamupaya am.

²⁷ Gebuje sorarayū Jesus o'tujowat iecuğap tuk'a be. Pilatos a'ōbi o'tujowat ip. O'je'awero ip warara'acayū xe—o'tomuwāayū—sorarayū—jewejuacat'in ma. O'je'awero ip iwaywayway am—Jesus waywayway am. Soat ip sorarayū oajēm.

²⁸ Jesus esay o'ju'uk ip. Iekabek o'ğūom ip—ipakpukat—iecuğap eekabek puximat.

²⁹ Widaohobune o'subunemuwakēn ip yakoreren ma. O'jomōğ ip yakoreren. Imēn o'ğugē ip Jesus pe, Judeuyū kukukat puximan imubapuk am, iwaywayway am. Iba'ip o'yopmōğ ibui be, iba'at kadi. O'jēğ'aecōğcōğ ip cewap iwaywayway am.

— Ēn ma Judeuyū kukukat! — io'e ip, iwaywayway am. — Warara'acat podi ma ēn a'ōbuyxi — io'e ip, iwaywayway am.

³⁰ O'ğuxiuxi ip Jesus ceje. O'yamupāupā ip iba'im. Iwaywayway o'e ip. Pere.

³¹ Gebuje iekabek ipakpukat o'ju'uk ip. Cesay ip waram o'ğūom. O'tujowat ip yaokam—iba mupaya am korosa be.

³²⁻³³ O'ju ip co'a kay—Gólgota'a kay. Gólgota'a “ce'ūat aririt'a” iape. Cucum pima ip, Cirene ka wat o'topabijuk. Simão i ibutet osunuy. Ixe Simão o'ğuju ip ibuywat am—Jesus

puywat am, korosa dujowat am. ³⁴Vinhodi tiŭm ojuy ip Jesus pe. Iboceat o'tupmuwekoy uva'abidi be wuyyipimu'ŭmpti be. O'tikō'ajo Jesus. Tikōn pin ġu o'e.

— Ap! — io'e.

³⁵Gebuje sorarayŭ Jesus o'subamupaya ip korosa be. Cesay bubum o'e ip—sorarayŭ. Dado xikxiġ o'e ip Jesus tiotpe.

— Abu cesay je'jat? — io'e ip jewewebe.

³⁶⁻³⁸Tupmubararakaptup kuġ o'e ip sorarayŭ. Tupmubarararaġ o'e ip Jesus puten. Tŭybe ajo-ikērēan ip o'e iān tak ip o'tupmubarararak: “Ibutet Jesus i. Judeuyŭ kukukat teku,” i. Ibodup tuparararakatup o'tupmōġ ip korosa be, Jesus abi ase.

Gebuje xepxep o'subamupaya ip wara'at korosa be. Ibukurukayŭ osodop ip—xepxep. Jesus pa kadi o'subamupaya ip. Pŭġ ma Jesus pa'at kadi osunuy; wara'at iba'ŭġat kadi.

Oabik ip Jesus kay jeak am. Iwiwim o'e ip. ³⁹Wara'acayŭ kapkam o'e ip korosa etako daġ. Yaaruaru. Iwaywayway o'e ip.

⁴⁰— “Deus eju kawēnwēnap'a oyamu'ŭm—yaboġat'a,” i juk ece — io'e jewaywaywayayŭ Jesus pe. — “Ebaŭġ kabiam wara'at'a kuka oyamuy,” i juk ece — io'e ip. — Ecewe daxijo juy — io'e ip. — Deus ipot ēn pima, ekop korosa ejuwi — io'e ip Jesus pe.

⁴¹Paŭyŭ kukukayŭ dak Jesus kay jewaywayway o'e ip. Moisés ekawēn imutaybit-bin'ukayŭ dak ixē kay jewaywayway ip, Judeuyŭ kukukayŭ dak. Soat ip jewaywayway o'e ip.

⁴²— Teku wara'acayŭ daxijojo'uk osunuy — io'e ip. — Imēnpit jewedaxijo ba'ore cebe je'ŭap puxim. Israel eipi kukukat ġu du? Gaxŭn ma korosa ejuwi kop puje, ocetabut oce'e cekay — io'e ip.

⁴³— Deus kay itabut teku. Deus cekay bima, Deus o'taxijo juy ġasŭ — io'e ip. — O'taxijo juy teku o'e buye, “Deus ipot ōn,” i — io'e ip.

⁴⁴Ibukurukayŭ dak imēn o'e Jesus pe—ceweju ibamupaya'ibiyŭ.

⁴⁵Kaxi wuyase bima, kabiok o'e ibo kabia—Jesus e'ŭap kabia. Soat taġ o'e kabiok—Judeia eipi daġ. Kaxicuġ pima, katpuje bima dak. Ebaŭġ hora bun kabiok oeku.

⁴⁶Katpuje ya'ōberen o'jewāwā Jesus.

— Eli, Eli, léma sabactani? — io'e.

“Deus, apēnpuye ēn opere?” iboap ekawēn iape. ⁴⁷Iboceayŭ Jesus ekawēn o'ya'ŭjojo ip.

— Elias nomuwāwām teku — io'e ip, xipan ġu ip o'jekŭyjo buye.

⁴⁸Iboceat o'jedau idibi bubuap munopapŭn ām uva'abidim—tideiboġ'ŭmatim. Ixē dak idibi bubuap o'jomōġ ip'abi be.

Gebuje o'yopmuyu Jesus pe imutitit am.

⁴⁹— Mēnpuk — warara'acayŭ o'e. — Omuyku paxi Elias taxijo am — io'e ip.

⁵⁰Waram o'jewāwā Jesus ya'ōberen. Oe'ŭ ġebuje. Jekpiwan ma oe'ŭ. ⁵¹(Oe'ŭ bima paġo Deus eju kawēnwēnap'a be osunuy—yaboġat'a be—uk'a exŭntabi nomudipap epaġo. Jekpiwan ma ixē paġo o'jewek, Jesus e'ŭ buje. O'jewek kabi kadi wi ipi kay. Ipi o'jexixi ibo ka be. Wita'a o'je'aewekwek. Jesus oe'ŭ bima, o'je'aewekwek ip.

⁵²⁻⁵³Jesus waram ġuto itait puje, ce'ŭ'ŭayŭ dopap o'tomodip'uk ip, ipi jexixixi buye. O'tomodip'uk ġuyjom. Oe'ŭiayŭ itait o'e waram—Deus kay itabucayŭ'ŭm'ŭm. O'jēm jedopap pawi.

O'ju ip Jerusalém ka kay—Deus xe xipacat ka kay.

Adeayŭ kay o'jebapuk ip—ce'ŭ osodopiayŭ.)

⁵⁴Sorarayŭ kukukat o'jojojo, cewejuayŭ dak. Soat o'jebapukiap o'jojojo ip, Jesus oe'ŭ bima. Ipi jexixixim o'jojojo ip. Soat o'jojojo ip—Jesus kay jeakayŭ. Iparara jŭjā o'e ip.

— Icēmān — io'e ip. — Ite aġokatkat'ŭm Deus ipot osunuy — io'e ip.

⁵⁵Aoyŭ dak o'jojojo ip wŭy wi—Jesus nomuju tŭibiyŭ—ibuywatwat tŭibiyŭ. Cēm cēm pima Galiléia eipi bewi ibuywatwan ip o'e. Ade osodop ip. ⁵⁶Ixeyŭ aoyŭ parakpe ebaŭġ

aoyũ osodop ip. Ibũrũ ma ip osodop: Maria Madalena, wara'at Maria dak, Zebedeu ipotpoyũ xi dak. Wara'at Maria Tiago xi osunuy, José xi dak.

⁵⁷⁻⁵⁸ Katpuje ma Arimatéia ka wat oajẽm Pilatos kay. José i ibutet osunuy—ade ibubutbecat—Jesus kay itabucat.

– Jesus'ũm jebit mukop pin oce – io'e Pilatos pe.

– Ha'a – io'e. – Ijebit cuy egukop – io'e.

⁵⁹ O'ju José korosa ka. Ijebit o'gukop korosa ejuwi. Jesus'ũm o'gukabekbek pagõm—irucan—iisuan.

⁶⁰ O'tujowat ce'ũ'ũay'ũ dopap kay. Ixe'ũm o'jomõg witabikũy be—jemukũy muğẽkũy be. Kuy o'sukũy muğẽ je'ũap puxim.

Gebuje wita'a o'yamuypen witabikũy nomudip'am. Yaboğat'a o'yamõg.

Gebuje José o'jenapõn. ⁶¹ Maria Madalena dak xik'i o'e witabikũy xe, wara'at Maria dak.

⁶² Kuyaje paỹyũ kukukayũ o'je'awero Pilatos wap Sábado bima. Fariseuyũ dak o'je'awero.

⁶³ – Kariwa! – io'e ip Pilatos pe. – Itait pima, Jesus cuk o'e: “Ebapũg kabia bima, waram wetait oce. Ojebapuk guto,” i – io'e ip. – Imẽn wuymuğuykukum xeku – i napa ma o'e ip.

Itabut'ũm ip. Tũybe napa ma e'em iãn o'e ip.

⁶⁴ – Imẽnpuje juy esukũywiwiat. Sorarayũ eguju juy ebapũg kabia topam ip, witabikũy wiwi am – io'e ip. – Imuju'ũm pima, Jesus kay itabucayũ jajẽm ip ixima dağ ijebit pu am. Gebuje ip napa ma jĩjã je'e: “Jesus o'je'ada,” i. Xeku juk o'e: “Deus emunaẽ oce,” i – io'e ip Pilatos pe. – Koapat podi ma je'e ip napa jĩjã ma – io'e ip.

⁶⁵ – Ma – io'e. – Sorarayũ oğuju eyweju ikũy wiwi am – io'e Fariseuyũ be.

– Hm hm – io'e ip. – Cum oceju.

⁶⁶ O'ju ip Jesus'ũm topap kay. Wita'a mudek bõrõbu o'subumupaya ip Pilatos a'õbi—ikũy nomudipap'a pidase. Sorarayũ o'jomõg ip. Ikũy wiwiayũ o'jomõg ip.

Aripit. O'jepit ip jeduk'a be—Fariseuyũ, paỹyũ kukukayũ dak.

28

¹ Domingo bima Maria Madalena o'ju, wara'at Maria dak. Jesus'ũm dopap kay oajẽm ip. Oajẽm kabia isum. ² (Kuy o'jebapuk Deus ekawẽn tojotjot'ukat kabi bewi. Jesus'ũm dopap pe o'jebapuk. Imẽnpuje ipi o'jexixi. Wita'a o'ya'uk Jesus'ũm dopap pewi. Oabik ibo yaboğat'a jeje. ³ Osusuy isopsep ân. Xiririkxiririkiap puxim osunuy. Kabidiğ buximat co'i iekabek. Irut cĩcã osunuy. ⁴ Sorarayũ iparara jĩjã o'e ip—topap wiwimayũ. Ce'ũ'ũayũ buxim ip o'e iparara. Jexixixim ip Deus ekawẽn tojotjot'ukat puxixim.)

⁵ Oajẽm ip. Maria Madalena oajẽm, wara'at Maria dak. O'jekawẽn cebe ip. Deus ekawẽn tojotjot'ukat o'jekawẽn.

– Eypararam ğu juy epesop. Epeyepere. Wetaybit Jesus'ũm kudadam eyju iam—ibamupaya'ibit kudadam iam.

⁶ – Ijoce ğu bit xeku. Itait waram ğuto xeku apẽn cuk o'e iap tağ – io'e. – Epesot. Epejojojo Jesus'ũm topap – io'e.

⁷ – Ijo buje, dao ma epeju juy Jesus eju etaybitbit topibiyũ kay – io'e aoyũ be. – I juy epe'e cebe ip: “Jesus waram ğuto o'jetait. Cum eywap Galiléia eipi be. Iboce ixu juy epejojojo,” i. Wekawẽn kay ğebum cuy eyju – io'e cebe ip—Deus ekawẽn tojotjot'ukat o'e.

– Hm hm – io'e ip.

⁸ Dao ma o'ju ip witabikũy bewi. O'ju Jesus eju imutaybitbit topibiyũ kay. Iparara o'e ip. Imẽnpit icokcok cĩcã o'e ip. O'jedau ip, imukũyjo am. ⁹ Daudaum pima ip, Jesus aoyũ o'tobede.

– Wuykabia – io'e.

O'jěga'ecōğcōğ ip Jesus wap. O'suibu ip, ibuyxim ikuk am.

¹⁰ – Eypararam ġu juy – io'e cebe ip. – Okitpitpiyũ be epeyekawẽn cuy: “Epeju juy Galiléia eipi kay, ijo am,” i – io'e aoyũ be.

¹¹ Cucum o'e ip imuwẽn ãm cebe ip.

Sorarayũ dak o'ju ip Judeuyũ epaiyũ kukukayũ kay. Pũğ o'ju—iwiwim topibiyũ'in. O'ju ip Jerusalém ka be. Soat o'ğuwẽn ip paĩyũ kukukayũ be o'jebapukiap.

¹² Gebuje paĩyũ kukukayũ o'je'awero ip—Judeuyũ kukukayũ dak. Jesus awěğ o'yawěğmuwẽn ip.

Gebuje dinheiro o'ğũm ip sorarayũ be—Jesus'ũm topap wiwim topibiyũ be.

¹³ – I juy epe'e Jesus awěğ tobuxik pinayũ be: “Jesus'ũm o'tujowat ip ixima be ma. Jesus eju jekukuk topibiyũ o'tujowat ip. Ocexet pima, o'tujowat ip,” i juy epe'e – io'e ip sorarayũ be.

¹⁴ – Ipi kukukat iboap co buje, ocejekawẽn ceweju. “Ocecokcok cekapikap kay—sorarayũ ekapikap kay,” ioce'e cebe. Imẽn itakoma ġu je'e eykay – io'e ip—paĩyũ kukukayũ o'e sorarayũ be.

¹⁵ – Ha'a – io'e ip. – Oceju dak imẽn Jesus awěğ oceyawěğmuwẽn. Dinheiro o'jat ip paĩyũ kukukayũ xewi, o'ğũm puye. Apẽn paĩyũ kukukayũ o'e iap tağ o'e ip. Iměnpit iboap ekawẽn napaat acã o'e.

Iměneju ibo awěğ te'e ma o'yawěğmuypōğpōğ soat Judeuyũ dağ. Ġasũ dak o'yawěğmuypōğpōğ ip—ibo awěğ.

¹⁶ Galiléia eipi be onze beayũ o'ju ip. Jesus o'e iap tağ o'ju ip. Oajěm ip co'a kay, Jesus dobede am.

¹⁷ Iboce Jesus o'jojojo ip. O'jěga'ecōğcōğ ip o'e, ibuyxin ikuk am. Pũğpũğ pit o'jetabiebarěm.

¹⁸ Oajěm Jesus ixeyũ těğ ma.

– Wa'ōbi soat cucum ip—soat ipi juacayũ, soat kabi beayũ dak – io'e Jesus cebe ip—jejojoayũ be.

¹⁹ – Epeju juy soat kay—soat ipi juayũ kay – io'e cebe ip. – Imutaybit am ip, epeju juy. Wawěğ cuy epeyekũyjo imutaybitbin ip. Imubatisasan ip epeju juy wa'ōbi, webay a'ōbi dak, Ibiōğbuk Xipacat a'ōbi dak—Deus biōğbuk a'ōbi – io'e.

²⁰ – Soat cuk adi oce eywebe iap cuy epe'e soat pe—ipi juacayũ be – io'e Jesus onze beayũ be. – Okay soat ip imukũyjobit am, wawěğ epe'e – i dak o'e cebe ip. – Ipi opop pima, oju ġu eywebewi. Soat em oğuy eyxe. Eyxe oğuy iap kay ġebum cuy epesop – io'e Jesus.

– Xipat – io'e ip Jesus pe. – Ĕn ma ejekuku oceweju soat em – io'e ip.

Ibũrũ ma

JESUS CRISTO MUWĒŃAPTUP—MARCOS EMUDUPMUBARARAKTUP

João Batista wara'acat awēwēap ekawēn

¹ Ijoptup pe ibararak opop Jesus Cristo ekawēn—kawēn idipat ekawēn—Deus ipot ekawēn. ² Ixe o'jebapuk ijodi apēn Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat emudupmubararak-tup ekawēn tağ—Isaiás emudupmubararak-tup ekawēn tağ.

Deus o'e: wemumuju oğuju ewap emubapuk am ewebeam, i. ³ Ixe wemumuju jewāwāwām uk'a'ūmat pe: E juy epesuemudim wuykukukat kap am, i'e'em. Epesue-mucūğcūğ cuy ixē em, i'e'em.

⁴ Ibo ekawēn tağ João Batista o'jebapuk uk'a'ūmat pe. O'jebapuk ijodiat mubatisasan, Deus ekawēn muwēnuwēn tak.

— Ikērēat mujurūğrūğap cuy epeyepere — io'e ijodiat pe. — Epeyewemubatisaan cuy “Ikērēat o'gujurluğ ġu ġasū bit” i'e am soat pe. Imēn ey'e buje, Deus ikērēat ju'uk eywebewi — io'e.

⁵ Ade ma o'ju João kay cekawēn co am. Judéia eipi beayū o'ju, Jerusalém ka beayū dak.

— Ikērēat cuk adi oğujurūğrūğ — io'e ip. — ġasū bit cuy oğujurūğ ġu — io'e ip.

Imēnpuye ip o'ğubatisaan Jordāodi be. ⁶ Ixe João doti camelodap muğēğē. Yukpumūnpu kuğ oeku ixee muğēğē. Arobidadek puximat o'o'uk osunuy. Eit kogūfpi dağat o'o'uk tak osunuy João. ⁷ Imēn o'e ijodiacat pe:

— Wara'at omuyku onomukadi. Ixe ġu itaybitbit cīcā obode ma. Owebe bit suiuk'uk pa'ore ka'ūma ma ōn puye — io'e. ⁸ — Idibi be ōn eymubatisasan. Ixe bit Ibiōğbuk xipacat ġuōm eywebe eykukan — io'e.

⁹ Jesus oajēm João kay. Nazaré ka bewi o'jēm—Galiléia eipi beatka bewi, ika'ītcatka bewi. Oajēm João kay jemubatisasan am. João Jesus o'ğubatisaan Jordāodi be. ¹⁰ Idibi dağwi jeu isum kabi ikoce o'jojojo. Deus biōğbuk o'jojojo. Pukaso buxim o'kop jekay. ¹¹ Deus o'jekawēn kabi kadiwi.

— Okpot ēn—oxe ikukpin cīcāat! — io'e. — Ocokcok cīcā ekay — io'e Jesus pe.

¹² Gebuje Deus biōğbuk Jesus o'ğuju uk'a'ūmat kay. ¹³ Quarenta kabia bun oeku iboce. Satanás te'e ma ikērēat o'ğujurūğat cebe. Puca dak oeku iboce—ika'uayū. Deus ekawēn tojtjot'ukayū bit oajēm Jesus buywan. Ibuywatwan ip osodop.

¹⁴ Daomūnmūnap'a be ip João muōm puje, Jesus Deus ekawēn muwēnuwēn o'e. Galiléia eipi dağ oeku imuwēnuwēn. Kawēn idipat muwēnuwēn oeku soat kaka dağ.

¹⁵ — Gaxīn ma Deus soat ijodiacat kukukan je'e — io'e. — Ixe be soat kukukat iap ehora oajēm. Imēnpuye ikērēat mujurūğrūğap cuy epeyepere! Eyetabun cuy kawēn idipat kaywuydaxijojoap ekawēn kay — io'e.

¹⁶ Gebuje Jesus xepxep axima bubu'ukayū o'jojojo. Galiléiadi wābu dağ cūğcūğ pima ip o'jojojo iodi wābu dağ. Simão o'jojojo, André dak. André Simão kitpit osunuy. Axima bubum ip osodop ūrūm. ¹⁷ Jesus o'e cebe ip:

— Epesot cuy oweju — io'e. — Axima bubu'ukayūm cuk adi epesop. ġasū bit kawēn idipat epeğuwēnuwēn ijodiat pe imutabun ip okay — io'e.

¹⁸ Imēnpuye ip dao ma jēğrū o'suiwat axima bubuap. Jesus eju ix o'ju.

¹⁹ Bosusu o'ju gebuje Jesus. Xepxep o'jojojo—Tiago, João dak. João Tiago kitpit osunuy. Zebedeu ipotpoyū osodop ip. Jekobe be ip osodop axima bubuap muwaketken axima bu ojuy. ²⁰ Ijo isum ma Jesus o'tomuwā ip.

— Epesop cuy oweju — io'e.

Jebay o'suiwat ip. Ceweju ip kapikpik'ukayũ dak o'suiwat ip jebay xe kobe be. Jesus eju ip o'ju soat em jeku am ceweju.

²¹ Jesus o'ju Cafarnaum ka kay ebadipipayũ eju—jeweju etaybitbinayũ eju.

Jebodoyoyap kabia bima oõm ip Judeuyũ e'aweroroap'a be—Deus eju kawẽnwẽnap'a be. Igo'a beayũ o'gutaybinbin.

²² — Idim cĩcã teku wuymutaybitbin! — io'e ip. — Moisés ekawẽn wuymutaybitbin'ukayũ buxim gu ite wuymutaybitbin. Wuyeajoyũ'ũm'ũm a'õbi wuymutaybitbin ixeyũ ma. Jesus pit ja'õbi ma wuymutaybitbin — io'e ip jewewebe.

²³ Gebuje agokatkat oõm igo'a be ibiõgbuk kërëat kukat. Ibiõgbuk kërëat cebe osunuy. O'jewawã ya'õberen Jesus kay.

²⁴ — Jesus, Nazaréka bewiat, apẽn ãn em ocewebe? — io'e. — Ocemuy'ũm tu ejot? — io'e. — Wetaybit abu ãn iam. ãn Deus emumudot. Ikërëat kuğ gu ãn—soat tağ eisu — io'e.

²⁵ Imënpit Jesus ibiõgbuk kërëat o'gukorëm.

— Ecemũğ cuy! — io'e. — Ejëm cuy cebewi! — Jesus o'e.

²⁶ Gebuje ibiõgbuk kërëat agokatkat o'gukutukutu jĩjã. O'jewawãwã ya'õberen. O'jëm cebewi. ²⁷ Imënpuye o'jojoyo'iaiyũ o'jewetakaka jĩjã ip.

— Ajo sute? — io'e ip. — Ya'õbuyxiat teku! — io'e ip. Ibiõgbuk kërëat kũyjobit ixë a'õ kay. Ixë itaybit ibiõgbuk kërëat mujëm ãm wuyjuyũ jebit pewi! — io'e ip. — Kawẽn iisuan tu ite wuymutaybitbin? — io'e ip jewewebe.

²⁸ Imëneju soat Galiléia eipi dağayũ Jesus awẽğ o'yawẽğcoco ip.

²⁹ Gebuje Jesus o'jëm igo'a bewi. O'ju Simão duk'a kay, André duk'a kay. Pũğ'a uk'a iwat osodop ip—Simão, André dak. O'ju Tiago eju, João eju dak. ³⁰ Simão daxijo ipa'i jĩjã opop.

— Simão daxijo ipa'i jĩjã — io'e ip Jesus pe.

³¹ Jesus o'ju cekay. O'subaixik. O'gu'agobucẽğ. Ipa'iat oi'ũm gëbuje bit. Xipat o'e. Ipa'i topibit ixan o'gũm cebe ip—Jesusyũ be.

³² Katpuje ade iwãtaxipipayũ o'tujowat Jesus kay ibo ka watwat. Axik kukukayũ dak o'tujowat cekay. ³³ Soat agoka watwat o'je'awero ip uk'a esũntabi be.

³⁴ Gebuje Jesus o'gu'ada'ada ip iwãtaxipipayũ. Kiiih. Ade osodop ip iwãtaxipipayũ. Soat iwarururu osodop iwãtaxipi cexe ip. Ade axik o'gũjëmjëm cebewi ip. Itaybit axik osodop ip Jesus Deus emunaẽ iam. Jesus pit ixeyũ be o'ğuwẽnat gu.

— Abu õn iam cuy epeğukũyjo gu ip — io'e cebe ip.

³⁵ Gebuje Jesus o'kop kuygu. Kaxi jëm awap o'kop. O'jëm uk'a bewi. O'ju uk'a'ũmat kay. Iboce o'jekawẽn Deus eju.

³⁶ Gebuje Simão o'jëm uk'a bewi. O'ju Jesus kudadam, cewejuayũ dak. O'tobuxik ip.

³⁷ — Soat ijoceayũ ekudadam! — io'e ip cebe.

³⁸ — Ijoce gu oğuy — io'e Jesus pit. — Ga'a juy wara'at ka watwat kay — io'e. — Kawẽn idipat muwẽn pin õn wara'at ka watwat pe. Ixeyũ be dak ojot imuwẽn ãm — Jesus o'e cebe ip.

³⁹ Ibocewi soat kaka dağ oekuku ip Jesusyũ—Galiléia eipi dağ. Deus ekawẽn muwẽnwẽn oekuku ip Judeuyũ e'aweroroap'a be—Deus eju kawẽnwẽnap'a be. Axik mujëmujëm oekuku ip ibo eipi watwat pewi.

⁴⁰ Agokatkat oajëm Jesus kay ierepat. O'jẽğ'aecõğcõğ cewap Jesus ya'õbuyxiat puye.

— Omu'ada pin pima, iba'ore gu ewebe — io'e Jesus pe.

⁴¹ Gebuje Jesus itabotaidabotbot o'e ierepat kay. O'jebaepacũğ cekay. O'ğucay.

— Emu'ada pin õn — io'e. — Kuy õn emu'ada — io'e.

⁴² Ierep tũibit o'je'ada gëbuje bit. Xipat o'e.

⁴³ — Eduk'a kay juy ecepit — io'e Jesus ya'õpuruğ cebe. ⁴⁴ — E'adaap cuy eğuwẽn gu warara'acat pe — io'e. — Paĩ kay juy eju — io'e. — Ecewemubapuk cebe — io'e. — Xepxem cuy pukaso eğũm paĩ be Moisés ekawẽn tağ. Imën ece'e soat ijoceayũ itaybit am Jesus

ierepat o'ġu'ada iam. Ēn pit eġuwēn ġu e'adaap. Paĩ ma juy ġuwēn e'adaap — io'e ierep topibit pe.

⁴⁵ Imēnpit ierep tūibit kūyjobit'ūm osunuy. Jesus a'ō kay ġu osunuy. O'jēm Jesus xewi. Je'adaap o'ġuwēnuwēn soat pe jebureyū be. Imēnpuye soat kaka daġ o'yawēġcu ce'adaap awēġ. Imēnpuye Jesus pe ibapuġ ceku ba'ore o'e ikaboġatka be. Uk'a'ūmat taġ acā oeku. Ade ma'ġu o'ju ip cekay soat kaka daġwi je'adaap ojuy.

2

¹ Xepxep kabia kap puje, Jesus o'jepit Cafarnaum ka kay.

— Jesus jeduk'a be omuy — io'e ibo ka beayū jewewebe.

² Imēnpuye adeayū o'je'awero ip Jesus duk'a etakobe. Ka'ūmġu topap o'e warara'acat pe iōm ām uk'a be. Ade osodop ip uk'a be, uk'a esūġtabi xe dak. Jesus Deus ekawēn ixeyū mukūyjojom o'e.

³ Gebuje ebadipdip aġokat kayū oajēm Jesus kay. Jebure dujuajēm ojuy ip—ijebit e'ūat.

⁴ Imēnpit tujuajēm pa'ore o'e ip Jesus kay ade jġā Jesus akokoreren ip puye. Imēnpuye ebadipdipayū o'jeu uk'a abi jeje. Uk'a ip o'yabimutok Jesus ase. Ijebit e'ūat o'ġukop ip ixexecap pe. O'ġukop ip Jesus wap.

⁵ — Teyūku itabut okay — io'e Jesus jewebe ma.

Gebuje Jesus o'jekawēn ijebit e'ūat pe.

— Tapu, ikērēat kuy oju'uk ewebewi — io'e.

⁶ Pūġpūġ Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū kaxikxik'i osodop ip i'go'a be. Jewaġuydadam osodop ip.

⁷ — Teku napa ma e'em! — io'e ip jewewebe. — “Deus co'i ōn,” i napa ma teku e'em — io'e ip. — Abu-be ikērēat uk put wuywebewi—Deus pe acā — io'e ip jewewebe.

⁸ Jesus itaybit o'e apēn jewaġuydadam ip o'e iam.

— Apēnpuye dak eyju imēn jewaġuydadam? — io'e. ⁹ — “Ikērēat oju'uk ewebewi,” i kuy oce cebe — io'e. — Imēnpit eyetabut ġu ikērēat'uk put owebe iap kay — io'e. — “E'āy,” i oce ibima, “Ecexīġxīġ,” i dak, “Exexecap cuy etujuxe eduk'a be,” i dak, eyetabut ġu kuka epe'e okay — io'e. ¹⁰ — Soat waġo ōn — io'e. — Wa'ōbi teku oġu'ada. Imu'adaap co buje, “Ja'ōbi ma teku o'ġu'ada,” i epe'e — io'e cebe ip.

¹¹ Gebuje Jesus o'jekawēn ijebit e'ūat pe.

— E'āy — io'e cebe. — Exexecap cuy ejat — io'e. — Eju juy eduk'a be — io'e Jesus cebe.

¹² Gebuje ijebit e'ū topibit o'āy. Jexexecap o'jat. O'jēm soat etabun. Imēneju soat itabēġbēġ o'e ip ijojom.

— Ajojojo ġu buk imēġat — io'e ip jewewebe — Ka'ūmġu xipacat Deus co'iat — io'e ip.

¹³ Jesus waram o'jēm. O'ju iodi kay—Galilíadi kay. Adeayū o'ju ikudadam. O'tobuxik ip. Ixeyū mutaybitbin o'e.

¹⁴ Kapkam pima Jesus Levi o'jojojo. Levi Alfeu ipot osunuy. Iecuġap edinheiro bubu'ukat osunuy. Xik'i osunuy dinheiro bubuap'a be.

— Ejot. Oweju ejeku — Jesus o'e cebe.

Levi o'jēm dinheiro bubuap'a bewi. O'ju Jesus eju.

¹⁵ Gebuje Jesus o'ju Levi duk'a kay. O'jekōn ceweju. Ade iecuġap edinheiro bubu'ukayū awerom osodop ip iġo'a be. Jekōnkōn ip o'e Jesus eju, ceweju etaybitbinayū eju dak, ade ikērēat muġēġē'ukayū dak. Ade jġā osodop ip Jesus eju jekuku'ukayū.

¹⁶ Pūġpūġ Fariseuyū'in ixeyū o'jojojo—Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū. Ikērēan e'e'ukayū eju Jesus jekōnkōn o'e iap o'jojojo ip—iecuġap edinheiro bubu'ukayū eju iap tak.

— Apēnpuye ekariwa jekōnkōn ikērēat muġēġē'ukayū eju, iecuġap edinheiro bubu'ukayū eju dak? — io'e ip Jesus eju etaybitbinayū be. Imēn xipat ġu — io'e ip.

¹⁷ Iboap co buje, Jesus o'jekawēn ceweju ip.

— Iwãtaxipi'ũmayũ bit wuyanũgtata'ukat kay je'ju ġu—iwãtaxipiayũ acã — io'e. — Imēnpuxim òn tak jewexe xipacayũ nomuwã ãm ġu ojot—xipat'ũmayũ nomuwã ãm acã. Ikērēat uk am ixeyũ bewi ojot — io'e.

¹⁸ Koap pima João Batista eju etaybitbinayũ jekpiwan ma jewemureren ip osodop Deus eju kawēn ãm, Fariseuyũ dak. Imēnpuye ade o'ju Jesus kay.

— João eju etaybitbinayũ jekpiwan ma jewemureren Deus eju kawēn ãm, Fariseuyũ eju etaybitbinayũ dak — io'e ip. — Eweju etaybitbinayũ bit jekōnkōn. Apēnpuye dak? — io'e ip cebe.

¹⁹ Gebuje Jesus o'jekawēn ceweju ip.

— Oweju etaybitbinayũ jekōnkōn, òn ceweju ip puye — io'e. — Tomuwã'ibiyũ cucum pima jewebumũnap epeta kay, jekōnkōn cĩcã ip. Iwadip cexe ip pima, jekōnkōn cĩcã ip — io'e. ²⁰ — Guyjom pit iwadip ju'uk ip ceparakpewi — io'e. — I'uk puje, jekōn ġu ip — io'e. — Imēnpuxim, òn ixeyũ eju'ũm pima, oweju etaybitbinayũ jekpiwan ma jewemuren ip Deus eju jekawēn ãm — io'e. ²¹ — Paġo iisuat ajoinũm ġu toti iorokat eju—iwekwekat eju imuwaket am — io'e Jesus. — Paġo iisuat inũm puje paġo iorokat eju, biġ ma kuka o'jewekwek. Iwekat biġ ma kuka o'e yoboġ — Jesus o'e ma'ġuto. ²² — Uva'abidi tiisuati atimuõm ġu ixee muġēġē'a be—timũn'a be—yaokokat'a be — io'e. — Yaokokat'a be tiisuati muõm puje, kuka o'jeapaw. Uva'abidi kuka o'jediepuj. Uva'abidi mũn'a dak kuka o'jeawenõmnõm. Imēnpuye tiisuati atimuõm timũn'a be yaisuat'a be — io'e Jesus.

Iboam e'em pima, “Wekawēn paġo iisuat puxim, uva'abidi tiisuati buxim tak” i'e ojuy osunuy.

²³ Gebuje Jesus kapkam o'e trigodip taġ Sábado kabia be—jebodoydoyap kabia be. Kapkam o'e jewēju etaybitbinayũ eju. Kapkam pima ceweju etaybitbinayũ o'tadot'uk, jere buye. ²⁴ Imēnpuye Fariseuyũ o'jekawēn Jesus eju.

— Ak'i juy ece! — io'e ip. — Eweju etaybitbinayũ kapikpiġ Sábado kabia be! Trigo dadot uk'uġ ip! — io'e ip. — Cũġ ġu e'em ip! — io'e ip. — Imēn e'em Moisés ekawēntup: jebodoydoyap kabia be juy epeyekapik ġu, i — io'e ip.

²⁵ Gebuje Jesus o'jede Fariseuyũ be.

— Epetupcoco ġu du apēn Davi o'e'e iaptup—Deus ekawēntup? — io'e cebe ip. — Ire bima, Davi oõm Deus eju kawēnwēnap'a be jebureyũ eju. ²⁶ Ixe kabia be Abiatar paĩyũ kukukat osunuy. Pão'a o'ya'o Daviyũ—iġo beat'a—Deus etabixe o'yamõġ ipi iat'a. Moisés ekawēntup e'em: Deus etabixeat'a ya'opi, i — io'e. — Paĩyũ be acã ya'opi ġu — i'e'em Deus ekawēntup — io'e. — Imēnpit Davi o'ya'o, paĩ ġu ma'ġu. O'yaũm jebureyũ be dak — io'e. — Deus pit “Ekērē oxē,” io'e ġu cebe ya'o buje. Apēnpuye dak eyju e'em owebe “Eweju etaybitbin'ukayũ cũġ ġu e'em,” i? — io'e Jesus. ²⁷ — Te'e ġu Deus o'e: Pũġ kabia be juy epeyekapik ġu, i. Imēn ixē o'e ijodiat ebodoy am — io'e. ²⁸ — Soat waġo òn. “Epeyekapik cuy,” i òn e'em pima Sábado kabia be dak, cedaġ kuka o'e Deus xe — Jesus o'e.

3

¹ Sábado kabia be Jesus oõm ma'ġuto Judeuyũ e'aweroroap'a be—Deus eju kawēnwēnap'a be. Iġo'a be aġokatkat osunuy. Pũġbũnũ'a o'subũnũ'anũy ibũnũ'akērē.

² Fariseuyũ o'jeak cĩcã Jesus kay Jesus ibũnũ'a kērēat ġu'ada paxi jebodoydoyap kabia be iap com. Jesus muymuy ojuy ip. “Moisés ekawēn taġ ġu ěn jekukum” i'e ojuy ip Jesus pe. “Jesus kapikpiġ jebodoydoyap kabia be—Sábado kabia be” i'e ojuy ip Jesus muymuy am.

³ — Ejot cuy ijoce — Jesus o'e ibũnũ'a kērēat pe.

⁴ Jesus o'jekawēn Fariseuyũ eju ġebuje bit.

— Wuyeaypapayũ'ũm'ũm xe cedaġ tu osunuy wuywebe xipacat muġē ãm jebodoydoyap kabia be? — io'e cebe ip. — Cũġ ġu xe'e wuywebe ikērēat muġē ãm? Cedaġ tu warara'acat aoka am? Cedaġ ġu xe'e warara'acat daxijo am Sábado kabia be? — io'e.

Mũġ. O'jemũġ ip. Cede ba'ore ip o'e.

⁵ Gebuje Jesus o'jeak cekay ip. Itakoma o'e cekay ip, Fariseuyũ itabotaidabotbot'ũm ibũnũ'a kĕrĕat kay buye. Iġuyċũġ tak o'e ibu'u ip jemutaybin jekawĕn puye.

— Paya'i ece ebu! — io'e ibũnũ'a kĕrĕat pe.

Gebuje o'jewebumupaya. Ibũnũ'adip o'e. ⁶ Imĕnpuye Fariseuyũ o'jĕm yabewi. O'jewede ip Jesus xewi. O'je'awero ip Herodes ebekitkit eju—Judeuyũ kukukat ebekitkit eju. O'jewawĕ ip Jesus aoka am kapikpiġ Sábado kabia be buye.

Jesus o'ju iodĩ wābu be jewēju etaybitbin'ukayũ eju—Galilĕiadi wābu be.

⁷ Gebuje ade o'ju ip Jesus kay. Soat ka daġwi o'ju ip: Galilĕia eipi daġwi, Judĕia eipi daġwi dak, ⁸ Jerusalĕm ka bewi dak, Idumĕia eipi daġwi dak, Jordāodi wĩnābu wi dak, Tiro ka tĕġatka bewi dak, Sidom ka tĕġatka bewi dak. Jesus idipat o'ġuġĕ iam o'jekũyjo ip. Imĕnpuye ade jĩjā ma o'ju ip cekay. Kiiih. ⁹ Jesus o'jekawĕn jewēju etaybitbin'ukayũ eju.

— Kobe epeġudim owebeam adeayũ be omukuġap puxim — io'e cebe ip.

¹⁰ Kuy bima Jesus ade ma o'ġu'ada'ada. Imĕnpuye soat iwātaxipiayũ ajĕm ojuy ip osodop imucay ojuy.

— Omu'ada paxi ixe? — io'e ip jewebe ma.

¹¹ Jesus dobuxik puje ip ibiōġbuk kĕrĕayũ kukukayũ o'jĕġ'aecōġcōġ cewap “Teku ya'ōbuyxiat,” i'e'em jewebe ma buye. O'jewāwā ip ya'ōberen:

— Ĕn Deus ipot — io'e ip.

¹² — Epeġuwĕn ġu juy warara'acat pe: “Teku Deus ipot” i — Jesus pit o'e ya'ōpuruġ cebe ip.

¹³ Gebuje Jesus o'jeu co'a daġ. Jemukaypinayũ o'taĕ jewēju jeku am. Oajĕm ip cexe.

¹⁴ 12 beayũ o'taĕ.

— Soat em cuy epeku oweju — io'e cebe ip. — Deus wuydaxijojom iap ekawĕn cuy epeġuwĕnuwĕn soat ka daġ — io'e cebe ip. ¹⁵ — Wa'ōbacaap oġũm eywebe ibiōġbuk kĕrĕat mujĕm ām ikukukayũ bewi — io'e.

¹⁶ Ibũrũ ma ibutet osodop ip—taĕ'ibiyũ butet: Simāo, i, Tiago i, João i ¹⁷⁻¹⁹ André i, Filipe i, Bartolomeu i, Mateus i, Tomé i, wara'at Tiago i, Tadeu i, Simāo i, Judas iscarיותes i. Ibũrũ ma ibutet ip. Jesus wara'at o'subutetmōġ Simāo buten. Wara'at ibutet Pedro i osunuy. João Tiago kitpit osunuy. Jesus wara'at o'subutetmōġ João buten—Tiago buten tak. Boanerges i wara'at ibutet ip osunuy. Boanerges ibaca ip xiririkiap puxim iape. Zebedeu ipotpoyũ ip osodop xepxep. Wara'at Tiago Alfeu ipot osunuy. Simāo jeipi kay jĩjāat osunuy. Judas Iscarיותes ġuyjom Jesus o'ġũm cekay itakomaayũ be yaoka am. Ibũrũ ma osodop ip 12 beayũ—Jesus emumujuyũ. ²⁰ Ibocewi Jesus o'ju jebure duk'a be.

Ade ma'ġuto oajĕm ip Jesus kay. Cekōn pa'ore o'e cebuxim ip, cewēju etaybitbinayũ dak. ²¹ Ibadipyũ iboam jekũyjo buje, o'ju ip Jesus dujupit ojuy jeduk'a be. Tũybe Jesus yakpidapin iān o'e ip jekōnkōn'ũm puye.

²² Moisés ekawĕn imutaybitbin'ukayũ oajĕm cekay—Jerusalĕm ka bewiayũ. Jesus ip o'jomuymuy adeayũ be.

— Jesus jekukum ibiōġbuk kĕrĕayũ kukukat a'ōbi—Belzebu a'ōbi—Satanás a'ōbi — i napa ma o'e ip Jesus muymuy. — Ixe ja'ōbacaap ũmũm Jesus pe ibiōġbuk kĕrĕat mujĕm ām adeayũ bewi — io'e ip napa ma.

²³ Imĕnpuye Jesus jemuymuy ojuyayũ o'tomuwā jewekay—Moisés ekawĕn imutaybitbin'ukayũ. O'jekawĕn cewēju ip. “Napa ma eyju e'em” i'e ojuy. Wuymutaybitbinap ekawĕn o'ġuwĕn cebe ip.

— Satanás a'ōbi ġu ōn imujĕmujĕm — io'e. — Satanás owebe ibiōġbuk kĕrĕat mujĕmujĕmān pima, jebekitkit kuka juk ixe o'ġujĕm! Imĕnpit Satanás a'ōbi ġu ōn imujĕmujĕm — io'e. ²⁴ — Pũġ ka kukat jebekitkit mujĕm puje, abu kuka o'e ya'ō kay? Ka'ũma ma! — io'e. ²⁵ — Pũġti watwat kukat jebekitkit mujĕm puje, abu kuka o'e ya'ō kay? Ka'ũma ma! — io'e. ²⁶ — Imĕnpuxim Satanás jebekitkit mujĕm puje, abu kuka o'e

ya'õ kay? Ka'ũma ma! Imēneju Satanás ja'õbacaap ũmũm ġu owebe ibiõġbuk kērēat mujēm ām—jebekitkit mujēm ām — io'e Jesus. ²⁷ — Wuyõm pa'ore wuykay isapka'oreat tuk'a be ibubut pu am. Imukiriġ acā koam — io'e. — Imukirik puje bit, wuyõm put soat pu am—uk'a beat pu am — io'e. — Imēnpuxim Satanás a'õbacaap mu'ũm'ũm pima, iba'ore kuka o'e wuywebe Satanás ebekitkit a'õbacaap mu'ũm ām — io'e Jesus.

²⁸ — Icēmān õn e'em eywebe — io'e Jesus. — Wuywebe ikērēat muġē buje, Deus iboap ju'uk wuywebewi—ikērēat ju'uk — io'e. — Wuywebe Deus muymuy buje dak, Deus iboap ju'uk wuywebewi—ikērēat ju'uk — io'e. ²⁹ — Wuywebe Deus biõġbuk muymuy buje bit, Deus iboap ju'uk ġu wuywebewi. Iboap i'uk pa'ore Deus pe. Iboap kuġ acesop soat em—ikērēat kuġ, ibiõġbuk muymuyap kuġ — Jesus o'e.

³⁰ — Ĕn ibiõġbuk kērēat a'õbi jekukum — i juk o'e ip Jesus pe. Imēnpuye Jesus imēn o'ya'õbu ip imukũyjojom ip.

³¹ Ixi o'ju Jesus kay, ikitpitpit tak. Akiju osodop ip.

— Jesus etomuwā — io'e ip kakijuayũ be. — Ceweju ocekawēn pin — io'e ip. Kaxikxik'i osodop ip Jesus akokoreren akijuacat.

³² — Exi akiju omuy, ekitpitpit tak — io'e ip Jesus pe. — Eweju cekawēn pin ip — io'e ip cebe.

³³ — Icēmān iġo oxiat. Boyũku okitpitpicat — io'e Jesus.

³⁴ Jesus o'jeak jexeayũ kay. O'jekawēn ceweju ip.

— Warara'acayũ bit oxi jo'i oxe, okitpitpit co'i dak — io'e. ³⁵ — Deus bikuyap taġ jekuku'ukayũ okitpitpit co'i oxe, oĩxĩt co'i dak ip, oxi jo'i dak ip — io'e.

4

¹ Jesus waram adeayũ o'ġutaybin iodi wābu be. Ade jĩjā o'je'awero ip cece. Imēnpuye Jesus oõm kobe be. Oabik kobe bitakobu jeje iwābu tēġ. Adeayũ bit kapurũġ pe osodop ip ya'ĩjojom. ² Wuymutaybitbinap ekawēn o'ġuwēn Jesus. Ade o'ġutaybin ip.

³ — Eya'õpicũġcũġ cuy epesop wa'õ kay — io'e cebe ip. — Aġokatkat o'ju jekat pe jekadai damuduudu am. ⁴ Tamududum pima xepxepa o'ta'at ipi ju e bitako daġ — io'e.

— Wasũyũ oajēm. O'ta'o'o ip taduduata—cekadaida—e bitako daġata — io'e Jesus.

⁵ — Ibocewi wara'ata o'ta'at karatũġ'a paraktaġ. Ade ġu ka'wi o'e iboce. Ierũn ma o'e ka'wi. Dao ma o'tanõkap ka'wi ierũn puye — io'e. ⁶ — Imēnpit kaxiepi bima kaxie kadai o'ġukaraw. O'ġuy'ũ. Oe'ũ tābujū ba'ore buye — io'e.

⁷ — Wara'ata o'ta'at widaoho parakpe. Yaypan pima widaoho kadai o'ġu'ũm. Oe'ũ. O'jewā'ada ġu — io'e.

⁸ — Wara'ata bit o'ta'at katõ be. O'tanõkap. Xipan o'yaypan. Ta'ade o'e. Pũġpũġ kadai be ta'adesũ o'e—30 be o'e ta—katõ peat. Wara'at kadai be ta'ade o'e—60 be o'e ta. Wara'at kadai be ta'ade jĩjā o'e—100 be o'e ta — io'e. Jesus imēn wuymutaybitbinap ekawēn o'ġuwēn.

⁹ — Wekawēn eyetaybit pin pima, eya'õpicũġcũġ cuy epesop wa'õ kay — io'e.

¹⁰ Adeayũ epit puje, pũġpũġ o'ya'ĩjojo'iyũ oajēm Jesus kay. 12 beayũ eju oajēm ip.

— Iba'arēm ekawēn ocexe — io'e ip cebe. — Apēn ocemutaybin ojuy eġuy kadaida mududuap ekawēn muwēnuwēn? — io'e ip.

¹¹ — Kawēn ibapukan õn eymutaybitbin — io'e. — Ibapuġ ma apēn Deus soat ipi daġayũ kukukan je'e iap muwēnuwēn õn eywebe — io'e. — Kuy bima iboam o'ġutaybin ġu. Warara'acayũ mutaybitbin pit õn iba'arēmān, wa'õ kaykũy ip puye — io'e. ¹² — Iba'arēmān õn ixeyũ mutaybitbin. Ya'ĩjojom ip. Imēnpit itaybit ġu ip. Jekũyjojom ip. Imēnpit wekawēn pa'arēm cece ip. Itaybit pima bit kuka juk iġuycũġ o'e ip ikērēat kuġ puye. Ikērēat tak kuka juk o'jepere ip. Ikērēat epere buje ip kuka juk Deus ikērēat o'ju'uk ixeyũ bewi — io'e. ¹³ — Kadai damuduuduap ekawēn iba'arēm eyxe. Apēntak eyetaybit

epe'e owebe wara'at muwēn puje wuymutaybitbinap ekawēn muwēn puje? Wara'at muwēn puje dak, wekawēn pa'arēm je'e eyxe — io'e.

¹⁴ — Apēgape ibo wekawēn iam ōn jeymutaybin. Kadaida muduuduap Deus ekawēn muwēnuwēnap puxim — io'e. ¹⁵ — Deus ekawēn coco'ukayū kadaida buxim — io'e. — Pūḡpūḡ cekawēn coco'ukayū e bitako daḡata buxim — io'e. — Deus ekawēn co isu, Satanás ajēmjēm cekay ip — io'e. — Yaḡuyba'ūm'ūm ip cekawēn kay—Deus ekawēn kay — io'e.

¹⁶ — Warara'acayū karatūḡ'a paraktaḡata buxim—Deus ekawēn coco'ukayū — io'e Jesus. — Koap icokcok e'em ip Deus ekawēn co am. ¹⁷ Kadai tābube'ūmat puxim Deus ekawēn badi ḡu ōmōm cebe ip. Ibureyū e'em: “Teyūku Deus ekawēn kay,” i, iwaywayway am. Ibureyū itakoma cekay ip. Ipiat supi'ajoat cebe ip. Imēneju ibu'u ip jetabut am Deus kay — io'e.

¹⁸ — Warara'acayū widaoho parak taḡata buxim Deus ekawēn coco'ukayū. Deus ekawēn cocom ip — io'e. ¹⁹ — Imēnpit soat em ḡebum ip jemukaypinput kay. Tūybe ocokcok cīcā oce dinheiro kuḡ pima iān e'em ip. Itabikuku ip soat kay jebubun. Deus ekawēn kay bit ip yopīt ma itabut, soat kay itabikuku jebubun puye. Deus ekawēn muwēnuwēn ḡu ip warara'acat pe jebureyū be — io'e.

²⁰ — Warara'acayū bit katō daḡata buxim Deus ekawēn coco'ukayū — io'e. — Cekawēn co buje, cekawēn kay jījā ip. Idipat mujurūḡrūḡ ip soat peam. Kadai'ip puxim ixeyū—ya'a'eat'ip puxim. 30 be o'e takuḡ'iat'ip puxim ip, 60 be o'e takuḡ'iat'ip puxim tak, 100 be o'e takuḡ'iat'ip puxim tak — io'e.

²¹ Jesus wara'at kawēn o'ḡuwēn jeweju etaybitbinayū be—12 beayū be dak—wuymutaybitbinap ekawēn.

— Lamparina musop puje, ico diotpe ḡu ajomuy — io'e. — Wuyxexecap tiotpe ḡu dak ajomuy. Um ma ajomuy kabia i'e am wuykay—soat ijo but am — io'e. ²² — Soat wuyxe iba'arēmat ibapuk je'e. Gasū ade ma wuyetaybit'ūmat. Guyjom pit wuyetaybin ace'e soan ma — io'e. ²³ — Wekawēn co pin pima, eya'ōpicūḡcūḡ cuy — io'e.

Imēn o'ḡuwēn “Wekawēn eyetaybin puje, warara'acat pe juy epeḡuwēn dao ma eyaḡuyba'ūmap puxim” i'e ojuy.

²⁴ — Eya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop wa'ō kay — io'e. — Xipan'ūm ya'ījo buje, yopīt ma juy eyetaybin. Xipan ya'ījo buje bit, yoboḡ cuy eyetaybin — io'e. ²⁵ — Wara'an eyetaybit pin pima, wara'an ma eyetaybit epesop. Ya'ījom eybu'u buje bit, kuy juk epeya'ījojoiap kay jeyaḡuyba'ūm — io'e.

²⁶ Jesus waram wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn.

— Deus soat ipi daḡacat kukukan iap kadai aypapanap puxim — io'e. — Aḡokatkat o'taida jekat pe — io'e. ²⁷ — Taida buje, soat exima xexen ma. Kabia isum kopkom. Nōjēmjēm. Aypapan. Aḡokatkat pit itaybit ḡu apēn aypapan iam. ²⁸ Kadai jekpiwan ma jewa'adadam. Koap dupcēm cēm. Taipuk cēm cēm ḡuyjom. Kanomūm dajēmjēm taipuk taḡ—tajakata — io'e. ²⁹ — Tarum'isum kadai bubum kat iwat kadai bubuap kaxi oajēm puye — io'e. — Imēnpuxim eya'ōbi ḡu warara'acayū itabut je'e Deus kay—Deus a'ōbi acā — io'e. Jesus imēn wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn.

³⁰ Jesus waram o'jekawēn.

— Deus ade jījāyū kukukan je'e — io'e. — Ajo-buxim xe'e je'e? Eya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop iboap ekawēn kay — io'e. ³¹ — Deus soat ipi daḡacat kukukan iap mostardada buxim—e da jo'iat puxim. Ipi be taida buje, ta'īt ma mostardada. Warara'ata bodi ma ta'īt ma. Aypapan cīcā taida buje bit. ³² Wara'at kadai bodi ma aypapan e'em. Tākuboḡ e'em. Wasū jedopi mōḡmōḡ tāku jeje — io'e. — Imēnpuxim ḡasū Deus pūḡpūḡayū kukukat. Guyjom pit adeayū kukukan je'e — io'e.

³³ Jesus ibo ekawēn puximat o'ḡuwēnuwēn adeayū be. Deus soat kukukan je'e iap ekawēn o'ḡuwēnuwēn cebe ip. Imēnpuye itaybit put ip. ³⁴ Adeayū mutaybitbin pima wuymutaybitbinap ekawēn acā o'ḡuwēn—kawēn iba'arēmat acā. Jeweju etaybitbinayū

mutaybitbin pima bit, ibapuḡ ma o'ḡutaybin ip. Kawēn iba'arēmat ḡu o'ḡuwēn cebe ip—ibapukat ma.

³⁵ Ixe kabia kabioḡkabiḡ'i bima, Jesus o'jekawēn jewēju etaybitbinay'u be.

— Ga'a iodi wīnābu aju — io'e.

³⁶ Ceweju etaybitbinayū o'jewemuwēn ip adeayū be. Jesus kuy kobe be osunuy. Jewēju etaybitbinayū o'tujowat jewēju. Warara'acayū dak o'timudek jekobe daḡ ma ip.

³⁷ Gebuje kabidoxixi oajēm cekobe kay. O'subidoajēm cekay ip—Jesus kay, jewējuayū kay dak. Kobe be diōmōm o'e tipodoyat. Kobedi tiboḡ o'e. Kobe munopapūn ojuy o'e idibim. ³⁸ Imēnpit Jesus ixet osodop kobe ukpu be. Ixet jadipi jeje.

Gebuje ceweju etaybitbinayū Jesus o'ḡuwurūḡ.

— Ocemutaybitbin'ukat! Ak'adit ma du ēn ocekey? — io'e ip. — Je'ūm wuyju! — io'e ip cebe.

³⁹ Jesus o'āy.

Gebuje Jesus kabidoxixi o'ḡukorēm.

— Ebidopon! — io'e kabidoxixi be. — Edipon! — io'e iodi be.

Kabido dao ma o'subido'ūm. Tipo o'e iodi. ⁴⁰ Imēneju Jesus o'jekawēn jewēju etaybitbinayū eju.

— Apēnpuye dak eyparara? Eyetabut ḡu du Deus kay? — io'e.

⁴¹ Iparara jījā ip o'e.

— Abu dak sute? — io'e ip jewewebe. — Cekawēn acā kabido o'subidomu'ūm! Dao ma o'timupon iodi! — io'e ip.

5

¹ Jesus wīnābu oajēm jewēju etaybitbinayū eju. Oajēm ip Gerasa eipi be. ² Kobe bewi Jesus cēm puje, aḡokatkat osodot ce'ū'ūayū mōḡmōḡap pewi. Ibiōḡbuk kērēat kukat osunuy. ³ Ixe ukā be ḡu osunuy—ce'ū'ūayū mōḡmōḡap pe acā, ibiōḡbuk kērēat kuḡ puye.

⁴ Ade em Gerasa eipi watwat cuk adi ibiōḡbuk kērēat kuḡat o'taomūnmūn ip. Correntebum cuk adi o'taomūnmūn ip, cabobum tak. Gasū bit taomūn pa'ore ip osodop. Iba'ore osodop ip correntebum tak. Ade em ma juk adi o'taomūnmūn ip correntebum, cabobum tak. Imēnpit ixe aḡokatkat correntebu o'subumuwekapkap. Ixe cabobu o'subudakatkat. Ixe muwaḡōn pa'ore o'e soat pe. ⁵ Kabia bun, ixima bun tak e'ū'ūayū mōḡmōḡap taḡ oekuku ibiōḡbuk kērēat kuḡat. Co'a daḡ tak oekuku. Soat em jewāwāwām oekuku. Jewemuwerikweriḡ wita'am oekuku. Jewemudadaibotbon oekuku.

⁶ Wūywi ma Jesus co buje, ibiōḡbuk kērēat kuḡat o'jedau Jesus kay. O'jēḡ'aecōḡcōḡ Jesus wap ya'ōbuyxi cexe buye.

⁷⁻⁸ — Ibiōḡbuk kērēat, ejēm cuy aḡokatkat pewi — Jesus o'e.

Ibiōḡbuk kērēat kuḡat o'jewāwā ya'ōberen.

— Jesus, apēn ēn em owebe? — io'e. — Ēn Deus ipot—soat podi ma ya'ōbacaat ipot! — io'e. — Ipiat'ajoan ḡu juy ēn owebe, Deus etabutpe wuyju buye — io'e Jesus pe.

⁹⁻¹⁰ — Apēn ebutet? — Jesus o'e.

— Obutet Ade i, ade oceju buye — io'e. — Ijop ka bewi ḡu juy ibiōḡbuk kērēat eḡujēm — io'e aḡokatkat Jesus pe.

¹¹ Ade jījā dajebaryū wurūrūrūḡ osodop ip iboce co'a daḡ.

¹² — Dajebaryū be juy eḡuōm — io'e. — Āḡ ocemuōm cebe ip — aḡokatkat o'e.

¹³ — Ha'a — io'e. — Epeōm cuy cebe ip — Jesus o'e.

Ibocewi ibiōḡbuk kērēayū o'jēm aḡokatkat pewi. Oōm ip dajebaryū be.

Ade jījā osodop ip dajebaryū. Kiiih. 2000 be aco'i osodop ip. Daudaum o'jenapōn ip co'a pēnpēn taḡ. O'kop ip iodi be. Oakōm ip. Jeabokaboḡ oap ip iodi be. Poḡ. Oe'ū'ū ip.

¹⁴ Imēneju dajebaryū kukukayū owatwat ip.

— Jesus ibiōḡbuk kērēayū o'ḡuōm dajebaroyū be — io'e ip warara'acayū be. — Oap ip ade — io'e ip.

O'ḡuwēn ip ikaboḡatka watwat pe, koḡūnpi watwat pe dak. Ade o'ju ip apēn o'jebapuk iap com.

¹⁵ O'ju ip Jesus kay. Ibiōḡbuk kērēat kuḡ tūibit o'jojo ip. Gasū bit tadaibot ḡu o'e. Xik'i osunuy. Totite o'e ḡasū bit. Yaḡuysat o'e ḡasū bit. Imēneju itabēḡbēḡ ip o'e ijojom.

¹⁶ Ibocewi o'jojo'iaiyū apēn o'jebapuk iap o'ḡuwēn oajēm'iaiyū be.

— Jesus ibiōḡbuk kērēat o'ḡujēm aḡokatkat pewi — io'e ip. — O'ḡuōm dajebaroyū be — io'e ip. — Oakōm ip iodi be. O'jebokabok ip. Oap ip — io'e ip.

¹⁷ Imēneju:

— Ejēm cuy oceka bewi — io'e ip Jesus pe Gerasa eipi watwat.

¹⁸ Imēnpuye Jesus oōm kobe be jejēm ām.

Kobe be iōm puje ibiōḡbuk kērēat kuḡ tūibit o'ju Jesus kay.

— Eweju ōn tak cum — io'e. — Exe ma onuy pin — io'e Jesus pe.

¹⁹ — Ap — io'e Jesus pit. — Oweju ḡu ejot. Eduk'a be juy eju, ebureyū kay — io'e Jesus cebe. — “Kariwa ibiōḡbuk kērēat o'ḡujēm owebewi,” i juy ece cebe ip — Jesus o'e. — “Kariwa juk xipan okuk,” i juy ece cebe ip — Jesus o'e.

— Ha'a — io'e.

²⁰ Gebuje o'ju jeka kay. 10 beatka daḡ oekuku: — Jesus ibiōḡbuk kērēat o'ḡujēm owebewi — i'e'em soat pe. Iboam jekūyjo buje:

— Ajo iba'ore cekay—Jesus kay? — io'e jewewebe.

²¹ Gebujep Jesus iodi o'timudek ma'ḡuto kobe daḡ. Timudek puje, ade jījā ip o'ju topabe ka'oririt pe. Kiiih.

²² Judeuyū e'aweroroap'a kukukat o'ju Jesus kay—Deus eju kawēnwēnap'a kukukat. Ibutet Jairo i osunuy. Taxitxet osunuy. Taxit 12 koato osunuy. Jesus dopabijuk puje, o'jēḡ'aecōḡcōḡ cewap, Jesus ya'ōbuyxi cexe buye.

²³ — Tapu, odaxit oe'ū pin — io'e. — Ejot cuy oduk'a be — io'e. — Ebu juy esubumōḡ cebe imu'ada am. Esubumōḡ cuy cebe ce'ūap puxim — io'e Jesus pe.

²⁴ Imēnpuye Jesus o'ju ceweju—Jairo eju.

Ibocewi ade ip o'ju Jesus nomuju. Icēḡsūḡ ip o'e ade jījā buye. ²⁵ Iboce ayacat tak osunuy. Ade koato ma toybucukbucug ḡu osunuy—12 koato ma. ²⁶ Ade wuyanūḡtata'ukayū ixe ayacat anūḡtata'uk ip osodop. Imēnpit biḡ ma xipāt'ūm cīcā o'e. Soat jedinheiro o'ḡu'ūm janūḡtataapteim. O'jexere ḡu. Biḡ ma xipāt'ūm cīcā o'e.

²⁷⁻²⁸ Ixe ayacat Jesus iwātaxipipi mu'ada'adaap awēḡ o'yawēḡcoco.

— Jesus esay mucay buje, oce'ada — ayacat o'e jewebe ma.

Gebuje o'ju Jesus tēḡ adeayū parakpe—aweromayū parakpe. ²⁹ Jesus esay o'ḡucay warara'acat eta'ūmpi. Cesay mucay'isum ma o'toybucuk. Xipāt o'e ḡebuje bit. ³⁰ Wa'ōbacaan aco'i oḡu'ada iam itaybit o'e Jesus pit. O'jekorepēn adeayū parakpe ḡebuje bit.

— Abu wesay o'ḡucay? — io'e.

³¹ — Tā! — io'e ceweju etaybitbinayū. — Adeayū wuymukuḡukuḡ iap cocom ḡu du ēn? — io'e ip. — Apēnpuye ēn e'em “Abu wesay o'ḡucay?” i? — io'e ip.

³² Imēnpit Jesus o'jeakak soat kay. Abu wesay o'ḡucay iat kudadam o'jeakak. ³³ Ayacat itaybit o'e Jesus omu'ada iam. Imēnpit iparara o'e Jesus itakoma je'e okay iap puxixim. Ikarabakbak tak o'e jeparara pibun. O'jēḡ'aecōḡcōḡ Jesus wap.

— Ōn ma esay oḡucay — io'e cebe. — Ēn cuk omu'ada — io'e.

³⁴ Imēnpuye:

— Tū'ū, kuy ece'ada etabut okay buye — io'e Jesus. — Ecepit cuy eduk'a be — io'e. — Ecokcoḡ cuy eḡuy — io'e. — Kuy ece'ada. Xipāt ecesūy ḡasū bit — io'e.

³⁵ Jesus puk kawēnwēn ma ayacat eju bima, Jairo duk'a bewiayū oajēm cekay—Jairo kay.

— Iguje, edaxit'ūm kuy oe'ū — io'e ip. — Wuymutaybitbin'ukat eḡuwa'ūm ḡu ḡasū bit — io'e ip.

³⁶ Imēnpit Jesus ak'adit ma o'e oe'ū iap awēḡ kay.

— Eḡuycūḡ ḡu juy eḡuy — Jesus o'e Jairo be. — Etabun pit cuy eḡuy okay — io'e.

³⁷ Gebuje Jesus ebapūḡayū acā o'tujowat jewēju. Pedro o'tujowat jewēju, Tiago dak, João dak. João Tiago kitpit osunuy. Ibūrū ma o'tujowat jewēju.

³⁸ O'ju ip Deus eju kawēnwēnap'a kukukat tuk'a kay—Jairo duk'a kay. Ade osodop ip tuk'a be. Wawa ip osodop. Jewāwāwām ya'ōberen ip osodop yaypan'isuat'ūm cocom.

³⁹ Uk'a be jeōm puje, Jesus o'jekawēn ceweju ip.

— Apēnpuye eyju wawa? Eya'ōkarey jījā oxe! — io'e cebe ip. — Yaypan'isuat ce'ū ḡu—ixet ā! — Jesus o'e wawaayū be.

Jesus itaybit o'e yaypan'isuat'ūm oe'ū iam. Inaka waram imutain. Imēnpuye:

— Ixet ā — io'e.

⁴⁰ Wawaayū itaybit o'e yaypan'isuat'ūm oe'ū iam. Imēnpuye Jesus o'jowayway ip. Jesus soat ip o'ḡujēm uk'a bewi.

Ibocewi Jesus yaypan'isuat'ūm ebay o'tujowat jewēju, ixi dak, ebapūḡayū dak—jeweju etaybitbin'ukayū. O'ju ip ce'ūat kay. Oajēm. ⁴¹ Ce'ūat o'subaixik.

— Talitá cumi — Jesus o'e ja'ōm cebe.

(Talitá cumi “Tu'ū, aḡobucēḡ ece” i ōn e'em ewebe iape wuya'ōm).

⁴² Ce'ū topibit waram o'jetait. O'je'aḡobucēḡ ḡebuje bit. O'kop. O'jexīḡxīḡ. Imēnpuye o'jojjo'iyū itabēḡbēḡ o'e ip ijojom.

⁴³ — Ixan cuy eḡūm cebe — Jesus o'e ixi be. — “Jesus waram odaxit'ūm o'ḡutait” i'ūmḡu juy epe'e warara'acayū be — io'e cebe ip.

6

¹ Jesus o'ju ibocewi. O'ju jaypanapka kay. Oajēm Nazaré ka be jewēju etaybitbin'ukayū eju. ² Sábado bima ade o'ḡutaybin Deus eju kawēnwēnap'a be. Jebodoydoyap kabia be ip o'ḡutaybin.

Ade ixē ekawēn o'ya'ījojo ip. Ya'ōpicūḡcūḡ ip o'e cekawēn kay.

— Apēntak iḡo aḡokatkat itaybit soan kawēn? — io'e ip jeweweju. — Abu dak ixē o'ḡutaybitbin? Wuywebe i'e ba'oreap mubapukpuḡ ḡoku — io'e ip. ³ — Iḡo ḡu du karepiḡa? — io'e ip. — Maria it ma ḡoku. Tiago waḡo ma ḡoku. José waḡo dak. Judas waḡo dak. Simão waḡo dak — io'e ip. Iixītyū dak ijoce ma wuyweju ma — io'e ip. — Wuyju bit kūyjobin ḡu juy ajop ixē a'ō kay, ixē wuyjo'iat puye — i napa ma o'e ip.

⁴ Imēnpuye Jesus o'jekawēn ceweju ip.

— Soat ka daḡacat ibuyxim ma Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat kuḡ — io'e. — Jaypanap ka beayū bit ibuyxim ḡu ikuḡ — Jesus o'e cebe ip.

⁵⁻⁶ Nazaré ka be bima ade em ḡu Deus a'ōbacaap o'ḡubapuk, itabut'ūm ip puye.

— Itabut'ūm cīcā ip okay — Jesus o'e jewebe ma.

Warara'acayū bit ixē kay jījā o'e. Imēnpuye jebu o'jewebumōḡ cebe ip—iwātaxipipiayū be. O'ḡu'ada'ada ip.

Guyjom wuyjuyūxirixiri daḡ oekukuku. Imutaybitbin ip oekukuku.

⁷ Jesus 12 beayū o'tomuwā jewekay. Xepxepxem ip o'ḡujuju warara'acat ka daḡ.

Gebuje o'jekawēn ceweju ip.

— Wa'ōbi ma ibiōḡbuk kērēat epeḡujēmjēm ikuḡayū bewi — io'e cebe ip. ⁸ — Eyba'ip acā epeyoptujowat eyjuap taḡ — io'e cebe ip. — Eyxan pit epetujowat ḡu, sacola dak ka'ūma, dinheiro isurūḡat tak ka'ūma. ⁹ Eyesandália dak epetujowat — io'e. — Eywebeat acā eydoti epetujowat—xepxem pit ka'ūma — io'e. ¹⁰ — Pūḡka be eyajēm puje, pūḡ'a be ma

epesopsop uk'a be. Pũğ'a be ma epesop iğo ka be bima — io'e. ¹¹ — Pũğka be eyajēm puje, ibo ka watwat pe eykukpin'üm pima, wara'atka kay juy epeju — io'e. — Ibo ka watwat eya'ıjo pin'üm pima, epejēm cuy ibo ka bewi. Cēm pima eyesandália epeğupoypoy “Deus pe ipiat pi'ajoat puje eywebe, ocekpiwatpi ğu oce'e,” i'e'em cebe ip — io'e. — “Eyju ma eyukpiwat Deus ekawēn kay'üm puye,” i juy epe'e cebe ip — io'e Jesus.

¹² Imēneju 12 beayū o'ju. Ade mukūyjojom oekukuku ip kawēn idipan.

— Ikērēat muğēğēap epeyepere juy — io'e ip. — Cũğ ma juy epeku — io'e ip adeayū be.

¹³ Ibiōğbuk kērēat o'ğujēmujēm ip soat pewi. Ixepti o'timōğmōğ ip iwātaxipipiyū a jeje imu'ada am.

¹⁴ Gebuje ipi kukukat Herodes Jesus awēğ o'yawēğtobuxik soat kaka dağ o'jeawēğepōğpōğ puye. Tūybe waram ğuto o'jetait'iat teku iān o'e ip adeayū.

— João Batista teku — io'e ip pũğpũğ. — Waram ğuto o'jetait teku je'ūap tomukadi — io'e ip. — Imēnpuye Deus a'ōbacaam wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuğ teku — io'e pũğpũğpũğ.

¹⁵ — Ka'ūma — io'e warara'acat pit. — Elias'üm teku — io'e ip. — Waram ğuto o'jetait — io'e ip.

— Ka'ūma — io'e warara'acayū bit. — Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat'üm teku — io'e ip. — Waram ğuto o'jetait'iat teku — io'e ip. — Kuyje osunuyiat teku — io'e ip.

¹⁶ Imēnpit ipi kukukat Herodes Jesus awēğ co buje, imēn o'jekawēn.

— Oxe bit teku João Batista — io'e. — Kuy bima wemu'a'uk teku. Imēnpit waram ğuto o'jetait — io'e.

¹⁷⁻¹⁹ Kuy bima Herodias Filipe tayxi osunuy. Ikukat Herodes kitpit tayxi osunuy. Herodes pit Herodias o'jat jetayxim. Imēnpuye João Batista o'e Herodes pe:

— Deus xe cedağ ğu ewebe jewebumün am ekitpit tayxi eju — i. Imēnpuye Herodias itakoma jĩā o'e João kay. João aoka ojuy o'e. Imēnpuye Herodes João o'ğūmat daomünmūnap'a be jetayxi be yaokaap puxim. Herodias pe João aoka ba'ore o'e, Herodes xe João ya'ōbuyxi buye.

²⁰ — João cũğ cĩcā — io'e Herodes. — Xipat cĩcā ixē—ikērēat kuğ ğu — io'e.

Herodes João muxipanpan osunuy daomünmūnap'a be yaokaap puxim. Herodes pe João ekawēn co buje, yağuybabi'üm'üm osunuy. Inaka João ekawēn co pin cĩcā osunuy.

²¹ Gebuje Herodes peta o'ğugē jekapap kabia kay ğebum am. Peta boğ cĩcā o'ğugē ip. Herodes ya'ōbuyxiayū o'tomuwā peta kay jebekitkiyū. Sorarayū kukukayū dak o'tomuwā, Galiléia eipi beayū dak—kariwawa ecuğapap. Peta kabia bima Herodias o'e jewebe ma:

— Gasū ma João oyaokaat — i.

²² Ibocewi Herodias it oōm peta muğēğēap'a be. Ayacat osunuy yaypan'isuat. O'jeda'i'in Herodes etabutpe, ceweju jekōnkōnayū etabutpe dak. Da'i'iap co buje, icokcok o'e ip. Imēnpuye:

— Ajo-kay ēn oxewi? — io'e Herodes yaypan'isuat pe. — Emukaypin cuy oğūm ewebe — io'e. — Ade obubut weipi be. Ipidaseat ma oğūm ewebe — io'e. ²³ — Deus etabun ōn e'em ewebe — io'e. — Soat emukaypin cuy oğūm ewebe — io'e. — Ipidase juy oğūm ewebe obubut. A'ō kay je'e ip webekitkiyū — Herodes o'e.

²⁴ Ixe yaypan'isuat o'jēm. O'ju jexi kay.

— Mamāi, ajo dak ojoojuy? — io'e jexi be.

— “João Batista a juy eya'ukat. Eyaūm owebe,” i juy ece cebe — io'e ixi.

²⁵ Herodes kay yaypan'isuat o'jepit ipi kukukat kay ğebuje bit.

— João Batista a juy eyaūm owebe parato be — io'e ipi kukukat pe. — Gaxīn ma juy eyaūm owebe — io'e jexi a'ōbi.

²⁶ Ipi kukukat Herodes iğuycũğ o'e. Ibu'u jĩā ya'uk an osunuy.

— Soat emukaypin cuy oğm ewebe — i juk o'e yaypan'isuat pe jewegu jekōnkōnayū etabutpe. Imēnpuye isūsūn o'e jebureyū buxim. “Oyaūm ġu ewebe” i'eap puxim isūsūn o'e.

²⁷ Gebuje o'jekawēn sorara be.

— João a juy eya'uk — io'e. — Eyadojot cuy owebe — io'e sorara be ipi kukukat.

Sorara o'ju. João a o'ya'uk daomūnmūnap'a be. ²⁸ O'yadujupit parato be. O'yaūm yaypan'isuat pe. Yaypan'isuat o'yadujowat jexi be. O'yaūm cebe.

²⁹ João'ūm e'ū ām jekūyjo buje, ceweju oekuku'iyū o'ju Herodes kay. João'ūm jebit o'tujowat ip. Jebabim o'jomōg ip witabikūy be.

³⁰ Ixe be juk o'ġuju'iyū o'jepit Jesus kay. Soat cuk o'e'e ip iat o'ġuwēn ip cebe, soat cuk o'ġutaybitbin iap tak. ³¹ Ade jījā ajēmjēm ip o'e Jesus kay, ceweju etaybitbin'ukayū dak. Cēmcēm tak o'e ip cexewi ip. Ixeyū dak cekōn pa'ore o'e ade ip puye.

Imēnpuye Jesus o'jekawēn ceweju ip.

— Eydaobire jījā — io'e. — Ga'a aju uk'a'ūmat kay jebodoy am. Wuyju acā aju — Jesus o'e cebe ip.

— Ga'a — io'e ip.

³² Gebuje o'ju ip uk'a'ūmat kay. Kobe dağ ip o'ju. Ixeyū acā o'ju jebodoy am.

³³ Ijēm puje ip, ade kapurūg tağayū Jesusyū o'jojojo.

— Jesus o'jēm jewegu etaybitbinayū eju — io'e ip jewewebe. — Ga'a aju kapurūg tağwi ixeyū dopabe — io'e ip.

Imēnpuye o'jedau ip kapurūg tağ. O'jedau ip Jesusyū dopabijuk am. Soat kaka dağwi o'ju ip. Jesus ajēm'ūm awap ma oajēm ip.

³⁴ Kobe bewi jejēm puje, Jesus ade jījā o'jojojo. Itabotaidabotbot o'e cekay ip.

— Teyūku ovelhayū buxim oxe—jekukat'ūmayū buxim — Jesus o'e jewebe ma.

Ade ma ip o'ġutaybin.

³⁵ Kaxi ipi tēg pima ceweju etaybitbinayū o'ju Jesus kay.

— Ijoce ya'ūmġu uk'a — io'e ip. — Ka'ūmġu wuyxan. Kuy katpuje jījā — io'e ip. ³⁶ — Adeayū juy eġuyypit ağoka kay — io'e ip. — Eġuyypit ip ikatēğatka be jexat pu am — io'e ip.

³⁷ — Eyju ma ixan epeğm cebe ip — Jesus o'e cebe ip.

— Apēntak pāo'a oceyabu soat xat'am? — io'e ip. — Pāo'a deim kuka o'e teiboğ cīcā. 200 dinheiro isurūgat kuka o'e—prata muğēgē — io'e ip.

(Pūğ dinheiro isurūgat prata muğēgē pūğ kabia ekapikapteim osunuy).

³⁸ — Pebūrū'a eyju pāo'a kuğ? Epeju buk eyetaybit am — Jesus o'e.

O'ju ip jetaybit am. Itaybit puje ip o'jepit.

— 5 be pāo'a kuğ oceju, xepxep axima kuğ tak — io'e ip Jesus pe.

³⁹ — Epe'e juy adeayū be “Epabik cuy tip kireat ceje,” i — Jesus o'e.

⁴⁰ Soat ip awerom oabikbik. Ade jījā osodop ip. Pūğ eawero 50 be wuyjuyū osodop ip. Wara'at eawero 100 be osodop ip. Wara'at eawero 50 be osodop ip. Wara'at eawero 100 be osodop ip. Ade jījā osodop ip. 5000 ağokatkat osodop ip—pāo'a omayū. Ixeyū tayxiyū dak ya'om, ipotpoyū dak, taxityū dak.

⁴¹⁻⁴⁴ Gebuje Jesus o'jekawēn jebay eju—Deus eju. Pāo'a o'yabu. Axima dak o'jat xepxep. Ixe dak o'jeapūn kabi kay. O'jekawēn Deus eju.

— Bay, ēn xipat — io'e. — Pāo'a eyaūm ocexat'am — Jesus o'e Deus pe.

Pāo'a o'yadakat.

— Juku pāo'a — io'e jewegu etaybitbinayū be.

Cinco be pāo'a o'yadap. Imēnpit Jesus o'yamu'acoğ. Ya'ade jījā o'e. Ceweju etaybitbinayū o'yaūm adeayū be. Xepxep axima osodop. Jesus pit axima o'ġu'acoğ. Imēnpuye ade jījā o'e. Axima dak o'ġm jewegu etaybitbinayū be. O'ġm ip adeayū be. Soat ip o'jo'o'o—5000 beayū—ağokatkayū. Soat ip ibeğbeğ o'e, Jesus o'ġu'acoğ puye.

Ibocewi ceweju etaybitbinayū cepoyat o'jat. Ico be ip o'guōm. 12 be o'gunopapūn ip cepoyan—pāo'a epoyat'am, axima epoyan tak.

⁴⁵ Gebujeap tomukadi:

— Epeōm cuy kobe be — Jesus o'e jewēju etaybitbinayū be. — Wīnābu epeju owap. Betsaida ka kay juy epeju — io'e.

Jesus “Eyduk'a be juy epeyepit,” i'e'em pima adeayū be, ceweju etaybitbinayū o'ju wīnābu.

⁴⁶ Tuk'a be adeayū muju buje, Jesus o'ju co'a kay jekawēn ām Deus eju.

⁴⁷ Kabiok pima Jesus jaḡepūḡ ma o'e kapurūḡ pe. Imēnpit kobe daḡayū iodi bicūḡ pe o'e ip—ceweju etaybitbinayū. ⁴⁸ Jesus ip o'jojoko—kobe daḡayū—tibicūḡ peayū. Pipim jekoykoy o'e ip kabido o'subidoajēm topabe buye.

O'ju cekay ip kabiakabia'i bima—kaxi jēm awap ma. Kuyḡu o'ju tibicūḡ peayū kay. O'kop co'a daḡwi. Idibi adopa daḡ xīḡxīḡ o'ju. Cekay ip o'ju. ⁴⁹ Jesus o'jojoko ip idibi adopa daḡ xīḡxīḡ pima. Tūybe ite axik iān o'e ip. Jesus co buje soat ip o'jewāwā jeparara pibun. ⁵⁰ Iparara jījā ip o'e.

— Eya'ōcam cuy epesop! Eypararam ḡu juy! Ōn ā! — Jesus o'e.

⁵¹ Ibocewi Jesus oōm kobe be ceweju ip. Kabido o'subido'ūm ḡebeje bit. Dao ma o'tipon. Imēnpuye o'jekuy ip. Yaḡuybabi'ūm o'e ip. O'jojoko ḡu buk ip imēḡat. ⁵² Ixe kabido o'subidomupon iap o'jojoko ip. Inaka teku Deus a'ōbacaap kuḡ jekukum iap kay itabut ḡu ip. Pāo'a o'yamu'acoḡ iap o'jojoko ip. Inaka:

— Ka'ūma ma ite jo'i ya'ōbuyxi — i'ūmḡu o'e ip.

Itabut ḡu o'e ip cekay.

⁵³ Iodi mudek puje ip, Jesusyū oajēm Genesaré eipi be. O'jemūḡ ip ebikopap pe. Kobe ip o'ḡukirik ka'oririt pe.

⁵⁴ Kobe bewi ijēm isum ma ip itaybit o'e teyūku Jesusyū iam ibo ka watwat.

⁵⁵ Daudaum o'ju ip uk'a'a daḡ iwātaxipipiyū dakoykoy. O'tujowat ip Jesus kay. Dobaptup ceje o'tujowat ip. Iwātaxipipiyū o'tujowat ip adeayū o'e “Jesus omuyku ijoce” iap pe.

⁵⁶ Aḡoka daḡ Jesus oeku, ikaboḡatka daḡ tak, biopak kukukayū ka daḡ tak. Yajēm puje jebureyū iwātaxipipiyū o'jomōḡ je'aweroroap pe.

— Āḡ esay ukpi oceḡucay — io'e ip Jesus pe. Soat ip o'je'ada o'ḡucay'iyū. Soat iwātaxipipiyū xipat o'e.

7

¹ Fariseuyū o'je'awero ip Jesus kay, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak—Jerusalém ka bewiyū. ²⁻⁴ Aypapayū'ūm'ūm ekawēn taḡ jekuku'uk osodop ip Fariseuyū, soat warara'acayū Judeuyū dak. Jebu'isu bima dak ip jebuwuywuy'uk ma osodop. Tūybe ade em wuybuwuy'ūm pima wuykērē Deus xe iān o'e ip. Imēnpuye ade em jebuwuy'ūm pima, o'jekōn ḡu ip. Tarekrek pupuap pewi jepit puje, o'jekōn ḡu ip ade em jebuwuy'ūm pima. Ade ma ajojoyū'ūm'ūm ekawēn taḡ jekuku'uk osodop ip—kuyjeayū'ūm'ūm ekawēn taḡ. Imēnpuxim soat em ma kopo'abi wuywuy'uk ip osodop, kamuti'abi wuywuy'uk tak ip osodop, kajarāo'abi wuywuy'uk tak ip osodop. Jesus eju etaybitbinayū bit ade em'ūma o'jewebuwuy jekōn pima—pūḡ em ā. Fariseuyū iboap o'jojoko.

⁵ Gebuje Fariseuyū o'jekawēn Jesus eju, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak.

— Eweju etaybitbinayū wuyajojoyū'ūm'ūm ekawēn taḡ ḡu jekukum — io'e ip cebe. — Cedaḡ ḡu ip jekukum. Ade em'ūma jewebuwuywuy'uk ip jekōn ān — io'e ip imuymuy ip.

⁶ Gebuje Jesus o'jekawēn ceweju ip. Ixeyū o'ḡukorēm.

— Kuyje ma juk Isaías emuwēn icēmān — io'e. — Imēn o'e jemudupmubararaktup pe: Deus e'em:

“Deus kay oceju” i napa ma e'em iteyũ wuyjuyũ, i. Imēnpit okay ġu ip, i'e'em Deus, i juk o'e Isaías — io'e Jesus. ⁷ “Ēn xipat,” i te'e ma e'em ip owebe, i. Imēnpit xipat ġu ōn ip cexe, io'e Deus, io'e Isaías. “Deus ekawēn eymutaybitbin oceju bit,” i napa ma e'em ip. Imēnpit wuyjuyũ ekawēn acā adeayũ mutaybitbin ip, i'e'em Deus, i juk o'e Isaías — io'e Jesus.

⁸ — Eyju Deus ekawēn iwatiwan aypapayũ'ũm'ũm ekawēn taġ eyeku am — io'e Jesus Fariseuyũ be, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayũ be dak. ⁹ — Deus ekawēn kay ġu eyju—aypapayũ'ũm'ũm ekawēn kay acā! Jewexe eyetaybit cīcā! — io'e. ¹⁰⁻¹³ — Moisés o'e kuyje:

Xipan cuy eyebay epejukuk, eyxi dak, i.

Waram o'e ġuto:

Jebay muymuy'ukat cuy epeyaoka—jexi muymuy'ukat tak, i.

Imēn Moisés o'e — io'e. — Imēn eyju warara'acayũ muwa'ũm'ũm cebay buywat am, ixi buywat am tak. “ ‘Dinheiro kuka adi oġũm eywebe eybuywat am,’ i juy epe'e eyebay be,” i eyju bit e'em warara'acat mukũyjojom — io'e Jesus. “ ‘Imēnpit ibo edinheiro oġũm cuy Deus pe,’ i juy epe'e eyebay be,” i'e'em eyju bit warara'acat mukũyjojom — io'e Jesus. — “ ‘Gasũ iba'ore owebe eybuywat am,’ i juy epe'e cebe ip,” i eyju e'em imukũyjojom ip — io'e Jesus. — Imēn eyju Deus ekawēn kay ġu. Deus ekawēn ġu warara'acayũ mutaybitbin eyju—eyekawēn acā. Deus ekawēn taġ ġu eyju jekukum—eyekawēn taġ acā. Soan eyju e'em cedaġ'ũmān — Jesus o'e Fariseuyũ be.

¹⁴ Gebuje Jesus waram adeayũ o'tomuwā jewekay.

— Eya'ōpicũġcũġ cuy apēn ōn em iap kay — io'e cebe ip. — Eyetaybin cuy epesop! — io'e.

¹⁵ — Wuywebe iōmōmap ġu wuymukērērērēn—wuybinũn peat acā! — io'e. ¹⁶ — Wekawēn eyetaybit pin pima, xipan cuy eya'ōpicũġcũġ! — io'e.

¹⁷ Jesus o'jēm adeayũ xewi.

Gebuje oōm uk'a be jewēju etaybitbinayũ eju. O'jekawēn ip ceweju—Jesus eju.

— “Wuywebe iōmōmap ġu wuymukērērērēn—wuybinũn peat acā,” i kuy ece adeayũ be — io'e ip. — Iba'arēm ekawēn ocexe — io'e ip.

¹⁸⁻¹⁹ — Eyju dak eyetaybit ġu du wekawēn? io'e. — Adeayũ-buxim wekawēn pa'arēm tu eyxe? — Jesus o'e. — Eya'ōpicũġcũġ cuy epesop wa'ō kay. Eyxat ōmōm eybinũn pe ġu—eydada be acā! Guyjom cēm cēm ġu to eywebewi — io'e. — Imēneju eyxat ġu ey mukērērērēn — io'e.

Jesus iboam i'e buje “Soat i'opi ġu wuywebe” iam imutaybin ojuy ip o'e.

²⁰ — Ixat ġu ijodiacat mukērērērēn — io'e. — Ijodiacat ikērēat mujurũġrũġ soat em ikērēat kay ġebum puye — io'e. ²¹ — Soat em ijodiat ġebum ikērēat kay. Imēnpuye soat em ikērēat kay jewaġuydadam ip: aoyũ kaykay dak ip, warara'acat pubut tu-jupa'um'um tak ip; warara'acat aokakam tak ip, ²² warara'acat tayxi kaykay dak ip; itabikuku dak ip warara'acat pubut kay; ikērēat mujurũġrũġ tak ip; napapa'uk tak ip; warara'acat muġuykuku ojuy dak ip; cekawēnkērē dak ip; itabutkarey dak ip; warara'acat awēġtatam tak ip; yoboġan pin tak ip; yaġuyba'arēm tak ip — io'e Jesus. ²³ — Ijodiacat ikērēat mujurũġrũġ jexat o'om puye ġu—soat em ikērēat kay ġebum puye acā — Jesus o'e.

Imēn Jesus jewējuayũ o'ġutaybitbin

²⁴ Ibocewi Jesus o'ju Tiro ka kay, iġo ka tēġatka kay dak. Oōm uk'a be jenuy ām. Ibu'u osunuy warara'acat pe itaybit am Jesus omuy ijoce iam. Imēnpit cemunēm pa'ore osunuy.

²⁵ Gebuje Jesus uk'a be omuy iam o'jekũyjo ayacat. Ixe ayacat it axik kuġ osunuy jewebe—ayacat'it'it. Je'it mu'adaap ojuy o'ju Jesus kay. O'jēġ'aecōġcōġ cewap. ²⁶ Grego a'ōm kawēnwēn'ukat osunuy ayacat. Judeu ġu osunuy. Sirofenícia eipi bewiat osunuy.

— O'it axik kuġ — io'e. — Eġujēm cuy cebewi — io'e Jesus pe.

²⁷ — Ap! — io'e. — Judeu ġu ěn — io'e. — Koap puk ðn webekitkit puywan—Judeuyũ buywan. Guyjom acã Judeu'ũmayũ osubuywan — io'e. — Cedaġ ġu wuywebe webekitkit xat pum iũm ãm akurice be. Icẽm ġu du? — io'e Jesus ibuyxijojom.

²⁸ — Icẽmãn ěn e'em, Kariwa — ayacat o'e. — Imẽnpit akuriceyũ bekitkit pi nõmnõm acap wiwim mesa diotpe — io'e. — Õn tak ewebe obuywacap wiwim akurice be ibi nõmnõm acap wiwiap puxim — io'e ayacat.

²⁹ — Icẽmãn ěn e'em — io'e. — Imẽnpuye juy ecepit eduk'a kay — io'e. — Axik kuy oġujẽm e'it pewi — io'e.

³⁰ O'jepit je'it kay. Je'it o'tobuxik po'i jexexecap pe. Axik kuy o'jẽm cebewi. Xipat o'e.

³¹ Gebuje Jesus o'jẽm Tiro ka tẽġatka bewi. Jepitpin pima o'kap Sidom ka daġ, 10 beatka daġ tak. O'ju iodi kay Galilẽa eipi beati kay.

³² Gebuje ibureyũ ya'õpi'ũmat o'tujowat Jesus kay. Ya'õpi'ũmat ya'õbabi'ũm tak osunuy. — Ebu juy esubumõġ ya'õpi'ũmat pe imu'ada am — io'e ip Jesus pe.

³³ Gebuje Jesus ya'õpi'ũmat o'tujowat adeayũ parakpewi. Jaġepũġ ma o'tujowat. O'jewebumuy ya'õpi'ũmat a'õpi be. O'jexi. Jebidim ya'õpi'ũmat kõ o'sukõmucay. ³⁴ Kabi kay jeapũnapũn pima, o'jepidowat.

— Efatá! — Jesus ja'õm o'e cebe.

(Efatá “a'õpi juy ja'õpietok” iape). ³⁵ Ya'õpi'ũmat o'jea'õpietok ġebuje. O'jekõewut tak. Xipan o'e jekũyjojom. Xipan o'e kawẽnwẽn tak. Jesus o'jepit adeayũ kay ya'õpi'ũm tũlbit eju.

³⁶ — Jesus ya'õpi'ũmat a'õpi o'ya'õpimutok iap awẽġ epeguwẽn ġu warara'acayũ be — io'e Jesus adeayũ be.

Imẽnpit biġ ma ip o'ġuwẽnuwẽn yawẽġ.

³⁷ Yawẽġ coco'ukayũ itabẽġbẽġ o'e ip ijojom.

— Xipan acã xeku e'em — io'e ip jewewebe. — Ixe a'õbi ya'õpi'ũm tũibiyũ jekũyjojom o'e ġasũ bit. Ixe a'õbi ya'õkẽrẽ tũibiyũ xipan kawẽnwẽn o'e ġasũ bit — io'e ip.

8

¹ Guyjom ġuto adeayũ oajẽm Jesus kay. Ebaþũġ kabiabun ixeyũ mutaybitbin osunuy Jesus. Ixat ip oi'ũm. Jesus jewegu etaybitbinayũ o'tomuwa jewekay.

² — Wetabotaidabotbot iteyũ kay — io'e. — Xepxep xet oweju ip jekukum. Gasũ bit ixat'ũmġu ip o'e — io'e. ³ — Jeduk'a kay ip imuypit puje, e daġ ma kuka juk ip o'tao'ũm'ũm repibun — io'e. — Pũġpũġ wũywi oajẽmjẽm — Jesus o'e jewegu etaybitbinayũ be.

⁴ — Apẽn iteyũ xan acejat? Ka'ũmġu ijoce — io'e ip Jesus pe.

⁵ — Pebũrũ'a eyju pão'a kuġ? — Jesus o'e.

— 7 be ma — io'e ip.

⁶ — Epabik cuy ipi ju — Jesus o'e adeayũ be—jexat kuġ'ũmayũ be o'e.

Gebuje Jesus ixan o'jat. 7 be o'yabu pão'a.

— Bay, ěn xipat — io'e. — Eyaũm ocexat'am pão'a — Jesus o'e Deus pe.

Pão'a o'yadakat. O'yamu'acoġ cĩcã. Ya'ade jĩjã o'e.

— Juku. Epeyaũm cuy adeayũ be — io'e Jesus jewegu etaybitbinayũ be.

Yaũmũm o'e cebe ip ixeyũ be yamu'ẽ'ẽ ãm adeayũ be. O'yamu'ẽ'ẽ ip cebe ip. ⁷ Axima kuġ o'e ip pũġpũġ ma.

— Bay, ěn xipat — io'e. — Axima eġũm ocewebe — Jesus o'e Deus pe.

— Judaku — io'e. — Epeġũm cuy adeayũ be — io'e jewegu etaybitbinayũ be.

O'yamu'ẽ'ẽ ip adeayũ be.

⁸ Gebuje soat ip o'jo'o'o adeayũ. Ibeġbeġ o'e ip Jesus pão'a o'yamu'acoġ puye. Cewegu etaybitbinayũ cepoyat o'jat ip. Axima epoyat o'jat ip, pão'a epoyat'a dak. 7 be o'yamunopapũn ip cepoyan yoba'a. ⁹ Ade jĩjã wuyjuyũ o'jo'o'o. Ebadipdip mil o'jo'o'o.

Gebuje Jesus adeayũ o'guyupit ip tuk'a kay. ¹⁰ Ixe oõm kobe be jeweju etaybitbinayũ eju. O'ju ip Dalmanuta eipi be.

¹¹ Fariseuyũ o'ju Jesus kay. Jesus buyxijo ojuy ip o'ju.

— Ocewebe i'e ba'oreat cuy egubapuk ocewebe — io'e ip. — Iboap co buje, acetabun ên Deus xewiat iap kay — io'e ip cebe.

¹² Imên o'e ip Jesus buyxijoap ojuy. Jesus iguycũg o'e jekay itabut am ibu'u ip puye.

— Ap! — io'e cebe ip. — Eyju e'em “Ocewebe i'e ba'oreat cuy egubapuk ocewebe,” i — io'e. — Imênpit eybu'u'u eyetabut am okay. Imênpuye eywebe i'e ba'oreat ogubapuk gu eywebe — io'e.

¹³ Ibocewi Jesus Fariseuyũ o'suiwat. Oõm kobe be. O'ju wĩnãbu jeweju etaybitbinayũ eju. ¹⁴ Pũg'a ma pão'a kuğ o'e ip kobe be. O'yağuyba'ũm ip wara'at'a dujowat am jexat'am. ¹⁵ Jesus o'jekawên ceweju ip.

— Fariseuyũ epão'a muyuhuhuaptõm kay gu juy epesop, Herodes ebekitkit epão'a muyuhuhuaptõm kay gu dak — Jesus o'e.

¹⁶ — Apênpuye dak ixe kawênwên oceweju pão'a muyuhuhuaptõm? — io'e ip jewewebe.

— Imên kawênwên oceweju pão'a kuğ'ũm puye wuyju — io'e ip.

¹⁷ Jesus itaybit o'e apên ip o'jekawên jewewebe iam. Imênpit pão'a muyuhuhuaptõm i'e buje, Fariseuyũ emumutaybitbinap i'e ojuy osunuy.

— “Pão'a kuğ gu wuyju,” i'ũmgu juy epe'e! — io'e. — Wekawên pa'arêm tu eyxe? Eyetaybit gu du? — io'e. ¹⁸ — Eyetaybit gu eyetate ma'gu. Jekũyjojom gu eyju, eya'õpiehe ma'gu — io'e. — Eyağuyba'ũm wa'õbacaam ma pão'a oyamu'acoğ iap kay — io'e. ¹⁹ — Pão'a oyaũm 5000 beayũ xat'am iap kay gebum gu du eyju? Pebũrũ'a yoba'a epeyamunopapũnpũn yaepoyan? — io'e cebe ip.

— 12 beat'a yoba'a — io'e ip.

²⁰ — Gebum gu du eyju 7 be pão'a oyaũm 4000 beayũ xat'am iap kay? — io'e. — Pebũrũ ico epegunopapũnpũn yaepoyan? — io'e.

— 7 be ico — io'e ip.

²¹ — Eyetaybit gu du ka'ũmãn ma iba'ore owebe iam? — io'e Jesus.

²² Jesus oajêm Betsaida ka be jeweju etaybitbinayũ eju. Igo ka watwat ağokatkat o'tujowat Jesus kay—ita'ũmat.

— Ita'ũmat cuy egucay imu'ada am — io'e ip Jesus pe.

²³ Gebuje Jesus ita'ũmat o'subaixik. O'tujowat ağoka bewi. Jebidi o'timõğ ita'ũmat eta be. Jebu o'subumõğ cebe.

— Ijojom tu ên? — io'e.

²⁴ Ita'ũmat o'jeak.

— Ağokatkayũ jojom õn — io'e. — Imênpit awaydip co'i ip cũgcũg oxe — io'e.

²⁵ Jesus jebu o'subumõğ ma'guto ita be xipan gu ijojom puye. Kabia o'e ijojom gebuje bit. Xipan o'e ijojom.

²⁶ Gebuje Jesus ita'ũm tũibit o'guyupit tuk'a kay.

— Ecepit cuy eduk'a be — io'e. — Eju gu juy ikaboğatka kay — io'e.

²⁷ Gebuje Jesus o'ju jeweju etaybitbinayũ eju. O'ju ip ağoka kay ika'ĩcatka kay. Cesaréia eipi dağ o'kap ip—Filipe eipi dağ. E dağ pima ip o'jekawên ceweju ip.

— Abu xe'e õn wuyjuyũ xe? — Jesus o'e cebe ip.

²⁸ — “Teku waram guto o'jetait'iat,” i'e'em ip soat wuyjuyũ — io'e ip. — “Teku João Batista—waram guto o'jetait'iat,” i pũgpũğpũğ e'em — io'e ip. — “Teku Elias—waram guto o'jetait'iat,” i'e'em warara'acayũ — io'e ip. — “Teku kuyjeat—Deus ekawên muwênuwên'ukat—waram guto o'jetait'iat,” i'e'em warara'acayũ — io'e ip.

²⁹ — Abu õn eyxe bit? — io'e.

— Ên Cristo—Deus emunaẽ ên — Pedro o'e.

³⁰ — Omuwën ġu juy epe'e — io'e Jesus. — Adeayũ be: “Teku Deus emunaẽ,” i ġu juy epe'e cebe ip — io'e.

³¹ Jesus jaokaap o'ġuwën jewēju etaybitbinayũ be.

— Soat waġo òn — io'e. — Ipiatpi'ajom cĩcã òn — io'e. — Judeuyũ kukukayũ okay'ũm cĩcã je'e, Moisés ekawën imutaybitbin'ukayũ dak, Judeuyũ epaĩyũ kukukayũ dak — io'e. — Oaokaat ip. Xepxep xet kap puje waram ocetait — io'e Jesus.

³² Cekawënbapuk cĩcã o'e cebe ip.

Gebuje Pedro Jesus o'tujowat warara'acayũ xewi.

— “Oaokaat ip,” i'ũmġu juy ece! — io'e Jesus pe.

³³ Jesus o'jekorepën. Warara'acayũ jojom pima, jewēju etaybitbinayũ jojom pima dak, Pedro o'ġukorëm.

— Mũġ ece! — io'e. — Satanás ekawën puxim ën kawënwën. Satanás tak ibu'u owebe we'ũ ãm adeayũ beam! Deus aġuy daġ ġu ën jewaġuyġuy—Satanás aġuy daġ acã — io'e.

³⁴ Gebuje Jesus adeayũ o'tomuwã jewekay, jewēju etaybitbinayũ dak. O'jekawën ceweju ip.

— Oweju jeku pin pima, eywekay ma eyaġuyba'ũm cuy; eybu'um ġu dak cuy je'ũ ãm owebeam; wa'õ daġ tak cuy epeku — io'e. ³⁵ — Eybu'u je'ũ ãm owebeam pima, epe'ũ'ũ. Owebeam ey'ũ buje bit, soat em eyetait epesop kabi be eye'ũap tomukadi, kawën idipat muwën ãm eye'ũ buje dak — io'e. ³⁶ — Ajo-kuġ tak epesop soat tarekrek kuġ ipi daġat kuġ, eybiõġbuk ipiatpi'ajojoap pe imënpit? Ka'ũma kuġ ma! — io'e. ³⁷ — Tei'ũmġu soat em Deus xe wuydopapteim. ³⁸ Gasũacat ikërëat mujurũġrũġ. Deus kay jetabucap o'jepere ip. Okay'ũm cĩcã ip. Wa'õ kay ġu dak. Soat waġo òn. “Jesus ebekitkiyũ ġu oceju bit,” i'e'em ip. Wepit puje òn tak “Webekitkiyũ ġu eyju,” i oce'e cebe ip. Ocepit ma. Idip cĩcã je'e wepicap. Deus ekawën tojtot'ukayũ eju ocepit—idip cĩcãayũ eju — io'e.

9

¹ — Deus soat kukukan pima ka'ũma ma ixë jo'ian je'e ya'õbacaan. Ixë xe ma epesop ixë soat kukukan pima. Ijo'ũm puje epe'ũ'ũ ġu pũġpũġ ey'in — io'e Jesus.

² 5 xet kap puje Jesus Pedro o'tujowat jewēju, João dak, Tiago dak. O'ju ip co'a kay—yaumat'a kay. Oajëm ip. O'jeu ip.

Gebuje Jesus o'jewemuwarurun itabun ip. ³ Cesay isopsep cĩcã o'e. Irut cĩcã o'e. Iba'ore wuywebe say murun am cesay rucap co'iam.

⁴ Gebuje aypapayũ'ũm'ũm o'jebapuk iboce. Kabi kadiwi o'jebapuk ip. Moisés o'jebapuk, Elias dak. ⁵ Kawënwën osodop ip Jesus eju. Pedro o'jekawën Jesus eju.

— Ocemutaybitbin'ukat, xipat wuyju ijoceam — io'e Pedro. — Ebpũġ xijap cuy ocejomõġ—pũġ edopam, wara'at Moisés dopam, wara'at Elias dopam — io'e.

⁶ Itaybit ġu o'e jede am jeparara pibun. Pedro bureyũ dak iparara ip o'e.

⁷ Kabikerereat o'jebapuk. O'ġuba'arëm ip Jesusyũ.

Gebuje Deus o'jekawën kabikerereat pewi.

— Teku okpot — io'e. — Ikukpin cĩcã oxe. Eya'õpicũġcũġ cuy epesop ya'õ kay — io'e.

⁸ Ceweju etaybitbinayũ jeakaġ pima, xepxepayũ o'jeu ma'ġuto—kabi kadiwi oajëm'iajũ. Wara'acat ġu o'jojojo ip—Jesus acã.

⁹ Gebuje Jesus o'jekawën jewēju etaybitbinayũ eju. Co'a daġwi kopkom pima o'jekawën ceweju ip.

— Gasũ ġu juy epejojojoiap epeġuwën adeayũ be — io'e. — Soat waġo òn — io'e. — We'ũ buje waram ocetait. Waram wetait puje acã juy epeġuwën epejojojoiap — io'e.

¹⁰ Imëneju kũyjobit osodop ip Jesus a'õ kay. O'jojojoiap o'ġuwën ġu ip warara'acat pe. Imënpit jeweweju ma ip o'jekawën.

— Apënpuyë ixë o'e “Waram ġuto ocetait,” i? — io'e ip jewewebe ma.

11 — Apēnpuye Moisés ekawēn ocemutaybitbin'ukayū e'em “Elias koam omuyku,” i? — io'e ip Jesus pe.

12 — Icēmān ōn e'em eywebe — Jesus o'e. — Elias co'iat koam omuyku adeayū muisun ām. Adeayū aḡuymuwarurun je'e itabut am ip Deus kay — io'e. — Kuyje omuwēḡaptup ip o'tupmubararak. Imēn e'em ibodup:

Ite ipiat supi'ajo jījā, i. Warēmtaḡ ma ip ixē jukuk, i. Itakoma jījā je'e ip cekay, i'e'em ibodup — io'e Jesus.

13 — Icēmān ōn e'em eywebe. Elias co'iat kuy oajēm. Warēmtaḡ ma ip o'jukuk. Ikērēm cīcā ip o'jukuk — io'e Jesus. — O'ḡudadaibotbon cīcā ip. Kuyjeatup ekawēn taḡ ikērēm ip o'jukuk — io'e.

14 Warara'acayū kay, jewēju etaybitbinayū kay yajēm puje, ade jījā wuyjuyū o'jojō yakokoreren ip. Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū Jesus eju etaybitbinayū a'ōxikxiḡ o'e ya'ōberen.

15 Jesus co buje adeayū itabēḡbēḡ o'e ip ijojōm. O'jedau ip cekay—Jesus kay.

— Ajēm tu? — io'e ip Jesus pe.

16 — Oajēm — io'e Jesus. — Apēnpuye eyju oweju etaybitbinayū a'ōxikxiḡ? — io'e.

17 — Ocemutaybitbin'ukat, axik opop okpot pe — io'e pūḡ. — Ixe axik okpot a'ōmu'ūmu'ūm, ya'ōpimu'ūmu'ūm tak. 18 Axik pe ixē bu buje, okpot muy'at'an. Ibdopabok cēm cēm ibi bewi dak, jenūyekūnūykūnūy dak, ibaca'ūm e'em tak — io'e cebay. — Imēnpuye okpot otojot ekay. Ajēm awap “Axik cuy epeḡujēm okpot pewi,” i juk oce ewēju etaybitbinayū be. Imēnpit iba'ore o'e cebe ip imujēm ām — io'e Jesus pe.

19 — Eyetabut ḡu Deus kay — io'e adeayū be. — Puḡūn oḡuy eyxe? Ade koato eyxe oḡuy bima dak, kuka eyetabut'ūm ma epesop okay — io'e. — Yaypan'isuat cuy epetojot okay — io'e Jesus cebe ip.

20 Imēnpuye yaypan'isuat o'tujowat ip.

Jesus co buje, axik yaypan'isuat o'ḡukutukutu jījā. Ipi ju o'at. O'jejorojoro dak ipi ju. Ibdopabok o'jēm ibi bewi.

21 — Puju ku ite ekpot o'e imēn? — io'e Jesus cebay be.

22 — Bekin pin ma — io'e. — Ade em imuy'at'an daxa be. Imu'akōmkōm idibi be imuy'ūap ojuy. Etabotaidabotbon cuy eḡuy ocekey — io'e. — Ocebuyan cuy ece ewebe i'e but pima — io'e.

23 — “I'e but ewebe bima,” i'ūmḡu juy ece! Okay etabut pima etaybit ece'e soat i'e but owebe iam — io'e Jesus.

24 — Wetabut cīcā ḡu — io'e cebay. — Wetabutsū ma. Obuyan cuy ece wetabut cīcā am — io'e ya'ōberen ḡebuje bit.

25 Adeayū o'jedau cekay ijo am. Ixeyū jo buje, Jesus axik o'ḡukorēm.

— Ejēm cuy cebewi — io'e wuyjuyū a'ōmu'ūmu'ūm'ukat pe, ya'ōpimu'ūmu'ūm'ukat pe. — Waram pit eōm ḡu juy cebe — io'e.

26 Gebuje axik o'jewāwāwā ya'ōberen. Ixe dak yaypan'isuat o'ḡukutukutu jījā. O'jēm cebewi. Yaypan'isuat ce'ūat puxim o'e. Imēnpuye:

— Oe'ū teku — io'e adeayū.

Tūybe ce'ū iān o'e ip.

27 Imēnpit Jesus yaypan'isuat o'subaixik. O'ḡu'aḡobucēḡ. Yaypan'isuat o'āy. Xipat o'e.

28 Ukā be Jesus ōm puje, cewēju etaybitbinayū o'jekawēn cewēju.

— Apēnpuye ocewebe axik mujēm pa'ore o'e? — io'e ip.

29 — Soat em ma Deus eju kawēnwēn'uk'ūm pima, iba'ore wuywebe ite buximat mujēm ām — Jesus o'e.

30-31 Jesus waram ḡuto je'ūap o'ḡuwēn je'ūm awap. Jesus Galilēia eipi daḡ oeku jewēju etaybitbinayū eju. Imutaybin ojuy ip oeku. Imēnpuye ibu'u o'e warara'acayū be itaybit am poce omuy iam.

— Soat waḡo ðn — io'e. — Oũm ip okay itakomaayũ be — io'e Jesus. — Oaokam ip. Xepxep xet kap puje bit, waram ocetait — io'e Jesus.

³² Imēn imutaybin ojuy o'e. Imēnpit pēḡape ite o'e iam itaybit ḡu o'e ip. Ade em cuk adi o'e'e cebe: — Ekawēn pa'arēm ocexe — i. Imēnpuye ibisūsũn o'e ip “Pēḡape ēn e'em” i'e am cebe.

³³⁻³⁴ Ibocewi Jesus o'ju Cafarnaum ka be jewēju etaybitbinayũ eju.

E daḡ pima jewa'ðxixiḡ ip.

— ðn ma warara'acat podi ma wa'ðbuyxiat! — io'e ip soat.

Oexexe ip Cafarnaum ka be.

Gebuḡe Jesus o'jekawēn ceweju ip. Ukã be bima o'jekawēn ceweju ip.

— Apēn cuk epe'e eyewewebe e daḡ pima? — io'e.

O'jede ḡu ip, e daḡ pima “ðn ma warara'acat podi ma wa'ðbuyxiat,” i juk o'e ip puye. O'jewemusūsũn ip jede am.

³⁵ Jesus oabik.

— Eya'ðpicũḡcũḡ cuy — io'e. — Yoboḡan pin pima, yopican cuy epesop. Soat puywatwan tak cuy epesop — io'e Jesus.

³⁶ Ixe dak bekicat o'subuijik. O'tujuajēm cepidase ip. O'yakobot. O'jekawēn ma'ḡuto jewēju etaybitbinayũ eju.

³⁷ — Bekitkit xipan cuy epejukuk, eyju webekitkit puye — io'e. — Xipan bekitkit kuḡ pima, xipan okuḡ tak epesop. Xipan okuḡ pima, xipan omudocat kuḡ tak epesop — io'e Jesus.

³⁸ Gebuḡe João o'jekawēn Jesus eju.

— Kariwa — io'e. — Aḡokatkat cuk ocejojojo — io'e. — Ibiðḡbuk kērēat mujēmujēm o'e ijodiacayũ bewi “Jesus a'ðbi ðn jemujēm,” i'e'em — io'e. — “Imēnmēn ḡu bit,” i juk oce cebe, ixe wuyweju jekuku'uk'ũm puye — io'e.

³⁹ Imēnpit Jesus o'jede:

— “Imēnmēn ḡu bit,” i'ũmḡu juy epe'e cebe — io'e. — Wa'ðbi wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuḡ pima, dao ḡu kuka omuy — io'e. ⁴⁰ — Wuykay itakoma'ũmat wuykadiat — io'e. ⁴¹ — Icēmān ðn e'em eywebe. Wara'acat idibi tiũm eywebe tikõn ām eyju Cristo ebekitkit puye. Deus tak xipacat je'ḡũm cebe — io'e.

⁴² — Bekicat mubu'un puje okay itabut am, ikērēat mujurũḡrũḡ eyju, okay itabucat mubu'un puje. Imubu'un puje, Deus cuy ipiat supi'ajoat eykay. Imēn ey'e awap, xipat kuka juk o'e wita'a yaboḡat'a mukirik am eyaḡobu eju idibi be eymuakõm. Imubu'un'ũm piam Deus kuka juk ipiat o'supi'ajoat ḡu eywebe — io'e. ⁴³ — Eybum ikērēat mujurũḡrũḡ pima, epeywebudakat cuy — io'e. — Xipat kuka o'e eyõm ām kabi be pũḡpu bima dak. Xipat ḡu kuka o'e eyõm ām ipiat'ajojoap pe xepxepu ma—daxa epirēm'ũmap pe — io'e. ⁴⁴ — (Iboce iohe ḡu—soat em ma ierep. Daxa dak jepirēm'rēm ḡu). ⁴⁵ Ikērēat mujurũḡrũḡ ām soat em eyju buje, epeyweidakat cuy — io'e cebe. — Xipat kuka o'e eyõm ām kabi be eyeicuḡ tak. Xipat ḡu kuka o'e eywebe eyxik am ipiat'ajojoap pe xepxep im ma — io'e. ⁴⁶ — (Iboce iohe ḡu—soat em ierep. Daxa dak jepirēm'rēm ḡu). ⁴⁷ Eyetam ikērēat mujurũḡrũḡ pima, epeyeweta'uk cuy! — io'e. — Xipat kuka o'e eyõm ām kabi be pũḡ etam tak—soat ma Deus a'ð kay iap pe. Xipat ḡu kuka o'e eywebe eyxik am daxaboḡ pe xepxep eta bima — io'e. ⁴⁸ — (Iboce iohe ḡu—soat em ierep. Daxa dak jepirēm'rēm ḡu. Iboceayũ soat em ipiatpi'ajojom e'em) — io'e Jesus.

⁴⁹ — Wuyju puybit muyunuyun iḡēmap puxim. Imēnpuxim Deus tak ipiat pi'ajoan wuywebe, wuywebe ikērēat mujurũḡap puxixim — io'e. ⁵⁰ — Kawta tayu bima, xipat cĩcã. Tayu'ũm pima bit, xipat ḡu. Apēḡām tak takuḡ kuka acesop? Taxik am acã. Kawta tayuat pit xipat. Xipan cuy epeyewekuk eyju dak — io'e.

10

¹ Jesus oajēm Judéia eipi kay. Jordãodi wĩnãbu oajēm.

Gebuje ade jĩjã wuyjuyũ o'je'awero ma'guto Jesus kay. Adeayũ mutaybitbin'uk osunuy iap puxim imutaybitbin ma'guto o'e waram. ² Fariseuyũ oajēm. O'jekawën ip ceweju ya'õmukorēm ojuy.

— Wuyawewẽap ekawën tağ tu wuytayxi epereperem? — io'e ip Jesus pe.

³ — Apën wuy'ajore Moisés o'e kuyje? — io'e.

⁴ — “Eytayxi epere ojuy bima otayxim ġu ece ġasũ bit iaptup cuy epetupmubararak cekay,” i juk o'e Moisés — io'e ip. — “Epetupũm cebe eytayxi be. Tup ũm puje, xipat eytayxi epere am,” i juk o'e Moisés — io'e ip Jesus pe. — Itayxi epereap cũğ ma osunuy Moisés xe. Pãm exe? — io'e ip cebe ya'õmuwarurunap ojuy.

⁵ — Moisés imën o'e eybu'u jĩjã ya'õ dag jekum puye — io'e Jesus. ⁶ — Kuyje bit imën ġu o'e. Kuyje Deus soat o'ğugẽ — io'e. — Ağokatkat o'ğugẽ, ayacat tak. Ixeyũ o'ğugẽ xepxem ma jekuku am. ⁷⁻⁸ Imënpuye jetayxi bu buje, ağokatkat cẽmcẽm jebay duk'a bewi. Jetayxi eju cucum. Jektop pu buje ayacat tak cẽmcẽm jexi duk'a bewi. Jektop eju cucum. Xepxep ma ip. Imënpit pũğat puxim ip o'e jewekuğ soat em jeweweju ip cucum puye. ⁹ Deus xe ip pũğ ma. Imënpuye eytayxi juy epeyepere ġu — io'e Jesus.

¹⁰ Guyjom uk'a be oõm ma'guto Jesus, ceweju etaybitbinayũ dak.

— Ekawënpa'arēm ocexe — io'e ip Jesus pe. — Ocetayxi epeream cuy ocemutaybin — io'e ip cebe.

¹¹ — Ağokatkat jetayxi epere buje wara'at pu am jetayxim, ikërëãn e'em koapat pe—jetayxi be — io'e. ¹² — Imënpuxim ayacat jektop epere buje wara'at pu am jektom, ikërëãn e'em koapat pe jektop pe — io'e cebe ip.

¹³ Iboceayũ je'iyũ o'tujowat ip Jesus kay Deus cuy xipan jeykuk i'e am.

— Bekitkit ġu juy epetujowat Jesus kay — io'e ceweju etaybitbinayũ bit cebe ip.

¹⁴ Jesus itakoma o'e jeweweju etaybitbinayũ kay bekitkit tujowat ojuyacat o'ğukorëmrēm ip puye.

— “Bekitkit ġu juy epetujowat Jesus kay,” i'ũmğũ juy epe'e — io'e cebe ip. — ãğ jeedot ip okay — io'e. — Ixeyũ buximayũ jeeõm kabi be soat Deus a'õ kay kũyjobit pima. Jeeõm ip ibu'u'ũm puye ip Deus pe jekukan — io'e. ¹⁵ — Icẽmãn õn e'em eywebe. Bekitkit ibu'u'ũm ġu Deus pe jekuk an. Deus pe eykuk an eybu'u bima, Deus xe ġu epesop soat Deus a'õ kay kũyjobit pima — io'e.

¹⁶ Bekicat o'yakobot. O'jekawën Deus eju.

— Bay, xipan cuy iteyũ bekitkiyũ ejukuk — io'e.

¹⁷ Ibubut adeat o'ju Jesus kay. Jesus cu ojuy bima ağokatkat daudaum oajēm cekay—yaypan'isuat. O'jẽğ'aecõğcõğ cewap, Jesus ya'õbuyxi cexe buye.

— Kariwa, — io'e. — Ën xipat cĩcã. Soat em Deus xe onuy pin wetait. Apëntak oce soat em cexe onuy ãm? — io'e Jesus pe.

¹⁸ — Apënpuye ën e'em owebe “Xipat cĩcã ën,” i? — io'e. — Ka'ũmğũ xipacat—Deus acã — io'e. ¹⁹ — Kuy etaybit apën Moisés o'e wuye'ajojoyũ'ũm'ũm pe iam — io'e. — Imën o'e: warara'acat epeyaoka ġu juy, i; wara'acat tayxi kay ġu juy, i dak; eybukuruğ ġu juy epesop, i dak; napa ġu juy epe'e, i dak; warara'acat epeğũguykukuku ġu juy, i dak; xipan cuy eyebay epejukuk, eyxi dak, i dak. Imën Moisés o'e kuyje. Kuy etaybit ijom soan — io'e Jesus.

²⁰ — Kariwa, soat ijop ekawën tağ ojekukuku bekin pin ma — io'e.

²¹ Jesus xe ibubut adeat ikukpin cĩcã o'e.

— Wara'an puk ece ġu — io'e. — Eju — io'e ibubut adeat pe. — Soat ebubut cuy eteida. Ibo juy dinheiro tei'ũma eğũm tadaybocayũ be — io'e. — Imën e'e buje, ade je'e ebubut kabi be — io'e. — Imën e'e buje juy ejot oweju — io'e Jesus.

²² Cekawēn co buje iḡuycũḡ cĩcã o'e. Itakoma dak o'e. Iḡuycũḡ ma o'jēm Jesus xewi ibubut ade jĩjã buye. Tacup o'e jebubun. O'ju ḡu Jesus eju.

²³ Imēnpuye Jesus jakokoreren o'jeak adeayũ kay. Ixe dak o'jekawēn jewēju etaybitbinayũ eju.

— Iba'ore jĩjã ibubut adeat òm ãm kabi be — io'e. — Ibu'u jĩjã ip Deus a'ò kay am, itabut cĩcã ip jebubut kay buye — io'e.

²⁴ Ceweju etaybitbinayũ itabēḡbēḡ o'e ip ijojom cekawēn co buje.

Imēnpuye Jesus o'jekawēn ma'ḡuto ceweju ip.

— Tapupuyũ, iba'ore jĩjã ijodiacat òm ãm kabi be. Ibu'u ip Deus a'ò kay am — io'e. ²⁵ — Camelo ikap pa'ore awi daobi'atok taḡ. Imēnpit ibodi ma iba'ore ibubut adeat òm ãm kabi be — io'e.

²⁶ Jewaḡuymuḡēḡēm o'e ip.

— Abu be dak jewedaxijo but? — io'e ip.

²⁷ Gebuje Jesus o'jeak cekay ip.

— Wuywedaxijo ba'ore soat em Deus xe wuydop am — io'e cebe ip. — Deus pe bit wuydaxijo but. Soat i'e but Deus pe — io'e Jesus.

²⁸ — Kariwa! Kuy soat ocesuiwat ewēju jeku am — io'e Pedro.

²⁹⁻³⁰ — Icēmãn òn e'em eywebe — io'e Jesus. — Eyju okay jĩjã. Eyju kawēn idipat muwēn pin cĩcã soat kaka watwat pe. Imuwēḡap ojuy eybubut epere buje, ade epejat wara'at eybubun. Eyduk'a epere buje, ya'ade epeyabu eyduk'am—100 beat'a. Eywaḡo epere buje, “owaḡo” i epe'e adeayũ be—100 beayũ be. Eykitpit epere buje, “okitpit” i epe'e adeayũ be—100 beayũ be. Eyxi epere buje “oxi” i epe'e adeayũ be—100 beayũ be. Eyebay epere buje “webay” i epe'e adeayũ be—100 beayũ be. Eyebekitkit epere buje, “webekitkit” i epe'e adeayũ be—100 beayũ be. Eykat epere buje ade epejat eykan—100 be. Warara'acayũ je'e itakoma eykay. Ipiat supi'ajoat ip eywebe. Guyjom pit Deus xe epesop kabi be. Soat em epesop cexe eyetabēḡ — io'e. ³¹ — Ade ya'òbuyxiayũ'in yopicayũm jeedop ip. Ade yopicayũ'in ya'òbuyxiayũm jeedop ip — io'e Jesus.

³² Waram Jesus je'ũmap o'ḡuwēn. Jewēju etaybitbinayũ eju cum o'e e daḡ Jerusalém ka kay. Jesus o'ju koap. Gasũ ixeyũ o'ju tomuju. Yaḡuybabĩ'ũm'ũm ip osodop. Iparara osodop ip warara'acayũ ixeyũ nomujuayũ. Jesus 12 beayũ o'tomuwã jewekay.

³³ — Eya'òpicũḡcũḡ cuy epesop! — io'e cebe ip. — Jerusalém ka kay cum wuyju. Soat waḡo òn. Oũm ip okay itakomaayũ be, paĩyũ kukukayũ be, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayũ be dak. “Ikērēat kuḡ ēn Deus xe, ocexe dak,” i je'e ip owebe — io'e. — “Eje'ũ juy,” i je'e ip owebe — io'e. — Judeu'ũmayũ be oũm ip — io'e. ³⁴ — Owaywayway jĩjã je'e ip. Jetakomaap pibun ip omuxi. Omupokupok ip. Gebuje oaoka ip — io'e. — Xepxep xet kap puje bit, waram ḡuto ocetait — io'e Jesus.

³⁵ Gebuje Tiago oajēm Jesus kay, João dak. Zebedeu ipotpoyũ osodop ip.

— Kariwa — io'e ip. — Ocemuojuyjuy eḡũm ocewebe — io'e ip.

³⁶ — Ajo ojuyjuy eyju oxewi? — io'e Jesus.

³⁷ — Soat kũyjobit a'òkay bima aḡ ocabik exe ixeyũ kuk am ewēju—pũḡ oce'in eba'at kadi, wara'at eba'ũḡat kadi — io'e ip. — Soat kũyjobit a'ò kay iap idip cĩcã je'e — io'e ip.

³⁸ — Ap! — io'e. — Eyetaybit pun'ũma eyju iḡoap ojuyjuy oxewi. Apēn osupi'ajo iap puxim tu eyju dak epesupi'ajo? — io'e.

³⁹ — Hm hm — io'e ip. — Ocejũ dak ipiat ocesupi'ajo ebuxim ma.

— Imēn ma — io'e. — Ipiatpi'ajojom pima bit, “Ipiat esupi'ajoat ḡu juy ocewebe,” i du epe'e? — io'e Jesus.

— Ap! “Ipiatpi'ajoat ḡu juy ocewebe,” i'ũmḡu oce'e! — io'e ip.

⁴⁰ — Ha'a — io'e Jesus. — Obuxim ma eyju dak ipiat epesupi'ajo — io'e. — Òn ḡu bit e'em: “Abik cuy oba'at kadi oba'ũḡat kadi,” i. Webay imēn i'e but. Ixe ma oweju adeayũ kukayũ nuy ãm o'ḡuxipan. Ixe ma je'e abuyũ jabik iḡoce iap — io'e Jesus.

⁴¹ Xepxepayũ ekawẽn co buje, warara'acayũ ceweju etaybitbinayũ itakoma o'e ip cekay ip—Tiago kay, João kay dak. ⁴² Imẽnpuye: — Epesot cuy okay — io'e Jesus cebe ip.

— Eyetaybit Judeu'ũmayũ kukukayũ soat em ya'õpuruğ jebekitkiyũ mujujum iam — io'e cebe ip. — Ikukukayũ soat em e'em “Oca'õbuyxi jĩã,” i. Biğ ma ip jebekitkiyũ mukapikpiğ,” io'e. ⁴³ — Eyju bit—imẽn ğu juy epeyewekuk. Kariwaboğ pin pima, warara'acat puywatwan cuy epesop! — io'e. ⁴⁴ — Ya'õbuyxian pin pima, tei'ũma epeyekapik cuy warara'acat peam — io'e Jesus. ⁴⁵ — Iměntak soat wağo õn. Warara'acat pe obuywat am ğu ojot ijodi. Warara'acat puywatwat'ukan ojot. Adeayũ daxijo am ma ojot. Soat em itaběğ jeedop ip kabi be, oje'ũ buye — io'e.

⁴⁶ Ibocewi Jesus oajěm Jericó ka be jeweju etaybitbinayũ eju. O'jěm ip Jericó ka bewi wuyjuyũxirixiri eju.

Gebuje Jesus oajěm ita'ũmat kay. Ita'ũmat xik'i osunuy e bitakobe. Ibutet Bartimeu i osunuy. Timeu ipot osunuy. Kapkamayũ xewi dinheiro ojuyjuy'uk osunuy ita'ũm puye.

⁴⁷ — Jesus Nazareno omuyku — io'e ip kapkamayũ Bartimeu be.

Iboap co buje, ita'ũmat o'jewāwā Jesus kay. O'jewāwā ya'õberen.

— Jesus! Ĕn Davi'ũm naxeğebit — io'e — wuye'ajojoyũ'ũm'ũm kukukat naxeğebit — io'e. — Etabotaidabotbon cuy eğuy okay! — i o'jewāwā ya'õberen.

⁴⁸ Imẽnpuye adeayũ ita'ũmat o'ğukorěm.

— Ecemũğ! — io'e ip. — Ecewāwā ğu juy! — io'e adeayũ Bartimeu be.

Iměnpit biğ ma o'jewāwā ya'õberen.

— Jesus! Davi'ũm naxeğebit! Etabotaidabotbon cuy eğuy okay — io'e.

⁴⁹ Ibocewi Jesus o'jecũ e bidase.

— Ita'ũmat cuy etomuwā — io'e Jesus adeayũ be. Ita'ũmat o'tomuwā ip.

— Epararam ğu eğuy! — io'e ip cebe. — E'āy. Jesus enomuwāwām — io'e ip ita'ũmat pe.

⁵⁰ Bartimeu jeekabek o'joxik ğebuje jecokcok pibun. Dao ma o'āy. Jesus kay o'jedau.

⁵¹ — Ajo-kay ěn oxewi? — io'e Jesus ita'ũmat pe.

— Ocemutaybitbin'ukat, wecoat pin oce! — io'e ita'ũmat.

Gebuje Jesus o'jekawẽn ita'ũmat eju.

⁵² — Ecepit cuy eduk'a kay — io'e. — Kuy ece'ada okay etabut puye — io'e Jesus.

Ita'ũm tũbit o'jecoan ğebuje bit. Dao ma o'e ijojom. Xipan o'jojomo. Ixe dak o'ju Jesus eju e dağ.

11

¹ Jesusyũ oajěm Jerusalén ka be. Jerusalém ka těğ pima ip oajěm Betfagé ka těğ Betânia ka těğ tak, Oliveira dip'a těğ tak. Jesus xepxep jeweju etaybitbinayũ o'ğuju ikaboğatka be—Jerusalém ka be.

² — Epeju juy ağoka kay—wuywapatka kay — io'e cebe ip. — Eyajěm'isu ma jumento epetobuxik—yaypan'isuat, ikirikat, yakpi jeje ibit'ũmat. Epeğuwepak cuy — io'e. — Epetojot cuy okay — io'e cebe ip. ³ — “Apěnpuye eyju jumento dujowan?” i'e buje eywebe ijoceat, “Ocekariwa buk cekay darem ma,” i juy epe'e cebe. “Gaxĩn ma waram ocetujupit eykay,” i juy epe'e cebe — io'e Jesus.

⁴ O'ju ip. Oajěm ip jumento kay. Jumento o'tobuxik ip—yaypan'isuat. Uk'a ukpibubu be o'tobuxik ip. Ikirik xintabi be o'tobuxik ip. O'ğuwepak ip.

⁵ — Apěnpuye eyju jumento dujowan? — io'e iboceayũ cebe ip.

⁶ — Ocekariwa buk cekay darem ma — io'e ip. — Gaxĩn ma waram ocetujupit eykay — io'e xepxepayũ cebe ip.

— Ha'a. Epetujowat — io'e iboceayũ xepxepayũ be.

⁷ Jumento o'tujowat ip Jesus kay. Jeekabek ip o'jomõğ jumento ukxabi jeje. Jesus oabik iekabek ceje jumento ukxabi jeje. ⁸ Adeayũ jeekabek o'ğupayapaya ip Jesus ajěmap tağ e dağ. Warara'acayũ uktup o'tuptakat koğũnpi dağatup. O'tupmõğmõğ ip e dağ.

— Wuyekabek ajomõg cuy e dağ — io'e ip. — Ya'õbuyxiat omuyku! Uktup atupmõg ixe dobede am — io'e ip jewewebe.

⁹ Jesus wap iju'ibiyũ o'jewãwã ya'õberen icokcok cĩcã buye, tomujuayũ dak.

— Deus xipat cĩcã! — io'e ip. — Teku omuyku Deus a'õbi! — io'e ip ya'õberen. — Deus a'õbacaap kuğ tekui! Teku xipat cĩcã — io'e ip. ¹⁰ — Teku ijodiacat kukukan jeenuy apẽn cuk adi Davi wuy'ajoreyũ kukukan osunuy iap puxim. Deus ya'õbuyxi jĩjã. Idip cĩcã! — io'e ip Jesus mucokcokcoğ.

¹¹ Gebuje Jesus oajẽm Jerusalém ka be. Oõm Deus eju kawẽnwẽnap'a be—yaboğat'a be. O'jeak soat kay—uk'a beat kay. O'ju jewēju etaybitbinayũ eju, Betânia ka be jexet am. O'ju ip katpuje jĩjã buye. Xet. O'xet ip Betânia ka be.

¹² Kuyaje Jesusyũ o'jẽm Betânia ka bewi. Cucum pima Jesus ire o'e. ¹³ Wũy wi figueira'ip o'yopcoco—yoptuptepat'ip. Yajom o'ju ya'a'e paxi iam. Yop xe yajẽm puje o'yadobuxik ğu. Tup acã o'tuptobuxik ya'a'e ğu buk puye.

¹⁴ Gasũ bit a'a'e ğu ecesũy wuyjuyũ be ya'oap puxim! — io'e Jesus yop pe.

Ceweju etaybitbinayũ iboap o'ya'ĩjojo ip.

¹⁵ Gebuje Jesusyũ oajẽm ma'ğuto Jerusalém ka be. Oõm ip Deus eju kawẽnwẽnap'a be—yaboğat'a be. Itakoma o'e wuyjuyũ muğuykukuku'ukayũ kay—uk'a eaki korerenayũ kay. Puca deidada'ukayũ o'ğujẽm uk'a bewi, puca bubu'ukayũ dak. Wũn'i. Jesus dinheiro mutrokakan'ukayũ emesa o'ğuy'at. Wũn'i. Pukaso deidada'ukayũ abikbikap tak o'ğuy'at jetakoma pibun.

¹⁶ — Gasũ bit cuy eybubut epetujukap ğu Deus eju kawẽnwẽnap'a dağ—yaboğat'a dağ — io'e ya'õpuruğ cebe ip.

¹⁷ Uk'a beayũ mutaybitbin o'e.

— Imẽn e'em Deus kawẽntup:

Oduk'a soat ka dağwiacat oweju kawẽnwẽnap'am je'e, i'e'em Deus ekawẽntup. Imẽn e'em Deus ekawẽntup — io'e Jesus. — Eyju bit oduk'a be ajẽmjẽmayũ muğuykukukum dinheiro bu am. Imẽn oduk'a epeyamuwexat ibukurukat dopdopap'am — io'e.

¹⁸ Jesus ekawẽn o'ya'ĩjojo paĩyũ kukukayũ, Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukayũ dak. Itakoma jĩjã o'e ip cekay. “Apẽntak Jesus aceyaoka?” iap kay ip o'jewaguy. Adeayũ bit “Jesus itaybit cĩcã Deus ekawẽn ocemutaybit am” i'e'e'uk osodop ip. Imẽnpuje paĩyũ kukukayũ iparara o'e ip Jesus aokaap puxim.

— Apẽn tak iba'arẽm ma Jesus aceyaoka? — io'e ip jewewebe.

¹⁹ Katpuje Jesusyũ o'jẽm ikaboğatka bewi. O'jepit ip Betânia ka be jexet am. Xet. O'xet ip.

²⁰ Kabia'isu ma o'kop ip. O'jẽm ip ma'ğuto. O'kap ip figueira'ip tẽğ ma. O'yopkaraw ğasũ bit tãbu dağwi. ²¹ Pedro ğebum o'e “Gasũ bit a'a'e ğu ecesũy” io'e iap kay.

— Ocemutaybitbin'ukat, ak'i ece! — io'e Pedro. — Eyopmukorẽmiat'ip o'yopkaraw—figueira'ip — io'e.

²² — Eyetabun cuy epesop Deus kay! — io'e Jesus. ²³ — Deus kay eyetabut pima, “Wede ece ijocewi” i'e but eywebe co'a be, “Idixidi be juy aakõm” i dak — io'e. — Eyetabut pima, Deus co'a yamuakõm idixidi be — io'e. — “Yaakõm paxi?” i ey'e'ũm pima, yamuakõm tak — io'e. ²⁴ — Deus xewi iojuy buje, eyetabun cuy epesop “Ite ma Deus je'ğũm owebe” iap kay. Eyetabut pima, epejat ma — io'e. ²⁵ — Deus eju kawẽnwẽn pima, eyağuyba'ũm cuy epesop apẽn cuk adi wara'acat pe ikẽrẽm eykuk iap kay. Eyağuyba'ũm puje, eyebay dak kabi beat yağuyba'ũm apẽn cuk adi ikẽrẽat epeğugẽ iap kay. Ikẽrẽat ju'uk eywebewi — io'e Jesus. ²⁶ — Apẽn cuk adi warara'acat pe ikẽrẽm eykuk iap kay eyağuyba'ũm'ũm pima bit, Deus tak yağuyba'ũm ğu apẽn cuk adi ikẽrẽat epeğugẽğẽ iap kay — io'e Jesus.

²⁷ Oajēm ma'guto ip Jerusalém ka be. Deus eju kawēnwēnap'a ekorara be xīgxīg pima paīyū kukukayū o'ju Jesusyū kay, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak, Judeuyū kukukayū dak.

²⁸⁻³⁰ — Abu-a'ōbi ija'a beacat e'gujēm? — io'e ip Jesus pe. — Abu dak “E'gujēm cuy,” i juk o'e ewebe? — io'e ip cebe.

— Abu-a'ōbi João Batista'ūm ijoceacat mubatisasan'uk osunuy? — io'e Jesus. — Deus a'ōbi du? Ijodiat a'ōbi ġu xe'e? — io'e cebe ip. — Eywebe iboap muwēn puje, ōn tak abu-a'ōbi ōn jekukum iap o'guwēn eywebe — io'e Jesus.

³¹ Iboap co buje o'jekawēn cīcā ip jeweweju.

— Apēn kuka ace cebe? — io'e ip jewewebe. — “Deus a'ōbi” i wuy'e buje, “Apēnpuye dak eyetabut ġu epesop cekay?” i kuka o'e Jesus wuywebe — io'e ip jewewebe. ³² — “Ijodiat a'ōbi,” i wuy'e buje bit, adeayū kuka itakoma jījā o'e wuykay — io'e ip. — Soat ip itabut João Batista'ūm Deus a'ōbi oekuku iap kay — io'e ip jewewebe.

³³ Imēnpuye:

— Ocetaybit ġu — io'e ip Jesus pe.

— Ka — io'e. — Abu-a'ōbi João Batista oeku iap epe'guwēn ġu owebe. Ōn tak abu-a'ōbi ōn jekukum iap o'guwēn ġu eywebe — io' e.

12

¹ Guyjom Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'guwēn cebe ip.

— A'gokatkat uvadip o'tiptaida — io'e Jesus. — Tiptaida buje, korara o'gu'gē. Uvadip koreren korara o'jomuy. Uva'abidi muwesōgsōgāp o'gu'gē. Uvadip wiwiap'a o'yamuy—umat'a. Warara'acayū o'jomuy tip wiwi an. Uva'a'in kuka o'yaūm tip-wiwi'ukayū be ya'ade tip wiwiapteim. Wara'at'a'in kuka o'yabu jexat'am. Kadai iwat wara'at ka kay o'ju.

² — Yabubuap ekaxi ajēm puje, kadai iwat jebuywatwat'ukayū o'guju tip wiwi'ukayū kay jekadai'a bu am.

— “Oxat'a juy epeyadujupit okay,” io'e cebe ip — io'e Jesus.

³ — Imēnpit tip wiwi'ukayū ibuywatwat'ukayū o'jat. O'yaokaka ip. Ibui pu'g ma ip o'guypit kadai iwat kay. Oajēm ip — io'e Jesus.

⁴ — Waram ġuto wara'at jebuywatwat'ukat o'guju. O'yamupāupā ip. Warēmtaksu'g ip o'e cebe. O'jepit ip jebui pu'g ma kadai iwat kay — io'e Jesus.

⁵ — Waram ġuto warara'acayū jebuywatwat'ukayū o'gujuju. Pū'g pū'g ma imuju-jum. Imēn ma ikērēm ip o'jukuk. Pū'g pū'g o'yamupāupā ip. Warara'acayū o'yaokaka ip. Po'g. Oe'ū'ū ip. O'jepit ip jebui pu'g ma kadai iwat kay — io'e Jesus.

⁶ — Pū'g ma o'jepoyat cexe—ipot acā — io'e Jesus. — Cexe ikukpin cīcā osunuy. Amām jekpot ma o'guju.

— “Ibuyxim ip okpot jukuk,” kadai iwat o'e jewebe ma — io'e Jesus.

⁷ — Imēnpit uvadip wiwi'ukayū o'jekawēn jeweweju. “Ak'i! Kadai iwat ipot omuyku!” io'e ip jewewebe. “Cebay e'ū buje, ite ma kadai iwan je'e. Ga'a ayaoka. Wuyju ma uva dip iwan ace'e!” io'e ip jewewebe — io'e Jesus.

⁸ — Gebuje ipot o'jat ip. O'yaoka ip. Po'g. Oe'ū. Xik. Ijebit o'joxik ip uva dip pewi — io'e Jesus.

Imēn wuymutaybitbinap ekawēn o'guwēn cebe ip.

⁹ — “Ā'g puk jeedop ip,” i du je'e uva dip iwat? — io'e Jesus Judeuyū kukukayū be. — Imēn ġu je'e! Ixe je'ju jekadaidip wiwi'ukayū aoka am — io'e. — Warara'acayū jomuy uva dip wiwian — io'e. ¹⁰ — Imēn e'em Deus ekawēntup:

Uk'a muymuy'ukayū o'e “Ite'a xipat ġu wita'a” i, i. Yakērē o'e cexe ip, i. O'yaxik ip, i. Warara'acat pit o'e “Ite'a yadip ma” i, i. Uk'a muycemucemap'am o'e, i. ¹¹ Iboap xipat cīcā wuyxe, Deus imēn o'e buye, i'e'em Deus ekawēntup.

Iboaptup epetupcoco ġu du? – io'e Jesus cebe ip—Judeuyū kukukayū be.

¹² Iboap ekawēn co buje:

– “O'yaxik'iaiyū buxim eyju!” i'e ojuy osunuy Jesus wuywebe – io'e ip jewewebe. – “Tip ipot o'yaoka'iaiyū buxim eyju” i'e ojuy osunuy wuywebe – io'e ip jewewebe.

Jesus daomūn ojuy o'e ip. Imēnpit iparara o'e ip ixe daomūnap puxim adeayū buxim iparara buye. Imēnpuye Jesus o'suiwat ip—taomūn ojuyayū. Ixeyū dak o'jēm.

¹³ Gebuje Judeuyū kukukayū Fariseuyū o'ġuju ip Jesus kay. Iecuġap Herodes ebekitkit tak o'ġuju ip cekay. Ixeyū o'ġuju ip Jesus a'ōmuwarurun ojuy. “Ēn iecuġap muymuy” i'e ojuy osodop ip. ¹⁴ Oajēm ip.

– Kariwa – io'e ip. – Soat em ēn icēmān e'em – io'e ip. – Apēn Deus ibikuy ocewebe jeku am iam ēn ocemutaybitbin – io'e ip. – “Iġo du xipat exe?” i'ūmġu ēn e'em warara'acat pe emutaybit am. Kacūġ kadiat cocoap tomuġu ġu ēn e'em “Teku xipat” i – io'e ip. – Roma ka kukat wuyedinheiro ojuyjuy cebe teidadam—César be. Teida buje wuyawēwēap ekawēn taġ ġu kuka ajeku? ¹⁵ Aceteida xe'e? Aceteida ġu xe'e? – io'e ip.

César ip o'jomuyat pin Jesus pe. Imēnpit Jesus itaybit o'e wa'ōmuwarurun ojuy ip iam.

– Apēnpuye eyju wa'ōmuwarurun ojuy? – io'e. – Dinheiro isurūġat cuy epetojot owebe. Ojoho buk – io'e Jesus.

¹⁶ Dinheiro isurūġat o'tojot ip cekay.

– Abu-biōġbuk ija be dinheiro be? – io'e. – Abu-butet tak ija be? – Jesus o'e.

– César biōġbuk, ibutet tak – io'e ip.

¹⁷ – Cemuojujuy epeġūm César be—wuyeipi kukat pe – io'e. – Deus pe dak cuy epeġūm cemuojujuy – io'e Jesus.

– Itaybitbin ma o'jede – io'e ip jewewebe.

Iba'ore o'e ip cebe ya'ōbu am.

¹⁸ Saduceuyū o'ju Jesus kay ġebuje bit. Tūybe wuye'ū buje waram acejetait ġu iān o'e ip. O'jekawēn ip ceweju.

¹⁹ – Ocemutaybitbin'ukat – io'e ip. – Imēn Moisés wuymutaybitbin:

Iwaġo e'ū buje, jekitpit jewebumūn cuy jewaġo'ūm tayxibuk eju itayxibuk i'it'et'ūm pima, i. I'itkap puje, iwaġo'ūm ipot tieġ kuka o'e i'it, i.

Imēn Moisés o'ġutaybin kuyje – io'e ip. – Imēn e'em Deus ekawēntup – io'e ip. ²⁰ – 7 be ikitpitpiyū osodop ip – io'e ip. – Koapat o'jewebumūn. Ixe koapat'ūm jekpotpet'ūm puxen ma oe'ū – io'e ip. ²¹ – Gebuje ikitpit o'jewebumūn jewaġo'ūm tayxibuk eju. Ixe tomuġuat'ūm tak jekpotpet'ūm puxen ma oe'ū. Imēnpuxim ma oe'ū wara'at'ūm ikitpit'ūm tomuġuat'ūm – io'e ip. ²² – Ibocewi 7 beayū soat o'je webumūnmūn ip jewaġo'ūm tayxibuk eju—pūġ eju ma. Soat ip oe'ū'ū jekpotpet'ūm puxen ma. Soat oe'ū ip pima, ayacat'ūm tak oe'ū – io'e ip. ²³ – Waram ce'ū'ūayū etait puje, abu-tayxim xe'e je'e? – io'e ip. – Soat 7 beayū o'jewebumūnmūn ip ceweju – io'e ip Jesus pe ya'ōbuap ojuy.

²⁴ – Ijo'i ġu eyju e'em iboam – io'e Jesus. – Cedaġ ġu eyju jewaġuyġuy. Eyetaybit ġu Deus ekawēn. Eyetaybit ġu Deus warara'acat podi ma ja'ōbacaap kuġ iam – io'e. ²⁵ – Waram jetait puje, wuyjuyū jewebumūnmūn ġu ip – io'e. – Kabi beat co'i ip je'e—Deus ekawēn tojotot'ukat co'i – io'e Jesus. ²⁶ – Moisés emutupmubararaktup epetupcoco ġu du—wuye'ū buje waram acejetait iatup? – io'e. – Deus ekawēn ibararak opop kadai o'jedipesop iaptup pe. Deus o'e Moisés pe:

Ōn Deus, i. Abraão itabut mabuk okay, Isaque dak, Jacó dak, i.

Imēn Deus o'e Moisés pe. Kuyje ixeyū'ūm'ūm oe'ū—Abraão'ūm, Isaque'ūm tak, Jacó'ūm tak. Imēnpit: “Itabut mabuk ip okay,” io'e Deus – io'e Jesus. ²⁷ – “Itabut ip okay,” io'e Deus, waram ġuto ip o'jetait puye. Ce'ū'ūayū ġu itabut Deus kay—itabēġayū acā. Cedaġ ġu jījā eyju e'em. “Wuye'ū buje waram ġu acejetait,” i te'e ma eyju e'em – io'e.

²⁸ Moisés ekawēn imutaybitbin'ukat kuy juk oajēm Jesus kay. Jesus ekawēn o'ya'ījo—ya'ōbu ojuyayū eju iap ekawēn.

— Ak'i juy epesop ixe ayacat kay—ibubut kuḡ'ūmat kay—itop'ūm e'ū'ibit kay — io'e. — Ixeyū ma ade jexewiat'in o'jomōḡ dinheiro ibubut adeayū — io'e. — Deus xe bit ade ḡu o'jomōḡ ip. Ade kuḡ mabuk ip. Ixe ayacat yopīt ma o'jomōḡ jedinheiro. Deus xe bit ade jījā o'jomōḡ, soat jexewiat o'jomōḡ puye—jexat puap ojuy ma o'jomōḡ puye — io'e. — Ajo-kuḡ ḡasū ixe ayacat? Ka'ūma kuḡ ma! Imēnpuye Deus xe ixe ayacat warara'acat pe o'jomōḡiap podi ma o'jomōḡ — io'e Jesus.

13

¹ Deus eju kawēnwēnap'a bewi Jesus cēm puje, ceweju etaybitbinat o'jekawēn ceweju uk'a jojom pima.

— Kariwa, ak'i juy ece! — io'e. — Wita'a yaboḡ cīcā ḡu du? Uk'a yadip cīcā! — io'e.

² — Ite'a yadip cīcā du exe? Xipat cīcā du ite'a exe? — io'e Jesus. — Xepxep'a jewa'atēḡtēḡ ḡu je'e wita'a. Soat'a je'aedu — io'e Jesus.

³ Guyjom Jesus oabik Oliveira dip'a bicūḡpe—co'a bicūḡpe. Oabik Deus eju kawēnwēnap'a weḡūn—yaboḡat'a weḡūn. Ebadipdip ceweju etaybitbinayū o'jekawēn ceweju. Jaḡepūḡ pima Pedro o'jekawēn ceweju, Tiago dak, João dak, André dak—ebadipdip.

⁴ — Puḡūn soat'a je'aedu? Ajo je'bapuk iboap em pima? Ajo ḡubapuk Deus je'aedu awap? — io'e ip.

⁵⁻⁶ Gebuje Jesus ixeyū o'ḡutaybin.

— Adeayū omuyku “Deus omudot,” i napa ma e'em warara'acayū be. “Jesus Cristo ōn,” i napa ma je'e ip soat pe. Ixeyū ade ḡuḡuykuku. Imēneju eyday'em'um cuy epesop ixeyū be eymuḡuykukuap puxim! — io'e. ⁷ — “Jenopaḡōḡōm ip ijoxīn ma,” i warara'acayū e'em pima, “Jenopaḡōḡōm ip wūyat eipi be,” i e'em pima dak, eypararam ḡu juy epesop. Imēn cuy je'bapuk. Imēnpit soat puk oi'ūm ḡu — io'e. ⁸ — Pūḡ eipi watwat nopagaḡōḡōm je'e wara'at eipi watwat eju. Pūḡ ka watwat nopagaḡōḡōm je'e wara'at ka watwat eju. Ipi jexixi ijoce, iboce dak soat ka daḡ. Reren cīcā je'e ip soat ka daḡ. Yopīt ma ipiat supi'ajo ip koam ipi daḡayū. I'itpin'isumapi jo'ma je'e koam. Guyjom pit ipiat supi'ajo jījā ma ip — io'e. ⁹ — Eyday'em'um cuy epesop ixeyū be eymuḡuykukuap puxim — io'e. — Eykay itakomaayū jeydaomūn. Jeydujowat ip ibimāmāyū ekawēn coco'ukayū be. Jeymupokupok ip Deus eju kawēnwēnap'a be. Jeydujowat ip iecuḡapyū etabixe, ipi kukukayū etabixe dak, eyetabut okay buye. Kawēn idipat epeḡuwēn cebe ip — io'e. ¹⁰ — Kawēn idipan soat ka daḡayū mukūyjojom'ūm pima, ipi buk i'ūm ḡu. ¹¹ Jeydaomūn ip. Ika kukukayū etabixe ip eydujowat puje, eyaḡuybabi'ūm ḡu juy epesop. “Apēn paxi oce'e?” i'ūmḡu juy epe'e. Ixeyū etabixe buje, Deus ma jeymutaybin apēn epe'e iam. Eya bewi ḡu juy epeḡuwēn. Deus biōḡbuk cuy jeymutaybin imuwēn ām — io'e. ¹² — Ixe kabia bima adeayū jebadipyū kay itakoma je'e, ixeyū webekitkit puye. Iwaḡo jekitpit je'ḡūm cekay itakomaayū be yaoka am. Ikitpit tak jewaḡo je'ḡūm yaoka am. Cebayū dak jekpot je'ḡūm cebe ip yaoka am. Ipotpetayū dak itakoma je'e jebay kay. Jebay je'ḡūm ip cebe yaoka am — io'e. ¹³ — Soat itabut'ūmayū itakoma jījā je'e eykay, eyetabut okay buye. Ipiatpi'ajojom ma'ḡu eybu'u ḡu okay bima, Deus jeydaxijo. Jeydakoy jexeam — io'e.

¹⁴ — Ipararu jījāat epejojo — io'e. — Imōḡpiat pe jeedop—Deus eju kawēnwēnap'a be — io'e. — (Eyetaaybin cuy epesop ijudup coco'ukayū!). Ipararu jījāat iḡo'a be bima, jenapōn cuy ip co'a bicūḡ kay Judéia eipi watwat — io'e. ¹⁵ — Eyduk'a eakiju bima, epeōm ḡu juy eyduk'a be yabeat pum — io'e. ¹⁶ — Eykat pe bima, epeyepit ḡu juy eyduk'a kay eyesay bum — io'e. ¹⁷ — Ixeyū kabia daḡ iba'ore jījā je'e yukreḡayū enapōn ām, je'it mutitinayū enapōn ām tak. ¹⁸ “Thi bima ḡu juy ixeyū eḡudot ipiatpi'ajo an ocewebe,” i juy epe'e Deus pe. ¹⁹ — Ixeyū kabia daḡ soat ipi daḡayū ipiat supi'ajojo jījā. Ibitpi bit ipiat asupi'ajo ḡu Deus pe ipi mubapuk isum — io'e. — Waram pit ibitpi ḡu acesupi'ajo—ixeyū kabia daḡ acā — io'e. ²⁰ — Deus pe ipiatpi'ajojoap kabia mu'ūm'ūm pima, ka'ūma kuka o'jewedaxijo.

Imēnpit: “Pūḡpūḡ kabia acã ipi watwat supi'ajojo,” io'e Deus kuy bima. “Pūḡpūḡ kabia acã,” io'e Deus, taxijo am o'taē'iyū ikukpin cĩcã cexe buye — io'e.

²¹ — Wara'acat je'e eywebe napa ma “Ak'i! Teku Cristo—wuydaxijojo'ukan Deus emunaē,” i. “Ak'i! Goku Cristo,” i dak je'e. Imēn i'e buje, eyetabun ḡu juy epesop ixeyū ekawēn kay — io'e. ²² — Jewexe Deus emunaēhēyū jebapuk, jewexe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū dak. Wuymucoatcoanap ḡubapuk ip Deus emunaēhēyū muḡuykuku ojuy. Deus a'ōbacaap ḡubapuk ip imuḡuykuku ojuy. ²³ Guyjom jajēm ip adeayū muḡuykuku ojuy iap kuy oḡuwēn eywebe. Gebu'i epe'e wekawēn kay ixeyū be eymuḡuykukuap puxim — io'e.

²⁴⁻²⁵ — Ipiatpi'ajojoap kabia kap puje kabi beacat muycemcemap iaruaru je'e — io'e. — Kaxiepiat kaxiepi ḡu je'e. Kabiok je'e. Kaxiamat tak kaxiam ḡu je'e. Kabiok je'e. Kasopta dak ida'at kabi kadiwi — io'e. ²⁶ — Gebuje okop ipi kay. Kabikerereat taḡwi okop. Soat waḡo òn. Wa'ōbacaap kuḡ okop, odipap kuḡ tak. Soat ipi daḡayū je'e “Jesus warara'acat podi ma ya'ōbaca,” i. “Warara'acat podi ma idip,” i je'e ip. “Abu ixē jo'iat? Ka'ūma ma,” i je'e ip — io'e. ²⁷ — Gebuje Deus jekawēn tojtjot'ukayū ḡuju soat taḡwi. Ixeyū ḡuju jemunaēhēyū kay. Jemunaēhēyū ip ḡu'awero soat taḡwi. Kabi daḡwi ixeyū ḡu'awero ip, ipi daḡwi dak — io'e.

Jesus waram jedocap o'ḡuwēn jewēju etaybitbinayū be.

²⁸ — Gbum cuy epesop wajēmap kay figueira'ip kay ḡebum pima — io'e. — Figueira'a bikit cēm puje, “Koato ijasūn ma,” i'e'em eyju, dup cēm pima dak — io'e. ²⁹ — Imēnpuxim soat ipi daḡayū ipiatpi'ajojom pima, “Gaxīn ma Jesus jajēm,” i juy epe'e — io'e. ³⁰ — Gasūayū'in iboap coco ip je'ū awap. Gbum cuy epesop iboap kay! — io'e. ³¹ — Kabi i'ūm, ipi dak. Wekawēn pit i'ūm ḡu. Wekawēn kayayū bit soat em jeedop — io'e.

Imēn Jesus o'jekawēn jewēju etaybitbinayū eju.

³² — Itaybit ḡu ip wajēmap kabiam, ipiatpi'ajoap kabiam tak — io'e. — Deus ekawēn tojtjot'ukayū itaybit ḡu ibo kabiam. Òn Deus ipot. Òn tak wetaybit ḡu ibo kabiam. Webay acã itaybit — io'e. ³³ — Eyetaybit ḡu puje oajēm iam. Imēneju epejowiwi juy aḡ. Wajēmap wiwim cĩcã juy epesop — io'e. ³⁴ — Wajēmap kariwa epicat puxim — io'e. — Kariwa o'jēm jeduk'a bewi. “Ijoce ma epesop,” io'e jebuywatwat'ukayū be — io'e. — “Epeyekapik oka be,” io'e cebe ip — io'e. — Jeduk'a exĩntabi wiwi'ukat pe “Ijoce ma eḡuy warara'acat pe obubut tujupa'umap puxim,” io'e kariwa — io'e. — “Wepicap wiwim cuy epesop,” io'e cebe ip — io'e Jesus. ³⁵ — Ixe kariwa buxim òn tak — io'e. — “Puḡūn paxi waram wekariwa je'pit?” i eyju e'em. Katpuje paxi ocepit. Iximadakpe paxi ocepit. Kabiakay paxi ocepit. Kabia'isu paxi ocepit. Eyetaybit ḡu pūḡūn ocepit iam — io'e. ³⁶ — Imēnpuye juy epejowiwi aḡ. Ocepicap wiwim cuy epesop. Obu'u jĩjã eyxen ma eydobuxik am wepit puje! — io'e. ³⁷ — “Epejowiwi juy aḡ,” i òn e'em soat pe. “Epejowiwi juy aḡ,” i òn e'em eywebe dak — io'e Jesus jewēju etaybitbinayū be.

14

¹ Xepxep kabia peta e awap cekay itakomaayū Jesus daomūn ojuy ip—Páscoa epeta e awap. Ixe epeta bima Judeuyū pão'a o'o'uk ip osodop—yamuyuhuhaptōmtēm'ūmat'a. Ijop epeta muḡēḡēm pima apēn Deus wuydobuyū'ūm'ūm o'tujujēm Egito eipi bewi iap kay ḡebum'uk ip osodop. Iba'arēm Jesus daomūn ojuy ip. Paīyū kukukayū Jesus aoka ojuy osodop ip, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak. Jesus kay itakoma osodop ip.

² — Petatam pima bit Jesus ataomūn ḡu adeayū be wuyaokaap puxim — io'e ip jewewebe.

³ Jesus Betânia ka be osunuy. Simão duk'a be osunuy—ierep tūibit tuk'a be. Jekōnkōn pima ayacat oajēm Jesus kay. Timūn'a kuḡ oajēm—wita'a muḡēḡē'a kuḡ. (Wita'a butet alabastro i osunuy). Tide'oati otinuy ya be. (Tide'oati butet nardo i osunuy). Judeuy'u ce'ūat mude'o'o'uk ip osodop nardodim. Tideiboḡ cĩcã otinuy. Ayacat oajēm Jesus kay.

Timũn'a ũ o'su'ũkaka. Tide'o'ati o'tidi Jesus a be Jesus ikukpin cĩcã cexe buye. ⁴ Iboceayũ bit pũḡpũḡ itakoma o'e ayacat kay ixē o'tidi buye.

— Ak'i! Etidi! — io'e ip. — Etimukereren — io'e ip ayacat pe. ⁵ — Tide'o'ati deida buje, kajuk teiboḡ ejat! Ade kuka juk dinheiro isurũḡat ejat prata muḡẽḡẽ — io'e ip. — 300 be kuka juk ejat! Tadaybotbocayũ be kuka juk dinheiro eḡũm — io'e ip cebe.

Ya'õpuruḡ ip ayacat o'ḡukorẽm o'timukereren puye.

⁶ — Åḡ jeenuy ayacat jekpiwan — Jesus pit o'e. — Epeḡukorẽm ḡu juy — io'e. — Cekaykay ḡu! Xipacan ma teku o'e owebe! — io'e. ⁷ — Tadaybotbocayũ soat em ma eyxe — io'e. — Eybikuy bima, ixeyũ buywan put eywebe. Ōn pit soat em ḡu oḡuy eyxe. Soat em ḡu xipacan ey'e but owebe — io'e. ⁸ — Ite ayacat tide'o'ati kuḡ osunuy. Tiũm put owebe. Ojebit o'ḡude'on, oje'ũ ḡu buk ma'ḡu. Wetabẽḡ pima ma kuy omude'on okot awap — io'e. ⁹ — Okay itabucayũ kawẽn idipat ḡuwẽnuwẽn soat kaka daḡ. Apẽn ite ayacat o'tidi wa be iap ḡuwẽnuwẽn tak ip soat kaka daḡ. Soat ka watwat ḡebum je'e apẽn ixē o'e iap kay. Gebum cuy epesop iboap kay — io'e Jesus.

¹⁰ Gebuje Judas Iscariotes o'ju paĩyũ kukukayũ kay.

— Jesus cuy oḡũm eywebe yaoka am — io'e cebe ip.

Ixe Judas Iscariotes 12 beayũ'in osunuy.

¹¹ Ixe ekawẽn co buje, icokcok cĩcã o'e ip paĩyũ kukukayũ.

— Dinheiro juy oceḡũm ewebe iũmapteim — io'e ip Judas pe.

Imẽnpuye “Ḡasũ du Jesus ũm put owebe paĩyũ kukukayũ be?” i'e'em jewebe ma oeku. Cekay itakomaayũ be Jesus ũmap kudadam oeku.

¹² Jesus o'jekõn jewēju etaybitbinayũ eju Páscoa epeta bima. Páscoa epeta bima Judeuyũ ovelha aokaka'uk osodop ip—koapat kabia bima. Soat ip pã'o'a o'o'uk osodop—yamuyuhuhuptõmtẽm'ũmat'a. Ixe kabia be ceweju etaybitbinayũ o'jekawẽn Jesus eju.

— Poce wuyxan oceḡuḡẽ Páscoa epeta be i'o am? — io'e ip.

¹³ Gebuje Jesus xepxepayũ o'ḡuju Jerusalém ka kay jewēju etaybitbinayũ.

— Epeju juy ikaboḡatka be — io'e cebe ip. — Aḡokatkat epetobuxik—idibi mũn'a kuḡat. Ceweju juy epeju — io'e. ¹⁴ — Uk'a be iõm puje, epeõm cuy ceweju — io'e cebe ip. — “Ocekariwa e'em: ‘Apu'a be juy oceḡõn Páscoa kabia oweju etaybitbinayũ eju?’ i,” i juy epe'e iḡo duk'a iwat pe — io'e Jesus. ¹⁵ — Ixe jeduk'a yabimubapuk eywebe—umat'abi, yabiboḡat'abi — io'e. — Kuy mesa kake iḡo'abi be, abikbikap tak. Soat ixipan je'e kuy — io'e. — Iḡo'abi be ovelha juy epejoyoy wuywebe i'o am Páscoa kabia be — io'e.

— Ha'a — io'e ip.

¹⁶ Gebuje ceweju etaybitbinayũ o'ju ikaboḡatka be. Soat o'tobuxik ip apẽn cuk cebe ip Jesus o'e iap taḡ. Iḡo'a be ovelha ip o'joyoy Páscoa kabia be i'o am.

¹⁷ Kabioḡ pima Jesus oajẽm iḡo'a be jewēju etaybitbinayũ eju—12 beayũ eju. Oabik ip mesa akokoreren. ¹⁸ Jekõnkõn pima Jesus o'jekawẽn ceweju ip.

— Icẽmãn õn e'em eywebe — io'e. — Pũḡ ey'in oũm okay itakomaayũ be waoka am—oweju jekõnkõnat ma — io'e.

¹⁹ Iḡuycũḡcũḡ o'e ip.

— Ōn xe'e? — io'e'e ip pũḡpũḡpũḡ.

²⁰ — Pũḡ eyju'in — io'e Jesus. — Oweju prato be pã'o'a o'yamuerepiat ma — io'e. ²¹ — Soat waḡo õn. Apẽn oje'ũ iaptup taḡ oje'ũ—Deus ekawẽntup taḡ — io'e. — Karem ḡu ipiat supi'ajo oũmat pit. Xipat kuka adi a'ḡu ixē bit o'jebapuk'ũma — io'e Jesus.

²² — We'ũap kay ḡebum cuy epesop — io'e Jesus cebe ip.

Jekõnkõn o'e jewēju etaybitbinayũ eju. Jekõnkõn pima Jesus pã'o'a o'yabu.

— Bay, ên xipat — io'e. — Pã'o'a eyaũm ocewebe — io'e Jesus Deus pe.

O'yamuweka. O'yaũm cebe ip.

— Juku, epeya'o — io'e cebe ip. — Ite ojebit — Jesus o'e. — Pã'o'a muwekaap puxim ip obamupaya — io'e.

²³ Tikõnkõnap o'jat. Uva'abidi o'tinuy tikõnkõnap pe.

— Bay, ên xipat — io'e. — Uva'abidi etiũm ocewebe — io'e Deus pe.

Tikõnkõnap o'gũm cebe ip. Soat ip o'tikõn.

²⁴ — Juku. Epetikõn. Ite odoy — io'e Jesus. — We'ũ buje odoy jedoyekoreren “Adeayũ bewi ikêrêat oju'uk,” io'e Deus puye — io'e. — Imênpuye Deus adeayũ ġuisun. Cũġ ma jeedop ip cexe—Deus xe — io'e. ²⁵ — Icêmãn òn e'em eywebe. Waram ġu otikõn uva'abidi soat ipi watwat Deus a'õ kay kũyjobit'ũm pima. Soat ipi watwat ya'õ kay kũyjobin pima bit, tiisuati otikõn uva'abidi — io'e Jesus. Imên Jesus o'e cebe ip: — We'ũap kay ġebum cuy epesop — i.

²⁶ Gebuje soat ip o'jebibododon Deus kay. Umat'a bewi ip o'kop. O'ju ip co'a bicũġpe—Oliveira dip'a bicũġpe.

²⁷ Oajêm ip Oliveira dip'a bicũġpe. Jesus waram o'jekawên ceweju ip.

Soat eyju operem — io'e. — Epeyenapõn — io'e. — Imên Deus ekawêntup omuwênuwên:

Ovelhayũ kukukat oyaoka, i. Soat ip jepõġpõġ iõhõyũ, i.

Imên Deus ekawêntup omuwênuwên — io'e Jesus. ²⁸ — Imênpit we'ũap tomukadi Deus waram ġuto omutait. Òn ovelha kukukat puxim. Okay itabucayũ ovelhayũ buxim. Oju eywap Galiléia eipi be — io'e.

²⁹ — Soat ip jepere obureyũ. Òn pit jepere ġu — io'e Pedro.

³⁰ — Tapu, icêmãn òn e'em ewebe — io'e Jesus Pedro be. — Ijop exima ma: “Obure ġu teku,” i napa ma ece'e ebapũġ em — io'e. — Xepxep em sapokay ede awap: “Obure ġu teku,” i napa ma ece'e — io'e Jesus.

³¹ — Oce ġu ma buk “Obure ġu teku,” i, eweju waokaap puxim — io'e Pedro. Ya'õpuruġ o'jede. Soat cewejuayũ imên o'e'e.

³² Gebuje o'ju ip kadaihiaptip kay. Kadaihiaptip putet Getsêmani i osunuy.

— Jocebuku epabikbik — io'e Jesus. — Deus eju buk òn jekawên — io'e jeweju etaybitbinayũ be.

³³ Ibocewi Jesus o'ju kawên âm Deus eju. Pedro o'tujowat jeweju, Tiago dak, João dak. Iġuycũġ cĩcã o'e. Yaġuy'ũm o'e ipiatpi'ajoap kay.

³⁴ — Je'ũmayũ jo'i òn oġuycũġap pibun — io'e. — Aġ cuy epesop ijoce — io'e.

³⁵ Bosusu Jesus o'ju. Iboce o'jepo ipi ju jeġuycũġap pibun.

Gebuje o'jekawên Deus eju.

— Bay — io'e. — Odaxijom ece we'ũap puxim, ên odaxijo pin pima — io'e Deus pe. — Ipiat esupi'ajoat ġu owebe — io'e. ³⁶ — Bay — io'e. — Webay ên. Soat iba'ore ġu ewebe. Omuwedem ece ip owebe ipiat'ajoap puxim. Wa'õbi bit we'ũ pin ġu. Ên ebikuy bima bit, oje'ũ — io'e Deus pe.

³⁷ Gebuje ebapũġayũ kay o'jepit—Pedro kay, Tiago kay dak, João kay dak. Ixet ma ip o'tobuxik.

— Simão Pedro — io'e. — Exet ma du? — io'e. — Pũġ hora dak tu aġ pa'ore ewebe?

³⁸ Aġ cuy epesop! — io'e cebe ip ebapũġayũ be. — Xen ġu juy epesop. Deus eju juy epeyekawên eywebe ikêrêat muġêap puxim—eywee Satanás a'õ kay kũyjobicap puxim — io'e. — Eybu'u jĩjã ikêrêat muġê âm. Imênpit ikêrêat epeġuġê eya'õbaca'ũm puye. Imêneju Deus eju juy epeyekawên ixé a'õbacaan kuġ eyeku am — io'e cebe ip.

³⁹ Gebuje bosusu o'ju waram. Kuyat ekawên puxim waram o'jekawên Deus eju.

⁴⁰ Jesus waram o'jepit ebapũġayũ kay. Ixet ip o'tobuxik ma'ġuto. Itaxeebaca o'e ip xet pibun.

— Apên tak Jesus pe acejede? Wuyxexet teku wuydobuxik — io'e ip jewewebe.

⁴¹ Jesus waram o'jepit bosusu. Waram o'jekawên Deus eju. Waram ġuto o'jepit ebapũġayũ kay.

— Eyxet mabuk tu? — io'e cebe ip. — Jebodoydoy mabuk tu eyju? — io'e. — Kuy o'e xexecap! Soat waḡo òn. We'ūap kabia kay òn ajēm — io'e. — Gasū oūm ip ikēřeat mujurūḡrūḡ'ukayū be waoka am. ⁴² Epe'āy! — io'e cebe ip. — Ak'i juy epe'e! Oūmat omuyku! Ga'a atopabijuk ip — io'e.

⁴³⁻⁴⁴ Judas oajēm Jesus kay. Yajēm puje, Jesus kawēnwēn mabuk osunuy jeweju etaybitbinayū eju. Ixe Judas 12 beayū'in osunuy. Jesus eju jekuku'uk osunuy.

— Wuyajēm puje juy owebe yaḡobukōn'ibit cuy epejat — i juk o'e ixe Judas jewejuayū be—Jesus aoka ojuyayū be. — Cem ma juy epetujowat — i juk o'e cebe ip.

Ixe Judas oajēm Jesus kay. Ceweju adeayū oajēm paja kukuḡ, jeba'ip kukuḡ tak. Paīyū kukukayū ixe yū o'ḡuju Jesus daomūn ām, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak, Judeuyū kukukayū dak. ⁴⁵ Yajēm'isum ma Judas o'ju Jesus kay.

— Ocemutaybitbin'ukat! — io'e Jesus pe.

⁴⁶ Judas eju oajēmiayu Jesus o'jat. Cem ma o'taomūn ip. ⁴⁷ Imēnpuye Jesus ejuat jepaja o'ju'uk iyuk pawi. Paīyū kukukayū ebekit ḡuybuikibi o'suḡuybuikibika. O'suḡuybu'uk pajam.

⁴⁸ Gebuje Jesus o'jekawēn oajēmiayu eju.

— Eyju dak epesot odaomūn ām paja kukuḡ, eyba'ip kukuḡ tak ibabikurukat taomūnap puxim — io'e cebe ip. — Ibukurukat ḡu òn pit! — io'e. ⁴⁹ — Ade kabia adi oḡuy eyxe. Imukūyjom'uk cuk adi oḡuy Deus eju kawēnwēnap'a be—yaboḡat'a be — io'e. — Iḡo'a be ḡu bit eyju odaomūn. Kuy bima o'tupmubararak ip Deus ekawēntup apēn ip odaomūn iaptup — io'e. — “Ibabikurukat taomūnap puxim ixe taomūn ip,” i'e'em iḡodup — io'e. — Imēn ma odaomūn ip ḡasū dak — io'e Jesus.

⁵⁰ Gebuje soat ip Jesus o'jepere ceweju etaybitbinayū. Soat ip o'watwat.

⁵¹ Jesus daomūnmūn ip pima aḡokatkat o'ju Jesus nomuju—yaypan'isuat. Jeekabek kuḡ acā oeku. Iekabek o'jat ip Jesus daomūnayū. Yaypan'isuat taomūn ojuy ip. ⁵² Imēnpit jeekabek o'suiwat jedaomūnap puxim. Toti'ūm ma o'jenapōn jeparara pibun.

⁵³⁻⁵⁴ Gebuje taomūn'ibiyū Jesus o'tujowat paīyū kukukat kay.

Wūy ma Pedro o'ju Jesus nomuju jeparara pibun. O'ju paīyū kukukat tuk'a kay. Imēnpit tuk'a naxīnōm pe osunuy. Xik'i osunuy sorarayū parakpe. Jewewewem o'e daxa etako be.

Gebuje paīyū kukukayū o'je'awero ip Judeuyū kukukayū dak, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak. Ixe yū ma ibimāmāayū coco'ukayū osodop ip. O'je'awero ip ibimāmāayū ekawēn cocoap'a be. O'je'awero ip Jesus xipat ḡu iap mubapukap ojuy yaoka am. ⁵⁵ Ibimāmāayū ekawēn coco'ukayū warara'acayū kudadam o'e ip Jesus muymuy am. Ibikuy o'e ip xepxepayū be pūḡ taḡ ma Jesus muy am. Jesus aoka ojuy ip. ⁵⁶ Adeayū napa ma ip Jesus o'yawēḡmukērērērēn. Imēnpit pūḡ taḡ ḡu o'yawēḡmukērērērēn ip—wara'at taḡtaḡtaḡ ma. Jesus muymuy jījā o'e ip. ⁵⁷ Warara'acayū imēn napa ma Jesus o'yawēḡmukērērērēn soat etabutpe.

⁵⁸ — “Ijop'a Deus eju kawēnwēnap'a oyamu'ūm—ijodiat emuamuy'a oyamu'ūm,” i kuy juk o'e ite ma — i napa ma o'e ip. — “Xepxep xet kap puje wara'at'a oyamuy,” i kuy juk o'e ite — io'e ip napa ma. — “Ijodiat emuamuy'am ḡu je'e,” i juk o'e — i napa ma o'e ip. — Imēn ixe ekawēn oceya'ījojo — io'e ip napa ma.

⁵⁹ Imēnpit pūḡ taḡ ḡu ip o'yawēḡmukērērērēn—wara'at taḡtaḡtaḡ ma.

⁶⁰ Ixe yū ekawēn co buje paīyū kukukat o'āy soat wap jekawēn ām Jesus eju.

— Apēnpuye ecede ḡu awēḡmukērērērēnayū kay? — io'e. — Icēm tu ip e'em? — io'e Jesus pe.

⁶¹ Imēnpit Jesus mūḡ ma osunuy. O'jede ḡu.

— Ēn tu Deus emunaē? — io'e. — Soat wuyju e'em: “Ēn xipat cīcā,” i Deus pe. Ixe ipot tu ěn? — io'e Jesus pe.

⁶² — Hm hm — io'e Jesus. — Ixe ipot ma òn — io'e. — Soat waḡo òn — io'e. — Ojojom epe'e. Xik'i oḡuy Deus xe ibaat kadi. Ixe Deus soat podi ma ya'òbacaat. Cexe òn pima ojojom epe'e. Soat kukukan oce ixe eju. Guyjom ijodi waram ojut. Kabikerereat taḡwi okop — io'e Jesus.

⁶³⁻⁶⁴ Iboap co buje paĩyũ kukukat jesay o'ḡuwek jetakoma pibun.

— Tũybe Deus jo'i òn iãn teku e'em — io'e. — Kuy epeya'ĩjojo ixe ekawẽn — io'e. — Warara'acayũ ḡu ajokudada ixe awẽḡ mukẽrẽrẽn ãm. Deus muymuy teku — io'e. — Apẽntak ace'e cebe? — io'e cebe ip.

— Ga'a ayaokaat — io'e ip. — Ikẽrẽat kuḡ teku Deus xe — i napa ma o'e ip ibimãmãayũ ekawẽn coco'ukayũ.

⁶⁵ Jesus o'ḡuxiuxi ip pũḡpũḡ ixeyũ'in jetakoma pibun ma. Jesus o'topamuekabek ip paḡõm. O'yaokaka ip.

— Abu aokakam i ece! — io'e ip iwaywayway am.

Jesus pu buje sorarayũ dak jebum o'yaokaka. Soat taḡ ma o'yaokaka ip.

⁶⁶ Pedro mabuk uk'a daxirõḡ pe bima, paĩyũ kukukat puywatwat'ukat o'ju Pedro kay. Ayacat o'ju cekay. ⁶⁷ Ixe ayacat Pedro o'jojojo jewewewem daxa etako be. O'jeak cĩcã cekay.

— Ën tak mo Jesus eju ejeku—Nazaré ka bewiat eju — io'e Pedro be ayacat.

⁶⁸ — Òn ḡu! Apên ãn e'em? Ixe bure ḡu òn! — i napa ma o'e Pedro.

Ibocewi Pedro o'ju uk'a ekorara exĩntabi be. Sapokay o'jede ḡebu je bit. ⁶⁹ Ixe ibuywatwat'ukat waram Pedro o'jojojo iboce.

— Jesus bure tedaku! — io'e iboceayũ be.

⁷⁰ Imẽnpit Pedro napa ma o'e ḡuto:

— Ite bure ḡu òn — i.

Ibũnbũn pima iboceayũ o'jekawẽn Pedro eju.

— Ocetaybit ãn. Ejojo oceju ceweju. “Ite bure ḡu òn,” i'ũmḡu juy ece! — io'e. — Ën tak Galiléia eipi bewiat! — io'e.

⁷¹ — Dapxi ãn! — i napa ma o'e Pedro. — Ixe bure ḡu òn! Ceweju òn pit oceku ḡu — i napa ma o'e. — Òn icẽmãn e'em'ũm pima, Deus cuy ipiat supi'ajoat owebe — Pedro o'e.

⁷² Sapokay waram o'jede ḡebu je bit. Pedro Jesus a'õ kay o'jeḡebu.

— Ijop exima ma: “Ite bure ḡu òn,” i napa ma ece'e ebapũḡ em — i juk o'e Jesus cebe. — Xepxep em sapokay ede awap: “Ite bure ḡu òn,” i napa ma ece'e — i juk o'e Jesus cebe. Iboap kay o'jeḡebu Pedro. O'jewemuḡuycũḡ cĩcã. O 'tõn.

15

¹ Kabia isum paĩyũ kukukayũ o'je'awero ip, Judeuyũ kukukayũ dak, Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukayũ dak, ibimãmãayũ ekawẽn coco'ukayũ dak. O'je'awero ip jewawẽ ãm apên Jesus aceyaoka iam. Jesus o'subamukirikat ip.

O'tujowat ip Pilatos kay—Judéia eipi kukat kay. Pilatos o'jekawẽn Jesus eju.

² — Ën tu Judeuyũ kukukat? — io'e Pilatos Jesus pe.

— Ën imẽn e'em owebe — io'e Jesus.

³ Jesus o'jomuymuy jĩjã ip Pilatos pe paĩyũ kukukayũ.

⁴ — A'õpicũḡ cuy ece! Emuymuy jĩjã ip — io'e Pilatos Jesus pe. — Apẽnpuye ãn jedem ḡu? — io'e Jesus pe.

⁵ Imẽnpit Jesus mũḡ ma osunuy. Imẽnpuye Pilatos yaḡuyabi'ũm o'e.

— Apẽnpuye mũḡ ma teku e'em? — io'e jewebe ma.

⁶⁻⁷ Aḡokatkat daomũnmũnap'a be osunuy—iecuḡap ebekitkit eju jenopaḡoḡo'ibiyũ xe. Ibutet Barrabás i osunuy. Soat ip cuk wara'acat o'yaoka daomũnmũnap'a beayũ iecuḡap ebekitkit eju jenopaḡoḡõm pima. Páscoa epeta bima iecuḡap pũḡ ma taomũnmũnat mujẽmjẽm'uk osunuy daomũnmũnap'a bewi. Adeayũ emuojuyjuy mujẽmjẽm'uk osunuy.

8-11 Gebuje adeayũ o'je'awero Pilatos xe—iecuḡap xe.

— Ijop epeta bima taomũnmũnat mujẽmjẽm'uk eḡuy — io'e ip. — Pũḡ cuy eḡujẽm ḡasũ dak ocewebe, — io'e ip Pilatos pe.

Paĩyũ kukukayũ itabutkarey o'e ip Jesus kay adeayũ cekay jĩjã buye. Imẽnpuye o'tujowat ip Pilatos pe. Pilatos itaybit osunuy paĩyũ kukukayũ itabutkarey Jesus kay iam. Paĩyũ kukukayũ kuy o'e adeayũ be: — Barrabás cuy epejoojuy Pilatos pe imujẽmã daomũnmũnap'a bewi — i.

— Judeuyũ kukukat mujẽmã pin tu eyju owebe? — io'e Pilatos Judeuyũ be.

— Ap! — io'e ip paĩyũ kukukayũ.

12 — Apẽntak oce ite aḡokatkat pe—Judeuyũ kukukat i eyju e'emat pe? — io'e ma'ḡuto Pilatos adeayũ be.

13 — Esubamupayaat korosa be imuy'ũ ãm — io'e ip.

14 — Apẽnpuye osubamupayaat? Ikẽrẽat o'jukuk ḡu teku—pũḡ em tak ka'ũma! — io'e Pilatos.

Imẽnpit biḡ ma ya'õberen o'jewãwã ip:

— Esubamupayaat korosa be imuy'ũ ãm — i.

15 Imẽnpuye Pilatos Barrabás o'ḡujẽmat daomũnmũnap'a bewi. O'ḡujẽmat adeayũ mucokcokap ojuy. Jesus o'tujowacat sorarayũ be.

— Jesus cuy epeḡupok ixee muḡẽḡẽbum — io'e sorarayũ be. — Epesubamupaya korosa be imuy'ũ ãm — io'e cebe ip.

Imẽn Pilatos o'e adeayũ mucokcokap ojuy.

16 Gebuje sorarayũ Jesus o'tujowat iecuḡap tuk'a kay. Tuk'a eaki be o'tujowat. Warara'acayũ o'takoy ip sorarayũ—jewejuacat'in ma.

— Ga'a ite ma ajowaywayway — io'e ip jebureyũ be.

17 Iwaywayway am iekabek ip o'ḡuõm cebe—ipakpukḡũḡũnat. Widaohobune o'subunemuwakẽn ip yakoreren am. O'jomõḡ ip yakoreren.

18 — Ën ma Judeuyũ kukukat! — io'e ip iwaywayway am. — Warara'acat podi ma ãn a'õbuyxi — io'e ip iwaywayway am.

19 O'yamupãupã ip im. O'ḡuxiuxi ip. O'jẽḡ'aecõḡcõḡ ip cewap iwaywayway am: — Soat podi ma ãn a'õbuyxi — i'e'em cebe. 20 Iwaywaywayap epere buje iekabek o'ju'uk ipakpukḡũḡũnat. Cesay ip waram o'ḡuõm cebe. O'tujujẽm ip uk'a eaki bewi ibamupaya am korosa be imuy'ũ ãm.

21 Tujujẽm pima oajẽm ip aḡokatkat kay. Aḡokatkat ajẽmjẽm o'e koḡũnpi bewi. Ibutet Simão i osunuy. Cirene ka bewiat osunuy. Alexandre ebay osunuy, Rufo ebay dak.

— Korosa juy ejukuk Jesus pe ikukap puxim — io'e sorarayũ ixẽ Simão be.

22 Jesus o'tujowat ip co'a kay. Gólgota i co'a butet osunuy. (Gólgota ce'uat aririt'a iape wuya'õm). Oajẽm ip. 23 Iboceat mirradup o'tupmuwekoy uva'abidi be wuypip-imu'ũmaptim.

— Juku! Etikõn — io'e ip Jesus pe.

— Ap! — io'e bit.

O'tikõn ḡu.

24 Gebuje sorarayũ Jesus o'subamupaya ip korosa be. Tapoa o'jomõḡ ip Jesus bu be, sui be dak. Korosa o'jomõḡ ip ipikũykũy be. Imẽn ma o'subamupaya ip. Karatũḡ'a buximat'a ip o'yamuju ipi ju—yabararukat'a. O'yamuju ip Jesus esay bu am. Imẽn Jesus esay o'ḡu'ẽ'ẽ'ẽ ip jewewedaḡ. 25 Kaxi jeum pima Jesus o'subamupaya ip korosa be—9 hora bima.

26 — “Apẽnpuye dak o'subamupaya ip imuy'ũ ãm?” i je'e ip kapkapayũ — io'e Pilatos jewebe ma.

Imẽnpuye o'tupmubararakat apẽnpuye o'subamupaya ip iaptup. “Judeuyũ kukukat teku” iaptup o'tupmubararakat Pilatos. O'tupmõḡ ip korosa be Jesus abi ase. 27 Jesus

pa mupayapayam pima xepxep ibukurukayũ dak o'subamupaya ip wara'at korosa be. Pũğ ma Jesus pa'at kadi osunuy. Wara'at iba'ũğat kadi osunuy. ²⁸ Deus ekawẽn tup o'tupmubararak ip kuyje. Imẽn e'em ibodup:

Ikērēat mujurũğrũğ'ukat kukap puxim ixē dak o'jukuk ip, i. Jesus pa o'subamupaya ip ijoptup ekawẽn tağ.

²⁹ Gebuje korosa etako dağ kapkapayũ Jesus muymuy o'e. Jesus o'jowaywayway jĩã ip.

— “Deus eju kawẽnwẽnap'a oyamu'ũm—yaboğat'a,” i juk ece — io'e ip cebe. — “Xepxep xet kap puje, wara'at'a oyamuy,” i juk ece — io'e ip Jesus pe iwaywayway am. ³⁰ — Ecedaxijo juy! Etabitbit pima juy korosa ejuwi ekop e'ũap puxim — io'e ip cebe iwaywayway am.

³¹ Imẽn puxim paĩyũ kukukayũ dak Jesus o'jowaywayway jeweweju ma ip, Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukayũ dak.

— Teku warara'acayũ daxijojo'uk osunuy. Imẽn pit jewedaxijo ba'ore je'ũap puxim — io'e ip jewewebe. ³² — Teku juk o'e: “Deus emunaẽ õn,” i, “Judeuyũ kukukat õn,” i dak — i napa ma o'e ip. — Teku Deus emunaẽ bima, juy je'kop korosa ejuwi je'ũap puxim — io'e ip. — Ikop puje, bit kuka wuyetabut ace'e cekay — io'e ip jewewebe.

Ceweju ibamupaya'ibiyũ dak Jesus o'jomuymuy jĩã ibukurukayũ.

³³ Kaxi wuyase bima kabiok o'e soat tağ Judéia eipi dağ. Ibun ma kabiok oeku. Ebağũğ hora bun kabiok oeku.

³⁴ Katpuje Jesus o'jewãwã ya'õberen.

— Eloí, eloí, lemá sabactani? — io'e ja'õm.

(Ijop ekawẽn, Deus, Deus, apẽn puye ãn opere iape wuya'õm).

³⁵ Iboap o'ya'ĩjojo ip iboceayũ.

— Eya'õpicũğcũğ cuy epesop! Elias nomuwãwãm teku! — io'e ip, xipan ğu ip o'jekũyjo buye.

³⁶ Iboceat o'jedau idibi bubuap munopapũn ãm uva'abidim—tideiboğ'ũmati. Ixe dak idibi bubuap o'jomõğ ip'abi be.

Gebuje o'yopmuyu Jesus pe timutitit am.

— Mẽn puk! — io'e. — Omuy paxi Elias imukop am korosa ejuwi — io'e.

³⁷ Jesus o'jewãwã ya'õberen. Poğ. Oe'ũ. ³⁸ Pağo Deus eju kawẽnwẽnap'a be osunuy—yaboğat'a be—uk'a exĩtabi nomudip epa'go. Jekpiwan ma ixē pağo o'jewek Jesus e'ũ buje. O'jewek kabi kadi wi ipi kay. ³⁹ 100 be sorarayũ kukat cũğ'i osunuy Jesus wap. Apẽn Jesus oe'ũiap o'jojojo.

— Icemãn ite'ũm Deus ipot osunuy — io'e.

⁴⁰ Jesus korosa eju bima, aoyũ dak iboce ijojom osodop. Wũy wi ip ijojom osodop—Jesus cocom. Ixeyũ aoyũ parakpe ebağũğ aoyũ osodop ip. Ibũrũ ma ip osodop: Maria Madalena, Salomé, wara'at Maria dak. Wara'at Maria José xi osunuy—Tiago xi dak—yaypan'isuat xi. ⁴¹ Ixeyũ aoyũ Jesus eju oekuku Galiléia eipi dağ pima. Ibuywatan oekuku ip. Ade warara'acayũ aoyũ dak osodop ip korosa xe. Jerusalém ka be oajẽm ip ceweju kuy bima. Soat ip Jesus kay jeakağ osodop.

⁴² Katpuje jĩã o'e. Kuyaje Sábado je'e—Judeuyũ xe jebodoydoyap kabia. Kabiogkabiog'i bima jexat tata'uk ip osodop Judeuyũ Sábado bima jekapikap puxim.

⁴³ Kabiogkabiog'i bima José o'ju Pilatos kay. Ixe José Arimatéia ka bewiat osunuy. Ixe ibimãmãayũ ekawẽn coco'ukat osunuy. Ya'õbuyxi jĩã dak osunuy soat xe. Deus pe soat kukukan iap wiwim osunuy. Iparara'ũm o'ju Pilatos kay. Oajẽm.

— Jesus'ũm jebit mukop pin oce — io'e Pilatos pe.

⁴⁴ — Kuy du ixē'ũm oe'ũ? — io'e Pilatos. Imẽn puye 100 be sorarayũ kukat o'tomuwã.

— Kuy ma du oe'ũ Jesus? — io'e sorarayũ kukukat pe.

⁴⁵ — Hm hm. Kuy ma — io'e sorarayũ kukukat.

— Ha'a — io'e José be. — Ijebit cuy eḡukop — io'e.

⁴⁶ Gebuje José Jesus'ũm jebit o'ḡukop korosa ejuwi. Kuy juk paḡo o'jat—xipacat—irucat. Ijebit o'ḡukabekbek ixem paḡõm. O'jomõḡ witabikũy be.

Wita'a yabo'gat'a o'yamuypen witabikũy nomudip'am. ⁴⁷ Xepxep Mariayũ osodop iboce. Maria Madalena iboce osunuy. Wara'at Maria José xi osunuy—yaypan'isusu xi. Poce Jesus'ũm jebit o'jomõḡ ip iap o' jojojo ip.

16

¹ Sábado jebodoydoyap kabia Judeuyũ xe. Kaxi at puje, waram ip jekapikipiḡ ma'ḡuto.

Kaxi at puje ebapũḡ aoyũ tide'oati o'tibu. O'tibu ip Jesus'ũm jebit mude'on am. Ebapũḡ aoyũ o'ju: Maria Madalena, Salomé dak, wara'at Maria dak—Tiago xi. Ixeyũ ebapũḡayũ o'ju.

² Domingo bima o'ju ip witabikũy kay—kabia'isum ma—kaxi jẽm'isum ma.

³ — Abu wita'a uḡ ocewebe—witabikũy nomudip'a? — io'e ip jewewebe.

⁴ Imẽn o'jekawẽn ip ikũynomudip'a yaboḡ cĩcã buye. O'jeak ip witabikũy kay. Kuy wita'a yawede o'yadobuxik ip. ⁵ Oõm ip witabikũy be. Deus xewiat o'jojojo ip—yaypan isuat. Xik'i osunuy iba'at kadi. Cesay irut cĩcã osunuy.

Gebuje o'jewetakaka ip aoyũ.

⁶ — Epeyekuy ḡu! — io'e cebe ip. — Wetaybit Jesus kudadam eyju iam. Nazaré ka bewiat kudadam eyju—korosa be ibamupaya'ibit kudadam — io'e. — Ijoce ḡu opop. Kuy o'jetait waram — io'e. — Ak epe'e topap kay. Topap acã — io'e. ⁷ — Epeju juy ḡasũ bit — io'e aoyũ be. — Ceweju etaybitbin oekuku'iaiyũ juy epeḡukũyjo — io'e. — Pedro dak cuy epeḡukũyjo. “Kuy o'jetait waram,” i juy epe'e cebe ip. “Cum eywap Galiléia eipi kay,” i juy epe'e cebe ip — io'e. — “Iboce ma epetobuxik apẽn ixexeyũ kuy o'e eywebe iap taḡ,” i juy epe'e cebe ip — io'e. — “Waram o'jetait'iat cuy epetobuxik,” i juy epe'e cebe ip — io'e—yaypan'isuat o'e.

⁸ Gebuje o'jẽm ip. Owatwat ip witabikũy bewi jeparara pibun. Ikarabakbak o'e ip jeparara pibun. Kabi bewiat ekawẽn o'ḡuwẽn ḡu ip warara'acayũ be iparara jĩjã ip puye.

⁹ Jesus waram o'jetait kabi'isum. Waram o'jetait Domingo bima. Koam o'jebapuk Maria Madalena kay—kuy bima cebewi 7 be ibiõḡbuk kẽrẽayũ o'ḡujẽmiat kay. ¹⁰⁻¹¹ Jesus eju oekukuiayũ wawa o'e iḡuykitkit ip Jesus kay buye. Wawa ip pima Maria Madalena o'ju ixeyũ mukũyjom.

— Wuyekariwa waram o'jetait! — io'e cebe ip. — O'jebapuk okay. Ojojojo — io'e Maria.

Imẽnpit itabut'ũm o'e ip Maria ekawẽn kay.

— Dapxi ẽn — io'e ip Maria be.

¹² Guyjom Jesus o'jebapuk xepxepayũ kay. Iwarun ma o'jebapuk cekay ip. O'jebapuk cekay ip cucum pima koḡũnpi be. ¹³ Imẽnpuye ixeyũ o'jepit warara'acayũ kay—jebureyũ kay.

— Wuyekariwa itabẽḡ ma'ḡuto! Ocejajojo! — io'e ip cebe ip.

— Dapxi eyju — io'e ip xepxepayũ be.

Itabut'ũm o'e ip ixeyũ ekawẽn kay.

¹⁴ Guyjom o'jebapuk 11 beayũ kay. Jekõnkõn ip pima, o'jebapuk cekay ip. O'ḡukorẽm ip itabut'ũm puye waram o'jetait iap ekawẽn kay.

— Apẽnpuye eyetabut ḡu okay? — io'e. — Oweju oekukuiayũ kuy o'e eywebe: “Wuyekariwa waram o'jetait,” i — io'e. — Eyetabut ḡu ixeyũ ekawẽn kay. Eybu'u jĩjã eyetabut am waram ocetai iap ekawẽn kay — io'e.

Imẽn ip o'ḡukorẽm.

¹⁵ — Epeju juy soat kaka daḡ — io'e Jesus. — Soat ka daḡayũ be juy kawẽn idipat epeḡuwẽn — io'e. ¹⁶ — Okay itabut pima, jemubatisasanan pima dak, Deus taxijo — io'e. — “Eykerẽ oxe,” i je'e Deus okay itabut'ũmayũ be bit. “Soat em ipiat epesupi'ajo,” i dak

je'e – io'e. ¹⁷ – Deus ja'õbacaap je'ğũm okay itabucayũ be ka'ũma ma ajojoioiap mubapuk am soat etabutpe – io'e. – Iboap a'õbacaam ibiõğbuk kēreayũ ğujēmjēm ip ikuğayũ bewi – io'e. – Warara'acat a'õm jekawēn ip iisuan – io'e. ¹⁸ – Itaybit'ũma puybu tũypiatpu mucay buje, je'ũ ğu ip – io'e. – Itaybit'ũma tipiati kōn puje, je'ũ ğu ip – io'e. – Iwātaxipipiyũ jeje jebu mōğ puje, je'ada ip – io'e Jesus.

¹⁹ Kariwa Jesus imēn o'jekawēn jewēju etaybitbinayũ eju.

Cekawēn epere buje, Deus Jesus o'ğuyu kabi kay. Oabik Deus xe ixē eju soat kukukan.

²⁰ Ibocewi ceweju etaybitbinayũ o'jēm. Soat ka dağ o'ju ip. Kawēn idipat muwēnuwēn oekuku ip. Wuyekariwa Jesus ixeyũ buywatwan osunuy. Soat etabutpe ka'ũma buk ajojoioiap mubapukpuğ oekuku ip ixē a'õbi. Imēneju adeayũ itabut o'e ip ixeyũ ekawēn kay.

JESUS CRISTO MUWĒĠAPTUP LUCAS EMUDUPMUBARARAKTUP

1-2 Teofilo, ěn a'ōbuyxi soat xe ocexe. Ōn ijudup mubararaĝ ewebeaptum—apěn cuk adi Jesus Cristo o'e'e wuyetabutpe iaptup. Kuy bima warara'acayū apěn ixe Jesus Cristo o'e'e iaptup o'tupmubararak. Koap o'jekawěn ip ixe eju oekuku'iaiyū eju ixe e'eap o'jojo'iaiyū eju dak. Ixeyū a'ōbi juk ixe e'eaptup o'tupmubararak ip. ³ Ōn pit cuk oce owebe ma:

— Ōn tak cuy ocekawěn ceweju ip — i. — Soat eju ixeyū ejujuy ocekawěn — i juk oce owebe ma. — “Apěn ixe Jesus o'e'e?” i juy oce cebe ip — i juk oce owebe ma.

Iměnpuye ixeyū eju juk ocekawěn. Soat cuk o'ĝuwěn ip owebe. Ōn tak apěn o'e'e ip iaptup otupmubararak ewebeaptum ĝasū bit, Teófilo. ⁴ Ijudup co buje, ěn tak ece:

— Ixeyū juk adi icěmān omutaybitbin apěn Jesus Cristo o'e'e iam — i.

⁵ Teófilo, koam apěn o'jebapuk Zacarias pe iap o'ĝuwěn ewebe, apěn o'jebapuk itayxi be iap tak. Herodes Judéia eipi watwat kukukat pima, Zacarias itabĕĝ osunuy. Judeuyū epaī osunuy ixe Zacarias. Kapikpik'uk osunuy Abias ebekitkit eju Deus eju kawěnwěnap'a be. Abias ebekitkit tak paīyū osodop ip. Zacarias tayxi Arāo badip osunuy—paīyū kukukat badip. Itayxi butet Isabel i osunuy. ⁶ Ixeyū xepxepayū cūĝ ma ip osodop Deus xe. Kūyjobit ip osodop soat Deus a'ō kay. Deus bikuyap taĝ jekuku'uk ip osodop. ⁷ Bekicat kuĝ ĝu ip osodop, itayxi i'it ta ba'ore buye. Yabut osunuy. Zacarias tak aypa osunuy.

⁸ Gebuje Zacarias o'ju Deus eju kawěnwěnap'a kay—yaboĝat'a kay. Ibo'a be kapikpiĝ osunuy Deus etabixe paī buye. Kapikpiĝ osunuy Abias ebekitkit eju. ⁹ Jebabi daĝ ibadipyū juk Zacarias o'taĕ iōm ām badiat'a be. ¹⁰ Oōm tōmte'oatōm mupik am Deus etabixe. Adeayū dak Deus eju kawěnwěnap'a eakiju ip osodop. Akiju kawěnwěn ip osodop Deus eju, Zacarias badi tōmte'oatōm mupikupiĝ pima.

¹¹ Gebuje Deus ekawěn tojtjt'ukat oajĕm Zacarias kay. Cūĝ'i osunuy tōmte'oatōm mupikupikap'a ba'at kadi—caixa'a jo'iat'a ba'at kadi. ¹² Zacarias yaĝuy'ūm o'e ixe Deus ekawěn tojtjt'ukat co buje. Iparara jĵā o'e.

¹³ Gebuje Deus ekawěn tojtjt'ukat o'jekawěn Zacarias pe.

— Tapu, epararam ĝu juy eĝuy — io'e. — Apěn cuk adi ece cebe iap o'ya'ĵojo Deus — io'e. — Ĝasū ma emumuojuy je'ĝūm ewebe — io'e. — Etayxi ekpon ĝukap. João i juy ibuten je'e — io'e. ¹⁴ — Eycokcoĝ cĭcā ma epesop bekicat kap puje. Adeayū dak icokcok cĭcā je'e eyweju. ¹⁵ Ekpot ya'ōbuyxian je'e Deus xe. Uva'abidi juy idikōn ĝu, wuymuka'o'onapti dak. Ibiōĝbuk xipacat a'ōbi ixe jeku jekap'isum piap — io'e. ¹⁶⁻¹⁷ — Ekpot Judeuyū aĝuymuwarururun je'e ixeyū be Deus kay am, wuykukukat kay am tak. Deus biōĝbuk a'ōbacaap kuĝ ixe jeku Elias ekukuap puxim. Ka'ūma buk ocejojoioiap mubapukpuĝ jeku. Ixe omuyku wuykukukat ajĕm awap. Ixe cebayū aĝuymuwarururun je'e ixeyū be waram ĝuto jebekitkiyū kay am. Ixe Deus a'ō kay'ūmayū aĝuymuwarururun je'e ixeyū be waram ĝuto kawěn icĕmat taĝ jeku am. Ixe ijodiacat ĝubikuy wuykukukat ajĕmap wiwi am — io'e.

Iměn Deus ekawěn tojtjt'ukat o'jekawěn Zacarias pe.

¹⁸ Gebuje Zacarias o'jekawěn Deus ekawěn tojtjt'ukat pe.

— Iba'ore ma owebe okpotpet am — io'e. — Kuy aypa oce. Otayxi dak yabut kuy — io'e.

¹⁹ — Gabriel i obutet — io'e. — Deus etabixe cūĝ'i ōn nuynuy. Deus ma omudot jekawěn ām eweju. Ixe omudot iboap awĕĝ muwěn ām ewebe—yawĕĝ tipatawĕĝ muwěn ām ewebe. ²⁰ Ĕn pit etabut ĝu wa'ō kay — io'e. — Iměnpuye ekōmbicaca ecesūy. Ede ba'ore

ecesũy. Wekawẽn tag cebapuk puje bit, waram ġuto ede but ece'e. Soat ma je'bapuk ixe kabia be apẽn õn e'em ewebe iap tag — io'e.

²¹ Adeayũ dak Deus eju kawẽnwẽnap'a bewi Zacarias jẽmap wiwim ip osodop.

— Apẽnpuye dak Zacariasibun cĩcã Deus eju kawẽnwẽnap'a be? — io'e ip jewewebe kakijuayũ.

²² Gebuje Zacarias oajẽm akijuayũ kay. Cekawẽn pa'ore o'e cebe ip. Imẽnpuye itaybit ip o'e Deus eju kawẽnwẽnap'a be bima Zacarias jexey jo'iat o'jojajo iam. Jekawẽn ojuy akijuayũ eju. Cekawẽn pa'ore bit o'e. Imẽnpuye jebum acã o'jekawẽn ceweju ip.

²³ Deus eju kawẽnwẽnap'a be jekapikap epere buje, Zacarias o'jepit jeduk'a kay.

²⁴ Guyjom ma itayxi o'yukreġ—Isabel. Pũġpõġbi kaxi jeduk'a be ma osunuy Isabel.

²⁵ — Okukukat xipacat cĩcã oxe! — io'e Isabel. — Koap cuk adi oġuy osũsũn, o'it'et'ũm puye — io'e. — Gasũ bit osũsũn ġu oce o'ukreġ puye — io'e Isabel jewebe ma.

²⁶⁻²⁷ Gebuje Deus jekawẽn tojtjt'ukat o'ġuju yaypan'isuat kay—aġokatkat eju o'jepo ġu'iat kay. O'ġuju cekay Isabel 6 kaxi yukeġ puje. Deus ekawẽn tojtjt'ukat putet Gabriel i osunuy. Oajẽm aġokatkat eju o'jepo ġu'iat kay. Ixe ayacat Galilėia eipi be osunuy. Nazarė ka be osunuy. Maria i ibutet osunuy. Josė wadip osunuy. Josė Davi badip osunuy. ²⁸ Oajẽm Deus ekawẽn tojtjt'ukat Maria kay.

— Tũ'ũ, ecokcoġ cuy eġuy — io'e. — Deus xipacat cĩcãat je'ġũm ewebe. Wuykukukat soat em jekukum eweju — Gabriel o'e.

²⁹ Maria yaġuybabi'ũm o'e cekawẽn co buje.

— Apẽnpuye dak imẽn teku odobededem? — io'e Maria jewebe ma.

³⁰ — Tũ'ũ, epararam ġu juy eġuy — io'e. — Deus xe ekukpin cĩcã — io'e. ³¹ — Je'ukreġ. Aġokatkat eceġukap e'in. Jesus i juy esubuteta — io'e. ³² — Ya'õbuyxian je'e e'it — io'e. — “Deus ipot teku,” i je'e soat ijodiat. “Soat podi ya'õbacaat ipot teku,” i je'e ip. Deus ixe jomuy Judeuyũ kukukan. Kuy bima Davi Judeuyũ kukukat osunuy—Jesus eajot. Imẽnpuxim Jesus Judeuyũ kukukan je'e. ³³ Soat em ma imẽn Jacó naxeġebitbit kukukan jeenuy. Wara'at ġu jomuy ixe dieġ ixeyũ kukukan — Gabriel o'e Maria be.

³⁴ — Apẽn xe'e dak osu'itkap? Ocepo ġu mabuk a'ġu aġokatkat eju — io'e Maria Deus ekawẽn tojtjt'ukat pe.

³⁵ — Ibiõġbuk xipacat jajẽm ekay — io'e. — Je'ukreġ soat podi ma ya'õbacaat a'õbi—Deus a'õbi. Imẽnpuye bekicat ikẽrẽat kuġ ġu je'e. Deus ipon je'e. ³⁶ Gebum cuy eġuy ebadip kay—Isabel kay — io'e. — Ixe Isabel o'yukreġ yabut ma'ġu. Kuy aġokatkat opop yuk pe. “I't ta ba'ore teku,” io'e'e ip kuy bima. Gasũ bit 6 kaxi yukreġ. ³⁷ Ka'ũma ma iba'ore Deus pe — io'e.

³⁸ — Ha'a — Maria o'e. — Deus okukukat. Deus a'õbi soat je'bapuk owebe apẽn ĩn e'em owebe iap tag — Maria o'e. Deus ekawẽn tojtjt'ukat o'jẽm cexewi.

³⁹ Gaxĩn ma Maria o'ju Isabel kay. Dao ma o'ju co'a'uat kapẽn pe. Judėia eipi be o'ju. Isabel ka be o'ju. Jay. Oajẽm. ⁴⁰ Oõm Zacarias duk'a be—Isabel duk'a be. Isabel o'tobede. ⁴¹ Joroh. Isabel ukpeat o'jejoro yuk pe Maria be Isabel dobede buje. Ibiõġbuk xipacat a'õbacaap kuġ osunuy Isabel.

⁴² Gebuje Isabel o'jekawẽn ya'õberen Maria eju.

— Deus xipacat cĩcã! — io'e. — Deus xipacat ũmũm ewebe. Ecokcok soat cokcokap podi ma—aoyũ cokcokap podi ma. “Ĕn xipacat cĩcã,” i je'e adeayũ e'uk peat pe. ⁴³ Deus xipacan e'em owebeam tak! Ĕn okukukat xi. Inaka okay ajẽm, wa'õbuyxi ġu ma'ġu — io'e. ⁴⁴ — Ewebe odobede buje, o'uk peat o'jejoro jecokcok pibun — io'e. ⁴⁵ — “Soat je'bapuk owebe apẽn okukukat e'em owebe iap tag,” i ĩn e'em. Imẽnpuye Deus xipacan e'em owebeam — Isabel o'e.

⁴⁶ Gebuje Maria o'jekawẽn Isabel eju.

— “Wuykukukat soat podi ma xipacat,” i õn e'em — io'e.

⁴⁷ — Ocokcok cĩcã Deus xipan okuġ puye—odaxijojo'ukat xipan okuġ puye — io'e.

- 48 — Ixe acã okukukat. Odadaybot ma dak. Imēnpit ixe soat em aḡ okay — Maria o'e. — “Deus xipacan ixe ayacat o'jukuk,” i je'e soat ka watwat omuwēnuwēn — io'e. — Gasū imēn je'e ip, ḡuyjom tak — io'e.
- 49 — Ixe ka'ūma buk ocejojoioiap o'ḡubapuk owebe. Soat podi ma ixe ya'ōbaca — io'e. — Ibuyxim cuy ibutet ajukuk — io'e.
- 50 — Deus itabotaidabotbot cīcā ibuyxim jekukayū kay. Wuydobuyū'ūm'ūm kay itabotaidabotbot cīcā osunuy. Gasūayū kay dak itabotaidabotbot—soat kay. Guyjomayū kay dak itabotaidabotbon jeedop — io'e.
- 51 — Deus ja'ōbacaap o'ḡubapukpuk. Yoboḡan pinayū o'ḡuypōḡpōḡ. Ixeyū e'eap o'ḡu'ūm — io'e.
- 52 — Ika kukukayū o'ḡujēm jenuyap pewi. Ya'ōbuyxi'ūmayūm o'e ip. Ya'ōbuyxi'ūmayū o'jomuy ixeyū nuyap pe. Ya'ōbuyxiayūm o'e ip — io'e.
- 53 — Tadaybotbocayū be xipat cīcāat o'ḡūmḡūm. Soat kuḡ ip o'e. Ibutet adeayū bit ibuipuk o'ḡujēmjem — io'e.
- 54 — Ixe Israel naxeḡebitbit o'subuywatwan cīcā—ja'ō kay kūyjobicayū o'subuywatwan cīcā. Xipan wuydobuyū'ūm'ūm o'jukukuk apēn cuk adī o'e'e iap taḡ — io'e.
- 55 — Xipan wuydobuyū'ūm'ūm o'jukukuk—Abraão'ūm o'jukukuk, ce-naxeḡebitbit'ūm'ūm tak o'jukukuk. Ja'ō daḡ soat em ḡebum osunuy ixeyū kay. Soat em ixe ḡebum osunuy ixeyū kay xipan ikuk am — io'e—Maria o'e.
- 56 Ebapūḡ kaxi Maria Isabel xe osunuy.
Ibocewi o'jepit jeduk'a be.
- 57 Ija kaxi ajēm puje, Isabel o'su'itkap aḡokatkat.
- 58-59 Bekicat 8 kabia bima ibadipyū oajēm ixe duk'a xeyū dak. Oajēm ip ikap'isuat taypu'aḡobixeedakat am “Deus ebekit teku” i'e am. Soat ibadipyū icokcok cīcā o'e ip.
— Deus xipan cīcā ija xi o'jukuk — io'e ip. Ibutetaat ojuy ip.
— Zacarias i juy asubutetaat cebay butet kadin ma — io'e ip jewewebe.
- 60 — Ap! — ixi bit o'e. — Ibo ḡu je'e ibutet—João i acã — io'e ixi.
- 61 — Ebadipyū butet João i'ūmḡu — io'e ip ixi be.
- 62 Gebuje o'jekawēn ip cebay eju.
— Apēn ekpot puten je'e? — io'e ip cebay be.
- Jebum acã o'jekawēn cebay, cekawēn pa'ore buye. ⁶³ “Taperadup cuy etupūm owebe” iape, cebay o'e jebum cebe ip. O'tupūm ip cebe.
- Ibocewi o'tupmubararak cebay. Ibutet João i iaptup o'tupmubararak. Soat ip itabēḡbēḡ o'e ijojom. Zacarias i cebay je'e tūybe iān o'e ip.
- 64 Cebay cekawēn put o'e ḡebuje bit. Xipan o'jekawēn ḡuto.
— Deus xipat cīcā — io'e. — Ka'ūma ma ixe jo'iat ya'ōbuyxiat — io'e.
- 65 Imēneju yaḡuybabi'ūm o'e ip tuk'a xeyū. João kapap awēḡ o'yawēḡmuwēnuwēn ip soat ka daḡ—Judéia eipi daḡ, co'a'uat kapēn taḡ tak. ⁶⁶ O'yawēḡtobuxik'iaiyū jewaḡuydadam ip osodop João kapap awēḡ kay.
— Apēn xe'e je'e ite bekicat yaypan pima? — io'e ip jewewebe. Imēn o'jekawēn ip, João Deus a'ōbacaap kuḡ oeku buye.
- 67 Gebuje Zacarias apēn ḡuyjom je'bapuk iap o'ḡuwēn—ikap'isuat ebay. Iboap o'ḡuwēn Ibiōḡbuk xipacat a'ōbi.
- 68 — Ga'a ace Deus pe “Ka'ūmḡu ejo'iat,” i. Ixe Deus kay itabut ip osodop Israel naxeḡebitbit. Jebekitkiyū o'subuywan. Jebekitkiyū o'taxijo — io'e.
- 69 — Deus wuydaxijojo'ukat o'ḡudot wuykay. Ya'ōbacaat o'ḡudot wuykay. Wuydaxijojo'ukat Davi naxeḡebit—Deus a'ō kay kūyjobicat naxeḡebit — io'e.
- 70 — Ixe wuydaxijojo'ukat ya'ōbacat jījā. Ka'ūma ma ixe jo'i ya'ōbaca. Imēnpuxim kuyje Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū o'e'e Deus a'ōbi—soat taḡ iisuyū o'e'e — io'e.

- 71 – “Deus wuydaxijo wuykay itakomaayũ be wuyaokaap puxim. Ixe wuykay'ũmayũ a'õbacaap ġu'ũm ixeyũ be wuyaokaap puxim,” i'e'e'uk osodop ip – io'e Zacarias.
- 72 – Deus itabotaidabotbot osunuy wuydobuyũ'ũm'ũm kay apẽn kuy o'e'e iap tağ. “Wekawẽn tağ oce,” io'e Deus. Jekawẽn tağ o'e'e soat em ma. Cekawẽnkêrê ġu osunuy—cekawẽntip cĩcã – io'e.
- 73 – Ixe o'jekawẽn wuydobu'ũm eju—Abraão'ũm eju. “Jedaxijo õn ekay itakomaayũ bewi; ebekitkiyũ dak otaxijo,” io'e Abraão be – io'e.
- 74 – “Jeybuywan õn eypararam ġu kapik am owebeam,” io'e Abraão be – io'e.
- 75 – “Cũğ ma epesop oxe,” io'e. “Ikêrêat kuğ ġu epesop oxe,” io'e. “Soat em epesop oxe eyetait,” io'e. Ixe o'e apẽn cuk adi o'e'e iap tağ – io'e Zacarias.
- 76 – Bekit – Zacarias o'e jekpot pe—ikap'isuat pe – Wuykukukat wap eceju soat muxipan am ixex mudot am. Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukan ece'e—soat podi ma ya'õbacaat ekawẽn muwẽnuwẽn'ukan – io'e.
- 77 – Adeayũ be ece'e “Deus ikêrêat ju'uk eywebewi,” i. “Deus jeydaxijo,” i ece'e cebe ip – io'e Zacarias.
- 78 – Imẽn Deus itabotaidabotbot cĩcã wuykay. Yukpiceğê ġu wuykay. Wuydaxijojap kabia jajêm ixex a'õbi. Ixe jajêm kabia buxim.
- 79 – Ixe kabiok pe jekuku'ukat puximayũ ġukabia. Je'ũap puxim ipararaayũ ġukabia. Ixe wuymutaybitbin je'e wuywebe xipan jewewekuk am. Kaba'ũm acesop wuyewewegu.
- Imẽnegu adeayũ je'e ewebe: “Ën Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat,” – io'e ikap'isuat ebay.

Imẽn Zacarias apẽn ġuyjom je'bapuk iap o'ğuwẽn Deus a'õbi.

⁸⁰ Bekicat o'yaypan. Kũyjobit osunuy Deus a'õ kay. Uk'a'ũmat pe osunuy Judeuyũ kay jeju'ũm pima—Judeuyũ mutaybitbin'ũm pima.

2

¹ Ixeyũ kabia be Augusto cartadup o'tupmubararak—soat ka kukat. O'tupmuju soat pe jebekitkiyũ be. Bekitkit, eykapap ka kay juy epeju eybutet mubararak am taperadup pe i'eaptup o'tupmuju. ² Ka'ũma ma iğo eipi watwat o'ğuweğũn ijoptup muju awap. Jebekitkit o'ğuweğẽğat Cirênio Síria eipi watwat kukat pima. ³ Imẽnpuye soat ixex ebekitkit o'ju jebutet mubararak am taperadup pe. Jekapap ka be ip o'ju.

⁴ Imẽnpuye José dak o'jêm Galilía eipi bewi—Nazaré ka bewi. O'ju Judía eipi be—Belém ka be—Davi osunuyiat ka be. Ixe José o'ju Davi diwat osunuy buye. ⁵ O'ju jebutet mubararak am Maria eju—jetayxi eju. Maria yukreğ osunuy. ⁶ Ixeyũ Belém ka be bima, Maria o'yukpasuk.

⁷ Gebuje Maria o'su'itkap koapat—ağokatkat. Ikap'isuat o'yamuekabek pağõm. O'ğuyxet biopak xat mũn pe—cucuayũ nuyap'a be topap'ũm puye.

⁸⁻⁹ Kabi bewi Deus ekawẽn tojotjot'ukat tak o'kop ovelha kukukayũ kay. Koğũnpi be osodop ip Belém ka tẽğ ma. Ovelha kukuğ ip osodop ixex be. Deus o'ğukabia ovelha kukukayũ akokoreren. Iparara jĩjã ip o'e kabia jo buje, idip cĩcã ma'ğu kabia.

¹⁰ Gebuje Deus ekawẽn tojotjot'ukat o'jekawẽn cewegu ip.

– Eypararam ġu juy epesop – io'e. – Kawẽn idipat otojot imuwẽn âm eywebe eymucokcok am. Kawẽn idipat otojot soat pe imuwẽn âm ijodiat pe. ¹¹ Eydaxijojok'ukat o'kap ġasũ. Davi osunuyiat ka be o'kap – io'e. – Soat kukat ixex—ipi dağat kukat. Cristo i ibutet – io'e Deus ekawẽn tojotjot'ukat. ¹² – Ixe ikap'isuat iekabek pağõm. Po'i biopak xat mũn pe. Imẽn õn eymukũyjojom eywebe tobuxik am – io'e cebe ip.

¹³ Gebuje warara'acayũ o'jebapuk kabi kadiwi Deus ekawẽn tojotjot'ukayũ.

– Ka'ũma ma Deus co'iat – io'e ip. – Soat podi ma ixex ya'õbuyxi – io'e ip.

¹⁴ — Ka'ümġu Deus co'iat xipacat — io'e kabi kadiwiayũ. — Kaba'üm jeedop ip soat ijodiacat—Deus emumukupinyũ — io'e ip.

¹⁵ Waram ip o'jeu kabi kay Deus ekawẽn tojtjot'ukayũ.

Cexewi Deus ekawẽn tojtjot'ukayũ cẽm puje, o'jekawẽn ip jeweweju ovelha kukukayũ.

— Ga'a aju — io'e ip. — Belẽm ka kay juy aju — io'e ip. — Apẽn Deus o'e wuywebe iap cuy ajojo — io'e ip jewewebe.

¹⁶ Dao ma ip o'ju.

Oajẽm ip. Ixeyũ dak ikap'isuat o'tobuxik Josẽ eju, Maria eju dak. Po'i osodop biopak xat mũn pe.

¹⁷ Ikap'isuat tobuxik puje, ikapap awẽġ muwẽnuwẽn oekuku ip soat ka daġ. Apẽn Deus ekawẽn tojtjot'ukayũ bekicat kapap o'ġuwẽn cebe ip iap muwẽnuwẽn oekuku ip soat ka daġ. ¹⁸ Itabẽġbẽġ ip o'e cẽm paxi iam o'ya'ĩjoioiayũ ma. ¹⁹ Maria bit soat em ġebum osunuy apẽn je'it o'kap iap kay. Iboap kay jewaġuymuġẽġẽm osunuy. ²⁰ Ovelha kukukayũ o'jepit kogũnpi be.

— Ĕn xipacat cĩcã — io'e ip Deus pe. — Idip cĩcãat ocejojojo — io'e ip. — Idim cuk ĩn ocemukũyjo — io'e ip.

Soat o'tobuxik ip apẽn Deus ekawẽn tojtjot'ukat o'e cebe ip iap taġ. Imẽnpuye:

— Ka'ũma ma ejo'iat xipacat — io'e ip.

²¹ 8 xet kap puje cebaydaap Jesus daypu'aġobuxee o'suxeedakacat Judeuyũ babim. Yukreġ awap Deus ekawẽn tojtjot'ukat o'e Maria be: — Jesus i ibuten je'e — i. Imẽnpuye Jesus i o'subutetaat ip.

²²⁻²³ Gebuje cebaydaap Jesus o'tujowat Jerusalẽm ka kay. Jetayxi eju o'tujowat. O'tujowat ip ikap'isuat mubapuk am paĩ be Moisẽs ekawẽn taġ. Ibararak opop wuykukukat ekawẽntup pe:

Aġokatkat kap puje—koopat kap puje, ixẽ ikap'isuat Deus ebekit ma, i.

Imẽneju cebaydaap Jesus o'tujowat Jerusalẽm kay imubapuk am Deus etabixe Deus eju kawẽnwẽnap'a be. ²⁴⁻³⁰ Imẽn e'em wuykukukat ekawẽntup:

Bekicat kap puje, wũnca juy eġũm paĩ be ixẽ be imupik am Deus etabixe, i. Xepxep pukaso juy eġũm, i. Pukaso kuġ'ũm pima, xepxep coot cuy eġũm, i.

Imẽn e'em wuykukukat ekawẽntup. Imẽneju cebaydaap oajẽm Jerusalẽm ka be ikap'isuat mubapuk am Deus etabixe.

Gebuje Ibiõġbuk xipacat Simeã oõmat Deus eju kawẽnwẽnap'a be—yaboġat'a be. Cebaydaap tak Jesus o'tujuajẽm Deus eju kawẽnwẽnap'a be pukaso ũm ãm paĩ be Moisẽs ekawẽn taġ. Simeã Jesus o'takoy jebakopixirik ceje.

Ixe Simeã Jerusalẽm ka be osunuy. Cũġ cĩcã osunuy Deus xe. Itabut cĩcã osunuy Deus kay. Judeuyũ daxijojo'ukat ajẽmap wiwim osunuy. Ibiõġbuk xipacat ixẽ mutaybitbin'uk osunuy. Ibiõġbuk xipacat o'e Simeã be kuy bima:

— Eje'ũ ġu wuykukukat co'ũm pima—soat taxijo am Deus emunaẽ jo'ũm pima — i.

Gebuje Simeã Deus o'ġuwẽnuwẽn xipan.

— Okukukat — io'e. — Gasũ õn iju jojom — io'e. — Soat taxijo am etaẽiat cocom õn — io'e.

³¹ — Soat etabixe juk etaẽiat cocom õn — io'e. — Gasũ bit we'ũ but ocokcoġ — Simeã o'e. — Ĕn acã okukukat — io'e. — Gasũ õn iju jojom apẽn cuk ece owebe iap taġ — io'e. ³² — Kabiaap puxim je'e ixẽ. Judeu'ũmayũ mutaybitbin je'e — io'e. — Ebekitkiyũ dak kũyjobin jeedop ip warara'acat a'õ kay ġu—ixẽ a'õ kay acã—Israel naxeġebitbiyũ — io'e. — Edipap kuġ jeedop ip — io'e Deus pe.

³³ Cebaydaap, ixi dak itabẽġbẽġ ip osodop Simeã ekawẽn cocom—bekicat muwẽnuwẽnap cocom.

³⁴⁻³⁸ — Xipan cuy ikap'isuat ebayũ ejukuk — Simeã o'e Deus pe.

Gebuje Simeã o'jekawẽn Maria eju—ikap'isuat xi eju.

— A'õpicũğ cuy eğuy — io'e. — Deus cuk ixex bekicat o'taẽ — io'e. — Inaka adeayũ iju kay ġu jĩã je'e Judeuyũ'in. Deus pit ixeyũ ġu'ũm. Ën tak eğuycũğ cĩcã ece'e — io'e. — Ipiat ecesupi'ajo jĩã paja ewebe õmap puxim — Simão o'e Maria be. — Warara'acayũ bit iju kay jĩã je'e. Icockok cĩcã jeedop ip cekay. Deus imẽn adeayũ ağıymubapukpuğ je'e soat pe — io'e Simeão Maria be.

Bekicat ebayũ Deus eju kawẽnwẽnap'a be bima, Ana oajẽm cekay ip. O'jekawẽn Deus eju.

— Bay, ãn xipat cĩcã — io'e Deus pe—Ana o'e.

Ixe Ana bekicat o'kapiap o'ğuwẽn adeayũ be Jerusalém ka watwat pe—Deus jebekitkit taxijoap wiwi'ukayũ be. Ixe Ana Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat osunuy. Fanuel daxit osunuy. Aser diwat osunuy. Yabut cĩcã osunuy. Yaypan'isu bima juk o'jewebumũn. 7 koato jektop xe osunuy. Kuy ma itop'ũm oe'ũ. Ixe Ana 84 koato osunuy ġasũ. Deus eju kawẽnwẽnap'a bewi o'jẽm ġu. Soat em ma iğo'a be nuynuy—kabiam, ixima dağ tak. — Ën xipat cĩcã — i'e'e'uk osunuy Deus pe soat em. Deus eju kawẽnwẽn'uk osunuy. Jekpiwan ma jewemureren'uk osunuy ceweju jekawẽn ojuy.

³⁹ Deus ekawẽn tağ paĩ be bekicat mubapuk epere buje, cebayũ Jesus o'tujupit jeka kay. Nazaré ka kay ip o'jepit—Galiléia eipi be. ⁴⁰ Bekicat o'yaypan. Ibacaan o'e. Jebadipyũ bodi ma itaybican o'e. Deus xipacat ùmũm'uk osunuy cebe.

⁴¹ Jesus ebayũ waram o'ju ip Jerusalém ka kay. Soat em Páscoa epeta be cucu'uk ip osodop Jerusalém ka kay. ⁴² 12 koato bima, Jesus o'ju ġuto jebaydaap, ixi iat eju, peta be cucu'uk puye.

⁴³ Peta epere buje, cebayũ ma o'jepit ip jeka be. Jesus pit o'jecũ Jerusalém ka be. Itaybit ġu ip osodop cecũam. ⁴⁴ Tũybe Jesus wuybadipyũ eju o'jepit iãn o'e ip cebayũ. Jepitpin o'ju ip e dağ jeka kay. O'xet ip e bidase. Jesus o'jokudada ip jebadipyũ dağ, jebureyũ dağ tak. ⁴⁵ Ka'ũmğũ. O'tobuxik ġu ip. Imẽnpuye ikudadam o'jepit ġuto ip Jerusalém ka be. Ebapũğ kabia ikudadam oekuku ip.

⁴⁶ Gebuje Jesus o'tobuxik ip Deus eju kawẽnwẽnap'a be—yaboğat'a be. Xik'i osunuy Moisés ekawẽn Judeuyũ mutaybitbin'ukayũ xe—aypapayũ xe. Cekawẽn cocom osunuy. Kawẽnwẽn osunuy ceweju ip. ⁴⁷ Jesus kay jĩã ip o'e soat cekawẽn cocoayũ, itaybit cĩcã buye, cũğ cĩcã jededem puye dak.

⁴⁸ Jesus tobuxik puje, cebayũ itabẽğbẽğ ip o'e ijojom.

— Tapu — io'e ixi Jesus pe. — Edaobu'u du eğuy jepin? — io'e. — Ocağuybabi'ũm cĩcã ocesop ekudadam—õn, ebaydaap tak — io'e—jekpot pe o'e.

⁴⁹ — Aĩ, apẽnpuye dak okudadam epeku? — io'e. — Eyetaybit ġu du webay duk'a be juy õn iam—Deus eju kawẽnwẽnap'a be? — io'e—jexi be o'e.

⁵⁰ Imẽnpit Jesus ekawẽn iba'arem o'e cexe ip.

⁵¹ Ibocewi o'jepit jebayũ eju Jesus. Oajẽm jeka be—Nazaré ka be. Jebaydaap a'õ kay kũyjobit osunuy. Ixi dak soat em ġebum osunuy apẽn Jesus cuk adi o'e'e cebe iap kay.

⁵² Ixe Jesus tak jebureyũ bodi ma itaybican o'e. O'yaypan. Ikukpin cĩcã osunuy Deus xe, jexeayũ xe dak.

3

1-2 Gebuje Deus o'jekawẽn João Batista eju—Zacarias ipot eju. João uk'a'ũmat pe osunuy.

— Wekawẽn cuy eğuwẽnuwẽn itaybit'ũmayũ be — Deus o'e João be.

O'jekawẽn João eju Tibério Roma ka kukat pima. 15 koato kuy ika kukat osunuy. O'jekawẽn ceweju Põncio Pilatos Judéia eipi kukat pima dak, Herodes Galiléia eipi kukat pima dak, Lisânias Abilene eipi kukat pima dak, Filipe Ituréia eipi kukat pima dak. Ixe Filipe Traconites eipi kukat tak osunuy. Filipe Herodes kitpit osunuy. O'jekawẽn João

eju Anás Judeuyũ epaĩyũ kukukat pima. Caifás tak Judeuyũ epaĩyũ kukukat osunuy.
³ Imēnpuye Jordãodi wãbu dağ oeku João.

Guyjom João Deus ekawēn o'ğuwēnuwēn adeayũ be.

— Eyğuyçũğcũğ cuy epesop ikērēat kuğ puye — io'e cebe ip. — Ikērēat mujurũğrũğap cuy epeyepere — io'e. — Epeyewemubatisasanat cuy — io'e. — Imēn ey'e buje, Deus ikērēat ju'uk eywebewi — io'e. ⁴ — Imēntak e'em Isaiás emudupmubararaktup—Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat emudupmubararaktup:

Ağokatkat jewãwãwãm uk'a'ũmat pe, i. Imēn jewãwãwãm:

Soat e juy epesuemukacũğ wuykukukat ajēmap em, i. Ie juy epesuemudim ceku am, i. ⁵ Kabioreğregat cuy epeğudim, i. Ipiweğũn je'e, i. Co'a dak epeyamuweğũğũn, i. Iebixirik tağ cuy epesuemujēm, i. Wakenat e be epesuemujēm, i. Soat iekērēate iedip cĩcã je'e, i. ⁶ Wuydaxijo am Deus emunaē coco ip soat ijodiatat, i.

Imēn e'em Isaiás emudupmubararaktup — io'e João adeayũ be.

⁷ Imēnpuye adeayũ o'ju João be jemubatisanan.

Gebuje João adeayũ o'ğukũyjo.

— Deus itakoma eykay, ikērēat kuğ cĩcã buye — io'e. — Ipiat supi'ajoat eywebe, ikērēat kuğ puye — io'e. — Eynapõn pa'ore Deus xewi — io'e. ⁸ — Cũğ ma juy epeku kuy ikērēat mujurũğrũğap ocepere iap mubapuk am warara'acayũ be — io'e. — Tũybe Deus ipiat supi'ajoat ğu wuywebe wuyju Abraão naxeğebitbit puye iãn purut eyju e'em — João o'e. — Imēn ğu juy epe'e — io'e. — Iba'ore ğu Deus pe wita'a muwexat am Abraão naxeğebitbiyũm — io'e. ⁹ — Gaxĩn ma o'a kukat jajēm ya'a'e'ũmat'ip takat am yop xik am daxa be — io'e. — Ixe buxim Deus tak ğaxĩn ma ipiat supi'ajoat kũyjobit'ũmayũ be — João o'e.

¹⁰ — Apēntak oce'e ipiat pi'ajoap puxim? — io'e ip João be.

¹¹ — Xepxep eyekabek kuğ pima, pũğ cuy epeğũm ikuğ'ũmat pe — io'e. — Puybit kuğ pima, epeğũ'ē'ē juy ikuğ'ũmat pe — io'e.

¹² Iecuğap peam dinheiro bubu'ukayũ dak oajēm João be jemubatisanan.

— Pãm oceju? Apēntak oce'e? — io'e ip João be.

¹³ — Iecuğap emumubudei bodi ğu juy epejat cebekitkit pewi—ixe emumubudei acã — io'e João.

¹⁴ — Pãm oceju? — io'e ip sorarayũ dak.

— Puyxibun ğu juy dinheiro epejat warara'acat xewi — io'e. — Napa ğu juy epe'e dinheiro bu am warara'acat xewi. Jemãmãmãm ğu juy epesop eyekapikaptei kuğ—eycokcoğ acã — io'e.

¹⁵ Soat ğebum cĩcã o'e ip João ekawēn kay.

— Ite du Deus emunaē soat taxijo am? — io'e ip jewewebe.

¹⁶ Gebuje João o'jekawēn soat pe.

— Õn ma eymubatisasan idibi be — io'e. — Wara'acat pit omuyku. Obodi ma ixe ya'õbuyxi. Soat podi ma ya'õbaca. Õn pit ajo pēğap ğu cebeam? Cedağ ğu kuka oce ixe a'õbuywatwat'ukan, oboğ ğu buye. Õn ma eymubatisasan idibi be. Ixe bit Deus biõğbuk ğuõm eywebe ya'õ dağ eyeku am. Ixe dak ipiat supi'ajoat eywebe cũğ ma eyeku am. ¹⁷ Wuyju taixee xixxiğ tũmũntata mujēm ãm taixee bewi. Tũmũntata muxipanpan wuyju tamũn'a be. Taixee mupikpiğ daxa be. Imēnpuxim Deus kũyjobicayũ muwajejem kũyjobit'ũmayũ xewi. Kũyjobicayũ ixe xe jeedop soat em. Kũyjobit'ũmayũ bit soat em ipiat supi'ajojo — io'e João.

¹⁸ Imēn adeayũ awēwēm oeku João. Kawēn idipat muwēnuwēn oeku.

¹⁹⁻²² Adeayũ mubatisasan epere buje, João Jesus o'ğubatisan.

Gebuje Jesus kay Ibiõğbuk xipacat o'kop. Jesus Deus eju kawēnwēn pima, o'kop. Pukaso jo'i o'kop Ibiõğbuk xipacat.

Gebuje Deus o'jekawēn kabi kadiwi.

— Ën okpocat — io'e. — Ocokcok cĩcã ekay — Deus o'e Jesus pe.

Guyjom Herodes João o'ġuõmat daomũnmũnap'a be. Ixe Herodes Galiléia eipi kukat osunuy. Kuy bima João o'e Herodes pe:

— Cedaġ ġu ewebe ekitpit tayxi bum etayxim—Herodias bum — i. — Ën ikērēat kuġ — io'e Herodes pe.

Herodes ikērēat kukuk'uk osunuy. Waram ikērēat o'jukuk ġasũ dak. João ikērēat o'jukuk ġu. Inaka Herodes João o'ġuõmat daomũnmũnap'a be.

²³ Jesus 30 koato bima ijodiacat mutaybitbin o'e. — Jesus José ipot — io'e'e ip adeayũ. ²⁴ José ebay butet Eli i osunuy. Eli ebay butet Matate i osunuy. Matate ebay butet Levi i osunuy. Levi ebay butet Melqui i osunuy. Melqui ebay butet Janai i osunuy. ²⁵ Janai ebay butet José i osunuy. José ebay butet Matatias i osunuy. Matatias ebay butet Amós i osunuy. Amós ebay butet Naum i osunuy. Naum ebay butet Esli i osunuy. Esli ebay butet Nagai i osunuy. Nagai ebay butet Maate i osunuy. ²⁶ Maate ebay butet Matatias i osunuy. Matatias ebay butet Semei i osunuy. Semei ebay butet José i osunuy. José ebay butet Joda i osunuy. ²⁷ Joda ebay butet Joanã i osunuy. Joanã ebay butet Resa i osunuy. Resa ebay butet Zorobabel i osunuy. Zorobabel ebay butet Salatiel i osunuy. Salatiel ebay butet Neri i osunuy. Neri ebay butet Melqui i osunuy. ²⁸ Melqui ebay butet Adi i osunuy. Adi ebay butet Cosã i osunuy. Cosã ebay butet Elmadão i osunuy. Elmadão ebay butet Ēr i osunuy. ²⁹ Ēr ebay butet Josué i osunuy. Josué ebay butet Eliézer i osunuy. Eliézer ebay butet Jorim i osunuy. Jorim ebay butet Matate i osunuy. Matate ebay butet Levi i osunuy. ³⁰ Levi ebay butet Simeaão i osunuy. Simeaão ebay butet Judá i osunuy. Judá ebay butet José i osunuy. José ebay butet Jonã i osunuy. Jonã ebay butet Eliaquim i osunuy. ³¹ Eliaquim ebay butet Meleá i osunuy. Meleá ebay butet Mená i osunuy. Mená ebay butet Matata i osunuy. Matata ebay butet Natã i osunuy. ³² Natã ebay butet Davi i osunuy. Davi ebay butet Jessé i osunuy. Jessé ebay butet Obede i osunuy. Obede ebay butet Boaz i osunuy. Boaz ebay butet Salá i osunuy. Salá ebay butet Nasson i osunuy. Nasson ebay butet Aminadabe i osunuy. ³³ Aminadabe ebay butet Admim i osunuy. Admim ebay butet Arni i osunuy. Arni ebay butet Esrom i osunuy. Esrom ebay butet Peres i osunuy. Peres ebay butet Judá i osunuy. ³⁴ Judá ebay butet Jacó i osunuy. Jacó ebay butet Isaque i osunuy. Isaque ebay butet Abraão i osunuy. Abraão ebay butet Tera i osunuy. ³⁵ Tera ebay butet Nacor i osunuy. Nacor ebay butet Seruque i osunuy. Seruque ebay butet Ragaú i osunuy. Ragaú ebay butet Faleque i osunuy. Faleque ebay butet Éber i osunuy. Éber ebay butet Sala i osunuy. ³⁶ Sala ebay butet Cainã i osunuy. Cainã ebay butet Arfaxade i osunuy. Arfaxade ebay butet Sem i osunuy. Sem ebay butet Noé i osunuy. Noé ebay butet Lameque i osunuy. ³⁷ Lameque ebay butet Musalém i osunuy. Musalém ebay butet Enoque i osunuy. Enoque ebay butet Jarete i osunuy. Jarete ebay butet Maleleel i osunuy. Maleleel ebay butet Cainã i osunuy. Cainã ebay butet Enos i osunuy. ³⁸ Enos ebay butet Sete i osunuy. Sete ebay butet Adão i osunuy. Adão Deus ipot osunuy, Deus o'ġuġẽ buye.

4

¹ Jordãodi bewi Jesus epit puje, Ibiõġbuk xipacat o'tujowat uk'aũmat pe. Jesus aġuydada'uk osunuy Ibiõġbuk xipacat. ² Uk'aũmat taġ oeku 40 kabia. Jesus Ibiõġbuk xipacat a'õbacaap kuġ osunuy. Ibiõġbuk kērēayũ kukukat tak Jesus o'subuyxijo iboce. Te'e ma ikērēat mujurũġat ojuy Jesus pe iboce. 40 kabia Jesus jekõnkõn ġu osunuy. Ire jĩjã osunuy.

³ Gebuje ibiõġbuk kērēayũ kukukat o'jekawẽn Jesus eju.

— Ën Deus ipot pima, a'õbi ma wita'a juy eyamuwexat pão'am — io'e Jesus pe.

⁴ — Ap! — io'e Jesus. — Imẽn e'em Deus ekawëntup: “Wuyetabẽġ wuyxat o'om puye ġu—Deus wuymutaicin puye acã,” i — io'e.

⁵ Ibocewi ibiõgbuk kërëayũ kukukat Jesus o'tujowat umat pe. Soat eipi o'gubapuk cebe. Dao ma soat eipi dağacat o'gubapuk cebe. Soat ip o'jojojo.

⁶ – Õn cuy emuy soat eipi watwat kukukan – io'e. – Wa'õbi soat eipi watwat kukukan ecesũy – io'e. – “Ën acã ocekekukat,” i je'e ip ewebe – io'e. – Ibutut adeayũ kukukan ecesũy wa'õbi – io'e. – Soat ma iũm put owebe omunaẽ be, soat podi ma õn wa'õbaca buye – io'e napa ma. ⁷ – “Ën xipat,” i ãn e'em owebe bima, soat oğũm ewebe – io'e. – A'õbuyxian ecesũy wa'õbi – io'e Satanás Jesus pe.

⁸ – Ap! – io'e Jesus. – Imẽn e'em Deus ekawëntup: “ ‘Xipat ãn,’ i juy epe'e Deus pe acã,” i. “Deus a'õ kay acã epesop kũyjobin—eykukukat a'õ kay,” i – Jesus o'e Satanás pe.

⁹ Ibocewi o'tujowat Jerusalém ka be. O'jomõğ Deus eju kawënwënap'abi jeje—yaboğat'abi jeje.

– Ën Deus ipot pima, ecewemuy'at ijop'abi jejewi ipi ju – io'e Satanás. ¹⁰ – Imẽn e'em Deus ekawëntup: “Deus jekawën tojtjot'ukayũ ğuju xipan ekuk am,” i. “Ixejũ jedaxijo ewebe xipat'umat ebapukap puxim,” i. ¹¹ “Ixejũ jeak ekay wita'a be eimucakcakap puxim,” i – io'e Satanás.

¹² – Ap! – io'e Jesus. – “Cẽm paxi Deus ja'õ dağ e'em?” i'ũmğju juy epe'e – io'e Jesus.

¹³ Gebuje ibiõgbuk kërëayũ kukukat o'jewede Jesus xewi. O'jẽm cexewi Jesus puyxijo-joap epere buje. Te'e ma Jesus pe ikërëat mujurũğat ojuy. O'jẽm.

– Waram ğuto osubuyxijo jĩjã – io'e jewebe ma ibiõgbuk kërëayũ kukukat—Satanás.

¹⁴ Jesus o'jepit Galiléia eipi kay. Ibiõgbuk xipacat a'õbacaap kuğ oeku. Soat ibo eipi watwat yajẽmap awẽğ o'yawẽğtobuxik.

¹⁵ Gebuje Jesus kawën idipan ip o'ğutaybitbin Deus eju kawënwënap'a be.

– Soat podi ma Jesus xipan wuymutaybitbin – io'e ip ya'ĩjojoayũ. – Ka'ũmğju ixex jo'iat xipacat – io'e ip.

¹⁶ Jesus o'ju jaypanap ka kay—Nazaré ka kay. Jay. Oajẽm. Jebodoydoyap kabia bima Judeuyũ õmõm'uk ip osodop Deus eju kawënwënap'a be. Sábado bima ip õmõm'uk osodop. Jesus oõm jewēju ip iğo'a be. O'ãy Deus ekawëntup com iğo'a beacat pe ya'ĩjo am.

¹⁷ Gebuje iğo'a kukukat Deus ekawëntup o'tupũm Jesus pe—Isaías emudupmubararak-tup—Deus ekawën muwënuwën'ukat emudupmubararak-tup. Jesus o'tupmupaya. Pũğtup o'tuptobuxik. Imẽn e'em itedup:

¹⁸ Deus biõgbuk owebe nuynuy, i. Imẽnpuye ixex onaẽ owebe kawën idipat muwën ãm tadaybotbocayũ be, i. Ixex omuju owebe: “Taomũnmũnayũ daomũnmũnap'a bewi ğujẽm ip” i'e am taomũnmũnayũ be, i. Ixex omuju owebe: “Ita'ũmayũ itate je'e ip” i'e am ita'ũmayũ be, i. ¹⁹ Ixex omuju owebe tadaybotbocayũ mujẽm ãm imudadaybotbot'ukayũ xewi, i. Ixex omuju owebe: “Gaxĩn ma Deus jebekitkit idaxijo” i'e am soat pe, i.

²⁰ Imẽn e'em itedup. Jesus ibodup o'tupcoco ya'õberen. Otupmupirik. Waram o'tupũm yakukukat puywatwat'ukat pe. Oabik.

Soat iğo'a beacat o'jeak cĩcã Jesus kay.

– Apẽntak teku? – io'e ip jewewebe.

²¹ Gebuje Jesus o'jekawën cewēju ip.

– Gasũ bit soan o'jebapuk ijudup peat ekawën tağ—ğasũ otupcocoiatup ekawën tağ – io'e.

²² Soat xe Jesus xipat cĩcã osunuy iğo'a beacat xe.

– Jesus ekawën soat podi ma cekawëntip! – io'e ip jewewebe. – Teku José ipot ğu du? – io'e ip jewewebe.

²³ Jesus o'jekawën cewēju ip.

– “Tapu, ecewanũğta juy,” i wuyju e'em wuyanũğtata'ukat pe – io'e. – Iboap kuka epe'e owebe dak. “Ocejojojo ğu bukiap cuy eğubapuk ocewebe ijo am apẽn cuk adi eğubapukpak Cafarnaum ka be bima,” i aco'i eyju e'em owebe – Jesus o'e. ²⁴ – Icẽmãn

õn e'em eywebe. Deus ekawën muwënuwën'ukat jaypanap ka be bima, ibo ka watwat ixekawën kay gu — io'e. ²⁵ — Icēmān õn e'em eywebe. Kuyje Deus Elias o'guju pũg kay itop e'ũ'ibit kay—Sarepta ka beat kay—Judeu'ũmat kay—Sidom eipi beat kay. Ixeyũ kabia dağ soat kaka beayũ irere oekuku. Ka'ũmgu muba'at osodop ebapũg koato, ipidaseat koato dak. Soat ip irere jĩjã osodop. Imēnpuye ade itop e'ũ'ibiyũ tadaibotbot cĩcã osodop ixeyũ kabia dağ—Judeuyũ. ²⁶⁻²⁷ Imēnpit Deus Elias o'guju Judeuyũ kay gu—Sarepta ka beacat kay acã—Sidom ka tēgatka beacat kay acã — Jesus o'e. — Deus Eliseu o'guju Naamã kay imu'ada am. Eliseu Deus ekawën muwënuwën'ukat osunuy. Naamã ierepat osunuy. Ade ierepayũ Judeuyũ eipi dağ osodop ip ixeyũ kabia dağ. Imēnpit Eliseu warara'acat gu o'gu'ada. Naamã acã o'gu'ada — Jesus o'e.

²⁸⁻²⁹ Iboap ekawën co buje oitakomān cĩcã ip Jesus kay Deus eju kawënwēnap'a beayũ. Jesus o'tujujēm ip jeka bewi.

Jesus o'tujuu ip co'a bicũg kay yaoka am. Ağoka ibo'a pēnpēn tağ o'sukadop. Co'a bicũg pewi yabitorom Jesus muy'at ojuy ip. ³⁰ Imēnpit Jesus o'kap cepidase ip. Jeju pinap tağ o'ju.

³¹ Jesus o'ju Cafarnaum ka kay—Galilėia eipi beat ka kay, ikaboğatka kay. Judeuyũ o'gutaybitbin Deus eju kawënwēnap'a be jebodoydoyap kabia be. Soat esemana imutaybitbin'uk ip osunuy.

³² — Cũg cĩcã ma Jesus wuymutaybitbin — io'e ip. — Jesus ja'õbi ma wuymutaybitbin — io'e ip.

³³ Gebuje ağokatkat o'jewāwã iğo'a beat—ibiõgbuk kērēat kukat. O'jewāwã ya'õberen ibiõgbuk kērēat cebe buye.

³⁴ — Jesus, apēn ěn em ocewebe? — io'e Jesus pe—Nazaré ka bewiat pe. — Ocemuy'ũ am tu ejot? — io'e. — Wetaybit ěn — io'e. — ěn Deus ipot—ikērēat kuğ'ũmat ipot — io'e.

³⁵ Gebuje Jesus ibiõgbuk kērēat o'ğukorēm.

— Ecemũğ — io'e Jesus cebe. — Ejēm cuy ağokatkat pewi — io'e ibiõgbuk kērēat pe.

Ağokatkat pewi o'jēm ipi ju imuy'at'an pima. Imēnpit warēmtağ gu ağokatkat o'jukuk cēm cēm pima. ³⁶ Imēnpuye itabēgbēğ o'e ip ijojom—ibiõgbuk kērēat o'ğujēm iap cocomayũ.

— Jesus ibiõgbuk kērēat mujēmjēm ja'õbi — io'e ip. — Ya'õbacaat teku — io'e ip jewewebe. — Itaybit ibiõgbuk kērēat mujēm am — io'e. — Imēnpuye cēm cēm ip ya'õbi — io'e ip.

³⁷ Soat ka dağ Jesus awēğ o'yawēğcu—Galilėia eipi korerenat ka dağ.

³⁸ Ibocewi Jesus o'jēm Deus eju kawënwēnap'a bewi.

O'ju Simão Pedro duk'a kay. Oajēm. Cereğ. Oõm. Simão daxijo osodop ibo'a be. Ipa'i jĩjã osodop.

— Ipa'iat eğu'ada — io'e ip Jesus pe.

³⁹ Gebuje Jesus o'ju ipa'iat kay. Pa'i o'ğukorēm.

— Ejēm cebewi — Jesus o'e pa'i be.

Imēnpuye pa'i o'jēm. Xipat o'e. Ipa'i topibit o'kop gebuje bit. Ixat o'guğē Jesus peam, cewejuayũ beam tak.

⁴⁰ Kaxi at puje ibo ka watwat iwātaxipiyũ o'tujowat Jesus kay imu'ada am. Soat kuğ ip osodop iwātaxipi. Jesus o'jewebumõğ cebe ip—soat pe. Soat ip o'gu'ada'ada. Adah.

⁴¹ Ibiõgbuk kērēat o'ğujēmjēm ikukayũ bewi. Poxerewun. O'jēm.

— ěn Deus ipot — io'e ip ya'õberen—ibiõgbuk kērēayũ o'e. Itaybit ip osodop Jesus Deus emunaē iam. Inaka Jesus ibu'u osunuy ixeyũ be iboap muwën am.

— Õn Deus emunaē iap epeğuwën gu juy — io'e cebe ip.

⁴² Kabia'isum Jesus o'jēm Simão Pedro duk'a bewi. Poxerewun. O'ju uk'a'ũmat pe. Jay. Oajēm. Adeayũ Jesus kudadam o'e ip. Jay. Oajēm ip Jesus kay.

— Ejēm gu juy ocexewi. Ijoce ma juy eğũy — io'e ip Jesus pe.

Gebuje o'jekawën ceweju ip.

⁴³ — Warara'acayũ be dak kawën idipat oġuwën—wara'atka watwat pe dak — io'e. — “Deus soat kukukan je'e,” i juy oce cebe ip — io'e. — Deus cuk omudot ibo ekawën muwën ãm — io'e Jesus.

⁴⁴ Imēnpuye kawën idipat muwēnuwën oeku Deus eju kawēnwēnap'a be. Judéia eipi daġ imuwēnuwën oeku—soat kaka daġ.

5

¹ Adeayũ o'jewemuwunuwun ip Jesus ekawën co pin cĩcã buye. Jesus cūġ'i osunuy iodi wãbu ka'oririt pe. Iodi Genesaré eipi be o'tinuy. Genesaré i tibutet osunuy. Adeayũ jewemuwunuwun ip Deus ekawën co pinayũ.

² Gebuje Jesus xepxep kobe o'jojjo kapurũġ pe. Axima bubu'ukayũ jekobe be ġu ip osodop. Kuy o'jēm ip. Axima bubuap wuywuy ip osodop kapurũġ pe. ³ Jesus oōm pũġ pe ixeyũ ekobe be—Simão ekobe be.

— Kobe eġuwun — io'e. — Eġuwun cuy kapurũġ pewi — io'e Jesus Simão be.

Xik. Jesus oabik kobe be. Kobe be bima adeayũ o'ġutaybin—kapurũġ peayũ o'ġutaybin.

⁴ Imutaybin pu'u bima, o'jekawën Simão eju—kobe iwat eju.

— Tibucũġ pe aju axima bum — io'e.

Tibucũġ pe ip o'ju.

— Axima bubuap cuy eġuakōm tibucũġ pe axima bu am — io'e Simão be.

⁵ — Kariwa, ixima bun oceku axima bu ojuy — io'e Simão. — Ocejat ġu. Imēnpit waram oceġuakōm imēn ěn e'em ocewebe buye — io'e.

Sa. Axima bubuap o'ġuakōm.

⁶ Gebuje axima o'jat ade. Xeresu ġu axima. Kurekoh. Axima bubuap jewek ojuy axima poxi pibun. ⁷ Wēġwēġ'i o'e ip jebureyũ kay—wara'at kobe beacayũ kay. Jebureyũ o'takoy yajēm ãm jebuywat am. Ibureyũ oajēm ibuywat am. Xepxep kobe o'ġuporan ip aximãm. Imēnpuye kobe jepiriġ ojuy axima poxi pibun.

⁸ Iboap co buje, Simão Pedro o'jēġ'aecōġcōġ Jesus wap jexe ya'ōbuyxi buye.

— Okukukat, wede ece oxewi — io'e. — Ōn ma ikērēat kuġ. Ĕn pit a'ōbuyxi. Oxe ġu juy eġuy — io'e—Simão o'e.

⁹ Simão itabēġ o'e ijojom, soat cewejuayũ dak. Itabēġbēġ ip o'e ijojom ade jĩjã axima buye. ¹⁰ Warara'acayũ dak itabēġbēġ ip o'e ijojom—Tiago, João dak. Ixeyũ xepxepayũ Zebedeu ipotpoyũ ip osodop. Simão eju kapikpik'uk ip osodop axima bubum.

Gebuje Jesus o'jekawën Simão eju.

— A'ō'cam cuy eġuy — io'e Simão be. — Gasũ bit axima bubu'ukan ġu juy eġuy, — io'e. — Kawën idipat muwēnuwën'ukan cuy eġuy adeayũ be imutabut am ip Deus kay — io'e.

— Ha'a — io'e.

¹¹ Gebuje Simão o'ju Jesus kay, cewejuayũ dak. Putwedu'i. Jekobe o'tujuu ip kapurũġ pe. Soat o'suiwat ip ibun Jesus eju jeku am. Soat em Jesus eju oekuku ip.

¹² Ikaboġatka be bima aġokatkat oajēm Jesus kay—ierepat. O'jēġ'aecōġcōġ cewap jexe ya'ōbuyxi buye.

— Kariwa! — io'e Jesus pe. — Ebu'u'ũm pima, omu'adam ece — ierepat o'e.

¹³ Pucũġ. Jesus o'jebaepucũġ cekay.

— Obu'u ġu emu'adam — io'e. — Gaxĩn ma ōn jemu'ada — io'e.

Jesus a'ōbi ierep topibit dao ma o'je'ada. Xipat o'e.

¹⁴ — Emu'adaap eġuwën ġu juy warara'acayũ be — io'e Jesus cebe. — Gasũ bit paĩ kay juy eju — io'e. — Eōhōyũ'in cuy eġũm paĩ be imupik am Deus etabixe ece'ada buye. Eġũm cuy cebe Moisés ekawën taġ. Eōhōyũ'in cuy eġũm cebe e'adaap mubapuk am soat ka watwat pe — io'e.

¹⁵ Imēnpit soat ka watwat Jesus awēḡ o'yawēḡtobuxik ip—ierepat o'ḡu'ada iap awēḡ. Imēnpuye adeayū o'je'awero ip ixekawēn co am. O'je'awero ip Jesus pe jewemu'ada am tak. ¹⁶ Jesus pit o'jēm cexewi ip. Poxerwun. Cexewi ip cēmcēm'uk osunuy jekawēn ām Deus eju. Uk'a'ūmat pe kawēnwēn'uk osunuy Deus eju.

¹⁷ Gebuje Jesus adeayū o'ḡutaybitbin kawēn idipan. Fariseuyū kaxikxik'i osodop iboce, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak. Judeuyū osodop ip. Jesus ekawēn co ojuy osodop ip. Oajēm ip soat kaka daḡwi—Galiléia eipi daḡwi, Judéia eipi daḡwi dak, Jerusalém ka bewi dak. Jesus iwātaxipipiyū mu'ada'adam osunuy Deus a'ōbacaap kuḡ puye.

¹⁸ Gebuje aḡokat kayū oajēm Jesus kay. Cexīḡxīḡ pa'oreat o'tujuajēm ip Jesus kay. Jay. Uk'a be tujuōm ojuy ip cexīḡxīḡ pa'oreat mōḡ ām Jesus wap. ¹⁹ Imēnpit tujuōm pa'ore ip o'e uk'a yapora buye. Imēnpuye o'jeu ip uk'a abi jeje. Weru. Kawi'a'a o'ya'uk ip. Cabobum cexīḡxīḡ pa'oreat o'ḡukop ip yabitokat taḡwi. Kop. O'ḡukop ip ixexecaptup pe. O'ḡukop ip Jesus wap imu'ada am. Uk'a beayū parakpe o'ḡukop ip. ²⁰ Jesus itaybit o'e teyūku itabut okay iam.

Gebuje Jesus o'jekawēn cexīḡxīḡ pa'oreat pe.

— Tapu — io'e. — Ikērēat kuy oju'uk ewebewi — io'e.

²¹ Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū, Fariseuyū dak jewaḡuydadam o'e ip Jesus ekawēn kay.

— Ite be ikērēat'uk pa'ore wuywebewi. Deus pe acā i'uk put — io'e ip jewewebe. — Teku Deus muymuy — io'e ip napa ma.

²² Jesus itaybit o'e apēn ip o'e jewaḡuydadam iam.

²³ — Apēnpuye dak eyju imēn jewaḡuydadam? — io'e. — Iba'ore ḡu owebe “Ikērēat kuy oju'uk ewebewi” i'e am cebe — io'e. — Iba'ore ḡu dak owebe “E'āy” i'e am cebe, “Ece'ada,” i dak — io'e. — Ka'ūma ma iba'ore owebe — io'e. ²⁴ — Soat waḡo ōn. Gasū cexīḡxīḡ pa'oreat eju ocekawēn eymutaybit am owebe ikērēat'uk put ijodiat pewi iam. Deus a'ōbacaap kuḡ ōn ijodi bima dak — io'e cebe ip.

— E'āy! Ecexīḡxīḡ cuy — Jesus o'e cexīḡxīḡ pa'oreat pe. — Cūḡcūḡ cuy eju — io'e. — Exexecaptup cuy etupu — io'e. — Eju juy eduk'a be — io'e cebe.

²⁵ Cexīḡxīḡ pa'ore topibit o'je'ada. O'āy. Cūḡcūḡ ma o'e adeayū etabutpe. Jexexecaptup o'tupu. Kuruk. “Ka'ūmḡu ejo'iat xipacat,” i'e'em Deus pe bima, o'ju jeduk'a be. ²⁶ Imēneju ibo ka watwat itabēḡbēḡ ip o'e ijojom, o'jexīḡxīḡ puye.

— O'je'ada xeku — io'e ip. — Xīḡxīḡ o'e xeku — io'e ip. Yaḡuybabi'ūm ip o'e.

— Ka'ūma buk cexīḡxīḡ pa'oreat o'ḡu'ada wuyetabutpe — io'e ip jewewebe. — Gasū acā cexīḡxīḡ pa'oreat mu'adaap ajojojo — io'e ip jewewebe.

²⁷ Gebuje Jesus o'jēm. Porewuh. Cucum pima Levi o'jojoho. Levi dinheiro bubu'uk osunuy iecuḡap peam. Ixe Levi kapikpiḡ osunuy iecuḡap pe teidadaap'a be.

— Ejot cuy okay — io'e Jesus. — Oweju juy ejeku — io'e.

²⁸ Imēnpuye o'ju Jesus kay. Soat o'suiwatibun Jesus eju jeku am.

²⁹ Gebuje Levi Jesus o'takoy jekōn ām jewēju. O'ju. Oajēm. Jay. Adeayū awerom osodop Levi dukta be—iecuḡap peam dinheiro bubu'ukayū, warara'acayū dak. Jesus o'jekōn ceweju ip.

³⁰ Gebuje Fariseuyū Jesus o'jomuymuy Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak—Fariseuyū ebekitkit.

— Apēnpuye dinheiro bubu'ukayū eju eyju jekōnkōn, ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū eju dak? — io'e ip Jesus eju etaybitbinayū be.

³¹ Jesus o'jekawēn ceweju ip.

— Iwātaxipi'umat ġu cucum wuyanūgtata'ukat kay—iwātaxipiat acā — io'e. ³² — Imēnpuxim cūġ ma jekuku'ukayū nomuwā ām ġu ojet—ikērēat mujurūgrūġ'ukayū nomuwā ām acā — io'e. — Ojet “Eyġuycūġcūġ cuy epesop ikērēat kuġ puye” i'e am cebe — io'e Jesus. — “Ikērēat mujurūgrūġap cuy epeyepere” i'e am tak ojet — io'e Jesus.

³³ — João eju etaybitbinayū soat em jekpiwan ma jewemureren xipāt je'e am Deus xe — io'e ip Jesus pe. — Deus eju kawēnwēn tak ip soat em — io'e ip cebe. — Fariseuyū eju etaybitbinayū dak ade em ip jekpiwan ma jewemureren jekawēn ām Deus eju — io'e ip. — Eweju etaybitbinayū bit repi'ajojom ġu. Jekōnkōn ip — io'e ip. — Apēnpuye ip repi'ajojom ġu? — io'e ip. Jesus muymuy ojuy osodop ip.

³⁴ — Iba'ore oweju etaybitbinayū be jekpiwan ma repi'ajo am ōn ceweju ip puye — io'e Jesus. — Ōn iwadip puxim — io'e. — Iwadip cexe ip pima, ka'ūma ma jekpiwan ma repi'ajojom jewebumūnap epeta be tomuwa'ibiyū. Jekōnkōn acā ip — io'e Jesus. ³⁵ — Guyjom pit iwadip je'jēm cexewi ip. Ijēm puje bit, jekpiwan ma repi supi'ajo ip — io'e. — Ōn ixeyū xe'ūm pima, oweju etaybitbinayū dak jekpiwan ma repi ip supi'ajo — io'e Jesus.

³⁶ Gebuje Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ġuwēn cebe ip. Imēn o'ġuwēn.

— Iwuywuy'ūmat ġu ajoinūm iokokat muwaket am — io'e. — Iwuywuy'ūmat inūm pima, kuka o'jewek. Iwuywuy'ūmat kuka o'jewa'i — io'e. ³⁷ — Uva'abidi atimuōm yaokokat'a be ġu timun'a be tiisuati—yaisuat'a be acā — io'e. — Yaokokat'a be timuōm puje, tidai e'em — io'e. — Yaokokat'a timun'a kuka o'jeaebaġ. Uva'abidi dak kuka o'jediepuy — io'e. — Timūn'a dak kuka o'ya'ūm — io'e. ³⁸ — Imēnpit tiisuati atimōġ yaisuat'a be timūn'a be — Jesus o'e. ³⁹ — Uva'abidi kōn puje kuyati kōn puje, tiisuati kay ġu ace'e — io'e. — “Kuyati tiku e'em uva'abidi,” i wuyju e'em — Jesus o'e. — Imēnpuxim kuyjeat ekawēn kay bima, wekawēn kay ġu kuka epe'e — io'e.

6

¹ Jebodoydoyap kabia be ceweju etaybitbinayū trigodadot o'tadot'uk cucum pima ku daġ Jesus eju. ² O'tamukitikitik ip jebui be. O'ta'o'o ip.

— Apēnpuye eyju ta'uk'uġ? — io'e Fariseuyū cebe ip. — Kapikpi wuywebe jebodoydoyap kabia be — io'e ip.

Tamukitikitikap kapikap osodop Fariseuyū xe. Imēnpuye Jesus o'jomuymuy ip.

³ — Apēn cuk o'e Davi, ibureyū dak, irere bima? — io'e Jesus. — Iboap ekawēntup epetupco ġu du? — io'e Jesus Fariseuyū be. ⁴ Ixe Davi oōm Deus eju kawēnwēnap'a be. Pāo'a o'yabu—Deus etabixe yamōġmōġ'ibit'a. O'ya'o. O'ya'ūm jebureyū be ya'opiat'a. Paīyū be acā ya'o pi ġu o'yadop — io'e. — Iboap ekawēntup epetupco ġu du? ⁵ Soat waġo ōn — Jesus o'e Fariseuyū be. — Ōn pit e'em apēn i'epi wuywebe jebodoydoyap kabia be iap, apēn i'epi ġu iap tak — io'e Jesus.

⁶ Gebuje Jesus ibakērēat o'tobuxik. Jebodoydoyap kabia be o'tobuxik. Oōm ma'ġuto Deus eju kawēnwēnap'a be. Ibo'a be o'ġutaybitbin. Ibo'a be aġokatkat osunuy. Pūġpa ibakērē osunuy—ibaatpa. ⁷ Jesus kay aġ cīcā o'e ip Fariseuyū, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak.

— Jebodoydoyap kabia be dak paxi ġu'ada? — io'e ip jewewebe.

Fariseuyū “Jesus Moisés ekawēn taġ ġu jekukum” i'e ojuy napa ma.

⁸ — Omuyumuy pin teyūku — io'e Jesus pit jewebe ma.

Gebuje Jesus o'jekawēn ibakērēat pe.

— E'āy — io'e. — Ejot cuy ijoce soat pe ejo am — io'e.

Ibakērēat o'āy. O'ju ibo'a beayū wap.

⁹ Gebuje Jesus o'jekawēn Fariseuyū eju, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū eju dak.

— Jebodoydoyap kabia be Moisés ekawēn tağ tu wuywebe xipan i'e am? Ikērēan i'e am ġu xe'e? — io'e. — Warara'acat taxijo am cekawēn tağ tu? Warara'acat aoka am ġu xe'e? — io'e.

¹⁰ Gebuje Jesus o'jeak soat kay.

— Pacūğ ece eba — Jesus o'e ibakērēat pe.

O'jepacūğ. Ibadip o'e. ¹¹ Imēnpuye Fariseuyū itakoma jġjā ip o'e Jesus kay, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak, jebodoydoyap kabia bima o'subamudim puye. O'je'awero ip. O'jewawēwē ip pēn paxi ace'e Jesus pe i'e am.

¹² Guyjom Jesus o'ju co'a be jekawēn ām Deus eju. Ixima bun o'jekawēn ceweju.

¹³ Gebuje 12 beayū o'taē jewēju etaybitbinayūm. Kabia'isum ixeyū o'taē.

— Wa'ōbi epeju wekawēn muwēn ām soat pe — io'e ixeyū be—12 beayū be.

¹⁴⁻¹⁶ Ibūrūn ma ip ibutet osodop: Simão i, André i, Tiago i, João i, Filipe i, Bartolomeu i, Mateus i, Tomé i, wara'at Tiago i, wara'at Simão i, Judas i, wara'at Judas i. Ibūrūn ma ip ibutet osodop. Ibūrūn ma o'taē jewēju etaybitbinayūm. Tiago Alfeu ipot osunuy. Jesus Simão wara'an o'subuteta. Pedro i wara'at ibutet osunuy. Xepxep putet osunuy Simão butet. Jeipi kay jġjāat i dak ibutet osunuy. André Pedro kitpit osunuy. Judas Tiago ipot osunuy. Xepxep putet osunuy Judas putet. Iscariotes i dak ibutet osunuy. Ixe Judas guyjom Jesus o'ğūm cekay itakomaayū be yaoka am.

¹⁷ Ibocewi Jesus co'a dağwi o'kop jemunaēyū eju—12 beayū eju.

Gebuje adeayū oajēm Jesus kay. Warara'acayū kuy Jesus xe osodop ip—ceweju etaybitbinayū. Adeayū kawēğūnat pe o'je'awero Jesus xe. Wūywi ip oajēm. Judéia eipi dağwi oajēm ip, Jerusalém ka bewi dak, Tiro ka bewi dak, Sidom ka bewi dak. ¹⁸ Oajēm ip Jesus ekawēn co am, jemu'ada am tak. Ibiōğbuk kērēat kukayū dak oajēm cekay imujēm ām. Jesus ibiōğbuk kērēat o'ğujēmujēm ikukayū bewi. Imēnpuye Jesus mucay ojuy ip imu'ada am. ¹⁹ Ixe be imu'ada but osunuy Deus a'ōbacaap kuğ puye. Soat o'ğū'ada'ada iwātaxiipiayū.

²⁰ Jesus o'jeak jewēju etaybitbinayū kay. O'jekawēn cebe ip. Koap o'jekawēn tadaybotbocayū be.

Eycokcok cġcā eyju — io'e. — Eybubutbet ġu ġasū. Imēnpit Deus eykukukat — io'e.

²¹ — Eycokcok cġcā eyju. Gasū acā eyrere. Guyjom pit eybeğbeğ epesop — Jesus o'e. — Eycokcok cġcā eyju. Gasū acā eyju wa. Guyjom pit jewaywayway epesop. ²² Eycokcok cġcā juy epesop warara'acat itakoma eykay bima, eywebe “Oceweju ġu juy epeku—eyju soat wağo ebekitkit puye” i'e buje dak, warara'acat eymuymuy bima dak, warara'acat eyawēğmukērērērēn pima dak — io'e. ²³ — Eycokcoğ cġcā juy epesop warara'acat warēmtağ eykuğ pima eyju webekitkit puye — io'e. — “Eycokcoğ cuy epesop,” i òn e'em eywebe — io'e. — Kabi be ade kuğ epesop idipat kuğ. Warēmtağ ma Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū kukuk'uk osodop ip eydobuyū'ūm'ūm kuyje — Jesus o'e.

²⁴ Gebuje Jesus o'jekawēn ibubut adeayū be.

— Karem ġu eydadaybot epesop — io'e. — Gasū eybubut ade — io'e. — Kapikpiğ'ūm pima dak soat kuğ eyju ġasū ma. ²⁵ Karem ġu eydadaybot epesop. Gasū acā eybeğbeğ. Guyjom pit eyrere epesop. Karem ġu eydadaybot epesop. Gasū acā eyju jewaywayway. Guyjom pit wawa epe'e. Eyğuyçūğcūğ epesop — io'e. ²⁶ — Karem ġu eydadaybot epesop, warara'acat xipan eymuwēnuwēn pima. Imēnpuxim xipan jewexe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū kukuk'uk ip osodop eydobuyū'ūm'ūm kuyje — Jesus o'e.

²⁷ Gebuje soat pe o'jekawēn.

— Òn kawēnwēn soat eju eyweju—soat wa'ġojoayū eju — io'e. — “Ey kay itakomaayū burem cuy epesop,” i òn e'em eywebe — io'e. — “Xipan cuy ixeyū epejukuk,” i òn e'em — io'e. ²⁸ — “Xipan cuy omuymuy'ukayū ejukuk,” i juy epe'e Deus pe. Deus eju juy epeyekawēn warēmtağ eykukayū beam — io'e.

²⁹ — Pũğ kadi warara'acat pe eydopaoka buje, epeyaoka ġu juy. Āğ puk wara'at kadi jeydopaoka. Warara'acat pe eyekabek pu buje, āğ cuy eyekamixa dak ju'uk. ³⁰ Eyxewi iojuy buje, epeğũm cuy soat pe. Warara'acat pe darem eybubut pu buje, “Obubut cuy epetujupit okay,” i'ũmğũ juy epe'e cebe ip. ³¹ Eybikuy warara'acat pe xipan eykuk am. Imēnpuye xipan cuy warara'acat epejukuk — io'e.

³² — Eykayayũ acã ikukpin eyxe bima, “Deus cuy xipacat je'ğũm ocewebe,” i'ũmğũ juy epe'e. Cekayayũ ikukpin ikērēat mujurũğrũğ'ukayũ xe dak. ³³ Xipan eykayayũ kuğ acã bima, “Deus cuy xipacat je'ğũm ocewebe,” i'ũmğũ juy epe'e. Ikērēat mujurũğrũğ'ukayũ dak xipan jekayayũ kuğ — io'e.

³⁴ — Eyju darem iũmũm warara'acat pe waram tujupit okay iam eyetaybit puye. Imēn iũmũm pima, “Deus cuy xipacat je'ğũm ocewebe,” i'ũmğũ juy epe'e. Ikērēat mujurũğrũğ'ukayũ dak darem ma iũmũm wara'at ikērēat mujurũğrũğ'ukat pe dinheiro buap ojuy cexewi — io'e. ³⁵ — Ikērēat mujurũğrũğ'ukayũ ekukuap puxim ġu juy epeku! — io'e. — Warēmtağ ġu juy eykay itakomaayũ epejukuk. Xipan cuy ip epejukuk. Darem ma epeğũm cebe ip ibubut puap ojuy ġu. Imēn eyeku buje, ade xipacat kuğ epesop kabi be. Deus ebekitkiyũm epesop. Soat podi ma ya'õbacaat ebekitkiyũm epesop. “Ēn xipat,” i'ũmğũ e'em adeayũ Deus pe. Deus pit soat em xipacat ũmũm cebe ip—soat pe—ikērēat mujurũğrũğ'ukayũ be dak. ³⁶ Wuyebay itabotaidabotbot soat kay wuykay. Ixe buxim eyju dak eyetabotaidabotbon cuy epesop warara'acat kay — io'e.

³⁷ — “Ekērē jĩjã Deus xe,” i'ũmğũ juy epe'e warara'acat pe. Iboap e'em'ũm pima, Deus tak “Eykērē oxo,” i'ũmğũ je'e eywebe. “Ikērēat kuğ ěn,” i'ũmğũ juy epe'e warara'acat pe. Imēn e'em'ũm pima, Deus “Ikērēat kuğ eyju,” i'ũmğũ dak je'e eywebe. Gebum ġu juy epesop apēn cuk adi warara'acat warēmtağ eykuk iap kay. Gebum'ũm pima, Deus tak ġebum ġu je'e apēn cuk adi warēmtağ wara'acat epejukuk iap kay — io'e.

³⁸ — Warara'acat pe epeğũm pima, Deus tak je'ğũm eywebe. Apēn cuk epeğũm iap puxim epejat. Yoboğat epeğũm pima, eyju dak yoboğat epejat. Topapũn epejat—iwajem, ibikbiğ tak, kutukutu'i ma dak, cũğ'i ma dak. Apēn warara'acat pe eyju iũmap puxim Deus tak je'ğũm eywebe — io'e.

³⁹ Gebuje Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ğuwēn cebe ip.

— Ita'ũmat pe emubapuk pa'ore wara'at ita'ũmat pe — io'e. — Ita'ũmat pe wara'at ita'ũmat tujowat puje, xepxem ma kuka ip o'at ipikũykũy be. ⁴⁰ Eyetaybitbin pima, eyemutaybitbin'ukat podi ġu eyetaybit. Eyewemutaybitan cĩcã bima bit, eyemutaybitbin'ukat co'i eyetaybit epe'e — io'e.

⁴¹ — Te'e ma eyju jeakağ eybure eta beatõmtõm kay, eyeta beap'ip cocom'ũm pima.

⁴² Te'e ma eyju e'em cebe: “Tapu, ma, otõmtõm'uk eta bewi,” i, eyeta beap'ip cocom'ũm pima. Eyju jewewemuğuykukukum. Koam eyeta beap'ip cuy epeyop'uk. Yop'uk puje, iba'ore ġu je'e eywebe tõmtõm'uk am eybure eta bewi — io'e.

⁴³ — Yoptipat'ip pe yakērēat'a'e ġu—yadipat'a'e acã. Imēnpuxim yopkērēat'ip pe yadipat'a'e ġu—yakērēat'a'e acã. ⁴⁴ Yajo buje, wuyetaybit ace'e pubeat'ip poro iam. Asão'a bubum wuyju widaoho'ip tağwi ġu—asão'ip tağwi acã. Banka'a bubum wuyju arũ'ip tağwi ġu—banka'ip tağwi acã. ⁴⁵ Imēnpuxim xipacayũ ma xipacat mujurũğrũğ. Xipat'ũmayũ bit ikērēat mujurũğrũğ. Apēn wuyju jewağuyğuy iap puxim wuyju kawēnwēn. Ikērēat kay jewağuyğuy bima, ikērēan wuyju e'em. Idipat kay jewağuyğuy bima bit, xipacan wuyju e'em — io'e.

⁴⁶ — Eyju te'e ma e'em owebe “Ēn ocekurat,” i, wa'õ kay kũyjobit'ũm pima — io'e.

⁴⁷ — Abu-buxim okay ajēmjēmāyũ iap oğuwēn eywebe—abu-buxim wa'õ kayayũ iap tak, ajo-buxim wa'õ dağ jekuku'ukayũ iap tak. ⁴⁸ Itaybicat puxim ip—ağokatkat puxim. Ixe ağokatkat uk'a o'yamuy. Koap ipikũykũy o'sukũykot. Ikũyberen o'sukũykot. Wita'a o'yadobuxik badi. Uk'a'abi'ip o'yopmuy iğokũy be badiat'a jeje—wita'a jeje. Cem uk'a o'yamuy. Kabidoxixi oajēm iğo'a kay, muba'atxiri dak. Muba'at idibi o'timuboğ.

O'tiajēm iḡo'a kay. Imēnpit o'ya'at ḡu yacem puye—wita'a jeje buye. Wa'ō kayayū ixe aḡokatkat puxim—cem jeduk'a o'yamuy'iat puxim — Jesus o'e.

⁴⁹ — Wa'ō daḡ ḡu jekuku'ukayū bit warēmtaḡ uk'a o'yamuy'iat puxim—wa'ō kay'ūmayū. Wa'ījom ip. Inaka kūyjobit ḡu ip wa'ō kay. Warēmtaḡ uk'a o'yamuy'iat puxim ip—aḡokatkat puxim. Ixe aḡokatkat uk'a o'yamuy'iat ipi ju. Cem ḡu o'yamuy. Idibi o'tiajēm iḡo'a kay—tiboḡati. Dao ma o'ya'at. O'ya'ūm cīcā. Wa'ō daḡ ḡu jekuku'ukayū ixe aḡokatkat puxim—wa'ō kay kūyjobit'ūmayū. Cem'ūma jeduk'a o'yamuy'iat puxim ip — Jesus o'e.

7

¹ Adeayū be jekawēn epere buje, Jesus o'ju Cafarnaum ka kay. Oajēm. Sorarayū kukat ibo ka be osunuy. ² Ixe ibuywatwat'ukat iwātaxipi o'e—kariwa xe ikukpinat. Oe'ū pin ibuywatwat'uikat.

³ Gebuje sorarayū kukat pūḡpūḡ Judeuyū kukukayū o'ḡuju Jesus kay. O'ḡuju ip Jesus Cafarnaum ka be iam o'jekūyjo buye.

— “Ejot cuy obuywatwat'ukat mu'ada am,” i juy epe'e Jesus pe — io'e sorarayū kukat ixeyū be.

O'jēm ip. Poxerewun. Jay. ⁴ Oajēm ip. O'jekawēn ip Jesus eju.

— Cemuojujuy juy eḡūm ixe sorarayū kukat pe — io'e ip Jesus pe. — Xipat cīcā ixe ocexe — io'e ip. ⁵ — Ocebadipyū ikukpin cīcā ixe xe — io'e ip. — Deus eju kawēnwēnap'a o'yamuyat ocewebeap'am — io'e ip.

⁶ Imēnpuye Jesus o'ju ceweju ip.

Sorarayū kukat tuk'a wi wūy'ūm pima, sorarayū kukat jebureyū o'ḡuju Jesus dopabe. O'ḡuju ip ja'ōmuwēn ām cebe. O'jēm ip. Poxerewu. Jay. Ibureyū oajēm Jesus kay. O'jekawēn ip Jesus eju.

— Ocebure ocemudot ja'ōmuwēn ām ewebe — io'e ip Jesus pe. — A'ōmudodon ewebe — io'e ip Jesus pe.

— “ ‘Kariwa, ecewemuwa'ūm ḡu juy oduk'a kay edot am,’ i juy ece,” io'e ocewebe — io'e ip Jesus pe. — “ ‘Osūsūn emudon oduk'a be. ⁷ Cedaḡ ḡu emudot am oduk'a be wa'ōbuyxi'ūm puye,’ i juy ece cebe,” io'e ocewebe — io'e ip Jesus pe. — “ ‘Ece'ada juy,” i ēn e'em pima, obuywatwat'ukat je'ada. ⁸ Ōn tak warara'acat mujujum. Wa'ō kay kūyjobit ip wesorarayū. Pūḡ pe ōn e'em “Ejēm” i bima, je'jēm. Wara'at pe ōn e'em “Ejot” i bima, je'dot. Obuywatwat'ukat pe ōn e'em: “Imēn cuy ece,” i bima, imēn je'e,' i juy ece Jesus pe,” io'e ocewebe — io'e ip Jesus pe. — Imēn ja'ōmudodon ewebe — io'e ip Jesus pe.

⁹ Iboap co buje Jesus itabēḡ o'e ixeyū ekawēn cocom. O'jekorepēn adeayū kay.

— Soat Judeuyū etabucap podi ma itabut okay iḡo sorarayū kukat, Judeu ḡu ma'ḡu — io'e.

¹⁰ Gebuje Jesus kay o'ḡuju'iaiyū o'jepit sorarayū kukat tuk'a kay. Ibuywatwat'ukat o'tobuxik ip—iwātaxipi topibit. Kuy xipat o'e Jesus a'ōbi.

¹¹ O'ju jeweju etaybitbinayū eju. Ade warara'acayū dak o'ju ceweju. Naim ka be o'ju ip. ¹² Jesusyū oajēm ikaboḡatka exīntabi be—Naim ka exīntabi be. Jay.

Ibocewi aḡokatkayū yaypan'isuat'ūm tujujēmjēm ip o'e ikaboḡatka bewi ikot am. Ce'ūat xibuk i'it'et ḡu osunuy wara'at. Jaḡepūḡ ma dak osunuy ce'ūat xibuk. Itop'ūm e'ū'ibit osunuy. Adeayū o'ju ce'ūat xibuk eju ibo ka watwat.

¹³ Wuykukukat Jesus ite jo buje, itabotaidabotbot cīcā o'e ce'ūat xibuk kay.

— Wa ḡu, tū'ū — Jesus o'e ce'ūat xibuk pe.

¹⁴ O'ju ce'ūat kay. Ce'ūat tujujēmjēmap o'ḡucay. Ce'ūat tujujēmjēmayū o'jecū ip e bidase.

— Tapu — Jesus o'e. — Aḡobucēḡ ece — io'e ce'ūat pe.

¹⁵ Gebuje ce'ū topibit itabēḡ o'e. O'je'aḡobucēḡ. O'jekawēn.

Gebuje Jesus o'jekawēn ce'ū topibit xi eju.

— E'it waram ġuto o'jetait — Jesus o'e cebe.

¹⁶ Imēnpit soat imu'adaap cocoayū yaġuybabi'ūm cīcā ip o'e.

— Ka'ūmġu ejo'iat xipacat — io'e ip Deus pe. — Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat wuykay osodot—ya'ōbuyxiat — io'e ip jewewebe. — Deus osodot jebekitkit com — io'e ip.

¹⁷ Ibocewi Judéia eipi watwat Jesus ce'ūat o'ġu'ada iap awēġ o'yawēġtobuxik—soat ka watwat.

¹⁸ Ceweju etaybitbinayū be Jesus ce'ūat o'ġu'ada iam João mukūyjo buje, João xepxepayū o'tomuwā jewekay—jeweju etaybitbinayū. ¹⁹ Ixeyū o'ġuju ja'ōmuju am wuykukukat Jesus kay.

— “Deus emunaē ajēmap wiwim oceju,” i juy epe'e cebe — io'e João. — “Ēn tu ixex? Wara'at ġu xe'e ocejowiwi?” i juy epe'e cebe — io'e João.

Poxerewun. O'jēm ip.

²⁰ Jay. Oajēm ip Jesus kay.

— João Batista ocemudot ekay — io'e xepxepayū Jesus pe. — “Ēn tu omuykuiat? Wara'at ġu xe'e ocejowiwi?” i juk o'e João ocewebe — io'e ip Jesus pe.

²¹ Gasū Jesus tak adeayū o'ġu'ada'ada João emumudotyū etabutpe. Iwātaxipipiyū o'ġu'ada'ada. Ibiōġbuk kērēat o'ġujēmujēm ikuġayū bewi. Ita'ūmayū o'sutada. Ierepayū o'ġu'ada'ada. Jesus tak o'jekawēn xepxepayū eju—João emumudotyū eju.

²² — Epeyepit cuy João kay — io'e cebe ip. — Epejojoiap cuy epeġuwēn João be, epeyekūyjoiap tak — io'e. — Ita'ūm topibiyū itate o'e ġasū. Taojere topibiyū dak xipan ip o'e xīġxīġ ġasū. Ierep topibiyū dak xipat o'e ġasū. Ya'ōpi'ūm topibiyū dak ya'ōpipe o'e ip. Jekūyjojom ip o'e. Ce'ū topibiyū dak waram itait o'e ġasū. Itadaybotbocayū dak kawēn idipat cocom ġasū — io'e. ²³ — Imēneju eycoġcoġ epesop okay eyetabut am eybu'u'ūm pima — io'e Jesus. — “Ite ġu omuykuiat,” i'e'em pima bit, eycoġcoġ ġu epesop — io'e xepxepayū be—João emumudotyū be.

²⁴ Jesus João o'ġuwēn adeayū be, cemumudotyū jēm puje.

— João jom cuk epeku uk'a'ūmat pe — io'e Jesus. — Ipi'ūn'ūn kay kabido ajēm puje je'ipe'adededem. Yaġuykorererenayū ite'ip puxim, soat em jewaġuymuwarururun puye. João bit yaġuykoreren ġu. Wita'a buxim pit ixex. ²⁵ João doti teiboġ ġu. Teiboġat kukayū adeayū kukat tuk'a be opop ip—ibubut adeayū. ²⁶ João bit ibubut adeat ġu—Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat acā. Wara'at Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū bodi ma João ya'ōbuyxi. ²⁷ Imēn Deus ekawēntup e'em—João muwēġaptup:

Aġ cuy epesop, i'e'em Deus, i. Wemumuju oġuju ewap soat ajēm puje emuxipan am, i. Imēn e'em Deus ekawēntup—João muwēġaptup — io'e. ²⁸ — Ka'ūma ma omuy João jo'i ya'ōbuyxian. Deus xe bit, yopīcat João bodiat ya'ōbuyxiat cebekitkiyū'in — Jesus o'e.

²⁹ Iboap ekawēn co buje, — Cūġ cīcā Deus — io'e soat ma, iecuġap peam dinheiro bubu'ukayū dak. João ixeyū o'ġubatisasan. ³⁰ Fariseuyū bit ibu'u jījā osodop ip Deus bikuyap taġ jeku am, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak. Ixeyū ġu bit o'ju João kay jemubatisan am—wara'acat acā—iecuġap peam dinheiro bubu'ukayū acā, wara'at ikērēat mujurūġrūġ'ukayū dak.

³¹ Gebuje Jesus waram o'jekawēn adeayū eju.

— Abu-buxim ġasūacat? Ajoap oġuwēn eywebe abu-buxim ip iap mubapuk am eywebe? ³² Bekitkit puxim ixeyū—pasiaham ip iap pe pubutbucayū buxim. Jewāwāwām ip jebureyū kay bekitkiyū.

— “Tēġtēġ'a oceyamuyde eywebe ya'ījo am. Eydaobu'u'u eyju bit da'i'in,” i'e'em ip. “Wa ocesop jewexe i'ūmcocom. Eybu'u eyju bit oceweju tōn,” i'e'em ip. Ijoyū buxim ġasūacat — Jesus o'e.

³³ — João Batista oajēm eykay. Ixex jekpiwan ma irere oeku Deus eju jekawēn ām. Eyju bit napa ma e'em ixex muwēnuwēn: “Ibiōġbuk kērēat kukat tekū,” i. ³⁴ Soat waġo ōn. Ojot eykay. Soat xat o'om ojeku, soat tikōnkōn tak. Eyju bit napa ma e'em omuwēnuwēn:

“Ka'o'on'ukat teku,” i. “Teku iecuḡap peam dinheiro bubu'ukat pure,” i dak. “Teku ikērēat mujurūḡrūḡ'ukat pure,” i dak — io'e. ³⁵ — Wuyju Deus emumutaybitbinap taḡ jekukum pima bit, warara'acayū je'e “Deus cūḡ ma wuymutaybitbin,” i — Jesus o'e.

³⁶ Gebuje Fariseu Jesus o'tomuwā jewēju jekōn ām. Simāo ibutet osunuy. Jesus o'ju Fariseu duk'a be. Oajēm. Oabik jekōn ām ceweju.

³⁷ Gebuje ayacat oajēm Jesus kay. Ixe ayacat ibo ka wat osunuy. Ikērēat mujurūḡrūḡ'ukat osunuy. Ixe itaybit o'e Jesus jekōnkōn Fariseu duk'a be iam. Imēnpuye tide'oati o'tidojot Jesus kay timūn'a be. Timūn'a waenōm muḡḡḡḡ jo'i osunuy—alabastro muḡḡḡḡ osunuy. ³⁸ Oajēm Jesus kay. Xik'i osunuy Jesus nōḡpikadi, sui xe. Wa osunuy. Iḡuycūḡ osunuy juk adi ikērēat o'ḡuḡḡ iap kay. Jesus i o'suimubot jetadim. O'suisup jadam. O'suikōn. O'suimude'o'on tide'oatim. Imēn o'e Jesus ikukpin cīcā cexe buye.

³⁹ Iboap o'jojjo Fariseu—Jesus emunomuwā.

Gebuje Fariseu o'jekawēn jewebe ma.

— Teku Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat tu? — io'e jewebe ma. — Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat pima, itaybit kuka o'e abu ite ayacat wuimurerem iam — io'e. — “Ejēm cuy oxewi,” i kuka o'e cebe — io'e te'e ma. — Ite ayacat ikērēat mujurūḡrūḡxiat — io'e Fariseu jewebe ma.

⁴⁰ Gebuje Jesus o'jekawēn Fariseu be.

— Simāo — io'e. — Kawēn puk ōn ewēju — io'e.

— Ha'a — io'e. — Ecekawēn puk, kariwa — io'e.

⁴¹ — Xepxep aḡokatkat cewero ip osodop jekariwa eju. Pūḡ ixeyū'in ceweroap boḡ jījā osunuy. 500 dinheiro osunuy cewero. Wara'acat ixeyū'in ceweroap boḡbuḡ ā osunuy. 50 dinheiro isurūḡat osunuy cewero. ⁴² Xepxem ma teida ba'ore o'e ip jekariwa be. Ixe kariwa bit o'e cebe ip: “Teidam ḡu eyju owebe,” i. “Ka'ūmḡu ḡasū bit je'e oweju eyeweroap,” i. Abu-xe ixe kariwa ikukpin cīcā je'e ixeyū'in? — Jesus o'e. — 500 dinheiro isurūḡat cewero tūibit xe xe'e? 50 dinheiro isurūḡat tūibit xe ḡu xe'e? — Jesus o'e.

⁴³ — 500 dinheiro isurūḡat cewero tūibit xe aco'i — Simāo o'e. — Cekariwa o'e ixe be: “Teidam ḡu eyju owebe,” i. “Ka'ūmḡu ḡasū bit je'e oweju eyeweroap,” i. Imēnpuye ixe xe aco'i cekariwa ikukpin cīcā je'e — Simāo o'e.

— Hm hm — Jesus o'e. — Ixe xe ma ikukpin o'e cekariwa — io'e.

⁴⁴ Jesus o'jekorepēn ayacat kay. Waram o'jekawēn Simāo be bit—Fariseu be.

— Ak'i juy ece ite ayacat kay — io'e. — Eduk'a be oōm puje, ēn ma idibi etiūm ḡu wuiwuyaptim wuybabi daḡ — io'e. — Ite bit wui o'suimubot jetadim. Wui o'suisup jadam — io'e. ⁴⁵ — Ēn ma waḡobu eyaḡobukōn ḡu wuybabi daḡ. Ite bit oibu'un ḡu wuikōn ām — io'e. ⁴⁶ — Ēn ma wa'a eyamude'on ḡu aseptim wuybabi daḡ. Ite bit wui o'suimude'on tide'oatim — io'e. ⁴⁷ — Icēmān ōn e'em ewebe. Ite ayacat ikērēat kuḡ—ade jījāat kuḡ. Imēnpit Deus soat o'ju'uk. Ikērēat o'ju'uk cebewi, cexe Deus ikukpin cīcā buye. Wuywebewi Deus yopīt ma ikērēat uk puje, ikukpin cīcā ḡu Deus wuyxe—ikukpinpūn ā — Jesus o'e. — Ade ikērēat uk puje bit, ikukpin cīcā e'em wuyxe — Jesus o'e Fariseuyū be.

⁴⁸ Gebuje Jesus o'jekawēn ayacat eju.

— Ikērēat kuy oju'uk ewebewi — Jesus o'e cebe.

⁴⁹ Imēneju ceweju jekōnkōnayū o'jekawēn jeweweju.

— Abu ite ikērēat'uk'uk'ukan! — io'e ip jewewebe.

⁵⁰ — Deus kuy edaxijo, cekay etabut puye — Jesus o'e ayacat pe. — Kaba'ūm cuy eḡuy ḡasū bit — io'e.

8

¹ Ibun'ūm pima Jesus kawēn idipat o'ḡuwēnuwēn. Ikaboḡatka daḡ oeku ika'icatka daḡ tak. Deus soat kukukan je'e iap muwēnuwēn oeku. ²⁻³ 12 beayū Jesus eju oekuku ip, aoyū dak. Jesus cuk ixeyū aoyū o'ḡu'ada. Ibiḡḡbuk kērēat tak cuk o'ḡujēm cebewi ip.

Maria Jesus eju oeku, Joana dak, Susana dak, ade warara'acayũ dak. Madalena i osunuy wara'at Maria butet. ⁷ be ibiõgbuk kërëat cuk o'gũjëm ixë Maria bewi. Joana Cuza tayxi osunuy. Herodes pubut kukukat ixë Cuza osunuy—Galiléia eipi kukat pubut kukukat. Ixeyũ aoyũ jebubut'in iũmũm'uk osodop ip Jesus pe, 12 beayũ be dak. Jesus eju oekukuku ip Jesus xat muğëğëm.

⁴ Ade ka bewi o'je'awero ip Jesus kay cekawën com. Adeayũ e'awero buje Jesus wuymutaybitbinap ekawën o'gũwën cebe ip.

⁵ — Ağokatkat kadaida o'tamudu jekat pe — io'e Jesus. — Tamududum pima, ta'ade ğu o'ta'at e bitako dağ. Cũğcũğayũ o'tamucakucak e bitako dağ puye — io'e Jesus.

⁶ — Ibocewi wasũyũ ixeda o'ta'o'o. Tamududum pima wara'ata o'ta'at karatũğ'a jeje. O'jedae'ũ idibi'ũm puye. O'tanokap ğu. ⁷ Tamududum pima wara'ata o'ta'at widaoho nuybi be. Da aypapan o'e widaoho nuybi be — io'e Jesus.

⁸ — Ibocewi widaoho kadai o'gu'ũm. Wara'ata bit o'ta'at katõ be. Imënpuye xipan o'yaypan. Kadaim o'e. Pũğ pe kadai be ta'ada jĩã o'tadop—100 be o'tadop — io'e Jesus. — Wa'ĩjo pin pima, eya'õpicũğcũğ cuy epesop wa'õ kay — Jesus o'e adeayũ be.

⁹ Gebuje ceweju etaybitbinayũ o'jekawën Jesus eju.

— Apënapë ibo kawën? — io'e ip.

¹⁰ — Deus soat kukukan je'e — Jesus o'e. — Deus ibikuy eywebe eyetaybit am iboam. Imënpuye ibapuğ ma õn eymutaybitbin. Warara'acayũ be bit imutaybitbinap ekawën muwënuwën õn. Jeakağ ip. Inaka ijojom ğu ip. Wekawën pa'arëm cexe ip wekawën cocom ma'gu ip — Jesus o'e.

¹¹ — Apënapë ibo kawën jeymukũyjo õn. Deus ekawën kadaida buxim—tamudu'ibita buxim — Jesus o'e. ¹² — Deus ekawën cocomayũ'in e bitako dağata buxim. Deus ekawën cocom ip. Cekawën co'isum pit Satanás ajëmjëm cekay ip ibiõgbuk kërëayũ kukukat. “Te'e ma eyju iboap cocom,” i napa ma e'em Satanás cebe ip. “Iboap ekawën kay eyetabun ğu juy epesop,” i napa ma e'em. Imën Satanás imubu'u'un ip itabucap puxim Deus kay. Ixeyũ mubu'u'un Deus pe ixeyũ daxijoap puxim — io'e Jesus.

¹³ — Warara'acat karatũğ'a jejeata buxim Deus ekawën cocomayũ — io'e Jesus. — Cekawën co buje, icokcok e'em ip. Wekawën kay jĩã ip. Imënpit darem ma itabut ip tãbube'ũmat puxim. Deus kay jetabucap epereperem ip. Warara'acat ixeyũ be ikërëat mujurũğat puje, ibu'un ip Deus kay jetabut am — Jesus o'e.

¹⁴ — Warara'acat widaoho dağata buxim Deus ekawën cocomayũ. Wekawën cocom ip. Guyjom pit soat em ğebum ip jemukaypin kay. Adem ibu pin ip jebubun. Jebikuyap tağ ip jeku ojuy, jemucokcokcoğ. Warëmtağ ip jeku ojuy. Imënpuye ibu'u ip jetabut am Deus kay — Jesus o'e.

¹⁵ — Warara'acat katõ beata buxim Deus ekawën cocomayũ. Deus ekawën cocom ip. Cekawën kay jĩã ip. Oibu'un ğu ip jetabut am Deus kay. Ixeyũ xipat Deus xe. Cũğ ma ip cexe ixeyũ. Cekawën muwënuwën ip warara'acayũ be imutabut am ip Deus kay. Warara'acat mutabunat kadai buxim—ya'a'eat puxim — Jesus o'e.

¹⁶ Gebuje Jesus wara'at kawën o'gũwën.

— Imusop puje lamparina kuka ajomuy ğu ico'a'a diotpe — io'e. — Ajomuy ğu dak kuka wuyxexecap tiotpe. Ûm kuka ajomuy uk'a be õmõm'ukayũ be kabiok tağ iõmap puxixim.

¹⁷ Imënpuxim soat imunëm'ibit kuka o'tobuxik ip. Wara'acat pe ya'ĩjoap puxim kawënwën ãm tak itaybit je'e soat — io'e.

¹⁸ — Imëneju juy eya'õpicũğcũğ epesop wa'õ kay — io'e. — Eyağuyba'ũm ğu juy epesop wekawën kay. Xipan eya'õpicũğ pima, waram jeyetaybin wekawën. Xipan'ũm pima bit, jeyağuyba'ũm wekawën kay — io'e.

¹⁹ Ixi ajëm ojuy oeku Jesus kay jekawën ãm, ikitpitpiyũ dak. Cekay yajëm pa'ore o'e ip adeayũ buye.

²⁰ — Exi omuy akiju, ekitpitpiyũ dak — io'e ip. — Ejo pin ip — io'e ip.

²¹ Gebuje Jesus o'jekawēn adeayū be.

— Deus ekawēn coco'ukayū oxi jo'i oxe, okitpitpiyū jo'i dak — io'e. — Kūyjobicayū oxi jo'i oxe, okitpitpiyū jo'i dak — io'e.

²² Guyjom Jesus oōm kobe be jewēju etaybitbinayū eju. Xik. Oabik.

— Ga'a wīnābu aju — io'e cebe ip.

Timudek ojuy o'ju ip. ²³ Timudekdeḡ pima, Jesus o'xet. Tibicūḡ pe bima kabidoxixi oajēm iodi kay. Idibi o'tiōm kobe be tipodoy buye. Kobe ipoxi o'e idibim. Jepiriḡ ojuy o'e ip. Jakōmap puxixim iparara ip o'e. ²⁴ Imēnpuye ceweju etaybitbinayū Jesus o'ḡuwurūḡ.

— Kariwa! — io'e ip. — Akōm wuyju!

Wūrūh. O'jewurūḡ. Jewurūḡ puje, Jesus kabido o'subidomukorēm. Tipodoyat o'tipon. Iodi tipo o'e.

²⁵ Imēnpuye itabēḡbēḡ ip o'e ijojom dao ma o'tipon iap cocom.

— Apēnpuye eyetabut ḡu Deus kay? — io'e Jesus cebe ip.

— Abu dak sute? Kabido kūyjobit ya'ō kay. Tipodoyat tak kūyjobit ya'ō kay — io'e ip jewewebe.

²⁶ Oajēm ip wīnābu—Gerasa eipi watwat kay, o'timudek puye. Gerasa eipi Galilēia eipi weḡūn opop. Jesusyū oajēm.

²⁷⁻²⁹ Gebuje Jesus o'jēm kobe bewi. Oajēm aḡokatkat kay. Ikaboḡatka wat osunuy ixē. Ibiōḡbuk kērēat kukat osunuy ixē. Ika'uat puxim osunuy. Toti'ūm jekuku'uk osunuy kuy bin ma. Uk'a be ḡu osunuy. Ce'ū'ūayū mōḡmōḡap taḡ ma oeku.

— Ejēm cuy aḡokatkat pewi — io'e Jesus ibiōḡbuk kērēat pe.

Imēn Jesus o'e ibiōḡbuk kērēat pe aḡokatkat kuku'uk puye. Ixe aḡokatkat daomunmun'uk osodop ip ibo ka watwat cabobum, correntebum tak kuy bin ma. Imēnpit cabobu, correntebu dak o'subudakatkat ixē. Ibiōḡbuk kērēat ixē mujuju'uk osodop uk'a'ūmat pe. Jaḡepūḡ ma oeku uk'a'ūmat taḡ.

Jesus cocom pima, o'jewāwā ixē aḡokatkat. O'jēḡ'aecōḡcōḡ Jesus wap, jexe ya'ōbuyxi buye.

— Apēn ēn em owebe, Jesus? — io'e. — Ēn Deus ipot—soat podi ma ya'ōbacaat ipot — io'e ya'ōberen. — Ipiat esupi'ajoat ḡu juy owebe — io'e cebe.

³⁰ Ibocewi Jesus o'jekawēn aḡokatkat pe.

— Apēn ebutet? — io'e Jesus.

— Ade i — io'e.

Ade i ibutet osunuy ade ibiōḡbuk kērēat cebe buye.

³¹ Gebuje ixeyū ibiōḡbuk kērēayū o'jekawēn Jesus pe.

— Ocemujum ḡu juy ipiat'ajojoap kay — io'e. — Dajebaroyū be acā juy ocemujum ece — io'e ip Jesus pe.

³² Imēn o'e ip ade dajebaroyū co'a pēnpēn taḡ wūrūrūrūḡ puye.

— Ha'a — io'e Jesus.

³³ O'jēm ip aḡokatkat pewi Jesus a'ōbi. Oōm ip dajebaroyū be. Imēnpuye dajebaroyū daudau ip owat co'a pēnpēn taḡ. O'kop ip iodi be. Oakōmkōm ip. O'sūm ip. Poḡ. Oap ip.

³⁴ Dajebaroyū kukukayū iboap o'tobuxik tak. O'jenapōn ip. Jesus ibiōḡbuk kērēat o'ḡuōm dajebaroyū be iap muwēnuwēn cekuku ip ikaboḡatka watwat pe, koḡūnpi watwat pe dak.

³⁵ Gebuje o'jekūyjo'iaiyū o'ju dajebaroyū'ūm'ūm com. Oajēm ip Jesus kay. Jay. Ibiōḡbuk kērēat kuḡ tūbit o'tobuxik ip Jesus xe. Xik'i osunuy Jesus xe. Totite o'e. Yaḡuysat o'e. Yaḡuyba'ūm o'e ip oajēm'iaiyū. ³⁶ Imēnpuye o'jojo'iaiyū ma Jesus ibiōḡbuk kērēat o'ḡujēm iap o'ḡuwēn soat pe. ³⁷ Ibo eipi watwat pit Jesus o'ḡujēm jeka bewi—Gerasa eipi watwat. Jesus o'ḡujēm ip jeparara pibun.

O'jēm Jesus ixeyū xewi. Porewuh. Oōm kobe be waram timudek am. Xik. Oabik.

³⁸ Ibiōḡbuk kērēat kuḡ tūbit oajēm tak Jesus kay.

— Āḡ eweju oju — io'e Jesus pe. — Eweju ma ojeku — io'e.

³⁹ — Ap! Obu'u. Oweju ḡu juy. Ecepit cuy eduk'a be — io'e ibiōḡbuk kērēat kuḡ tūibit pe. — “Deus xipan cuk okuk,” i juy ece cebe ip eduk'a beayū be — io'e cebe.

Gebuje ibiōḡbuk kērēat kuḡ tūibit o'jepit jeduk'a kay. Soat kaka daḡ oeku.

— Jesus ibiōḡbuk kērēat o'ḡujēm owebewi — i'e'em oeku.

Jesusyū dak waram o'timudek.

⁴⁰ Waram Jesus epit puje, Galiléia eipi watwat icokcok o'e iwiwim ip puye. Aḡokatkat oajēm Jesus kay. ⁴¹ Jairo i ixē aḡokatkat putet osunuy. Deus eju kawēnwēnap'a kukuk'ukat osunuy ixē. O'jēḡ'aecōḡcōḡ Jesus topabe Jesus ya'ōbuyxi cexe buye.

⁴² — Ejot cuy oduk'a kay — io'e Jesus pe. — Odaxit ce'ū pin — io'e.

Doze koato Jairo daxit osunuy. Wara'at taxit ka'ūmḡu. Pūḡ ma osunuy.

— Ga'a — Jesus o'e.

E daḡ cucum pima, adeayū o'ju ip Jesus nomuju. Jesus o'ḡukuḡukuḡ ip, ade buye.

⁴³ E daḡ cucum pima ayacat oajēm Jesus kay. Jesus tōḡpikadiwi oajēm. Ixē ayacat iwātaxipi o'e. Doybucukcuḡ ḡu osunuy 12 koato bun. Imēnpuye jedinheiro o'ḡu'ūm januḡtataapteim. Dinheiro kuḡ ḡu o'e. Ka'ūma ma kuka o'ḡu'ada ayacat. ⁴⁴ Jesus esay ukpu o'ḡucay ixē. O'toybucuk ḡebuje bit. O'je'ada.

⁴⁵ Gebuje Jesus o'e:

— Abu omucay? — i.

— Ōn ḡu — io'e soat.

— Kariwa — Pedro o'e. — Adeayū ekuḡukuḡ — io'e. — Akokoreren ip ade — io'e.

⁴⁶ — Pūḡ'in ixeyū'in omucay — io'e. — Wetaybit iboam. Deus a'ōbacaap o'jēm owebewi — io'e.

⁴⁷ Imēneju ayacat o'e jewebe ma:

— Wemunēm pa'ore oce — i.

Ixē dak oajēm Jesus dopabe. Ikarabakbak o'e jeparara pibun. Tūybe Jesus omukorēm iān o'e. O'jēḡ'aecōḡcōḡ Jesus topabe.

Gebuje ixē ayacat je'adaap o'ḡuwēn soat etabun.

— Esay oḡucay omu'ada am — io'e Jesus pe. — Eekabek ukpu mucay buje, oce'ada — io'e cebe.

⁴⁸ — Tū'ū — Jesus o'e. — Ece'ada, okay etabut puye. Kaba'ūm cuy eḡuy ḡasū bit — io'e ayacat pe.

⁴⁹ Aḡokatkat oajēm tak Jairo kay—Jesus xeat kay. Jairo duk'a bewiat oajēm. Oajēm ayacat pe Jesus kawēnwēn pima.

— Edaxit'ūm kuy oe'ū — io'e. — Kariwa Jesus eḡuwa'ūm ḡu juy — io'e.

⁵⁰ Jesus pit iboap co buje, o'jekawēn Jairo eju.

— Eḡuycūḡ ḡu juy eḡuy — io'e Jesus cebe. — Etabun cuy eḡuy okay — io'e. — Etabut pima, je'ada, oe'ū ma'ḡu edaxit — io'e.

⁵¹ Gebuje Jesus oajēm Jairo duk'a kay. Pūḡpūḡ ā o'ḡuōmat jeweju. Pedro oōm ceweju, João dak, Tiago dak, yaypan'isuat'ūm ebay dak, ixi dak. ⁵² Soat ibo'a beayū dak wawa ip osodop yaypan'isuat'um cocom. Jewāwāwām ip osodop. Imēnpuye Jesus o'jekawēn ceweju ip.

— “Wawa ḡu juy epesop,” i ōn e'em — io'e cebe ip. — Ixē ce'ū ḡu—ixet acā — io'e Jesus.

⁵³ Waram ḡuto oḡu'ada iam itaybit puye, “Ixet acā” io'e. Imēnpit Jesus o'jowayway ip, ixē'ūm oe'ū iam itaybit ip puye uk'a beayū.

⁵⁴ Gebuje Jesus Jairo daxit'ūm pa o'subaixik.

— Tū'ū, aḡobucēḡ ece — io'e cebe.

⁵⁵ O'ḡu'aḡobucēḡ ḡebuje bit waram ḡuto o'jetait puye. Itabēḡ ma o'e ḡasū bit.

— Ixat epeḡūm cebe i'o am — Jesus o'e.

⁵⁶ — Ak'i — io'e ip cebay. — Waram ḡuto o'jetait — io'e ip.

— Waram ġuto imutaicap cuy epeġuwēn ġu warara'acayū be — Jesus tak o'e cebay be. Icocok cīcā o'e waram o'jetait puye.

9

¹⁻² Waram pima Jesus 12 beayū o'tomuwā jewēju etaybitbinayū. Ja'ōbacaap o'ġūm cebe ip.

— Ibiōġbuk kērēat cuy epeġujēm wa'ōbi — io'e cebe ip. — Iwātaxipipiyū juy epeġu'ada wa'ōbi — io'e cebe ip. — “Deus soat kukukan je'e,” i juy epe'e soat pe — io'e.

³ Ixeyū mujum pima o'jekawēn ceweju ip.

— Ade ġu juy epetujowat eyjuap taġ — io'e cebe ip. — Eyba'ip ġu epeyoptujowat, dinheiro mūn tak ka'ūma, eyxat tak ka'ūma, dinheiro dak ka'ūma. Eyekamixa dak pūġ ma epetujowat — io'e.

⁴ — Aġoka be eyajēm puje, wara'at'a bebebe ġu juy epesop—pūġ'a be ma — io'e. ⁵ — Ibo ka watwat ibu'u eykuġ pima, juy epejēm ibo ka bewi. Wara'at ka kay juy epeju. Eyjēm puje ka'wi epeġudu eyei bewi “Deus ipiat supi'ajoat eywebe ya'ō kay'ūm puye” iap mubapuk am ibo ka watwat pe — io'e.

⁶ Imēneju 12 beayu o'jēm. Soat kaka daġ oekuku ip. Kawēn idipat muwēnuwēn oekuku ip. Iwātaxipipiyū mu'ada'adam oekuku ip.

⁷ Guyjom Herodes Jesus e'eap o'ya'ījojo—Galilēia eipi kukat. Tūybe Jesus waram ġuto o'jetaitiat iān o'e ip adeayū. Tūybe Jesus João Batista iān o'e ip pūġpūġayū.

— João Batista waram ġuto o'jetait je'ūap tomukadi — i te'e ma o'e ip Jesus muwēnuwēn.

⁸ Tūybe Elias'ūm waram o'jebapuk ijodi je'ūap tomukadi iān o'e ip warara'acayū. Tūybe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat'ūm waram ġuto o'jetait—kuyjeat'ūm iān o'e ip warara'acayū. Imēnpuye Herodes yaġuy'ūm o'e Jesus e'eap co buje.

⁹ — Abu sute? — io'e Herodes jewebe ma. — Ōn ma João oya'ukat — io'e. — Soat ip ite e'eap muwēnuwēn — io'e jewebe ma.

Imēneju Herodes Jesus co pin cīcā osunuy.

¹⁰ Jesus emumujuyū epit puje, soat o'ġuwēn ip Jesus pe. Apēn cuk adi o'e'e ip iap o'ġuwēn ip cebe.

Ibocewi Jesus ip o'tujowat jewēju.

O'jēm ip adeayū xewi. O'ju ip Jesus eju Betsaida ka kay. ¹¹ Adeayū bit o'ju Jesus nomuju, kuy o'jēm iam itaybit ip puye. Oajēm ip adeayū.

Gebuje Jesus icocok o'e jenomuju iju buje ip. Gaxīn ma Deus soat kukukan je'e iap o'ġuwēn cebe ip. Iwātaxipipiyū o'ġu'ada. ¹² Imēnpit katpuje jījā o'e. Imēnpuye 12 beayū o'ju kawēn ām Jesus eju.

— Ajo kuka o'jo'o ip? Ka'ūmġu puybit ijoce — io'e ip Jesus pe. — Eġuyypit cuy ip tomukay ma. Ikatēġatka kay juy ip eġuju ixat pu am — io'e ip cebe. — Ixeyū juy eġuju ixet am — io'e ip. — Ijoce bit ya'ūmġu uk'a ixet am ip — io'e ip.

¹³ — Eyju ma ixat epeġūm cebe ip — io'e Jesus pit jewēju etaybitbinayū be.

— Apēntak suteyū xan acejat? — io'e ip Jesus pe. — Cinco be ma pāo'a kuġ oceju. Axima kuġ tak xepxep ma oceju — io'e ip. — O'e ġu kuka cebeam ip. Pomawi dak puybit suteyū xan acejat? — io'e ip Jesus pe.

¹⁴ Imēn o'e ip ade jījā buye. 5000 aġokatkayū osodop ip Jesus ekawēn cocom.

— Adeayū epeġuabik — Jesus o'e cebe ip.

— Ha'a — io'e ip.

¹⁵ Soat oabik ip. Kaxikxik'i ip o'e.

¹⁶ Gebuje Jesus ixat o'jat. Akoh. Pāo'a o'yabu—cinco beat'a. Axima o'jat xepxepat. Ixe dak o'jeapūn kabi kay. Apūn.

— Bay, xipat cīcā ēn — Jesus o'e Deus pe. — Ocexan eġubapuk ocewebe i'o am — io'e.

Ixat o'takatkat jebum. Pão'a o'yadakatkak. Pan. O'yaũmũm 12 beayũ be yaũm ãm adeayũ be. Iũmũm pima o'gu'acoğ axima. 12 beayũ ixat o'gũmğũm adeayũ be. Soat ip o'jo'o. Ibeğbeğ ip o'e. ¹⁷ 12 beayũ cepoyat o'guxipan. O'jomõğ ip ico be. 12 be ico o'gunopapũn ip cepoyan. Imẽn Jesus yopĩcat o'gu'acoğ adeayũ xan.

Gebuje Jesus adeayũ o'guypit tuk'a kay. Irerem gu ip o'guypit—ibeğbeğ acã.

¹⁸ Waram pima Jesus o'jekawẽn Deus eju. Jağepũğ ma kawẽnwẽn o'e ceweju. Ceweju osodop ip 12 beayũ.

Gebuje Jesus o'jekawẽn jeweju etaybitbinayũ eju.

— Abu dak õn adeayũ xe? — io'e Jesus cebe ip.

¹⁹ — Ën João Batista pũğpũğayũ xe — io'e ip. — “Teku João Batista,” i te'e ma e'em ip. “Teku Elias,” i te'e ma e'em warara'acat — io'e ip. — “Teku Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat—waram ġuto o'jetaitiat,” i te'e ma e'em warara'acat — io'e ip.

²⁰ — Pãm eyju? Abu dak õn eyxe? — io'e.

— Ën Cristo ma — io'e Pedro. — Deus pe wuydaxijo am taẽ'ibit ãn — Pedro o'e.

²¹ — Iboap pit cuy epeğuwẽn ġu warara'acayũ be — Jesus o'e cebe ip. ²² — Soat wağo õn. Õn pit ipiat osupi'ajo — io'e. — Paĩyũ kukukayũ itakoma jĩjã je'e okay, Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukayũ dak, Judeuyũ kukukayũ dak. Waoka ojuy je'e ip. Waoka ip ġuyjom. Xepxep xet kap puje bit, waram ocetait — Jesus o'e.

²³ Gebuje Jesus o'jekawẽn soat eju—cekawẽn cocomayũ eju.

— Oweju jeku pin pima eybikuyap tağ ġu juy epeku—obikuyap tağ acã — io'e. — Wekawẽn tağ cuy epeku — io'e. — Eybu'um ġu juy epesop eye'ũ ãm owebeam — io'e. ²⁴ — Obikuyap tağ eyeku buje, soat em Deus xe eyetait epesop eye'ũ buje — io'e. — Eybikuyap tağ eyeku buje bit, wũy ma Deus wi epesop — io'e. ²⁵ — Eye'ũ buje soat em wũy ma Deus wi epesop pima, te'e ma eyju soat pupum ijodi eybubun. ²⁶ Soat wağo õn. Waram ojot ijodi Deus ekawẽn tojtot'ukayũ eju—ikērreat kuğ'ũmayũ eju. Waram ojot webay a'õbi. Soat je'e owebe: “Ka'ũmğũ ejo'iat ya'õbuyxiat,” i. “Ka'ũmğũ ejo'iat idipat,” i dak. Okay eybu'u bima, õn tak obu'un ma oce eykay wedot puje. Wa'ĩjo am eybu'u bima, õn tak obu'un ma oce eya'ĩjo am — io'e. ²⁷ — Icēmãn õn e'em eywebe — io'e. — Deus soat kukukan je'e. Pũğpũğ puk ijodiacat je'ũ ġu iboap com'ũm pima — Jesus o'e. Jesus imẽn waram jedocap o'ğuwẽn cebe ip.

²⁸ 8 xet kap puje, Jesus o'ju Pedro eju, João eju dak, Tiago eju dak. O'ju ip co'a kay jekawẽn ãm Deus eju.

²⁹ Oajēm ip. Jay. Jesus o'jekawẽn Deus eju. Kawẽnwẽn pima o'jedopaewarurun. Iekabek irut cĩcã o'e. Isopsep cĩcã o'e. ³⁰ Xepxep ağokatkayũ dak o'jekawẽn Jesus eju—kuyayũ, kuy oe'ũ'iyũ. Moisés o'jekawẽn, Elias dak. ³¹ Idip cĩcã osunuy cebapukap. O'jekawẽn ip jeweweju.

— Jesus je'ũ Jerusalém ka be Deus bikuyap tağ — io'e ip jewewebe.

³² Imẽnpit Pedro o'xet, Tiago dak, João dak. O'xet ip itaxet pinpin ip puye. Jewurũğ puje, Jesus o'jojojo ip. Idip cĩcãat o'jojojo ip. Ixeyũ dak xepxep ağokatkayũ o'jojojo—Jesus eju kawẽnwẽnayũ.

³³ Gebuje Pedro o'jekawẽn Jesus eju xepxepayũ cēm pima.

— Kariwa! — io'e Pedro. — Xipat cĩcã wuyju ijoceam. Xijap cuy ocejomõğ ebapũğ — io'e. — Pũğ ewebeam je'e, wara'at Moisés peam je'e. Wara'at Elias peam je'e — io'e. Pedro imẽn o'e itaybit'ũm apẽn oce iam puye. Yağuybabi'ũm o'e.

³⁴ Kabikerereat tak Pedro o'ğuba'arēm, Tiago dak, João dak. Kabidiğ pe ip o'e. Iparara ip o'e kabidiğ pe jeba'arēm puye.

³⁵ Gebuje kabikerereat pewi Deus ekawẽn ip o'ya'ĩjojo.

— Xeku okpot — io'e Deus. — Wemunaẽ xeku — io'e. — Kũyjobin cuy epesop ya'õ kay — io'e Deus.

³⁶ Ibocewi Jesus acã o'jojojo ip. Kuy o'jēm xepxepayũ. Warara'acat pe ġu apēn cuk o'jojojo ip iap o'ġuwēn ip—jewewebe acã. O'jojojo ma'ġu ip. O'ġuwēn ġu bit ip.

³⁷ Kuyaje Jesus co'a bewi o'kop ebapũġayũ eju. ³⁸ Adeayũ oajēm Jesus kay. Aġokatkat o'jekawēn Jesus eju—ceparakpeat ip.

— Ocemutaybitbin'ukat — io'e. — Okpot cuy esubuywan! ³⁹ Pũġ ma okpot. Axik pe ikukuk puje, pipim imuy'at'an ipi ju, jewãwãwãm ya'õberen, ibidopabokbek e'em, imuwerikweriġ — io'e. — Ibu'u o'e cēm cebewi — io'e. ⁴⁰ — “Axik cuy epeġujēm okpot pewi,” i kuy oce eweju etaybitbinayũ be. Imēnpit imujēm pa'ore o'e cebe ip — cebay o'e Jesus pe.

⁴¹ — Tãh! — io'e. — Eyetabut'ũm cĩcã okay — io'e Jesus iboceayũ be. — Xipat ġu eyju — io'e. — Puġũn tak oġuy eyxe? Ibun ma okpiceġē eyetabut'ũmap cocom! — Jesus o'e. — Ekpot cuy etojot okay — Jesus o'e cebay be.

⁴² Gebuje axik pipim aġokatkat'it'it o'ġuy'at Jesus kay ajēmjēm pima. O'ġuwerik cĩcã. — Ejēm cuy aġokatkat'it'it pewi — io'e axik pe.

Aġokatkat'it'it pewi o'ġujēm. Waram ġuto o'ġũm cebay be.

⁴³ — Soat podi ma Deus ya'õbaca — io'e ip soat o'jojojo'iaiyũ.

Gebuje Jesus o'jekawēn jeweju etaybitbinayũ eju. Adeayũ itabēġbēġ ip o'e ijojom, axik o'ġujēm puye. Gbum osodop ip apēn Jesus o'ġujēm iap kay.

⁴⁴ — Eyaġuyba'ũm ġu juy wa'õ kay — io'e cebe ip. — Soat waġo õn. Warara'acayũ oũm okay itakomaayũ be — io'e. — Gbum cuy epesop wa'õ kay — io'e cebe ip.

⁴⁵ Imēnpit cekawēn pa'arēm o'e ceweju etaybitbinayũ xe.

— Apēġape dak cekawēn? — io'e ip jewewebe ma. Imēnpit isũsũn ip o'e “Apēġape dak ekawēn?” i'e am cebe.

⁴⁶ Ibocewi jewa'õxixiġ o'e ip ceweju etaybitbinayũ.

— Abu omuy ya'õbuyxiat wuy'in warara'acat podi ma? — io'e ip jewewebe.

⁴⁷ Jesus itaybit osunuy yaġuy ip iam. Imēnpuye bekicat o'tojot jexe am.

⁴⁸ Gebuje o'jekawēn ceweju ip.

— Cexe okukpin puye xipan ite bekicat kuġ pima, xipan okuġ tak epe'e — io'e. — Xipan okuġ pima, omudocat kuġ tak xipan epe'e — io'e. — “Õn pit wa'õbuyxi” i'e'em'ũmat ya'õbuyxi Deus xe — io'e Jesus.

⁴⁹ Gebuje João o'jekawēn Jesus eju.

— Kariwa — io'e. — Aġokatkat cuk ocejojojo. A'õbi ma ibiõġbuk kērēat mujēmjēm'Uk osunuy — io'e. — “Imēn ġu bit cuy,” i juk oce cebe, wuyweju'ũm puye — io'e João.

⁵⁰ — Imukorēmreēm ġu juy — io'e Jesus pit. — Wuykay itakoma'ũmat wuykadiat — Jesus o'e.

⁵¹ Kabi kay waram Jesus euap ekabia ajēm pin pima: — Jerusalém ka kay juy oju — io'e Jesus jeweju etaybitbinayũ be. Iju pin o'e ibo ka kay. ⁵² Ja'õdujowacayũ o'ġuju jewap. O'ju ip. E daġ pima aġoka be oajēm ip Jesus nuyap'a muxipan am—Samaria eipi watwat ka be.

⁵³ Ibo ka watwat pit Jesus kay ġu o'e, Jerusalém ka kay cum puye. Ibu'u o'e ip imu'abiġ jeka be. ⁵⁴ Imēnpuye Tiago o'jekawēn Jesus eju, João dak.

— Kariwa — io'e ip. — Ebikuy du ocewebe daxa mudot am kabi bewi ijop ka watwat muy'ũãm? — io'e ip.

⁵⁵ — Ap — io'e Jesus pit cekay ip jekorepēn puje. — Epeġuy'ũ ġu juy ip — io'e. O'jēm ip ibo ka bewi.

⁵⁶ Soat kaka daġ oekuku ip wara'atka daġ. ⁵⁷ E daġ cucum pima, aġokatkat oajēm Jesus kay.

— Soat ka daġ ojekuku eweju ejuap taġ — io'e Jesus pe.

⁵⁸ — Oweju du eku pin? — io'e Jesus. — Kak ikũykēy — io'e. — Wasũ topipe. Soat waġo õn. Imēnpit ya'ũmġu odopdopap'a. Eku pin tu oweju? — io'e cebe.

⁵⁹ Gebuje Jesus oajēm wara'at aḡokatkat kay.

– Oweju juy ejeku – io'e cebe.

– Gasū ḡu. Guyjom acā – io'e. – Āḡ webay'ūm ojokot – io'e cebe.

⁶⁰ – Āḡ Deus ekawēn kay'ūmat jebadipyū'ūm'ūm jokot – io'e. – Ēn pit oweju juy ejeku – io'e. – Deus soat kukukan je'e i'e'e'ukan cuy eḡuy – io'e cebe.

⁶¹ Wara'at aḡokatkat oajēm Jesus kay.

– Kariwa, eweju juy ojeku – io'e. – Oduk'a beat pe buk òn jekawēn. “Cum puk òn,” i buk oce cebe ip – io'e Jesus pe.

⁶² – Biopak kuḡ ipi kotkon pima cekorepēn puje, ipi kocap wakēnwakēn'i kuka o'e – io'e Jesus pit. – Imēnpuxim etabut am ebu'u bima, te'e ma kuka ece Deus soat kukukan je'e iap ekawēn muwēnuwēn'ukan – io'e Jesus.

10

¹ Iboap tomukadi wuykukukat Jesus 70 beayū o'taē kawēn idipat muwēn ām adeayū be. Xepxepxem ma ip o'ḡuju jewap.

– Soat kaka daḡ cuy epeju – io'e cebe ip. – Ōn tak oju eynomuju – io'e cebe ip. ² – Jeymuju òn apēn aḡokatkat jekat peat'a bum jebuywatwat'ukat mujuap puxim – io'e. – Apēn ya'ade opop kat pe kadai'a yaopat'a iap puxim ade opop ipi ju Deus ekawēn itaybit'ūmayū. Ade ḡu bit Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū. Imēnpuye imuwēnuwēn'ukayū kukat eju juy epeyekawēn—Deus eju. “Adeayū juy eḡuju ekawēn muwēn ām,” i juy epe'e cebe – Jesus o'e.

³ – Epeju juy ḡasū – io'e. – Ōn ma dak jeymuju. Deus ekawēn muwēnuwēn pima, ovelha'it'it puxim epesop—widayū pidaseat puxim, ikērēat kay jījāayū pidase buye – io'e.

⁴ – Sacola ḡu juy epetujowat eyjuap taḡ, dinheiro mūn tak ka'ūma, eyeiuk tak ka'ūma – io'e. – Ibun ḡu juy epesop kawēnwēn warara'acat eju e bidase – io'e.

⁵ – Uk'a be eyōm puje, “Deus cuy ija'a watwat jukuk kaba'ūm ip jedop am,” i juy epe'e – io'e. ⁶ – Xipan jewewekuḡ ip pima, kaba'ūm ip jeedop iḡo'a watwat. Jewewekay itakoma ip pima bit, te'e ma “Deus cuy ija'a watwat jukuk kaba'ūm ip jedop am,” i epe'e – io'e cebe ip.

⁷ – Iḡo'a be ma epesop uk'a be – io'e. – Soat cuy epejo'o ajo ip o'ḡūm eywebe iap. Soati juy epetikōn ajo ip o'tiūm eywebe iapti. Eysūsūn ḡu juy epesop eyxat pu am cexewi ip. Cekapikapte juy ateida kapikpik'ukat pe – Jesus o'e.

⁸ – Aḡoka be eyajēm puje juy ajo ip o'ḡūm eywebe iap epejo'o xipan ip eykuḡ pima. ⁹ Iwātaxipiplayū juy epeḡu'ada—ibo ka watwat. “Gaxīn ma Deus soat kukukan je'e,” i juy epe'e cebe ip – io'e.

¹⁰ – Aḡoka be eyajēm puje, “Epeōm cuy oduk'a be,” i'e'em'ūm ip pima uk'a ukpibubu daḡ cuy epeju. ¹¹ “Ka'wi opop ocei eju—eyka beat ka'wi,” i juy epe'e cebe ip. “Ka'wi mududum ocei bewi eyukpiwat puye, Deus ekawēn co pin'ūm puye,” i juy epe'e cebe ip. “Deus soat kukukan je'e,” i juy epe'e. “Eyetaybit ḡu iboam, wekawēn kay'ūm puye,” i juy epe'e cebe ip – io'e Jesus.

¹² – Icēmān òn e'em eywebe. Deus kūyjobit'ūmayū be ipiatpi'ajoap kabia bima, Sodoma ka watwat pe ipiat supi'ajoat. Ixeyū be iap podi ma bit ibo ka watwat pe ipiat supi'ajoat, eyekawēn com ip ibu'u buye – io'e Jesus.

¹³ Gebuje Jesus wara'at kaka watwat o'ḡuwēn.

– Karem ma ipiat epesupi'ajo jījā, Corazim ka watwat – Jesus o'e. – Karem ma ipiat epesupi'ajo jījā, Betsaida ka watwat – io'e. – Ka'ūma buk epejojoioiap cuk adi oḡubapukpuk eyetabutpe eyka be bima – io'e. – Tiro ka be iboap mubapuk pima, Sidom ka be dak, kajuk ikērēat mujurūḡrūḡap o'jepere ip ibo ka watwat. Itabut kajuk ip o'e Deus kay – io'e. – Ibo ka be iboap mubapuk pima, kajuk ikurususucat o'ḡuōm ip jedotim.

Daxadaypi be dak kajuk o'e ip kaxikxik'i. Iměn kajuk o'e ip oceḡuyucũḡ cĩcã ikērēat kuḡ puye iap mubapuk am jebureyũ be, ḡasũ bit ikērēat aḡujurũḡ ḡu iap mubapuk am tak – io'e.

¹⁴ – Deus kũyjobit'ũmayũ be ipiatpi'ajoap kabia bima, Tiro ka watwat pe ipiat supi'ajoat, Sidom ka watwat pe dak. Ixeyũ be iat podi ma bit eywebe ipiat supi'ajoat – io'e Jesus.

¹⁵ – Cafarnaum ka watwat – io'e. – Deus jeymuyu ḡu kabi kay – io'e Jesus. – Jeymukop ipiat'ajojoap kay – io'e.

¹⁶ – Eyekawēn kayayũ wekawēn tak ip cekay – io'e jewēju etaybitbinayũ be. – Eykay'ũmayũ ōn tak ip okay ḡu. Okay'ũmayũ omudocat tak ip cekay ḡu – Jesus o'e. – Epeju juy ḡasũ – io'e. – Wekawēn cuy epeḡuwēnuwēn soat ka watwat pe – io'e.

– Ha'a – io'e ip.

Ibun cĩcã ip oekuku kawēn idipat muwēnuwēn.

¹⁷ Gebuje icokcok cĩcã ip o'jepit Jesus kay – 72 beayũ. O'jekawēn ip Jesus eju.

– Kariwa, ibiōḡbuk kērēayũ kũyjobit oca'ō kay, a'ōbi oceju jekukum puye – io'e ip Jesus pe.

¹⁸ – Hm hm – io'e Jesus. – Kabi bewi Satanás at'anap ojojajo. Dao ma o'at xiririkiat puxim – Jesus o'e.

¹⁹ – Eya'ōpicũḡcũḡ cuy epesop wa'ō kay – Jesus o'e. – Wa'ōbacaap cuy oḡũm eywebe. Wa'ōbi juy epeku soat em. Puybu epesubumucak tũypiatpu. Dat tak epeḡucak. Ka'ũma bit jeyaoka. Eykay itakomaayũ dak o'e ḡu eywebe, wa'ōbi eyju jekukum puye. ²⁰ Imēnpit eycokcoḡ cuy epesop ibiōḡbuk kērēat cēm cēm eya'ōbi iap kay ḡu—kabi beatup pe eybutet ibararak opop iap kay acã – Jesus o'e.

²¹ Jesus Ibiōḡbuk xipacat a'ōbi icokcok cĩcã o'e ḡebuje bit.

Gebuje Jesus o'jekawēn Deus eju.

– Bay – io'e. – Ēn acã soat kukukat—kabi beacat kukukat, ipi juacat kukukat tak – io'e. – Jewexe itaybit cĩcãayũ xewi eḡunēmiap eḡubapuk itaybit'ũmayũ be – io'e. – Ixeyũ be acã iboap eḡubapuk, iměn ebikuy buye, xipat exe buye dak – io'e Deus pe.

²² – Soat ma juk webay o'ḡũm owebe – io'e. – Warara'acat ḡu itaybit cĩcã abu Deus ipot iam—cebay acã. Imēnpuxim warara'acat ḡu itaybit cĩcã abu ipot ebay iam—ipot acã. Iboap mubapuk am ipot ibikuy bima acã, warara'acat itaybit je'e abu Deus ipot iam – Jesus o'e cebe ip.

²³ Gebuje Jesus jebidadam o'jekawēn jewēju etaybitbinayũ eju warara'acat pe ya'ĩjoap puxim.

– Eycokcok wekawēn cocom puye – io'e. ²⁴ – Kuyje ajo eyju ijojomap co pin cĩcã osodop ip ade Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayũ, ika kukukayũ dak. Imēnpit o'jojajo ḡu ip. Eymukũyjojomap co pin cĩcã ip osodop. Imēnpit o'jekũyjo ḡu ip – Jesus o'e.

²⁵ Gebuje Moisés ekawēn imutaybitbin'ukat oajēm Jesus kay. O'jekawēn Jesus eju cekawēn puyxijo ojuy.

– Kariwa – io'e. – Apēntak oce soat em Deus xe onuy ãm? – io'e.

²⁶ – Apēn e'em wuyawēwēap ekawēntup? Apēn iboaptup wuymutaybitbin exe? – Jesus o'e.

²⁷ – Iměn e'em wuyawēwēaptup – io'e aḡokatkat.

– Deus kay jĩjã juy epesop, i. Ixe Deus eykukukat, i. Ixe bikuyap taḡ jekukum pima, ixe kay jĩjã epesop; soat em xipacat kay ḡebum pima dak; ya'ō kay kũyjobit pima dak; ixe aḡuy daḡ jewaḡuyḡuy bima dak, i. Iměn cuy epeku, i. Xipan cuy eyxeat epejukuk eywekukap puxim, i.

Iměn e'em wuyawēwēap ekawēntup – io'e Moisés ekawēn imutaybitbin'ukat.

²⁸ – Icēmãn ěn e'em – Jesus ma o'e. – Iměn eku buje, soat em Deus xe ecesũy etait – io'e.

²⁹ – Abu oxeat pit? – io'e ixe bit jewedayo ojuy.

³⁰ Imēnpuye Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn abu wuyxeat iam imutaybit am.

– Aḡokatkat kopkom o'e Jerusalém ka bewi – Jesus o'e cebe. – Ixe aḡokatkat cu ojuy Jericó ka kay. Judeu osunuy. Cucum pima ibukurukayū ixe o'topabijuk e daḡ.

– Oajēm ip cekay. Toti o'ju'uk ip. Soat o'jat ip cexewi ibubut. O'yaokaka jĵā ip. Je'ūje'ūmat ip o'suiwat ebidakpe.

³¹ – Paĩ cucum o'e ixe e daḡ. Je'ūje'ūmat co buje, o'kap wara'at e bitako daḡ. O'subuywan ḡu – Jesus o'e. ³² – Imēntak paĩ buywatwat'ukat oajēm ixe e daḡ cucum pima. Je'ūje'ūmat co buje, o'kap wara'at e bitako daḡ—paĩ buywatwat'ukat. O'subuywan ḡu – io'e.

³³ – Gebuje bit Samaria eipi bewiat oajēm cucum pima ixe e daḡ. Samaria eipi watwat Judeuyū kay'ūm cĳcā ip. Ixe jo buje, itabotaidabotbot o'e je'ūje'ūmat kay. O'ju cekay taxijo ojuy. ³⁴ Posūḡti o'timōḡ werowero be—uva'abidi, ixepti dak. Werowero o'jomūnmūn paḡōm.

– Je'ūje'ūmat o'tujowat powatwat ajēmjēmap'a kay. Jejumento akpi jeje o'tujowat. Xipan ixe o'jukuk iḡo'a be.

³⁵ – Kuyaje xepxep jedinheiro o'jat isurūḡat, teiboḡat, prata muḡēḡē. O'ḡūm uk'a iwat pe je'ūje'ūmat kukapteim.

– “Xipan cuy ite ejukuk,” io'e uk'a iwat pe – io'e Jesus. – “Ijop edinheiro'ūm pima, wara'at oḡūm ewebe wedinheiro wepit puje,” Samaria eipi bewiat o'e – io'e Jesus.

Imēn Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn.

³⁶ – Ebaḡūḡayū je'ūje'ūmat o'jojojo—ibukurukayū emuaokaka – io'e. – Abu xipan o'jukuk jexeat kukap puxim? – Jesus o'e.

³⁷ – O'subuywan'iat – io'e Jesus pe.

– Ixe ekukuap co'i juy ejeku – Jesus o'e. – Warara'acat puywatwat'ukan cuy eḡuy – io'e Moisés ekawēn imutaybitbin'ukat pe.

O'jēm Jesus xewi.

³⁸ Waram pima Jesus oōm aḡoka be jewēju etaybitbinayū eju. O'ju ip ayacat kay—Marta kay.

– Oduk'a be juy epesop – Marta o'e Jesusyū be.

– Ma – io'e ip.

³⁹ Marta duk'a be ip osodop. Marta kibit tak uk'a be osunuy. Ikibit putet Maria i osunuy.

Gebuje Maria Jesus ekawēn o'ya'ĳjojo jĵā jewemutaybin ojuy. Maria ma xik'i osunuy Jesus xe cekawēn cocom. ⁴⁰ Marta bit kapikpiḡ osunuy ixat tatam, ixat tojotjon tak. Yaḡuybabi'ūm o'e jekapikap kay cekapikap ade buye.

Gebuje Marta o'jekawēn Jesus eju.

– Kariwa – io'e. – Ak'ḡu du ēn okay? Okibit oibu'un obuywat am. Waḡepūḡ ma ōn wuyxat tatam, wuyxat tojotjon – io'e. – “Ewaḡo juy esubuywan,” i juy ece cebe – io'e Jesus pe.

⁴¹ – Ap – io'e Jesus Marta be. – Gebum cĳcā ēn wuyxataap kay—ekapikap kay. Aḡuykoreren soat kay ekapikap kay. ⁴² Maria bit wekawēn co pin cĳcā. Soat em ḡu wuyxat dopdom. Soat em pit Maria ḡebum wekawēn kay jeenuy – io'e Jesus.

11

¹ Waram pima Jesus o'jekawēn Deus eju. Pereh. O'jepere.

Gebuje ceweju etaybitbinat o'jekawēn ceweju—12 beayū'in.

– Kariwa – io'e. – João kuy jewēju etaybitbinayū o'ḡutaybin kawēn ām Deus eju. Imēnpuxim oceju dak cuy ocemutaybin ece – io'e Jesus pe.

² – Imēn cuy epe'e, Deus eju kawēnwēn pima – Jesus o'e.

— “Bay, soat cuy ip jeedop ibuyxim ebutet kuḡ,” i juy epe'e Deus pe—kabi beat pe — io'e. — “Gaxīn ma juy soat kukukan eḡuy,” i dak cuy epe'e cebe — io'e.

³ — “Soat kabia ocezan cuy eḡūmḡūm ocewebe,” i dak.

⁴ — “Oceju ḡebum ḡu apēn wara'acat cuk adi warēmtaḡ ocekuapi kay,” i dak. “Imēnpuye ḡebum ḡu juy eḡuy apēn cuk adi ikērēat oceḡujurūḡrūḡ iap kay,” i dak cuy epe'e cebe.

— “Oca'ōmubacacan cuy eḡuy ocewebe ikērēat kukap puxim,” i dak cuy epe'e — io'e.

— Imēn ma juy epe'e Deus eju kawēnwen pima — Jesus o'e.

⁵ Gebuje Jesus waram adeayū o'ḡutaybin.

— Apēn kuka epe'e powatwat ajēm puje pāo'a kuḡ'ūm pima? — io'e. — Cum aco'i eyju eybure kay iximadakpe. “Obure, pāo'a kay ōn pūḡ'a ma,” i aco'i epe'e cebe. ⁶ “Wara'at obure oajēm oduk'a be jekuap taḡwi,” i aco'i epe'e cebe. ⁷ “Ya'ūmḡu pāo'a. Ya'a'e bima oyaūm kajuk,” i aco'i epe'e cebe. Ixe eybure je'e eywebe badiwi: “Okaykay ḡu juy,” i. “Kuy oduk'a exīntabi otomudip,” i du je'e? “Webekitkit kuy ixexet,” i du je'e eywebe? “Kuy ōn po'i” i du je'e? “Okop pa'ore yaūm ām ewebe,” i du je'e? Imēn tu je'e eywebe? — Jesus o'e. ⁸ — Ka'ūma! Imēn ḡu je'e — io'e. — Eybure je'kop yaūm ām eywebe. Eybure buye ḡu yaūm eywebe. Ibun eyju yaojuyjuy buye bit kuka o'yaūm — io'e.

⁹ — Icēmān ōn e'em eywebe — io'e. — Deus xewi juy epejoojuy. Iojuyjuy bima, epejat. Ixe xewi juy epejokudada. Ikudadam pima epetobuxik. Ixe xewi iojuyjuyap xīntabi be taḡtaḡtaḡ'iap puxim. Xīntabi be taḡtaḡtaḡ'i bima, tomudip'uk ip eymuōm ām.

¹⁰ Soat ojujuy'ukat je'jat; soat kudada'ukat tobuxik; xīntabi be taḡtaḡtaḡ'iat pe xīntabi tomudip'uk ip — io'e.

¹¹ — Puybu ḡu juy epesubuūm eyipotpot pe “Axima kay ōn” i'e buje. ¹² “Sapokay dopsa kay ōn” i'e buje, dat epeḡūm ḡu cebe. ¹³ Eyju ma xipacat ūmūm eyipotpoyū be ikērēat kuḡ ma'ḡu eyju. Eyju xipacat ūmūmap podi ma eyebayat pit xipacat ūmūm eywebe—kabi beat. Ibiōḡbuk xipacat je'ḡūm soat pe jexewi iojuyjuy'ukat pe — io'e Jesus. Imēn Jesus ijodiatcat o'ḡutaybin.

¹⁴ Gebuje Jesus ibiōḡbuk kērēat o'ḡujēm aḡokatkat pewi. Ixe ibiōḡbuk kērēat aḡokatkat muyde'ūm'ūm'uk osunuy. Cekawēn pa'ore osunuy aḡokatkat.

Aḡokatkat pewi ibiōḡbuk kērēat cēm puje bit, xipan o'jekawēn. Imēnpuye adeayū icokcok cīcā ip o'e. ¹⁵ Warara'acayū bit o'jekawēn ip jewewebe.

— Belzebu a'ōbi Jesus ibiōḡbuk kērēat mujēmjēm cebewi—ibiōḡbuk kērēayū kukat a'ōbi—Satanás a'ōbi — io'e ip napa ma.

¹⁶ — Ka'ūma buk ocejojoioiap cuy eḡubapuk ēn Deus a'ōbi ibiōḡbuk kērēat mujēmjēm iap mubapuk am ocewebe — io'e ip warara'acat warēmtaḡ cekuap ojuy.

¹⁷ Imēnpit Jesus itaybit osunuy apēn ixeyū jewaḡuyḡuy iam.

Gebuje Jesus o'jekawēn ceweju ip.

— Pūḡ eipi watwat jeweweju ma jewaoka buje, jewemu'ūm ip. Imēnpuxim pūḡ'a watwat uk'a watwat jeweweju ma jewaoka buje, jewemu'ūm ip — io'e. ¹⁸ — Imēnpuxim Satanás ebekitkit jeweweju ma jewaoka buje, jewemu'ūm ip. Jawaoka buje, ikoro ḡu ip je'e. Imēnpuye “Belzebu a'ōbi ēn ibiōḡbuk kērēat mujēmjēm ijodiat pewi,” i eyju e'em napa ma owebe — io'e. ¹⁹ — Belzebu a'ōbi ōn ibiōḡbuk kērēat mujēmjēm pima, abu a'ōbi dak eyebekitkiyū imujēmjēm ip? Jewemuḡuykukukum eyju iap mubapukpuḡ cīcā eyebekitkiyū. ²⁰ Belzebu a'ōbi ḡu ōn ibiōḡbuk kērēat mujēmjēm—Deus a'ōbi acā. Deus soat kukukan je'e iap mubapukpuḡ ōn eywebe imujēmjēm pima — io'e Jesus.

²¹ Gebuje Jesus meḡapekawēnku boku iap o'ḡubapuk cebe ip.

— Ibacaat nobano kuḡ jeduk'a wiwim pima, ibukurukat pe iōm pa'ore tuk'a be ibubut pu am. ²² Ibacaat podiat ajēm puje bit ixe kuka ibacaat o'ḡuwun pipim jeōm ām. Ibaca jījāat o'e kuka cebe. Cenobano kuka o'jat. Soat ibubut kuka o'jat. Ibubut kuka o'ḡu'ē'ē jebureyū be — io'e.

²³ – Okay'umat itakoma okay. Imu'awerom obuywatwat'uk'umat imuypōḡpōḡpōḡ – io'e.

²⁴ – Aḡokatkat pewi ibiōḡbuk kērēat cēm puje, idibi'umat taḡ jekukum jebodoyap kudadam. Jebodoyap tobuxik'um pima kuka o'e jewebe ma “Jepin ma ōn kuy bima onuyap kay,” i – Jesus o'e.

²⁵ – Jepitpin. Yajēm puje, ixē aḡokatkat tobuxikxiḡ. Ka'ūmgū ibiōḡbuk kērēat opop ixē aḡokatkat pe ḡasū. Ixē aḡokatkat uk'a buxim—yabi'ōḡ'ōḡat'a buxim—yaxipanat'a buxim – io'e.

²⁶ – Ibocewi ixē ibiōḡbuk kērēat cēm cēm ma'guto. 7 beayū dobuxikxiḡ—ibiōḡbuk kērēayū dobuxikxiḡ—cebodi ma xipat'ūmayū dobuxikxiḡ. Ixeyū dak ōmōm ixē aḡokatkat pe 7 beayū. Kuy bima ixē aḡokatkat tadaybot osunuy. ḡasū bit ibodi ma tadaybot o'e – Jesus o'e.

²⁷ Iboam i'e buje ayacat o'jewāwā Jesus kay—adeayū parakpe at.

– Icocok cīcā juy exi—emukapat—emuytitit'ukat! – io'e Jesus pe.

²⁸ – Hm hm – Jesus o'e. – Deus ekawēn coco'ukat pit oxi cocokap podi ma icocok—cekawēn taḡ jekuku'ukat tak – io'e.

²⁹ Gebuje Jesus o'jekawēn adeayū be—jakokoreren je'aweroromayū be.

– Xipat'um cīcā ḡasūacat! – io'e Jesus. – “Ka'ūma buk ocejojojiap cuy eḡubapuk ocewebe,” i eyju e'em owebe – io'e. – “Ēn Deus a'ōbi jekukum iap cuy eḡubapuk ocewebe,” i eyju te'e ma e'em. Ade ḡu oḡubapuk eywebe epejojo ḡu buk iap. ³⁰ Pūḡ ma oḡubapuk eywebe. Jonas kay juy ḡebum epesop. Kuy bima Deus Jonas o'ḡuju Deus soat podi ma ya'ōbaca iap mubapuk am Nínive ka watwat pe. Deus Jonas waram ḡuto o'ḡutait ce'ūap tomukadi soat podi ma wa'ōbaca iap mubapuk am iḡo ka watwat pe. Imēnpuxim Deus omudot eykay ḡasū dak. Ōn soat waḡo – io'e.

³¹ – Kaxi etajoreḡatka kukat je'bapuk soat etabixe—ayacat – io'e. – “Teyūku ikērēat kuḡ oxe,” i Deus e'emap kabia bima, ixē ka kukat je'bapuk – io'e. – ḡasūacat tak je'bapuk ixē kabia be. “Ikērēat kuḡ eyju Deus xe,” i je'e ibo ka kukat ixeyū be. Ixē ayacat oajēm wūyarka bewi Salomāo ekawēn co am—itaybit cīcāat ekawēn co am. Ōn eyxe ḡasū. Salomāo etaybicap podi ma ōn wetaybit cīcā. Imēnpit eyju wekawēn kay ḡu – Jesus o'e.

³² – “Teyūku ikērēat kuḡ oxe,” i Deus e'emap kabia bima, Nínive ka watwat je'bapuk soat etabutpe. Ixeyū je'e ḡasūacat pe: “Eyju ikērēat kuḡ Deus xe,” i. Nínive ka watwat oibu'un ikērēat mujurūḡ ām. Ikērēat mujurūḡrūḡap o'jepere ip Jonas pe Deus ekawēn muwēn puje. Ōn eyxe ḡasū. Jonas etaybicap podi ma wetaybit cīcā Deus ekawēn muwēn ām. Imēnpit eyju wekawēn kay ḡu – Jesus o'e.

³³ – Imusop puje, lamparina aḡunēm ḡu ico diotpe. Ipikūykūy be ḡu ajomuy. Um acā ajomuy uk'a be ōmōmayū be soat co am – Jesus o'e. ³⁴ – Imēnpuxim wuyeta lamparina buxim. Wuyetadip pima, soat ijo but wuywebe. Kabia daḡ ajeku. Wuyetakērē bima, ijo ba'ore wuywebe. Kabiok taḡ ajeku. Kabiok taḡ jekukuap ikērēat mujurūḡrūḡap puxim. ³⁵ Aḡ cuy epesop ikērēat mujurūḡap puxim. ³⁶ Ikērēat mujurūḡrūḡ'ūmap kabia be jekukuap puxim. Ikērēat mujurūḡrūḡ'um pima, kabia buxim wuyju – Jesus o'e.

³⁷ Jesus ekawēn epere buje Fariseu o'jekawēn ceweju.

– Ejot cuy oduk'a be jekōn ām – io'e.

O'ju ceweju. Oabik jekōn ām. ³⁸ Jekōn pima Jesus Judeuyū babi daḡ ḡu o'jewebuwy. Imēnpuye Fariseu itabēḡ o'e ijojom.

³⁹ Gebuje Jesus o'jekawēn ceweju ip.

– Fariseuyū – io'e. – Kacūḡkadi acā eyju kopo wuywuy, prato wuywuy dak. Yabi bit ka'ūma. Yabiokok cīcā. Prato buxim eyju dak eyokok, eyetabikuku jījā buye, ikērēat mujurūḡxi buye dak – io'e. ⁴⁰ – Eyaḡuyba'arēm! Kacūḡkadiat o'ḡuḡēiat badiat tak o'ḡuḡē.

⁴¹ Eybut'ın cuy epeḡm tadaybotbocayū be. Iūmūm pima, xipat epesop Deus xe – io'e.

⁴² — Karem ma ipiat epesupi'ajojo — Jesus o'e Fariseuyū be. — Soat em eybubut mu'awerorom 10 be. Pūḡat ūmūm eyju Deus pe. Wara'at pit eyju imuxipanpan eybubun. Eyju puybit mukunukunaptup ūmūm Deus pe, arrudadup ūmūm tak, posūḡ puximatup ūmūm tak, puybit peaptup ūmūm tak. Xipat eywebe iboap ūm ām Deus pe. Imēnpit cedaḡ ḡu warara'acat kuḡ eyju—warēmtaḡ ma! Deus ikukpin ḡu eyxe. Imēn xipat ḡu! Xipan cuy warara'acat epejukuk. Ikukpin cuy Deus epejukuk — io'e.

⁴³ — Karem ma ipiat epesupi'ajojo, Fariseuyū — Jesus o'e. — Eyju abik ojuy ya'ōbuyxiat tūyap pe Deus eju kawēnwēnap'a be. Eycokcok cīcā warara'acat pe ibuyxim eykuk am soat etabutpe — io'e.

⁴⁴ — Karem ma ipiat epesupi'ajojo, Fariseuyū — Jesus o'e. — Eyetaybit Judeu be ce'ūat etaypi jeje cexiḡxīḡpi iam. Eyju wuyjuyū'ūm'ūm etaypi buxim iba'arēmat puxim. Wuyju itaypi daḡ kapkam itaypi opop ijoce iam wuyetaybit'ūm puye. Imēnpuxim eyju warara'acat pe ikērēat mujurūḡan — io'e.

⁴⁵ Gebuje Moisés ekawēn imutaybitbin'ukat o'jekawēn Jesus eju.

— Tapu, ēn oceju dak ocemukorēm rēm imēn e'em Fariseuyū be bima — io'e.

⁴⁶ — Hm hm — Jesus o'e. — Eyju dak karem ma ipiat epesupi'ajojo — io'e. — Warara'acat ukxabi be ipoxiat mōḡmōḡat puxim eyju. Eyju e'em warara'acat pe: “Moisés ekawēn taḡ cuy epeku—soat taḡ” i. Imēnpit soat taḡ ḡu eyju dak jekukum ixe ekawēn taḡ — io'e.

⁴⁷ — Karem ma ipiat epesupi'ajojo — io'e. — Eydobuyū'ūm'ūm ade Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū'ūm'ūm o'yaoka. Ixeyū'ūm'ūm etaypi mubapukap'a epeyamuy wita'a yadipat'a. ⁴⁸ Iḡo'a muymuy bima, “Ocedobuyū'ūm'ūm cūḡ ma oekuku,” i eyju e'em napa ma. Ixeyū'ūm'ūm ekukuap taḡ eyju dak warēmtaḡ ma jekukum. ⁴⁹ Imēnpuye kuyje Deus o'e:

Wekawēn muwēnuwēn'ukayū juy oḡuju cekay ip wa'ōdujowatwat'ukayū dak, i. Pūḡpūḡ ip yaoka ixeyū'in, i. Ipiat supi'ajoat ip warara'acayū be dak, i — Jesus o'e.

— Imēn Deus o'e kuyje, itaybit soan puye. ⁵⁰⁻⁵¹ Deus ipiat supi'ajoat ḡasūacat pe cekawēn muwēnuwēn'ukayū'ūm'ūm o'yaoka buye. Kuy jījā ixeyū'ūm'ūm o'yaoka ip. Deus ipi mujurūḡ puje, ixeyū'ūm'ūm o'yaoka ip. Koap Abel'ūm'ūm o'yaoka ip. Kanomūm Zacarias'ūm o'yaoka ip. Deus eju kawēnwēnap'a be bima o'yaoka ip, iōhō mupikupikap xe bima. Deus ipiat supi'ajoat ḡasūacat pe ikērēat o'ḡujurūḡrūḡ ip puye — io'e.

⁵² — Karem ma ipiat epesupi'ajo — Jesus o'e Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū be. — Eyju warara'acat muḡuykukukum kawēn icēmān itaybicap puxim ip. Eyetabut ḡu kawēn icēmat kay. Eyju warara'acat mubu'u'un tak kawēn icēmat kayap puxim — io'e.

⁵³ Ibocewi Jesus cēm puje itakoma jījā o'e ip Jesus kay Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū, Fariseuyū dak. Jesus o'jomuymuy ip. Jewa'ōmukorēm rēm o'e ip. Ixe ekawēn cocom cīcā ip o'e. Yawēḡmukērērēn ojuy ip. Cekawēn puyxijo ojuy ip. ⁵⁴ Ixe warēmtaḡ e'em pima, kuka o'jomuymuy ip. Warēmtaḡ e'em pima, kuka o'yawēḡmukērērēn ip.

12

¹ Tak ḡu ip o'ju Jesus kay—ade jījā. Jewemucakucakan ip o'e, ade buye.

Gebuje Jesus o'jekawēn jewēju etaybitbinayū be—12 beayū be.

— Aḡ cuy epesop Fariseuyū be eymuḡuykukuap puxim — io'e. — Ixeyū emumutaybitbinap pāo'a muyhuhuhaptōm puxim. Ixeyū emumutaybitbinap taḡ ḡu juy epeku — io'e. — Jewexe ip xipat. ² Yajuyjuyat jewedobuxik ḡuyjom. Iba'arēmat ibapuk je'e soat xe. ³ Kabiok taḡ epeyekawēn iap ya'ījojo ip kabiam. Badiat'a be eybidadadam epeyekawēn iap ḡuwēn ip soat a'ōpiju — io'e. — Imēneju warara'acat muḡuykukukum ḡu juy epesop xipat oceju iam. Fariseuyū ekukuap puxim ḡu juy epeku — io'e.

⁴ — Obureyū — io'e. — Eyaoka ojuyayū buxim ḡu juy eypararam epesop. Ixeyū be eyaoka but ma. Guyjom pit eybiōḡbuk mu'ūm pa'ore cebe ip. ⁵ Deus buxim acā

juy eypararam epesop. Ixe be bit wuyaoka pi ġu. Wuye'ū buje dak ipiat'ajojoap pe wuybiōġbuk xik put cebe. Imēneju juy ixē buxim eypararam epesop — io'e.

⁶ — 5 be pidiwe dei tei'īt ma—pūġ centavo ma. Deus pit yaġuyba'ūm ġu wasūyū kay. Pūġ kay dak yaġuyba'ūm ġu. ⁷ Deus itaybit wuyadap pebūrūdap iam. Deus xe teiboġ ġu wasūdei. Imēnpit aġ cekay. Imēnpuxim wuykay dak aġ soat em. Imēneju eyaġuybabi'ūm'ūm ġu juy epesop — io'e.

⁸ — Icēmān ōn e'em eywebe. Soat waġo ōn. Eyju “Jesus ebekitkiyū oceju,” i'e'em pima, ōn tak “Teyūku webekitkit,” i oce Deus ekawēn tojtjot'ukayū be. ⁹ Eyju e'em warara'acayū be “Jesus bure ġu oceju,” i bima, ōn tak “Iteyū bure ġu ōn,” i oce Deus ekawēn tojtjot'ukayū be. ¹⁰ Soat waġo ōn. Omuyumuy bima, eyju ikērēat kuġ Deus xe. Deus iboap ju'uk eywebewi ikērēat. Ibiōġbuk xipacat muymuy bima bit, Deus iboap ju'uk ġu eywebewi ikērēat — io'e.

¹¹ — Warara'acayū jeydujowat Deus eju kawēnwēnap'a be ipi kukukayū dopabe dak, iecugap dopabe dak. Eydujowat puje, eyaġuybabi'ūm ġu juy epesop eywedayo am. “Pēn paxi oce,” i'ūmġu juy epe'e — io'e. ¹² — Ixeyū dopabe eydujowat puje Ibiōġbuk xipacat jeymukūyjo jekawēn ām — io'e.

¹³ Gebuje aġokatkat o'jekawēn Jesus eju adeayū parakpeat.

— Tapu — io'e. — “Ebay'ūm pubut cuy eġu'ē'ē ekitpit pe,” i juy ece owaġo be — io'e Jesus pe.

¹⁴ — Ap! — io'e. — Deus cuk omudot eykay eyemāmāap coco am ġu, ce'ūat pubut mu'ē'ē ām ġu dak — io'e.

¹⁵ — Eyetabikukum ġu juy epesop! Soat em Deus xe wuyetait acesop ade wuybubut pupum puye ġu—cekay wuyetabut puye acā — io'e.

¹⁶ Gebuje Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ġuwēn aweromayū be.

— Ibutut adeat kat katō be osodop. O'jewa'ada jījā. Ya'ade o'e — io'e. ¹⁷ — Imēnpuye ibubut adeat o'jekawēn jewebe ma.

— “Okat pewiat mūn'a yaboġ ġu,” io'e. “Apēntak oce? Je'e ġu, ya'ade jījā buye,” io'e jewebe ma — io'e Jesus. ¹⁸ — “Imēn ma oce. Okat pewiat mūn'a oyamuy'at—yaboġbuġat'a. Yaboġat'a oyamuyat,” io'e jewebe ma. “Yamuyisuat'a be okat pewiat oġuxipan, soat obubut tak,” io'e jewebe ma. ¹⁹ “ ‘Ococcoġ oġuy, ade obubut puye,’ i juy oce owebe ma,” io'e jewebe ma. “ ‘Soat kuġ oġuy,’ i juy oce owebe ma,” io'e jewebe ma. “ ‘Kapikpiġ ġu oġuy jebodoydoy acā, jekōnkōn acā dak, tikōnkōn acā dak,’ i juy oce owebe ma,” io'e jewebe ma ibubut adeat — Jesus o'e.

²⁰ — Imēnpit Deus o'jekawēn ixē ibubut adeat pe.

— “Aġuyba'arēm!” io'e. “Ade jījā juk adi eġuxipan ewebeam ma,” io'e Deus. “Ijop kabiok ma ece'ū,” io'e. “Abu je'jat ebubut e'ū buje?” io'e Deus — io'e Jesus.

²¹ — Pūġpūġayū soat em ġebum apēn xe'e wara'at'in ojat obubun iap kay. Deus kay ġebum ġu ma'ġu ip. Ixe aġokatkat puxim ip—yadaodaoat puxim — Jesus o'e.

²² — Imēnpuye eyaġuy'ūm ġu juy epesop eybubut kay — io'e jewēju etaybitbinayū be. — “Ajo paxi acejo'o?” i'ūmġu juy epe'e — io'e. — “Ajo paxi aceġuōm wuydotim?” i'ūmġu dak cuy epe'e. ²³ Xipat eyxat kuġ pima, eydoti kuġ pima dak. Ibodi ma bit xipat soat em Deus xe eydop am — io'e.

²⁴ — ġebum cuy epesop wasū iokat kay — io'e. — Taidadam ġu ip. Jeku beat pupum ġu dak ip. Jeku bewiat mūn'a'e ġu ip. Imēnpit Deus ixat ūmūm cebe ip—wasūyū be. Deus xe teiboġ ġu wasū. Imēnpit aġ cekay ip. Wuykay dak aġ soat em ma. ²⁵ Ade koato mabuk wetabēġ oġuy iap kay ġebum cīcā bima, eyetabēġ xe'e? Ka'ūma. Gaxīn ma aco'i epe'ū. ²⁶ Iboap iba'ore eywebe bima, te'e ma eyaġuy'ūm ijodiap kay—eydoti kay, eyxat kay dak — io'e.

²⁷ — ġebum cuy epesop koġūnpi daġatit kay, apēn dit aypapan iap kay. Kapikpiġ ġu tūmūntitit. Jedoti muġēġēm ġu dak ip. Icēmān ōn e'em eywebe. Salomāo ibubut adeat

osunuy. Idip cĩcãat kuḡ osunuy jesay kuḡ. Salomão dipap podi ma bit titip tip taḡatip. ²⁸ Gasũ ma tũmũntitit titetabẽḡ e'em. Kuyaje bit tite'ũ e'em. Deus a'õbi titip. Ja'õbi dak eyemukaypinpuy je'ḡũm eywebe eyetabutsũ ma'ḡu cekay — io'e Jesus.

²⁹ — “Ajo paxi acejo'o,” i'ũmḡu juy epe'e, “Ajo paxi aceḡuõm,” i dak — io'e. ³⁰ — Deus kay itabut'ũmayũ yaḡuy'ũm iboap kay. Wuyebayat pit itaybit wuyju ikuḡ'ũm pima iam—kabi beat. ³¹ Gebum cuy epesop Deus acã wuykukukat iap kay. Iboap kay ḡebum pima, Deus soat je'ḡũm eywebe. Eyxan je'ḡũm, eydotim tak — io'e.

³² — Eypararam ḡu juy epesop — io'e. — Wuyebay Deus eykukukat ovelha kukuk'ukat puxim. Ixe ibikuy eywebe jekukan — Jesus o'e.

³³ — Eybubut'in cuy epeteidaat eyedinheiro bu am — io'e. — Ixe dinheiro juy epeḡũm tadaybotbocayũ be. Iũmũm pima eybubut ade epe'e kabi be. Eybubut iwekwek ḡu je'e kabi beat. I'ũm ḡu dak. Ka'ũmḡu ibukurukat kabi be eybubut tujupa'am am. Kopi'i eybubut jo'o ḡu kabi be. ³⁴ Eybubut ijodi bima, soat em ḡebum epesop eybubut kay. Kabi be bima bit ḡebum epesop kabi beat kay — io'e.

³⁵⁻³⁶ — Kariwa ajẽmap wiwimap puxim cuy epesop wajẽmap wiwim — io'e. — Ixe kariwa juk o'ju jewebumũnap epeta kay. Cepicat wiwim ibuywatwat'ukayũ. Lamparina kuḡ ip—isopsepat kuḡ. Jekariwa ajẽmap wiwim ip xĩntabi nomudip'uk am cebeam yajẽm puje, cetaḡtaḡ puje. ³⁷ Aḡ ip tobuxik puje icokcok je'e ip ixeyũ ibuywatwat'ukayũ jekariwa ajẽm puje. Icẽmãn õn e'em eywebe. Ixe kariwa jeõm jeduk'a be. Ixat je'ḡũm cebe ip. “Ga'a acekõn,” i je'e jebuywatwat'ukayũ be. ³⁸ Iximadak pe, iximadak pepu i aco'i jajẽm. Yajẽmap wiwim ip tobuxik puje, icokcok je'e ip ixeyũ ibuywatwat'ukayũ. ³⁹⁻⁴⁰ Imẽnpuxim cuy aḡ epesop wepicap wiwim—soat waḡo epicap wiwim. Ocepit eyju wepicap wiwim'ũm pima, aḡ'ũm pima dak. Ibukurukat ajẽmap ehoram itaybit pima, jeduk'a kajuk o'yaiwat ḡu uk'a iwat. O'yaiwat ḡu puyxibut'ũm iõmap puxim. Imẽnpuye juy aḡ epesop wepicap kay — io'e Jesus.

⁴¹ Gebuje Pedro o'jekawẽn Jesus eju.

— Kariwa — io'e. — Ën ijop ekawẽn muwẽnuwẽn ocewebe ya'ĩjo am acã du? Soat pe ya'ĩjo am ḡu xe'e? — io'e.

⁴² — Õn ijop ekawẽn muwẽnuwẽn xipan jekariwa bubut kukayũ be ya'ĩjo am—itaybicayũ be ya'ĩjo am — io'e. — “Obubut kukukan cuy ece,” i'e'em kariwa cebe ip. “A'õ kay jeedop ip kũyjobin warara'acayũ obuywatwat'ukayũ,” i'e'em kariwa. “Ixeyũ xan cuy eḡũmḡũm,” i'e'em cebe, cedaḡ kapikpiḡ puye — io'e. ⁴³ — Jekariwa a'õ kay kũyjobin pima, ixe ibuywatwat'ukat icokcok je'e jekariwa ajẽm puje. ⁴⁴ Icẽmãn õn e'em eywebe — io'e. — “Obubut kukukan cuy ece,” i je'e kariwa ixe jebuywatwat'ukat pe. ⁴⁵ — “O'jekuyan ma wekariwa,” i'e buje bit, ḡebuje'isum ma jajẽm cekariwa. Kapikpiḡ'ũm pima jajẽm. Ixe ibuywatwat'ukat warara'acayũ kaykay bima, jajẽm. Jekpiwan ma jekõnkõn cĩcã bima jajẽm. Ika'o bima, jajẽm. ⁴⁶ Jebuywatwat'ukat yajẽmap wiwim'ũm pima jajẽm, yajẽmam itaybit'ũm pima dak. Imẽnpuye cekariwa ipiat supi'ajoat jebuywatwat'ukat pe. Jebuywatwat'ukat ḡuju kũyjobit'ũmayũ dopap pe jenuy am. ⁴⁷ Apẽn jekariwa ibikuy osunuy jekapikam iam itaybicat yoboḡ ipiat supi'ajojo jewemuxipan'ũm pima, kũyjobit'ũm pima dak. Yoboḡ ipiat supi'ajojo itaybit puye. ⁴⁸ Apẽn jekariwa ibikuy osunuy iam itaybit'ũmat pit yopĩt ma ipiat supi'ajojo kũyjobit'ũm pima. Yopĩt ma ipiat supi'ajojo itaybit'ũm puye. Ade ikuḡat cuy ade je'ḡũm warara'acat pe. Ade o'jatiat xewi juy ade acejoojuy — io'e.

⁴⁹ — Daxa buxim okop ijodiacat pe wara'at taḡtaḡtaḡ ma jewaḡuy ãm — Jesus o'e. — Iboap wekapikap. Wekapik epere ojuy õn. ⁵⁰ “Warara'acat ipiat supi'ajoat ewebe,” i juk o'e Deus owebe. “Aokam ip,” i juk o'e. Deus bikuyap taḡ weku pin cĩcã soat em. Soat em ḡebum õn iboap kay. ⁵¹ Tũybe teku osodot kaba'ũm wuydop am iãn eyju e'em. Imẽḡãm ḡu ojot. Ojot ijodiacat pe wara'at taḡtaḡtaḡ ma jeku am. ⁵² Ibadipyũ wara'at taḡtaḡtaḡ ma jeku õn ojot puye. Xepxepayũ pũḡ taḡ ma jeku ip. Ixeyũ badipyũ bit wara'at taḡ ma jeku

ip ebapũğayũ. ⁵³ Cebay ma okay je'e. Ixe ipot pit okay ġu je'e. Ixi ma okay je'e. Ixe'it pit okay ġu je'e. Yuktayxi ma okay je'e. Ixe ayacat uktayxi bit okay ġu je'e. Imēneju wara'at tağtağtağ ma jeku ip — Jesus o'e.

⁵⁴ Gebuje Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ğuwēn adeayũ be.

— Kaxi'acap pewi kabikerereat ebapuk puje “Muba'at omuyku,” i eyju e'em. Icēmān ajēmjēm. ⁵⁵ Kaxietajoreğat pido ajēm puje “Kaxiepi jĩjã ġasũ,” i eyju e'em. Icēmān kaxiepi je'e. ⁵⁶ Eyetaybit muba'at ajēm iam kabi kay ağ puye. Eyetaybit kaxiepi je'e iam kabido jojom puye. Imēnpit eyetaybit ġu ajo ġuyjom je'bapuk eywebe iam wekawēn cocom ma'ğuy eyju. Wekawēn pa'arēm eyxe — io'e.

⁵⁷ — Eyju jewawēwēm ġu dak cedağ ma eyeku am. ⁵⁸ Eykay itakomaat e'em eywebe “Eyweroap cuy epeteida owebe,” i. “Teida'ũm pima, jeydujowan òn ibimāmāayũ ekawēn coco'ukat kay,” i. Imēn i'e buje, ixey juy epeğudin e dağ pima. E dağ pima itakomaat mudin'ũm pima, ixey jeydujowat ibimāmāayũ ekawēn coco'ukat kay. Ibimāmāayũ ekawēn coco'ukat tak jeydujowat sorarayũ kay. Sorarayũ jeymuòm daomũnmũnap'a be.

⁵⁹ Soat ġu eyweroap teida'ũm pima, jeymujēm ġu ip daomũnmũnap'a bewi — Jesus o'e.

13

¹ Gebuje pũğpũğayũ o'jekawēn Jesus eju.

— Iecuğap Pilatos Galilėia eipi watwat'in o'yaokaat — io'e ip. — O'yaokaat ip Deus eju kawēnwēnap'a be bima, wũnca ũmũm pima paĩ be imupik an Deus etabixe — io'e ip.

² — “O'yaokaat ixeyũ ağokatkayũ warara'acat podi ma xipat'ũm puye—Galilėia eipi watwat podi ma,” i du eyju e'em? ³ Imēn ġu juy epe'e'e! Icēmān òn e'em eywebe. Ikērēat epere'ũm pima, Deus kay eyetabut'ũm pima dak, ipiat'ajojoap kay epeju eyju dak — io'e.

⁴ — Waram pima oap ip Siloé ka watwat 18 beayũ. Oap ip uk'a o'je'aedu buye—umat'a. O'ğucak ip. “Oap ip soat podi ma xipat'ũm puye—Jerusalém ka watwat podi ma,” i du eyju e'em? Imēn ġu juy epe'e'e! ⁵ Ikērēat epere'ũm pima, Deus kay eyetabut'ũm pima dak, ixeyũ buxim epeju ipiat'ajojoap kay eyju dak — io'e Jesus.

⁶ Gebuje Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ğuwēn adeayũ be—figueira'ip ekawēn.

— Ağokatkat figueira'ip o'yoptaida jekat pe, uvadip pe — io'e Jesus. — Oajēm figueira'ip kay figo'a kudadam. ⁷ O'yadobuxik ġu. Imēnpuye o'jekawēn uvadip wiwi'ukat pe — io'e.

— “Tapu, ebapũğ koato juk adi oajēm ija'ip kay figueira'ip kay,” io'e cebe — io'e. — “Yaopap ekaxi bima juk adi oajēm figo'a kudadam,” io'e — io'e. — “Ya'ũmğuy. Oyadobuxik ġu. Te'e ma ijop'ip omuy. Eyopxik cuy,” io'e uvadip wiwi'ukat pe — io'e.

⁸ — Gebuje tipwiwi'ukat o'jekawēn tip iwat pe — io'e Jesus.

— “Kariwa, jewebuyxijo buk,” io'e. “Ijop koato ġu eyopxikat,” io'e. “Oyokobidoğ cuy yokobi koreren. Tũmũntũntũn otũnmõğ yokobi koreren,” io'e. ⁹ “Wara'at koato bima ya'a'e bima, xipat je'e. Ya'a'e'ũm pima bit oyopxik,” io'e tip iwat pe — Jesus o'e.

¹⁰⁻¹² Waram pima Jesus Deus eju kawēnwēnap'a beayũ o'ğutaybin. Sábado bima ip o'ğutaybin jebodoydoyap kabia bima. Jesus ayacat o'jojojo iğo'a be. Ixe ayacat ikokpiwakun osunuy ade koato—18 koato bun. Ikokpiwakun osunuy ibiõğbuk kērēat a'õbi. Ce'ağobucēğ pa'ore osunuy ibiõğbuk kērēat a'õbi. Jesus ixey o'ğudot jekay.

— Tũ'ũ — io'e. — Òn jemu'ada — io'e.

¹³ O'jewebumõğ ixey jeje. O'ğuy'ada ġebuje bit. O'sukokpimucũğ. O'sukokpimudim. Ikokpicũğ o'e.

— Bay, xipat cĩcã ěn owebeam — io'e Deus pe. ¹⁴ Deus eju kawēnwēnap'a kukuk'ukat pit itakoma o'e Jesus kay, jebodoydoyap kabia bima ayacat o'ğuy'ada buye. Tũybe imu'ada pi jebodoydoyap kabia be iãn o'e. Imu'adaap kapikap co'i osunuy cexe.

— Seis kabia bima cũğ ma wuywebe wuyekapik am — yakukuk'ukat o'e iğo'a beayũ be. — Jebodoydoyap kabia be bit epesot ġu jemu'adaan—wara'at kabia be acã — io'e cebe ip.

¹⁵ Gebuje Jesus o'jekawēn iğo'a beayã be.

– Tūybe imu'ada pi wuywebe iān eyju e'em – io'e. – Jebodoydoyap kabia bima epeḡuwekap ḡu du ehōyō—biopak? – io'e. – Jumento dak epeḡuwekap ḡu du tujujēm ām korara bewi idibi kōn ām? Soat eyju eyōhō muwekapkam soat kabia bima—jebodoydoyap kabia bima dak. ¹⁶ Imēnpuye cedaḡ ma owebe ixe ayacat mu'ada am ḡasū. Abraão naxeḡebit puxim itabut ixe. 18 koato bun Satanás ixe ayacat kokpi muwakunkun'uk osunuy—ibiōḡbuk kērēayū kukukat – io'e Jesus.

¹⁷ Cekay itakomaayū ma isūsūn o'e ip Jesus edeap co buje. Warara'acayū bit icokcok o'e ip Jesus kay.

– Ka'ūma buk ocejojoioiap mubapukpuḡ Jesus wuyetabutpe – io'e ip. – Idip cīcāat mubapukpuḡ wuyetabutpe – io'e ip.

¹⁸ Gebuje Jesus waram wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn.

– Apēn je'e Deus soat kukukan pima? – io'e. – Apu ekawēn tak oḡuwēn iboam eymukūyjo am? – io'e.

¹⁹ – Aḡokatkat mostardada o'taida jekat pe. Mostardada ta'īt ma. O'yaypan cīcā bit. Mostarda'im o'e. Yoboḡ o'e. Wasūyū jedopi o'jomōḡmōḡ takū daḡ. Imēnpuxim koap Deus ade'ūmayū kukukan je'e. Guyjom pit soat kukukan je'e – Jesus o'e.

²⁰ – Apu ekawēn tak oḡuwēn waram eymukūyjo am Deus soat kukukan je'e iam? – io'e. ²¹ – Trigonōm kuḡ osunuy ayacat—ebapūḡ copo. Ixe ayacat pāo'a muyuhuhuptōm o'tōmpu. O'tōmōḡ trigonōm pe. O'tōmupinā. Soat taḡ o'jenōmepōḡpōḡ trigonōm taḡ. Imēnpuxim soat ka watwat Deus soat kukukan je'e iap awēḡ coco – io'e.

²² Gebuje Jesus o'ju Jerusalém ka kay. Cucum pima soat ka daḡ oekuku—ika'īcatka daḡ, ikaboḡatka daḡ tak. Soat kaka daḡ imutaybitbin oekuku.

²³ Gebuje aḡokatkat o'jekawēn Jesus pe.

– Kariwa, taxijoyo'ibiyū xepxep ma du je'e? – io'e. ²⁴ – Tapu, okay eyetabucap xīntabi be wuyōmap puxim. Eyetabun cuy epesop okay! – io'e. – Kabi kayat exīntabi itokboḡ gu—itok'īt ma – io'e. – Soan cuy epe'e kabi be eyōm ām! Icēmān ōn e'em eywebe. Adeayū ōm ojuy je'e. Imēnpit iōm pa'ore je'e ip. ²⁵ Uk'a iwat je'kop xīntabi nomudim. Tomudip puje, eyōm pa'ore epesop. Kacūḡkadi epesop. Xīntabi be taḡtaḡtaḡ'i epesop. “Kariwa, ocewebe xīntabi etomudip'uk oceōm ām,” i epe'e. Imēnpit kariwa je'e eywebe “Wetaybit ḡu pomawiacat eyju iam,” i – Jesus o'e. ²⁶ – “Jekōnkōn tak ocesop eweju,” i epe'e cebe. “Ocemutaybitbin cuk ejeku oceka daḡ,” i epe'e. ²⁷ Imēnpit kariwa je'e eywebe: “Icēmān ōn e'em eywebe. Wetaybit ḡu dak pomawiacat eyju iam,” i. “Eyōm pa'ore ijoce eyju ikērēat kuḡ oxe buye. Epejēm,” i je'e – io'e Jesus. ²⁸ – Gebuje epetōtōn. Eyḡuycūḡcūḡ cīcā ma epesop. Deus soat kukukan pima, Abraão cexe jeenuy, Isaque dak, Jacó dak. Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū dak Deus xe jeedop ip. Wūy wi ixeyū epejojojo. “Wūy ma juy epesop owi,” i je'e Deus eywebe. ²⁹ Adeayū jajēm soat eipi daḡwi—kaxijēmap kadiwi, kaxi'acap kadiwi dak, kaxijēmapcoreḡwi dak, kaxiejoreḡwi dak. Soat ip jabik jekōn ām Deus ka be Deus soat kukukan pima – Jesus o'e.

³⁰ – Koapayū kanomūmayūm je'e. Imēnpuxim kanomūmayū koapayūm je'e – Jesus o'e.

³¹ Gebuje isum ma Fariseuyū oajēm Jesus kay.

– Aoka ojuy Herodes—oceipi kukat – io'e ip Jesus pe. – Ecenapōn cuy ijocewi ixe be aokaap puxim – io'e ip.

– Ocenapōn ḡu – io'e. – Deus ibikuy bima acā oje'ū. Herodes eymuḡuykukuku'ukat kak puxim – Jesus o'e. – Epeju juy cekay. Wa'ō juy epeya'ōmuwēn cebe. ³² “Gasū, kuyaje dak ibiōḡbuk kērēat oḡujēmjēm ijodiat pewi,” i juy epe'e cebe – Jesus o'e. – “Iwātaxipipiyū oḡu'ada'ada,” i juy epe'e. “Kuyajebusu wekapikap oḡu'ūm,” i. ³³ “Oje'ū. Imēnpit wekupinap taḡ ojeku ḡasū, kuyaje dak, kuyajebusu dak,” i juy epe'e cebe – Jesus o'e. – “Eka be ḡu oje'ū, Jerusalém ka be acā,” i juy epe'e Herodes pe – io'e Jesus.

³⁴ – Jerusalém ka watwat, Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū aokakam eyju – io'e Jesus. – Yabuḡbuḡ tak eyju ip wita'am. Sapokay'it'it jexi kay. Jedaudaum jexi eḡebadap tiotpe

18 — Imēnpit tomuwã'ibiyũ “Ocedaobu'u,” io'e ibuywatwat'ukat pe. O'taobu'un ip peta kay.

— “Ipi ojat okat mōḡ ãm,” io'e ibuywatwat'ukat pe — io'e Jesus. — “Cum puk òn ipi jom,” io'e. “Imēnpuye odaobu'u ekariwa epeta be,” io'e. “Imēn cuy ece ekariwa be,” io'e — io'e Jesus. 19 — “10 be ojat biopak,” wara'acat o'e. “Cum puk òn ibuyxijom ip,” io'e. “Imēnpuye odaobu'u ekariwa epeta be. Imēn cuy ece ekariwa be,” io'e — io'e Jesus.

20 — “Kapusu ma juk ocewebumũn ayacat eju,” wara'acat o'e. “Oju ba'ore ekariwa epeta be. Imēn cuy ece cebe,” io'e — io'e Jesus.

21 — Imēneju ibuywatwat'ukat o'jepit jekariwa kay—peta iwat kay. Taobu'u'uayũ a'õ o'ya'õmuwēn jekariwa be — Jesus o'e. — Iboap co buje cekariwa itakoma jĩjã o'e. — “Tadaybocayũ juy etojot wepeta kay taobu'u'uayũ dieḡ,” io'e jebuywatwat'ukat pe. “Cexĩḡxĩḡ pa'oreayũ juy etojot, taokērēayũ dak, ita'ũmayũ dak,” io'e. “Dao ma eju ikaboḡatka kay,” io'e. “Uk'a ukpibubu daḡ cuy eju, e daḡ tak,” io'e. “Soat ip etojot wepeta kay,” io'e cebe — io'e Jesus.

22 — O'ju ikaboḡatka kay. Tadaybocayũ o'tojot jekariwa duk'a be.

— “Kariwa,” io'e. “Otojot ip a'õbi,” io'e. “Imēnpit eduk'a be wuydop pun mabuk,” io'e — io'e Jesus.

23 — “Waram cuy eju tadaybocayũ kay,” io'e cebe. “E daḡ cuy eju, kogũnpi daḡ tak. Eḡuõm ip oduk'a be yamuporan am. ‘Epesot cuy wekariwa epeta be,’ i juy ece cebe ip,” io'e — Jesus o'e. 24 — “Õn soat kukukan pima koap tomuwã'ibiyũ jekõn ḡu oweju—pũḡ tak ka'ũma,” io'e peta iwat — io'e Jesus.

Imēn Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn jeweju jekõnkõnat pe.

25 Waram pima Jesus o'jekawēn adeayũ be. Ceweju jekuku'uk osodop ip. O'jekawēn ceweju ip.

26 — Oweju eyeku pin pima, okay jĩjã ma juy epesop — io'e. — Eyebay kayap podi ma okay'ũm pima, webekitkin ḡu epe'e, eyxi kayap podi ma dak, eytayxi kayap podi ma dak, eybekitkit kayap podi ma dak, eywaḡo kayap podi ma dak, eykibit kayap podi ma dak, eykipit kayap podi ma dak. Jewekayap podi ma okay'ũm pima dak, webekitkin ḡu epe'e — io'e. 27 — Owebeam je'ũ ãm eybu'u bima, webekitkin ḡu epe'e, oweju jekum eybu'u bima dak — io'e Jesus.

28 — Yaberenat'a muy pin pima, koam kuka yamuyapte epeḡuweḡũn — io'e. — “Je'e paxi wedinheiro?” i juy epe'e eyewewebe ma. 29 Imuweḡũn'ũm pima yamuy epere ba'ore kuka o'e eywebe. Imuweḡũn'ũm pima eyedinheiro kuka oi'ũm ipi kayat muy buje. Ipi kayat'a jojoayũ kuka eywaywayway — io'e. 30 — “Ak'i juy epe'e iḡo'a kay,” i kuka o'e ip. “Yaberenat'a muy ojuy. Imēnpit o'yamuy ḡu cedinheiro oi'ũm puye,” i kuka o'e ip eywaywayway — io'e Jesus.

— Uk'a muy pin pima wuyju e'em “Je'e paxi wedinheiro?” i. Imēnpuxim eyju dak webekitkit pin pima, “Ipiat'ajojom pima paxi kuka ocebu'un?” i juy epe'e eyewewebe ma — io'e Jesus.

31 — Wara'at ka kukat eju jenopaḡõḡõ ojuy bima, aḡoka kukat koam kuka o'jewawē jebureyũ eju—itaybit cĩcãayũ eju. “Wuyesorarayũ adesũ—10,000 beayũ,” i kuka o'e cebe ip. “Wuykay itakomaayũ esorarayũ bit ade jĩjã—20,000 beayũ,” i kuka o'e cebe ip. “O'e paxi wuywebe ixeyũ mu'ũm ãm?” i kuka o'e — io'e. 32 — Itaybit cĩcãayũ be: “Iba'ore wuywebe” i'e buje, ipi kukukat iparara kuka o'e. Oibu'un kuka jenopaḡõḡõm. Jexewi wũy bima, jebekitkit kuka o'ḡuju cekay ip jekay itakomaayũ mudin am — io'e. — “Ga'a juy acenopaḡõḡõm ḡu,” i kuka o'e cebe — io'e Jesus.

— “O'e paxi wesorarayũ be itakomaayũ mu'ũm ãm?” i'e'em ipi kukukayũ. 33 Imēnpuxim eyju dak webekitkit pin pima, “Guyjom paxi ocebu'un?” i juy epe'e eyewewebe ma. Soat eybubut iwan eybu'u bima, webekitkin ḡu epesop — Jesus o'e.

³⁴ — Kawta xipat. Imēnpit takō'ōm puje, te'e ma kuka atakuk. ³⁵ Tamuyun pa'ore wuywebe. Taxik am acā xipat. Imēnpuxim okay eybu'u bima, te'e ma kuka epe'e: “Cristo ebekit ōn,” i. Wekawēn a'ījo pin pima juy xipan epeya'ījo.

15

¹ Gebuje iecuḡap peam dinheiro bubu'ukayū o'ju Jesus kay, warara'acayū ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū dak. O'ju ip Jesus ekawēn com.

² Gebuje Fariseuyū Jesus o'jomuymuy Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak.

— Ite aḡokatkat ikērēat mujurūḡrūḡ'ukat purem. Jekōnkōn ceweju ip — io'e ip.

³ Iboap co buje, Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn cebe ip jemuymuyayū be.

⁴ — Eyju 100 be eyōhō kuḡ aco'i—ovelha kuḡ — io'e. — Pūḡ oitabidao bima, wara'acat eyōhō kuka epesuiwat kogūnpi daḡ itabidaoat kuda am. Tobuxik'ūm pima kuka epeju itabidaoat kuda am. Epejokuda kuka tobuxik puje. ⁵ Tobuxik puje, eycokcok kuka epe'e. Eya'ōpi'a jeje kuka epejomōḡ. Eyduk'a be kuka epetujuxe. ⁶ Eyduk'a be eyōm puje, eybureyū kuka epetomuwā, eyduk'a xeyū dak. “Oceōhō ocetobuxik! Eycokcoḡ cuy oceweju,” i kuka epe'e cebe ip — io'e. — “Ovelha ocetobuxik—itabidao oekuiat,” i kuka epe'e. ⁷ Icēmān ōn e'em eywebe. Itabidao oekuiat puxim ikērēat mujurūḡrūḡap o'jepere iat—ovelha buxim — io'e. — Imēnpuye Deus icokcok e'em ade cūḡayū kay. Imēnpit jekay ikērēat mujurūḡrūḡ'ukat etabun puje, ibodi ma icokcok e'em Deus, ikērēat mujurūḡrūḡap epere buje dak — io'e Jesus. Imēn Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn cebe ip.

⁸ Gebuje Jesus wara'at ekawēn o'ḡuwēn cebe ip.

— Ayacat 10 be dinheiro kuḡ—isorūḡat kuḡ—teiboḡat kuḡ—prata muḡēḡḡ kuḡ. Pūḡ ma o'jepa'ūm. Imēnpuye ixē ayacat lamparina o'ḡusop jedinheiro kuda am.

— Jedinheiro o'jokudada. Jedukā o'yabi'ōḡ jedinheiro kudadam. Tobuxik'ūm pima ikudadam mabuk — io'e.

⁹ — Tobuxik puje, jebureyū o'tomuwā ayacat, jeduk'a xeyū dak. “Wuycokcoḡ cuy ajop wedinheiro otobuxik puye—isorūḡat—cepa'ūm'ibit,” i'e'em ixē ayacat cebe ip.

¹⁰ — Icēmān ōn e'em eywebe — io'e. — Deus ekawēn tojotjot'ukayū icokcok e'em pūḡ ma itabun Deus kay buje—ikērēat mujurūḡrūḡap epere buje dak. Ixē ayacat cokcokap puxim icokcok e'em — io'e Jesus.

Imēn Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn adeayū be.

¹¹ Gebuje Jesus wara'at ekawēn o'ḡuwēn cebe ip.

¹² — Aḡokatkat xepxep ipotpot kuḡ osodop. Ikitpit o'jekawēn jebay be. “Bay,” io'e. “Ebubutei'in cuy eḡūm owebe obubuteim,” io'e. “E'ūap wiwim ḡu ōn obubut pu am,” io'e jebay be — io'e Jesus. — Imēnpuye cebay jebubutei o'ḡu'ē'ē jekpotpoyū be—xepxepayū be. Ade ma o'ḡūm cebe ip — Jesus o'e.

¹³ — Ibun'ūm pima ikitpit jebubut o'jat. O'ḡuxipan. Oibu'un jebay xe. O'jenapōn jebay xewi. Poxerewun. O'jēm jebay duk'a bewi. O'ju wūyatka kay. Jay. Oajēm. Ibo ka be te'e ma jebubut o'ḡu'ūm. ¹⁴ Ūm. O'ḡu'ūm. Warēmtaḡ ma o'ḡu'ūm soat — Jesus o'e. — Muba'at'ūmḡu oeku. Ibun cīcā oeku. Imēnpuye ibo ka watwat irere jījā ip o'e. ¹⁵ Ikitpit tak ire jījā o'e ibubut oi'ūm puye — Jesus o'e. — Ikitpit o'ju ibo ka beat kay. O'jekapik ixē aḡokatkat eju. Ixē aḡokatkat ikitpit o'ḡuju jeōhō muykōn ām—dajebaro muykōn ām — Jesus o'e. ¹⁶ — Ikitpit dajebaro xat'a kay o'e jexat'am, reren cīcā buye. Imēnpit o'ḡūm ḡu cebe — Jesus o'e. ¹⁷ — Gebuje ikitpit o'yaḡuysan. O'jewāḡuy. O'jekawēn jewebe ma.

— “Webay eju kapikpik'ukayū ma soat kuḡ jexat kuḡ,” io'e jewebe ma. “Ōn pit ijoce oje'ū repibun!” io'e jewebe ma — io'e Jesus. ¹⁸ — “Jepin puk ōn webay kay,” io'e jewebe ma. “Ocekawēn webay eju,” io'e. “‘Bay,’ i juy oce cebe. ‘Ikērēat kuḡ ōn Deus xe, exe dak,’ i juy oce cebe,” io'e. ¹⁹ “ ‘Ōn ekpot. Imēnpit ekpon ḡu juy oce ḡasū bit, a'ōmubuyxi'ūm'ūm

ojeju buye. Eweju ocekapik acã dinheiro bu am, i juy oce webay be,” io'e ikitpit jewebe ma – io'e Jesus.

²⁰ – Gebuje o'jēm wūyat ka bewi. O'jepit jebay kay. Cebay duk'a wi wūy bima, cebay bit ikitpit o'jojajo. Tadaybot cĩcã o'e jekpot ibubut kuḡ'ūm puye. Itabotaidabotbot cĩcã o'e jekpot kay – io'e.

– Gebuje cebay o'jedau jekpot kay. O'topabijuk. O'yakobot. O'yaḡobukõn jecokcokap kuḡ. ²¹ Ipot o'jekawēn jebay eju. “Bay,” io'e. “Ikērēat kuḡ õn Deus xe, exe dak, a'õmubuyxi'ūm'ūm ojeju buye,” io'e. “Ekpon ḡu oce ḡasū bit. Eweju ocekapik acã,” io'e ipot jebay be – io'e Jesus. – “Ka'ūma!” io'e cebay bit. “Okpon ma ēn soat em,” io'e – io'e Jesus. ²² – Cebay o'jekawēn jebuywatwat'ukayū be ḡebuje bit. “Daosuw!” io'e. “Xipacat cuy oḡūm okpot pe,” io'e cebay. “Iekabek cuy epetojot—xipacat,” io'e. “Epeḡuõm cuy okpot pe,” io'e cebay. “Ibumūn cuy epeḡuõm ibu be,” io'e. “Suiyuk cuy epeḡuõm sui be,” io'e cebay. ²³ “Biopak'it'it cuy epejat—kuy aḡuxep'iat,” io'e. “Epeyaoka juy,” io'e. “Ga'a peta aḡuḡē,” io'e. “Ga'a acewemucokcoḡ,” io'e. ²⁴ “Tūybe okpot'ūm oe'ū iān cuk oce,” io'e. “Gasū bit wetaybit oce itabēḡ ma iam,” io'e. “Warēmtaḡ ma oeku wūyat ka daḡ,” io'e. “Gasū bit cexe,” io'e cebay. “Ga'a peta aḡuḡē,” io'e. Icokcok cĩcã o'e ip – Jesus o'e. – Petatam o'e ip. Jeda'i'in o'e ip – io'e.

²⁵ – Tuk'a be jewemucokcoḡ ip pima, wara'at ipot tak jekat pe osunuy kapikpiḡ—koapat. Oexe jebay duk'a be. Uk'a wi wuy'ūm pima, cedarukrekat'a a'õ o'ya'õdobuxik, da'i'iyā a'õ dak. ²⁶ Jebay eju kapikpik'ukat o'tomuwã. “Ajo pēnpēn i'eayū?” io'e iwaḡo cebe. ²⁷ “Petatam ip ekitpit oexe buye,” io'e kapikpik'ukat. “Ebay biopak'it'it o'yaokaat—kuy aḡuxep'iat,” io'e. “O'yaokaat, xipan oexe buye,” io'e – Jesus o'e.

²⁸ – Imēnpit iwaḡo itakoma o'e. Taobu'u jĩjã o'e uk'a be jeõm ām jekitpit tobede am – Jesus o'e. – Gebuje cebay oajēm jekpot kay akiju—koapat kay. “Eõm cuy,” io'e cebay jekpot pe—koapat pe – io'e Jesus. ²⁹ – “Ap!” io'e. “Ade koato juk adi ocekapikpik cĩcã eweju,” io'e. “Puju oḡuy kūyjobit'ūm a'õ kay? Soat em cuk adi a'õ kay oḡuy,” io'e. “Imēnpit cuk bode'it'it eyaokaat ḡu owebe peta muḡē ām obureyū beam,” io'e jebay be iwaḡo – io'e Jesus. ³⁰ – “Ite ekpot peam pit eyaoka,” io'e. “Soat edinheiro o'ḡu'ūm yapoyū eju jepoaptem,” io'e jebay be – io'e Jesus. – “Cexe buje bit, ēn peta muḡēḡēm!” io'e. “Biopak'it'it aokakam ēn,” io'e iwaḡo – Jesus o'e.

³¹ – “Tapu,” io'e. “Soat em ēn oweju. Obubut ebubun je'e soat,” io'e. ³² “Tūybe okpot'ūm oe'ū ekitpit'ūm iān cuk oce,” io'e. “Gasū bit wetaybit oce itabēḡ ma iam. Warēmtaḡ ma oeku wūyatka daḡ,” io'e. “Gasū bit xipan oexe,” io'e. “Imēneju cedaḡ ma wuywebe peta muḡē ām, wuymucokcok am tak,” cebay o'e – Jesus o'e. – Ikērēat mujurūḡrūḡap o'jepereiat jebay kay o'jepit'iat puxim – io'e Jesus.

Imēn Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn Fariseuyū be, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū be dak.

16

¹ Gebuje Jesus wara'at ekawēn o'ḡuwēn jewēju etaybitbinayū be.

– Ibubut adeat jedinheiro o'ḡūm aḡokatkat pe imuxipan am jewebeam – io'e.

– “Warēmtaḡ ebubut mu'ūmu'ūm edinheiro kukat,” io'e ibureyū ibubut adeat pe – Jesus o'e.

² – Imēnpuye ibubut adeat jekaxero o'tomuwã. “ ‘Warēmtaḡ ebubut mu'ūmu'ūm edinheiro kukat, i'e'em obureyū owebe,” io'e ibubut adeat – io'e Jesus. – “Cūḡ ḡu ēn oubut kuḡ,” io'e. “Imēnpuye soat ip cewero oweju iaptup etupmubararak omutaybit am,” io'e. “Gasū bit ēn kapiḡ ḡu oweju,” io'e – io'e Jesus. – “Wara'at ma ojomuy edieḡ,” io'e. Cekaxero o'jēm.

³ – Gebuje cekaxero o'jekawēn jewebe ma.

— “Apěntak oce ġasū bit?” io'e jewebe ma. “Wekariwa o'e owebe ‘Gasū bit ěn kapiġ ġu oweju, i,” io'e jewebe ma. “Iba'ore owebe kapik am kat pe, obaca'um puye,” io'e. “Osūsūn oce warara'acat xewi dinheiro ojuy am,” io'e jewebe ma. “Wetaybit apěn oce iam,” io'e. ⁴ “Wekariwa oġuġuykuku,” io'e jewebe ma. “Ixe eju ōn kapikpiġ'um pima, warara'acayū je'e owebe: ‘Eōm cuy oduk'a be eġuy am, i,” io'e jewebe ma cekaxero — io'e Jesus.

⁵ — Iměneju cekaxero ceweroap kuġayū o'tomuwā. Pūġpūġpūġ ma ip o'tomuwā. Pūġpūġpūġ ma ip ceweju o'jekawěn.

— “Pebūrū eweroap wekariwa eju?” io'e koap oajěmiat pe.

⁶ — “Ade jġā omuyku ixepi weweroap teida am—100 be bahi'uk,” io'e.

— “Juku. Eweroaptup etupu,” io'e. “Ade ġu omuyku bahi'uk ixepim weweroap teida am—50 ma iam cuy eġubararak tup pe,” io'e cekaxero koap oajěmiat pe — Jesus o'e.

⁷ — “Pām ěn? Pebūrū eweroap wekariwa eju?” io'e warara'acat pe.

— “Ta'ade omuyku weweroap teida am trigoda—1000 be trigoda,” io'e.

— “Juku. Eweroaptup etupu. “Ade ġu omuyku weweroap teida am trigoda—800 be iam cuy eġubararak,” cekaxero o'e cebe — Jesus o'e.

⁸ — Iměnpuye kaxero itaybit cġcāat osunuy jekariwa xe, imuġuykuku'uk ma'ġu — io'e Jesus.

— “Etaybit cġcā,” io'e cekariwa jekaxero be — Jesus o'e. — Itaybit cġcā ġu Deus ekawěn kayayū jebubut kuġ. Cekawěn kay'ūmayū bit itaybit cġcā jebubut kuġ — Jesus o'e.

Iměn Jesus wuymutaybitbinap ekawěn o'ġuwěn cebe ip.

⁹ — Ceweroap teibubu'ukat ekukuap puxim ġu juy epeku — io'e Jesus. — Eybubut'in cuy epeġūm tadaybotbocayū be iburem am ip. Cebe ip iūmūm pima, ixeyū eybureyū jeydobebe kabi be eyexe buje. Soat em kabi be epesop — Jesus o'e. ¹⁰ — Eyju cedaġ yopġcat kuġ pima, cedaġ ma yoboġat tak epejukuk. Warěmtaġ yopġcat kuġ pima bit, warěmtaġ ma yoboġat tak epejukuk — io'e. ¹¹ — Eyju warěmtaġ ijodiap kuġ pima—dinheiro kuġ, Deus kabi beat je'ġūm ġu eywebe—idip cġcāat. ¹² Eyju warěmtaġ wara'acat pubut kuġ pima, ka'ūma ma wara'at je'ġūm eywebe eybubun. ¹³ Pūġ'a be uk'a be bima, iba'ore ibuywatwat'ukat pe xepxepayū beam kapik am. Kariwawayū wara'at taġtaġtaġ e'em pima, itakoma kuka o'e pūġ kay jekariwa kay, wara'at jekariwa ikukpin cġcā bima. Kūyjobit kuka o'e pūġ a'ō kay wara'at a'ō kay kūyjobit'um pima. Iměnpuxim dinheiro kay jġā bima, Deus kay jġā ġu kuka epe'e — io'e Jesus.

¹⁴ Soat Fariseuyū iboap o'ya'ġjojo. Ixeyū Jesus o'jowaywayway dinheiro kay jġā ip puye.

¹⁵ Gebuje Jesus o'jekawěn Fariseuyū eju.

— “Cūġ ma oceju Deus xe,” i napa ma eyju e'em warara'acat pe — io'e. — Deus pit itaybit ajo kay eyju ġebum iam. Ijodiat xe xipat cġcāat Deus xe xipat ġu — io'e.

¹⁶ — Moisés ekawěn taġ jekuku'uk osodop ip kuyjeayū, Deus ekawěn muwěnuwěn'ukayū dak. Guyjom pit João Batista o'e'e adeayū be: “Deus soat kukukan je'e,” i. Deus ekawěn muwěnuwěn'ukayū iměnpuxim imuwěnuwěn ġasū dak soat ip. Gasū adeayū ibikuy Deus pe jekukan. ¹⁷ Kabi i'um, i'pi dak. Deus pe wuyawěwěap ekawěn pit i'um ġu—pūġ em tak ka'ūma — io'e. — Soat em cedaġ cġcā wuywebe wuyeku am ixekawěn taġ — io'e Jesus.

¹⁸ — Aġokatkat jetayxi epere buje, wara'at pu am jetayxim, ikěreāt kuġ Deus xe. Iměnpuxim cepere'ibit eju jwebumūn puje, ikěreāt kuġ Deus xe aġokatkat — io'e cebe ip.

¹⁹ Gebuje Jesus wuymutaybitbinap ekawěn o'ġuwěn cebe ip.

— Aġokatkat jexat o'jo'o'o—iku jġāat o'jo'o'o — io'e. — Ibutut adeat osunuy. Ixat ku jġā osunuy. Jesay idip cġcāat kuġ osunuy. ²⁰ Tadaybocat tak oabik ixekawěn adeat tuk'a exġntabi be—aġokatkat. Xġntabi xe abikbik'uk osunuy soat kabia. Lázaro i tadaybocat putet osunuy. Ade werowero kuġ osunuy ixekawěn Lázaro daġ soat taġ. ²¹ Oabik iboce

ibinõmnõm kay itabiku buye, cemesa be jedudumat o pin puye. Imëntak akuriceyũ oajēm cewerowero kōnkōn âm.

²² – Lázaro'ũm e'ũ buje, Deus ekawēn tojotjot'ukat ixē'ũm o'tujuu Abraão kay—Deus xeat kay. Iku jĩjãat o'om osunuy Abraão eju. Ixe ibubut adeat'ũm pit oe'ũ. Ağokatkayũ ixē'ũm o'jokot.

²³ – Gebuje ibubut ade osunuyiat Abraão o'jojojo wũy wi. Ipiat'ajojoap pewi o'jojojo. Lázaro dak o'jojojo Abraão xe.

²⁴ – “A jot!” io'e ibubut ade tũbit Abraão be. “Etabotaidabotbon cuy eguy okay,” io'e ya'õberen. “Lázaro juy egudot okay idibi be ibu'abi muakõm âm okõ mucuk am idibim,” io'e. “Ipiat'ajojom cĩcã õn daxa be,” io'e.

²⁵ – “Ka'ũma, oğuju ğu,” io'e Abraão bit. “Etabēğ pima, ade idip cĩcãat kuğ cuk adi eguy. Lázaro bit ikērēat kuğ cuk adi osunuy itabēğ pima. Ĕn ma ecokcok cuk adi eguy. Ixe bit tadaybot osunuy. Gebum cuy eguy iboap kay. Gasũ bit ixē ma icokcok. Ĕn pit ipiat'ajojom,” io'e.

²⁶ – “Imëntak katek omuy wuypidase. Itediacaat pe iju ba'ore iğodi kay eykay. Ibodiacaat pe dak tot pa'ore ijodi ocekey. Iba'ore cebe ip katek puye,” Abraão o'e.

²⁷ – “A jot,” io'e Abraão be. “Eya'opicũğ cuy wa'õ kay! Lázaro juy eguju webay duk'a kay, okitpitpiyũ kay,” io'e. ²⁸ 5be opop ip webay duk'a be. Eguju ixeyu mukũyjo am ipiat'ajojoap pe tocap puxim,” io'e.

²⁹ – “Ka'ũma,” io'e. “Oğuju ğu,” io'e Abraão. “Ekitpitpiyũ Moisés ekawēntup kuğ, Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayũ emudupmubararaktup kuğ tak,” io'e. “Kũyjobin cuy ekitpitpiyũ jeedop ibo dup a'õ kay,” io'e.

³⁰ – “A jot, ebu'um ğu juy ixē muju am,” io'e. “Ce'ũat tomukadi waram o'jetait'iat co buje bit, iğuycũğ je'e ip ikērēat kuğ puye,” io'e. “Ikērēat mujurũğrũğap jepere ip,” io'e ibubut ade tũbit.

³¹ – “Ka'ũma. Oğuju ğu,” Abraão o'e. “Ekitpitpiyũ kũyjobit'ũm Moisés a'õ kay. Kũyjobit'ũm tak ip Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayũ a'õ kay. Ce'ũ'ũayũ dopdopap pewiat tobuxik puje dak, waram ğuto o'jetait'iat tobuxik puje, itabut ğu je'e ip. Imēnpuye oğuju ğu cekay ip,” Abraão o'e – Jesus o'e.

Gebum ğu juy epesop apēn ixē juk adi ikērēat o'ğujurũğrũğ iap kay iap ekawēn

17

¹ Gebuje Jesus o'jekawēn jewēju etaybitbinayũ eju.

– Adeayũ wuymubu'un wuyetabucap eperē am – io'e. – Imēnpit Deus ixeyũ ğuju ipiat'ajojoap kay. ² Warara'acat pe okay itabut'isuat mubu'un puje, ikērēat kuğ ip Deus xe. Imēnpuye imutabut'ũm awap xipat kuka wuywebe ixeyũ aoka am—yağobu eju wita'a mukirik am yapoxiat'a mukirik am ticoğ pe imuakõm âm. Xipat ğu wuye'ũ âm. Ibodi ma xipat ğu wuyju am ipiat'ajojoap kay. Ikērēm ğu juy epesop eyewewebe—idim acã – io'e.

³ – Eybure be ikērēat mujurũğ puje juy epeğukũyjo. Ikērēat kay iğuycũğ pima, ğebum ğu juy epesop apēn cuk adi ikērēat o'ğujurũğ iap kay. ⁴ Sete em aco'i ikērēat mubapukpuğ eywebe pũğ kabia. ⁷ em tak “Oğuycũğ ikērēat oğubapuk ewebe buye” i'e buje, juy ğebum ğu epesop apēn cuk adi ikērēat o'ğujurũğrũğ iap kay – io'e Jesus.

⁵ Gebuje cemumujuyũ o'jekawēn jekukukat eju—Jesus eju.

– Ocebuywan cuy ece biğ ma ocetabut am Deus kay – io'e ip cebe.

⁶ – Deus kay eyetabutbüt pima, eyemuojuy je'ğũm eywebe – io'e. – “Ixe-ip cuy eyop'uk tãbu dağwi” i'e buje cebe, Deus yop'uk. “Eyoptaida juy ticõğ pe” i'e buje, Deus yoptaida – io'e.

⁷ – Eya'õpuruğ eybuywatwat'ukat kuğ—eykat kotkot'ukat kuğ—eyõhõ kukuk'ukat kuğ—ovelha kukuk'ukat kuğ – io'e. – Jekapikap pewi yajēm puje, “Xik'i buk. Eceboday,”

i'ümġu eyju e'em cebe. ⁸“Oxan cuy ejoda,” i'e'em eyju cebe. “Dao ma eġudot okay,” i dak. “Wekōn epere buje acā ecekōn,” i'e'em eyju cebe. ⁹Eybuywatwat'ukat eya'ō daġ kapikpiġ pima, “Xipat cīcā eyju,” i'ümġu eyju e'em cebe. ¹⁰Deus a'ō daġ jekukum pima, “Xipat cīcā oceju,” i'ümġu juy epe'e eyju dak. “Ocekukat a'ō daġ ocekuku,” i acā juy epe'e — Jesus o'e. Imēn Jesus o'jekawēn jeweju etaybitbinayū eju.

¹¹Jesus o'ju Jerusalém ka kay. Kapkam o'e Galiléia eipi daġ, Samaria eipi daġ tak.

¹²Gebuje 10 be ierepayū Jesus o'topabijuk aġoka be yajēm pima. Kacūġcūġ'i osodop ip bosusu cewi.

¹³— Jesus! Kariwa! — io'e ip y'ōberen. — Etabotaidabotbon cuy eġuy ocekey! — io'e ip Jesus pe.

¹⁴Ixeyū jo buje, o'jekawēn ceweju ip.

— Epeju juy paī kay, ixē be eyjo am — io'e ierepayū be.

O'ju ip.

Jeju buje ip o'je'ada ierep topibiyū. Xipat o'e ip.

¹⁵Gebuje pūġ ma o'jepit Jesus kay ixeyū'in je'adaap tobuxik puje.

— Deus, ēn xipat cīcā — io'e.

¹⁶O'jēġ'aecōġcōġ Jesus topabe ya'ōbuyxi jexe buye.

— Xipat cīcā ēn, Kariwa — io'e. — Ēn omu'ada — io'e ya'ōberen.

Samaria eipi beat osunuy ixē o'jepitiat.

¹⁷Gebuje Jesus o'jekawēn ceweju.

— Dez be ġu du oġu'ada? — io'e. — Pu warara'acayū—9 beayū? — io'e Jesus. ¹⁸— 9 beayū ġu o'jepit “Xipat cīcā ēn omu'ada” i'e am Deus pe. Ite Samaria eipi beat acā o'jepit — io'e jexeayū be. ¹⁹— E'āy — Jesus o'e cēġ'aecōġcōġ'ibit pe. — Ōn emu'ada, etabut okay buye — io'e.

²⁰Waram pima Fariseuyū o'jekawēn Jesus pe.

— Puġūn Deus soat kukukan je'e? — io'e ip.

— Ixe soat kukukan pima, ibapuk ġu je'e wuyxe — io'e. ²¹— “Bomaku Deus soat kukukan,” i'ümġu ace'e, “Jodiku Deus soat kukukan,” i'ümġu dak — io'e. — Ibapuk ġu warara'acat xe. Deus wuykukukan pima, wuywebe nuynuy — io'e Jesus.

²²Gebuje Jesus o'jekawēn jeweju etaybitbinayū eju—12 beayū eju.

— Guyjom ojo pin cīcā epesop—soat waġo jo pin. “Ocebikuy jījā ġaxīn ma soat waġo jajēm ocekey,” i epe'e — io'e. — “Ocebikuy pūġ kabia ocexe am,” i epe'e — io'e Jesus. — Imēnpit eyxe ġu oġuy — Jesus o'e.

²³— Warara'acayū napa ma je'e eywebe “Ak'i juy epe'e,” i, “Soat waġo o'jepit,” i, “Bomaku omuy,” i. “Soat waġo o'jepit,” i je'e ip eywebe. “Joceku omuy,” i napa ma je'e ip. Epeju ġu juy okudadam ya'ōbi ip. Eyetabun ġu juy epesop ixeyū a'ō kay — Jesus o'e.

²⁴— Wepit puje, eyetaybit epesop—soat waġo epit puje — io'e. — Xiririkiat soat taġ kabiam. Jodiwiki kabiam, bodiwidaku. Soat ijodiat xiririkiat cocom. Imēnpuxim soat ijodiat wepicap jojo. ²⁵Imēnpit koam cuy ipiat osupi'ajo — io'e. — Ade ġasūacat okay ġu je'e — io'e.

²⁶— Wepit puje, ijodiat jeku apēn Noé kabia be juk adi oekuku ip iap puxim.

²⁷Jekōnkōn'uk osodop ip Noé itabēġ pima, tikōnkōn'uk tak, jewebumūnmūn'uk tak. Aġ'ūm pima, dao ma muba'atxiri oajēm — io'e.

— Kobexixi be Noé ōm puje, muba'atxiri oajēm soat kay ipi juacat kay. Soat ipi juacat o'ġu'ūm. Oe'ū'ū ip — io'e. ²⁸— Imēnpuxim ip oekuku Ló itabēġ pima — io'e. — Jekōnkōn'uk osodop ip, tikōnkōn'uk tak, jebubut pupu'uk tak, teidada'uk tak, taidada'uk tak, uk'a muymuy'uk tak. Sodoma ka watwat aġ'ūm pima dao ma Deus daxa o'ġudot i'ġo ka kay. ²⁹Sodoma ka bewi Ló jēm puje, Deus daxa isopat o'ġudot kabi kadiwi daxa daxik tak. Soat ibo ka watwat'ūm'ūm o'ġu'ūm — io'e. ³⁰— Soat waġo ōn. Wepit puje ka'ūma ma wepicatp wiwim je'e. Apēn kuyje oekuku ip iap puxim jeku ip ijodiat — io'e.

³¹ – Wepit puje, jeduk'a be ġu juy jeõm akijuat yabeat pu am – io'e. – Jepit ġu juy jeduk'a kay jekat peat. ³² Gebum cuy epesop Ló tayxi epit ojuyap kay – io'e. ³³ – Oburemap tomuju eybu'u je'ũm pima, soat em ipiat'ajojoap pe epesop eye'ũ buje. Je'ũm eybu'u'ũm pima bit, soat em Deus xe epesop eye'ũ buje – io'e.

³⁴ – Wepicap exima be xepxepayũ ixet ip jeedop pũġ pe ma kama be. Deus pũġ ma tujowat jeweju. Wara'at pit suiwat. ³⁵ Imēnpuxim xepxep aoyũ tadedem ip jeedop. Deus pũġ ma tujowat jeweju. Wara'at pit suiwat. ³⁶ Xepxep aġokatkat jekat pe kapikpiġ ip je'e. Deus pũġ ma tujowat jeweju. Wara'at pit suiwat – io'e.

³⁷ – Poma ip tujowat, Kariwa? – io'e ip Jesus pe.

– Urupuyũ je'awerorom iġēmat kay i'o am. Imēnpuxim Deus ja'jēm ipiatpi'ajoan ikērēat mujurũġrũġ'ukayũ be – io'e Jesus.

18

¹ Gebuje Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ġuwēn jeweju etaybitbinayũ be soat em cuy epeyekawēnwēn Deus eju iam ixeyũ mutaybit am, eybu'un ġu juy epesop Deus eju jekawēn ãm iam tak.

² – Ibimãmãmãat ekawēn coco'ukat osunuy ikaboġatka be – io'e Jesus. – Tũybe Deus ya'õbuyxi ġu iãn o'e. Warara'acat kuġ tak ibuyxim ġu osunuy – Jesus o'e.

³ – Itop'ũm e'ũibit ade em ma ajēmjēm ixē ibimãmãmãat ekawēn coco'ukat kay – io'e. – O'taobu'un ġu cekay. – “Obuywan cuy ece okay itakomaat pe okaykayap puxim,” io'e'e itop'ũm e'ũibit – Jesus o'e.

⁴ – Ade kabia ibimãmãmãat ekawēn coco'ukat ibu'u osunuy itop'ũm e'ũibit puywan. Guyjom pit o'jekawēn jewebe ma. “Deus ya'õbuyxi ġu oxe,” io'e jewebe ma – io'e. – “Warara'acat tak ibuyxim ġu ojukuk,” io'e jewebe ma – io'e. ⁵ – “Imēnpit ixē itop'ũm e'ũibit cuy osubuywan ixē be omu'ukpiceġēġap puxim,” io'e jewebe ma – io'e. – “Ibuywan'ũm pima, soat em kuka oajēmjēm okay, omu'adaodao kuka,” io'e jewebe ma – Jesus o'e.

⁶ – Ixē ibimãmãmãat ekawēn coco'ukat itop'ũm e'ũibit o'subuywan jemu'ukceġēap puxim cũġ ġu ma'ġu jekukum – io'e. ⁷ – Pãm Deus? Eyxe Deus ibu'u du jemunaēhēyũ buywan—soat kabia, soat ixima be dak jekay jewāwāwā'ukayũ buywan— “Obuywatwan cuy ece” i'e'e'ukayũ buywan? ⁸ Ibu'u ġu ixeyũ buywan – io'e. – Soat em aġ cekay ip. Gaxĩn ma ixeyũ buywan – io'e. – Soat waġo õn. Ocepit cuy ijodi. Wepit puje Deus kay itabucayũ xe'e otobuxik? Tobuxik pin cĩcã oxe. Imēnpuye juy eybu'un ġu epesop Deus eju jekawēn ãm – Jesus o'e.

⁹ Gebuje Jesus wara'at ekawēn o'ġuwēn jewexe xipacayũ be—warara'acat mubuyxi'ũm'ũmayũ be— “Oceju acã xipat Deus xe” i'e'e'ukayũ be.

¹⁰ – Xepxep aġokatkat o'ju Deus eju kawēnwēnap'a kay—yaboġat'a kay – io'e. – Oajēm ip Deus eju jekawēn ãm. Pũġ Fariseu osunuy. Wara'at iecuġap peam dinheiro bubu'ukat osunuy – io'e.

¹¹ – Gebuje Fariseu o'jekawēn Deus eju. Jaġepũġ ma cũġ'i osunuy. Jewexe ya'õbuyxi jĩjã osunuy. Imēn o'jekawēn:

– “Deus,” io'e. “Ococok oce warara'acat puxim ġu õn etabixe buye,” io'e. “Ixeyũ ma itabikuku warara'acat pubut kay. Õn pit ka'ũma,” io'e. “Ixeyũ ma warēmtaġ ma jekukum. Õn pit ka'ũma,” io'e. “Ixeyũ ma jepopom warara'acat tayxi eju. Õn pit ka'ũma,” io'e. “Iġo buxim ġu dak õn—iecuġap peam dinheiro bubu'ukat puxim ġu,” io'e. ¹² “Pũġ semana be xepxep kabia okpiwat ma õn jewemureren kawēn ãm eweju,” io'e Deus pe. “Wedinheiro'in õn iũmũm ewebe,” io'e. “10 be ikuġ pima, pũġ ma õn iũmũm ewebe,” io'e – Jesus o'e.

¹³ – Iecuġap peam dinheiro bubu'ukat pit cũġ'i osunuy wũy ma Fariseu wi. Isũsũn osunuy kabi kay jeak am ya'õbuyxi'ũm cexe buye. Yatoro ma o'jekawēn Deus eju.

O'jewekũmpiokaka jeḡuycũḡap pibun, ikêrêat kuḡ puye — io'e. — “Deus,” io'e — io'e. — “Ikêrêat kuḡ òn,” io'e — io'e. — “Imênpuye etabotaidabotbon cuy eḡuy okay,” io'e — io'e Jesus.

¹⁴ — Icēmān òn e'em eywebe — Jesus o'e. — Jeduk'a be ixeyũ epit puje, Fariseu ḡu cũḡ ma o'e Deus xe—iecuḡap peam dinheiro bubu'ukat acā — io'e. — Eya'õbuyxian pin cĩcā bima, eya'õbuyxian ḡu epesop Deus xe. Eya'õbuyxian pin'ũm pima bit, eya'õbuyxian epesop cexe — Jesus o'e.

¹⁵ Gebuje Jesus eju etaybitbinayũ warara'acat o'ḡukorēm. O'ḡukorēm ip Jesus kay mucayan bekitkit tojotjon puye. ¹⁶ Imênnpit:

— Ebekitkit cuy epetojot okay — io'e Jesus cebayũ be ip.

Gebuje Jesus o'jekawên jeweju etaybitbinayũ eju—12 beayũ eju.

— Bekitkit mubu'un ḡu juy okay imudot am — io'e. — “Epeju ḡu juy Jesus kay,” i'ũmḡu juy epe'e cebe ip. Deus ixeyũ buximayũ kukukan je'e soat kukukan pima. ¹⁷ Icēmān òn e'em eywebe. Bekitkit ibu'u ḡu Deus pe jekukan. Imênpuxim Deus pe eykukan eybu'u'ũm pima, cexe epesop ixē soat kukukan pima — io'e.

¹⁸ Gebuje aḡoka kukat oajēm Jesus kay. O'jekawên Jesus eju.

— Tapu — io'e. — Ēn xipat, cedaḡ ocemutaybitbin puye — io'e. — Apēntak oce soat em Deus xe onũy ām? — io'e Jesus pe.

¹⁹ — Apēnpuye dak ěn e'em owebe “Ēn xipat,” i? — Jesus o'e. — Ka'ũmḡu xipacat—Deus acā — io'e. ²⁰ — Etaybit Deus pe wuyawēwēap ekawên — io'e. — “Warara'acat tayxi kaykay ḡu juy epesop,” io'e Deus. “Warara'acat epeyaoka ḡu juy,” i dak. “Eyetabikum ḡu juy warara'acat pubut kay,” i dak. “Napa ḡu juy epe'e,” i dak. “Ibuyxim cuy eyebay epejukuk, eyxi dak,” i dak o'e Deus wuywebe — Jesus o'e.

²¹ — Soat taḡ ibiat ekawên taḡ cuk adi ojekuku bekin piman ma — io'e.

²² Iboap co buje, Jesus waram o'jekawên cebe.

— Pũḡ ma buk omuy ewebe i'e am — io'e. — Soat ebubut cuy eteida dinheiro bu am. Dinheiro juy eḡũm ikuḡ'ũmayũ be — io'e. — Iũm puje, ebubut ade ece'e kabi be — io'e. — Gebuje juy ejot. Oweju juy ejeku — io'e Jesus.

²³ Iḡuycũḡ cĩcā o'e iboap co buje, ade jĩjā ibubut puye. Tacup osunuy. Ibu'u o'e jebubut ũm tadaybotbocayũ be. Xerewun. O'jēm Jesus xewi.

²⁴ Aḡoka kukat cemap co buje, Jesus o'jekawên jeweju etaybitbinayũ eju—iḡuycũḡat cēmap co buje.

— Iba'ore jĩjā ibubut adeat Deus pe jekukan — io'e Jesus. ²⁵ — Iba'ore camelo be ikap am awi daobi'atoḡ. Imênpuxim iba'ore jĩjā ma ibubut adeat Deus pe jekukan, ibu'u ip puye — io'e.

²⁶ — Abu be dak kuka o'e taxijo but? — io'e o'ya'ĩjojo'iaiyũ.

²⁷ — Ijodiat pe jewedaxijo ba'ore — io'e. — Deus pe bit iba'ore ḡu soat ma — Jesus o'e.

²⁸ Gebuje Pedro o'jekawên Jesus eju.

— Ocejū bit soat ocesuiwat eweju am — Pedro o'e Jesus pe.

²⁹ — Icēmān òn e'em eywebe — Jesus o'e. — Deus bikuyap taḡ eybadip iwat puje, eywebe epesuiwat podi ma epejat — io'e. — Eyduk'a beayũ aco'i epesuiwat, eytayxi dak, eywaḡo dak, eyebay dak eyxi dak, eyebekitkit tak. ³⁰ Deus bikuyap taḡ iwat puje, eywebe epesuiwat podi ma epejat — io'e. — Eyetait pima Deus xipacat je'ḡũm eywebe. Eye'ũ buje dak waram ḡuto epeyetait — io'e. — Soat em Deus xe epesop — Jesus o'e.

³¹ Adeayũ parakpewi Jesus 12 beayũ o'tujowat. O'jekawên ceweju ip.

— Eya'õpicũḡcũḡ cuy epesop wa'õ kay — io'e cebe ip. — Jerusalém ka kay aju — io'e. — Soat waḡo òn. Kuyjeayũ emudupmubararaktup ekawên taḡ adeayũ warēmtaḡ ma ip okuk — io'e. ³² — Ixeyũ oũm Judeu'ũmayũ be okay itakomaayũ be. Owaywayway ip je'e. Warēmtaḡ ma ip okuk. Omuxixuxi ip. Omupokupok ip. ³³ Oaoka ip. Imênnpit xepxep xet kap puje, waram ḡuto ocetait — io'e Jesus cebe ip—12 beayũ be.

³⁴ Imēnpit 12 beayū xe cekawēn pa'arēm osunuy Jesus ekawēn.

— Apēnape ite e'em? — io'e ip jewewebe. — Cekawēn pa'arēm ocewebe — io'e ip.

³⁵ Jericó ka be Jesus ajēm pima, ita'ūmat dinheiro o'joojuy kapkapayū xewi. ³⁶ E bitako daḡ xik'i bima kapkapayū daobiwēḡ cocom ixē ita'ūmat.

— Apēnpuye eyju kapkam ijoma? — io'e kapkapayū be.

³⁷ — Jesus ijoma kapkam puye—Nazaré ka bewiat — io'e ip cebe.

³⁸ Gebuje ita'ūmat o'jewāwā Jesus kay.

— Jesus! — io'e. — Davi naxeḡebit ēn! — io'e. — Etabotaidabotbon cuy eḡuy okay — io'e ya'ōberen.

³⁹ Imēnpuye kapkapayū ita'ūmat o'ḡukorēm.

— Ecemūḡ cuy! — io'e ip.

Imēnpit biḡ ma o'jewāwā ya'ōberen.

— Jesus! — io'e ma'ḡuto. — Davi naxeḡebit ēn! Etabotaidabotbon cuy eḡuy okay — io'e.

⁴⁰ Jesus oajēm ita'ūmat kay. O'jecū e bidase.

— Ixē ita'ūmat epetojot okay — io'e jexeacat pe.

O'tojot. O'jekawēn cebe, yajēm puje.

⁴¹ — Ajo-kay ēn oxewi? — io'e—Jesus o'e.

— Wetadam ece — io'e.

⁴² — Jetada ðn — io'e Jesus. — Etate ece'e Deus kay etabut puye — io'e.

⁴³ Jesus iboap e isum ma o'jewetada. Jecoatcoan o'e. Ixē dak o'ju Jesus eju.

— Ka'ūmḡu ejo'iat xipacat — io'e Deus pe.

Imēneju soat o'jojojo'iyū:

— Ka'ūmḡu ejo'iat xipacat — io'e ip Deus pe.

19

¹ Jesus oajēm ikaboḡatka kay—Jericó ka kay. Kapkam oeku ibo ka daḡ. ² Ibo ka be aḡokatkat osunuy. Ibutet Zaqueu i osunuy. Iecuḡap peam dinheiro bubu'ukat osunuy. Ibutut adeat osunuy.

³ Ixē dak Jesus co ojuy o'e. Imēnpit Jesus co ba'ore osunuy taoapīn puye. Ijo ba'ore osunuy adeayū Jesus akokoreren oekuku buye.

⁴ Imēnpuye Zaqueu o'jedau Jesus topabe. Jesus co am o'jeu figueira'ip eju. O'jeu ijop'ip tēḡ ma je'kap iam itaybit puye.

⁵ Ibo'ip tiotpe yajēm puje, Jesus o'jeapūn Zaqueu kay.

— Zaqueu — io'e. — Ekop cuy! — io'e. — Daosuw! — io'e. — Eduk'a be ðn cum — Jesus o'e.

⁶ Zaqueu dao ma o'kop ip ejuwi. Icoḡcok o'e Jesus tuk'a be cu ojuy buye.

— Ejot cuy oduk'a be — io'e Jesus pe.

⁷ Iboap o'jojojo'iyū Jesus o'jomuymuy ip jeweweju.

— Jesus o'ju Zaqueu duk'a be — io'e ip jewewebe. — Ixē Zaqueu ikērēat mujurūḡrūḡxi! — io'e ip jewewebe.

⁸ Gebuje Zaqueu o'jekawēn Jesus eju jeduk'a be.

— Kariwa — io'e. — A'ōpicūḡ cuy eḡuy. Ikērēat cuk adi oḡujurūḡrūḡiap cuy ocepere. Obubut'in oḡūm ikuḡ'ūmayū be. Ipidase oḡūm cebe ip — io'e. — Adeayū muḡuykukukum cuk adi oḡuy dinheirom — io'e. — Ebadipdip dinheiro juy oḡūm pūḡ dinheiro ojat'iat pe soat pe — io'e Zaqueu.

⁹ — Zaqueu, Deus edaxijo ḡasū bit — io'e Jesus. — Xipat ixē be edaxijo am ēn Abraão naxeḡebit puye. ¹⁰ Soat waḡo ðn. Ijodi ojot ikērēat mujurūḡrūḡ'ukat kudada am. Ixeyū daxijo am ojot — io'e Jesus.

¹¹ Adeayū be iboap co buje, Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn cebe ip. Jerusalém ka be Jesus oajēm pin. Tūybe ḡaxīn ma Deus soat kukukan je'e iān o'e ip adeayū. Imēnpuye iboap ekawēn o'ḡuwēn Jesus.

12 — Kariwa yoboġat cu ojuy wūyatka kay — io'e Jesus. — Wūyatka watwat ixé kariwa yoboġat muy ojuy jekukan. 13 Iju'ūm pima 10 beayū o'ġudot jewekay jebuywatwat'ukayū. Pūġpūġpūġ ma o'ġūm soat pe dinheiro isurūġat. Soat ip pūġpūġpūġ o'e ikuġ. “Ōn ijoce'ūm pima, epeyekapik ijop kuġ dinheiro kuġ wara'at pu am—dinheiro bu am,” io'e ixé kariwa cebe ip. 14 Imēnpit cebekitkityū'in itakoma osodop ip jekariwa yoboġat kay. Imēnpuye itakomaayū jebureyū o'ġuju jekariwa nomuju jekawēn ām ceweju. E daġ ip o'e cebe: “Ekay ġu oceju,” i. “Ocekukat pin ġu ewebe,” io'e ip cebe e daġ — Jesus o'e.

15 — Gebuje o'ju wūyat ka kay — io'e. — Wūyatka be bima ibo ka watwat ixé kariwa yoboġat o'jomuy jekukan. Ade ka kukan ip o'jomuy. O'jēm wūyatka bewi. Jay. Oajēm ġuto jeka be — io'e. — Jebuywatwat'ukayū o'tomuwā jewekay. 10 be dinheiro o'ġūmġūm cebe'iaiyū o'tomuwā. Itaybit pin o'e pebūrū paxi ip dinheiro o'jat wara'at iam — io'e Jesus.

16 — Gebuje ibuywatwat'ukat oajēm jekariwa kay — io'e. — “Kariwa,” io'e. “Pūġ dinheiro eġūm owebe isurūġat. 10 be ojat wara'at,” io'e — Jesus o'e.

17 — “Xipāt ēn,” io'e. “Xipan cīcā juk adi ecekapik,” io'e. “Xipan cuk adi ecekapik pūġat kuġ ewebe o'ġūm'iat kuġ—dinheiro kuġ—yopīcat kuġ,” io'e. “Imēnpuye 10 be aġoka kukan ecesūy,” io'e kariwa cebe — Jesus o'e.

18 — Ibocewi wara'at oajēm ibuywatwat'ukat — io'e. — “Kariwa,” io'e. “Ixaat kuġ pima, 5 be ojat wara'at,” io'e wara'acat — Jesus o'e.

19 — “5 be ikaboġatka kukan ecesūy—wūyat eipi ka kukan,” io'e kariwa cebe — Jesus o'e.

20 — Ibocewi wara'at oajēm ibuywatwat'ukat — io'e. — “Juku, kariwa,” io'e. “Ed-inheirom. Pūġ ma,” io'e. “Ocekapik ġu wara'at pu am. Oġuekabek pit paġōm,” io'e. 21 “Oparara ebuxim, ēn warara'acat mudadaybotbon puye,” io'e. “Ēn ibubum warara'acat xewi iūmūm ġu ma'ġu,” io'e. “Ēn ibubum cexewi ip taidadam ġu ma'ġu,” io'e ibuywatwat'ukat — Jesus o'e.

22 — “Xipāt'ūm cīcā ēn,” io'e kariwa. “Ajo pēġap ġu ēn?” kariwa o'e ya'ōberen jebuywatwat'ukat pe. “ ‘Ocekapik ġu wara'at pu am,’ i ēn e'em owebe. ‘Oġuekabek paġōm,’ i ēn e'em owebe,” io'e. ‘Ēn warara'acat mudadaybotbon,’ i ēn e'em owebe,” io'e. ‘Ēn ibubum warara'acat xewi iūmūm ġu ma'ġu,’ i ēn e'em owebe,” io'e. “ ‘Ēn ibubum cexewi ip taidadam ġu ma'ġu,’ i ēn e'em owebe,” io'e. 23 “Apēnpuye dak dinheiro eġūm ġu dinheiro muxipanpan'ukat pe ixé be wara'at pu am? Ixe be iūm puje, wara'at kuġ kajuk ece'e dinheiro kuġ,” io'e kariwa — Jesus o'e.

24 — “Pūġ ma ikuġat pui bewi juy cedinheiro epejat,” io'e kariwa jexeayū be. 10 be ikuġat pe juy epeġūm,” io'e — Jesus o'e.

25 — “Kariwa, imēn ġu bit,” io'e ip. “Teku kuy 10 be ikuġ!” io'e ip kariwa be.

26 — “Imēn ma ōn e'em,” io'e kariwa bit. “Adeat kukat pe wara'at je'ġūm ip. Ade'ūmat kukat xewi bit je'jat ip,” io'e kariwa — Jesus o'e.

27 — “Okay itakomaayū juy epetojot ijoce,” io'e. “ ‘Ocekukat pin ġu ewebe,’ i juk o'e ip owebe,” io'e. “Ixeyū juy epetojot ijoce,” io'e. “Ixeyū ma epeyaoka wetabixe,” io'e kariwa — Jesus o'e.

Imēn Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ġuwēn cebe ip.

28 Jesus iboap e buje, o'ju Jerusalém ka kay. Jeweju etaybitbinayū wap o'ju Jesus. 29 Oajēm ip Betfagé ka xe, Betânia ka xe dak, co'a xe. Co'a butet Oliveira dip'a i osunuy. Ajēm pima xepxepayū o'ġuju wara'atka be jeweju etaybitbinayū.

30 — Epeju juy aġoka kay—wuywapatka kay — io'e xepxepayū be. — Iboce jumento'it'it epetobuxik—ikirikat—yakpi jeje'ibit'ūmat. Ixe jumento'it'it epeġuwekap — io'e cebe ip.

31 — Ixe juy etojot ijoce — io'e. — “Apēnpuye dak eyju jumento'it'it muwekapkam?” i'e buje ip, “Ocekariwa cekay, ikuġ'ūm puye,” i juy epe'e cebe — io'e cebe ip.

32 O'ju ip xepxepayū.

Oajēm ip jumento'it'it kay. O'tobuxik ip apēn cuk Jesus o'e iap tağ. ³³ Imuwekapkam pima ðhō iwat o'jekawēn cebe ip.

— Apēnpuye eyju jumento'it'it muwekapkam? — io'e ðhō iwat.

³⁴ — Ocekariwa cekay, ikuğ'üm puye — io'e xepxepayũ.

— Ha'a — io'e.

³⁵ O'tujowat ip Jesus kay. Oajēm. Jumento'it'it akpi jeje jeekabek o'jomōğ ip. Ceweju etaybitbinayũ Jesus o'ğuju jumento'it'it akpi jeje—iekabek ceje. ³⁶ Jerusalém ka xe Jesus ajēm pima, adeayũ jeekabek o'ğupayapaya ip Jesus wap e dağ ya'ðbuyxi cexe ip puye. ³⁷ Jesus o'tobede jĭjā ip ġebuġe. Icoġcok cĭcā ip o'e Oliveira dip'a pēnpēn tağ kopkom pima—soat cebekitkit. O'jewāwā ip Jesus kay.

— Deus xipacat cĭcā — io'e ip ya'ðberen. — Teku ka'ūma buk ajojojoiap mubapukpuğ jekukum — io'e ip. ³⁸ — Wuykukukat omuyku Deus a'ðbi — io'e ip jewewebe. — Ka'ūma ma ixex jo'iat idipacat! — io'e ip. — Kaba'üm jeedop ip kabi watwat — io'e ip. — Deus cuy xipacat je'ğüm cebe — io'e ip Jesus cocom pima.

³⁹ Imēneju Fariseuyũ o'jewāwā Jesus pe adeayũ parakpewi.

— Tapu — io'e ip. — “Epeyemũğ cuy,” i juy ece eweju etaybitbinayũ be, warēmtağ ma ip e'em puye — io'e ip.

⁴⁰ — Iteyũ mũğ'i bima, wita'a ma kuka o'jeawāwā odobede am — io'e.

⁴¹ Jajēm puġe, Jerusalém ka kay o'jeak Jesus. O'tōn ika jojom pima ade ika watwat kũyjobit'üm puye. O'jekawēn ika jojom pima.

⁴² — Jerusalém ka watwat, Deus omudot eydaxijoap ojuy kaba'üm eydop am — io'e Jesus. — Obikuy jĭjā ġasũ ma eymutaybit am iboam. Eyju bit eybu'u ixex be eydaxijo am. Imēnpuye wekawēn ba'arēm eyxe — io'e. ⁴³ — Imēnpuye ġuyjom eykay itakomaayũ korara jo'iat jomuy ip eyka koreren jeðm ãm eyaokaka am — io'e. — Ka'wi muğēğē ip jomuy. Jeymukoreren ip eyenapðnap puxixim. Jeyakodip ip — io'e. ⁴⁴ — Jeymu'üm ip. Soat eyka watwat ġu'üm ip. Ka'ūma ma jepoyat. Ikaboğatka sukamu'üm cĭcā ip. Wita'a yamudu ip—soat'a uk'a muğēğēap'a. Pũğ'a iwat ġu ip wara'at'a jeje. Deus omudot eydaxijo am. Eyju bit okay ġu. ġasũ ocedaxijo pin Deus iam eyetaybit ġu. Imēnpuye soat ip jeymu'üm. Pũğ tak epeyepoyat ġu. Soat ip jeymu'üm — io'e Jesus.

⁴⁵ Jesus oajēm Deus eju kawēnwēnap'a kay—yaboğat'a kay. Ya be oðm. Ağokatkayũ o'ğujēm uk'a ekorara bewi—ðhō deidada'ukayũ.

⁴⁶ — Imēn e'em Deus ekawēntup: “Oduk'a bit cuy yanuy Deus eju kawēnwēnap'am” i — io'e cebe ip. — Eyju bit epeyamuwexat ibukurukayũ munēmap'am — io'e cebe ip.

⁴⁷ Jesus adeayũ mutaybitbin osunuy soat kabia Deus eju kawēnwēnap'a be—yaboğat'a be.

ġebuġe paĩyũ kukukayũ Jesus aoka ojuy oeku ip—Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayũ dak, warara'acayũ dak—Judeuyũ kukukayũ. Jesus aoka ojuy osodop ixeyũ ma.

⁴⁸ Adeayũ bit Jesus ekawēn kay jĭjā osodop. Imēnpuye Jesus aoka ba'ore o'e cekay'ũmayũ be.

20

¹ Jesus imutaybitbin pima paĩyũ kukukayũ oajēm cekay. Oajēm ip Jesus kawēn idipacat muwēnuwēn pima Deus eju kawēnwēnap'a be—yaboğat'a be. Oajēm ip Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayũ eju, Judeuyũ kukukayũ eju dak. ² Soat ip o'jekawēn Jesus eju.

— Abu-a'ðbi juk ija'a beayũ eğujēm? — io'e ip. — Abu-a'ðbi ģn jekukum? — io'e ip. — Iboam cuy ocemukũyjom ece — io'e ip.

³ — Eyju ma omukũyjom cuy epe'e — Jesus o'e. ⁴ — Abu-a'ðbi ġu juk João ijodiat mubatisasan oeku? Deus a'ðbi du? Ijodiat a'ðbi ġu xe'e? Iboam cuy epe'e omukũyjom — io'e cebe ip.

⁵ ġebuġe o'jewa'ðxixik ip jeweweju.

— Apên xe'e acejede? — io'e ip. — “Deus a'ôbi” i'e buje cebe, “Apênpuye juk eyetabut ġu João kay?” i je'e Jesus wuywebe — io'e ip. ⁶ — “Ijodiat a'ôbi,” i'e buje bit cebe, adeayũ wuyabuġbuġ je'e wita'am, ixeyũ xe João Deus a'ôbi juk adi oeku buye — io'e ip jewewebe.

⁷ Imênpuye:

— Ocetaybit ġu abu-a'ôbi juk João ijodiat mubatisasan oeku iam — io'e ip cebe.

⁸ — Ōn tak jeymukũyjo ġu abu-a'ôbi ōn jekukum iam — io'e Jesus.

⁹ Gebuje Jesus wuymutaybitbinap ekawên o'ġuwên adeayũ mukũyjo am Deus a'ôbi ōn jekukum iam.

— Aġokatkat ibuneĩcatpune o'taida uvabune — io'e Jesus. — Ixe uvadip iwat aġokatkayũ o'jomuy tip wiwi an. “Wekadaidip cuy epetipwiwi,” io'e cebe ip. O'ju wara'at ka be ixeyũ aġokatkayũ tip wiwim pima. Ibun cĩcã osunuy wara'at ka be — io'e.

¹⁰ — Yaopap ekaxi bima tip iwat uva'a kay o'e. Jebuywatwat'ukat o'tomuwã.

— “Eju juy wekadaidip kay,” io'e. “Uva'a juy eyadojot oxat'am,” io'e. Imên jebuywatwat'ukat o'ġuju uva'a bum. O'jêm. Jay. Oajêm uvadip pe. Imênpit tip wiwi'ukayũ ibuywatwat'ukat o'yamupãupã tip iwat buywatwat'ukat. O'ġujêm ip tip pewi. Ibui puġ ma o'ġujêm ip. Pũġ'a dak ip o'yaũm ġu cebe. Jebui puġ ma o'jepit tip iwat pe — Jesus o'e.

¹¹ — Ibocewi tip iwat wara'at o'ġuju uva'a kay jebuywatwat'ukat.

— “Eju juy uvadip kay wekadaidip kay,” io'e wara'at pe. “Uva'a juy eyadojot oxat'am,” io'e.

— Xerewun. O'jêm ibuywatwat'ukat. Jay. Oajêm uvadip pe. Imênpit ixe wara'acat tak o'ġujêm ip. Ixe dak ip o'yaokaka jĩjã. Warêmtaġ ma o'jukuk ip. Ibui puġ ma o'ġujêm ip. Pũġ'a dak ip o'yaũm ġu cebe. Jebui puġ ma o'jepit kadai iwat pe — io'e.

¹² — Ibocewi wara'at o'ġuju uva'a kay jebuywatwat'ukat. Ixe wara'acat oajêm tip pe. Ixe dak ip o'yamupãupã. Ixe dak o'ġujêm ip tip pewi. Jebui puġ ma o'jepit tip iwat pe — io'e.

— Imên kadaidip wiwi'ukayũ ebapũġayũ o'ġujêm tip pewi. Tip iwat buywatwat'ukayũ o'ġujêm ip. Ebapũġ em ip ibui puġ ma o'ġuyipit kadaidip iwat kay.

¹³ — Imêneju tip iwat o'jekawên jewebe ma.

— “Apên paxi oce?” io'e jewebe ma. Okpot cuy oġuju tip kay yabum,” io'e. “Oxe ikukpin cĩcãat cuy oġuju. Ibuyxim ma ip okpot jukuk,” io'e jewebe ma.

¹⁴ — Kadaidip tip iwat jekpot o'ġuju tip kay. Xerewun. O'jêm. Jay. Oajêm tip pe. Imênpit ipot co buje, tip wiwi'ukayũ o'jekawên jewewebe.

— “Ga'a tip iwat ipot ayaoka,” io'e ip jewewebe. “Cebay e'ũ buje, teku soat je'jat jebay'ũm pubut,” io'e ip. “Tip kukan je'e,” io'e ip. “Ga'a ayaoka. Wuyju ma ibubut ajat. Wuyju ma tip kukan acesop,” io'e ip jewewebe.

¹⁵ — Tip iwat ipot o'tujujêm ip tip pewi. Kacũġ kay o'tujowat ip. Ipot'ũm o'yaoka ip — io'e Jesus imutaybitbin.

— Apên je'e tip iwat jekpot'ũm o'yaoka'iaiyũ be? — io'e Jesus ja'ĩjojomayũ be. ¹⁶ — Oġuwên eywebe. Kadaidip iwat je'ju tip wiwi'ukayũ kay. Yaoka ip. Warara'acayũ jomuy ixeyũ'ũm'ũm tieġ jekadaidip wiwi an — io'e.

— Cêm tu? — io'e Jesus ekawên cocoayũ. — Imên xe'e je'e? — io'e ip Jesus pe.

¹⁷ — Icêmãn — io'e Jesus. — Omuwẽġaptup imên e'em:

“Ite'a wita'a xipat ġu,” io'e uk'a muymuy'ukayũ jewewebe, i. Ite'a o'yaxik ip, i. Imênpit o'yaxikiat'a xipat cĩcãat'am o'e, i. Wara'at'a muycemap'am o'e ce'aeduap puxim, i.

Imên e'em Deus ekawëntup—omuwẽġaptup — io'e Jesus. ¹⁸ — Iġo'a jejewi je'at puje, o'jewenõmnõmnõm kuka. Ijodiat ceje iġo'a at puje, tãm ã kuka o'e ip — io'e.

Iboap ekawên o'ġuwên Deus a'ôbi ōn jekukum iam ixeyũ mukũyjoap ojuy.

¹⁹ O'ya'ĩjojo'iaiyũ oitakomãn Jesus kay ibo ekawên cocom puye—Moisés ekawên imutaybitbin'ukayũ, paĩyũ kukukayũ dak.

— Jesus ijop ekawên o'ġuwên wuymukorêm ãm — io'e ip jewewebe.

Imēnpuye Jesus pu ojuy o'e ip. Imēnpit iparara o'e ip adeayũ buxim. ²⁰ Ixeyũ dak dinheiro o'gũm aġokatkayũ be Jesus ekawēn puyxijo am.

— Jewexe juy Jesus ekawēn kay epeku — io'e ip. — Ixe dobatban cuy epeku — io'e ip cebe. — Ixe ekawēn puyxijojom cuy epeku — io'e ip. — Warēmtaġ ma aco'i jekawēn — io'e ip. — Warēmtaġ ma cekawēn puje, iecuġap kay juy atujowat — io'e ip. — Iecuġap a'ōbi acã yaoka but wuywebe — io'e ip.

O'ju ip Jesus kay. Jay. Oajēm ip.

²¹ — Tapu — io'e ip. — Ocetaybit cedaġ ma ēn kawēnwēn iam. Cedaġ ma ēn ocemutaybitbin tak — io'e ip cebe. — Kocũġ kadi kay ġu ēn aġ—badiat kay acã — io'e ip.

Imēn o'e ip ya'ļjojoayũ muġuykuku ojuy Jesus kay oceju iam.

²² — Cedaġ tu exe wuywebe dinheiro ūm ām soat xe ya'ōbuyxiat pe—wuyeipi kukat pe—César be? Aceġũm ġu xe'e? — io'e ip Jesus pe.

²³ Jesus pit o'e jewebe ma: — Iteyũ wekawēn puyxijo ojuy — i.

²⁴ — Dinheiro isurũġat cuy epetojot okay — io'e Jesus cebe ip—jedobatbanayũ be—jekawēn puyxijojo ojuyacat pe.

— Juku — io'e ip.

O'ġubapuk cebe.

— Abu-biōġbuk ija cebe? — io'e. — Abu-butet tak? — io'e.

— César biōġbuk—soat xe ya'ōbuyxiat biōġbuk — io'e ip. — Ixe butet tak opop cebe — io'e ip.

²⁵ — César emukaypin cuy epeġũm cebe — io'e. — Deus emukaypin pit cuy epeġũm cebe — io'e Jesus.

²⁶ Jesus ekawēn puyxijo ba'ore o'e cebe ip soat etabun. Cede ba'ore o'e ip. Mũġ ma osodop ip.

— Itaybit cĩcã teku jede am — io'e ip. — Ya'ōmuypit pa'ore wuywebe — io'e ip jewewebe.

²⁷ Saduceuyũ oajēm Jesus kay. Saduceuyũ Judeuyũ dak osodop ip. Tũybe wuye'ũ buje acejetait'ũma waram iãn o'e ip. O'jekawēn ip Jesus eju.

²⁸ — Tapu — io'e ip. — Moisés Deus pe wuyawēwēaptup cuk adi o'tupmubararak ocewebeaptum — io'e ip. — Imēn e'em ibodup:

Aġokatkat waġo'ũm e'ũ buje, ikitpit puk cuy jewebumũn jewago'ũm tayxibuk eju itayxibuk i'it'et'ũm pima, i. Jewebumũn cuy imu'ukreġ am, bekicat muaypan am jewaġo'ũm tieġ, i.

²⁹ Imēn Moisés o'tupmubararak — io'e ip.

Gebuje 7 beayũ o'ġuwēn ip Jesus pe—ikitpitpiyũ.

— Koapat o'jewebumũn. Ixe koapat'ũm oe'ũ jekpotpet'ũm pima ma — io'e ip.

³⁰ — Gebuje jewaġo'ũm tomujuat o'jewebumũn jewaġo'ũm tayxibuk eju. Ixe tomujuat'ũm oe'ũ jekpotpet'ũm pima ma'ġuto — io'e ip. ³¹ — Ibocewi warara'acayũ o'jewebumũnmũn jewaġo'ũm tayxibuk eju 5 beayũ—koapat tayxibuk eju—pũġ eju ma.

Soat ip o'jewebumũnmũn ceweju. Jekpotpet'ũm pima ma oe'ũ'ũ ip soat ma — io'e ip. ³² — Soat ip ce'ũ buje, ayacat'ũm tak oe'ũ. ³³ Soat o'jewebumũnmũn ceweju 7 beayũ. Imēneju waram wuyetait puje, abu-tayxim xe'e je'e? — io'e ip Jesus pe.

³⁴⁻³⁵ Gebuje Jesus o'jekawēn Saduceuyũ be.

— Ijodiat ma jewebumũnmũn — io'e. — Waram o'jetait'iaiyũ bit jewebumũnmũn ġu. Deus ixeyũ o'ġutait ce'ũap tomukadi. Jewebumũnmũn ġu ip. ³⁶ Waram o'jetait'iaiyũ waram ġu je'ũ, Deus ekawēn tojtjt'ukat puxim ip puye. Deus ipotpoyũ ip, Deus ixeyũ o'ġutait ce'ũap tomukadi buye — io'e Jesus. ³⁷ — Napa ma eyju e'em “Waram acejetait ġu,” i. Waram epeyetai — io'e. — Waram acejetait wuye'ũ buje iam cuk adi o'ġutaybitbin Moisés — io'e. — Ixe Moisés tipsopat ekawēntup o'tupmubararak. “Deus Abraão kukukat, Isaque kukukat tak, Jacó kukukat tak,” i juk o'e Moisés, ce'ũ'ũ ip puje. ³⁸ Deus ce'ũat

kukukat ġu—itaicat kukukat acã. Imēnpuye wuyetaybit ixeyũ'ũm'ũm waram o'jetait ce'ũap tomukadi iam. Soat itait Deus xe—itaicayũ, waram o'jetait'iyũ dak — Jesus o'e.

³⁹ — Etaybit cĩcã ma jede am — io'e Moisés ekawēn imutaybitbin'ukat.

⁴⁰ Ya'õbabi'ũm ip o'e Jesus a'õbu am.

⁴¹ Jesus pit o'e cebe ip:

— Addeayũ e'em “Deus emunaẽ Davi naxeġebit,” i — io'e Jesus cebe ip. ⁴² — Imēn e'em Davi Salmidup pe:

Deus o'e okukukat pe: “Xik'i abik oba'at kadi,” i. ⁴³ “Ekay itakomaat a'õbacaap oġu'ũm,” i. Kũyjobit jeedop ip a'õ kay, i — io'e.

⁴⁴ — Imēn Davi e'em Salmidup pe—jebibododonaptup pe — io'e. — Davi o'e Deus emunaẽ be “Okukukat” i. Imēnpuye Deus emunaẽ Davi naxeġebit acã ġu osunuy. Davi kukukat tak osunuy — io'e Jesus cebe ip.

⁴⁵ Gebuje Jesus o'jekawēn jewēju etaybitbinayũ eju. 12 beayũ eju o'jekawēn adeayũ a'õpiju.

⁴⁶ — Eyday'em'um cuy epesop Moisés ekawēn eymutaybitbin'ukayũ be eymuġuykukuap puxim — io'e. — Tũybe soat podi ma oca'õbuyxi iãn e'em ip — io'e. — Jesay ukpi wēnēġwēnēġã ip jekukum soat pe jejojoan. Icocok cĩcã ip warara'acat pe ibuyxim ikuk am soat etabutpe — io'e. — Kariwa yoboġat tũyap pe abik ojuy ip Deus eju kawēnwēnap'a be. Peta kabia be dak cucum ip kariwa yoboġat tũyap kay yabikap ojuy.

⁴⁷ Aġokatkat'ũm e'ũ buje, itayxibuk pubut pupum ip. Cekawēn wa'ũm cĩcã ip Deus eju warara'acat pe “Eyetaybit cĩcã Deus eju kawēn ãm” i'e am cebe ip. Jewexe Deus eju ip kawēnwēn. Deus xe ġu ip ya'õbuyxi—jewexe acã. Imēnpuye soat podi ma ipiat supi'ajo ip — io'e Jesus.

21

¹ Gebuje Jesus o'jeak dinheiro mũn'a kay—isurũġat mũn'a kay. Dinheiro mũn'a Deus eju kawēnwēnap'a be o'yanuy. Ibutut adeayũ dinheiro mōġmōġ ip o'e iġo'a be. Xeresu ġu o'jomōġmōġ ip ya be.

² Gebuje Jesus ayacat o'jojojo—itop'ũm e'uubit—tadaybocat. Ixe ayacat dinheiro isurũġat o'jomōġ iġo'a be—xepxep ã o'jomōġ. Xepxepatei teiboġ ġu osodop—tei'it ma.

³⁻⁴ — Icēmãn õn e'em eywebe — Jesus o'e jexeayũ be. — Ibutut adeayũ ma ade o'jomōġmōġ ip. Yopit ma bit jexewiat'in o'jomōġmōġ ip ya be jedinheiro'in. Ixe ayacat pit soat jexewiat o'jomōġ jedinheiro. Ka'ũma ma o'jepoyat cexe. Tei'icat o'jomōġ. Inaka soat o'jomōġ jedinheiro. Jexat pu ojuyap tak o'jomōġ. Imēnpuye Deus xe ayacat teiboġ o'jomōġ tei'it ma'ġu wuyxe. Deus xe warara'acat podi ma o'jomōġ — io'e Jesus.

⁵ Gebuje cewēju etaybitbinayũ o'jekawēn Jesus eju.

— Tapu, ak'i juy ece — io'e ip. — Deus eju kawēnwēnap'a yadip cĩcã! — io'e ip. — Wita'a muġēġe'a yadip cĩcã! — io'e ip. — Adeayũ juk adi jedinheiro o'ġũmġũm yamudipaptem — io'e ip.

⁶ — Icēmãn — io'e Jesus cebe ip. — Yadip cĩcã ġasũ. Gaxĩn ma bit soat'a je'aedu. Xepxep'a jewa'awebotbon ġu je'e wita'a — io'e Jesus.

⁷ — Tapu, puġũn xe'e je'aedu? — io'e ip. — Ajo je'bapuk ġasũ je'aedu iam ocemutaybit am? — io'e ip.

⁸ — Eyday'em'um cuy epesop warara'acat pe eymuġuykukuap puxim! — io'e. — Napapa'ukayũ jajēm. “Cristo õn,” i napa ma je'e ip warara'acat pe. “Ijodiat taxijojo'ukan Deus emunaẽ õn,” i napa ma je'e ip. “Gaxĩn ma Deus soat kukukan je'e,” i napa ma je'e ip. Eyetabun ġu juy epesop ixeyũ ekawēn kay — io'e. ⁹ — Soat kaka daġ nopaġõġõm je'e ip—ijoxĩn ma, wũy dak. Nopaġõġõmap awēġ tobuxik puje, eyaġuykorereren ġu juy epesop. Imēn cuy je'e koam. Imēnpit soat i'ũmap kabia oajēm ġu buk.

¹⁰ — Pũğ eipi watwat nopagõgõm je'e wara'at eipi watwat eju. Pũğ ka watwat nopagõgõm je'e wara'at ka watwat eju. ¹¹ Soat kaka dağ ipi jexixi. Soat ka dağ je'e reap. Soat ka dağ je'e iwãtaxipipi ade. Xipat'ũm cĩcãat je'bapuk. Wuymupararanap tak je'bapuk kabi be — io'e.

¹² — Iboap ebapuk awap itakomaayũ jeydaomũn. Ipiat supi'ajoat ip eywebe. Jeydujowat ip Deus eju kawẽnwẽnap'a be Judeuyũ be eymuymuy am. Daomũnmũnap'a be ip jeymuõm. Jeydujowat ip iecuğap dopabe ika kukukayũ dopabe dak, okay eyetabut puye. ¹³ Ixeyũ dopabe bima juy kawẽn idipat epeğuwẽn cebe ip — io'e. ¹⁴ — “Apẽn paxi oce'e cebe ip?” i'ũmğu juy epe'e. “Apẽn paxi ocewedayo?” i'ũmğu dak cuy epe'e. Eyağuybabi'ũm'ũm ğu juy epesop apẽn paxi ocewedayo iap kay. ¹⁵ Õn ma jeymutaybin jedem ixeyũ dopabe bima. Eya'õmuypit pa'ore je'e cebe ip eykay itakomaayũ be — io'e. ¹⁶ — Eyebay ma jeyũm eykay itakomaayũ be eyaoka am, eywağoyũ dak, eybadipyũ dak, eybureyũ dak. Ixeyũ ma ey'in yaoka pũğpũğ. ¹⁷ Soat eykay ğu jĩjã je'e okay eyetabut puye — io'e. ¹⁸ — Õn pit soat em ağ oğuy eykay. Soat em õn xipan jeykuk. ¹⁹ Eyetabun cuy epesop okay ipiat'ajojom ma'ğu eyju. Soat em Deus xe epesop eye'ũ buje — io'e Jesus.

²⁰ — Sorarayũ be Jerusalém ka mukoreren puje, eyetaybit epesop ğaxĩn ma ip ikamu'ũm iam. ²¹ Jerusalém ka koreren pima, jewat cuy ip co'a kay jaokaap puxim Judéia eipi watwat. Jeka bewi juy ip je'jẽm ğu ikaboğatka watwat. Ikaboğatka kay ğu juy ip jenapõn koğũnpi watwat. ²² Jenapõn ğu juy ip ixekabia be Deus jekay itakomaayũ be jeweiğ puye. Ixe soat pe jeweiğ jemudupmubararaktup ekawẽn tağ—kuyjeatup ekawẽn tağ — io'e.

²³ — Yukreğayũ ipiat supi'ajojo jĩjã ixekabia be, jekũm pe je'it kukayũ dak. Judéia eipi watwat ipiat supi'ajojo jĩjã. Deus ipiat supi'ajoat Judeuyũ be itakoma jĩjã buye. ²⁴ Cekay itakomaayũ Judeuyũ yaokaka pajam. Warara'acat ip taomũn. Taomũnmũn ip tujowat wara'at ka dağ. Jerusalém ka sukamu'ũm Judeu'ũmayũ. Imẽn je'bapuk Judeu'ũmayũ soat kukukan pima — Jesus o'e.

²⁵ — Iwaruat je'bapukpuk kaxiepiat pe, kaxiaat pe dak, kasopta be dak. Soat ka watwat yağuybabi'ũm'ũm cĩcã je'e. Yağuybabi'ũm'ũm je'e ip soati jediexixi jĩjã buye, tipodoy jĩjã buye dak. ²⁶ Soat kabi becat muycemcemap jearere. Soat ya'õca'ũm je'e jeparara pibun. Ya'õca'ũm je'e ip ipararuat ebapuk puje — io'e.

²⁷ — Gebuje ip ojo — io'e Jesus. — Kabikerereat eju oajẽm puje ip ojo — io'e Jesus. — Soat wağõ õn. Ixeyũ ojo. “Ka'ũma ma ejo'iat ya'õbacaat,” i je'e ip owebe — io'e Jesus. — “Soat podi ma edip,” i je'e ip owebe — io'e Jesus. ²⁸ — Iboap ebapuk puje, ğaxĩn ma taxijojom epe'e. Imẽnpuye eycokcoğ cuy epesop. Eya'õcam cuy epesop — io'e. Imẽn Jesus o'jekawẽn cebe ip.

²⁹ Gebuje Jesus wuymutaybitbinap ekawẽn o'ğuwẽn jexeayũ be.

— Figueira'ip cuy epeyopcoco, wara'at'ip tak. ³⁰ Tupkireatup cẽm puje, eyetaybit ğaxĩn ma koato je'e iam. ³¹ Imẽnpuxim ipararuat ebapuk puje, eyetaybit epe'e ğaxĩn ma Deus soat kukukan je'e iam — io'e.

³² — Icẽmãn õn e'em eywebe. Soat ğasũacayũ e'ũ awap soat je'bapuk wekawẽn tağ. ³³ Kabi i'ũm, i'pi dak. Wekawẽn pit i'ũm ğu. Soat em wekawẽn kay itabut jeedop ip adeayũ — io'e.

³⁴ — Ağ cuy epesop wajẽmap kay — io'e. — Puybitxim ğu juy epesop kawedixim ğu dak, tarekrek pupuxim ğu dak — io'e. — Ağ cuy epesop wepit pujeap kay. ³⁵ Ağ'ũm pima epeyekuy wepit puje puca ekuyap puxim ibu buje. ³⁶ Imẽnpuye soat em ma ağ cuy epesop wepicap kay. Soat em cuy epeyekawẽn Deus eju — io'e. — “Bay, ocemutaxin cuy eğuy ipiat'ajoap puxim,” i juy epe'e Deus pe. “Bay, ocebuywatwan cuy eğuy soat wağõ kay oajẽm puje ocesũsũnap puxim,” i juy epe'e cebe — Jesus o'e.

37-38 Soat kabia Jesus adeayũ mutaybitbin'uk osunuy Deus eju kawẽnwẽnap'a be—yaboğat'a be. Kabia'isum adeayũ je'aweroro'uk ip osodop iğo'a be Jesus ekawẽn com. Kabioğkabiog'i bima o'jepitpit Jesus Oliveira dip'a bicũğpe xexen.

22

¹ Peta ajẽm pima paĩyũ kukukayũ Jesus aoka ojuy ip, Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukayũ dak. Peta butet Páscoa i osunuy. ² Ixe epeta bima Judeuyũ pão'a o'o'uk osodop—yamuyuhuhaptõmtẽm'umat'a. Soat kabia Jesus aoka ojuy oekuku ip paĩyũ kukukayũ, Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukayũ dak.

— Apẽn ġu xe'e aceyaoka? — io'e ip jewewebe. Adeayũ eta'ũm pima ip yaoka ojuy oekuku, adeayũ buxim iparara ip puye.

³⁻⁴ Gebuje Judas o'ju paĩyu kukukayũ kay oibu'un Jesus kay buye. Kũyjobit o'e Satanás a'õ kay. Ixe Judas xepxep putet osunuy. Iscariote i wara'at ibutet osunuy. ¹² beayũ'in osunuy ixe. Deus eju kawẽnwẽnap'a wiwi'ukayũ kukukayũ kay dak o'ju. Jekawẽn ãm ceweju ip o'ju. Oajẽm cekay ip. Jay.

— Õn ma Jesus oğũm eywebe yaoka am — io'e. — Apẽn xe'e oğũm eywebe? — io'e Judas.

⁵ Icocok cĩcã ip o'e paĩyũ kukukayũ, Deus eju kawẽnwẽnap'a wiwi'ukayũ kukukayũ dak.

— Ocewebe Jesus ãm puje, dinheiro oce'ğũm ewebe iũmapteim — io'e ip Judas pe.

⁶ — Ha'a, dinheiro juy eğũm owebe — io'e cebe ip.

Imẽneju soat kabia paĩyũ be Jesus ãm ojuy oeku Judas. Adeayũ eta'ũm pi iũm ojuy oeku.

⁷⁻⁸ Peta ajẽm puje, Jesus Pedro o'ğuju ikaboğatka be, João dak. Ixe epeta bima Judeuyũ pão'a o'o'uk osodop ip yamuyuhuhaptõmtẽm'umat'a. Ovelha aokaka'uk ip osodop Páscoa epeta bima. Imẽnpuye Jesus Pedroyũ o'ğuju soat muxipan am.

— Ikaboğatka be juy epeju — io'e. — Ovelha juy epejat. Epeyaoka juy. Epejoyoy juy wuywebe i'o am Páscoa kabia be — io'e cebe ip—Pedro be, João be dak.

⁹ — Pu'a be xe'e oceyoyoy wuyxat? — io'e ip.

¹⁰ — Eya'õpicũğcũğ cuy epesop! — io'e. — Ikaboğatka be eyõm puje, ağokatkat eydopabijuk—idibi mũn'a kukat. Ixe nomuju juy epeju — io'e. — Ixe be uk'a be iõm puje, eyju dak epeõm iğo'a be — io'e. ¹¹ — Uk'a iwat pe juy epeyekawẽn. “Ocemutaybitbin'ukat o'jewa'õmudot ewebe,” i juy epe'e cebe. “ ‘Pu'abi be ebikuy omujum jekõn ãm oweju etaybitbinayũ eju Páscoa kabia bima,’ i juk o'e ocemutaybitbin'ukat,” i juy epe'e uk'a iwat pe — io'e Jesus. ¹² — Uk'a iwat yabimubapuk eywebe umat'abi, yaboğat'abi, soat opop iat'abi — io'e. — Ibo'abi be juy ovelha epejoyoy wuyxan — io'e cebe ip.

¹³ O'ju ip ikaboğatka be. Apẽn cuk adi Jesus o'e cebe ip iap tağ o'tobuxik ip soat tağ. Ovelha o'joyoy ip iğo'abi be.

¹⁴ Jekõn pima Jesus o'jekawẽn jemumujuyũ eju—¹² beayũ eju. Kaxikxik'i osodop ip mesa be.

¹⁵ — Páscoa xat o pin cĩcã õn eyweju ijop epeta bima — io'e. — Gaxĩn ma juy õn ipiat'ajom — io'e. ¹⁶ — Deus soat kukukan'ũm pima Páscoa xat ojo'o ġu. Imẽnpit Deus soat kukukan pima, ojo'o waram — io'e.

¹⁷ Gebuje Jesus uva'abidi o'timuõm tikõnkõğap pe.

— Bay, ãn xipat cĩcã — io'e Deus pe.

Tikõnkõğap o'ğũm jeweju etaybitbinayũ be.

— Juku — io'e. — Epetikõn. Epetimu'ẽ'ẽ eyewewebe — io'e. ¹⁸ — Ijodi ġu waram uva'abidi otikõn. Deus soat kukukan pima bit, waram otikõn — io'e Jesus.

¹⁹ Gebuje pão'a o'yabu.

— Bay, ãn xipat — io'e Deus pe.

O'yadakat. O'yaũm cebe ip.

— Iju'a ojebit — io'e. — Eywebeam oje'ũ. Ya'o buje we'ũap kay juy ġebum epesop — io'e cebe ip.

²⁰ Jekõn epere buje, uva'abidi o'tiũm cebe ip.

— Ijudi kõn puje, odoymukererenap kay juy ġebum epesop — io'e. — Gasũ Deus ikêrêat ju'uk eywebewi odoymukereren puye, oje'ũ buye. Ikêrêat ju'uk eywebewi apên kuyje ixe o'e iap tağ — io'e Jesus. ²¹ — Mesa be xik'i owejuat ma oũm okay itakomaayũ be — io'e. ²² — Soat wağo õn. Oje'ũ apên cuk adi webay ibikuy osunuy iap tağ. Imênpit Deus ipiat supi'ajoat oũmat pe — io'e.

²³ — Abu xe'e wuy'in kuka Jesus o'ğũm cekay itakomaayũ be? — io'e ip jewewebe Jesus eju jekõnkõnayũ.

²⁴ Gebuje Jesus eju etaybitbinayũ o'jewa'õbubu jeweweju.

— Abu wuy'in soat podi ma ya'õbuyxian je'e? — io'e ip jewewebe.

O'jewa'õxixik ip. ²⁵ Jesus o'jekawên cebe ip.

— “Kũyjobin cuy epesop wa'õ kay,” i'e'em ijodiat kukukayũ jebekitkit pe. “Kariwa yoboğat õn,” i'e'em ip — io'e. — Ijodiat bure ip adeayũ xe. ²⁶ Eyju bit imên ġu juy epesop. Kariwa yoboğat pin pima, ya'õbuyxi'ũmat puxim cuy epeku — io'e Jesus cebe ip. — Warara'acat kukukat pin pima juy ibuywatwan ip epesop — io'e cebe ip. ²⁷ — Abu kariwa yoboğat? — io'e. — Jekõn âm mesa be xik'iat tu? Ixat tojotjot'ukat ġu xe'e? Jekõn âm mesa be xik'iat ma kariwa yoboğat. Imênpit eyxe bima wuyxat tojotjot'ukat puxim cuk adi ojekuku. Warara'acat puywatwan cuk adi ojekuku — io'e Jesus. ²⁸ Eybu'un ġu juk adi epesop okay, warara'acat a'ğũ ipiat o'supi'ajoat owebe — io'e. ²⁹ — Kuy bima webay o'e owebe “Soat kukukan ecesũy,” i. Imên puxim “Eyju dak soat kukukayũm epesop oweju,” i õn e'em eywebe. ³⁰ Õn soat kukukan pima, wemesa be epeyekõn oweju — io'e. — “Eyju ikêrêat kuğ Deus xe,” i epe'e kũyjobit'ũmayũ be. “Eyju ikêrêat kuğ ġu Deus xe,” i dak cuy epe'e kũyjobicayũ be. Imên epe'e Israel naxeğebitbit pe—12 be tiwatwat pe — io'e Jesus jeweu etaybitbinayũ be.

³¹ — Simão — io'e Jesus Simão Pedro be. — Eya'õpicũğ cuy — io'e. — Satanás kuy o'e owebe “Simão buyxijo pin õn, itabut paxi je'e wa'õ kay iam,” i — io'e Jesus Simão be. — Satanás itabucayũ xewi emujêm pim apên wuyju tarekrekata mujêmjêm taixee bewi iap puxim — io'e. — “Ha'a. Esubuyxijo,” i juk oce Satanás pe — io'e Jesus. — “Soat cuy esubuyxijo oweju etaybitbinayũ,” i juk oce cebe — io'e Jesus. ³² — Imênpit kuy ocekawên Deus eju ewebeam. “Simão juy esubuywan itabucap epereap puxim,” i oce Deus pe — Jesus o'e. — Waram okay etabun pima, eykitpitpiyũ juy esubuywan itabut cĩcã am ip okay — io'e Jesus.

³³ — Kariwa, jiwat ġu õn — io'e Simão Jesus pe. — Obu'un ġu ekay — io'e. — Daomũnmũnap'a be dak cuy oju eburem. We'ũap kay ma juy oju eburem — io'e Pedro.

³⁴ — Pedro — io'e. — Sapokay ede'ũm awap, ebapũğ em “Ixe bure ġu õn,” i ece'e — io'e Jesus pit.

³⁵ Gebuje o'jekawên wara'acayũ eju—jeweju etaybitbinayũ eju.

— Patorõn kuğ'ũm cuk adi õn eymuju, sako kuğ'ũm tak, bolsa kuğ'ũm tak, eyiuk kuğ'ũm tak — io'e. — Irerem tu juk adi epekuku? — io'e.

— Ka'ũma. Xipan cuk adi ocekuku — io'e ip.

³⁶ — Gasũ bit — io'e cebe ip — patorõn kuğ pima juy epetujowat eyekuap tağ — io'e. — Sako kuğ pima juy epetujowat. Payao kuğ'ũm pima juy eyeekabek epeteida ibu am — io'e. ³⁷ — Imên e'em Deus ekawëntup—omuwẽğaptup:

“Ikêrêat muğẽğẽ'ukat ên,” i napa ma ijodiat e'em Deus emunaẽ be, i. Ibodup ekawên tağ je'e ip owebe ġasũ — io'e Jesus.

³⁸ — Kariwa, ak'i ece — io'e ip. — Xepxep oceju payao kuğ — io'e ip.

— O'e ma burut — io'e.

³⁹ Ibocewi o'jêm ip jekõnkõnap'a bewi umat'abi bewi.

Jesus o'ju co'a kay—Oliveira dip'a kay—cucu'uk osunuyiap'a kay. Ceweju etaybitbinayũ dak o'ju tomuju. ⁴⁰ O'jekawẽn ceweju ip yajẽm puje.

— Epeyekawẽn cuy Deus eju eywebe ikẽrẽat kukap puxim — io'e.

⁴¹ Jesus o'jewerũg jewewu etaybitbinayũ xewi. Bosusu o'ju. Jağẽpũğ ma o'e.

Gebuje Jesus o'jekawẽn Deus eju. Jẽğ'aecõğcõğ o'jekawẽn.

⁴² — Bay, ebu'u bima bit ipiat esupi'ajoat ġu owebe — io'e Deus pe. — Imẽnpit obikuyap tağ ġu juy ece—ebikuyap tağ acã — io'e.

⁴³ Ibocewi Deus ekawẽn tojotjot'ukat o'kop kabi kadiwi Jesus a'õmucan am.

⁴⁴ Biğ ma ja'õbuyxim o'jekawẽn Deus eju. Jeğuycũğat pibun ma oe'ũ pin. Topa'adiayey o'e toy buxim, iğuycũğ cĩcã buye. O'jedopadoyebot ipi ju.

⁴⁵ Deus eju jekawẽn epere buje o'ã. Kirik'ã. Jewewu etaybitbinayũ kay oajẽm. Jay. Ixexet ma ip o'tobuxik. Ixexet ip jeğuycũğap kuğ ip yoboğ cĩcã buye.

⁴⁶ — Apẽnpuye eyxexet? — io'e. — Epeyewurũğ cuy! — io'e cebe ip. — Epeyekawẽn cuy Deus eju eywebe ikẽrẽat kukap puxim — io'e.

⁴⁷ Warara'acayũ dak oajẽm Judas eju. Ixe Judas warara'acayũ wap oajẽm jaku Jesus iam imutaybin am ip. Ixe 12 beayũ'in osunuy.

Oajẽm Jesus kay Judas. Oajẽm Jesus ağobu kõn ãm tobede am.

⁴⁸ — Judas — io'e Jesus. — Soat wağo õn — io'e. — Wağobu kõn tu ãn oũm ãm okay itakomaayũ be? — io'e.

⁴⁹ Gebuje Jesus eju etaybitbinayũ itaybit o'e Jesus pum ip iam.

— Kariwa, oceyaoka du ip pajam? — io'e ip Jesus pe.

⁵⁰ Pũğ ixeyũ'in tak paĩyũ kukukat puywatwat'ukat o'suğuybu'uk pajam. Tep. Iba'at kadiat ġuybu o'suğuybu'uk.

⁵¹ — Imẽn ġu bit epesop! — io'e Jesus jewewu etaybitbinayũ be. Cay. O'suğuybumucay. O'suğuybumuwedap. Guybudip o'e.

⁵² Gebuje Jesus o'jekawẽn Judas ejuayũ eju—paĩyũ kukukayũ eju, Deus eju kawẽnwẽnap'a wiwi'ukayũ kukukayũ eju dak, Judeuyũ kukukayũ eju dak.

— Epajẽm odaomũn ãm ibukurukat taomũnap puxim — io'e. — Eyba'ip kukuğ epajẽm — io'e Jesus. ⁵³ — Soat kabia Deus eju kawẽnwẽnap'a be juk adi oğuy. Epesot ġu juk adi odaomũn ãm iğo'a be bima — io'e. — Gasũ bit okuk put eywebe eybikuyap tağ. Eybikuyap tağ eyeku but ġasũ. Kabiokboğ tağ jekuku'ukayũ kukat ijodiat kukat ġasũ. Satanás ijodiat kukat ġasũ. Eyju dak kũyjobit ixe a'õ kay — io'e Jesus.

⁵⁴ Judas ejuayũ Jesus o'jat. O'tujowat ip paĩyũ kukukat duk'a kay. Pedro dak o'ju Jesus nomuju. Wũy ma oeku Jesus nomuju. Oajẽm ip.

⁵⁵ Gebuje daxa o'ğusop ip paĩyũ kukat tuk'a xe, uk'a ekorara be. Oabikbik ip daxa etako be. Pedro xik'i o'e ixeyũ parakpe.

⁵⁶ Gebuje ayacat Pedro o'jojojo—yaypan'isuat—paĩyũ kukukat puywatwat'ukat. O'jojojo Pedro daxa ekabia dağ puye. O'jeak cekay.

— Ixe dak Jesus eju oeku — io'e ixe ayacat.

⁵⁷ — Ka'ũma — Pedro bit o'e napa ma. — Tũ'ũ, ixe bure ġu õn — io'e napa ma jebuap puxim.

⁵⁸ Wara'acat Pedro o'jojojoibun'ũm pima ağokatkat.

— ãn tak ejeku Jesus eju — io'e cebe.

— Ka'ũma — Pedro o'e. — Jekukum ġu õn ceweju. Ojeku ġu õn pit ceweju — io'e napa ma.

⁵⁹ Pũğ hora kap puje, wara'acat o'jekawẽn.

— Icẽmãn ãn ma Jesus eju ejeku — io'e. — Galilía eipi bewiat ãn — io'e Pedro be.

⁶⁰ — Tapu — Pedro bit o'e. — Wetaybit ġu apẽn ãn e'em iam — io'e napa ma. — Ixe bure ġu õn pit — io'e napa ma.

Sapokay o'jede iboam i'e buje. Kariwa Jesus o'jekorepẽn.

⁶¹ Gebuje o'jeak Pedro kay. Pedro dak o'jegebu Jesus a'õ kay—kuy bimaap a'õ kay.
— Ebaþũg em napa ma ece'e “Jesus bure gu õn,” i — i juk o'e Jesus Pedro be.

⁶² Kacũg kay Pedro o'ju. Jesus bure gu õn iap kay o'jegebu. Imēnpuye o'tõn cĩcã.

⁶³ Iwiwi'ukayũ Jesus o'jowayway—o'jat'iaiyũ. Jesus o'gupokupok ip. ⁶⁴ Jesus eta o'sutamuekabek ip pağõm.

— Abu emupok exe? — io'e ip cebe iwaywayway am.

⁶⁵ Jesus o'jomuymuy jĩjã ip. Warēmtağ ma ip Jesus o'jukuk.

⁶⁶ Gebuje Judeuyũ kukukayũ o'je'awero ip, paĩyũ kukukayũ dak, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayũ dak. Judeuyũ awēwē'ukayũ yoboğayũ ip osodop. Kabia'isum ip o'je'awero. Jesus o'tujowat ip ixeyũ kay. Waram ğuto Jesus o'jowaywayway ip.

⁶⁷ — Ĕn tu Deus emunaē? — io'e ip. “Cemunaē bima bit cuy ece ocewebe,” io'e ip Jesus pe.

— Ĕn eymukũyjo bima, okay eyetabut gu kuka epe'e — io'e Jesus pit. ⁶⁸ — Omukũyjom cuy epe'e i õn e'em eywebe bima, kuka omukũyjom gu epe'e. ⁶⁹ Imēnpit soat wağo õn. Gaxĩn ma oabik Deus ba'at kadi—soat podi ma ya'õbacaat ba'at kadi. Ixe jo'i wa'õbaca oğuy — io'e Jesus. — Jewejojo'i ma ocesop oca'õbacaap kuğ — io'e.

⁷⁰ — Deus ipot tu Ĕn? — io'e ip Jesus pe.

— Eyju ma iboam e'em — io'e.

⁷¹ — Apēğãm kuka warara'acat atakoy Jesus muy am? Kuy o'e! Kuy ixekawēn oceya'ĩjojo — io'e Judeuyũ kukukayũ. Deus muymuy xeku — io'e ip napa ma.

Oibu'un ip awerom.

23

¹ Gebuje Jesus o'tujowat ip Pilatos kay—iecuğap kay. Jesus o'jomuymuy ip Pilatos pe.

² — Ite ağokatkat warēmtağ ma ocemutaybitbin — io'e ip Pilatos pe napa ma. — “Kũyjobin gu juy epesop wuyeipi kukat a'õ kay,” i'e'em Jesus ocewebe — io'e ip napa ma. — “Eyedinhoiro juy epeğũm gu César be—wuyeipi kukat pe,” i'e'em ocewebe — Judeuyũ napa ma o'e Pilatos pe. — “Adeayũ kukukat õn,” i'e'em teku — io'e ip napa ma Judeuyũ. — “Deus emunaē õn,” i'e'em teku — io'e ip.

³ — Judeuyũ kukukat tu Ĕn? — Pilatos o'e Jesus pe.

— Ĕn ma iboam e'em — io'e Jesus.

⁴ — Ite ağokatkat ikēreät kuğ gu oxe bit — io'e Pilatos soat pe paĩyũ kukukat pe, je'awero'ibiyũ be dak.

⁵ — Warēmtağ ma teku ebekitkit mutaybitbin — io'e ip napa ma Pilatos pe. — Koap warēmtağ ma Galiléia eipi watwat mutaybitbin oekuku. Soat tağ imutaybitbin oekuku—Judéia eipi dağ. Gasũ ijoce oajēm. Teku ebekitkit mubu'u'un César a'õ kayap puxim — io'e ip napa ma.

⁶ — Teku Galiléia eipi bewiat tu? — io'e Pilatos cebe ip.

— Hm hm — io'e ip.

⁷ Imēnpuye Pilatos Jesus o'ğuju Herodes kay, Herodes Galiléia eipi kukukat puye, Jesus tak Galiléia eipi bewiat puye dak. Ixe Herodes Jerusalém ka be osunuy ixeyũ kabia be.

⁸ Oajēm ip Herodes kay. Herodes Jesus o'jojojo. Icokcok cĩcã o'e ijojom pima. Kuy bima Herodes ijo pin osunuy Jesus awēğ o'yawēğtobuxik puye.

— Wuywebe i'e ba'oreat paxi ğubapuk wetabutpe? — io'e jewebe ma.

⁹ O'jekawēn Jesus eju.

— Abu-a'õbi Ĕn jekukum? — io'e cebe. — Ojojojo gu buk iat mubapuğ tu ebu'u wetabutpe? — io'e cebe.

Mũğ ma osunuy Jesus pit. ¹⁰ Paĩyũ kukukayũ dak Jesus o'jomuymuy jĩjã, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayũ dak.

¹¹ Herodes tak Jesus o'jowayway jĭjã. Warẽmtağ ma Jesus o'jukuk, cesorarayũ dak. Cesay idipat o'guõm ip Jesus pe iwaywayway am.

Gebujep waram Jesus o'guju Pilatos kay. ¹² Ixe kabia dak Herodes Pilatos burem o'e. Kuy bima itakoma jĭjã osodop ip jewewekay.

¹³ Gebuje Pilatos paĩyũ kukukayũ o'tomuwã, Judeuyũ kukukayũ dak, warara'acat tak Judeuyũ. ¹⁴ O'jekawẽn cebe ip.

— Ite ağokatkat epetojot okay — io'e. — “Ite ağokatkat warẽmtağ ma ocemutaybitbin,” i juk epe'e owebe — io'e. — Kuy ocekawẽn ceweju eyetabun — io'e. — Oxe bit ikẽrẽat o'ğujurũğ ğu—pũğ em tak ka'ũma — io'e. — Te'e ma eyju e'em “Ikẽrẽat kuğ teku,” i — io'e. ¹⁵ — Herodes tak o'jekawẽn ceweju — io'e. — Herodes xe dak ikẽrẽat kuğ ğu — io'e. — Imẽnpuye waram Jesus o'tujupicat ip ocekey. Cedağ ğu ocewebe bit yaoka am.

¹⁶ Imẽnpuye imupok puje oğuwekap jekpiwan ma iju am — io'e Pilatos.

¹⁷⁻¹⁸ — Ap! — io'e adeayũ ya'õberen Pilatos pe — Ite ağokatkat eğujẽm ğu — io'e ip. — Eyaoka ma! — io'e ip. — Barrabás pit eğujẽm daomũnmũnap'a bewi. Ite ağokatkat pit eğujẽm ğu — io'e ip ya'õberen.

Igo epeta bima Pilatos pũğ ma daomũnmũnap'a beat mujẽmjẽm'uk osunuy. Ixe Barrabás daomũnmũnap'a be osunuy. ¹⁹ Kuy bima ixe Barrabás iecuğap ebekitkit eju o'jenopağõğõm. Jenopağõğõm pima wara'acat o'yaoka. Imẽnpuye daomũnmũnap'a be osunuy.

²⁰ Gebuje Pilatos ma Jesus muwekap ojuy o'e.

— Jesus ma oğuwekap — io'e adeayũ be.

²¹ Adeayũ bit Jesus pamupayaat ojuy korosa be ce'ũ ãm.

— Jesus cuy epeyaokaat! — io'e ip Pilatos pe. — Jesus juy esubamupayaat korosa be ce'ũ ãm — io'e ip ya'õberen.

²² — Apẽnpuye dak osubamupayaat? — io'e Pilatos. — “Ikẽrẽat o'ğujurũğ ğu,” i õn e'em — io'e. — Cedağ ğu wuywebe yaoka am — io'e. — Oğupokupokat acã. Imupokupok puje, juy oğuwekap — io'e.

²³ — Ap! — io'e ip. — Jesus esubamupayaat korosa be — ixeyũ bit o'e. Imẽn o'e ip ade em ma. Ya'õberen o'jewãwã ip. Imẽnpuye:

²⁴ — Iteyũ bikuyap tağ oce, biğ ma cewãwãwãap puxim ip — io'e Pilatos jewebe ma. — Ixeyũ etabun imuwekap pa'ore owebe — io'e jewebe ma.

— Ha'a — io'e adeayũ be—aweromayũ be. — Eybikuyap tağ cuy oce — io'e Pilatos cebe ip.

²⁵ Imẽnpuye Pilatos Barrabás o'ğujẽmat daomũnmũnap'a bewi—iecuğap ebekitkit eju o'jenopağõğõm'iat o'ğujẽmat—wara'acat o'yaoka'iat o'ğujẽmat—adeayũ o'joojuy imujẽm ãm'iat o'ğujẽmat. Jesus pit o'ğũm adeayũ be.

— Eybikuyap tağ cuy epe'e cebe — io'e Pilatos. Jesus o'jat ip.

²⁶ Gebuje sorarayũ Simão o'jat. Cirene ka bewiat o'jat ip—koğũnpi bewi ajẽm'ibit. O'jat ip Jesus korosa dujowan co'a kay bima. Korosa o'jomuy ip Simão a'õpi'a jeje. O'tujowacat Jesus nomuju. ²⁷ Adeayũ dak o'ju Jesus nomuju.

Aoyũ dak o'tõn cĩcã Jesus kay. Iğuycũğ cĩcã ip o'e Jesus kay.

²⁸ Imẽnpit Jesus o'jekorepẽn cekay ip.

— Tũ'ũ'ũyũ — io'e cebe ip—Jerusalém ka watwat pe—aoyũ be. — Eyewewekay acã juy epetõtõn—okay bit ka'ũma — io'e. — Ey'iyũ kay dak cuy epetõtõn — io'e. ²⁹ — Ipiat epe-supi'ajojo. Ipiat'ajojom pima soat je'e “Icokcok e'em i'it kapkap'ũmayũ, i'it'it'ibit'ũmayũ dak, i'it muytin'ũm'ibiyũ dak,” i — io'e Jesus. ³⁰ — Adeayũ ce'ũ pin je'e ixe kabia be ipiat'ajojom puye. “Ocejeje juy a'a'at ocemuy'ũ ãm,” i je'e ip co'a be. “Ocemunẽm cuy,” i je'e ip co'a'ũn'a be — io'e. ³¹ — “Imẽn yopkicat'ip kukuğ pima, apẽn xe'e kuka yopkarawat'ip o'jukuk ip?” i'e'em eyju — io'e Jesus waayũ be.

Imẽn Jesus o'e cebe ip warẽmtağ ip jekuğ puye.

³² Xepxepayũ dak o'tujowat ip Jesus eju yaoka am—iecuḡap a'õ kay'ũmayũ.

³³ Co'a be yajẽm puje Jesus pa o'subamupaya ip korosa jeje. Ce'uat'a ririt'a i omuy co'a butet. Iecuḡap a'õ kay kũyjobit'ũmayũ dak o'subamupaya ip wara'at pe korosa be—xepxepayũ. Pũḡ korosa o'jomuy ip ipikũykũy be Jesus ba'at kadi. Wara'at o'jomuy ip iba'ũḡat kadi. Jesus tak o'jekawẽn Deus eju.

³⁴— Bay — io'e. — Gebum ḡu juy apẽn ip warẽmtaḡ okuk iap kay, itaybit ḡu ip ajo pẽn pẽn oceju iam puye — io'e Jesus.

Gebuje dado o'joxikxik ip Jesus pa o'subamupaya'iaiyũ. Jesus esay mu'ẽ'ẽ ãm jewewebe o'joxikxik ip ipi ju. Dado karatũḡ'a buxim o'yanuy. Ibararuk o'yanuy. ³⁵ Adeayũ dak osodop Jesus cocom. Judeuyũ kukukayũ bit warẽmtaḡ o'e ip Jesus pe iwaywayway am.

— Teku warara'acat o'taxijo — io'e Judeuyũ kukukayũ. — Teku Deus emunaẽ bima, juy jewedaxijo — io'e ip iwaywayway am. — Deus pe wuydaxijo am o'taẽ'ibit pima juy jewedaxijo — io'e ip.

³⁶ Sorarayũ dak Jesus o'jowaywayway. Uva'abidi ũm ojuy ip o'e cebe tikõn ãm—tideiboḡ'ũmati.

³⁷ — Ën Judeuyũ kukukat pima juy ecededaxijo — io'e sorarayũ.

³⁸ Taperadup toro'i oeku korosa eju Jesus abi ase—tupararukatup—Judeuyũ kukukat teku iap mubapukatup.

³⁹ Gebuje wara'at korosa ejuat Jesus o'jomuymuy—iecuḡap a'õ kay kũyjobit'ũmat.

— Ën Deus emunaẽ bima, ocededaxiom cuy ece — io'e ya'õberen Jesus pe. — Ecededaxijo dak cuy — io'e.

⁴⁰ Wara'at ejuat pit jebure o'ḡukorẽm korosa ejuat.

— Eparara ḡu du Deus puxim? — io'e jebure be. — Wuyeweweju ma wuyju je'ũm korosa eju. ⁴¹ Cedaḡ wuywebe je'ũ ãm ikẽrẽat cuk adi aḡujurũḡrũḡiap teim — io'e. — Ite bit o'ḡujurũḡrũḡ ḡu ikẽrẽat — io'e.

⁴² — Jesus — io'e ixẽ wara'at. — Gebum cuy okay eḡuy ãn soat kukukan pima — io'e Jesus pe.

⁴³ — Icẽmãn õn e'em ewebe, ḡasũ ma ãn oweju ecesũy onuyapka be—idip cĩcãatka be — io'e Jesus ixẽ wara'at pe.

⁴⁴⁻⁴⁵ Paḡo oicuk jekpiwan ma—Deus eju kawẽnwẽnap'a beat epaḡo—xĩntabi nomudip epaḡo. Oicuk ipidase ixẽ paḡo bit.

Kaxi wuyase bima kabiok o'e soat taḡ i'pi daḡ. Kaxiepiat o'jepirẽm. O'jekabia ḡu. Ibun ma kabiok oeku—ebapũḡ ehora.

⁴⁶ Gebuje Jesus o'jekawẽn Deus pe.

— Bay — io'e. — Aḡ cuy eḡuy okay. Je'ũm cuy õn ebikuyap taḡ — io'e ya'õberen.

Oe'ũ. ⁴⁷ 100 be sorarayũ kukat o'jeak cekay. Apẽn oe'ũ iap o'jojojo.

— A'õbuyxi soat podi ma — io'e Deus pe. — Icẽmãn ite aḡokatkat ikẽrẽat kuḡ ḡu osunuy — io'e.

⁴⁸ Korosa be ce'ũap com o'je'awero'iaiyũ dak o'jepit ip jeduk'a be. O'jepit ip jewekũmpi okakam jeḡuycũḡap pibun. ⁴⁹ Jesus bureyũ dak wũywũy ma korosa wi ip osodop, aoyũ dak—Galilẽia eipi bewi Jesus eju yajẽm'ibiyũ. Kacũḡcũḡ'i osodop ip Jesus e'ũap cocom.

⁵⁰ Gebuje José o'ju Pilatos kay—Arimatẽia ka bewiat—Judẽia eipi bewiat. Ixe Judeuyũ awẽwẽ'ukat yoboḡat osunuy. Xipat cĩcã osunuy. Cũḡ cĩcã osunuy. Soat xe ya'õbuyxi osunuy. ⁵¹ Warara'acayũ juk adi Jesus aoka ojuy osodop ip Judeuyũ awẽwẽ'ukayũ yoboḡayũ. José bit ka'ũma. Deus soat kukukan iap wiwim osunuy José bit. ⁵² Oajẽm Pilatos kay ixẽ José.

Gebuje korosa ejuwi Jesus'ũm jebit mukop ojuy o'e.

— Jesus'ũm jebit cuy oju'ukat — io'e Pilatos pe.

— Eju'uk cuy — io'e Pilatos.

⁵³ O'ju i'uğ. Oajëm. Jesus'üm jebit o'ju'uk korosa ejuwi José. Jesus'üm jebit o'jomünmün pağõm—idip cĩcãan, irucan. Imünmün epere buje, o'tujowat witabikũy kay. Jesus'üm jebit o'jomõğ witabikũy be ikũykot'isuatkũy be.

⁵⁴ Sexta-feira osunuy. Katpuje jĩjã o'e. Gaxĩn ma jebodoydoyap kabia Judeuyũ be.

⁵⁵ Aoyũ o'ju José eju—Galiléia eipi bewiayũ. Witabikũy o'sukũyjojo ip. Apën Jesus'üm jebit o'jomõğ'iap o'jojojo ip.

⁵⁶ Ibocewi o'jepit ip jeduk'a be. Tõmte' oatõm o'tõmuwekoy ip Jesus'üm jebit mude'onap ojuy. Kuyaje acã ijebit mude'on ojuy ip osodop, kuy jebodoydoyap kabia buye. Kapikpi kuka o'e kuyaje.

24

¹ Judeuyũ ebodoydoyap kabia bima aoyũ o'jebodoy jawẽwẽap ekawẽn tağ. Kabia'isum pit waram o'ju ip witabikũy kay. Domingo bima ip o'ju. Tõmte' oatõm tujowan o'ju ip Jesus'üm mude'on ojuy. Jay. Oajëm ip.

² Yajëm puje wita'a o'yadobuxik ip yawede—ikũynomudip'a. ³ Oõm ip witabikũy be. Jesus'üm jebit o'tobuxik ğu ip. ⁴ Yağuybabi'üm cĩcã ip o'e tobuxik'üm puye.

— Apën xe'e ixe o'e? — io'e ip jewewebe.

Xepxep ağokatkayũ dak o'jebapuk aoyũ wap—kabi bewiayũ. Cesay kuğ osodop ip isopsupat kuğ. ⁵ Jeparara pibun ma ip o'jẽğ'aecõğcõğ cewap ip. Ağokatkayũ dak o'jekawẽn aoyũ be.

— Tũ'ũ'ũyũ — io'e ip. — Apënpuye eyju itaicat kudadam ce'uat topapkũy be? — io'e ip.

⁶ — Ixe ijoce ğu. Deus ixe o'ğutait waram. O'ğuyu kabi kay — io'e ip. — Gebum cuy epesop ixe a'õ kay—Galiléia eipi be bima iap a'õ kay. ⁷ “Soat wağo õn,” i mo o'e eywebe. “Ikẽrẽat mujurũğrũğ'ukayũ be oũm ip,” i mo o'e eywebe — io'e ip. — “Obamupaya ip korosa be. Oje'ũ. Imënpit xepxep xet kap puje waram ocejetait,” i mo o'e eywebe — io'e aoyũ be ixeyũ ağokatkayũ.

⁸ Gebuje Jesus a'õ kay o'jegebu ip. O'jëm ip witabikũy bewi. ⁹ Aripit. O'jepit onze beayũ mukũyjo am apën cuk ip o'jojojo iam. Jay. Oajëm ip. Soat o'ğuwẽn ip onze beayũ be—Jesus eju oekuku'iaiyũ be, warara'acayũ be dak. ¹⁰ Maria Madalena soat o'ğuwẽn Jesus emumujuyũ be, Joana dak, Tiago xi dak, warara'acayũ dak. Tiago xi butet Maria i osunuy. Soat o'ğuwen ip Jesus emumujuyũ be. ¹¹ Warẽmtağ ma tũybe aoyũ kawẽnwẽn iãn o'e ip. Itabut ğu ip o'e cekawẽn kay.

¹² Pedro bit dao ma o'ju witabikũy kay. Oajëm. O'jeerot. Itaburuh. O'jetaburut witabikũy kay. Pağõ acã o'jojojo—idip cĩcãan—irucat. Wara'at pit o'jojojo ğu.

— Ka'ũmğũ Jesus! — io'e.

Ibocewi o'jepit jeduk'a be. Yağuybabi'üm cĩcã o'e.

— Apen xe'e o'e ip Jesus'üm jebit pe? — io'e jewebe ma. — Poma xe'e ijebit o'tujowat ip? — io'e.

¹³ Ixe kabia be xepxep Jesus eju oekuku'iaiyũ o'ju Emaús ka kay. Emaús ka 10 kilometros osunuy Jerusalém ka wi. ¹⁴ E dağ ip kawẽnwẽn oeku. Apën Jesus'üm o'tobuxik ğu ip witabikũy be iam kawẽnwẽn ip oeku. ¹⁵ Kawẽnwẽn pima Jesus oajëm ixeyũ kay—xepxepayũ kay. Ceweju ip o'ju e dağ. ¹⁶ Jesus o'jojojo ip. O'jetabiebarëm ip Jesus teku iam. Tũybe Jesus ce'ũ mabuk opop iãn o'e ip.

¹⁷ — Apën eyju kawẽnwẽn e dağ? — io'e Jesus cebe ip.

Topağuycũğcũğ o'jecũcũ ip. ¹⁸ Ixeyũ'in o'jede Jesus pe. Cleopas i ibutet osunuy.

— Soat Jerusalém ka watwat itaybit apën o'jebapuk ibo ka be ğasũ iam. Ĕn acã etaybit ğu! — io'e.

¹⁹ — Apën xe'e o'jebapuk? — io'e Jesus cebe ip.

— Apën Jesus pe o'e ip iap awẽğ eyawẽğtobuxik ğu du—Nazaré ka bewiat pe iap awẽğ? — io'e. — Ixe Jesus Deus ekawẽn muwẽnwẽn'ukat osunuy. Soat xe ya'õbuyxi osunuy.

Ocejojojo ġu iap mubapukpuġ oekuku Deus a'ōbi. Ixe juk cedaġ ocemutaybitbitbin – io'e. ²⁰ – Paĩyũ kukukayũ wuyka kukukayũ dak Jesus o'ġũm Judeu'ũmayũ be yaoka am. Jesus pa o'subamupaya ip korosa be – io'e. ²¹ – Oceju bit tũybe ixex Judeuyũ taxijo iãn cuk adi oce'e – io'e. – Inaka ebapũġ kabia kuy o'kap ce'ũap kabia. ²² Imēnpit oce'in ip ocaġuyumbabi'ũm aoyũ – io'e. – Witabikũy be o'ju ip kabia'isum. Ikudadam ip oeku – io'e. ²³ – Jesus'ũm jebit o'tobuxik ġu ip ikũy be – io'e. – Ocekay o'jepit ip – io'e. – “Deus ekawēn tojtjot'ukayũ ocejojojo,” i mo o'e ip ocewebe – io'e Jesus pe. – “Kabi bewiat ocejojojo,” i mo o'e ip ocewebe – io'e. – “Jesus waram o'jetait,” i mo o'e ip ocewebe – io'e Jesus pe. ²⁴ – Wara'at ocebureyũ o'ju witabikũy kay – io'e. – Apēn aoyũ o'e iap taġ o'tobuxik ip – io'e. – Jesus pit o'jojojo ġu ip – io'e Jesus pe.

²⁵ – Eyetaybin wa'ũm cĩcã Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayũ'ũm'ũm ekawēn – io'e Jesus cebe ip. – Eyetabun wa'ũm cĩcã! ²⁶ Cedaġ osunuy Deus xe Cristo imēn ipiat'ajo am, je'ũ am tak—wuydaxijo am Deus emunaē. Cedaġ osunuy waram kabi kay jeu am soat kukukan—Deus co'i ya'ōbacaan—Deus co'i idipan – io'e Jesus cebe ip.

²⁷ Jemuwēnuwēn'ũm'ũm ekawēn o'ġukũyjojo ip soatup ekawēn—Deus ekawēntup ekawēn—Moisés emudupmubararaktup ekawēn, soat Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayũ emudupmubararaktup ekawēn tak. Iboaptup ekawēn o'ġukũyjojo ip.

²⁸ Imēn oajēm ip jejuapka kay—Emaús ka kay.

– Bosusu ma buk oju – Jesus o'e cebe ip.

²⁹ – Ocexe juy eġuy – ixeyũ bit o'e. – Katpuje jĩjã o'e kuy. Kabioġ wuyju – io'e xepxepayũ Jesus pe.

Imēnpuye Jesus o'ju ceweju ip cexe ip jenũy ã. Oõm ip tuk'a be.

³⁰ Gebuje Jesus pã'o a o'yabu jekõn pima ceweju ip.

– Bay, ěn xipat – io'e Deus pe.

O'yadakatkat. O'yaũm cebe ip. ³¹ Jetaan ip o'jeak. Teku Jesus iam itaybit ip o'e. Imēnpit Jesus o'jepa'ũm.

³² – Oca'õxabida karabakbakãn oce'e e daġ oceweju kawēnwēn pima, Deus ekawēn muwēnuwēn pima – io'e ip jewewebe.

³³ Gebuje o'jēm ip mesa bewi. Aripit. O'jepit ip Jerusalém ka kay. Jay. Oajēm ip.

Gebuje onze beayũ o'tobuxik ip—jebureyũ. Awerom ip o'tobuxik.

³⁴ – Wuykukukat waram o'jetait – io'e ip xepxepayũ be. – Simão itaicat o'jojojo – io'e ip.

³⁵ Gebuje xepxepayũ apēn Jesus o'e cebe ip iap o'ġuwēn jebureyũ be.

– Jesus o'jebapuk ocekay e daġ – io'e ip. – Pã'o a dakat puje, ocetaybit oce'e teku Jesus iam – io'e xepxepayũ cebe ip.

³⁶ Dao ma Jesus o'jebapuk aweromayũ kay imēn kawēnwēn pima ip.

– Kaba'ũm cuy epesop – io'e.

³⁷ O'jekuy ip. Iparara jĩjã ip o'e. Tũybe axik iãn o'e ip.

³⁸ – Apēnpuye eykuykuykuy? – io'e Jesus. – Apēnpuye eyju e'em “Cēm tu Jesus waram o'jetait?” i? Apēnpuye eyetabut ġu okay? – Jesus o'e. ³⁹ – Ak epe'e obu kay, wui kay dak. Goku tapoa kuybut – io'e. – Obu kukuġ cuy epe'e – io'e. – Wui kukuġ tak cuy epe'e. Asubit'ũm! Axik tu õn eyxe? Axik taohe ġu. Õn pit odaohe – io'e Jesus.

⁴⁰ Imēn e'em pima, o'jewebumubapuk cebe ip. O'jeweimubapuk.

⁴¹ Imēnpit itabut ġu ma buk o'e ip Jesus kay jecokcok pibun, yaġuybabi'ũm'ũm ip puye. – Ajo opop eyxe i'o am? – Jesus tak o'e cebe ip.

⁴² Axima yoyoy o'ġũm ip cebe i'o am. ⁴³ O'jat. Etabutpe ip o'jo'o.

⁴⁴ Gebuje o'jekawēn ceweju ip.

– Moisés apēn warēmtaġ itakomaayũ okuk iaptup o'tupmubararak, Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayũ'ũm'ũm tak – io'e. – Davi dak apēn warēmtaġ ip okuk iaptup

o'tupmubararak Salmidup pe—jebibododonaptup pe — io'e. — Ixeyũ'ũm'ũm emudup-mubararakatup pe iap tağ ma ip okuk ikērēm — io'e. — Eyweju òn pima iboap oğuwēn eywebe — io'e Jesus.

⁴⁵ Ixeyũ mutaybitbin o'e apēnape Deus ekawēn iam.

⁴⁶ — Imēn e'em iğodup:

Deus emunaē juy ipiat supi'ajo, i. Je'ũ juy, i. Xepxep xet kap puje, waram jetait ġuto, i. ⁴⁷ Ixe a'õbi itabucayũ juy kawēn idipat ġuwēn soat ka watwat pe, i. Koap Jerusalém ka watwat pe juy ġuwēn ip, i. Guyjom wara'atka watwat pe juy ġuwēn ip, i. “Ikērēat mujurũğrũğap cuy epeyepere,” i juy je'e ip, i. “Ikērēat mujurũğrũğap eperē buje, Deus ikērēat ju'uk eywebewi,” i juy je'e ip, i.

Imēn e'em iğodup, — io'e Jesus. ⁴⁸ — Wekawēn epeya'įjojo. We'ũap tak epejojojo ma. Soat ka watwat pe juy iboap epeğuwēn — io'e Jesus cebe ip. ⁴⁹ — “Jeya'õmucan òn,” io'e webay eywebe — io'e. — Webay a'õbi òn jeya'õmucan — io'e Jesus. — Deus pe eya'õmucanap wiwim cuy epesop ikabogatka be—Jerusalém ka be — io'e. — Gaxĩn ma juy jeya'õmucan — io'e cebe ip.

⁵⁰ Jesus ixeyũ o'tujowat Betânia ka be.

Gebuje o'jekawēn Deus eju cebeam ip.

— Bay, xipan cuy teyũku ejukuk — io'e Deus pe.

⁵¹ Bosusu o'ju cexewi ip Deus eju kawēnwēn pima.

Gebuje Deus o'tujowat jewekay, kabi kay.

⁵² — Bay, ēn xipat cĩcã — io'e ip Deus pe tujowacap cocoayũ. — Ka'ũma ma ejo'iat ya'õbacaat — io'e ip cebe.

Gebuje o'jepit ip Jerusalém ka kay. Icockok cĩcã ip osodop. ⁵³ Deus eju kawēnwēnap'a be osodop ip soat em—yaboğat'a be. — Bay, ka'ũma ma ejo'iat ya'õbuyxiat — i'e'em ip osodop.

JESUS CRISTO MUWĒŃAP EKAWĒNTUP—JOÃO EMUDUPMUBARARAKTUP

¹ Jesus Cristo oajēm Deus mubapuk am ijodiayū be. Ipi muḡē awap Deus mubapukpuk'ukat kuy osunuy. Deus xe osunuy. Deus co'i osunuy. ² Ixe Deus xe osunuy ipi muḡēm pima. ³ Deus eju ixe soat o'ḡuḡe—ipi daḡat, kabi beat tak. Ka'ūma ma kajuk o'e ipi daḡ ixe imujurūḡ'ūm pima. ⁴ Ja'ōbi dak ixe itabēḡayū mujurūḡrūḡ'uk osunuy. Ixe icēmān wuymutaybitbin'uk osunuy Deus ekawēn—apēn kaxi wuymukabiahapamap puxim. ⁵ Ixe oajēm ijodi Deus ekawēn wuymutaybin am. Ade jījā ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū osodop ijodi. Imēnpit ixe ekawēn muwēnmu'ūm pa'ore osodop ip.

⁶ Ixe ajēm awap Deus warara'acat o'ḡudot ijodi aḡokatkat. Ja'ōbi o'ḡudot. João i ibutet osunuy. ⁷ Oajēm Jesus Cristo muwēn ām—kabiaap puximat muwēn ām ijodiayū be. Ixe o'ḡuwēnuwēn adeayū mutabun am cekay. ⁸ João ma ixe Deus mubapukpuk'ukat ḡu osunuy. Oajēm ixe muwēn ām acā.

⁹ — Ixe kawēn icēmat wuymutaybitbin je'e — io'e João. — Ixe jajēm ijodi — io'e João. — Soat mutaybitbin jeku Deus ekawēn — io'e João.

¹⁰ Deus mubapukpuk'ukat oajēm ipi kay. Ijodi oekuku. Soat ipi daḡacat ixe emumuḡē osodopdop ip. Inaka ibu'u o'e ip jetabun cekay. ¹¹ Jebadipyū kay oajēm—Judeuyū kay. Inaka itabut ḡu o'e ip cekay. ¹² Warara'acayū bit ixe kay osodop ip. Itabut ip osodop ixe kay. Imēnpuye:

— Deus ebekitkiyū eyju ḡasū, okay eyetabut puye — io'e cebe ip.

¹³ Bekitkit jebapukpuḡ ijodi ayacat'uk pewi kapkam puye; aḡokatkat aoyū dabi'o pin e'em puye dak; aḡokatkat jekpot mujurūḡ pin puye dak. Imēn ḡu bit wuyju Deus ebekitkin e'em. Ijodiayū Deus ebekitkin e'em Deus ibikuy buye acā. ¹⁴ Deus mubapukpuk'ukat ijodian o'e. Jesus Cristo ijodian o'e. Wuyxe osunuy. Pūḡ ma Deus ipot osunuy. Wara'at ka'ūmḡu—ixē acā. Ijodiayū ikērēat mujurūḡrūḡ oekuku. Inaka ixe xe ikukpin cīcā osodop ip. Icēmān ixe Deus ekawēn wuymutaybitbin'uk osunuy. Imēneju:

— Warara'acat podi ma tekū idip — i juy ace'e'e wuyewewebe.

¹⁵ João Batista abu Deus mubapukpuk'ukat iap muwēnuwēn oeku adeayū be. Ixe imēn o'e:

Omuykuiat ma ya'ōbuyxi, i. Ōn pit ka'ūma, i. Okap awap ixe itabēḡ osunuy iwaḡo ma'ḡu ōn, i. Imēnpuye obodi ma ya'ōbuyxi ixe ma, i. Ixe kuy oḡuwēn eywebe, io'e — João o'e.

Imēn abu Deus mubapukpuk'ukat iap muwēnuwēn oeku João Batista.

¹⁶ Soat kabia ixe xe wuykukpin cīcā ikērēat mujurūḡrūḡ ma'ḡu wuyju. Soat podi ma xipan wuykuḡ, ixe xe wuykukpin puye.

¹⁷ — Eyju cūḡ ma Deus xe cekawēn taḡ jekukum pima — i juk adi o'e'e Moisés'ūm wuydobuyū'ūm'ūm pe. — Deus xe eykukpin cīcā ikērēat mujurūḡrūḡ ma'ḡu eyju — i juk adi o'e'e Jesus Cristo bit.

Ixe kawēn icēmat muwēnuwēn oekuku. ¹⁸ Ka'ūma ma Deus o'jojojo buk. Ixe ipot pūḡ ma. Ipot acā o'jojojo. Ipot ikukpin cīcā jebay mubapukpuk'uk osunuy wuywebe. Deus mubapukpuk'ukat ixe.

¹⁹⁻²⁸ Judeuyū kukukayū jepaiyū o'ḡuju João Batista kay. O'ḡuju ip jekawēn ām ceweju. Jerusalém ka beayū osodop ip ixeyū Judeuyū kukukayū. Paīyū buywatwat'ukayū dak o'ḡuju ip. Levitayū i ibuywatwat'ukayū butet osunuy. Fariseuyū ixeyū o'ḡuju João kay. Betânia ka xe o'jekawēn ip. Jordāodi wīnābu o'jekawēn ip. João iboceayū mubatisasan osunuy ijudi be. Oajēm ip João kay. Jay. João ibu'u ḡu o'e jekawēn ām ceweju ip.

— Abu ēn? — io'e ip João be.

— Cristo ḡu ōn — io'e João. — Ijodiayū daxijojo'ukan Deus emunaē ḡu ōn.

— Abu ên? — io'e ma'guto ip. — Elias du ên? — io'e ip. — Deus ekawên muwênuwên'ukat tu ên? Waram guto du ekop ocekey? Kuyjeat tu ên? — io'e ip cebe.

— Ka'ũma — io'e. — Elias gu òn.

— Deus ekawên muwênuwên'ukat tu ên—ocemumuwiwiiat? — io'e ip.

— Ka'ũma — io'e. — Eymumuwiwiiat gu òn — io'e.

— Abu ên? — io'e ma'guto ip. — Abu ên iap cuy eguwên ocewebe. Abu ên iap muwên pin oceju ocemudocayũ be — io'e ip João be.

— Uk'a'ũmat pe wuyjuyũ mukũyjom pit òn — io'e João. — “Ikêrêat mujurũgrũgap cuy epeyepere,” i òn e'em cebe ip. “Wuykukukat jajêm,” i òn e'em. “Kũyjobin cuy epesop ya'ò kay,” i òn e'em cebe ip — io'e. — Imên òn e'em cebe ip Isaiás ekawên tağ—kuyat ekawên tağ—Deus ekawên muwênuwên'ukat ekawên tağ — io'e.

— “Deus ekawên muwênuwên'ukat gu òn,” i juk ece ocewebe, “Eymumuwiwiiat gu òn,” i dak, “Elias gu òn,” i dak — io'e ip. — Apênpuye dak ên wuyjuyũ mubatisasan? — io'e ip.

— Òn ma ijodiayũ mubatisasan idibi be — io'e João. — Wara'at pit omuy wuyparakpe. Eyetaybit gu ixem. Deus ekawên eymutaybitbin cuk adi ojekuku. Gasũ bit ixe jeymutaybin. Omuykuiat ya'òbuyxiat. Òn pit ixe jo'i'ũmgu. Wa'òbuyxi gu òn pit ixe buxim — io'e João.

²⁹ Kuyaje João jekay Jesus ajêmap o'jojojo.

— Ak'i juy epe'e! — io'e João adeayũ be. — Teku Deus emunaê. Paĩyũ cordeiro aokaka'uk osodop ip ikêrêat uk am wuydobuyũ'ũm'ũm pewi — io'e. — Imênpuxim teku je'ũ ikêrêat uk am wuywebewi — io'e. ³⁰ — Ixe oguwên eywebe kapusu — io'e. — “Gasũ bit wara'at Deus ekawên jeymutaybin,” i juk oce eywebe. “Okap awap ixe kuy itabêğ osunuy iwağo ma'gu òn,” i juk oce eywebe. “Imênpuye ixe ya'òbuyxiat. Òn pit ixe jo'i'ũmgu. Wa'òbuyxi gu òn pit” i juk oce eywebe — io'e. ³¹⁻³³ — Òn pit wetaybit gu oğuy abu ixe osunuy iam. Imênpit Israel naxeğebitbit mutaybin ojuy oğuy abu Deus emunaê iam. Imênpuye ojet ijodiacat mubatisasan — io'e. — Òn pit wetaybit gu oğuy abu ixe iam — io'e João. — Imênpit Deus cuk o'e owebe: “Obiðğbuk je'kop wemunaê kay,” i. “Ixe be jeedop,” i. “Ixe epejojojo,” i. “Ixe jebiðğbuk guòm ijoceayũ be,” i. Imên omudocat cuk o'e owebe — io'e—João o'e.

Imên João Jesus muwênuwên oekuku.

— Deus biðğbuk ojojojo — io'e João. — O'kop kabi kadiwi. Pukaso jo'i osunuy ibiðğbuk. Jesus abi jeje o'jecũğ — io'e João. ³⁴ — Ixe ma ojojojo. Ixe Deus ipot. Iboap oguwên eywebe — io'e João iboceayũ be.

³⁵ Kuyaje João Batista waram Jesus o'jojojo. João cũğ'i osunuy jewēju etaybitbinayũ eju—xepxepayũ eju. ³⁶ Jesus cũğcũğ o'e cewap ip.

— Ak'i juy epe'e! — io'e João. — Teku Deus emunaê — io'e. — Cordeiro e'ũap co'i teku je'ũ ikêrêat uk am wuywebewi — io'e.

³⁷ Iboap co buje, Jesus kay o'ju ip João eju etaybitbinayũ—xepxepayũ. João ip o'suiwat Jesus kay jeju am.

³⁸ Jesus o'jekorepên.

— Ajo-kudadam eyju? — io'e Jesus.

— Ocemutaybitbin'ukat, poce ên? — io'e ip.

³⁹ — Ga'a onuynuyap'a kay aju — io'e Jesus.

O'ju ip Jesus eju. Oajêm ip Jesus nuynuyap'a be. Katpuje ip oajêm—16 hora bima. Uk'a be ip oòm. Jesus eju ip osodop ixe kabia. ⁴⁰ Pũğ ma ixeyũ'in André i osunuy—xepxepayũ'in. André kuy João ekawên itaybit osunuy. Imêneju Jesus eju o'ju. Ixe André Simão kitpit osunuy.

⁴¹ Gebuje André o'ju Simão kay—jewაğo kay.

— Cristo ocetobuxik — io'e Simão be.
(Wuydaxijo am Deus emunaê iape Cristo.)

⁴² O'tujowat Jesus kay. Jesus Simão o'jojojo.

— Ën aco'i Simão — io'e. — João ipot aco'i ën. Wara'at ebuten ġasū — io'e. — Ojomōġ ebuten. Céfo i ebuten je'e — io'e Jesus.

(Céfo Pedro iape Grego a'õm, wita'a iape Mundurukú a'õm).

⁴³ Kuyaje:

— Cum puk òn Galiléia eipi kay — io'e Jesus.

Jesus Filipe o'tobuxik e daġ pima.

— Filipe, oweju juy ejeku — io'e.

⁴⁴ Filipe Betsaida ka bewiat osunuy, André dak, Simão Pedro dak. Pūġka bewiat ip osodop.

⁴⁵ Gebuje Filipe Natanael o'tobuxik.

— Deus emunaë ocetobuxik — io'e Natanael be. — Moisés ixé muwēġaptup o'tupmubararak kuyje — io'e. — Deus a'õbi o'tupmubararak. Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū'ūm'ūm tak ixé muwēġaptup o'tupmubararak. Jesus i ibutet. José'ūm ipot ixé, Nazaré ka bewiat — io'e.

⁴⁶ — Apēn ën e'em? — io'e Natanael. — Nazaré ka bewi ġu Deus emunaë jajēm — io'e.

— Ejot cuy ijom — io'e Filipe bit.

⁴⁷ Jesus Natanael o'jojojo ajēm pima.

— Ak'i juy epe'e — Jesus o'e jewējuacat pe. — Teku Israel naxeġebit — io'e. — Wuymuġuykukuku'ukat ġu teku! Icēmān e'e'ukat ma teku! — io'e.

⁴⁸ — Ën pit ojojo ġu buk — io'e. — Apēntak ën etaybit òn? — io'e Natanael.

— Filipe be enomuwā buje òn ejojo wūy ma'ġu ën — io'e Jesus. — Ën figueira'ip kabicuk pe bima ejojo òn — io'e. — Wa'õbacaam òn ejojo — io'e.

⁴⁹ — Ocemutaybitbin'ukat — io'e. — Ën ma Deus ipot — io'e. — Icēmān ën ma Israel naxeġebithiyū kukukat — io'e.

⁵⁰ — Etabut okay, “Ën figueira'ip kabicuk pe bima ejojo òn,” i juk oce buye. “Jesus itaybit cīcā,” i ën e'em. Guyjom pit obacaap ojomōġ ijodiacayū be. Iboap epejojojo. “Soat podi ma Jesus ya'õbaca,” i ece ġebuje bit — io'e. ⁵¹ — Icēmān òn e'em eywebe — io'e Jesus soat pe ijodiacayū be. — Soat waġo òn — io'e. — Koce'i je'e kabi. Deus ekawēn tojotjot'ukayū je'kop okay. Jeu dak ip oxewi. Soat iboap epejojojo — io'e Jesus cebe ip.

2

¹ Xepxep xet kap puje Jesus o'ju jewebumūnap epeta kay. O'ju jewēju etaybitbinayū eju—12 beayū eju. Judeuyū peta muġēġē'uk osodop ip jewebumūn puje. Caná ka be peta o'ġuġē. Ibo ka Galiléia eipi be o'sukadop. ² Jesusyū juk o'tomuwā ip. Ixi dak o'ju ceweju ip.

³ Gebuje uva'abidi kay o'e ip o'ti'ūm puye.

— Uva'abidi o'ti'ūm — io'e ixi Jesus pe.

⁴ — Aĩ — io'e Jesus. — I'e but ġu iboap owebe. ġasū bit cūġ ġu owebe Deus a'õbacaap mōġ ām.

⁵ Gebuje ixi o'ju peta iwat a'õbuywatwat'ukayū kay.

— O'it a'õ kay juy epe'e — io'e cebe ip.

⁶ Idibi mūn'a o'yadop iboce 6 be. Wita'a muġēġē o'yadop yaboġat'a. 80 litro opop pūġ'a be idibi, 100 litro dak. Judeuyū jewebuwywuy'uk ip osodop jekōn puje, jekōn epere buje dak. Jevasília wuywuy'uk osodop ip soat em. Imēnpuye ti'ade o'tidop iġo'a be.

⁷ O'jekawēn ibuywatwat'ukayū be ixé Jesus.

— Idibi juy epetibu ite'a munopapūn ām—pote'a munopapūn ām — io'e. — Epeya-munopapūnpūn cuy ip idibim — io'e.

Idibi o'eimuõm ip pote'a be. Yanopapūn o'e.

⁸ – Ti'in cuy epeti'uk yabewi – Jesus o'e cebe ip. – Eyekariwa kay juy epetidujowat – io'e.

O'ti'uk ip yabewi. O'tidujowat ip jekariwa kay.

⁹ Idibim ġu o'e. Uva'abidim o'jediewexat. Peta iwat o'tikõn. Peta iwat ma itaybit ġu o'e abu o'timuwexat uva'abidim iam. O'ti'uk'iaiyũ bit itaybit o'e.

Gebuje peta iwat jewebumũniat o'tomuwã.

¹⁰ – Soat oceju koam tikujjãti ùmũm ocebureyũ be. Ibeġbeġ ip pima, oceju tikõõmati ùmũm cebe ip. Ēn pit imēn ġu e'em. Gasũ acã tikujjãati ùmũm ēn ocewebe! – io'e.

¹¹ Imēneju ceweju etaybitbinayũ oitabun cekay.

– Deus a'õbacaap kuġ teku – io'e ip.

Jesus idibi o'timuwexat uva'abidim. Jesus koam wuywebe i'e ba'oreat o'ġubapuk Canã ka beayũ etabutpe Galilėia eipi be. Ōn Deus a'õbacaap kuġ iap o'ġubapuk adeayũ be.

¹² Iboap tomukadi Jesus o'ju Cafarnaum ka be. O'ju jexi eju, jekitpityũ eju dak, doze beayũ eju dak. Ade xet ġu osodop ip iġo ka be—pũġpũġ ã.

¹³ Gebuje o'ju Jerusalém ka kay jeweju etaybitbinayũ eju. O'ju ip Judeuyũ epeta kay. Peta mujurũġrũġ'uk osodop ip Judeuyũ jeġebu am Egito eipi bewi Deus wuydobuyũ'ũm'ũm o'tujujēm iap kay. Páscoa i iġo epeta butet osunuy. ¹⁴ O'ju Deus eju kawēnwēnap'a kay—yaboġat'a kay. Oajēm. Oõm. Adeayũ o'jojojo ya be. Biopak teidada'ukayũ o'jojojo uk'a naxirõġ pe. Carneiro teidada'ukayũ dak o'jojojo. Pukaso deidada'ukayũ dak o'jojojo. Soat ip o'jojojo yanaxirõġ pe. Ajēmjēmayũ edinheiro mutrokakan ip osodop warara'acayũ.

¹⁵ Jesus oitakomãn uk'a beacat kay. Ixibu o'subumukirik bõrõbum. Iõhõyũ o'ġuwat ya bewi soat. Bioooh. Aki kay o'ġujēm. Dinheiro mutrokakan'ukayũ dak o'ġujēm. Biopak deidada'ukayũ dak o'ġujēm. Carneiro deidada'ukayũ dak o'ġujēm. Soat ip o'ġujēm. Buġ. Dinheiro mutrokakan'ukayũ emesa o'ġuy'at. Duooooh. O'jedu. Soat o'ġudu dinheiro isurũġat mesa bewi.

¹⁶ – Soat cuy epetujujēm ite'a naxirõġ pewi! – io'e Jesus pukaso deidada'ukayũ be. – Webay duk'a be ġu juy epeteidada! – io'e.

¹⁷ O'jeġebu ip Deus ekawēn kay doze beayũ. Ibodup pe ibararak opop:

Bay, ijop'a eduk'a! i. Inaka warēmtaġ e'em ip ite'a be, i. Imēnpuye wetakoma jjĩã, i.

¹⁸ Gebuje Judeuyũ kukukayũ o'jekawēn Jesus eju.

– Abu-a'õbi iteyũ eġujēm Deus eju kawēnwēnap'a bewi? – io'e ip Jesus pe. – Deus a'õbacaap cuy ejomõġ ocewebe – io'e ip. – Iboap mõġ puje, “Cũġ ma cebe iteyũ mujēm ãm,” i kuka oce'e – io'e ip.

¹⁹ – Eywebe Deus eju kawēnwēnap'a muy'at puje, wara'at'a juy oyamuy õn ma – io'e Jesus. – Xepxep xet kap puje, wara'at'a oyamuy uk'a – io'e Jesus cebe ip.

²⁰ – Iba'ore ewebe wara'at'a muy ãm xepxep xet – io'e ip. – Oceju ite'a muymuy ade koato—46 koato – io'e ip Jesus pe.

²¹ Jesus ekawēn cekawēn pa'arēm o'e cexe ip. “Uk'a” i'e buje, jejebit o'ġuwēn Jesus. ²² Ce'ũ'ũayũ xewi Deus pe Jesus muyu buje, Jesus ekawēn kay o'jeġebu ip doze beayũ.

– Deus ekawēntup pe ibararak icēmãn – io'e ip. – Jesus icēmãn o'e'e ocewebe – io'e ip jewewebe.

²³ Adeayũ oitabun Jesus kay ixē Jerusalém ka be bima—Judeuyũ Páscoa epeta muġēġēm pima. Ōn Deus a'õbacaap kuġ iap o'ġubapukpuk Jesus. Iboap co buje itabut o'e ip cekay. Imēnpit Pũġpũġayũ yopit ma itabut o'e. ²⁴ Jesus pit itaybit osunuy apēn ixeyũ jewaġuyġuy iam. Imēnpuye ibapuġ ġu o'jewemuwēn cebe ip. ²⁵ Abu-be Jesus e'em: – Apēn teku jewaġuyġuy – i? Ka'ũma be ma. Jewewebe ma itaybit osunuy.

3

1-2 Ixima be Nicodemos oajēm Jesus kay. Nicodemos ya'ōbuyxiat osunuy. Judeu osunuy. Fariseu osunuy.

— Ocemutaybitbin'ukat — io'e Jesus pe. — Ocetaybit ěn ocemutaybitbin'ukat iam. Wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuk'ukat ěn. Deus a'ōbacaap mōgmōg'ukat ěn. Abu-be Deus a'ōbacaap mōg put? Deus bikuyap tağ jekuku'ukat pe acā! Ocexe ěn Deus xewiat — io'e Nicodemos.

3 — Icēmān ōn e'em ewebe — io'e Jesus. — Waram eykap'ūm pima, iba'ore Deus pe eykukan — io'e.

4 — Apěn kuka dak waram akap aypa bima? Iba'ore! — io'e Nicodemos. — Waram xe'e kuka aōm wuyxi uk pe? Iba'ore! — io'e.

5-6 — Aoyū uk pewi wuykap puje, wuyebay ipotpoyūm acesop — io'e Jesus. — Deus biōgbuk a'ōbi bit Deus ebekitkiyūm acesop. Wuyaguyisum aceku. Icēmān ōn e'em ewebe — io'e Jesus. — Idibi be eymubatisasan'ūm pima Deus eykukukan ġu je'e, Deus biōgbuk eywebe'ūm pima dak — io'e. 7 — “Deus ebekin cuy eğuy,” i ōn e'em ewebe — Jesus o'e. — “Ağuyisum cuy ejeku,” i ōn e'em ewebe. Ağuybabi'ūm ġu juy eğuy wa'ō kay — io'e Nicodemos pe. 8 — Kabido jekpiwan ma pidojum. Kabido a'ījojom pit wuyju. Eyetaybit ġu poma pidojum iam, pomawi o'subidodot iam tak. Iměnpuxim eyetaybit ġu dak apěn kuka Deus ebekitkiyūm acesop ibiōgbuk a'ōbi iam — io'e.

9 — Apěn paxi kuka o'jebapuk? Ekawěn pa'arěm oxe — io'e Nicodemos.

10 — ěn Israel naxeğebitbit mutaybitbin'ukat—Judeuyū mutaybitbin'ukat — io'e Jesus. — ěn pit a'ōbuyxi adeayū xe. Apěnpuye dak wekawěn pa'arěm exe? — io'e. 11 — Icēmān ōn e'em ewebe — io'e Jesus. — Wetaybicap muwěnuwěn ōn. Kuy ojojoiat muwěnuwěn ōn. Inaka ěn wekawěn kay ġu — io'e. 12 — Ipi dağayū e'eap muwěnuwěn pima, etabut ġu wekawěn kay. Kabi beayū e'eap muwěn puje, iboap kay dak etabut ġu kuka epe'e — io'e. 13 — Warara'acat ġu o'kop kabi kadiwi o'jojoiap muwěn ām ipi dağacat pe. Ōn acā okop — io'e. — Soat wağo ōn — io'e. 14 — Moisés puybujo'iatpu o'subumu'āy ip-takūbi dağ—bronze muğēğēbu. Uk'a'ūmat pe o'subumu'āy kuyje. Iğobu kay ceak'ibiyū oe'ū ġu puybu nuy pibun. O'je'ada ip soat. Iměnpuxim itakomaayū obamupaya korosa be we'ū ām. Soat wağo ōn — io'e. 15 — Okay itabucayū yağuyisum jeku ġasū—soat ip. Soat em itait jeedop ip Deus xe je'ū buje dak — io'e Jesus. 16 — Deus xe wuykukpin cīcā ajop. Iměnpuye jekpot o'ğudot wuykay. Pūğ ma ipot. Ixe ipot kay wuyetabut pima, soat em ġu wuye'ū acesop. Ce'ū'ūayūm ġu acesop. Waram acejetait. Soat em wuyetait acesop Deus xe — io'e. 17 — “Ipiat osupi'ajoat eywebe ikěrěat kuğ eyju oxe buye,” i'e ojuy ġu Deus. Iměnpuye jekpot o'ğukop ipi kay. O'ğudot ipi dağayū daxijo am ipiatpi'ajojoap kay cuap puxim — io'e. 18 — Deus ipot pūğ ma. Deus e'em ġu “Ikěrěat kuğ eyju oxe,” i jekpot kay itabucayū be. Deus kuy o'e “Ikěrěat kuğ eyju oxe,” i itabut'ūmayū be bit, jekpot kay itabut'ūm puye. 19 Deus ipot osodot ipi kay apěn ikěrěat Deus xe iap mubapuk am wuywebe, apěn cūğ ma iap mubapuk am tak. Ixe kabiaap puxim. Ijodiayū bit ikěrěat mujurūğrūğ. Kabiok tağ jekuku'ukat puxim ip. Iměnpuye ip ibu'u jetabut am Deus ipot kay — io'e. 20 — Ikěrěat mujurūğrūğ'ukayū ibu'u jījā jemutaybinan ajo ikěrě Deus xe iam. Iměnpuye Jesus ekawěn a'ījojom ġu ip. Ibu'u jījā ip warara'acat pe itaybit am ikěrěat mujurūğrūğ teyūku iam. Kabiok tağ jekuku'ukat puxim ip — io'e. 21 — Idipat mujurūğrūğ'ukayū bit itabut Deus ipot kay, ōn pit Deus ekawěn tağ jekukum iap mubapuk am warara'acat pe. Kabia dağ jekuku'ukat puxim ip — io'e.

Iměn Jesus o'jekawěn Nicodemos eju.

22 Guyjom Jesus o'ju Judéia eipi kay. Jeweju etaybitbinayū eju o'ju—doze beayū eju. Iboceayū mubatisasan osodop ip. 23 João Batista dak Enom ka be osunuy. Imubatisasan ip osunuy iboceayū mutaybit am teyūku João Batista ebekitkiyū iam. Salim ka xe

osunuy tiboğ puye. Adeayũ cucum o'e João kay. Imên João imubatisasan ip osunuy,
²⁴ daomũnmũnap'a be ġu buk puye. ²⁵ João eju etaybitbinayũ o'jewa'õxixik ip Judeu eju.

— Abu ġu cūğ ma wuyjuyũ mubatisasan teyũku webekitkiyũ iap mubapuk am? — io'e ip jewewebe. — Jesus ġu xe'e? — io'e ip. — João Batista ġu xe'e? — io'e ip jewewebe.

²⁶ Imênpuye o'jekawên ip João eju.

— Ocemutaybitbin'ukat — io'e ip. — Ağokatkat iboceayũ mubatisasan ġasũ! Kuy bima ixewewebe oeku Jordão wĩnãbu bima — io'e ip. — Ixe juk adi eġuwên ocewebe — io'e ip. — Soat iboceayũ cum cekay acã oceju ixewewebe ebekitkiyũm ġasũ bit i'e am — io'e ip.

²⁷ — Ocokcok cĩcã adeayũ cum Jesus kay buye — io'e João bit. — Deus acã wuymõğmõğ wuya'õbuyxian — io'e. ²⁸ — “Õn pit Cristo ġu—Deus emunaẽ ġu õn,” i juk adi oce eywebe — io'e João. — “Deus acã omudot tot awap,” i juk adi oce eywebe. Kuy wekawên epeya'ĩjojo — io'e João. ²⁹ — Wuyewebumũn puje jewebumũnat jetayxi bum — io'e João. — Jewebumũnat pure bit jewebumũnat xe nuynuy. Ibure icokcok e'em jewebumũnat icokcok puye. Jewebumũnat pure buxim õn — io'e João. — Õn tak ocokcok cĩcã adeayũ cum Jesus kay ya'õkayayũm — io'e. ³⁰ — Ade jĩjã je'e ip Jesus a'õ kayayũm. Wa'õkayayũ bit ade ġu je'e ip—pũğpũğ ã. Imênpit ocokcok cĩcã — io'e João. Imên João o'jekawên jewewu etaybitbinayũ eju.

³¹ Kabi kadiwi oajēmiat itaybit cĩcã. Soat podi ma itaybit. Ipi dağat pit ka'ũma. Itaybit ipi dağayũ e'e am. Ipi dağayũ e'e am acã kawēnwēn. Kabi bewiat pit itaybit cĩcã.

³² O'jojojiap muwēnuwēn ixewewebe. O'ya'ĩjojiap muwēnuwēn tak. Inaka pũğpũğ acã itabut ya'õ kay. ³³ Ixe a'õ kay itabucat pit e'em: — Deus cūğ wuykuğ — i soat pe jebureyũ be.

³⁴ Deus emumudot Deus ekawēn muwēnuwēn. Cebay tacup ġu. Jebiõğbuk muõmõm jekpot pe. Imênpuye soat em jebay biõğbuk a'õbi jekukum ipot. ³⁵ Deus xe jekpot kukpin cĩcã. Imênpuye soat ja'õbacaap o'ğũm jekpot pe.

— Okpot pit wa'õbaca jo'i — io'e Deus.

³⁶ Deus ipot kay itabucat yağuyisum jeku ijodi bima. Ce'ũ buje itait jeenuy Deus xe. Itabut'ũmat pit Deus xe ġu ma jeenuy itait. Soat em Deus itakoma jĩjã cekay—ja'õ kay kũyjobit'ũmat kay.

4

¹⁻³ Ibocewi Jesus o'jēm Judéia eipi bewi, Fariseuyũ Jesus awēğ o'yawēğtobuxik puye. Adeayũ juk Fariseuyũ o'ğukũyjojo.

— Ade ġu João Batista eju etaybitbinayũ — io'e Fariseuyũ be. — Jesus eju etaybitbinayũ bit ade jĩjã — io'e ip. — Ade iboceacat mubatisasan Jesus — i napa ma o'e ip.

Imênpit Jesus ġu iboceacat mubatisasan osunuy idibi be—ceweju etaybitbinayũ acã.

Jesus epit ojuy Galiléia eipi kay jewewu etaybitbinayũ eju.

⁴ — Ga'a aju Samaria eipi dağ — io'e Jesus.

— Ga'a — io'e ip.

⁵ Ibocewi oajem ip ağoka be—Sicar ka be. Kuyje Jacó jekat o'ğũm jekpot pe—José be. Sicar ka José katpuk tēğ ma o'sukadop.

⁶ Jesus o'ju idibikũy kay. Iğokũy Jacó juk o'sukũykocat kuy bima. Jesus taopipi o'e cũğcũğãm. Jebodoy am oabik. Oabik idibikũy xe o'sukopibareren puye. Kaxicuğ o'e.

⁷⁻⁸ Jesus eju etaybitbinayũ o'ju ağoka be jexat pum.

Ijēm ip puje, ayacat oajēm ikũy be—Samaria eipi beat. Idibi bu ojuy oajēm.

Gebuje Jesus o'jekawēn ayacat eju.

— Etibu buk wekõnaptim — io'e Jesus.

⁹ — Ap! — io'e. — Ën Judeu. Õn pit Samaria eipi beat — io'e ayacat. — Apēnpuye ãn e'em owebe “Etibu buk wekõnaptim,” i? — io'e.

Judeuyũ ibu'u jĩjã osodop Samaria eipi beat ewa'e bewi jekõn ãm. Imênpuye ayacat o'e ibu'u jewa'e beati ãm Jesus pe.

10 – Deus tei'ũma iũmũm wuywebe. Etaybit ġu iboam – io'e. – “Etibu buk wekõnaptim,” i oce ewebe. Etaybit ġu dak abu õn iam – io'e. – Etaybit õn ibima, “Etibu buk wekõnaptim,” i kuka ece owebe. Oxewi tiojuyjuy bima, ekõnaptim kuka otiũm ewebe. Itedi kõn puje, aġuyisum eceku. E'ũ buje dak soat em etait ecesũy Deus xe – io'e Jesus.

11 – Tapu – io'e. – Tibubuap kuġ ġu ěn – io'e. – Ikũyberen cĩcã idibikũy. Pomawi kuka iġodi etibu—wuymutaitcapti? – io'e. 12 – Ocedobu'ũm ya'õbuyxi osunuy—Jacó'ũm – io'e ayacat. – Soat xe ya'õbuyxi osunuy. Ixe'ũm itekũy o'sukũykocat ocewebeam kuyje. Ixe Jacó'ũm tikõnkõn'uk osunuy itekũy bewiati. Cebekitkiyũ dak tikõnkõn'uk osodop, iõhõyũ dak. Ya'õbuyxi osunuy ixe'ũm Jacó'ũm. ěn pit ibodi ma'ġu a'õbuyxi? – io'e Jesus pe.

13 – Itekũybewiati kõn puje, waram tak ebipuruk ece'e – io'e Jesus. 14 – Wemudiũmti kõn puje bit, waram ebipuruk ġu ece'e—pũġ em tak ka'ũma – io'e. – Wemudiũmti bit tiwaru. Idi'a buxim je'e ewebe—tiapep'ũmati buxim. Imẽnpuxim je'e wemudiũmti. Tiapap ġu je'e. Wemudiũmti kõn puje, waram eybipuruk ġu epe'e. Itedi kõn puje, eyaġuyisum epeku ijodi. Soat em eyetait epesop Deus xe eye'ũ buje dak – Jesus o'e cebe.

15 – Tapu – io'e. – Itedi buk etiũm owebe! – io'e. – Etiũm waram obipurukap puxim – io'e. – Etiũm puk waram ijoce tibum wajẽmap puxim – io'e Jesus pe.

16 – Ektop cuy eġudot okay – io'e cebe. – Ektop eju juy eceptit – io'e.

17 – Tã – io'e. – Oktoptep ġu – io'e.

– Icẽmãn ěn e'em “Oktoptep ġu,” i – io'e. 18 – Cinco beayũ eju juk a'ġu ecewẽbumũn—emumukukukyũ eju – io'e. – Gasũ ewejuat ektop ġu – io'e. – Imẽn ikẽrẽ Deus xe – io'e. – Icẽmãn ěn e'em pit “Oktoptep ġu,” i – io'e.

19 – Tapu – io'e. – Gasũ bit iba'arẽm ġu o'e oxe. ěn Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat ma – io'e ayacat. 20 – “Cũġ ma wuywebe Deus kay ġebum ma ijoce ma—co'a be—Gerazim'a be,” i juk adi o'e ocedobuyũ'ũm'ũm. Eyju bit Judeuyũ. “Cũġ ma wuywebe Deus kay ġebum am wara'atka be ġu—Jerusalém ka be acã,” i eyju e'em – io'e. – Abuyũ icẽm ġu e'em exe? – io'e Jesus pe.

21-22 – Tũ'ũ, eya'õpicũġcũġ cuy wa'õ kay – io'e Jesus. – Eyju Samaria eipi beayũ – io'e. – Eyju e'em Deus pe “ěn ma ocekekukat,” i. Imẽnpit eyetaybit ġu abu ixe iam. Oceju bit Judeuyũ. Oceju bit ocetaybit abu ixe iam. Deus Judeu o'taẽ ijodiayũ daxijojo'ukan, – io'e. – Guyjom ma “ ‘ěn ocekekukat,’ i juy ace'e wuyebay be Gerazim'a be acã,” i'ũmġu epe'e; “Jerusalém ka be acã,” i'ũmġu dak. Soat ka daġ “ěn ocekekukat,” i epe'e'e cebe – io'e. 23 – Gaxĩn ma Deus pe eykukukan epesop – io'e. – Ixe bikuyap taġ epeku. Ixe ekawẽn kay kũyjobin epesop. Imẽn eyeku buje, Deus kay ġebum epesop soat em. Eyebay ibikuy imẽn ma eyeku am – io'e Jesus. 24 – Deus ijebitbet ġu. Ijo ba'ore eywebe – io'e. – Ixe kay juy ġebum epesop ijojom ġu ma'ġu. Ixe biõġbuk a'õbi juy epesop ġebum cekay. Cekawẽn taġ tak cuy epesop ġebum cekay—kawẽn icẽmat taġ – io'e Jesus.

25 – Wetaybit Cristo omuyku iam. Wuydaxijo am Deus emunaẽ omuyku – io'e ayacat. – “Deus emunaẽ ixe,” i wuyju e'em, “Wuydaxijo ixe,” i dak – io'e. – Yajẽm puje soan ocemutaybin ixe – io'e.

26 – Õn ma Cristo – Jesus o'e ayacat pe. – Õn ma kawẽnwẽn eweju – io'e.

27 Iboam e buje, ceweju etaybitbinayũ o'jepit Jesus kay jexat kuġ. Yaġuybabi'ũm o'e ip ibapuġ ma Jesus ayacat eju kawẽnwẽn puye. Imẽnpit:

– Ajo-kay ěn ayacat xewi? – i'ũmġu o'e ip Jesus pe.

– Apẽnpuye ěn kawẽnwẽn ayacat eju? – i'ũmġu dak ip o'e cebe.

28 Gebuje ayacat o'jepit jeka kay. O'ju jeka beacat kay. Timũn'a o'yaiwat idibikũy xe. Jay. Oajẽm.

29 – Epesot cuy aġokatkat com – io'e cebe ip—jeka beacayũ be. – Idibikũy xe omuy – io'e. – “ěn cuk adi ikẽrẽat eġujurũġrũġ,” i juk o'e owebe – ayacat o'e. – Ixe xe'e Cristo? – io'e. – Ixe xe'e Deus emunaẽ? – io'e ayacat.

³⁰ O'ju ip Jesus kay. O'jëm ip ağoka bewi.

³¹ Ağoka bewiayũ ajëm awap ceweju etaybitbinayũ o'jekawën Jesus eju.

— Ocemutaybitbin'ukat — io'e ip. — Juku wuyxat — io'e ip. — Ga'a acekõn! — io'e ip.

³² — Oxat ġu omucokcokcoğ—wara'at acã. Eyetaybit ġu iboam — io'e—Jesus o'e.

³³ — Warara'acat xe'e ixat o'tojot cebe? — io'e ip jeweweju.

³⁴ — Eyju ma eycokcok eyxat kuğ pima. Õn pit ocokcok omudocat bikuyap tağ weku am — io'e. — Omudocat kapikap o'ğũm owebe. Ocokcok oce wekapikap mu'ũm ãm — Jesus o'e cebe ip. ³⁵ — “Ebadipdip kaxi kap puje, wuyku beat'a yaop je'e,” i eyju ma e'em. “Gaxĩn ma yaop,” i õn pit e'em eywebe. Imēnpuxim eyxe adeayũ ibu'u jemutabun am okay. “Ak'i epe'e iteyũ kay—ajēmjēmāyũ kay,” i õn pit e'em — Jesus o'e. — “Gaxĩn ma ip itabun okay,” i — io'e. ³⁶ — Kadaidadada'ukat jekapikapei bubum, jeku beat'a bubu'ukat tak. Icokcok e'em ip jeku beat'a kuğ pima. Imēnpuxim omuwēnuwēn'ukat icokcok je'e warara'acat pe itabut puje, warara'acat mutabunbun'ukat tak. Itabucayũ soat em itait jeedop ip webay xe kabi be — Jesus o'e. ³⁷⁻³⁸ — Õn cuk eymuju omuwēn ãm adeayũ be. Icēmān wuyju e'em “Wara'at taidadam. Wara'at pit yabubum,” i. Imēnpuxim pũğpũğayũ omuwēnuwēn. Warara'acayũ itabut'ũmayũ mutabunbun. Adeayũ epeğutabun ġasũ cebe ip omuwēn puje. Itabut je'e ip warara'acayũ kuy omuwēn puye — Jesus o'e.

³⁹⁻⁴⁰ Gebuje ağoka bewiayũ oajēm cekay—Jesus kay. Oitabun ip cekay. Ade oitabun Samaria eipi watwat. Itabut ip o'e ayacat o'jewemuwēn puye.

— “Ikērēat eğujurũğrũğrũğ,” i juk xeku o'e owebe — i juk ayacat o'e cebe ip. Itabut ip o'e cekay.

— Ocexe juy eğuy — io'e ip Jesus pe.

— Ha'a. Oğuy — io'e.

Xet. Xet. Xepxep xet osunuy iğo ka be. ⁴¹ Warara'acayũ Jesus kay itabut o'e cekawën co buje. Ade jĩjã itabut o'e cekay.

⁴² — Koap ma ekawën oceya'ĩjojo. Imēnpuye ocetabut cĩcã ixekay — io'e ip ayacat pe. — Ixe ekawën oceya'ĩjojo ġasũ bit. Ixe ipi dağacat taxijojo'ukat wuyxe — io'e ip.

⁴³ Xepxep xet o'kap. Jesus waram o'ju Galilėia eipi kay. Ixe ka Galilėia eipi be o'sukadop—Nazaré ka.

⁴⁴ — Warara'acayũ xe Deus ekawën muwēnuwēn'ukat ya'õbuyxi. Jeka becat xe bit ka'ũma — i juk o'e Jesus.

⁴⁵ Galilėia eipi watwat pit Jesus o'topabijurũğ. Icokcok ip o'e. Jesus osunuy ya'õbuyxi cexe i Peta muğēğēm ip osodop Jerusalém ka be. Jerusalém ka be bima Jesus e'eap o'jojojo ip. Ja'õbacaap mōğmōğap o'jojojo ip. Imēnpuye icokcok ip o'e Jesus dopabijurũğ puje.

⁴⁶ Jesus o'jepit Caná ka kay—idibi o'timuwexat uva'abidim iat ka kay. Caná ka Galilėia eipi be o'sukadop. Ipi kukat ebekit iğoka be osunuy—Caná ka be. Ixe ipot iwãtaxipi jĩjã osunuy. Po'i osunuy ipot Cafarnaum ka be. Oe'ũ pin ipot jewãtaxiapi pibun.

⁴⁷ — Jesus oajēm ijoce, adeayũ o'e ipi kukat ebekit pe. Oajēm Judėia eipi bewi — io'e ip cebe.

Ipi kukat ebekit o'ju Jesus kay. Jay. Oajēm.

— Ejot cuy oduk'a be — io'e. — Okpot eğu'ada! — io'e Jesus pe. — Oe'ũ pin okpot — io'e.

⁴⁸ — Deus ja'õbacaap mōğmōğap coco'ũm puje, kuka eyetabut ġu epe'e okay — io'e Jesus — wuywebe i'e ba'oreat mubapukpukap coco'ũm puje dak.

⁴⁹ — Kariwa — io'e. — Ejot cuy okpot e'ũ awap — io'e.

⁵⁰ — Ecepit cuy eduk'a be — io'e Jesus. — Ekpot kuy o'je'ada. Oe'ũ ġu — io'e.

Iwãtaxipi topibit ebay itabut o'e Jesus a'õ kay. Aripit. O'jepit jeduk'a kay. Jesus eju ġu o'jepit—jağepũğ ma. ⁵¹ Jeduk'a be kapikpik'ukayũ ixekay o'topabijuk e dağ—jeduk'a be yajēm pima.

— Ekpot oe'ũ ġu — io'e ip. — O'je'ada jĩjã — io'e ip cebay be.

⁵² — Poce kaxi bima o'je'ada? — io'e.

— Wuyase bima o'je'ada kapusu — io'e. — Ipa'iat oi'ũm — io'e ip cebay be.

⁵³ — Wuyase bima ma Jesus o'jekawẽn oweju — io'e cebay. — “Ekpot kuy o'je'ada,” io'e owebe — io'e.

Imêneju itabut o'e Jesus kay. Tuk'a beacat tak itabut o'e ip cekay—soat ip.

⁵⁴ Imên Jesus waram wuywebe i'e ba'oreat o'gubapuk adeayũ etabutpe—Galiléia eipi beacat etabutpe. O'gubapuk Judéia eipi bewi ijêm puje.

5

¹ Guyjom Jesus waram o'ju Jerusalém ka kay. Oajêm. Judeuyũ peta muğëğëm osodop ibo ka be. ² Jerusalém ka be idibi'it'iti o'tinuy. Betesda i tibutet osunuy Judeuyũ a'ôm. Ovelha muômõmap exĩntabi xe o'tinuy ixedi—ağoka ekorara exĩntabi xe. Pũğpõğbi iwãtaxipiat nuyap'a o'yadop idibi'it'iti akokoreren. ³ Ade iwãtaxipiyũ kapopo'i osodop joyũ'abeku. Ita'ũmayũ osodop ip, cexĩğxĩğ pa'oreayũ dak, ijebit e'ũayũ dak. Timukoruyap wiwim ip osodop iwãtaxipiyũ. ⁴ Deus ekawẽn tojotjot'ukat ajêmjêm'uk osunuy iğodi be. Idibi mukoruy buje, iwãtaxipiyũ kopkop'uk ip osodop idibi kay. Koap kopat acã o'je'ada. ⁵ Jesus oajêm iğodi xe.

Gebuje Jesus ağokatkat o'jojojo iğodi xe. Ixe ağokatkat ade koato iwãtaxipi osunuy. 38 koato iwãtaxipi osunuy. ⁶ Ade koato po'i osunuy jewãtaxiap kuğ. Jesus itaybit o'e iboam.

— Tapu, e'ada pin tu? i — io'e Jesus cebe.

⁷ — Hm hm — io'e ağokatkat. — We'ada pin oce. Imēnpit ka'ũmğu obure odujukop am idibi kay timukoruy buje — io'e. — Okop pa'ore. Okop pin pima, warara'acat ma kom. Ixe ma o'je'ada — io'e. — Őn pit ka'ũma — io'e.

⁸ — E'ây — io'e Jesus. — Exexecaptup cuy etupu — io'e. — Xĩğxĩğ ece — io'e.

⁹ O'je'ada ġebuje bit ağokatkat. Jexexecaptup o'tupu. Xĩğxĩğ o'e. Xipat o'e. Judeuyũ xe jebodoydoyap kabia osunuy. Sábado osunuy. ¹⁰ Imēnpuye Judeuyũ kukayũ o'jekawẽn ağokatkat eju—ce'ada'ibit eju.

— Jebodoydoy oceju ijop kabia. Cũğcũğ ġu — io'e ip. — Ka'ũmğu wuyekapikap ġasũ. Wuymutaybitbinap tağ ġu ên e'em — io'e ip. — Cũğ ġu ewebe exexecaptup tujowat am ġasũ. Kapikipiğ ên exexecaptup tujowatwan — io'e ip.

¹¹ — “Exexecaptup cuy etupu,” i juk o'e owebe omu'adaat — io'e. — “Xĩğxĩğ ece,” io'e owebe — io'e ce'ada'ibit.

¹² — Abu o'e ewebe “Exexecaptup cuy etupu,” i; “Xĩğxĩğ ece,” i dak? — io'e ip. — Apēn ibutet? — io'e ip.

¹³ Imēnpit ce'ada'ibit itaybit ġu o'e jemu'adaat puten. Imu'ada buje, Jesus dao ma o'jêm adeayũ parakpewi. Imēnpuye ce'ada'ibit itaybit ġu o'e ibuten.

¹⁴ Jesus ce'ada'ibit o'tobuxik ġuyjom. Deus eju kawẽnwẽnap'a be o'tobuxik—yabo'gat'a be.

— Kuy ece'ada — io'e. — Ikērēat cuy eğujurũğ ġu waram ewãtaxipinap puxim — io'e Jesus imu'ada'ibit pe.

— Hm hm. Ikērēat oğujurũğ ġu — io'e.

¹⁵ Ce'ada'ibit o'jêm. O'ju Judeuyũ kukukayũ kay.

— Kuy bima wetaybit ġu oğuy abu omu'ada iam — io'e. — ġasũ bit wetaybit oce ibuten — io'e. — Jesus i ibutet — io'e cebe ip.

¹⁶ Imēnpuye Judeuyũ kukukayũ Jesus kaykay o'e ip. Yaoka ojuy ip Jesus ağokatkat o'ğ'u'ada jebodoydoyap kabia be buye.

¹⁷ Imêneju Jesus o'jekawẽn cebe ip.

— Webay soat kabia jekapikap kuğ e'em. Imēnpuxim õn tak wekapikap kuğ e'em — io'e Jesus cebe ip.

¹⁸ Imēnpuye Jesus aoka ojuy ip Judeuyũ kukukayũ.

— Jesus o'jekapik jebodoydoyap kabia be. Ağokatkat o'ğ'u'ada — io'e ip. — Imên cũğ ġu Deus xe — i napa ma ip o'e. — Jesus o'e “Deus webay,” i — io'e ip. — “Deus webay” i'e'em

pima, “Deus a'ôbacaap co'i òn tak wa'ôbaca,” i'e'em tak — io'e ip. — Imēnpuye juy ayaoka — io'e ip.

Imēn o'jekawēn ip jeweweju.

¹⁹ Gebuje Jesus o'jekawēn Judeuyū kukukayū eju.

— Icēmān òn e'em eywebe — io'e. — Deus ipot òn. Wa'ôbi ġu òn e'em—webay a'ôbi acā. Webay e'eap cocom òn. Webay e'eap tağ acā òn e'em, ixē ipot puye — io'e. ²⁰ — Webay xe okukpin cīcā. Webay a'ôbi iwātaxipiat mu'ada'ada'uk oğuy. Idip cīcā o'e iwātaxipiat mu'adaap. Iboap podi ma idipat ġubapuk webay — io'e Jesus. — Eyetabēğbēğ epe'e iboap cocom—webay e'eap cocom — io'e. ²¹ — Webay ce'ū'ūayū mutaicin. Waram ip itait. Kabi kay ixeyū muyuhum. Òn tak waram ce'ū'ūayū mutaicin. Obikuy bima waram imutaicin òn ixē ipot puye — io'e. ²² — Deus ġu e'em ijodiacat pe “Eykērē oxe,” i. Owebe ma webay e'em “Ēn ma ece 'Ikērēat kuğ eyju Deus xe,' i ijodiacat pe — io'e Jesus. ²³ — Imēnpuye adeayū je'e owebe “Ēn Deus ipot,” i. “A'ôbuyxi jījā ēn,” i. “Deus tak ya'ôbuyxi jījā,” i je'e ip. Warara'acayū xe wa'ôbuyxi'ūm pima, webay dak kuka o'e ya'ôbuyxi ġu. Omudocat tak kuka o'e ya'ôbuyxi ġu cexe ip — io'e Jesus. ²⁴ — Icēmān òn e'em eywebe — io'e. — Wa'ô kay kūyjobicayū yağuyisum jekukum—omudocat kay itabucayū — io'e. — Soat em Deus xe jeedop ip itait — io'e. — “Ikērēat kuğ eyju oxe,” i'ūmġu je'e Deus okay itabucayū be. “Soat em ipiat osupi'ajoat eywebe,” i'ūmġu dak je'e cebe ip — io'e Jesus. — “Soat em ipiatpi'ajoap pe juy epesop,” i'ūmġu je'e cebe ip— “Soat em oxe ma juy epesop,” i acā — io'e Jesus. ²⁵ — Icēmān òn e'em eywebe. Deus ipot òn. Gaxīn ma ojēm eyxewi. Oajēm waram. Wajēm puje, wa'ôberen ocewāwā. Ce'ū'ūayū wa'ījojo. Waram ġuto jetait ip wa'ôberen wewāwā buje. ²⁶ Warara'acat Deus mutaicin ġu. Ja'ôbi ma itabēğ e'em. Wa'ôbi ma òn tak wetait — io'e. — Òn tak webay jo'i — io'e. ²⁷ — Soat wağo òn. Webay a'ôbi acā òn e'em pūğpūğayū be “Eykērē ġu Deus xe,” i. Ya'ôbi acā “Eykērē Deus xe,” i òn e'em warara'acayū be — io'e. ²⁸ — Eyağuybabi'ūm ġu juy epesop wekawēn kay. Guyjom ma ce'ū'ūayū wa'ījojo — io'e. ²⁹ — Ce'ū'ūayū xewi jeu ip jedopap pewi. Xipacat mujurūğrūğ'ukayū jeu kabi kay. Soat em Deus xe jeedop ip. Ikērēat mujurūğrūğ'ukayū dak jeu. “Eykērē oxe,” i je'e Deus cebe ip. Ixeyū ġuju ipiat'ajoap pe — io'e.

³⁰ — Wa'ôbi ġu òn kawēnwēn—pūğ em tak ka'ūma. Obikuyap tağ ġu òn jekukum—omudocat bikuyap tağ acā. Kuy owebe Deus e'eap tağ acā òn kawēnwēn. Imēneju cūğ ma owebe “Ikērēat kuğ eyju Deus xe” i'e am pūğpūğayū be; “Xipat eyju Deus xe” i'e am warara'acayū be — io'e. ³¹ — Òn acā omuwēnuwēn pima, “Deus a'ôbi òn e'em,” i'e'em pima, “Dapxi ēn,” i kuka juk epe'e. Wa'ô kay eyetabut ġu kuka epe'e — io'e Jesus. ³² — Wara'acat tak omuwēnuwēn. Webay dak omuwēnuwēn. Ixē icēmān e'em. Welaybit icēmān ixē omuwēnuwēn iam — io'e. ³³ — Eybureyū juk epeğuju João Batista kay — io'e Judeuyū kukukayū be. — Ixē João icēmān omuwēnuwēn oeku. ³⁴ “Xipan cuy epe'e omuwēnuwēn,” i'ūmġu òn pit e'em warara'acayū be. “João icēmān omuwēnuwēn oeku,” i òn e'em eywebe, eydaxijo ojuy òn puye — io'e Jesus. ³⁵ — Lamparina kuğ pima wuyetaybit poma aju iam. João Batista lamparina buxim osunuy. João Deus ekawēn muwēnuwēn oeku. Imēnpuye eyetaybit cūğ ma jeku am Deus xe iam. Darem ma eycokcoğ epesop ixē ekawēn com — io'e. ³⁶ — João omuwēnuwēn oeku. Adeayū okay itabut o'e. Webay a'ôbi wa'ôbacaap mōğmōğ ojeku eyetabutpe. Iboap tobuxik puje adeayū e'em owebe “Ebay juk omudot ocekey,” i. ³⁷ Webay omuwēnuwēn. Omudocat omuwēnuwēn. Eyju bit kūyjobit ġu webay a'ô kay. Webay kay eyetabut ġu dak — io'e Jesus. ³⁸ — Webay juk omudot ijodi. Webay a'ômupubutbun eyju bit, eybu'u jījā eyetabut am okay buye — io'e. ³⁹ — Eyju Deus ekawēntup cocom cīcā. “Deus ekawēn tağ jekukum pima, cebekitkiyūm acesop,” i eyju e'em. “Soat em Deus xe acesop wuyetait,” i dak eyju e'em. Imēnpit Deus ekawēntup tak omuwēnuwēn — io'e. ⁴⁰ — Inaka eybu'u jījā eyetabut

am okay. Okay eyetabun pima, soat em epesop eyetait Deus xe — io'e. ⁴¹⁻⁴² — Wetaybit apên eyju jewağuyğuy iam. Wetaybit cîcã eyju Deus kay ğu jîjã iam — io'e Jesus.

— Imēnpuye eywebe ibuyxim okukap kudadam ğu òn — io'e Jesus. ⁴³ — Webay a'òbi ojet. Imēnpit eyju eyetabut ğu jîjã okay. Ja'òbi warara'acat tot puje bit, ixé kay kuka eyetabut epe'e — io'e. ⁴⁴ — Pũğ ma Deusat. Kaũmğü wara'at. Eyju bit Deus pe xipan eymuwēnuwēnap kudadam ğu—wuyjuyũ be xipan eymuwēnuwēnap kudadam acã. Imēneju eybu'u jîjã eyetabut am okay — io'e. ⁴⁵⁻⁴⁶ — Eyju te'e ma e'em “Moisés emudupmubararaktup tağ oceju jekukum,” i. “Imēnpuye oceju cüğ cîcã Deus xe,” i eyju te'e ma e'em — io'e. — Moisés cuk adi omuwēnuwēn Deus ekawēntup pe. Imēnpuye Moisés a'ò kay eyju kũyjobit pima, wa'ò kay dak kuka juk kũyjobit epe'e. “Teyũku ikērē,” i'ũmğü òn pit e'em webay be. Deus acã je'e eywebe “Eykērē oxe, Moisés a'ò kay kũyjobit'ũm puye,” i. ⁴⁷ Moisés emudupmubararaktup kay eyetabut ğu. Imēnpuye wa'ò kay dak iba'ore eymutabut am — io'e Jesus Judeuyũ kukukayũ be.

6

¹ Ibocewi Jesus iodi o'timudek—Galiléia eipi beati. Tiberíades tibutet osunuy.

² Gebuje adeayũ o'ju Jesus kay.

— Jesus juk adi iwãtaxipiyũ o'ğü'ada'ada. Wuywebe i'e ba'oreat o'ğubapukpuk — io'e ip. — Waram tak paxi iwãtaxipiat ğü'ada? — io'e ip jewewebe.

Imēnpuye o'ju ip tomuju. ³ O'jeu Jesus co'apên pe. Jeweju etaybitbinayũ eju oabik—doze beayũ eju. ⁴ Judeuyũ epeta wap osodop ip—Páscoa epeta wap.

⁵⁻⁶ Gebuje Jesus adeayũ o'jojojo.

— Teyũku oğubegbeg ixan — io'e jewebe ma. — Filipe du itabut adeayũ mubegbeg put Jesus pe iap kay? — io'e Jesus jewebe ma.

Imēnpuye:

— Apên xe'e juy pão'a aceyabu iteyũ xat'am—soat xat'am? — io'e Jesus Filipe be.

⁷ — 6 kaxi be wuyekapikap teim pão'a bu buje, kuka o'e ğu adeayũ xat'am — io'e Filipe.

⁸ Wara'acat o'jekawēn Jesus eju jeweju etaybin'ibiyũ'in. André o'jekawēn ceweju. Simão Pedro wağo osunuy André.

⁹ — Ak'i! — io'e André. — Yaypan'isuat otobuxik. Cinco be pão'a kuğ. Axima kuğ tak xepxep — io'e. — Imēnpit apēğãm kuka ajat cexewi? O'e ğu kuka adeayũ xat'am — io'e.

¹⁰ — “Epabik cuy,” i juy epe'e adeayũ be — Jesus o'e jeweju etaybitbinayũ be.

O'jekawēn ip adeayũ be. Oabikbik ip adeayũ kap'i'idip ceje, tip'ade o'tiptop puye. Ade jîjã ip osodop. Cinco mil ağokatkayũ osodop aoyũ parakpe, bekikiyũ parakpe dak.

¹¹ Gebuje Jesus pão'a o'yabu. O'jekawēn Deus eju.

— Bay, ěn xipat — io'e cebe. — Ocexat'am eyamudot ocewebe — io'e.

O'yaũm doze beayũ be pão'a. Yaũmũm pima o'yamu'aren cîcã. Ya'ada jîjã o'e. Doze beayũ pão'a o'yaũmũm kaxikxik'iyũ be. Axima dak o'ğũm doze beayũ be. Iũmũm pima o'ğü'aren cîcã. Doze beayũ o'ğũmğũm cebe ip—kaxikxik'iyũ be. Kuy jemu'opinput o'jat ip. Ibegbeg ip o'jekõn. ¹² Soat ip ibegbeg o'e Jesus ixat o'ğü'aren cîcã buye.

— Ceaepoyat'a juy epeyabu — io'e Jesus doze beayũ be. — Epeyamuxipan — io'e. — Axima epoyat tak cuy epejat. Epeğuxipan cuy — io'e. — Epejat cuy ierepap puxim — io'e cebe ip.

¹³ Soat cepayat ip o'jat. Pağeiro'a jo'iat'a be o'ğüõm ip. O'yamuporan ip cepoyan. Doze be o'yamunopapũn pa'ğeiro'a jo'iat'a.

¹⁴ Imēn Jesus wuywebe i'e ba'oreat o'ğubapuk soat etabutpe. Ixat o'ğü'aren cîcã. Imēnpuye:

— Ite ma Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat! — io'e ip jewewebe o'jojojo'iyũ. — Ade koato ma ixé ajēmap wiwim ocesop — io'e ip jewewewbe ma.

¹⁵ Jesus dakoy ojuy ip o'e. “En ma juy ocejukan ece” i'e ojuy ip cebe.

— Odakoy ojuy ip jekukukan — io'e. — Gasũ bit obu'u ixeyũ kukukan — io'e Jesus jewebe ma.

Imēneju o'jepit jenomukay ma. Jaḡepũḡ ma o'ju co'a daḡ.

¹⁶ Kabioḡkabiog'i bima ceweju etaybitbinayũ o'kop iodi kay—doze beayũ. ¹⁷ Iodi mudex ojuy ip.

— Ga'a acepit Cafarnaum ka be — io'e ip jewewebe.

Kobe be ip oõm. Kabiok o'e. Jesus oajēm ḡu buk. ¹⁸ Tipodoyboḡ cĩcã o'e kabidobog puye. Daum cĩcã kobe tipodoy daḡ. ¹⁹ Wũy jĩjã o'jekoykoy ip. 5 kilometro o'jekoykoy ip. Jesus o'jojoko ip. Xĩḡxĩḡ oeku idibi adopa daḡ Jesus. Yakõmkēm ḡu tipodoy daḡ. Xĩḡxĩĩĩh. Ti'adopa daḡ cũḡcũḡ ma oajēm. Oajēm pin kobe kay. Iparara jĩjã ip o'e ti'adopa daḡat tobuxik puje—xĩḡxĩḡat tobuxik puje.

— Ajo xe'e teku ti'adopa daḡat? — io'e ip jewewebe.

²⁰ — Eypararam ḡu juy epesop — io'e. — Wara'at ḡu õn. Õn ma — io'e Jesus.

²¹ Iparara ḡu ip o'e doze beayũ Jesus ekawēn co buje. Icockok cĩcã ip o'e. Imēnpuye:

— Eõm kobe be — io'e ip cebe.

Kobe dak o'jemũḡ wĩnãbu. Jejuap ojuy ka be o'jemũḡ. Muḡ.

²² Kuyaje tomukudadaayũ Jesus o'tobuxik ḡu.

— Apu Jesus? — io'e ip jewewebe. — Pũḡ ma juk kobe ijoce osodop kapusu — io'e ip. — Jesus pit oõm ḡu ibo be kobe be — io'e ip. — Ceweju etaybitbinayũ acã juk oõm kobe be. Ixe bit ka'ũma — io'e ip. — Apoma o'ju? — io'e ip jewewebe.

²³ Kawēnwēn pima wĩnãbuayũ oajēm jekobe daḡ. Tiberiades ka bewi ip oajēm. O'jemũḡ ip. Muḡ. Wuyjuyũ be pão'a o'oap pe o'jemũḡ ip. Jebay eju kapusu wuykukukat Jesus o'jekawēn iap pe o'jemũḡ ip.

²⁴ — Jesus pit ijoce ḡu omuy — io'e ip—tomukudadaayũ o'e yajēm'ibiyũ be. — Ceweju etaybitbinayũ dak ijoce ḡu omuy — io'e ip. — Ga'a atimudex eyekobe daḡ — io'e ip.

— Ga'a — io'e ip.

Imēnpuye ip oõm kobe be—Tiberiades ka bewiayũ ekobe be. Porog. Oõm ip soat. Toktek. O'timudex ip wĩnãbu. Cafarnaum ka ebikopap pe ip o'jemũḡ Jesus kudadam.

— Ga'a Jesus ajokudada!

— Ga'a! — io'e ip.

²⁵ O'tobuxik ip. Wĩnãbu ip o'tobuxik.

— Ocemutaybitbin'ukat — io'e ip. — Puje ajēm ijoce? — io'e ip. — Ekudadam oceku — io'e ip Jesus pe.

²⁶ Gebuje Jesus o'jekawēn ceweju ip.

— Icēmãn õn e'em eywebe — io'e Jesus cebe ip. — Kapusu pão'a epeyabu oxewi. Eybeḡbeḡ epesop oxewiat'am. Gasũ epesot okudadam “Ën xipac cĩcã” i'e am ḡu—pão'a o pin puye acã — io'e Jesus cebe ip. ²⁷ — Eyxat kay acã ḡu juy epeyeḡebu. Eybeḡbeḡ eyxan ijodi bima acã — io'e. — Wara'at tak opop eyxat eyaḡuymuisusunap xat — io'e. — Ixe xat o buje, eyaḡuyisum epeku ijodi bima. Soat em epesop eyetai Deus xe eye'ũ buje dak — io'e. — Soat waḡo õn. Deus webay. “Obikuyap taḡ ãn jekukum soat em,” i juk o'e Deus owebe — io'e. — “Imēnpuye ãn ma ibiat xat ũmũm'uk eḡuy wuyjuyũ be,” i juk o'e owebe — io'e. — Eyju dak Deus bikuyap taḡ cuy epekuku soat em ma — io'e.

²⁸ — Apēn xe'e oceku soat em Deus bikuyap taḡ? — io'e ip Jesus pe.

²⁹⁻³¹ — Deus e'em “Wemumudot kay eyetabun cuy epesop,” i — io'e. — Õn ma Deus emumudot — io'e. — Okay eyetabut puje, Deus bikuyap taḡ eyju jekukum — io'e Jesus.

— Ocedobuyũ'ũm'ũm pão'a jo'iat'a o'o'uk ip osodop uk'a'ũmat taḡ pima — io'e ip Jesus pe. — Imēn e'em Deus ekawēntup:

Moisés pão'a mudodot'uk osunuy cekay ip—kabi bewiat'a, i — io'e ip.

— Deus a'õbi Moisés ja'õbacaap mõḡmõḡ'uk osunuy pão'a jo'iat'a mudodon — io'e ip. — Pãm ãn? A'õbacaap cuy ejomõḡ ocetabutpe — io'e ip. — Imõḡ puje ocetabut oce'e ekay — io'e ip.

³² — Icēmān òn e'em eywebe — io'e Jesus cebe ip. — Ja'òbi ġu Moisés pāo'a jo'iat'a mudodot'uk osunuy eydobuyū'ūm'ūm pe—Deus a'òbi acā. Moisés Deus xewiatxat ġu imudodot'uk osunuy cekay ip. Deus pit jexewiatxat mudodon eywebe—eyaġuymuisusunap xat — io'e Jesus. ³³ — Deus cuk omudot jexewi kuyje pāo'a jo'iat'a mudocap co'i — io'e. — Òn kabi kadi wiatxat co'i ojet ijodiat aġuymuisun am — io'e. — Okay itabucayū yaġuyisum jeku — io'e. — Òn ijodiat aġuymuisusun'ukat — io'e.

³⁴ — Kariwa — io'e ip Jesus pe. — Ibiatxat cuy eġūm ocexan. Soat em cuy eġūmġūm ocewebe.

³⁵ — Òn Deus xewiatxat — Jesus o'e. — Òn ma ijodiat aġuymuisusun — io'e. — Okay eyetabut puje, soat em eycokcoġ epesop ibeġbeġat co'i. Okay eyetabut puje soat em eycokcoġ epesop ibipuruk'ūmat co'i — io'e Jesus. ³⁶ — “Eybu'u eyetabut am okay,” i juk adi ocece eywebe — io'e Jesus. ³⁷ — Webay pūġpūġayū mutabunbun okay. Imēnpuye itabut ip okay. “Eyetabun ġu juy epesop okay,” i'ūmġu òn pit e'em cebe ip—itabun ojuyayū be—pūġ pe dak ka'ūma — io'e. ³⁸ — Kabi kadiwi juk oajēm obikuyap taġ weku am ġu. Omudocat bikuyap taġ weku am oajēm — io'e. ³⁹ — Soat em aġ òn okay itabucayū kay. Imēnpuye jetabucap epereperem ġu ip—pūġ tak ka'ūma. Waram ixeyū oġuyu kabi kay ce'ū'ūayū muyuap kabia be. Oġuyu ip omudocat bikuyap taġ — io'e Jesus. ⁴⁰ — Okay itabucayū oġuyu ce'ū'ūayū xewi, webay soat ce'ū'ūayū muyuap kabia be — io'e. — Soat ip jeedop itait Deus xe soat em—abu òn iam itaybicayū. Imēn webay ibikuy — io'e Jesus.

⁴¹ Imēneju Jesus ekawēn kay ġu ip o'e Judeuyū kukayū. Jawa'òxikxiġ o'e ip jeweweju.

— “Òn Deus xewiat,” i teku e'em — io'e ip. — “Kabi kadiwiat xat co'i òn,” i teku e'em — io'e ip. ⁴² — Jesus ma teku! — io'e ip jewewebe. — José'ūm ipot teku — io'e ip te'e ma. — Wuyetaybit ixim, cebay'ūm tak. Apēntak “Deus xewi ojet,” i teku e'em? Dapxi teku — io'e ip te'e ma.

⁴³ — Wa'òxikxiġ ġu juy epesop — io'e Jesus. ⁴⁴ — Webay wuyjuyū mutabunbun okay—omudocat — io'e. — Imutabun'ūm pima, kuka itabut ġu ip o'e okay. Okay itabucayū acā oġuyu kabi kay. Webay soat ce'ū'ūayū muyuap kabia be ip oġuyu. Soat em jeedop ip webay xe — io'e. ⁴⁵ — Kuyje Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū o'tupmubararak. Imēn ibararak opop tup pe:

Deus soat wuyjuyū ġutaybin, i.

Imēn e'em iġodup pe — io'e. — Webay ekawēn co buje, itabut ip okay ijodiacat, webay be imutaybin puje dak — io'e. ⁴⁶ — Pūġ ma webay o'jojojo. Warara'acat pit ka'ūma — io'e. — Òn acā webay ojojojo — io'e. ⁴⁷ — Icēmān òn e'em eywebe — io'e—Jesus o'e. — Okay eyetabut pima, soat em epesop eyetait Deus xe eye'ū buje — io'e. ⁴⁸ — Òn ma Deus xewiatxat — io'e. — Ijodiat aġuymuisusun òn — io'e. ⁴⁹ — Wuydobuyū'ūm'ūm mana'a o'o'uk osodop uk'a'ūmat pe bima. Inaka oe'ū'ū ip. ⁵⁰ Kabi bewiat kay eyetabut puje, Deus wi wūy ġu epesop — io'e. ⁵¹ — Òn ma kabi bewiat — io'e. — Kabi bewi ojet ijodiat aġuymuisun am. Okay itabucayū yaġuyisum jeku ijodi bima. Soat em jeedop ip itait Deus xe ce'ū buje. We'ū buje, oēn osuēnūm ijodiat xatēn — io'e.

⁵² Iboap co buje jewa'òxikxiġ ip o'e Judeuyū kukayū.

— Apēntak sute jeēn iēnūm wuywebe iēn'o am? — io'e ip jewewebe.

Jesus ekawēn cekawēn pa'arēm osunuy ixeyū xe—Judeuyū kukayū xe. (Oēn'oat okay itabucat iape. Imēnpit itaybit ġu ip osodop iboam.)

⁵³ — Icēmān òn e'em eywebe — io'e Jesus. — Soat waġo òn. Oēn'o'ūm pima Deus ebekitkin ġu epe'e. Odoy kōn'ūm pima dak cebekitkin ġu epe'e — io'e. ⁵⁴ — Oēn'o buje bit, Deus ebekitkin epesop. Odoy kōn puje dak, cebekitkin epesop. Soat em epesop Deus xe eyetait — io'e. — Oēn'oat oġuyu kabi kay webay ce'ū'ūayū muyuap kabia be. Odoy kōnat oġuyu ibo kabia be — io'e. ⁵⁵ — Wuyjuyū mutaicinatēn oēn. Odoy wuyjuyū mutaicinatoy — io'e Jesus. ⁵⁶ — Obiōġbuk omuy oēn'oat pe—odoykōnat pe — io'e. —

Obiõgbuk a'õbacaap kuḡ jekukum ip. Õn tak pũḡ taḡ ma jekukum ceweju ip — io'e Jesus. ⁵⁷ — Webay ja'õbi ma itabẽḡ soat em ma. Ixe ma omudot. Õn tak wetabẽḡ ijodi webay a'õbi — io'e. — Imẽnpuxim õn ma okay itabucayũ aḡuymuisusun. Yaḡuyisum jekukum ip wa'õbi—oẽn'oayũ — io'e—Jesus o'e. ⁵⁸ — Imẽn ma kabi kadi wiatxat — io'e. — Pão'a jo'iat'a buxim ḡu—wuydobuyũ'ũm'ũm xat puxim ḡu. Wuydobuyũ'ũm'ũm pão'a jo'iat'a o'o'uk ip osodop — io'e. — Oe'ũ'ũ ip—ya'o'o'ukayũ'ũm'ũm ma. Kabi bewiat xat õn. Soat em jeedop ip itait Deus xe oẽn'o'oyũ — io'e—Jesus o'e.

⁵⁹ Jesus iboam o'e Judeuyũ e'aweroroap'a be—Deus eju kawẽnwẽnap'a be. Iḡo'a beacat mutaybinbin osunuy Cafarnaum ka be. Oẽn'oat okay itabucat iape. Odoykõnat tak okay itabucat iape. Imẽnpit cekawẽn pa'arẽm osunuy ixeyũ xe. ⁶⁰ Imẽneju:

— Cekawẽn pa'arẽm cĩcã wuyxe — io'e ip jewewebe cekawẽn o'jojojo'iyũ. — Cekawẽn kay ḡu wuyju — io'e ip.

⁶¹ Warara'acayũ be jemukũyjo'ũm pima, Jesus itaybit o'e ixeyũ ekawẽn. Imẽnpuye o'jekawẽn ceweju ip.

— Wekawẽn pa'arẽm tu eyxe? — io'e. — Eybu'u du eyetabut am okay wekawẽn kay'ũm puye? — io'e Jesus. ⁶² — Soat waḡo õn. Wekawẽn pa'arẽm eyxe bima, eyetabut ḡu okay — io'e. — Kabi kay waram omuyuap tobuxik puje dak eyetabut ḡu kuka epe'e okay — io'e. — Oka kay wepicap co buje dak kuka eyetabut ḡu epe'e okay — io'e Jesus. ⁶³ — Ijodiat aḡuymuisusun oẽn o'o am ḡu — io'e. — Deus biõgbuk acã ijodiat aḡuymuisusun — io'e. — “Oẽn cuy epesuẽn'o,” i juk oce eywebe — io'e. — Imẽnpit okay eyetabun cuy epesop iam eymutaybin ojuy oḡuy — io'e. — Wekawẽn kay eyetabut pima, obikuyap taḡ epeku—eyaḡuyisum epeku — io'e Jesus. ⁶⁴ — Imẽnpit pũḡpũḡ ey'in itabut ḡu okay — io'e Jesus.

(Jesus kuy itaybit o'e abuyũ ibu'u osodop itabut am okay iam. Itaybit o'e abu oũm okay itakomaayũ be iam tak. Kuy bima itaybit o'e iboam doze beayũ naẽ buje.)

⁶⁵ — Soat ḡu eyetabut okay — io'e. — Webay emumutabunbunyũ acã itabut je'e okay. Kuy iboap oḡuwẽn eywebe — io'e.

⁶⁶ Kuy bima ceweju oekuku'iyũ Jesus kay ip ibu'u o'e, cekawẽn kay'ũm puye.

Gebuje oibu'un ip Jesus eju jeku am. ⁶⁷ Jesus o'jekawẽn doze beayũ eju—jewēju etaybitbinayũ eju.

— Pãm eyju? — io'e. — Eyju dak tu eybu'un oweju? — io'e.

⁶⁸ — Kariwa — io'e Simão Pedro. — Abu-eju kuka oceku? — io'e Jesus pe. — Ën acã apẽn itabucayũ yaḡuyisum jekukum iap ekawẽn muwẽnuwẽn ocewebe — io'e. — Ën acã Deus xe epesop iap ekawẽn muwẽnuwẽn ocewebe — io'e. ⁶⁹ — Ekay acã ocetabut — io'e. — Ocexe ãn acã Deus emumudot — io'e. — Ocexe ãn acã xipacat — io'e. — Ën acã ikẽrãt ejukuk ḡu — io'e—Simão Pedro o'e.

⁷⁰ — Õn cuk eynaẽ — io'e Jesus. — Doze beayũ juk otaẽ — io'e. — Imẽnpit pũḡ ey'in Satanás a'õkayan o'e — io'e.

⁷¹ Jesus Judas o'ḡuwẽn—Simão Iscariotes ipot o'ḡuwẽn. Ixe Judas doze beayũ'in osunuy. Inaka Jesus ũm ojuy o'e cekay itakomaayũ be yaoka am.

7

¹ Ibocewi Jesus Galiléia eipi daḡ oeku. Judeuyũ kukukayũ Judéia eipi be osodop ip. Ixeyũ Jesus aoka ojuy. Imẽnpuye Judéia eipi daḡ o'ju ḡu Jesus. ² Judeuyũ epeta wap osunuy. Cepetaboḡ cĩcã osunuy. Xijap mõḡmõḡ'uk ip osodop. Xijap pe dopdom osodop ip iḡo epeta bima.

³ Gebuje ikitpiyũ o'jekawẽn Jesus eju.

— Ejẽm cuy ijocewi — io'e ip Jesus pe. — Judéia eipi kay juy eju — io'e ip. — A'õbacaap cuy ejomõḡ a'õ kayayũ etabutpe ixeyũ be “Teku ya'õbaca jĩjã” i'e am — io'e ip. ⁴ — Iba'arẽm ḡu

wuyju e'em xipan jewemuwên pin pima. Eju juy — io'e ip. — Ka'ũma buk ocejojoioiap cuy eġubapuk — io'e ip. — Xipan jewemuwênat cuy soat pe — io'e ip.

⁵ Jesus kitpityũ imên o'e itabut'ũm cekay buye.

⁶ — Cũġ ġu mabuk oju am peta kay — io'e Jesus. — Cũġ ma bit eyju am. Soat em cũġ ma eyju am. ⁷ Deus kay'ũmayũ eykay ġu itakoma ip. Okay bit itakoma jĩã ip “Ikêrêat mujurũġrũġ eyju,” i òn e'em cebe ip puye — io'e. ⁸ — Eyju ma peta kay epeju — io'e jekitpiyũ be. — Òn pit oju ġu iġo epeta kay. Cũġ ġu mabuk oju am — io'e Jesus.

⁹ Jesus imên o'e jekitpitpiyũ be. O'jẽm ip ikitpitpiyũ. Jesus pit Galiléia eipi be osunuy pũġpũġ xet.

¹⁰ Eba pũġ xet kap puje, Jesus o'ju peta kay. Soat eta'ũmpi ma o'ju. Iba'arẽm ma o'ju.

¹¹⁻¹³ Gebuje Jesus o'jokudada ip Judeuyũ kukukayũ. Petatam pima o'jokudada ip.

— Apu Jesus? — io'e ip jewewebe.

Adeayũ ibidadada ma jekawênwên osodop Judeuyũ kukukayũ be ja'òdobuxikap puxim. Jesus peam jewa'òxikxiġ ip osodop.

— Xipat cĩcã teku — io'e pũġpũġ ixeyũ'in.

— Ka'ũma — io'e warara'acayũ bit. — Wuymuġuykukuku'ukat teku — io'e ip napa ma.

Adeayũ imên ibidadada ma jekawênwên ip o'e.

¹⁴ Jesus o'ju Deus eju kawênwênap'a kay—yaboġat'a kay. Peta muġẽġẽm pima o'ju. Iġo'a beacat mutaybitbin osunuy.

¹⁵ Judeuyũ kukukayũ Jesus ekawên kay ġu ip o'e.

— Apẽnpuye dak sute itaybit? — io'e ip. — Wuymutaybitbin'ukat xe ġu osunuy jemutaybinan. Cũġ ġu cexe wuyjuyũ mutaybin am — io'e ip soat pe iġo'a beacat pe.

¹⁶ — Wa'òbi ġu òn adeayũ mutaybitbin—omudocat a'òbi acã — io'e Jesus. ¹⁷ — Wa'òbi du eyxe òn eymutaybitbin? Pãm ġuto Deus a'òbi? — io'e. — Deus bikuyap taġ jeku ojuyat itaybit je'e Deus a'òbi òn eymutaybitbin iam — io'e cebe ip. ¹⁸ — Pũġpũġayũ Deus a'òbi ġu ijodiat mutaybitbin—ja'òbi acã. Cũġ ġu imutaybitbin ip. “Xipan omuwênuwên cuy epe'e,” i'e'em ip ya'ĩjojo'ibiyũ be. Warara'acayũ bit Deus a'òbi ijodiat mutaybitbin—jemudocat a'òbi. “Xipan Deus muwênuwên cuy epe'e,” i'e'em ip. Icẽmãn e'em ip. Napa ġu ip e'em. ¹⁹ Moisés Deus ekawên cuk adi o'ġuwênuwên eydobuyũ'ũm'ũm pe kuyje. Imẽnpit soat eyju kũyjobit ġu iboap ekawên kay. Abu ey'in iboap ekawên kay kũyjobit? Ka'ũma ma! Eyju dak waoka ojuy. Apẽnpuye? — io'e Jesus.

²⁰ Adeayũ Jesus ekawên o'ya'ĩjojo Deus eju kawênwênap'a beacayũ.

— Akpidapi ên — io'e ip napa ma adeayũ Jesus pe. — Ka'ũma ma aoka ojuy — io'e ip Jesus pe.

Itaybit ġu ip osodop adeayũ Jesus aoka ojuy iam Jerusalém ka be powatwat.

²¹ — Jebodoydoyap kabia be wa'òbacaap ojomõġ pũġ em ma — io'e Jesus. — “Cũġ ġu teku e'em,” i juk adi epe'e iboap co buje. “Sábado be kapikpiġ teku,” i juk adi epe'e — io'e. ²² — “Wuydobuyũ'ũm'ũm ekawên taġ aġokatkat'it'it epetaypu'aġobixeedakat,” io'e Moisés kuyje. “Ikap'isuat epetaypu'aġobixeedakat teku Deus ebekit iap mubapuk am,” io'e Moisés kuyje. Jebodoydoyap kabia bima dak eyju ixeedakatkan Moisés ekawên mupubutbunap puxim — io'e. ²³ — Sábado bima eyju ixeedakatkan Moisés ekawên mupubutbunap puxim. Sábado bima owebe iwãtaxipiat mu'ada buje bit, eyetakoma juk adi epe'e okay! “Èn jebodoydoy ġu! Kapikpiġ ên,” i eyju e'em owebe. “Èn Moisés ekawên mupubutbun,” i eyju e'em owebe. “Ikêrêat mujurũġrũġ ên,” i eyju e'em owebe — io'e Jesus. ²⁴ — Dao ġu “Èn ikêrêat mujurũġrũġ,” i juy epe'e warara'acat pe — io'e. — Tũybe teku ikêrêat mujurũġrũġ iãn eyju e'em. Cekuku am eyetaybit'ũm pima, “Èn ikêrêat mujurũġrũġ,” i'ũmġu juy epe'e — io'e Jesus.

²⁵ — Ite aoka ojuy ġu du wuyka kukayũ? — io'e ip Jerusalém ka watwat jewewebe. ²⁶ — Ak'i juy epe'e — io'e ip. — Ijoce ma omuy — io'e ip. — Soat etabutpe teku kawênwên —

io'e ip. — Imēnpit ka'ūma ma ibubum — io'e ip. — Wuyka kukayū dak itabut xe'e Jesus Deus emunaē iap kay? — io'e ip jewewebe. ²⁷ — Teku Deus emunaē ġu wuyxe — io'e ip Jerusalém ka watwat'in. — Deus emunaē ajēm puje, abu xe'e itaybit je'e pomawi osodot iam? Ka'ūma ma! Imēnpit wuyetaybit pomawi teku osodot iam — io'e ip.

²⁸ Jesus adeayū mutaybitbin mabuk osunuy Deus eju kawēnwēnap'a be—yaboġat'a be. — Eyetaybit ġu abu ōn iam — io'e Jesus. — Eyetaybit ġu pomawi ojot iam. Wa'ōbi ġu ojot—omudocat a'ōbi acā. Ixe icēmān e'em soat em. Eyetaybit ġu abu ixe iam — io'e. ²⁹ — Ōn pit wetaybit ixem — io'e. — Ojot cexewi. Ixe ma omudot ijoce — io'e Jesus.

³⁰ Imēneju itakomaayū Jesus daomūn ojuy ip. Deus pit jewebe ma o'e: — Jesus daomūn ġu buk ip — i.

Imēnpuye ka'ūma ma o'jat.

³¹ Tak ġu o'ya'ījojo'iaiyū bit itabut o'e ip Jesus kay. Ade jījā itabut o'e.

— “Deus emunaē ja'ōbacaap jomōġ,” i wuyju e'em — io'e ip. — Ite aġokatkat ja'ōbacaap mōġmōġ cīcā. Wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuġ ite ma. Imēneju ite ma Deus emunaē ocexe — io'e ip.

³² Imēnpuye Jesus daomūn ojuy o'e ip Fariseuyū. Adeayū Jesus muwēnuwēn iam o'jekūyjo ip Fariseuyū. Fariseuyū eju paīyū kukukayū Deus eju kawēnwēnap'a wiwi'ukayū o'ġuju Jesus daomūn ām.

³³ — Darem ma buk ōn eyxe — io'e Jesus adeayū be. — Gaxīn ma ocepit omudocat kay — io'e. ³⁴ — Okudadam epeku. Odobuxik ġu eyju. Ojuap kay eyju ba'ore — io'e.

³⁵ — Apoma sute je'ju? — io'e Judeuyū kukukayū. — Poce iba'ore kuka wuywebe tobuxik am? — io'e ip. — Je'ju du sute Judeuyū xe jenuy ām Grécia eipi watwat xe jenuy ām? — io'e ip. — Ipōġpōġayū kay du sute je'ju Judeu'ūmayū mutaybit am? — io'e ip. ³⁶ — “Okudadam epeku,” i juk o'e ocewebe — io'e ip. — “Imēnpit eyju odobuxik ġu,” i juk o'e — io'e ip. — “Ojuap kay eyju ba'ore,” i juk o'e — io'e ip. — Cekawēn pa'arēm ocexe — io'e ip Fariseuyū, paīyū kukukayū dak.

³⁷ Waram Jesus o'jekawēn peta muġēġēayū be. Peta epere buje o'jekawēn cebe ip. Ibo kabia yoboġ cīcā osunuy Judeuyū xe.

— Wuyhipuruk pima, idibi kay jījā wuyju — io'e. — Abu yaġuyisum ceku pin cīcā? — io'e Jesus ya'ōberen. — Eyetabun cuy epesop okay! — io'e. — Okay eyetabut pima, eyaġuyisum epeku — io'e Jesus. ³⁸ — Okay itabucayū be idibi buxim jeenuy badi — io'e. — Imēnpuye yaġuyisum ip jeku — io'e. — Imēn e'em Deus ekawēntup — io'e—Jesus o'e.

³⁹ Imēn e buje Deus biōġbuk o'ġuwēn Jesus. Deus biōġbuk ōmōm Jesus kay itabucayū be. Jesus iboam o'e ipi kay Deus biōġbuk ajēm awap. Ixe oajēm ġu buk, Jesus jebay xe jenuy ām o'jeu ġu buk puye.

⁴⁰ Jesus ekawēn co buje pūġ taġ ġu o'jekawēn ip adeayū—wara'at taġtaġtaġ ma.

— Teku Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat—ocemumuwiwiat ma — io'e pūġpūġ ixeyū'in.

⁴¹ — Deus emunaē teku — io'e warara'acayū.

— Ka'ūma — io'e warara'acayū bit. — Deus emunaē ġu teku. Teku Galiléia eipi bewiat! — io'e ip. — Deus emunaē Galiléia eipi bewi ġu jajēm — io'e ip.

⁴² — Imēn e'em Deus ekawēntup:

Davi naxeġebit Deus emunaē, i. Belém ka be je'kap—Judéia eipi be, i. Davi osunuyiat ka be je'kap, i — io'e ip.

— Imēn e'em Deus ekawēntup — io'e ip.

⁴³ Pūġ taġ ġu ip o'jekawēn adeayū Jesus muwēnuwēn. Jewa'ōdawunuwun ip osodop.

⁴⁴ Jesus daomūn ojuy ip yawiwi'ukayū. Imēnpit o'taomūn ġu buk ip.

⁴⁵ Jesus kuġ ġu yawiwi'ukayū o'jepit. Oajēm ip kuy o'ġuju'iaiyū kay—paīyū kukukayū kay, Fariseuyū kay.

— Apēnpuye Jesus epetojot ġu? — io'e ip yawiwi'ukayū be.

⁴⁶ — Ixe ekawën kawëntip cîcã ocexe! Abu-buxim ixe kawënwën? Ka'ũma buxim ã! — io'e ip.

⁴⁷ — Eyju dak eymuğuykuku du ixe? — io'e ip Fariseuyũ. ⁴⁸ — Ya'õbuyxiayũ itabut ğu ip cekay—pũğ tak ka'ũma — io'e ip. — Ocejũ dak ocetabut ğu cekay—pũğ tak ocetabut ğu ma — io'e ip. ⁴⁹ — Adeayũ bit itaybit ğu Moisés ekawën. Imënpuye Deus e'em cebe ip “Eykêrê oxe,” i, “Ipiat osupî'ajoat eywebe,” i — io'e ip. — Iteyũ acã itabut cekay—Moisés ekawën itaybit'ũmayũ acã — io'e ip Fariseuyũ yawiwi'ukayũ be.

⁵⁰ Nicodemos pit o'jede Fariseuyũ be—jebureyũ be. Ixe Nicodemos ibimãmãmãayũ ekawën coco'ukat osunuy. Kuy bima o'ju Jesus kay jekawën ãm ceweju.

⁵¹ — Jesus puk atujuajëm ğu wuykay cekawën co am, imuymuy'ukayũ ekawën co am tak — io'e Nicodemos. — Cekawën co'ũm pima, “Ite juy ayaokaat, ikêrêat kuğ puye,” i'ũmğu juy ace'e. Imën Moisés cuk adi wuymutaybitbin — io'e Nicodemos.

⁵² — Galiléia eipi bewiat co'i ën kawënwën. Deus ekawën itaybit'ũmat co'i ën kawënwën — io'e ip Nicodemos wayway. — Ite ağokatkat napa ma e'em “Deus ekawën muwënuwën'ukat õn,” i. Deus ekawëntup cuy etupco! — io'e ip Nicodemos pe. — “Ka'ũmğu Deus ekawën muwënuwën'ukat Galiléia eipi beat,” i'e'em ibiatup — io'e ip Nicodemos pe.

⁵³ Soat ip o'jepit jeduk'a be.

8

¹ Jesus pit o'ju co'a kay—Oliveira dip'a kay.

² Kabia isum Jesus waram o'jepit Deus eju kawënwënap'a be—yaboğat'a be. Adeayũ o'je'awero Jesus ekawën co pin puye. Ixe oabik. Adeayũ mutaybitbin o'e.

³ Gebuje Fariseuyũ eju Moisés ekawën imutaybitbin'ukayũ ayacat o'tojot Jesus kay. Ayacat itoptep ma'ğu osunuy. Inaka warara'acat itop kay itabiku osunuy. Warara'acat itop eju o'tobuxik ip Fariseuyũ. O'tojot ip Jesus kay. Adeayũ etabutpe ip o'tojot.

⁴ — Kariwa — io'e ip Jesus pe. — Ite ayacat ocetobuxik wara'acat itop eju. Imënpuye ocetojot ekay — io'e ip. ⁵ — Moisés o'e wuydobuyũ'ũm'ũm pe: “Wara'acat itop eju jepopomat cuy epeyabuğbuğ wita'am,” i. Imën Moisés ocemutaybitbin. Pãm ën? Apën ën ece'e? — io'e ip Jesus pe.

⁶ Imën o'e ip Jesus pe. Tũybe cũğ'ũma jede iãn o'e ip. “Cũğ ğu ën e'em,” i'e ojuy ip Jesus pe. “Moisés ekawën tağ ğu ën e'em,” i'e ojuy ip cebe.

Jesus o'je'aetoro. Ipi mukorepkorem o'e jebum. Koreh. Yatoroh ipi mukorepkorem o'e.

⁷ — Apën ën ece'e? — io'e ip waram.

Kirik'ây. O'ây.

— Ey'inat ikêrêat kuğ'ũm pima, ixe juy koam wita'a yamuju cekay ayacat abuğ am — io'e Jesus cebe ip.

⁸ Waram o'je'aetoro. Waram jebum ipi mukorepkorem. Koreh.

⁹ O'jëm ip cekawën co buje. Koap aypapayũ o'jëm õn tak ikêrêat kuğ iam itaybit puye. Warit. Xerewun. Wara'at. Xerewun. Wara'at. Xerewun. Guyjom warara'acayũ o'jëm yaypan'isuayũ. Warit. Xerewun. Wara'at. Xerewun. Soat ip o'jëm. Jesus acã o'jepoyat. Ayacat Jesus xe o'e cũğ'i.

¹⁰ Kirik'ây. Jesus o'ây. O'jeak ayacat kay.

— Tũ'ũ — io'e. — Apõma o'ju ip “Ën ma ikêrêat kuğ cîcã Deus xe,” i'e ojuyayũ? “Ga'a ayaoka wita'am,” i'e ojuyayũ? — io'e—Jesus o'e.

¹¹ — Kariwa — io'e. — Ka'ũmğu ip — io'e. — O'jëm ip — io'e. — Weiwat xeyũku.

— “Ikêrêat kuğ cîcã ën,” i'ũmğu õn tak e'em ewebe — io'e Jesus. — Eju juy — io'e. — Waram pit egujurũğ ğu ikêrêat — io'e Jesus.

¹² Waram pima Jesus o'jekawën adeayũ eju.

— Kabia buxim òn — io'e. — Deus ekawên eymutaybitbin òn cūḡ ma eyeku am. Okay itabucayũ kabioḡ taḡ jekuku'ukayũ buxim ḡu. Ikêrêat mujurũḡrũḡ'uk ḡu ip. Cūḡ ma ip jekukum kabia daḡ jekuku'ukat puxim. Yaḡuyisum jekukum ip — io'e.

¹³ — Ên acã xipan jewemuwênuwên — io'e Fariseuyũ. — Cūḡ ḡu ên kawênwên — io'e ip napa ma.

¹⁴ — Cūḡ ma òn kawênwên — io'e Jesus. — Eyetaybit ḡu pomawi ojot iam, poma òn cum iam tak — io'e. — Òn pit wetaybit pomawi ojot iam, poma òn cum iam tak — io'e. — Cūḡ ma òn kawênwên wetaybit puye — io'e. ¹⁵ — Eyju e'em "Cūḡ ma ên kawênwên," i, eyxe warara'acat e'eap ibapuk'ũm ma'ḡu. Imên ḡu òn pit e'em — io'e. ¹⁶ — "Cūḡ ḡu ên kawênwên," i òn e'em pima bit, cūḡ ma kuka oce. Cūḡ ma kuka oce, omudocat tak imên e'em puye. Webay omudot. Pũḡ taḡ ma oceju e'em — io'e. ¹⁷ — Imên e'em Moisés ekawêntup:

Xepxepayũ pũḡ taḡ ma kawênwên pima, "Teyũku icêmãn e'em," i kuka o'e ip ya'ĩjojo'ibiyũ, i — io'e Jesus.

¹⁸ — Òn ma xipan jewemuwênuwên. Webay dak xipan omuwênuwên—omudocat. Pũḡ taḡ ma omuwênuwên oceju—òn, webay dak — io'e.

¹⁹ — Poce omuy ebay? — io'e ip Jesus pe.

— Etetaybit ḡu abu òn iam, abu webay iam tak — io'e. — Abu òn iam eyetaybit pima, abu webay iam tak kuka eyetaybit epe'e — io'e.

²⁰ Imên Jesus o'e Deus eju kawênwênap'a be—yaboḡat'a be. Adeayũ mutaybitbin osunuy. Dinheiro muômõmap'a xe imutaybitbin osunuy. Cekay itakomaayũ Jesus daomũn ojuy. Imênpit o'taomũn ḡu ip taomũnap kabia ḡu buk puye.

²¹⁻²⁴ Waram Jesus o'jekawên Judeuyũ kukukayũ eju.

— Gaxĩn ma ojêm ijocewi — io'e Jesus. — Te'e ma epeku okudadam eydaxijoap ojuy. Epe'ũ Deus pe eywebewi ikêrêat uk'ũm pima. Ojuap kay eyju ba'ore — io'e. — "Epe'ũ Deus pe ikêrêat uk'ũm pima," i kuy oce eywebe. Òn Deus xewiat iap kay eyetabut'ũm pima, epe'ũ Deus pe eywebewi ikêrêat uk'ũm pima — io'e Jesus.

— "Ojuap kay eyju ba'ore," i teku e'em — io'e ip Judeuyũ kukayũ. — Jewaoka du sute? — io'e ip jewewebe.

— Eyju ma ipi daḡacat. Òn pit kabi bewiat — io'e Jesus. — Eyju ma jewaḡuyḡuy ijodiat aḡuy daḡ. Òn pit ka'ũma.

²⁵ — Abu ên? — io'e ip.

— Iebikam piman ma juk ocevemuwên abu òn iam — io'e. ²⁶ — Adeat muwên pin mabuk òn eywebe. "Cūḡ ḡu eyju kawênwên" i'e pin mabuk oce eywebe. Omudocat ekawên muwênuwên acã òn. Ixe icêmãn e'em — io'e Jesus.

²⁷ Jesus jemudocat muwên puje, jebay o'ḡuwên. Iboap ekawên pit Judeuyũ kukayũ itaybit ḡu.

²⁸ — Soat waḡo òn — io'e Jesus. — Obamuapay epe'e we'ũ am korosa be. Obamupaya buje, "Icêmãn xeku kabi bewiat," i epe'e. "Ja'õbi ḡu xeku oeku—jebay a'õbi acã," i epe'e — io'e. — "Wuyebay e'eap muwênuwên xeku oeku," i epe'e — io'e Jesus. ²⁹ — Soat em omudocat bikuyap taḡ òn jekukum. Imênpuje soat em aḡ okay. Ixe opere ḡu — io'e Jesus.

³⁰ Imêneju ade oitabun Jesus kay—ya'ĩjojo'ukayũ'in.

³¹ Jesus waram o'jekawên Judeuyũ kukukayũ eju. Pũḡpũḡ ixeyũ'in o'e: — Teku icêmãn e'em — i.

— Wekawên kay kũyjobit pima, oweju etaybitbinayũm epesop — io'e Jesus. ³² — Kawên icêmãt muwênuwên òn eywebe — io'e. — Kawên icêmãn eyetaybit pima cekariwa be imudadaybotbot'ibiyũ buximayũm ḡu epesop — io'e cebe ip.

³³ — Abu ocemudadaybotbot'uk osunuy? Ka'ũma ma! — io'e ip. — Abraão naxeḡebitbit oceju! — io'e ip. — Apênpuje ên e'em ocewebe "Cekariwa be imudadaybotbot'ibiyũ buximayũm ḡu epesop," i? — io'e ip.

³⁴ — Icēmān òn e'em eywebe — io'e Jesus. — Cekariwa be imudadaybotbot'ibiyũ be iba'ore jekariwa epere am. Imēnpuxim ikērēat mujurũgrũg'ukat pe iba'ore ikērēat mujurũgrũg'ap epere am, Satanás ixe ekariwa buye — io'e. ³⁵ — Cekariwa be imudadaybotbot'ibit ma soat em ġu cekariwa duk'a be dopdom. Kariwa imujēm pin pima, ġujēm. Kariwa ipot pit, soat em jebay duk'a be dopdom. Cebay ixe ġujēm ġu — io'e. ³⁶ — Òn ma Deus ipot. Owebe eydaxijo buje, Satanás ġu eykukukan jeenuy — io'e. — Imēnpuye ikērēat mujurũgrũg'ap epere but epesop — io'e. ³⁷ — Icēmān eyju Abraão naxeġebitbit — io'e. — Inaka eyju oaoka ojuy wa'ò kay kũyjobit'ũm puye — io'e—Jesus o'e. ³⁸ — Webay be omutaybitbinap muwēnuwēn òn eywebe. Satanás ebekitkit eyju. Ixe ekukuap taġ eyju dak jekukum — io'e Jesus.

³⁹⁻⁴⁰ — Ka'ũma! Ocedobu'ũm ekukuap co'i oceju jekukum—Abraão'ũm ekukuap co'i — io'e ip te'e ma.

— Deus kawēn icēmat o'ġuwēn owebe — Jesus o'e. — Iboap ekawēn acã oġuwēn eywebe. Inaka eyju ma oaoka ojuy kawēn icēmat kay'ũm puye — io'e. — Abraão bit kawēn icēmat kay kũyjobit cĩcã osunuy. Abraão naxeġebitbit eyju. Ixe'ũm ekukuap co'i ġu bit eyju jekukum — Jesus o'e. — Apēnpuye dak? — io'e. ⁴¹ — Satanás ekukuap co'i eyju jekukum — io'e.

— Satanás ekukuap co'i ġu oceju jekukum—Deus ekawēn taġ ma — io'e ip. — Deus acã ocebay — io'e ip.

⁴² — Deus xewi ojot. Wa'òbi ġu ojot. Ixe ma omudot — io'e Jesus. — Deus eyebay bima, kajuk okukpin eyxe oġuy — io'e. ⁴³ — Wekawēn kay jekũyjobin pin ġu eyju. Imēnpuye wekawēn pa'arēm eyxe — io'e. ⁴⁴ — Ibiõġbuk kērēayũ kukat ebekitkiyũ eyju—Satanás ebekitkiyu — io'e—Jesus o'e. — Apēn ixe ikērēat mujurũgrũg iap co'i eyju dak ikērēat mujurũgrũg — io'e. — Ixe warara'acat aokaka'uk osunuy ipi mujurũg isum. Gasũ dak wuyjuyũ muy'ũ'ũ'uk ixe — io'e. — Kawēn icēmat kay kũyjobit'ũm osunuy ixe — io'e. — Iba'ore ixe be kawēn icēmat kay kũyjobit am. Icēm ġu tekũ e'em. Napa ma e'em. Napa ma e'em pima, je'e pinap taġ e'em cexe. Dapxi tekũ — io'e. — Icēm'ũmān e'em ip ixe ebekitkiyũ. ⁴⁵ Icēmat òn pit e'em eywebe — io'e. — Inaka eyetabut ġu wekawēn kay — io'e. ⁴⁶ — Ka'ũma ma icēmān e'em owebe “Ikērēat mujurũgrũg ěn” i — io'e. — Icēmān wekawēn. Apēnpuye eyetabut ġu wekawēn kay? — io'e. ⁴⁷ — Kũyjobit ip cekawēn kay Deus ebekitkit. Eyju bit Deus ebekitkit ġu. Imēnpuye Deus ekawēn kay ġu eyju — io'e Jesus Judeuyũ kukukayũ be.

⁴⁸ — Icēmān oceju e'em ewebe “Ibiõġbuk kērēat a'òbi ěn e'em” i, “Akpídapi ěn,” i dak — io'e ip. — “Cũġ'ũma ěn jekukum Samaria eipi wat puxim,” i oceju e'em ewebe. Icēmān oceju e'em — io'e ip.

⁴⁹ — Icēm ġu eyju e'em — Jesus o'e. — Ibiõġbuk kērēat a'òbi ġu òn e'em. Webay kuġ òn ibuyxim. Eyju bit obuyxim ġu okuġ — io'e. ⁵⁰ — Òn ma obuyxim okuġap kudadam ġu — io'e. — Webay bit obuyxim okuġ. Ixe obuyxim ġu okukat ġuju ipiat'ajojoap pe — io'e. ⁵¹ — Icēmān òn e'em eywebe — io'e. — Wekawēn taġ jekuku'ukat soat em ġu jeedop ce'ũ'ũayũ xe — io'e Jesus.

⁵² — Ibiõġbuk kērēayũ kukat a'òbi ěn kawēnwēn — i napa ma o'e ip Judeuyũ kukukayũ. — Abraão'ũm oe'ũ. Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayũ'ũm'ũm tak oe'ũ'ũ. “Wekawēn taġ jekuku'ukat soat em ġu jeedop ce'ũ'ũayũ xe,” i ěn pit e'em — io'e ip. ⁵³ — Ocedobu'ũm oe'ũ—Abraão'ũm. Abraão bit toto osunuy ya'òbuyxiat. Ixe'ũm podi du a'òbuyxi? — io'e ip. — Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayũ'ũm'ũm tak oe'ũ'ũ. Ixeyũ'ũm'ũm pit toto osodop ya'òbuyxiayũ. Ixeyũ'ũm'ũm podi du a'òbuyxi? — io'e ip. — Abu dak ěn? — io'e ip Jesus pe.

⁵⁴ — Òn ma xipan jewemuwēnuwēn pima, abu kuka wa'ò kay o'e? Ka'ũma ma! — io'e. — Webay bit xipan omuwēnuwēn. “Ka'ũmġu okpot co'iat ya'òbuyxiat,” i'e'em ixe. “Ēn acã ocekkukat,” i te'e ma eyju e'em webay be — io'e Jesus. ⁵⁵ — Eyju ma eyetaybit ġu

abu ixé iam. Õn pit wetaybit ixem. “Wetaybit ġu ixem,” i òn e buje, napa ma kajuk oce. Eybuxim kajuk oce dapxi. Imēnpit wetaybit cīcā ixem. Kūyjobit òn cekawēn kay – io'e. ⁵⁶ – Wuydobu'ūm Abraão'ūm itaybit o'e ipi kay tekú jajēm wuydaxijojo'ukan iam. Imēnpuye icokcok o'e – io'e Jesus.

⁵⁷ – Aypa ġu ěn – io'e ip. – Cinquenta koato ġu buk ěn – io'e ip. – Abraão ejojojo ġu! – io'e ip. – Icēm ġu ěn e'em – io'e ip Jesus pe.

⁵⁸ – Icēmān òn e'em eywebe – io'e Jesus. – Abraão kap awap ma kuy wetabēġ oġuy – io'e.

⁵⁹ Gebuje wita'a o'yabu ip Jesus kay yamuju am Judeuyū kukukayū. Yaoka ojuy ip napa ma tūybe e'em iān. Jesus pit o'jemunēm adeayū parakpe. Xerewun. O'jēm Deus eju kawēnwēnap'a bewi—yaboġat'a bewi. Akiju o'jēm.

9

¹ Gebuje Jesus ita'ūmat o'jojojo doze beayū eju cūġcūġ pima. Ikap puje ma ita'ūm osunuy. Dinheiro ojuyjuy'uk osunuy ita'ūm puye.

² – Ocemutaybitbin'ukat – io'e ceweju etaybitbinayū. – Apēnpuye ite ita'ūm o'kap? Ita'ūm o'kap ite ma ikērēat mujurūġrūġ puye du? – io'e ip. – Pām ġuto cebay ikērēat mujurūġrūġ puye du? Pām ġuto ixi ikērēat mujurūġrūġ puye du? – io'e ip.

³ – Ita'ūm ma o'kap ikērēat mujurūġrūġ puye ġu, cebay ikērēat mujurūġrūġ puye ġu dak, ixi ikērēat mujurūġrūġ puye ġu dak – io'e Jesus. – Deus ja'ōbacaap jomōġ wuyetabutpe jabeku. Imēnpuye ita'ūm o'kap – io'e. ⁴⁻⁵ – Apēn kaxi wuymukabiahān iap puxim òn tak Deus ekawēn ijodiat mutaybitbin ijodi bima cūġ ma ceku am ip. We'ū buje kabiok je'e – io'e. – Deus omudot kapik am jewebeam ja'ōbacaap mubapukpuk am. Deus peam cuy acejekapik wuyekapik put pima. Guyjom iba'ore je'e wuywebe wuyekapik am cebeam.

⁶ O'jexi ipi ju. Xih. A'a'a. Ka'wi o'ġu'a'a jebidim. Wūnxik. Poroġ. Ka'wi'a'a o'yamuy ita'ūmat eta be imu'ada am. (14) Judeuyū ebodoydoyap kabia be o'yamuy ita be imu'ada am.

⁷ – Eju juy idibi'it'iti be—Siloédi be – io'e Jesus. – Ecedwopawuy juy idibim – io'e. (Siloé timudot'ibiti iape wuya'ōm).

Xīġxīġ. O'ju jewedopawuy.

Jay. Oajēm idibi'it'iti kay. O'jewedopawuywuy. Boroboro'i. Itate o'e. O'jeu. Jecoatcoan o'e.

⁸ Imēnpuye ita'ūm tūibit tuk'a etakobeayū o'jekawēn ip jeweweju, ita'ūm tūibit o'jojojo'iaiyū dak.

– Ijoce dinheiro ojuyjuy'uk osunuyiat ġu du sute? – io'e ip jewewebe.

⁹ – Ijoce osunuyiat tekú – io'e ip pūġpūġpūġ.

– Ka'ūma. Ijoce osunuyiat ġu tekú – io'e warara'acayū. – Ixe-buximat acā tekú – io'e ip.

– Õn ma ijoce dinheiro ojuyjuy'uk oġuy – io'e ita'ūm tūibit. ¹⁰ – Apēn etate ġasū? – io'e ip cebe.

¹¹ – Aġokatkat oajēm okay – io'e ita'ūm tūibit. – Ibutet Jesus i – io'e. – Ka'wi o'ġu'a'a. O'yamuy weta be weta mu'ada am. “Eju juy Siloédi be,” i juk o'e owebe – io'e. – “Ecedwopawuy juy,” i dak – io'e. – Imēnpuye oju. Ocedwopawuy. Wetate oceu – io'e ita'ūm tūibit. – Wecoan put oce – io'e.

¹² – Poce omuy ixé Jesus? – io'e ip.

– Iye. Wetaybit ġu – io'e.

¹³ Gebuje Fariseuyū kay tuk'a etakobeayū ita'ūm tūibit o'tujowat.

¹⁴⁻¹⁶ – Apēn ecedwotada ġasū? – io'e ip Fariseuyū ita'ūm tūibit pe.

– Ka'wi'a'a o'yamuy weta be – io'e. – Ocedwopawuy. Wetate ġasū oce – io'e.

— Itadaat o'jekapik jebodoydoyap kabia be—Sábado bima — io'e ip Fariseuyũ. — Moisés ekawên tağ ğu ite jekukum. Deus a'õbi ğu ite e'em — i napa ma o'e ixeyũ Fariseuyũ.

— Ikêrêat mujurũğrũğ'ukat ğu itadaat! Apên kuka ikêrêat mujurũğrũğ'ukat pe wuy-webe i'e ba'oreat mubapuk put? — io'e warara'acayũ.

Imêneju pũğ tağ ğu ip Jesus muwênuwên o'e Fariseuyũ. Wara'at tağtağtağ ma kawênwên ip o'e.

¹⁷ — Pãm ên? — io'e ip ita'ũm tũbit pe. — Ixe etadaat. Abu ixe exe? — io'e ip.

— Deus ekawên muwênuwên'ukat xeku — io'e ita'ũm tũbit.

¹⁸ Judeuyũ kukuk'ukayũ ibu'u ip o'e jetabut am ita'ũm tũbit a'õ kay. — Ita'ũm ğu teku osunuy — io'e ip itabut'ũm puye.

Imênpuye ita'ũm tũbit ebay o'ğudot ip, ixi dak. O'jekawên ip ceweju ip yajêm puje.

¹⁹⁻²⁰ — Ekpot tu iğo? — io'e ip cebay be.

— Hm hm. Okpot iğo — io'e cebay.

— Ita'ũm tu o'kap? — io'e ip.

— Hm hm, ita'ũm ğoku o'kap.

— Apên tak o'jewetada ğasũ? — io'e ip cebayũ be.

²¹ — Wetaybit ğu bit apên xe'e o'jewetada iam — cebay o'e. — Wetaybit ğu abu ixe o'ğu'ada iam — io'e. — Iğo eju ma juy epeyekawên — io'e ip Judeuyũ kukukayũ be. — Ite ma jewetadaap ğuwên eywebe. Bekit ğu ğoku — io'e ip.

²² Imên o'jede ip, Judeuyũ kukukayũ buxim iparara buye. Judeuyũ kukukayũ juk o'e jebekitkit pe:

— “Jesus Deus emunaẽ,” i eyju e'em pima, eymuõmat ğu kuka oce'e Deus eju kawênwênap'a be — i.

²³ Imênpuye iparara o'e ip Judeuyũ kukukayũ buxim. Imênpuye ixeyũ o'e:

— Bekit ğu ğoku — i. — Je'adaap ğuwên eywebe — i. — “Apên ece'ada?,” i juy epe'e cebe — io'e ip.

²⁴ Fariseuyũ waram ita'ũm tũbit o'tojocat jewekay.

— Deus etabutpe wuyju nuynuy — io'e ip. — Imênpuye icêmãn ma juy ece — io'e ip Fariseuyũ. — Etadaat ikêrêat mujurũğrũğ'ukat — io'e ip napa ma. — Ocetaybit iboam — io'e ip.

²⁵ — Wetaybit ğu ikêrêat kuğ xe'e ixe iam — io'e ita'ũm tũbit. — Wetaybit wetate ğu ojop iam. Gasũ bit wetate ma oce — io'e.

²⁶ — Apên sute o'e ewebe? — io'e ip. — Apên etada? — i waram o'e ip.

²⁷ — Kuy juk iboap oğuwênuwên eywebe — io'e. — Eyju bit eyetabut ğu wa'õ kay. Apên eyju dak waram wa'ıjo pin eyxe? — io'e ita'ũm tũbit. — Ixe ebekitkiyũm pin paxi eyju dak? — io'e cebe ip.

²⁸ — Ap! Ixe ebekitkiyũm pin ğu oceju! — io'e ip. — Ekawênkêrê jıjã ocexe! — io'e ip.

Oitakomãn ip ita'ũm tũbit kay. O'ğukorêm cıã ip.

— Ên ma ite ebekit — io'e ip. — Oceju bit Moisés ebekitkit — io'e ip. ²⁹ — Ocetaybit Deus a'õbi Moisés e'e'uk osunuy iam. Ocetaybit ğu abu a'õbi sute e'em iam — io'e ip.

³⁰ — “Abu-a'õbi sute e'em?” i eyju e'em — io'e. — “Deus a'õbi ite wetada,” i õn pit e'em — io'e. — Iboap iwaru jıjã oxe — io'e. ³¹ — Wuyetaybit Deus ikêrêat mujurũğrũğ'ukat ekawên a'ıjojom ğu ibuywat am iam. Jebikuyap tağ jekuku'ukat ekawên a'ıjojom pit ibuywat am. Jebuyxim jekukat ekawên a'ıjojom Deus. ³² Ka'ũma ma teku ita'ũm o'kap'iat o'sutada iap awêğ o'yawêğtobuxik. Kuyje dak iboap awêğ o'yawêğtobuxik ğu — io'e. — Gasũ bit Jesus wetada — io'e. ³³ — Deus a'õbi'ũm pima, iba'ore kajuk o'e cebe wetada am. Deus a'õbi ma ite wetada — io'e ita'ũm tũbit.

³⁴ — Warara'acat podi ma ikêrêat kuğ ên! Eta'ũm ekap ikêrêat kuğ cıã buye! — io'e ip napa ma. — Ên tu ocemutaybin pin? Ejêm cuy ocexewi! — io'e ip. — Ejêm cuy Deus eju kawênwênap'a bewi! — io'e ip. — Waram cuy eõm ğu ijop'a be — io'e ip.

O'ğujēm ip itakoma ita'ūm tūibit kay buye.

³⁵ Gebuje Jesus ita'ūm tūibit o'tobuxik. O'tobuxik Fariseuyū be ixē mujēm iap awēğ tobuxik puje. O'jekawēn ceweju.

— Tapu, ēn pit tu etabut Deus ipot kay? — io'e Jesus.

³⁶ — Abu sute, Kariwa? — io'e ita'ūm tūibit. — Ixe juy egubapuk omutabut am — io'e.

³⁷ — Ixe jom ēn ġasū—eweju kawēnwēnat cocom — io'e. — Ōn ma ixē — io'e Jesus.

³⁸ O'jēğ'aecōğcōğ Jesus wap Jesus ya'ōbuyxi cexe buye.

— Kariwa, wetabut oce ekay ġasū bit — io'e.

³⁹ — Pūğpūğ ipi dağayū'in cūğ ma Deus xe wedot puye. Okay itabucayū cūğ ma cexe. Itateayū buxim ip — io'e Jesus. — Warara'acayū bit ikērē cexe. Itabut'ūmayū ikērē cexe — io'e. — “Wetaybitsū mabuk Deus ekawēn. Imēnpit wetaybin pin cīcā,” i'e'em warara'acayū. Guyjom ixeyū itabut je'e okay — io'e Jesus. — Warara'acayū bit te'e ma e'em “Wetaybit Deus ekawēn,” i. Itabut ġu je'e ip okay. Ita'ūmayū buxim ip — io'e.

⁴⁰ — Te'e ma du oceju e'em “Ocetaybit Deus ekawēn,” i? — io'e ip Jesus pe, pūğpūğ Fariseuyū'in.

⁴¹ — “Ocetaybitsū ma Deus ekawēn. Imēnpit ocetaybin pin cīcā,” i ey'e buje, ikērēat kuğ ġu kajuk epe'e Deus xe. Imēnpit te'e ma eyju e'em “Ocetaybit cīcā Deus ekawēn,” i. Imēnpuye ikērēat kuğ eyju cexe — io'e Jesus.

10

¹ Gebuje Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ğuwēn adeayū be. Ovelha ekawēn o'ğuwēn cebe ip.

— Icēmān ōn e'em eywebe — io'e. — Ovelha ekorara be iōm pinat, xīntabi be ġu ōmōm pima. “Teku ovelha bu pin,” i wuyju e'em. “Teku ovelha dujupa'um'um'ukat,” i wuyju e'em — io'e Jesus. ² — Ovelha kukuk'ukat pit korara exīntabi be ōmōm — io'e. ³ — Korara exīntabi wiwi'ukat xīntabi muywekweğ ovelha kukat ōm ām. Ovelha jekukat a'ījom. Ikukat jeōhō nomuwāwām ibuten e'em. Jeōhō mujēmjēm akiju korara exīntabi be jekorara bewi — io'e. ⁴ — Imujēm puje cucum jeōhōyū wap. Ovelha jekukat nomuju cucum jekukat a'ōm itaybit ip puye. ⁵ Wara'acat nomuju bit taobu'u ip cum. Itaybit ġu ip wara'acat a'ōm. Jekukat a'ōm acā itaybit ip. Wara'acat puxim pit jenapōnpōn ip itaybit'ūm ya'ōm puye — io'e Jesus.

⁶ Ovelha ekawēn o'ğuwēn Jesus. Xepxep pe o'jekawēn. Ovelha muwēnuwēn pima, jekay itabucayū dak o'ğuwēn. Imēnpit cekawēn pa'arēm o'e cexe ip—adeayū xe.

⁷ Waram Jesus o'jekawēn cebe ip.

— Icēmān ōn e'em eywebe — io'e. — Xīntabi dağ ovelha ōmōm korara be. Korara be bima abu-be ixeyū muy'ū but? Ka'ūma be ma. Imēnpuxim soat em ağ ōn okay itabucayū kay — io'e Jesus. ⁸ — Ovelha itaybit ġu dujupa'um'um'ukat a'ōm. Imēnpuxim okay itabucayū itabut ġu icēm'ūma wuymutaybitbin'ukayū ekawēn kay. Wajēm awap osodot'iyū icēm ġu wuyjuyū o'ğutaybitbin — Jesus o'e. ⁹ — Xīntabi dağ ovelha ōmōm korara be. Cēm cēm ip jexat kudadam. Korara be bima abu-be ixeyū muy'ū but? Ka'ūma be ma! Imēnpuxim wuyjuyū okay itabun puje soat em ağ ōn ixeyū kay. Abu-be ixeyū muy'ū but? Ka'ūma be ma! — io'e Jesus. ¹⁰ — Tujupa'um'um'ukat ma ajēmjēm ovelha dujupa'um ām, ixeyū aoka am tak. Ōn pit ojot ijodiat ağuyuisun am. Okay itabucayū yağuyisum jekukum. Ojot ixeyū mucokcok am — io'e. — Okay itabucayū icokcok cīcā — io'e. ¹¹ — Okay itabucayū kuğ ōn xipan ikukat jeōhō kuğ xipan iap puxim — io'e. — Ovelha kukat puxim ōn. Obu'u ġu we'ū ām warara'acat pe okay itabucayū aokaap puxim — io'e. ¹² — Ovelha kukukat a'ōbuywatwat'ukat ikukukat ġu. Dinheiro bu am acā kapikpiğ. Ovelha iwat ġu—ibuywatwat'ukat acā. Ovelha iwatiwan kak ajēm puje. Jenapōnpōn kak puxim iparara buye. Kak ovelha bubum. Ovelha muwatwan soat tağ. ¹³ — Ibuywatwat'ukat jenapōnpōn dinheiro bum acā kapikpiğ puye. Ibu'u ovelha kuğ, cexe ikukpin'ūm puye.

14-15 Ovelha kukukat puxim òn—xipacat puxim — Jesus o'e. — Wetaybit webay. Webay dak itaybit òn. Imēnpuxim òn tak wetaybit okay itabucayūm. Ixeyū dak itaybit òn — io'e. — Obu'u ġu we'ū ãm okay itabucayū e'ūap puxim — io'e Jesus. ¹⁶ — Soat ġu ovelha pūġ ekorara be. Imēnpuxim soat ka daġacat itabut je'e okay — io'e Jesus. — Wa'ò kay je'e ip kūyjobit. Pūġ taġ ma ip jeku — io'e. — Soat ixeyū kukan oġuy — io'e Jesus. ¹⁷ — Oje'ū okay itabucayū e'ūap puxim. Waram ġuto òn pit ocetait we'ū buje. Imēneju webay xe okukpin cīcā obu'u'ūm puye we'ū ãm — io'e. ¹⁸ — Obu'u we'ū ãm pima, iba'ore kajuk o'e warara'acat pe bit oaoka am. “Ece'ū” i juk o'e webay owebe. “Waram ġuto etait ece'e,” i dak. Wukpiwatpi ma oje'ū, webay ukpiwatpi dak. Wukpiwatpi ma waram ġuto wetait oce'e, webay ukpiwatpi dak — io'e Jesus.

¹⁹ Imēneju pūġ taġ ġu ip Jesus ekawēn o'ġuwēn—wara'at taġtaġtaġ ma Judeuyū kukukayū.

²⁰ — Ibiōġbuk kērēat kuġ teku — io'e ip napa ma ade ixeyū'in. — Imēnpuye yukpidapi — io'e ip napa ma. — Apēnpuye dak eyju ixe a'ījom? — io'e ip.

²¹ — Ibiōġbuk kērēat kukat pit imēn cekawēn pa'ore! — io'e warara'acayū bit. — Apēn kuka ibiōġbuk kērēat kukat ita'ūmat o'sutada? — io'e ip Jesus pe jededem. — Iba'ore itada am ibiōġbuk kērēat kukat pe — io'e ip.

²²⁻²⁴ Waram pima Judeuyū kukukayū o'ju Jesus kay. Jerusalém ka beayū peta muġēġēm ip osodop Judeuyū. Peta muġēġēm ip osodop apēn kuyjeayū Deus eju kawēnwēnap'a o'yamudim iap kay ġebum am. Ihi bima peta mujurūġrūġ'uk osodop ip. Jesus Deus eju kawēnwēnap'a etaybu daġ cūġcūġ o'e—Salomão emuamuy'a etaybu daġ. Oajēm ip Jesus kay Judeuyū kukukayū. O'jekawēn ip Jesus eju.

— Ēn tu Cristo—Deus emunaē? — io'e ip. — Iba puġ cuy eġuwēn ocewebe — io'e ip. — Ade kabia emuwēnap wiwim ocesop — io'e ip. — Iba'arēm acā ěn kawēnwēn ocewebe. Ēn Deus emunaē bima, Cristo bima, ibapuġ cuy eġuwēn ocewebe — io'e ip.

²⁵ — Kuy juk adi ocevemuwēnuwēn eywebe—ade em ma — io'e Jesus. — Imēnpit eyetabut ġu wa'ò kay — io'e. — Webay a'òbi wa'òbacaap ojomōġmōġ eyetabutpe — io'e. — Teku Deus emunaē iap mubapukpuġ oġuy eywebe — io'e. ²⁶ — Imēnpit eyetabut ġu wa'ò kay, okay eyetabut'ūm puye — io'e. ²⁷ — Okay itabucayū kūyjobit wa'ò kay ovelha jekukat a'ò kayap puxim — io'e Jesus. — Wetaybit ixeyū e'eam. Wekawēn taġ jekukum ip ovelha jekukat a'òm itaybicap puxim — io'e. ²⁸ — Ixeyū aġuymuisusun òn. Warara'acayū bit ixeyū ju'uk ġu obu'i bewi—pūġ tak ka'ūma. Soat em itait jeedop ip Deus xe je'ū buje — io'e. ²⁹ — Webay ixeyū o'ġutabun okay weòhōyū buximayūm. Warara'acat podi ma ja'òbacaap kuġ webay. Abu-be ixeyū uk put webay bui bewi—weòhōyū uk put? Ka'ūma be ma! — io'e. ³⁰ — Jawa'òca jojo'i oceju webay eju — io'e Jesus.

³¹ Iboap co buje, waram wita'a o'yabu ip Jesus abuġ ojuy am Judeuyū kukukayū.

³² — Webay a'òbi juk adi wa'òbacaap ojomōġmōġ eyetabutpe—ade ma — io'e Jesus. — Apēnpuye dak eyju wabuġ ojuy wita'am? — io'e Jesus.

³³ — “Ekērē Deus xe, juk adi a'òbacaap ejomōġmōġ puye,” i'ūmġu oceju e'em ewebe — io'e ip. — “Ekawēnkērē Deus xe,” i acā oceju e'em ewebe — io'e ip. — Ēn ijodiat acā. Imēnpit “Oceju jewa'òca jojo'i ma webay eju,” i napa ma ěn e'em — io'e ip jetakoma pibun. — Imēneju abuġ ojuy oceju — io'e ip Jesus pe.

³⁴ — Imēn e'em Deus ekawēntup:

Eyju dak Deus a'òbiayū — io'e Deus kuyje, i.

Deus kuyje o'e “Deus a'òbiayū eyju” i jekawēn muwēn ãm taēhē'ibiyū be — io'e. ³⁵ — Deus ekawēntup napa ġu e'em—pūġ em tak ka'ūma. Icēmān e'em. Wuyetaybit iboam — io'e Jesus Judeuyū kukukayū be. ³⁶ — Òn ma Deus cuk onaē ijodiat taxijo am. Òn ma ixe omudot — io'e Jesus. — Apēnpuye eyju napa ma e'em “Ekawēnkērē Deus xe,” i, “Jewa'òca jojo'i oceju webay eju,” i òn e'em puye? — io'e Jesus. ³⁷ — Webay a'òbi'ūm pima, eyetabun

ġu juy epesop okay — io'e. ³⁸ — Wekawēn coco am eyetabut'ūm pima, eyetabun cuy epesop wa'ōbacaap mōgmōḡap coco am — io'e. — Eyetabun puje “Jesus ya'ōbaca cebay a'ōbacaap co'i,” i epe'e — io'e.

³⁹ Imēneju Jesus daomūn ojuy ma'ḡuto ip Judeuyū kukukayū. Jesus pit o'jenapōn jenaomūnap puxim.

⁴⁰ Wara'at ka kay o'ju Jesus. Toktek. Jordāodi waram o'timudek. Jay. Oajēm João Batista be adeayū mubatisasan osunuy iatka kay. Wīnābu osunuy.

⁴¹⁻⁴² Gebuje ade ibo ka watwat o'tabun Jesus kay—Jordāodi wīnābuayū.

— João Batista ma wuywebe i'e ba'oreat o'ḡubapukpuk ġu — io'e ip adeayū jewewebe. — Imēnpit ixe aḡokatkat muwēnuwēn'uk osunuy ocewebe. Icēmān João ixe o'ḡuwēnuwēn — io'e ip.

Imēnpuye Jesus kay itabut o'e ip adeayū.

11

¹ Lázaro iwātaxipi o'e. Maria kipit iwātaxipi o'e—Betânia ka beat. Imēnpuye iixīyū Lázaro wātaxipiaw awēḡ o'yawēḡmuju Jesus kay. Betânia ka watwat osodop ip—Maria, Marta dak, Lázaro dak.

² Guyjom ixe Maria wuykukukat i o'suimude'on tide'oatim. Ixe o'suimupuruk jadam. Imēn o'e jexe Jesus ikukpin cīcā buye.

Yawēḡtujowacat oajēm Jesus kay. Jay.

³⁻⁴ — Kariwa — io'e Jesus pe. — Lázaro iwātaxipi jījā — io'e. — Exe ikukpinat iwātaxipi o'e — io'e.

— Kuy wetaybit — io'e Jesus. — Iwātaxipi jījā opop — io'e. — Ce'ū buje dak jeedop ġu ce'ū'ūayū xe. Guyjom adeayū je'e “Deus soat podi ma ya'ōbaca; soat podi ma idip,” i — io'e. — “Deus ipot tak ya'ōbaca—soat podi ma ya'ōbaca,” i je'e ip — io'e Jesus.

⁵ Jesus xe Marta ikukpin cīcā osunuy. Maria dak ikukpin cīcā osunuy, Lázaro dak.

⁶ Inaka Jesus xepxep xet osunuy jenuyap ka be iwātaxipiat awēḡ tobuxik puje. O'ju ġu buk Lázaro kay. Xet. Xet.

⁷ Gebuje Jesus o'jekawēn 12 beayū eju—jeweju etaybitbinayū eju.

— Ga'a bukto acepit Judéia eipi kay waram — io'e.

⁸ — Ocemutaybitbin'ukat — io'e ip. — Iboceat abug ojuy ḡaxīn ma wita'am—Judeuyū kukukayū. Waram tak tu iboce eju pin? — io'e ip Jesus pe.

⁹⁻¹⁰ — Hm hm — io'e. — Wekapik put mabuk owebe. Pūḡ kabia be doze hora kabiaham wuyju — io'e. — Ixima be cūḡcūḡat kuka o'at kabiok puye. Kabia daḡ cūḡcūḡat pit kuka o'at ġu kaxi imukabiaham puye. Imēnpuxim Deus bikuyap taḡ jekuku'ukat je'ū ġu jekapikap mu'ūm'ūm pima. Ga'a aju. Oaokam ġu buk ip, we'ūap kabia oajēm ġu buk puye — io'e.

¹¹ Waram Jesus o'jekawēn ceweju ip—doze beayū eju.

— Wuybure, Lázaro opop ixet — io'e—Jesus o'e. — Ōn pit cum ixe muwurūḡ ām — io'e.

¹² — Kariwa — io'e ip. — Ixet pima, kuka o'je'ada — io'e ip.

¹³ Jesus itaybit o'e Lázaro'ūm oe'ū iam. Imēnpit — Lázaro ixet — io'e cebe ip.

Imenpuye tūybe Lázaro ixet iān o'e ip 12 beayū. ¹⁴ Imēnpuye Jesus ibapug o'jekawēn cebe ip.

— Lázaro'ūm oe'ū — io'e.

Imēn o'e ixeyū mutaybit am.

¹⁵ — Oju ġu cekay ce'ū awap — io'e. — Gasū bit wa'ōbacaap oḡubapuk eywebe eymutabun am okay. Wa'ōbacaap kay eyetabut cīcā bima, ocokcok oḡuy. Ga'a aju ixe'ūm kay ḡasū bit — io'e doze beayū be.

¹⁶ — Ga'a wuyju dak aju ceweju. Āḡ itakomaayū wuyju dak wuyaoka Jesus aoka buje — io'e Tomé—jebureyū be o'e, xepxem ikap'ibit.

O'ju ip Lázaro'ūm com.

¹⁷⁻¹⁸ Jesusyũ oajẽm Betânia ka xe. Betânia ka Jerusalém ka etako o'sukadop. Ebpũğ kilometro o'sukadop Jerusalém ka bewi. Lázaro'ũm kay yajẽm awap oe'ũiap awẽğ o'yawẽğtobuxik Jesus.

– Lázaro'ũm o'ğũm ip witabikũy be – io'e ip Jesus pe. – Ebadipdip xet omuy ikũy be – io'e.

¹⁹ Lázaro'ũm ixĩtyũ mudiu ip o'e—Marta, Maria dak. Ade ibureyũ ixeyũ muğuycũğap mu'ũm ojuy ip o'e. ²⁰ Jesus omuyku iap awẽğ Marta o'yawẽğtobuxik.

Gebuje Marta o'ju Jesus dopabe. Jesus e dağ mabuk oeku. Maria bit jeduk'a be osunuy. ²¹ Jay. Oajẽm Jesus kay.

– Kariwa – io'e Marta. – Ën ijoce bima, okipit'ũm kajuk oe'ũ ğu – io'e. ²² – Imẽnpit Deus emujoojuyjuy je'ğũm ewebe. Wetaybit iboam. Deus eju okipit'ũm peam ekawẽn puje, Deus jekawẽn a'ĩjojo – io'e.

²³ – Ekipit'ũm waram jeu ce'ũ'ũayũ xewi – io'e Jesus Marta be.

²⁴ – Wetaybit ix'e'ũm waram jeu iam – io'e Marta. – Waram wuyeu buje, ix'e'ũm tak jeu—wuyebay soat ce'ũ'ũayũ muyuap kabia be – io'e Marta.

²⁵ – Õn ma ce'ũ'ũayũ mutaicit'ukat – io'e Jesus. – Wa'õbi ce'ũ'ũayũ waram ğuto jetait – io'e. – Okay itabucat e'ũ buje, waram ğuto jetait. Soat em jeedop ip itait Deus xe – io'e Jesus. ²⁶ – Okay itabucat ce'ũ'ũayũ xe ğu jeenuy—Deus xe acã. Etabut tu iboap kay? – io'e Jesus Marta be.

²⁷ – Hm hm, wetabut, Kariwa – io'e. – Ën Deus emunaẽ oxe – io'e. – Deus ipot ãn – io'e. – Ocemumuwiwi ãn. Wetabut iboap kay – io'e Marta.

²⁸ Jesus eju jekawẽn eperẽ buje, Marta o'jepit jekibit tomuwã ãm. Ya'õapĩn ma Maria o'tomuwã uk'a beacat pe ja'ĩjojoap puxim.

– Tũ'ũ – io'e. – Ejot puk – io'e. – Wuyekariwa omuyku jexem – io'e. – E dağ omuyku – io'e. – Enomuwãwãm – io'e jekibit pe, Maria be. – Ejot puk – io'e.

²⁹ Maria o'ju Jesus dopabe e dağat topabe. ³⁰ Jesus ağoka be oexe ğu mabuk. Wũy mabuk oeku. E dağ mabuk oeku. Marta be jedopabijukap pe mabuk osunuy. ³¹ Judeuyũ o'ju Maria nomuju—Lázaro'ũm duk'a beacat—ixĩt muğuycũğap mu'ũm ojuyayũ. Ixeyũ etabixewi Maria o'jẽm jeduk'a bewi. Imẽnpuye o'jẽm ip ix'e nomuju. Tũybe ite witabikũy be cum wa am iãn o'e ip. ³² Jay. Maria oajẽm Jesus kay. O'jẽğ'aecõğcõğ cewap.

– Kariwa – io'e. – Ën ijoce bima, okipit'ũm kajuk oe'ũ ğu – io'e Maria.

³³ Maria o'tõn. Maria eju yajẽm'ibiyũ dak wawa osodop ip Lázaro'ũm cocom. Jesus iğuycũğ cĩcã o'e wawaayũ jojom. Tadaybotbot cĩcã ip cexe o'e wawaayũ.

³⁴ – Poce ix'e'ũm epeğũm? – io'e Jesus.

– Kariwa, ejot puk – io'e ip. – Ejojo buk – io'e ip.

³⁵ Jesus o'tõn ğebuje bit. Ah. Wa. Imẽnpuye:

³⁶ – Ak'i cekay – io'e ip Judeuyũ. – Lázaro'ũm ikukpin cĩcã osunuy cexe – io'e ip.

³⁷ – Ita'ũm tũibit o'sutadada teku – io'e warara'acayũ ixeyũ'in. – Iba'ore ğu du juk o'e cebe Lázaro mu'ada am ce'ũap puxim? – io'e ip jewewebe.

³⁸ Gebuje Jesus o'ju witabikũy kay—Lázaro'ũm muõmapkũy kay. Iğuycũğ cĩcã o'e. O'ju Marta eju, Maria eju, Lázaro'ũm cocoayũ eju dak. Yaboğat'a o'yanuy wita'a ikũy nomudip'am. Ikũynomudip cem osunuy.

³⁹ – Ikũynomudip'a juy epeyamuwede – io'e Jesus.

– Kariwa, eyamuwedeat ğu juy – io'e Marta. – Iğẽm xeku opop. Ebadipdip xet opop witabikũy be – io'e.

⁴⁰ – “Okay etabut pima, Deus ja'õbacaap kuka o'jomõğ etabutpe,” i kuy oce ewebe – Jesus o'e. – Etabun cuy eğuy – io'e.

⁴¹ Ikũynomudip'a o'yamuwede ip ikũy etako bewi. Jesus o'jekawẽn Deus eju.

— Bay — io'e. — Soat em ãn wa'ĩjojom — io'e. — Imẽnpuye “Ën xipat cĩcã,” i õn e'em ewebe — io'e Jesus jebay be. ⁴² — Bay, soat em wekawẽn cocom ãn — io'e. — Eweju õn kawẽnwẽn ijoceayũ be wa'ĩjo am—ixeyũ mutabut am teku Deus emumudot iap kay — io'e Jesus Deus pe, jebay be.

⁴³ Jebay eju jekawẽn epere buje, Jesus ya'õberen o'jewãwã Lázaro'ũm kay.

— Lázaro, ejẽm cuy! — io'e.

⁴⁴ Ce'ũ topibit o'jetait waram. O'jẽm witabikũy bewi. Soat tağ ijebit tağ imũnmũn mabuk oeku pağõm. Yamũnmũn mabuk oeku.

— Eju'uk cuy pağo cebewi — io'e Jesus.

O'ju'uk ip pağo.

⁴⁵ Imẽneju oitabun ip Jesus kay Judeuyũ ma—Maria ejuacayũ ma—adeayũ—Jesus Lázaro'ũm o'gutait iap o'jojo'iaiyũ ma. ⁴⁶ Warara'acayũ bit o'ju Fariseuyũ kay.

— Jesus Lázaro'ũm o'gutait waram — io'e ip Fariseuyũ be.

⁴⁷ Gebuje paĩyũ kukukayũ o'je'awero ip Fariseuyũ eju, jewãwẽwẽ'ukayũ eju dak. O'jewãwẽ ip jeweweju.

— Apẽn kuka dak ace Jesus pe? — io'e ip jewewebe. — Wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuğ adeayũ etabutpe. Imẽnpuye ade itabut cekay — io'e ip. ⁴⁸ — Apẽn kuka dak ace cebe ja'õbacaap mõğap puxim? — io'e ip jewewebe. — Apẽn kuka dak ace adeayũ be jetabucap puxim? — io'e ip. — Itabut puje ip Jesus pe jekukukan je'e ip. Jesus pe jekukukan pima, Roma ka kukat jebekitkit kuka o'ğudot wuykay — io'e ip. — Wuyka kuka ip o'sukamu'ũm. Deus eju kawẽnwẽnap'a dak kuka ip o'yamu'ũm. Soat ka dağ kuka ip wuymuypõğpõğpõğ. Wuydobuyũ'ũm'ũm ekawẽn tağ ğu kuka ajeku — io'e ip jewewebe.

⁴⁹ Caifás o'jekawẽn warara'acat eju—jawẽwẽ'ukayũ eju. Ixe Caifás paĩyũ kukukat osunuy ixekoato be.

— Eyetaybit'ũmãn! — io'e Caifás jewewu jewawẽwẽ'ukayũ be. ⁵⁰ — Cũğ ma ixekoato katkat e'ũ ãm. Xipat kuka o'e pũğ pe ağıokatkat pe je'ũ ãm soat e'ũap tieğ—wuye'ũap tieğ — io'e—Caifás o'e.

⁵¹ Deus ibikuy osunuy Jesus e'ũ ãm soat e'ũ'ũap puxim. Caifás pit itaybit ğu osunuy imẽn Deus ibikuy iam.

— Xipat kuka o'e pũğ pe ağıokatkat pe je'ũ ãm soat e'ũap puxim—wuye'ũap tieğ — i juk o'e itaybit ğu ma'ģu.

Caifás jağuy dağ ğu imẽn o'e—Deus ağıuy dağ acã. ⁵² Ixe je'ũ Judeuyũ e'ũ'ũap tieğ. Warara'acayũ e'ũ'ũap tieğ tak je'ũ. Je'ũ Deus ebekitkiyũ be pũğ tağ ma jeku am. ⁵³ Imẽneju apẽn paxi Jesus aceyaoka iam jekawẽnwẽn oekuku ip jeweweju Judeuyũ kukukayũ.

⁵⁴ Imẽnpuye Jesus ibapuğ ğu oeku Judeuyũ kukukayũ etabun Judéia eipi dağ. O'jẽm ibocewi. Wara'atka be o'ju—Efraim ka be. Ibo ka uk'a'ũmat xe o'sukadop. Iboka be osunuy doze beayũ eju—jewewu etaybitbinayũ eju.

⁵⁵ Ade Judeuyũ o'ju Jerusalém ka kay. Peta muğẽm ip o'ju. Igo epeta bima apẽn Deus wuydobuyũ'ũm'ũm o'tujujẽm Egito eipi bewi iap kay ğebũm ip osodop. Soat ka dağwi o'ju ip Jerusalém ka kay. Peta muğẽ awap o'ju ip jewemuisun am jebabi dağ.

— Jewemuisun puje, xipat acesop Deus xe — io'e ip jewewebe.

⁵⁶⁻⁵⁷ Paĩyũ kukukayũ o'jekawẽn peta muğẽğẽayũ eju—Fariseuyũ dak.

— Poce Jesus nuyãm eyetaybit pima, epeğuwẽn cuy ocewebe — io'e ip. Iboam o'e ip Jesus daomũn ojuy buye. Imẽnpuye Jesus ajẽmap wiwim cĩcã osodop ip adeayũ.

— Jesus omuyku du peta kay? — io'e ip jewewebe. — Omuyku ğu xe'e? — io'e ip. Deus eju kawẽnwẽnap'a be o'jekawẽn ip jewewebe adeayũ—yaboğat'a be.

12

¹ Jesus waram o'ju Lázaro kay—waram ġuto o'jetait'iat kay. Betânia ka be osunuy Lázaro. O'ju peta muġē awap. Seis kabia kuka Páscoa epeta ip o'guy'at. Oajēm doze beayū eju. ² Marta puybit mōġmōġ o'e Jesus pe i'o am, doze beayū be dak. Lázaro jekōnkōn o'e Jesusyū eju.

³ Gebuje Maria tide'oati o'tibu. Ti'ade o'tibu. Nardo i tibutet osunuy. Tiwekoykeyati ġu o'tinuy—nardodi acã. Tideiboġ cĩcãati o'tinuy. Puy. O'suiabi Jesus i. O'suisup jadam. Tide'okuati o'tinuy. Soat taġ o'e uk'a yabi de'o. De'oooh. Imēn o'e Maria ma.

⁴ Judas Iscariotes pit Maria o'ġukorēm—Simão ipot. Ixe Judas doze beayū'in osunuy. Ixe Judas Jesus o'ġūm cekay itakomaayū be ġuyjom Jesus aoka am cebe ip. Ixe bit Maria o'ġukorēm.

⁵ — Apēnpuye iġodi o'tideida ġu dinheiro bu am? — io'e—Judas o'e jebureyū be. — 300 dinheiro isurūġat kuka tidei o'e! — io'e. — Tidei kajuk aġūm ibubut'ūmayū be — io'e Judas Iscariotes. (Pūġ dinheiro isurūġat pūġ kabia be wuyekapikaptei osodop).

⁶ Judas Iscariotes doze beayū edinheiro mūn kuġ oeku. Imūn pewi i'uk'uk'uk osunuy jewebe ma.

— Apēnpuye dak o'tideida ġu? — io'e dinheiro kay pin puye. Itabotaidabotbot ġu osunuy ibubut'ūmat kay.

⁷ — Āġ cuy Maria jeenuy kaba'ūm — io'e Jesus Judas pe. — Ijudi o'timuxipan we'ū awap ojebit mude'onaptim — io'e. ⁸ — Soat em eybubut'īn iūm put epesop ibubut'ūmayū be — io'e. — Owebe bit ka'ūma. Darem ma eyxe oġuy — io'e.

⁹ Gebuje ade Judeuyū o'ju Jesus kay. Jesus Betânia ka be omuy iap awēġ o'yawēġcoco ip. Imēnpuye ip o'ju Jesus com. O'ju ip Lázaro jom tak—Jesus o'ġutait'iat com—waram o'jetait'iat com.

¹⁰⁻¹¹ Ade Judeuyū oibu'un paīyū kukukayū a'ō kay kūyjobit am. Jesus a'ō kay acã kūyjobit o'e ip Lázaro'ūm waram o'ġutait puye. Imēnpuye o'jewawē ip paīyū kukukayū.

— Ga'a Lázaro ayaoka! — io'e ip.

¹²⁻¹⁹ O'jojo'ibiyū Jesus e'eap o'ġuwēnuwēn warara'acayū be—Jerusalém ka beayū be. — Icēmān Jesus Lázaro'ūm o'tomuwā witabikūy bewi — io'e'e ip adeayū be. — Icēmān Jesus waram Lázaro'ūm o'ġutait — io'e'e ip. — Jesus ma ja'ōbacaap mōġmōġ — io'e'e ip.

Jerusalém ka be ōm pasuġ pima Jesus jumento'it'it o'tobuxik. Deus ekawēn taġ e ojuy—kuyjeatup ekawēn taġ. Xik. Oabik jumento'it'it akpi jeje. Imēn e'em Deus ekawēntup—kuyjeatup:

Jerusalém ka watwat, eyġuycūġcūġ ġu juy epesop, i. Eykukukat omuyku jexem eykay, i. Jumento'it'it akpi jeje omuyku jexem, i.

Imēn e'em Deus ekawēntup. Imēnpuye Jerusalém ka be Jesus oajēm jumento'it'it akpi jeje Deus ekawēn taġ.

Gebuje Jesus kay o'ju Jerusalém ka beayū. Ade ma ip o'ju, Jesus omuyku iap awēġ o'yawēġtobuxik puye. Kuy ip oajēm Páscoa epeta muġē ām. O'ju ip Jesus dopabijuġ, Jesus wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuġ iap awēġ o'yawēġtobuxik puye. Namusudup o'tupupu ip. Jesus kay o'ju ip tup kukuġ. Imēn Judeuyū ya'ōbuyxiat tobedede'uk ip osodop kuyje.

— Deus xipat cĩcã! — io'e ip Jesus pe. — Ēn ma omuyku ya'ōbi! — io'e ip. — Ēn ma ocekkukat—Israel naxeġebithbit kukukat! Deus cuy xipacat je'ġūm ewebe! — io'e ip Jesus pe.

Jumento'it'it akpi jeje Jesus oajēm Jerusalém ka be Deus ekawēntup pe ibararak iap puxim—kuyjeatup puxim. Iboap iba'arēm osunuy doze beayū xe Jesus ōm puje. Waram kabi be Jesus eu buje bit o'jeġebu ip iġodup peap ekawēn kay.

— Iġodup peap ekawēn puxim Jesus jumento'it'it akpi jeje oajēm Jerusalém ka be — io'e ip jewebe. — Ixe juk ocemuju jumento'it'it tobuxik — io'e ip jewebe.

Fariseuyũ bit o'e jewewebe:

— Ak'i juy epe'e! — io'e ip. — Soat ma cekay itabut — io'e ip. — Te'e ma wuyju e'em adeayũ be “Ixe kay eyetabun ġu juy epesop,” i — io'e ip jewewebe.

²⁰ Gebuje Gregoyũ Jesus co pin o'e—Grécia eipi watwat. Adeayũ eju kuy oajẽm ip Jerusalém ka be peta muġẽ ãm. ²¹ O'ju ip Filipe eju kawẽn ãm. Ixe Filipe Betsaida ka bewiat osunuy. Galiléia eipi bewiat osunuy. O'ju ip Filipe be.

— Tapu — io'e ip Filipe be. — Jesus co pin oceju — io'e ip.

²² Filipe o'ju André mukũyjo am.

— Gregoyũ Jesus co pin — io'e Filipe André be.

Xepxem ip o'ju Jesus mukũyjo am. Oajẽm ip cekay.

— Gregoyũ ejo pin — io'e ip Jesus pe.

²³ Gebuje Jesus o'jekawẽn xepxepayũ be. Adeayũ etabutpe o'jekawẽn ceweju ip.

— Soat waġo õn — io'e Jesus. — Gaxĩn ma oje'ũ. Guyjom pit waram ġuto ocetait. “Soat podi ma a'õbuyxi!” i je'e adeayũ we'ũap puye, waram ġuto wetaicap puye dak — io'e Jesus.

²⁴ — Kadaida taida buje, ipi be atamõġ — io'e. — Tamõġ puje, tae'ũata jo'i tadop ipi be ma. Pũġta ma tadop ipi be. Kadai aypan puje bit, ta'ade tadop kadai daġ — io'e.

Imẽn Jesus o'jekawẽn je'ũãm, waram jetaicam tak, ġuyjom ade tiwatwat itabut je'e okay iam tak.

²⁵ — “Ocebu'u jĩã ipiat'ajom,” i wuyju e'em pima, “Ocebu'u jĩã oce'ũ ãm,” i dak, “Imẽnpuye ocekupinap taġ acã oceju,” i dak, ace'ũ. “Ocebu'u ġu ipiat'ajom,” i wuyju e'em pima bit, “Ocebu'u ġu oce'ũ ãm,” i dak, “Deus bikuyap taġ acã oceku,” i dak, wuyaġuyisum aceku ijodi. Soat em Deus xe acesop wuye'ũ buje dak — io'e Jesus. ²⁶ — Obikuyap taġ jeku ojuyat kũyjobin cuy wa'õ kay. Obikuyap taġ jekuku'ukat oxe ma jeenuy. Webay dak je'e cebe “Ën xipat oxe,” i — io'e Jesus.

²⁷ — Waġuybabi'ũm cĩcã oce — Jesus o'e jewebe ma. — “Bay, obuywan ece we'ũap puxim,” i du oce webay be? — io'e jewebe ma. — Ka'ũma! Imẽn ġu juy oce cebe. We'ũ ãm ma ojot ijodi — io'e jewebe ma. ²⁸ — Bay — io'e Deus pe. — Edipap cuy eġubapuk soat pe ijodiat pe “Deus idip cĩcã” i'e am ip — io'e jebay be.

Deus o'jekawẽn kabi kadiwi ġebuje bit.

— Odipap kuy oġubapuk cebe ip — io'e jekpot pe—Jesus pe. — Gasũ adeayũ e'em owebe “Soat podi ma edip,” i. Waram tak oġubapuk warara'acayũ be “Soat podi ma edip” i'e am owebe — io'e Deus.

²⁹ Adeayũ kacũġcũġi osodop iboce. Tũybe o'jexirikxirik iãn o'e ip pũġpũġ ixeyũ'in. Tũybe Deus ekawẽn tojotjot'ukat o'jekawẽn cebe iãn o'e ip warara'acat ixeyũ'in.

³⁰ Gebuje Jesus o'jekawẽn ijoceat eju.

— Ixe o'jekawẽn kabi kadiwi omukũyjo am ġu—eymukũyjo am acã — io'e Jesus. ³¹ — Gaxĩn ma Deus je'e soat pe okay itabut'ũmayũ be: “Eyju ikẽrẽat kuġ oxe,” i. Gaxĩn ma itabut'ũmayũ kukukat a'õbacaap o'gu'ũm. Abu-kukukan je'e? Ka'ũma ma! — io'e. ³² — Okay itakomaayũ omuyu korosa eju oaoka am — io'e. — Omuyu buje adeayũ itabut je'e okay — io'e Jesus ijoceat pe.

³³ Jesus iboam o'e imutaybin am ip osubamupaya ip korosa eju we'ũ ãm iam.

³⁴ — Moisés ekawẽntup e'em:

Cristo je'ũ ġu—Deus emunaẽ, i.

Soat em itabẽġ e'em, i.

Imẽn Moisés ekawẽntup e'em — io'e ip ya'ĩjojo'ibiyũ. — Ën pit e'em “Soat waġo õn,” i, “Soat waġo subamuyu ip ce'ũ ãm,” i dak. Deus emunaẽ du soat waġo? — io'e ip Jesus pe.

³⁵ — Õn kabiaap puxim — io'e. — Ojot ijodiat mutaybin am Deus ekawẽn — io'e. — Darem ma ijodi oġuy eymutaybinbin. Okay eyetabun cuy epesop eyetabun put pima. Eyetabun cuy epesop ipiatpi'ajojoap pe eyjuap puxim. Kabiok taġ jekuku'ukayũ itaybit ġu poma oceju iam. Imẽnpuxim itabut'ũmayũ itaybit ġu ipiatpi'ajojoap kay oceju

iam — Jesus o'e. ³⁶ — Õn eyxe bima, eyetabun cuy epesop okay — io'e. — Eyetabun puje webekitkiyũm epesop. Kabia dağ jekuku'ukayũ buximayũm epesop. Ikêrêat mujurũğrũğ'uğ ğu epesop. Eyağuyisum epeku — io'e.

Jesus o'jẽm adeayũ xewi iboam e buje.

³⁷ Soat em ma Jesus wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuk'uk osunuy adeayũ etabun. Inaka ibu'u jĩjã ip osodop jetabut am cekay. ³⁸ Imẽn cuk adi o'tupmubararak Isaías'ũm kuyje—Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat'ũm:

Kariwa, kawẽn icẽmat muwẽnuwẽn ocekkukuku adeayũ be, i. Imẽnpit itabut ğu ip o'e ocekkawẽn kay, i. Soat podi ma a'õbaca ãn iap iba'arẽm o'e cexe ip, i.

Imẽn ibararak opop tup pe. Itabut ğu ip o'e Jesus kay apẽn kuyjeayũ Isaías'ũm ekawẽn kay itabut'ũmap puxim.

³⁹ Judeuyũ kukukayũ ibu'u o'e jetabut am Jesus kay, Isaías'ũm emudupmubararaktup e'eap puxim o'jebapuk cebe ip puye. ⁴⁰ Imẽn Isaías'ũm ekawẽn:

Deus iteyũ adeayũ o'yağuyumababi'ũm, i. Imẽnpuye itabut ğu osodop ip, Deus a'õbacaap co ma'ğũ ip, i. Itabut ğu osodop ip Deus ekawẽn co ma'ğũ ip, i. Ikêrêat mujurũğrũğap o'jepere ğu ip, i. Itabut ğu osodop ip Deus kay ixẽ be ikêrêat uk am cebewi ip, i.

Imẽn Isaías'ũm ekawẽn. ⁴¹ Isaías'ũm iboam o'e kuyje Jesus soat podi ma idip iam itaybit puye. Imẽnpuye Jesus o'ğuwẽnuwẽn.

⁴² Ade Judeuyũ kukukayũ oitabun ip Jesus kay. “Jesus kay ocetabut,” i'ũmğũ bit e'em oekuku ip Fariseuyũ buxim jeparara pibun. Jetabucap muwẽnuwẽn ğu ip oekuku Fariseuyũ be ixeyũ mujẽmap puxim Deus eju kawẽnwẽnap'a bewi. ⁴³ Deus mucokcok pin ğu ip osodop—ijodiat mucokcok pin acã. Fariseuyũ mucokcok pin ip osodop.

⁴⁴ Gebuje Jesus o'jekawẽn adeayũ be.

— Okay itabucayũ omudocat kay dak itabut ip — io'e. ⁴⁵ — “Deus ipot teku” i'e'e'ukat “Deus o'ğudot ijodi,” i'e'em tak. ⁴⁶ Ijodi juk ojet Deus ekawẽn eymutaybin am. Okay itabucayũ ikêrêat mujurũğrũğ ğu. Yağuyisum jeku ip — io'e. — Kabiok tağ jekuku'ukayũ buxim ğu ip—kabia dağ jekuku'ukayũ buxim acã — io'e. ⁴⁷ — Wa'ĩjo buje, kũyjobit'ũm wa'õ kay bima, “Ikêrêat kuğ eyju Deus xe” i'ũmğũ õn pit e'em eywebe. Ijodi ojet “Ikêrêat kuğ eyju Deus xe” i'e am ğu adeayũ be. Adeayũ daxijo am acã ojet — io'e. ⁴⁸ — “Ikêrêat kuğ eyju Deus xe,” i õn ğu e'em okay'ũmayũ be, wa'õ kay'ũmayũ be dak. Warara'acat pit imẽn je'e ixeyũ be webay soat ce'ũ'ũayũ muyuap kabia be — io'e. — Deus acã “Ikêrêat kuğ eyju oxe,” i je'e ixeyũ be. Imẽn Deus je'e cebe ip wekkawẽn tağ ğu ip puye — io'e Jesus. ⁴⁹ — Wa'õbi ğu juk adi ojekukuku — io'e. — Owebe webay e'eap acã juk adi oğuwẽnuwẽn eywebe. Wara'acat ğu oğuwẽnuwẽn eywebe. Iboap acã oğuwẽnuwẽn — io'e. ⁵⁰ — Deus ekawẽn tağ eyeku buje, eyağuyisum epeku ijodi. Deus xe epesop eye'ũ buje dak. Wetaybit iboam — io'e. — Owebe webay o'e'e iap acã õn e'em — io'e Jesus.

13

¹ Jesus jebekitkiyũ kay jĩjã osunuy soat kabia ipi dağ pima. Jesus itaybit o'e ğaxĩn ma oje'ũ iam, ğaxĩn ma oceu webay kay iam tak. Eykukpin cĩcã oxe iap o'ğubapuk cĩcã jebekitkit pe je'ũ awap.

Páscoa epeta ajẽm pima, ² Jesus jekõnkõn o'e doze beayũ eju. Judas Iscariotes Jesus ũm ojuy o'e cekay itakomaayũ be. Ixe Judas Simão Iscariotes ipot osunuy. Ibiõğbuk kërẽayũ kukukat a'õbi Jesus ũm ojuy yaoka am. ³ Soat em Jesus itaybit osunuy webay soat ja'õbacaap o'jomõğ owebe iam. Deus xewi ojet iam tak itaybit osunuy. Ğaxĩn ma ocepit Deus kay iam tak itaybit osunuy.

⁴ Je'ũap muwẽnuwẽn pima, kirik'ây, o'ây. Jesus o'ây mesa xewi. Jeekabek o'ju'uk. Kuruk. Toaya o'jat. Mũn. O'jomũn jekpu dağ. ⁵ Jeweju etaybitbinayũ i wuy am o'ju. Wa'e co'iat'a be idibi o'timõğ. O'suiwuy koapat i. O'suisup toayam. Perek. Wara'acat o'suiwuy. O'suisup. Perek.

⁶ Oajëm Simão Pedro kay. Simão ibu'u o'e Jesus pe juiwuy an.

– Kariwa – io'e Simão. – Ēn tu wuiwuy? – io'e.

⁷ – Hm hm. Etaybit ġu buk apēnpuye paxi ite wuiwuywuy iam – io'e Jesus Simão be.
– Guyjom pit etaybit ece'e – io'e.

⁸ – Ap! Wuiwuy ġu juy ece—pũġ em tak ka'ũma! – io'e Simão bit.

– Eiwuy'ũm pima, obuerm ġu eġuy – io'e Jesus.

⁹ – Kariwa – io'e. – Wuiat ġu esuiwuy – io'e. – Wa'a dak eyawuy – io'e. – Oba dak – io'e Simão Pedro Jesus pe.

¹⁰ – Oajok'iat iokok ġu—iisu ma! – io'e. – Dao ġu jajok waram. Juiwuy acã – io'e.
– Wuyjuyũ bewi Deus pe ikērēat'uk puje, iisuat puxim ip. Deus kuy ikērēat o'ju'uk eywebewi. Pũġ pewi bit ka'ũma. Ite ikērēat kuġ mabuk jewebe. Ixe iokokat puxim – io'e.

¹¹ Jesus kuy itaybit o'e abu oũm ixeyũ'in okay itakomaayũ be iam. Imēnpuye:

– Pũġ pit ey'in ikērēat kuġ mabuk jewebe – io'e.

¹² Ixeyũ i wuy buje, Jesus jeekabek o'ġuõm waram. O'jepit ip mesa kay. Oabik ma'ġuto jeweju etaybitbinayũ eju.

– Eyetaybit ġu du apēnpuye õn eyeiwuywuy iam? – io'e Jesus. ¹³ – “Ēn ocekkukat,” i eyju e'em owebe, “Ēn ocemutaybitbin'ukat,” i dak. Cũġ ma eywebe iboam e'em – io'e. ¹⁴ – Õn eykkukat. Eymutaybitbin'ukat tak õn – Jesus o'e. – Inaka eyeiwuywuy oce warara'acat puywatwat'ukat co'i – io'e. ¹⁵ – Õn eyeiwuywuy, eykkukat ma'ġu õn. Eyju dak obuxim eybu'um ġu juy epesop warara'acat puywatwat am. ¹⁶ Eykkukat warara'acat puywatwan pima, eyju dak eybu'um ġu juy epesop warara'acat puywatwat am. Eymujuat warara'acat puywatwan pima, eyju dak eybu'um ġu juy epesop warara'acat puywatwat am – io'e. ¹⁷ – Õn eykkukat. Inaka juk eyeiwuywuy oce. Jewebuywatwan cuy epesop obuxim. Jewebuywatwan pima, eycokcoġ epesop. ¹⁸ Soat pe ġu eywebe iboap muwēnuwēn õn. Wetaybit cĩcã wemunaēyũ ekukuam. Pũġ ey'in oũm okay itakomaayũ be waoka am. Imēn e'em Deus ekawēntup:

Obiwaġodada'ukat ma ikērēm cĩcã okuk, i.

Imēn ibararak opop Deus ekawēntup pe. Ġaxĩn ma je'bapuk owebe iġodup ekawēn puxim – io'e.

¹⁹ – Iboap muwēnuwēn õn eywebe waoka awap – io'e. – Imēġap ebapuk puje ibodi ma eyetabun epesop soat em wa'õ daġ õn e'em iap kay – io'e. ²⁰ – Icēmãn õn e'em eywebe – io'e. – Wemumujuyũ kay itabucat okay dak itabut. Okay itabucat omudocat kay dak itabut – io'e Jesus doze beayũ be.

²¹ Iboam buje, Jesus iġuycũġ cĩcã o'e.

– Icēmãn õn e'em eywebe – io'e jeweju etaybitbinayũ be. – Ey'inat oũm okay itakomaayũ be – io'e ibapuġ ma.

²² O'jeakakak ip jewewekay.

– Abu paxi kuka o'ġũm cekay itakomaayũ be? – i'e'em ip jewewebe ma.

²³ Doze beayũ'inat xik'i osunuy Jesus tēġ ma—Jesus emumukukpinput. ²⁴ Simão Pedro jebum o'jewēġwēġ Jesus tēġat pe.

– “Abu eũm ekay itakomaayũ be?” i juy ece cebe – io'e.

²⁵ Jesus tēġat wurũġ'i o'ju Jesus kay iboap muwēn ãm cebe.

– Kariwa, abu sute? – io'e Jesus pe.

²⁶ – Minka'o be pã'o ayamuakõm – io'e Jesus. – Pũġ pe oyaũm. Ixe ma oũm okay itakomaayũ be – io'e.

Kuruko. O'yabu. O'yamuakõm. Wũntok. YadiREM pima, o'yaũm Judas pe—Simão Iscariotes ipot pe.

²⁷ Pã'o'a bu buje, Judas Jesus kay oibu'un. Satanás a'õkayan o'e.

— Dao ma juy ece e'e pinap tağ — Jesus o'e Judas pe.

²⁸⁻²⁹ Tũybe Judas o'ju Jesus a'õbi wuyxat pum peta be wuyemumu'om iãn o'e ip pũğpũğ mesa watwatyũ'in. Tũybe Judas o'ju wuyedinheiro'in iũm ãm ibubut'ũmayũ be iãn o'e ip warara'acayũ ixeyũ'in. Jesus ekawẽn pa'arẽm o'e mesa watwat pe.

³⁰ Pão'a o'yabu Judas. Kurukoh. O'jẽm ġebu je bit. Warara'acat xewi o'jẽm. Xerewun. Cũh. Kabiok tağ o'jẽm.

³¹ Judas cẽm pu je, Jesus o'jekawẽn onze beayũ eju.

— Soat wağo òn — io'e. — Gaxĩn ma oje'ũ. Odipap ġasũ webay ġubapuk. Soat je'e "Jesus idip cĩcã," i. "Deus idip cĩcã," i we'ũap puye — io'e. ³² — Owebe "Deus idip cĩcã" i'e bu je, Deus tak e'em "Okpot idip cĩcã," i. Gaxĩn ma imẽn je'e — io'e. ³³ — Bekitkit — io'e. — Ibun ġu oğuy eyxe. Okudadam epeku. "Ojuap kay eyju ba'ore epesop," i kuy oce Judeuyũ kukukayũ be — io'e. — Imẽn eywebe dak òn e'em — io'e. ³⁴ — Wara'an ma òn jeymutaybin ġasũ bit — io'e Jesus. — Eykukpin cĩcã juk adi epesop oxe. Imẽnpuxim cuy eyju dak eykukpin ma epeyewekuk — io'e Jesus. ³⁵ — Eykukpin jewewekuğ pima, "Teyũku Jesus ebekitkiyũ," i je'e soat ijodiayũ — io'e.

³⁶ — Kariwa — io'e Simão Pedro. — Poma ãn cum? — io'e.

— Gasũ eyju ba'ore ojuap kay — io'e Jesus. — Guyjom pit epesot okay — io'e.

³⁷ — Kariwa — io'e ma'ğuto Simão. — Apẽnpu ye oju ba'ore ejuap kay ġasũ? Ekay jĩjã òn. Obu'u ġu we'ũ ãm owebe epereap puxim. Warara'acayũ "Jesus eju ejeku bima, jaokam oce'e," i'e'em pima dak, jeiwat ġu òn — io'e.

³⁸ — Ebu'u ġu du e'ũ ãm ewebe opereap puxim? — io'e Jesus. — Icẽmãn òn e'em ewebe. Ebpũğ em "Jesus ejuat ġu òn pit," i napa ma ece'e. Sapokay ede awap imẽn ece'e — io'e. — Gaxĩn ma napa ma imẽn ece'e — io'e.

14

¹ — Eyağuykorereren ġu juy epesop — Jesus o'e onze beayũ be. — Eyğuycũğcũğ ġu juy epesop — io'e. — Kuy eyetabut Deus kay. Okay dak cuy eyetabun epesop — io'e. ² — Ya'ade opop webay ka be uk'a—ijodiacat dopdop'am — io'e. — Cum òn eydopdopap'a muxipan am. Icẽmãn òn e'em eywebe. Icẽm'ũm pima, iboam kajuk oce ġu eywebe — io'e. ³ — Cum òn. Eydopdopap'a oyamuxipan eyajẽmjẽmap'am — io'e. — Eydakoy ocepit eydopdopap'a muxipan pu je — io'e. — Onuyapka kay òn jeydujuxe. Onuyapka be epesop soat em — io'e. ⁴ — Eyetaybit poma òn cum iam — io'e Jesus. — Eyetaybit tak apẽn iboce epeju iam — io'e.

⁵ — Kariwa — io'e Tomé. — Poma eju? Ocetaybit ġu. Apẽn tak ocetaybit oce'e enuyap ka kay oceju am? — io'e Tomé.

⁶ — Okay itabucat mujujum òn webay nuyap ka be — io'e. — Okay itabucat mutaybitbin òn kawẽn icẽmãn—Deus ekawẽn. Okay itabucat yağuyisum jekukum wa'õbi — io'e. — Abuyũ je'ju webay kay? Okay itabucayũ acã! Òn ma okay itabucat oğuju webay kay—warara'acat pit ka'ũma — io'e. ⁷ — Eyetaybit abu òn iam pima, eyetaybit kuka juk epesop abu webay iam — io'e. — Gasũ bit kuy eyetaybit webay e'eam, apẽn cuk adi ocece iap epejojo buye — io'e Jesus.

⁸ — Kariwa — io'e Filipe. — Ebay juy eğubapuk ocewebe. Wuyebay juy ejojoat ocewebe. O'e kuka ocewebe ixẽ jo am — io'e Filipe.

⁹ — Pũğ xet ġu oğuy eyxe — io'e Jesus. — Eyetaybit ġu buk tu abu òn iam, Filipe? — io'e. — Abu òn iam itaybicat itaybit abu webay iam tak — io'e. — Apẽnpu ye ãn pit e'em "Ebay juy ejojoat ocewebe," i? — io'e. ¹⁰ — Pũğ tağ ma oceju jekukum—òn, webay dak — io'e. — Filipe, eyetabut ġu du iboap kay? — io'e Jesus. — Wekawẽn muwẽnuwẽn'uk ġu oğuy eywebe—webay ekawẽn muwẽnuwẽn acã — io'e. — Pũğ tağ ma kawẽnwẽn oceju—òn, webay dak. Wa'õbi ġu òn jekukum—webay a'õbi acã — io'e. ¹¹ — "Pũğ tağ ma oceju jekukum—òn, webay dak," i òn e'em eywebe. Eyetabun cuy epesop wekawẽn kay.

Wekawēn kay eyetabut'ūm pima, eyetabun cuy epesop okay wa'ōbacaap coco am — io'e. ¹² — Icēmān ōn e'em eywebe. Okay itabucayū wekukuap puxim jeku. Owebe Ja'ōbacaap mōgmōgāp podi ma wa'ōbacaap jomōg ip, webay kay oju buje — io'e. ¹³ — Eyju e'em owebe “Ebikuyap taḡ cuy ece owebe,” i bima, eyemuojuyjuy oḡūm eywebe—soat oḡūm eywebe — io'e. — Imēnpuye “Ka'ūmḡu Deus co'iat xipacat,” i je'e soat ijodiacat. ¹⁴ Eyju e'em owebe “Ebikuyap taḡ cuy ece owebe,” i bima, soat eyemuojuyjuy oḡūm eywebe — io'e Jesus.

¹⁵ — Eyxe okukpin pima, kūyjobin cuy epesop wa'ō kay — io'e. ¹⁶ — Ōn kawēnwēn webay eju. “Ibuywatwat'ukan cuy eḡuju okay itabucayū kay,” i oce webay be — io'e. — Ixe jebiōḡbuk ḡudot eykay eybuywatwat'ukan. Soat em ixeye jeenuy eyxe. Icēmān eymutaybitbin jeenuy. ¹⁷ Itabut'ūmayū be iba'ore ixeye ekawēn kay kūyjobit am. Ixe e'eap iba'arēm cexe ip. Itaybit ḡu ip ixeye e'eam. Eywebe bit ixeye nuynuy. Imēnpuye eyxe ixeye e'eap ibapuk — io'e. ¹⁸ — Jeypere ḡu ōn. Ocepit eykay — io'e. — Eyaḡuyāḡepūḡ ḡu epesop — io'e. ¹⁹ — Gaxīn ma Deus kay'ūmayū ojo ḡu. Eyju bit waram ojo. Eyaḡuyisum epeku, waram ḡuto wetait puye — io'e. ²⁰ — Pūḡ taḡ ma ōn jekukum webay eju. Eyju dak pūḡ taḡ ma jekukum oceweju. Ocejū dak pūḡ taḡ ma jekukum eyweju. Eykay eybuywatwat'ukat ajēm puje, iboap iba'arēm ḡu je'e eyxe — io'e. ²¹ — Wa'ō kay jījāyū xe okukpin—wa'ō kay kūyjobicayū xe. Webay xe dak ixeyū ikukpin je'e. Oxe dak ikukpin cīcā oce'e. Abu ōn iam ixeyū oḡutaybin. Itaybit cīcā je'e ip abu ōn iam — io'e Jesus.

²² — Kariwa — io'e Judas — Apēn tak ēn iboam ocetaybin itabut'ūmayū mutaybin'ūm pima? — io'e.

(Iscariotes ḡu osunuy ixeye Judas—wara'at Judas acā).

²³ — Wa'ō kay jeedop ip kūyjobin okayayū — io'e. — Webay xe ixeyū ikukpin je'e. Ojot ixeyū kay webay eju. Soat em ixeyū xe ocesop—ōn, webay dak — io'e. ²⁴ — Okay'ūmayū bit kūyjobit ḡu wa'ō kay. Wa'ōbi ḡu ōn iboap muwēnuwēn eywebe—webay a'ōbi acā. Ixe juk omudot ijodi — io'e. ²⁵ — Iboap muwēnuwēn ōn eywebe eyxe bima. ²⁶ Webay jebiōḡbuk ḡudot eykay. Obikuyap taḡ ḡudot. Ixe eybuywatwat'ukat. Ixe xipacat cīcāat. Soan ma eymutaybin jeenuy. Ade ma ōn cuk adi eymutaybinbin oḡuy. Ixe eybuywatwan jeenuy wekawēn kay eyaḡuyba'ūmap puxim — io'e. ²⁷ — Itabut'ūmayū be eyaḡuymukorerenapmu'ūm pa'ore. Ōn pit waḡuykorereren ḡu. Imēnpuye eyaḡuykorerenap oḡu'ūm. Eyaḡuykorereren ḡu juy epesop ojuap kay. Eyḡuycūḡcūḡ ḡu juy epesop — io'e. — Eypararam ḡu juy epesop — io'e. ²⁸ “Cum ōn,” i juk oce eywebe — io'e. — “Waram tak eykay ocepit,” i juk oce. Iboap kuy epeya'ījojo. Webay kay ōn cum. Wa'ōbuyxi. Webay bit obodi ma ya'ōbuyxi. Imēnpuye eycokcoḡ cuy epesop cekay ojuap kay. Eyxe okukpin pima, eycokcoḡ kuka epesop ojuap kay — io'e. ²⁹ — Oju awap iboap muwēnuwēn ōn eywebe. “Icēmān adi xeku o'e ocewebe,” i epe'e oju buje — io'e. ³⁰ — Gaxīn ma Deus kay'ūmayū kukukat omuyku — io'e. — Imēneju buk eyweju ōn kawēnwēn darem. Ixe wa'ōbacaap mu'ūm pin. Imēnpit itaybit ḡu — io'e. ³¹ — Ga'a aju. Apēn webay o'e owebe iap taḡ ōn jekukum, oxe ikukpin cīcā buye. Itabut'ūmayū oḡutaybin webay a'ō daḡ ōn jekukum iam — io'e.

15

¹ — Ōn uvabune buxim — io'e Jesus. — Webay uvadip puxim. ² Okay itabucayū ibune'īcat puxim. Webay bikuyap taḡ jekum ibu'u'uyū ya'ūmatpune buxim. Ya'a'e'ūm pima ibune'īcat uk'uḡ tip kukat. Imēnpuxim webay jebikuyap taḡ jekum ibu'u'uyū mujēmjēm itabucayū xewi. Kadaidip iokokatpune xixxiḡ ya'ade i'e am. Imēnpuxim webay itabucayū mukūyjojom ixeyū be ikērēat mujurūḡap puxim. Ixeyū mukūyjojom biḡ ma jebikuyap taḡ jeku am — io'e. ³ — Webay kuy ikērēat o'ju'uk eybewi, wekawēn kay kūyjobit puye — io'e. ⁴ — Mūḡ'i juy epeku oweju — io'e. — Oweju jekukum pima, ōn tak eyweju mūḡ'i ojeku. Ibune'īcatpune uvabune be'ūm pima, kuka o'yajēm ḡu uva'a. Imēnpuxim mūḡ'i oweju eyeku'ūm pima, webay bikuyap taḡ ḡu epeku — io'e. ⁵ —

Uvabune buxim òn — i waram o'e Jesus. — Eyju ibune ìcatpune buxim. Obikuyap tağ jekukum pima, xipan ma epeku Deus xe. Mũğ'i eyweju òn tak jekukum. Obikuyap tağ jekukum'ùm pima bit, ajo eye'e'eap xipat je'e Deus xe? Ka'uma ma! — io'e. ⁶ — Mũğ'i oweju jekum eybu'u bima, apèn uvadip iwat ya'umatpune kukap puxim Deus tak jeykuk—ya'umatpune xikap puxim. Wũn. Ibune xik puje ibunekaraw e'em. Ibune e'uatpune mu'awerorom uvadip kukat. Aweroh. Ibunemupikupiğ daxa be. Wũn. Pik. Hoğ. ⁷ Mũğ'i juy epeku oweju! Wa'ò dak juy kũyjobin epesop! Oweju eyeku buje, Deus soat epejoojuyiat je'ğũm eywebe — io'e. ⁸ — Deus bikuyap tağ eyju jekukum pima, soat ijodiat je'e webay be: “Ka'umğu ejo'iat xipacat,” i — io'e. — Itaybit je'e ip eyju webekitkiyũ iam — io'e. ⁹ — Eyju eykukpin cĩcã oxe webay xe okukpinap co'i. Eycokcoğ cuy epesop Jesus xe ocekukpin iap kay ğebum. ¹⁰ Webay a'ò kay òn kũyjobit. Imēnpuye ocokcok soat em webay xe okukpin iap kay ğebum. Imēnpuxim wa'ò kay kũyjobit pima, eycokcoğ epesop Jesus xe ocekukpin iap kay ğebum — io'e.

¹¹ — Iboap oğuwēn eywebe eymucokcok am. Wa'òcokcok cĩcã. Obu'u eywebe eycokcoksũ ãm. Obikuy eywebe eycokcok cĩcã ãm wa'òcokcokap puxim — io'e. ¹² — “Oxe xipan eykukap puxim cuy xipan epeyewekuk,” i òn e'em eywebe — io'e. ¹³ — Wuybureyũ e'ũap puxim wuye'ũ ãm wuybu'u'ũm pima, soat ijodiat je'e “Ak'i juy epe'e! Teyũxeku ibureyũ ikukpin cĩcã,” i. “Warara'acat podi ma ikukpin cexe ip,” i je'e ip — io'e. ¹⁴ — Wa'ò kay kũyjobit pima, obureyũm epesop — io'e. ¹⁵ — “Eyju oweju kapikpik'ukayũ ã,” i'ũmğu òn e'em ğasũ eywebe. Kapikpik'ukat itaybit ğu jekariwa e'eam. Webay owebe ie'eap pit oğuwēn eywebe soat. Iboap oğuwēn eywebe eyju obureyũ buye — io'e. ¹⁶ — Eyju ma onaē ğu eykukan. Òn pit eynaē obureyũm. Òn cuk eymuju omuwēn ãm warara'acayũ be imutabun am ip okay. Okay jetabucap jepere ğu ip. Ibu'u ğu ip je'e itabut am okay. Obikuyap tağ webay eju kawēnwēn pima, soat epejoojuyiat je'ğũm eywebe — io'e. ¹⁷ — Imēnpuye “Xipan cuy epeyewekuk,” i òn e'em eywebe — io'e.

¹⁸ — Deus kay'ũmayũ itakoma eykay. Koap pit okay itakoma ip osodop. Iboap kay ğebum cuy epesop — io'e. ¹⁹ — Eyju Deus kay'ũmayũ kadi bima, eykay kuka ip o'e. “Teyũdaku wuykadiacat,” i kuka ip o'e. Imēnpit òn eymuwe'uk Deus kay'ũmayũ xewi. Deus kay'ũmayũ kadi ğu eyju. Imēnpuye itakoma jĩjã ip eykay — io'e. ²⁰ — Kuy juk ocece eywebe iap kay ğebum cuy epesop. “Ikērēm cĩcã ip wuyekariwa o'jukuk. Wuyju bit ikērēm ğu wuykuk ip,” i'ũmğu juy epe'e eyewewebe. Deus kay'ũmayũ ipiat o'supi'ajojoat owebe. Imēnpuye eywebe dak ip jopi'ajoat. Yopīt ma wa'ò kay ip osodop. Imēnpuye dak eya'ò kay je'e ip yopīt ma — io'e. ²¹ — Eywebe ipiat supi'ajoat ip, eyju webekitkit puye. Eywebe ipiat supi'ajoat ip, omudocat kay itabut'ũm puye — io'e. ²² — Ijodi oajēm. Deus ekawēn cuk adi oğuwēnuwēn ixeyũ be. Wekawēn kay ğu bit ip o'e. Odot'ũm pima, “Ikērēat kuğ eyju oxe, wekawēn kay'ũm puye ya'ĩjojom ma'ğu,” i'ũmğu kajuk o'e Deus ixeyũ be. ğasũ bit “Ikērēat kuğ ğu oceju” i'e ba'ore cebe ip Deus pe. ²³ Okay itakomaat webay kay dak itakoma — io'e. ²⁴ — Wa'òbacaap mōğmōğ cuk adi ojekuku soat etabutpe. Soat a'òbacaap podi ma wa'òbacaap mōğmōğ ojekuku. Okay ğu bit ip o'e. Imōğmōğ'ũm pima, “Ikērēat kuğ eyju oxe, okay eyetabut'ũm puye, wa'òbacaap mōğap cocom ma'ğu eyju,” i'ũmğu kajuk o'e Deus ixeyũ be. ğasũ bit ikērēat kuğ ip cexe. Inaka itakoma jĩjã ip okay, webay kay dak — io'e. ²⁵ — Ixeyũ muwēnuwēn Deus jekawēntup pe—kuyatup pe:

Ikērēm'ũm a'ğu ip ojukuk, i.

Inaka ip oitakomãn okay, i.

Itakoma ip okay iğodup ekawēn puxim — Jesus o'e.

²⁶ — “Ebiõğbuk cuy eğuju okay itabucayũ kay,” i oce'e cebe—webay be — io'e Jesus. — Ixe ğudot eybuywatwat'ukan. Ixe icēmãn e'e'ukat. Ixe ma omuwēn eywebe — io'e. ²⁷ — Eyju dak cuy epesop omuwēnuwēn ijodiyũ be. Òn ijodiat mutaybitbin pima, oweju juk adi epekuku. Imēnpuye juy epesop omuwēnuwēn ğasũ bit — io'e.

16

1 — Imên òn e'em eywebe okay eyetabucap epereap puxim — io'e. 2 — Eykay itakomaayũ jeymuõmat ãu Deus eju kawẽnwẽnap'a be. Jeyaoka ip. Eyaoka buje, tũybe Deus bikuyap tağ wuyju jekukum iãn je'e ip — io'e. 3 — Ikêrêm jeykuk ip abu òn iam itaybit'ũm puye, abu webay iam tak. 4 Gasũ iboap muwẽnuwẽn òn ãuyjom eyeğebu am apẽn òn eymukũyojo iap kay — io'e. — Warẽmtağ eykuk puje, “Imên kuka ip wuykuk,” i juy epe'e eyewewebe — io'e Jesus jewegu etaybitbinayũ be.

— Kuy bima a'gu eyxe ma oğuy — io'e. — Imênpuje juk iboam ãu òn eymukũyo. 5 Gasũ bit ocepit omudocat kay. Ka'ũma ma ey'in pit e'em owebe “Poma ên cum?” i. 6 Eyğuyçũğcũğ cĩcã imên òn e'em puye. 7 Wepit'ũm pima, xipat ãu kuka o'e eywebe. Wepit pima bit, xipat je'e eywebe. Wepit'ũm pima kuka eybuywatwat'ukat osodot ãu. Oju buje bit ixex oğudot eykay. Imênpuje eycokcoğ cuy epesop ojuap kay — io'e. 8 — Ixe dot puje, “Soat eyju ikêrêat kuğ Deus xe,” i je'e soat pe ipi dağayũ be. “Deus acã itaybit eymucũğ ãm,” i dak je'e. “Ipiat supi'ajoat Deus ikêrêat mujurũğrũğ'ukayũ be,” i dak je'e — io'e. 9 — “Soat eyju ikêrêat kuğ Deus xe,” i je'e, okay itabut'ũm ip puye — io'e Jesus. 10 — Eyju ojo ãu waram, Deus jewekay odujuu buye — io'e. — Imênpuje “Deus acã itaybit eymucũğ ãm,” i je'e Deus biõğbuk — io'e. 11 — Deus kuy o'e “Deus kay'ũmayũ kukukat soat em jeenuy ipiatpi'ajoap pe—Satanás,” i. Imênpuje “Ipiat supi'ajoat ikêrêat mujurũğrũğ'ukayũ be Deus,” i je'e Deus biõğbuk — io'e Jesus.

12 — Ade mabuk òn imuwẽn pin eywebe. Gasũ bit iba'ore eywebe eyetaybin am wekawẽn, eyğuyçũğcũğ cĩcã buye — io'e. 13 — Ibiõğbuk xipacat icẽmãn e'e'ukat. Ixe ajêm puje soan kawẽn icẽmãn eymutaybin jeenuy. Ja'õbi ãu ixex ãuwẽn. Kuy o'ya'ĩjojoiap acã ãuwẽn. Guyjom acejebapukiap tak ãuwẽn eywebe — io'e. 14 — Ixe obuyxim okuk. Itaybit wekawẽn je'e. Icẽmãn soat wekawẽn ãuwẽn eywebe — io'e. 15 — Webay e'eap tağ òn tak e'em. Imênpuje cuk adi ocece eywebe “Deus biõğbuk wekawẽn ãuwẽn eywebe,” i — io'e.

16 — Gaxĩn ma eyju ojo ãu. Guyjom pitapit waram eyju ojo — io'e Jesus.

17 — Apẽn ite e'em wuywebe? — io'e ip jewewebe jewegu etaybitbinayũ. — Ite e'em “Gaxĩn ma eyju ojo ãu,” i. “Guyjom pitapit eyju waram ojo,” i — io'e ip. — “Imên je'bapuk webay kay ojo buye,” i tekuy e'em wuywebe — io'e ip jewewebe. 18 — Apênpuje ite e'em “Guyjom pitapit waram eyju ojo,” i? — io'e ip. — Cekawẽn pa'arêm cĩcã wuyxe — io'e ip jewewebe.

19 Jesus itaybit o'e teyũku “Apẽn tak ên e'em ocewebe?” i'e ojuy owebe iam. Imênpuje waram o'jekawẽn cewegu ip.

— “Apẽn ên ocemutaybin pin?” i du eyju e pin owebe? — io'e Jesus. — “Gaxĩn ma eyju ojo ãu,” i juk oce eywebe — io'e. — “Guyjom pitapit waram eyju ojo,” i dak cuk oce — io'e. — Wekawẽn pa'arêm tu eyxe? — io'e Jesus. 20 — Icẽmãn òn e'em eywebe. Wawa jĩjã juy epesop we'ũ buje — io'e. — Itabut'ũmayũ bit wa ãu je'e. Darem ma eyğuyçũğcũğ epesop. Guyjom pit eyğuyçũğcũğ ãu epesop—eycokcok ã — io'e. — Eyğuyçũğap i'ũm — io'e. 21 — I'it kam pima, ayacat iğuyçũğ e'em je'it pibun. Je'it kap puje bit, ipiat kay ãebum ãu e'em. Icokcok e'em je'it kuğ puye. 22 Imênpuxim eyju dak. Gasũ eyğuyçũğcũğ ojo buye. Guyjom pit waram eyjom oce. Eycokcok cĩcã ma epe'e ãebu je bit. Abu-be eycokcokap mu'ũm put ixex kabia be? Ka'ũma be ma! — io'e. 23 — Eybuywatwat'ukat ajêm puje bit, ixex ma jeymutaybin — io'e. — Imênpuje “Ocemutaybin cuy ece,” i'ũmğuy epe'e owebe ma — io'e. — “Ekawẽn pa'arêm ocece,” i'ũmğuy dak epe'e owebe — io'e Jesus. — Icẽmãn òn e'em eywebe. Obikuyap tağ cexewi iojuyjuy bima, webay soat eyemuojuyjuy je'ğũm eywebe — io'e. 24 — Obikuyap tağ epejoojuy ãu buk. Pũğ em tak ka'ũma — io'e. — Gasũ bit cuy epejoojuy cexewi! — io'e. — Eyemuojuyjuy epejat. Ibu buje, eycokcoksũ ãu epesop—eycokcok cĩcã ma — io'e.

25 — Koap puk cuk adi ibapug ãu ocekawẽn eywebe — io'e. — Ijodiat mutaybitbinap ekawẽn acã oğuwẽnuwẽn eywebe. Guyjom pit ibapug ma webay ekawẽn oğuwẽn

eywebe — io'e. ²⁶ — Iba puḡ owebe imuwēn puje, obikuyap taḡ cuy epejoojuy webay xewi. Ōn acā ḡu webay xewi ojojuy eywebeam — io'e. ²⁷ — Eyju dak cuy epejoojuy. Webay eyekawēn ya'ḷjo, ixe xe eykukpin cīcā buye. Webay xe eykukpin cīcā, eyxe okukpin puye; “Icēmān Jesus osodot Deus xewi,” i eyju e'em puye dak — io'e. ²⁸ — Icēmān webay xewi juk ojut. Ipi kay juk ojut—ijodi. Oje'ū. Ipi daḡwi ojēm ḡasū. Webay kay juy ocepit — io'e Jesus.

²⁹ — Gasū bit ēn iba'arēm ḡu kawēnwēn ocewebe — io'e onze beayū Jesus pe. — Iba puḡ ma ēn kawēnwēn ḡasū bit — io'e ip. ³⁰ — Etaybit soan ma. Etaybit apēn oceju jewaḡuyḡuy iam. Ēn ocemukūyjojom, “Apēn ēn e'em ocewebe,” i'ūmḡu ma'ḡu oceju e'em — io'e ip. — Imēnpuye “Deus xewi teku osodot,” i oceju e'em ḡasū — io'e ip.

³¹ — Eyetabut tu epe'e okay? — io'e Jesus. ³² — Gaxīn ma bit epewatwatwat eydukā daḡ. Opere eyju eyaokaap puxim. Waḡepūḡ ma oḡuy opere buje. Imēnpit odadaybot ḡu oḡuy, webay soat em oxe buye — io'e. ³³ — Itabut'ūmayū ma ipiat supi'ajoat eywebe. Ōn pit kuy Deus kay'ūmayū kukat a'ōbacaap oḡu'ūm. Imēnpuye eya'ōcam cuy epesop! Imēn ōn e'em eywebe eypararaap puxim. Eyaḡuykororeren ḡu, mūḡ'i oweju buye — io'e.

17

¹ Iboam e buje, Jesus o'je'apūn kabi beat kay—jebay kay. O'jekawēn jebay eju.

— Bay — io'e. — Gaxīn ma oje'ū. Ōn ma ekpot. Odipap cuy eḡubapuk adeayū be. Ōn tak edipap cuy oḡubapuk cebe ip — io'e. ² — Pūḡpūḡpūḡayū juk eḡutabun okay ipi daḡayū'in. A'ōbacaap cuk eḡūm owebe. Imēnpuye okay itabucayū yaḡuyisum jekukum wa'ōbi — io'e jebay be. ³ — Ēn acā Deusat. Ka'ūmḡu wara'at. Ōn ma emumudot—Jesus Cristo. Ijodiat yaḡuyisum jeku okay itabun puje, ekay itabun puje dak — io'e. — Soat em exe ma jeedop ip ce'ū buje — io'e. ⁴ — Wekapikap cuk adi eḡūm owebe. Ipi daḡ pima abu ēn iap cuk adi oḡuwēnuwēn edipap mubapukpuḡ. Gasū wekapikap oḡu'ūm — io'e Jesus.

⁵ — Bay — io'e Jesus. — Exe bima soat kabi beacat odipap mubapukpuk'uk ip osodop—ekawēn tojotjot'ukayū. Ipi mujurūḡ awap odipap mubapukpuk'uk ip osodop. Waram cuy odipap mubapukpuḡ ip jeenuy, exe wajēm puje — io'e.

⁶ Jesus jekay itabucayū o'ḡuwēn jebay be ḡebuje bit.

— Pūḡpūḡayū juk eḡutabun okay ipi daḡayū'in — io'e. — Ebekitkiyūm osodop ip. Ixeyū eḡutabun okay. Ixeyū itabucayū be emuwēnuwēn ojekuku. Kūyjobit o'e ip a'ō kay — io'e Jesus jebay be. ⁷ — Itaybit ip ḡasū a'ōbi acā ōn emuwēnuwēn iam — io'e. ⁸ — Apēn cuk adi ecece iap ma oḡuwēnuwēn soat pe okay itabucayū be. Wa'ō kay ip osodop. Itaybit o'e ip icēmān Deus xewi Jesus osodot iam. Itabut o'e ip Deus ma Jesus o'ḡudot iap kay — io'e Jesus.

⁹ — Bay, ixeyū beam ma ōn kawēnwēn eweju—onze beayū beam — io'e. — Itabut'ūmayū beam ḡu ōn kawēnwēn—okay emumutabunyū beam acā — io'e. — Ebekitkiyū ixeyū. ¹⁰ Soat okay itabucayū ebekitkiyū. Imēnpuye webekitkiyū dak ip. Adeayū odipap cocom webekitkiyū cūḡ ma jekukum puye — io'e.

¹¹ — Bay, soat podi ma a'ōbaca. A'ōbacaap cuk adi eḡūm owebe. A'ōbacaap co'i wa'ōbaca. Gaxīn ma oajēm ma'ḡuto ekay. Ōn ma ipi daḡ ḡu ojeku. Okay itabucayū bit ipi daḡ ip jeku.

— Bay — io'e. — Pūḡ em ikērēat ejukuk ḡu. Imēnpuxim aḡ cuy eḡuy ixeyū kay cūḡ ma ip ceku am wekuap co'i, ekuap co'i dak — io'e. ¹² — A'ōbacaap cuk adi eḡūm owebe. Ōn ixeyū xe bima, a'ōbi ma juk adi aḡ oḡuy cekay ip itabucap epereap puxim. Ka'ūma ma ixeyū'in oibu'un okay. Pūḡ acā oibu'un—jetabucap epereperemxi acā. Apēn ixe jetabucap o'jepere iap ibararak opop Deus ekawēntup pe. Iḡodup ekawēn taḡ jetabucap jepere ḡasū — io'e.

¹³ — Bay, ḡaxīn ma'ḡuto ocepit ekay — io'e Jesus. — Ijoce bima bit ōn kawēnwēn ewebe onze beayū beam ixeyū mucokcok am ocokcokap co'i. Obu'u icokcoksū ām ip. Obikuy

icokcok cĩcã ãm ip ocokcokap co'i – io'e. ¹⁴ – Ekawẽn cuk adi oġuwẽnuwẽn cebe ip. Ekay'ũmat ekukuap puxim ġu ãn jekukum. Ixeyũ dak ekay'ũmat ekukuap puxim ġu jekukum. Imẽnpuye ixeyũ kay itakoma o'e ip itabut'ũmayũ, ekay'ũmayũ – io'e. ¹⁵ – Bay, “Okay itabucayũ juy etujujẽm ipi daġwi,” i'ũmġu ãn pit e'em ewebe. “Ixeyũ juy eġuxipan ikẽrẽat mujurũġrũġ'ukayũ kukukat xewi,” i ãn pit e'em ewebe – io'e. ¹⁶ – Itabut'ũmat ekukuap puxim ġu ãn jekukum. Imẽnpuxim itabut'ũmat ekukuap puxim ġu jekukum ip okay itabucayũ – io'e. ¹⁷ – Bay, ixeyũ juy eġuwexat soat em ebikuyap taġ jekuku'ukayũm. Ekawẽn cocoam cuy ip eġuwexat. Ekawẽn acã kawẽn icẽmat – io'e. ¹⁸ – Ën cuk omudot ijodiat mutaybin am kawẽn icẽmãn. Imẽnpuxim ixeyũ oġuju ijodiat mutaybin am kawẽn icẽmãn – io'e. ¹⁹ – Oġe'ũn'ũn ġasũ, oxe ixeyũ ikukpin puye. Ebikuyap taġ oje'ũ ixeyũ dak ebikuyap taġ ceku am – io'e. ²⁰ – Onze beayũ beam acã ġu ãn kawẽnwẽn eweju, Bay. Warara'acayũ itabut je'e okay, ixeyũ omuwẽnuwẽn puye. Ixeyũ beam tak ãn kawẽnwẽn eweju—ġuyjom itabunayũ beam – io'e. ²¹ – Bay, “Ixeyũ juy esubuywan pũġ taġ ma ip ceku am,” i ãn e'em ewebe. Bay, pũġ taġ ma ãn jekukum oweju. Õn tak pũġ taġ ma eweju jekukum.

– Bay – io'e. – Obikuy wuyekukuap co'i ceku am ip. Wuyekukuap taġ jekukum pima, itabut'ũmayũ je'e “Deus Jesus emumudot,” i – io'e. ²² – Bay, a'õbacaap cuk adi ejomõġ owebe. “Ojo'i ãn tak a'õbaca,” i juk adi ece owebe, Bay. Imẽnpuxim “Ojo'i eyju dak eya'õbaca,” i ãn e'em okay itabucayũ be. Imẽn ãn e'em cebe ip pũġ taġ ma ceku am ip wuyekukuap co'i – io'e Jesus. ²³ – Pũġ taġ ma ãn jekukum ixeyũ eju. Ën tak oweju pũġ taġ ma jekukum. Imẽneju pũġ taġ ma jekukum ip wuyekukuap co'i. Wuyekukuap co'i jekukum pima, itabut'ũmayũ itabut je'e ãn ma omudocat iap kay. Deus xe wuykukpin apẽn jekpot ikukpin cexe iap co'i iap kay dak itabut je'e ip – io'e. ²⁴ – Exe okukpin cuk adi oġuy ipi mujurũġ puje. “Wa'õbacaap co'i ãn tak a'õbaca,” i juk adi ecece owebe.

– Bay – io'e. – Onze beayũ juk adi eġutabun okay. Obikuy wuydopap pe ixeyũ dop am okpot wa'õbacaap co'i ya'õbaca iap co am – io'e. ²⁵ – Bay – io'e. – Soat em ãn cũġ ma e'em. Ikẽrẽat ejukuk ġu—pũġ em tak ka'ũma. Itabut'ũmayũ itaybit ġu abu ãn iam. Õn pit wetaybit cĩcã abu ãn iam. Onze beayũ itabut cebay teku o'ġudot ijodi iap kay – io'e. ²⁶ – “Webay xe eykukpin cĩcã,” i juk adi ocece cebe ip. Iboap oġuwẽn cebe ip cewemukukpin am ip exe okukpinap co'i. Iboap oġuwẽn cebe ip pũġ taġ ma weku am ceweju ip – io'e Jesus.

Imẽn Jesus o'jekawẽn cĩcã jebay eju.

18

¹ Jebay eju jekawẽn epere buje, Jesus o'jẽm Jerusalẽm ka bewi. Jeweju etaybitbinayũ eju o'jẽm. Kadidi daġwi o'ju ip—Cedromti daġwi. Kadaidip o'tiptop kadidi wĩnãbu. Jesus o'ju ibodip pe onze beayũ eju. Oajẽm ip kadaidip kay. ² Ade em Jesus cuk adi oekukuku ibodip taġ doze beayũ eju. Imẽnpuye Judas itaybit osunuy ibodim Cedromtim. Judas Jesus ũm ojuy cekay itakomaayũ be.

³ Judas o'ju Jesus kay. O'ju kadaidip pe. O'ju sorarayũ eju, Deus eju kawẽnwẽnap'a wiwi'ukayũ eju dak. O'ju ip paĩyũ kukukayũ a'õbi, Fariseuyũ a'õbi dak. O'ju ip lamparina'a kukuġ jebui be, jeba'ip kukuġ tak, wexiktak kukuġ tak. Oajẽm ip cekay—Jesus kay.

⁴ Jesus kuy itaybit o'e soan—apẽn owebe je'bapuk iam. O'ju ajẽmayũ dopabe—Judasyũ dopabe. O'jekawẽn ceweju ip.

– Abu-kudadam epesot? – io'e—Jesus o'e.

⁵ – Jesus kudadam oceju – io'e ip. – Nazarẽ ka bewiat kudadam oceju – io'e ip.

– Gebujeat ma'ġu ãn – io'e Jesus.

⁶ “Gebujeat ma'ġu ãn” i'e buje, soat ip o'jewede cexewi ajẽm ojuyayũ. O'at ip ipi ju Jesus ekawẽn co buje. Waram Jesus o'e:

– Abu-kudadam eyju? – i cebe ip.

⁷ Waram ip o'e:

– Jesus kudadam oceju – i. – Nazaré ka bewiat kudadam – i.

⁸ – “Gebujeat ma'gu òn,” i kuy oce eywebe – Jesus o'e. – Òn ma eyju okudadam. Owejuayũ bit cuy epejat gu. Æ̃g cuy je'jẽm ip – io'e.

(⁹ – Bay, juk eġutabun'iaiyũ jetabucap jepere gu—pũġ tak ka'ũma – i juk Jesus o'e. Imẽnpuye – Æ̃g cuy je'jẽm ip – io'e Judasyũ be jewēju etaybitbinayũ daomũnap puxim, ixeyũ be ipiat supi'ajoacap puxim).

¹⁰ Iboap co buje, Simão Pedro jepaja o'ju'uk iyuk pewi. Kiririk. Paĩyũ kukukat puywatwat'ukat ġuybu o'suġuybu'uk iġuybuikibi daġ pajam. Tẽġwũn. Iba'at kadiat ġuybu o'suġuybu'uk. Ibuywatwat'ukat putet Malco i osunuy.

¹¹ – Odaxijom ġu juy paja kuġ! Ipiat osupi'ajo webay bikuyap taġ—kuyjeat ekawẽn taġ – io'e Simão Pedro be.

¹² Jesus o'jat ip Judasyũ, sorarayũ dak, sorarayũ kukukayũdak, Deus eju kawẽnwẽnap'a wiwi'ukayũ dak. O'subamukirik ip.

¹³ Koam Jesus o'tujowat ip Anás kay. Ixe Anás Caifás tadop osunuy. Caifás paĩyũ kukukat osunuy ixekoato.

¹⁴ – Xipat wuywebe ite aġokatkat aoka am wuymuy'ũ'ũap puxim – i juk o'e ixekoato Caifás Judeuyũ kukukayũ be.

(24) Anás Jesus o'ġujuat Caifás kay—paĩyũ kukukat kay. Ibõġbikiriġ o'ġujuat.

¹⁵ Simão Pedro o'ju Jesus nomuju. Warara'acat tak o'ju ceweju. Ixe dak onze beayũ'in osunuy. Ixe wara'acat ma Jesus eju oõm paĩyũ kukukat tuk'a ekorara be. Oõm paĩyũ kukukat itaybit cĩcã ixem puye. ¹⁶ Pedro bit uk'a ekorara exĩntabi xe osunuy. Oõm ġu buk uk'a ekorara be. Warara'acat o'jepit korara exĩntabi be. O'jekawẽn xĩntabi wiwi'ukat pe—ayacat pe.

– Æ̃g jeõm obure – io'e ayacat pe.

– Xipat – io'e cebe.

– Eõm cuy – iwiwi'ukat o'e Pedro be.

Oõm uk'a ekorara be.

¹⁷ – Jesus eju etaybitbinat ġu du ãn? – ayacat o'e Simão Pedro be—xĩntabi wiwi'ukat o'e.

– Ka'ũma – i napa ma o'e Simão Pedro. – Ceweju etaybitbinat ġu òn – io'e napa ma jebuap puxim.

¹⁸ Kajuk kuġ osunuy. Paĩyũ kukukat puywatwat'ukayũ daxanabõẽ o'tabõẽmusop jeweweam. Daxa etako be kacũġcũġ'i ip osodop daxae o'om jewewewem ibuywatwat'ukayũ, sorarayũ dak. Pedro dak o'ju daxa etako be. Jewewewem ip osodop.

¹⁹ Gebuje paĩyũ kukukat o'jekawẽn Jesus eju.

– Eweju etaybitbinat e'eap cuy eġuwẽn owebe – io'e Jesus pe. – Apẽġap ekawẽn ixeyũ eġutaybitbitbin? – io'e cebe.

²⁰⁻²¹ – Apẽnpuye ãn e'em owebe ma “Apẽġap ekawẽn ixeyũ eġutaybitbitbin?” i? Soat em ibapuġ ma ijoceat oġutaybitbitbin – io'e Jesus. – Adeayũ etabutpe oġutaybitbitbin Deus eju kawẽnwẽnap'a be, yaboġat'a be dak – io'e. – Iba'arẽm ġu oġutaybitbitbin—pũġ em tak ka'ũma – io'e. – Wenumutaybitbinyũ be juy ecekawẽn. “Apẽn eymutaybin Jesus?” i juy epe'e cebe ip – io'e. – Itaybit ip – io'e Jesus.

²² Deus eju kawẽnwẽnap'a wiwi'ukat Jesus dopa o'topaokaka jebum cekawẽn co buje.

– Imẽn tu ãn kawẽnwẽn paĩyũ kukukat eju? – io'e. – Cedaġ ġu ãn kawẽnwẽn! – io'e.

²³⁻²⁴ – Wekawẽn cũġ'ũm pima, iboap cuy eġuwẽn soat pe, ijoceacat pe – io'e Jesus. – Wekawẽn cũġ ma bima bit, apẽnpuye dak ãn odopaokaka? – io'e.

Mũġ ma o'e. Jededem ġu.

²⁵ Pedro jewewewem mabuk o'e daxa etakobe. Cũġ'i osunuy warara'acayũ parakpe.

– Ibakirikat eju etaybitbinat ġu du ãn? – io'e ip Pedro be.

— Õn ġu — io'e Pedro napa ma. — Iġo ejuat ġu òn — i napa ma o'e.

²⁶ Warara'acat o'jekawēn Pedro be ġebuġe bit. Ixe wara'acat paīyū kukukat puywat-wat'ukat osunuy. Pedro emuġuybu'uk badip osunuy.

— Õn ma ejojo iġo eju kadaidip pe! — io'e wara'acat.

²⁷ — Õn ġu—warara'acat acā — io'e Pedro napa ma.

Gebuġe isum ma sapokay o'jede.

²⁸ Jesus o'tujujēm ip Caifás tuk'a bewi ceweġu jekawēn epere buġe.

Gebuġe Caifás Jesus o'tujowacat iecuġap tuk'a kay—Pilatos tuk'a kay. O'tujowat ip kabia isum. Judeuyū oòm ġu iecuġap tuk'a be Pilatos Judeu'ūm puye. Tuk'a akiju ma ip osodop. Cedaġ ġu kuka o'e òm ãm Judeu'ūmat tuk'a be Páscoa epeta muy'an pima. Òm pima:

— Wuyisu ġu Deus xe — i kajuk o'e ip. — Peta xat o ba'ore wuywebe — i kajuk o'e ip. Imēneġu oòm ġu ip iecuġap tuk'a be—Pilatos tuk'a be.

²⁹ Imēnpuye Pilatos o'jēm jeduk'a bewi. O'ju Judeuyū kukukayū eju jekawēn ãm.

— Jesus ikērēat kuġ tu eyxe? — io'e Pilatos Judeuyū kukukayū be.

³⁰ — Hm hm — io'e ip. — Ocexe ma ite ikērēat cuk adi o'jukuk. Ocedobuyū'ūm'ūm ekawēn taġ ġu teku jekukum. Ēn cuy ite eyaokaat — io'e ip.

³¹ — Eyju ma juy epetujujēm oxewi — io'e Pilatos. — Eyju ma juy ipiat epesupi'ajoat cebe eydobuyū'ūm'ūm ekawēn taġ — io'e.

— Ap! — io'e ip. — Oca'ōbi ġu oceġu ibamupaya ojuy ce'ū ãm—a'ōbi acā — io'e ip Pilatos pe—iecuġap pe. ³² (Jesus cuk adi o'e — Obamupaya ip we'ū ãm — i. Itaybit'ūm pima Judeuyū kukukayū o'jekawēn Pilatos pe kuy o'e'e iap co'i—Jesus pe o'e'e iap co'i).

³³ Pilatos oòm ma'ġuto jeduk'a be. Jesus o'ġudocat jewekay.

— Judeuyū kukukat tu ěn? — io'e Jesus pe.

³⁴ — Aġuy daġ tu iboam ěn e'em owebe? — io'e. — Warara'acat aġuy daġ ġu xe'e? — io'e Jesus.

³⁵ — Waġuy daġ ġu! — io'e—Pilatos o'e. — Judeu ġu òn pit — io'e Pilatos. — Judeuyū ma edojot okay. Apēn ěn tak ece ikērēan? — io'e Jesus pe. — “Judeuyū kukukat òn,” i du ěn eēm? — io'e Jesus pe.

³⁶ — Eybuxim ġu òn ijodiat kukukat — io'e. — Õn ijodiat puximan pima kuka adi webekitkit o'jewaokaka okay itakomaayū eju. O'jewaokaka kuka adi ip Judeuyū be obuap puxim. Imēnpuye ijodiat a'ōbi ġu òn warara'acayū kukukat — io'e Jesus.

³⁷ — Ijodiat kukukat tu ěn? — io'e Pilatos.

— Hm hm. Ikukukat òn — io'e. — Kawēn icēmat muwēn ãm okop ijodi. Kawēn icēmat muwēn ãm okap. Kawēn icēmat kay kūjjobicayū wekawēn kay dak kūjjobit — io'e Jesus.

³⁸ — Ka'ūmġu kawēn icēmat! — io'e Pilatos.

Gebuġe Pilatos Jesus eju jekawēn o'jepere. O'jēm ma'ġuto jeduk'a bewi. O'jēm jekawēn ãm ma'ġuto Judeuyū kukukayū eju. Akiju ip osodop.

— Oxe ma ite aġokatkat ikērēat o'jukuk ġu. Pūġ em tak o'jukuk ġu ma — Pilatos o'e cebe ip. — Cūġ ġu kuka o'e wuywebe yaoka am — io'e. ³⁹ — Páscoa epeta bima pūġ ma òn imujēmjēm'uk daomūnmūnap'a bewi jekpiwan ma ceku am. Eybikuy du owebe eykukukat mujēm ãm jekpiwan ma ceku am—Jesus mujēm ãm? — io'e Pilatos.

⁴⁰ — Ap! — io'e ip. — Ixe ġu juy eġujēmat — io'e ip ya'ōberen. — Barrabás pit eġujēmat — io'e ip. — Barrabás kay oceġu! — io'e ip ya'ōberen.

(Ixe Barrabás jebureyū aokakaxi osunuy).

19

¹ — Jesus cuy epeyukxabimupokupok wuyukxabimupokupokapxeem — io'e Pilatos sorarayū be.

O'yukxabimupokupok ip sorarayũ. ² Jesus waywayway pin ip osodop. Jesus ijodiat kukat iap waywayway pin osodop ip. Imēnpuye widaohobune o'subunemuwakēn ip yabeam. O'jomōg ip ya be ijodiat kukat a beat mōgāp co'i. Iekabek o'guōm ip Jesus pe ijodiat kukat ekabek co'iat. O'guōm ip iberenat—iremrumgūgūnat. O'guōm ip iwaywayway am.

³ — Ak'i! Teku Judeuyũ kukukat! — io'e ip Jesus waywayway am. Warara'acat ma ip o'topaokaka jebum.

⁴ Pilatos waram o'ju jeduk'a ekorara be. Judeuyũ kukukayũ kay o'ju.

— Ak'i! — io'e. — Waram ixē otojocat eyetabixē am — io'e. — “Oxe bit ite ikērēat o'jukuk gu—pūg em tak ka'ũma,” i ōn e'em eywebe — io'e Pilatos.

⁵ Imēnpuye ixē Jesus o'jēm uk'a bewi. Xerwun. O'ju Pilatos xe. Oajēm adeayũ wap. Yabeat kuḡ mabuk osunuy—widaohobune kuḡ. Iekabek kuḡ mabuk osunuy—iremrumgūgūnat kuḡ.

— Ak'i juy epe'e — io'e Pilatos adeayũ be. — Ijoce ma aḡokatkat — io'e cebe ip.

⁶ — Ite ba juy esubamupayaat korosa be ce'ũ ām — io'e ip ya'ōberen paĩyũ kukukayũ, Deus eju kawēnwēnap'a wiwi'ukayũ dak.

O'jewāwā ip. Imēn o'e ip Jesus co buje.

— Ite ba juy esubamupayaat korosa be ce'ũ ām — io'e ip ya'ōberen.

— Eyju ma juy epejat — io'e Pilatos cebe ip. — Eyju ma juy epesubamupaya korosa be — io'e. — Oxe bit cūg ḡu wuywebe yaoka am. Oxe ikērēat o'jukuk gu—pūg em tak ka'ũma — io'e.

⁷ — Cūg ma ocexe bit yaoka am cekawēnkērē buye — io'e Judeuyũ kukukayũ. — “Deus ipot ōn,” i juk adi o'e teku — io'e ip. — Imēnpuye ocedobuyũ'ũm'ũm ekawēn taḡ oceju yaokam — io'e ip.

⁸ Pilatos iparara jījā ma o'e “Deus ipot ōn,” i teku e'em iap tobuxik puje. ⁹ Waram oōm jeduk'a be Jesus eju kawēn ām.

— Apomawi ejot? — io'e Pilatos Jesus pe.

Imēnpit Jesus jededem ḡu.

¹⁰ — Ede pin ḡu du owebe? — io'e Pilatos. — Wa'ōbuyxi ōn. “Iteba juy epesubamuwekap,” i ōn e'em pima, jebamuwekap ip. Ekupinap taḡ eceku — io'e Pilatos. — “Epesubamupaya korosa be ce'ũ ām,” i ōn e'em pima bit, jebamupaya ip e'ũ ām — io'e—Jesus pe o'e.

¹¹ — A'ōbuyxi ēn Deus cuk a'ōbuyxian emuy buye — io'e Jesus. — Emuy'ũm pima, apēn kuka ece owebe? Ka'ũma ma! — io'e—Jesus o'e. — Ewebe oaokaan puje, ikērēat kuḡ ece'e Deus xe. Ebodi ma bit ekay odojocat pit ikērēat kuḡ je'e cexe — io'e.

¹² Iboap co buje, Pilatos Jesus pa muwekap ojuy jījā o'e.

— Jesus pa muwekap ojuy oce — io'e Pilatos jewebe ma.

— Roma ka kukat itakoma soat kay— “Ōn ma ijodiat kukat,” i'e'e'ukayũ kay — io'e Judeuyũ kukukayũ Pilatos pe. — César itakoma cekay ip — io'e ip. — Ewebe ibamuwekap puje, César kuka itakoma o'e ekay dak — io'e ip Pilatos pe.

¹³ Pilatos waram Jesus o'tujowat jeduk'a eakiju. O'tujowat adeayũ wap iboap co buje. Pilatos oabik ibimāmāmāat ekawēn coco'ukap pe. Gabatá i uk'a eakijuat putet osunuy. Gabatá wita'a muḡēḡē iape wuya'ōm. ¹⁴ Sexta-feira kaxicuḡ osunuy. Sábado emap kabia Judeuyũ jekaxipanpan ip o'e peta muy'an—Páscoa epeta muy'an.

— Ak'i juy epe'e — io'e. — Teku eykukukat — io'e Pilatos Judeuyũ kukukayũ be.

¹⁵ — Ite ḡu ocekuukat! i o'jede paĩyũ kukukayũ. — Ite juy eyaokaat! — io'e ip ya'ōberen. — Ite juy eyaokaat — io'e ip. — Esubamupayaat korosa be ce'ũ ām — io'e ip jetakoma pibun.

— Eykukukatpa du osubamupayaat korosa be? — io'e Pilatos.

— Pūg ma wuykukukat — io'e ip. — César acā wuykukukat — io'e ip paĩyũ kukukayũ.

¹⁶ Imëneju Pilatos jesorarayũ o'tomuwã.

— Ite juy epejat — io'e cebe ip. — Epesubamupaya korosa be — io'e cebe ip.

¹⁷ Jesus o'jat ip. Ibocewi o'jëm ip Pilatos duk'a bewi.

Gebuje Jesus o'tujowat ip co'a kay. Wuyjuyũ'aririt'a i co'a butet osunuy. (Gólgota i co'a butet osunuy Judeuyũ a'õm). Korosa kuḡ o'ju Jesus. Jay. Oajëm ip. ¹⁸ Iḡo'a be sorarayũ Jesus pa o'subamupaya ip korosa jeje ipiju. Taḡtaḡtaḡ'i tapoam o'e ip. Ibutida be tapoa o'jomuy ip. Cëh. Korosa o'ḡu'aḡobucëḡ ip ipikũykũy be. Bëḡ. Warara'acayũ be dak o'subamupaya ip korosa eju xepxepayũba. Wara'acat ceje o'subamupaya ip korosa jeje. Pũḡ korosa o'jomuy ip ipikũykũy be Jesus ba'at kadi. Wara'at o'jomuy ip iba'ũḡat kadi. Jesus ixeyũ parakpe osunuy korosa eju. Toro'ih.

¹⁹ Pilatos tak taperadup o'tupmubararakat. O'tupmõḡat korosa eju. Tupararakatup o'tupcoco ip kapkamayũ “Jesus teku,” io'e taperadup pe. “Nazaré ka bewiat—Judeuyũ kukukat” io'e taperadup pe. ²⁰ Iboaptup o'tupmubararak ip Judeuyũ a'õm, Romanoyũ a'õm tak, Gregoyũ a'õm tak. Jesus o'subamupayaiat ka Jerusalém ka tēḡ ma o'sukadop. Imëneju iboaptup o'tupcoco Jerusalém ka be powatwatyũ. ²¹ Imëneju paĩyũ kukukayũ o'jekawën Pilatos eju.

— “Teku Judeuyũ kukukat osunuy” iaptup ḡu juy etupmubararak, “ ‘Õn Judeuyũ kukukat,’ i juk adi o'e teku” iaptup acã — io'e ip paĩyũ kukukayũ.

²² — Ap! — io'e Pilatos. — O'tupmuwarurun ḡu juy wemudupmubararaktup — io'e.

²³ Korosa eju Jesus pa mupaya buje sorarayũ cesay mu'ë'ë ojuy ip jewewebe. Cesay osodop ebadipdip. Sorarayũ dak ebadipdip osodop. Ibinünpeat pít pũḡ ma imuḡëḡë osunuy paḡõm. Iinũmnũm ḡu ikuḡ osunuy. Soat iinũmnũm'ũmat kay o'e ip sorarayũ.

²⁴ — Ibinünpeat aḡuwek ḡu juy — io'e ip jewewebe. — Ga'a karatũḡ'a jo'iat'a ayaxik ipi ju. Ya'at puje pũḡ ma je'jat. Ya'at puje wuyetaybit ace'e abu je'jat iam — io'e ip jewewebe.

O'yaxik ip ipi ju. Deus ekawëntup e'em—kuyjeatup:

Wesay o'ḡu'ë'ë ip jewewebe, i. Karatũḡ'a jo'iat'a o'yaxik ip obinünpeat pu am, i. Imën e'em Deus ekawëntup. Sorarayũ be yaxik puje Jesus ekabek pu am, iboaptup ekawën taḡ ip o'e.

²⁵ Gebuje Jesus jexi o'jojojo. Jesus xi korosa xe osunuy. Ixi kibit tak iboce osunuy. Maria Madalena dak iboce osunuy korosa xe. Wara'at Maria dak iboce osunuy—Clapas tayxi.

²⁶ Jesus jexi o'jojojo. Doze beayũ'inat ixi xe osunuy. Ixe Jesus emumukukpinput osunuy. Ixe dak Jesus cocom o'e.

— Tũ'ũ — io'e. — Teku jekuk ḡasũ jexi kukap co'i — io'e. ²⁷ — Tapu — io'e jemumukukpinput pe. — Oxi juy ejukuk ḡasũ exi kukap co'i — io'e Jesus.

Ixe aḡokatkat Jesus xi o'ḡuõm jeduk'a be ḡebuje bit. Jesus e'ũ buje jexi kukap co'i ma xipan o'jukuk.

²⁸ Jesus itaybit o'e soat wekapikap oḡu'ũm iam.

— Obipuruk — io'e Jesus.

Iboam o'e Deus ekawëntup ekawën taḡ.

²⁹ Uva'abidi o'tinuy iboce wa'e jo'iat'a be—tideibog'ũmati. Iboceat tibubuap o'ḡuakõm iḡodi be. O'jomuy ip ip'abi be hissopo'ip abi be. Bëḡ'i. O'yopmuyu Jesus pe tikõn ãm.

³⁰ O'tikõn tibubuap pewi. Korotkorot'i.

— Soat wekapikap oḡu'ũm — io'e Jesus.

O'je'aetore. Jekpiwan ma oe'ũ.

³¹ Gebuje Judeuyũ kukukayũ ibamupaya'ibit mukop ojuy korosa ejuwi. O'ju ip kawën ãm Pilatos eju—iecuḡap eju.

— Ocebu'u jĩjã jebodoydoyap kabia be korosa eju ce'ũ'ũayũ nuy ãm — io'e ip. — Ibamupaya'ibit tao juy etaodakacat dao ma ce'ũ ãm — io'e ip Pilatos pe. — Ixeyũ'ũm'ũm cuy eḡukopat Sábado ajëm awap — io'e ip Pilatos pe.

Imên o'e ip sexta-feira buye. Kuyaje Sábado—jebodoydoyap kabia. Judeuyũ xe petaboğ cîcã osunuy. Imêneju ibu'u jĩjã ip osodop ixeyũ'ũm'ũm nuy ãm korosa eju Sábado bima—jebodoydoyap kabia bima.

³² Imêneju sorarayũ o'ju korosa ejuayũ kay. Wêğ. Pa. Koapatao o'taodakat ip korosa ejuatao. Wêğ. Pa. Wara'acatao dak o'taodakat ip—Jesus eju ibamupaya'ibitao.

³³ Sorarayũ oajêm Jesus'ũm kay.

— Kuy oe'ũ — io'e ip jewewebe.

Imênpuye Jesus'ũmtao o'taodakat ġu ip. ³⁴⁻³⁷ Imên e'em Deus ekawëntup:

Ixe dao taodakat ġu ip—pũğtao dak ka'ũma, i.

Tik. O'ya'õxamutik. Sorara Jesus'ũm o'ya'õxamutik obukaka'ukren. Wara'atup imên e'em—Deus ekawëntup:

Ya'õxamutik'ibit kay jeakak ip wuyjuyũ, i.

Kuyjeatup ekawên tağ o'jebapuk Jesus e'ũ buje—Deus ekawëntup ekawên tağ. Jesus'ũm oe'ũiap o'jojojoiat ce'ũap o'ğuwên ocewebe. Ocetaybit ixe icēmãn e'em iam. Ocejũ dak Jesus'ũm e'ũap muwēnuwēn eywebe dak eyetabun cekay am.

³⁸ José o'ju Pilatos kay Jesus'ũm jebit mukopap ojuy korosa ejuwi. Arimatéia ka bewiat osunuy ixe. Jesus kay itabut osunuy. Iba puğ ġu bit Jesus kay wetabut i'e'e'uk osunuy warara'acayũ be—iba'arēm mabuk. Iba puğ ġu i'e'e'uk osunuy Judeuyũ kukukayũ buxim jeparara buye.

— Jesus'ũm jebit mukop ojuy ãn pit korosa ejuwi — io'e José Pilatos pe.

— Ha'a — io'e Pilatos. — Esujebitmukop — io'e.

José o'ju Jesus'ũm kay—korosa ejuat'ũm kay. Ijebit o'ğukop korosa ejuwi.

O'tujowat witabikũy kay. ³⁹ Nicodemos o'ju José eju. Imude'o'onap kuğ o'ju. Ade ikuğ o'ju—45 kilo ikuğ. Iwekoykeyap osunuy imude'o'onap. Mirra'ip peati tiwekoykey o'e aloé'ip peati eju. Jesus'ũm jebit mude'o'on ojuy iğēmap puxim. Ixe Nicodemos kuy bima Jesus eju o'jekawēn ixima be. ⁴⁰ Xepxepayũ Jesus'ũm jebit o'jat—José, Nicodemos tak. Imude'o'onap o'ğuwedi ip pağo dağ—xipacat tağ. Ijebit o'jomũnmũn ip ixem pağõm. Perek. Imên ma Judeuyũ wuyjuyũ'ũm'ũm muxipanpan'uk ip osodop witabikũy be imuõm ãm. ⁴¹ Kadaidip o'tiptop Jesus pamupayaap pe. Iğodip pe witabikũy o'sukũynuy—wuyjuyũ'ũm'ũm muõmuõmapkũy. Ikũyisuatkũy o'sukũynuy. Ikũyisuatkũy be ce'ũat o'jomõğ ġu buk ip. ⁴² Sexta-feira osunuy. Sexta-feira bima jexat muxipanpan'uk ip osodop Judeuyũ Sábado bima i'o'ibin. Sábado bima jebodoydoy'uk ip osodop. Witabikũy ibamupayaap tēğ ma o'sukũynuy. Imêneju Jesus'ũm o'jomõğ ip iğokũy be.

20

¹ Domingo bima Maria Madalena o'ju witabikũy kay. Kabiakabia'i bima o'ju. Kabiok ma bima buk o'ju. Ikũynomudip'a o'yajojo wita'a. Yaboğat'a o'yajojo. Tũybe wuyjuyũ o'tujupa'um ijebit iãn o'e Maria. Yawede o'yadobuxik tomudip'a. ² O'jedau Pedroyũ kay. Oajêm cekay ip. Pũğ ixeyũ'in Simão Pedro osunuy. Wara'acat Jesus emumukukpinput osunuy. Ixe dak Jesus eju etaybitbinat osunuy.

— Wuykukukat'ũm o'tujupa'um ip witabikũy bewi — io'e Maria xepxepayũ be. — Poce xe'e ip ixe'ũm o'jomõğ? Ocetaybit ġu — io'e.

³ O'jēm Pedroyũ jeduk'a bewi. O'ju ip witabikũy kay. ⁴ Xepxem ma o'ju ip daudaum. Warara'acat pit dao ma o'jedau. Koap oajêm witabikũy be. Jay. ⁵ Atoroh. O'je'atoro ikũy kay. Etaburut. O'jetaburut. Pağo o'jojojo irucat. Ijebit mũnmũn o'jojojo. Imēnpit oõm ġu ikũy be. ⁶ Kanomũm Simão Pedro oajêm. Jay. Oõm witabikũy be Simão Pedro. Cereğ. Bodiku pağo osodop irucat xipacat. Ibo o'jojojo. ⁷ Wara'at pağo o'tobuxik—Jesus'ũm a dağ osodopiat. Yadağ osodopiat ijebit mũnmũnap epağo xe ġu osodop. Wara'at pe ma osodop. Iekabek acã osodop ya'a o'yadopiat pe. Ka'ũmğũ ijebit pit. ⁸ Wara'acat tak oõm ġasũ—Jesus eju etaybitbinat—Jesus emumukukpinput. Badi o'jeak.

— Ak'i ece! Ka'ũmġu ijebit! — io'e jewebe ma. — Waram Jesus o'jetait! — io'e jewebe ma.

⁹ Deus ekawëntup imēn e'em:

Deus ixē ġuyu ce'ũ'ũayũ xewi, i.

Kuy bima ibodup ekawēn cekawēn pa'arēm osodop cexe ip. Gasũ bit ibapuk o'e Jesus eju etaybitbinayũ xe.

¹⁰ Xepxepayũ ma o'jepit jeduk'a be.

¹¹ Maria Madalena bit waram o'ju witabikũy jom. Jay. Oajēm. Ikũy jojom osunuy itabēġ ikũy etakobe. Wa osunuy. O'je'atoro. Atoroh. Axih. Wa o'e. O'jetaburut ikũy be.

¹² Deus ekawēn tojotjot'ukayũ o'jojoho xepxepayũ—kabi kadiwiayũ. Cesay irucat kuġ ip osodop. Kaxikxik'i osodop ip Jesus'ũm osodopiap pe. Pũġ ixeyũ'in ya'a o'yadopiap pe osunuy. Wara'acat ixeyũ'in sui o'suidopiap pe osunuy.

¹³ — Tũ'ũ — io'e ip Maria be. — Abu-kay ēn wa? — io'e ip.

— Okukukat'ũm kay — io'e. — Okukukat'ũm o'tujupa'um ip — io'e. — Imēnpuye ōn wa. Wetaybit ġu poce ip o'jomōġ iam — io'e.

¹⁴ O'jekorepēn imēġap e buje. Jesus cũġ'i osunuy tōġpikadi. Jesus o'jojoho. Imēnpit itaybit ġu o'e ixem. O'jetabieba'arēm ixem. Tũybe ija ġu iān o'e.

¹⁵ — Tũ'ũ — io'e Jesus. — Abu-kay ēn wa? — io'e cebe. — Abu-kudadam ēn? — io'e.

Tũybe sute kadaidip wiwi'ukat iān o'e Maria cebe.

— Okukukat'ũm kudadam ōn — io'e. — Ēn tu ixē'ũm etujujēm? Poce ejomōġiap cuy eġuwēn owebe! — io'e. — Ōn ma oju ixē'ũm tujupit am — io'e.

¹⁶ — Maria! — io'e.

O'jekorepēn Jesus kay.

— Raboni — io'e ja'ōm—Judeuyũ a'ōm.

(Raboni wekariwa iape).

¹⁷ — Obaixiġ ġu ece — io'e. — Webay kay buk oceu ġu — io'e Jesus. — Eju juy okitpiyũ kay—oweju etaybitbinayũ kay — io'e. — “Webay kay waram oceu—eyebay kay,” i juy ece cebe ip — io'e. — “Wuyebay Deus oxe, eyxe dak,” i juy ece cebe ip — io'e Jesus Maria be.

— Hm hm — io'e—Maria o'e.

¹⁸ Maria Madalena o'ju Jesus eju etaybitbinayũ kay.

— Wuykukukat o'jojoho! — io'e cebe ip. — Waram o'jetait! — io'e.

Jewebe Jesus o'e'e iap o'ġuwēn cebe ip.

¹⁹ Kabioġ pima Jesus o'jebapuk jeweju etaybitbinayũ kay. Ixe Domingo bima o'jebapuk cekay ip. Awerom ip osodop uk'a be. Cem ma'ġu tomudipdip osunuy xĩntabi, Judeuyũ kukukayũ buxim iparara buye. Inaka Jesus o'jebapuk cekay ip.

— Kaba'ũm cuy epeyewekuk — io'e cebe ip.

²⁰ O'jewebumupaya cekay ip. O'jewa'ōxamubapuk cekay ip. Icocok cĩcã ma ip o'e jekukukat tobuxik puje.

²¹ — Kaba'ũm cuy epeyewekuk — io'e waram Jesus. — Webay juk omudot ijodi. Imēnpuxim ōn tak jeymuju omuwēn ām ijodiat pe — io'e.

²² Jebido o'subidomuju cekay ip. Puw io'e.

— Obiōġbuk oġuōm eywebe — io'e. — Xipacat oġuōm eywebe — io'e cebe ip. ²³ — “Deus ikērēat ju'uk eywebewi” i ey'e buje, ikērēat ju'uk ixeyũ bewi — io'e. — “Deus ikērēat ju'uk ġu eywebewi” i ey'e buje bit, ju'uk ġu ikērēat ixeyũ bewi — io'e Jesus.

²⁴ Gebuje Jesus o'ju Tomé kay—jeweju etaybitbinat kay. Ixe Tomé doze beayũ'in osunuy. Xepxem ikap'ibit i ixē butet osunuy wara'at ibutet. Warara'acayũ eju ġu ixē Tomé osunuy ixeyũ kay Jesus ebapuk puje. Jesus o'jojoho ġu buk waram cetait puje.

²⁵ Imēnpuye warara'acayũ o'jekawēn Tomé eju—ceweju etaybitbinayũ.

— Tapu, wuykukukat ma ocejojoho! — io'e ip. — Waram ġuto o'jetait! — io'e ip.

— Dapxi eyju! — io'e. — Wetabut ġu oce waram ix'e'üm o'jetait iap kay — io'e. — Tapoa kũybut cocom'üm pima, wetabut ġu oce — io'e. — Tapoa kũybut pe osubumõġ'üm pima dak, wetabut ġu oce — io'e. — Ya'õxatikat pe osubumõġ'üm pima, wetabut ġu oce — io'e Tomé.

²⁶ 7 xet kap puje Jesus eju etaybitbinayũ waram awerom osodop ip uk'a be. Tomé dak cexe ip o'e. Uk'a exĩntabi tomudipcēm cĩcã osunuy. Jesus pit oõm iġo'a be. Onze beayũ kay waram o'jebapuk.

— Kaba'üm cuy epeyewekuk — io'e Jesus cebe ip.

²⁷ Jesus dao ma o'jeak Tomé kay. Ak'i o'e. O'jekawēn ceweju—Tomé eju.

— Ak ece obubida kay — io'e Tomé be. — Tapoa kũybut cuy ejojojo obubida be — io'e. — Tapoa kũybut pe juy ebu esubumuõm — io'e. — Wa'õxatikat pe juy ebu esubumuõm itikatkũybut pe icēmãm poro iam — io'e Jesus. — “Ixe'üm waram o'jetait ġu,” i'ümġu juy ece — io'e. — Etabun cuy eġuy! — io'e.

²⁸ — Kariwa, wetabut ekay — io'e Tomé. — “Ēn ma Deusat,” i õn e'em — io'e—Tomé o'e.

²⁹ — Etabut ojojom ěn puye — io'e Jesus. — Warara'acayũ bit ojojo ġu. Inaka itabut je'e ip okay. Icockok cĩcã ma ip je'e — io'e.

³⁰ Jesus ja'õbacaap o'jomõġmõġ jewēju etaybitbinayũ etabixe. Soat ġu ya'õbacaap mõġmõġap mubarararaġ õn ijudup pe. ³¹ Pũġpũġ ã õn imubarararaġ ijudup pe Jesus pe o'ġubapukpukiap. Iboap oġubararak eymutabut am Jesus Deus emunaē iap kay, Jesus Deus ipot iap kay dak. Iboap kay eyetabun pima, ix'e a'õbi eyaġuyisum epeku ijodi; eyetait epesop cexe eye'ũ buje dak.

21

¹ Guyjom Jesus waram o'jebapuk jewēju etaybitbinayũ kay. Iodi xe o'jebapuk cekay ip. Iodi butet Tiberiades i osunuy. O'je'awero ip 7 beayũ ceweju etaybitbinayũ. Iodi xe o'je'awero ip. Pũġ em ġu o'jebapuk ce'ũ'ũ'ibiyũ xewi jeu buje. ² Ibũrũ ma ibutet osodop ip: Simão Pedro i, Tomé i, Natanael i, Zebedeu ipotpoyũ xepxep, warara'acayũ dak xepxep. Xepxem ikap'ibit i Tomé butet osunuy wara'at ibutet. Natanael Caná ka bewiat osunuy—Galilėia eipi bewiat. Ibũrũ ma o'je'awero ip.

³ — Cum puk õn axima bum — io'e Simão Pedro jebureyũ be.

— Ha'a — io'e ip. — Ocejú dak cum eweju ocexat pum — io'e ip.

Ixima daġ axima bubum ojuy ip. Kobe be ip oõm axima bu pinayũ. Haham oeku ip. Imēnpit o'jat ġu ip. Te'e ma ip oeku.

⁴ Jesus o'jebapuk iodi wābu be kabia buje. Imēnpit teku wuyekariwa iap iba'arēm o'e 7 beayũ xe. Itaybit ġu o'e ip teku wuyekariwa iam. Wĩnābu wi o'jewāwā cebe ip.

⁵ — Tapupuyũ — io'e Jesus cebe ip. — Peburũ axima epejat?

— Ka'ũma ma — io'e ip. — Ocejat ġu! Te'e ma oceku — io'e ip.

— Eyba'at kadi ma ũrũ epeġuakõm — io'e Jesus. — Gebuje bit ade ma epejat — io'e.

— Hm hm — io'e ip.

⁶ Tok. ũrũ o'ġuakõm ip jeba'at kadi. Ade o'jat ip axima. ũrũ mupuxik pa'ore o'e cebe ip axima poxi pibun.

⁷ — Ak'i juy ġokayku! Wuykukukat ma ġoku! — io'e Jesus emumukukpinput Simão Pedro be.

Simão Pedro jeekabek o'ġuõm jekukukat topabe jejuam. Jeekabek kuġ ġu kapikpik'uk osodop ip. Tip. O'jetip iodi be dao ma Jesus kay jajēm ãm. ⁸ Warara'acayũ Jesus kay oajēm kobe daġwi. Oajēm ip ũrũ mupuxikpuxiġ kobe ukpu bewi. Ade jĩjã osodop axima ũrũ be. Wũy ġu ip osodop kapurũġ pewi—100 metros acã. ⁹ Jay. Muġ. Jesus o'jojojo ip. Axima yoyoy o'e daxa be. Pão'a kuġ tak osunuy.

¹⁰ — Axima'in epetojot—ġasũ epejat'iat'in — io'e Jesus cebe ip.

— Hm hm — Pedro o'e.

11 Oöm kobe be axima bum. Ũrũ o'ġuwekap. O'tujuu kapurũġ kay. Jay. Axima o'tojot. Ade osodop ũrũ be axima yoboġat. 153 osodop ip. Inaka ũrũ o'jewek ġu.

12 – Ga'a acekõn – io'e jewēju etaybitbinayũ be.

– Ga'a – io'e ip.

– Abu ên? – io'e ġu ma cebe.

Itaybit o'e ip wuykukukat teku iam—waram o'jetaitiat teku iam.

13-14 Jesus pão'a o'yabu. Axima dak o'jat. O'ġũm cebe ip ixan.

15 Gebuje Jesus o'jekawẽn Simão Pedro eju—João ipot eju. O'jekawẽn ceweju jekõn epere buje.

– Simão – io'e Jesus. – Warara'acat kukpinap podi ma du okukpin exe? – io'e.

– Hm hm, Kariwa – io'e Simão. – Etaybit ebure õn iam – io'e.

– Wekawẽn cuy eġutaybin itabun'isuayũ – io'e Jesus. – Xipan cuy ixeyũ ejukuk apẽn ovelha kukat xipan jeõhõ'it'it kukap puxim – io'e.

16 – Simão – io'e Jesus waram. – Okukpin tu exe?

– Hm hm, wekariwa – io'e. – Etaybit ebure õn iam.

– Wekawẽn cuy okay itabucayũ eġutaybin – io'e. – Xipan cuy ixeyũ ejukuk apẽn ovelha kukat jeõhõyũ kukap puxim – io'e.

17 – Simão – io'e Jesus waram. – Ebure du õn? – io'e.

Ebapũġ em imẽn o'jekawẽn Simão eju. Imẽnpuye Simão iġuycũġ o'e Jesus e'eap kay.

– Kariwa – io'e. – Etaybit soan. Etaybit õn ebure iam.

– Wekawẽn cuy itabucayũ eġutaybin – io'e Jesus. – Xipan cuy ixeyũ ejukuk apẽn ovelha kukat jeõhõyũ kukap puxim – io'e. 18 – Simão, icẽmãn õn e'em ewebe. Jaypan'isum ekpiwat ma jekuku'uk eġuy. Esay muõm puje, ekupinap taġ acã jekuku'uk eġuy. Aypa bima bit ecejebaepacũġ warara'acat pe ebamũn ãm correntebum. Warara'acat jedujowat edaobu'unap taġ – io'e Jesus.

19-24 Imẽn Jesus apẽn Pedro je'ũ iam o'ġukũyjo. Apẽn Pedro Deus dipap ġubapukpuk iam tak o'ġukũyjo.

– Obikuyap taġ cuy ejeku – io'e Jesus Pedro be.

Jekorepẽn puje Pedro Jesus emumukukpinput o'jojojo. Cemumukukpinput doze beayũ'in osunuy. Pedro nomuju o'e.

– Kariwa – io'e. – Apẽn je'bapuk ġuyjom ġobeku? – io'e Simão Pedro Jesus emumukukpinat co buje.

– “Apẽn je'bapuk ġobeku ġuyjom,” i'ũmġu juy ece owebe – io'e. – “Õn tu wekariwa bikuyap taġ jekukum?” i acã ece ewebe ma – io'e Jesus. – Obikuy bima bit kuka adi teku oe'ũ ġu – io'e. – Obikuy bima, ijoce mabuk teku kuka adi osunuy waram wajẽmap com – io'e. – Imẽn obikuy bima, ak'adit ma'ġu kuka eġuy iboap kay – io'e Jesus.

Imẽnēju itabucayũ o'jekawẽn cĩcã jeweweju. Tũybe je'ũ ġu iãn o'e ip. Imẽnpit:

– Teku je'ũ ġu – i'ũmġu o'e Jesus. – Obikuy bima kuka adi teku ijoce mabuk jeenuy waram wajẽmap com – i juk o'e Jesus.

Jesus eju oekukuiat ma apẽn Jesus cuk adi o'e'e iap o'ġuwẽn ocewebe—Jesus xe ikukpinat. Jesus tẽġ ma osunuy doze beayũ eju jekõnkõn pima Jesus e'ũ awap.

– Kariwa, abu oce'in je'ũm ekay itakomaayũ be? – i juk o'e ce'ũ awap. Ixe ma Jesus o'e'eiap o'ġuwẽn ocewebe. Wuyetaybit ixe icẽmãn e'em iam. Ixe ekawẽn mubarararaġ õn ijudup pe—cartadup pe.

25 Ade jĩjã ma osunuy Jesus e'eap. Soat ġu ixe e'eap o'ġubararak cemudupmubararak-tup pe—ijudup pe. Soat pit ixe o'e'e iap mubarararaġ pima, apoce dak kuka atupmõġ? Tup ade jĩjã ma kuka o'e ibiatup. O'e ġu kuka ipi daġ wuywebe ibiatup mõġ ãm. Imẽn kuka o'e wuyxe.

Ibũrũ ma.

JESUS CRISTO EMUMUJUYŪ E'EAP EKAWĒN

¹ Teófilo, kuy bima livrodup otupmubararak ewebeaptum. Apĕn ijodi bima Jesus cuk adi o'gutaybitbiniaptup otupmubararak, apĕn ixē juk adi o'e'eiaptup tak. Soat iboap o'gubararak kuyatup pe ewebeaptup pe.

² Kabi kay jeu awap Jesus doze be o'taē a'gokatkayū. O'taē jewēju itaybin'ibiyūm. Taē'ibiyū o'gutaybin Deus biōgbuk a'ōbi jeu awap. ³ 40 kabia ijodi oeku waram jetait puje. Ade em o'jebapukpuk jewēju etaybitbinayū kay. Itaybit cīcā ip o'e Jesus waram o'jetait iam, ade em ixē o'jojojo buye.

— Deus soat kukukan je'e — io'e ixē cebe ip.

⁴ Awerom pima Jesus o'jekawĕn ġuto ceweju ip.

— Epewatwat ġu juy Jerusalém ka bewi — Jesus o'e. — Ijop ka ma epesop. Ibiōgbuk xipacat ajĕmap pit cuy epejowiwi. Webay ixē ġudot eykay apĕn eywebe juk adi ocece iap taġ — io'e. ⁵ — Kuy bima João ijodiat mubatisasan osunuy idibi be — io'e cebe ip.

— Gaxīn ma bit Deus biōgbuk jajĕm eykay. Ibiōgbuk xipacat jeōm eywebe — io'e Jesus. Jesus imĕn o'jekawĕn jewēju etaybitbinayū eju.

⁶ Waram Jesus emumujuyū o'je'awero ip. O'jekawĕn ip Jesus eju.

— Kariwa — io'e ip. — Gasū du ocebadipyū'in ecejomuy ocekukukan—Judeuyū kukukan? — io'e ip.

⁷ — Eytaybicap ġu iboam — io'e Jesus. — Webay acā itaybit. Ixē ja'ōbi ixeyū'in eykukukan iap kabia o'ġuweġūn. ⁸ Imĕnpit eywebe Ibiōgbuk xipacat ōm puje, Deus a'ōbacaap kuġ epekuku. Eya'ōcam omuwĕnuwĕn epekuku soat kaka daġ. Omuwĕnuwĕn epekuku Jerusalém ka watwat pe, Judéia eipi watwat pe dak, Samaria eipi watwat pe dak, wūyatka watwat pe dak — io'e.

⁹ Iboap muwĕn puje, Deus Jesus o'tujowat jewekay. Ceweju etaybitbinayū etabutpe o'tujowat. Aġ ip o'e cekay. Ceuap o'jojojo ip. Pa'ūm. O'jepa'ūm kabikerereat pe Jesus. Iba'arĕm o'e.

¹⁰ Kabi kay apūn pima a'gokatkayū oajĕm Jesus eju oekuku'iaiyū kay—xepxepayū—cesayrucayū.

¹¹ — Tapupuyū — io'e ip. — Apĕnpuye dak eyju jeapūnapūn kabi kay? — io'e ip Jesus emumujuyū be—Galiléia eipi bewiaiyū be. — Deus Jesus o'tujowat eyxewi. O'ġuyu kabi kay. Ceuap epejojojo. Jeuap puxim waram je'pit — io'e a'gokatkayū.

¹² Jesus emumujuyū o'jepit Jerusalém ka kay. O'jĕm ip co'a bewi—Oliveira dip'a bewi. Oliveira dip'a Jerusalém ka tĕġ ma o'yanuy—pūġ kilometro ma. ¹³ O'jeawero ip uk'a be—umat'abi be—Jerusalém ka be—kuy bima osodop ip iat'a be. Ibūrū ma ibutet osodop ip; Pedro i, João i, Tiago i, André i, Filipe i, Tomé i, Bartolomeu i, Mateus i, wara'at Tiago i, Simão i, Judas i. Tiago Alfeu ipot osunuy. Judas Tiago ipot osunuy. Simão jeipi kay jġjāat osunuy. Ibūrū ma awerom ip osodop umat'abi be. ¹⁴ Pūġ taġ ma ip jewaġuyġuy osodop. Soat em je'aweroro'uk osodop ip Deus eju kawĕn ām. Aoyū dak je'aweroro'uk ip osodop ceweju ip. Maria cexe ip osunuy—Jesus xi. Jesus kitpitpiyū dak je'aweroro'uk ip osodop ceweju ip.

¹⁵ Awerom pima, Pedro o'āy itabucayū xewi. Ade jġjā ip osodop Jesus kay itabucayū. 120 osodop ip. Pedro o'jekawĕn ceweju ip.

¹⁶ — Okitpitpiyū, eya'ōpicūġcūġ cuy epesop wa'ō kay — io'e. — Kuyje Davi apĕn Judas kuka o'e iap o'ġuwĕn Deus biōgbuk a'ōbi. Ixē Davi ekawĕn ibararak opop Deus ekawĕn tup pe. Ixē Judas Jesus pu ojuyayū o'tujowat cekay. Gasū o'jebapuk ibiat tup ekawĕn taġ—kuyatup ekawĕn taġ — Pedro o'e. ¹⁷ — Jesus ixē Judas o'taē kapik am ceweju — io'e. — Oceweju juk adi oekuku. ¹⁸ Imĕnpit ixē Judas Jesus o'ġūm itakomaayū be. Dinheiro

o'jat Jesus ũmap teim — io'e Pedro. — Ipi o'jat ixem dinheiom. Igo eipi be o'jewağobua. Yabitorom o'at. O'je'ukedeğ. O'tŭnpujēm ijebit pewi. Oe'ũ — io'e Pedro cebe ip. ¹⁹ — Soat Jerusalém ka watwat ce'ũap awēğ o'yawēğtobuxik ip. Imēnpuye ibo eipi butet Aceldama i o'subuteta ip ja'ōm. (Aceldama ağokatkat toy o'toyjēmiap ka iape wuya'ōm). ²⁰ Imēn e'em Salmo dup:

Tuk'a juy yabibuğ, i. Ka'ũma ma juy je'e ya be, i.
Wara'at tup imēn e'em:

Wara'at cuy jeenuy tŭyap pe kapik am ixedeğ, i — io'e Pedro.

²¹⁻²² Imēnpuye wara'at'in cuy ataē oceweju ceku am ixedeğ tieğ. Wara'at'in cuy ataē wuykukukat Jesus waram o'jetait iap muwēn ãm soat pe — io'e. — Jesus ocexe bima oceweju juk adi oekuku'iaiyũ'in cuy ataē — io'e. — João'ũm imubatisasan pima oceweju juk adi oekuku'iaiyũ'in cuy ataē—Deus Jesus muyu buje kabi kay oceweju oekuku'iaiyũ'in — io'e.

— Ibiat cuy ataē — io'e ip.

²³ — José juy ataē — io'e pŭğpŭğayũ.

— Barsabás cuy ataē—cŭğ cŭcãat — io'e warara'acayũ Pedro be.

— Matias cuy ataē — io'e ip warara'acayũ bit.

²⁴ Gebuje o'jekawēn ip Deus eju.

— Bay — io'e ip. — Etaybit apēn oceju jewağuyğuy iam. ²⁵ Judas'ũm oibu'un oceweju jeku am — io'e ip. — Oibu'un ekpot eju am. Jekapikap o'suiwat jejuap ka kay jeju am — io'e ip. — Abu ğu xe'e ocetaē oceweju jeku am Judas'ũm tieğ? Barsabás tu ocetaē? Matias ğu xe'e? — io'e ip Deus pe.

Imēn o'jekawēn ip Deus eju.

²⁶ Gebuje yabararukat'a o'yaxik ip pŭğ'in ip taē ãm. Imēn itaybit ip o'e abu Deus o'taē iam. Imēn Matias o'taē ip jeweju ip jeku am Judas'ũm tieğ. Ixe Matias onze beayũ eju oekuku ğebuje bit.

2

¹ Deus biōğbuk o'kop Jesus eju etaybitbinayũ kay. Pentecostes bima o'kop. Pentecostes i kabia butet osodop. Pentecostes ajēm puje pŭğ pe ma ip osodop awerom itabucayũ—Jesus eju etaybitbinayũ dak—doze beayũ. Judeuyũ petata'uk osodop ip Pentecostes kabia be. ² Deus biōğbuk imēn o'kop cekay ip. Kabi bewiata'ō o'ya'ŭjojo ip. Kabidoxixi a'ō buxim o'e kabi bewiat'a'ō. Kaxixixik'i osodop ip uk'a be. Soat ip o'ya'ŭjojo. ³ Daxae jo'iat o'jebapuk cekay ip. Daxae jo'iat o'kop ceparakpe ip—soat parakpe. Soat pe o'sueabik cebe ip. ⁴ Deus biōğbuk imēn o'om soat pe cebe ip.

Gebuje itabucayũ warara'acat'a'ōm ma o'jekawēn. Deus biōğbuk a'ōbi o'jekawēn ip warara'acat a'ōm. ⁵ Ade powatwat Jerusalém ka be osodop ip—soat kaka dağwiayũ. Judeuyũ etabucap puxim itabut ip osodop Deus kay.

⁶ Ixeyũ a'ōm ekawēn co buje, soat ip o'ju cekay ip ya'ŭjom powatwat. Yağuy'ũm ip o'e itabucayũ soat a'ōm kawēnwēn puye. Soat ip ja'ō ma o'ya'ŭjojo. ⁷ Imēnpuye yağuy'ũm ip o'e.

— Eya'ōpicŭğcŭğ cuy epesop — io'e ip. — Soat ijoyũ Galiléia eipi watwat ma — io'e ip. — Imēnpit ja'ōm ğu kawēnwēn ip—wuya'ōm acã — io'e ip jewewebe. ⁸ — Apēntak soat wuyju wuya'ŭjom—bekin pima wuyju kawēnwēnap a'ŭjom? — io'e ip. — Wuya'ōm ma ip kawēnwēn! — io'e ip jewewebe. ⁹ — Pártia eipi bewi ajot peta be, Média eipi bewi dak, Elão eipi bewi dak — io'e ip. — Mesopotâmia eipi bewi dak ajot, Judéia eipi bewi dak, Capadócia eipi bewi dak, Ponto eipi bewi dak, Ásia eipi bewi dak, ¹⁰ Frígia eipi bewi dak, Panfília eipi bewi dak, Egito eipi bewi dak, Líbia eipi bewi dak, Cirene ka bewi dak, Roma ka bewi dak — io'e ip. ¹¹ — Pŭğpŭğ wuy'in Judeuyũ ma. Warara'acayũ ka'ũma. Ixeyũ etabucap co'i wuyju dak wuyetabut Deus kay — io'e ip. — Creta eipi bewi dak ajot, Arábia eipi bewi

dak. “Deus soat podi ma ya'ōbaca,” i'e'em ip itabucayū wuywebe. “Soat podi ma xipat ixe,” i'e'em ip wuywebe. Wuya'ōm ma kawēnwēn ip — io'e ip jewewebe.

¹² Imēn o'e ip yağuy'ūm puye. Yağuybabi'ūm'ūm o'e ip.

— Apēnpuye wuya'ōm ip kawēnwēn? Ajom Deus wuymukūyjo ojuy? — io'e pūğpūğ ce'in ip.

¹³ — Ika'o'o ip — io'e ip napa ma warara'acayū bit Jesus eju etaybitbinayū waywayway am.

¹⁴ Kirik'āy. Pedro o'āy jekawen am je'awero'ibiyū be. O'āy onze beayū eju. O'jekawēn ya'ōberen adeayū be.

— Tapupuyū Judeuyū, Jerusalém ka wat, eya'ōpicūğcūğ cuy epesop wa'ō kay — io'e Pedro. ¹⁵ — Oceka'o'o ğu. Tūybe ip ika'o'o iān eyju e'em. Kaxicuğ mabuk 9 horas acā. Kabiam pit oceju uva'abidi kōnkōn ğu. Ōn jeymukūyjo apēnpuye oceju eya'ōm ma kawēnwēn iam — io'e.

¹⁶ — Apēn Joel juk adi o'e'e iap tağ oceju eya'ōm kawēnwēn ğasū. Soat a'ōm kawēnwēn. Imēn e'em Joel emudupmubararaktup—Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat emudupmubararaktup:

¹⁷ “Ipi'ūm awap obiōğbuk oğuju eykay,” i'e'em Deus, io'e Joel. “Soat pe oğūōm,” i'e'em, io'e. “Enaxeğebitbit wekawēn ğuwēn,” i'e'em, io'e. “Ağokat kayū oğuyxeyxey wekawēn,” i'e'em, io'e. “Aypapayū dak oğuyxeyxey,” i'e'em, io'e. ¹⁸ “Obiōğbuk oğuju obuywatwat'ukayū kay—ağokat kayū kay, aoyū kay dak,” i'e'em Deus, io'e Joel. “Imēnpuye wekawēn ğuwēn ip,” i'e'em, io'e. ¹⁹ “I'e ba'oreat oğubapuk kabi be. Oğubapuk ipi juayū ağuy mubabi'ūm ām,” i'e'em, io'e. “Soat podi ma wa'ōbaca iap oğubapuk adeayū be,” i'e'em, io'e. “Doy jedoyebapuk. Daxa dak je'bapuk. Daxidiğ tak jediğebapuk,” i'e'em, io'e. ²⁰ Kaxiepiat kabiok je'e. Kaxi ipakpuk je'e doy-buxim. Imēn je'bapuk wuykukukat ajēm awap, io'e Joel. Ixe ajēmap kabia idip cīcā je'e. Yajēm puje ixe soat kukukan je'e—ipi juacayū kukukan, io'e Joel.

²¹ “Kariwa, odaxijom cuy ece” i'e'e'ukat ma Deus idaxijo, io'e Joel — io'e Pedro.

— Imēn Joel o'e Deus a'ōbi — Pedro o'e.

²² — Israel naxeğebitbit — io'e. — Eya'ōpicūğcūğ cuy wekawēn kay — io'e. — Jesus cuy oğuwēn eywebe—Nazaré ka bewiat. Ixe Jesus Deus a'ōbi wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuğ oeku. Wuymucoatcoanap mubapukpuğ oeku. Deus a'ōbacaap mubapukpuğ oeku. Eyetaybit iboam eteyabutpe ixe oeku buye — io'e Pedro adeayū be.

²³ — Ikērēat mujurūğrūğ'ukayū Jesus o'jat. O'jat ip apēn Deus ibikuy osunuy iap tağ. Eyju ma ikērēat mujurūğrūğ'ukayū be Jesus epesubamupayaat korosa be ce'ū ām—Judeuyū kukukayū be. ²⁴ Deus pit Jesus o'ğutait waram. Ce'ū buje Jesus o'ğuyu ce'ūap pewi ibun topap puxim — io'e.

²⁵ — Deus a'ōbi Davi Jesus o'ğuwēn wuydobuyū'ūm'ūm pe kuyje — io'e.

— Imēn Davi o'e:

Okukukat, oparara ğu, soat em ēn ağ okay ibuye, soat em ēn obuywatwan ibuye dak, i.

²⁶ Ocokcok cīcā ma ōn e'em, io'e. Soat em “Deus, ēn xipat cīcā oxe” i ōn e'em, i. Wetaybit soat em exe oğuy iam, i. We'ū buje dak a'ğuy oğuy ewiwim, i. ²⁷ Okukukat, obiōğbuk esuiwat ğu ce'ū'ūayū dopap pe, i. Wetabut cīcā iboap kay, i. Ēn ojebit iwan ğu ierepap puxim, ōn xipat exe buye—ōn ekpot puye dak, i. ²⁸ Okukukat, waram adi ēn omutait, i. Ēn ma'ğuy omukūyjo soat em wetabēğ oğuy exe iam, i. Omucokcokcoğ ece'e soat em exe oğuy buye, io'e—o'e Davi Deus a'ōbi — io'e Pedro.

²⁹ — Tapupuyū, ibapuç ma juy Davi oğuwēn eywebe — io'e Pedro jebadipyū be. — Kuyje ma wuy'ajore'ūm oe'ū—ya'ōbuyxiat'ūm oe'ū. O'jomōğ ip witabikūy be. Gasū dak puk ixe'ūm mōğapkūy omuy ma. ³⁰ Ixe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat osunuy. “Enaxeğebit wemunaēm je'e,” io'e Deus cebe. “Wemunaē soat kukukan je'e—Israel eipi watwat kukukan,” io'e Deus cebe. Soat em Davi iboap ekawēn kay ğebum osunuy. ³¹ Itaybit

osunuy Deus jemunaë ġutait ce'ūap tomukadi iam. Imēn Cristo mutaicap o'ġuwēn imutait awap. Imēn o'e:

Deus jemunaë biōġbuk o'suiwat ġu ce'ū'ūayū dopap pe, i. Ijebit oierrep ġu, i — io'e Pedro.

³² — Deus ixē Jesus waram o'ġutait ce'ūap tomukadi — io'e Pedro. — Waram cetait puje ocejojojo. Imēnpuyē oceju iboap muwēnuwēn eywebe — io'e Pedro. ³³ — Deus Jesus o'ġuyu kabi kay—jenuyap kay. Deus xe Jesus omuy ġasū. Soat kukukan Deus eju. Deus co'i ya'ōbaca. “Obiōġbuk oġuōm itabucayū be,” io'e Deus Jesus pe. ġasū Jesus Ibiōġbuk xipacat o'ġudot ijodī apēn Deus cuk adi o'e'e iap taġ — io'e Pedro. — Ixē a'ōbi oceju eya'ōm ma kawēnwēn. Imēnpuyē eyju eya'ījojom ġasū — io'e Pedro.

³⁴ — Davi'ūm jebit ġu o'jeu kabi kay ce'ū buje. Imēnpuyē Davi o'e:

“Oxe juy eġuy,” io'e Deus wuykukukat pe, i. ³⁵ “ġasū bit ekay itakomaayū a'ōbacaap oġu'ūm,” io'e, i. “Kūyjobin jedop ip a'ō kay,” io'e Deus, io'e Davi ajore wuydobuyū'ūm'ūm pe — io'e Pedro.

— Davi o'jewemuwēn ġu—Jesus acā o'ġuwēnuwēn — io'e Pedro.

³⁶ — Wa'ō kay bit cuy eya'ōpicūġcūġ epesop — io'e. — Eyju ma ocejukukat Jesus epesubamupayaat korosa be ce'ū ām, Israel naxeġebitbit ma'ġu eyju. Deus pit ixē o'jomuy wuykukukan. Deus ixē o'taē soat taxijo am—wuydaxijo am. Icēmān ōn e'em eywebe — io'e Pedro.

³⁷ Iboap co buje iġuycūġcūġ cīcā ip o'e.

— Tapupuyū, apēn oce'e ġasū? — io'e ip Pedroyū be—Jesus emumujuyū be.

³⁸ — Eyġuycūġcūġ cuy epe'e ikērēat kuġ puyē — io'e. — Ikērēat mujurūġrūġap cuy epeyepere — io'e Pedro. — Jewemubatisasaan cuy epesop “ġasu bit Jesus Cristo ebekitkiyū oceju” i'e am soat pe — io'e. — Imēn cuy epe'e Deus pe ikērēat'uk am eywebewi. Imēn ey'e buje Ibiōġbuk xipacat jeōm eywebe—Deus emumudot — io'e. ³⁹ — “Obiōġbuk muōm pin ōn eywebe,” io'e wuykukukat Deus kuy bima — io'e. — “Obiōġbuk oġuōm eywebe, eybekitkiyū be dak, eybadip'ūmayū be dak—soat wemunomuwayū be,” io'e Deus — io'e Pedro.

⁴⁰ Pedro imēn ip o'yawēwē.

— ġasūacat ikērēat mujurūġrūġ cīcā — io'e. — Imēnpuyē Deus xe ġu ip jeedop ce'ū buje. Eyju bit ixeyū ekukuap puxim ġu juy epeku — io'e. — Wūy ġu juy epesop Deus wi eye'ū buje — io'e Pedro. Imēn Pedro ip o'yawēwē.

⁴¹ Imēneju adeayū itabut o'e Jesus kay, Pedro Jesus o'ġuwēn puyē. Tak ġu ip oitabun—3000 beayū. O'jewemubatisaan ip. Jesus a'ōkayayū eju ip oekuku ġebujē bit. ⁴² Itabun'isuayū mutaybitbin'uk ip osodop Jesus a'ōkayayū. Jewemukūyjojo'uk ip osodop. Jeburerexi osodop ip itabucayū. Jeweweju ip jekōnkōn'uk osodop. Jekawēnwēn'uk ip osodop Deus eju. Pāo'a o'o'uk osodop ip Jesus e'ūap kay ġebum am.

⁴³ Jesus emumujuyū Deus a'ōbacaap mubapukpuġ oekukuku soat etabut pe. Wuymu-coatcoanap mubapukpuġ ip oekukuku. Imēnpuyē adeayū itabēġbēġ o'e ip ijojom — Deus acā ya'ōbaca — i'e'em.

⁴⁴ Soat jeburerexi ip osodop Jesus kay itabucayū. Jebubut mu'ē'ē'uk osodop ip jewewebe. ⁴⁵ Ka'ūma ma tacup o'e jebure be. Jebubut taidada'uk ip osodop dinheiro bu am, jeipi dak. Ixē dinheiro ūmūm'uk ip osodop tadaybocayū be—ibubut'ūmayū be. ⁴⁶ Soat kabia Deus eju kawēnwēnap'a be je'aweroro'uk ip osodop—yaboġat'a be. Jeweweju ip jekōnkōn'uk osodop jeduk'a be. Awerom jekōnkōn'uk ip osodop jebureyū eju. Imēneju icokcok cīcā ip osodop. Ka'ūma ma jewexe ya'ōca osunuy. Jewekay ġu ġebum osodop ip—jebure kay acā.

⁴⁷ — Ēn xipat cīcā ocewebe — i'e'e'uk ip osodop Deus pe. Soat itabut'ūmayū xe cūġ ma ip oekukuku.

Soat kabia Deus warara'acayũ o'gʻutabun Jesus kay. Ixeyũ dak wara'acayũ itabucayũ burem o'e.

3

¹ Pedro o'ju Deus eju kawēnwēnap'a be—yaboğat'a be. João eju o'ju. Katpujesu ip o'ju. Ixe ehora bima Judeuyũ kawēnwēn'uk ip osodop Deus eju iğo'a be. ² Ağokatkat iboce osunuy—taojereat. Jekap'isum piap ma taojere osunuy. Soat kabia ibureyũ tujowatwat'uk ip osodop iğo'a exĩntabi be. Xĩntabi butet Idipat i osunuy. Xĩntabi be taojereat dinheiro ojuyjuy'uk osunuy iğo'a be òmòmāyũ be. ³ Ixe taojereat Pedroyũ o'jojojo. Iğo'a be òm pima o'jojojo ip.

— Dinheiro'in — io'e cebe ip.

⁴ Pedroyũ o'jeak cĩcã cekay.

— Ak'i juy ece ocekap — Pedro o'e.

⁵ Taojereat o'jeak cĩcã cekay ip. Tũybe dinheiro ùm ip owebe iãn o'e.

⁶ Pedro o'jekawēn cebe.

— Dinheiro kuğ ğu òn — io'e. — Okukukat pit ja'òbacaap ùmùm owebe. Ixe a'òbi jemu'ada òn. Edaodip ece'e Jesus a'òbi—Nazaré ka bewiat a'òbi. E'āy — io'e Pedro.

⁷ Gebuje Pedro taojereat pu o'subuijik iba'at kadi. O'ğ'u'āy. Dao ma ikağobidip o'e. Sui dak suidip o'e. ⁸ Ixe taojere osunuy'ibit o'jeoro. Iccokcok o'e jedaodip puye. O'jexĩğxĩğ. Oòm Deus eju kawēnwēnap'a be Pedroyũ eju. O'jecũğcũğ iğo'a be. Jejorojorom o'e jecokcokap pibun.

— Ēn xipat cĩcã — i'e'em Deus pe o'jejore. — Odaomudim ěn — i'e'em.

⁹ Soat iğo'a beayũ taojere tũibit o'jojojo ip cũğcũğ pima. Deus pe “Ēn xipat cĩcã” i'e'em pima, o'jojojo ip. O'jekawēn ip jewewebe.

¹⁰ — Ixe bit mo a'ğ'u taojere osunuy — io'e ip. — Ixe bit xik'i mo a'ğ'u nuynuy ijop'a exĩntabi be—Idipat pe. Ixe bit mo a'ğ'u dinheiro ojuyjuy'uk osunuy — io'e ip. — Apēnpuye dak ixe xipat o'jexĩğxĩğ? — io'e ip.

Taojere tũibit mu'adaap tobuxik puje itabēğbēğ o'e ip ijojom. Taojere tũibit ibu'u jĩjã o'e Pedroyũ nomu eperem.

¹¹ Soat iğo'a beayũ dak o'jedau ebapũğayũ kay—Pedroyũ kay, taojere tũibit kay dak.

— Ak'! — io'e ip. — Pedroyũ taojereat o'taomudim — io'e ip jewewebe.

Pedroyũ Deus eju kawēnwēnap'a ekorara be osodop ip—yaboğat'a ekorara be. Ixe korara butet Salomão ekorara i osunuy.

¹² Adeayũ jo buje, Pedro o'jekawēn cebe ip, Israel naxeğebitbiyũ be.

— Tapupuyũ, wekawēn kay eya'òpicũğcũğ cuy epesop — io'e. — Apēnpuye eyju dak eye-tabēğbēğ ocejojom? “Ite ağokatkat taojereat o'taomudim ya'òbaca jĩjã buye, cũğ ma Deus xe buye,” i te'e ma eyju e'em. Oca'òbi ğu o'je'ada—Jesus a'òbi acã — io'e. ¹³ — Ixe Jesus soat em ma kũyjobit Deus a'ò kay. “Ka'ũmğ'u ixe jo'iat xipacat” i'e'em Deus Jesus muwēnuwēn. Wuyetabut ixe Deus kay. Wuy'ajojoyũ'ũm'ũm tak itabut osodop ip cekay—Abraão'ũm, Isaque'ũm tak, Jacó'ũm tak. Eyju ma a'ğ'u ixe Jesus epeğũm cekay itakomaayũ be yaoka am. Pilatos ma o'e “Jesus oyaoka ğu òn pit,” i. “Imujēm òn eywebe yaokaap puxim,” io'e. Eyju bit “Ixe juy eğujēm ğu,” i mo a'ğ'u epe'e iecuğap pe—Pilatos pe. “Xipat ğu teku,” i mo a'ğ'u epe'e cebe. Jesus mo a'ğ'u epejomuymuy jĩjã. ¹⁴ Ixe Jesus Deus bikuyap tağ acã oekukuku. Ikērēat kuğ ğu osunuy Deus xe. Eyxe bit ikērēat kuğ. “Ixe juy eyaokaat,” i mo a'ğ'u epe'e Pilatos pe. Wara'acat o'yaoka'iat mujēm ojuy epesop daomũnmũnap'a bewi.

¹⁵ Wuymutaicit'ukat pit mo a'ğ'u epeyaokaat—wuymuisusun'ukat. Deus pit ixe o'ğutait waram. Jesus ocejojomo waram cetait puje. Imēnpuye oceju waram cetait muwēnuwēn eywebe. ¹⁶ Ite taojere osunuyiat cocom eyju. Eyetaybit cĩcã ixem. Jesus a'òbi oceju ocetaomudim. Soat etabutpe ocetaomudim Jesus kay ocetabut puye — io'e.

17 — Obadipyũ, wa'õ kay eya'õpicũgũcũg cuy epesop — io'e. — Eyju mo a'gu Jesus epeyaokaat eyetaybit'ũm puye. Wuyeipi kukukayũ dak itaybit gu osodop ip. Eyju mo a'gu eyetaybit gu ikêrê jĩã Jesus aokaam iam. Wetaybit iboam. 18 Imênpit kuyje “Deus emunaẽ juy ipiat supi'ajo,” io'e'e'e Deus ekawên muwênuwên'ukayũ. Imên cuk adi o'e ip Deus a'õbi itaybit gu ma'gu ip — io'e. — Gasu bit kuy Jesus ipiat o'supi'ajo apên cuk adi o'e'e ip iap tağ. 19 Gasũ bit eyguycũgũcũg cuy epesop ikêrêat kuğ puye. Ikêrêat mujurũgrũğap cuy epeyepere Deus pe ikêrêat uk am eywebewi — Pedro o'e. — Eywebe ikêrêat mujurũgrũğap epere buje, Deus ikêrêat ju'uk eywebewi. Ixe jeydaxijo. 20 Wuybipuruk'ũmap puxim eycokcoğ epesop Deus pe eydaxijo buje. Guyjom Deus waram Jesus ğudot ijodi—jemunaẽ ğudot—wuydaxijojo'ukat ğudot. 21 “Deus soat ğuisun,” i juk adi o'e'e Deus ekawên muwênuwên'ukayũ kuyje—ikêrêat kuğ'ũmayũ. Deus soat ğuisun. Imuisun'ũm pima Jesus kabi be mabuk jeenuy — io'e. 22 — Kuyje Moisés imên o'e:

Deus wuybadipyũ'in ğuju eykay, i. Ixe Deus ekawên ğuwên eywebe, i. Omudocap puxim ixe ağokatkat ğudot, i. Eya'õpicũgũcũg cuy epesop soat cekawên kay, i. Ixe a'õ dağ cuy epeku, i. 23 Deus ipiat'supi'ajoat ixe a'õkay'ũmayũ be, i. Deus ebekitkiyũ wi wũy ma jeedop ip ce'ũ buje, i.

Imên Moisés o'jekawên kuyje — Pedro o'e. 24 — “Deus emunaẽ omuyku—ocebodi ma ya'õbuyxiat,” i juk adi o'e'e ip soat Deus ekawên muwênuwên'ukayũ. Samuel imên o'e'e tomujuayũ dak. 25 Deus o'e Abraão be “Xipacat oğũm soat ipi juacat pe, enaxeğebitbit cũğ ma oxe buye,” i. Deus imên jekawên o'ğuwên eydobuyũ'ũm'ũm pe a'ğũ—eywebe dak. Deus je'e eywebe apên cuk adi o'e'e jekawên muwênuwên'ukayũ be iap tağ — io'e. 26 — Gebuje Deus jekpot o'ğudot eykay—ja'õ kay kũyjobicat o'ğudot. Ibikuy osunuy eywebe ikêrêat mujurũgrũğap epere am. Ibikuy osunuy xipacat ũm aũ eywebe. Imêneju jekpot o'ğudot eykay — io'e.

Pedro imên Israel naxeğebitbit o'ğukũyjo.

4

1 Deus eju kawênwênap'a beayũ mukũyjojom pima, Judeuyũ epaĩyũ oajêm Pedroyũ kay. Iğo'a wiwi'ukayũ kukat tak oajêm cekay ip, Saduceuyũ dak. 2 Pedroyũ kawênwên mabuk o'e iğo'a beayũ be.

— Wuye'ũ buje waram acejetait Jesus waram o'jetait je'ũap tomukadi buye — io'e ip cebe ip.

Itakoma ip o'e Pedroyũ kay iboam iğo'a beayũ mukũyjojom puye. 3 Imênpuye o'jat ip. Daomũnmũnap'a be ip o'ğũm. Ixe exima be jeperem ojuy ip daomũnmũnap'a be, kuy katpuje jĩã buye. 4 Cekawên cocoayũ dak itabut o'e ip Jesus kay. Ade jĩã ip itabut o'e. 5000 be ağokatkayũ oitabun.

5 Kuyaje o'je'awero ip Jerusalém ka be ya'õbuyxiayũ, Judeuyũ kukukayũ, Moisés ekawên imutaybitbin'ukayũ dak. Jewawêwê'ukayũ yoboğayũ ip osodop. 6 Ana tak oajêm. Ixe Judeuyũ epaĩyũ kukukat osunuy. Caifás tak oajêm, Alexandre dak, João dak. Warara'acayũ dak oajêm paĩyũ kukukat badipyũ. Soat ip o'je'awero. 7 Pedroyũ o'tojocat ip jewekay.

— Abu-a'õbi taojere tũibit epeğu'ada? — io'e ip Pedroyũ be. — Abu-a'õbacaam epeğu'ada? — io'e ip cebe ip.

8 Gebuje Pedro o'jede jewawêwê'ukayũ yoboğayũ be. Deus biõğbuk cebe jĩã osunuy. Imênpuye ya'õbacam o'jede cebe ip—Judeuyũ kukukayũ be.

9 — Tapupuyũ — io'e. — “Abu-a'õbi taojere tũibit epeğu'ada?” i eyju e'em ocewebe, “Apêntak ixe epeğu'ada?” i dak — io'e. 10 — Eyetaybin cuy epesop Jesus Cristo a'õbi o'je'ada iam—Nazaré ka bewiat o'je'ada iam. Ixe xipat omuy eyetabutpe ğasũ, Jesus Cristo a'õbi o'je'ada buye. Eyju ma juk ixe Jesus epesubamupayaat korosa be ce'ũ aũ.

Deus pit ixe o'gutait waram. O'guyu ce'ũ'ũayũ dopap pewi. Jesus a'õbi ma ite taojere tũibit xipat cũg'i ijoce gãsũ. ¹¹ Imẽn e'em Deus ekawëntup pe:

Uk'a muymuy'ukayũ ite'a kay gu osodop ip—wita'a kay gu, i. Ite'a bit uk'a muycemap'am o'e, i.

Jesus muwẽnuwẽn igodup — io'e Pedro. — Uk'a muymuy'ukayũ ite'a kay'ũmap puxim eyju dak Jesus kay gu — io'e. ¹² — Deus Jesus acã o'gudot wuydaxijo am. Ka'ũmgu wara'at wuydaxijojo'ukat soat kaka dağ—Jesus acã — Pedro o'e.

Pedro imẽn Judeuyũ kukukayũ o'gukũyojo—jewawẽwẽ'ukayũ yoboğayũ. ¹³ Ja'õca o'jede ip Pedroyũ. Iparara gu ip o'e Judeuyũ kukukayũ buxim. Ya'õca o'e ip. Imẽnpuye Judeuyũ kukayũ itabẽğbẽğ o'e ip ijojom.

— Apẽn tak iteyũ oitaybitbin? — io'e ip. — Itaybit gu ip apẽn Deus ekawëntup e'em iam. Ya'õbuyxi gu ip. Apẽnpuye dak iteyũ xepxepayũ iparara gu wuybuxim? — io'e ip. Itaybit o'e ip Jesus eju oekuku ip iam.

¹⁴ Iměntak taojere tũibit ceparakpe ip cũg'i osunuy. Iměnpuye Pedroyũ imuymuy ba'ore o'e ip cebe. ¹⁵ Pedroyũ o'gujẽm ip jexewi.

— Epejẽm cuy ijocewi gãsũ bit — io'e ip Pedroyũ be. Imujẽm puje ip o'jewawẽ ip jeweweju.

¹⁶ — Apěntak ace'e iteyũ ağokatkayũ be? — io'e ip jewewebe. — Icěmãn wuywebe i'e ba'oreat o'gubapuk ip — io'e ip. — Soat Jerusalém ka watwat itaybit taojere tũibit o'gu'ada ip iam. “O'gu'ada gu ip” i'e ba'ore wuywebe. ¹⁷ Jesus awẽğ jawẽğepõğpõğpõğ je'e soat ka dağ — io'e ip. — Apěntak ace'e yawẽğmupõğpõğ'ũm ãm? — io'e ip jewewebe. — “Jesus cuy epeğuwẽn gu warara'acat pe,” i juy ace cebe ip wuya'õpuruğ — io'e ip. — “Waram warara'acayũ be Jesus muwẽn puje, ipiat cuy ocesupi'ajoat eywebe,” i juy ace cebe ip — io'e ip jewewebe.

¹⁸ Gebuje waram Pedroyũ o'tojocat ip jewekay. Ya'õpuruğ o'jekawẽn ip ceweju ip.

— Jesus cuy epeğuwẽn gu warara'acat pe — io'e ip. — Waram cuy epeğuwẽn gu cekawẽn — io'e ip Pedroyũ be.

¹⁹ — Apěntak cedağ eyxe? — io'e Pedroyũ bit cebe ip. — Eya'õ kay du oce'e? Deus a'õ kay gu xe'e? Apẽn gu cedağ eyxe? — io'e ip. ²⁰ — Mũğ gu juy ocesop. Jesus cuy oceğuwẽn. Jesus ocejojojo ce'ũap tomukadi — io'e. — Jesus emumutaybitbinam cuk adi ocejekũyojo — io'e. — Iměnpuye cedağ gu ocewebe imuwẽn'ũm ãm warara'acat pe. Mũğ gu ocesop. Ixe juy ağuwẽn — io'e Pedroyũ.

²¹⁻²² Taojere tũibit ade koato osunuy—40 koato. Iměnpuye jewawẽwẽ'ukayũ yoboğayũ ipiat o'supi'ajoat gu Pedroyũ be.

— Ĕn xipat cĩcã — i'e'em o'e ip Deus pe adeayũ, taojere tũibit o'je'ada buye. Iměnpuye:

— Pedroyũ be ipiat'ajoan pima, kuka oitakomãn ocekey adeayũ — io'e ip jewewebe jewawẽwẽ'ukayũ yoboğayũ.

Pedroyũ bit waram o'gujẽm jexewi ip.

— Jesus cuy epeğuwẽn gu warara'acat pe — io'e ip Pedroyũ be. — Jesus muwẽn puje, ipiat cuy ocesupi'ajoat eywebe — io'e ip waram Pedroyũ be.

²³ Pedroyũ o'ju jebureyũ kay—itabucayũ kay. Apẽn cuk ya'õpuruğ paĩyũ kukukayũ o'jekawẽn cebe ip iap o'ğuwẽn cebe ip, apẽn Judeuyũ kukukayũ o'jekawẽn cebe ip iap tak.

²⁴ Iboap co buje soat Jesus a'õkayayũ o'jekawẽn ip Deus eju.

— Ocekukukat — io'e ip. — Soat muğẽat ĩn. Kabi eğugẽ, ipi dak, idibi dak, tiboğ cĩcãati dak — io'e ip. — Soat kaka dağat tak eğugẽ — io'e ip. ²⁵ — A'õkay osunuy kuyje Davi ajore — io'e ip Deus pe. — A'õmuwẽnwẽn'uk osunuy. Jekawẽnwẽn'uk osunuy Ibiõğbuk xipacat a'õbi. Ixe imẽn o'e kuyje:

Apēnpuye dak Judeu'ūmayũ itakoma jĩã o'e ip? i. Apēnpuye dak te'e ma ixex aoka ojuy ip osodop? i. ²⁶ Ipi kukukayũ o'je'awero ip soat ka kukukayũ eju—ya'õbuyxiayũ eju, i. O'je'awero ip wuykukukat Cristo aoka am—emunaẽ aoka am, i.

Imēn Davi o'e kuyje — io'e ip Deus pe. ²⁷ — Ibo dup ekawēn tağ ġasũ dak o'je'awero ip ijopka be — io'e ip. — Herodes o'je'awero Põncio Pilatos eju, Judeu'ūmayũ dak, Judeuyũ dak — io'e ip Deus pe. — O'je'awero ip ekpot aoka am—Jesus aoka am—soat tağ iisuat aoka am—a'õ kay kũyjobicat aoka am—wuydaxijo am emunaẽ aoka am — io'e ip. ²⁸ — Ixeyũ Judeu'ūmayũ itaybit ġu Moisés ekawēn. Imēnpit apēn kuyje juk adi ecece iap tağ e'em ip — io'e ip Deus pe.

²⁹ — Bay, ağ cuy eğuy ocekey — io'e ip Deus pe. — Jewawēwē'ukayũ yoboğayũ itakoma jĩã ocekey — io'e ip. — Ipiatpi'ajoat pin ip ocewebe — io'e ip. — Oceju ebekitkiyũ. Imēnpuye ocebuywan cuy eğuy — io'e ip. — Oca'õmucanucan cuy eğuy oceparara'ũm ma kawēn idipat muwēn ãm soat ka dağ — io'e ip Deus pe. ³⁰ — A'õbacaap cuy eğũm ocewebe a'õbi iwataxipiyũ mu'ada am — io'e ip. — A'õbacaap cuy eğũm ocewebe i'e ba'oreat mubapuk am soat etabutpe Jesus a'õbi—ekpot a'õbi—soat tağ iisuat a'õbi—a'õ kay kũyjobicat a'õbi — io'e ip Deus pe.

Imēn o'jekawēn ip Deus eju. ³¹ Je'aweroroap'a o'jeaexixi ceweju cekawēn epere buje. Ibiõğbuk xipacat osodot soat kay ip. Ixe Ibiõğbuk xipacat o'õm soat pe ixeyũ be. Imēnpuye ip iparara'ũm cĩcã oekuku Deus ekawēn muwēnuwēn soat itaybit'ũmayũ be.

³² Soat Jesus kay itabucayũ xipan ip o'e jewewekuğ. Ade jĩã ip osodop. Pũğ tağ ma ip jewağuyğuy osodop.

— Ijop owebeam acã — i'ũmğũ o'e ip. Tacup ġu ip osodop jewewebe. Soat ip jebubut mu'ẽ'ẽ'ẽ'uk osodop. ³³ Soat Jesus emumujuyũ “Ocekukukat Jesus waram o'jetait je'ũap tomukadi,” i'e'e'uk osodop soat pe. Deus xipacat o'ğũmğũm soat pe ixeyũ be. ³⁴ Ka'ũmğũ tadaybocat o'e ceparakpe ip ka'ũmãn ma tacup puye. Ipi kukayũ jeipi o'teida dinheiro bu am. Jeduk'a dak o'teida ip dinheiro bu am. Teiũmũm'uk ip osodop Jesus emumujuyũ be—doze beayũ be. ³⁵ Ixe dinheiro mu'ẽ'ẽ'ẽ'uk ip osodop tadaybotbocayũ be.

³⁶ Gebuje José dinheiro o'ğũm Jesus emumujuyũ be. José jeipi kuğ osunuy. Jesus emumujuyũ wara'at o'jomõğ ibuten. Wara'at ibutet Barnabé i osunuy. Barnabé wuya'õmucanucan'ukat iape. Ixe Levi badip osunuy. Tip'aroro bewiat osunuy—Chipre eipi bewiat. Ixe jeipi kuğ osunuy. ³⁷ Jeipi o'teida dinheiro bu am. José ma soat ixex edinheiro o'ğũm Jesus emumujuyũ be—Pedroyũ be.

5

¹ Ananias pit te'e ma Deus muğuykuku ojuy o'e. Ixe Jesus kay itabut osunuy. Itayxi butet Safira i osunuy. Dinheiro o'jat. Ananias jeipi o'teida ixex dinheiro bu am. ² I'in o'ğuxipan jewebeam. Itayxi itaybit o'e i'in o'ğuxipan jewebeam iam. Soat ġu jedinheiro o'tujowat Pedroyũ be iũm ãm. I'in ã o'tujowat.

— Juku — io'e Pedroyũ be. — Weipi dei. Soat tei — i napa ma o'e cebe ip.

³ Gebuje Pedro ya'õpuruğ o'jede cebe.

— Ananias — io'e. Satanás a'õ kay ģn ġasũ — io'e. — Apēnpuye Deus biõğbuk muğuykuku ojuy ģn? — io'e. — Apēnpuye eipi dei'in eğuxipan ewebeam? — io'e. ⁴ — Koap pit a'ğũ eipin ma osodop. Eipi dei'ũmũm pĩma, xipat kuka o'e. Iũmũm'ũm pĩma dak xipat kuka o'e — io'e. — Ka'ũma ma o'e ewebe “Eipi juy eteida dinheiro bu am,” i — io'e. — Apēnpuye dak ikērēat eğujurũğ? Ocemuğuykuku ojuy ġu ģn. Deus muğuykuku ojuy acã ģn — io'e Pedro. — Ocewebe ġu ģn napa e'em—Deus pe acã — io'e Pedro.

⁵ Ananias dao ma oe'ũ iboap co buje. Poğ. Imēnpuye ce'ũap awēğ tobuxikayũ iparara jĩã ip o'e Deus muğuykukuap puxim.

⁶ Ağokatkayũ oajēm yaypan'isuayũ. Ananias'ũm o'ğuekabek ip pağõm. O'tujowat ip ibocewi. O'jomõğ ip witabikũy be jebabim.

⁷ Ananias'üm kot isum Safira oajëm Pedro kay—ebapũğ ehora kap puje—Ananias'üm tayxibuk. Itaybit ğu mabuk osunuy jektop'üm oe'ũ iam.

⁸ – Bũrũnmaku du eipi dei osodop? – Pedro o'e Safira be. – Ektop o'e iat tei jo'i ma du ijop? – io'e.

– Hm hm. Ibo jo'in ma ipi dei – io'e napa ma Safira.

⁹ – Apẽnpuye dak mo a'ġu ikẽrẽat epeġujurũğ? – Pedro o'e. – Apẽnpuye dak eyju te'e ma mo a'ġu Deus biõğbuk muġuykuku ojuy? Imẽn mo a'ġu epeyewawẽ eyewewēju. Ak'i juy ece – io'e. – Witabikũy be ektop'üm o'jomõğ'iyũ omuyku ijoce – io'e. – Omuyku ip uk'a exĩntabi be – io'e. – Ğasũ ip jedujowat tak – io'e.

¹⁰ Gebuje'isum ma Safira dak oe'ũ. Poğ. Ce'ũ o'at Pedro i xe.

Gebuje yaypan'isuayũ oajëm waram. Ce'ũat o'jojojo ip. O'tujujëm ip. O'jomõğ ip witabikũy be itop'üm xe. ¹¹ Soat Jesus kay itabucayũ o'jekũyjo Ananias'üm e'ũãm, Safira'üm e'ũãm tak. Warara'acayũ dak ixeyũ'üm'üm e'ũãm o'jekũyjo ip. Imẽnpuye iparara jĩjã ip o'e Deus xe ikẽrẽat mujurũğap puxim. Ibu'u o'e ip ikẽrẽat mujurũğãm.

¹²⁻¹⁴ Soat Jesus emumujuyũ je'aweroro'uk ip osodop Deus eju kawẽnwẽnap'a ekorara be—yaboğat'a ekorara be. Ijop ekorara butet Salomão ekorara i osunuy. Jesus ebekitkit cũğ ma oekuku ip soat xe. Ade jĩjã itabut o'e ip wuykukukat Jesus kay—ağokatkayũ, aoyũ dak. Warara'acayũ iparara o'e ip Jesus kay jetabut am. Imẽnpuye o'je'awero ğu ip Jesus ebekitkit eju. Wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuğ ip oekuku Jesus emumujuyũ. Ajojojo ğu buk iap mubapukpuğ oekuku ip Deus a'õbi. Adeayũ etabutpe Deus a'õbacaap mubapukpuğ ip oekuku.

¹⁵ Gebuje ade iwãtaxipipiyũ o'tujowat ip uk'a ukpibubu dağ. Iboce iwãtaxipipiyũ o'jomõğ ip jexexecap pe, jedipidup ceje dak. Jebureyũ iwãtaxipipiyũ o'jomõğ ip Pedro kapap pe. Iwãtaxipipiyũ o'jomõğ ip Pedro ekabicuk pe imu'ada am. ¹⁶ Ade o'jëm ip Jerusalém ka tẽgatka bewi. Iwãtaxipipiyũ o'tujowat ip Pedro kapap pe. Soat ip o'ġu'ada'ada. Ibiõğbuk kẽrẽat kukayũ dak o'tujowat ip. Ibiõğbuk kẽrẽat o'ġujëmjëm. Xipat o'e ip—soat.

¹⁷ Judeuyũ epaĩyũ kukukat pit itabutkarey o'e Jesus emumujuyũ kay. Paĩyũ kukukat ejuayũ dak itabutkarey o'e ip cekay ip—Saduceuyũ. Jesus emumujuyũ o'taomũnat ip. ¹⁸ Daomũnmũnap'a be ip o'ġuõmat. O'ġuõmat ip ikẽrẽat mujurũğrũğ'ukayũ eju ikẽrẽat mujurũğrũğ ğu ma'ġu ip.

¹⁹ Ibocewi Deus ekawẽn tojtjot'ukat oajëm daomũnmũnap'a be Jesus emumujuyũ kay. Ixima be oajëm. Xĩntabi o'tomudip'uk—yoboğat—ipoxiat. Jesus emumujuyũ o'tujujëm iğo'a bewi.

Tujujëm puje o'jekawẽn ceweju ip.

²⁰ – Deus eju kawẽnwẽnap'a be juy epeju—yaboğat'a be – io'e Jesus emumujuyũ be. – Jesus kayayũ yağuyisum jekukum iam cuy iğo'a beayũ epeğukũyjo. Soat em Deus xe jeedop ip je'ũ buje iam cuy ip epeğukũyjo. Soan cuy ip epeğukũyjo – io'e cebe ip.

– Imẽn cuy oce'e – io'e ip.

²¹ Deus tojtjot'ukat ekawẽn co buje Jesus emumujuyũ kawẽn idipat o'ġuwẽn yaboğat'a beayũ be.

– Jesus kayayũ yağuyisum jekukum – io'e ip imukũyjojom.

O'ju ip Deus eju kawẽnwẽnap'a be—yaboğat'a be. Kabia'isum ip o'ju. Kawẽn idipan ip iğo'a beayũ o'ġukũyjojo.

Iboam e'em pima jewawẽwẽ'ukayũ yoboğayũ te'e ma Jesus emumujuyũ o'ğudocat jewekay daomũnmũnap'a bewi. Tũybe daomũnmũnap'a be ma ip opop iãn o'e ip. Paĩyũ kukukat o'je'awero jebureyũ eju. Judeuyũ kukukayũ o'tomuwã je'awero am—Israel naxeğebitbit kukukayũ, aypapayũ dak. Ixeyũ ağokatkayũ jewawẽwẽ'ukayũ yoboğayũ ip osodop.

— Jesus emumujuyũ juy epeğujẽm daomũnmũnap'a bewi — io'e ip te'e ma Deus eju kawẽnwẽnap'a wiwi'ukayũ be. — Epetojot ip ocekey — io'e ip te'e ma.

²² Deus eju kawẽnwẽnap'a wiwi'ukayũ o'ju daomũnmũnap'a be. Jesus emumujuyũ o'tobuxik ġu ip. O'jepit ip paĩyũ kukukat pe. Te'e ma o'ju ip Deus eju kawẽnwẽnap'a wiwi'ukayũ.

²³ — Daomũnmũnap'a be ġu ip Jesus emumujuyũ — io'e ip. — Daomũnmũnap'a exĩtabi cem cĩcã ocetobuxik — io'e ip. — Yawiwim mabuk ip osodop yawiwi'ukayũ. Kacũğcũğ'i osodop ip xĩtabixixi weğũn. Ocetomudip'uk. Ka'ũma ma ocetobuxik badi. Jesus emumujuyũ ocetobuxik ġu — io'e ip ika kukukayũ be—jewawẽwẽ'ukayũ yoboğayũ be.

²⁴ Iboap co buje yağuy'ũm o'e ip jewawẽwẽ'ukayũ yoboğayũ, paĩyũ kukukayũ dak, Deus eju kawẽnwẽnap'a wiwi'ukayũ kukukat tak, warara'acayũ dak paĩyũ yoboğayũ.

— Apẽn o'jebapuk cebe ip? — io'e ip jewewebe. — Apẽntak ace'e ġasũ? — io'e ip. — O'jẽm ip iap awẽğ jewawẽğepõğpõğ soat ka dağ — io'e ip.

²⁵ Ağokatkat tak oajẽm.

— Eya'õpicũğcũğ cuy epesop wa'õ kay — io'e. — Epetaomũnmũn'iaiyũ Deus eju kawẽnwẽnap'a be—yaboğat'a be opop ip. Iğo'a beayũ mutaybitbin ip — io'e jewawẽwẽ'ukayũ yoboğayũ be.

²⁶ Deus eju kawẽnwẽnap'a wiwi'ukayũ kukukat o'ju Deus eju kawẽnwẽnap'a be Jesus emumujuyũ kay. O'ju jebekitkit eju—yawiwim'ukayũ eju. Waram ġuto Jesus emumujuyũ o'taomũn ip. Imẽnpit iparara ip o'e adeayũ be jaokaap puxim.

— Ocejũ warẽmtağ iteyũ kuğ pima, adeayũ kuka ocabuğbuğ iteyũ kay jĩjã ip puye — io'e ip jewewebe.

Imẽnpuye xipan ip o'jukuk taomũnmũn pima. ²⁷ Waram Jesus emumujuyũ o'tujowat ip jewawẽwẽ'ukayũ yoboğayũ be.

Gebuje paĩyũ kukukat o'jekawẽn Jesus emumujuyũ eju.

²⁸ — Kuy mo a'ğũ oca'õpuruğ oce'e eywebe “Jesus cuy epeğuwẽn ġu warara'acat pe,” i — io'e. — Eyju bit kũyjobit ġu oca'õ kay — io'e. — Soat Jerusalẽm ka watwat mutaybitbin eyju. “Jewawẽwẽ'ukayũ yoboğayũ Jesus o'yaokaat,” i'e'em eyju napa ma — io'e.

²⁹ Gebuje Pedroyũ o'jede cebe ip.

— Deus a'õ kay juy oceju kũyjobit — io'e. — Ocewebe iwarum ey'e buje eya'õ kay ġu oce'e Deus a'õ kay acã — io'e. ³⁰ — Eyju ma Jesus epesubamupayaat korosa be. Eyju ma epeyaokaat — io'e. — Deus pit waram ġuto ixẽ o'ğutait ce'ũap tomukadi. Wuydobuyũ'ũm'ũm tak itabut osodop ip Deus kay — io'e. ³¹ — Deus a'õbi ixẽ ya'õbuyxian o'e ġasũ. Imẽnpuye Deus xe omuy ġasũ. Wuykukukan o'e Deus a'õbi. Wuydaxijojo'ukan o'e Deus a'õbi. Deus ibikuy osunuy Israel naxeğebitbit pe iğuycũğ i'e am ikẽrẽat kuğ puye. Ibikuy osunuy ikẽrẽat mujurũğrũğap epere am cebe ip. Ibikuy osunuy ikẽrẽat uk am cebewi ip. Imẽnpuye Jesus wuydaxijojo'ukan o'e Deus a'õbi. Ocejũ dak ocetaybit apẽn Deus cuk adi o'e'e iam — io'e. ³² — Imẽnpuye oceju ixẽ e'eap muwẽnuwẽn eywebe. Ibiõğbuk xipacat tak iboap muwẽnuwẽn. Deus jebiõğbuk muõmõm ja'õkayũ be — Pedro o'e.

³³ Iboap co buje jewawẽwẽ'ukayũ yoboğayũ itakoma jĩjã o'e ip Jesus emumujuyũ kay. Yaokaat ojuy ip.

³⁴ Gebuje ağokatkat o'ãy—jewawẽwẽ'ukat yoboğat. O'jekawẽn jebureyũ eju. Ixe Fariseu osunuy. Moisés ekawẽn imutaybitbin'uk ip osodop Fariseuyũ. Ixe butet Gamaliel i osunuy. Ya'õbuyxi jĩjã osunuy soat xe jeka watwat xe. Imẽn o'jekawẽn jebureyũ be.

— Taupuyũ — io'e. — Koam puk ip ağujẽm — io'e. — Ga'a acewawẽ — io'e.

Jesus emumujuyũ o'ğujẽm ip jewewãwã ap'a bewi. ³⁵ Gamaliel jebureyũ o'yawẽ.

— Israel naxeğebitbiyũ — io'e. — Eya'õpicũğcũğ cuy epesop wa'õ kay — io'e. — Eyday'em'um cuy epesop! Xipan cuy iteyũ ağokatkayũ epejukuk. Eyağuyusan cuy

epesop — io'e. ³⁶ — Kuy'ũm'ũm ma wara'at aḡokatkat osunuy. Ibutet Teudas i osunuy. “Soat podi ma wa'õbuyxi,” i napa ma o'e'e warara'acat pe. Adeayũ ceweju oekuku ip—400 beayũ. Imēnpit wara'acat ixē Teudas o'yaoka. O'jepõḡpõḡpõḡ ixē a'õ kayayũ. Soat oi'ũm ixē ekapikap — io'e.

³⁷ — Gebuje wara'at aḡokatkat tak osunuy. Ibutet Judas i osunuy. Galiléia eipi bewiat osunuy. Wuyeipi kukayũ jebekitkiyũ o'ḡuweḡũn ixeyũ kabia daḡ. Ade oeku ip ixē Judas eju. Ixē Judas'ũm tak oe'ũ. O'jepõḡpõḡpõḡ ip ixē a'õ kayayũ. Soat oi'ũm ixē ekapikap — io'e.

³⁸ — Gasũ dak imēn ma. Ka'ũmã ma juy ace'e iteyũ aḡokatkayũ be. Ijodiat a'õbi jekukum pima, soat iteyũ e'eap tak i'ũm. ³⁹ Deus a'õbi jekukum pima bit, iteyũ e'eap mu'ũm pa'ore wuywebe — io'e. — Iteyũ e'eap mu'ũm pin pima, Deus eju kuka je-waokakam ace — io'e Gamaliel. Gamaliel ekawēn kay o'e ip jewewāwā'ukayũ yoboḡayũ. ⁴⁰ Waram Jesus emumujuyũ o'ḡudocat ip. Sorarayũ be ip o'yukxabiokakaat ixē muḡēḡēm.

— Jesus cuy epeḡuwēn ḡu warara'acat pe — io'e ip cebe ip.

Waram o'ḡujēm ip jexewi.

⁴¹ Ibocewi Jesus emumujuyũ o'jēm jewewāwā'ukayũ yoboḡayũ xewi. Icockok cĩcã o'jēm ip.

— Deus xe oceukupin cĩcã — io'e ip jewewebe. — Cedaḡ Deus xe ixeyũ aḡokatkayũ be oce'ukxabiokakaan. Ipiat ocesupi'ajo Jesus kay ocetabut puye — io'e ip.

⁴² Jesus o'ḡuwēnuwēn ip adeayũ be. “Jesus wuydaxijo am Deus emunaē,” i'e'e'uk osodop ip. Soat kabia Deus eju kawēnwēnap'a be imutaybitbin'uk osodop ip, jeduk'a be dak.

6

¹ Pũḡpũḡ itabucayũ'in o'jemãmãmã ip jebureyũ kay. Jesus kayayũ biḡ ma oiacōḡ. Soat ip Judeuyũ osodop. Grego a'õm kawēnwēn'uk osodop ip pũḡpũḡ ixeyũ'in. Hebraico a'õm kawēnwēn'uk osodop ip warara'acayũ. Ixeyũ parakpe osodop ip itop'ũm e'ũ'ibiyũ tadaybotbocayũ. Imēnpuye pũḡpũḡ itabucayũ'in o'jemãmãmã ip jebureyũ kay.

— Ocxat ũmũm ḡu ip ocewebe — io'e ip aoyũ itop'ũm e'ũ'ibiyũ. — Jewewebe acã ip imu'ē'ē'ēm — io'e ip.

— Dapxi eyju! Eywebe dak oceju iũmũm! — io'e ip warara'acayũ bit.

² Imēnpuye Jesus emumujuyũ soat itabucayũ o'tomuwã je'awero am. O'je'awero ip. Doze beayũ o'jekawēn warara'acayũ eju—Jesus kay itabucayũ eju.

— Oceju Deus ekawēn muwēnuwēn — io'e ip. — Ibo ma ocekapikap — io'e ip. — Xipat ḡu ocewebe Deus ekawēn muwēnap eperē am itop'ũm e'ũ'ibiyũ xat mu'ē'ē'ãm — io'e ip. ³ — Imēnpuye, tapupuyũ, 7 be aḡokatkayũ'in ataē ixat mu'ē'ē'ãm itop e'ũ'ibiyũ be — io'e ip. — Wuybadipyũ'in cuy ataē—itabut cĩcãayũ—itaybit cĩcãayũ—Deus biõḡbuk a'õkay jĩjãayũ — io'e. — Ibiayũ ma ataē — io'e. — Ijop ocekapikap oceḡũm taē'ibiyũ be. Ixeyũ ma itop e'ũ'ibiyũ xat ḡu'ē'ē'ē — io'e ip. ⁴ — Oceju bit soat em Deus eju kawēnwēn'uk ocesop — io'e. — Soat em ixē ekawēn imutaybitbin oceku — io'e ip.

⁵ Doze beayũ ekawēn kay o'e ip soat itabucayũ. Cekawēn taḡ e ojuy ip.

Gebuje Jesus kay itabucayũ 7 beayũ o'taē. Ibũrũ ma ibutet osodop ip—taē'ibiyũ butet: Estêvão i, Filipe i, Prócoro i, Nicanor i, Timom i, Pármenas i, Nicolau i. Estêvão Deus kay itabut cĩcãat osunuy. Deus biõḡbuk a'õ daḡ jekuku'uk osunuy. Nicolau Antioquia ka bewiat osunuy. Judeu ḡu osunuy. Deus kay Judeuyũ etabucap puxim pit itabut osunuy. Ibũrũ ma ip osodop taē'ibiyũ.

⁶ Jesus kay itabucayũ ixeyũ 7 beayũ o'tujowat Jesus emumujuyũ kay—doze beayũ kay. Jesus emumujuyũ o'jekawēn Deus eju ixeyũ beam—7 beayũ beam. O'jewebumõḡ ip yabi jeje.

— Iteyũ juy ixat ḡu'ē'ē'ē itop e'ũ'ibiyũ be — io'e ip soat a'õpiju.

⁷ Imēneju adeayū oitabun ip Jesus kay. Deus a'ō kay oitabun ip. Deus ekawēn tağ oekuku ip. Ade jījā Jerusalēm ka beayū itabut o'e ip Jesus kay, ade Judeuyū epaīyū dak.

⁸ Estêvão wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuğ oeku Deus a'ōbi. Adeayū o'ğucuatcoan Deus a'ōbacaap kuğ puye. Deus Estêvão buywatwan osunuy. ⁹ Pūğpūğayū bit Estêvão o'jomuymuy jījā Judeuyū'in. Ixeyū Judeuyū je'aweroro'uk ip osodop je'aweroroap'a be—Deus eju kawēnwēnap'a be. Ce'aweroroap'a butet jekupinap tağ jekuku'ukayū e'aweroroap'a i osunuy. Cirene ka bewi osodop ip ixeyū Judeuyū, Alexandria ka bewi dak. Cilícia eipi bewi ip osodop, Ásia eipi bewi dak. Estêvão a'ōxik o'e ip iğo'a be. ¹⁰ Deus biōğbuk pit Estêvão mukūyjojom osunuy. Imēnpuye ya'ōxik pa'ore ip osodop. ¹¹ Imēnpuye ya'ōxik ojuyayū dinheiro o'ğūm warara'acat pe napaap muwēğapteim—Estêvão awēğ mukērērēnapteim.

— “Estêvão cūğ'ūma wuybadipyū mutaybitbin,” i juy epe'e napa ma — io'e. — “Estêvão Deus muymuy,” i juy epe'e napa ma — io'e ip cebe ip.

¹² Imēnpuye ixeyū napapa'ukayū Estêvão awēğ o'yawēğmukērērēn soat a'ōpiju. Ya'ōxik ojuyayū adeayū o'ğutakomān Estêvão kay. Judeuyū kukukayū o'ğutakomān ip, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak.

Soat ixeyū o'ju Estêvão kay. Estêvão o'jat ip. O'tujowat ip jewawēwē'ukayū yoboğayū etabutpe. ¹³ Napapa'ukayū dak o'tujowat ip. Estêvão a'ō o'ya'ōdada jījā ip.

— Soat em teku Deus eju kawēnwēnap'a muymuy—ikērēat kuğ ğu iat'a muymuy — io'e ip napa ma. — Soat em teku Moisés ekawēn mupubutbun — io'e ip napa ma. ¹⁴ — Cekawēn cuk adi oceya'ījojo! “Jesus Deus eju kawēnwēnap'a ğu'ūm yaboğat'a. Nazaré ka bewiat iğo'a ğu'ūm,” io'e ite napa ma — io'e ip napa ma. — “Moisés wuyawēwēap ekawēn ğuwarurun,” i juk adi o'e'e — io'e ip napa ma.

Estêvão a'ō o'ya'ōdada jījā ip.

¹⁵ Jewawēwē'ukayū yoboğayū o'jeak Estêvão kay ğebu je bit. Estêvão dopa Deus ekawēn tojotjot'ukat topa jo'i o'e. Imēn o'jojojo ip jewawēwēap'a beayū.

7

¹ — Icēm tu ixeyū e'em? — io'e paīyū kukukat Estêvão be.

² Estêvão o'jekawēn iboceayū be. Apēn Deus xipan je'ajojoyū'ūm'ūm kukuğ osunuy iap o'ğuwēn cebe ip.

— Okotkotyū, owağoğoyū, baybayū, wa'ō kay juy epesop — io'e. — Deus soat podi ma ya'ōbuyxi — io'e. — Soat podi ma idip — io'e. — Ixe o'jebapuk wuydobu'ūm kay—Abraão'ūm kay kuyje. O'jebapuk cekay Mesopotâmia eipi be bima. O'jebapuk cekay Hará ka be ajēm awap. ³ “Ejēm cuy eka bewi, ebadipyū xewi,” i mo a'ğū o'e Abraão be Deus. “Ekam osukamubapuk'iat ka be juy eju,” i mo a'ğū o'e. ⁴ Imēnpuye Abraão o'jēm jeipi bewi—Mesopotâmia eipi bewi—Caldéia eipi bewi. Hará ka kay o'ju jenuy ām — Estêvão o'e.

— Guyjom Abraão ebay'ūm oe'ū. Ce'ū buje Deus Abraão o'ğudot ijop ipi kay—wuyeipi kay. ⁵ Deus ipi o'ğūm ğu Abraão be. Yopīt tak o'ğūm ğu ipi. Imēnpit “Soat ijop ipi eipim je'e,” i mo a'ğū o'e Deus Abraão be. “E'ū buje enaxeğebitbit eipim je'e,” io'e. Deus iboam o'e Abraão be ipotpet'ūm pima — io'e.

⁶ — Deus imēn o'jekawēn Abraão eju. Deus o'e cebe:

Obure, warara'acat eipi be jeedop ip enaxeğebitbit, i. 400 koato jeedop ip iboce, i. Iboceayū warēmtağ cīcā enaxeğebitbit jukuk, i. Enaxeğebitbit ğudadaybotbon ip, i.

⁷ Enaxeğebitbit ğupokupok ip yaoka am, i. Imēnpit ipiat osupi'ajoat warēmtağ ixeyū kukayū be, i. Guyjom ibo eipi bewi je'jēm ip enaxeğebitbit, i. Gebuje ijoce ma “Ēn xipat cīcā,” i je'e ip owebe, i mo a'ğū o'e Deus Abraão be — io'e Estêvão.

⁸ — Deus waram o'jekawēn Abraão eju.

– Ağokatkat'it'it epetaypu'ağobixeedakacat ikap'isum, i. Epetaypu'ağobixeedakacat “Oceju Deus ebekitkit” i'e am soat pe warara'acat pe, i mo a'ğu o'e Deus Abraão be – io'e Estêvão.

– Guyjom Isaque o'kap—Abraão ipot. 8 kabia bima ikap'isuat o'taypu'ağobixeedakat Deus a'öbi. Isaque yaypan puje o'jewebumün. Guyjom ixé ipot o'kap. Ibutet Jacó i osunuy – io'e Estêvão adeayũ be.

– Jacó ipotpoyũ ade osunuy. Doze be osodop ip ipotpoyũ. Ixeyũ doze beayũ Judeuyũ dobyũ'ũm'ũm osodop ip. Wuyeipi kukukayũ osodop ip – io'e Estêvão.

⁹ – José Jacó ipotpoyũ'in osunuy. Iwağoyũ itabutkarey jĩjã o'e ip jekitpit kay—José kay. José o'teida ip Egito eipi kay cuayũ be dinheiro bu am – io'e.

– Ibocewi José o'tujowat ip Egito eipi be teihem ğu kapik am – io'e. – Teihem ğu kapik'uk osunuy Egito eipi kukukat peam—Faraó beam.

– Soat em Deus osunuy ağ José kay. ¹⁰ Deus José buywatwat'uk osunuy ipiatpi'ajojom ma a'ğu. José itaybit cĩcãan o'e Faraó xe, Deus ixé o'ğutaybitbin puye. Imēnpuye Faraó José kay jĩjã o'e. “Gasũ ěn tak Egito eipi kukukan ecesũy oweju,” io'e Faraó José be. “Oduk'a kukukan tak ecesũy,” io'e cebe – io'e Estêvão.

¹¹ – Guyjom Egito eipi dağayũ jexat o'jokudada jĩjã, Canaã eipi dağayũ dak. Ka'ũmğu ixat osodop Egito eipi dağ, Canaã eipi dağ tak. Soat kaka dağ ire oekuku ip. Ixat tobuxik pa'ore o'e ip wuydobyũ'ũm'ũm, oi'ũm puye – io'e.

¹² – Jacó o'jekũyjo tũmũntata kake Egito eipi be iam. Iboam jekũyjo buje jekpotpoyũ o'ğuju iboce—wuydobyũ'ũm'ũm o'ğuju. Trigoda bu am ip o'ğuju Egito eipi kay. Xepxep ekum o'ju ip trigoda bum. ¹³ José o'jebapuk jewağoyũ kay xepxep em oeku ibima. “Ōn eykitpit José,” io'e cebe ip. Faraó itaybit o'e ixeyũm—José wağoyũm – Estêvão o'e.

¹⁴ – Imēneju José o'jewa'ömuju jebay be soat jewağoyũ badipyũ be dak. Ade osodop ip José badipyũ—75 be osodop ip. “Epesot cuy Egito eipi be soat eyju,” io'e José cebe ip – io'e Estêvão.

¹⁵ – Soat ip o'ju Egito eipi kay. José ebay o'ju, soat iwağoyũ dak. O'ju ip jebadipyũ eju. Iboce osodop ip. Jacó'ũm oe'ũ iboce. Soat Jacó'ũm ipotpoyũ'ũm'ũm tak oe'ũ'ũ iboce. Oe'ũ'ũ ip wuydobyũ'ũm'ũm. ¹⁶ Ibocewi jebayũ'ũm'ũm tao o'taodujowat ip jeka be taokot am ade koato kap puje. Wuydobubuyũ'ũm'ũm tao o'taodujowat ip Jacó ka be—Siquém ka be Canaã eipi be. Kuy bima Abraão ibo eipi o'jat. Emor ipotpoyũ xewi. Dinheiro o'ğũm isurũğat cebe ip ipi deim. Ibo ka be wuydobubuyũ'ũm'ũm tao o'taomõğ ip witabikũy be – io'e Estêvão.

¹⁷ – Egito eipi be bima wuydobubuyũ'ũm'ũm ade jĩjã ip osodop—Judeuyũ. Pũğ koato ğu ip osodop Egito eipi be—ade koato. Gaxĩn ma je'jēm ip Egito eipi bewi apēn Deus o'e Abraão be iap tağ. ¹⁸ Wara'acat Egito eipi kukukan o'e. Ixe ipi kukukat itaybit ğu o'e José'ũm, kuy ma ixé'ũm oe'ũ buye. Kuyjeayũ mudadaybotbon cĩcã o'e ip. ¹⁹ Kuyjeayũ o'ğuguykukuku ip. Ipiat o'supi'ajojoat cĩcã cebe ip. “Soat ikap'isusuayũ epejomõğ akiju ce'ũ ãm eyipotpoyũ,” io'e kuyjeayũ be Egito eipi kukukat. Imēn o'e wuydobyũ acoğap puxim – io'e Estêvão.

²⁰ Moisés o'kap ğebuje. Idip cĩcã osunuy. Ebpũğ kaxi acã Moisés jexi xe osunuy.

²¹ Bekicat o'ğujēm ip jeduk'a bewi. Imēnpit oe'ũ ğu – io'e.

– Imujēm puje Faraó daxit Moisés o'tobuxik—Egito eipi kukukat taxit. O'tujoõm jeduk'a be. Moisés o'ğuypan je'it muaypanap puxim. ²² Imēnpuye Moisés itaybit o'e soan. Egito eipi watwat o'ğutaybitbitbin. Ya'öbacaan o'e. Itaybit cĩcãan o'e kawēn ãm, soat muğē ãm tak – io'e Estêvão.

²³ – Moisés oajēm jebadipyũ kay. Oajēm jebadipyũ jo pin cĩcã buye—Israel eipi watwat co pin cĩcã buye. 40 koato osunuy.

²⁴ – Egito eipi wat warēmtaksuğ Israel eipi bewiat o'jukuk yukpiwat ğu ma'ğu. Moisés o'jojojo ip. Jeadip kay itabotaidabotbot o'e. Egito eipi wat'ũm o'yaoka jeadip kay

jeweik pin puye. ²⁵ “Obadipyũ itaybit Deus omudot tujujẽm ãm ip Egito eipi bewi iam,” io'e Moisés jewebe ma. Imẽnpit ibadipyũ itaybit ġu o'e iboam — Estêvão o'e.

²⁶ — Kuyaje Moisés o'ju waram jebadipyũ jom. Xepxepayũ o'tobuxik jebadipyũ. Jewaokakam o'e ip. O'ju jewaokakaayũ mubu'un am. “Tapupuyũ, apẽnpuye dak eyju jewaokakam—ibadipyũ eyju!” io'e cebe ip. ²⁷ Jebadip aokakaat pit Moisés o'ġuwun. Ixe dak o'e Moisés pe: “Abu dak emudot ocekekukan?” i. “Abu dak emudot ‘Cũġ ġu eyju jekukum’ i'e am ocewebe?” io'e Moisés pe. ²⁸ “Kapusu Egito eipi wat eyaoka iat puxim tu ẽn oaoka ojuy?” io'e Moisés pe. ²⁹ Imẽnpuye Moisés o'jenapõn Egito eipi bewi jaokaap puxim — io'e.

— Midiã eipi kay o'ju. Osunuy. O'jewebumũn iboceat eju. Koapat o'kap ipot. Guyjom wara'at o'kap ipot. Moisés 40 koato osunuy Midiã eipi be — Estêvão o'e.

³⁰ — Gebuje Deus ekawẽn tojotjot'ukat o'jebapuk Moisés kay. Uk'a'ũmat pe osunuy co'a xe. Co'a butet Sinai'a i osunuy. Moisés tip'aroro'it'it o'jojajo. Tipsop o'e. O'tipik ġu bit. ³¹ Imẽnpuye Moisés itabẽġ o'e ijojom. “Ajo xe'e ijop?” io'e jewebe ma. O'ju cetẽġ ma xipan tip co am. Deus o'jekawẽn ceweju tip'aroro'it'it pewi. ³² “Õn Deus,” io'e Moisés pe. “Edobuyũ'ũm'ũm itabut osodop ip okay—Abraão, Isaque dak, Jacó dak,” io'e Deus cebe. Moisés ikarabakbak o'e jeparara pibun. Ibu'u o'e ijom iparara buye. ³³ Deus waram o'jekawẽn ceweju. “Eyuk eju'uk ei bewi wa'õbuyxi exe iap mubapuk am,” io'e Deus cebe. “Xipat cĩcãatka mucakucaġ ẽn, õn ijoce buye,” io'e. ³⁴ “Egito eipi watwat ikẽrẽm cĩcã webekitkit kuġ,” io'e. “Ipiatpi'ajojom cĩcã ip. Imẽnpuye je'ũhũ'ũm cĩcã ip. Wetaybit iboam,” io'e Deus. “Õn ma okop Egito eipi watwat xewi ixeyũ dujujẽm ãm,” io'e. “Ga'aaju,” io'e. “Õn jemuju webekitkit tujujẽm ãm Egito eipi watwat xewi,” io'e Deus Moisés pe. Imẽn Deus o'jekawẽn Moisés eju — Estêvão o'e.

³⁵ — Deus Moisés o'ġuyypit Egito eipi be. Moisés o'ġuyypit ixe be jebekitkit tujujẽm ãm Egito eipi bewi—Judeuyũ dujujẽm ãm. Deus ixe o'ġuyypit jekawẽn tojotjot'ukat ebapuk puje cekay tip'aroro'it'it pewi. Deus ma ixe o'ġuyypit. Judeuyũ bit ixe a'õ kay ġu ip osodop. Judeuyũ ma o'e Moisés pe: “Abu-dak emudot ocekekukan?” i. “Abu-dak emudot ‘Cũġ ġu eyju jekukum’ i'e am ocewebe?” io'e ip Moisés pe. Deus pit ixe o'jomuy Judeuyũ kukukan, Egito eipi bewi Judeuyũ dujujẽmjẽm'ukan tak — io'e Estêvão.

³⁶ — Guyjom ixe Moisés wuywebe i'e ba'oreat o'ġubapukpuk Egito eipi be bima, tibog cĩcãati mudeġ pima dak. Tibog cĩcãati butet Tipakpekati i osunuy. Ixe Moisés Judeuyũ o'tujujẽm Egito eipi bewi. Ade koato uk'a'ũmat taġ oekuku ip—40 koato. Wuywebe i'e ba'oreat o'ġubapukpuk iboce dak.

³⁷ — Ixe Moisés o'e Israel naxeġebitbiyũ be: “Deus jekawẽn muwẽnuwẽn'ukat ġudot eykay,” i. “Omudocap puxim ixe ġudot,” i. “Eybadipyũ'in ġudot,” i.

³⁸ — Ixe Moisés Israel naxeġebitbiyũ xe osunuy uk'a'ũmat pe. Israel naxeġebitbiyũ o'je'awero ip Sinai'a etakobe. Deus ekawẽn tojotjot'ukat o'jekawẽn Moisés eju iġo'a jeje — io'e.

— Iġo'a be Moisés o'jekawẽn wuydobuyũ'ũm'ũm eju—Israel naxeġebitbit'ũm'ũm eju. Deus ekawẽn o'ġuwẽn cebe ip—wuyawẽwẽap ekawẽn. Moisés iboap ekawẽn o'ġubararak witadopa be topa'erũnat topa be ġuyjom ocetaybit am iboam — Estêvão o'e.

³⁹ — Guyjom wuydobuyũ'ũm'ũm oibu'un Moisés a'õ kay. Moisés kay'ũm cĩcã ip o'e. Egito eipi kay jepit ojuy o'e ip. ⁴⁰ Imẽnpuye o'jekawẽn ip Arão eju. O'jekawẽn ip Moisés co'a jeje ibun pima.

— “Wuyedeusyũm cuy eġuġẽ,” io'e ip Arão be. “Ixeyũ je'ju wuywap Egito eipi kayate mubapuk am wuywebe,” io'e ip. “Poce paxi omuy Moisés—Egito eipi bewi wuydujujẽmat?” io'e ip. “Ocetaybit ġu poma paxi o'ju iam,” io'e ip Arão be napa ma.

41 — Imēnpuye biopak'it'it co'iat o'gugē ip ourom. Ovelha o'yaoka ip imōg ām biopak'it'it co'iat wap “Teku Deus” i'e am. Petatam o'e ip jedeusbaro kuḡ puye, jemu-mugē kuḡ puye. Icockok ip o'e. 42 Imēnpuye Deus ibu'u o'e cekay ip itabut ip biopak'it'it co'iat kay buye. Tūybe biopak'it'it co'iat Deus iān o'e ip. Tūybe kaxiepiat Deus iān o'e ip, kaxiamat tak, kasoptayū dak iān o'e ip. Deus kay wuyetabucap puxim itabut o'e ip ixeyū kay. Imēn cedaḡ'ūm cīcā o'e Deus xe. Imēn e'em Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū emudupmubararaktup:

“Bekitkit, owebe ḡu ovelha ūmūm'uk epesop uk'a'ūmat pe bima—40 koato bima,” i'e'em Deus Israel naxeḡebitbit pe, i. “Eyedeusbaroyū be acā iūmūm'uk epesop—eyemumugē be acā,” i'e'em, i. 43 “Ibiōḡbuk epeḡugēḡē,” i'e'em, i. “ ‘Ocexe eyju acā deus,’ i epe'e napa ma cebe ip,” i'e'em Deus, i. “ ‘Ocetabut eykay,’ i epe'e'e,” i'e'em Deus, i. “Tūybe Moloque eyedeus iān epesop, Renfā dak,” i'e'em, i. “Moloque duk'a dujowatwan epekuku—torojo'a dujuwatwan—ya'īcat'a dujowatwan,” i'e'em, i. “Moloque biōḡbuk iḡo'a be osunuy,” i. “Tūybe kasopta jo'iat tak deus iān epesop,” i'e'em, i. “Renfā i kasopta jo'iat putet osunuy,” i'e'em, i. “Imēnpuye ipiat osupi'ajoat eywebe,” i'e'em, i. “Wūyat eipi kay jeymuju ōn,” i. “Ōn jeymuju Babilōnia eipi weḡūnat ka kay,” i.

Imēn e'em Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū emudupmubararaktup — Estêvão o'e.

44 — Uk'a'ūmat taḡ jekukum pima wuydobuyū'ūm'ūm Deus eju kawēnwēnap'a dujowatwan oekuku ip—ixee'a'a dujowatwan. Witadopa o'topadop iḡo'a be—xepxepatopa—topaerūnatopa. Deus ekawēn ibararak osodop ixee dopa be. Iḡo'a o'yamugē ip apēn Deus o'e Moisés pe iap taḡ — Estêvão o'e.

45 — Moisés'ūm e'ū buje Josué wuydobuyū'ūm'ūm kukukan o'e. Josuéyū Deus eju kawēnwēnap'a o'yadujujēm uk'a'ūmat pewi torojo'a—ixee mugēḡē'a. O'yadujuajēm ip Canaā eipi be. Judeu'ūmayū osodop ip iboce yajēm puje ip. Deus ixeyū Judeu'ūmayū o'ḡujēm ibo ipi bewi wuydobuyū'ūm'ūm top am. Deus eju kawēnwēnap'a o'yadujuajēm ip jeweju Canaā eipi be — io'e adeayū be.

46 — Guyjom Davi o'e Deus pe: “Uk'a muy ojuy a'ḡu ōn eweju kawēnwēnap'am,” i — io'e. — Canaā eipi be bima Davi wuydobuyū'ūm'ūm kukukan o'e. Davi ikukpin cīcā osunuy Deus xe. Deus soat em idipat o'ḡudotdot cekay. Davi o'e: “Deus, uk'a muy ojuy a'ḡu ōn eweju kawēnwēnap'am,” i. “Jacó itabut osunuy ekay,” i. “Ōn tak wetabut ekay,” i. “Imēnpuye uk'a muy ojuy a'ḡu ōn—ewebeap'am,” i. Imēn Davi o'e Deus pe. 47 Imēnpit Deus o'yamuyat Davi be ḡu. Davi ḡu Deus eju kawēnwēnap'a o'yamuy—ipot acā. Salomāo o'yamuy. 48 Deus pit uk'a be ḡu nuynuy—ijodiat emuamuy'a be ḡu. Ixe Deusat. Soat podi ma ya'ōbacaat. Kabi be bit nuynuy. Deus imēn o'e jekawēn muwēnuwēn'ukayū ekawēn taḡ:

49 Kabi wabikbikap puxim, i'e'em Deus. Ipi wuimōḡmōḡap puxim, i'e'em. Soat kuḡ ōn kabi beacat kuḡ—ipi daḡacat kuḡ tak, io'e. Apēntak ijodiat emuamuy'a be oḡuy? i.

50 Ōn ma soat oḡugē. Ipi oḡugē, ipi daḡacat tak, kabi dak, kabi beacat tak, i.

Imēn Deus o'e ixeyū ekawēn taḡ — Estêvão o'e.

51 — Tapupuyū, eya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop wa'ō kay — Estêvão o'e jeadipyū be. — Kūyjobit'ūm cīcā eyju! — io'e. — Eybu'u jījā Deus ekawēn com. Deus kay itabut'ūm co'i eyju. Eybu'u jījā Deus a'ō daḡ eyeku am. Eyebayū ekukuap puxim eyju dak jekukum. 52 Warēmtaḡ cīcā Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū o'jukukuk ip eyebayū. Ka'ūma ma ixeyū'in xipan ip o'jukuk! Pūḡ tak ka'ūma. “Cūḡ cīcāat omuyku,” io'e'e ip Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū. Imēn o'e'e ip yajēm awap. Imēn e'e'ukayū o'yaoka ip eyebayū — io'e Estêvão.

— Gasū ma ixee cūḡ cīcāat epeḡūm cekay itakomaayū be. Jesus i ixee butet. Ixe epesub-amupaya korosa eju. 53 Kuy juk Deus ekawēn epeya'ījojo Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat pi bewi. Imēnpit ya'ōkay'ūm cīcā eyju — Estêvão o'e adeayū be, jeadipyū be.

⁵⁴ Ya'ĩjo'ibiyũ oitakomãn Estêvão kay. Cekawẽn co buje ip oitakomãn. Yaoka pin o'e ip jetakoma pibun. ⁵⁵ Estêvão bit Deus biõgbuk kuğ cĩcã osunuy. O'jeapũn kabi kay. Deus dipap o'jojojo. Jesus tak o'jojojo. Cũğ'i osunuy kabi be Deus xe soat kukukan. Estêvão o'jekawẽn ixexojom pima.

⁵⁶ — Ak'i juy epe'e — io'e. — Kabi ikoce õn ijojom — io'e. — Soat wağo jojom õn. Cũğ'i Deus xe soat kukukan — io'e.

⁵⁷ Iboap co buje, ya'ĩjo'ibiyũ big ma oitakomãn cekay. O'jewãwã ip ya'õberen.

— Ga'a ayaoka — io'e ip ya'õberen.

O'jewa'opinomudipdip ip waram ya'ĩjoap puxim. Adedem ip o'jedau cekay. ⁵⁸ Kururug o'tujowat ip ikaboğatka eakiju. Jeekabek ip o'ju'uk'uk. O'jomõğ ip Saulo be imuxipan am. Ixe Saulo yaypan'isuat osunuy. Estêvão o'yabuğ ip wita'am.

⁵⁹ Yabuğbuğ pima Estêvão o'jekawẽn Jesus eju.

— Okukukat Jesus, oje'ũ — io'e. — Ekay ojot — io'e.

⁶⁰ O'jẽğ'aecõğcõğ. Waram o'jewãwã ya'õberen.

— Okukukat Jesus — io'e. — Ipiat cuy ecesupi'ajoat gu teyũbuku wabuğbuğapteim — io'e Deus pe.

8

¹ Oe'ũ. Saulo dak Estêvão aokaap ojuy.

² Xipat cĩcãayũ Estêvão'ũm jebit o'jomõğ witabikũy be—Jesus kay itabucayũ. I'ũmcocom cĩcã o'e ip.

O'jepõğpõğpõğ ip soat ka dağ Jesus kay itabucayũ. Pũğpũğ ixeyũ'in o'jepõğpõğpõğ ip Judéia eipi dağ. Warara'acayũ ixeyũ'in o'jepõğpõğpõğ ip Samaria eipi dağ. Jesus emumujuyũ bit o'jepõğpõğpõğ gu—doze beayũ. Jerusalém ka be ip osodop.

³ Saulo dak Jesus kay itabucayũ mu'ũm ojuy oekuku. Taomũn ãm õmõm'uk osunuy ixeyũ duk'a be. Ağokatkayũ o'taomũnmũn, aoyũ dak. Daomũnmũnap'a be ip o'guõmõm. Saulo ipiat o'supi'ajoat cĩcã cebe ip. ⁴ Imẽnpit Deus ekawẽn muwẽnuwẽn oekuku ip o'jepõğpõğ'iyũ—Jerusalém ka bewiyũ. Soat ka dağ ip oekuku Deus ekawẽn muwẽnuwẽn.

⁵ Jesus kay itabucayũ Deus ekawẽn o'ğuwẽnuwẽn Samaria eipi watwat pe. Filipe o'ju ikaboğatka be Samaria eipi beatka be. Ixe o'jepõğpõğpõğ'iyũ'in osunuy. Ibo ka be Deus ekawẽn o'ğuwẽnuwẽn.

— Deus Jesus o'taẽ soat taxijo am — io'e ibo ka watwat pe.

⁶ Ibo ka watwat itabut cĩcã o'e ip Filipe a'õ kay—Deus a'õbacaan wuywebe i'e ba'oreat o'ğubapukpuk puye.

⁷ Ibiõgbuk kẽrẽat o'ğujẽmjẽm adeayũ bewi. Ya'õberen jewãwãwãm o'jẽm ip cebewi. Ade ijebit e'ũ topibiyũ dak o'gu'ada'ada. Ade taojere topibiyũ dak o'gu'ada'ada. ⁸ Imẽneju icokcok cĩcã ip o'e ibo ka watwat. Itabut o'e ip Jesus kay.

⁹ Kuy bima Simão kay itabut cĩcã ip osodop ibo ka watwat. Ixe Simão ya'õbuyxiat osunuy adeayũ xe, wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuğ wamoat puxim puye.

— Soat podi ma wa'õbacaap kuğ õn — io'e soat pe napa ma.

¹⁰ Imẽnpuye tũybe teku ya'õbaca jĩjã iãn o'e ip. Soat Samaria eipi watwat itabut cĩcã o'e Simão kay—ya'õbuyxiayũ, tadaybotbocayũ dak.

— Teku ya'õbaca jĩjã, Deus ja'õbacaap o'ğũm cebe buye — io'e ip napa ma. — Teku Deus a'õbi jekukum — io'e ip napa ma.

¹¹ Ade koato Simão wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuğ oekukuku ibo ka beayũ etabutpe. Imẽnpuye adeayũ itabut o'e ip cekay.

¹² Gebuje Filipe Deus ekawẽn o'ğuwẽnuwẽn ibo ka watwat pe—Simão nuyapka watwat pe.

— Deus soat kukukan je'e — io'e cebe ip.

Jesus Cristo o'guwēnuwēn cebe ip. Kawēn idipat o'guwēnuwēn. Imēnpuye itabut o'e ip Jesus kay. O'jewemubatisanat ip—agokatkayū, aoyū dak. ¹³ Simão dak itabut o'e Jesus kay—wamo tūibit. O'jewemubatisanat. Filipe eju oeku. Filipe Deus a'ōbacaan wuywebe i'e ba'oreat o'gubapukpuk adeayū etabutpe. Deus a'ōbacaap o'gubapukpuk cebe ip. Simão iboap o'jojojo. Itabēḡ cīcā o'e Filipe jojom.

¹⁴ Jesus emumujuyū Jerusalém ka be osodop ip. Samaria eipi watwat awēḡ o'yawēḡtobuxik ip.

— Samaria eipi watwat itabut o'e Deus ekawēn kay — io'e ip.

Imēnpuye ixeyū Pedro o'ḡuju Samaria eipi kay. João dak ip o'ḡuju.

¹⁵ Pedroyū oajēm Samaria eipi watwat kay—Jesus kay itabucayū kay. O'jekawēn ip Deus eju.

— Ebiōḡbuk cuy eḡuōm cebe ip — io'e Deus pe, ¹⁶ ibiōḡbuk oōm ḡu buk cebe ip puye. “Wuykukukat Jesus ebekit ōn ḡasū” i'e am o'jewemubatisasaan ip. Imēnpit Deus biōḡbuk oōm ḡu buk cebe ip.

¹⁷ Ḡejuje jebu o'subumōḡ ip itabucayū abi jeje. Deus biōḡbuk oōm cebe ip ḡejuje bit.

¹⁸ Pedroyū ixeyū abi jeje jebu mōḡ puje Deus biōḡbuk oōm cebe ip iap o'jojojo Simão. Imēnpuye ixē Simão dinheiro ūm ojuy o'e Pedro be ibubabi bu ojuy.

¹⁹ — Eubabi bu pin ōn — Simão o'e Pedro be. — Juku. Edinheiro — io'e cebe ip. — A'ōbacaap cuy eḡūm owebe dak imēn e'e am — io'e. — Wetaybit pin Deus biōḡbuk muōm ām wara'acat pe — io'e Pedro be.

²⁰ Pedro itakoma o'e Simão kay. Ya'ōpuruḡ o'jede cebe.

— Tūybe Deus emumuūm ojat wedinheiro iān ēn e'em — io'e Simão be. — Deus cuy jemuju ipiat'ajojoap kay edinheiro kuḡ! — io'e ya'ōpuruḡ. ²¹ — Iba'ore ewebe kapik am Deus beam oceweju. Ikērēat kuḡ ēn Deus xe. ²² Eḡuycūḡ cuy eḡuy, ikērēat kuḡ puye — io'e cebe. — Ikērēat mujurūḡrūḡap cuy ecepere — io'e cebe. — “Ikērēat mujurūḡ ojuy ōn,” i juy ece Deus pe. “Ikērēat cuy eju'uk owebewi,” i juy ece cebe. Imēn e'e buje Deus ḡebum ḡu je'e apēn cuk adi ikērēat eḡujurūḡrūḡ iap kay. ²³ Ēn pit etabutkarey jījā warara'acat kay. Ikērēat kay acā ēn — io'e Pedro ya'ōpuruḡ Simão be.

²⁴ Simão iparara o'e Pedro ekawēn co buje.

— Owebeam cuy ecekawēn Deus eju — Simão o'e. — Ecekawēn cuy ceweju owebe apēn cuk ece iap ebaupukap puxim — io'e Pedroyū be.

— Ha'a. Ocekawēn cuy — io'e.

²⁵ Pedroyū o'jepit Jerusalém ka kay. Deus ekawēn muwēnuwēn oekuku ip Samaria eipi watwat pe jeka kay jexexem pima—Jerusalém ka kay. Wuykukukat o'e'e iap muwēnuwēn oekuku ip, apēn cuk adi o'jebapuk cebe ip iap muwēnuwēn tak. Ade ka daḡ ip oekuku Samaria eipi daḡ. Ade ka watwat pe Deus ekawēn muwēnuwēn oekuku ip jexexem pima.

²⁶ Deus ekawēn tojtjot'ukat o'jekawēn Filipe eju—kabi kadi wiat.

— Ecewemuxipan cuy — io'e. — Kaxietajoreḡat ka kayat e daḡ cuy eju—Jerusalém ka bewiat e daḡ, Gaza ka kayat e daḡ. Ixe e uk'a'ūmat taḡ opop — io'e Filipe be.

— Hm hm — io'e. — Cum puk ōn — io'e.

²⁷ Dao ma o'ju. Ixe e daḡ o'ju.

Etiópiā eipi bewiat Deus ekawēntup cocom oeku ixē e daḡ. Jepitpin o'e jeipi kay—Etiópiā eipi kay. Ya'ōbuyxi jījāat osunuy. Etiópiā eipi kukukat buywatwat'ukat osunuy. Etiópiā eipi kukukat ayacat osunuy. Ipi kukukat putet Candace i osunuy. Etiópiā eipi kukukat edinheiro kukukat osunuy. Kuy bima o'ju Jerusalém ka be “Ēn xipat cīcā oxe” i'e am Deus pe. ²⁸ Jepitpin o'e Jerusalém ka bewi. Jeipi kay jepitpin o'e—Etiópiā eipi kay. Cavallo emumupuxikpuxik taḡ oeku. Xik'i osunuy jabikbikap pe Deus ekawēntup cocom ya'ōberen. Kuyjeatup cocom oeku Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat emudupmubararaktup cocom—Isaiás emudupmubararaktup cocom.

²⁹ — Ixe ecarro juy etomuixik — Deus biõgbuk o'e Filipe be.

³⁰ Filipe o'jedau carro nomuju. Ağokatkat a'õ o'ya'ijoyo ya'õberen tupcocom puye. Isaías emudupmubararaktup cocom oeku.

— Ibpuk tu exe iğodup ekawën? — io'e Filipe Etiópiya eipi bewiat pe.

³¹ — Ka'ũma. Cekawën pa'arëm oxe — io'e. — Apëntak kuka cekawën pabuk o'e oxe? — io'e. — Kaka ğu omutaybinat ijoce — io'e. — Ejot cuy ijoma — io'e. — Eõm cuy wecarro be — io'e. — Xik'i abik oxe — io'e Filipe be.

³² Jesus muwëğaptup cocom oeku. Imën e'em iğo dup:

Yaoka am tujowan pima, ovelha wa ğu, i. Imënpuxim ixe dak o'tõn ğu, i. Mũğ ma e'em cordeiro jexeedap'uk'uğ pima, i. Imënpuxim ixe dak mũğ ma osunuy ikërëm cĩcã ip o'jukuk pima, i. ³³ Warëmtağ cĩcã ip o'jukuk, i. “Ikërëat kuğ teku” io'e ip napa ma, i. Ka'ũma ma o'e “Ikërëat kuğ ğu” i. O'jomuymuy jĩjã ip, i. Ipotpet ğu jeenuy, o'yaoka ip puye, i.

Imën e'em iğo dup. Iğo dup cocom oeku ixe Etiópiya eipi bewiat.

³⁴ — Apëğape ijop ibararakat ijudup pe? — io'e. — Abu-muwënuwën Deus ekawën muwënuwën'ukat ijudup pe? — io'e. — Jewemuwënuwën tu? Wara'acat muwënuwën ğu xe'e? — io'e Filipe be.

³⁵ Filipe o'ğukũyjo mëğapeku tedupeku ibararak opop iam. Kawën idipat o'ğuwën cebe. Jesus o'ğuwën cebe.

³⁶ Gebuje idibi o'tidobuxik ip e dağ cucum pima.

— Ak'i juy ece — io'e Etiópiya eipi bewiat Filipe be. — Jodiku idibi! — io'e. — Cedağ tu ewebe omubatisaan? — io'e.

³⁷ — Jesus kay etabut pima, cedağ kuka o'e — io'e.

— Wetabut Jesus Cristo Deus ipot iap kay — io'e.

³⁸ Etiópiya eipi bewiat jecarro o'ğuycũ. O'kop Filipe eju. O'kop ip idibi be. Filipe Etiópiya eipi bewiat o'ğubatisaan.

³⁹ Idibi bewi ceu buje ip Deus biõgbuk Filipe o'tujujëm ibocewi. Imënpuye Etiópiya eipi bewiat waram ğu Filipe o'jojojo. Inaka o'ju ma'guto e dağ jeka kay. Icocok cĩcã osunuy.

⁴⁰ Filipe o'jebapuk Azoto ka be. Ibocewi puğ ka dağ ğu oeku—ade ka dağ. Kawën idipat muwënuwën oekuku soat kaka dağ. Cesaréia ka be o'ju ibocewi.

9

¹ Saulo o'ju Judeuyũ epaĩyũ kukukat kay, itakoma jĩjã wuykukukat Jesus a'õkayayũ kay buye. Warëmtağ suykukukat Jesus a'õkayayũ kuğ oekukuku. Taomũn ojuy ip oekukuku. Soat aokaka ojuy oekukuku. Imënpuye o'ju Judeuyũ epaĩyũ kukukat kay. O'jekawën ceweju.

² — Cum õn Damasco ka kay — io'e cebe. — Cartadup cuy etupũm owebe — io'e. — Damasco ka be bime otuptujowat Judeuyũ e'aweroroap'a kukayũ be—Deus eju kawënwënap'a kukayũ be. Ixeyũ aco'i Jesus a'õkayayũ ğubapuk owebe carta dup ãm puje — io'e. — Tobuxik puje otujupit ip ijoce Jerusalém ka be — io'e. — Ekay ip otujupit. Taomũnmũn ip otujupit—ağokatkayũ, aoyũ dak — Saulo o'e.

— Ha'a — io'e. — Eyju juy — io'e. — Imën cuy ece — io'e.

³ Damasco ka kay Saulo o'ju. E dağ pima Damasco ka tëğ pima, dao ma kabi bewiat ekabia oikabia. Yakokoreren kabia jĩjã o'e. ⁴ Akoh! O'jeako. O'at ipi ju jeakoat pibun.

Gebuje wuykukukat o'jekawën Saulo eju. Saulo kabi kadiwiat a'õ o'ya'ijoyo.

— Saulo — io'e. — Apënpuye ën warëmtağ okuğ? — io'e—kabi beat o'e.

⁵ — Abu ën tak, Kariwa? — io'e.

— Ekukukat Jesus õn — io'e. — Warëmtağ ma ën okuğ — io'e. — Ën ma juk adi ipiat esupi'ajojoat owebe — io'e. ⁶ — E'ãy — io'e Saulo be. — Ikaboğatka be juy eõm. Iboka be bima, ağokatkat oğudot ekay. Apën ën em iam cuy jemukũyjo — io'e wuykukukat. Imën

kabi beat o'jekawēn Saulo eju. ⁷ Imēnpuye cewejuayū o'jecūcū jījā ip. O'jekōbidaekuḡ ip jeparara pibun. Mūḡ ma ip o'e. Kabi kadiwiat a'ō o'ya'ījojo ip. Imēnpit o'jojojo ḡu ma ip. ⁸ Saulo o'āy ipi juwi. Wedak. O'jetaewedakwedak. Imēnpit ijojom ḡu. Imēnpuye cewejuayū iba com ma o'tujowat Damasco ka be. ⁹ Ebapūḡ kabia ibo ka be osunuy ijojom ḡu. Jekōnkōn ḡu osunuy, tikōnkōn ḡu dak.

¹⁰ Wuykukukat o'jebapuk Ananias kay cexeybi. Ananias Damasco ka be osunuy. Jesus kay itabut osunuy. Wuykukukat o'jekawēn cebe cexeybi.

– Ananias – io'e.

– Ajo, okukukat? – io'e.

¹¹ – Uk'a ukpibubu daḡ cuy eju—cūḡat ka ukpibubu daḡ – io'e. – Aḡokatkat cuy ejokudada iboce—Tarso ka bewiat – io'e. – Ibutet Saulo i – io'e. – Judas duk'a kay juy eju – io'e. – Saulo omuy ixē duk'a be. Kawēnwēn oweju. ¹² Ixe juk aḡokatkat o'jojojo jexeybi. Ixe aḡokatkat putet Ananias i osunuy cexeybi – io'e. – Ananias o'jewebumōḡ yajeje itada am iap o'jojojo jexeybi – io'e. – Soat iboap o'jojojo jexeybi – wuykukukat o'e Ananias pe.

¹³ – Okukukat, odaobu'u – io'e. – Oparara oce. Obureyū kuy omukūyjo apēn ixē aḡokatkat e'em iam – io'e. – “Saulo juk adi ipiat o'supī'ajojoat Jesus a'ōkayayū be—Jerusalēm ka watwat pe,” i juk o'e ip owebe – io'e. ¹⁴ – “Ixe Paulo oajēm ijoce paīyū kukukayū a'ōbi,” i'e'em ip owebe – io'e Ananias. – “Ixe oajēm wuydaomūn ām—Jesus eju kawēnwēn'ukayū daomūn ām,” i'e'em ip owebe – io'e Ananias.

¹⁵ – Epararam ḡu juy eḡuy – io'e. – Eju juy cekay – wuykukukat o'e. – Ōn ma ixē Saulo otaē kapik am owebeam. Gaxin ma ixē omuwēn adeayū be—Judeu'ūmayū be, ipi kukukayū be dak, Judeuyū be dak – io'e. ¹⁶ – “Ēn cuy ipiat ecesupī'ajo jījā ēn wekawēn muwēnuwēn puye,” i oce kuy cebe – wuykukukat o'e Ananias pe.

¹⁷ Ananias o'ju Saulo kay. Judas duk'a be o'ju. Jay. Oajēm. Cereḡ. Oōm. Jebu o'jebumōḡ Saulo abi jeje.

– Tapu – io'e. – Ēn okitpit – io'e. – Wuykukukat a'ōbi ojet ekay – io'e. – Jesus o'jebapuk ekay ijop ka kay ajēm pima – io'e. – Ixe ma omudot ekay – io'e. – Waram etada am omudot. Deus biōḡbuk muōm ām ewebe omudot – io'e Saulo be.

¹⁸ Axima xee jo'iat dao ma o'jedu Saulo eta bewi. Cecoat put o'e. O'āy Saulo. O'jewemubatisaat “Jesus ebekit ōn ḡasū” i'e am soat pe. ¹⁹ Jexat o'om o'e waram. Oibacan waram.

Saulo Jesus o'ḡuwēnuwēn Damasco ka watwat pe. Ade kabia osunuy Damasco ka be. Warara'acayū xe osunuy Jesus a'ōkayayū xe. ²⁰ Itabun'isum Jesus o'ḡuwēnuwēn soat pe ibo ka watwat pe. Jesus o'ḡuwēnuwēn Judeuyū e'aweroroap'a be—Deus eju kawēnwēnap'a be.

²¹ – Jesus Deus ipot – io'e'e'e soat pe.

O'ya'ījojo'iaiyū yaḡuy'ūm o'e.

– Ite aḡokatkat ḡu xe'e juk adi Jesus a'ōkayayū taomūnmūn oekukuku? – io'e ip jewewebe. – Ite aḡokatkat ḡu xe'e juk adi ixeyū aoka ojuy oekukuku? – io'e ip jewewebe. – Itabucayū daomūn ām ḡu xe'e osodot ijoce? Paīyū kukukayū kay wuydaomūnmūn wuydujupit am ḡu xe'e osodot? – io'e ip.

– Ite ma burut – io'e ip.

²² Imēnpit Saulo Jesus o'ḡuwēnuwēn cīcā Judeuyū be—Damasco ka watwat pe Deus biōḡbuk a'ōbacaap kuḡ puye.

– Icēmān Deus Jesus o'taē wuydaxijojo'ukan – io'e'e'e cebe ip.

Ibapūḡ ip o'ḡutaybitbin. Imēnpuye cede ba'ore o'e ip Judeuyū.

²³ Ade xet kap puje Judeuyū Saulo aoka ojuy o'e ip. O'je'awero ip.

– Apēn xe'e Saulo ayaoka? – io'e ip jewewebe. ²⁴ Saulo bit jaoka ojuy ip iap awēḡ o'yawēḡtobuxik. Judeuyū soat em aḡ ma osodop ip ikaboḡatka exīntabi be Saulo aokaap

wiwim. Kabiam ip aḡ ma osodop. Ixima be dak ip aḡ ma. ²⁵ Imēnpuye Jesus a'ōkayayū Saulo o'ḡukop aḡoka ekorara bodi yaokaap puxim. Ixima be o'ḡukop ip. Paḡeiro'a boḡ pe o'ḡukop ip. Saulo imēn o'jenapōn Damasco ka bewi.

²⁶ Saulo o'ju Jerusalém ka be warara'acayū kay—Jesus a'ōkayayū kay. Jay. Oajēm. Jesus a'ōkayayū eju ceku pin o'e. Inaka soat ip iparara o'e Saulo buxim. Tūybe warēmtaḡ ḡasū dak wuykuk iān o'e ip. Tūybe Saulo itabut ḡu Jesus kay iān o'e ip. ²⁷ Barnabé bit Saulo o'tujowat Jesus emumujuyū jom—doze beayū jom. Barnabé o'jekawēn Jesus emumujuyū eju.

— Saulo wuykukukat o'jojjo Damasco ka kayate daḡ — io'e cebe ip. — Wuykukukat o'jekawēn ceweju. Saulo ya'ōcam Jesus o'ḡuwēnuwēn Damasco ka watwat pe — io'e.

²⁸ Imēneju Jesus a'ōkayayū iparara ḡu o'e ip Saulo buxim.

Gebuje Saulo ya'ōcam wuykukukat o'ḡuwēnuwēn Jerusalém ka watwat pe. Jesus a'ōkayayū eju oekukuku. ²⁹ O'ḡuwēnuwēn Grego a'ōm kawēnwēn'ukayū be. Ixeyū Grego a'ōm kawēnwēn'ukayū Saulo a'ō o'ya'ōdada. Te'e ma ip Saulo aoka ojuy o'e. ³⁰ Jesus a'ōkayayū bit itaybit o'e Saulo aoka ojuy ip iam. Imēnpuye ip Saulo o'tujowat Cesaréia ka kay yaokaap puxim.

— Xipat eju am Tarso ka kay—aypanap ka kay — io'e ip Saulo be.

³¹ O'ju. Imēneju itabucayū kaykay am ip oibu'un itabut'ūmayū. Ipiat o'supi'ajoat ḡu cebe ip. Kaba'ūm ip osodop Judéia eipi watwat, Galiléia eipi watwat tak, Samaria eipi watwat tak. Warēmtaḡ itabucayū kukap o'jepere ip. Imēnpuye ip biḡ ma oitabun Jesus kay. Deus a'ō daḡ ip o'e jekukum. Deus biōḡbuk ixeyū buywatwan osunuy. Imēnpuye tak ḡu ip oitabun wuykukukat Jesus kay. Ade jījā ip oitabun.

³² Pedro oajēm Enéias kay. Soat ka daḡ oekukuku. Jesus a'ōkayayū jojom oekukuku. Lida ka be dak o'ju Jesus a'ōkayayū jom. ³³ Enéias o'tobuxik iḡo ka be. Enéias ibun po'i osodop jexexecap pe—oito koato bun, ijebit e'ū buye. Pedro o'ju cekay.

³⁴ — Enéias — io'e. — Jesus Cristo jemu'ada — io'e. — E'āy — io'e. — Exexecap cuy eḡuxipan eduk'a be eju am — Pedro o'e cebe.

O'je'ada ḡebuje bit Enéias. Xipat o'e. ³⁵ O'āy. Adeayū ijebit e'ū topibit o'jojjo—iboceayū—Sarena ka watwat, Lida ka watwat tak. Imēnpuye kuyap jetabucap o'jepere ip. Wuykukukat Jesus kay acā oitabun ip.

³⁶ Jope ka be osunuy Jesus kay itabucat—ayacat. Ibutet Tabita i osunuy. Tabita Dorcas iape Grego a'ōm. Ixe soat em xipan warara'acat kukuk'uk osunuy. Xipat cīcā osunuy. Tadaybocayū buywatwat'uk osunuy soat em. ³⁷ Ixe ayacat oiwātaxipin. Oi'ū. Imēnpuye itabucayū ixe'ūm jebit o'jowuy jebabin. Dorcas'ūm o'tujowat ip umat'abi be.

³⁸ Gebuje o'jekūyjo ip Pedro omuy Lida ka be iam. Lida ka Jope ka tēḡ ma o'sukadop. Xepxep aḡokatkat o'ḡuju ip Lida ka be Pedro dakoy am. O'ju ip. Jay. Itabucayū oajēm Pedro kay.

— Ejot cuy oceweju — io'e ip Pedro be. — Oceka be juyaju—Jope ka be — io'e ip.

— Ga'a — io'e.

³⁹ Pedro o'ju ceweju ip. Oajēm Dorcas'ūm kay. Jesus kay itabucayū Pedro o'tujuu umat'abi be ce'ūat kay. Itop'ūm e'ū'ibiyū osodop ip iḡo'abi be ade—Dorcas'ūm pureyū. Wawa ip osodop i'ūmcom. Jesay ip o'ḡubapuk Pedro be.

— Dorcas'ūm ijop o'joinūm owebe — io'e ip Pedro be.

⁴⁰ Pedro soat ip o'ḡujēm umat'abi bewi. O'jēm ip. O'jēḡ'aecōḡcōḡ kawēn ām Deus eju. O'jekoreren ce'ūat kay.

— Tabita — io'e. — Aḡobucēḡ ece — io'e ce'ūat pe.

Ce'ū topibit o'jetaeweak. Ak. O'jeak Pedro kay. O'je'aḡobucēḡ. Oabik. Xik'i o'e.

⁴¹ Pedro ce'ū topibit o'subaixik.

— Kirik'āy'i — io'e.

O'ḡu'āy.

Gebuje Pedro warara'acayũ o'tomuwã—Jesus kay itabucayũ, itop'ũm e'ũ'ibiyũ dak.
— Epesot cuy ce'ũ topibit com — io'e. — Waram o'jetait — io'e cebe ip.

⁴² Waram o'jetait iap awẽğ o'jeawẽğepõğpõğ soat tağ Jope ka watwat tağ. Imẽnpuye adeayũ itabut o'e ip wuykukukat Jesus kay. ⁴³ Pedro Jope ka be osunuy ade kabia. Simão duk'a be osunuy. Simão ixee muğẽğẽ'ukat osunuy.

10

¹ Deus ekawẽn tojotjot'ukat o'jebapuk Cornélio kay. Cornélio Cesaréia ka be osunuy. 100 be sorarayũ kukukat osunuy. Itália eipi bewiyũ osodop ip cesorarayũ. ² Cornélio xipat cĩcã osunuy Deus xe. Itabut osunuy Deus kay Judeu ġũn ma'ġu. Ibadipyũ dak itabut osodop ip Deus kay, soat tuk'a beayũ. Ade dinheiro ũmũm'uk osunuy tadaybotbocayũ be. Deus eju kawẽnwẽn'uk osunuy. ³ Deus ekawẽn tojotjot'ukat o'jebapuk Cornélio kay.

Katpuje o'jekawẽn Cornélio eju—15 hora bima. Deus ekawẽn tojotjot'ukat o'jojojo. Cetẽğ ma oajẽm.

— Cornélio — io'e.

⁴ — Ajo, Kariwa? — io'e.

Ipararam o'jeak cekay.

— Ekawẽn cocom Deus jekawẽnwẽn ẽn ceweju bima — io'e Cornélio be. — Deus itaybit ebubut'in iũmũm'uk eğuy tadabotbocayũ be iam — io'e. — Imẽnpuye Deus ġebum ekay — io'e.

⁵ — Gasũ juy ebuywatwat'ukayũ'in eğuju Jope ka be — io'e. — Ibo ka wat cuy etomuwã — io'e. — Pedro i ibutet. Ixe juy etomuwã — io'e. ⁶ — Simão duk'a be omuy—ixee muğẽğẽ'ukat tuk'a be—tiboğ cĩcãati wãbu beat'a be — io'e. — Ixe juy etomuwã eduk'a be tot am — io'e.

⁷ Kabi kay Deus ekawẽn tojotjot'ukat epit puje, Cornélio ebapũğayũ o'tomuwã jebuywatwat'ukayũ. Xepxep ixeyũ'in jeduk'a be kapikpik'ukayũ osodop. Wara'at ixeyũ'in sorara osunuy. Sorara Deus kay itabucat osunuy. ⁸ Cornélio Deus ekawẽn tojotjot'ukat o'jebapuk cebe iap o'ğuwẽn cebe ip.

Iboap muwẽn puje ip o'ğuju Jope ka be Pedro dakoy am. Xerewun. Ebapũğayũ o'ju—Cornélio emumujuyũ. E bidase o'xet ip. Kuyaje o'ju ip. ⁹ Jope ka tẽğ o'e ip. Ijasũn ip pima Pedro jexey jo'iat o'jojojo kaxicuğ.

Pedro o'jekawẽn Deus eju. O'jeu uk'a abi jeje kawẽn ãm ceweju. Uk'a abi yabicuğ ġu o'yanuy—yapo ma. ¹⁰ Ire jĩjã o'e iboce. Cekõn pin o'e. Uk'a beayũ Pedro xat tatam pima, Pedro jexey jo'iat o'jojojo. ¹¹ Pağo boğ kopkom o'e kabi kadiwi. Pağo boğ o'jojojo Pedro jexey jo'iat pe. Pağo kabi kadiwi kopkom cekay iap o'jojojo jexey jo'iat pe. Pağo ierunboğ cĩcã o'e. Ebadipdip abi eju yabikirikirik o'e. Ixe pağo o'kop cexe. ¹² Warẽmtaksuğ osodop pağo be—cũğcũğayũ, wurũrũğayũ dak, pupumayũ dak.

¹³ Gebuje Deus o'jekawen Pedro eju jexeybi.

— Pedro — io'e. — Ixeyũ juy eyaoka exan — io'e. — Yaoka buje juy ejo'o — io'e.

¹⁴ — Ap! — io'e. — Ojo'o ġu, Kariwa — io'e. — Oxat ġu bit teku! — io'e. — I'o pi beku ocexe—Judeuyũ xe — io'e. — Õn pit beku ojo'o ġu—pũğ em tak ka'ũma! — io'e. — Gasũ dak ojo'o ġu — Pedro o'e.

¹⁵ Deus waram o'jekawẽn ceweju.

— Exan ma teyũku! — io'e. — Õn ma exan oğũm. Imẽnpuye “Oxat ġu bit teku,” i'ũmğũ juy ece owebe — io'e. — “I'o pi beku ocexe,” i'ũmğũ juy ece owebe — io'e Pedro be. — Õn ma exan oğũm — io'e. — Imẽnpuye i'o pi ġu exe — Deus o'e.

¹⁶ Ebapũğ em Deus imẽn o'jekawẽn Pedro eju. Pağo o'jepa'ũm ibocewi. Waram o'jeu kabi kay.

¹⁷ Pedro o'jewaguyda jexey jo'iat kay.

— Apĕn omutaybin ojuy o'e Deus? — io'e jewebe ma. — Apĕğĕm iboap o'ğubapuk owebe? — io'e jewebe ma.

Ebapũğayũ oajĕm Pedro nuyap'a kay Pedro ġebum pima jexey jo'iat kay. Cornélio emumujuyũ oajĕm.

¹⁸ — Pu'a be Simão Pedro omuy? — io'e ip.

Oajĕm ip Simão nuyap'a exĩntabi be.

— Ijoce du Simão Pedro omuy? — io'e ip uk'a beayũ be.

¹⁹ Pedro uk'a abi jeje mabuk osunuy. Ģebum mabuk osunuy jexey jo'iat kay.

Ģebuje Deus biõğbuk o'jekawĕn Pedro be.

— Ebapũğ ağokat kayũ ekudadam—Judeu'ũmayũ — io'e. — Oajĕm ip enuyap'a be.

²⁰ Ekop cuy ixeyũ dopabe — io'e Pedro be. — Ceweju juy ip eju — io'e. — “Oju ġu xe'e ceweju ip?” i'ũmğũ juy ece ewebe ma — io'e. — Őn ma ip oğuju edakoy am — io'e Pedro be.

²¹ O'kop. Ebapũğayũ dobedem o'ju.

— Okudadam eyju — io'e. — Apĕğĕm epesot ijoce? — io'e cebe ip.

²² — Cornélio ocemudot — io'e ip. — 100 be sorarayũ kukukat ixē. Ixe cũğ cĩcã Deus xe — io'e ip. — Itabut cĩcã Deus kay. Ya'õbuyxi soat xe Judeuyũ xe. Deus ekawĕn tojotjot'ukat mo a'ğũ o'jekawĕn Cornélio be—ocekukukat pe — io'e ip. — “Pedro juy etomu wã,” i mo a'ğũ o'e cebe — io'e ip. “Pedro juy jeedot eduk'a be,” i mo a'ğũ oe cebe — io'e ip. “Cekawĕn kay juy eya'õpicũğ eğuy,” i mo a'ğũ o'e cebe — io'e ip Pedro be.

²³ — Ha'a — io'e. — Epeõm cuy oceduk'a be — io'e. — Ijoce juy epexet — io'e.

— Ma — io'e ip.

O'xet ip iğo'a be.

²⁴ Kuyaje Pedro o'kop. O'jewemuxipan. O'ju Cornélio emumujuyũ eju. Cornélio kay ip o'ju Cesaréia ka be. Wara'acayũ itabucayũ dak o'ju Pedro eju—Jopé ka watwat. Xet. E bidase ip o'xet. Kuyaje o'ju ip. Jay. Oajĕm ip Cesaréia ka be. Cornélio kuy jebadipyũ o'tomu wã jeduk'a be, jebureyũ dak. Pedro ajĕmap wiwim ip osodop. Pedroyũ oajĕm tuk'a be. Cornélio kay oajĕm.

²⁵ Pedro õm pima, Cornélio o'ju cekay tobedeam. O'jĕğ'aecõğcõğ Pedro wap. Tũybe Pedro Deus iãn o'e. ²⁶ Dao ma Pedro Cornélio o'ğũ'ãy.

— Owap ġu juy ecĕğ'aecõğcõğ — io'e. — E'ãy — io'e. — Deus ġu õn—ağokatkat acã — io'e.

²⁷ Ģebuje oõm ip tuk'a be kawĕnwĕn. Tuk'a beayũ adeayũ o'je'aweroro'iaiyũ Pedro o'jojojo. Pedro o'jekawĕn ceweju ip.

²⁸ — Oceju Judeuyũ — io'e. — Eytaybit ocexe oce'aweropi Judeu'ũmat eju iam. Imĕnpit kapusu Deus mo a'ğũ wara'an ma omukũyjojo. “Cedağ ġu ewebe 'Judeu'ũmat xipat ġu' i'e am,” i mo a'ğũ Deus o'e owebe — io'e. ²⁹ — Imĕnpuye ojot eykay, Judeuyũ ġu ma'ğũ eyju. Eywebe onomu wã buje dao ma ojot — io'e. — Odaobu'u ġu wedot am eykay — io'e. — Apĕğĕm eyju onomu wã? — Pedro o'e.

³⁰ Cornélio o'jekawĕn Pedro eju.

— Tapu, kapusukuruy ijoce ma mo a'ğũ oğuy ija'a be — io'e. — Katpujesũ mo adi kawĕnwĕn oğuy Deus eju. Dao ma Deus ekawĕn tojotjot'ukat o'jebapuk okay—doti isopsepat kukat — io'e. ³¹ — O'jekawĕn oweju. “Cornélio,” i mo a'ğũ o'e owebe. “Ekawĕn cocom Deus, jekawĕnwĕn ĕn ceweju bima,” i mo a'ğũ o'e owebe — io'e. — “Deus itaybit ebubut'in'in iũmũm'uk eğuy tadaybotbocayũ be iam,” i mo a'ğũ o'e owebe — io'e. ³² — “Ebuywatwat'ukayũ'in cuy eğuju Jope ka be,” i mo a'ğũ o'e owebe — io'e. — “Ağokatkat cuy etomu wã. Pedro i ibutet. Simão duk'a be ixē omuy—ixē muğĕğĕ'ukat tuk'a be—tiboğ cĩcãati wãbu beat'a be,” i mo a'ğũ owebe — io'e. ³³ — Imĕneju dao ma obuywatwat'ukat oğuju edakoy am — io'e. — Xipat cĩcã ajĕm okay — io'e. — Ģasũ soat wuyju ijoce Deus etabixe. Apĕn Deus o'e ewebe iap cuy eğuwĕn ocewebe. Soat cuy eğuwĕn ocewebe — io'e Pedro be.

³⁴ Pedro o'jekawēn ceweju ip—Judeu'ūmayū eju.

— “Judeuyū kay acã òn,” i'e'em ġu Deus. “Judeu'ūmayū kay ġu òn,” i'e'em ġu Deus. Gasū bit wetaybit iboam — io'e. — Deus xipan soat kuġ ijodiat kuġ. Pūg taġ ma ip ikuġ — io'e.

³⁵ — Soat Deus a'ò daġ jekuku'ukayū cūg ma cexe—Judeuyū, Judeu'ūmayū dak. Deus bikuyap taġ jekuku'ukayū cūg ma cexe—soat ip — io'e.

³⁶ Gasu Deus kawēn idipat o'ġudot ocewebe—Judeuyū be — io'e. — “Jesus Cristo kay eyetabut puje wetakoma ġu oce eykay,” i'e'em Deus wuywebe. Ixe Jesus soat kukukat.

³⁷ “Gasū bit epeyewemubatisasaan cuy ‘Waram ġu ikērēat oceġujurūġ’ i'e am eybureyū be,” io'e'e João Batista. Imēn o'e'e soat pe Judéia eipi watwat pe. Eyetaybit iboam — io'e.

³⁸ — Deus Jesus o'taē. Nazaré ka be osunuyiat o'taē. Deus jebiōġbuk o'ġuōm cebe—Jesus pe. Ja'òbacaap o'ġuōm cebe. Jesus soat ka daġ oekukuku xipacat muġēġēm wara'acat peam. Ibiōġbuk kērēat o'ġujēmjēm Satanás a'ò kayayū bewi. Jesus imēn oekukuku soat em Deus a'òbi jekukum puye — io'e. ³⁹ — Apēn cuk adi Jesus o'e'e iap ocejojojo Judéia eipi daġ jekukum pima, Jerusalém ka be bima dak — Pedro o'e.

— Judeuyū kukukayū ma Jesus o'subamupaya korosa be yaoka am. ⁴⁰ Deus pit waram Jesus o'ġutait — io'e. — Ebaṗūġ kabia ce'ūap. Xepxep xet kap puje, Deus Jesus o'ġutait waram — io'e.

— Jesus waram o'jebapuk jewekay itabucayū kay. Deus a'òbi o'jebapuk. ⁴¹ Waram itait puje Jesus o'jebapuk soat kay ġu—ocekay acã. Ocekay o'jebapuk kuy bima Deus ocenaē buye — io'e. — Deus cuk ocenaē ocewebe Jesus muwēn ãm itaybit'ūmayū be — io'e.

— Deus pe waram imutait puje, oceweju Jesus o'jekōn, o'tikōn tak. ⁴² “Kawēn idipat cuy epeġuwēnuwēn soat pe,” i mo a'ġu o'e Jesus ocewebe — io'e Pedro. — “ ‘Deus Jesus o'taē ixe be “Teyūku ikērēat kuġ Deus xe,” i'e am kūyjobit'ūmayū be. “Teyūku xipat Deus xe” i'e am kūyjobicayū be,’ i juy epe'e soat pe,” i mo a'ġu o'e Deus ocewebe. “ ‘Imēn ixe je'e soat pe—itabēġayū be, ce'ū'ūayū be dak,’ i juy epe'e soat pe,” i mo a'ġu o'e ocewebe — io'e Pedro.

⁴³ — Kuyje dak Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū Jesus o'ġuwēnuwēn. “Aġokatkat omuyku,” io'e ip kuyje. “Cekay eyetabut pima, ja'òbi Deus ikērēat ju'uk eywebewi,” io'e'e'e ip. Kuyje Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū imēn o'e'e'e Jesus muwēnuwēn — Pedro o'e.

⁴⁴ Pedro kawēnwēn pima Deus biōġbuk o'kop Judeu'ūmayū kay.

Soat pe oōm—o'ya'ījojo'iyayū be—Judeu'ūmayū be. ⁴⁵ Yaġuy'ūm cīcã ip o'e Judeuyū—Jesus kay itabucayū—Pedro ejuayū. Yaġuy'ūm ip o'e Deus jebiōġbuk o'ġuōm Judeu'ūmayū be buye. Tūybe wuywebe acã Deus jebiōġbuk ġuōm iãn o'e ip.

⁴⁶ Ya'òba'arēmat'a'òm kawēnwēn ip o'e Judeu'ūmayū.

— Deus, ēn xipat cīcã — io'e ip ya'òba'arēmat'a'òm.

Judeuyū iboap o'ya'ījojo. Imēneju Pedro o'jekawēn jebureyū eju—Judeuyū eju.

⁴⁷ — Deus jebiōġbuk o'ġuōm cebe ip — io'e. — O'ġuōm cebe ip apēn cuk o'ġuōm wuywebe iap co'i — io'e. — Imēnpuye cedaġ ġu du ocewebe ixeyū mubatisaan? — io'e. — Abu dak kuka o'e ocewebe “Cedaġ ġu,” i? — Pedro o'e.

⁴⁸ O'jekawēn Judeu'ūmayū eju dak.

— Epeyewemubatisasaan cuy “Wuykukukat Jesus ebekitkit oceju ġasū bit” i'e am soat pe eybureyū be — io'e cebe ip.

O'jewemubatisaan ip.

— Ibun ma juy eġuy ocece — io'e ip Pedroyū be.

Imēnpuye Pedroyū ibun osodop ip cexe ip.

11

¹ Judéia eipi watwat o'yawēġcoco ip—Jesus emumujuyū. Warara'acayū dak o'yawēġcoco ip Jesus kay itabucayū. Judeu'ūmayū dak Deus ekawēn kay o'e iap awēġ

o'yawëgcoco ip. ² Pũğpũğ Jesus a'õkayayũ'in iboap awëğ kay ğu o'e ip—Judeuyũ. Tũybe soat Jesus kay itabucayũ juy jedaypu'ağobixeedakatkañ iãn o'e ip.

Jerusalém ka be Pedro ajëm puje ixeyũ Judeuyũ Pedro o'ğukorëm.

³ — Pedro, apën mo ën tak ece? — io'e ip. — Apënpuye mo ën tak eom Judeu'umat tuk'a be? — io'e ip. — Apënpuye ën tak mo ecekõn taypu'ağobixeedakat'ũmayũ eju? — io'e ip Pedro be.

⁴ Gebuje Pedro apën o'jebapuk cebe ip iap o'ğuwën cebe ip.

— Mënpuk, obureyũ! — io'e. — Eya'õpicũğcũğ puk! — io'e. ⁵ — Jope ka be bima kawënwën mo oce Deus eju. Wexey jo'iat ojojojo. Kabi kadi wi pağo boğ kopkom iap mo ojojojo wexey jo'iat pe — io'e. — Okay kopkom o'e. Yabikirikirik o'e ebadıpdip abi eju. ⁶ Xipan mo oceak cekay. Puca mo ojojojo—cũğcũğayũ, wurũrũğayũ dak, pupumayũ dak, widayũ dak. Soat ip i'opi wuyxe — Pedro o'e.

⁷ — Deus mo o'jekawën oweju. “Pedro,” i mo o'e owebe. “Ixeyũ juy eyaoka exan,” i mo o'e — io'e. ⁸ — “Ka'ũma, okukukat,” i mo oce cebe. “T'opi beku ocexe Judeuyũ xe. Ojo'o ğu buk,” i mo oce cebe — io'e Pedro. ⁹ — Imënpuye Deus waram o'jekawën oweju. “Exat ma ijop,” i mo o'e. “T'opiat beku' i'ũmğũ juy owebe,” i mo o'e owebe. “Õn ma exan oğũm. Imënpuye i'opi ğu ewebe,” i mo o'e owebe. ¹⁰ Ebpũğ em Deus imën o'jekawën oweju. Pağo boğ waram o'jepa'ũm kabi kay — io'e.

¹¹ — Gebuje ebapũğ ağokat kayũ oajëm ocesopiat'a kay. Cesaréia ka wat cuk ip o'ğujuat odakoy am. Cornélio i ibutet — io'e.

¹² — Gebuje Deus biõğbuk o'jekawën oweju — io'e. — “Oju xe'e Judeu'umat eju?” i'ũmğũ juy ece owebe,” i mo o'e owebe — io'e. — Imënpuye oju ceweju ip — io'e.

— Cornélio duk'a kay oju—Judeu'umat tuk'a kay — io'e. — Iboceayũ dak o'ju ip oweju—6 beayũ—Jope ka watwat — io'e. — Soat mo ocajëm Judeu'umat tuk'a be—Cornélio duk'a be—omudocat tuk'a be — io'e.

¹³ — Cornélio mo apën Deus ekawën tojtjot'ukat o'jebapuk jekay iap o'ğuwën ocewebe: “Deus ekawën tojtjot'ukat mo ojojojo,” i. “Cũğ'i mo oğuy oduk'a be,” i. “Ixe mo o'e owebe: ‘Ebuywatwat'ukayũ'in cuy eğuju Jope ka be,’ i,” i. “ ‘Simão Pedro juy etomuwa,' i,” i. ¹⁴ “ ‘Ixe kawën idipat ğuwën eywebe,’ i,” i. “ ‘Kawën idipat co buje, Deus jedaxijo—ebadipyũ dak taxijo' i,” i. Imën Cornélio mo o'e ocewebe — Pedro o'e.

¹⁵ — Iboam Cornélio e buje, Jesus mo oğuwën cebe ip—Judeu'ũmayũ be — io'e.

— Õn kawënwën pima Deus biõğbuk o'kop cekay ip—Judeu'ũmayũ kay. Cebe ip oom. Apën wuywebe oom koap iap puxim oom cebe ip. ¹⁶ Imëneju wuykukukat ekawën kay mo ocegebu. Wuykukukat mo o'e wuywebe: “João idibi be imubatisasan oeku,” i. “Eywebe bit Deus biõğbuk jeom,” i mo o'e wuywebe — io'e Pedro. ¹⁷ — Deus ma jebiõğbuk o'ğũm wuywebe wuykukukat Jesus Cristo kay wuyetabut puye. Apën kuy bima mo o'ğũm wuywebe iap co'i jebiõğbuk o'ğũm cebe ip ğasũ. Cedağ osunuy Deus pe jebiõğbuk muom am cebe ip. Imënpuye “Cedağ ğu Deus pe jebiõğbuk muom am cebe,” i'ũmğũ oce õn pit — Pedro o'e cebe ip.

¹⁸ Pedro a'jjo buje Jerusalém ka watwat o'jede ğu Judeuyũ. Pedro mukorëmap o'jepere ip.

— Ka'ũmğũ Deus co'iat xipacat! — io'e ip cebe. — Judeu'ũmayũ dak ikërëat murũğrũğap epereap ojuy aco'i Deus — io'e ip. — Ibikuy aco'i ikërëat uk am cebewi ip. Soat em Deus xe jeedop ip je'ũ buje — io'e ip. — Deus xipat cĩcã! — io'e ip.

¹⁹ Estêvão e'ũ buje o'jepõğpõğpõğ ip itabucayũ. O'jepõğpõğpõğ ip warara'acayũ ixeyũ be ipiat o'supi'ajoat cĩcã buye. Pũğpũğ ixeyũ'in wũy ma o'ju. Fenícia eipi be o'ju ip. Chipre eipi be dak, Antioquia ka be dak. Ade kaka dağ jekukum pima Jesus o'ğuwënuwën ip jajëmapka watwat pe. Jesus o'ğuwënuwën ip Judeu'ũmayũ be ğu—Judeuyũ be acã.

²⁰ Pũğpũğ ixeyũ'in o'ju Antioquia ka kay. Chipre eipi be osodopiayũ o'ju ip Antioquia ka kay, Cirene eipi be osodopiayũ dak.

Gebuje kawēn idipat o'ḡuwēnuwēn ip Judeu'ūmayū be—Grego a'ōm kawēnwēn'ukayū be.

— Jesus acā ocekukukat — io'e ip cebe ip.

²¹ Deus ip o'subuywatwan cīcā wuykukukat Jesus muwēnuwēnayū. Imēneju adeayū oibu'un ip jetabut am jedobuyū'ūm'ūm ekawēn kay. Kuyap jetabucap o'jepere ip. Wuykukukat Jesus kay ip oitabun.

²² Gebuje Jesus kay itabucayū apēn Antioquia ka watwat itabut o'e iap awēḡ o'yawēḡtobuxik ip—Jerusalém ka watwat.

— Ade Judeu'ūmayū itabut o'e Jesus kay—Antioquia ka watwat — io'e itaybicayū.

Imēnpuye itabucayū kukukayū Barnabé o'ḡuju Antioquia ka be. ²³⁻²⁴ Xipat cīcāat osunuy Barnabé. Soat em Deus biōḡbuk a'ō daḡ oekukuku. Wuykukukat Jesus kay itabut cīcā osunuy.

Barnabé oajēm Antioquia ka be itabucayū kay—Jesus kayayū kay. Apēn cuk adi Deus xipacat o'ḡūm iboceayū be iap awēḡ tobuxik puje icokcok cīcā o'e. Soat ip o'ḡutaybitbin Deus ekawēn.

— Eyetabun cīcā juy epesop wuykukukat Jesus kay! — io'e cebe ip. — Ya'ō daḡ cuy epeku! Kūyjobin cuy epesop cekawēn kay — io'e cebe ip. Imēnpuye ade jījā oitabun wuykukukat Jesus kay.

²⁵ Gebuje Barnabé Saulo o'takoy. Tarso ka be o'ju Saulo dakoy am. O'takoy. O'tobuxik. O'jekawēn ceweju.

— Ga'a aceptit Antioquia ka be — io'e.

— Ga'a — io'e.

²⁶ O'jepit ip—Barnabé, Saulo dak. Pūḡ koato ibo ka be osodop ip. Je'aweroro'uk ip osodop itabucayū eju. Ade itabucayū mutaybitbin'uk ip osodop. Antioquia ka be bima soat em warara'acayū o'e: — Cristo ebekitkit — i Jesus kay itabucayū be.

²⁷ Pūḡpūḡ Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū oajēm itabucayū kay—Antioquia ka beayū kay. Oajēm ip Barnabé Antioquia ka be bima, Saulo dak. Jerusalém ka bewi ip oajēm. O'je'awero ip itabucayū eju. ²⁸ Pūḡ ixeyū'in o'jekawēn itabucayū eju. Ibutet Ágabo i osunuy. Deus biōḡbuk ixē Ágabo o'ḡukūyo apēn ḡuyjom je'bapuk iam. Imēnpuye o'jekawēn ceweju ip.

— Wuyrere jījā acesop! Wuyxat i'ūm soat ka daḡ — io'e cebe ip.

Cláudio ipi kukukan pima oireren ip apēn kuy bima Ágabo o'e iap taḡ. ²⁹ O'je'awero ip Jesus kay itabucayū.

— Ga'a dinheiro aḡuju warara'acayū be—itabucayū be—Judéia eipi watwat pe — io'e ip jewewebe. — Irere ip jekukum — io'e ip.

³⁰ Imēn soat ip jedinheiro muxipanpan'uk osodop ikuḡ pima. Imēnpuye Barnabé o'ḡuju ip Saulo dak. O'ḡuju ip dinheiro ūm ām itabucayū kukukayū be—irereayū kukukayū be.

12

¹ Ixeyū ekabia be Herodes Judeuyū kukukat osunuy. Ixe ipiat o'supi'ajoat Jesus kay itabucayū be. ² Koap Tiago o'yaokaat pajam. Tiago'ūm oe'ū—João waḡo'ūm. ³ Ickokcok o'e ip Judeuyū o'yaokaat puye—itabut'ūmayū. Imēnpuye Herodes Pedro o'taomūnat. O'taomūnat Judeuyū petatam pima. Ixe epeta bima pāo'a o'o'uk ip osodop—yamuyuhuhaptōmtēm'ūmat'a.

⁴ Taomūn puje Pedro o'ḡuōmat daomūnmūnap'a be.

— Peta kap puje Pedro oḡujēm ḡuto daomūnmūnap'a bewi — Herodes o'e jewebe ma. — Ixe ekawēn cuy oya'ījo soat etabut pe — io'e jewebe ma.

Sorarayū o'ḡuju Pedro wiwi am. ¹⁶ be sorarayū o'ḡuju. Ebadipdipayū iwiwim o'e kabia buje. Ebadipdipayū ḡuto iwiwim o'e ip kaxicuḡ. Ebadipdipayū ḡuto iwiwim o'e ip katpuje. Ebadipdipayū ḡuto iwiwim o'e ip ixima be. ⁵ Sorarayū ma xipan cīcā Pedro

wiwim ip o'e cenapõnap puxim. Itabucayũ bit kawẽnwẽn cĩcã o'e ip Deus eju Pedro mujẽm ãm.

⁶ Herodes ma kajuk Pedro o'gũjẽm daomũnmũnap'a bewi kabia buje. Deus ekawẽn tojotjot'ukat pit o'gũjẽm ixima be. Deus ekawẽn tojotjot'ukat oajẽm Pedro kay ixexima be. Pedro ixet osunuy daomũnmũnap'a be. Ixet osunuy xepxep sorarayũ pidase. Cem ibakirik osunuy correntebum. Sorara aḡ osunuy daomũnmũnap'a exĩntabi be—badiat exĩntabi be. Wara'at tak kacũḡ kadiat exĩntabi be osunuy aḡ. ⁷ Deus ekawẽn tojotjot'ukat o'jebapuk daomũnmũnap'a be. Dao ma oikabia. Jok. Pedro o'gũjok jebum. O'gũwurũḡ.

⁸ — Daosuw! E'ãy! — io'e cebe. — Ekop cuy okay! — io'e. O'jebuedu ipi ju Pedro bakirikpu—correntebu. Waram o'jekawẽn Pedro eju Deus ekawẽn tojotjot'ukat.

— Ekamixa juy eḡuõm — io'e. — Eyuk cuy eḡuõm — io'e cebe.

Pedro o'gũõm.

— Eekabek cuy eḡuõm — io'e. — Ejot cuy onomuju — io'e cebe.

⁹ Gebuje o'jẽm ip—Pedro, Deus ekawẽn tojotjot'ukat tak. O'jẽm ip ya bewi. Pedro o'jẽm Deus ekawẽn tojotjot'ukat nomuju. Kacũḡ kay ip o'ju. Pedro itaybit ḡu o'e apẽn o'jebapuk okay iam. Tũybe wexeybi Deus ekawẽn tojotjot'ukat cocom õn iãn o'e. ¹⁰ O'kap ip koapayũ deḡ sorarayũ deḡ. Waram o'ju ip. ãmap sorarayũ deḡ ip o'kap. Oajẽm ip kacũḡ kadiat exĩntabi be. Yoboḡ cĩcã osunuy. Cem cĩcã osunuy. Icaat muḡẽḡẽ osunuy. Ixe exĩntabi kacũḡ kay wuyjẽmjẽmap exĩntabi osunuy. Ixe exĩntabi jekpiwa ma o'jewenomudip'uk. O'kap ip cedaḡ. Kacũḡ pe ip o'jẽm. Uk'a ukpibubu daḡ ip o'kap. Deus ekawẽn tojotjot'ukat Pedro o'suiwat. ¹¹ Pedro apẽn o'jebapuk cekay iam o'yaḡuysan ḡebuje bit.

— Wetaybit ḡasũ apẽn o'jebapuk okay iam — io'e jewebe ma. — Deus jekawẽn tojotjot'ukat o'ḡudot omujẽm ãm daomũnmũnap'a bewi — io'e jewebe ma. — Ixe omujẽm Herodes pe waokaap puxim — io'e. — Judeuyũ ma waoka ojuy. Deus pit odaxijo ixeyũ be waokaap puxim — io'e jewebe ma.

¹² Pedro o'ju Maria duk'a kay. Ixe Maria João Marcos xi osunuy. Ade Jesus kay itabucayũ awerom osodop ip ixexima duk'a be. Deus eju kawẽnwẽn o'e ip.

— Daomũnmũnap'a bewi Pedro juy eḡũjẽm — i'o'e'e ip Deus pe.

¹³ Pedro o'ju xĩntabi be. Tagtaḡtag io'e xĩntabi be. O'tomuwa tomudip'ukan. Ayacat oajẽm xĩntabi be—yaypan'isuat. Rode i ibutet osunuy. Oajẽm abu tagtaḡtag io'e iap co am. ¹⁴ Ixe yaypan'isuat itaybit o'e Pedro a'õm. Icocok cĩcã o'e. Xĩntabi o'tomudip'uk ḡu. Badi oõm jebureyũ mukũyjom—itabucayũ mukũyjom.

— Pedro omuy xĩntabi be — io'e cebe ip.

¹⁵ — Gujeat ḡu eku! — io'e ip. — Pedro ḡu eku. Adaodao ma ece — io'e ip.

— Pedro ma eku — io'e. — Wadaodao ḡu. Pedro ma.

— Pedro ḡu eku — io'e ip. — Pedro eju jekuku'ukat acã eku—Deus ekawẽn tojotjot'ukat acã — io'e ip.

¹⁶ Pedro tagtaḡtag'i mabuk osunuy. Iõm pin o'e. Ibun pima acã xĩntabi o'tomudip'uk ip. Pedro o'jojo ip. Itabẽḡbẽḡ ip ijojom o'e.

— Pedro ma! — io'e ip.

Yaḡuybabi'ũm ip o'e. ¹⁷ Imẽnpit Pedro jebum o'e wẽḡwẽḡ'i ya'õkareyap puxim.

Apẽn Deus o'gũjẽmat daomũnmũnap'a bewi iap o'gũwẽn cebe ip Pedro.

— Deus omujẽmap cuy epeḡuwẽn Tiago be, warara'acayũ be dak wuykitpitpiyũ be—itabucayũ be — io'e.

O'jẽm ibocewi. Wara'at ka kay o'ju.

¹⁸ Kabia buje Pedro o'tobuxik ḡu taomũnmũnyũ wiwi'ukayũ. Yaḡuybabi'ũm'ũm ip o'e Pedro ip o'tobuxik ḡu ya be buye.

— Poma xe'e o'ju Pedro? — io'e ip. — O'jenapõn xe'e? — io'e ip jewewebe.

¹⁹ Herodes Pedro o'gudocat jewekay. Te'e ma jebuywatwat'ukayũ o'guju Pedro kudadam. Tobuxik pa'ore o'e ip.

Ibocewi Herodes o'jekawẽn Pedro wiwim osodop'iaiyũ be.

— Apẽn Pedro o'jẽm daomũnmũnap'a bewi? — io'e. Cede ba'ore o'e ip. Imẽnpuye Herodes jebuywatwat'ukayũ o'guju Pedro wiwim osodop'iaiyũ aokaan.

Herodes o'jẽm Judéia eipi bewi. Cesaréia ka kay o'ju. Ibo ka be osunuy.

²⁰ Herodes itakoma o'e Tiro ka watwat kay, Sidom ka watwat kay dak. Kuy bima Herodes ebekitkiyũ ixat tujowatwat'uk ip osodop Tiro ka watwat xan, Sidom ka watwat xan tak, ixat'ũm ip ika be buye. Gasũ bit oibu'un ip ixat tujowat am Herodes itakoma buye. Imẽneju Tiro ka watwat o'je'awero ip Sidom ka watwat eju. Ixeyũ Herodes buywatwat'ukat purem o'e. Ibuywatwat'ukat putet Blasto i osunuy. Ya'õbuyxiat osunuy. O'ju ip Blasto kay. O'jekawẽn ip Blasto eju.

— Ocebuywan cuy ece — io'e ip cebe. — Ecekawẽn cuy Herodes eju ocewebeam — io'e ip. — Ocebikuy ixex be waram oceburem i'e am — io'e ip. O'jekawẽn ceweju Herodes mudinap oju. Herodes tak kabia o'guweğũn jekawẽn am jebekitkiyũ eju.

²¹ Ixe ekabia bima ade jĩã iboceayũ o'je'awero ip cekay. O'je'awero ip Herodes a'ĩjo am. Herodes jesay o'guõm—idip cĩcãat. Oabik ipi kukukat abikbikap pe. Idip cĩcãat pe oabik. O'jekawẽn cĩcã aweromayũ be. Kawẽnwẽn pima aweromayũ o'jewãwã ip ya'õberen.

²² — Ağokatkat ğu teku—oceweju kawẽnwẽnat—Deus acã! — i napa ma o'e ip.

Ixe Herodes jewexe ya'õbuyxi jĩã.

— Deus ğu õn. Deus kukap puxim ğu juy epe'e okuğ — i'ũmğũ o'e. — Deus acã ya'õbuyxi—õn pit ka'ũma — i'ũmğũ o'e cebe ip.

²³ Imẽnpuye Deus ekawẽn tojotjot'ukat Herodes o'guwãtaxipin. Nasẽğpu o'tũnpu'o'o. Oe'ũ.

²⁴ Imẽneju adeayũ Deus ekawẽn o'ya'ĩjojo ip. Soat kaka dağayũ o'ya'ĩjojo ip.

²⁵ Barnabé, Saulo dak dinheiro o'tujowat Jesus ebekitkiyũ be—Jerusalém ka beayũ be.

13

¹ Dinheiro ùm puje ip o'jepit Antioquia ka kay. João Marcos o'ju ceweju ip. Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ osodop ip Antioquia ka be, Deus ekawẽn imutaybit-bin'ukayũ dak. Ibũrũ ma ibutet osodop ip: Barnabé, i. Simão i, Lúcio i, Manaém i, Saulo i. Ibũrũ ma ibutet osodop ip. Simão xepxep putet osunuy. Wara'at ibutet Topayõn i osunuy. Lúcio Cirene ka bewiat osunuy. Manaém o'yaypan Herodes eju, Galiléia eipi kukukat eju.

² Deus biõğbuk o'jekawẽn ixeyũ ağokatkayũ eju. Awerom ip osodop. Deus eju kawẽnwẽn pima, jekpiwan ma jewemurenuren pima dak, Deus biõğbuk o'jekawẽn ceweju ip.

— Õn ma kuy Barnabé otaẽ kapik am owebeam, Saulo dak — io'e. — Imẽnpuye ixeyũ juy epeğujẽm kapik am owebeam — io'e cebe ip.

³ Deus eju kawẽnwẽn pima, jewemurenuren pima dak, Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ Barnabé o'ğujẽm ibocewi, Saulo dak. O'jewebumõğ ip Saulo abi jeje, Barnabé abi jeje dak. Imẽn o'ğujẽm ip Deus a'õbi.

⁴⁻⁵ Imuju'ibiyũ o'ju Chipre eipi kay—tip'aweroroboğ kay. Tip'aweroroboğ putet Chipre i osunuy. Saulo o'ju Barnabé eju. João Marcos o'ju ixeyũ buywatwat'ukan. O'ju ip apẽn Deus biõğbuk o'e cebe ip iap tağ. O'ju ip Selêucia ka dağ Chipre eipi kay cum pima. Selêucia ka tibogcĩcãati wãbũ osunuy. Oajẽm ip. Jay. Oõm ip kobexixi be Selêucia ka be bima. O'timudek ip kobexixi dağ. Oajẽm ip Salamina ka be—tip'aweroroboğ pe.

Iboce yajẽm puje Deus ekawẽn o'guwẽnuwẽn ip. Oõm ip Judeuyũ e'aweroroap'a be Deus eju kawẽnwẽnap'a be. Deus ekawẽn muwẽn am ip oõm. ⁶⁻⁸ Soat tip'aweroro dağ oekuku ip Deus ekawẽn muwẽnuwẽn. Pafos ka be ip oajẽm. Wamoat o'tobuxik ip ibo

ka be. Wamoat putet Barjesus i osunuy. Barjesus xepxep ibutet osunuy. Wara'at ibutet Elimas i osunuy. Judeu osunuy wamoat. Ibukaypat osunuy. Ixe Barjesus tip'aweroroboğ watwat muğuykuku'uk osunuy.

– Deus ekawën muwënuwën'ukat òn – io'e'e cebe ip napa ma.

Ixe wamoat Sérgio Paulo eju osunuy—iecuğap eju. Sérgio Paulo itaybit cîcãat osunuy.

Gebuje Sérgio Paulo Barnabéyũ o'tomuwã. Deus ekawën co am o'tomuwã ip.

– Deus ekawën cuy eğuwën owebe – Sérgio Paulo o'e cebe ip.

Sérgio Paulo ma Deus ekawën co pin cîcã osunuy. Barjesus pit ibu'u o'e Sérgio Paulo be Deus ekawën coan. Imënpuye Barjesus Barnabéyũ awëğ o'yawëğmukërërën. O'yawëğmukërërën ibu'u jîjã buye Sérgio Paulo be Jesus kay itabut am. Barjesus Sérgio Paulo mubu'un ojuy osunuy Jesus kay itabucap puxim.

⁹⁻¹² Gebuje Saulo o'jeak cîcã wamoat kay—Barjesus kay. Kÿyjobit cîcã o'e Deus biõğbuk a'õ kay. Ya'õpuruğ o'jekawën Barjesus pe—wamoat pe.

– Satanás ebekit ën – io'e. – Xipacat kay ğu ën—pÿğ em tak ka'ũma – io'e. – Wuymuğuykukukum ën – io'e. – Soat em ën ikërëat mujurÿğrÿğ – io'e. – Deus e ie cÿğ. Ën pit wara'acayũ mubu'u'un Deus e dağ cekuap puxim ip. Ën ikërëat mujurÿğrÿğap epereperem ğu. Imënpuye Deus ipiat supi'ajoat ewebe ğasũ – io'e. – Deus jetamu'ũm cuk adi ikërëat eğujurÿğrÿğ iap teim. Ade kabia ğu eta'ũm ecesÿy pÿğpÿğ ã – io'e wamoat pe—Barjesus pe.

Wamoat dao ma o'suta'ũm. Wuyjojom ğu o'e. Warara'acat kudadam o'e jeba co am—jedujowat am. Imëneju iecuğap Sérgio Paulo oitabun Deus ekawën kay.

Deus ekawën imutaybitbin osodop ip Barnabéyũ. Paulo xepxep ibutet osunuy—Saulo i, Paulo i dak. Paulo i ibutet osunuy Grego a'õm. Saulo i ibutet osunuy Hebreu a'õm. Sérgio Paulo wuykukukat ekawën kay jîjã osunuy.

¹³ Gebuje Paulo o'jëm Pafos ka bewi, cewejuayũ dak. O'ju ip Perge ka kay Panfília eipi beatka kay. Kobexixi dağ ip o'ju.

Gebuje João Marcos o'jepit Jerusalém ka kay. Oibu'un Paulo eju, Barnabé eju dak. O'jeok cewejuwi ip.

¹⁴ Gebuje Paulo oajëm Antioquia ka kay, Barnabé dak. Ijop Antioquia ka Síria eipi be ğu osunuy—Pisídia eipi be osunuy.

Sábado bima o'ju ip Judeuyũ e'aweroroap'a kay—Deus eju kawënwënap'a kay. Oabik ip. ¹⁵ Moisés ekawëntup o'tupcoco ip, Deus ekawën muwënuwën'ukayũ ekawëntup tak. Ûk'a kukukayũ o'jekawën Pauloyũ eju.

– Ocebureyũ – io'e. – Wuymucokcok am Deus ekawën muwën pin pima juy epeyekawën – io'e ip.

¹⁶ Gebuje Paulo o'ây jekawën ãm. Wëğwëğ'i o'e jebum iğo'a beayũ muymÿğ ãm. O'jekawën cebe ip.

– Tapupuyũ – io'e. – Pÿğpÿğ ey'in Israel naxeğebitbit—Judeuyũ. Warara'acayũ Deus kay eyetabut Judeuyũ etabucap puxim – io'e. – Eya'õpicÿğcÿğ cuy wa'õ kay – io'e. ¹⁷ – Deus kuyjeayũ o'taë wuy'in. Judeuyũ ma o'taë jebekitkiyũm. Wuyetabut ixe Deus kay – io'e. – Deus ip o'ğ'acoğ cîcã Egito eipi be bima – io'e. – Xipan cîcã ip o'jukuk. Egito eipi bewi ip o'tujujëm, ya'õbaca jîjã buye. ¹⁸ Uk'a'ũmat tağ oekuku ip pÿğ koato ğu—40 koato bun. Deus yukpiceğe ğu bit ikuğ ip osunuy kÿyjobit ğu ma'ğ ip. ¹⁹ Deus 7 be ipi watwat o'ğ'ũmu'ũm Canaã eipi watwat. Imu'ũm puje cebekitkit Canaã eipi o'jat jeipim – io'e.

²⁰ – Gebuje Deus ibimãmãmãayũ ekawën coco'ukayũ o'jomuy kuyayũ kukukan. Canaã eipi be osodop ip ade jîjã koato—450 koato. Jekawën muwënuwën'ukayũ o'jomuy ğÿyjom ixeyũ mukÿyjojo'ukayũm. ²¹ Samuel koap osunuy Deus ekawën muwënuwën'ukan. Guyjom kuyjeayũ o'e Deus pe: “Ağokatkat cuy ejomuy ocekkukan,” i – io'e Paulo.

– Imënpuye Deus Saulo o'jomuy Canaã eipi watwat kukukan kuyayũ kukukan. Saulo Quis ipot osunuy. Ixe Benjamim diwat osunuy. Ixe Canaã eipi watwat kukukat osunuy

40 koato. ²² Deus oibu'un Saulo be jebekitkiyũ kukukan. Ixe o'ju'uk jebekitkit kukap puxim — io'e.

— Gebuje Deus Davi o'jomuy jebekitkit kukukan Saulo dieğ. Davi Deus ebekitkit kukukat osunuy Deus bikuyap tağ. Deus imẽn Davi o'ğuwẽn:

Wetaybit Davi soat em obikuyap tağ jekukum iam, i. Ixe Jessé ipot wa'õ kay jekukum soat em ma, i.

²³ Deus imẽn Davi o'ğuwẽn. Deus o'e kuyje:

Davi naxeğebitbit oğuju eydaxijo am, i — io'e Paulo.

— Gebuje Deus Jesus o'ğuju Judeuyũ daxijo am apẽn cuk adi o'e'e'e iap tağ — io'e. — Jesus Davi naxeğebit osunuy. ²⁴ João Batista oajēm Jesus adeayũ mutaybitbin awap. Imubatisasan oeku. Ixe João Batista o'e Judeuyũ be: “Eyğuyçũğçũğ cuy epesop ikērēat kuğ puye,” i. “Ikērēat mujurũğrũğap cuy epeyepere,” i. “Epeyewemubatisasaan cuy,” i.

²⁵ — João jekapikap eperem pima, imẽn o'e Judeuyũ be: “Tũybe ĩn Deus emunaē iān eyju e'em owebe,” i. “Eyxē õn Deus emunaē,” i. “Eyemuwiwi ğu õn pit,” i. “Ya'õbuyxi jĩjāat omuyku onomuju,” i. “Õn pit wa'õbuyxi ğu,” i. “Cedağ ğu owebe we'atoro am suik muwekap am wa'õbuyxi'ũm puye,” i.

João imẽn o'e — io'e Paulo.

²⁶ — Obureyũ — io'e. — Pũğpũğ ey'in Abraão naxeğebitbit. Warara'acat ey'in Judeuyũ ğu. Inaka eyetabut Deus kay Judeuyũ etabucap co'i — io'e. — Deus wuydaxijojoap awēğ o'yawēğmuwẽn wuywebe — io'e. ²⁷ — Imẽnpit Jerusalém ka watwat itaybit ğu o'e Jesus wuydaxijojo'ukat iam. Ika kukukayũ dak itaybit ğu o'e ip iboam. Soat jebodoydoyap kabia be Judeuyũ ya'õberen tupcoco'uk ip osodop je'aweroroap'a—Deus ekawẽnmuwẽnuwẽn'ukat emudupmubararaktup. Soat Sábado bima ip tupcoco'uk osodop. Imẽnpit itaybit ğu ip apēğape xe'e ijoptup ekawẽn iam. “Jesus cuy je'ũ ikērēat kuğ puye,” io'e ip napa ma. Kuyje Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ o'e'e'e iap tağ Jesus o'yaoka ip — io'e Paulo.

²⁸ — Ixeyũ mo o'jekawẽn Pilatos eju—ieçugap eju. Jesus ikērēat o'jukuk ğu—pũğ em tak ka'ũma. Inaka “Jesus cuy eyaokaat,” i mo o'e ip Pilatos pe. ²⁹ Imẽn ibararak opop Deus ekawẽn tup pe. Soan o'e'e ip Jesus pe apẽn Deus emunaē jukuk ip iaptup ekawẽn tağ. Apẽn ip o'tupmubarararak iap ekawẽn tağ o'jebapuk ğasũ — io'e.

— Iğodup ekawẽn tağ soat ebapuk puje warara'acayũ ma Jesus'ũm jebit mo o'ğukop korosa ejuwi. Witabikũy be adi o'jomõğ ip. ³⁰ Deus pit waram Jesus o'ğutait. O'ğuyyu ce'ũ'ũayũ dopap pewi — io'e.

³¹ — Gebuje waram o'jetait'iat o'jojojo ip Jesus eju oekukuiayũ. Ibun oeku ip ceweju—Galilėia eipi bewi ceweju o'jēm'iaiyũ—Jerusalém ka kay ceweju o'ju'iaiyũ. Ade kabia ceweju oeku ip waram o'jetait'iat eju — io'e.

— Ğasũ ixeyũ ma icēmān Jesus muwẽnuwẽn Judeuyũ be. O'jojojo ip iap muwẽnuwẽn ip ğasũ. ³²⁻³³ Oçeju dak kawẽn idipat muwẽnuwẽn eywebe. “Waram wemunaē oğutait waram ce'ũap puxim,” io'e Deus kuyje wuydobuyũ'ũm'ũm pe. Ğasũ Jesus o'ğutait apẽn cuk adi o'e'e'e iap tağ. Imẽn e'em Deus ekawěntup—Salmodup—jebidododonaptup—xepxeptupatup:

“Ĕn okpot,” i'e'em Deus, i. “Ğasũ õn ebay oce,” i'e'em Deus, i.

Imẽn e'em Salmodup.

³⁴ — Kuyje Deus o'e: “Waram wemunaē oğutait waram ce'ũap puxim,” i. Imẽn e'em Deus ekawẽn tup:

“Xipacat oğũm ewebe,” i juk adi oce Davi be, i. “Obu'u ğu xipacat ũm ām ewebe,” i juk adi oce Davi be, i. Xipacat oğũm ewebe apẽn cuk adi ocecece Davi be iap puxim, i.

³⁵ — Imẽn e'em wara'atup pe jebibododonaptup—Salmodup:

Wetaybit ekpot'ũm iwan ğu ĩn ierepap puxim iam, i. A'õ kay kũyjobit cĩcāat iwan ğu ĩn, i.

Ixe imēn Jesus o'ḡuwēn. Imēn e'em Salmidup — io'e. ³⁶ — Icēmān Davi'ūm oe'ū. Itabēḡ puje Deus ekawēn taḡ oekukuku — io'e. — Icēmān Davi'ūm o'jomōḡ ip witabikūy be jedobuyū'ūm'ūm etaypi tēḡ. Davi'ūm ma oierēp. ³⁷ Jesus'ūm pit oierēp ḡu Deus waram o'ḡutait puye — io'e.

³⁸ — Obureyū — io'e. — Eyetaybin cuy epesop Deus ikērēat uk'uḡ wuywebewi Jesus oe'ū buye iam. Ixe Jesus muwēnuwēn ōn eywebe. ³⁹ Moisés ekawēn taḡ jekukum pima wuya'ōbaca ḡu juk adi ajop waram ikērēat kukap puxim. Jesus kay wuyetabut pima bit Deus ja'ōbacaap ūmūm wuywebe waram ikērēat kukap puxim — io'e.

⁴⁰⁻⁴¹ Imēn e'em Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū emudupmubararaktup—kuyayū emudupmubararaktup:

Eytabut'ūm cīcā eyju! i. Eybu'u jījā eyetabut am okay, i. Eyetabēḡbēḡ cuy epesop! Epeap eyetabut'ūm puye, i. Ōn Deus. Eywebe i'e ba'oreap oḡubapuk eyetabutpe, i. Imēnpit eyetabut'ūm okay epe'e, i. Warara'acat pe eymukūyjo buje dak, eyetabut'ūm okay epe'e, i.

Imēn e'em Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū emudupmubararaktup — Paulo o'e.

— Eyday'em'um cuy epesop Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū o'e'e iap taḡ je'bapukap puxim eywebe — io'e cebe ip—Judeuyū be.

⁴² Je'aweroroap'a bewi Pauloyū jēm puje, Judeuyū o'jekawēn ceweju ip.

— Waram cuy epe'e ocemukūyjom iboam — io'e ip. — Wara'at Sábado juy ejot ḡuto — io'e ip Judeuyū.

⁴³ Ce'awero epere buje tak ḡu ip o'ju Pauloyū kay—Judeuyū, Judeu'ūmayū dak—Judeuyū etabucap co'i Deus kayayū. Pauloyū o'jekawēn ceweju ip.

— Soat em ma Deus xipan wuykuḡ — io'e ip. — Soat em cuy ḡebum epesop iboap kay — io'e ip Pauloyū.

⁴⁴ Waram pimaat esábado tak ḡu o'je'awero Deus ekawēn com iḡo ka beayū.

⁴⁵ Adeayū e'aweroap tobuxik puje Judeuyū oitabutkarey Pauloyū kay. Paulo ip o'ya'ōmuwarururun—Jesus kay itabut'ūmayū. O'jomuymuy jījā ip.

⁴⁶ Gebuje Pauloyū iparara'ūm cīcā o'jekawēn ceweju ip—Judeuyū eju.

— Cedaḡ osunuy ocewebe koam Deus ekawēn muwēn ām eywebe, eyju Judeuyū buye — io'e. — Cekawēn kay ḡu eyju bit — io'e. — Eybu'u Jesus pe eydaxijoan, eywebe ipiat'ajoap puxim — io'e. — Eybu'u eyaḡuyisum eyekuam — io'e. — Imēnpuye warara'acat pe juy oceḡuwēn Deus ekawēn—Judeu'ūmayū be — io'e. ⁴⁷ — Imēḡām Deus cuk ocemuju. Kuyje Isaísat Cristo o'ḡuwēn. Imēn o'e:

Ōn cuk enaē wekawēn muwēn ām Judeu'ūmayū be, i. Kabia buje wuyetaybit wuyeku am, i. Imēnpuxim wekawēn co buje Judeu'ūmayū itaybit je'e apēn Deus soat taxijojom iam, i. Soat wekawēn kayayū otaxijo, i.

Imēn Deus o'e kuyje — io'e Paulo. — Imēnpuye Judeu'ūmayū be juy oceḡuwēn Deus ekawēn — Paulo o'e.

⁴⁸ Judeu'ūmayū icokcok cīcā ip o'e iboap co buje.

— Ka'ūmḡu Deus ekawēn co'i xipat — io'e ip. Soat itabut o'e Jesus kay, jexe jenuy am Deus emunaēyū.

⁴⁹ Gebuje Jesus kay itabucayū wuykukukat ekawēn o'ḡuwēnuwēn soat pe itaybit'ūmayū be. Soat ibo eipi daḡ oekuku ip wuykukukat ekawēn muwēnuwēn.

⁵⁰ Judeuyū oitakomān Pauloyū kay. O'jewawē ip aḡokatayū eju—ibo ka kukukayū eju. Aoyū eju dak o'jewawē ip—ya'ōbuyxiayū eju. Ixeyū aoyū Deus a'ō kay ip osodop. Imēnpit itakoma ip o'e Pauloyū kay.

Pauloyū ip o'yawēḡmukērērērēn. Imēnpuye soat ip itakoma jījā o'e Pauloyū kay. Jeipi bewi ip o'ḡujēm. ⁵¹ O'jēm Pauloyū. Jesandália ip o'ḡupoyoy ibo ka bewi jejēm puje “Eyukpiwat Deus xe cekawēn co pin'ūm puye” i'e am ibo ka watwat pe. ⁵² Itabucayū bit icokcok cīcā o'e—Antioquia ka beayū. Ibiōḡbuk xipacat cebe ip osunuy.

14

¹ Icônio ka kay ip o'ju Pauloyũ. Oõm ip Judeuyũ e'aweroroap'a be—Deus eju kawēnwēnap'a be. Kawēn idipat o'guwēn ip i'go'a be. Imēnpuye tak ġu ip oitabun Jesus kay—Judeuyũ, Judeu'ũmayũ dak. ² Judeuyũ kukukayũ bit Pauloyũ o'yawēġmukērērēn—itabut'ũmayũ. O'yawēġmukērērēn ip Judeu'ũmayũ be cekayap puxim. Imēnpuye itakoma o'e ip Pauloyũ kay Judeu'ũmayũ.

³ Gebuje Pauloyũ wuykukukat o'guwēnuwēn soat pe—Icônio ka watwat pe. Ibun cĩcã ip osodop ibo ka be. Pũġ kabia ġu ip osodop Icônio ka be, ade oitabun Jesus kay buye. Iparara'ũma wuykukukat o'guwēnuwēn ip.

— Deus xipan soat kuġ wuykuġ — io'e'e ip. Wuywebe i'e ba'oreap o'ġubapukpuk ip Deus a'õbi. Deus a'õbacaap o'ġubapukpuk ip soat etabutpe. Deus ibo ka watwat o'ġutabun Pauloyũ ekajwēn kay.

— Paulo icēmãn e'em — io'e ip.

⁴ Imēneju pũġ taġ ġu o'e ip Icônio ka watwat—wara'at taġtaġtaġ ma. Pũġpũġ ixeyũ'in Judeuyũ kay ip o'e. Warara'acayũ bit Jesus emumujuyũ kay o'e.

⁵ Gebuje pũġpũġ Icônio ka watwat o'jekawēn jeka kukukayũ eju—Judeuyũ, Judeu'ũmayũ dak.

— Ikērēm cuy ip ajukuk. Ayabuġbuġ cuy ip wita'am — io'e ip.

⁶ Pauloyũ jaoka ojuyap o'yawēġtobuxik. Imēnpuye dao ma o'jēm ip Icônio ka bewi. Wara'at ka kay ip o'ju. Litra ka kay ip o'ju Derbe ka kay dak, i'go ka korerenatka kay dak. Ixeyũ ka Licaõnia eipi be opop. ⁷ Kawēn idipat muwēnuwēn oekuku ip soat kaka daġ soat pe ya'ĩjo am.

⁸ Taokērēat kay Pauloyũ oajēm. Taokērēat Litra ka be osunuy. Ikap'isum pin ma taokērē osunuy. Cexĩġxĩġ pa'ore osunuy. ⁹ Soat Paulo o'e'eiap o'ya'ĩjojo. Paulo o'jeak cĩcã cekay.

— Deus kay tekku itabut jemu'adaam — Paulo o'e jewebe ma.

¹⁰ O'jekawēn taokērēat pe.

— E'ãy — io'e. — Cũġ'i ece — io'e ya'õberen cebe.

Taokērē tũbit o'ãy. Xipan o'jexĩġxĩġ. ¹¹ Paulo be imu'ada buje, o'jewãwã ip ya'õberen Litra ka watwat.

— Deusyũ o'kop wuykay! — io'e ip ja'õm. — Aġokatkayũ jojo'i ip! — io'e ip jewewebe.

Tũybe Pauloyũ deusyũ iãn o'e ip. O'jewãwã ip Paulo a'õm ġu—ja'õm ma.

¹² — Wuyedeus tekku! — io'e ip napa ma. — Júpiter tekku! — io'e ip Barnabé muwēnuwēn.

— Wuyedeus tedaku! — io'e ip napa ma. — Mercúrio tekku! — io'e ip Paulo muwēnuwēn. Imēn o'e ip Paulo cekawēnxi buye. Litra ka watwat edeusbaro butet Júpiter i osunuy, Mercúrio i dak.

¹³ Ixeyũ edeusbaro duk'a kukukat oajēm Pauloyũ kay—Júpiter tuk'a kukukat. Biopak o'tujuajēm. Yaoka ojuy ip imupik am Pauloyũ wap. Tũybe deus iãn o'e ip. Tumũntitit o'titujuajēm biopak akārãsũ eju titmukirik am Pauloyũ ya'õbuyxi cekay ip puye. O'tujuajēm ip aġoka ekorara exĩntabi be. Júpiter tuk'a i'boce o'yanuy. Tũybe teyũku wuyedeusyũ iãn o'e ip. ¹⁴ Apēn e ojuy ip ocewebe iam jetaybin puje, yaġuybabi'ũm cĩcã Pauloyũ o'e.

— Tũybe oceju deusyũ iãn o'e ip — io'e Paulo jebure be—Barnabé be.

Jesay o'ġuwek ip jaġuybabi'ũmap mubapuk am ibo ka watwat pe.

Pauloyũ o'jedau ajēmuyũ kay. O'jekawēn ceweju ip.

¹⁵ — Tapupuyũ — io'e. — Imēn ġu juy epe'e ocewebe! — io'e. — Deus ġu oceju—aġokatkayũ acã! — io'e. — Oceju dak eyjo'i ma — io'e. — Ocajēm ijoce kawēn idipat muwēn ãm eywebe. Eymubu'un am eyedeusbaroyũ kay ocajēm ijoce. Te'e ma eyetabut ixeyũ kay — io'e ip Litra ka watwat pe. — Deusbaroyũ kay eyetabucap cuy epeyepere! — io'e. — Deusat kay juy eyetabun epesop. Deusat soat em itait omuy.

Ixe kay acã eyetabun cuy epesop — io'e. — Ixe kabi o'gugẽ, ipi dak. Tiboğ cĩcãati dak o'timugẽ. Ixe soat o'gugẽ—kabi dağat, ipi dağat tak, tiboğ cĩcãat dağat tak — i'e'em ip. ¹⁶ — Deus kuyjeayũ o'jepere jekpiwan ma ip jeku am—Judeuyũ, Judeu'ũmayũ dak — io'e. ¹⁷ — Imẽnpit Deus xipacan e'e'uk osunuy soat peam ijodiat peam. Imẽn õn soat podi ma xipat iam wuymutaybitbin. Ixe muba'at muajẽmjẽm kabi bewi wuywebe. Ixe kadai mu'aypapan wuywebe i'o am. Deus soat em wuyemukaypinut ãmũm wuywebe wuy mucokcok am. Deus imẽn xipan wuykuğ ibikuy wuywebe wuyetabut am cekay buye — io'e ip.

Imẽn Paulo Listra ka watwat o'gutaybin Deus ekawẽn.

¹⁸ Listra ka watwat biopak aoka ojuy jĩjã tũybe Pauloyũ deusyũ iãn o'e ip puye. Pauloyũ bit o'gubu'un ip biopak aoka am.

¹⁹ Judeuyũ oajẽm Pauloyũ kay—itabut'ũmayũ. Oajẽm ip Antioquia ka bewi, Icõnio ka bewi dak. Listra ka be ip oajẽm. Ade o'gubu'un ip Pauloyũ kay. O'gutakomãn ip cekay ip.

Imẽnpuye Paulo o'yabuğbuğ ip yaokaap ojuy. Kururuğ Paulo o'tujujẽm ip jeka bewi—Listra ka bewi. Kacũğpe o'jepere ip. Tũybe oe'ũ iãn o'e ip. ²⁰ Paulo bit o'ã Jesus kay itabucayũ cekay ce'awero buje. Waram oõm Listra ka be.

Kuyaje Paulo o'kop Derbe ka be Barnabé eju. ²¹ Kawẽn idipat o'guwẽnuwẽn ip Derbe ka watwat pe. Imẽnpuye tak gu oitabun ip Jesus kay.

Gebuje o'jepit ip jedocap e dağ ma. Listra ka dağ ip o'jepit Icõnio ka dağ tak, Antioquia ka dağ tak. ²² Jesus a'õkayayũ jojom ip o'jepit. Ixeyũ a'õmucanucan oekuku ip. Yawẽwẽn ip oekuku. Paulo o'jekawẽn ceweju ip.

— Jesus kay eyetabucap cuy epeyepere gu — io'e. — Jesus kay wuyetabut pima, warara'acat ipiat supi'ajoat wuywebe — io'e.

— Guyjom pit Deus xe acesop. Ixe soat kukukan pima, cexe ma acesop soat ya'õ kay kũyjobit pima — io'e cebe ip.

Paulo soat kaka dağ oeku Barnabé eju.

²³ Ixeyũ dak ağokat kayũ o'taẽ Jesus day itabucayũ kukukayũm. Soat kaka dağwi o'taẽ ip. Jekpiwa ma o'jewemurun ip jekawẽn ãm Deus eju. Deus eju o'jekawẽn ip o'taẽ'ibiyũ beam. Imẽn o'jekawẽn ip Deus eju:

— Ocekukat — io'e ip Jesus pe. — Iteyũ ağokat kayũ juy ejukuk xipan, ekay itabut ip puye — io'e ip Deus pe.

²⁴ O'kop ip Panfília eipi dağ, Pisídia eipi dağ tak.

²⁵ Gebuje waram Deus ekawẽn o'guwẽnuwẽn ip Perge ka be. Atália ka dağ ip o'kop.

²⁶ Antioquia ka kay ip o'ju waram. Kobexixi dağ ip o'ju. Koap jejẽmap ka be ip oajẽm—Antioquia ka be.

— Xipan cuy ixeyũ ejukuk kapikpiğ pima—ekawẽnmuwẽnuwẽn pima — i mo o'e itabucayũ Deus pe ibo ka be koap cẽm pima.

²⁷ Oajẽm ip ma'ğuto Antioquia ka be jekapikap o'jepere ip puye. Paulo ekawẽn co am o'je'awero ip soat Jesus a'õkayayũ.

Gebuje Paulo apẽn Deus ixeyũ buywatwanap o'guwẽn cebe ip. Apẽn soat kaka dağ oekuku ip iap o'guwẽn.

— Deus juk adi oca'õmucanucan osunuy Jesus muwẽnuwẽn pima — io'e. — Judeu'ũmayũ be ocemuju jekawẽn muwẽn ãm — io'e. — Tak gu ip oitabun Jesus kay — io'e cebe ip.

²⁸ Ibo ka be osodop ip ãm kaxi. Jesus a'õkayayũ xe osodop ip ibun ma.

15

¹ Judeuyũ o'ju Antioquia ka kay—Judéia eipi bewiayũ. Oajẽm ip.

Gebuje cedağ gu Jesus kay itabucayũ o'gutaybin ip—Judeu'ũmayũ o'gutaybin ip.

— Moisés ekawẽn tağ eyedaypu'ağobixeedakat'ũm pima, Deus jeydaxijo gu — io'e ip napa ma itabucayũ be.

² Imēneju Pauloyū o'jewa'ōxixik cīcā ceweju ip Judéia eipi bewiacat eju. Imēnpuye Jesus a'ōkayayū itaybin pin o'e ip apēn ġu paxi cūġ ma wuyxe iam.

– Acesuxeedakat tu Moisés ekawēn taġ? Acesuxeedakat ġu xe'e? – io'e ip jewewebe. Imēnpuye ip Paulo o'ġuju Jerusalém ka be, Barnabé dak, jebureyū dak.

– Jerusalém ka be juy epeju – io'e ip. – Epeju juy jekawēn ām Jesus emumujuyū eju—itabucayū kukukayū eju dak – io'e ip. – Epeyewawē juy ceweju ip. “Acesuxeedakat tu Moisés ekawēn taġ? Acesuxeedakat ġu xe'e?” i juy epe'e cebe ip – io'e ip.

³ Pauloyū o'jewemuwēn cebe ip. O'jēm ip Antioquia ka bewi.

O'ju ip itabucayū kukukayū kay. Cucum pima Fenícia eipi daġ o'kop ip, Samaria eipi daġ tak. Soat ka daġ o'je'awero ip itabucayū eju cucum pima.

– Ade jġā Judeu'ūmayū kuyap jetabucap o'jepere ip – io'e ip. – Jesus kay ip oitabun – Pauloyū o'e cebe ip.

Icokcok cīcā ip o'e itabucayū iboap awēġ tobuxik puje—Fenícia eipi watwat, Samaria eipi watwat tak.

⁴ Oajēm ip Jerusalém ka be. O'ju ip itabucayū kukukayū kay. Itabucayū kukukayū ip o'tobede, Jesus emumujuyū dak, wara'acayū itabucayū dak. Itabucayū kukukayū o'je'awero ip cexe.

Gebu je Paulo o'jekawēn cebe ip.

– Deus cuk adi ocebuywatwatn kawēn idipat muwēn ām – io'e. – Pūġ ġu Judeu'ūmat oitabun Jesus kay—ade jġā ma! – io'e Paulo.

⁵ Pūġpūġ pit Fariseuyū o'āy Paulo mukorēm ām—Jesus kay itabucayū.

– Ixeyū dak cuy Moisés ekawēn taġ jeku, itabut ma'ġu ip Jesus kay – io'e ip. – Jedaypu'aġobixeedakat cuy ip cekawēn taġ – io'e ip te'e ma. Imēnpuye Pauloyū o'jewa'ōxixik cīcā Fariseuyū eju.

⁶ Gebu je Jesus emumujuyū o'je'awero ip Jesus kay itabucayū kukukayū eju. O'jewawēwē jġā ip.

– Apēntak cedaġ wuywebe Judeu'ūmayū mutaybit am Jesus kay itabun ip puje? – io'e ip jewewebe. – “Moisés ekawēn taġ cuy epeku,” i du ace'e cebe ip? Imēn ġu xe'e ace'e cebe ip? – io'e ip jewewebe.

⁷ O'jekawēn cīcā ip jeweweju jewemudin ām. Ibun cīcā ip o'jewa'ōxixik wara'at taġtaġtaġ i'eap puxim.

Pedro o'jekawēn soat pe aweromayū be.

– Okitpitpityū – io'e. – Eya'ōpicūġcūġ cuy epesop wekawēn kay – io'e. – Kuy bima Deus onaē kawēn idipat muwēn ām Judeu'ūmayū be. Eyetaybit iboam – io'e. – Ixe mo omuju ibikuy osunuy ixeyū mutabut am jekay buye. ⁸ Deus itaybit apēn wuyju jewaġuyġuy iam – io'e.

– Ixe mo jebiōġbuk o'ġudot Judeu'ūmayū kay apēn wuykay o'ġudot iap co'i. Imēn Judeu'ūmayū kay dak ōn iam wuymutaybitbin o'e Deus. ⁹ Soat ipi daġayū ibit ma Deus xe. Soat jewejojo'i ma ip cexe. Imēnpuye Deus ikērēat o'ju'uk Judeu'ūmayū bewi Jesus kay ip itabut puye. O'ju'uk apēn wuywebewi ikērēat o'ju'uk iap co'i – io'e. ¹⁰ – “Cedaġ ġu Deus pe jebiōġbuk muōm ām cebe ip, Moisés ekawēn taġ ġu ip puye,” i du eyju e'em? – Pedro o'e. – Iba'ore osunuy wuydobuyū'ūm'ūm pe ixē ekawēn taġ jeku am. Wuywebe dak iba'ore. Iba'ore kuka o'e Judeu'ūmayū be dak. Imēnpuye “Moisés ekawēn taġ cuy epeku,” i'ūmġu juy ace cebe ip—Jesus kay itabun'isuayū be. ¹¹ Wuykukukat Jesus wuydaxijom cekay wuyetabut puye. Wuydaxijom xipan wuykuġ puye. Imēnpuxim Judeu'ūmayū dak idaxijo itabun puje ip – Pedro o'e.

¹² Guyjom Pauloyū o'jekawēn aweromayū be.

– Deus mo ocemuju kawēn idipat muwēn ām Judeu'ūmayū be – io'e. – Deus a'ōbi juk adi wuywebe i'e ba'oreat oceġubapukpuk soat etabutpe – io'e. – Deus soat podi ma

ya'ōbaca iap juk adi oceḡubapukpuk itabutpe ip – io'e ip aweromayũ be. Soat ip mũḡ osodop ya'ļjojom.

¹³ Guyjom Tiago o'jekawēn aweromayũ be.

– Okitpitpityũ – io'e. – Eya'ōpicũḡcũḡ cuy epesop wekawēn kay. ¹⁴ Simão Pedro ekawēn epeya'ļjojo kuy – io'e. – Deus xipan Judeu'ũmayũ kuḡ iam wuymukũyjojo – io'e. – Deus Judeu'ũmayũ o'taē itabut am jekay. Ixeyũ dak o'taē jebekitkiyũm – io'e. ¹⁵ – Iboap o'jebapuk kuyayũ ekawēn taḡ—Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayũ emudupmubararakup ekawēn taḡ – io'e. – Imēn e'em iboaptup:

¹⁶ “Ōn Deus,” i. “Waram ocepit ya'at'ibit'a mudim am—Davi duk'a mudim am,” i. “Yadipat'am je'e ma'ḡuto,” i. “Soat xe ijodiat xe wa'ōbuyxian oḡuy apēn Davi ya'ōbuyxi osunuy iap co'i,” i. “Obikuyap taḡ jeku ip waram,” i. ¹⁷ “Soat kaka daḡacat itabut je'e okay Judeu'ũmayũ,” i. “Webekitkiyũm je'e ip,” i. ¹⁸ Imēn wuykukukat e'em, i. Kuyje ma iboap o'ḡuwēn, i.

Imēn e'em iboaptup – io'e Tiago. – Imēn cuk adi Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayũ o'e'e'e Deus a'ōbi – Tiago o'e.

¹⁹ – “Imēnpuye Judeu'ũmayũ kaykay ḡu juy ajop,” i ōn e'em – io'e Tiago. – “Jesus kay itabun'isuayũ kaykay ḡu juy ajop,” i ōn e'em – Tiago o'e. – Iboam acã juy ace Judeu'ũmayũ be—itabun'isuayũ be:

²⁰ Deusbaroyũ wap iēnmōḡ'ibitēn cuy epesuēn'o ḡu, i. Wara'acat tayxi kaykay ḡu juy epesop, wara'at itop kaykay ḡu dak, i. Iēntoyteyatēn cuy epesuēn'o ḡu, i. Puca doy juy epetoykōnkōn ḡu, i.

Iboam acã juy ace Judeu'ũmayũ be—itabun'isuayũ be – Tiago o'e.

²¹ – Kuy bin ma opop Moisés ekawēn wuymutaybitbin'ukayũ soat kaka daḡ – io'e. – Gasũ dak soat kaka daḡ opop ip. Soat Sábado cekawēntup cocom ip wuy'eaweroroap'a be—Deus eju kawēnwēnap'a be. Iboam acã juy ace cebe ip – Tiago o'e.

– Imēn cuy ace! – io'e ip aweromayũ.

²²⁻²³ Soat ce'awero'ibiyũ Tiago be jawēwēap kay ip o'e—soat Jesus emumujuyũ, soat itabucayũ kukukayũ dak, soat itabucayũ dak.

Gebuje Jesus emumujuyũ cartadup o'tupmubararak itabucayũ kukukayũ. O'tupmubararak ip tup muju am warara'acayũ awēaptum—itabucayũ awēwēaptum—Antioquia ka watwat awēwēaptum. Xepxep aḡokatkayũ o'ḡuju ip cartadup tujowat am Antioquia ka watwat pe. Judas o'ḡuju ip, Silas tak. Judas xepxep ibutet osunuy. Wara'at ibutet Barsabás i osunuy. Ixeyũ xepxepayũ ya'ōbuyxi ip osodop soat xe. Ixeyũ xepxepayũ cartadup o'tuptujowat Antioquia ka watwat pe. O'ju ip Paulo eju, Barnabé eju dak.

Cartadup imēn o'e:

Oceju Jesus emumujuyũ, itabucayũ kukukayũ dak, wara'acat itabucayũ dak, i. Eykit-pitpiyũ oceju, i. Kato mujujum oceju soat pe eywebe Judeu'ũmayũ be, i. Kato mujujum ocejũ soat kaka daḡacat pe—Antioquia ka watwat pe, Síria eipi watwat pe dak, i. ²⁴ Kuy bima aḡokatkayũ mo a'ḡu eyaḡuymubabi'ũm'ũm oce'in, i. Gasũ eyetaybit ḡu apēn oceku cedaḡ iam, i. “Moisés ekawēn taḡ eyedaypu'aḡobixeedakat'ũm pima, Deus jeydaxijo ḡu,” io'e ip napa ma eywebe, i. Oceju ḡu mo a'ḡu ixeyũ oceḡuju eykay, i. Ja'ōbi ma mo a'ḡu ip o'ju eykay, i. ²⁵ Imēnpuye juk a'ḡu oceje'awero pũḡ taḡ ma eyawē ām, i. Gasũ xepxep aḡokatkayũ ocetaē imuju am eyjom, i. Ixeyũ cum Barnabé eju, Paulo eju dak, i. ²⁶ Pauloyũ o'yaoka pin kuy bima, i. Inaka iparara'ũm ma wuykukukat Jesus Cristo muwēnuwēn oekuku ip, i. Imēnpuye ikukpin cĩcã ip ocexe, i. ²⁷ Xepxepayũ oceḡuju eykay—Judas, Silas tak, i. Ixeyũ soat ḡuwēn eywebe ḡasũ ocekawēn, i. ²⁸⁻²⁹ Iboam acã oceju e'em eywebe: Deusbaroyũ wap iēnmōḡ'ibitēn cuy epesuēn'o ḡu, i. Puca doy juy epetoykōnkōn ḡu, i. Iēntoyteyatēn cuy epesuēn'o ḡu, i. Wara'at tayxi kaykay ḡu juy epesop, wara'at itop kaykay ḡu dak, i. Iboam acã juy oceju e'em eywebe, i. Iboap taḡ

jekukum pima, cedağ epeku. Eywãtaxipipem ġu juy epesop. Ibũrũ ma oceju e'em eywebe eyawẽwẽm, Deus biõğbuk tak eyawẽwẽm, i. Imẽn o'tupmubararak ip Judeu'ũmayũ awẽwẽaptup itabucayũ kukukayũ Jerusalém ka be awerom pima.

³⁰ Gebuje taẽ'ibiyũ cartadup o'tuptionowat ip Antioquia ka watwat kay—itabucayũ kay. Judas o'tuptionowat, Silas eju. O'ju ip Barnabé eju, Paulo eju dak.

Yajẽm puje soat itabucayũ o'tomuwa ip je'awero am.

³¹ Gebuje ip o'tupũm cebe ip. Itabucayũ kukukayũ ya'õberen o'tupcoco soat pe ya'ĩjo am. Soat ip icokcok o'e ibodup ekawẽn co buje.

³² Judas Silas tak itabucayũ o'yawẽwẽ. Antioquia ka watwat o'yawẽwẽ ip. Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ osodop ip. Deus ekawẽn ip o'ğutaybitbin. Imẽnpuye biğ ma ip itabut o'e Jesus kay. Icocok ip o'e jetabucap kuğ. Pũğ kabia ġu osodop ip Antioquia ka be.

³³ Ibocewi o'jewemuwẽn ip itabucayũ be.

— Deus cuy xipan jeydujupit — itabucayũ o'e cebe ip.

O'jepit ip Jerusalém ka be. Kuy bima o'ğuju'iaiyũ kay ip o'jepit. ³⁴ Imẽnpit Silas o'jepit ġu.

— Ijoce ma oğuy — io'e. — Ocepit ġu juy — io'e.

³⁵ Paulo dak Antioquia ka be osunuy, Barnabé dak. Wuykukukat ekawẽn o'ğuwẽnuwẽn ip adeayũ be. Jebureyũ eju wuykukukat ekawẽn o'ğuwẽnuwẽn ip.

³⁶ Ibun'ũm pima Paulo o'jekawẽn Barnabé eju.

— Ga'a juy aceptit — io'e. — Soat kaka dağ cuy aju—kuy bima Deus ekawẽn ağuwẽnuwẽn iap kaka dağ — io'e. — Wuynomukay juy aceptit waram Jesus a'õkayayũ jom — io'e. — Ga'a aceptit xipat paxi opop ip iam — io'e Barnabé be.

— Ga'a — io'e Barnabé.

³⁷ Barnabé ma João Marcos dujowat ojuy ceweju ip. ³⁸ Paulo bit ibu'u o'e tujowan.

— Oxe ma xipat ġu João Marcos ju am wuyweju — Paulo o'e. — Koap pima mo wuyiwat — io'e. — Panfília eipi be bima, o'jepit — io'e. — Wuyweju bit mo oibu'un Deus ekawẽn muwẽn ãm — io'e. — Obu'u oce ikuğ — Paulo o'e.

³⁹ O'jew'a'õxixik cĩcã ip. Imẽnpuye o'jeok ip jewewejuwi oibu'un ikuğ puye.

Gebuje Barnabé João Marcos o'tujowat jewēju. Kobexixi be ip oõm. Tiboğ cĩcãati o'timudek ip. Chipre eipi be ip o'ju—tip'aweroroboğ pe.

⁴⁰ Gebuje Paulo wara'at ma o'taẽ jewēju am. Silas o'taẽ jewēju am. Soat ikitpitpiyũ o'jekawẽn Deus eju cebeam ip—Antioquia ka watwat.

— Bay, xipan soat kuğ ěn — io'e ip. — Iteyũ xepxepayũ juy ejukuk xipan — io'e ip Deus pe.

⁴¹ Paulo o'ju Silas eju. Síria eipi dağ oekuku ip, Cilícia eipi dağ tak. Deus ekawẽn itabucayũ mutaybitbin oekuku ip.

16

¹ Pauloyũ o'ju Derbe ka be, Listra ka be dak. Listra ka be ağokatkat osunuy. Jesus a'õkayat osunuy. Ibutet Timóteo i osunuy. Paulo o'ju Timóteo kay. Timóteo xi Judeu osunuy. Ixe ayacat Deus ekawẽn kay itabut osunuy. Cebay Judeu ġu osunuy—Grego acã. ² Jesus a'õkayayũ Timóteo o'ğuwẽn Paulo be—Listra ka watwat, Icônio ka watwat tak.

— Timóteo xipat cĩcã — io'e ip Paulo be.

³ Timóteo dujowat ojuy o'e jewēju jebuywatwat'ukan Paulo. Koap Paulo Timóteo o'taypu'ağobixeedakat Judeuyũ babi dağ, ade Judeuyũ osodop ika kay ip cumiat ka be buye. Itaybit cĩcã osodop ip Timóteo Judeu'ũmat ipot iam, taypu'ağobixeedakat'ũm iam tak ixeyũ Judeuyũ.

⁴ Gebuje Paulo o'ju Silas eju, Timóteo eju dak. Soat kaka dağ ip oekuku Jesus kay itabucayũ jojom. Jerusalém ka watwat pe jawẽwẽap muwẽnuwẽn oekuku ip. Jesus emumujuyũ be jawẽwẽap muwẽnuwẽn oekuku ip—itabucayũ kukukayũ be jawẽwẽap muwẽnuwẽn. Mẽnku Judeu'ũmayũ jekuku iap muwẽnuwẽn oekuku ip.

— Kũyjobin cuy epesop eyawẽwẽap ekawẽn kay — io'e ip itabucayũ be soat kaka watwat pe.

Soat kaka dağ oekuku ip imukũyjojom.

⁵ Imẽnēju biğ ma itabut o'e Jesus kay. Soat kabia warara'acayũ oitabun Jesus kay.

⁶ Deus biõğbuk Pauloyũ o'ğujuat ğu Ásia eipi be. O'ğujuat ğu ip iboce Deus ekawẽn muwẽn âm. Imẽnpuye Frígia eipi dağ ip oekuku Galácia eipi dağ tak. Kapurũğ tağ ip oekuku.

⁷ Ibocewi oajēm ip Mísia eipi tẽğ ma. Bitínia eipi be cu ojuy ip. Deus biõğbuk pit o'ğujuat ğu ip. ⁸ Imẽnpuye Mísia eipi dağ o'timudek ip. Trôade ebikopap pe oajēm ip. Ibo ka tibog cĩcãati xe osunuy.

⁹ Gebuje Paulo jexey jo'iat o'jojoho ixexima. Trôade ka be bima o'jojoho. Ağokatkat o'jojoho jexey jo'iat pe. Macedônia eipi bewiat o'jojoho. Cũğ'i osunuy.

— Macedônia eipi kay juy ejot — io'e Paulo be jexey jo'iat pe. — Ocebuiwan cuy ece — io'e Paulo be.

¹⁰ Paulo imẽn jexey jo'iat o'jojoho. Õn tak cuk Paulo xe oğuy Trôade ka be bima. Õn Lucas—ijudup mubarararağat. Macedônia eipi kay a'ğũ cu ojuy ocejewağuy Paulo exey jo'iat puye. Ocetaybit cĩcã Deus cuk ocemuju Macedônia eipi kay kawẽn idipat muwẽn âm iam.

¹¹ Gebuje kobexixi be oceõm. Ocejēm Trôade ka bewi. Tibog cĩcãati ocetimudek. Cũğ ma oceju tip'aweroro kay Samotrácia eipi kay. Kuyaje oceju Néapolis ebikopap kay.

¹² — Gebuje Filipos ka kay oceju. Filipos ka Macedônia eipi be opop. Ikaboğ cĩcã ma o'sukadop. Wara'atka bodi ma ikaboğ o'sukadop—Macedônia eipi beatka bodi ma. César ebekitkit ibo ka o'sukada Roma ka kukat ebekitkit. ¹³ Ağoka bewi ocejēm Sábado kabia.

Idibi wãbũ kay oceju.

— Judeuyũ aco'i kawẽnwẽn Deus eju ijoce — i juk a'ğũ oce'e.

Aoyũ awerom osodop ip iboce. Ocabik ma a'ğũ ceparakpe ip—aweroayũ parakpe.

¹⁴ Gebuje Deus ekawẽn oceğuwẽn cebe ip. Ayacat iboce osunuy. Ibutet Lídia i osunuy. Tiatira ka bewiat osunuy. Pağo idipat teidada'ukat osunuy. Deus kay itabucat osunuy. Deus Paulo ekawẽn o'ğubapuk Lídia be itabut cĩcã i'e am. Imẽnpuye itabut cĩcã o'e Jesus kay. ¹⁵ O'jewemubatisanat “Jesus ebekit õn ğasũ bit” i'e am soat pe. Lídia duk'a watwat tak o'jewemubatisanat ip, itabut puye. Lídia o'jekawẽn ocewebe.

— Eyxe wuykukukat Jesus kay wetabut pima, oduk'a be juy epesop ğasũ bit — io'e ocewebe.

Imẽnpuye Lídia duk'a be ocesop Filipos ka be bima.

¹⁶ Gebuje ayacat ocedopabijuk—yaypan'isuat—cekariwa be imudadaybotbot'ibit. Deus eju Judeuyũ kawẽnwẽn'uk osodop iap kay cum pima, ocedopabijuk. Ibiõğbuk kěrēat kuğ osunuy jewebe. Ibiõğbuk kěrēat a'õbi yaypan'isuat apẽn ğuyjom je'bapuk iap muwẽnuwẽn'uk osunuy adeayũ be. Ağokatkayũ yaypan'isuat kukayũ osodop ip. Ade dinheiro bubum ip osodop apẽn ğuyjom je'bapuk eykay iap muwẽğap teim. Ixe yaypan'isuat ocedopabijuk. ¹⁷ Jewãwãwãm oekuku ocenomuju soat kabia. O'jekawẽn ocekawẽn coco'ukayũ be.

— Teyũku Deus a'õ kay kũyjobicayũ — io'e'e'e. — Ixe Deus soat podi ma ya'õbuyxiat — io'e'e'e. — Apẽn wuyewedaxijo but iap muwẽnuwẽn wuywebe — io'e'e'e ya'õberen ocekawẽn coco'ukayũ be.

¹⁸ Iboap muwẽnuwẽn oekuku ocedobatban yaypan'isuat. Wara'at kabia dak. Wara'at kabia dak. Ade kabia iboap muwẽnuwẽn oekuku ocenomuju. Imẽnpuye Paulo yukpiceğẽn o'e cekay. O'jekorepẽn yaypan'isuat kay.

Gebuje Paulo o'jekawēn ibiōḡbuk kērēat pe—yaypan'isuat peat pe.

— Ejēm cuy yaypan'isuat pewi — io'e. — “Ejēm cuy,” i òn e'em ewebe Jesus a'ōbi — Paulo o'e.

Gebuje'isum ma o'jēm cebewi. Xipat o'e.

¹⁹ Cebewi ibiōḡbuk kērēat cēmap co buje, yaypan'isuat kukayū oitakomān ip Paulo kay.

— Gasū bit ixē ibiōḡbuk kērēat a'ōbi ḡuwēn ḡu — io'e ip. — Abu dinheiro je'ḡūm ocewebe ḡasū bit? — io'e ip.

Pauloyū o'jat ip. Akiju ip o'tujowat. Jeka kukukat topabe o'tujowat ip imuymuy am.

²⁰ Gebuje o'jekawēn ip jeka kukukayū eju.

— Teyūku Judeuyū — io'e ip. — Wuyka watwat kaykay ip — io'e ip napa ma. — Iwaru ma ocemutaybitbin ip. Jebabim ip ocemutaybitbin — io'e ip. ²¹ — Cedaḡ ḡu iteyū e'eap taḡ wuyeku am, wuyju Roma ka kukukat ebekitkit puye — io'e ip napa ma.

²² Gebuje ibo ka watwat oitakomān ip Pauloyū kay, imuymuy buje. Ika kukukayū Pauloyū eekabek o'ḡuwekuwek ip.

— Epeyukxabimupokupoḡ cuy daxadaypam — io'e ip.

²³ O'yukxabimupokupok cīcā ip. Daomūnmūnap'a be o'ḡuōm.

— Aḡ cuy epesop cekay — io'e ip daomūnmūnap'a kukukat pe. — Epejowiwi juy ip ijēmap puxim — io'e ip.

²⁴ Iboap co buje āmap'abi be Pauloyū o'ḡuōm iḡo'a kukukat. Badiat'abi be ip o'ḡuōm, “Xipan cīcā juy iteyū epejowiwi,” i juk o'e buye. Sui o'suimuōm ip iptok pe. O'jekaḡobiece ip parakpe. Cem cīcā o'e ip. Ceok pa'ore ip o'e.

²⁵ Iximadakpe Pauloyū o'jebibododon Deus kay. O'jekawēn ip Deus eju. Ibibodo a'ījojom o'e ip soat daomūnmūnap'a beayū. ²⁶ Ipi o'jexixi ḡebuje bit. Imēnpuye daomūnmūnap'abi'ip o'je'abi'ipekutu. Soat xīntabi dak jekpiwa ma o'jeorek. O'tomudip'uk. Ikaḡobimuparakap'ip tak o'jeipeorek jekpiwan ma.

²⁷ Imēn cebapuk puje daomūnmūnap'a kukukat o'jewūrūḡ. Xīntabi tomudip'uk'uk o'jojoyo. Tūybe taomūnmūnayū kuy o'jēm iān o'e. Imēnpuye jepaja o'ju'uk iyuk pewi jewaoka ojuy. ²⁸ Imēnpuye Paulo ya'ōberen o'jewāwā.

— Ecewaoka ḡu juy — io'e ya'ōberen. — Ocejēm ḡu buk — io'e. — Soat oceju ijoce mabuk — io'e yakukukat pe.

²⁹ — Wexiktak cuy eḡūm owebe — io'e jebure be ya kukukat. — Etojot cuy kabia iam.

O'ḡūm cebe. Badi o'ju.

Pauloyū kay o'ju. Ikarabakbak o'e jeparara pibun. O'jēḡ'aecōḡcōḡ Pauloyū dopabe.

³⁰ O'tujujēm ip yabewi.

— Obureyū — io'e. — Apēntak wewedaxijo but? — io'e.

³¹ — Etahun cuy eḡuy Jesus kay—wuykukukat kay — io'e. — Etabut pima Deus jedaxijo. Eduk'a watwat tak idaxijo — io'e ip.

³² Gebuje Paulo Deus ekawēn o'ḡuwēn yakukukat pe, soat tuk'a watwat pe dak. ³³ Soat ip oitabun wuykukukat Jesus kay. Daomūnmūnap'a kukukat Pauloyū o'yukxabiwuy iximadakpe ma.

Gebuje daomūnmūnap'a kukukat o'jewemubatisanat “Gasū bit Jesus ebekitkit oceju” i'e am jebureyū be. Soat tuk'a watwat tak o'jewemubatisanat. ³⁴ Pauloyū o'tujowat ip jeduk'a be. Puybit o'ḡūm cebe ip.

— Juku eyxan — io'e. — Epejo'o — io'e.

Soat ip icokcok cīcā o'e Jesus kay itabut puye.

³⁵ Kabia buje Filipos ka kukukayū te'e ma sorarayū o'ḡuju daomūnmūnap'a beayū dakoy am—Pauloyū dakoy am.

— Pauloyū juy epeḡujēm daomūnmūnap'a bewi — io'e ip sorarayū be.

³⁶ O'ju ip daomūnmūnap'a be. Ika kukukayū ekawēn o'ḡuwēn ip iḡo'a kukukat pe.

Ixe o'ju Pauloyū kay.

— “Pauloyũ juy epeğujẽm daomũnmũnap'a bewi,” i juk o'e ip oceka kukukayũ — io'e yakukukat Pauloyũ be. — Epejẽm cuy — io'e ip. — Eyekupinap tağ cuy epeju — io'e Pauloyũ be.

³⁷ Imẽnpit Paulo ika kukukayũ a'õ kay ġu o'e.

O'jekawẽn sorarayũ be Paulo.

— Oceju soat eipi kukukat ebekitkit—César ebekitkit Roma ka kukat ebekitkit — io'e. — Soat etabutpe ip ocukxabiaokaka — io'e. — Ocedujowat ġu ip ibimãmãmãmamayũ ekawẽn coco'ukat kay ocekawẽn co am — io'e. — Itaybit ġu mo a'ġu ip Pauloyũ ikẽrẽat o'ğujurũğ iam, o'ğujurũğ ġu iam tak, ocekawẽn co'ũm puye. Jetaybitpun'ũma ip ocemuõm daomũnmũnap'a be — io'e. — Iba'arẽm ma ip ocemujẽm ojuy! — io'e. — Iba'arẽm ġu juy ip ocemujẽm — io'e. — Soat etabutpe juy ip ocemujẽm — Paulo o'e.

³⁸ Imẽneju sorarayũ o'jepit ika kukukayũ kay. Paulo ekawẽn o'ğuwẽn ip cebe ip.

— César ebekitkit teyũbitku — io'e ip. Imẽnpuye ika kukukayũ iparara jĩã ip o'e César ebekitkit ukxabi mupok pi osodop buye.

³⁹ O'ju ip Pauloyũ kay. Daomũnmũnap'a be ip o'ju.

— Oceju juk a'ġu xipan ġu eykuk kapusu — io'e ip. — Imẽnpit eyağuyba'ũm cuy iboap kay — io'e. — “Filipos ka kukukayũ juk a'ġu ikẽrẽm cĩcã ocekek,” i'ũmğũ juy epe'e — io'e ip. — Epejẽm oceka bewi — io'e ip Pauloyũ be.

⁴⁰ O'jẽm ip daomũnmũnap'a bewi. O'ju ip Lídia duk'a be. Ixe duk'a be osodop ip kawẽnwẽn Jesus a'õkayayũ eju. O'yawẽwẽ ip. O'jẽm ip ibocewi.

17

¹ Pauloyũ o'ju Tessalõnica ka kay. Cucum pima o'kap ip Anfípõlis ka dağ, Apolõnia ka dağ tak. Oajẽm ip Tessalõnica ka be. Ebağũğ esemana ibo ka be ip osodop. Judeuyũ e'aweroroap'a ibo ka be o'yanuy—Deus eju kawẽnwẽnap'a. ² Ebağũğ Sábado bima iğo'a be o'jujuju ip. Oõm ip iğo'a be.

Gebuje Paulo Deus ekawẽn o'ğuwẽnuwẽn iğo'a becat pe. Imutaybitbin o'e ip.

³ — Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ juk adi Jesus Cristo o'ğuwẽnuwẽn — io'e. — Imẽn e'em ip:

Deus emunaẽ juy ipiat supi'ajo, i. Je'ũ juy, i. Waram imẽnpit jetait, i.

Imẽn e'em Deus ekawẽn tup — io'e. — Ibodup ekawẽn tağ o'jebapuk Jesus pe — io'e. — Õn ixe Jesus muwẽnuwẽn eywebe. Deus ixe Jesus o'taẽ wuydaxijojo'ukan — Paulo o'e.

⁴ Iboap co buje ade Judeuyũ oitabun Jesus kay. Pauloyũ eju oekuku ip. Ade Grego a'õm kawẽnwẽn'ukayũ dak oitabun Jesus kay—Deus kay itabut osodop'iaiyũ. Ade aoyũ dak oitabun Jesus kay—Grego a'õm kawẽnwẽn'ukayũ—soat xe ibuyxiayũ.

⁵ Warara'acayũ bit oitabutkarey Pauloyũ kay Judeuyũ—itabut'ũmayũ. Itabutkarey o'e ip ibadipdipyũ oitabun Jesus kay buye. Itabutkareyayũ ikẽrẽat mujurũğrũğ'ukayũ o'tomuwã je'awero am. Ibukapik'ũmayũ o'tomuwã ip—kaycõm'ũmayũ. O'je'awero ip itabutkareyayũ Pauloyũ o'jomuymuy buye. Itabutkareyayũ warara'acayũ o'gutakomãn ip Pauloyũ kay. Puyxibut'ũm ip oõm Jasão duk'a be Pauloyũ bu ojuy. Pauloyũ dujowat ojuy ip aweromayũ kay. ⁶ Pauloyũ bit o'tobuxik ġu ip Jasão duk'a be. Imẽnpuye Jasão o'jat ip Pauloyũ nuyap pe, Pauloyũ ka'ũm puye. Wara'acat itabucayũ dak o'jat ip.

Ibocewi o'tujowat ip ika kukukayũ kay. Pauloyũ o'jomuymuy ip ika kukukayũ be.

— Soat kaykay teyũku osodop! — io'e ip napa ma. — Soat kaka dağ ip oekuku wuybadipyũ kaykay — io'e ip napa ma. — Wuyka be ġasũ ip oajẽm — io'e ip. ⁷ — Jasão ixeyũ o'tujuõm jeduk'a be tũy ãm — io'e ip jeka kukukayũ be. — Wuyeipi kukukat a'õdadam ip—César a'õdadam — io'e ip napa ma. — “César ġu soat kukukat—Jesus acã,” i napa ma e'em ip ocewebe — io'e ip napa ma.

⁸ Iboap co buje ika kukukayũ oitakomãn Pauloyũ kay Pauloyũ wuyeipi kukukat a'õdadam tũybe iãn o'e buye. Adeayũ dak oitakomãn cekay ip. ⁹ Imẽnpuye ika kukukayũ dinheiro o'jat Jasãoyũ xewi Pauloyũ mujẽmap teida am.

– Pauloyũ juy epeğujẽm wuyka bewi – io'e ip Jasãoyũ be. – Ixeyũ jẽm puje waram eyedinheiro oceğũm eywebe – io'e ip.

Jasãoyũ o'ğuypicat ip waram tuk'a be. ¹⁰ Imẽnpuye Jasãoyũ Pauloyũ o'ğujẽm jeka bewi. O'ğujẽm ip ixima be. O'ğuju ip Beréia ka kay.

Pauloyũ o'ju Beréia ka kay. Oajẽm. Judeuyũ e'aweroroap'a be ip oõm Deus eju kawẽnwẽnap'a be.

¹¹ Gebuje Pauloyũ Deus ekawẽn Beréia ka watwat o'ğutaybitbin. Beréia ka watwat Tessalônica ka watwat puxim ğu ip osodop. Itabut pin ip osodop icẽmat a'õ kay. Paulo ekawẽn coco'uk ip osodop. Soat kabia Deus ekawẽn tup coco'uk ip osodop jetaybit am Paulo icẽmãn paxi e'em iam, icẽmãn ğu paxi iam tak. ¹² Imẽnjeju ade ma oitabun Jesus kay. Ade Judeuyũ itabut o'e ip cekay. Ade aoyũ dak itabut o'e ip Jesus kay—Grego a'õm kawẽnwẽn'ukayũ—soat xe ya'õbuyxiayũ. Ade ağokatkayũ dak itabut o'e Jesus kay—Grego a'õm kawẽnwẽn'ukayũ.

¹³ Gebuje Judeuyũ o'yawẽğtobuxik Paulo Deus ekawẽn muwẽnuwẽn Beréia ka be iap awẽğ—Tessalônica ka watwat. Imẽnpuye Paulo kay ip o'ju. Oajẽm ip. Paulo awẽğ o'yawẽğmukẽrẽrẽn ip Beréia ka watwat pe. O'jomuymuy jĩjã ip. O'gubu'un ip Paulo a'ĩjo am.

¹⁴ Gebuje itabucayũ Paulo o'tujowat tibog cĩcãati be. Silas pit Beréia ka be o'jecũ, Timóteo dak. ¹⁵ Ibocewi Paulo o'tujowat ip Atenas ka be. Paulo dujowacayũ o'jepit jeka be—Beréia ka be. Jepitpin pima, Paulo o'jekawẽn ceweju ip.

– “Gaxĩn ma juy epesot okay,” i juy epe'e Silasyũ – io'e cebe ip. – “Ibun ğu juy epesop Beréia ka be,” i juy epe'e cebe ip—Silas pe, Timóteo be dak – io'e Paulo cebe ip.

¹⁶ Paulo yağuybabi'ũm'ũm o'e Atenas ka watwat kuğ. Silasyũ ajẽmap wiwim osunuy ibo ka be. Ade deusbaroyũ kay itabut cĩcã ip osodop Atenas ka watwat. Tũybe ade deusyũ iãn o'e ip Atenas ka watwat. Paulo o'yukpiceğẽn deusbaroyũ biõğbuk cocom puye. Atenas ka watwat kuğ yağuybabi'ũm'ũm o'e.

¹⁷ Gebuje Paulo o'jekawẽn Atenas ka watwat eju. O'jekawẽn Judeuyũ e'aweroroap'a be—Deus eju kawẽnwẽnap'a be. Judeuyũ eju o'jekawẽn Judeuyũ'ũmayũ eju dak—Deus kayayũ eju. Wuyjuyũ e'aweroroap pe dak o'jekawẽnwẽn soat kabia aweromayũ eju.

¹⁸ Itaybit cĩcãayũ dak o'jekawẽnwẽn Paulo eju—Estóicoyũ, Epicureuyũ dak. Ixeyũ ağokatkayũ itaybit cĩcã osodop ip. Paulo o'ğuwẽnuwẽn ip jeweweju.

– Apẽntak sute e ojuy itaybit'ũmat? – io'e ip.

– Deus muwẽnuwẽn teku oxe bit – io'e warara'acayũ. – Wuyju bit wuyetaybit ğu i'em – io'e ip.

Imẽn o'e ip, Paulo soat em Jesus muwẽnuwẽn oekukuku buye, wuye'ũ buje waram acejetait iap muwẽnuwẽn oekukuku buye dak. Jesus buten itaybit ğu ip osodop.

¹⁹ Gebuje itaybit cĩcãayũ Paulo o'tujowat je'aweroroap pe jeweweju kawẽn ãm. Je'aweroroap putet Areópago i osunuy.

²⁰⁻²¹ – Ekawẽn iisuat cuy epeğuwẽn ocewebe – i'e'e'uk osodop ip jewewebe Atenas ka watwat soat em.

Soat em iisuat muwẽnuwẽn oekuku ip iisuat cocom tak. Paulo o'ju je'aweroroap pe Atenas ka beayũ eju.

– Ejot cuy oceweju ekawẽn iisuat muwẽn – io'e ip Paulo be. – Apẽn etaybit iap cuy eğuwẽn ocewebe – io'e ip. – Ekawẽn iisuat cuy ocemutaybin ece. Wara'an ma ãn ocemutaybitbin – io'e ip. – Oceya'ĩjojo ğu buk iboap. Ocetaybin pin iboam – io'e ip Paulo be.

²² Gebuje Paulo o'jekawẽn cĩcã ceweju ip iboce Areópago be.

— Atenas ka watwat — io'e Paulo. — Eyetabut cĩcã deusbaroyũ kay. ²³ Deusbaroyũ biõgbuk cocom ocekekuku ijoce. Pũg'a oyajojo wit'a muğẽgẽ—eyedeusbaroyũ kay eyegebubuap'a. Ibararak opop iğo'a eju. Imẽn e'em: “Wara'at paxi omuy deus, i. Ocetaybit gu buk ixem,” i. Ijop'a oceyamugẽ cekay ocegebubuap'am,” i. Imẽn ibararak opop iğo'a eju — Paulo o'e. — Õn pit wetabut ixekay. Ixe Deusat. Ka'ũmgu wara'at. Õn wetaybit ixem, eyju bit ka'ũma. Te'e ma iğo'a mo a'gu epeyamugẽ, eyetaybit gu ixem puye. Ixe ekawẽn muwẽnuwẽn õn eywebe. ²⁴ Kuyje ixekay ipi o'guğẽ, soat ipi dağacat tak. Ixe kabi beecat kukukat, ipi dağacat kukukat tak. Ixe bit wuyemu'amuy'a be gu nuynuy. ²⁵ Ixe buywat pa'ore wuywebe. Ixe soatkuğ. Ka'ũma kay ixekay. Ixe wuymutaicin, wuyemu'ada'adam tak. Ixe wuyxat ùmùm wuywebe. Wuydoti dak iùmùm. ²⁶ Soat ka dağacat o'gu'acoğ pũg ağokatkat pawi. Jebikuyap tağ ip o'gujuju soat kaka dağ. Poce ixeyũ jeedop iap o'guwẽnuwẽn, poce ixeyũ cum iap tak — io'e Paulo. ²⁷ — Deus imẽn o'guwẽn ixeyũ etaybit am ixem, jekay jetabut am tak. Wũy gu wuywi nuynuy—wuytẽğ ma. Deus dobuxik pin pima, iba'ore gu wuywebe tobuxik am. ²⁸ Wuyetait ixekay itait puye. Soat tağ wuyju cũğcũğ cucum ixekay ağ wuykay buye. Wuyju kake ixekay kake buye — Paulo o'e. — Eybadipyũ dak imẽn o'e—tupmubararak'ukayũ: “Deus ebekitkit wuyju dak,” i mo o'e ip. ²⁹ Deus ebekitkit wuyju. Imẽnpit xipat gu wuywebe i'e am: “Deus wita'a muğẽgẽ buxim” i, “Deus ouro muğẽgẽ buxim” i dak, “Deus prata muğẽgẽ buxim” i dak, “Wuyemu'amugẽgẽ'a buxim” i dak — Paulo o'e.

³⁰ — Kuyje ma Deus gebum gu osunuy apẽn ipi dağacat ikẽrẽat o'gujurũgrũğ iap kay, kawẽn icẽmãn itaybit'ùm ip puye. Gasũ bit “Ikẽrẽat mujurũgrũğap cuy epeyepere,” i'e'em Deus soat pe wuywebe — Paulo o'e.

³¹ — Deus ağokatkat o'taẽ—Jesus o'taẽ — io'e. — Kabia o'guwegũn. Soat ijodiat je'bapuk Deus wap ixekay kabia be. Abuyũ ikẽrẽat kuğ Deus xe iap Jesus guwẽn. Abuyũ ikẽrẽat kuğ gu iap tak guwẽn. Cũğ ma guwẽn itaybit puye. Deus pe waram Jesus mutait puje soat iboap o'gubapuk soat pe wuywebe — Paulo o'e Atenas ka watwat be.

³² “Deus ce'uat o'gutait waram” i'e buje Paulo ekawẽn o'jowaywayway ip Atenas ka watwat'in. Warara'acat pit Paulo ekawẽn kay o'e ixeyũ'in.

— Waram pima juy guto ejot iboam ocemutaybin am — io'e ip Paulo be.

³³ Paulo o'jẽm cexewi ip.

³⁴ Pũğpũğ ağokatkayũ oitabun ip Jesus kay. Paulo eju oekuku ip oitabun'iyũ. Pũğ ma itabucat putet Dionísio i osunuy. Ixe Areópago be je'aweroro'ukat osunuy. Ayacat tak itabut o'e Jesus kay. Damáris i ibutet osunuy. Pũğpũğ ã oitabun Jesus kay.

18

¹ Guyjom Paulo o'jẽm Atenas ka bewi. Wara'at ka kay o'ju—Corinto ka kay.

² Paulo oajẽm ağokatkat kay—Áquila kay. Áquila Roma ka bewiat osunuy. Kuy mo o'jẽm Roma ka bewi jetayxi eju. Itayxi butet Priscila i osunuy. Áquila Judeu osunuy. Bekin pi ma Ponto eipi be osunuy. Kuy ma mo o'jẽm ip Roma ka bewi Itália eipi bewi. Soat kukukat putet Cláudio i osunuy. O'jẽm ip ixekay Cláudio jeipi bewi Judeuyũ o'gujẽmat puye. Oajẽm Áquila kay Paulo. ³ Áquila torojo'a muğẽgẽ'ukat osunuy—ixekay'a'a muğẽgẽ'ukat. Paulo dak ixekay'a'a muğẽgẽ'ukat osunuy. Ixekay'a'a deidada'uk ip osodop—Paulo, Áquila dak. Xepxem ip o'jekapikpik. Imẽnpuye Paulo Áquila duk'a be osunuy Corinto ka be bima.

⁴ Gebuje soat Sábado cucu'uk osunuy Judeuyũ e'aweroroap'a be—Deus eju kawẽnwẽnap'a be. Ixekay dak Jesus o'guwẽnuwẽn iğo'a be Judeuyũ ağuyumuwarururun ojuj, Judeu'ũmayũ ağuyumuwarururun ojuj dak.

— Icẽmãn Jesus acã Deus emunaẽ — i'e'e'uk osunuy cebe ip.

⁵ Silas tak oajẽm Paulo kay, Timóteo dak. Macedônia eipi bewi ip oajẽm. Jesus o'guwẽnuwẽn cĩcã ip Judeuyũ e'aweroroap'a be.

– Deus Jesus acã o'taẽ wuydaxijojo'ukan – io'e'e'e cebe ip.

⁶ Pũgpũg Judeuyũ'in Paulo ekawẽn kay'ũm cĩcã o'e. Paulo o'jomuymuy jĩjã ip. O'ya'õdada jĩjã ip. Imẽneju Paulo oibu'un ceweju ip je'awero am.

– Jesus ekawẽn oġuwẽn eywebe – io'e. – Inaka eyetabut ġu wekawẽn kay – io'e. – Ipiat'ajojoap pe eyju buje, õn ma okpiwat ġu Deus xe. Eyju bit eyukpiwat, cekay eyetabut'ũm puye – io'e Paulo. Paulo jesay o'ġuxikxik ixeyũ xewi ijẽm puje okpiwat ġu iap mubapak am cebe ip.

⁷ Ibocewi o'jẽm, Judeuyũ cekawẽn kay'ũm puye.

Tício Justo duk'a kay o'ju. Ixe duk'a Judeuyũ e'aweroroap'a tẽġ ma o'yanuy—Deus eju kawẽnwẽnap'a tẽġ ma. Itabut osunuy Deus kay. Ixe duk'a be o'ju Paulo. Judeu'ũmayũ be o'ju Jesus ekawẽn muwẽn ãm.

Gebuje Paulo Jesus o'ġuwẽnuwẽn Tício Justo duk'a be. ⁸ Crispo itabut o'e wuykukukat Jesus kay—ixe duk'a watwat tak. Ixe Crispo Judeuyũ e'aweroroap'a kukukat osunuy. Itabut o'e Jesus kay ġasũ bit. Warara'acayũ dak oitabun Jesus kay. Tak ġu Corinto ka wat oitabun. Deus ekawẽn co buje ip oitabun. O'jemubatisasanat ip “Jesus ebekitkiyũ oceju ġasũ bit” i'e am jebureyũ be.

⁹ Gebuje jexey jo'iat o'jojojo Paulo. Wuykukukat o'jebapak Paulo kay jexey jo'iat pe. Ixima be o'jekawẽn Paulo eju.

– Epararam ġu juy eġuy – io'e Paulo be. – Mũġ ġu juy eġuy – io'e. – Ebibu'um ġu juy eġuy wekawẽn muwẽn ãm – io'e. ¹⁰ – Õn ma exe oġuy – io'e. – Imẽnpuye aoka ba'ore cebe ip – io'e. – Ade mabuk itabut je'e okay ijop ka watwat – wuykukukat o'e Paulo be jexey jo'iat pe.

¹¹ Imẽnpuye Paulo ibun cĩcã osunuy Corinto ka be. Pũġ koato osunuy ibo ka be, koato ipidase dak. Soat em Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'uk osunuy ibo ka watwat pe.

¹² Gebuje Judeuyũ Paulo kay ġu o'e ip. Paulo o'jat ip taomũn ojuy. O'tujowat ip Gálio be ya'ĩjo am. Gálio Grécia eipi kukukat osunuy. Iecuġap osunuy. Oõm ip ibimãmãayũ ekawẽn cocoap'a be. Paulo o'jomuymuy ip.

¹³ – Teku ocemubu'u'un kuyat ekawẽn taġ wuyeku am – io'e ip Gálio be. – “Xipat ma epesop Deus xe eydobuyũ'ũm'ũm ekawẽn taġ jekukum ġu ma'ġu eyju,” i napa ma teku e'em wuywebe – io'e ip. – Eġukorẽm cuy! – io'e ip.

¹⁴ Paulo jede ojuy o'e jemuymuyayũ be. Gálio bit:

– Ecede ġu juy – io'e Paulo be.

Gálio bit o'jede Judeuyũ be.

– Judeuyũ – io'e. – Õn pit ite aġokatkat oġukorẽm ġu – io'e. – Wuykukukat mupubutbun puje, õn kajuk oġukorẽm, ikẽrẽat kuġ wuykukukat xe buje dak – io'e. ¹⁵ – Jewa'õxikxikxi eyju. “Teku wuybadip ekawẽn mukẽrẽrẽrẽn,” i'e'em eyju – io'e. – “Teku wuydobuyũ'ũm'ũm ekawẽn taġ ġu jekukum,” i'e'em eyju. Imẽnpuye õn pit oġukorẽm ġu. Eyju ma juy epeġukorẽm – io'e Judeuyũ be. – Eyxe ma ikẽrẽat kuġ. Oxe bit ikẽrẽat kuġ ġu – io'e.

¹⁶ O'ġujẽm ip ibimãmãayũ ekawẽn cocoap'a bewi. ¹⁷ Imẽneju Judeu'ũmayũ itakoma o'e ip Judeuyũ kay, Paulo o'tujujẽm puye. Imẽnpuye Sóstenes o'jat ip Judeu'ũmayũ. O'jat ip ixe Judeuyũ e'aweroroap'a kukukat puye. O'ġupokupok cĩcã ip ibimãmãayũ ekawẽn cocoap'a exĩtabi weġũn. Gálio bit ak'adit'ũma osunuy ixeyũ kay.

– Āġ ġupokupok ip – io'e jewebe ma. – Õn ġu wukpiwat. Wa'õbi ġu ip imupokupoġ – io'e.

¹⁸ Pũġ kabia ġu Paulo Corinto ka be osunuy. Ibun ma osunuy Jesus a'õkayayũ eju. Guyjom o'jewemuwẽn cebe ip. Corinto ka bewi o'jẽm. Síria eipi daġ cu ojuy.

¹⁹ Éfeso ka kay o'ju. Priscila o'ju ceweju, Áquila dak. Cencreía ka daġ ip o'kap. Cencreía ka be bima Paulo o'jakoeat apẽn kuy bima Deus pe o'e iap taġ. Waram ip o'ju kobexixi

dağ. O'timudek ip. Oajēm ip Éfeso ka be. Paulo oibu'un cewejuwi ip—Áquila ejuwi, Priscila ejuwi dak.

Gebuje Paulo Judeuyū o'tobuxik. Oōm je'aweroroap'a be—Deus eju kawēnwēnap'a be. Jesus o'ḡuwēnuwēn cebe ip. O'jewa'ōxikxik Judeuyū eju.

²⁰ — Ibunbun ma juy eḡuy ocexe — Judeuyū o'e cebe.

Paulo bit ibu'u o'e cexe ip.

²¹ — Ka'ūma — io'e. — Deus ibikuy bima bit ocepit eykay — io'e cebe ip.

O'jewemuwēn cebe ip. Éfeso ka bewi o'jēm. Kobexixi dağ o'ju.

²² Cesaréia ka ebikopap pe cemūḡ puje o'ju Jerusalém ka be. Itabucayū kay o'ju. O'tobede ip.

Gebuje kapurūḡ taḡ o'ju Antioquia ka kay Síria eipi beat ka kay. ²³ Jay. Oajēm. Ibun ma osunuy ibo ka be.

Gebuje itabucayū o'ḡutaybinbin. Soat kaka daḡ imutaybitbin ip oekukuku. O'jēm Antioquia ka bewi. Kapurūḡ taḡ o'ju. Galácia eipi daḡ oekukuku, Frígia eipi daḡ tak. Jesus a'ōkayayū mutaybinbin oekukuku. Itabut cīcā ip o'e cūḡ ma o'ḡutaybinbin puye.

²⁴ Apolo oajēm Éfeso ka be. Apolo aḡokatkat osunuy. Judeu osunuy. Alexandria ka bewiat osunuy. Idim cīcā o'jekawēnwēnwēn. Itaybit cīcā Deus ekawēn. ²⁵ Kuy bima wara'acat ixē o'ḡutaybitbin wuykukukat e daḡ wuyeku am iam. Jedokdokap kuḡ o'ḡutaybitbin ip. Cūḡ ma o'ḡutaybitbin apēn wuykukukat cuk adi oekuku iam. Itaybit osunuy apēn João Batista adeayū o'ḡubatisasan ikērēat mujurūḡrūḡap o'jepere ip iap mubapuk am iam. Itaybit ḡu bit osunuy apēn ḡasū wuyju jewemubatisasanan “Jesus ebekitkit oceju” i'e am wuybureyū be iam. ²⁶ Jecokcokap kuḡ osunuy imutaybitbin Judeuyū e'aweroroap'a be—Deus eju kawēnwēnap'a be. Áquila, Priscila dak Apolo o'tujowat jeduk'a be cekawēn co epere buje. Apēn wuykukukat e daḡ ajeku iam o'ḡutaybin ip. Itaybit'ūmapi o'ḡutaybin ip—ixē o'ya'ṽjojo ḡu buk iam. Cūḡ cīcā ma o'ḡutaybin ip.

²⁷ Ibocewi Jesus kay itabucayū Apolo o'tomuwā ixē cu ojuy Grécia eipi kay buye.

— Cum puk ōn Grécia eipi kay — Apolo o'e.

— Ha'a — io'e ip.

Cartadup o'tupmubararak ip tupmuju am Apolo eju. O'tupmubararak ip Grécia eipi watwat peaptum—itabucayū beaptum. O'tupmubararak ip xipan cuy Apolo epejukuk iaptum.

Gebuje Apolo itabucayū o'ḡutaybitbin cīcā Deus ekawēn Grécia eipi be jajēm puje. Oitabun ip Jesus kay, Deus xe ikukpin ip puye. ²⁸ Apolo Judeuyū a'ōxixiḡ o'e soat etabutpe.

— Jesus acā Deus emunaē. Jesus acā o'taē wuydaxijojo'ukan — io'e cebe ip. — Imēn ibararak opop Deus ekawēn tup pe — io'e cebe ip.

Mūḡ ma ip osodop. Ya'ōmuypit pa'ore cebe ip.

19

¹ Apolo Corinto ka be bima Paulo o'kap soat kaka daḡ. Éfeso ka kay o'ju. Jay. Oajēm Éfeso ka be.

Gebuje Jesus a'ōkayayū o'tobuxik. Doze be ip osodop. João Batista imubatisasan oeku ikērēat mujurūḡrūḡap epereap mubapuk am warara'acayū be. Itaybit o'e ip João emumutaybinbinam. ² Paulo o'jekawēn ceweju ip.

— Ibiōḡbuk xipacat oōm tu eywebe, Jesus kay eyetabun puje? — io'e.

— Ka'ūma. Oōm ḡu — io'e ip. — Ajo xe'e Ibiōḡbuk xipacat? Ocejekūyjo ḡu buk ixem — io'e ip.

³ — Abu-a'ōbi juk eymubatisasaan? — Paulo o'e.

— João Batista a'ōbi juk ocemubatisasaan — io'e ip.

4 — João ikērēat mujurũgrũğ o'jepere'iaiyũ mubatisasan oeku — io'e. — Imubatisasan pima, “Wara'acat omuyku kanomũm. Ibutet Jesus i. Ixe kay juy eyetabun epesop,” i'e'e'uk osunuy João — io'e Paulo.

5 Iboap co buje o'jewemubatisasaan ip “Oceju Jesus ebekitkiyũ ġasũ bit—ixe acã ocekekukat” i'e am jebureyũ be. 6 Paulo jebu o'subumõğ yabi jeje ip. Ibiõğbuk xipacat oõm cebe ip. Ya'õba'arēmat a'õm o'jekawēnwēn ip. Deus ekawēn o'ğuwēnuwēn ip. 7 Doze be osodop ip—Jesus kay itabucayũ.

8 Gebuje Paulo Deus ekawēn o'ğuwēnuwēn Judeuyũ e'aweroroap'a be—Deus eju kawēnwēnap'a be—Éfeso ka beat'a be. Ja'õcam Deus ekawēn muwēnuwēn'uk osunuy ibo ka watwat pe.

— Gaxĩn ma Deus soat kukukan je'e — io'e ibo ka watwat pe.

Ibun osunuy ibo ka be imutaybitbin—ebapũğ kaxi. 9 Pũğpũğayũ bit Paulo be jemutaybitbinap kay ġu o'e ip. Ibu'u ip o'e jetabut am Jesus kay. Jesus o'jomuymuy ip adeayũ be. Imēnpuye Paulo o'jeok cexewi ip—Jesus kay jetabut am ibu'u'uyũ xewi.

Wara'at'a kay o'ju Jesus a'õkayayũ eju. Iğo'a wuymutaybitbinap'a o'yanuy. Soat kabia Paulo imutaybitbin osunuy iğo'a be. Iğo'a be Tirano imutaybitbin'uk osunuy pũğpũğ ehora dağ. Ixe imutaybitbin'ũm pima Paulo Jesus ekawēn imutaybitbin'uk osunuy. 10 Imēn imutaybitbin'uk osunuy xepxep koato bun. Imēneju ade jĩjã wuykukukat Jesus ekawēn o'ya'ĩjojo—Judeuyũ, Judeu'ũmayũ dak. Soat Ásia eipi watwat o'ya'ĩjojo.

11 Gebuje Deus ja'õbacaap o'ğũm Paulo be wuywebe i'e ba'oreat mubapuk am adeayũ etabutpe—o'jojoo ġu buk ip iap mubapuk am. 12 Imēnpuye adeayũ Paulo epağo o'jat cexewi—pağonõmnõm, ikũmpi ekabek tak. Ixe pağo o'jomõğ ip iwãtaxipiyũ be. O'je'ada'ada ip ixe pağo mõğ puje. Xipat o'e ip. Ibiõğbuk kērēat tak o'jēmjēm adeayũ bewi ixe pağo mõğ puje.

13 Gebuje pũğpũğ Judeuyũ ibiõğbuk kērēat o'ğujēmjēm warara'acat pewi. Pũğ ka be ġu ip osodop. Soat kaka dağ oekukuku ip. Ibiõğbuk kērēat mujēmjēm'uk oekukuku ip.

Paulo babim imujēm ojuy ip.

— Ocekukukat Jesus a'õbi oceju e'em ewebe “Ejēm cuy cebewi,” i — io'e ip ibiõğbuk kērēat pe.

14 Imēn imujēmjēm ip osodop 7 be ağokat kayũ. Ikitpitpityũ osodop ip. Cebay butet Ceva i osunuy. Ceva Judeu osunuy. Judeuyũ epaĩyũ kukukat osunuy. Jesus a'õbi ibiõğbuk kērēat mujēmjēm'uk osodop ip adeayũ bewi ikitpitpiyũ.

15 Jesus a'õbi imujēm ojuy bima bit, ibiõğbuk kērēat o'jede cebe ip.

— Wetaybit Jesus — io'e. — Wetaybit Paulom tak — io'e. — Pãm eyju? Abuyũ eyju? Jesus a'õkayayũ ġu eyju oxe bit — ibiõğbuk kērēat o'e cebe ip.

16 Ibiõğbuk kērēat kukat o'jejorojoro cekay ip—7 beayũ kay. Toti ip o'ğuwekuwek. O'watwat ip iğo'a bewi 7 beayũ. O'jenapõn ip soat iwekwek. Soat ip yaokaka o'jēm. Ibo o'jebapuk Éfeso ka be.

17 Iboap awēğ o'yawēğtobuxik ip—Éfeso ka watwat, Judeuyũ, Judeuyũ'ũmayũ dak. Iparara o'e ip te'e ma “Jesus a'õbi õn” i'eap puxim.

— Wuykukukat Jesus ya'õbuyxi jĩjã — io'e'e ip. Ade ixeyũ'in oitabun wuykukukat Jesus kay.

18 Ade wamomoyũ dak oitabun Jesus kay. Apēn cuk adi ikērēat o'ğujurũgrũğ ip iap o'ğuwēn ip Paulo be. Itabut cĩcã o'e ip Jesus kay. Jebukaypacap o'jepere ip.

19 Gebuje ibukaypacap ibararak osodop taperadup pe ibibodo. Oibu'un ip jebibododon. Warara'acat muy'ũ am ip oibu'un. Jebukaypacaptup o'tupmu'awero ip tupmupik am soatup. O'tupmupik ip soat etabutpe. Teiboğ cĩcã osodop tuptei. Tuptei 50,000 dinheiro osodop isurũğat prata muğēğē.

²⁰ Imēneju warara'acayū oitabun Jesus kay. Tak ġu ip oitabun. Deus ekawēn kay jġā ip o'e, cūġ cġā cexe ip puye.

²¹ Gebuje Paulo co ojuy Jerusalém ka kay. Deus a'ōbi cu ojuy o'e Macedônia eipi daġ cu ojuy, Acaia eipi daġ tak.

— Jerusalém ka kay oju pin — io'e jewebe ma. — Ibo ka be oju buje Roma ka kay dak oju pin — io'e jewebe ma.

²² Xepxep jewejuayū'in o'ġuju jewap Macedônia eipi be. Timóteo o'ġuju, Erasto dak. Ixe bit Ásia eipi be ibunbun mabuk osunuy.

²³ Gebuje Demétrio adeayū o'ġutakomān Jesus a'ōkayayū kay. O'ġutakomān ip, soat kaka daġayū oitabun Jesus kay buye. ²⁴⁻²⁵ Demétrio pratam yamuġēġē'ukat osunuy. Diana kay je'e'eap'a'it'it'a muġēġē'ukat osunuy. Ade Éfeso ka watwat kapikpik'uk ip osodop Demétrio eju ibiat'a muġēġē'm. Ade dinheiro bubu'uk ip osodop ibiat'a muġēġē'apteim. Tūybe Diana Deus iān o'e ip Éfeso ka watwat. Imēnpuye te'e ma Diana kay jġā ip osodop. Demétrio ibiat'a muġēġē'ukayū o'tomuwā je'awero am soat jeweju kapikpik'ukayū dak.

Ibocewi o'jekawēn cebe ip.

— Oburereyū — io'e. — Eyetaybit ade dinheiro bubum wuyju wuyekapikapteim iam.

²⁶ Paulo bit adeayū mubu'u'un jetabut am Diana kay. “Ijodiat emumuġē Deus ġu,” i'e'em ixe soat pe. Imēnpuye adeayū pu'u'un ip jetabut am Diana kay. Jetabucap epereperem ip — io'e.

— Itabut o'e ip Paulo ekawēn kay—Éfeso ka watwat, soat Ásia eipi watwat tak — io'e. — Imēn xipat ġu jġā wuywebe! ²⁷ Imēn ibun pima, ajo be acejekapik? Wuyekapikap ka'ūmġu o'e. “Ibuyxim ġu oce'e Diana duk'a!” i je'e ip adeayū—Ásia eipi watwat, soat ka daġayū dak — io'e. — “Diana Deus ġu,” i je'e ip — io'e.

²⁸ Imēneju Demétrio ekawēn cocoayū isapka'ore o'e Paulo kay.

Gebuje o'jewāwā ip ya'ōberen—Diana kay je'e'eap'a'it'it'a muġēġē'ukayū.

— Diana ya'ōbuyxi jġā! — io'e ip ya'ōberen. — Soat ka watwat itabut cekay! — io'e ip. — Diana kay acā wuyetabut! Diana acā Deus! — i te'e ma o'e ip ya'ōberen.

²⁹ Tūybe Diana Deus iān o'e ip. Imēnpuye soat'a'a daġ ip ya'ōberen o'jewāwā.

Ade ip dao ma o'ju je'aweroroap'a kay—yaboġat'a kay. Cum pima ip xepxepayū o'jat Paulo eju jekuku'ukayū—Macedônia eipi bewiyū. Gaio o'jat ip, Aristarco dak. O'tujowat ip je'aweroroap'a be—yaboġat'a be. Tak ġu ip o'je'awero iġo'a be. ³⁰ Paulo ōm ojuy o'e iġo'a be. Imēnpit itabucayū o'ġuōmat ġu. ³¹ Warara'acayū dak o'jewa'ōmuju Paulo be—Ásia eipi kukukayū—ibureyū.

— Eōm ġu juy je'aweroroap'a be — io'e ip. — Aokam cuy ip — io'e ip Paulo be.

— Oōm ġu — io'e.

³² Gebuje aweromayū warēmtaġ ma o'jewāwā. Wara'at taġtaġtaġ ma ip jewāwāwām. Apēġām ijoce awerom wuyju iam itaybit ġu o'e ip. Inaka ya'ōberen ma jewāwāwām ip. Itakoma jġā ip o'e Paulo ejuayū kay, Judeuyū kay dak.

³³ Gebuje Judeuyū itakomaayū mudin ojuy o'e. Imēnpuye Alexandre o'ġuju ip jewāwāayū dopabe. Alexandre itakomaayū mudin ojuy o'e. O'jebaeuru mūġ ma epesop i'e am aweromayū be.

³⁴ Teku Judeu iam itaybit puje, biġ ma ip o'jewāwā.

— Diana ya'ōbuyxi jġā! — io'e ip ya'ōberen. — Ixe Diana deus wuyxe soat xe, Éfeso ka watwat xe! — io'e ip ya'ōberen.

Ibun cġā ip o'jewāwā. Xepxep hora ya'ōberen o'jewāwā ip. O'jewāwā ip tūybe Diana Deus iān o'e ip puye.

³⁵ Gebuje aġokatkat jewāwāwāayū o'ġuymūġ. Ixe aġokatkat Éfeso ka kukukayū'in sunuy. Pa'orem cġā jewāwāwāayū o'ġuymūġ. O'jekawēn cebe ip.

— Éfeso ka watwat, eya'õpicũgũcũg cuy epesop wekawën kay! — io'e. — Soat kaka dağayũ itaybit ip Éfeso ka watwat Diana kay je'e'eap'a kukan iam—deus tuk'a kukan iam—kuy bima kabi bewi o'kopiata kukan iam. ³⁶ Abu kuka o'e: “Éfeso ka watwat itabut ġu Diana kay,” i? Ka'ũma ma! — io'e. — Imēnpuye juy epeyewāwā ġu — io'e. — Mũğ ma epesop! — io'e. — Warēmtağ ġu juy epe'e'e! — io'e cebe ip. ³⁷ — Te'e ma juk iteyũ ağokatkayũ epetojot ijoce — io'e. — Diana kay je'e'eap'a beat o'tujupa'um ġu ip — io'e. — Diana nuyap'a o'jomuymuy ġu ip — io'e.

³⁸ — Demétrio, ceweju kapikipik'ukayũ dak warara'acat muy pin pima, cum ip ibimãmãat ekawën coco'ukat topabe — io'e. — Ade ip wuyka be. Ijoce ġu bit ip warara'acat jomuymuy—ibimãmãat ekawën coco'ukat topabe acã — io'e. — Soat em ip je'awerorom. ³⁹ Ce'awero buje ip ceweju juy ip epeyekawën — io'e. — Wuydobuyũ'ũm'ũm ekawën tağ cuy ajeku — io'e. — Cedağ'ũm cĩcã wuyju e'em ġasũ bit — io'e. — Warēmtağ wuyju e'em ġasũ bit — io'e.

⁴⁰ — César ebekitkit kuka o'e wuywebe: “Cedağ ġu juk adi epe'e'e,” i. “César a'õ dağ ġu juk epeye'awero,” i kuka o'e ip wuywebe — io'e. — Ipiat kuka o'supi'ajoat ip wuywebe — io'e. — “Cedağ ma mo a'ğu oceju e'em” i'e ba'ore wuywebe — io'e cebe ip.

⁴¹ Soat aweromayũ o'ğuyipit iboap epere buje. O'jepit ip jeduk'a be.

20

¹ Ce'aweroap epere buje Paulo Jesus kay itabucayũ o'tomuwã je'awero am. O'jekawën ceweju ip ya'õmucan am. Guyjom:

— Cum puk òn — io'e cebe ip. — Macedônia eipi kay òn cum. Eybu'um ġu juy epesop Jesus kay — io'e cebe ip.

O'jēm Éfeso ka bewi. O'ju.

² Gebuje Macedônia eipi dağ oeku. Soat kaka dağ oekuku itabucayũ jojom. O'ğubikuy ip biğ ma itabut am Jesus kay.

³ Grécia eipi kay oajēm. Ebapũğ kaxi ibo eipi be osunuy. Paulo ma tiboğ cĩcãat mudek ojuy o'e Síria eipi kay jeju am. Judeuyũ bit Paulo aoka ojuy ip. O'jewawẽ ip Paulo aoka am.

— Ga'a juy ayaoka — io'e ip. — Kobexixi be iõm puje juy ayaoka — io'e ip.

Paulo o'jekũyjo jaoka ojuy ip iam. Imēnpuye oibu'un tiboğ cĩcãati mudek am.

Fílipos ka kay Paulo o'ju. Kapurũğ tağ o'ju. Macedônia eipi dağwi o'ju. Warara'acayũ o'ju ceweju itabucayũ. ⁴ Ibürũ ma ip o'ju Paulo eju: Sópatro, Aristarco, Segundo, Gaio, Tímóteo, Tíquico, Trófimo. Sópatro Beréia ka bewiat osunuy. Pirro ipot osunuy. Aristarco Tessalônica ka bewiat osunuy, Segundo dak. Gaio Derbe ka bewiat osunuy. Tíquico Ásia eipi bewiat osunuy, Trófimo dak. Ibürũ ma ip o'ju Paulo eju—7 beayũ. ⁵ Jay. Oajēm ip. Òn tak cuk adi oğuy Filipos ka be. Òn Lucas. Ijudup mubarararağ òn.

Ibocewi 7 beayũ o'ju ocewap Trôade ka be ocewiwi am. Paulo odopabijuk Filipos ka be. ⁶ Judeuyũ peta muğēğēm osodop ixeyũ kabia dağ. Imuğēğēm pima pão'a o'o'uk osodop ip—yamuyuhuhuptõmtēm'ũmat'a.

Ixe epeta kap puje Trôade ka kay oceju. Ocejēm Filipos ka bewi. Kobexixi be oceõm. Xet. Xet. Xet. Xet. Xet. Pũğpõğbi xet tiboğ cĩcãati dağ oceku. Warara'acayũ ocenomuixik pũğpõğbi xet kap puje—itabucayũ—7 beayũ. Ocenomuixik ip Trôade ka be. Xet. Xet. Xet. Xet. Xet. 7 xet ibo ka be ocesop.

⁷ Katpuje oceje'awero soat itabucayũ eju Sábado bima. Pão'a o am oceje'awero Jesus e'ũap kay ocegebu am. Yaboğat'abi be oceje'awero—umat'abi be. Paulo ocemutaybitbin o'e umat'abi be, kuyaje wara'at ka kay cum puye. Ibun osunuy ocemutaybitbin. Iximadakpe mabuk ocemutaybitbin osunuy. ⁸ Torotoro'i oeku lamparina'a umat'abi dağ yabimukabia am.

⁹ Ağokatkat tak Paulo ekawēn o'jekūyjo iboce—yaypan'isuat. Ibutet Êutico i osunuy. Xik'i osunuy uk'aba'etatok pe. Xiih. Oixet pin cĩcã ibun osunuy kawēnwēn puye. Xet. O'xet. Wūn. Bēkū. Umwi o'at. O'gu'āy ip. Kuy ce'ū. ¹⁰ Paulo o'kop umat'abi bewi.

O'kop ce'ūat kay. Erot io'e. O'jeerot. Ce'ūat o'yakobut. O'jekawēn itabucayū eju.

— Epeyekuy gu juy — io'e. — Ce'ū gu teku! Itait ma — io'e.

¹¹ Gebuje umat'abi be guto ocejeu. Pão'a oceyadakat iğo'abi be Jesus e'ūap kay ocegebu am. Ocejekōn. Paulo kabiam oibu'un kawēnwēnapi. Oikabia kawēnwēn. O'jēm kabia buje.

¹² Yaypan'isuat o'tujowat ip tuk'a be. Soat ip icokcok o'e i'at'ibit o'jetait puye.

¹³ — Cum òn Assôs ka kay — Paulo juk o'e ocewebe. — Kapurūğ tağwi ma òn cum — io'e. — Iboce òn jeydopabijuk. Kobexixi dağwi juy eyju bit epeju — io'e ocewebe.

¹⁴ Ocejū Paulo wap. Kobexixi be oceōm. Ocejū Assôs ka be. Paulo dak o'ju kapurūğ tağwi Assôs ka be. Ibo ka bewi ixe dak oōm kobexixi be oceweju.

Gebuje oceju Mileto ka kay. Mitilene ka dağ oceku. ¹⁵ Ocejēm Mitilene ka bewi. Kuyaje ocajēm tip'aweroro weğūn. Tip'aweroro butet Quios i osunuy. Kuyaje ocejemūğ wara'at tip'aweroro be. Ixe tip'aweroro butet Samos i osunuy. Kuyaje ocajēm Mileto ka be.

¹⁶ Paulo ibu'u osunuy ibun jenuy am Ásia eipi be. Imēnpuye ocejecū gu Éfeso ka be. Ocekap ma. Jerusalém ka be yajēm pin o'e peta muğē awap—Pentecostes ekabia awap.

¹⁷ Gebuje Paulo Éfeso ka watwat o'tomuwã Mileto ka be bima—Jesus kay itabucayū kukukayū. Mileto ka Efeso ka tēğ ma o'sukadop. O'tomuwã ip tot am jekay.

¹⁸ Yajēm puje Paulo o'jekawēn ceweju ip.

— Oburereyū — io'e. — Ibun cuk oğuy eyxe. Wuykukukat peam kapikpiğ pima cedağ ma juk adi ojekukuku. Ásia eipi bewi wajēm pujeap ojekukuku cedağ. Eyetaybit wekukuum. ¹⁹ “Soat podi ma wa'õbuyxi òn,” i'ūmğu juk adi ocece eywebe. Oğuycūğ cuk adi ojekukuku warara'acayū ikērēat muğēğēm pima. Ipiat cuk adi osupiãjojo. Judeuyū oaoka ojuy bima. Kawēn idipat muwēnuwēn cuk adi ojekukuku soat pe. ²⁰ Obu'un gu adi kawēn idipat muwēn ãm eywebe. Soan òn eymukūyjojo. Eymutaybitbin cuk adi je'aweroroap'a be, eyduk'a be dak.

²¹ — Jesus muwēnuwēn cuk adi ojekukuku soat pe eywebe—Judeuyū be, Judeu'ūmayū be dak. “Eyğuycūğcūğ cuy epesop ikērēat kuğ puye,” i juk adi ocece eywebe. “Ikērēat mujurūğrūğap cuy epeyepere,” i juk adi ocece eywebe. “Deus ekawēn tağ cuy epekuku,” i juk adi ocece eywebe. “Jesus Cristo kay eyetabun cuy epesop—wuykukukat kay,” i juk adi ocece eywebe. Imēn cuk adi eymutaybitbin ojekukuku. Eyetaybit soat iboam — io'e.

²² — Gasū bit Jerusalém ka kay òn cum. Deus biōğbuk a'õbi òn cum. Wetaybit gu apēn je'bapuk owebe Jerusalém ka be iam. ²³ Ipiat cuy osupi'ajo ibo ka be. Obu ip ibo ka be. Omuōm ip daomūnmūnap'a be. Wetaybit iboam. Soat ka dağ òn cucum pima, Deus biōğbuk kuy juk omukūyjojo iboam. ²⁴ Imēnpit omuparararan gu iboap. Waokapi gu. Obikuy jĩjã bit soat wekapikap mu'ūm ãm—Jesus Cristo o'ğūm owebe iap mu'ūm ãm. Ixe juk o'e owebe “ ‘Ikērēat mujurūğrūğap cuy epeyepere,’ i juy ece soat pe,” i. “ ‘Epeyepere buje Deus ikērēat ju'uk eywebewi,’ i juy ece soat pe,” io'e owebe. “ ‘Wuykukukat Jesus kay eyetabun puje, Deus ikērēat ju'uk eywebewi,’ i juy ece cebe ip,” io'e. “Deus soat em xipan jeykuk,” i juy ece cebe ip,” io'e. “Obikuy jĩjã wekapikap mu'ūm ãm,” io'e.

²⁵ — “Soat ipi dağacat je'e ‘Deus acã wuykukukat,’ ” i juk adi ocece eywebe kuy bima. ²⁶⁻²⁷ Gasū bit wetaybit waram eyju ojo gu ijodi iam. Imēnpit Deus ekawēn cuk adi oğuwēnuwēn eywebe. Deus pe eymukūyjojoap ekawēn tak oğuwēnuwēn soat pe eywebe. Abu be oğuwēn'ūm? Soat pe ma oğuwēn. Imēnpuye pūğ ey'in Jesus kay itabut'ūm pima, òn gu okpiwat. ²⁸ Deus ekawēn tağ cuy epeku — io'e cebe ip. — Deus biōğbuk cuk eynaē Jesus kay itabucayū kukukayūm. Jesus ebekitiyū ip, ixe o'jedoyekereren cebeam ip puye — io'e. — Xipan cuy ip epejujuk ovelha kukuk'ukat puxim — io'e.

²⁹ — Wetaybit òn ijoce'ũm pima aḡokatkayũ jajẽm eykay iam—ikẽrẽat mujurũḡrũḡ'ukayũ—ika'uat puximayũ. Napaap ip ḡuwẽn eywebe Jesus kay eyetabucap epereap ojuy. Ovelha kay wida ajẽmap puxim jajẽm ip eykay. Adeayũ ḡuḡuykukuku ip. Icẽmãn ḡu ip ḡutaybin—napaam acã. ³⁰⁻³¹ Warara'acayũ ḡuḡuykukuku ip jetabucap epereap ojuy. Imẽneju aḡ cuy epesop ixeyũ be eymuḡuykukuap puxim. Pũḡpũḡ ey'in tak warara'acayũ ḡuḡuykukuku jetabucap epereap ojuy — io'e cebe ip.

— Ebapũḡ koato ma juk adi eymutaybinbin oḡuyḡuyḡuy. Kawẽn idipat muwẽnuwẽn cuk adi oḡuyḡuyḡuy eywebe kabiam, ixima daḡ tak — io'e. — Ekay wetabotaidabotbon kapikipiḡ cuk adi oḡuyḡuyḡuy. Gebum cuy epesop iboap kay — io'e cebe ip.

³² — Deus pit xipan cĩcã jeykuk — io'e cebe ip. — Deus ekawẽn kay juy epesop — io'e. — Ixe ekawẽn kay bima, eypararam ḡu epesop. Deus ekawẽn kay bima, jeybu'un ḡu Jesus kay eyetabut am. Deus xipacat ùmũm jebekitkiyũ be. Eywebe dak xipacat je'ḡũmḡũm — io'e. ³³ — Eyxe bima wetabikuku ḡu juk oḡuy eybubut kay eyxe bima, eyeprata kay dak, eyeouro kay dak, eydoti kay dak. ³⁴ Òn ma kapikipik'uk oḡuy obubut pu am, odoti bu am tak, owejuayũ bubut pu am tak, owejuayũ doti bu am tak. Eyju dak eyetaybit iboam. Imẽn cuk adi ojekuku eyxe bima. ³⁵ Eyju dak wekukuap puxim cuy epeku ḡasũ — io'e. — Acejekapik cĩcã juy tadaybotbocayũ buywat am. Kuy imẽn adi eymutaybitbin oḡuy — io'e. — Wuykukukat Jesus imẽn o'e:

Ibubu'ukat cokcokap podi ma iũmũm'ukat pit e'em, i.

Imẽn o'e wuykukukat Jesus Cristo — io'e. — Cekawẽn kay ḡebum cuy epesop — io'e cebe ip.

³⁶ Paulo imẽn o'jekawẽn Jesus a'òkayayũ kukukayũ eju—Éfeso ka bewiayũ eju.

Iboap e buje Paulo o'jẽḡ'aecõḡcõḡ. O'jekawẽn Deus eju. Soat Éfeso ka bewiayũ dak o'jekawẽn Deus eju. ³⁷ Soat ip wawa o'e Paulo cẽm puye.

Gebuje Paulo ip o'yakobutbut. O'yaḡobukõnkõn ip cẽm puye. ³⁸ Iḡuycũḡcũḡ ip o'e Paulo ekawẽn kay, “Waram eyju ojo ḡu ijodi,” io'e buye.

21

¹ O'ju ip Paulo eju kobexixi kay. Ocejewemuwẽn cebe ip. Ocejẽm cexewi ip. Oceõm kobexixi be.

Tiro ka kay oceju. Cucum pima oceju tip'aweroro be. Ocajẽm tip'aweroro be. Tip'aweroro butet Cós i osunuy. Kuyaje ocajẽm Rodes ka ebikopap pe. Ibocewi ocajẽm Pátara ka be.

² Wara'at kobexixi oacetobuxik. Oceõm cebe—Fenícia eipi kay cu ojuyat pe. Ocejek ebikopap pewi. ³ Wara'at tip'aweroro oacetipcoco ḡebuje. Ibutet Chipre i osunuy. Ocekap wuyba'ũḡat kadi. Oceju Síria eipi be. Ocejẽmũḡ Tiro ka ebikopap pe. Tiro ka Síria eipi be opop. Kobexixi be kapikipik'ukayũ tarekrek tujujẽm ojuy kobexixi bewi iboce. Imẽn ocajẽm Tiro ka kay.

⁴ Jesus kay itabucayũ oacetobuxik ibo ka be. Ibun ma ocesop cexe ip. 7 xet ocesop cexe ip. Ixeyũ o'jekawẽn Paulo eju Deus biõḡbuk a'õbi.

— Eju ḡu juy Jerusalém ka be — io'e ip Paulo be. — Jaoka ip itakomaayũ — io'e ip.

⁵ Ocejẽm puje, itabucayũ o'je'awero ocewebe jewemuwẽn ãm—aḡokatkayũ, aoyũ dak, bekikit tak. Oceweju o'ju ip ebikopap pe. Ocejẽḡ'aecõḡcõḡ ka'oririt pe. Deus eju ocejekawẽn.

— Cum puk oceju — i oce Tiro ka bewiayũ be.

— Ha'a — io'e ip. — Deus cuy je'ju eyweju — io'e ip ocewebe.

⁶ Oceõm kobexixi be. Ixeyũ bit o'jepit jeduk'a be. Imẽn ocejẽm Tiro ka bewi. ⁷ Kobexixi daḡ oceju.

Ocejẽm Ptolemaida ka kay. Itabucayũ oacetobuxik. Pũḡ kabia ocesop cexe ip.

⁸ Kuyaje ocajēm Cesaréia ka be. Filipe ocetobuxik. Filipe kawēn idipat muwēnuwēn'ukat osunuy. Kuy bima Jerusalém ka watwat Filipe o'jomuy itabucayū buywatwat'ukan 6 beayū eju. Ixe duk'a be ocesop. ⁹ Ixe ebadipdip taxit osunuy. Itoptep gū ixeyū bit osodop. Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū osodop ip. Puḡ kabia gū ixeye duk'a be ocesop.

¹⁰ Aḡokatkat tak oajēm ocekey. Oajēm Judéia eipi bewi. Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat osunuy. Ágabo i ibutet osunuy. Apēn ḡuyjom je'bapuk iam Deus ocemutaybitbin'uk osunuy. ¹¹ Ixe Paulo ukpumūnpu o'subu'uk. Jebōḡbi o'jomūnmūn Paulo ukpumūnpum. Jekaḡobi dak o'jomūnmūn yukpumūnpum.

Imūnmūn epere buje, o'jekawēn Paulo eju.

– Deus biōḡbuk omukūyjojom – io'e. – Jerusalém ka watwat jedaomūn – io'e. – Jedaomūn ip apēn obōḡbi mūnmūn iap puxim – io'e. – Jeūm ip Judeu'ūmayū be—itakomaayū be – io'e.

Ágabo imēn o'e Paulo be. ¹² Gebuje oceju ocejekawēn Paulo eju.

– “Eju ḡu juy Jerusalém ka kay,” – i juk ocece ewebe – ioce cebe. – Jedaomūn ip – ioce.

– Eju ḡu juy – io'e warara'acayū dak yaokaap puxim.

Itabucayū o'tōtōn Paulo iju pin puye—Cesaréia ka watwat.

¹³ – Apēnpuye eyju wawa? – io'e Paulo. – Cum cuy ōn Jerusalém ka kay – io'e. – Omuḡuycūḡcūḡ eyju? Apēnpuye eyju omudaobu'un ojuy? Wuykukukat Jesus ibikuy bima, obu'u ḡu oce ixeyū be odaomūn ām. Obu'u ḡu dak we'ū ām. Wuykukukat Jesus a'ōbi acā ojeku – io'e.

¹⁴ Paulo aḡuymuwarurun pa'ore o'e ocewebe. Imēnpuye ocebu'un yaḡuymuwarurun.

– Wuykukukat bikuyap taḡ cuy ejeku – i oce cebe.

¹⁵ Imēneju ocejewemuxipan Jerusalém ka kay oceju am. Oceju.

¹⁶ Jay. Ocajēm Jerusalém ka kay. Jesus kay itabucayū o'ju oceweju. Ocedujowat ip Menasom kay Cesaréia ka watwat. Menason Chipre eipi bewiat osunuy. Kuyje ma itabucat osunuy Jesus kay. Ixe duk'a be ocesop.

¹⁷ Jerusalém ka be ocajēm puje itabucyū jom oceku. Icokcok o'e ip ocajēm puje.

¹⁸ Kuyaje Paulo o'ju Tiago kay oceweju. Tiago xe awerom osodop ip itabucayū kukukayū—Jerusalém ka watwat. ¹⁹ Paulo ixeyū o'tobede.

Gebuje:

– Deus ja'ōbacaap o'ḡubapukpukpuk Judeu'ūmayū be ōn ixeyū xe bima – io'e Paulo. – Tak ḡu ip oitabun Jesus kay Judeu'ūmayū. Ade jījā ip oitabun – io'e Paulo cebe ip.

²⁰ – Ka'ūmḡu Deus co'iat xipacat! – io'e ip, iboap co buje.

Gebuje itabucayū kukukayū o'jekawēn Paulo eju.

– Xipit ma, ocekitpit – io'e ip. – Imēnpit etaybit ade Judeuyū itabut o'e Jesus kay iam – io'e ip. – “Jesus kay wuyetabut puje dak Moisés ekawēn taḡ cuy ajeku,” i'e'em pit ip – io'e ip. ²¹ – “Paulo bit warēmtaḡ ma Judeuyū mutaybitbin Judeuyū'ūmayū ka be bima,” i'e'em ip napa ma – io'e ip Paulo be. – “‘Moisés ekawēn taḡ ḡu juy epeku,’ i'e'em Paulo,” i'e'em ip – io'e ip. – “‘Eyipotpoyū juy epetaypu'aḡobixeedakat ḡu,’ i'e'em Paulo,” i'e'em ip – io'e ip. – “‘Aypapayū'ūm'ūm ekawēn taḡ ḡu juy epeku ḡasū bit,’ i'e'em Paulo,” i'e'em ip napa ma – io'e ip Paulo be. – Imēn emuymuy Judeuyū, itabut ma'ḡu ip Jesus kay – io'e ip. ²² – Kuy ip o'jekūyjo ijoce ajēmap awēḡ – io'e ip Paulo be.

²³ – Oce'e'eap taḡ cuy ece – io'e ip Paulo be. – Ebadipdip aḡokatkayū jewemuisusun Deus xe, itabucayū – io'e ip. – “Ocewemuisun cuy,” i juk o'e ip Deus pe. ²⁴ Ixeyū ebadipdipayū juy etujowat eweju. Wuybabi daḡ cuy ecewemuisun ceweju ip – io'e ip Paulo be. – Dinheiro juy eḡūm ebadipdipayū be yakoeapteim, iōhō buap teim tak. Iōhō juy ip je'ḡūm paīyū be imupik am Deus etabixe. Imēn e'e buje, soat itaybit je'e icēm ḡu

e'em ip Paulo muymuy iam — io'e ip. — Itaybit je'e ip ěn tak Moisés ekawĕn tağ jekukum iam — io'e ip Paulo be.

²⁵ — Kuy oceje'awero Judeu'ũmayũ awĕ ģm — io'e ip. — Cartadup ocetupmuju cebe ip—itabucayũ be. Imĕn e'em iğodup: “Deusbaroyũ wap iĕnmōğ'ibitĕn cuy epesuĕn'o ģu,” i. “Puca doy juy epetoykōn ģu,” i. “Iĕntoyteyatĕn cuy epesuĕn'o ģu,” i. “Wara'at tayxi eju ģu juy epeyepo, wara'at itop eju ģu dak,” i. Ibiatup ocetupmubararak ixeyũ awĕaptum — io'e ip. — Ocewebe yawĕwĕap tağ cuy jeku ip — io'e ip Paulo be.

— Ma — Paulo o'e. — Eyekawĕn tağ cuy oce — io'e.

²⁶ Paulo ixeyũ be jawĕap tağ o'e. Ebadipdipayũ o'tujowat jeweju. Kuyaje o'ju jewemuisun am Deus xe ceweju ip. Oōm Deus eju kawĕnwĕnap'a be—yaboğat'a be.

— Gaxĭn ma oceisu oce'e — io'e ip paĩyũ be. — Oceisu bima, iōhō oceğũm eywebe imupik am Deus etabixe — io'e ip paĩyũ be.

Paulo iōhō kuka o'ğũm ebadipdipayũ muisunapteim 7 xet kap puje. Iboap tak o'ğuwĕn paĩyũ be.

²⁷ 7 xet kapap wi ijawũn pima Judeuyũ Paulo o'jojajo Deus eju kawĕnwĕnap'a be—Ásia eipi bewiyũ. Ixeyũ Judeuyũ adeayũ o'ğutakomān Pauloyũ kay. Ixeyũ Paulo o'jat.

²⁸ O'jewāwā ip ya'ōberen adeayũ be.

— Israel naxegebitbit! — io'e ip. — Ocebuywan cuy epe'e! — io'e ip. — Daosuw! — io'e ip. — Ağokatkat cuy ajat — io'e ip. — Ixe warĕmtağ wuymutaybitbin jekukum soat kaka dağ — io'e ip napa ma.

— Ixe e'em adeayũ be: “Judeuyũ ikĕrĕat kuğ Deus xe,” i; “Moisés ekawĕn tağ ģu juy epeku,” i dak — io'e ip napa ma. — Ixe Deus eju kawĕnwĕnap'a muymuy — io'e ip napa ma. — Judeu'ũmayũ o'tujuōm ija'a be — io'e ip. — Ija'a mubuyxi'ũm'ũm cĭcā ip — Judeuyũ napa ma o'e—Ásia eipi bewiyũ.

²⁹ Tũybe Paulo Judeu'ũmat o'tujuōm Deus eju kawĕnwĕnap'a be iān o'e ip. Imĕnpuye oitakomān ip Paulo kay. Ixe Judeu'ũmat putet Trófimo i osunuy. Éfeso ka bewiat osunuy. Koap pima Judeuyũ Paulo o'jojajo Trófimo eju. Xepxem oekuku ip Jerusalém ka be—Paulo Trófimo eju. ³⁰ Imĕneju ade Jerusalém ka watwat o'jedau Paulo kay. Soat tağwi o'jedau ip. Paulo o'jat ip. Kururuğ o'tujujĕm ip ija'a bewi. Akikay o'tujowat ip. Dao ma ija'a exĭntabi o'tomodip ip. ³¹ Paulo aoka ojuy ip.

Adeayũ dak o'jedau 1000 be sorarayũ kukukat kay imukũyjom—Jerusalém ka wiwi'ukayũ kukukat kay.

— Soat Jerusalém ka watwat jewaokakam! — io'e ip cebe. — Kawĕn ikĕrĕ jĭjā — io'e ip. — Jawaoka ojuy ip — io'e ip cebe.

³² Imĕnpuye sorarayũ kukukat dao ma o'jedau iğo'a be. Ade jĭjā jesorarayũ o'tujowat jeweju. 100 be sorarayũ kukukayũ dak o'tujowat jeweju.

O'jedau ip Paulo kay. Itakomaayũ Paulo mupokupoğ o'e. Oibu'un ip yaoka am sorarayũ dobuxik buje. 1000 be sorarayũ kukukat oajĕm. Jesorarayũ o'ğuju Paulo bum iğo'a beayũ be yaokaap puxim.

³³ — Epesubumkirik cuy correntebum—xepxepum — io'e sorarayũ be.

— Abu ite ağokatkan? — io'e yaoka ojuyayũ be. — Apĕn ite o'e eywebe? — io'e.

³⁴ Gebuje yaoka ojuyayũ o'jewāwā ya'ōberen. Wara'at tağtağtağ ma ip o'jewāwā. Imĕnpuye 1000 be sorarayũ kukukat pe itaybit pa'ore o'e apĕnpuye Paulo aoka ojuy ip iam.

— Epetujowat cuy wuydopdopap'a be — io'e jesorarayũ be.

³⁵ Sorarayũ Paulo o'tujowat jedopdopap'a kay. Toptopap'a ewadağğũn xe bima sorarayũ ja'ōpi'a jeje Paulo o'tujuu itakomaayũ be yaokaap puxim. ³⁶ Itakomaayũ nomuju o'jedau ip Paulo bu ojuy.

— Epeyaoka juy! — io'e ip ya'ōberen.

³⁷ Gebuje Paulo o'jekawĕn 1000 be sorarayũ kukukat pe.

— Wekawēn put tu eweju? — io'e Grego a'ōm 1000 be sorarayū kukukat pe.

³⁸ — Etaybit tu Grego a'ōm? — io'e. — Egito eipi bewiat ġu du ěn? — io'e. — Kuy bima ixē Egito eipi bewiat adeayū o'ġu'awero jenopaġoġo ām Roma ka kukukat esorarayū eju. 4000 aġokatkayū oekuku ip ceweju. 4000 beayū o'tujowat uk'a'ūmat pe. Warara'acat aoka ojuy ip o'e. ěn ixē aġokatkat ġu du? 1000 be sorarayū kukukat o'e Paulo be.

³⁹ — Ka'ūma — io'e. — Gujuat ġu ōn — io'e. — Wara'at ma ōn pit. Judeu ōn. Tarso ka be okap—Cilícia eipi be — io'e. — Tarso ka waypanap ka—ikaboġatka — io'e. — Wekawēn pin cīcā waoka ojuyayū be. Āġ puk ocekawēn ceweju ip — Paulo o'e.

⁴⁰ — Ha'a. Ecekawēn puk — io'e.

Paulo cūġ'i osunuy sorarayū dopdopap'a ewadaġġūn ceje. Wēġwēġ'i o'e jebum itakomaayū muymūġ ām.

Gebuje Paulo o'jekawēn itakomaayū be. Ya'ōm ma ip o'jekawēn ceweju ip—Judeuyū a'ōm—Hebreu a'ōm.

22

¹ — Tapupuyū okitpitpiyū, baybayū — io'e. — Eya'ōpicūġcūġ cuy epesop wa'ō kay. Ocedewayo juy eywebe wa'ījoam — io'e.

² — Wuya'ōm ma teku kawēnwēn! — io'e ip Judeuyū. Mūġ o'e ip ya'ījo am. Paulo o'jekawēn ceweju ip.

³ — Ocedewayo juy — io'e. — Judeu ōn. Tarso ka be okap Cilícia eipi be — io'e. — Ijop ka be ma bit owaypan—Jerusalém ka be Gamaliel be omutaybit am. Moisés ekawēn omutaybitbin osunuy. Ocedobuyū'ūm'ūm ekawēn omutaybitbin osunuy — io'e. — Kaypatpan ġu ōn pit wetaybin. Soat eyju Deus bikuyap taġ jeku ojuy. Ōn tak eybuxim cuk adi ibikuyap taġ jeku ojuy oġuy — io'e.

⁴ — Wetakoma jījā juk adi oġuy Jesus a'ōkayayū kay—ieisuate daġ jekuku'ukayū kay. Ixeyū kaykay jījā ma juk adi oġuy. Ade ip otaomūnmūn. Daomūnmūnap'a be ip oġuōmōm—aġokatkayū, aoyū dak. Ade ip oyaokaat ixeyū'in. ⁵ Paīyū kukukayū itaybit imēn cuk adi ojekuku iam, Judeuyū kukukayū dak — io'e. — Ixeyū juk cartadup o'tupūm owebe—Judeuyū beaptum—Damasco ka watwat beaptum — io'e.

— Damasco ka kay juk oju. Jesus kay itabucayū daomūn ām oju. Ijoce taomūnmūn ip tujupit ojuy oju Jerusalém ka be. Ipiat pi'ajoat ojuy cebe ip oju.

⁶ E daġ cucum pima juk oajēm Damasco ka tēġ ma. Kaxicuġ oajēm. Dao ma oikabia jījā ma wakokoreren. ⁷ O'at ipiju wekuyap pibun.

— Gebuje kabi beat oya'ījojo. O'jekawēn oweju.

— “Saulo,” io'e. “Apēnpuye warēmtaġ ma ěn okuġ?” io'e owebe.

⁸ — “Abu ěn tak, Kariwa?” i oce cebe.

— “Jesus ōn,” io'e. “Nazaré ka be tūibit ōn. ěn ma ipiat esupi'ajojoat owebe,” io'e.

⁹ Oweju oekukuiayū o'jekuy jījā. Kabiaat o'jojojo ip. Oweju kawēnwēnat a'ō bit o'jojojo ġu ip.

¹⁰ — “Apēntak oce, Kariwa?” i oce.

— “E'āy,” io'e. “Damasco ka be juy eju,” io'e. “Ibo ka be aġokatkat apēn Deus ibikuy ewebe eku am iap ġuwēn ewebe,” io'e — Paulo o'e.

¹¹ — Gebuje wekabiokok ojekuku ixē kabiaat iepokat wetabimu'ūm'ūm puye. Owejuayū obacom okuġ. Imēn ocajēm Damasco ka be — io'e.

¹² Ibo ka be bima, aġokatkat oajēm okay. Ibutet Ananias i osunuy. Moisés ekawēn taġ jekuku'ukat osunuy. Xipat cīcā osunuy soat Damasco ka watwat xe—Judeuyū xe.

¹³ O'jekawēn oweju.

— “Obure Saulo, ececoan waram,” i adi o'e owebe.

— Gebuje'isum ma ocecoan. Oceak cekay — io'e Paulo. — Waram wetate buje Ananias o'jekawēn oweju.

14 – “Saulo,” io'e. “Kuyje Deus enaë,” i adi o'e Ananias. “Ocedobuyũ'ũm'ũm itabut osodop ip ixekay. Ixe juk enaë ixekay bikuyam etaybit am. Ixe juk enaë ewebe ixekay buywatwat'ukat co am—cũg cĩcãat co am. Ixe juk enaë ibuywatwat'ukat pe emukũyo am,” i adi o'e owebe. 15 “Ixe ekawẽn muwẽnuwẽn'ukan cuy eguy,” i adi o'e. “Apẽn ejojoiap cuy eguwẽnuwẽn, apẽn eya'ĩjojoiap tak,” i adi o'e Ananias owebe – io'e Paulo.

16 – “Ajo wiwim tak ẽn? E'ãy!” i adi o'e owebe. “Ecewemubatisaan cuy!” i adi o'e. “'Ikẽrẽat cuy eju'uk owebewi,' i juy ece wuykukukat pe,” i adi o'e. “Imẽn e'e buje, Deus ikẽrẽat ju'uk owebewi,” i adi o'e owebe.

Imẽn Ananias o'jekawẽn owebe – Paulo o'e.

17 – Jerusalém ka kay juk ocepit – io'e. – Deus eju kawẽnwẽnap'a be oju jekawẽn am Deus eju. 18 Deus ekawẽn kay gẽbum pima wuykukukat ojojoi wexey jo'iat pe – Paulo o'e.

– Gebuje wuykukukat o'jekawẽn oweju.

– “Daosuw!” i adi o'e owebe. “Ejẽm cuy Jerusalém ka bewi. Ijopka beayũ itabut gu je'e ip ekawẽn kay cedağ ma'gu ẽn omuwẽnuwẽn,” i adi o'e owebe wexey jo'iat pe.

19 – “Ka'ũma, Kariwa,” i adi oce. “Wekawẽn kay itabut je'e ip,” i adi oce. “Soat ip itaybit apẽn cuk adi ojekuku iam,” i adi oce cebe. “Itaybit ip apẽn soat kaka dağ ojekuku iam, apẽn Judeuyũ e'aweroroap'a be juk adi oõmõm itabucayũ bu ojuy iam tak, apẽn taomũnmũn ip cuk adi otujupitpit ijop ka be iam tak, apẽn cuk adi ip oyaokaka iam tak, apẽn cuk adi daomũnmũnap'a be ip oguõmõm iam tak,” i adi oce cebe. 20 “Estêvão aokam pima, õn tak cuk ojojoi ip—ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat aokam pima,” i adi oce cebe. “Tũybe xipat yaoka am iãn mo oce. Estêvão'ũm o'yaoka'iyũ eekabek kuğ oguy,” i adi oce. “Gasũ bit wağuyisun ma õn jekukum. Soat ijoceayũ itaybit iboam. Imẽnpuye wekawẽn kay je'e ip,” i adi oce wuykukukat pe.

21 – “Ka'ũma,” i adi o'e. “Ejẽm cuy ijocewi,” io'e. “Ewebe omuwẽn puje, itabut gu je'e ip ekawẽn kay,” i adi o'e. “Õn ma wũy ma jemuju. Judeu'ũmayũ kay õn jemuju,” i adi wuykukukat o'e owebe – Paulo o'e adeayũ be.

22 Paulo ekawẽn cocom cĩcã ip osodop. “Judeu'ũmayũ kay õn jemuju” i'e buje bit, oibu'un ip ya'ĩjo am. O'jewãwã ip ya'õberen.

– Epeyaoka juy! – io'e ip ya'õberen. – Epeyaoka juy! – io'e ip. – Epejoxik akikay – io'e ip.

23 Ya'õberen jewãwãwã ip o'e. Jesay wẽğwẽğãn ip jetakoma jĩjã buye. Ka'wi o'joxikxik ip jetakomaap pibun. 24 1000 be sorarayũ kukukat tak Paulo o'guõmat sorarayũ dopdopap'a be—yaboğat'a be. Itaybin pin o'e apẽnpuye adeayũ ya'õberen o'jewãwã iam. Imẽnpuye o'jekawẽn sorarayũ be.

– Epeğupokupok cuy ixee muğẽğẽbum – io'e. – Guwẽn paxi jekpiwacap jemupikupikap? Apẽnpuye o'jewãwã ip ya'õberen cekay iap guwẽn paxi? – io'e sorarayũ be.

25 Sorarayũ Paulo o'subõğbimukirik imupokupok am.

Gebuje Paulo o'jekawẽn 100 be sorarayũ kukukat eju.

– César ebekit õn—Roma ka kukukat ebekit õn – io'e. – Cedağ tu eywebe César ebekit mupokupok am? – io'e. – Eyju odujowat gu buk ibimãmãmã'ukat ekawẽn coco'ukayũ dopabe – io'e. – Eyetaybit gu ma buk õn ma xe'e okpiwat iam, pãm guto ka'ũma iam – io'e.

26 Imẽnēju 100 be sorarayũ kukukat o'jekawẽn 1000 be sorarayũ kukukat eju. Apẽn Paulo o'e cebe iap ekawẽn o'guwẽn cebe.

– Apẽntak ẽn em cebe? – io'e. – Ixe ağokatkat César ebekit – io'e.

27 1000 be sorarayũ kukukat oajẽm Paulo kay.

– Cẽm tu ẽn César ebekit? – io'e Paulo be.

– Hm hm – io'e.

28 – Õn tak cebekit ma – io'e. – Ade wedinheiro oğũm cebekin em pima – io'e.

— Ōn pit cebekit okapap ma — Paulo o'e.

²⁹ Dao ma o'jewede ip cexewi sorarayū—Paulo mupokupok ojuyayū. 1000 be sorarayū kukukat tak yağuybabi'üm o'e. Yağuybabi'üm o'e Paulo César ebekit iam itaybit puye, o'subōgbimukirikat puye dak. Soat ip oibu'un Paulo kaykay am.

³⁰ 1000 be sorarayū kukukat itaybin pin o'e apēnpuye Judeuyū Paulo o'jomuymuy iam. Paulo bōgbikirikpu o'subumuwekap kuyaje. Judeuyū ya'ōbuyxiayū o'tomuwā je'awero am. Paīyū kukukayū dak o'tomuwā ibimāmāmāat ekawēn coco'ukayū dak. Soat ip o'je'awero. 1000 be sorarayū kukat Paulo o'tujowat aweromayū dopabe—jewawēwē'ukayū yoboğayū dopabe.

23

¹ Paulo o'jeak jewawēwē'ukayū yoboğayū kay. — Oburereyū — io'e. — Apēn cedağ ma oxe iap tağ cuk adi ojekuku. Cedağ ma ġasū dak ōn jekukum Deus etabutpe — io'e.

² Iboap co buje paīyū kukukat oitakomān Paulo kay. Paīyū kukukat putet Ananias i osunuy. Tūybe Paulo Deus muymuy iān o'e.

— Esubioka juy — io'e Paulo xeayū be. ³ — Deus cuy ipiat supi'ajoat ewebe ma — Paulo o'e paīyū kukukat pe. — Ocemuğuykukuku'ukat ēn! — Paulo o'e. — Ēn xik'i ijoce wa'ījo am etaybit am wuydobuyū'üm'üm ekawēn tağ ocece iam pām ġuto ka'ūma iam. Imēn pit wuydobuyū'üm'üm ekawēn tağ ġu juk ēn tak obiokaat! — io'e Paulo.

⁴ — Ēn Deus epaīyū kukukat muymuy — cexeat o'e Paulo be.

⁵ — Obadipdipyū — io'e. — Wetaybit ġu juk ixē paīyū kukukat iam. Wetaybit pima bit imēn ġu kajuk oce cebe. Imēn e'em Deus ekawēn tup:

Eybadipyū kukukat cuy epejomuymuy ġu, i.
Imēn Deus ekawēn tup e'em — Paulo o'e.

⁶ Paulo o'jeak Fariseuyū kay. O'jewāwā ya'ōberen.

— Obadipdipyū — io'e. — Fariseu ōn! Webay dak Fariseu osunuy. Wetabut wuye'ū buje waram ġuto acejetait iap kay. Imēnpuye eyju wa'ījojom ġasū eyetaybit am okpiwat paxi iam — io'e cebe ip.

Pūğpūğ jewawēwē'ukayū yoboğayū'in Fariseuyū ip osodop. Warara'acayū ixeyū'in Saduceuyū ip osodop. Paulo itaybit o'e iboam. ⁷ Imēneju o'jewāwā ya'ōberen — Fariseu ōn — i. Ade osodop ip jewawēwē'ukayū yoboğayū. ⁸ Fariseuyū ma e'em — Wuye'ū buje waram ġuto acejetait — i. Itabut ip wuybiōğbuk kake iap kay, Deus ekawēn tojotjot'ukayū kake iap kay dak. Saduceuyū bit napa ma e'em: — Wuye'ū buje waram acejetait ġu — i. Itabut ġu ip wuybiōğbuk kake iap kay, Deus ekawēn tojotjot'ukayū kake iap kay dak. Paulo itaybit o'e pūğ tağ ġu ip itabut ip iam. Imēnpuye — Fariseu ōn — io'e cebe ip.

⁹ Iboap co buje o'jewa'ōxikxik cīcā ip jeweweju jewawēwē'ukayū yoboğayū. Wara'at tağtağtağ ma o'e ip. Biğ ma ip o'jewāwā ya'ōberen. Fariseuyū Paulo dayoyom o'e—Moisés ekawēn imutaybitbit'ukayū.

— Ite ağokatkat ikērēat mujurūğrūğ ġu ocece — io'e ip. — Warēmtağ ġu juy ajukuk! Ibiōğbuk xipacat aco'i o'jekawēn ceweju. Deus ekawēn tojotjot'ukat aco'i o'jekawēn ceweju — io'e ip.

¹⁰ Jewawēwē'ukayū yoboğayū o'jewa'ōxikxik cīcā. Imēnpuye jewaokaka ojuy ip.

— Paulo ġuwekap aco'i teyūku — io'e 1000 be sorarayū kukukat jewa'ōxikxikayū jojom.

— Paulo juy epejat — io'e jesorarayū be. — Epetojot cuy wuydopdopap'a be jewa'ōxikxik'ukayū be yaokaap puxim — io'e cebe ip.

Ya'ō dağ o'e ip sorarayū. O'tujowat ip jedopdopap'a be. Iğo'a be osunuy Paulo.

¹¹ Waram pimaat exima be wuykukukat o'jebapuk Paulo kay ya'ōmucan am. O'jekawēn ceweju.

— Paulo, a'ōcam cuy e'guy — wuykukukat o'e cebe—Paulo be. — Apēn cuk adi Jerusalém ka watwat pe ēn omuwēnuwēn iap puxim Roma ka watwat pe dak omuwēnuwēn cuy e'guy — Jesus o'e Paulo be.

¹² Kabia buje Judeuyū'in o'je'awero jewawē ām apēn Paulo aceyaoka iam.

— Ga'a Paulo ayaoka — io'e ip. — Paulo aoka'ūm pima juy acejekōn ġu, acetikōn ġu dak — io'e ip. — Yaoka'ūm pima juy Deus ipiat supi'ajoat wuywebe — io'e ip jewewebe.

— Ga'a — io'e ip.

¹³ Imēn o'jekawēn ip jewewebe Deus etabutpe. 40 be osodop ip imēn o'e'e'iaiyū a'gokat kayū—Paulo aoka ojuyayū.

¹⁴ Imēn jewawē buje ip o'ju paīyū kukukayū kay, Judeuyū kukukayū kay dak.

— Deus etabutpe juk ocejekawēn — io'e ip. — Pūḡ taḡ ma ocaḡuy — io'e ip. — “Paulo aoka'ūm pima juy acejekōn ġu, acetikōn ġu dak,” i juk oce — io'e ip. — Imēnpuye Paulo juy epetomu wā ocewebe jekawēn ām ceweju — io'e ip. ¹⁵ — “Paulo juy e'gudot oce kay—jewawēwē'ukayū yoboḡayū kay,” i juy epe'e 1000 be sorarayū kukukat pe — io'e ip. — “Iwiwim oceju waram cekawēn co am,” i juy epe'e cebe — io'e ip. — “Cedaḡ ocewebe waram cekawēn co am,” juy epe'e cebe — io'e ip. — Imēnpit Paulo jajēm ġu jījā. E daḡ iwiwim oce'e yaoka am — io'e ip Paulo aoka ojuyayū paīyū kukukayū be—40 beayū o'e.

¹⁶ Imēnpit a'gokatkat iboce osunuy—yaypan'isuat—Paulo ixīt'it. Apēn Paulo aoka ojuy ip iam o'jekūyjo.

Gebuje ixē yaypan'isuat o'ju Paulo kay imukūyjo am. Oōm sorarayū dopdopap'a be. Apēn cuk o'ya'ījoaiap o'ḡuwēn Paulo be. ¹⁷ Paulo 100 be sorarayū kukukat o'tomu wā.

— Ite yaypan'isuat cuy etujowat 1000 be sorarayū kukukat kay, yawēḡ muwēn pin cebe — io'e 100 be sorarayū kukukat pe.

¹⁸ Yaypan'isuat o'tujowat.

— Taomūnmūnat Paulo juk onomu wā ite yaypan'isuat tojon ekay — io'e. — Yawēḡ muwēn pin ewebe — io'e 1000 be sorarayū kukukat pe—Cláudio Lísias pe.

¹⁹ Cláudio Lísias yaypan'isuat pu o'subuixik. Iba com o'tujowat jewēju. O'tujowat wara'acat xewi ixeyū be ya'ījoap puxim.

— Ajo-muwēn pin ēn owebe? — io'e.

²⁰ — Judeuyū o'jewawē — io'e. — Kuyaje je'e ewebe ip: “Paulo juy e'gudot oce kay,” i — io'e. — “Kuyaje juy e'gudot ocewebe waram cekawēn co am,” i je'e ip ewebe — io'e. ²¹ — Imēnpit emuḡuykuku ojuy ip. Etahun ġu juy e'guy apēn je'e ip ewebe iap kay — io'e. — 40 a'gokat kayū ebitako be Paulo kapap wiwim. “Paulo aoka'ūm pima juy acejekōn ġu, acetikōn ġu dak,” i juk o'e ip jewewebe — io'e. — “Paulo aoka'ūm pima wuyekōn puje, Deus cuy ipiat supi'ajoat wuywebe,” i juk o'e ip jewewebe — io'e. — Gasū ma edeap wiwim ip — yaypan'isuat o'e Cláudio Lísias pe.

²² — Owebe e'ḡuwēn iap cuy e'ḡuwēn ġu wara'acat pe — io'e yaypan'isuat pe.

Yaypan'isuat o'ḡuy pit tuk'a be.

²³ Gebuje Cláudio Lísias xepxep 100 be sorarayū kukukayū o'tomu wā.

— 200 sorarayū juy epeḡuxipanat iju am Cesaréia ka kay — io'e cebe. — Iximadakpe juy epeju — io'e. — 70 cavalo akpi jejeayū juy je'ju. 200 warara'acayū dak je'ju sorarayū—obukaka'uk co'iat kukayū. ²⁴ Cavalo dak epeḡuxipan Paulo beam. Xipan cuy Paulo epetujowat Félix dopabe—wuyecuḡap dopabe — io'e 100 be sorarayū kukukayū be.

²⁵ Gebuje cartadup o'tupmubararak tupmuju am Félix mukūyjoaptum. Imēn e'em ibo dup:

²⁶ Félix, ocecuḡap ēn, i. Obutet Cláudio Lísias, i. A'ōbuyxiat oxe, i. Kato mujujum ōn ewebe ijudup pe, i. ²⁷ Taomūnmūn a'gokatkat mujujum ōn ewebe, i. Judeuyū ixē o'jat, i. Yaoka ojuy ip, i. Ixe César ebekit iam omutaybin puje wesorarayū eju oju cekay, i. Otujupa'um yaoka ojuy'iaiyū xewi, i. ²⁸ Wetaybin pin oḡuy apēntak ite ikēreān o'e cebe ip

iam, i. Imēnpuye ixē otujowat Judeuyū kukukayū dopabe—jewawēwē'ukayū yoboğayū dopabe, i. ²⁹ “Ite ağokatkat wuydobuyū'üm'üm ekawēn tağ ğu jekukum,” i juk o'e ip owebe, i. Imēnpit wuyeipi kukukat o'jomuymuy ğu. Cedağ ğu wuywebe imuōm âm daomūnmūnap'a be, yaoka am tak, i. ³⁰ Ibocewi ip omukūyo Judeuyū Paulo aoka ojuy iam, i. Imēnpuye ekay ōn Paulo mujujum, i. “Félix kay juy epeju Paulo awēğ mukērērēn âm,” i juk oce yawēğ mukērērēn ojuyayū be, i. Bay'a, ewātaxipipem ğu juy eğuy, i. Imēn o'tupmubararak. O'tupūm sorarayū be tup tujowat am Félix pe.

³¹ Gebuje sorarayū Paulo o'tujowat Cesaréia ka be. O'tujowat ip apēn 1000 be sorarayū kukukat o'e cebe ip iap tağ. O'ju ip cavalo akpi jeje. Ixima be ip o'ju. Ixima bun oeku ip cūğcūğ. Kuyaje dak cūğcūğ ma. Jay. Oajēm ip Antipátride ka be. ³² Ibocewi sorarayū o'jepit Jerusalém ka kay—cavalo akpi jeje'ūmayū.

Ibocewi cavalo akpi jejeayū Paulo o'tujowat kabia buje. ³³ Jay. Oajēm ip Cesaréia ka be. Iecuğap tuk'a kay o'ju ip—Félix duk'a kay. O'tupūm ip Félix pe—Cláudio Lísias emudupmubararaktup. Paulo dak o'ğūm cebe. ³⁴ Félix o'tupcoco.

Tupco buje Félix o'jekawēn Paulo eju.

— Ajo-eipi wat ēn? — io'e.

— Cilícia eipi wat ōn — io'e.

³⁵ — Awēğmukērērēnayū ajēm puje jenomuwa ōn a'įjo am — io'e Paulo be.

— Paulo epeğūm Herodes tūyap'a be—ika kukukat tūyap'a be—yaboğat'a be — Félix o'e jesorarayū be.

O'tujuōm ip.

24

¹ Judeuyū Paulo awēğ o'yawēğmukērērēn Félix pe. 5 xet kap puje paıyū kukukat oajēm iecuğap kay—Félix kay. Cesaréia ka be oajēm. Ibutet Ananias i osunuy. Xepxep Judeuyū kukukayū dak oajēm ceweju. Ibimāmāat a'ōbuywatwat'ukat tak oajēm ceweju ip. Ibutet Tértulo i osunuy. Oajēm ip cekay. Paulo awēğmukērērēn âm ip oajēm. ² Félix Paulo o'tojocat.

Paulo ajēm puje Tértulo Paulo awēğ o'yawēğmukērērēn Félix pe.

— Félix — io'e. — Ocecuğap ēn. A'ōbuyxi jįjā ēn — io'e. — Soat em ēn xipacan e'em ocewebeam. Etaybit cıca wuyeipi kukan. Imēnpuye ocecokcok cıca ekay. Ade kabia ka'ūmğū nopağo soat wuyeipi dağ ēn xipan ocekuğ puye. Ēn idipan e'em ocewebeam. ³ A'ōbuyxi jįjā ēn ocexe. Ocecokcok ēn soan e'em ocewebeam puye. ⁴ Imēnpit ibun ğu ocekawēn eweju. Imēnpuye eya'ōpicūğ cıca buk — io'e.

⁵ — Ocetaybit soat em ite ağokatkat ocebadipyū kaykayxi iam. Ite ağokatkat soat kaka dağ jekukum—jewaoka ojuyap mubapukpuğ. Iwarum ma Judeuyū mutaybitbin. Ite Nazaré ka be tūibit kay itabucayū kukukat—Jesus kay itabucayū kukukat — io'e.

⁶ — Deus eju kawēnwēnap'a mubuyxi'üm ojuy—yaboğat'a mubuyxi'üm ojuy — io'e napa ma. — Judeu'ūmat tujowat ojuy iğo'a be — io'e napa ma. — Imēnpuye ocejat — io'e. — Oceya'įjo kajuk ocetaybit am ocedobuyū'üm'üm ekawēn tağ yukpiwat paxi iam, pām ğuto ka'ūma ma iam — io'e.

⁷ — 1000 be sorarayū kukukat pit oajēm Paulo kay. Cláudio Lísias oajēm — io'e. — Puyxibut ğu o'tujupa'um ocexewi — io'e. — “Félix kay juy epeju yawēğ mukērērēn âm,” io'e Cláudio Lísias ocewebe. Imēnpuye ocajēm ekay — io'e Tértulo.

⁸ — Ēn tak cuy ecekawēn Paulo eju — io'e Félix pe. — Etaybit ece'e cedağ ma oceju Paulo awēğ mukērērēn iam — Tértulo o'e Félix pe.

⁹ — Tértulo icēmān e'em ewebe — soat warara'acayū Judeuyū dak o'e napa ma Félix pe. Soat ma ip imēn o'e.

¹⁰ Félix o'jepacūğ Paulo kay ēn pukto ecede iape. Paulo o'jewedayo Félix pe.

— Ocokcok cĩcã wewedayo am ewebe, ade koato ěn ocekawĕn coco'ukat puye—Judeuyũ ekawĕn coco'ukat puye ibimãmãat ekawĕn coco'ukat puye — io'e.

¹¹ — Kuy jĩjã ġu oajĕm Jerusalĕm ka kay—doze kabia bima ma — io'e. — Wajĕm “Ěn xipat cĩcã oxe” i'e am Deus pe. Ěn tak etaybit icĕmãn ĕn e'em iam. ¹² Abu-a'õxikxiġ a'ġu oġuy? Ka'ũma ma! Ka'ũma kaykay ma'ġu oġuy Deus eju kawĕnwĕnap'a be, Judeuyũ e'aweroroap'a be — io'e. — Aġoka daġ tak ka'ũma kaykay ma'ġu oġuy — io'e. ¹³ — Imĕneju wa'õmukorĕnrĕnap mubapuk pa'ore cebe ip wukpiwat ġu buye — io'e.

¹⁴ — Icĕmãn ĕn e'em ewebe — io'e. — Wetabut Deus kay. Ixe kay dak ocedobuyũ'ũm'ũm itabut osodop. Wetabut cekay apĕn ġasũ o'e'e wuywebe iap taġ. Judeuyũ ġaxĩat ekawĕn kay ġu ip ġebum. Kuyjeap ekawĕn kay ma ip ġebum. ġaxĩat ekawĕn cedaġ ġu cece ip. Wetabut Deus ekawĕn muwĕnuwĕn'ukayũ emudupmubararaktup peat ekawĕn kay. Wetabut soat Moissĕs pe wuyawĕwĕap ekawĕn kay dak. ¹⁵ Wetabut wuye'ũ buje waram ġuto acejetait—xipacat mujurũġrũġ'ukayũ, ikĕrĕat mujurũġrũġ'ukayũ dak iap kay. Obuxim iteyũ Judeuyũ dak itabut iboap kay — io'e.

¹⁶ — Apĕn cedaġ oxe iap taġ ĕn jekukum. Soan ĕn e'em ikĕrĕat kukap puxim Deus xe, ijodiacat xe dak. Deus itaybit wekuam, ijodiacat tak — io'e.

¹⁷ — Ade koato wũyat eipi daġ ojekukuku. Gebuje ocepit oka kay. Kuy'ũm'ũm ma ocepit. Dinheiro ũm ãm tadaybotbocayũ be ocepit—Jerusalĕm ka watwat pe. Kuy bima Jesus kay itabucayũ ixe dinheiro o'ġũm owebe iũm ãm cebe ip. Obubut'in kuka ĕn tak oġũm Deus pe — io'e.

¹⁸ — Gebuje xepxep Judeuyũ odobuxik Deus eju kawĕnwĕnap'a be—yaboġat'a be. Ásia eipi bewiyũ odobuxik. Ocebabi daġ jewemuisusun oġuy Deus xe. Adeayũ eju ġu ip odobuxik. Iġo'a beayũ kaykay ġu ip odobuxik. Deus eju kawĕnwĕnap'a be ip odobuxik Deus pe wedinheiro ũmũm pima. ¹⁹⁻²⁰ Odobuxikayũ oajĕm ġu ijoce. Wawĕġ mukĕrĕrĕn pin pima juy jajĕm ip ijoce wawĕġ mukĕrĕrĕ ãm ewebe — io'e. — Ajo oġuġĕ ikĕrĕãn cece ip jewawĕwĕ'ukayũ yoboġayũ dopabe bima? — io'e Félix pe.

— Jajĕm cuy ip ijoce iboap muwĕn ãm ewebe. ²¹ “ġasũ eyju wa'ĩjojom wuye'ũ buje waram ġuto acejetait iap kay wetabut puye,” i ĕn pit mo oce cebe ip ya'õberen. Iboap xe'e cedaġ ġu exe? — io'e Félix pe. — Wuye'ũ buje waram acejetait iap kay wetabut. Imĕnpuye Judeuyũ wawĕġ mukĕrĕrĕrĕm ojuy — Paulo o'e. Imĕn Paulo o'jewedayo Félix pe.

²² Félix itaybit cĩcã kuy apĕn Jesus a'õkayayũ itabut iam. Waram Paulo jo ojuy o'e. Wara'at kabia o'ġuwegũn waram Paulo a'ĩjo am.

— 1000 be sorarayũ kukukat ajĕm puje juy waram a'ĩjom oce—Cláudio Lísias ajĕm puje — io'e Paulo be.

²³ — Xipan teku ejukuk — io'e 100 be sorarayũ kukukat pe. — Xipan cuy ejowiwi uk'a be — io'e. — Ibureyũ juy tot pi ġu ijo am. Cemukaypinput cuy tojot pi ġu cebe — io'e 100 be sorarayũ kukukat pe.

²⁴ Pũġpũġ xet kap puje Félix oajĕm jetayxi eju. Itayxi butet Drusila i osunuy. Itayxi Judeu osunuy. Ixe dak Paulo o'tojocat. Jekũyjo pin o'e apĕn wuyetabut Jesus Cristo kay iam. Paulo o'jekawĕn ceweju ip.

²⁵ — “Xipan cuy epeku wetabutpe,” i'e'em Deus wuywebe — io'e Paulo. — “Jewawĕwĕm cuy epesop ikĕrĕat mujurũġap puxim,” i'e'em — io'e. — Soat acejebapuk Deus xe — io'e. — Ixe kabia be abuyũ ikĕrĕat kuġ jexe iap ġuwĕn, abuyũ ikĕrĕat kuġ ġu iap tak — Paulo o'e cebe ip.

Félix tak iparara o'e ikĕrĕat mujurũġrũġ'uk osunuy buye.

— ġasũ bit cuy ejĕm oxewi — io'e Paulo be. — Oba'orere'ũm pima waram ĕn jedojocat — io'e.

Ibocewi Félix Paulo o'ġujuat ġu jeju pinap taġ iju am. Ade kaxi sorarayũ Paulo wiwim osodop. ²⁶ Tũybe Paulo dinheiro je'ġũm owebe jemujĕmapteim iãn o'e Félix. Imĕnpuye ade em Paulo o'tojotjocat jekay. Ade em o'jekawĕnwĕn ceweju. ²⁷ Imĕn osunuy xepxep koato.

Pórcio Félix jebureyũm Judeuyũ muwexat ojuy. Iměnpuye Paulo o'jepere daomũnmũnap'a be jejěm puje.

Wara'at aġokatkat oajěm Cesaréia ka kay Félix dieġ. Ibutet Pórcio Festo i osunuy. Judéia eipi kukukan o'e Félix dieġ.

25

¹ Ebapũġ xet kap puje Festo o'jěm Cesaréia ka bewi. Jerusalém ka be o'ju Judeuyũ kay. ² O'jekawěn paỹyũ kukukayũ eju, Judeuyũ kukukayũ eju dak. Ixeyũ waram Paulo o'jomuymuy cebe—Festo be.

³ — Paulo juy eġudot ijoce Jerusalém ka be — io'e ip cebe. — Eġudot cuy ocewebe waram ya'įjo am — io'e ip. Paulo aoka am ip o'jewawě. E daġ iju buje yaoka ojuy ip. Iměnpit Festo o'jede cebe ip.

⁴ — Paulo taomũnmũn Cesaréia ka be — io'e. — Gaxĩn ma ocepit iboce — io'e. ⁵ — Ey'in pit cuy je'ju oweju—iju pinayũ—eykukukayũ'in — io'e. — Paulo ikěreāt o'ġujurũġ pima, iġoam cuy ip omukũyjo Cesaréia ka be — io'e.

⁶ Xet. Xet. Xet. Xet. Xet. Xet. Xet. Xet. Xet. Dez kabia Jerusalém ka be osunuy.

Gebuje Festo o'jepit Cesaréia ka kay. Pũġpũġ Judeuyũ kukukayũ o'ju ceweju. Jay. Oajěm ip Cesaréia ka be.

Kuyaje Festo Paulo o'tojocat. O'ju ibimãmāat ekawěn cocoap'a be. Oabik ipi kukukat abikbikap pe. Judeuyũ kukukayũ o'je'awero cece—Jerusalém ka bewi oajěm'iaỹyũ.

⁷ Yajěm puje Paulo awěġ o'yawěġmukěreēn ip Jerusalém ka bewiaỹyũ.

— Paulo ikěreē jįjāān o'e — io'e ip napa ma. — Soat em ikěreāt mujurũġrũġ'uk osunuy — io'e ip napa ma. Iměnpit icēmān oceju e'em iap mubapuk pa'ore o'e cebe ip.

⁸ Gebuje Paulo o'jewedayo.

— Ikěreān oce ġu — io'e. — Deus pe Judeuyũ awěwěap ekawěn taġ acā ōn jekukum. Deus eju kawěnwěnap'a ojomuymuy ġu. Wuyeipi kukukat César dak ojomuymuy ġu — io'e Paulo.

⁹ Festo bit Judeuyũ mucokcoġ ojuy. Iměnpuye:

— Jerusalém ka be du eju pin? — io'e. — Jerusalém ka be du ixeyũ be awěġ mukěreēnap co pin oxe? — io'e Paulo be.

¹⁰ — Ap! — io'e. — Odaobu'u. Cũġ'i oce ġasũ eyxe—César beam kapikpik'ukayũ xe—Roma ka kukat ebekitkiyũ xe — io'e. — Jerusalém ka be ġu juy wawěġ mukěreēnayũ epeya'įjo—ijoce acā — io'e. — Ajom ġu ikěreān oce Judeuyũ be? Ka'ũma ma! Eyetaybit iġoam. ¹¹ Pũġ em ma ikěreāt oġuġě ibima acā kuka epe'e waokam. Eyxe cedaġ waokam ip ibima, “Omujěm cuy ece,” i'ũmġu kuka oce. Iteyũ be wawěġ mukěreēnap icēm'ũm pima bit, cedaġ ġu waram oũm ām cebe ip. César kay bit oju pin ixē be wawěġ mukěreēnayũ a'įjo am. Soat eipi kukukat kay bit oju pin — Paulo o'e Festo be.

¹² O'jekawěn jeweweju jewawěwě'ukayũ eju Festo. O'jekawěn Paulo eju.

— “César kay bit oju pin ixē be wawěġ mukěreēnayũ a'įjo am,” i ěn e'em owebe. Iměnpuye César kay ōn jemuju — io'e Festo.

¹³⁻¹⁴ Ibun'ũm pima wara'at eipi kukukat oajěm Cesaréia ka be. Ibutet Agripa i osunuy. Jetayxi eju oajěm. Itayxi butet Berenice i osunuy. Oajěm ip Festo jom. Ade kabia osodop ip iboce.

Gebuje Festo Paulo o'ġuwěn Agripa be.

— Félix aġokatkat taomũnmũn o'jepere ijoce—Paulo i ibutet — io'e. — O'jepere iecuġam oũm puje — io'e.

¹⁵ — Ōn Jerusalém ka be bima paỹyũ kukukayũ Paulo o'ġuwěn owebe Judeuyũ kukukayũ dak. Paulo kay ġu jįjā ip. “Teku ikěreē jįjāat o'ġujurũġrũġ ocewebe,” i adi o'e ip owebe napa ma. “Paulo cuy eyaokaat,” i adi o'e ip owebe — io'e. ¹⁶ — Ōn cuk oce cebe ip “Cedaġ ġu wuywebe iměn e am Roma ka be,” i, “Wara'acat awěġ mukěreēn puje, ikěreāt

o'gujukurũg'iat ekawẽn cocom wuyju," i. "Cekawẽn cocom wuyju ixē aḡokatkat etabutpe, yawẽgmukẽrẽrẽnayũ etabutpe dak," i adi oce cebe ip. "Soat ip jekawẽnwẽn jeweweju bima, cekawẽn cocom wuyju," i adi oce cebe ip. "Yawẽgmukẽrẽrẽn'ibit jewedayo but," i adi oce cebe ip – io'e Festo.

¹⁷ Gebuje Judeuyũ oajẽm ijoce okay. Obu'u ḡu oḡuy ya'ĩjo am ip – io'e. – Kuyaje oju ibimãmãat ekawẽn cocoap'a be. Paulo otojocat – io'e.

¹⁸ Gebuje Paulo awẽḡ o'yawẽgmukẽrẽrẽn ip. Tũybe "Paulo ikẽrẽat o'gujukurũḡ César be," i je'e ip owebe iãn oce. ¹⁹ Imẽnpit "Ocedobuyũ'ũm'ũm ekawẽn taḡ ḡu Paulo jekukum," adi o'e ip owebe – io'e.

– Gebuje Jesus o'ḡuwẽn ip owebe – io'e. – "Jesus'ũm oe'ũ," i adi o'e ip owebe – io'e Festo. – "Inaka waram o'jetait," i adi o'e ip – io'e. – Judeuyũ Paulo o'yawẽgmukẽrẽrẽn iboap o'ḡuwẽnuwẽn puye. ²⁰ Imẽneju "Apẽn xe'e kuka oce icẽmãn omukũyjo am," i adi oce owebe ma. Paulo eju adi ocekawẽn. "Jerusalém ka be du eju pin?" i adi oce cebe. "Ibo ka be du awẽgmukẽrẽrẽnayũ oya'ĩjo?" i adi oce cebe – io'e. – "Ibo ka be du ocejekawẽn eweju icẽmãn wetaybit am?" i adi oce cebe. ²¹ – Imẽnpit Paulo adi o'e owebe: "Odaobu'u. César kay bit oju pin ixē be wawẽḡ mukẽrẽrẽnayũ a'ĩjo am," i. Imẽnpuye õn adi oce sorarayũ be: "Taomũnmũnat cuy epejowiwi uk'a be," i. "Guyjom oḡuju César kay ya'ĩjo am," i adi oce – Festo o'e Agripa be.

²² Agripa o'jede Festo be.

– Õn tak ixē aḡokatkat ekawẽn co pin – Agripa o'e.

– Ha'a. Kuyaje juy eya'ĩjo – Festo o'e.

²³ Kuyaje Agripa oajẽm ibimãmãat ekawẽn cocoap'a kay Berenice eju. Oajẽm ip jedoti dip cĩcãat kuḡ—ipi kukukat toti kuḡ. Oajẽm ip 1000 be sorarayũ kukukayũ eju. Warara'acayũ eju dak ip oajẽm—ya'õbuyxiayũ eju—Cesaréia ka watwat eju. Festo Paulo o'tojocat.

²⁴ Gebuje Festo o'jekawẽn Agripa eju aweromayũ etabutpe.

– Agripa – io'e. – Soat ocewejuayũ dak – io'e. – Ak epe'e ite aḡokatkat kay – io'e. – Õn Jerusalém ka be bima ade Judeuyũ oajẽm okay ite aḡokatkat muymuy am – io'e. – Oajẽm ip ijoce dak imuymuy am. Soat em e'em ip: "Ite aḡokatkat cuy eyaokaat," i. ²⁵ Oxe bit ka'ũma ma ikẽrẽãn o'e yaoka am – io'e.

– Gebuje Paulo adi o'e owebe: "César juy wawẽḡ mukẽrẽrẽnayũ ya'ĩjo—wuyeipi kukukat," i. Imẽnpuye ijuju pin õn César kay. ²⁶ Imẽnpit apẽn otupmubararak iam wetaybit ḡu César mukũyjoaptum. Wetaybit ḡu apẽn ite o'e ikẽrẽãn iam tak – io'e.

– Paulo otojocat ewebe, Agripa – io'e. – Cũḡ'i ijoce exe. Ën tak a'õpicũḡ cuy eḡuy ya'õ kay. Ewebe cekawẽn co buje, wetaybit oce tupmubararak am César mukũyjoaptum – io'e.

²⁷ – Apẽnpuye Judeuyũ ixē o'jomuymuy iap muwẽn pa'ore owebe. Imẽnpuye cedaḡ ḡu taomũnmũn imuju am César kay. Cedaḡ'ũm cĩcã oxe – Festo o'e cebe ip.

26

¹ Gebuje Paulo o'jewedayo Agripa dopabe. Agripa koam o'jekawẽn Paulo be.

– Ecededayo juy – io'e Paulo be.

Paulo o'jebueuru. O'jewedayo.

² – Agripa – io'e. – Ocededayo edopabe – io'e. – Wuyeipi kukukat ãn – io'e. – Judeuyũ omuymuy jĩjã. Napa ma e'em ip. "Ikẽrẽãn cĩcã o'e'e teku," i. Ocokcok cĩcã wawẽgmukẽrẽrẽnayũ a'õmuy pit am edopabe ³ etaybit cĩcã Judeuyũ babim puye, Judeuyũ be jewa'õxixikap ekawẽn tak. Imẽnpuye ekpiceḡẽm ḡu juy wa'ĩjo am – io'e.

⁴⁻⁵ Bekin pi ma õn adi ojekuku Fariseuyũ etabucap kuḡ – io'e. – Fariseuyũ jekukum Moisés pe wuyawẽwẽap ekawẽn taḡ cĩcã ma. Soat Judeuyũ itaybit apẽn ojekuku bekin pi ma iam, okapap ka be bima iam tak, Jerusalém ka be bima iam tak. Imuwẽn pin pima iboap muwẽn put ip ewebe, ade koato itaybit ip iboam puye – io'e.

6 — Gasū ěn wa'ļjōjom ijoce Deus waram ce'ũ'ũayũ ġutait iap kay wetabut puye — io'e. — “Waram ce'ũ'ũayũ oġutait,” io'e Deus kuyjeayũ be. 7 Soat Judeuyũ itabut Deus waram ce'ũ'ũayũ ġutait iap kay—doze be tiwatwat — io'e. — Imēnpuye “Ka'ũma ma ejo'iat xipacat,” i'e'em ip Deus pe. Imēn e'em ip kabiam, ixima be dak. Agripa, Judeuyũ ma wawēġmukērērēn Deus waram ce'ũ'ũayũ ġutiat iap kay wetabut puye — io'e. 8 — Apēnpuye eyetabut ġu Deus waram ce'ũ'ũayũ ġutait iap kay? — io'e ja'ļjōjomayũ be.

9 — Kuy bima ikērēm cīcā Jesus kay itabucayũ ojukukuk. Tūybe xipat cīcā owebe imēn ikuk am ip iān oce—Nazaré ka be tūibit ebekitkit kuk am. 10 Xipan'ũm cīcā ip ojukukuk Jerusalém ka be bima. Ade itabucayũ oġuōmōm daomũnmũnap'a be. Paĩyũ kukukayũ a'ōbi ocece iboam. “Ayaoka juy ip,” i'e'em pima ip, ōn tak “Epeyaoka juy,” i oce. Ade em ipiat osupi'ajojoat cebe ip itabucap epereap ojuy. “Jesus Deus emunaē ġu,” i'e'e an ip cebe oġuy. 11 Imēn cuk adi ojekuku soat kaka daġ, soat Judeuyũ e'aweroroap'a daġ tak—Deus eju kawēnwēnap'a daġ. Wetakoma jġjā juk adi oġuy cekay ip. Imēnpuye tobatban ip oju wara'at ka kay. Ipiatpi'ajoan cebe ip oju taomũn ām tak — io'e.

12 — Imēnpuye Damasco ka kay oju. Paĩyũ kukukayũ a'ōbi oju. Ade itabucayũ daomũnap ojuy oju. Apēn o'jebapuk owebe iap cuy oġuwēn ewebe, Agripa — Paulo o'e.

13 — Kabia yoboġat ojojōjo kaxicuġ. Kabi kadiwi ojojōjo. Kabiam cīcā o'e. Kaxie bodi ma isopsep o'e. Wakokoreren o'e kabia, owejuayũ akokoreren tak. 14 O'at ipi ju. Owejuayũ dak o'at ipi ju — io'e.

— Gebuje kabi kadiwiat o'jekawēn oweju wa'ōm—Judeuyũ a'ōm. “Saulo,” io'e. “Apēnpuye ěn ipiatpi'ajojoan owebe?” io'e. “Imēn e'em pima jumento-buxim ěn. Jumento jejorojorom jiewat jemuju am jekpiokakam pima,” kabi kadiwiat adi o'e owebe.

15 — “Abu ěn, Kariwa?” i adi oce cebe.

— “Jesus ōn,” i adi o'e owebe. “Ěn ipiatpi'ajojoan owebe,” i adi o'e owebe. 16 “E'āy,” i adi o'e owebe. “Cūġ'i eġuy edaocam,” io'e. “Ōn ma ocebapuk ekay enaē ām wekawēn muwēnuwēn'ukan,” i adi o'e owebe. “Ōn enaē ewebe apēn ġasū ejojōjo iap muwēn ām wara'acat pe. Wara'at tak oġubapuk ewebe ġuyjom. Iboap tak cuy eġuwēnuwēn wara'acat pe,” i adi o'e owebe. “Omuwēnuwēn'ukan eġuy adeayũ be. 17 Ōn jekuk Judeuyũ be aokaap puxim, Judeu'ũmayũ be aokaap puxim tak,” i adi o'e owebe. “ġasū ōn jemuju Judeu'ũmayũ be. Ōn jemuju ewebe cūġ ma ixeyũ mutaybit am. 18 Ōn jemuju cebe ip kabiok taġ cekuap puxixim ip—kabia daġ ceku am acā ip—Deus bikuyap taġ acā. Ōn jemuju Satanás a'ō daġ cekuap puxixim—Deus kay itabut am acā ip. Imēn e'e buje Deus ikērēat ju'uk cebewi ip. Deus pe o'taxijōjo'iyũ eju jeedop ip okay itabut ip puye,” Jesus adi o'e owebe — Paulo o'e.

19 — Imēnpuye, Agripa — io'e. — Apēn kabi kadiwiat o'jekawēn owebe wexey jo'iat pe iap taġ ojekuku — io'e.

20 — Gebuje kawēn idipat oġuwēnuwēn. Koam oġuwēnuwēn Damasco ka watwat pe. Jerusalém ka watwat pe dak oġuwēnuwēn, Judéia eipi watwat pe dak—soat pe. Judeuyũ be oġuwēnuwēn, Judeu'ũmayũ be dak. “Eyġuycūġcūġ cuy epesop ikērēat kuġ puye,” i adi ocece cebe ip. “Ikērēat mujurūġrūġap cuy epeyepere,” i. “Eyetabun cuy epesop Deus kay,” i. “Cedaġ cuy epekuku warara'acat pe itaybit am kuy ikērēat mujurūġrūġap o'jepere ip iam,” i adi ocece cebe ip. 21 Imēnpuye Judeuyũ obu Deus eju kawēnwēnap'a be. Waoka ojuy ip o'e. Deus pit obuywatwan osunuy — io'e.

22 — Jesus muwēnuwēn ōn ġasū soat pe ijodiacat pe—ya'ōbuyxiayũ be, ka'ũmaayũ be dak. Imuwēnuwēn ōn cebe ip Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayũ emudupmubararak-tup ekawēn taġ. Imuwēnuwēn ōn Moisés ekawēntup ekawēn taġ tak. Iwarum ġu imuwēnuwēn ōn. Cūġ ma imuwēnuwēn ōn. 23 Imēn e'em kuyatup:

Cristo juy ipiat supi'ajo wuydaxijōjo'ukan Deus emunaē, i. Je'ũ juy, i. Ce'ũ buje juy waram itait je'e, i. Ixe koapat je'e wuy'in waram itait, i. Wuyju waram acejetait Cristo

o'jetait waram puye, i. Iboap icēmān, i. Cristo iboap o'ḡuwēn Judeuyū be, Judeu'ūmayū be dak, i.

Imēn e'em kuyatup — Paulo o'e Festo be.

²⁴ Paulo imēn jewedayo buje, Festo o'jewāwā:

— Paulo, adaodao! — io'e napa ma. — Adaodao ēn tupcocom cīcā buye — io'e napa ma.

²⁵ — Ka'ūma! Wadaodao ḡu, Festo — io'e. — Waḡuysat ma ōn. Icēmān ōn e'em ewebe — io'e.

²⁶ Gebuje Paulo o'jekawēn ipi kukukat eju—Agripa eju.

— Agripa, wa'ōcam ōn jewejom exe — io'e. — Etaybit icēmān ōn e'em iam. Soat oḡuwēn Festo be iam kuy etaybit. Soat iboap o'jebapuk adeayū etabutpe — io'e. — Iba'arēm ḡu o'jebapuk — io'e. ²⁷ — Agripa — io'e. — Etabut tu Deus a'ōbi cekawēn muwēnuwēn'ukayū ekawēn kay? Wetaybit kuy etabut iam — io'e.

²⁸ — Tūybe dao ma Cristo kay oḡutabun iān purut ēn — Agripa o'e Paulo be.

²⁹ — Xipat kuka o'e dao ma etabut am, dao'ūm pima dak — io'e. — Xipat cīcā kuka o'e soat eyju Cristo kay eyetabut am—ēn, soat wekawēn cocomayū dak — io'e. — Xipat kuka o'e eyju obuxim an. Xipat kuka o'e obuxim eyetabut pima. Obamūnmūnap puxim eybamūnmūn pima bit xipat ḡu kuka o'e — Paulo o'e.

³⁰ Iecuḡap Agripa o'jēm ibocewi. Festo dak o'jēm, Berenice dak, soat cewejuayū dak.

³¹ Kawēnwēn ma o'jēm ip.

— Ite aḡokatkat xipat — io'e ip jewewebe. — Wuyxe bit ka'ūma ma o'e ikērēān. Cūḡ ḡu wuyxe taomūn ām, yaoka am tak — io'e ip.

³² — “César juy wawēḡmukērērēnayū ya'ījo,” i juk o'e'ūm pima, kajuk oḡujēmat daomūnmūnap'a bewi — Agripa o'e Festo be.

27

¹ Paulo muju ap ojuy ip Roma ka kay Festo, Agripa dak. Kobexixi daḡ ip o'ḡuju Roma ka kay—Itália eipi beatka kay.

Gebuje Paulo o'ḡūm ip 100 be sorarayū kukukat pe, wara'acayū taomūnmūnayū dak. 100 be sorarayū kukukat putet Júlio i osunuy. Cesorarayū ijop eipi kukukat esorarayū osodop—César esorarayū. Ōn tak oju Paulo eju.

Imēn oceju Roma ka kay. Aristarco eju oceju—Macedônia eipi bewiat eju—Tessalônica ka bewiat eju. ² Kobexixi be oceōm. Ixe kobexixi Adramítio ka ebikopap pewiat osunuy. Soat Ásia eipi ebikopap taḡ cum. Purewuh. Ocejēm Cesaréia ka bewi. Tiboḡ cīcāati oacetimudek.

³ Kuyaje ocajēm Sidom ka be. Jay. Júlio xipan cīcā Paulo o'jukuk. Paulo iju pi ḡu o'e jebureyū jom. Paulo bureyū iju pi ḡu o'e Paulo buywat am.

⁴ Ibocewi waram oceju. Purewuh. Tiboḡ cīcāati mudekdeḡ oceku. Kabido o'subidoajēm ocedopa bewi. Imēnpuye tip'aweroroboḡ kay oceju wuyba'ūḡat kadi. Tip'aweroro butet Chipre i osunuy. ⁵ Totek. Tiboḡ cīcāati oacetimudek. Cilícia eipi weḡūn ocekap, Panfília eipi weḡūn tak. Jay. Mirra ka be ocajēm Lícia eipi beatka be. Ibo ka be bima ocekap koapat pewi kobexixi bewi. ⁶ 100 be sorarayū kukukat wara'at o'tobuxik kobexixi. Ixe kobexixi Alexandria ka ebikopap pewiat osunuy. Cum Itália eipi kay. Poroḡ. Oceōm ixe kobexixi be waram oceju am. ⁷ Pūḡ kabia ḡu daodaodao ḡu oceju. Pa'orem cīcā Cnido ebikopap pe ocejemūḡ. Mūḡ.

Oooh. Kabidoxixi o'subido'at ocedopa bewi. Iba'ore o'e ocewebe oceju pinap taḡ kabidoxixi ocewap puye. Imēnpuye oceju tip'aweroro tēḡ ma. Tip'aweroro butet Creta i osunuy.

Iboce kabidoxixi'ūmḡu o'e—kabido'īt ma o'e. Purewuh. Salmona eipi tēḡ ma oceju.

⁸ Pa'orem cīcā oceju Creta eipi tēḡ ma.

Ibocewi ocejemūḡ ebikopap pe—Creta eipi be. Jay. Ebikopap putet Bons Portos i osunuy. Ikaboḡatka tēḡ ma osunuy—Laséia ka tēḡ ma. ⁹ Ibun cīcā ocesop ibo ka be.

Judeuyũ epeta kuy o'kap Deus xe jemuisusunap epeta. Imēnpuye oceku pi oce'e kobexixi dağ. Kabidoxixi oeku kabiam, muba'atxiri dak.

Gebuje Paulo o'jekawēn kobexixi beayũ eju.

¹⁰ — Obureyũ — io'e. — Tiboğ cīcāati dağ wuyju buje iba'ore jījā kuka o'e wuywebe. Wuyju buje bit soat wuybubut kuka oakōm, soat kobexixi beat tak — io'e. — Kobexixi dak kuka o'jepiriğ. Wuyju dak kuka aje'ũ — io'e.

¹¹ Imēnpit 100 be sorarayũ kukukat Paulo a'ō kay ġu o'e—kobexixi iwat a'ō kay acā, kobexixi mujuju'ukat a'ō kay dak.

Kobexixi iwat a'ō kay o'e kobexixi mujuju'ukat a'ō kay dak. ¹² Ocesopiat ebikopap xipat ġu osunuy ihi bun ocedop am kabidoxixi buye, muba'atxiri buye dak. Soat warara'acayũ iju pin ibocewi. Wara'at ebikopap pe ajēm ojuy warara'acayũ—Fenice ka ebikopap pe. Ibo ka dak Creta eipi be osunuy. Kabidoxixi ġu ajēmjēm'uk Fenice ebikopap pe—kaxie tajoreğatpido acā. Imēneju iboce ihi mukap ojuy ip.

— Fenice ebikopap pe juy aju — io'e ip. — Kabido'üm puje juy aju — io'e ip.

¹³ Kaxietajoreğatpido o'subidoajēm—ibidodipat. Kabido ibidoboğ ġu o'e—ibido'īt ma. O'subidoajēm ocenomujuwi. Imēnpuye o'jekawēn ip jeweweju.

— Kabido ibidodip ġasũ — io'e ip. — Ga'a aju — io'e ip. — Kabido juy wuydujowat wuyjupinap tağ — io'e ip.

Kobexixi muycũcũap o'ğuyu ip—ipoxiat, icaat muğēğē. Kabido xipan ocedujowatwan o'e. Oceju tiwābũ etako dağ—Creta eipi etako dağ.

¹⁴ Guyjomsũm kabidoxixi o'subidoajēm ocekey. Oooxxx'i. O'subidoajēm ocedopa bewi jījā. O'subidoajēm kapurũğ kadiwi—Creta eipi kadiwi. ¹⁵ O'subidoajēm kobexixi kay. Ixe kabido butet Nordeste i osunuy. O'subidoajēm ocedopa bewi jījā. Iba'ore o'e kobexixi mukorērēn ām kabidoxixi dopabe. Imēnpuye ocebu'un kobexixi mukorērēn ām. Kabido kobexixi o'tujowat. ¹⁶ Ocejū wara'at tip'aweroro biōğ kay. Tip'aweroro butet Cauda i osunuy. Kabidoxixi'ümğū o'e iboce—kabido'īt ma. ¹⁷ Kobe yopīcat kuğ tak ocesop. Kururuğ oeku kobexixi nomuju. Pa'orem kobe yopīcat oceğuyu idibi bewi. Oceğuyu kobexixi be.

Ibocewi kobexixi be kapikpik'ukayũ correntebu o'subumukirik kobexixi koreren—ibuboğatpu. O'subumukirik ip kobexixi ewekaap puxim.

— Ka'oririt ijoce ma opop Líbia eipi — io'e ip. — Pipim kobexixi kakam iboce! — io'e ip. Iparara o'e ip ka'oririt pe kobexixi kakaap puxim. Imēnpuye kobexixi mujujuap epağo o'ğukop ip kapurũğ kay, kabidoxixi be kobexixi mujuap puxim. Kabidoxixi kobexixi o'ğuju ijuap tağ. Ocekat. Xet. Ocexet iboce.

¹⁸ Kuyaje tarekrek o'joxikxik ip idibi be—kobexixi be tujowat ojuyap. O'joxikxik ip kobexixi poxi mu'üm ām. O'joxikxik ip tipodoyat ocemudekudekun cīcā buye. Ocekat. Xet. Ocexet iboce.

¹⁹ Kuyajebusu kobexixi be kapikpik'ukayũ kobexixi beat o'joxik ipoxiat. Jebum ip o'joxik. Xet. Xet. Xet. Xet.

²⁰ Ade kabia oceju kaxi jojom ġu, kasopta dak, kabidoxixi buye. Ocewedaxijo ba'ore.

²¹ Ade kabia ocejekōnkōn ġu.

Gebuje Paulo o'jekawēn kobexixi beayũ eju.

— Oburereyũ — io'e. — Eyju juk adi wa'ō kay ġu epesop. Creta ka be bima juk wa'ō kay ġu epesop. Creta ka bewi wuyjuap ġu.

— Wuyjēm'üm pima kajuk te'e ma soat tarekrek ağupa'üm ġu, xipat kajuk wuywebe dak — io'e.

²² — ġasũ bit eya'ōcam cuy epesop — io'e. — Kobexixi juy jepiriğ. Ka'ūma ma wuy'in pit jeap — io'e.

²³ — Koapat exima Deus ekawēn tojotjot'ukat o'jebapuk okay — io'e. — Deus ixē o'ğudot okay. Ixe Deus okukukat. Ixe Deus ebekit òn. Cekawēn tojotjot'ukat o'jekawēn oweju.

²⁴ — “Paulo, epararam ġu juy eġuy,” io'e owebe — io'e Paulo. “Ajēm cuy César kay—Roma ka kukukat kay,” io'e. “Ōn aġ ekay, ewejuacat kay dak eye'ūap puxim, ěn cuk iměn ejoojuy oxewi buye,” io'e. “Deus je'e ewebeam apěn cuk ejoojuy cexewi iap taġ,” Deus ekawěn tojtjtot'ukat o'e owebe — io'e Paulo.

²⁵ — Iměnpuye, eya'ōcam cuy epesop, oburereyū — io'e. — Deus kay wetabut. Apěn je'bapuk wuywebe iap o'ġuwěn owebe Deus iměn ebapuk awap. Iměn je'bapuk.

²⁶ Iměnpit pipim cuy acejemūġ tip'aweroro be — Paulo o'e kobexixi beayū be.

²⁷ Xepxep semana kap puje:

— Kapurūġ kay aco'i ajěmjěm oceju — io'e kobexixi be kapikpik'ukayū.

Uhum oceju jekukum iximadakpe tiboġ cĭcāati daġ. Tiboġ cĭcāati butet Mediterrāneodi i osunuy. ²⁸ Iměnpuye o'tibimuwegūn ip tibimuweguġūnām. Tibiraat 36 metros o'e. Bosusu oceju. Waram o'tibimuwegūn ip. Tibiraat 27 metros o'e—tibira ġūn ma.

²⁹ Iparara o'e ip wita'a be kobexixi kakaap puxim. Iměnpuye ebadipdip kobexixi muycūcūap o'ġuakōm ip. O'ġuakōm ip kobexixi ukpu bewi kobexixi muycū ām. O'jecū. Cucum ġu o'e ġasū—iwiwim acā. Kabia pin cĭcā o'e ip.

³⁰ Gebuje kobexixi be kapikpik'ukayū kobexixi bewi jenapōn ojuy. Kobe'it'it o'ġukop ip tiboġ cĭcāati be jewexe kobexixi muycūcūap muakōmkōm pima.

— Kobexixi muycūcūap muakōmkōm oceju — io'e ip napa ma ocewebe.

³¹ Iměnpit kobexixi bewi jenapōn ojuy ip. Paulo o'jekawěn 100 be sorarayū kukukat pe—wara'acat sorarayū be dak.

— Ixeyū kobexixi be kapikpik'ukayū watwat puje wuyewedaxijo ba'ore ace'e — io'e.

³² Iměnpuye sorarayū kobe'it'it ekabobu o'subudakat. Kobe'it'it o'at idibi be. Uhum o'jewede kobexixi xewi.

³³ Kabia'isum Paulo o'jekawěn kobexixi beayū eju.

— Epeyekōn ġasū bit — io'e. — 14 kabia eyaġuybabi'ūm'ūm epeku. Jekōnkōn ġu epeku — io'e. ³⁴ Epeyekōn cuy eybaca am — io'e. — Eyaġuybabi'ūm'ūm ġu juy epsop — io'e. — Ka'ūma ma wuy'in je'ū — io'e.

³⁵ Paulo pāo'a o'yabu. O'jekawěn Deus eju pāo'a kuġ puye. Soat etabun o'jekawěn ceweju.

— Bay xipat cĭcā ěn — io'e cebe.

O'yadakat. O'ya'o. ³⁶ Iměneju soat ip waram o'ya'ōcan—kobexixi beayū. ³⁷ Soat ip o'jekōn. Ade jĭjā ocesop kobexixi be. 276 be ocesop.

³⁸ Ibeġbeġ puje kobexixi be kapikpik'ukayū tarekrektata o'taxikxik ip idibi be—badi o'tadop'iata—trigoda. O'taxikxik ip kobexixi poxi mu'ūm ām. Jepiriġap puxim ip o'taxikxik.

³⁹ Kabia buje tinebabaat o'tobuxik ip kobexixi be kapikpik'ukayū. Tinebabaat kay oceju. Itaybit ġu o'e ip apoceat ipi iam. Ka'oririt ixē tinebabaat pe osodop. Adeġu wita'a o'yadop iboce. Kobexixi muymūġ ojuy ip iboce. ⁴⁰ Iměnpuye kobexixi muycūcūapu o'subudakat ip. O'subudakat ip tinebabaat xe bima. Pilatokukatpu o'subumurore ip. Kobexixi mujujuap epaġo o'ġupaya ip kabido at am. Kobexixi o'ju ka'oririt kay.

⁴¹ Iměnpit kabido kobexixi o'ġuyjayjay tibacaat ewebothocap kay. Iboce kobexixi'a o'jaece. O'jecuġ. Iju ba'ore o'e. Kobexixi ukpu o'jekpuewekap. Tipodoyat paca ma o'yukpumuweka. Iměn kobexixi o'jepiriġ.

⁴² Sorarayū taomūnmūnayū aoka ojuy dokdoġ jenapōnap puxim kapurūġ kay.

⁴³ Iměnpit 100 be sorarayū kukukat ibu'u o'e Paulo e'ū ām. Taomūnmūnayū oyaokaat ġu sorarayū be.

— Kapurūġ kay epeyedok! — io'e taomūnmūnāyū be. — Epakōm! — io'e 100 be sorarayū kukukat itaybit jedoġayū be.

⁴⁴ — Kobexixi baġbaġ epejat! — io'e. — Kapurūġ kay juy epeju ip com! — io'e itaybit'ūm jedoġayū be.

Imēneju soat ocejeu kapurūḡ pe.

28

¹ Tip'aweroro kay ocajēm. Iboce bima ocetaybit ocesop tip puten. Tip putet Malta i osunūy.

² Tip'aweroro watwat oajēm ocekey. Ocedobede ip. Xipan cīcā ip ocekey. Daxa o'ḡusop ip ocewewe am kajuk kukuḡ puye, muba'at oeku buye dak. ³ Paulo daxadaypa o'taypabu. O'jomōḡ daxa be.

Gebuje puybu o'jēm daxadaypa diotpewi. Paulo o'subua. Tore iān oeku Paulo bu eju. ⁴ Iboceayū puybu o'subujojo tore iān Paulo bu eju. Imēnpuye o'jekawēn ip jeweweju.

— Wuyjuyū aokaka'ukat aco'i teku — io'e ip te'e ma. — Tiboḡ cīcāati be oe'ū ḡu. Puybu nuy pibun pit je'ū ikērēat o'ḡujurūḡ puye — io'e ip te'e ma jewewebe.

⁵ Imēnpit buḡ'i o'subuxik. Paulo o'subumuy'at daxa be. Iboceayū itabēḡbēḡ o'e ip Paulo jojom. ⁶ Ibu ehuap wiwim o'e ip, ce'ūap wiwim tak. Ibun ma iwiwim osodop ip Paulo jojom. Imēnpit Paulo bu o'jebuehu ḡu. Oe'ū ḡu dak. Xipat ma osunuy. Imēnpuye o'jeaḡuymuwarurun ip Paulo kay.

— Wuyjuyū ḡu teku—deus ma! — io'e ip napa ma jewewebe.

⁷ Gebuje Públio ocenomuwā jeduk'a kay. Públio Malta eipi kukukat osunuy. Ixe ka oceweweweap tēḡ o'sukadop. Oceju cekay. Iboce ocesop ebapūḡ kabia. Xipan cīcā ocekey. Ocesan o'ḡūm ocewebe, soat ocemukuypinut tak.

⁸ Paulo o'ju Públio ebay kay. Iwātaxipi osunuy. Ipa'i osunuy, yukpidi dak. Paulo o'jekawēn Deus eju Públio ebay beam. Jebu o'subumōḡ cebe. O'ḡu'ada. Xipat o'e.

⁹ Ce'adaap awēḡ tobuxik puje, ade iwātaxipiyū o'ju ip Paulo kay. Jay. Oajēm ip. Ixeyū dak o'ḡu'ada'ada Paulo. Xipat ip o'e. ¹⁰ Imēnpuye ade ip jebubut o'ḡūm ocewebe “Eyju xipat ocexe” i'e am ocewebe. Kobexixi be ōm ojuy bima ocemukaypinut o'jomōḡ ip kobexixi be. Purewuh. Ocejēm tip'aweroro bewi.

¹¹ Ebapūḡ kaxi kap puje oceju Roma ka kay. Ocejēm Malta eipi bewi. Wara'at taḡ ocejēm kobexixi daḡ. Ixe kobexixi Malta ebikopap pe osodop ihi bun. Ixe kobexixi Alexandria ebikopap pewiat osunuy. Kobexixi butet deusyū xepxem ikap'ibiyū i osunuy. ¹² Mūḡ. Ocejēmūḡ Siracusa ebikopap pe. Iboce ocesop ebapūḡ kabia.

¹³ Ibocewi tiwābu daḡ oceju. Mūḡ. Ocejēmūḡ Régio ebikopap pe. Kabido o'subidoajēm kaxietajoreḡat kadiwi kuyaje. Purewuh. Waram ocejēm ibocewi. Pozuoli ebikopap pe ocejēmūḡ xepxep kabia kap puje. Jay. Kapurūḡ pe ocejeu ibocewi. ¹⁴ Jesus ebikitkit ocetobuxik. ⁷ xet ocesop ixeyū xe.

Purewuh. Ibocewi kapurūḡ taḡ oceju. Roma ka kay oceju e daḡ. ¹⁵ Jesus ebikitkit Pauloyū e daḡ ajēmap awēḡ o'yawēḡtobuxik Roma ka watwat. Imēnpuye o'jēm ip ebidase ocedopabijuk am. Ocedopabijuk ip oceju Roma ka wuy'ūm'ūm pima. Ocedopabijuk ip Praça de Ápio ka be, Três Tavernas ka be dak. Paulo icokcok cīcā o'e ixeyū jo buje.

— Bay, xipan cīcā ēn ocekuḡ — io'e Deus pe. ¹⁶ Imēn ocajēm Roma ka be.

Gebuje 100 be sorarayū kukukat Paulo o'ḡūm 1000 be sorarayū kukukat pe. Ixe Paulo o'ḡuju daomūnmūnap'a be ḡu—uk'a be acā. Jaḡepūḡ ma osunuy uk'a be. Imēnpit pūḡ sorara ceweju osunuy soat em. Xet. Xet. Xet. Ebapūḡ xet o'kap.

¹⁷ Gebuje Paulo Judeuyū kukukayū o'tojocat jewekay Roma ka beayū.

Ce'awero buje Paulo o'jekawēn ceweju ip.

— Oburereyū — io'e. — Cedaḡ cuk adi ojekukuku. Deus pe ocemukūyjoap ekawēn taḡ cuk adi ojekukuku, aypapayū'ūm'ūm ekawēn taḡ tak. Ixeyū ekawēn ojomuymuy ḡu—pūḡ em tak ka'ūma — io'e. — Imēnpit Judeuyū obu Jerusalém ka be. Oūm ip César ebikitkit pe. César ebikitkit o'jekawēn oweju. Ixeyū xe ikērēat oḡujurūḡ ḡu—pūḡ em tak ka'ūma. Cūḡ ḡu ixeyū xe odaomūn ām, waoka am tak — io'e cebe ip.

¹⁸ — César ebekitkit ma omujēm ojuy daomūnmūnap'a bewi. ¹⁹ Judeuyū bit ibu'u jījā osodop omujēm ām yabewi. Imēnpit “Judeuyū yukpiwat,” i'ūmḡu adi oce. “César wawēḡmukērērenayū ya'ījo,” i acā adi oce. ²⁰ Imēnpuye ōn eymudocat ijoce owebe eyjo am, eyweju jekawēn ām tak — io'e.

— Kuy bi ma wuydaxijo am Deus emunaē ajēmap wiwim Judeuyū. Ixe kay wetabut—Jesus kay. Imēnpuye obamūnmūn oce correntebum — Paulo o'e Judeuyū kukukayū be.

²¹ — Judéia eipi watwat cartadup o'tupmudot ḡu oce kay—apēn Paulo e'em iaptup — io'e ip Paulo be. ²² — Ijoce oajēm jēm'iaiyū dak “Paulo ikērēat o'ḡujurūḡ,” i juk o'e ḡu ip oce webe—Judeuyū — io'e ip. — Imēnpit ekawēn co pin cīcā oceju. Soat ka daḡayū Jesus kay itabucayū muymuy. Imēnpuye etabucam cuy ocemukūyjo — io'e ip Paulo be.

²³ Imēnpuye kabia o'ḡuweḡūn ip waram Paulo ekawēn co am.

Gebu je ade Judeuyū o'je'awero ip Paulo nuyap'a be ixe kabia. Kabia'isum Paulo apēn Deus soat kukukan o'e iap o'ḡuwēnuwēn cebe ip. Kabi'isum piap imuwēnuwēn osunuy. Oikat imuwēnwēn.

— Jesus ma Deus emunaē — io'e cebe ip. — Deus Jesus ma o'taē soat ipi daḡat taxijo am — io'e. — Ixe muwēḡaptup Moisés emudupmubararaktup, soat Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat emudupmubararaktup tak — io'e. — Jesus ma Deus emunaē — io'e.

²⁴ Xepxep ixeyū'in Paulo a'ō kay o'e. Itabut ip o'e Jesus kay. Warara'acayū bit itabut ḡu o'e. ²⁵ Wara'at taḡtaḡtaḡ ma jewaḡuyḡuy o'e ip.

Ade ixeyū'in Paulo a'ō kay ḡu ip o'e. O'āy ip jeduk'a be jepit ojuy. Paulo o'jekawēn cebe ip.

— Kuyje Isaías icēmān o'e wuydobuyū'ūmūm pe — io'e. — Iboam Isaías o'e Deus biōḡbuk a'ōbi. Imēn e'em ixe emudupmubararaktup:

²⁶ “Eju juy ixeyū wuyjuyū kay,” io'e Deus owebe, i. Imēn ece cebe ip: “Deus e'em: 'Jekūyjojom cīcā eyju. Imēnpit eyetaybit ḡu. Jeakaḡ cīcā eyju. Ijojom eyju. Imēnpit iba'arēm cīcā eyxe, i.” ²⁷ “Imēn ece cebe ip,” io'e Deus owebe, i. “Ixeyū wuyjuyū itabut ḡu, ibu'u ip jetabut am puye. Ya'ōpicūḡcūḡ ḡu ip wa'ō kay jekūyjopin'ūm puye,” io'e. “Ibu'u ip kawēn icēmat co am ibu'u ip jetabut am puye,” io'e. “Ibu'u ip ikērēat mujurūḡrūḡap epere am Deus pe ikērēat uk am cebewi,” io'e, i.

Imēn e'em Isaías emudupmubararaktup—Deus ekawēntup — Paulo o'e.

²⁸ — Oburereyū — io'e Paulo Judeuyū be. — Eyetaybin cuy epe'e iboap ekawēn! Gasū bit Judeu'ūmayū be juy kawēn idipat oceḡuwēn. “Deus jeydaxijo,” i oce'e cebe ip. Ixeyū bit xipan ya'ījo. Deus ixeyū acā idaxijo — io'e Judeuyū be.

²⁹ Imēneju Judeuyū o'jēm Paulo xewi. Jawa'ōxixiḡ cīcā jeweweju ip o'jēm.

³⁰ Paulo kawēn idipat o'ḡuwēnuwēn Roma ka watwat pe. Xepxep koato Roma ka be osunuy. Ixe ma jedinheiro o'ḡūmḡūm uk'a be jenuyapteim. Icocok o'e warara'acayū ajēm puje jejo am.

³¹ — Deus soat tiwatwat kukukan je'e — io'e cebe ip.

Cūḡ ma ip o'ḡutaybitbin. Wuykukukat Jesus Cristo o'ḡuwēnuwēn cebe ip. Ka'ūma ma ixe o'ḡuymūḡ kawēn idipat muwēnap puxim. Soat pe wuykukukat Jesus Cristo ekawēn o'ḡuwēnuwēn.

PAULO EMUDUPMUBARARAKTUP ROMA KA WATWAT BEAPTUP

¹ Cartadup mubarararağ òn eywebeaptum—Roma ka watwat peaptum. Òn Paulo. Jesus Cristo beam kapikpik'ukat òn. Jesus Cristo emumuju òn. Deus cuk onaë.

— Wa'òbi omuwēnuwēn cuy eguy soat ka watwat pe — i juk o'e owebe. — Kawēn idipat acā juy eguwēnuwēn — i juk o'e owebe.

² — Kawēn idipat oğuwēğat soat pe ipi dağacat pe — io'e Deus kuyje. Kawēn idipat muwēnuwēn osodop ip cekawēn muwēnuwēn'ukayū. Iboap ekawēn tak ibararak opop Deus ekawēntup pe. Wara'at ekawēn podi ma iboap ekawēn kawēn idip. Ka'ūmğū xipat'ūmat iboap ekawēn'in. ³ Iboap ekawēn co buje wuyetaybit abu Deus ipot iam. Ixe ipot wuykukukat—Jesus Cristo. Deus ipot ijodian o'e. Davi naxeğebit osunuy—Judeuyū kukukat naxeğebit. ⁴ Ixe Jesus Deus co'i osunuy. Imēn ikērēat o'jukuk ğū ipi ju bima—pūğ em tak ka'ūma. Deus ja'òbacaan jekpot o'ğutait ce'ūap tomukadi. O'ğutait teku okpot iam wuymutaybit am, teku soat podi ma ya'òbaca iam wuymutaybit am tak. Ixe Jesus Cristo wuykukukat. ⁵ Ixe xipan okuğ. Ixe dak cuk onaë kawēn idipat muwēn ām soat kaka dağ. Ixe emumuju òn. Imēnpuye soat ka dağayū'in itabut je'e Cristo kay—pūğpūğpūğ. Cristo ekawēn kay kūyjobit je'e ip. Ibuyxin ip Cristo jukuk. ⁶ Eyju dak Deus cuk eynaë, Roma ka watwat. Jesus Cristo kadiayūm cuk eynaë. Gasū bit ixe kadiayūm epesop.

⁷ Imēneju cartadup mubarararağ òn soat peaptum eywebeaptum, Roma ka watwat. Deus xe eykukpin cīcā. Ixe juk eynaë jebekitkiyūm.

— Bay, xipan cuy Roma ka watwat ejukuk — i òn e'em Deus pe—wuyebay be, Jesus Cristo be dak, wuykukukat pe. — Ixeyū ağuy mubabibin cuy eguy — i òn e'em cebe ip.

⁸ Roma ka watwat itabut cīcā Jesus Cristo kay iap awēğ o'yawēğtobuxik ip soat ka watwat. Imēnpuye ocokcok cīcā eykay. Imēnpuye:

— Bay, ēn xipat cīcā — i òn e'em Deus pe.

⁹ Deus itaybit soat kabia òn ğebum eykay iam. Kapikpiğ cīcā òn Deus peam ocokcok cekay buye. Kawēn idipat muwēnuwēn òn soat kaka dağ. Ixe ipot ekawēn muwēnuwēn òn. ¹⁰⁻¹¹ Eyjo pin cīcā oce. Deus biōğbuk omutaybitbin iam eymukūyjo pin cīcā òn. Ibiōğbuk a'òbi eya'òmucan ojuy òn biğ ma eyetabut am Jesus kay. Imēneju:

— Roma ka watwat com cuy omujum ece — i òn e'em cebe. — Ebikuy bima juy omujum ece — i òn e'em cebe.

Soat em imēn òn e'em Deus eju kawēnwēn pima. ¹² Òn acā ğū jeya'òmucan eywebe biğ ma eyetabut am. Jewewa'òmucanucan pit acesop biğ ma wuyetabut am cekay. Biğ ma eyetabut epe'e wetabucap co buje. Òn tak biğ ma wetabut oce eyetabucap co buje.

¹³ Okitpitpiyū, soat em cuk adi cu ojuy oğuy eykay. Iboam eymukūyjo pin òn. Imēnpit soat em omuju'ūm'ūm osunuy. Eywebe Deus ekawēn muwēn pin cuk adi oğuy biğ ma eyetabut am Jesus kay apēn eybadipyū oitabun iap co'i—Judeu'ūmayū oitabun iap co'i.

¹⁴ — Omuwēnuwēn cuy eguy soat kaka dağayū be — i juk o'e Jesus Cristo owebe. Imēnpuye Cristo juy oğuwēnuwēn soat pe—cewağōnayū be, cewağōn'ūmayū be dak. Deus ekawēn cuy oğuwēnuwēn itaybicayū be, itaybit'ūmayū be dak. ¹⁵ Imēnpuye obicokcok cīcā kawēn idipat muwēn ām eywebe, Roma ka watwat.

¹⁶ Deus ja'òbacaan kawēn idipat kay itabucayū daxijojom. Koap Judeuyū daxijojom itabut puje ip. Judeu'ūmayū dak taxijojom itabut puje ip. Imēneju obisūsūn ğū kawēn idipat muwēn ām soat ka watwat pe—obicokcok cīcā ma. ¹⁷ Kawēn idipat co buje, wuyetaybit apēn Deus wuy mucūğucūğ iam.

— Jesus Cristo kay itabucayũ acã cũg ma oxe — i'e'em Deus. Soat kabia: — Biğ ma itabut ip cekay — i'e'em Deus.

Imên e'em Deus ekawëntup: — Deus emumucũgyũ soat em itait jeedop ip Deus xe itabut ip puye, — i.

¹⁸ Deus kabi be omuy. Ixe itakoma jĩjã jekay'ũmayũ kay, ikêrêat mujurũgrũg'ukayũ kay. Ibu'u jĩjã ip Deus ekawên co am—kawên icēmat co am, ikêrêat mujurũgrũg'ojuy jĩjã ip puye. Ikêrêat mujurũgrũg'ukayũ kawên idipat muwênap muba'oreren tak ip ibu'u warara'acayũ dak itabut am ibuye. ¹⁹ Deus kuy apên ixex e'em iam o'gutaybin ijodiat. Imên apên Deus e'em iam itaybit put cebe ip. Inaka cekay ġu jĩjã ip. Imên puye Deus ipiatpi'ajojoan cebe ip. ²⁰ Deus ma ijo ba'ore wuywebe. Ixe bit soat o'ğugê ipi dağacat. Ixe emumuğê jo buje, wuyetaybit soat podi ma Deus ya'ôbaca iam—ya'ôbacaap i'um ġu iam. Wuyetaybit tak ixex acã Deusat iam. Kuyje itaybit osodop ip iboam ipi dağacayũ. Imên puye “Deus kake iap iba'arêm wuyxe” i'e ba'ore cebe ip. ²¹ Itaybit ma'ğu ip Deus kake iam. Imên pit ibuyxim ġu ip ikuğ.

— Ên acã Deusat — i'e'em ġu ip. — Ên xipat cĩcã — i'e'em ġu ip Deus pe.

Cũg'ũma jewağuyğuy ip. Kabiok tağ jekuku'ukat itaybit ġu poma oju iam. Imên puxim itaybit'ũma jewağuyğuy ip. Yağuy'um ip.

²² — Ocetaybit cĩcã ma oceju bit — i te'e ma e'em ip.

Deus xe bit itaybit ġu jĩjã ip. ²³ Imên pit Deus acã je'ũ ġu. Soat em itait nuynuy. Ixeyũ bit ibu'u jĩjã ibuyxim Deus kuk am, ijo ba'ore buye. Imêneju ijodiat co'iat muğêğêm ip wita'am, im tak, ourom tak. Soat ijodiat pit je'ũ. Soat em ġu itait nuynuy ip. Wasũ jo'iat tak imuğêğêm ip, puca jo'iat tak, jewururuğat co'iat tak. Jemumuğê wap jêğ'aecôğcôğ ip “Eyju acã Deusyũ ocexe” i'e am cebe.

²⁴ Ikêrêat mujurũğ pin acã ip. Imên puye jekupinap tağ ceku am ip Deus o'jepere. Imên puye yukpiwatpi ma ip jekukum ikêrêat mujurũgrũg. Isũsũn'ũma ip jekukum jeweweju ikêrêat muğêğêm. ²⁵ Imên puye kawên icēmat ip ibu'u napaap ekawên kay am.

— Ên acã a'ôbuyxi — i'e'em ip soat muğêğê'ukat pe ġu—cemumuğê be acã.

Deus pe acã wuye'e but:

— Soat podi ma ên a'ôbaca — i.

Soat em ma juy imên acece cebe.

²⁶ Soat muğêğê'ukat kuğ ġu ip ibuyxim—jemumuğê kuğ acã. Imên puye Deus o'jepere ip ikêrêat muğê ân. Imên puye ağokatkat kay oibu'un ip aoyũ. Jewenuy'ünakêkêm ã ip o'e jeweweju. ²⁷ Imên puxim ağokatkayũ aoyũ aoyũ kay oibu'un. Ağokatkayũ acã o'e ip cekay jĩjã. Jewenũn'o'om ã o'e ip. Imêğap pit ikêrê jĩjã Deus xe. Imêneju jeweweju ma ip ipiat'ajojom xipat'um cĩcã ip puye.

²⁸ Deus ekawên kay pin ġu ip. Itaybin pin ġu ip kawên icēmãn. Imên puye Deus ip o'jepere ikêrêat kay ġebum am, warêmtağ ceku am tak. ²⁹ Imên puye ka'ũma ma ixeyũ'in cũg ma jekukum. Soat kabia warêmtağ cĩcã ip jekukum Deus etabutpe, jebureyũ etabutpe dak. Ikêrêat mujurũgrũgxi ip. Itabikuku ip soat kay jebubun. Ikêrêm warara'acat kuğ ip. Itabutkarey ip warara'acat kay. Warara'acat aokakaxi ip. Dapxixi'uk cĩcã ip. Warara'acat muğuykukukuxi ip. Soat em itakoma ip warara'acat kay. Warara'acat ekawên mukêrêrêrênxi ip. ³⁰ Warara'acat muymuyxi ip. Itakoma jĩjã ip Deus kay. Ibuyxim ġu warara'acat kuğ ip. Jewexe ip ya'ôbuyxi.

— Oceju acã oca'ôbaca — i napa ma e'em ip jewawêğmuboğ am jewexe. Soat em: — Apên ġuto ace'e ikêrêan? — i'e'em ip jewewebe.

Kũyjobit'um cĩcã ip jebay a'ô kay. ³¹ Itaybit'um cĩcã ip apên cũg ma iam, apên cũg ġu iam tak. Ja'ô dağ ġu ip jekukum. Ka'ũma ma ikukpin cexe ip. Itabotaidabotbot ġu ip warara'acat kay.

³² — Ikêrêat mujurũgrũg'ukayũ je'ju ipiat'ajojoap kay — i'e'em Deus. — Soat em jeedop ip ipiat'ajojom — i'e'em.

Itaybit ip iboap ekawën. Inaka ip big ma buk ikêrêat kay. Icocok ip e'em warara'acat pe ikêrêat mujurũgãm, jebuxim i'eat pin ip puye.

2

¹ Eyju bit aco'i e'em eyewewebe: — Ocebuxim'ũma ixeyũ ikêrêat kuğ Deus xe — i. Imēnpit ixeyũ ekukuap co'i eyju dak jekukum. Imēnpuye eyju dak ikêrêat kuğ cexe. “Ikêrêat kuğ ġu oceju bit” i'e ba'ore eywebe.

² — Ipiat osupi'ajoat eywebe, ikêrêat kuğ eyju buye — i'e'em Deus pit ikêrêat mujurũgrũg'ukayũ be.

Deus soat em cũg ma e'em. Imēnpuye wuyetaybit cũg ma ixepiatpi'ajoan ikêrêat mujurũgrũg'ukayũ be iam. ³ Oburereyũ, tũybe Deus ocewebe ġu ipiat supi'ajoat warara'acat pe acã iãn eyju e'em. Inaka ixeyũ ekukuap co'i eyju dak jekukum. Imēneju Deus ipiat supi'ajoat eywebe ixeyũ beap co'i. Tũybe ocenapõn ipiatpi'ajoap puxim iãn eyju e'em.

⁴ — Gaxĩn ma aco'i ikêrêat muğẽğẽap jepere ip — i'e'em Deus jewebe ma. Imēnpuye soat em xipan eykuğ. Yukpicege ġu eykuğ.

— Ipiat osupi'ajoat ġu buk cebe ip — i'e'em jewebe ma.

Ixe xipan eykuğ ibikuy eywebe ikêrêat mujurũgrũgap epere am puye. Eyju bit e'em:

— Ga'a ikêrêat ağujurũgrũg — i. — Deus ipiat supi'ajoat ġu wuywebe — i napa ma eyju e'em.

⁵ Guyjom Deus jetakomaap ġubapuk ikêrêat mujurũgrũg'ukayũ be. Ibo kabia be ipiat supi'ajoat ixeyũ be. Cũg ma ipiat supi'ajoat cebe ip. Eyju bit eybu'u jĩã ikêrêat mujurũgrũgap epere am. Eybu'u jĩã kũyjobit am ixepa'õ kay. Imēneju ikêrêat mujurũgrũg'ukayũ be ipiatpi'ajoat puje, warara'acat podi ma eywebe ipiat supi'ajoat.

⁶ Guyjom Deus apẽn cuk adi oekuku ip iaptei ideida soat pe ijodiacat pe. ⁷ Pũğpũğ ijodiacayũ'in xipacat mujurũgrũgxi. Deus bikuyap tağ ceku pin cĩcã ip. Deus co'ian jedipap kudadam tak ip. Deus e'em cebe ip: “Eyju xipat oxe” iap kudadam tak ip. Deus xe jedop ip iap kudadam tak ip. Soat em itait jeedop ip cexe je'ũ buje ixeyũ ma. ⁸ Warara'acayũ bit jewekay acã ġebum jewemucokcokap ojuy. Cũğat o'jepere ip xipat'ũmat kay je'e am. Deus itakoma jĩã jeenuy ixeyũ kay. Ipiat supi'ajoat cebe ip. ⁹ Deus ipiat supi'ajoat soat pe ikêrêat mujurũgrũg'ukayũ be. Warara'acat podi ma ipiat supi'ajoat Judeuyũ be. Judeu'ũmayũ be dak ipiat supi'ajoat. Ipiatpi'ajojom cĩcã jeedop ip. Imēn Deus warẽmtağ ip cuk adi oekuku iaptei ideida cebe ip. ¹⁰ Deus xipacat mujurũgrũg'ukayũ ġuwarurun. Jesus Cristo jo'iyũm jeedop ip jedipap kuğ, ja'õbuyxiap kuğ tak. Yağuybabibi jeedop ip soat em. Deus ixeyũ ağuy mubabibin jeenuy. Imēn Deus apẽn cũg ma ip cuk adi oekuku iaptei ideida cebe ip. Koap Judeuyũ be ideida. Kanomũm Judeu'ũmayũ be ideida. ¹¹ Imēn Deus cũg ma soat kuğ—Judeuyũ kuğ, Judeu'ũmayũ kuğ tak.

¹²⁻¹⁵ Judeu'ũmayũ ma Deus pe wuyawẽwẽap ekawën tup kuğ ġu ip, Deus Moisés pe o'ğuwën iap ekawën tup kuğ ġu. Imēnpuye itaybit ġu ip ixepawën. Ikêrêat mujurũgrũg ip. Inaka Deus ixeyũ ġuju ipiat'ajoap kay ikêrêat mujurũgrũgapteim. Imēnpit:

— Wekawën tağ ġu juk adi epekuku — i'ũmğ je'e cebe ip, ixepawën tup kuğ'ũm puye.

— Cũg ma eyju oxe — i je'e Deus jekawën coco'ukayũ be ġu—jekawën tağ jekuku'ukayũ be acã. Imēn je'e. Judeu'ũmayũ Moisés ekawën tup kuğ ġu. Jekpiwatpin ma aco'i cekawën tağ jekukum ip itaybit ġu ma'ğ ip cekawën. Cekawën tağ jekuku'ukat co'i ip ġebu je bit. Ixeyũ ekukuap co buje, warara'acayũ e'em:

— Jebinũn pewi ma teyũku Deus pe wuyawẽwẽap ekawën tağ jekukum cekawën tup kuğ ġu ma'ğ — i.

Jebinũn pewi ma ip itaybit apẽn cedağ iam, apẽn cedağ ġu iam tak. Ikêrêat mujurũg puje, “Ikêrêat oğujurũg,” i'eem ip jewebe ma. Cũg ma jeku buje dak, “Cũg ma õn jekukum,” i'e'em ip jewebe ma. Judeuyũ bit Deus pe wuyawẽwẽap ekawën tup kuğ. Itaybit ip ixepawën. Inaka ikêrêat mujurũgrũg ip. Imēnpuye Deus ixeyũ ġuju ipiat'ajoap kay.

— Wekawēn tağ ġu juk adi epekuku — i je'e cebe ip.

¹⁶ Guyjom Deus Jesus Cristo jomuy apēn cuk adi oekuku ip iaptei teida am soat pe. Xipacat je'ġūm xipacayū be xipacat muğēğēapteim. Kūyjobit'ūmayū bit ġuju ipiat'ajojoap kay kūyjobit'ūmapteim.

¹⁷ Pām eyju? Ajo-kay eyju jeğebubum?

— Ocejū bit Judeuyū — i eyju e'em. — Ocejū acā cūğ ma Deus xe ixē be wuyawēwēap ekawēn tup kuğ puyē — i eyju e'em.

Jewexe eya'ōbuyxi.

— Ocejū acā Deus ocenaē jebekitkiyūm — i'e'em eyju te'e ma. ¹⁸ — Ocejū acā ocetaybit apēn Deus ibikuy iam — i te'e ma eyju dak e'em. — Ocejū acā ocetaybit apēn cūğ ma iam, apēn cūğ ġu iam tak, Deus pe wuyawēwēap ekawēn coco'uk puyē — i te'e ma eyju e'em.

¹⁹ — Warara'acayū itaybit ġu apēn cūğ ma iam, apēn cūğ ġu iam tak — i eyju e'em. — Ocejū acā ocetaybit — i te'e ma eyju e'em. — Warara'acayū itaybit ġu Deus ekawēn — i dak eyju e'em. — Soat podi ma ocejū bit ocetaybit — i te'e ma eyju e'em. — Ocejū acā warara'acayū oceğutaybitbin — i te'e ma eyju e'em. ²⁰ — Ocejū acā itaybit'ūmayū mutaybitbin kawēn icēmān — i te'e ma eyju e'em. — Kawēn icēmān yaypan'isuayū mutaybitbin tak ocejū bit — i te'e ma eyju e'em. — Ocejū acā ocetaybit kawēn icēmān, kawēn cūğan, Deus pe wuyawēwēap ekawēn tup kuğ puyē — i te'e ma eyju e'em.

²¹ Warara'acayū mutaybitbin acā eyju jekukum. Jewemutaybitbin'ūma eyju bit jekukum.

— Warara'acat pubut epetujupa'um ġu juy — i eyju e'em warara'acat pe ma. Eyju dak tujupa'um'um ma.

²² — Warara'acat tayxi kaykay ġu juy epesop — i eyju e'em warara'acayū be. Eyju dak warara'acat tayxi kaykay ma.

— Deusbaroyū kay ġu juy epeku — i eyju e'em warara'acayū be.

Eyju bit ijodiat kay jġā Jesus Cristo kayap podi ma.

²³ — Deus pe wuyawēwēap ekawēn tup kuğ ocejū bit — i eyju e'em soat pe te'e ma. Cekawēn tağ ġu eyju bit jekukum. Imēnpuyē Judeu'ūmayū cekawēn tup kuğ'ūmayū Deus mubuyxi'ūm'ūm cūğ'ūma eyju jekukum puyē. ²⁴ Imēn e'em Deus ekawēn tup: Judeuyū, Judeu'ūmayū Deus muymuy eyju cūğ'ūma jekukum puyē, i.

²⁵ Imēntak Deus pe wuyawēwēap ekawēn kay kūyjobit pima, cūğ ma eywebe ikap'isuat taypu'ağobixeedakat am tekū Deus ebekit iap mubapuk am soat pe—Judeu'ūmayū be. Eyju ixeedakatkan ocejū Deus ebekitkiyū iap mubapukpuğ soat pe. Deus ekawēn kay kūyjobit'ūm pima bit, te'e ma ixeedakatkan eyju, Deus ebekit'ūmat co'i eyju jekukum puyē. ²⁶ Judeu'ūmayū bit jedaypu'ağobixeedakatkan ġu. Deus pe wuyawēwēap ekawēn kay kūyjobit pima bit, Judeuyū jo'i e'em ip Deus xe—jebekitkiyū jo'i—kūyjobicayū jo'i.

— Eyju webekitkit — i'e'em Deus cebe ip ixeedakat ġu ma'ġu ip.

²⁷ Eyju ma eyxeedakatkanat. Deus pe wuyawēwēap ekawēn tup kuğ eyju. Imēnpuyē eye-taybit cūğ ma jeku am Deus xe iam. Inaka eyju kūyjobit'ūm cekawēn kay. Judeu'ūmayū bit ixeedakacap ġu ip. Deus pe wuyawēwēap ekawēn tup kuğ ġu ip. Inaka cekawēn kay kūyjobit pima, ikērēat kuğ ġu ip Deus xe—Kūyjobicayū—Judeu'ūmayū. Eyju bit ikērēat kuğ cexe kūyjobit'ūm puyē, Judeuyū. ²⁸ Wuyju Deus ebekitkit wuyxeedakacap tomuju ġu—ixē ekawēn kay kūyjobicap tomuju acā. Pūğpūğayū te'e ma e'em:

— Deus ebekitkit ocejū — i. Te'e ma ip jexeedakatkan.

Te'e ma ip Deus ekawēn tup kuğ, kūyjobit'ūm ip puyē.

— Webekitkiyū ġu eyju — i'e'em Deus ixeyū be, kūyjobit'ūm puyē.

²⁹ Warara'acayū cūğ ma e'em:

— Judeuat ocejū bit — i. — Deus ebekitkiyū ocejū — i dak.

Jebikuyap tağ ġu ip jekukum—Deus bikuyap tağ acā. Deus biōğbuk nuynuy cebe ip.

— Eyju ma webekitkiyũ — i'e'em Deus ixeyũ be, jexeedakatkanat ġu ma'ġu ip. — Xipat cĩcã eyju — i'e'em Deus cebe ip.

“Eyju xipat oxe” i'eap kudadam ġu ip ijodiat pe. Deus pe acã “Eyju xipat oxe” i'eap wiwim ip. Soat Deus ekawẽn kay kũyjobicayũ cebekitkiyũ—Judeuyũ, Judeu'ũmayũ dak.

3

¹ — Jewewejo'i kũyjobicayũ Deus ebekitkiyũ bima, apegãm paxi wuyju judeuyũ? — i du eyju e'em owebe? — Apẽgãm paxi wuyju wuydaypu'agobixeedakatkan? — i du eyju e'em owebe? — Xipat ġu aco'i wuyju Judeuyũ iap — i du eyju e'em owebe?

² — Xipat cĩcã ma wuyju Judeuyũ iap — i òn pit e'em eywebe. Deus jekawẽn o'ġuwẽn Judeu'ũmayũ be ġu—wuy'ajojoyũ'ũm'ũm pe acã. Imẽnpuye wuyju Judeuyũ iap xipat cĩcã. Jekawẽn o'ġuwẽn cebe ip ixeyũ be imuwẽn ãm warara'acayũ be.

³ — Imẽnpit pũġpũġ wuy'ajojoyũ'ũm'ũm'in oibu'un ip ixekawẽn taġ jeku am — i du eyju e'em owebe? — Ġasũ aco'i Deus je'e ġu wuywebeam apẽn cuk adi o'e'e iap taġ, cekawẽn taġ oibu'un ip puye — i du eyju e'em owebe?

⁴ — Ja'ò daġ ma Deus je'e wuywebeam tak — i òn pit e'em eywebe.

Soat ma napapa'uk. Deus pit napapa'uk ġu. Imẽn e'em Deus ekawẽn tup:

Deus, ãn acã icẽmãn e'em, i. “Cũġ'ũma ãn ocekuġ” i napa ma e'em emuymuy'ukayũ, i.

Inaka ãn acã cũġ ma soat kuġ, i.

Imẽn e'em Deus ekawẽn tup.

⁵ — Cũġ'ũma wuyeku buje bit, Deus acã cũġ ma jekukum iap ibapuk e'em wuyekukuap cocoayũ xe — i aco'i eyju e'em owebe.

Eyxe xipat wuywebe cũġ'ũma jeku am warara'acayũ mutaybit am Deus acã cũġ ma iam. Imẽnpuye:

— Cũġ ġu Deus pe ipiatpi'ajoan wuywebe warẽmtaġ wuyekukuapteim — i te'e ma eyju e'em owebe.

Ijodiat puxim òn kawẽnwẽn ġasũ, adeayũ icẽm ġu e'em puye.

⁶ — Deus soat em cũġ ma wuykuġ — i òn pit e'em. — Deus cũġ'ũma ibima, iba'ore kuka o'e ixekawẽn be cũġ ma apẽn cuk adi ajekuku iap teida am soat pe wuywebe. Imẽnpit ixekawẽn cũġ ma iboap ideida — i òn pit e'em.

⁷ — Cũġ'ũma weku buje, “Deus acã cũġ ma jekukum,” i je'e ip ocekuap cocoayũ — i du eyju e'em owebe? — “Soat podi ma Deus cũġ ma,” i je'e ip — i du eyju e'em owebe? — Imẽnpuye warẽmtaġ cuy ajeku warara'acayũ be “Deus acã cũġ ma” i'e am — i te'e ma eyju e'em. — Imẽnpuye cũġ ġu Deus pe ipiatpi'ajoan ocewebe warẽmtaġ ocekuapteim — i te'e ma eyju e'em owebe. ⁸ Imẽneju:

— Ga'a ikẽrẽat aġujurũġ — i'ũmġu juy ace. — Wuywebe ikẽrẽat mujurũġ puje, adeayũ itabut je'e Deus acã xipat iap kay — i'ũmġu juy ace. — Ga'a ikẽrẽat aġujurũġ Deus acã xipat iam itabut'ũmayũ mutaybit am — i'ũmġu juy ace.

— Imẽn e'em Paulo dak — i napa ma e'em omuymuy'ukayũ dak.

Deus cũġ ma ipiat supi'ajoat omuymuy'ukayũ be.

⁹ Deus xe Judeu'ũmayũ podi ma xipat tu wuyju Judeuyũ buye? Ka'ũma! Jewewejo'i ma wuyju ikẽrẽat kuġ Deus xe—Judeuyũ, Judeu'ũmayũ dak. Wuywebe dak ikẽrẽat mujurũġrũġap epere ba'ore. Kuy iboap oġuwẽn eywebe. ¹⁰ Imẽn e'em Deus ekawẽn tup:

Ka'ũmġu cedaġ ma jekuku'ukat—pũġ tak ka'ũma ma, i. ¹¹ Soat ip itaybit ġu apẽn cũġ ma

Deus xe iam, apẽn cũġ ġu iam tak, i. Ka'ũmġu Deus a'ò daġ cekupinat, i. ¹² Wũy ma o'e

ip Deus wi oitabidaoat puxim, i. Ka'ũmġu xipacat mujurũġrũġ'ukat—pũġ tak ka'ũma,

i. ¹³ Cekawẽnkẽrẽ jĩjã ip itaypi koceat puxim, i. Napapa'uk cĩcã ip, i. Warara'acat

muymuyap cẽmcẽm ikõmbie daġwi ip puybu tũypiat puxim, i. ¹⁴ Warẽmtaksuġ e'em ip

warara'acat pe, i. ¹⁵ Itadaodao ip warara'acat ekawẽn mukẽrẽrẽnap kay, yaokaap kay

dak, i. ¹⁶ Soat em jexeat cokcokap mu'ũm ojuy ip, i. Warara'acat mutabibin ip soat em,

i. ¹⁷ Itaybit ġu ip kaba'üm jedop am warara'acat eju, i. ¹⁸ Itaybit ġu ip Deus kuk am ibuyxim, i.

Imēn e'em Deus ekawēn tup.

¹⁹ Ibo dup ekawēn icēmān! Imēn Deus Judeuyū awēwēm jekawēn. Wuyetaybit iboam. Imēnpuye te'e ma e'em ip Deus pe: — Ocejū acā ekawēn taġ jekukum — i. Judeu'ūmayū dak ixe ekawēn taġ ġu jekukum. Imēneju mūġ ma ip Deus etabutpe soat ip ikērēat kuġ puye—Judeuyū, Judeu'ūmayū dak. ²⁰ Ka'ūma ma soat ekawēn taġ jekukum—Deus ekawēn taġ. Imēnpuye abu be Deus e'em “Cūġ ma juy epesop oxe wekawēn taġ eyekuap tomuju” i? Ka'ūma be ma! Deus ekawēn wuyetaybit puje, wuyetaybit soat wuyju ikērēat kuġ Deus xe iam.

²¹ Gasū bit apēn ōn ipi watwat mucūġcūġ iap Deus o'ġuwēn wuywebe.

— Eyju cūġ ma e'em oxe eyawēwēap ekawēn taġ eyekukuap tomuju ġu — io'e Deus wuywebe.

Imēn Moisés wuymutaybitbin tak. Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū dak iboam wuymutaybitbin.

²² — Eyju bit cūġ ma oxe — i'e'em Deus ipi watwat pe Jesus Cristo kay itabut puje acā.

Soat pe itabucat pe: — Ēn cūġ ma oxe — i'e'em Deus—Judeu be—Judeu'ūmat pe dak.

²³ Soat ipi watwat ikērēat o'ġuġē. Ka'ūma ma ikērēat kuġ ġu. Wūy ma o'e ip Deus wi—warara'acat podi ma idipat wi, ikērēat kuġ puye. ²⁴ Deus pit ikērēat uk'uġ wuywebewi Jesus Cristo oe'ū wuywebeam puye. Ikērēat muġēġēaptei o'teida je'ū ām. Imēnpuye wuyju cūġ ma Deus xe ixe oe'ū buye. Deus tei'ūma wuymucūġcūġ, ixe soat em xipan wuykuġ puye. Cristo Jesus kay wuyetabun puje acā, wuymucūġcūġ. ²⁵ Deus Jesus Cristo o'ġudot ijodi ce'ū ām wuywebeam. Ixe oe'ū ikērēat mujurūġrūġapteida am. Ixe kay wuyetabut puje, Deus ikērēat uk'uġ wuywebewi. Jesus Cristo o'ġudot ce'ū ām ōn cūġ ma eykuġ iam wuymutaybit am. Kuyje Deus ikērēat mujurūġrūġ'ukayū o'ġuju ġu ipiat'ajojoap kay. Yukpiceġe ġu osunuynuy ixe'ū kuġ.

— Guyjom okpot je'ū soat peam — io'e jewebe ma. — Ixe kay itabucayū o'ġuju ġu ipiatpi'ajojoap kay — io'e jewebe ma. ²⁶ Gasū bit: — Gebum ōn ipi watwat ikērēat mujurūġrūġ iap kay — i'e'em Deus. — Cuġ ma kuka o'e owebe ipiatpi'ajoan cebe ip, ikērēat ip o'ġujurūġrūġ iaptem — i'e'em ixe. — Gasū bit cūġ ma kuka o'e owebe ikērēat uk am eywebewi, Cristo oe'ū buye — i'e'em Deus Jesus Cristo kay itabucayū be. — Eyju cūġ ma oxe Jesus oe'ū buye — i'e'em itabucayū be.

²⁷ Imēneju “Warara'acat podi ma cūġ ma oceju bit,” i'e but tu wuywebe? Ka'ūma. I'e but ġu wuywebe. Ka'ūma ma cūġ ma Deus xe xipacat mujurūġrūġap tomuju. Cūġ ma wuyju cexe Jesus Cristo kay wuyetabut puje acā. Imēnpuye “Warara'acat podi ma cūġ ma oceju bit” i'e ba'ore wuywebe. ²⁸ Wuyju cūġ ma Deus xe xipacat mujurūġrūġap tomuju ġu—Jesus Cristo kay wuyetabucap tomuju acā. Iboam wuyetaybit kuy. ²⁹ Deus Judeuyū mucūġ ojuy acā du? Ibu'u du Judeu'ūmayū mucūġ ām? Ka'ūma! Ibikuy ma. Soat itabucayū mucūġcūġ ixe—Judeuyū mucūġcūġ, Judeu'ūmayū mucūġcūġ tak. ³⁰ Imēnpuye pūġ taġ ma Deus soat kuġ ipi watwat kuġ. Jesus Cristo kay itabun puje acā Judeuyū mucūġcūġ. Cekay itabun puje acā Judeu'ūmayū mucūġcūġ tak. ³¹ Imēneju:

— Moisés ekawēn taġ ġu ajeku—Deus o'ġuwēn cebe iap ekawēn taġ ġu—Jesus Cristo kay wuyetabut puje — i'ūmġu juy ace.

Cekay wuyetabut pima dak, kuyjeat ekawēn cuy ibuyxim ajukuk.

4

1 — Ajoap tomuju Abraão cūġ ma osunuy Deus xe? — i du eyju e'em owebe?

Wuydobu'üm Abraão'üm Judeuyū dobu'üm. Apēnpuye “Ēn cūġ ma oxe” io'e Deus cebe iam ōn jeymutaybin.

2 — Ēn cūġ ma oxe — io'e Deus Abraão be.

Imĕn Deus e'em xipacat muġĕġĕap tomuju ibima: “Warara'acat podi ma òn cūġ ma Deus xe” i kuka juk o'e Abraão. Imĕnpit xipacat muġĕġĕap tomuju ġu “Cūġ ma ĕn oxe” io'e Deus cebe.

³ Imĕn e'em Deus ekawĕn tup:

Abraão bit itabut osunuy Deus kay, i. Deus tak o'e cebe “Cūġ ma ĕn oxe” i, cekay itabut puye, i.

Imĕn e'em Deus ekawĕn tup. ⁴ Wuyekapik puje wuyekapikaptei bubum wuyju. Tei'ūm iūm'ibit pupum ġu wuyju. Wuyekariwa ceweroap wuyweju iap pupum acā wuyju.

⁵ Imĕn ġu bit Deus wuykuġ. Deus e'em:

— Ĕn cūġ ma oxe — i xipacat muġĕġĕ'ukat pe ġu—jekpot kay itabucat pe acā.

Itabun puje acā:

— Ĕn cūġ ma oxe — i'e'em Deus ikĕrĕat mujurūġrūġ'uk osunuyiat pe.

Ikĕrĕat mujurūġrūġ'uk osunuyiat cūġ ma Deus xe xipacat muġĕġĕap tomuju ġu—Jesus kay itabucat tomuju acā.

⁶ — Ĕn cūġ ma oxe, xipacat muġĕġĕap tomuju ġu, etabucap tomuju acā — i'e'em Deus. Imĕnpuye cūġat icokcok cīcā e'em. Davi dak iboap cuk adi o'ġuwĕnuwĕn. Imĕn Davi o'e:

⁷ Kuy bima kūyjobit'ūm osunuy iat icokcok e'em Deus pe cebewi ikĕrĕat uk puje, i. Ikĕrĕat mujurūġrūġ'uk osunuyiat icokcok e'em Deus pe ikĕrĕat mu'ūm puje, i. ⁸ Cūġat kay ibu'u tūibit icokcok e'em, i. Deus apĕn ixe juk adi ikĕrĕat o'ġujurūġrūġ iap kay ġebum'ūm pima, icokcok e'em, i.

Imĕn Davi o'e kuyje.

⁹ — Icokcok ip e'em — i mo adi a'ġu o'e Davi. Abuyū icokcok soat em? Taypu'aġobixeedakat'ibiyū acā du? Judeuyū acā du? Ka'ūma! Ixeadakat'ūm'ibiyū dak icokcok ma—Judeu'ūmayū. Imĕn e'em Deus ekawĕn tup:

Abraão itabut o'e Deus kay, i. Deus o'e cebe “Ĕn cūġ ma oxe” i, cekay itabut puye, i.

¹⁰ Puje “Cūġ ma ĕn oxe” io'e Deus Abraão be? Abraão jedaypu'aġobixeedakacat puje du? Ka'ūma!

— Cūġ ma ĕn oxe — io'e ixeadakat'ūm pima.

¹¹ Guyjom acā o'jedaypu'aġobixeedakacat Abraão.

— Ĕn cūġ ma oxe — io'e Deus Abraão be ixeadakacat awap ma. — Ĕn cūġ ma oxe — io'e Abraão be, jekay itabut puye.

Guyjom o'jedaypu'aġobixeedakacat “Ōn cūġ ma Deus xe wetabucap tomuju” i'e am soat pe warara'acat pe. Abraão cūġ ma osunuy Deus xe itabut puye. Cūġ ma osunuy ixeadakacat'ūm awap ma. Imĕnpuxim Judeu'ūmayū dak cūġ ma Deus xe itabun puje. Cūġ ma ip cexe ixeadakacat ġu ma'ġu ip. Imĕneju Abraão ixeyū ebay jo'i Abraão etabucap co'i ip itabut Deus kay buye. ¹² Judeuyū etabun puje, cūġ ma ip Deus xe. Cūġ ma cexe jexeecukap tomuju ġu, jetabucap tomuju acā. Abraão etabucap co'i ma ip itabut. Imĕneju Abraão ixeyū ebay buxim Deus xe ixe buxim ixeadakacat tomuju ġu—ixe buxim itabucap tomuju acā.

¹³ — Wa'ōbi soat ka daġacat kukan ecesūy — i juk o'e Deus Abraão be. — Enaxeġebitbit tak soat ka daġacat kukan je'e ip — i juk o'e. — Soat eipi oġūm eywebe — i dak o'e Deus. Iba'ore soat pe wuywebe soat ekawĕn taġ jeku am—wuyawĕwĕap ekawĕn taġ. Imĕnpuye Deus o'e: “Xipacat oġūm ewebe,” i Abraão be wuyawĕwĕap ekawĕn taġ cekuap tomuju ġu—tabucap tomuju acā; cūġ ma Deus xe iap tomuju dak. ¹⁴ Imĕnpuye Deus xipacat ūmūm wuyawĕwĕap ekawĕn taġ jekuku'ukayū be acā ġu. Ixeyū be acā iūmūm pima, te'e ma kuka juk ace wuyetabut Jesus Cristo kay; te'e ma dak kuka juk Deus o'e wuywebe “Xipacat oġūm eywebe” i. ¹⁵ Imĕn Deus ipiatpi'ajojoan jekawĕn kay kūyjobit'ūmayū be.

— Kūyjobit ġu eyju wekawĕn kay — i ġu bit e'em cekawĕn co'ūmayū be, itaybit ġu ip cekawĕn puye.

¹⁶ Imĕneju Deus tacup ġu.

— Xipacat oğm ewebe, okay etabut puye — i juk o'e wuydobu'üm pe—Abraão'üm pe. Deus soat em ja'õ dağ e'em wuywebe. Imēnpuye soat itabucayū xipacat je'jat Deus xewi Abraão buxim.

— Soat em wekawēn kay kūyjobicayū be acā xipacat oğm — i'ümgu o'e Deus. — Soat pe okay itabucayū be xipacat oğm — i acā o'e.

Imēneju Abraão wuyebay buxim Deus xe, ixe etabucap co'i wuyetabut puye. ¹⁷ Imēn e'em Deus ekawēn tup:

Wa'õbi ade ka watwat je'e “Abraão wuyebay jo'i Deus xe, ixe etabucap co'i wuyetabut puye,” i, io'e Deus Abraão be, i.

Abraão itabut osunuy Deus kay. Ixe Deus waram ce'ũ'ũay'u mutaicin. Ka'ümgu osodop iat mubapukpuğ ixe. Ixe Deus ja'õ dağ ma juk adi Abraão kuğ osunuy.

¹⁸ — Enaxeğebitbit ma jeedop ade jĵã — i juk o'e Deus Abraão be. — Wa'õbi ade ka watwat kukukan ecesūy — io'e.

Iboap kay itabut osunuy Abraão.

— Deus ja'õ dağ je'e owebe — i juk adi o'e Abraão jewebe ma.

Itabut cĵã osunuy imujurūğ pa'oren ma'gu ipot aypa buye. Owebe jekpot ũmap wiwim osunuy Deus cebe. ¹⁹ Ixe aypa jĵã osunuy. Ijasūn 100 koatoap wi osunuy.

— Okpotpet put gu ma oce aypa oce buye — io'e jewebe ma. — Otayxi Sara dak i'it'et put gu o'e yabut puye — io'e jewebe ma.

Inaka itabutbüt gu osunuy Deus ekawēn kay—itabut cĵã ma.

²⁰ — Deus okpon je'gūm gu — i'ümgu o'e Abraão. — Je'gūm paxi? — i'ümgu dak o'e.

Ixe bit itabut cĵã osunuy Deus okpon je'gūm iap kay aypa ma'gu. Jewa'õmucanucan osunuy, itabut Deus kay buye. Imēnpuye:

— Ĕn soat podi ma xipan okuğ — i'e'e'uk osunuy Deus pe. ²¹ — Soat iba'ore gu Deus pe — i'e'e'uk osunuy Abraão. — Ja'õ dağ em owebe — i'e'e'uk osunuy. — Okpon je'gūm ja'õbacaan i'e'e'uk osunuy jewebe ma. ²² Imēne ju:

— Ĕn cūğ ma oxe — i juk o'e Deus cebe.

Imēn Deus o'e Abraão itabut osunuy buye. ²³ Ixe cūğ ma osunuy Deus xe iap ibararak opop Deus ekawēn tup pe. Abraão cūğ ma osunuy jetabucap tomuju iaptup o'tupmubararak kuyjeayū. Kuyjeayū mutaybit am acā gu ibodup o'tupmubararak ip.

²⁴ Wuymutaybit am tak ibodup o'tupmubararak ip.

— Eyju cūğ ma oxe — i je'e Deus wuywebe, ixe kay wuyetabun puje.

Ixe Deus Jesus o'gutait ce'ũap tomukadi. Wuykukukat o'gutait waram. ²⁵ Deus Jesus o'gudot ijodi ce'ũ ãm. Oe'ũ ikērēat uk am wuywebewi. Jesus o'gutait ce'ũap tomukadi Deus pe “Cūğ ma eyju oxe” i'e am wuywebe—o'gutait'iat kay itabucayū be.

5

¹ Imēneju Deus e'em wuywebe: — Cūğ ma eyju oxe — i, Jesus Cristo kay wuyetabut puye. Kuy bima kaba'üm ajop Deus eju wuyetabut'üm pima. Gasū bit kaba'üm ace Deus eju wuykukukat Jesus Cristo kay wuyetabut puye. ² Jesus Cristo kay juk o'e jebay be:

— Teyūku itabut okay — i.

Imēnpuye Deus xipan wuykuğ. Wuycokcok cĵã ixe xipat wuykay buye. Guyjom Deus dipap co'i acesop. Wuycokcok cĵã iboap wiwim. ³ Iboap wiwim pima wuyju ipiatpi'ajojom ijodi. Wuyetaybit wuyetaxi acesop ipiatpi'ajojom puye iam. Imēnpuye ipiatpi'ajojom pima dak wuycokcok wuyju e'em. ⁴ Ipiat'ajoam wuyetaxi bima, Deus e'em wuywebe:

— Xipat cĵã eyju oxe — i.

Deus “Eyju xipat cĵã oxe” i'e'em pima, wuycokcoğ acesop Deus xe acesop soat em iap wiwi am. ⁵ Jewemuğuykukukum gu wuyju Deus co'i acesop iap wiwi am. Ixe jebiðğbuk o'guõm wuywebe—xipacat o'guõm. O'guõm wuyemukūyjo am eykukpin cĵã oxe iam.

⁶ Wuywebe xipacat muḡẽ ba'ore bima Cristo oe'ũ wuydaxijo am. Wuywebeam ixē oe'ũ xipat'ũmayũ beam. Deus “Eje'ũ juy” i'e buje, oe'ũ. ⁷⁻⁸ Deus xe wuykukpin cĩcã. Imēnpuye ixē jekpot o'ḡudot ce'ũ ãm wuywebeam. Wuyju ma wuybu'u je'ũ ãm warara'acat e'ũap puxim, cũḡ ma'ḡu ip jekukum, xipacat muḡẽḡẽm ma'ḡu ip. Cristo bit ibu'u ḡu osunuy je'ũ ãm wuywebeam ikērēat mujurũḡrũḡ ma'ḡu wuyju. ⁹ Gasũ wuyju cũḡ ma Deus xe wuywebeam Cristo oe'ũ buye—o'jedoyekereren puye. Cristo bureyũ ma wuyju bit ḡasũ. Imēnpuye Deus wuyumuju ḡu ipiat'ajojoap kay. ¹⁰ Wuyetakoma juk adi ajop Deus kay. Deus pit wuymuwexat jebureyũm wuywebeam ipot oe'ũ buye. Gasũ bit Cristo waram itait o'e. Deus wuydaxijo Cristo itait puye, wuyju ibureyũ buye dak. ¹¹ Wuykukukat Jesus Cristo juk wuymuwexat Deus bureyũm, ixē xe wuykukpin puye, wuywebeam oe'ũ buye dak. Imēnpuye:

– Obureyũ eyju – i'e'em Deus wuywebe.

Imēnpuye soat podi ma wuycokcok, wuyju Deus bureyũ buye.

¹²⁻¹⁹ Imēnpit ipi watwat ikērēat mujurũḡrũḡ'uk osodop ip Deus jekawēn muwēn awap Moisés pe. Deus pit ipiat o'supi'ajoat ḡu cebe ip jekawēn taḡ ḡu juk adi oekuku ip iap teim, Moisés pe wuyawēwēap ekawēn muwēn awap. Adão koap ikērēat o'ḡujurũḡ. Soat ipi watwat o'jebapuk ixē Adão bewi. Soat ixē ebekitkiyũ ikērēat mujurũḡrũḡ'ukayũm o'e Deus xe ixē ikērēat o'ḡujurũḡ puye.

– Ikērēat mujurũḡrũḡ'ukayũ je'ũ – i juk o'e Deus Adão be.

Imēnpuye soat ipi watwat je'ũ'ũm ḡasũ dak. Soat wuye'ũ'ẽ ace Adão buxim wuyju dak ikērēat mujurũḡrũḡ puye. Soat ebekitkiyũ ikērēat o'ḡurũḡrũḡ Adão juk ikērēat o'ḡujurũḡ iap co'i'ũmḡu. Inaka oe'ũ'ũ ip soat—Adão badipyũ, Moisés badipyũ dak. Oe'ũ'ũ ip Adão koap ikērēat o'ḡujurũḡ puye. Soat Adão ebekitkiyũ ikērēat mujurũḡrũḡ'ukayũm o'e Deus a'õ kay kũyjobit'ũm ip puye. Adão kũyjobit'ũm pima, soat ixē ebekitkiyũ dak kũyjobit'ũmayũm o'e Deus xe. Imēneju soat ipi watwat ikērēat kuḡ o'e Deus xe pũḡ aḡokatkat ikērēat o'ḡujurũḡ puye.

Soat Adão ebekitkiyũ ixē buxim o'e—ikērēat kuḡ. Imēnpuxim Jesus Cristo kay itabucayũ ixē buxim e'em—ikērēat kuḡ ḡu. Ixē Jesus Cristo oe'ũ ikērēat uk am ipi watwat pewi—soat uk am. Imēnpuye soat em itait jeedop ip Deus xe cekay itabucayũ. Adão kũyjobit'ũm o'e Deus a'õ kay. Imēnpuye soat ixē naxeḡebitbit je'ũ'ũm. Jesus Cristo bit kũyjobit osunuy Deus a'õ kay. Imēnpuye soat em Deus xe itait jeedop ip cekay itabucayũ. Pũḡ aḡokatkat kũyjobit'ũm osunuy Deus a'õ kay. Imēnpuye adeayũ ikērēat mujurũḡrũḡ'ukayũm o'e Deus xe. Kũyjobit'ũm cĩcã ip osodop Adão buxim. Wara'at pit kũyjobit cĩcã osunuy Deus a'õ kay. Imēnpuye Deus je'e adeayũ be:

– Eyju cũḡ ma oxe – i.

Ixeyũ adeayũ kũyjobit Jesus Cristo buxim. Jwejojo'i ḡu bit osodop ip Adão Cristo eju. Jesus xipan wuykuḡ warara'acat podi ma. Ade Adão ebekitkiyũ bit o'ju ipiat'ajojoap pe ixē pũḡ em ma ikērēat o'ḡujurũḡ puye. Deus pit soat podi ma xipan wuykuḡ. Imēnpuye Cristo o'ḡudot ikērēat uk am soat pewi—ijodiacat pewi. Deus tei'ũma adeayũ daxijojom ijodiacayũ daxijojom, pũḡ em ma Cristo oe'ũ buye. Adão pũḡ ma osunuy. Soat ixē ebekitkiyũ ikērēat mujurũḡrũḡ'ukayũm o'e Deus xe, Adão ikērēat o'ḡujurũḡ puye.

– Ikērēat kuḡ eyju oxe – i'e'em Deus soat pe Adão ebekitkiyũ be Adão pũḡ em ikērēat o'ḡujurũḡ puye. Deus e'em taxijo'ibiyũ be bit:

– Ikērēat kuḡ ḡu eyju oxe – i, ade em ma'ḡu ip ikērēat o'ḡujurũḡrũḡ. – Webekitkiyũ eyju – i'e'em cebe ip, ixē xipacat wuykay buye.

Pũḡ aḡokatkat imēn ikērēat o'ḡujurũḡ—Adão. Imēnpuye soat wuye'ũ'ẽ ace. Wara'acat pit ikērēat kuḡ ḡu oe'ũ—Jesus Cristo. Imēnpuye soat podi ma Deus xipan wuykuḡ.

– Cũḡ ma eyju oxe – i'e'em wuywebe—Jesus Cristo kay itabucayũ be.

Imēneju soat em wuyetait acesop Deus xe. Soat kukukan acesop Cristo eju. Jesus e'eap Adão e'eap podi ma xipacat kuḡ.

20-21 Imēntak Deus jekawēn o'ḡuwēn Adão ebekitkiyū mukūyjo am eyju ikērēat mujurūḡrūḡ cīcā iam. Ipi watwat pit biḡ ma ikērēat o'ḡujurūḡrūḡ. Soat ipi watwat je'ū'ūm ikērēat mujurūḡrūḡ puye. Je'ū buje ip wūy ma dopdom Deus wi. Deus pit warara'acat podi ma xipan wuykuḡ. Ixe Cristo o'ḡudot ce'ū ām ikērēat uk am wuywebewi. Imēnpuye wuye'ū buje soat wuyju Deus xe wuyetait acesop, wuykukukat Jesus Cristo kay wuyetabun puje. Wuykukukat Jesus Cristo xe ma acesop soat em wuyetait

6

1 — Deus pit biḡ ma xipan wuykuḡ biḡ ma'ḡu wuyju ikērēat mujurūḡrūḡ — i ōn e'em eywebe.

Imēnpuye:

— Biḡ ma juy ikērēat aḡujurūḡrūḡ, biḡ ma Deus xipan wuykuk am — i du eyju e'em owebe?

² Imēn ḡu juy e'em! Ce'ūat jepidowatwan ḡu o'e. Imēnpuxim wuyju dak ikērēat mujurūḡ pin ḡu ace'e Cristo kay wuyetabut puye. ³ Wuymubatisan puje, ḡasū bit Jesus Cristo eju mūḡ'i ojeku iap mubapukpuḡ wuyju soat pe wuyjojoayū be. Ikērēat muḡēḡēap acepere kuy apēn ce'ūat jepidowatwanap epererem. Kuy eyetaybit iboam. ⁴ Jesus eju kuy ip wuykot iap puxim ikērēat muḡē pin ḡu ace'e, ceweju kuy aje'ū iap puxim tak. Iboap mubapukpuḡ wuyju wuymubatisan puje. Cristo oe'ū jebay bikuyap taḡ. Wuyju dak Jesus Cristo bikuyap taḡ ajeku ḡasū bit. Ja'ōbacaan Deus ixe waram o'ḡutait. Soat podi ma Deus ya'ōbaca, idip tak. Jesus puxim wuyju dak acejetait waram. Imēneju ḡasū dak wuyaḡuy'isum ajeku.

⁵ Imēntak Cristo jekpiwatpin ma oe'ū korosa be. Imēnpuxim wuyju dak wuyukpiwatpin ma ikērēat aḡujurūḡ ḡu. Deus ja'ōbacaap o'jomōḡ Cristo be waram imutait puje. Imēnpuxim wuyju dak Cristo a'ōbacaap kuḡ ḡasū. Ikērēm cuk adi ajekuku iap kuy juk acepere. Wuyaḡuy'isum wuyju jekukum ḡasū bit ixe a'ōbacaap kuḡ puye.

⁶ Kuy bima juk adi ikērēat aḡujurūḡrūḡ. Soat em ikērēat mujurūḡrūḡ'uk cuk adi ajop. Imēn jewemudadaybotbon cuk adi ajekuku. Cekariwa be imudadaybotbot'ibit enapōn pa'oreap puxim ikērēat mujurūḡrūḡap epereap pa'ore osunuy wuywebe. ḡasū bit ikērēm cuk adi ajekuku iap acepere Jesus a'ōbacaap kuḡ puye. Korosa be Jesus oe'ū ja'ōbacaap muōm ām wuywebe ikērēat mujurūḡap puxim. Imēnpuye ikērēat aḡujurūḡ ḡu ḡasū bit. ⁷ Ikērēat mujurūḡrūḡap epere but wuywebe. Ce'ūat jepidowatwanap epereperem. Imēnpuxim wuyju dak ikērēat mujurūḡrūḡap acepere kuy. Cekariwa be imudadaybotbot'ibiyū buximayū ḡu wuyju ḡasū bit. ⁸ Cristo jekpiwatpin ma oe'ū. Wuyju dak wuyukpiwatpin ma ikērēm cuk adi ajekukuiap acepere. Imēneju wuyetabut soat em wuyetait acesop Cristo xe iap kay. ⁹ Deus Cristo waram o'ḡutait ce'ūap tomukadi. Waram pit je'ū ḡu. Abu-be ixe imuy'ū but? Ka'ūma be ma! Kuy wuyetaybit iboam. ¹⁰ Pūḡ em ma ixe oe'ū. Oe'ū ikērēat uk am soat pewi wuywebewi. Waram pit je'ū ḡu. ḡasū bit itabēḡ omuy soat em Deus bikuyap taḡ jeku am.

¹¹ — Ikērēm cuk adi ajekukuiap kuy acepere — i juy epe'e'e eyewewebe. — Ikērēat aḡujurūḡ ḡu ḡasū bit — i juy epe'e'e. — Ce'ūat ḡebum ḡu o'e ikērēat muḡēap kay — i. — Wuyju dak cuy ḡebum ḡu ace ikērēat muḡēap kay — i juy epe'e'e eyewewebe. — Deus bikuyap taḡ acā ajeku ḡasū bit — i juy epe'e'e eyewewebe. — Mūḡ'i wuykukukat Jesus Cristo eju ajeku ḡasū bit — i juy epe'e'e eyewewebe.

¹² Imēneju ḡebum ḡu juy epesop ikērēat mujurūḡrūḡap kay. Ikērēat epeḡuḡē ḡu eyjebit taḡ. Ikērēat epeḡuḡē ḡu eybinūnpe. Eybikuyap taḡ ḡu juy epeku—Deus bikuyap taḡ acā.

¹³ Ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū cucum ipiat'ajojoap kay. Yaḡuy'isum jekuku'ukayū bit kabi kay cucum. Kuy bima ikērēat mujurūḡrūḡ'uk cuk adi epesop. ḡasū bit eyaḡuy'isum eyju jekukum. Imēnpuye:

— Ēn ocejukan — i'ümġu juy epe'e Satanás pe. — Ikêrêat oceġujurũġ a'õbi — i'ümġu juy epe'e Satanás pe ma. Deus pe bit:

— Ēn acã ocejukan soat em — i juy epe'e. — A'õbacaap cuy eġuõm ocewebe cũġ ma oceku am — i juy epe'e cebe.

¹⁴ Gasũ bit cũġ ma wuyju Deus xe kuyat ekawên taġ wuyju jekukum puye ġu—Deus xipan wuykuġ puye acã. Imēnpuye ikêrêat aġujurũġ ġu.

— Ēn ma ocejukan — i'ümġu ace'e Satanás pe.

¹⁵ Gasũ bit cũġ ma wuyju Deus xe kawên kuyat taġ wuyju jekukum puye ġu—wuyawēwēap ekawên taġ wuyju jekukum puye ġu dak. Deus xipan wuykuġ puye acã wuyju cũġ ma Deus xe. Imēnpuye:

— Aġuġē juy waram ikêrêat! — i du eyju e'em? Imēn ġu juy e'em! ¹⁶ “Ocekariwam cuy ece” i ey'e buje aġokatkat pe, eyekariwam je'e. Kũyjobin epesop ya'õ kay. Eyekariwa epeyepere ġu ikukpin cĩcã eyxe buye. Imēnpuxim ikêrêat mujurũġrũġ'ukayũ ikêrêat muġēap epereperem ġu, ikêrêat kay jĩjã ip puye. Imēnpuye soat em Deus wi wũy jeedop ip je'ũ buje. Deus a'õ kay kũyjobicayũ bit cũġat ekawên epereperem ġu Deus a'õ kay jĩjã ip puye. Imēnpuye cũġ ma ip Deus xe. Deus xe itait jeedop ip je'ũ buje. Kuy eyetaybit cĩcã iboam. ¹⁷ Kuy bima juk adi Satanás a'õ kay kũyjobit epesop. Kawên idipat co buje bit, eyetabun epesop iboap ekawên kay. Iboap ekawên icēmãn. Eycokcoġ epesop iboap ekawên kay am. Eybikuy jĩjã iboap ekawên taġ jeku am. Imēneju:

— Bay, ěn xipat cĩcã — i oceju e'em Deus pe.

¹⁸ Deus kuy ja'õbacaap o'ġuõm eywebe waram Satanás a'õ kay kũyjobicap puxim. Gasũ bit Deus a'õ kayayũm epesop. Eybikuy epesop ikêrêat muġē ãm ġu—xipacat muġē ãm acã. ¹⁹ Kawên ibapukan õn kawênwên eywebe, apēn ikêrêat acepere wuyaguy'isum wuyeku am iap iba'arēm eyxe buye. Kuy bima juk adi ikêrêat kay ġebum epesop. Ikêrêat mujurũġrũġ cuk adi epekuku. Xipat'ũmayũ kukukat a'õ kay kũyjobin epesop. Gasũ bit cũġ ma juy epeku. Xipacat kay juy ġebum epesop. Deus a'õ kay juy kũyjobin epesop.

²⁰ Ikêrêat mujurũġrũġ'uk pima, Deus bikuyap taġ ġu epeku. ²¹ Xipacat tu epejat ikêrêat mujurũġrũġapteim? Ka'ũma! Eyetaybit ikêrêat mujurũġrũġ'ukayũ soat em Deus wi wũy ma jeedop ip iam. Gasũ bit eysũsũn epe'e ikêrêat mujurũġrũġ'uk puye. ²² Deus a'õ kay kũyjobicayũm epesop ġasũ bit. Deus kuy ja'õbacaap o'ġuõm eywebe waram ikêrêat muġēap puxim. Soat em eyju ixe mucokcokcoġ ġasũ bit. Eye'ũ buje soat em Deus xe eyetait epesop. ²³ Kapikpik'ukat jekapikaptei bubum. Imēnpuxim ikêrêat mujurũġrũġ'ukat Deus wi wũy ma jeenuy je'ũ buje. Ixe wi wũy ma jeenuy ikêrêat o'ġujurũġrũġiap teim.

— Soat em oxe eyetait epesop — i'e'em Deus wuywebe bit, wuykukukat Jesus Cristo eju mũġ'i wuyju jekukum puye.

Soat em ixe xe wuydopap tei'ũmat co'i. Kapikpiġ ġu wuyju iboap pu am. Tei'ũma Deus iũmũm wuywebe.

7

¹ Okitpitpiyũ, eyetaybin put apēn õn em iam eyetaybit wuyawēwēap ekawên puye. Wuyetabēġ pima acã wuyawēwēap ekawên taġ wuyju jekukum. Wuye'ũ buje bit iba'ore e'em. ² Imēnpuxim “Ayacat itoptep pima, jektop xe ma juy jeenuy itop itait pima” i'e'em iboap ekawên. “Ektop eperem ġu juy wara'at pu am” i'e'em iboap ekawên. Itop e'ũ buje bit, ite ayacat itoptep'ũmat co'i e'em. Wuyawēwēap ekawên mupubutbun ġu wara'at pu buje itop'ũm kuy oe'ũ buye. ³ Wara'at pu buje jektom koapat itop itait pima bit, ikêrêat muġēġēm koapat pe jektop pe. Itop'ũm e'ũ buje bit, ayacat ikêrêat muġēġēm ġu wara'at pu buje. Wuyawēwēap ekawên kuka o'ġupubun ġu wara'at pu buje. ⁴ Okitpitpiyũ, ixe ayacat puxim eyju. Wuyawēwēap ekawên koapat'ũm itop'ũm puxim—kawên kuyat. Jektop'ũm e'ũ buje jektop eju ġu e'em ayacat. Imēnpuxim wuyju dak kawên kuyat taġ ġu wuyju jekukum ġasũ bit, Jesus Cristo ekawên taġ acã. Ixe ekawên taġ wuyju jekukum

wuyju Cristo jebit'in puye. Ixe ebekitkiyũm acesop ġasũ. Deus waram ixē o'ġutait. ⁵ Kuy bima wuyekpiwatpin ma juk adi ajekuku. Imēnpit wuyawēwēap ekawēn co buje, wuybikuy juk adi ajop—ikērēat mujurũġ ãm acã. Wuybu'u juk adi ajop kũyjobit am iboap ekawēn kay. Ikērēm wuyekuap epere'ũm pima, wũy ma kuka juk ajop Deus wi. ⁶ Kuy bima wuyawēwēap ekawēn taġ cuk adi jeku ojuy ajop correntebum taomũnmũnat puxim. Ġasũ bit Jesus oe'ũ wuywebeam. Imēnpuye ġasũ bit Deus bikuyap taġ wuyeku but. Ixe bikuyap taġ wuyju jekukum ġasũ, “Obikuyap taġ cuy epeku” iap ibararak opop kawēn kuyatup pe buye ġu—ixē biōġbuk wuymuisusun puye acã.

⁷ — Kawēn kuyat pit ikērē — i du ace'e? — Wuyawēwēap ekawēn pit ikērē — i du ace'e? Imēn ġu juy ace—pũġ em tak ka'ũma. Wuyawēwēap ekawēn cuk adi omutaybitbin apēn ikērē Deus xe iam. Wuyawēwēap ekawēn wuymutaybitbin eyetabikukum ġu juy epesop warara'acat pubut kay iam. Iboap ekawēn co'ũm pima, kuka juk wuyetaybit ġu ikērē Deus xe wuyetabikukuap iam. ⁸ Iboap ekawēn co buje bit, wuyetaybit cuk ace ikērē Deus xe wuyetabikukuap iam. Imēnpit biġ ma juk adi wuyetabikukum ace warara'acat pubut kay iboap ekawēn cocom ma'ġu wuyju. Iboap ekawēn wuyetaybit'ũm pima, wuyetaybit ġu kuka ace apēn ikērē Deus xe iam. ⁹ Kuy bima òn tak wetaybit ġu juk adi oġuy wuyawēwēap ekawēn. Tũybe xipat cĩcã òn Deus xe iãn cuk adi oce. Iboap ekawēn wetaybin puje bit, ikērēat kuġ òn Deus xe iam tak wetaybit oce. ¹⁰ Deus ibikuy osunuy soat ipi watwat pe top am ip soat em jexe itait. Imēnpuye jekawēn o'ġuwēn wuyawē ãm. Imēnpit ikērēat kuġ òn iam wetaybin puje:

— Iba'ore owebe Deus xe onuy ãm ikērēat kuġ puye — i juk oce owebe ma. — Wũy ma oġuy Deus wi soat em, ikērēat kuġ puye — i juk oce owebe ma.

¹¹ Tũybe xipat òn Deus xe iãn cuk adi oce kuy bima. Imēnpit ikērēat mujurũġrũġ'uk cuk adi oġuy. Imēn cuk adi ocevemuġuykuku, ikērēat mujurũġ ojuy buye. Wuyawēwēap ekawēn wetaybin puje bit, “Ikērēat kuġ òn Deus xe” i juk oce owebe ma.

— Wũy ma oġuy cewi — i juk oce owebe ma.

¹² Inaka iboap ekawēn xipat—wuyawēwēap ekawēn. Ikērēat kuġ ġu. Soat ekawēn taġ xipat. Cũġ cĩcã iboap ekawēn. Cekawēntip cĩcã dak. ¹³ Wuyawēwēap ekawēn wetaybicap tomuju ġu Deus wi wũy ma oġuy. Soat em òn ikērēat kuġ iap tomuju acã cewi wũy ma oġuy. Iboap ekawēn xipat cĩcã. Imēnpit iboap ekawēn wuymutaybitbin soat ipi daġacat ikērēat mujurũġrũġ iam. Iboap ekawēn wetaybit'ũm pima, tũybe xipat òn Deus xe iãn cuk adi oce. Iboap ekawēn wetaybin puje bit, “Ikērēat kuġ òn Deus xe,” i juk oce owebe ma.

¹⁴ Wuyetaybit Deus jebiōġbuk a'òbi wuyawēwēap ekawēn o'ġuwēn wuywebe iam. Òn pit ijodiat ma. Obuyxi ġu òn pit. Ikērēat mujurũġrũġ'ukat òn pit. ¹⁵ Xipacat mujurũġ pin ma'ġu oxe. Òn pit xipacat mujurũġrũġ ġu. Ikērēat mujurũġ pin ġu ma'ġu oxe. Òn pit ikērēat mujurũġrũġ. Wetaybit ġu apēnpuye imēn òn jekukum iam. ¹⁶ E bu'uap taġ òn jekukum obu'u ma'ġu jekum. Imēnpuye wetaybit wuyawēwēap ekawēn cũġ ma iam. Cũġ ġu ma'ġu òn pit iam tak wetaybit. ¹⁷ Imēneju okpiwatpi ġu òn ikērēat mujurũġrũġ. Imēnpit ikērēat opop obinũnpe. Imēnpuye obinũn pewi ma òn ikērēat mujurũġrũġ. ¹⁸ Wetaybit ka'ũmġu xipacat opop owebe iam. Obikuy jĩjã xipacat mujurũġ ãm. Inaka xipacat mujurũġ pa'ore owebe. ¹⁹ Imēn obikuy jĩjã xipacat mujurũġ ãm. Inaka imujurũġrũġ ġu òn. Obu'u jĩjã ikērēat mujurũġ ãm. Inaka soat em ma imujurũġrũġ òn. ²⁰ E bu'uap taġ acã òn jekukum. Okpiwatpi ġu òn ikērēat mujurũġrũġ. Ikērēat mujurũġrũġ òn ikērēat opop obinũnpe buye.

²¹ Xipacat mujurũġ ojuy bima, imujurũġ pa'ore owebe xipat'ũmat opop obinũn pe buye. Imēġap ibapuk cĩcã oxe. ²² Deus ekawēn kay jĩjã òn—soat ekawēn kay jĩjã—wuyawēwēap ekawēn kay jĩjã. ²³ Obikuy jĩjã ma xipacat mujurũġ ãm. Imēnpit:

— Ikērēat oġujurũġ ojebin — i òn e'em owebe ma, ikērēat opop obinũnpe buye.

Taomũnmũnat puxim òn. Taomũnmũnat pe iba'ore ijēm ãm daomũnmũnap'a bewi taomũnmũn puye. Imēnpuxim xipacat mujurũġrũġ pa'ore owebe obaca'ũm puye.

²⁴ Imēnpuye oğuycũğ cĩcã. Abu kuka omubacan owebe ikērēat mujurũğap puxim—soat em ipiat'ajojoap pe onuyap puxim? ²⁵ Wuykukukat Jesus Cristo soat podi ma ya'õbacaat. Ixe ma juy omubacan. Imēnpuye:

— Ēn xipat cĩcã — i õn e'em Deus pe.

Kũyjobit cĩcã õn e ojuy Deus a'õ kay. Ēn acã bima bit, kuka juk ikērēat acã oğujurũğ—Jesus Cristo a'õbacaap kuğ'ũm pima.

8

¹ Imēneju Deus Jesus Cristo eju mũğ'i jekuku'ukayũ ġuju ġu ipiat'ajojoap kay. ² Deus cuk ja'õbacaap o'ğũm wuywebe waram ikērēat muğēap puxim. Imēn Ibiõğbuk xipacat wuymuisusun, wuyju Jesus Cristo eju mũğ'i jekukum pima. Imēneju aceju ġu ipiat'ajojoap kay. ³ Iba'ore wuyeku am wuyawēwēap ekawēn tağ, wuya'õbaca'ũm puye. Imēnpuye ka'ũma ma cũğ ma Deus xe iboap ekawēn tağ jekuap tomuju. Deus pit jekpot o'ğudot ijodi. Ijodian o'e. Ikērēat mujurũğrũğ'ukat co'ian o'e, ikērēat kuğ ġu ma'ğũ. Imēn ixe wuywebewi ikērēat ukaptei o'teida je'ũ buje. O'teida ja'õbacaap ũm âm wuywebe ikērēat muğēap puxim. ⁴ Imēn o'teida wuywebe wuyawēwēap ekawēn tağ wuyeku am. Gasũ wuya'õbacaap kuğ ġu wuyju jekukum—Deus a'õbacaap kuğ acã. Ibiõğbuk xipacat a'õ dağ tak wuyju jekukum. Imēnpuye wuyeku but wuyawēwēap ekawēn tağ. ⁵ Jebikuyap tağ jekuku'ukayũ ma soat em ġebum jemukaypinput kay acã. Deus biõğbuk bikuyap tağ jekuku'ukayũ bit Ibiõğbuk yağuydadam ip. ⁶ Imēn soat em jemukaypinput kay ġebumayũ soat em ipiat supi'ajojo. Wũy jeedop ip Deus wi je'ũ buje. Ibiõğbuk yağuydada'ukayũ bit yağuy'isum jeku ijodi. Yağuybabi ip jeku ijodi—yağuykorereren ġu. Soat em Deus xe jeedop ip je'ũ buje. ⁷ Jemukaypinput kay ġebumayũ bit itakoma e'em Deus kay. Kũyjobit ġu ip Deus ekawēn kay—wuyawēwēap ekawēn kay. Iba'ore ma dak ixeyũ be kũyjobit am iboap ekawēn kay. ⁸ Iba'ore jebikuyap tağ jekuku'ukayũ be Deus mucokcok am.

⁹ Eyju bit eybikuyap tağ ġu jekukum. Deus biõğbuk bikuyap tağ eyju bit jekukum ġasũ ixe biõğbuk eywebe bima. Cristo biõğbuk kuğ'ũmayũ cebekitkiyũ ġu. ¹⁰ Cristo biõğbuk kuğ pima, Cristo omuy eywebe iap puxim. Inaka eyjebit je'ũ'ũm cuk adi ikērēat epeğujurũğrũğ puye. Deus biõğbuk pit waram jeymutait soat em Deus xe eyetait eydop am eyjebit e'ũ ma'ğũ. Ixe waram jeymutait “Eyju cũğ ma oxe,” i juk o'e Deus eywebe buye. ¹¹ Deus ma waram Jesus Cristo o'ğutait. Eyju dak Deus biõğbuk kuğ pima, Cristo mutaicap puxim waram jeymutait eye'ũap tomukadi. Eyjebit ġuyu ce'ũ'ũayũ dopdopap pewi. Iisuat je'ğũm eyjebin. Deus jebiõğbuk a'õbacaan iboap je'ğũm eywebe—xipacat a'õbacaan.

¹² Okitpitpiyũ, imēn Deus xipan wuykuğ. Imēnpuye wuybikuyap tağ ġu juy ajeku. Wuyemukaypinput kay ġu juy ġebum ajop. ¹³ Wuybikuyap tağ jekukum pima, wuyemukaypinput kay ġebum pima dak, wũy ma acesop Deus wi. Ipiat'ajojoap kay aceju. Deus biõğbuk a'õbacaan ikērēat mujurũğrũğ'ũm pima bit soat em cexe acesop wuyetait. ¹⁴ Soat Deus biõğbuk a'õ kay kũyjobicayũ Deus ebekitkiyũ. ¹⁵ Deus jebiõğbuk o'ğũm wuywebe. Ixe biõğbuk wuymudadaybotbon ġu, wuymuparararan ġu dak. Ixe wuymuy Deus ipotpoyũm. Imēnpuye:

— Bay — i wuycokcoğ wuyju e'em Deus pe, ixe biõğbuk a'õbi. ¹⁶ — Bay — i wuyju e'em cebe, wuyetaybit puye Deus ebekitkiyũ wuyju iam. Ixe biõğbuk tak:

— Eyju Deus ebekitkiyũ — i'e'em wuywebe.

¹⁷ Imēn Deus ebekitkiyũ wuyju. Imēnpuye wuyju dak jebekitkiyũ be o'ğuxipaniat'in ajat. Jekpot pe o'ğuxipaniat'in wuyju dak ajat Cristo eju. Deus kay'ũmayũ bit ipiat supi'ajojoat wuywebe Cristo a'õ kay wuyju buye. Guyjom pit Cristo dipap kuğ acesop. Cristo soat

kukan pima bit wuyju dak soat kukukayũm acesop ixexu, ipiatpi'ajojom ma'gu wuyju ijodi.

¹⁸ Ipiat'ajojom ma'gu wuyju ijodi bima. Guyjom pit xipacat cĩcã acesop. Ka'ũma ma ibo jo'iat xipacat. Imẽnpuyexu wuyaguykorereren gu juy ajop ipiat'ajoap puxim. ¹⁹ “Teyũku webekitkiyũ” i Deus eap wiwim cĩcã soat cemumuẽyũ. “Okpot co'i ip gasũ bit” i'eap wiwim cĩcã ip. ²⁰⁻²¹ Soat Deus emumuẽgẽ je'ũ'ũm. Imẽn ixexu emumuẽyũ te'eam ma o'e. Jekpiwatpi gu ip te'eam o'e kuy bima. Te'e ma o'e ip Adão ikẽrẽat o'guyjurũg puyexu.

– Te'eam jeedop ip gasũ wemumuẽyũ – i mo o'e Deus.

Inaka Deus soat guisun iap wiwim cĩcã ip. Ixexu ebekitkiyũ Jesus Cristo jo'i bima, Deus soat jemumuẽyũ guisun. Imuisun puje, je'ũ gu ip. ²² Gasũ mabuk soat ma ipi dagayũ ipiat'ajojom omuisun'ũm puyexu. Ipiat'ajojom ip ayacat je'it piap o'supi'ajo'iat co'i. ²³ Wuyrem. Wuyhipuruẽg. Wuyewãtaxipim. Xipacat'ũmat jebapukpuẽg wuywebe. Imẽneju je'ũh'ũm wuyju dak. Imẽnpit Deus jebiõgẽbuk o'guõm wuywebe wuymutaybit am Jesus Cristo jo'iaiyũm epesop iam. “Teyũku okpot co'iaiyũ” i Deus eap wiwim cĩcã wuyju. Wuyjebit guisuniap wiwim cĩcã dak wuyju. ²⁴ Wuymunisunap wiwim mabuk wuyju. Wuydaxijo buje, wuyetaybit ajop Deus guuyjom wuymunisun iam. Wuyemumuwiwi bu buje kuka juk iboap ajowiwi gu. Abu kuy o'jatiat wiwim? Ka'ũma ma! ²⁵ Imẽnpit ijo'ibit'ũmat wiwim wuyju. Imẽnpuyexu wuykupicegẽm gu wuymunisunap wiwim.

²⁶ Imẽnpuxim Deus biõgẽbuk kawẽnwẽn Deus eju wuywebeam. Wuybikuyap muwẽnuwẽn cebe.

– Apẽn xexu acejekawẽn Deus eju? – i wuyju e'em. – Apẽn xexu acejoojuy cexewi? – i dak wuyju e'em.

Ceweju jekawẽnãm wuyetaybit'ũm pima, je'ũhu'ũm acã wuyju. Deus biõgẽbuk pit wuybuywatwan wuywebe jekawẽnãm ceweju. Ixexu wuyawõmucanucan wuyawõbaca'ũm puyexu. ²⁷ Deus bikuyap tag ixexu biõgẽbuk kawẽnwẽn Deus eju cebekitkiyũ beam. Deus itaybit wuyaguyda am. Itaybit ajo-kuẽg gu wuyju iam. Itaybit tak ajoũm ojuy jebiõgẽbuk wuywebe iam. ²⁸ Deus xexu wuykupin cĩcã. Jebikuyap tag cuk wuynaẽ jebekitkiyũm. Imẽnpuyexu soat wuywebe je'bapukiap xipacat je'e wuywebe ixexu a'õbi. ²⁹ Deus itaybit osunuy abuyũ webekitkiyũm je'e iam ipi mujurũg awap.

– Okpot ixeyũ wagõm je'e – io'e kuyje. – Ade okpot kitpitpiyũm je'e – io'e.

Ixeyũ ma o'tomuwa jekpot co'iaiyũm. ³⁰ Imẽn tomuwa'ibiyũ o'taẽ jebekitkiyũm.

– Eyju cũg ma oxexu – i'e'em taẽ'ibiyũ be. – Okpot co'iaiyũm epesop – io'e imucũg'ibiyũ be.

Deus dipap kuẽg acesop. Imẽneju soat wuywebe jebapukiap xipacat je'e wuywebe Deus a'õbi, Deus ikukpin wuyxexu buyexu.

³¹ Soat xipacat je'e wuywebe iap kay gẽbum pima apẽn xexu ace'e? Deus wuywebe ja'õbacaapũm puje, te'e ma je'e wuykaykay kũyjobit'ũmayũ. ³² Deus jekpot o'taxijo gu yaokaap puxim. O'gudot ma ijodi ce'ũãm soat peam wuywebeam. Ixexu dak tacup xexu je'e gasũ soatũmãm wuywebe—xipacatũmãm? Tacup gu je'e! ³³ Deus ma e'em wuywebe:

– Ikẽrẽat kuẽg gu eyju oxexu – i.

Imẽnpuyexu abu kuka o'e wuywebe: – Ikẽrẽat kuẽg eyju Deus xexu – i—Deus emunaẽyũ be? Ka'ũma ma! ³⁴ Jesus Cristo kuy oe'ũ ikẽrẽat mujurũgrũgap teida am. Imẽnpuyexu ka'ũma be ma “Ikẽrẽat cuk adi epeguyjurũgrũgiaptei juy epeteida,” i'e but wuywebe. Ixexu dak waram guto o'jetait. Deus xexu gasũ omuy. Deus a'õbacaap co'ixexu ya'õbaca. Ixexu dak kawẽnwẽn Deus eju wuywebeam. ³⁵ Ijodiat pe Cristo mubu'un pa'ore ikukpin wuykupin am. Itabut'ũmayũ aco'i ikẽrẽm wuykupin. Ipiat aco'i ip supi'ajoat wuywebe. Wuymunapõn aco'i ip wuyka bewi. Wuyrem aco'i aceku. Wuydadaybot aco'i aceku. Wuyyaoka pinap cocom aco'i aceku. Wuyyaoka ip aco'i pajam. Ka'ũma be bit Cristo mubu'un put ikukpin wuykupin am.

³⁶ Imẽn e'em Deus ekawẽn tup:

Ocaoka pinap cocom oceju soat kabia, ebekitkit oceju buye, i. Ovelha kukap puxim ip ocekuḡ—yaokam pimaap puxim, i.
Ibo dup ekawēn puxim xipāt'ūmat jebapukpuḡ wuywebe. ³⁷ Inaka wuya'ōbacaap mu'ūm pa'ore ip. Soat em wuycokcoḡ acesop ipiat'ajojom ma'ḡu wuyju, Cristo xe wuykukpin puye; ixe wuya'ōmucanucan puye dak. ³⁸ Imēn wuyetaybit cīcā ka'ūma be ma Deus mubu'un put ikukpin wuykuk am. Wuye'ū buje, ixe xe wuykukpin acesop, wuyetait pima dak. Deus ekawēn tojotjot'ukayū be ixe mubu'un pa'ore xipan wuykuk am—kūyjobit'ūmayū be. Iecuḡcuḡapap pe dak ixe mubu'un pa'ore xipan wuykuk am—ijodiacayū—kūyjobit'ūmayū. Kabi watwat pe dak ixe mubu'un pa'ore xipan wuykuk am—kūyjobit'ūmayū. Ka'ūma ma ixe mubu'un ḡasū. Guyjom tak ibu'u ḡu je'e xipan wuykuk am. ³⁹ Ixe ibu'u ḡu xipan wuykuk am wuyju um pima, badi bima dak. Deus xe wuykukpin cīcā, wuykukukat Jesus Cristo kay wuyetabut puye. Imēnpuye ka'ūma be ma, Deus emumuḡē be ma ixe mubu'un put xipan wuykuk am.

9

1-2 — Oḡuycūḡ cīcā obadipyū kay—Judeuyū kay — i ōn e'em.
Imu'ūm pa'ore ma oḡuycūḡap. Icēmān ōn e'em eywebe. Cristo kay wetabut. Imēnpuye napapa'uk ḡu ōn. Ibiōḡbuk xipacat omuy owebe waḡuymucūḡucūḡ. Imēnpuye napa ḡu ōn e'em:
— Oḡuycūḡ cīcā obadipyū kay—Judeuyū kay — i.
³ Obikuy jījā Deus pe okitpitpiyū mutabun am Jesus kay. Obadipyū ip. Pūḡ ma ocedobu bit.
— Bay, wūy ma oḡuy Cristo wi soat em ipiat'ajojom ewebe obadipyū daxijoap teim — i ōn e ojuy aco'i Deus pe.
⁴ Obadipyū Israel naxeḡebitbit. Kuyje:
— Eyju webekitkiyū — io'e Deus cebe ip.
Deus ixeyū o'jomuy jebekitkiyūm. Deus jedipap o'ḡūm cebe ip jewejo'i i'e am.
— Xipan ōn jeykuk — i juk adi o'e'e Deus cebe ip. — Ade jījā je'e ip enaxeḡebitbiyū — i juk adi o'e'e cebe ip. — Ipi oḡūm eyipim — i juk adi o'e'e. Jekawēn o'ḡuwēn Moisés pe ixeyū awē ām. Icēmān ip Deus mubuyxixin.
— Eynaxeḡebit ma otaē ipi daḡayū daxijojo'ukan — i juk adi o'e'e Deus cebe ip.
⁵ Israel ipotpot naxeḡebitbiyū ip—doze beayū naxeḡebitbiyū. Ijodi ikap puje Cristo dak ixeyū badim o'e. Ixe Cristo soat podi ma ya'ōbacaat.
— Soat podi ma ēn a'ōbuyxi — i juy acece cebe.
Soat em ma juy imēn acece.
⁶ Deus ja'ō daḡ ḡu e'em, xepxep ā Judeuyū itabut ḡasū Deus kay buye — i'ūmḡu juy ace. Soat ḡu Israel naxeḡebitbit Deus emunaēyū—pūḡpūḡ ā. ⁷ Soat ḡu Abraão naxeḡebitbit tak taxeḡebitbicat Deus xe—pūḡpūḡ ā.
— Pūḡat taxeḡebitbit acā enaxeḡebitbicat oxe—Isaque naxeḡebitbit acā — i juk o'e Deus Abraão be.
⁸ Imēneju wuyetaybit soat ḡu Abraão naxeḡebitbit Deus o'taē jebekitkiyūm iam. Deus a'ō daḡ o'kapiat taxeḡebitbit acā Deus ebekitkiyū. Wara'at taxeḡebitbit pit ka'ūma.
⁹ — Wara'at koato dak oajēm ekay ija ekaxi ma — i mo a'ḡu o'e Deus. — Ija ekaxi ma Sara i't'et je'e — i juk o'e Deus Abraão be.
Imēn Deus o'jekawēn Abraão be.
¹⁰ Wara'at ekawēn tak oḡuwēn eymutaybit am soat ḡu Deus o'taē—pūḡpūḡ ā iam. Deus o'jekawēn Rebeca eju xepxepayū yuk pe bima—wuydobu Isaque ipotpoyū yuk pe bima.
¹¹⁻¹² — Iwaḡo kūyjobit jeenuy jekitpit a'ō kay — io'e Deus Rebeca be xepxepayū yuk pe bima.
Xipāt'ūmat o'ḡuḡē ḡu buk ip—xipacat tak ka'ūma. Deus pūḡ ma jebekin o'taē. Wara'at pit ka'ūma. Apēn kuy bima jewaḡuyḡuy osunuy iap taḡ o'taē. Apēn ixeyū juk adi oekuku iap

tomuju ġu o'taë. Jebikuyap tağ acã o'taë. ¹³ Imën e'em Deus ekawën tup: Jacó ikukpin o'e oxe, Esaú bit ikukpin ġu oxe o'e, i.

Imën o'tupmubararak ip Rebeca iyũ muwënuwën.

¹⁴ Pũğ ma o'taë, wara'at pit ka'ũma. Imënpuye:

– Deus cũğ ġu – i du ace'e?

Imën ġu juy ace! ¹⁵ Imënpuye:

– Wetabotaidabotbot pin pima, wetabotaidabotbon oce – io'e Deus Moisés pe. – Obu'u bima bit, wetabotaidabotbon ġu oce – io'e cebe. Imënpuye:

– Wemukaypinpucayũ kay acã wetabotaidabotbon oce – io'e Deus Moisés pe.

¹⁶ Imën Deus itabotaidabotbot wuykay “Etabotaidabotbon cuy eğuy oce kay,” i wuyju e'eap tomuju ġu, wuyju xipacat mujurũğrũğap tomuju ġu dak. Ixe itabotaidabotbon wuykay, itabotaidabotbot pin puye acã. ¹⁷ Imën e'em Deus ekawën tup—Faraó be kuyje o'jekawën iaptup—Egito eipi kukukat pe o'jekawën iaptup:

“Õn ma juk emuy adeayũ kukan,” io'e Deus, i. “Ade em wa'õbacaap oğubapukpuk etabutpe,” io'e Deus, i. “Imënpuye soat kaka watwat itaybit je'e obuten. Itaybit ip je'e Deus soat podi ma ya'õbacaat iam” i'e'em Deus, i.

Imën e'em Deus ekawën tup. ¹⁸ Imëneju Deus itabotaidabotbot jemukaypinpucayũ kay. Kũyjobit'ũmayũ mukũyjobit'ũm'ũm tak biğ ma.

¹⁹ – Deus ma “Ãğ jeenuy itabut'ũmãn” i'e'em Judeuyũ be bima, cũğ ġu Deus pe i'e am cebe ip “Ipiat osupì'ajoat eywebe eyetabut'ũm puye,” i kuka ece te'e ma owebe. – Deus ibu'u bima, itabut pa'ore ip – i te'e ma kuka ece owebe.

²⁰ – Tapu, imën ġu juy ece – i õn pit e'em.

Ecede ġu juy Deus pe:

– Apënpuye dak ën imën omuğë? – i'ũmğü e'em itĩğ'a bit jamuğëat pe.

²¹ Wuynõm muğëğë'ukat jebikuyap tağ yamuğëğëm. Pũğtõm pewi ma xepxep'a yamuğëğëm. Pũğ'a yadeiboğat'a yamuğëğëm. Wara'at'a bit yadei'icat'a yamuğëğëm. Jebikuyap tağ ma yamuğëğëm.

²²⁻²⁴ Wuynõm muğëğë'ukat puxim Deus Judeuyũ kuğ. Jebikuyap tağ ma ip ikuğ. Jetakomaap mubapuk ojuy osunuy kũyjobit'ũmayũ be. Ja'õbacaap mubapuk ojuy dak osunuy. Guyjom pit ipiat supì'ajoat cebe ip, kũymobit'ũm puye. Inaka toğa osunuy jetakomaap kuğ—ade koato. Ipiat o'supì'ajoat ġu cebe ip. Warara'acayũ nomuwãwãm jebekitkiyũm pima, ipiat o'supì'ajoat ġu Judeuyũ be—kũyjobit'ũmayũ be. Imën Deus cuk wuynaë jebekitkiyũm. Pũğpũğ wuy'in Judeuyũ. Warara'acayũ Judeu'ũmayũ. Deus pit soat wuynaë jebekitkiyũm.

– Gasũ bit okpot kay itabucayũ acã webekitkiyũm je'e – i juk adi o'e'e Deus jewebe ma.

Imënpuye ixe juk wuynaë wuyetabut am Jesus kay.

– Wetabotaidabotbot eykay – i juk adi o'e'e jekpot kay itabucayũ be. – Ojo'i je'e ip jedipap kuğ okpot kay itabucayũ – i juk adi o'e'e Deus jewebe ma.

Imëğap soat podi ma odip iam jekayayũ mutaybitbin. ²⁵ Imën Deus e'em Oséias emudupmubararaktup pe:

“Webekitkin'ũm topibiyũ webekitkiyũm je'e,” io'e Deus, i. “Ikukpin ġu ip osodop oxe iayũ ikukpin je'e oxe,” io'e, i.

²⁶ “Eyju dak webekitkit ġu,” i mo a'ğü o'e Deus cebe ip pũğ ka be ma, i. Guyjom pit: “Webekitkit eyju—soat em itaicat ebekitkit,” i je'e Deus ibo ka be ma, i.

Imën Deus e'em Oséias emudupmubararaktup pe, apën Judeu'ũmayũ dak Deus ebekitkin je'e iap tup pe.

²⁷ Isaías tak Israel naxeğebitbit muğëaptup o'tupmubararak:

Israel naxegebitbit ade jĵã—ka'oririt puxim, i. Xepxep ã bit Deus idaxijo, i. ²⁸ Deus ipiat supi'ajoat soat kũyjobit'ũmayũ be, i. Apẽn kuy o'e'e iap tağ ipiat supi'ajoat cebe ip, i. Gaxĳn ma ipiat supi'ajoat cebe ip, i. Pũğ em ma ipiat supi'ajoat cebe ip, i.

Imẽn Isaías e'em jemudupmubararaktup pe. ²⁹ Wara'atup pe imẽn ibararak—Isaías emudupmubararaktup pe—kuy bima o'tupmubararakiatup pe:

Wuykukukat soat podi ma ya'õbacaat, i. Ixe pũğ wuy'inat taxijo'ũm pima, soat kuka juk oap—apẽn Sodoma ka watwat'ũm'ũm oap iap puxim—apẽn Gomorra ka watwat'ũm'ũm oap iap puxim, i.

Imẽn ibararak opop Isaías emudupmubararaktup pe—apẽn Deus pũğpũğ ã Judeuyũ idaxijo iap tup pe.

³⁰ — Apẽnpuye ade Judeu'ũmayũ itabut Jesus kay xepxep ã Judeuyũ itabut pima? — i du eyju e'em owebe?

Apẽn cũğ ma ajeku Deus xe iap o'jokudada ġu Judeu'ũmayũ. Inaka:

— Eyju cũğ ma oxe — io'e Deus cebe ip, Jesus Cristo kay itabut ip puye.

³¹ Tũybe cũğ ma acesop Deus xe wuyawẽwẽap ekawẽn tağ wuyekuap tomuju iãn o'e ip Judeuyũ bit—Deus emunaẽyũ.

— Cũğ ma eyju oxe — i'ũmġu o'e Deus pit cebe ip, iboap ekawẽn tağ ceku ba'ore cebe ip puye.

³²⁻³³ Itabut ġu ip osodop cũğ ma wuyju Deus xe wuyetabucap tomuju iap kay. Imẽnpuye:

— Cũğ ma eyju oxe — i'ũmġu o'e Deus cebe ip. Tũybe cũğ ma acesop Deus xe wuyawẽwẽap ekawẽn tağ wuyekuap tomuju iãn o'e ip. Ibu'u ip o'e jetabut am Jesus Cristo kay. Imẽn e'em Deus ekawẽn tup:

Pũğ'a oyamuy Sião ka be wita'a, i. Iġo'a be Sião ka watwat jewaikaka, i. Je'at'at ip ya be, i. Cekay itabucayũ bit soat em icokcok jeedop ip jetabucap kuğ, i.

Iboap tup ekawẽn pe Cristo wita'a buxim e'em—Judeuyũ jewaikaka'ibiyũ buxim.

10

¹ Okitpitpiyũ, obikuy jĵã Deus pe obadipyũ daxijo am.

— Bay, obadipyũ juy etaxijo — i õn e'em Deus pe. — Israel naxegebitbit cuy etaxijo — i õn e'em cebe.

² Ixeyũ dak ibikuy jĵã Deus bikuyap tağ jeku am. Kawẽn icẽmãn pit itaybit ġu ip. Apẽn cũğ ma aceku Deus xe iam itaybit ġu ip. ³ Imẽn itaybit ġu ip osodop Deus acã wuymucũğucũğ iam. Imẽnpuye jağuy dağ ma ip jewemucũğ ojuy osodop. Deus wuymucũğucũğ Jesus Cristo kay wuyetabut pima. Imẽnpit ip ibu'u osodop jetabut am cekay. ⁴ Cristo oajẽm ijodi wuymucũğ ãm. Wuymucũğaptei o'teida je'ũãm. Cekay wuyetabut pima acã, cũğ ma acesop Deus xe. Imẽnpit:

— Wuyawẽwẽap ekawẽn tağ wuyeku buje cũğ ma acesop Deus xe — i'e'em ip te'e ma.

⁵ Iměntak: “Cũğ ma acesop Deus xe wuyawẽwẽap ekawẽn tağ wuyeku buje” i te'e ma e'e'ukayũ o'yawẽ Moisés kuyje.

— Soat tağ cekawẽn tağ ceku buje, kuka juk cũğ ma o'e ip Deus xe — io'e Moisés cebe ip.

⁶ — Cristo kay eyetabut puje acã cũğ ma eyju oxe — i'e'em Deus pit. — Ixe ey-mucũğucũğaptei kuy o'teida — i'e'em Deus.

Pũğpũğayũ bit te'e ma e'em:

— Cristo o'teida ġu buk — i.

Imẽnpuye te'e ma e'em ip:

— Abu paxi jeu kabi kay Cristo mukop am wuymucũğ ãm?” i.

Imẽn ip te'e ma e'em itabut'ũm puye ixey kuy o'kop ijodi wuymucũğ ãm iap kay.

⁷ — Abu paxi je'kop ce'ũ'ũayũ dopdopap pe Cristo muyu am wuymucũğ ãm? — i te'e ma e'em ip.

Imĕn te'e ma e'em ip itabut'ũm puye Cristo waram ġuto o'jetait wuymucũġ ãm iap kay.
⁸ Imĕn e'em Deus ekawĕn tup pit:

Eyetaybin put cũġ ma wuyju Deus xe wuyetabun puje iam, i. Iboap ekawĕn kuy epejojo, i. Kuy iboap ekawĕn epeġuwĕn, i. Kuy ġebum epesop iboap ekawĕn kay, i.

– Cristo kay eyetabun cuy epesop – i òn e'em pima, iboap ekawĕn imuwĕnuwĕn òn.

⁹ Imĕneju Deus jeydaxijo. “Jesus ocekkukat,” i ey'e buje, Deus jeydaxijo. Deus waram Jesus o'ġutait ce'ũap tomukadi iap kay eyetabut pima, ixē jeydaxijo. ¹⁰ Jesus kay wuyetabun puje, Deus e'em wuywebe: – Cũġ ma eyju oxe – i. “Jesus ocekkukat,” i wuy'e buje dak, Deus wuydaxijo. ¹¹ Imĕn e'em Deus ekawĕn tup: “Cekay itabucat soat em icokkok jeenuy jetabucap kuġ,” i. ¹² Imĕn Judeu Judeu'ũmat co'i Deus xe. Jesus Cristo soat kukukat—Judeu kukukat, Judeu'ũmat kukukat tak. Imĕntak ixē soat em xipan soat kuġ— “Obuywatwan cuy eġuy” i'e'em cebe iayũ kuġ—Judeuyũ kuġ, Judeu'ũmayũ kuġ tak. ¹³ Imĕn e'em Deus ekawĕn tup:

“Obuywatwan cuy eġuy, ocekkukat,” i'e'e'ukayũ idaxijo—soat ip idaxijo, i.

¹⁴ Ixē kay itabut'ũm pima bit, “Obuywatwan cuy eġuy” i'e ba'ore je'e cebe ip. Ixē ekawĕn co'ũm pima, iba'ore je'e cebe ip jetabut am cekay. Warara'acat ixē ekawĕn muwĕn'ũm pima, ya'ĩjo ba'ore je'e cebe ip. ¹⁵ Deus pe warara'acat muju'ũm soat ka be bima, ixē ekawĕn muwĕn pa'ore je'e cebe ip. Imĕn e'em Deus ekawĕn tup:

Yawĕġtipat muwĕnuwĕn'ukat ajĕmap xipat cĩcã ocexe, i.

Imĕn e'em kuyatup.

¹⁶ Soat ġu bit kawĕn idipat kay o'e—xepxep ã. Imĕn Isaías o'e Deus pe kuyje:

– Okukukat, abu xe'e itabut o'e wekawĕn kay? Xepxep ã – i.

¹⁷ Imĕneju wuyetabut Cristo kay ixē awĕġ tobuxik puje acã. Ayawĕġtobuxik tak wara'acat yawĕġ muwĕn puje acã.

¹⁸ – Judeuyũ bit kawĕn idipat o'ya'ĩjojo – i òn e'em eywebe.

O'ya'ĩjojo ip. Imĕn e'em Deus ekawĕn tup—Isaías emudupmubararaktup:

Ixeyũ ekawĕn o'ya'ĩjojo ip soat kaka daġayũ, i. Aġoka'abi daġ o'yawĕġmupõġpõġpõġ, i. Imĕn e'em Deus ekawĕn tup.

¹⁹ Cristo ekawĕn iba'arĕm tu osodop Judeuyũ xe? Iba'arĕm ġu. Imĕn e'em Moisés emudupmubararaktup:

Eyju Judeuyũ, i. Deus kuka Judeu'ũmayũ ġu o'taĕ jebekitkiyũm, i tete ma eyju e'em, i. Itaybit'ũmayũ ġu kuka o'taĕ jebekitkiyũm i tũybe e'em iãn eyju, i. Eyetabutkarey epesop cekay ip, owebe webekitkiyũ ixeyũ naĕ buje, i. Eyetakoma epesop cekay ip, owebe webekitkiyũ ixeyũ naĕ buje, i.

Imĕn e'em kuyatup.

²⁰ Isaías iparara ġu osunuy icĕmãn i'e am. Imĕn e'em cemudupmubararaktup:

Ikudadam'umayũ Deus o'tobuxik, i. Tomuwãwã'ũmayũ kay o'jebapuk, i.

Imĕn e'em Isaías emudupmubararaktup.

²¹ Imĕntak Judeuyũ o'ġuwĕn Isaías. “Kabia bun ‘Eyetabun cuy epesop okay,’ i juk adi o'e'e Deus kũyjobit'ũmayũ be—jekawĕn kay'ũmayũ be,” io'e Isaías.

11

¹ – Deus jebekitkit o'jepere—Judeuyũ o'jepere – i du eyju e'em owebe?

– Ka'ũma! O'jepere ġu – i òn pit e'em.

Òn tak Israel naxeġebit. Abraão naxeġebit òn. Benjamin diwat òn. ² Deus Judeuyũ o'taĕ jebekitkiyũm kuyje ma—ipi mujurũġ puje. Gasũ dak ixeyũ o'jepere ġu. Elias Israel naxeġebitbit o'ġuwĕnuwĕn Deus pe. Eyetaybit ġu du iboap ekawĕntum? Imĕn e'em ijjudup:

³ “Kariwa, ekawēn muwēnuwēn'ukayū o'yaoka ip,” i. “Etabutpe tōmte'okuatōm mupikupikap'a o'yamukērērēn ip,” i. “Ōn acā ocepoyat ekay itabucayū'in,” i. “Gasū okudadam ip oaoka am,” iō'e Elias Deus pe kuyje.

⁴ Imem Deus o'jede Elias pe:

“Ēn ā ġu etabucat okay,” iō'e Deus Elias be, i. “Ade ma osubuywan ixeyū be okay jetabucap epereap puxim—7,000 beayū,” iō'e ixē bit, i. “Imēnpuye o'jēg'aecōgōcōg ġu ip Baal wap—deusbaro wap ‘Ēn acā deus,’ i'e am cebe,” iō'e Deus, i.

⁵ Elias itabēg osunuy bimaayū etabucap puxim ġasū dak pūġuūg ā itabut Judeuyū. Kuyje 7000 be osodop iayū buxim, ġasū dak Deus pūġpūg o'taē Israel naxegebitbiyū'in. Ixeyū o'taē, xipan ip ikuġ puye. ⁶ Idipat o'ġujurūġrūg ip ibuye ġu o'taē—jexe ikukpin ip puye acā. Idipat mujurūġrūgāp tomuju wuynaē bima, jexe ikukpinap tomuju ġu kuka juk wuynaē.

⁷ Eya'ōpicūgōcūg cuy epesop wa'ō kay! Israel naxegebitbit ibikuy osodop Deus pe jemucūg ām. Imēnpit cūg ġu o'e ip cexe. Xepxep ā ixeyū'in cūg ma o'e cexe—kuy o'taē'iyū acā. Apēn cūg ma acesop Deus xe iap iba'arēm osodop warara'acayū xe. Ya'ōpi'ūmayū buxim ip osodop Deus a'ō kay. ⁸ Imēn e'em Deus ekawēn tup:

Deus ixeyū oo'ġubu'un jekay itabucan, i. Deus ekawēn iba'arēm cexe ip cekawēn cocom ma'ġu ip, i. Ixeyū dak itabut ġu cekay kawēn icēmat a'ījom ma'ġu ip, i.

Ibodup ekawēn puxim ġasū dak itabut ġu ip Israel naxegebitbiyū. ⁹ Imēn Davi dak o'e: Jewemuġuykukukum ip jekukum, i. Cedag'ūm cīcā ip jewaġuyġuy, i. Imēnpuye cūg ma Deus pe ipiatpi'ajoan cebe ip, i. Ixeyū juy jewemuġuykuku wuyju wasū muġuykukukum ibu am iap puxim, wuyju puca muġuykukukum ibu am iap puxim tak, i. ¹⁰ Ita'ūmat puxim cuy jeku ip, i. Ipoxiat kukat puxim cuy ip ipiat supi'ajo, i.

Imēn Davi o'e kūyjobit'ūmayū be.

¹¹ Soat em ġu bit jeedop ip cedag'ūma je waġuyġuy Judeuyū—darem ma. Soat kabia ġu Deus ipiat supi'ajoat ixeyū be—darem ma. Judeuyū ma kūyjobit'ūm osodop. Deus pit Judeu'ūmayū daxijom Judeuyū etabutkarey am. Deus ibikuy Judeuyū etabutkarey am Judeu'ūmayū kay taxijo ip puye.

— “Wuyju dak cuy acetabun Deus kay ixē be wuydaxijo am,” i xe'e je'e Judeuyū iō'e Deus jewebe ma.

¹² Judeuyū kūyjobit'ūm osodop. Imēnpuye Deus Judeu'ūmayū daxijom o'e ġasū. Itabut ġu ip osodop Judeuyū. Imēnpuye Judeu'ūmayū itabut e'em ġasū. Gasū Deus xipacat ūmūm Judeu'ūmayū be Judeuyū kūyjobit'ūm puye. ġujjom pit būrūmaku ip je'e itabut Judeuyū. Deus itaybit būrūku iam. Ixeyū itabun puje, ibodi ma xipacat je'ġūm cebe ip.

¹³ Judeu'ūmayū, eywebe ma ōn kawēnwēn ġasū. Deus cuk omuju ja'ōbi jekawēn muwēn ām eywebe. Ocokcok cīcā cekawēn muwēnuwēn. ¹⁴ Obadipyū itabutkarey je'e xe'e eykay, ade Judeu'ūmayū itabun puje. Obadipyū dak xe'e itabut je'e Jesus kay—Judeuyū. Imēn Jesus ixeyū'in idaxijo. ¹⁵ Deus Judeuyū kay'ūm pima, xipat o'e Judeu'ūmayū be. Deus bureyūm o'e ip. Deus pe waram Judeuyū kay buje bit, ibodi ma xipat je'e soat peam ijodiat peam. Waram ce'ūat mutaicap puxim xipat je'e.

¹⁶ Pāo'a ya'īn ma xipat pima, soat'a daġ xipat. Imēnpuxim tūmūn'ip'ip tābu xipat pima, soat'ip taġ xipat. Imēnpuxim Deus kuy bima itabucayū kay bima, ġasūayū kay dak je'e itabucayū kay. Abraão kuy bima itabucat osunuy. Deus ebekit osunuy. Imēnpuye ixē naxegebitbiyū dak Deus ebekitkiyū. ¹⁷ Wuyju oliveira'ip takū dakatkan tiptaġat takū muy am ixē nakū dieġ. Idibi mujujum wuyju iġo dakū kay takū nojēm ām. Imēnpuxim pūġpūg Judeuyū'in kuy o'takūdakat'iatakū buxim. Ixeyū oibu'un Deus ebekitkiyūm itabut'ūm puye. Eyju bit Deus ebekitkiyūm epesop eyetabut puye. Eyju Judeu'ūmayū. Imēnpuye eyju o'takūmuyiatakū buxim—tiptaġatakū buxim. ¹⁸ Tābu tābuetait takūkē buye ġu. Takū bit takūetait tābube buye. Imēnpuye:

— Deus Judeuyũ kay ġu—ocekay acã — i'ũmġu juy epe'e. — Oceju acã ixex juk ocenaẽ jebekitkiyũm — i'ũmġu juy epe'e.

¹⁹ — Tiptaġatakũ muyap co'i Deus ocemuy jebekitkiyũm Judeuyũ dieġ — i eyju acõ'i e'em.

²⁰ Icẽmãn eyju e'em. Imẽnpit takũ dakacap puxim darem Deus Judeuyũ kay ġu osunuy Cristo kay itabut'ũm puye. Jebekitkiyũm cuk eymuy ixeyũ dieġ Cristo kay eyetabut puye. Imẽneju:

— Oceju acã Deus ebekitkiyũ — i'ũmġu juy epe'e.

Eyday'em'um ma juy epesop eyetabucap epereap puxim! ²¹ Takũdakacap co'i Deus ipiat o'supi'ajoat Judeuyũ be itabut'ũm puye. Ipiat o'supi'ajoat cebe ip takũat puxim ma'ġu ip. Eyetabut'ũm pima, eywebe dak ipiat supi'ajoat. ²² Cristo kay itabut'ũm puye Deus ipiatpi'ajoan Judeuyũ be ibima, “Cũġ ma Deus,” i wuyju e'em. Cristo kay ip puye, Judeu'ũmayũ kay jĩjã ibima dak, “Xipat cĩcã Deus” i wuyju e'em. Eyju bit eyday'em'um cuy epesop Cristo kay eyetabucap epereap puxim. Eyetabucap epere buje, eyju dak takũdakacatakũ buxim epesop. ²³ Judeuyũ oibu'un Deus ebekitkiyũm. Itabut ġu o'e ip cekay. Imẽnpuye Deus tak oibu'un cekay ip takũ dakat'ibit puxim. Waram ibikuy buje bit, waram Deus ebekitkiyũm jeedop ip waram o'takũdakata'iatkũ muyap co'i. Iba'ore ġu Deus pe imẽġap. ²⁴ Eyju Judeu'ũmayũ. Tiptaġatakũ buxim eyju. Tiptaġatakũ imẽn atakũmuy oliveira'ip pe. Imẽnpuxim kuy bima Deus ebekitkiyũm ġu epesop. Gasũ bit ixex ebekitkiyũm epe'e. Imẽnpit Deus pe iba'ore ġu waram Judeuyũ muy am jebekitkiyũm o'takũdakata'iatkũ muyap puxim oliveira'ip pe. Itabun puje, waram ixeyũ jomuy jebekitkiyũm.

²⁵ Soat em ġu Judeuyũ ibu'u jeedop jetabut am Cristo kay. Deus Judeu'ũmayũ mutabutbun pima acã, ibu'u ip jeedop—Deus jemunaẽ'ibiyũ mutabutbun pima. Deus iboam ibikuy osunuy kuy bima ma. Bũrũmaku itabut je'e ip. Wuyxe bit iba'arẽm osodop iboap. Gasũ acã õn iboap muwẽnuwẽn eywebe ibapuk o'e owebe ġasũ bit puye. Okitpitpiyũ, ġebum cuy epesop iboap kay “Deus oceju acã juk ocenaẽ jebekitkiyũm” i ey'eap puxim. ²⁶ Deus soat Judeuyũ idaxijo. Imẽn e'em Deus ekawẽn tup:

Ipi watwat taxijojõ'ukat jajẽm Siãõ ka watwat xewi, i. Soat ikẽrẽat ju'uk Jacõ naxegẽbitbit pewi—Judeuyũ bewi, i. ²⁷ Ixeyũ bewi ikẽrẽat uk puje, apẽn kuyje juk adi ocece cebe ip iap taġ oce, i.

²⁸ Pũġpũġ Judeuyũ Jesus ekawẽn kay ġu o'e ip. Imẽnpuye ip Deus kay itakomaat co'i o'e. Iboap puye eyetabut put Jesus Cristo kay, Judeuyũ ġu ma'ġu eyju. Kuyje bit Deus Judeuyũ o'taẽ jebekitkiyũm. Kuyje:

— Webekitkiyũ eyju — io'e ixeyũ ebika be—Abraãõ be, Isaque be dak, Jacõ be dak.

Imẽnpuye ikukpin cĩcã ip cexe. ²⁹ Deus pit jewaġuyмуwarururun ġu—pũġ taġ ma yaġuy. “Xipan ixeyũ ojukuk” i'e buje, xipan ma ixeyũ jukuk. “Xeyũku otaẽ webekitkiyũm” i'e buje, ixeyũ inaẽ jebekitkiyũm. ³⁰ Imẽneju Deus itabotaidabotbot ġasũ eykay, Judeuyũ kũyjobit'ũm pima. Kuy bima juk adi epesop kũyjobit'ũm ixex a'õ kay. Gasũ bit itabotaidabotbot eykay. ³¹ Judeuyũ kũyjobit ġu Deus a'õ kay ġasũ, Deus itabotaidabotbot eykay buye. Guyjom pit itabotaidabotbon je'e ixeyũ kay eykay itabotaidabotbocap co'i. ³² Jewejojo'i ma ip kũyjobit'ũmap kuġ Deus xe—Judeuyũ, Judeu'ũmayũ dak. Imẽnpuxim ma jewejojo'i ma itabotaidabotbon je'e cekay ip.

³³ Soat podi ma Deus xipat wuykay! Ka'ũma ma iba'arẽm cexe. Soat podi ma itaybitbit tak. Iba'ore wuywebe bit wuyetaybitbit am apẽn ixex jewaġuyġuy iam. Iba'arẽm wuyxe bit ixex jewaġuymuġẽġẽmap. ³⁴ Imẽn e'em Deus ekawẽn tup:

Ka'ũma ma itaybit apẽn Deus jewaġuyġuy iam, i. Ka'ũma ma ixex awẽwẽm, i. ³⁵ Ka'ũma xe ma ixex eweroap opop, i.

Imẽn e'em Deus ekawẽn tup.

³⁶ Soat Deus emumuḡẽ. Ya'õbi soat kake. Cebeam tak kake soat. Soat kake “Soat podi ma ãn xipat ocexe” i'e am cebe.

— Soat podi ma Deus ya'õbuyxi, idip tak — i juy ace cebe dak.
Soat em ma juy imẽn acece.

12

¹ — Okitpitpiyũ, epeyeweũm Deus pe soat em kũyjobit am ya'õ kay — i õn e'em eywebe. Apẽn kuyje wũnca ũmap puxim cuy epeyeweũm cebe. Deus itabotaidabotbot wuykay iap ibapuk cĩcã wuyxe. Imẽnēju kũyjobin cuy epesop ya'õ kay. Eycokcoḡ cuy epeyekapik cebeam. Ibikuyap taḡ cuy epeku imucokcok am. Ixe a'õ kay kũyjobit pima, te'e ḡu kuka epe'e cebe “Ën xipat ocexe” i. Icẽmãn imẽn kuka epe'e. ² Deus kay'ũmat ekukuap puxim ḡu juy epeku. Deus pe juy epeyewaḡuymuisunat. Ixe be eyaḡuymuisun puje, eyetaybit epe'e apẽn Deus ibikuy wuyeku am iam. Iboam eyetaybit pima xipan epeku itabutpe. Ikẽrẽat kuḡ ḡu epesop cexe. Soat em Deus mucokcokcoḡ epeku.

³ Deus kuy ja'õbacaap o'ḡuõm owebe jekawẽn muwẽn ãm soat pe. Imẽnpuye õn jeymukũyjo Deus bikuyap taḡ eyeku am. Eyaḡuytoḡ cuy epesop jewewekay. Ajo i'e but eywebe iap pe ma juy epeyekapik—wara'at pe bit ka'ũma. Deus ma o'ḡũm eyekapik am. Ajo eyxe ibapuk imuḡẽ ãm iat Deus ma o'ḡũm eywebe. ⁴ Ade opop wuyjebit pe—wuyeta, wuyba dak, wuyi dak. Imẽnpit pũḡpũḡpũḡ soat muḡẽḡẽm ip. Soat cewedapdepdapdep. Onejujusun ma. Soat wuyju ikuḡiat wara'at puxim ḡu—jexeat puxim ḡu. Wara'at tak imẽnpuxim ma ikuḡ. ⁵ Imẽnpuxim tak wuyju—Jesus Cristo kay itabucayũ. Ade wuyju. Pũḡat puxim pit wuyju Cristo eju mũḡ'i wuyju jekukum puye. Jewebuywatwan wuyju wuyekapikap kuḡ wuyjebit puxim. ⁶ Deus xipan wuykuḡ. Imẽnpuye ixe ja'õbacaap ũmũm soat pe wuywebe wara'at pe jekapik am jebeam. Pũḡpũḡayũ wuy'in ya'õbacaap kuḡ ixe ekawẽn muwẽn ãm. Ixeyũ juy jeedop imuwẽnuwẽn. ⁷ Warara'acayũ wuy'in pit ya'õbacaap kuḡ warara'acat peam kapik am. Ixeyũ juy jeedop warara'acat puywatwan. Warara'acayũ wuy'in pit ya'õbacaap kuḡ warara'acat mutaybit am. Ixeyũ juy jeedop warara'acat mutaybitbin. ⁸ Warara'acayũ wuy'in ya'õbacaap kuḡ warara'acat a'õmucan am. Ixeyũ juy jeedop warara'acat a'õmucanucan. Warara'acayũ bit ade kuḡ jebubut kuḡ. Tacum ḡu juy jeedop ip. Ade ma juy jeḡũmḡũm ip ikuḡ'ũmat pe. Warara'acayũ bit ya'õbacaap kuḡ warara'acat kukan. Ya'õpuruḡ ḡu juy jeedop ip ikuḡ—ya'õdidin ma. Warara'acayũ bit ya'õbacaap kuḡ tadaybocayũ buywat am. Icoccoḡ cuy jeedop ip ixeyũ buywatwan.

⁹ Jewexe ḡu ikukpin eyxeat epejukuk—icẽmãn. Ikẽrẽat kay ḡu juy epesop. Xipacat acã epeḡujurũḡ. ¹⁰ Ikitpitpiyũ eyju, Cristo kay eyetabut puye. Imẽnpuye xipan cuy epeyewekuk eyduk'a beat kukpinap co'i. Ibuyxim cuy epeyewekuk. ¹¹ Eybu'u'um ḡu juy epesop kapik am. Kapikpik'ukayũm cuy epesop. Wuykuukat peam cuy epesop kapikpiḡ. Eycokcokap kuḡ cuy epesop kapikpiḡ cebeam. ¹² Soat em Deus xe wuyetait acesop iap wiwim wuyju. Imẽnpuye eycokcoḡ cuy epesop. Eyukpiceḡẽm ḡu juy epesop xipat'ũmat jebapukpuḡ eykay bima dak. Deus eju kawẽnwẽḡap cuy epeyepeḡu. ¹³ Eybubut'in cuy epeḡũm ikuḡ'ũmat pe—itabucayũ be. Xipan cuy powatwat epeḡuõm eyduk'a be.

¹⁴ Itabut'ũmayũ eykaykay bima:

— Bay, ipiat cuy esupi'ajoat cebe ip — i'ũmḡu juy epe'e Deus pe. — Xipan cuy ejukuk ip — i acã.

¹⁵ Icockokayũ xe bima, eyju dak eycokcoḡ epesop. Waayũ xe bima, eyju dak epetõtõn.

¹⁶ Pũḡ taḡ ma juy epeyewaḡuyḡuy.

— Soat podi ma oceju xipat — i'ũmḡu juy epe'e.
Ibuyxi'ũmat ekapikap cuy epejoixik ḡu.

— Soat podi ma ocetaybit cĩcã — i'ũmḡu juy epe'e.

¹⁷ Warara'acat pe ikêrêm eykuk puje, ikêrêm ġu juy epejukuk ikêrêm eykukaptem. Xipan cuy epeku soat etabutpe warara'acat pe eymuymuyap puxim. ¹⁸ Eywebe iba'ore'üm pima, kaba'üm cuy epesop soat eju eyxeat eju. ¹⁹ Okitpitpiyü, Deus acâ juy ipiat supi'ajoat ikêrêat kukayü be. Imênpuye epeyeweik ġu juy—püğ em tak ka'üma. Imên e'em Deus ekawên tup:

“Ön ma oceweik,” i'e'em wuykukukat, i. “Ön ma ipiat osupi'ajoat cebe ip ikêrêm eykukaptem,” i.

²⁰ Imên e'em Deus ekawên tup:

Ekay itakomaat ire bima, eġuykôn cuy, i. Puybit cuy eġüm cebe, i. Ibipuruk pima, idibi juy etiüm cebe, i. Imên isüsün cîcâ je'e, i. Iġuycüğ je'e xipan'üm ekuġ pima, i.

²¹ Ikêrêat muġëġë'ukayü be juy ikêrêat muġëan ġu eywebe. Xipacat'in cuy epeġuġë ixeyü beam imubu'un am ip ikêrêat kay.

13

¹ Kÿyjobin cuy ajop iecuġap ebekitkit a'ö kay. Deus ma ixeyü o'jomuyat ipi watwat kukan. Imênpuye soat ixeyü opop Deus a'öbi. ² Imênpuye iecuġap ebekitkit a'ö kay'ümat Deus o'jomuyat a'ö kay ġu. Ipiat supi'ajoat ip jeweju ma. ³ Xipacat mujurüġrüg'ukayü ġu iparara iecuġap ebekitkit puxim—ikêrêat mujurüġrüg'ukayü acâ. Ya'öbuyxiayü buxim eyparara pin'üm pima, xipacat cuy epeġujurüg. Xipacat mujurüg puje:

— Xipat ma eyju ocexe — i je'e ip eywebe.

⁴ Deus ma ixeyü o'jomuyat eykukan. Xipan eykuk ojuy ip. Eywebe ikêrêat mujurüg puje bit, eypararam cuy epesop cebuxim ip. Deus ixeyü o'jomuyat ipiatpi'ajoan ikêrêat mujurüġrüg'ukayü be. Imênpuye cüğ ma cebe ip ipiatpi'ajoan wuywebe. ⁵ Imêneju kÿyjobin cuy epesop iecuġap ebekitkit a'ö kay. “Deus aco'i ipiat supi'ajoat ocewebe kÿyjobit'üm pima,” i wuyju e'em puye ġu kÿyjobin cuy ajop ixeyü a'ö kay. Cedaġ ma wuywebe kÿyjobit am ixeyü a'ö kay buye juy kÿyjobin ajop ya'ö kay ip.

⁶ Xipan kapikpiġ pima, Deus a'öbi ip kapikpiġ eykukayü. Deus ma dinheiro bubu'ukayü dak o'jomuyat wuykukan. Imêneju wuyedinheiro m wuyju dak imposto deidadam cebe ip. ⁷ Eyeweroap cuy epeteida cebe ip. Eipi etaxa dak cuy epeteida. Ibuyxim cuy iecuġap ebekitkit epejukuk. Ixeyü a'ö mupubutbun ġu juy epesop.

⁸ Eyeweroap kuġ ġu juy epesop. Eyeweroap cuy epeġu'üm. Ikukpin warara'acat kuġ pima, wuyeweroap ateida iap puxim. Xipan warara'acat kuġ pima, Deus pe wuyawëwëap ekawên taġ wuyju jekukum. ⁹ Imên Deus wuyawëwëm:

— Warara'acat tayxi eju epeyepo ġu juy — i. — Warara'acat epeyaoka ġu juy — i. — Warara'acat pubut epetujupa'um ġu juy — i. — Eyetabikukum ġu juy warara'acat pubut kay — i.

Kanomüm tak imên wuyawëwëm:

— Xipan cuy eyxeat epejukuk apên xipan eyju jewekuġ iap puxim — i. Kanomüm eyawëwëap taġ eyeku buje, koap eyawëwëap taġ tak epeku. ¹⁰ Ikukpin wuyxeat kuġ pima, ikêrêm ġu ixë ajukuk. Imênpuye ikukpin wuyxeat kuġ pima, soat ekawên taġ wuyju jekukum—Deus ekawên taġ—wuyawëwëap ekawên taġ.

¹¹ Waram Jesus ajëmap kabia wÿy ma osunuy wuyetabun puje. Gasü bit wÿy ġu o'e. Gaxin ma wuydaxijojoap kabia jajëm. Imênpuye xetxiat puxim ġu juy ajop. Wuyawëwëap ekawên taġ cuy ajeku. ¹² Wuykukukat ajëmap kabia kabiam wuyju bimän co'i. Kabiok ajëm pasuġ pimän co'i. Kuy kabia ijasün, ġaxin ma ixë jajëm puye. Imênpuye acepere juy ikêrêat mujurüġap! Ikêrêat mujurüġrüg'ukayü kabiok taġ jekuku'ukayü buxim. Ga'a ajeku Deus bikuyap taġ acâ! Sorara icaat kuġ jekukum jaokaap puxim. Cristo a'öbacaap kuġ cuy ajeku waram wuywebe ikêrêat kukap puxim. ¹³ Cüğ ma juy ajeku wuysüsünap puxim. Cüğ ma juy ajeku kabiam soat etabutpe jekukum iat puxim. Wuybaboroġ ġu juy ajeku. Wuyka'okêrêm ġu juy ajeku. Warara'acat tayxi kaykay

ġu juy ajeku, warara'acat itop kaykay ġu dak. Wuysûsûġap ġu juy ajeku. Warara'acat a'ôdawutwun ġu juy ajeku. Wuyetabutkarey ġu juy ajop. ¹⁴Wuyaġuy daġ jekukum pima, ikêrêat mujurûġrûġ wuyju. Eyaġuy daġ ġu juy epeku! Wuykukukat ja'ôbacaap ûmûm wuywebe sorarayû kukat jesorarayû be icaat ûmap co'i itakomaat yaokaap puxim.

— A'ôbacaap cuy eġûm ocewebe — i juy epe'e Jesus Cristo be.

14

¹ Eyukpiceġem ġu juy epesop “Apên ġu xe'e kuka cûġ Deus xe?” i'e'e'ukayû kay—itabucayû kay. Jewa'ôxixiġ ġu juy epesop ceweju ip yaġuymuwarurun am.

² Pûġpûġ itabucayû'in e'em:

— Cûġ ma wuywebe deusbaroyû wap iênmoġ'ibitên o am — i.

Imênpuye soat ên o'om ip. Warara'acayû bit e'em:

— Cûġ ġu wuywebe ibiat ên o am — i.

Imênpuye iên o'om ġu ip—kadai o'om acâ ip. ³ Iên o'o'ukat — Etaybit'ûm cîcâ — i je'e ġu kadai o'o'ukat pe. Kadai o'o'ukat tak: — Cedaġ ġu ên jekukum iên o'o'uk puye — i je'e ġu iên o'o'ukat pe, Deus ixé kay buye. ⁴ Cûġ ġu wuywebe “Cedaġ ġu ên jekukum” i'e am warara'acat a'ôkayat pe. Deus a'ôkayat ixé. Cûġ pima, Deus acâ je'e cebe “Cûġ ma ên jekukum” i. Cûġ'ûm pima dak, “Cûġ ġu ên jekukum” i je'e cebe. Wuykukukat ja'ôbacaap jeġûm cebe cûġ ma jeku am. Imênpuye cûġ ma jeku.

⁵ Pûġpûġ xe ma pûġpûġ kabia kabia'ipi. Warara'acayû xe bit ka'ûmġu kabia'ipiat. Soat kabia ma ipi ġu. Jewejojo'i ma soat kabia ma cexe ip. ⁶ Pûġpûġayû xe pûġpûġ kabia kabia'ipiat wuykukukat a'ômubuyxin ojuy ip. Iên o'o'ukat tak soat ên o'om wuykukukat a'ômubuyxin ojuy. Jekôn pima:

— Bay, ên xipan ocekuġ. Iên ûmûm ocexatên — i'e'em Deus pe.

Iên om ibu'uat tak iên o'om ġu wuykukukat a'ômubuyxin ojuy. Jekôn pima:

— Bay, ên xipan ocekuġ. Soat em kadai ûmûm ocewebe ocexan — i'e'em Deus pe.

⁷ Deus wuyekukuap cocom wuyetabêġ pima, wuye'û buje dak, wuyju Cristo a'ô kayayû buye. ⁸ Wuyetabêġ pima wuykukukat bikuyap taġ wuyju jekukum. Wuye'û buje dak cexe acesop—wuykukukat xe. Imêneju wuykukukat a'ôkayatayû wuyju wuyetabêġ pima, wuye'û buje dak. ⁹ Imêneju Cristo oe'û. Waram ġuto o'jetait je'ûap tomukadi. Waram o'jetait soat itabucayû kukukan—itabêġayû kukukan, ce'û'ûayû kukukan tak. ¹⁰ Pâm eyju? Apênpuye dak eyju eykitpitpiyû muymuy? cûġ ġu eywebe imuymuy am. Guyjom soat wuyju acejebapuk Deus wap. Ixe apên ijodi bima juk adi ajekuku iaptei ideida wuywebe. Xipacat je'ġûm xipacayû be xipacat mujurûġrûġaptem. Kûyjobit'ûmayû bit ġuju ipiat'ajojoap pe kûyjobit'ûmaptem. Imênpuye cûġ ġu eywebe dak “Ikêrêat kuġ eyju Deus xe” i'e am eykitpitpiyû be. ¹¹ Imên e'em Deus ekawên tup:

“Soat ipi watwat jêġ'aecôġcôġ owap kûyjobit wa'ô kay am, soat em wetait puye,” i'e'em Deus, i. “Soat ip ‘Ên acâ Deusat,’ i je'e owebe,” i'e'em, i.

¹² Imêneju soat wuyju apên ijodi bima juk adi ajekuku iap aġuwên Deus pe.

¹³ Imênpuye wuykitpitpiyû muymuyap cuy acepere. Cûġ ma juy ajeku wuykitpitpiyû etabutpe ixeyû be “Teku cedaġ'ûma jekukum” i'eap puxim. Cedaġ'ûm ixeyû xe bima juy ayaġuymuwarurun ġu. Āġ ip jeedop. ¹⁴ Wuykukukat Jesus eju mûġ'i ôn jekukum. Imênpuye wetaybit soat i'opi ġu owebe iam. Warara'acat pe bit “Ibo i'opi owebe” i'e buje, i'opi ma o'e cebe. Ixe be i'o buje, cedaġ ġu jekukum, cedaġ ġu cexe buye. ¹⁵ Eykitpitpiyû juy epeġuġuycûġ ġu soat o'o am. Soat o'oap tomuju eykitpitpiyû muġuycûġ pima, ikukpin ġu ip eyxe. Cristo oe'û eykitpitpiyû beam. Epeġubu'un ġu juy ip Jesus kay am soat o'oam. Ibu'u ip pima, soat em Deus wi wûy ma jeedop ip, ixeyû etabutpe ikukpin ġu ip epejukuk puye. ¹⁶ Imênpuye eykitpitpiyû xe xipat'ûm pima:

— Eyetaybit ġu eyju bit — i'ûmġu juy epe'e cebe ip. — Xipat ma iên o am ocewebe bit — i'ûmġu juy epe'e cebe ip.

Ikukpin ġu ip ikuġ pima ip jeymuymuy.

— “Soat ěn xipat i'o am,” i te'e ma teyũku e'em — i je'e ip.

¹⁷ Deus ma wuykukukat. Ixe ebekitkiyũm acesop wuyxat o'omap tomuju ġu, wuyxati kũnkũnap tomuju ġu ma dak. Cũġ ma wuyju jekukum pima bit, ixe ebekitkiyũm acesop, kaba'ũm warara'acat kuġ pima dak, wuycokcoġ jekukum pima dak. Deus biõġbuk wuymucokcokcoġat. ¹⁸ Imẽn Cristo a'õ daġ jekukum pima, Deus mucokcokcoġ acesop. Ijodiadat tak e'em: — Teyũku cũġ ma jekukum — i.

¹⁹ Imẽnēju xipan cuy acewewekuk wuywewēju kaba'ũm wuydop am. Jewewa'õmucanucan cuy ajop biġ ma wuyetabut am Jesus kay. ²⁰ Deus kuy juk eykitpitpiyũ mutabun Jesus kay. Epeġubu'un ġu juy ip soat ěn o'oam. Soat i'opi ġu wuywebe. Inaka wuykitpit pe ikẽrẽat mujurũġat puje, wuyju dak ikẽrẽat mujurũġrũġ soat o'om pima. ²¹ Wuykitpit pe ikẽrẽat aġujurũġat ġu juy! Wuyxe ma xipat soat ěn o'oap, uva'abidi kũnkũġap tak. Wuykitpit xe cedaġ'ũm pima bit asuẽn'o ġu, atikõn ġu dak. ²² Soat o'oap eyxe xipat pima:

— Soat i'opi ġu ocewebe — i juy epe'e warara'acayũ be ġu—Deus pe acã.

Cũġ ma juy ajeku wuyaġuy daġ. Apẽn xipat wuyxe iap taġ wuyju jekukum pima, wuycokcok ace'e. ²³ Itabutbũt xipat ġu xe'e owebe ibiat o am iap kay bima bit, iġuycũġ je'e i'o buje.

— Ikẽrẽat ġu xe'e o'gujurũġ? — i je'e jewebe ma. — Deus xe'e ipiat supi'ajoat owebe? — i je'e jewebe ma.

Itabutbũt pima o'jo'o. Imẽnpuye xipat ġu tũybe osunuy cexe. Iboap xipat Deus xe iap kay wuyetabut'ũm pima, wuyju dak ikẽrẽat mujurũġrũġ, iboap mujurũġ puje.

15

¹ Pũġpũġ wuy'in e'em: — Ocetaybit cedaġ ma jeku am Deus xe iam — i. Wuyukpiceġẽm ġu juy ajop “Apẽn ġu xe'e kuka cedaġ ajeku Deus xe?” i'e'e'ukayũ kay. Itaybitbũcayũ buywatwan cuy ajop. Jewekay acã ġu juy ajop ġebum. ² Wuykitpitpiyũ kay dak cuy ajop ġebum. Wuykitpitpiyũ kay ġebum cuy ajop xipan ip ikuk am, Jesus kay itabut cĩcã ip jedop am tak. ³ Cristo dak jewekay ġu ġebum osunuy—warara'acayũ kay acã. Cristo juk o'e Deus pe:

— Ikẽrẽm ip cuk adi okuk apẽn ip ikẽrẽm ekuk iap co'i — i.

Imẽn Cristo o'e Deus pe kuyje. ⁴ Kuyjeayũ Deus ekawẽntup o'tupmubararak wuymutaybit am—soatup. Ibiatup kawẽn wuymutaybitbin wuyetaxi'ũmap puxim ipiat kay. Wuya'õmucanucan tak ibiatup ekawẽn. Ibiatup ekawẽn kay wuyetabut pima, Deus xe acesop iap acejowiwi jĩjã. ⁵ Deus ma wuybuywatwan wuyetaxi am ipiat'ajo am. Wuya'õmucanucan tak. Ixe eju õn kawẽnwẽn eywebeam.

— Bay, Roma ka watwat a'õmucanucan cuy eġuy — i õn e'em cebe. — Esubuywan cuy ip ixeyũ be warara'acat kay ġebum am Jesus Cristo warara'acat kay ġebum osunuy iap co'i — i õn e'em cebe.

⁶ Imẽn õn kawẽnwẽn eywebeam Deus eju, pũġ taġ ma eyeku am. Cewēju õn kawẽnwẽn “Ka'ũmġu ejo'iat xipacat” i'e am Deus pe—wuykukukat ebay be—Jesus Cristo ebay be.

⁷ Imẽnēju xipan cuy epeyewekuk apẽn Cristo xipan eykuk iap co'i. Xipan eyju jewekuġ pima:

— Deus xipat cĩcã aco'i, cebekitkiyũ xipan jewekuġ puye — i je'e eyjojoayũ.

⁸ Imẽn Cristo oajẽm ijodi. Judeuyũ daxijojo'ukan o'e. Deus soat em ja'õ daġ e'em iam ixeyũ mutaybit am oajẽm. Oajẽm ijodi apẽn Deus o'e kuyjeayũ be iap taġ—Judeuyũ dobuyũ'ũm'ũm pe iap taġ. ⁹ Judeuyũ daxijojo'ukan o'e, Judeu'ũmayũ be “Ēn xipan cĩcã ocekuġ, ocekey etabotaidabotbot puye” i'e am Deus pe. Imẽn e'em Deus ekawẽn tup—Davi emudupmubararakup:

Imēneju “Soat podi ma ãn xipat cĩcã,” i oce Deus pe Judeu'ũmayũ a'õpiju, i. Jebibodon oce ãn xipat cĩcã i'e'em ewebe ya'õpiju ip, i.

¹⁰ Wara'atup tak imēn e'em—Moisés emudupmubararaktup:

Judeuyũ ġu eyju, i. Inaka eycokcoġ cuy epesop soat Deus emunaēyũ eju, i.

Imēn e'em iġodup. ¹¹ Wara'atup tak imēn e'em—Davi emudupmubararaktup:

— “Ĕn acã a'õbacaat,” i juy epe'e Deus pe — i õn e'em Judeu'ũmayũ be, i. — Soat eyju “Ĕn soat podi ma xipan ocekuġ,” i juy epe'e cebe — i õn e'em soat taġacat pe, i.

¹² Wara'atup tak imēn e'em—Isaías emudupmubararaktup:

Bekicat je'kap—Jessé naxeġebit, i. Ixe bekicat Judeu'ũmayũ kukukan je'e, i. Judeu'ũmayũ dak ixewiwi jedaxijo am, i.

Imēn Isaías o'tupmubararaktup—Jessé naxeġebit ekawēntup.

¹³ Imēn Deus soat em jexe wuyetait acesop iap wiwian wuywebe. Ixe eju õn kawēnwēn eywebeam:

— Bay, Roma ka watwat itabut ekay — i õn e'em cebe. — Imucokcokcoġ cuy ip eġuy — i õn e'em cebe. — Yaġuymubabibin cuy ip eġuy — i õn e'em cebe.

Imēn õn kawēnwēn Deus eju eywebe biġ ma iġoap wiwian jebiõġbuk a'õbacaan—Xipacat piõġbuk a'õbacaan.

¹⁴ Okitpitpiyũ, õn ma wetaybit eyjum. Soat em eyju xipan warara'acat kuġ. Soan eyetaybit. Eyetaybit tak Jesus Cristo ekawēn. Jewawēwē but eyeweweju. ¹⁵ Inaka ijudup pe osũsũn ġu wa'õbapuġ eyawē ãm eyaġuyba'ũmap puxim icēmat ekawēn kay. Osũsũn ġu Deus a'õbiat õn puye. ¹⁶ Ixe Deus cuk onaē Jesus Cristo ekawēn muwēn ãm Judeu'ũmayũ be. Paĩ buxim Deus ekawēn muwēnuwēn õn cebe ip—kawēn idipat muwēnuwēn. “Ĕn soat podi ma a'õbuyxi” i ixeyũ e buje, Deus icokcok e'em. Xipacayũm ip je'e Deus xe, Ibiõġbuk xipacat ixeyũ muisun puje. ¹⁷ Imēn kapikpiġ õn Deus peam Jesus Cristo eju mũġ'i õn jekukum puye. Imēnpuye:

— Ocokcok wekapikap kuġ — i õn e'em Deus pe.

¹⁸ Cristo ma wa'õmucanucan osunuy owebe Judeu'ũmayũ mutabun am jekay. Cũġ ma juk adi ocekawēnuwēn ceweju ip. Cũġ ma juk adi ojekukuku cetabutpe ip. Imēnpuye itabut ip o'e Jesus kay. Deus a'õ kay ip o'jekũyjobin, Cristo bikuyap taġ õn jekukum puye. Obisũsũn ġu “Obuye adeayũ itabut o'e” i'e am eywebe. ¹⁹ Deus biõġbuk cuk adi ja'õbacaap o'jomõġmõġ owebe. Imēnpuye wuywebe i'e ba'oreat oġubapukpuk Judeu'ũmayũ be. Itabēġbēġ o'e ip Deus a'õbacaap cocom. Imēnpuye soat ka daġ cuk adi ojekukuku.

— Cristo kay eyetabun puje, Deus jeydaxijo — i'e'em cuk adi ojekukuku. Koap Jerusalém ka watwat oġukũyjojo. Ibo ka bewi juk oġēm. Soat kaka daġ cuk adi ojekukuku adeayũ mukũyjojom, kawēn idipat muwēnuwēn. Wũyat eipi be oajēm ġebuje—Ilíria eipi be. ²⁰ Kawēn idipat muwēn ojuy oġuy Jesus Cristo awēġ tobuxikayũ be ġu—yawēġ tobuxik'ũmayũ be acã, itaybit'ũm ip puye. ²¹ Imēn e'em Deus ekawēn tup:

Yawēġ tobuxik'ũmayũ yawēġtobuxik, i. Yawēġpa'arēm ġu je'e cexe ip, i.

Imēnpuye ibo dup ekawēn taġ õn kawēn idipat muwēnuwēn yawēġtobuxik'ũmayũ be acã.

²² Eyjo am omuju'ũm'ũm osunuy soat em ma'ġu oju pin, yawēġtobuxik'ũmayũ be õn kawēn idipat muwēnuwēn puye. ²³ Ade koato eyjo pin cuk adi oġuy. Imēnpit ġasũ acã ijop kaka daġ kawēn idipat muwēġap oġu'ũm. ²⁴ Imēnpuye ġaxĩn ma aco'i oju eyjom. Espanha eipi kay cum pima eyjo pin oce. Eyxe dakibun onuy buje, obuywan cuy epe'e Espanha eipi kay oju am. ²⁵⁻²⁶ ġasũ bit õn cum Jerusalém ka kay. Judeu'ũmayũ jedinheiro mu'awero ojuy ip osodop—Macedônia eipi beayũ—Grécia eipi beayũ dak. Iboap edinheiro ũm ojuy ip Jerusalém ka beayũ be—Judeuyũ be—itabucayũ be—tadaybotbocayũ be. Imēneju iġoap edinheiro dujowan õn iũm ãm cebe ip. ²⁷ Ixeyũ Macedônia eipi beayũ Judeuyũ ġu—Grécia eipi beayũ dak. Imēnpit itabut ip o'e Jesus kay, Judeuyũ kawēn idipat o'ġuwēn cebe ip puye—Jerusalém ka beayũ. Imēnpuye ip jedinheiro ũm ojuy cebe ip. Xipat imēn Judeu'ũmayũ be Judeuyũ buywat am—jekitpitpiyũ buywat

am—tadaybotbocayũ buywat am. ²⁸ Imēneju ibiat dinheiro oḡũm cebe ip. Soat o'ḡuxipan'iat oḡũm cebe ip. Iũm puje Espanha eipi kay oju. Espanha eipi kay cucum pima eyjom oju. ²⁹ Eyxe wajēm puje, apēn Cristo xipan okuḡ iap oḡuwēn eywebe. Soat podi ma Cristo xipan okuḡ iap oḡuwēn eymucokcok am.

³⁰ Okitpitpiyũ, eyju dak eyetabut wuykukukat Jesus Cristo kay. Eyju xipan jewewekuḡ Deus hiōḡbuk a'ō kay kũyjobit puye. Imēnpuye epeyekawēn cuy Deus eju owebeam. Owebeam Deus eju eyekawēnap ojuyjuy jĩã òn.

³¹ — Paulo kay juy aḡ eḡuy Judéia eipi watwat pe yaokaap puxim—itabut'ũmayũ be yaokaap puxim — i juy epe'e Deus pe. — Jerusalém ka watwat cuy eḡubikuy—itabucayũ juy eḡubikuy Paulo xewi ibo edinheiro bu am — i juy epe'e Deus pe.

³² Imēn cuy epeyekawēn owebeam Deus eju. Imēn kawēnwēn pima, ocokcok cĩcã oajēm eykay. Deus ibikuy bima ocokcok cĩcã oajēm eykay. Eyju dak omucokcokcoḡ epesop.

³³ Okitpitpiyũ, Deus wuyaḡuymubabibin'ukat.

— Roma ka watwat kay juy aḡ eḡuy — i òn e'em cebe. Imēn ma aḡ jeenuy eykay.

16

¹ Wuyixĩḡ Febe oḡuju eykay. Ixe Febe Jesus kay itabucayũ buywatwat'ukat—Cencréia ka watwat buywatwat'ukat. ² Imēnpuye ixē juy epeḡuõm eyduk'a be tũy ãm. Wuykukukat kay itabucayũ juy aḡuõm wuyduk'a be pũḡ kay ma wuyetabut puye. Ixe Febe juk adi adeayũ buywatwat'uk osunuy. Òn tak cuk adi xeku obuywatwat'uk osunuy. Imēnpuye eywebe ibuywan put pima, eyju dak cuy epesubuywan!

³ “Kato” i juy epe'e Priscila be, Áquila be dak. Ixeyũ juk adi o'jekapikpik oweju Jesus Cristo beam. ⁴ Oe'ũ pin ip Áquilyũ we'ũap puxim.

— Xipat cĩcã eyju — i òn e'em cebe ip.

Imēn tak e'em soat Judeu'ũmayũ—Jesus kay itabucayũ. ⁵ “Kato,” i juy epe'e Áquilyũ duk'a be je'aweroro'ukayũ be dak—Jesus kay itabucayũ be.

Obure Epēneto be dak, “Kato,” i juy epe'e. Koap ixē oitabun Jesus kay Ásia eipi watwat'in. ⁶ Maria be dak, “Kato,” i juy epe'e. Ixe juk adi o'jekapikpik cĩcã eywebeam. ⁷ Obadipyũ be dak, “Kato,” i juy epe'e—Andrõnico be, Júnias pe dak. Daomũnmũnap'a be osodop ip oweju. Doze beayũ Jesus emumujuyũ itaybit cĩcã ixeyũm xepxepayũm. Ixeyũ oitabun Cristo kay wetabut awap.

⁸ Ampliato be dak, “Kato,” i juy epe'e. Ixe obure ikukpin cĩcã oxe wuykukukat kay ixē dak itabut puye. ⁹ Urbano be dak, “Kato,” i juy epe'e. Ixe dak oceweju juk adi Cristo muwēnuwēn oeku. Estáquis pe dak, “Kato,” i juy epe'e. Ixe obure ikukpin cĩcã oxe. ¹⁰ Apeles pe dak, “Kato,” i juy epe'e. Cristo kay jetabucap kuḡ jekukum ixē soat etabutpe. Aristóbolo badipyũ be dak, “Kato,” i juy epe'e—soat pe. ¹¹ Obadip Herodião be dak, “Kato,” i. Soat wuykukukat kay itabucayũ be dak, “Kato,” i juy epe'e—Narcisco badipyũ be.

¹² Wuyixĩt Trifena be dak, “Kato,” i juy epe'e, wuyixĩt Trifosa be dak. Kapikpiḡ cĩcã ip wuykukukat peam. Wuyixĩt Perside be dak, “Kato,” i. Wuyxe ixē ikukpin cĩcã. Ixe juk adi o'jekapikpik cĩcã wuykukukat peam. ¹³ Rufo be dak, “Kato,” i. Ixe dak kapikpiḡ cĩcã wuykukukat peam. Ixe xi be dak, “Kato,” i juy epe'e. Ixe juk adi xipan okuk je'it kukap co'i. ¹⁴ Asíncrito be dak, “Kato,” i, Flegonte be dak, Hermes pe dak, Pátrobas pe dak, Hermas pe dak, ixeyũ xeyũ be dak—wuykitpitpiyũ be. ¹⁵ “Kato,” i juy epe'e Filólogo be dak, Júlia be dak, Nereu be dak, ixē ixĩt pe dak, Olimpás pe dak, ixeyũ xeyũ be dak—Deus ebekitkiyũ be.

¹⁶ Epeyewakobotbot cuy wuykukpin wuyeweweju iap mubapuk am soat pe. Soat Cristo ebekitkiyũ kato mujujum eywebe—soat ka watwat.

¹⁷ Okitpitpiyũ, jeyawẽ õn. Eyday'em'um cuy epesop cewejak'ũm jewewekayayũ kay—eymutaybitbinap muwarururun ojuyayũ kay—Cristo ekawẽn muwarururun ojuyayũ kay. Ixeyũ burem ġu juy epesop. ¹⁸ Wuykukukat Cristo mucokcokcoğ ġu ip jekukukum—jemucokcokcoğ acã. Idim cĩcã ip kawẽnwẽn. “Eyju xipacat cĩcã” i'e'em ip warara'acat pe jekay am. Imẽn ip itaybit'ũm'ũmayũ muğuykukukum. ¹⁹ Soat kaka dağayũ kuy itaybit eyetabut cĩcã Jesus kay iam. Imẽnpuye ocokcok eykay. Obikuy jĩjã eyetaybit cĩcã ãm xipacat mujurũğ ãm. Ikẽrẽrẽat mujurũğ ãm pit cuy õn eykay ġu. ²⁰ Deus ma Satanás a'õbacaap ġu'ũm ġaxĩn ma ixẽ be waram wuymuğuykukuap puxim. Ixẽ Deus wuyağuyumubabibin'ukat. Wuykukukat Jesus Cristo xipan cuy jeykuk.

²¹ Wuykitpit Timóteo kato mujujum eywebe. Ixẽ kapikpiğ oweju. Wuykitpit Lúcio dak kato mujujum eywebe, Jasão dak, Sosípatro dak. Obadipyũ ip.

²²⁻²³ Gaio dak kato mujujum eywebe. Ixẽ duk'a be õn ġasũ. Ixẽ duk'a be Jesus kay itabucayũ je'awerorom. Erasto dak kato mujujum eywebe. Ixẽ Corinto ka kukat edinheiro muxipanpan'ukat. Wuykitpit Quarto kato mujujum eywebe.

Õn tak—Tércio õn. Õn tak kato mujujum eywebe, pũğ kay ma wuyetabut puye wuykukukat kay. Õn ijudup mubarararağ eywebeaptum Paulo a'õbi. ²⁴ Wuykukukat Jesus Cristo cuy xipan jeykuk—soat jukuk. Imẽn cuy jeykuk.

²⁵ — Ën soat podi ma a'õbuyxi — i juy ace Deus pe.

Ixẽ be wuya'õmubacan put wuybu'uap puxim Jesus kay. Jesus Cristo ekawẽn muwẽnuwẽn cuk adi oğuy—kawẽn idipacat muwẽnuwẽn. Kuyje Deus iboap ekawẽn o'ğuwẽn ġu ipi watwat pe. Kawẽn iba'arẽm osunuy soat xe ipi watwat xe. Ibun iba'arẽm osunuy. ²⁶ Iba'arẽm ma juk adi iboap ekawẽn muwẽnuwẽn'uk ip osodop Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ kuyjeayũ be. ġasũ bit ibapuğ ma Deus a'õbiayũ iboap ekawẽn muwẽnuwẽn soat ka watwat pe. Ixẽ Deus soat em itait. Ibapuğ ma o'ğuwẽnat adeayũ be itabut am Cristo kay, kũyjobit am tak ip ya'õ kay.

²⁷ — Soat podi ma edip — i juy acece soat em Deus pe. — Soat podi ma a'õbuyxi — i dak. Imẽn cuy ace cebe itaybit soan puye; ixẽ Jesus Cristo o'ğudot wuykay buye dak. Imẽn cuy acece cebe. Ixẽ acã Deusat.

CORINTO KA WATWAT PEAPTUP PAULO EMUDUPMUBARARAKTUP

¹ Corinto ka watwat, cartadup mubararağ òn eywebeaptum. Òn Paulo. Tupmubararağ òn wuykitpit Sóstenes eju. Jesus Cristo emumuju òn Deus bikuyap tağ. ² Tupmubararağ oceju soat pe Deus ebekitkiyũ be—wuykukukat Jesus Cristo kay itabucayũ be. Deus cuk eynaẽ jebekitkiyũm Cristo eju mũğ'i eyju jekukum puye. Soat ixe ebekitkiyũ e'em:

— Ocebuywatwan cuy eğuy — i soat ka watwat. Ixe Jesus Cristo wuykukukat—ixeyũ kukukat tak.

³ — Bay, xipan cuy Corinto ka watwat ejukuk — i òn e'em Deus pe—wuyebay be, Jesus Cristo be dak—wuykukukat pe. — Ixeyũ ağuy mubabibin cuy eğuy — i òn e'em cebe ip.

⁴ Deus soat em xipan eykuğ, Jesus Cristo eju mũğ'i eyju buye. Imẽnpuye:

— Bay, ẽn xipat cĩcã — i òn e'em Deus pe soat em ma.

⁵⁻⁶ Cristo juk adi oceğuwẽnuwẽn eywebe. Imẽnpuye ixe a'ò dağ eyju jekukum ġasũ. Soat kuğ eyju, Cristo eju mũğ'i eyju jekukum puye. Imẽnpuye eyetaybit kawẽn icẽmat muwẽn ãm. Ka'ũma ma iba'arẽm eyxe, eyetaybit cĩcã buye. ⁷ Imẽnpuye soat kuğ eyju—Deus biõğbuk emumuũm kuğ. Deus waram wuykukukat Jesus Cristo ġubapuk soat ijodiacat etabutpe. Ixe mubapukap wiwim eyju. Iwiwim pima soat kuğ eyju. Deus biõğbuk emumuũm kuğ. ⁸ Soat em Deus eya'õmucanucan jeenuy eywebe eyetabucap epereap puxim. Imẽnpuye ikẽrẽat kuğ ġu epesop Deus xe wuykukukat Jesus Cristo ajẽmap kabia be. Ixe kabia be abuyũ xipat iap ġuwẽn. Abuyũ xipat ġu iap tak ġuwẽn. ⁹ Deus soat em e'em ja'ò dağ. Ixe juk eynaẽ eywebe jekpot eju jeburere am—Jesus Cristo eju jeburere am. Ixe Jesus Cristo wuykukukat.

¹⁰⁻¹¹ Okitpitpiyũ, Cloe badipyũ bit cuk o'e owebe:

— Corinto ka watwat jewa'õdawutwun cĩcã jeweweju, Jesus Cristo kay itabut ma'ğuy ip — i.

Imẽnpuye jeymukũyjo òn, okitpitpiyũ. Wuykukukat a'õbi òn jeymukũyjo Jesus Cristo a'õbi. Jewa'õxikxiğ ġu juy epesop. Wara'at tağtağtağ ġu dak cuy epeyewağuy—pũğ tağ ma. Pũğ tağ ma dak cuy epeyekawẽn soat em. Pũğ tağ ma dak cuy eybikuy eyeku am. ¹² Pũğpũğ ey'in e'em: — Paulo kadiayũ oceju bit — i. Warara'acayũ e'em: — Apolo kadiayũ oceju bit — i. Warara'acayũ e'em: — Pedro kadiayũ oceju bit — i. Warara'acayũ e'em: — Cristo kadiayũ oceju bit — i.

Iwarururum ma eyju e'em. ¹³ Wara'at tağtağtağ ma eyju e'em pima, eyju Cristo muweutun iap puxim. Òn ġu obamupaya ip korosa be we'ũ ãm eywebeam—Cristo acã. “Paulo ebekin òn ġasũ bit” i'e am ġu jewemubatisasan epesop— “Cristo ebekin òn ġasũ bit” i'e am acã. Imẽnpuye jewa'õdawutwun ġu juy epesop.

¹⁴⁻¹⁵ Imẽnpuye te'e ma eyju e'em:

— Paulo juk omubatisasan jekadian — i.

Òn pit cuk imubatisasan teku okadiat iam ġu—pũğ em tak ka'ũma. Imẽnpuye ocok-cok oce ade ġu ey'in oğubatisasan puye—pũğpũğ ã. Crispo oğubatisasan, Gaio dak. Warara'acayũ bit aco'i ka'ũma. ¹⁶ Icẽmãn. Wara'at kay ocegebu ġasũ bit. Estéfnas tak cuk oğubatisasan. Ibadipyũ dak cuk oğubatisasan. Wağuyba'ũm warara'acat tak paxi juk oğubatisasan iap kay. ¹⁷ Ijodiat mubatisasan am ġu Cristo juk omuju—kawẽn idipat muwẽn ãm acã.

— Kawẽn idipat muwẽn puje, itaybit cĩcãat ekawẽn ġu juy eğuwẽn—Jesus Cristo juk oe'ũiap ekawẽn acã — i juk o'e owebe.

Itaybit cĩcãat ekawẽn imuwẽn puje:

— Teku itaybit cĩcã — i kuka o'e ip wa'ĩjojoayũ.

— Jesus oe'ũ korosa be wuywebeam — i'ũmgu bit kuka o'e ip.

¹⁸ Korosa be Jesus oe'ũ wuywebeam iap ekawẽn co buje, Deus pe taxijo'ibiyũ ma e'em:

— Deus ja'õbacaam wuydaxijom jekpot oce'ũ buye — i.

Ipiat'ajojoap kay cumayũ bit e'em:

— Apẽnpuye dak oe'ũ? — i. — Te'e ma oe'ũ — i napa ma e'em ip.

¹⁹ Imẽn e'em Deus ekawẽntup:

Itaybit cĩcãayũ jewexe ip itaybit iap oğubapuk soat pe, i. Itaybit cĩcã ip ipi juacat xe, i. Oxe bit itaybit gu, i.

²⁰ Ya'õbuyxi gu ip Deus xe itaybit cĩcãat, ibabi jĩjãat tak, xipan cekawẽnat tak.

— Ipi juayũ xe teyũku itaybit cĩcã, itabut'ũmayũ xe—oxe bit ka'ũma — i'e'em Deus.

— Oceju cũg ma Deus xe ocetaybit cĩcã buye — i te'e ma ip e'em.

²¹ — Ocetaybit Deus, soat podi ma ocetaybit puye — i'e'em te'e ma itabut'ũmayũ.

Deus pit soat podi ma itaybit.

— Eyetaybicap tag gu eyetaybit õn—eyetabucap tag acã — i'e'em Deus.

“Jesus oe'ũ wuywebeam,” i'e'em pima:

— Eybidaodao — i'e'em itabut'ũmayũ wuywebe.

Deus pit wuydaxijom wuyetaybit soan puye gu—jekpot oe'ũ iap kay wuyetabut puye acã.

²² — Wuywebe i'e ba'oreat cuy epeğubapuk ocetabun — i'e'em Judeuyũ wuywebe.

— Wuywebe i'e ba'oreat mubapuk puje acã kuka ocetabut oce'e — i'e'em Judeuyũ ma. — Eywebe itaybit cĩcãat ekawẽn imuwẽn puje acã kuka ocetabut oce'e — i'e'em Judeu'ũmayũ.

²³ Wuyju bit imẽn gu e'em.

— Cristo o'subamupaya ip korosa be ce'ũ ãm soat peam wuywebeam — i wuyju bit e'em.

Imẽn e'em pima:

— Eybidaodao ocexe — i'e'em Judeu'ũmayũ wuywebe. — Eyekawẽnkẽrẽ jĩjã ocexe — i'e'em Judeuyũ wuywebe.

²⁴ Deus emunaeyũ xe bit Cristo oe'ũ korosa be soat peam wuywebeam iap awẽg yawẽgtip cĩcã—Judeuyũ xe, Judeu'ũmayũ xe dak. Deus ja'õbacaap mubapukpuğ wuydaxijo am Cristo oe'ũ buye. Jetaybicap mubapukpuğ tak wuydaxijo am.

²⁵ — Deus pit itaybit gu — i te'e ma e'em itabut'ũmayũ.

Ixeyũ xe itaybit'ũmat pit, soat ijodiacat etaybitbicap podi ma itaybit.

— Deus pit ya'õbaca gu — i te'e ma e'em ip.

Ixeyũ xe ya'õbaca'ũmat pit soat ijodiacat a'õbacaap podi ma ya'õbaca.

²⁶ Okitpitpiyũ, gebum cuy epesop apẽn kuy bima epesop iap kay, Deus pe eynaẽ awap iap kay. Ade gu epesop itaybit cĩcãayũm ipi watwat xe. Ya'õbuyxiayũm tak ka'ũma. Kariwawayũm tak ka'ũma. ²⁷ Deus pit abuyũ ipi watwat xe itaybit'ũmayũ o'taẽ jebekitkiyũm itaybit cĩcãayũ musũsũn ãm. Abuyũ ijodiacat xe ya'õbuyxi'ũmayũ o'taẽ jebekitkiyũm ya'õbuyxiayũ musũsũn ãm. ²⁸ Deus ijodiat emumuymuyũ o'taẽ jebekitkiyũm. Ijodiat emumupubutbunyũ o'taẽ. Ijodiat xe ka'ũm cĩcãayũ o'taẽ. Ixeyũ ma o'taẽ ipi watwat xe yoboğat a'õbacaap mu'ũm ãm. ²⁹ Imẽnēju abu be xipan jewemuwẽn put? Ka'ũma be ma! Xipan wuyewemuwẽn pa'ore gasũ dak Deus pe. ³⁰ Deus pit cuk eymuwedayo Jesus Cristo kay. Imẽnpuye jetaybicap mõğmõğ wuywebe. Imẽnpuye Jesus Cristo eju mũg'i wuyju jekukum gasũ. Imẽnpuye:

— Cũg ma eyju oxe — i'e'em Deus wuywebe. Deus ebekitkiyũm acesop. Ixe dak wuydaxijom. Wuya'õmucanucan wuywebe ikẽrẽat kukap puxim. ³¹ Imẽnpuye xipan gu acewemuwẽn. Imẽn e'em Deus ekawẽntup:

“Xipat cĩcã oceju bit,” i'ũmgu juy ace, i. “Wuykukukat soat em xipat cĩcã e'em wuykay,” i acã juy ace, i.

2

1-2 — Wara'at ġu oġuwēnuwēn cebe ip—Jesus Cristo acã — i juk adi oce owebe ma eyxe bima. — Korosa be oe'ũiat acã oġuwēnuwēn cebe ip — i juk adi oce owebe ma. — Itaybit cĩcãat puxim ġu juy iboap ekawēn oġuwēnuwēn cebe ip — i juk adi oce owebe ma. — Adem ġu oġuwēn cebe ip — i juk adi oce owebe ma.

Imēneju ōn adi oajēm eykay, okitpitpiyũ. Oajēm Deus ekawēn muwēn ãm eywebe—kawēn icēmat muwēn ãm. Iboap ekawēn iba'arēm osodop kuy bima soat xe wuyxe. Gasũ bit ibapuk o'e. ³ Eyxe bima ōn pit waġuy'ũm cuk adi oġuy. Ōn cuk adi oparara oġuy Deus bikuyap taġ ġu paxi a'ġu oġuwēn iap puxim. ⁴ Kawēn icēmat cuk adi oġuwēnuwēn eywebe. Itaybit cĩcãat emumutaybitbinap taġ ġu juk adi oġuwēnuwēn—Deus a'õbacaam acã.

— Wetaybit cĩcãap tomuju ġu ixeyũ oġutabun Jesus kay — i juk adi oce owebe ma. Owebe imuwēn puje, Deus biõġbuk Deus a'õbacaap o'ġubapukpuk eywebe. Imēnpuye Jesus kay juk eyetabut epe'e. ⁵ Jesus Cristo kay juk eyetabut epesop itaybit cĩcãat ekawēn co buje ġu—Deus a'õbacaap co buje acã.

⁶ Deus biõġbuk a'õ kay kũyjobicayũ be bit itaybit cĩcãat ekawēn muwēnuwēn ōn. Itabut'ũmayũ ekawēn muwēnuwēn ġu bit ōn cebe ip. Ya'õcam warara'acat kukukayũ ekawēn muwēnuwēn ġu dak ōn. Gasũ acã ya'õbuyxi jĩã ip. Guyjom pit ya'õbuyxian ġu ip je'e. Abuyũ kukukan je'e ip ġuyjom? Ka'ũma kukukan ma ip je'e. Deus ixeyũ a'õbacaap ġu'ũm. ⁷ Soat podi ma Deus itaybit. Ixe Deus ekawēn muwēnuwēn acã ōn eywebe eyetaybit am.

— Cekay itabucayũ otaxijo korosa be okpot oe'ũ buye. Okpot co'iyũm je'e ip — io'e Deus jewebe ma ipi mujurũġ'ũm awap.

Kuy bima iba'arēm osodop iboap ekawēn. Gasũ bit ibapuk o'e wuyxe. ⁸ Ijodiat kukukayũ itaybit ġu osodop iboap kawēn. Itaybit pima ip kuka juk wuykukukat o'subamupaya ġu korosa be ce'ũ ãm. Ixe Jesus soat podi ma jedipap kuġ, ja'õbuyxiap kuġ tak. ⁹ Imēn e'em Deus ekawēntup:

Deus idip cĩcãat o'ġuxipan i'ũm ãm jekayayũ be, i. Ajojojoiat podi ma idip, aya'ĩjojoiat podi ma dak, i. Wuyaġuy bodi ma dak idip, i.

¹⁰ Ibiat pit Deus o'ġubapuk wuywebe. Kuy bima iba'arēm osodop soat xe wuyxe. Gasũ bit o'ġubapuk wuywebe. Jebiõġbuk o'ġuõm wuywebe iboap mubapuk am wuywebe. Ibiõġbuk xipacat soat coco'ukat. Imēnpuye itaybit soan. Itaybit apēn Deus ibikuy wuydaxijo am iam, iba'arēm ma'ġu wuyxe. ¹¹ Warara'acat ġu itaybit apēn wuyju jewaġuyġuy iam—wuyju acã. Imēnpuxim warara'acat ġu itaybit apēn Deus jewaġuyġuy iam—ixe biõġbuk acã. ¹² Wuyju itabut'ũmayũ ġu—itabucayũ ma. Itabut'ũmat biõġbuk ġu juk ajat—Deus biõġbuk acã. Deus ma jebiõġbuk muõmõm wuywebe wuymutaybit am ajo kuy o'ġuxipan iũm ãm wuywebe iam.

¹³ Ijodiat ġu juk wuymutaybitbin osunuy—Deus biõġbuk acã. Imēnpuye ijodiat ekawēn muwēnuwēn ġu wuyju warara'acayũ be—Deus ekawēn acã. Deus biõġbuk pe wuymutaybitbinap ekawēn muwēnuwēn wuyju ixe biõġbuk kukayũ be. ¹⁴ Ibiõġbuk kuġ'ũmat pe bit Deus biõġbuk ũmap ibu ba'ore. Itaybit pa'ore dak ip cebe apēnpuye iũmũm wuywebe iam. Iba'arēm cebe ip.

— Apēġãm tak kuka iboap ojat? — i te'e ma e'em ip jewebe ma, Deus biõġbuk kuġ'ũm puye.

Wuyetaybit Deus biõġbuk emumuũm xipacat cĩcã iam ibiõġbuk wuywebe bima acã. ¹⁵ Ibiõġbuk xipacat kukat ma soat em itaybit ajo xipacat cĩcã iam, ajo xipatpũt iam tak, ajo xipacat ġu iam tak. Ibiõġbuk kuġ'ũmat pe bit iboap iba'arēm. Imēnpuye ibiõġbuk kuġ'ũmayũ te'e ma ibiõġbuk kukat a'õ waywayway ip. ¹⁶ Imēn e'em Deus ekawēntup:

Abu xe'e itaybit apēn Deus jewaġuyġuy iam? Ka'ũma ma, i. Abu be ixe awē but? Ka'ũma be ma, i.

Cristo aguy dag wuyju bit jewağuyğuy, ixe biõğbuk omuy wuywebe buye. Imëneju te'e ma ibiõğbuk kuğ'umat wuya'õxikxiğ.

3

¹ Okitpitpiyũ, bekicat ikap'isuat puxim epesop Deus biõğbuk a'õ kay kũyjobitbũt puye. Imënpuye Deus biõğbuk kukat eju wekawënap puxim ğu juk adi ocekawën eyweju—kũyjobit'umat eju wekawënap puxim acã. ² Apën wuyju kũmti ãmũm bekicat pe iap puxim kawën iba'arëmãn ğu oğuwënuwën eywebe kawën ibapukan acã Deus ekawën'in. Kawën iba'arëmãn pit eyetaybit pa'ore epesop. Gasũ dak eyetaybit pa'ore ma, ³ itabut'ũmayũ buxim eyju jekukum puye.

Eyetabutkarey eyewewekay. Jawa'õxikxiğ eyju eyeweweyju. Imën eyeku buje, itabut'ũmayũ jo'i eyju jekukum, Deus biõğbuk a'õ kay'ũmayũ jo'i—ibiõğbuk kuğ'ũmayũ jo'i. Imëneju iba'ore owebe eymutaybit am yaypanat mukũyjoap puxim.

⁴ — Paulo kadiayũ oceju bit — i'e'em ey'in.

Warara'acayũ bit e'em:

— Apolo kadiayũ oceju bit — i.

Imënpuye eyju itabut'ũmayũ jo'i jekukum.

⁵ Apolo bit yoboğat ğu. Õn tak yoboğat ğu. Õn Deus peam kapikpik'ukat acã. Apolo dak ibicat ma. Jesus Cristo muwënuwën'ukayũ acã oceju. Eyetabut cekay ğasũ, juk adi ixe oceğuwën eywebe buye. Wuykukukat kapikap ãmũm soat pe wuywebe. Imëğap pe acã kapikpiğ wuyju. ⁶⁻⁹ Eyju Deus kat puxim. Kat iwat puxim Deus eykuğ xipan. Apolo, õn tak Deus kat pe kapikpik'ukayũ buxim. Oceju eymutaybitbin. Cristo muwënuwënap iğo kat pe kadai daidadamap puxim. Koap õn cuk adi Cristo oğuwënuwën eywebe. Imënpuye eyetabut cekay. Cristo ekawën imutaybitbinap kadai abibimap puxim. Guyjom Apolo juk adi Cristo ekawën eymutaybitbin osunuy. Deus pit cuk eymubikay jebiõğbuk a'õ kay am. Deus pe acã kadai muaypan put. Imënpuxim Deus acã wuymubikuy jebiõğbuk a'õ kay am. Imënpuye yoboğ ğu Cristo muwënuwën'ukat, cekawën imutaybitbin'ukat tak. Deus acã yoboğ, ixe wuymubikuy jebiõğbuk a'õ kay am puye. Cristo muwënuwën'ukat cekawën imutaybitbin'ukat co'i Deus xe. Jewejojo'i ma ip. Deus kapikapteideida soat pe kapikpik'ukat pe. Apën cuk adi o'jekapikpik ip iap tağ ideida ip cebe. Ade xipacat je'ğũm cedağ ma o'jekapikpik'iat pe. Warëmtağ ma o'jekapikpik'iat pe bit yopit ma je'ğũm.

Deus emuamuy'a buxim eyju. Uk'a iwat puxim Deus eykuğ xipan. ¹⁰ Cristo uk'a muycemucem'iat puxim. Wuyju uk'a muycemucemap mõğmõğ uk'a'abi dag ya'acap puxim. Imënpuxim cuk adi Cristo oğuwënuwën eywebe eyetabut am cekay, ipiat'ajojoap pe eyjuap puxim. Deus ja'õbacaap o'jomõğ owebe Cristo muwën ãm itabut'ũmayũ be. Cristo muwënuwënap uk'a muycemucemap mõğmõğap puxim. Warara'acat cekawën eymutaybitbin ğasũ odieğ. Ixe uk'a muymuy'ukat puxim. Ixe cũğ ma juy jeymutaybin.

¹¹ Deus kuy Jesus Cristo o'ğudot ijodi.

— Warara'acat kay ğu juy epesop eyetabun—okpot kay acã — i'e'em Deus ijodiacat pe. Wuyju uk'a muycemucemap mõğmõğ yamuycem am. Imënpuxim Deus jekpot o'ğudot ijodi wuywebe wuyetabut am cekay ipiat'ajojoap pe wuyjuap puxim. ¹² Eymutaybitbin'ukayũ uk'a muymuy'ukayũ buxim. Pũğpũğ uk'a muymuy'ukayũ yakoroat'a muymuy. Ourom yamuymuy ixeyũ, pratam tak, wita'am tak—yasopsepat'am—yadeiboğat'am. Cũğ ma eymutaybitbin'ukayũ buxim ixeyũ ma.

Warara'acayũ bit yakoro'umat'a muymuy. Im yamuymuy ip, kapi'idim tak, uktum tak. Cũğ'ũma eymutaybitbin'ukayũ buxim ip. ¹³ Daxam yamupik puje abuyũ yacemat'a o'yamuy iap ibapuk e'em soat xe, abuyũ yacem'umat'a o'yamuy iap tak, yakoro'umat'a yamupik puye. Imën tak je'e Cristo ajëmap kabia, kũyjobit'ũmayũ be ipiatpi'ajoan iap kabia. Ibapuk je'e abuyũ juk adi cũğ ma eymutaybitbin iap, abuyũ cũğ'ũma juk adi

eymutaybitbin iap tak. Cũğ ma eymutaybitbin pima, eyetabut cĩcã epesop yajẽm puje. Cũğ'ũma eymutaybitbin pima bit, kuy juk adi eyetabucap epeyepere yajẽm puje. ¹⁴ Yapikpek'ũmat'a duk'a iwat tuk'a'e mabuk daxa epirẽm puje. Imẽnpuxim cũğ ma eymutaybitbin'ukayũ xipacat je'jat Deus xewi jekapikapteim. ¹⁵ Yapikpekat'a duk'a iwat pit tuk'a'e ġu e'em, soat o'yapik puye. Imẽnpuxim cũğ'ũma eymutaybitbin'ukayũ xipacat je'jat ġu jekapikapteim. Imẽnpit idaxijo ma ip daxa bewi o'jenapõniat puxim. ¹⁶ Eyju ġebum ġu aco'i Deus biõğbuk nuynuy wuywebe iap kay. Eywebe dak ixẽ nuynuy ma. Imẽnpuye Deus nuynuyap co'i wuyju. ¹⁷ Deus nuynuyap ikẽrẽat kuğ ġu. Idip cĩcã soat tağ. Wuyju ma ixẽ nuynuyap co'i. Imẽneju Deus ipiat supi'ajoat cũğ'ũma eymutaybitbin'ukayũ be jenuynuyap mukẽrẽrẽn'iyũ buxim ip puye.

¹⁸ Jewemuğuykukum ġu bit cuy epesop.

– Itabut'ũmayũ xe ocetaybit cĩcã – i te'e ma pũğpũğ ey'in e'em.

Jewexe eyetaybicap cuy epeyepere icẽmãn eyetaybit am Deus xe. ¹⁹ Itabut'ũmayũ xe itaybit cĩcãayũ ibidaodao ip Deus xe. Imẽn e'em Deus ekawẽntup:

Deus a'õbi jewexe itaybicat jewemuğuykuku jetacokcokap kuğ, i.

²⁰ Wara'atup e'em:

Deus itaybit jewexe itaybicat te'e ma jewağuyğuy iam, i.

²¹ Imẽneju:

– Wuyetaybit soan ma – i'ũmğũ juy ace. Soat kukat puxim eyju Cristo eykukat puye.

²² Õn eybuywatwat'ukat Cristo a'õbi, Apolo dak, Pedro dak. Deus soat ipi dağacat o'ğugẽ xipan eykuk am. Eyetabẽğ pima, xipan eykuğ. Eye'ũ buje dak, xipan jeykuk. Xipan eykuğ ġasũ. Guyjom tak xipan jeykuk. ²³ Deus Cristo kukat. Cristo dak eykukat. Imẽneju soat kukat puxim eyju.

4

¹ Cristo buywatwat'ukayũ kukap puxim cuy ocekuğ epesop, oceju Deus ekawẽn muwẽnuwẽn puye—kuyje iba'arẽm osunuy iap ekawẽn muwẽnuwẽn puye—ğasũ ibapuk o'e iap ekawẽn muwẽnuwẽn puye. ² Kariwa e'em jebekitkit pe:

– Wara'acat a'õ kay ġu bit cuy ece—wa'õ kay acã – i.

Wara'an ġu e'em cebe ip—jebekitkit pe. Imẽnpuxim Deus e'em jebuywatwat'ukat pe:

– Wara'acat a'õ kay ġu bit cuy ece—wa'õ kay acã – i.

Wara'an ġu e'em cebe. ³ Ak'arit'ũma oce eyekawẽn kay “Paulo jekariwa a'õ dağ jekukum” i'e buje. Warara'acat pe “Paulo jekariwa a'õ dağ jekukum” i'e buje dak, ak'arit'ũma oce cekawẽn kay. Owebe “Wekariwa a'õ dağ õn jekukum” i'e buje dak, ak'arit'ũma oce wekawẽn kay. ⁴ Oweweju bit a'ğũ wekariwa a'õ dağ õn jekukum. Imẽnpit wekariwa a'õ dağ õn jekukum iap ibapuk ġu soat xe ijodiat xe, “Wekariwa a'õ dağ õn jekukum” i ma'ğũ õn e'em. Wuykukukat Jesus pe “Paulo wa'õ dağ jekukum” i'e buje bit, ibapuk e'em ya'õ dağ õn jekukum iap. ⁵ Imẽnpuye waram wuykukukat ajẽm'ũm pima:

– Ikẽrẽat kuğ ãn Deus xe – i'ũmğũ juy epe'e warara'acat pe.

Wuykukukat ma apẽn cuk adi iba'arẽm ma'ğũ ağujurũğrũğ iap ġubapuk soat pe. Jajẽm puje iboap ġubapuk. Apẽn cuk adi wuybikuy i'e am ajop iap tak ġubapuk soat pe. Ixe je'e: – Xipat eyju oxẽ – i wuywebe, cedağ ma ajekuku bima.

⁶ – Eybureyũ ejomuymuy ġu juy wara'at muwẽnuwẽn xipan pima – i'e'em Deus ekawẽntup.

Imẽnpuye:

– “Paulo ya'õbuyxi ġu ocexe—Apolo acã” i'ũmğũ juy epe'e – i õn e'em eywebe, okitpitpiyũ.

Eyju pũğ tağ ma ocekuğ pima, kuka ibo dup ekawẽn tağ epeku.

– Pũğ tağ ma juy soat epejukuk i õn e'em waram eywebe.

⁷ Ibit wedep ma soat wuyju Deus xe. Kaũm̃gu iwaruat cexe. Imẽnpuye pũg tağ ma juy soat epeyewekuk. Ajo-kuğ eyju Deus o'gũm̃ gu eywebe iat? Ka'ũma kuğ ma! Apẽnpuye dak eyju napa ma e'em: — Deus soat gu o'gũm̃ ocewebe — i?

⁸ Tũybe oceju soat kuğ iãn eyju e'em. Tũybe oceju ibubut adeayũ iãn eyju e'em.

— Deus eju warara'acat kukukayũ oceju, Paulo bit ka'ũma, Apolo dak ka'ũma — i eyju e'em te'e ma.

Eyju warara'acat kukukan pima bit, kuka juk ocokcok oce. Eyju warara'acat kukukan pima, wuyju dak kuka juk ixeyũ kukukan acesop eyweju. ⁹ Deus aco'i juk ocemuy ka'ũmaayũm̃ ma soat xe, ixemumujuyũ ma'gu oceju. “Ixeyũ juy ayaoka soat etabutpe xipat'ũm̃ cĩcã ip puye” i'e'em ip iat puxim aco'i oceju. Soat aco'i ocejom—kabi beacat, ipi juacat tak. ¹⁰ Itabut'ũmat xe ocadaodao, Cristo kay ocetabut puye. Eyju bit eyetaybit cĩcã ceweju mũg'i eyju jekukum puye. Itabut'ũmat xe oca'õca gu. Eyju bit eya'õca cexe ip. Ocemuybuyxi'ũm'ũm̃ ip. Eybuyxim pit ip eykuğ. ¹¹ Ocereren ma juk adi ocekuku, ocebipurukruk tak. Iokokat kuğ ma dak cuk adi ocekuku ocedotim. Warara'acat tak cuk adi ocemupokupok. Pũg ka be gu dak cuk adi ocekuku—soat kaka dağ. Imẽn ma oceju jekukum ģasũ dak. ¹² Kapikpiğ cĩcã ocexat pu am, ocedoti bu am tak. Warara'acat pe ocemuymuy buje, ocejede gu cebe ip.

— Deus cuy xipacat je'gũm̃ eywebe — i bit oceju e'em cebe ip.

Ipiat'ajojom pima dak ocetaxi jĩjã. ¹³ Warara'acat pe ocemuymuy buje, ikẽrẽm̃ gu bit ocejede—xipan ma. Kaokok co'i oceju itabut'ũmat xe.

¹⁴ Imẽğaptup mubararağ õn eymusũsũn ãm̃ gu—eymukũyjo am acã. Eykukpin cĩcã oxe. Webekitkiyũ jo'i eyju oxe. Imẽnpuye õn eymukũyjo ojuy. ¹⁵ Adeayũ kuka eymutaybin Cristo ekawẽn—10,000 beayũ ma. Pũg ma eyebay bit. Kuy juk eyetabut epesop Jesus Cristo kay kawẽn idipat oğuwẽn eywebe buye. Ceweju mũg'i eyju jekukum ģasũ. Imẽnpuye õn eyebay jo'i. Imẽnpuye õn eymukũyjo ojuy. ¹⁶ Imẽnpuye:

— Obuxim cuy epesop yoboğan pin gu — i õn e'em eywebe.

¹⁷ Imẽnpuye Timóteo juy oğuju eykay. Ixe Timóteo okpot co'i. Ixe cũğ ma kapikpiğ wuykukukat peam. Ikkupin cĩcã oxe.

— Paulo yağuyisu jekukum Jesus Cristo a'õ dağ jekukum puye — i je'e eywebe ixem Timóteo ma. — Imẽn Paulo itabun'isuayũ mutaybitbin tak soat ka watwat mutaybitbin — i je'e eywebe eyağuyba'ũmap puxim.

¹⁸ Pũğpũğ ey'in pit jewexe itaybicayũm̃ o'e. Tũybe Paulo omuyku gu ocejo am iãn o'e ip. ¹⁹ Deus ibikuy bima bit, ģaxĩn ma oju eyjo am. Wetaybit ma'gu ģasũ jewexe itaybicayũ ekawẽn. Eyjo buje bit, wetaybit oce Deus a'õbacaap kuğ ip iam, ikuğ gu ip iam tak. ²⁰ Deus wuykukukat e'em “Ën ma ocekukukat” i wuyju e'em pima gu—ya'õbacaap kuğ wuyju jekukum pima acã. ²¹ Eybu'u du omudon wa'õpuruğ eymukorẽm̃ ãm̃? Eybu'u gu xe'e owebe eykuk am xipan? Eybikuy owebe eykuk am xipan pima, ikẽrẽat muğẽğẽap cuy epeyepere.

5

¹ — Corinto ka beat jexidaap eju o'jepo itabut ma'gu Jesus kay — i'e'em owebe yajẽm'isuat.

Imẽğap ikẽrẽ jĩjã Deus xe. Itabut'ũmayũ bit isũsũn kuka o'e imẽn i'e am. ² Te'e ma eyju bit e'em:

— Xipat cĩcã oceju — i.

Imẽn gu juy epe'e! Eyğuycũğcũğ cuy epesop ixem ağokatkat ikẽrẽat mujurũğrũğ puye. Ixe ağokatkat ikẽrẽat kay iğuycũğ'ũm̃ pima, epeğũm̃ gu juy Deus eju kawẽnwẽnap'a be je'awero am eyweju. ³ Wũy ma õn pit eywi. Inaka ģebum cĩcã ma õn eykay soat em.

— Ixe ağokatkat ikẽrẽ jĩjã, Deus xe ikẽrẽat mujurũğrũğ puye — i õn e'em eywebe Jesus Cristo a'õbi.

Eyxe bima dak imên ma kuka oce eywebe. Imêneju awerom ġu juy epesop ixe eju. ⁴ Eye'awero buje wuykukukat Jesus jeenuy eyxe. Soat em ma wuykukukat Jesus jekukum wuyweju wuya'ômucanucan. Eye'awero buje dak jeenuy eyxe. Õn tak eyxe bimaap co'i ma oġuy, soat em òn ġebum eykay buye. ⁵ Eye'awero buje juy epe'e ixe aġokatkat pe:

– Satanás acã juy ekukan – i.

Imên cuy epe'e ixe mubu'un am ikêrêat mujurũġap puxim. Je'ũ aco'i xeku. Ikêrêat mujurũġap o'jepere bima bit Deus ixe aġokatkat biõġbuk idaxijo. Ibiõġbuk idaxijo wuykukukat ajêm puje, kũyjobit'ũmayũ be ipiatpi'ajoan iap kabia be.

⁶ Te'e ma eyju e'em: – Warara'acat podi ma oceju xipat – i, cũġ ġu eyju jekukum puye. Pão'a muyuhuptõm ikêrêat mujurũġrũġap puxim.

– Tõm'ĩcatõm pão'a muyuhum—yaboġat'a muyuhum – i wuyju e'em.

Imên puxim pũġ ma wuy'inat ikêrêat kuġ pima, warara'acayũ dak ikêrêat mujurũġ ojuy ma e'em ixe buxim. ⁷ Ikêrêat mujurũġrũġap cuy epeyepere—soat eyju! Ikêrêat mujurũġ'ũm pima, ikêrêat kuġ ġu epesop. Pão'a buxim epesop—yamuyuhuhuptõmtêm'ũmat'a buxim. Kuyje Judeuyũ ovelha o'yaoka ip Egito eipi bewi cêm pima. Ovelha oe'ũ uk'a beat e'ũap puxim. Imên puxim Cristo oe'ũ wuye'ũ'ũap puxim. Páscoa epeta bima Judeuyũ ġebum wuydobuyũ'ũm'ũm e'ũap puxim ovelha'ũm oe'ũiap kay. Wuyju dak cuy aceġebu wuye'ũ'ũap puxim Cristo oe'ũiap kay.

⁸ Jesus oe'ũ wuye'ũ'ũap puxim. Imên puye ikêrêat mujurũġrũġap cuy acepere. Ikêrêat aġujurũġ ġu auy ġasũ bit. Cũġ ma juy aceku. Icêmãn cuy acekawên. Imên jekukum pima, Jesus e'ũap kay juy aceġebu apên Judeuyũ ovelha e'ũap kay ġebum iap puxim.

⁹ Wara'atup kuy otupmubararak eywebeaptum cartadup. Ixedup pe juk oce eywebe:

– Aoyũ kaykayat purem ġu juy epeku, warara'acat itop kaykayat purem ġu dak, jewekpidaodao'ukat purem ġu dak, jenuy'ũnakêkê'ukat purem ġu dak – i.

¹⁰ Itabut'ũmayũ warara'acat tayxi kaykay ip, warara'acat itop kaykay dak. Itabikuku jĩjã dak ip warara'acat pubut kay. Kũyjobit ġu dak ip jeka kukat a'õ kay. Te'e ma dak itabut ip jewexe deus'iaiyũ kay—wita'a muġêġê kay. Itabut'ũmayũ xe eydop pin'ũm pima bit, kuka epejêm ipi daġwi. “Ixeyũ xe epesop ġu” i'ũmġu juk oce eywebe, “Ixeyũ burem ġu juy epeku” acã. ¹¹ Warara'acat pit jewexe itabut Jesus kay. Te'e ma wuyju e'em “Ocekitpit” i ixeyũ be. Warara'acat tayxi eju jepopo'uk ip. Warara'acat itop eju dak jepopo'uk ip. Itabikuku dak ip warara'acat pubut kay. Te'e ma dak itabut ip jewexe deus'iaiyũ kay—wita'a muġêġê kay. Jebureyũ muymuy'uk tak ip. Ika'o'om tak ip jekukum. Ka'ũma am ma ip xipat.

– Jewexe itabucayũ burem ġu juy epesop – i òn e'em eywebe.

Epeyekõn ġu dak cuy ceweju ip—pũġ em tak ka'ũma.

¹²⁻¹³ – Ikêrêat kuġ eyju Deus Deus xe – i'ũmġu òn pit e'em itabut'ũmayũ be.

Deus pit imên je'e cebe ip. Õn pit, ka'ũma. Cũġ ma eywebe bit “Ikêrêat kuġ ên Deus xe” i'e am eyxeat pe—Jesus kay itabucat pe—eyweju je'aweroro'ukat pe. Imên e'em Deus ekawêntup:

Ikêrêat mujurũġrũġ'ukat cuy epeġujêm eyxewi, i.

6

¹ Eyju ikitpitpiyũ Jesus Cristo kay eyetabut puye. Eyeweweju jewa'õmukorêmrêm pima, itabut'ũmat kay bit cuy epeju ġu ibimãmãat ekawên coco'ukat kay ixe be ey mudin am. Eykitpit kay acã juy epeju—itabucat kay acã. Ixe kay juy epeju ixe be ey mudin am.

² Wuyju Deus ebekitkit. Ipi'ũm puje abuyũ ipi daġayũ'in ikêrê Deus xe iap aceġuwên. Abuyũ ikêrê ġu cexe iap tak aceġuwên. Eyetaybit ġu du iboam? Iba'ore xe'e eywebe eykitpitpiyũ mudin am? ³ Abuyũ Deus ekawên tojotjot'ukayũ'in ikêrê Deus xe iap aceġuwên. Abuyũ ixeyũ'in ikêrê ġu cexe iap tak aceġuwên. Eyetaybit ġu du iboam?

Imēnpuye eybu'um ġu juy epesop eykitpitpiyū mudin am. ⁴ Imēnpuye eyju jewa'ōxixiġ pima, itabut'ūmat kay ġu juy epeju ixē be eymudin am—ya'ōbuyxi ġu ip Jesus kay itabucayū xe buye. ⁵ Eysūsūn cuy epesop itabut'ūmat kay eyju cucum pima. Ka'ūmġu du eyparakpeat itaybicat? Kake ma! Iba'ore du eywebe jewemudin am? Iba'ore ġu ma! ⁶ Inaka eyju eykitpit tujowatwan itabut'ūmat kay imuymuy am. Imēġap pit cūġ ġu!

⁷ Eykitpit tujowatwan itabut'ūmat kay imuymuy am pima, itabut'ūmat ekukuap co'i ma eyju dak jekukum. Deus ekawēn taġ'ūma. Epetujowat ġu juy. Āġ jeenuy ikērēm eykuġ. Ak'arit'ma juy eybubut tujupa'um puje dak. ⁸ Eyju ma warēmtaġ warara'acat kuġ jewaik am. Warara'acat pubut tujupa'um'um tak eyju jewaik am. Warēmtaġ eykitpit kuġ tak eyju jewaik am. Eykitpit pubut tujupa'um'um tak eyju jewaik am. Imēnpuye cūġ ġu eyju jekukum. ⁹ Deus soat kukukan pima, cūġ'ūma jekuku'ukayū ġu bit jeedop cexe. Gebum cuy epesop iboap kay. Jewemuġuykukukum ġu juy epesop iboap kay. Ikērēat mujurūġrūġ'ukayū ġu bit jeedop cexe Deus soat kukukan pima; warara'acat tayxi eju jepopo'ukayū ġu dak; warara'acat tayxi eju jepopo'ukayū ġu dak, jewexe deus'iat kayayū ġu dak; jewekpidaodao'ukayū ġu dak; jenuy'ūnakēkē'ukayū ġu dak; ¹⁰ warara'acat pubut tujupa'um'um'ukayū ġu dak; warara'acat pubut kay itabikukuayū ġu dak; ika'o'on'ukayū ġu dak; jebureyū muymuy'ukayū ġu dak; jeka kukat a'ō kay'ūmayū ġu dak. Ixeyū ġu bit jeedop Deus xe ixē soat kukukan pima. ¹¹ Pūġpūġ ey'in tak imēn cuk adi epekuku kuy bima—eyetabut'ūm pima. Gasū bit Deus ikērēat o'ju'uk eywebewi. Ixe kuy juk eynaē jebekitkin soat em ja'ō daġ eyeku am. Ixe e'em eywebe:

— Cūġ ma eyju oxe — i.

Imēn Deus e'em wuywebe, wuyetabut wuykukukat Jesus Cristo kay buye. Imēn ixē e'em wuywebe, Deus biōġbuk omuy wuywebe buye dak.

¹² Ey'inat pit aco'i je'e owebe: — Ōn pit Cristo ebekit. Imēnpuye soat i'epi ġu owebe — i. Icēmān ixē e'em. Soat i'epi ġu wuywebe. Imēnpit soat ġu xipat wuywebe i'e am. “Soat i'epi ġu ocewebe” i'e but wuywebe. Inaka soat ġu ojoixik cepere ba'oreap puxim.

¹³ Warara'acat pit aco'i je'e owebe:

— Wuyxaxet wuydadade buye—wuydadade wuyxaxet puye dak — i.

Icēmān ixē e'em. Guyjom pit Deus xepxem ma ġu'ūm—wuyxat, wuydada dak. Deus cuk wuymuġē warara'acat tayxi eju wuyepo am ġu, warara'acat itop eju wuyepo am ġu dak; wuyekpidaodao am ġu dak; wuyenuy'ūnakēkē ām ġu dak. Deus cuk wuymuġē ja'ō kay am acā. Jewebe am kapik am tak cuk wuymuġē. Ya'ō kay'ūm pima, te'e ma kuka ajeku. ¹⁴ Deus pit wuykukukat o'ġutait ce'ūap tomukadi. Imēnpuxim wuyju dak wuymutait wuyē'ūap tomukadi. Ja'ōbacaan ma wuymutait.

¹⁵ Jesus kay wuyetabun puje wuyjebit Cristo jebit'inat e'em. Imēnpuye ikērē jījā wuywedaodao am yapoat eju. Ikērē jījā Deus xe wuyjebit Cristo jebit'inat puye. Imēnpuye yapoat eju epeyepo ġu juy—pūġ em tak ka'ūma. ¹⁶ Yapoat eju jewedaodao bima pūġat puxim wuyju e'em ceweju. Eyetaybit iboam. Imēn e'em Deus ekawēntup: Xepxepayū pūġat puxim e'em, i. ¹⁷ Wuykukukat eju mūġ'i jekukum pima bit, pūġat puxim wuyju dak e'em ceweju ibiōġbuk a'ōbi.

¹⁸ Tapupuyū, warara'acat tayxi eju juy epeyepo ġu. Tū'ū'ūyū, warara'acat itop eju juy epeyepo ġu. Wara'at mujurūġrūġ pima ikērēat kuka wuyjebit aġukērērēn ġu. Yapoat eju jepopom pima bit, kuka wuyjebit aġukērērēn. ¹⁹ Eyaġuyba'ūm ġu juy iboap kay. Wuyjebit Deus biōġbuk tūytūyap—Ibiōġbuk xipacat tūytūyap. Ixe biōġbuk omuy wuyjebit pe—Deus wuywebe o'ġuōmiat. Wuyju ġu jewekukat. Deus acā wuykukat. ²⁰ Deus ma juk ikērēat o'ju'uk eywebewi. Cristo e'ūap eywebe ikērēat muġēġeaptei o'teida. Imēnpuye idipat acā juy aġuġē ijodi. Idipat muġēġēm pima bit, “Ka'ūmġu Deus co'i idipat” i je'e itabut'ūmayū eyekukuap co buje.

7

¹ Kuy juk eyemudupmubararaktup otupu cartadup. Ibodup pe juk epe'e owebe “Xipat tu ocewebe jewebumün ãm? Xipat ġu xe'e?” i. Iboam òn jeymukũyjo ġasũ. Aġokatkat ewebumün'ũm pima, xipat ma jeku. ² Imēnpit adeayũ ikēreāt mujurũġrũġ cewebumün'ũm pima. Cewebumün'ũm pima warara'acat tayxi eju jepopom aġokatkat. Ayacat tak jepopom warara'acat itop eju. Imēnpuye juy epeyewebumün. Xipat soat pe aġokatkat pe cewetayxida am. Xipat soat pe ayacat pe dak ceweitopta am. ³ Tapupuyũ, etayxi eju juy ecepo, cepo pin pima. Aoyũ, ektop eju juy ecepo, cepo pin pima. Eybu'um ġu juy epesop jepo am eytayxi eju eytop eju dak. ⁴ Aoyũ, eybikuy bima acã ġu juy epeyepo eyitop eju, ixē ibikuy bima dak. Tapupyũ, eybikuy bima acã ġu juy epeyepo eytayxi eju—ixē ibikuy bima dak. ⁵ Pũġ em ġu aco'i epe'e eyewewebe:

— Gasũ bit acejewedaodao ġu dak — i. — Deus eju acã acejekawēn ġasũ bit — i aco'i epe'e eyewewebe.

Ade kabia ġu bit epe'e:

— Gasũ bit ocepo ġu eweju — i eytayxi be, eyitop pe dak.

Deus eju eyekawēnap kabia kap puje juy waram ġuto epeyepo eyitop eju, eytayxi eju dak. Ade kabia “Acepo ġu ġasũ bit” i eyju e'em pima, Satanás “Warara'acat eju juy epeyepo” i je'e eywebe. Ade kabia jepopom'ũm pima, kuka Satanás a'õ kayan epeku.

⁶ — Imēn cuy epeku — i'ũmġu òn pit e'em eywebe. — Oxe bit xipat kuka o'e imēn eyeku am — i acã òn e'em.

⁷ Otayxixe ġu òn pit. Soat eytayxixe'ũm pima, xipat kuka o'e. Deus pũġpũġayũ buywatwan ixeyũ be ikēreāt kukap puxim itayxixe ġu ma'ġu ip. Warara'acat pe bit iba'ore cũġ ma jeku am itayxixe'ũm pima. Ikēreāt mujurũġrũġ ip itayxixe'ũm pima. Imēnpuye Deus ibikuy ixeyũ ewebumün ãm ikēreāt kukap puxim.

⁸ — Epeyewebumün ġu juy — i òn e'em tak o'jewebumün ġu buk ip iayũ be. — Obuxim cuy epesop — i òn e'em cebe ip. — Waram ġu juy epeyewebumün — i òn e'em itop'ũm e'ũ'ibiyũ be, itayxi e'ũ'ibiyũ be dak.

⁹ Soat em ġebum ayacat kay bima juy epeyewebumün. Aoyũ kay eyetabikukuap xipat ġu. Jewebumün ãm acã kuka o'e xipat eywebe.

¹⁰⁻¹¹ Cewebumün'ibiyũ oġukũyjo ġasũ bit. Wa'õbi ġu òn jeymukũyjo—wuykukukat a'õbi acã. Tapupuyũ, eytayxi juy epeyepere ġu. Aoyũ, eyitop cuy epeyepere ġu. Eyitop epere buje bit cuy waram epeyewetopta ġu. Eyepit put koap epesop ikuġ iat kay eyitop kay.

¹² Warara'acayũ oġukũyjo ġasũ bit. Itabut'ũmat eju cewebumün'ibiyũ oġukũyjo ġasũ—itabucayũ oġukũyjo. Deus a'õbi ġu òn jeymukũyjo. Okpiwatpi ma òn e'em eywebe. Okitpitpiyũ, pũġpũġ ey'in cuk epeyewebumün itabut'ũmat eju. Eytayxi itabut ġu Jesus kay. Eyxe tũy pin cĩcã bima bit cuy epeyepere ġu. ¹³ Wuyĩxĩyũ, pũġpũġ ey'in cuk epeyewebumün itabut'ũmat eju. Eyitop itabut ġu Jesus kay. Eyxe tũy pin pima bit cuy epeyepere ġu. ¹⁴ Ixeyũ epere'ũm pima, Deus xipacat je'ġũm eyitop pe, itabut ġu ma'ġu ip, itabucat xe nuynuy'uk puye—jetayxi xe nuynuy'uk puye. Imēnpuxim Deus xipacat je'ġũm eytayxi be, itabut ġu ma'ġu ip, itabucat xe nuynuy'uk puye—jektop xe nuynuy'uk puye. Imēn'ũm pima, itabut'ũmayũ ebekitkiyũ jo'i ma kuka o'e eyebekitkiyũ. Deus pit xipacat ũmũm eywebe, eyebekitkiyũ be dak itabucat xe nuynuy'uk puye. ¹⁵ Deus cuk wuynaē kaba'ũma wuydop am wuyitop eju, wuytayxi eju dak. Imēnpuye itabut'ũmat jetayxi epere pin pima, itabucat epere pin pima, xipat kuka o'e jetayxi epere am.

— Operem ġu juy ece — i'ũmġu juy je'e itabucat itabut'ũmat pe.

Ãġ je'ju ip. ¹⁶ Imēnpuye eyitop xe juy epesop, wuyĩxĩt! Ixeyũ xe eynuy buje, kuka itabut o'e ip Jesus kay. Imēnpuye, eytayxi xe juy epesop, okitpitpiyũ. Ixeyũ xe eynuy buje, kuka itabut o'e ip Jesus kay.

¹⁷ Deus ja'õbacaap ũmũm wuywebe soat taġ wuyekapik am cebeam. Imēnpuye ibikuyap taġ cuy epekuku. Deus pe eynaē buje eyekapikap kuġ cuk adi epesop. Ibeat kuġ cuy

epeyekapik ġasū dak. Imēn soat ka watwat mukūyjojom ōn—itabucayū mukūyjojom.
¹⁸Deus e'em taypu'aġobixeedakat'ibit pe:

— Webekin cuy ece — i.

“Ebekin oce ġasū” i'e'em pima, waram pit suxeemōġ ġu juy. Imēnpuxim Deus e'em taypu'aġobixeedak'ūmat pe:

— Webekin cuy ece — i.

“Ebekin oce ġasū” i'e'em pima, jedaypu'aġobidakacat ġu juy.

¹⁹ — Ecewedaypu'aġobixeedakat tu? — i'ūmġu Deus e'em wuywebe. — Ecewedaypu'aġobixeedakat ġu du? — i'ūmġu dak. — Wekawēn taġ tu eyju jekukum? — i acā Deus e'em wuywebe.

²⁰ Deus pe eynaē buje eyekapikap kuġ epesop. Ibeat kuġ cuy epeyekapik ġasū dak. ²¹ Pūġpūġ ey'in tei'ūma kapikpik'ukayūm cuk adi epesop Deus pe eynaē buje. Eyaġuybabi'ūm ġu bit cuy iboap kay. Kapikpiġ cuy epesop eyekariwa beam. Eyekariwa xewi eyjēm put pima bit, epejēm cuy teihem kapik am warara'acat peam. ²² Inaka tei'ūma kapikpik'ukayū jekpiwatpin ġu jekukum—jekariwa ukpiwatpi acā. Wuykukukat pe ixeyū naē buje bit, wuykukukat ukpiwatpi jeku ip. Teihem kapikpik'ukat pit jekpiwatpi jekukum. Wuykukukat pe ixeyū naē buje bit, jekpiwatpin ġu jeku ip—wuykukukat ukpiwatpi acā. ²³ Deus cuk teihem wuydaxijo. Imēnpuye ijodiat ukpiwatpin ġu juy epesop. Cristo ukpiwatpi acā epeku. ²⁴ Okitpitpiyū, Deus pe eynaē buje, eyekapikap kuġ epesop. Ibeat kuġ cuy epeyekapik ġasū dak. Deus tak eybuywatwan jeenuy.

²⁵ Kuyatup pe owebeaptup pe “Apēn xe'e kuka cwebumūn'ūmayū oceġukuyjo?” i juk epe'e owebe. Wuykukukat pit cuk omukūyjo ġu iboam. Jeymukūyjo ōn wuykukukat a'ōbi ġu—waġuybin ma. Imēnpit wuykukukat Jesus itabotaidabotbot cīcā osunuy okay. Imēnpuye ya'ō daġ ōn jekukum. Imēnpuye eyetabun cuy epesop wekawēn kay.

²⁶ Wuykay itakomaayū ipiat'ajojoan cīcā wuywebe—itabut'ūmayū. Imēnpuye:

— Xipat kuka wuywebe wuywebumūn'ūm ām — i ōn e'em.

²⁷ Eytayxixe bima bit cuy epeyepere ġu. Eytayxixe'ūm pima bit cuy epeyewetayxida ġu.

²⁸ Eyewebumūn puje bit, ikērēat epeġuġē ġu. Imēnpit eyewebumūn puje, ġebum cīcā epesop eyxat puap kay, eytayxi esay buap kay dak. Ōn pit obu'u eywebe eyeġebu am ijodiap kay.

²⁹⁻³¹ Okitpitpiyū, ġaxīn ma aco'i Cristo jajēm waram. Ijop eipi dao ma jeekop. Apēn ġasū dopdom iap i'ūm. Imēnpuye itayxixeat cuy itayxixe'ūmat co'i jeku. Waat tak cuy icokcokat puxim jeku. Jewaywaywayat tak cuy iġuycūġat puxim jeku. Tarekrek pupu'ukat tak cuy o'jat ġu buk'iat puxim jeku. Tarekrek kukuk'ukat tak cuy ikukuk'ūmat puxim jeku.

³² Ōn pit obu'u eywebe soat em ġebum am ijodiap kay—eybubut puap kay. Itayxixe'ūmat soat em ġebum Deus kay. Soat em Deus mucokcok pin.

— Apēn xe'e oce Deus mucokcok am? — i'e'em soat em jewebe ma.

³³ Itayxixeat pit soat em ġebum ijodiap puap kay tarekrek puap kay, jetayxi mucokcok pin puye. Soat em ixē e'em jewebe ma:

— Apēn xe'e oce otayxi mucokcok am? — i.

³⁴ Xepxep a'ō kay pin ma—Deus a'ō kay—jetayxi a'ō kay dak. Itoptep'ūmat pe soat em cekapik put wuykukukat peam. Ixe soat em jekukukat mucokcok pin. Soat em jekukukat kay ġebum. Itoptepat pit soat em ġebum jebubut puap kay. Jektop mucokcok pin soat em.

³⁵ Imēġap pit imuwēnuwēn ōn eywebe eybuywat pin puye. Eyewebumūnap muba'oren pin ġu bit ōn.

— Epeyewebumūn ġu juy iba'ore jījā ma'ġu eywebe — i'ūmġu ōn e'em eywebe. — Cūġ ma epeku Deus xe — i acā ōn e'em eywebe. — Ixe ekawēn taġ cuy epeku — i dak ōn e'em

eywebe. — Soat em ġebum cuy epesop wara'at kay ġu—wuykukukat kay acã — i dak òn e'em eywebe.

³⁶ Gasũ iwadipyũ oġukũyjo. “Gasũ bit puk wewebumũn pin ġu oce” i kuy juk o'e'e'iyũ oġukũyjo.

— Wewebumũn'ũm pima bit cedaġ ġu kuka owadip kuġ oce — i'e'em aġokatkat jewebe bima, juy jewebumũn ip.

Ceweju jewedaodao pin cĩcã bima dak, cuy jewebumũn ip. “Ocewebumũn cuy ġasũ bit” i'e buje dak cuy jewebumũn ip. Cewebumũn puje ikêrêat o'ġuġê ġu ip. ³⁷ Imênpit aġokatkat jekpiwatpin ma “Gasũ bit wewebumũn pin ġu oce” i'e buje, xipat kuka o'e cewebumũn'ũm âm. Ibu'u jewebumũn âm pima dak, xipat kuka o'e cewebumũn'ũm âm. Jewedaodao pin cĩcã'ũm pima dak, xipat kuka o'e cewebumũn'ũm âm. ³⁸ Imêneju xipacan e'em ip jewadip eju cewebumũn puje. Jewebumũn'ũm pima bit, ibodi ma xipacan e'em ip.

³⁹ Itop e'ũ'ibiyũ oġukũyjo ġasũ. Itop itait pima, ayacat jektop xe ma jeenuy. Cũġ ġu jektop epere am. Itop e'ũ buje bit, cũġ ma warara'acat eju jewebumũn âm—jemukaypinut eju. Imênpit cũġ ġu itabut'ũmat eju jewebumũn âm—itabucat eju acã. ⁴⁰ Imênpit itop e'ũ'ibit ibodi ma icokcok kuka o'e waram jewebumũn'ũm pima. Waram pit cewebumũnap ġu oxe ma ibodi ma kuka o'e icokcok. Deus biõġbuk omuy owebe. Imênpuye eya'õpicũġcũġ cuy epesop wa'õ kay.

8

¹ Kuyatup pe juk epe'e owebe: “Xipat tu ocewebe deusbaro wap iênmõġ'ibitên o am? Ocesuên'o ġu xe'e?” i. Iboam òn jeymukũyjo ġasũ.

— Icêmãn ocetaybit Deusan — i wuyju e'em. “Soat podi ma ocetaybit” i'e'em pima bit, xipat ġu kuka o'e. Warara'acat kuġ xipan pima bit, xipat kuka o'e soat peam. ² Soan ġu wuyetaybit—pũġpũġ ã. Imênpuye wuyju te'e ma e'em:

— Ocetaybit cĩcã — i.

³ Wuyxe Deus ikukpin cĩcã bima bit, Deus itaybit wuyjum. Deus burem tak cuy ajop.

⁴ Deusbaroyũ wap iênmõġ'ibitên jeymukũyjo òn ġasũ. Deusbaro ka'ũmaap ma ibiõġbuk. Ade ġu Deus—pũġ ma. Wuyetaybit iboam. ⁵ Ade ipi watwat xe bit ade ma desuyũ. Tũybe ade deusyũ iãn e'em ip. Tũybe ade wuykukuk'ukayũ iãn e'em ip. Tũybe ipi daġ, kabi be dak omuy ip iãn e'em ip. ⁶ Wuyxe bit pũġ ma Deusat. Ixe Deus wuyebay. Soat ixe emumuġê. Ixe beam ma soat wuyju dopdom. Pũġ ma wuykukukat—Jesus Cristo acã. Ixe a'õbi Deus soat o'ġuġê kuyje—Jesus Cristo a'õbi. Ixe a'õbi ma wuyju dak dopdom.

⁷ Soat ġu bit itabucayũ iboam itaybit. Ikabap cĩcã ip deusbaroyũ kuġ. Kuy ade kabia ma te'e ma itabut osodop ip ixeyũ kay—deusbaroyũ kay. Imênpuye tũybe ijopên deusbaroyũ xatên iãn e'em ip. Gasũ dak imên e'em ip. Itaybit ġu ip deusbaroyũ ka'ũma am ma ibiõġbuk ip iam. Tũybe iġo ên o buje, ikêrêat kuġ kuka oce Deus xe iãn e'em ip.

⁸ Wuyju bit cũġ ma Deus xe iên o'oap tomuju ġu. Iwaru ġu Deus xe. Ibit wedep ma—iên o'oap, iên o'o'ũmap tak.

⁹ Xipat eyxe iġo ên o buje, iên o'ũm pima dak. Eykitpit xe bit, itabutcũcat xe, cũġ ġu iġo ên o am. Eykitpit pe ikêrêat epeġujurũġat ġu juy—itabutbũcat pe. Ixe xe cũġ'ũm pima, iġo ên o am, epesuên'o ġu juy. ¹⁰ Eyetaybit deusbaroyũ kake ġu iam. Imênpuye:

— Cũġ ma wuywebe iġo ên o am — i'e'em eyju.

Imênpuye deusbaroyũ duk'a be eyju õmõm, ixe xatên o am. Itabutbũcat eyjomom iġo ên o'om pima bit:

— Cũġ ma owebe dak iġo ên o am — i aco'i je'e jewebe ma.

Imênpit cũġ ġu buk ixe xe bit iġo ên o am, tũybe deusbaroyũ kake iãn e'em puye. ¹¹ Ixe dak aco'i iên o eyjomom iên o'om puye. Iên o buje bit iġuycũġ cĩcã je'e itabutbũcat.

— Oje'ũ aco'i ikêrêat oġujurũġ puye — i te'e ma je'e jewebe ma.

Cristo oe'ũ ixe e'ũap puxim. Ixe ekitpit. Imēnpit iġuycũġ ma jeku, ěn ma ikērěat eġujurũġat cebe buye. ¹² Cũġ ġu cexe i'o am pima:

— Ĕn tak esuěn'o — i'ũmġu juy epe'e cebe.

Iměn i'e buje, warěmtaġ ma eykitpit kuġ tak eyju. Warěmtaġ eykitpit kuġ pima, eyju dak ikērěat kuġ epesop Cristo xe. ¹³ Iměneju okitpit pe ikērěat oġujurũġat ġu. Okitpit xe iġo ěn o'oap cũġ ġu bima, ōn tak kuka osuěn'o ġu—pũġ em tak ka'ũma. Osuěn'o ġu okitpit pe ikērěat mujurũġap puxim. Iměnpuxim eyju dak cuy eykitpitpiyũ be ikērěat epeġujurũġat ġu.

9

¹ Cũġ ma owebe wekupinap taġ weku am. Cristo emumuju ōn. Wuykukukat Jesus cuk ojojojo. Kuy bima juk eyetabut wuykukukat Jesus Cristo kay ōn ma juk ixe ekawěn oġuwěn eywebe buye. ² Warara'acayũ xe ma Cristo emumuju ġu ōn. Eyxe bit cemumuju ōn.

— Corinto ka watwat Cristo eju mũġ'i jekukum o'e ġasũ bit, Paulo cekawěn o'ġuwěn cebe ip puye. Iměnpuye ocetaybit Paulo Cristo emumuju iam — i'e'em adeayũ.

³ Wara'acat omuymuy bima, jewedayoyom ōn.

— Ōn tak Cristo emumuju ma — i ōn e'em cebe ip.

⁴ Cũġ ma owebe oxat pu am, oxati bu am tak kawěn idipat muwěnuwěnapteim.

⁵ Warara'acayũ Cristo emumujuyũ jetayxi eju jekukum—itabucat eju. Iměn cũġ ma Deus xe. Wuykukukat kitpitpiyũ dak jetayxi eju jekukum ip, Pedro dak. Cũġ ma kuka o'e owebe dak. ⁶ Warara'acayũ Cristo emumujuyũ wara'at pe ġu kapikpiġ ip—kawěn idipat muwěnuwěn acã. Cũġ tu eyxe owebe wara'at pe kapik am, Barnabé be dak?

— Cũġ ġu — i ōn pit e'em.

⁷ Sorarayũ teihem jenopaġōġōm. Jenopaġōġōaptei bubum ip. Wara'at pe ġu ip kapikpiġ jemukaypinput pu am. Kadaidip iwat tak teihem jekat pe kapikpiġ. Jekat peat'a o'om ip jekapikapteim. Wara'at pe ġu ip kapikpiġ jemukaypinput pu am. Ovelha kukuk'ukat tak teihem ovelha kuġ. Jeōhō kũmti kōnkōn ip ikukapteim.

⁸ Ixeyũ buxim wuyju dak cũġ ma wuyekapikaptei bu am—Deus ekawěn muwěnuwěnapteim. Moisés tak iměn cuk adi wuymutaybitbin osunuy. ⁹ Moisés ekawěntup iměn e'em:

Taixee'uk am kadaida mucakucan pima, juy biopakpi esubimukirik ġu, i. Āġ cuy jekōn kapikpiġ puye, i.

Iboaptup mubarararaġ pima biopak kay acã du ġebum osunuy Deus? ¹⁰ Ka'ũma! Wuykay dak ġebum ma osunuy. Ōn tak oxat'am cuy oyabu iap kay ġebum taidada'ukat, ku beat'a bubu'ukat tak. ¹¹ Kawěn idipat muwěnuwěn eywebe juk adi oceku apěn ayacat ku beat taidadam iap puxim. Cũġ ma ġasũ ocewebe dak ocekapikaptei bu am eyxewi. ¹² Cedaġ ma warara'acat pe dinheiro ojuyjuy am eyxewi, kawěn idipat o'ġuwěn ip eywebe buye. Ixeyũ bodi ma oceju bit cuy iojuy eyxewi.

Oceju bit cuk ocejoojuy ġu eyxewi. Teihem kawěn idipat muwěnuwěn pima:

— Kawěn idipat a'ġo pin ġu ōn pit, Paulo dinheiro kay jġjã imuwěnuwěnapteim puye — i kuka o'e itabut'ũmayũ.

Iměnpuye tei'ũma juk adi kawěn idipat oceġuwěnuwěn. Wara'at pe ocesop kapikpiġ'uk ocemukaypinput pu am. ¹³ Deus eju kawěnwěnap'a be kapikpiġ'ukayũ jexat pupum tuk'a be ōmōm'ukayũ xewi. Deus etabixe wũnca mupikpiġ'ukayũ ipik'ũmat pupum ip jexan. Kuy eyetaybit iboam. ¹⁴ Iměnpuxim:

— Kawěn idipat muwěnuwěn'ukayũ dak cuy imuwěnuwěnaptei je'jat ip jemukaypinput pu am — i juk o'e wuykukukat.

¹⁵ Õn pit obu'u dinheiro bu am wa'íjojo'ukayũ xewi kawên idipat muwênuwênapeim. Ijudup mubarararağ õn imuwênuwênapei juy epeğũm owebe iaptum ğu bit. We'ũ ãm obu'uap podi ma obu'u imuwênuwênapei bum. Ka'ũma ma juy je'e:

– Paulo kawên idipat muwênuwênapei kay jĩjã – i.

¹⁶ – Òn pit cuy kawên idipat eğuwênuwên – i juk o'e Deus owebe.

Imênpuye “Wa'õbuyxi jĩjãat õn kawên idipat muwênuwên puye” i'e ba'ore owebe. Õn kawên idipat muwên'ũm pima bit kuka Deus ipiat o'supi'ajoat owebe. ¹⁷ Okpiwatpin ma kawên idipat muwênuwên pima, cũğ ma kuka o'e owebe wekapikaptei bu am. Okpiwatpi ğu bit õn imuwênuwên.

– Òn pit cuy kawên idipat eğuwênuwên – i juk o'e Deus owebe.

Deus ma juk o'ğũm wekapikam iboap. ¹⁸ Apêğãm kuka wekapikaptei ojat? Dinheiro kay ğu õn wekapikapteim.

– Dinheiro'in cuy epeğũm owebe imuwênuwênapeim – i'ũmğũ dak õn pit e'em wa'íjojomayũ be.

Ocokcok cĩcã tei'ũma kawên idipat muwên ãm. Ocokcok tak wekapikaptei jo'i ma.

¹⁹ Imêneju ijodiat ğu bit omujum kapik am. Wukpiwatpin ma õn kapikpiğ. Imênpit wukpiwat pin ma dak õn soat peam kapikpiğ kawên idipat muwênuwên adeayũ mutabut am Jesus Cristo kay. ²⁰ Imênpuye Moisés ekawên tağ acã ğu õn jekukum Jesus Cristo ekawên tağ tak õn jekukum. Judeuyũ parakpe kawên idipat muwênuwên pima bit, ixeyũ buxim õn tak Moisés ekawên tağ jekukum ixeyũ mubu'unap puxim Jesus ekawên kay. Judeuyũ parakpe õn imuwênuwên pima, ixeyũ ekukuap puxim õn tak jekukum ixeyũ mutabut am Jesus Cristo kay. ²¹ Imênpuxim õn Judeu'ũmayũ parakpe bima, ixeyũ buxim õn tak Moisés ekawên tağ ğu jekukum ixeyũ mutabut am Jesus Cristo kay. Cristo ekawên tağ õn jekukum. Imênpuye Deus ekawên kay dak kũyjobit õn. ²² Itabutbũcayũ parakpe bima, ixeyũ ekukuap puxim õn tak jekukum ixeyũ buywat am biğ ma itabut am Jesus kay. Soat em oxeacat ekukuap puxim õn tak jekukum ixeyũ mutabut am Jesus Cristo kay. Soan õn e'em warara'acat mutabut am cekay.

²³ Imên ma õn jekukum kawên idipat muwên ãm soat pe ijodiat pe. Õn kawên idipat muwênuwên pima, Deus xipacan e'em wa'íjojomayũ beam, owebeam tak.

²⁴ Adeayũ jedaudauap tağ daudaum cĩcã. Pũğ ma bit jabeatup pupum—koam yajêm'ibit acã—jeburewũn podi ma iwũncaat acã. Wuyedauap puxim wuyju dak jekukum Jesus Cristo ekawên tağ jekukum pima. Cekawên tağ cuy epeku ixé be “Cũğ ma juk adi epekuku” i'e am eywebe. Ixe be eywebe imên i'e buje, jabeatup o'tupu'iat cokcokap podi ma eycokcok epesop. ²⁵ Jedaudau'ukat soat kabia ma jewemuwũncacan iwũnca jedau am i'e am. Soat em jewemuwũncacan ip jabeatup pu pin cĩcã buye. Iğodup ade kabia ğu tuptip e'em—pũğ kabia ma. Dao ma dupkarawraw. Jesus Cristo ekawên tağ jekukum pima bit, pũğ kabia ğu acesop Deus xe—soat kabia ma. ²⁶ Cũğ ma jedaudaum jedaudaupu'abi kay ma jedaudau'ukat. Cũğ ma jedaudaum warêmtağ ma jedaup puxim. Ixe buxim õn tak cũğ ma weku pin. Jesus Cristo ekawên tağ weku pin warêmtağ ma wekuap puxim. Warara'acat mureure'ukat puxim tak õn. Warara'acat muy'at ojuy bima te'e ğu ip jewemureurem ip—pipim ma. Imênpuxim owebe dak te'e ğu Jesus Cristo ekawên tağ wekuap.

²⁷ – Jesus Cristo ekawên tağ cuy epeku – i juk adi ocece warara'acat pe.

Imênpuye owebe ikêrêat muğê buje, kuka osúsũn oce soat xe, wekawên o'jojojo'iaiyũ xe. Imênpuye õn ikêrêat muğê pin pima, wağuydağ ğu oce. Wağuy mubu'u'un cĩcã õn ikêrêat muğêap puxim, Jesus owebe “Ekêrê oxé” i'eap puxim.

10

¹ Imênpuye ğebum cuy epesop wuydobuyũ'ũm'ũm kay, okitpitpiyũ—Moisés ebek-itkiyũ'ũm'ũm kay. Uk'a'ũmat tağ jekukum pima kabikerereat soat pe ixeyũ be e muba-

pukpuḡ oeku. Soat ixeyũ iodi o'timudek tibogaŋi. Tipakpukati i iḡodi butet osunuy.
² Kabikerereat cocom pima, timudekdeḡ pima dak, soat ip kũyjobit osodop Moisés a'õ kay.

– Kũyjobin acesop a'õ kay – io'e ip Moisés pe.

Imēnpuxim:

– Kũyjobin acesop a'õ kay – i wuyju e'em Jesus pe wuymubatisasan pima.

³ Soat ip kabi bewiat o'om osodopdop jexan uk'a'ũmat pe. Maná o'om osodopdop ip.

⁴ Soat ip kabi bewiat kōnkōn osodopdop. Tikōnkōn osodopdop ip Cristo idibi o'timujēm puye. Cristo a'õbi wita'a bewi Moisés o'timujēm ixeyũ eim. Imēnpuye:

– Wita'a jekukum wuyweju – io'e ip Cristo muwēnuwēn, Cristo ixeyũ eju oeku buye.

⁵ Deus mucokcoḡ ḡu ip osodop ade ixeyũ'in. Imēnpuye Deus itakoma o'e cekay ip. Deus a'õbi ip oe'ũ'ũ uk'a'ũmat taḡ. O'jokotkot ip uk'a'ũmat pe.

⁶ Deus pit imēn ixeyũ o'jukukuk wuymukũyjo am wuywebe ikērēat mujurũḡap puxim. Ixeyũ ma itabikuku osodop ikērēat kay. Wuyju bit cuy wuyetabikukum ḡu ajop. ⁷ Oibu'un ip Deus kay. Deusbaroyũ kay o'e ip—jemumuḡē kay. O'jekōnkōn ip deusbaroyũ wap peta muḡēḡēm “Ocetabut eykay” i'e am cebe ip. Imēn e'em Deus ekawēntup:

O'jekōnkōn ip deusbaroyũ wap, o'tikōnkōn tak ip, i. O'jeda'i'i'in tak ip cewap, i.

Wuyju bit cuy wuyetabun ḡu ajop jewexe deus'iaiyũ kay. ⁸ Ixeyũ ma o'jepopo warara'acat tayxi eju, warara'acat itop eju dak. Imēnpuye pũḡ kabia be ade oap ip ixeyũ'in, 23,000 ma oap ip pũḡ kabia be. Wuyju bit cuy acepo ḡu warara'acat tayxi eju, warara'acat itop eju dak—pũḡ em tak ka'ũma. ⁹ Ixeyũ ma jemamama'uk cĩcã oekuku Deus pe. Deus o'jobuyxijo ip itabotaidabotbot paxi wuykay iam.

– Deus ipiat supi'ajoat ḡu aco'i wuywebe ikērēat mujurũḡrũḡ ma'ḡu wuyju – io'e ip te'e ma.

Ikērēat o'ḡujurũḡrũḡ ip. Imēnpuye Deus puybu o'subumudot ixeyũ kay tũypiatpu. Ade o'joa ixeyũ'in. Ade oap ip puybu nuy pibun. Wuyju bit cuy wuykukukat ajobuyxijo ḡu.

¹⁰ O'jemãmã ip Deus pe. Imēnpuye Deus jekawēn tojotjot'ukat o'ḡudot adeayũ aoka am ixeyũ'ĩn. Deus xewiat ixeyũ o'yaoka. Oe'ũ'ũ ip. Wuyju bit cuy acemãmã ḡu Deus pe.

¹¹ Soat iboam pit o'jebapuk wuydobuyũ'ũm'ũm pe wuymukũyjo am. Apēn Deus ipiat o'supi'ajoat cebe ip kũyjobit'ũm pima iap ibararak opop Deus ekawēntup pe. Iboaptup co buje, ixeyũ'ũm'ũm ekukuap puxim ḡu juy ajeku. Gaxĩn ma soat i'ũm. Imēnpuye ixeyũ'ũm'ũm ekukuap puxim ḡu juy ajeku.

¹² Imēnpuye:

– Ocejū bit ikērēat oceḡujurũḡ ḡu ocebaca buye – i'ũmḡu juy ace. – Ocebuywan cuy eḡuy ocewebe ikērēat mujurũḡap puxim – i acã juy ace Deus pe.

¹³ Warara'acat ikērēat muḡēat ojuy du eywebe? Soat ijodiat pe ikērēat muḡēat ojuy ip. Deus pit soat em ja'õ daḡ e'em. Wuybaca'ũm pima, Deus wuybuywanwan. Wuybuy-watwan jeenuy wuywebe ikērēat mujurũḡap puxim.

¹⁴ Imēnejū, okitpitpiyũ, deusbaroyũ buxixim cuy epewatwat. ¹⁵ Eyaḡuysat kuy oxe. Wekawēn puyxijom cuy epe'e cedaḡ paxi Paulo e'em iam. ¹⁶ Gebum cuy epesop Jesus Cristo e'ũap kay wuyeḡebuapti kōn puje. Cristo e'ũap kay wuyeḡebuapti kōn puje: – Bay, ēn xipat cĩcã – i juy ace.

Wuyju ḡebum Cristo'ũm toy kay, apēn Cristo wuymuisusunap kay dak. Pão'a o buje, Cristo'ũm jebit kay wuyju ḡebum, apēn Cristo wuymuisusun oe'ũ wuywebeam puye iap kay dak. ¹⁷ Pũḡ'a bewi ma wuyju ya'o'om Cristo e'ũap kay ḡebum am, ade ma'ḡu wuyju. Pũḡat jebit puxim wuyju, pũḡat kay wuyju ḡebum puye.

¹⁸ Gebum cuy epesop Judeuyũ kay. Ixeyũ epaiyũ Deus wap o'ḡupik ip iat epoyat o'om. Ibiat o'om pima ḡebum ip wuyju Deus ebekitkiyũ iap kay. ¹⁹ Deusbaroyũ bit kake ḡu. Eyetaybit iboam. Ōn tak wetaybit iboam. Ka'ũmaap ma deusbaroyũ bit.

— Ixeyũ wap oceju puybit ên mōḡmōḡ ixeyũ xatên — i'e'em te'e ma deusbaroyũ kayayũ bit.

²⁰ Deusbaroyũ wap iên mōḡ puje Deus pe ḡu ma ip iũmũm—ibiōḡbuk kērēat pe acã, ibiōḡbuk kērēayũ kukat ebekitkiyũ ip puye. Obu'u jĩã eywebe ibiōḡbuk kērēayũ babim eyeku am. ²¹ Jesus e'ũap kay wuyeḡebuapti kōn puje, wuyju Deus ebekitkiyũ iap kay wuyju ḡebum. Imēnpuye iba'ore wuywebe deusbaroyũ wap timōḡ'ibiti kōn âm ibiōḡbuk kērēayũ kukat a'ōbi. Wuykukukat Jesus e'ũap kay wuyeḡebuap'a o buje, wuyju Deus ebekitkiyũ iap kay wuyju ḡebum. Imēnpuye iba'ore wuywebe deusbaroyũ wap iēnmōḡ'ibitên o am ibiōḡbuk kērēayũ kukat a'ōbi. ²² Wuybu'u wuykukukat mutaek am. Cēm ḡu du? Wuykukukat podi ma wuya'ōbaca i'e'em pima, kuka ibiōḡbuk kērēayũ kukat kadiayũm ace'e. Ibiōḡbuk kērēayũ kukat kadiayũ bima bit, kuka itaek o'e wuykukukat. Itaek pima, xipat ḡu kuka o'e wuywebeam.

²³ — Cristo ebekitkit oceju. Imēnpuye soan oce'e but — i napa ma e'em pũḡpũḡayũ.

— Soat ḡu bit xipat wuywebeam — i òn pit e'em.

— Soan oce'e but — i napa ma e'em ip.

— Te'e ma kuka pũḡpũḡ pit ajukuk — i òn pit e'em.

²⁴ Cũḡ ḡu wuywebe xipan jewewekuk am warara'acat kay ak'arit'i'ũm pima. Warara'acat tak cuy xipan ajukuk. ²⁵⁻²⁶ Imēn e'em Deus ekawēntup: Deus ipi kukukat ipi daḡacat kukukat tak, i.

Imēneju ka'ũma ma i'opiat eywebe. Soatên cuy epejat eyxatên teidada'ukat xewi.

— Ite ên tu deusbaroyũ wap i'ēnmōḡ'ibit'en? — i'ũmḡu juy epe'e iên pum pima.

²⁷ Jeweju jekōn âm Jesus kay itabut'ũmat pe eynomuwã buje, epeju juy eyju pin pima. Ajo o'ḡũm ip iat ên cuy epesuên'o.

— Ite ên tu deusbaroyũ wap iēnmōḡ'ibitên? — i'ũmḡu juy epe'e eynomuwãat pe.

²⁸⁻²⁹ Itabutbũcat pe “ite ên deusbaroyũ wap iēnmōḡ'ibitên” i'e buje bit cuy epesuên'o ḡu ixe muḡuycũḡap puxim. Xipat eywebe ma ite ên o am. Itabutbũcat xe bit xipat ḡu ite ên o am. Ite ên o'ũm pima bit, xipat je'e ixe xe, exe dak. Ka'ũma ma i'ḡuycũḡ je'e. Soat eycokcok werep ma epe'e.

Warara'acat pit aco'i je'e:

— Apēnpuye dak ite ên osuên'o ḡu warara'acat xe cũḡ'ũm puye? Cũḡ ma oxe bit iboap — i. ³⁰ — Iên om pima òn e'em Deus pe “Bay, ên xipat,” i — i aco'i je'e owebe. — Apēnpuye dak warara'acat kuka o'e owebe, “Cũḡ ḡu ewebe ite ên o am,” i? — i aco'i je'e owebe.

³¹ Cũḡ ma juy epeku soat em warara'acat pe “Deus idip cĩcã, ya'ōbaca jĩã” i'e am. Cũḡ ma juy epeku jekōnkōn pima, tikōnkōn pima dak, soan e'em pima dak. ³² Cũḡ ma juy epeku Judeuyũ etabutpe, Judeu'ũmayũ etabutpe dak, Deus kay itabucayũ etabutpe dak. Cũḡ ma juy epeku warara'acat mubu'unap puxim Jesus Cristo kay. ³³ Wekukuap puxim cuy epeku. Warara'acat mucokcok pinap kuḡ òn jekukum soat em. Ajo xipat kuka o'e owebeam iap kay ḡu òn ḡebum—ajo xipat kuka o'e warara'acat peam iap kay acã. Imēn òn jekukum Deus pe warara'acat taxijoap ojuy.

11

¹ Cristo ekukuap puxim òn tak jekukum. Imēnpuye wekukuap puxim cuy epeku.

² Soat kabia eyju ḡebum okay. Apēn cuk adi òn eymutaybitbinap taḡ tak eyju jekukum—soat taḡ.

— Xipat cĩcã eyju oxe — i òn e'em eywebe.

³ Imēnpit waram jeymukũyjo òn. Aḡokatkat jetayxi kukat. Cristo soat aḡokatkayũ kukat. Deus Cristo kukat. ⁴ Imēneju aḡokatkat cuy jewajuy ḡu paḡōm jebureyũ parakpe Deus eju kawēnwēn pima, Deus ekawēn muwēnuwēn warara'acat pe bima dak. Jewajuy buje bit ibuyxim ḡu kuka Cristo kuḡ o'e. ⁵ Ayacat pit cuy jewajuy jeenuy jebureyũ parakpe Deus eju kawēnwēn pima, Deus ekawēn muwēnuwēn warara'acat pe bima dak. Jewajuy'ũm

pima bit, ibuyxim ġu kuka jektop kuġ o'e. Ayacat yajuy'ūmat pit yakoekoeat puxim yasūsūn. ⁶ Imēnpuye ayacat jewajuy'ūm pima, epeyadaptakat cuy. Wuywebe ayacat isūsūn jakoean, jadaptakacan tak. Imēnpuye juy yajuyjuy jeedop ip paġōm jesūsūnap puxim. ⁷ Imēntak aġokatkat pit cuy jewajuyjuy ġu, Deus jejo'ian o'ġuġē buye jedipap kuġ o'ġuġē buye. Deus aġokatkat o'ġuġē ja'ō daġ ceku am. Ayacat pit o'ġuġē jektop a'ō daġ ceku am. ⁸ Deus aġokatkat muġēm pima ayacat pewi ġu o'ju'uk. Ayacat muġēm pima bit, aġokatkat pewi o'ju'uk. ⁹ Aġokatkat o'ġuġē ayacat puye ġu. Ayacat pit o'ġuġē aġokatkat puye. ¹⁰ Imēneju itabucayū awerom, pima aoyū juy jaekabek kuġ jeedop ip Deus ekawēn tojtjot'ukayū wuyjom puye. Jaekabek kuġ cuy jeedop ip jektop a'ō kay kūyjobicap mubapuk am soat pe. ¹¹ Wuykukukat Jesus kay wuyetabut puje bit, wuyagepūġ ġu wuyju jekukum—ayacat, aġokatkat tak. Jewemukūyjom tak wuyju, jewebuywatwan tak. ¹² Aġokatkat a'ōxa bewi Deus ayacat o'ju'uk. Ayacat uk pewi ġasū bit aġokatkat kapkam. Deus xewiat pit soat kake.

¹³ Cedaġ tu eyxe ayacat pe jaekabek kuġ'ūma kawēn ām Deus eju warara'acat parakpe? Cedaġ ġu! ¹⁴ Wuyukpiwatpin ma wuyetaybit xipat ġu aġokatkat pe yadaperean am iam. Aġokatkat yadaperen pima bit, jewemubuyxi'ūm'ūm. ¹⁵ Ayacat pit idip cīcā wuyxe soat xe yadaperen pima. Yadaperenat yaekabekat co'i.

¹⁶ — Cedaġ ġu ayacat peam pit kawēn ām Deus eju yajuy'ūm pima — i ōn e'em. Imēn e'em soat itabucayū dak—soat kaka daġayū. Imēn tak cuy oce'e soat pe oca'ōxik pinat pe.

¹⁷ — Cūġ ma eyju je'awerorom — i'ūmġu ōn pit e'em eywebe. Awerom pima eyju jewebuywatwan ġu biġ ma eyetabut am Jesus kay—jewemubu'u'un acā. Imēġap xipat ġu! Jeymukūyjo ōn cūġ ma eye'awero am.

¹⁸ — Awerom pima jewa'ōxixiġ ip Corinto ka watwat, Jesus kay itabucayū, pūġ kadi ġu ip puye — i'e'em owebe pūġpūġayū. Icēm xe'e ixeyū e'em?

¹⁹ — Wuyju pūġpūġ kadiayū bima, ibapuk e'em soat xe abuyū wuy'in cūġ ma jekukum iap, abuyū cūġ ġu iap tak — i te'e ma eyju e'em.

Xipat ġu wuyju Deus xe pūġpūġ kadiayū bima. ²⁰ Eyju je'awerorom wuykukukat e'ūap kay jeġebu am ġu—jekōn ām acā. ²¹ Jekōn pima, soat eyju eyukpiwatpin ma jekōnkōn cīcā. Imēnpuye koap ajēm'ibit jekōnkōn cīcā jebureyū wiwim'ūma. Kanomūm yajēm'ibit pit jekōnkōn ġu. Ire mabuk ip e'em wara'acat ibeġbeġ pima, wara'acat ika'o bima dak.

²² Apēntak oce eywebe imēn eyju je'awerorom pima?

— Cūġ ma eyju je'awerorom — i du oce eywebe? Ka'ūma! — Cūġ'ūma — i acā oce. Eyre bima, eyduk'a be ma juy epeyekōn. Deus eju kawēnwēnap'a be bit warēmtaġ ġu juy epeyekōn. Ibubut'ūmat musūsūm ġu juy epesop iġo'a be. Cūġ ġu oxe eyju je'awerorom.

²³ — We'ūap kay eyeġebu am cuy epeyekōn eyeweweju — i juk o'e wuykukukat Jesus owebe.

Apēn ixē o'e owebe iam cuk ōn eymutaybitbin. Jekay itakomaayū be jeūm pimaap exima be pāo'a o'yabu.

²⁴ — Bay, ēn xipat cīcā — io'e Deus pe.

Pāo'a o'yadakat. Gebuje:

— Korosa be obamupaya ip iap kay juy epeġebu ibeat'a o buje — io'e jebekitkiyū be. — Oje'ū eywebeam — io'e cebe ip. — Pāo'a juy epeya'o we'ūap kay eyeġebu am — io'e.

²⁵ Imēnpuxim kopo dak o'jat jekōn epere buje ip.

— Deus kawēn iisuat ġuwēn ipi juayū be oje'ū buye, odoymukereren puye — io'e wuykukukat. — Odoymukererenap kay juy epeyeġebu uva'abidi kōn puje — io'e. — Tikōn puje, we'ūap kay juy epeyeġebu — io'e.

Imên wuykukukat o'e owebe kuy bima. ²⁶ Imêneju ibeat'a o'om wuyju. Ibeat'a o buje, wuykukukat oe'ũ wuywebeam iap muwẽnuwẽn wuyju soat pe, ibeati kôn puje dak. Imên cuy epeyekõnkõn waram wuykukukat ajẽmap wiwim pima.

²⁷ Imêneju Deus ipiat supi'ajoat wuywebe warẽmtağ ma i'o buje. Warẽmtağ ma wuykukukat e'ũap kay wuyegebuap'a o buje kuka ce'ũap ajomuymuy, warẽmtağ ma ce'ũap kay wuyegebuapti kôn puje dak. ²⁸ Imẽnpuye:

— Cedağ tu õn jekukum Deus xe? — i juy ace wuywebe ma pão'a o awap, uva'abidi kôn awap tak.

Cedağ ma jekukum pima acã kuka aya'o. Atikõn tak kuka. Warẽmtağ jekukum pima bit, kuka aya'o ğu, atikõn ğu dak kuka. ²⁹ Apẽğãm korosa be wuykukukat oe'ũ iam eyetaybit'ũm pima juy epeya'o ğu wuyegebuap'a. Epetikõn ğu dak cuy wuyegebuapti. Eyetaybit'ũma ya'o buje, eyukpiwat epe'e Deus xe. Imẽnpuye ipiat supi'ajoat eywebe. ³⁰ Ade ey'in warẽmtağ ma o'ya'o'o. Imẽnpuye ip iwãtaxipipe o'e. Ibaça ğu ip o'e. Pũğpũğ oe'ũ'ũ kuy. ³¹ Ya'om pima:

— Ikẽrẽat kuğ tu õn exe? — i juy ace Deus pe.

Ikẽrẽat kuğ pima, iboap cuy aġuwẽn ixex be i'uk am wuywebewi. I'uk puje:

— Ikẽrẽat kuğ eyju oxex i'ũmġu je'e wuywebe.

Ipiat tak supi'ajoat ğu wuywebe.

³² — Ikẽrẽat kuğ eyju oxex — i'e'em Deus wuywebe ikẽrẽat epereap ojuy.

Ipiatpi'ajojoan tak wuywebe wuymukũyjo am waram wuywebe ikẽrẽat kukap puxim. Ixex imên wuymukũyjojom ipiat'ajojoap kay wuymujuap puxim kũyjobit'ũmayũ eju.

³³ Imêneju, okitpitpiyũ, eybureyũ ajẽmap puk cuy epejowiwi. Wuykukukat e'ũap kay wuyegebuap'a o am awerom pima, soat ajẽm puje juy epeya'o. ³⁴ Abu ire mabuk iat cuy jeduk'a be ma jekõn. Imên'ũm pima Deus ipiat supi'ajoat eywebe awerom pima. Wara'an cuk adi epeyekawẽn owebeaptup pe—kuyatup pe. Eykay oajẽm puje bit iboam õn jeymukũyjo.

12

¹ Okitpitpiyũ, “Ajo ùmũm wuywebe Deus biõğbuk?” i juk epe'e owebe kuyatup pe eyemudupmubararaktup pe. Iboam õn jeymutaybin. ² Jesus kay eyetabut'ũm pima wara'at kaykaykay ma eyetabut epesop—jewexe deusyũ kay—adeayũ kay. Pũğ tak ixeyũ'in cede ba'ore ma deusparoyũ. Soat em eymuğuykukuku'uk ip osodop. ³ Gasũ bit “Deus a'õbi oceju e'em” i'e'e'ukayũ jojom eyju. Deus biõğbuk a'õbi e'e'ukat e'em ğu:

— Jesus wũy ma jeenuy Deus wi ipiat'ajojom — i.

Iba'ore cebe Jesus muymuy am. Deus biõğbuk kukat acã icẽmãn e'em:

— Jesus acã ocekkukat — i.

Warara'acat pe bit iba'ore imên i'e am. Iboam eyetaybit pima eyetaybit tak abuyũ Deus a'õbi e'em iam, abuyũ napa ma e'em iam tak.

⁴ Ade ma Deus biõğbuk emumuũm omuy. Pũğ pit iũmũm wuywebe—Deus biõğbuk acã. ⁵ Deus peam kapik put wuywebe wara'at tağtağtağ ma'ġu wuyju kapikpiğ. Pũğ peam pit wuyju kapikpiğ—wuykukukat peam acã. ⁶ Soat wuyju wuyetaybit kapik am warẽmtaksuğ tağ ma Deus peam. Pũğ pit wuymutaybitbin wuyekapik am—Deus acã. Ixex be wuymutaybin'ũm pima bit kuka wuyetaybit ğu. ⁷ Deus ma ja'õbacaap ùmũm soat pe wuywebe wuymutaybit am obiõğbuk omuy eywebe iam. Soat wuykitpitpiyũ buywat am iũmũm wuywebe—warara'acat itabucat puywat am. ⁸ Imên Deus biõğbuk ja'õbacaap ùmũm pũğpũğayũ be kawẽn icẽmat muwẽn ãm. Deus ekawẽn warara'acat mutaybit am ja'õbacaap ùmũm warara'acat pe. ⁹ Jesus kay itabut cĩcãam ja'õbacaap ùmũm warara'acat pe. Iwãtaxipiyũ mu'ada'ada am ja'õbacaap ùmũm warara'acat pe. ¹⁰ Wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuk am ja'õbacaap ùmũm warara'acat pe. Deus ekawẽn muwẽnũwẽn ãm ja'õbacaap ùmũm warara'acat pe. Warara'acat pe ja'õbacaap ùmũm

ixeyũ be itaybit am abuyũ jekukum Deus biõgbuk a'õbi iam, abuyũ ja'õbi ma jekukum iam tak. Warara'acat pe ja'õbacaap ùmũm ixeyũ be ya'õba'arēmat'a'õm kawēnwēn ãm. Warara'acat pe ja'õbacaap ùmũm ixeyũ be ya'õba'arēmat'a'õm kawēnwēn'ukat ekawēn muwēn ãm wuya'õm ma. ¹¹ Ade ma ibiõgbuk xipacat emumuũm. Pũg ma bit ibiõgbuk xipacat iũmũmat. Jekpiwatpin ma ja'õbacaap ùmũm wuywebe.

¹² Pũg ma wuyjebit. Ade bit opop wuyjebit pe. Wuyjebit puxim Cristo kay itabucayũ dak ade. Pũgat puxim pit wuyju. ¹³ Adeayũ itabut Jesus Cristo kay. Judeuyũ itabut cekay, Judeu'ũmayũ dak. Tei'ũm kapikpik'ukayũ itabut cekay, teihem kapikpik'ukayũ dak. Soat ip itabut cekay. Deus biõgbuk kuy juk wuymuwexat Cristo jebit puximayũm pũgan. Deus a'õbacaap kuḡ wuyju ibiõgbuk nuynuy wuywebe buye.

¹⁴ Soat wuyjebit taḡat pit jekapikap kuḡ. Pũg ḡu opop wuyjebit pe—ade ma—wuyeta, wuyei, wuyba, wuybu. Pũg ma wuyjebit pit. Imēnpuxim soat itabucayũ jekapikap kuḡ. Pũgat a'õbi bit wuyju kapikpiḡ. ¹⁵ Wuyjebit taḡat pit jemāmāmām ḡu Deus pe. “Wuyjuyũ jebit taḡat ḡu õn ibu ḡu buye” i'e but ma'ḡu wuyei be. Wuyjebit taḡ ma'ḡu nuynuy. ¹⁶ “Wuyjuyũ jebit taḡat ḡu õn, ita ḡu buye” i'e but ma'ḡu wuyḡuybu be. Wuyjebit taḡ ma'ḡu nuynuy. Jemāmāmām ḡu Deus pe wuyjebit taḡat. Icocok jekapikap kuḡ. ¹⁷ Wuyjebit wuyeta acã bima, kuka acekũyjo ḡu. Wuyjebit wuyḡuybu acã bima, kuka ajoyõn ḡu. ¹⁸ Imēnpit Deus pũg ḡu o'jomuy wuyjebit pe. Ade ma o'jomuy. Wuybu o'subumuy. Wuyeta o'sutamuy. Wuyba o'subamuy. Wuydao o'taomuy. Jekpiwatpi ma o'jomuy soat. ¹⁹ Pũg ma o'jomuy bima bit, wuyjebitbet ḡu kuka adi ace. ²⁰ Imēneju ade ma opop wuyjebit pe. Pũg ma wuyjebit pit. Wuyjebit taḡat pũg taḡ ma e'em, ade ma'ḡu cebe. Imēnpuxim wuyju dak pũg taḡ cuy ajeku pũgat kay wuyetabut puye—Jesus Cristo kay. Pũg taḡ cuy ajeku Deus biõgbuk omuy soat pe wuywebe buye.

²¹ Ajo omuy te'e ma wuyjebit pe? Ka'ũma ma. Soat jekapikap kuḡ wuyjebit taḡat. Jecoatoan wuyju wuyetam. Cũḡcũḡ wuyju wuyeim. Kapikpiḡ wuyju wuybum. Jewebuywatwan soat wuyjebit taḡat. Imēnpuxim wuyju dak cuy acejewebuywan, Jesus Cristo kay wuyetabut puye. ²² Imēn ma Deus wuyjebit o'ḡuḡē. Pũḡpũḡ wuyjebit taḡat ibaca ḡu wuyxe. Imēnpit ixeyũ dak ka'ũmḡu bima bit, kuka adi aje'ũ. ²³ Imēntak pũḡpũḡ wuyjebit taḡat idip ḡu wuyxe. Imēnpit xipan wuyju ikuḡ. Wuysũsũn pũḡpũḡ wuyjebit taḡat ajuy'ũmãm. Imēnpit xipan wuyju ikuḡ. ²⁴ Xipan'ũm'ũm ma wuyju idipat kuḡ—wuyjebit taḡat kuḡ. Wuysũsũn wuyju e'em pũḡpũḡ wuyjebit taḡat kuḡ. Deus pit isũsũn ḡu wuykuḡ. Soat ma o'ḡuḡē wuyjebit taḡan. Imēnpuye juy soat ajukuk xipan wuyjebit taḡat wuysũsũn ma'ḡu ikuḡ. ²⁵ Wara'at taḡtaḡtaḡ ḡu wuyjebit e'em—pũḡ taḡ ma. Soat wuyjebit taḡat pũḡ taḡ ma e'em. Imēnpuxim wuyju dak wara'at taḡtaḡtaḡ ḡu juy ajeku—pũḡ taḡ ma. ²⁶ Pũḡ pe ma'ḡu ipiat pima, soat wuyjebit taḡat itaybit jopku ipi iam. Pũḡ ma wuyjebit taḡat xipat pima dak, soat wuyjebit taḡat itaybit jopku xipat iam. Cristo kay itabucayũ wuyjebit puxim. Wuybure ipiat'ajojom pima, soat kuka wuyḡuycũḡ ace cekay. Warara'acat wuybure awēḡmudim pima dak, soat kuka wuycocok ace cekay, wuybure kay.

²⁷ Imēneju Deus ade ma o'jomuy wuyjebit pe. Jekpiwatpi ma o'jomuy. Imēntak wuyju Jesus Cristo jebit puxim. Soat wuyju ijebit taḡat puxim. ²⁸ Imēnpuye Deus soat jekpot kay itabucayũ o'jomuy jekitpitpiyũ buywat am. Koap pima:

— Wemumujuyũm epesop — i juk adi o'e pũḡpũḡayũ be.

Gebuje:

— Soat kaka daḡ cuy epeju wekawēn muwēnuwēn ãm — i juk adi o'e warara'acayũ be.

Gebuje:

— Jesus kay itabucayũ juy epeḡutaybitbin — i juk adi o'e warara'acayũ be.

— Eywebe i'e ba'oreat cuy epeḡubapukpukpuk wa'õbi — i'e'em warara'acayũ be. — Iwãtaxipipiyũ juy epeḡu'ada'ada — i'e'em warara'acayũ be. — Eykitpitpiyũ buywatwan cuy epesop Jesus kay ibu'uap puxim — i'e'em warara'acayũ be. — Eybureyũ kukukayũm

cuy epesop — i'e'em warara'acayũ be. — Ya'õba'arêmat'a'õm cuy epeyekawênwên — i'e'em warara'acayũ be.

²⁹ Soat ġu ip Deus emumujuyũ—pũġpũġ ã. Soat ġu ip Deus ekawên muwênuwên'ukayũ—pũġpũġ ã. Soat ġu ip itabucat mutaybitbin'ukayũ—pũġpũġ ã. Soat pe ġu Deus ja'õbacaap ùmũm wuywebe i'e ba'oreat mubapuk am—pũġpũġ pe acã.

³⁰ Soat pe ġu ja'õbacaap o'ġũm iwãtaxipipiyũ mu'ada am—pũġpũġ pe ma. Soat pe ġu ja'õbacaap o'ġũm ya'oba'arêmat'a'õm kawên ãm—pũġpũġ pe ma. Soat pe ġu ja'õbacaap o'ġũm ya'õba'arêmat'a'õm kawênwên'ukat ekawên muwên ãm wuya'õm—pũġpũġ pe ma.

³¹ Eyju bit eyetabikukum cuy epesop Deus emumuũm kay—xipat cĩcãat kay.

Ajo soat podi ma xipat iam pit õn jeymutaybin.

13

¹ Wuyetaybit kuka ajop kawên ãm warara'acat'a'õm, Deus ekawên tojotjot'ukat a'õm tak. Wuyxe warara'acat ikukpin'ũm pima bit, te'e ma kuka wuyetaybit ajop warara'acat a'õm, Deus ekawên tojotjot'ukat a'õm tak. Wuyxe ikukpin'ũm pima, wuya'õkarey acã kuka ace Deus xe—tamaraka'a muydedeap puxim. ² Ixe a'õbi Deus ekawên kuka aġuwên. Wuyetaybit kuka ajop ajom soat ijodiat itaybit iam. Wuyetaybit kuka ajop ajo iba'arêmat'warara'acat xe iam tak. Co'a yamuwede but kuka o'e wuywebe wuyetabut cĩcã buye. Imênpit wuyxe warara'acat ikukpin'ũm pima, ka'ũma ma kuka ace Deus xe. ³ Soat kuka ace itabut'ũmayũ be wuymupikan wuyetabucap mubapuk am soat pe. Imênpit wuyxe warara'acat ikukpin'ũm pima, te'e ma kuka acemupikat, te'e ma dak kuka aġũm wuybubut ikuġ'ũmayũ be.

⁴ Wuyxe warara'acat ikukpin pima bit, wuyukpiceġẽm ġu kuka ajop cekay ip; xipacat tak kuka aġũmġũm cebe ip; wuyetabutkarey ġu dak kuka ajop cekay ip; yoboġan pin ġu dak kuka ajop; — Warara'acat podi ma oca'õbuyxi — i'ũmġu dak kuka ace; ⁵⁻⁶ warẽmtaġ ġu dak kuka ajeku—cedaġ ma; jewekay acã ġu dak kuka ajop ġebum—warara'acat kay dak; dao ġu dak kuka wuyetakomãm ajop; warẽmtaġ ġu dak kuka warara'acat ajukuk—cedaġ ma; ġebum ġu dak kuka ajop apẽn warara'acat cuk adi ikêrẽm wuykukiap kay; wuyġuycũġcũġ tak kuka ajop ikêrẽat mujurũġrũġ ip iap kay; wuycokcoġ tak kuka ajop cũġ ma jekukum ip iap kay.

⁷ Wuyxe warara'acat ikukpin pima, wuybu'um ġu dak kuka ajop warara'acat kay; — Soat ma i'e but Deus xe — i dak kuka acece soat em; warara'acat idipan e'eap wiwim tak kuka ajop; wuyukpiceġẽm ġu dak kuka warara'acat ajukuk. ⁸ Wuyxe warara'acat ikukpin ijodi bima, soat em ma dak ikukpin jeedop ip wuyxe. Wuyxe ikukpin ip iap i'ũm'ẽm ġu. Darem ma bit ip kawênwên Deus a'õbi kawênwên'ukayũ. Ijodi bima acã. Darem ma dak ip kawênwên ya'õba'arêmat'a'õm kawênwên'ukayũ. Ijodi bima acã. Itaybitbũcayũ dak omuy ijodi bima acã. ⁹ Soan ġu wuyetaybit ġasũ—yopĩt ma. Soat ġu dak wuyju imuwênuwên Deus biõġbuk a'õbi—yopĩt ma. ¹⁰ Deus xe bima bit, ka'ũmġu je'e itaybitbũcayũ. Soan ma wuyetaybit acesop. Yopĩt ma imuwênuwên'ukayũ dak ka'ũmġu je'e. Soat ma aceġuwênuwên.

¹¹ Bekin pima bekitkit ekawênap puxim cuk adi oġuy; bekitkit aġuy buxim tak; bekitkit ekukuap puxim tak. Aġokatkan ġasũ bit oce. Bekitkit puxim wekukuap pit cuk ocepere. ¹² ġasũ wuyetaybitbũt ma Deus e'eam. Waroa itabidiġ peat cocoap puxim wuyetaybitbũt ã ixem. Ixe xe bima bit, jewejom ace'e. ġasũ wuyetaybitbũt ma ixem. Ixe bit itaybit cĩcã wuyjum. ġuyjom pit wuyetaybit ace'e ixem apẽn ixe itaybit wuyjum iap co'i.

¹³ Wuyetabut Deus kay. Ixe xe wuydopap wiwim tak wuyju. Warara'acat tak ikukpin cĩcã wuyxe. Deus xe xipat cĩcã wuyetabut pima, ixe xe wuydopap wiwim pima dak. Wuyxe warara'acat ikukpin pima bit, ibodi ma xipat cexe.

14

¹ Xipan warara'acat kukam cuy epejokuda. Soan cuy epe'e Deus biõgbuk emumuũm pu am. Cekawẽn muwẽnap pit warara'acat podi ma xipat. Imẽnpuye:

— A'õbacaap cuy egũm owebe ekawẽn muwẽn ãm — i juy epe'e cebe—Deus pe.
² Ya'õba'arẽmat a'õm kawẽnuwẽn'ukat ma wuywebe gu kawẽnwẽn—Deus pe acã, cekawẽn pa'arẽm wuyxe buye. Ibiõgbuk xipacat a'õbi ixex ya'õba'arẽmat a'õm kawẽnwẽn. Icẽmãn ixex e'em. Warara'acat xex bit cekawẽn pa'arẽm. ³ Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat pit kawẽnwẽn soat peam wuywebeam. Ixex wuybuywatwan big ma wuyetabut am. Wuypararaap mu'ũmu'ũm tak ixex. Wuyguycũgap mukapkam tak ixex. ⁴ Ya'õba'arẽmat'a'õm kawẽnwẽn'ukat ma jewebuywatwan acã big ma jetabut am Jesus kay. Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat pit soat itabycayũ buywatwan big ma itabut am ip.

⁵ Ocokcoksũ ma kuka oce Deus pe ja'õbacaap ãm puje eywebe ya'õba'arẽmat'a'õm kawẽn ãm. Ocokcok cĩcã ma bit kuka oce ixex be ja'õbacaap ãm puje eywebe Deus ekawẽn muwẽn ãm. Ya'õba'arẽmat'a'õm kawẽnwẽn'ukat xipan kapikpiğ Deus peam. Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat pit ixex bodi ma xipan kapikpiğ cebeam. Te'e ma kuka o'jekawẽn ya'õba'arẽmat'a'õm wara'acat ceweju'ũm pima wuya'õm cekawẽn muwẽn ãm ce'awero'ibiyũ be. Te'e ma kuka o'jekawẽn ya'õba'arẽmat'a'õm Jesus kay itabucat buywatwan'ũm puje. ⁶ Okitpitpiyũ, eykay juy oajẽm. Ya'õba'arẽmat'a'õm kawẽnwẽn pima bit, eybuywan gu kuka õn, wekawẽn pa'arẽm eyxex buye. Apẽn Deus cuk adi o'guwẽnuwẽn owebe iap muwẽn puje bit, kuka õn eybuywan, apẽn cuk adi ixex omutaybitbiniap muwẽn puje dak. Deus biõgbuk a'õbi imuwẽn puje dak, kuka õn eybuywan, Deus ekawẽn muwẽn puje dak.

⁷ Wuya'õ'ẽ. Yamuydedeap tak ya'õ'ẽ ma. Tarekrek'uk'uk tak ya'õ'ẽ ma—flauta'uk tak ya'õ'ẽ ma, harpa'uk tak. Itaybit'ũmat cedağ'ũm yamuydedem pima bit, ajom i'eyũ imuydedem i kuka o'e ip, warẽmtağ ma yamuydedem puje. ⁸ Kededeg'uk kukat warẽmtağ ma yukmuydedem pima bit, kuka o'jemuxipan gu ip sorarayũ jeju am nopagõğõ ãm. ⁹ Imẽnpuxim ãn ya'õba'arẽmat'a'õm kawẽnwẽn pima, ekawẽn cocoayũ dak itaybit gu kuka o'e ip ekawẽn, ya'ĩjom ma'gu ip. Kawẽnwẽn'ũma ãn ceweju ip iat puxim kuka o'e ip. ¹⁰ Pũğ'ã'õ gu wuyju. Warẽmtaksuğ ma wuya'õ. Wuya'õwarururu. Ibeat'a'õm kawẽnwẽn'ukat xex bit ya'õbapuk. ¹¹ Ya'õba'arẽmat'a'õm kawẽnwẽn'ukat pit wũyatka bewiat puxim oxex; õn tak cexex wũyatka bewiat puxim ma. ¹² Deus biõgbuk emumuũm kay jĩjã eyju kuy. Imẽnpuye soat podi ma xipat cĩcãat cuy epejoojuy cexewi. Ya'õbacaap cuy epejoojuy warara'acat puywat am—Jesus kay itabucayũ buywat am.

¹³ Imẽnpuye ya'õba'arẽmat'a'õm kawẽnuwẽn'ukat cuy jekawẽn Deus eju.

— A'õbacaap cuy egũm owebe apẽn cuk adi oceciap muwẽn ãm wa'ĩjojo'ukat a'õm tak — i juy je'e ip Deus pe.

¹⁴ Õn ya'õba'arẽmat'a'õm kawẽnwẽn Deus eju bima, wağuybi gu õn kawẽnwẽn. Obiõgbuk pe acã õn kawẽnwẽn. ¹⁵ Imẽnpuye apẽn paxi oce? Obiõgbuk pe juy ocekawẽn Deus eju, wağuybi dak. Obiõgbuk pe juy ocebibododon tak, wağuybi dak. ¹⁶ “Bay, ãn xipat cĩcã” i'e'em eyju eybiõgbuk pe acã bima, “Xipat cĩcã ma” i'e ba'ore kuka o'e eyweju je'aweroromayũ be, eyekawẽn cekawẽnpa'arẽm cexex ip puje.

— Apẽn xex e'ite e'em? — i acã kuka o'e ip.

¹⁷ Eya'õdip cĩcã ma aco'i eybiõgbuk pe eyju kawẽnwẽn Deus eju. Imẽnpit eyweju je'aweroromayũ buywatwan gu eyju. ¹⁸ Eyekawẽnap podi ma õn pit kawẽnwẽn ya'õba'arẽmat'a'õm. Imẽnpuye:

— ãn xipat cĩcã oxex — i õn e'em Deus pe.

¹⁹ Warara'acat eju awerom pima bit cuy ya'õba'arẽmat'a'õm gu ocekawẽn. Soat ip wa'ĩjom iat'a'õm acã ocekawẽn ixeyũ mutaybit am. 10.000 palavra ya'õba'arẽmat'a'õm wekawẽn puje, ka'ũma ma kuka itaybit o'e ip. 5 palavra ixeyũ a'õm wekawẽn puje bit, kuka itaybit o'e ip. Imẽn kuka ip osubuywan.

²⁰ Okitpitpiyũ, yopĩt ma juy eyetaybin ikẽrẽat muğẽ ãm bekitkit puxim. Bekitkit ağuy buxim ğu bit cuy epeyewağuyğuy—yaypanayũ ağuy buxim acã. ²¹ Imẽn e'em Deus wuyawẽwẽap ekawẽntup pe:

“Ocekawẽn puk ijodiat eju,” i'e'em wuykukukat, i. “Ya'õba'arẽmat'a'õm puk ocekawẽn ceweju ip—wũyatka watwat a'õm,” i. “Imẽnpit wa'ĩjo pin ğu juy je'e ip,” i.

Imẽn e'em iğodup.

²² Imẽn wuyju ya'õba'arẽmat'a'õm kawẽnwẽn Deus soat podi ma ya'õbaca i'e am itabucayũ be ğu—itabut'ũmayũ be acã. Deus ekawẽn muwẽnuwẽn pit wuyju Deus soat podi ma ya'õbaca i'e am itabut'ũmayũ be ğu—itabucayũ be acã. ²³ Jesus kay itabucayũ e'awero buje, soat eyju aco'i ya'õba'arẽmat'a'õm kawẽnwẽn. Gebuje itabut'ũmat aco'i jajẽm eykay—o'ya'ĩjojo ğu bukiat tak.

— Teyũku yadaodaoayũ — i aco'i je'e ip eyekawẽn cekawẽn pa'arẽm cexe ip puye.

²⁴ Deus ekawẽn muwẽnuwẽn pima bit, itaybit je'e ip ikẽrẽat kuğ oceju iam—eyekawẽn co buje. Ya'õba'arẽmat'a'õ o'ya'ĩjojo ğu'ibit tak itaybit je'e iboam.

— Deus omuju juy ipiat'ajojoap kay ikẽrẽat kuğ õn cexe buye — i je'e eyekawẽn co buje.

²⁵ — Ikẽrẽat kay õn ğebum soat em — i dak je'e ixex soat pe eywebe—awerom'ayũ be.

Jẽğ'aecõğcõğ Deus wap:

— Bay, ãn xipat cĩcã — i dak je'e Deus pe. — Icẽmãn Deus omuy eyxe — i dak je'e eywebe.

²⁶ Imẽnēju, okitpitpiyũ, jeymukũyjo õn cedağ ma eye'awero am. Epeye'awero juy eywebuywat am biğ ma eyetabut am. Eye'awero buje, pũğ'in cuy ey'in jebibododon Deus kay; wara'at cuy jebureyũ ma ğutaybin; wara'at cuy apẽn Deus o'e cebe iap ğuwẽn; wara'at cuy jekawẽn ya'õba'arẽmat'a'õm; wara'at cuy wuya'õm ma ğuwẽn apẽn ya'õba'arẽmat'a'õm kawẽnwẽn'ukat o'e iap. Soan cuy epe'e eywebuywat am biğ ma eyetabut am Jesus kay. ²⁷ Pũğ ğu ey'in kawẽnwẽn ya'õba'arẽmat'a'õm. Adedem ğu bit cuy jekawẽn pũğ e'awero buje—xepxep ã. Ebpũğ tak xipat ma. Xepxem ğu dak cuy jekawẽn ip. Pũğ ma koap jede. Ixe emũğ puje wara'at jede kanomũm. Wara'at tak cuy wuya'õm ma apẽn ite o'e iap ğuwẽn. ²⁸ Ka'ũma ma aco'i itaybit apẽn ite o'e iap muwẽn ãm wuya'õm. Itaybit'ũm pima, mũğ ma juy ip jeedop. Ya'õberen ğu juy jede ip—jewebe acã—Deus pe dak. ²⁹ Xepxep ã juy apẽn Deus o'ğuwẽn cebe ip iap ğuwẽn pũğ e'awero buje. Ebpũğ tak xipat ma. Ixeyũ ekawẽn cocom cĩcã juy jeedop ip warara'acat.

— Cedağ xe'e ixeyũ e'em? — i juy je'e ip jewewebe.

³⁰ Wara'acat pe Deus jekawẽn mubapuk puje bit, kawẽnwẽnat cuy jemũğ wara'acat ekawẽn ãm. ³¹ Deus jekawẽn ğubapuk pũğ pe ğu—soat pe ma. Soat ip i'e but ajo Deus o'e cebe iap. Pũğ ma juy ğuwẽn. Ixe emũğ puje juy wara'at ğuwẽn. Imẽn bodinmaku ğuwẽn ip. Imẽn eẽm pima, soat cuy eyetaybin. Soat tak eycokcok epesop. Jewebuywatwan tak cuy epesop. ³² Jekpiwatpin ma jede Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat. Jekpiwatpin ma dak jemũğ. ³³ Deus icokcok ğu warẽmtağ wuye'aweroap kay bit. Cedağ ma wuye'awero buje bit, icokcok e'em.

³⁴ Itabucayũ e'awero buje juy mũğ ma jeedop ip aoyũ. Imẽn je'awerorom soat ka dağ itabucayũ. Abu ayacat o'ğuydeat ce'awero buje ip? Ka'ũma ma. Ağokat kayũ kukukan ğu juy jeedop ip aoyũ. Judeuyũ awẽwẽap ekawẽn tak imẽn wuymutaybitbin. ³⁵ Wuysũsũn kuka ace ayacat ekawẽn puje aweromayũ be. “Apẽn ite o'e?” i'e pin pima, jektop eju ma juy jekawẽn jeduk'a be ma—awerom pima bit ka'ũma.

³⁶ Eyxewi ğu Deus ekawẽn o'jebapuk—cexewi ma—Deus xewi. Eywebe ã ğu Deus jekawẽn o'ğuwẽn—soat pe ma. Imẽnēju:

— Oceju acã cedağ ma je'awerorom Deus eju kawẽnwẽnap'a be — i'ũmğ juy epe'e.

³⁷ Pũğpũğ ey'in Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ. Warara'acat ey'in Deus biõğbuk emumuũm kuğayũ—ya'õbacaap kuğayũ.

— Wuykukukat a'õbi Paulo ijudup mubarararağ wuymukũyjoaptum — i juy je'e ixeyũ ma.

³⁸ Pūgat pit wemudupmubararaktup peat ekawēn kay'ūm pima, ixē e'eap kay ġu juy epesop.

³⁹ Imēneju, okitpitpiyū: — A'ōbacaap cuy eġm owebe ekawēn muwēn ãm — i juy epe'e Deus pe. — Ya'ōba'arēmat'a'ōm ġu juy ecekawēn — i'ūmġu bit cuy epe'e wara'acat pe.

⁴⁰ Awerom pima bit, warēmtaġsuġ ġu juy epesop. Cedaġ ma juy epeye'awero.

15

¹ Okitpitpiyū, ġebum cuy epesop kawēn idipat kay. Kuy bima juk adi iboap ekawēn oġuwēnuwēn eywebe. Iboap ekawēn kay eyetabut epesop. Iboap ekawēn taġ eyju jekukum ġasū dak. ² Iboap ekawēn cekawēntip. Iboap ekawēn cuk adi oġuwēnuwēn eywebe. Deus eydaxijojom iboap ekawēn kay eyetabut puye. Eybu'u'ūm pima, jeydaxijo. Eybu'u bima bit, te'e ma juk eyetabut epesop.

³ Apēn cuk adi oya'ījoiap cuk oġuwēn eywebe. Iboap ekawēn podi ma xipat. Cristo oe'ū ikērēat uk am wuywebe. Oe'ū apēn ibararak opop Deus ekawēntup pe iap taġ.

⁴ Ixe'ūm o'jomōġ ip witabikūy be. Xepxep xet kap puje dak, Deus ixē o'ġuyu ce'ū'ūayū dopap pewi. Waram ġuto o'jetait apēn ibararak opop Deus ekawēntup pe iap taġ. ⁵ Pedro kay o'jebapuk je'ūap tomukadi. ġasū 12 beayū kay o'jebapuk—jemumujuyū kay. ⁶ ġasū jewēju juk adi oekuku'iyū kay o'jebapuk adeayū kay—500 beayū kay. Ade ma buk ixeyū'in pit itabēġ ma. Warara'acat kuy oe'ū'ū ixeyū'in. ⁷ Tiago kay o'jebapuk ġuyjom. Soat jemumujuyū kay o'jebapuk ġuyjom.

⁸ Ixeyū kay jebapukap tomukadi okay o'jebapuk. It kapat wa'ūmat puxim ōn, kanomūm okay o'jebapuk puye. ⁹ Imēnpuye obodi ma ip ya'ōbuyxi warara'acayū Jesus emumujuyū. Kuy bima Jesus kay itabucayū be ipiatpi'ajojoan cuk adi ojekukuku. Imēnpuye osūsūn “Jesus emumuju ōn” i'e am. ¹⁰ Deus pit soat podi ma xipan okuġ, xipat ġu ma'ġu ōn. Imēnpuye juk omuy Jesus emumujum. Te'e ġu juk omuy. Warara'acat ekapikap podi ma juk adi ocekapikpik Jesus emumujuyū ekapikap podi ma. Wa'ōbacaam ġu bit cuk adi ocekapikpik—Deus a'ōbacaam acã. Ixe wa'ōmucanucan'uk osunuy soat em. ¹¹ Kawēn idipat acã oġuwēn eywebe. Warara'acayū dak ibeat acã o'ġuwēn eywebe—Jesus emumujuyū. Abu imuwēnuwēn iat pit yoboġ ġu. Cekawēn pit yoboġ. Iboap ekawēn kay juk eyetabut epesop.

¹² — Deus waram ġuto Cristo o'ġutait ce'ūap tomukadi — i wuyju e'em.

Imēnpuye:

— Deus waram pit ce'ū'ū'ibiyū ġutait ġu — i'e'em te'e ma pūġpūġ ey'in.

¹³ Ixeyū e'eap icēm pima bit: — Deus waram ġuto Cristo o'ġutait ġu — i dak e'em ip. 1

¹⁴ Deus pe waram ġuto Cristo mutait'ūm pima bit, te'e ma kuka kawēn idipat wara'acat pe—te'e ma dak kuka adi eyetabut iboap ekawēn kay.

¹⁵ — Deus waram Cristo o'ġutait — i wuyju e'em.

Ixeyū e'eap icēm pima bit, napa ma wuyju e'em:

— Deus Cristo o'ġutait — i.

Deus waram ġuto ce'ū'ūayū mutaicin ġu iap ekawēn icēm pima, Cristo dak waram ġuto o'ġutait ġu. ¹⁶ Waram ġuto ce'ū'ū'ibiyū mutaicit'uk'ūm pima, Cristo dak waram ġuto o'ġutait ġu. ¹⁷ Ixe be waram ġuto Cristo mutait'ūm pima, te'e ma juk eyetabut cekay. Ikērēat kuġ mabuk eyju. Ixe be imutait'ūm pima, ipiat'ajojoap kay epeju eye'ū buje. ¹⁸ Ixe be imutait'ūm pima, Cristo kay itabucayū'ūm'ūm wūy ma opop ip Deus wi. Ipiat'ajojoap pe ma ip opop. ¹⁹ Ijodi bima acã du Cristo xipan wuykuġ? Wuye'ū buje bit wuykay ġu xe'e? Imēn pima, warara'acat podi ma kuka wuyġuycūġ ace.

²⁰ Imēnpit ixeyū e'eap icēm ġu. Deus waram ġuto Cristo o'ġutait. O'ġutait waram ġuto soat webekitkiyū'ūm'ūm oġutait iam wuymutaybit am. ²¹ Soat je'ū'ūm ace'e pūġ ma aġokatkat ikērēat o'ġuġē buye. Imēnpuxim soat acejetait waram wara'at pit idipat o'ġuġē buye. ²² Soat je'ū'ūm ace'e wuyju Adão naxeġebitbit puye. Imēnpuxim waram acejetait

Cristo eju mûg'i wuyju buye. ²³ Cristo koap o'jetait waram. Guyjom pit Cristo a'ôkayayũ waram guto jetait. Waram acejetait ixē ajēm puje. ²⁴ Cristo Deus kay'ũmayũ a'ôbacaap gũ'ũm. Soat gũ'ũm. Soat xipat'ũmayũ kukukat a'ôbacaap gũ'ũm. Soat ya'ôbuyxiat a'ôbacaap tak gũ'ũm. Soat ya'ôcaat a'ôbacaap tak gũ'ũm. Ka'ũma ma kũyjobit jeenuy ixeyũ a'ô kay. Deus a'ô kay acã jeedop ip kũyjobit.

— Ēn acã soat kukukat. Soat kũyjobit a'ô kay acã — i soat je'e ip Deus pe.

²⁵ Cristo soat kukukan je'e Deus pe cekay itakomaayũ a'ôbacaap mu'ũm puje. Soat jeedop ip kũyjobit Cristo a'ô kay. ²⁶ Wuye'ũap wuykay itakomaat puxim. Wuyparara wuykay itakomaat puxim. Wuyparara dak je'ũm. Deus soat kukukan pima bit ace'ũ gũ. ²⁷ Imēn e'em Deus ekawēntup:

Deus soat a'ôbacaap o'gũ'ũm, i. Soat jeedop ip kũyjobit ixē a'ô kay, i.

Deus soat a'ôbacaap gũ'ũm. Soat jeedop ip kũyjobit Cristo a'ô kay. Ja'ôbacaap pit gũ'ũm gũ. ²⁸ Cristo a'ô kay am Deus pe soat mukũyjo buje, Cristo jeenuy kũyjobit Deus a'ô kay—jebay a'ô kay. Koap cebay soat gũkũyjo ja'ô kay am. Gasũ:

— Ōn tak kũyjobin oce a'ô kay — i je'e ipot jebay be.

Deus soat ipi dağacat kukukan jeenuy kabi beacat kukukan tak. Soat em jeenuy ixeyũ kukukan. Ixeyũ kukukap i'ũm'ēm gũ.

²⁹ Deus pe ce'ũ'ũ'ibiyũ mutaicit'uk'ũm pima, te'e ma pũğpũğ ey'in jemubatisasanan ce'ũ'ibit tieğ.

— Deus waram guto ce'ũ'ũ'ibiyũ mutaicin gũ — i napa ma e'em ixeyũ.

Ixeyũ e'eap icēm pima bit, te'e ma jemubatisasanan ip ce'ũ'ibit tieğ. ³⁰ Ixe be ce'ũ'ũ'ibiyũ mutaicit'uk'ũm pima, te'e ma soat kabia oaoka ojuyap cocom ōn. Imēnpit waram guto ip imutaicit'uk. Imēnpuye te'e gũ wuyaoka ojuyap cocom wuyju. ³¹ Ocokcok eykay, wuykukukat Jesus Cristo eju mûg'i eyju jekukum puye. Imēnpuye:

— Soat kabia oaoka ojuyap cocom ōn, okitpitpiyũ — i ōn e'em eywebe.

³² Ijopka be dak cuk adi we'ũpinpinap ojojoko wida ika'uat eju ocebacacanap puxim. Deus ekawēn muwēnuwēn pima, we'ũpinpinap ojojoko ijopka be—Ēfeso ka be. Omucokcok am imuwēn puje, te'e ma kajuk we'ũpinpinap ojojoko.

— Kuyaje ace'ũ. Imēnpuye juy jekōnkōn acã ajop, tikōnkōn tak — i te'e ma e'em itabut'ũmayũ.

Deus pe ce'ũ'ũayũ mutaicit'uk'ũm pima, ixeyũ e'eap tağ cuy ajeku.

³³ Eyday'em'um cuy epesop wara'acat pe eymuğuykukuap puxim. Ikērēat mujurũğxiat purem pima, wuyju dak kuka cũğ ma wuyekukuap acepere ma ixeyũ buxim ikērēat mujurũğ ãm. ³⁴ Pũğpũğ ey'in pit eyetaybit gũ Deus e'e am. Imēğãm ōn e'em eymusũsũn ãm. Waram pit cuy eyağuyusan epesop. Ikērēat mujurũğrũğap cuy epeyepere!

³⁵ Imēnpit:

— Apēntak Deus waram ce'ũ'ũ'ibiyũ gũtait? — i je'e aco'i pũğ ey'in owebe. — Apebitak ixeyũ jebin je'e iisuat? — i je'e aco'i owebe.

³⁶ Eyetaybit gũ eyju. Kadaida dadadam wuyju ipi be. Tamuwexat puje acã kadaim e'em. ³⁷ Kadai gũ wuyju taidadam—warēmtaksuğta ma. Trigoda aco'i taidadam wuyju—warēmtaksuğta ma. ³⁸ Deus jekpiwatpin ma tamuwexaxan kadaim. Kadaida taida'ibita buxim ma jedaewexaxan yaypan puje—wara'atam gũ.

³⁹ Soat itabēğayũ ěn pũğēn gũ. Wuyēn pũğēn. Pucaēn pit wara'atēn ma. Wasũēn tak wara'atēn ma. Aximaēn tak wara'atēn ma.

⁴⁰ Imēn ma opop kabi be dak warēmtaksuğat ma. Ipi dağ tak imēn ma—warēmtaksuğat ma. Kabi beacat idip. Ipi dağacat tak idip. Jewejojo'i gũ bit ip idip. ⁴¹ Imēntak kaxie iesop. Kaxiamat pit guto iesop warun ma. Kasopta bit guto taesop warun ma. Jewejojo'i gũ ip isop. Imēntak pũğpũğta bit guto kasopta wara'atasop co'i gũ—tasop warun ma.

⁴² Imēnpuxim Deus waram ġuto wuymutaicin. Wuykot puje wuyjebit ierep e'em. Waram ġuto imutait puje bit, ierep pa'ore je'e. ⁴³ Wuykot puje ikērē e'em wuyjebit ibaca ġu dak. Waram ġuto imutait puje bit, idip cīcā je'e. Ibaca jījā dak je'e. ⁴⁴ Wuykot puje, ijodiat'ūm jebit ma wuyjebit. Waram ġuto wuymutait puje bit, wara'an je'e. Deus biōġbuk emumuġē jebin je'e wuyjebit. Ijodi bima wuyjebit ijodiat jebit ma. Waram wuymutait puje bit Deus biōġbuk emumuġē jebit wuyjebin je'e. ⁴⁵ Imēn e'em Deus ekawēntup:

Deus koapat aġokatkat o'ġuġē—Adāo o'ġuġē, i. Ijebin o'ġuġē cebeam ijodiat jebin ma, i.

Kanomūmat Adāo bit ijodiat jebit podi ma. Ixe biōġbuk pit wuymutaicit'ukat. Kanomūmat Adāo i wara'at putet Jesus Cristo butet. ⁴⁶ Koapat pit wuyjebit ijodiat jebit ma. Guyjom pit Deus wara'at jebit je'ġūm wuyjebin. Jebiōġbuk muġēġē je'ġūm—kabi beat jebit. ⁴⁷ Koapat Adāo ka'wi muġēġē osunuy. Kanomūmat pit o'kop kabi bewi—wuykukukat Jesus. ⁴⁸ Ijodiat jebit ka'wi muġēġē Adāo jebit puxim. Kabi kay cumayū bit wara'at je'jat jejebin je'ū buje—Cristo jebit puxim—kabi beat jebit puxim. ⁴⁹ Gasū ka'wi muġēġē buxim wuyju. Guyjom pit kabi beat puxim acesop.

⁵⁰ Okitpitpiyū, imēn ōn eymutaybin pin. Deus soat kukukan pima ka'ūma ma je'ū. Imēnpuye ijodiat jebit kuġ pima aceōm ġu cexe ixe soat kukukan pima—ierep em iat kuġ pima. Ierep em iat ġu jeenuy cexe.

⁵¹ Eya'ōpicūġcūġ cuy epesop wa'ō kay. Soat ġu ace'ū. Dao ma bit Deus soat wuyju wuymuwexat. Kuy bima iboap iba'arēm osodop soat xe wuyxe. Gasū bit ibapuk o'e. ⁵² Dao ma wuymuwexat wuyetapokap co'i. Ixe wuymuwexat amām parasuy jo'iat muyde buje. Parasuy jo'iat ġuyde kabi be. Imuyde buje, Deus waram ġuto itabucayū'ūm'ūm jebit ġuyu ipi bewi. Iisuat je'ġūm ijebin. Waram ġuto itait je'e ip. Waram pit je'ū ġu ip. Soat em itait ip jeedop. Wuyju wuyetait pima parasuy jo'iat muyde buje, iisuat je'ġūm wuywebe dak wuyjebin. ⁵³ Ijodiat jebit je'ū'ūm. Ierep e'em. Deus pit ibeat jebit ġuwexat kabi beat jebin—ierep ġuian, je'ū ġuian. ⁵⁴ Imēn e'em Deus ekawēntup:

Ka'ūmġu je'e je'ūap Deus soat kukukan pima, i. Soat kūyjobit jeedop ip Deus a'ō kay, i.

Deus je'ūiat ġuwexat je'ū ġuian, i.

Imuwexat puje ibodup peat ekawēn co'i je'e.

⁵⁵ Wuye'ūap dat pe wuyeiduap co'i. Deus pit ce'ūat mutaicin dat tōġta'ukap puxim. Je'ūaptip'ūm pima, ka'ūma buxim ace'e wuyparara. Acesupi'ajo ġu dak ipiat. Pūġ em tak ka'ūma.

⁵⁶ Soat ace'ū ikērēat kuġ puye. Ikērēat mujurūġrūġap dat tōġta buxim. Wuyetaybit wuyju ikērēat kuġ iam Deus ekawēn cocom puye. ⁵⁷ Deus pit wuya'ōmucanucan wuywebe ikērēat mujurūġap puxim, wuykukukat Jesus Cristo a'ō daġ wuyju jekukum puye. Imēnpuye:

— Soat podi ma ēn xipan ocekuġ — i juy ace cebe.

⁵⁸ Imēneju, okitpitpiyū, oxe ikukpinayū, eyaġuywarururun ġu juy epesop! Eybu'um ġu dak cuy epesop eyetabut am Cristo kay. Soat em cuy kapikpiġ epesop wuykukukat peam. Ixe a'ōbacaam kapikpiġ pima, te'e ġu kuka acekapik.

16

1 — Ocedinheiro juy oceġuxipan imuju am Deus ebekitkit pe—Judéia eipi watwat pe — i juk epe'e owebe eyemudupmubararaktup pe kuyatup pe.

Epeġuxipanpan cuy! Apēn cuk Galácia eipi watwat pe oceceiap taġ cuy eyju dak epeġuxipan—apēn cuk itabucayū be oceceiap taġ. ² Soat edomingo be eyedinheiro'in cuy epeġuxipan. Ade ma ikuġayū adem ma juy ġuxipan. Ade'ūm ikuġat pit adem ġu juy ġuxipan. Imēn eyju ġasū imuxipanpan pima:

— Eyedinheiro'in cuy epejat — i ġu kuka oce eywebe eykay oajēm puje.

Oajēm puje at ġu juy epeğuxipanpan. Gasũ dak cuy epeğuxipanpan. Soat cuy je'e ixipan oajēm puje. ³ Oajēm puje ağokat kayũ oğuju Jerusalēm ka kay—eyemunaeyũ. Cartadup tak otupmubararak eyedinheiro eju tupmujuaptum. Eyedinheiro tujowat ip cartadup tak. ⁴ Oju ba'ore'ũm pima bit òn tak oju ceweju ip.

⁵ Macedônia eipi dağ cuy ojeku. Macedônia eipi dağ weku epere buje bit, eykay juy oajēm. ⁶ Ibun ma aco'i oğuy eyxe. Ihi bun aco'i oğuy. Guyjom cuy obuywan epe'e ojuap tağ weku am. ⁷ Darem ġu onuy pin eyxe—ibun ma. Wuykukukat ibikuy bima, ibun ma oğuy eyxe.

⁸ Ijoce bit oğuy Pentecostes epeta ajēmap wiwim—Éfeso ka be. ⁹ Adeayũ mutaybin put owebe ijoce. Jesus ekawēn muwēnuwēn òn adeayũ be. Warara'acayũ bit itakoma okay, Jesus muwēnuwēn òn puye.

¹⁰ Obuxim Timóteo dak kapikpiğ wuykukukat peam kawēn idipat muwēnuwēn. Imēnpuye eykay yajēm puje juy xipan epejukuk ikabap i'e am eyxe. ¹¹ Ixe juy epeğupubun ġu yaypan'isu ma'ġu. Ixe epicap wiwim òn wuykitpitpiyũ eju. Imēnpuye juy ixe epesubuywan icokcoğ cepit am okay.

¹² — Ēn tak cuy eju Corinto ka watwat jom wuykitpitpiyũ eju — i juk adi oce wuykitpit Apolo be.

Ade em ma imēn cuk adi ocece cebe.

— Gasũ ġu aco'i oju — io'e owebe.

Iju ba'ore'ũm pima bit, je'ju eykay.

¹³ Eyday'em'um cuy epesop warara'acat pe eymubu'unap puxim Cristo kay. Eyetabun cĩcã juy epesop cekay. Eya'õcam cuy epesop. Wara'at kaykay kay ġu juy eyetabucap epejukuk. ¹⁴ Warara'acat ikukpinap tomuju juy epeyekapikpik.

¹⁵ Kuy eyetaybit Estéfanas—ibadipyũm tak. Ixeyũ koap ma itabut o'e Jesus kay Grécia eipi watwat'in. Soat em Deus ebekitkit puywatwan ip Estéfanasyũ. Okitpitpiyũ, ¹⁶ ixeyũ a'õ dağ cuy epekuku—ixeyũ eju kapikpik'ukayũ a'õ dak.

¹⁷ Ococok cĩcã Estéfanas ajēmap kay, Fortunato ajēmap kay dak, Acaíco ajēmap kay dak. Eywebe obuywan pa'ore bima, ixeyũ ma obuywatwan. ¹⁸ Ixeyũ omucokcokcoğ cĩcã. Eymucokcokcoğ tak cuk adi ip osodop. Xipat cĩcã ip oxe. Eyxe dak aco'i xipat ma ip.

¹⁹ Ásia eipi watwat kato mujujum eywebe—itabucayũ. Áquila, Priscila dak kato mujujum eywebe, soat ixeyũ duk'a be je'aweroro'ukayũ dak, wuykukukat kay itabucayũ.

²⁰ Soat wuykitpitpiyũ dak kato mujujum eywebe—oxeayũ.

Epeyewakobotbot cuy wuykukpin wuyeweweju iap mubapuk am soat pe. ²¹ Obubin ma Paulo dak kato mujujum eywebeiaptup mubarararağ òn.

²² — Wũy ma jeedop ip Deus wi ipiat'ajojom wuykukukat kay'ũmayũ — i òn e'em. — Ocekukukat, ajēm cuy! — i dak òn e'em.

²³ — Ocekukukat, xipan cuy Corinto ka watwat ejukuk—ekayayũ ejukuk — i òn e'em Jesus Cristo be.

²⁴ Eykukpin cĩcã oxe—soat wuyju Jesus Cristo eju mũğ'i jekukum puye.

Ibũrũ ma.

CORINTO KA WATWAT PEAPTUP PAULO EMUDUPMUBARARAKTUP XEPXEPATUP

¹ Corinto ka watwat, cartadup mubarararağ òn eywebeaptum—Deus ebekitkiyũ adeayũ beaptum, Grécia eipi watwat beaptum. Òn Paulo. Jesus Cristo emumuju òn Deus bikuyap tağ. Tupmubarararağ òn wuykitpit Timóteo eju—wuyxe ikukpinat eju.

² — Bay, xipan cuy Corinto ka watwat ejukuk — i òn e'em Deus pe—wuyebay be, Jesus Cristo be dak—wuykukukat pe. — Ixeyũ ağuy mubabibin cuy eğuy — i òn e'em cebe ip.

³ — Soat podi ma ěn xipat — i juy acece Deus pe. Ixe ma wuykukukat Jesus Cristo ebay. Ixe ma wuyebayat tak. Soat em xipan wuykuğ. Soat em wuybuywatwan. ⁴ Xipat'ũmat jebapukpuğ ocewebe bima, ixe ma oxebuywatwan. Imĕnpuye warara'acayũ be xipat'ũmat ebapuk puje, ocetaybit ibuywat am ip, ipiatpi'ajojom ip pima dak. Ocetaybit ixeyũ buywat am, Deus soat em kuy oxebuywatwan puye. ⁵ Apĕn Cristo juk adi ipiat o'supi'ajojo iap puxim oceju dak ipiatpi'ajojom ocetabut Cristo kay buye. Imĕnpit biğ ma oceju ipiatpi'ajojom pima, biğ ma ixe dak oxebuywatwan oca'òmucanucan.

⁶⁻⁷ — Deus oxebuywatwan e'em — i juk adi oce eywebe kuy bima. — Deus ocedaxijojom ipiat'ajojoap kay ocejuap puxim — i dak cuk adi oce eywebe. Imĕnpuye Deus kay'ũmayũ ocekaykay jĩjã. Ipiatpi'ajojoan ip ocewebe. Wuyju ipiatpi'ajojom pima bit, Deus wuybuywatwan cĩcã. Kuy eyetaybit iboam. Imĕnpuye:

— Wuyju dak ipiatpi'ajojom pima, Deus wuybuywatwan jeenuy — i juy epe'e'e eyewewebe a'òmucan am. — Wuykay'ũmayũ wuykaykay bima dak, ixe wuybuywatwan ma jeenuy — i juy epe'e'e eyewewebe.

Ixe ma eya'omucanucan jeenuy eywebe eyetabucap epereap puxim.

⁸ Okitpitpiyũ, ade jĩjã xipat'ũmat o'jebapukpuk ocewebe Ásia eipi be bima. Iboap cuy oğuwĕn eywebe eyetaybit'ũmap puxim. Ipiat ocesupi'ajo jĩjã. Ipoxi jĩjãat kuğ oceweju iap co'i ma juk adi ocekukuku. Tũybe aceap iãn cuk adi oce'e. ⁹ Tũybe warara'acat wuyaoka iãn cuk adi oce'e. Imĕnpuye juk adi ocetaybit ocesop iba'ore ocewebe jewedaxijoam iam, Deus pe acã iba'ore ġu ocedaxijoam iam tak. Ixe be acã imutait put ce'uat tak. ¹⁰ Ixe juk adi ocedaxijojo warara'acat pe ocaokaap puxim. Ixe ma ocedaxijojom jeenuy soat em. Ocedaxijojom jeenuy xipat'ũmat ebapukpuğ ma'ğũ ocewebe. Imĕnpuye ocetabut cĩcã cekay. ¹¹ Eyju dak cuy oxebuywatwan epesop kawĕnwĕn pima Deus eju ocewebeam. Deus tak oxebuywatwan jeenuy, ocewebeam eyju kawĕnwĕn puye. Xipat cĩcãat je'ğũm ocewebe. Xipan jeenuy ocekuğ. Imĕnpuye adeayũ je'e cebe:

— Bay, soat podi ma ěn xipat, xipan Pauloyũ ejukuk puye — i. — ěn xipat cĩcãat ũmũm cebe — i dak je'e ip cebe.

¹² Abu buk oceğũguykuku? Ka'ũma ma. Cedağ ma juk adi ocekukuku. Xipan ma juk adi ocesop warara'acat kuğ. Eykuğ pit ibodi ma ocesop xipan eykuğ. Icĕmãn oceju iboam e'em. Apĕn cedağ ocexe iap tağ oceju jekukum, ocetaybit cĩcã buye ġu—Deus oxebuywatwan puye acã; ixe soat em xipat cĩcãat ũmũm ocewebe buye dak. Imĕnpuye ocecokcok ocekukuap kay cedağ ma ocekuku buye. ¹³ Kawĕn iba'arĕmatup mubararağ ġu òn eywebe—kawĕn ibapukatup acã. Obu'u ma juk adi oğuy eymuğuykuku cartadup pe. Eyetaybitbũt ã òn. Imĕnpuye juy omuymuy ġu bit epesop! ¹⁴ Guyjom pit aco'i eyetaybit cĩcã epe'e òn. Eycokcoğ epesop okay ġebu je bit. Òn tak ocokcoğ oce eykay waram wuykukukat Jesus ajĕmap kabia be.

¹⁵⁻¹⁶ Koap pima bit cuk adi a'ğũ wa'õ kay jĩjã epesop. Imĕnpuye eyjo pin cuk adi oğuy Macedônia eipi kay cum pima, ibocewi jepin pima dak. Imĕn eyjojo bu je kuka juk

xepxep em oğuy eymucokcoğ Deus ekawën eymutaybitbin. Eyju dak kuka juk obuywan epe'e Judéia eipi kay oju am. ¹⁷ Wetaybit'üm tu oğuy eyxe eykay iju pin pima?

– Ewekay acã ên ëbum – i du eyju e'em owebe? – “Cum òn eykay,” i ên e'em ocewebe cum'üm pima – i du eyju e'em owebe?

Imën ğu òn e'em! ¹⁸ Deus pit napa ğu e'em. Soat em ja'õ dağ e'em. Òn tak inapa bit oce ğu. Deus itaybit iboam.

– Hm hm. Cum òn eykay – i'ümğu òn e'em, cum'üm pima bit.

¹⁹ Òn ma Jesus Cristo juk adi oğuwënuwën eywebe. Timóteo dak cuk adi ixé ma o'ğuwënuwën eywebe, Silas dak. Ixe Jesus Cristo Deus ipocat.

– Em òn – i'ümğu ixé e'em em'üm pima.

Ja'õ dağ pit soat em ma e'em.

²⁰ – Xipacat oğüm eywebe – i'e'em Deus wuywebe.

Ibo bubum ma wuyju xipacat pupum, Jesus Cristo Deus a'õ dağ iümüm wuywebe buye. Imënpuye:

– Imën cuy je'e, soat em Deus ja'õ dağ e'em puye – i wuyju e'em soat pe. Imënpuye:

– Warara'acat podi ma Deus idip – i'e'em adeayũ dak.

²¹ Deus ma ja'õbacaap ümüm wuywebe Cristo ekukuap puxim wuyeku am. Ixe ma juk wuynaë jebekitkin. ²² Wuybutet mubarararağ wuybut pe teku juy obubut iap mubapuk am soat pe. Imënpuxim Deus tak jebiõğbuk o'ğuoðm wuywebe teyũku webekitkit iap mubapuk am soat pe. Ixe biõğbuk wuywebe bima, wuyetaybit soat wuywebe iüm piniat acejat iam.

²³ Deus itaybit icëmãn òn e'em eywebe iam. Eykay oju buje bit, kuka mo òn eymukorëm. Imënpuye oju ğu eykay eymukorëmap puxim. Obu'u eymuğuycũğ.

²⁴ Jeymukũyo ğu bit oceju eyetabut am, kuy eyetabut cĩcã buye. Imënpit eycokcok cĩcã ğu buk—eycokcoksũ ma. Imënpuye ocexe eymucokcok pin.

2

¹ Imënpuye:

– Odaobu'u'u Corinto ka beayũ kay imukorëmap puxim ip—imuğuycũğap puxim tak ip – i juk oce owebe ma.

Omucokcokcoğ cuk adi epesop kuy bima. ² Owebe eymuğuycũğ puje bit, abu kuka omucokcoğ? Ka'ũma ma! Soat kuka eyğuycũğ epesop. Imënpuye oju ğu eykay obu'u eymukorëm puye. ³ Imënpuye koapatup cuk otupmubararak cartadup eymukorëmapup. Ikërëat muğëğëap cuy epeyepere oajëm awap. Eywebe omuğuycũğap kay ğu juy òn oajëm puje. Eywebe omucokcoğap kay acã juy òn. Òn ocokcok pima, eyju dak eycokcok ma epesop. ⁴ Oğuycũğ cĩcã eykay bima ibodup cuk otupmubararak eywebeaptup—wağuybabi'üm eykuğ pima. Wetadidetoğ ma juk adi otupmubararak. Eymuğuycũğap ojuy ğu bit cuk otupmubararak—eymukũyoap ojuy acã. Eymukũyo pin cuk adi oğuy eykukpin cĩcã oxe iam.

⁵ Iğo bit cuk adi omuğuycũğ cĩcã ağokatkat, eyxeat, ikërëat muğëğë'ukat. Iğo juy epeğukorëm iaptup cuk adi otupmubararak eywebeaptup koapatup. Omuğuycũğap podi ma bit iğo juk adi eymuğuycũğcũğ osunuy pũğpũğpũğ ey'in. Eya'òpuruğ ğu bit cuy epeğukorëm—eya'òdidim ma. ⁶ Ade ey'in cuk kuy iğo o'ğukorëmrëm waram ğuto cedağ ma ceku am. Kuy juy o'e. Waram pit epeğukorëm ğu. ⁷ Gebum ğu juy epesop ğasũ bit apën ixé ikërëat o'ğugë iap kay. Epesubuywan ğasũ bit. Iburem cuy epesop big ma iğuycũğap puxim—Deus ikërëat ju'uk ğu owebewi i'eap puxim. ⁸ Xipan cuy ixé epejukuk ğasũ bit imutaybin am ocexe ekukpin cĩcã iam. ⁹ Kũyjobit paxi adi ip wa'õ kay iam cuk adi oğuy wetaybin pin. Imënpuye juk ibodup otupmubararak eywebeaptup koapatup. ¹⁰ Iğo ağokatkat cuk adi omuğuycũğ ikërëat muğëğë'ukat. Imënpit eyju ğebum'üm pima apën ikërëat o'ğugë iap kay, òn tak ğebum ğu oce iboap kay. Wağuyba'üm iboap kay

Cristo etabutpe. Wağuyba'üm puje, xipat ma je'e eywebeam tak. ¹¹ Gebum ġu oce iboap kay Satanás pe wuyağuyba'arēmap puxim. Wuyetaybit apēn Satanás jewağuymuğēğēm. Ibikuy jġā wuywebe ikērēat muğēğēan.

¹² Kuy ma juk oju Trôade ka be kawēn idipat muwēn ām iboka watwat pe—Cristo muwēn ām cebe ip. Iba'ore jġā osunuy iju am. Emukacūğap puxim wuykukukat pit omuju kawēn idipat muwēn ām cebe ip. ¹³ Wağuybabi'üm cġcā juk a'ğū oğuy, wuykitpit Tito dobuxik'üm puye. Imēnpuye ocewemuwēn ibo ka watwat pe. Macedônia eipi kay juk oju ikudadam.

¹⁴ Kuyje ya'ōcaat oexe nopagōğōap tağwi taomūnmūn'ibiyū kuğ. Soat etabutpe oexe—jebekitkit etabutpe. Imēnpuxim Deus tak soat em wuya'ōmucanucan Cristo eju mūğ'i wuyeku am soat etabutpe jebekitkit etabutpe. Apēn soat tağ te'okuat jepōğpōğpōğ iap puxim Deus tak wuymujum soat kaka dağ. Wuymujum Cristo ekawēn muwēn ām soat ka watwat itaybit am ixem. Imēneju:

— Warara'acat podi ma ēn xipat! — i juy ace cebe—Deus pe.

¹⁵ Kuyje paġyū te'okuatōm mupikupik'uk osodop ip tiğmuju am Deus kay. Wuyekukuap te'okuatiğ puxim, wuyju Cristo bikuyap tağ jekukum puye. Cristo ijoptiğ tiğmuyuhum Deus kay. Te'okuatiğ jediğepōğpōğpōğ Deus taxijom'iaiyū be te'oyōn ām, ipiat'ajojoap kay cumayū be dak te'oyōn ām. ¹⁶ Ipiat'ajojoap kay cumayū xe wuyju Cristo bikuyap tağ jekukum iap te'okōōmat puxim e'em—wuye'ū'ēmate'o buxim. Deus taxijom'iaiyū xe bit te'okuat puxim e'em wuyekukuap—wuymu'ada'adaapte'o buxim. Abu-be Cristo imuwēn put wara'at ka watwat pe? ¹⁷ Deus a'ōbiat pe acā! Deus pe wuymuju buje, cedağ ma Cristo ağuwēnuwēn. Warara'acat muğuykukuku'uk'ūmayū wuyju. Deus etabutpe wuyju imuwēnuwēn. Warara'acat pit warēmtağ ma Cristo muwēnuwēn. Imuwēnuwēnapei kay jġā dak e'em ip. Tūybe Cristo muwēnuwēn pima wuybuyxi jġāan ace'e iān e'em ip. Ixeyū buxim ġu oceju bit.

3

¹ Warēmtağ ma eymutaybitbin'ukayū buxim ġu oceju bit.

— Xipat cġcā oceju — i'ümğū oceju bit e'em warara'acayū be.

Ijoptup kukat xipat iaptup kay xe'e oceju eyxewi cartadup? Ka'ūma. Kuy ocetaybit eyju xipat iam. Iboaptup kay xe'e eyju ocexewi dak? Ka'ūma. Kuy eyetaybit oceju xipat iam. ² Oceju bit cartadup kay ġu eyxewi Pauloyū xipat iaptup. Eyju ma ocemudupmubararaktup puxim cartadup puxim. Apēn eyju cedağ ma jekukum iap co buje soat je'e:

— Paulo xipat. Cedağ ma Corinto ka watwat o'ğutaybitbin — i.

Imēn je'e ip apēn cuk ikērēat muğēğēap epeyepere iap co buje dak. ³ Eyju cartadup puxim—Cristo emudupmubararaktup puxim. Tintadim ġu o'tupmubararak. Wita'a erūn'a be ġu dak opop ibararak. Deus biōğbuk pit cuk eyağuydadam o'e—soat em itabēğat biōğbuk ma. Eyağuydadam o'e ocewebe kawēn idipat muwēn puje eywebe. Imēnpuye eyekukuap cartadup puxim.

⁴ — Oceju xipat — i oceju e'em eywebe, ocetabut cġcā Deus kay buye, Cristo kay dak.

⁵ Deus ocebuywan'üm pima, iba'ore kuka o'e ocewebe Cristo muwēn ām warara'acat pe. Imuwēn put ocewebe ixē ocebuywatwan pima acā. ⁶ Ixē ma ocebuywatwan kawēn iisuat muwēn ām soat ka watwat pe—apēn ixē soat ijodiacat taxijo pin iap ekawēn muwēn ām.

— Soat ekawēn tağ eyeku'üm pima Deus pe wuyawēwēap ekawēn tağ, ixē wi wūy ma epesop eye'ū buje — i'ümğū oceju e'em warara'acayū be. — Ibiōğbuk xipacat eyağuydadam pima, Deus xe ma epesop eye'ū buje — i acā oceju e'em.

Wuyawēwēap ekawēn tağ jeku ojuy e'em ip adeayū. Jewedaxijo ojuy dak e'em ip. Iba'ore imēnpit cewedaxijo am ip. Imēnpuye wūy ma ip dopdom Deus wi. Ibiōğbuk xipacat wuyağuydadam pima bit, Deus xe acesop soat em.

⁷ Kawēn kuyat pit ibararak osodop witadopa be—topaerūnatopa be. Deus dipap o'jebapuk iboap ekawēn muwēn puje Moisés pe. Idip cīcāat o'jebapuk. Imēnpuye Moisés osunuy topa jo ba'ore soat pe jebekitkit pe—Israel naxegebitbit pe. Topa jo ba'ore osunuy topasopsup puye Deus dipap kuḡ. Guyjom pit topasopsup ḡūḡūn ā o'e. Imēnpit iba'ore soat pe wuyawēwēap ekawēn taḡ jeku ojuyat wūy ma jeenuy Deus wi je'ū buje. ⁸ Gasū bit Deus jebiōḡbuk moōmōm wuywebe soat em wuynuy ām jexe. Iboap idip cīcā wuyxe. Wuyawēwēap ekawēn taḡ wuyekuap idip cīcā. Deus jebiōḡbuk muōmōm wuywebe iap pit ibodi ma idip wuyxe. ⁹ Iba'ore soat pe wuyawēwēap ekawēn taḡ jeku am kawēn kuyat taḡ. Imēnpuye:

— Ikērēat kuḡ eyju oxē — i'e'em Deus soat pe wuywebe.

Wuyawēwēap ekawēn pit cekawēntip. Ibodi ma kawēn iisuat pit cekawēntip. Kawēn iisuat taḡ jekukum pima, cūḡ ma acesop Deus xe. ¹⁰ Moisés Deus dipap o'jojjo kawēn kuyat muwēn puje. Cekawēntip osunuy. Gasū bit cūḡ ma acesop Deus xe kawēn iisuat taḡ jekukum pima. Kawēn kuyat podi ma cekawēntip osunuy kawēn iisuat. ¹¹ Kawēn kuyat cekawēntip osodop. Ibun am ḡu bit Deus o'e “Iboap ekawēn taḡ cuy epeku,” i. Daream ma. Kawēn iisuat pit kawēn kuyat podi ma cekawēntip. Soat em ma juy iboap ekawēn taḡ ajeku.

¹² Soat em Deus xe acesop iap wiwim cīcā wuyju. Imēnpuye wuybisūsūn ḡu kawēn iisuat muwēn ām soat pe. ¹³ Moisés buxim ḡu wuyju. Ixe Moisés paḡo ierūnat kuḡ osunuy jedopa ajuy am. Ibu'u osunuy jebekitkiyū be jedopasopsep ḡūsūnap coan. ¹⁴ Topa jjoim ip osodop iḡūḡūn ā Moisés ebekitkit—Israel naxegebitbit. Itaybit ḡūḡūn ma dak osodop ip Deus ekawēn jedopa eju paḡo kuḡap co'i ma. Gasū dak iba'ore jījā ixeyū etaybin am apēnape Deus e'em iam cekawēntup cocom ma'ḡu ip. Cekawēn pa'arēm cexe ip kawēn kuyat. Cristo eju jemūḡ puje acā itaybit je'e ip cekawēn. ¹⁵ Wuyawēwēap ekawēntup co buje, ḡasū dak itaybit ḡūḡūn ma ip—Moisés pe o'ḡuwēn iap ekawēntup co buje. Itaybit ip yopīt ma. Jedopa eju paḡo kuḡat co'ma ip itaybit. ¹⁶ Imēn e'em Deus ekawēntup:

Deus paḡo o'ju'uk Moisés dopa ejuwi cepit puje wuykukukat kay, i.

Imēnpuxim ḡasū dak wuywebe ikērēat muḡeḡēap epere buje Deus ikērēat ju'uk wuywebewi paḡo o'ju'ukiap puxim. Ikērēat ju'uk wuywebewi wuyetabun puje wuykukukat Jesus kay. ¹⁷ Ibodup pe wuykukukat Deus biōḡbuk iape. Ixe wuymuisusun soat em Deus xe wuynūy ām wuye'ū buje. Ixe biōḡbuk wuywebe bima, wuyetaybit wuyju cūḡ ma Deus xe Jesus kay wuyetabut pima acā iam, wuyawēwēap ekawēn taḡ jekukum pima ḡu iam. ¹⁸ Wuyju bit kuy wuyetabut wuykukukat Jesus kay. Jedopa eju paḡo kukat puxim ḡu wuyju. Wuykukukat biōḡbuk wuymuwexaxan wuydip am jejo'i i'eap ojuy. Ixe wuymuwexaxan waroa jo'ian. Wuykukukat dipap ip o'jojjo wuyjojo'ukayū waroa jo'i buye. Imēnpuye biḡ ma wuykukukat co'iyūm acesop. Imēn ace'e biḡ ma wuydip.

4

¹ Deus ma ocekapikam o'ḡūm ocewebe, itabotaidabotbot ocekapikam buye.

— Kawēn idipat cuy epeḡuwēnuwēn soat kaka daḡ — i juk adi o'e ocewebe.

Imēnpuye ocebu'u ḡu ocesop ocekapikap kuḡ. ² Iba'arēm ikērēat muḡeḡēap pit kuy ocepere. Warēmtaḡ ma ocekuap tak kuy ocepere. Warara'acat muḡuykuku'uk ḡu oceju bit imutabun am ip Jesus kay. Deus ekawēn muwarururun'uk ḡu dak oceju. Soat em ma kawēn icēmat taḡ oceju jekukum Deus etabutpe. Imēnpuye:

— Pauloyū cedaḡ ma jekukum — i'e'em ip soat pe ocekuap cocoayū.

³ Oceju kawēn idipat muwēnuwēn. Ixe ekawēn pit iba'arēm ipiat'ajojoap kay cumayū xe.

⁴ Kawēn idipat kabia buxim. Wuyetaybit Cristo idip cīcā iam kawēn idipat cocom puye. Icēmān Cristo Deus co'i iam tak wuyetaybit ma. Satanás pit ipiat kay cumayū mubu'u'un Jesus kay itabucap puxixim. Ixeyū aḡuymubarēm rēm kabiok pe imunēmūnēmap puxim. Imēnpuye itabut ḡu ip kawēn idipat kay. Ita'ūmat puxim ip e'em.

5 — Ocekay juy eyetabun epesop — i'ümǵu oceju e'em warara'acat pe. — Jesus Cristo kay juy eyetabun epesop — i acã oceju e'em. — Ñǵ cuy ixeykukan je'e — i oceju e'em. Jesus Cristo xipat cĩcã ocekay. Imēnpuye oceju eybuywatwan. 6 Kuyje:

— Kabiokat taǵwi juy kabiaat je'bapuk — io'e Deus.

Ibo kabiaat wuymukabiahham iap co'i ixey wuymukũyjojom. Ixey wuymutaybitbin soat podi ma odip iam. Cristo dak ixey jo'i ma jedipap kuǵ—Deus co'i ma.

7 Deus a'õbacaap kuǵ oceju cekawēn muwēn ãm. Imuwēnuwēn oceju ocebaca ǵu ma'ǵu. Ka'wi muǵēǵē'a buxim oceju—yaca'ũmat'a buxim. Deus acã ya'õbaca. Ixey bit oca'õmucanucan jekawēn muwēn ã. Imēnpuye cekawēn coco'ukayũ itaybit ja'õbi ǵu teyũku imuwēnuwēn—Deus a'õbi acã ip imuwēnuwēn iam. 8 Soat em xipat'ũmat jebapukpuǵ ocewebe. Ocebu'u ǵu ma'ǵu ocetabut am Jesus kay. Soat em ocaǵuybabi'ũm'ũm oceju e'em. Ocetabucap pit ocepere ǵu imēnpit. 9 Ade ocekay itakomaayũ. Ocebureyũ dak ade ma. Soat em ocekay itakomaayũ ocemupokupoǵ. Ocemuy'ũ ǵu bit ip imēnpit. 10 Soat em ocaoka ojuyap cocom oceju jekukum wuykukukat Jesus puxim. Ixey a'õbacaap kuǵ pit oceju soat em ma. Iboap ijo but soat pe ocejojo'ukayũ be. 11 Soat em ip ocaoka ojuy jekukum itabut'ũmayũ Jesus kay ocetabut puye. Ocejebit ma i'ũm. Oceju bit soat em ma Jesus a'õbacaap kuǵ ocesop. Iboap ibapuk cĩcã e'em soat xey ocejojo'ukayũ xey. 12 Ocaoka ojuyap cocom oceju jekukum, Jesus Cristo muwēnuwēn puye. Eyju bit soat em eyetabēǵ epesop Deus xey eye'ũ buje, cekawēn kay eyetabut puye.

13 Imēn ibararak opop Deus ekawēntup pe:

Kuyjuk wetabut oce. Imēnpuye juk cekawēn, i'e'em Deus ekawēntup.

Oceju dak kuyjuk ocetabut ajop. Imēnpuye oceju kawēn idipat muwēnuwēn jekukum warara'acayũ bit a'ǵu ocaoka pin ma. 14 Deus cuk wuykukukat Jesus o'ǵutait ce'ũap tomukadi. Ixey buxim oceju dak ocemutait oce'ũap tomukadi Jesus o'ǵutait puye. Ocedujowat jewekay. Eyju dak jeydujowat jewekay. Ixey xey ma acesop soat em. 15 Oceju juk adi ipiat ocesupi'ajojo Deus ekawēn muwēn ãm eywebe. Imēnpuye biǵ ma Deus xipat cĩcãat ũmũm soat pe eywebe. Imēnpuye biǵ ma eyju e'em cebe:

— Xipat cĩcã ēn ocekay — i.

Imēnpuye Deus dipap ibapuk e'em adeayũ xey.

16 Apēnpuye kuka wuyǵuycũǵ ace'e? Ibac'a'ũm e'em wuyjebit. Wuybinũn pit iisu e'em, Deus wuya'õmucanucan puye. Wuya'õmucanucan biǵ ma wuyetabut am Jesus kay.

17 Wuykay'ũmayũ wuykaykay jĩjã. Ipiatpi'ajojoan cĩcã dak ip wuywebe. Imēnpitibun ǵu iboap acejukuk—darem ma. Guyjom pit Deus jedipap je'ǵũm wuywebe. Idipap kuǵ acesop. Darem ǵu iboap kuǵ acesop—soat em ma. Acejepere ǵu. 18 Imēneju wuyju soat em ǵebum wuywebe ijo bucat kay ǵu—wuywebe ijo ba'oreat kay acã. Wuywebe ijo bucat darem ma dopdom. Wuywebe ijo ba'oreat pit soat em ma dopdom.

5

1 Wuyjebit xijap'a'a buxim. Wuyē'ũap xijap'a'a muy'acap puxim. Wuyē'ũ buje wuyjebit acejepere ijodi ipi be. Wara'at pit acejat wuyjebin iisuat. Kabi be bima bit wara'at ma je'e wuyjebin. Iisuat ijodiat emumuǵē ǵu—Deus emumuǵē acã. Ibiat kuǵ acesop soat em ma. 2 Wuyetabikuku jĩjã wuyjebit iisuat kay, kabi be wuynuy pin cĩcã buye. Kabi be bima iisuat acejat wuyjebin. 3 Wara'at acejat wuyjebin iisuat. Wuyjebitbet acesop kabi be bima. 4 Ijodi bima, xijap'a'a be iap puxim wuyju e'em. Soat em wuyju ipiat kuǵ e'em. Soat em wuywãtaxipi wuyju e'em. Imēnpit wuybu'u je'ũ ãm. Iisuat pu pin pit wuyxey wuyjebin. Iisuat kuǵ pima wuyjebit kuǵ, soat em ma wuyetabēǵ acesop. Ace'ũ ǵu. 5 Deus ma iisuat o'ǵuǵey wuyjebin. Ixey juk jebiõǵbuk o'ǵuõm wuywebe wuymutaybit am wara'at oǵũm eyjebit iisuat iam.

6 Ijodi bima bit puk wuykukukat wi wũy ma wuyju nuynuy—wuyjebit kuyat kuǵ pima. Imēnpuye wuycokcok cĩcã soat em ixey xey acesop iap wiwi am. 7 Iboap wiwim

wuyju ijojomap tomuju ġu—wuyetabucap tomuju acã. ⁸ Wuycokcok cĩcã wuyetabut am ixexesopes iap kay. Kuyat iwat pin wuyju—wuyjebit iwat pin—wuyju am wuykukukat kay. ⁹ Wuykukukat mucokcok pin cĩcã wuyju warara'acat mucokcopak podi ma. Imucokcok pin cĩcã wuyju ijoce wuyjebit kuyat kuġ pima, iboma cexebimadak. ¹⁰ Soat cuy wuyju acejewemubapuk Cristo wap. Acejewemubapuk ixexesopes be “Xipateyju oxexesopes” i'e am xipacayũ be, “Ikẽrẽat kuġ eyju oxexesopes” i'e am ikẽrẽat kukayũ be dak. Cedaġ ma ixexesopes ideida soat pe wuywebe apẽn cuk adi ijodi bima ajekukuku iaptei. Xipacateyju je'ġũm xipacateyju muġẽġẽ'ukayũ be xipan cekukuaptei. Ipiateyju pit supi'ajojoateyju ikẽrẽat muġẽġẽ'ukayũ be ikẽrẽm cekukuaptei.

¹¹ Wuyparara wuykukukat puxim ixexesopes soateyju podi ma ya'õbaca buye. Imẽnpuye oceju kapikpiġ cĩcã warara'acayũ mutabut am cekay. Imuġuykukukum ġu biteyju imutabucap ojuy ip. Cedaġ ma oceju imutaybitbin ã ip. Deus itaybit iboam. Eyju dak xexesopes eyetaybit iboam?

¹² — Eyetabun cuy epesop okay, xipateyju õn eykay buye — waram pit i'e pin ġu oxexesopes. Eyju eycokcok oceyateyju iap kay oceju. Warara'acayũ biteyju oceyateyju acã eywebe. Jewexesopes ip yobogãñ kacũġtaġ idip puyey. Badi biteyju a'ġu idip'ũma ip. Oceju biteyju cedaġ ma jekukum ixeyũ a'õmuypit am eymucokcok am tak oceyateyju. ¹³ Ocadaodao du eyxexesopes “Cedaġ ma oceju jekukum” i'e'em puyey? Ocadaodao bima, imẽn ma buk oce'e warara'acayũ be “Deus soateyju podi ma xipateyju” i'e am. Ocaġuysateyju tu eyxexesopes iboam e'em puyey? Ocaġuysateyju pima dak, xipateyju ma kuka o'e eywebeam. ¹⁴ Soan oceju e'em Cristo xexesopes oceyateyju pin cĩcã buye. Kuy juk oceyateyju ocesop pũġ aġokatkat oe'ũ soateyju peam ijodiateyju peam iam. Imẽnpuye soateyju ipi juacateyju yukpiwat ce'ũ ãm. ¹⁵ Ixexesopes oe'ũ soateyju peam wuywebeam. Oe'ũ wuywebeam wuybikayateyju taġ wuyeku am ġu. Jebikayateyju taġ jeku am acã oe'ũ. Waram ġuto o'jetateyju xipateyju wuykay i'e am.

¹⁶ Kacũġ kay acã wuyju aġ. Imẽnpuye wuy'a bewi wuyju e'em:

— Teku xipateyju i. — Goku xipateyju ġu — i dak.

Guyjom pit imẽn ġu ace'e. Wuy'a bewi dak cuk adi ġebum ma ajop Cristo kay kuy bima. Imẽnpuye ijodiateyju co'i osunuy wuyxexesopes. Gasũ biteyju imẽn ġu wuyju ġebum cekay. ¹⁷ Cristo eyju mũġ'i bima wuyisun ma acesop. Apẽn cuk adi warẽmtaġ ma ajekukuku iap kuy oi'ũm. Iisuateyju acã o'jepoyateyju. Kuyateyju pit ka'ũmġu o'e. ¹⁸ Wuymuisusunap Deus pabi. Ixexesopes wuymuisusun soateyju taġ Cristo oe'ũ wuywebeam puyey. Kuy bima biteyju cuk adi a'ġu wuyetakoma ajop Deus kay. Gasũ biteyju ixexesopes wuymuwexaxan o'e jebureyũm.

— “Deus pe juy epewemuxateyju jebureyũm,” i juy epe'e'e warara'acayũ be — i'e'em Deus wuywebe ġasũ biteyju.

¹⁹ — Deus pit o'jeġebu ġu apẽn cuk adi ikẽrẽateyju epeġuġẽġẽ iap kay. Cristo oe'ũ ikẽrẽateyju muġẽġẽap teida am puyey — i wuyju e'em soateyju pe. — Jesus kay eyetabun puje Deus jeymuwexateyju jebureyũm Cristo oe'ũ wuywebeam puyey — i wuyju e'em soateyju pe ijodiateyju pe.

Deus ma juk wuymuju iboam i'e am.

²⁰ Imẽnpuye oceju kawẽnwẽn eyweju Cristo a'õbi. Deus ma juk oceyateyju jekawẽn muwẽn ãm eywebe.

— Deus ibu'u eywebe jekay'ũmãm — i oceju e'em eywebe. — Eymuwexateyju pin jebureyũm — i oceju e'em eywebe. — ãġ cuy jeymuwexateyju jebureyũm — i oceju e'em eywebe.

Deus tak ijoce bima, imẽn ma kuka o'e eywebe. Ixexesopes a'õbi ma iboam oceju e'em eywebe.

²¹ Cristo biteyju ikẽrẽateyju o'jukuk ġu. Pũġ em tak ka'ũma ma. Deus pit soateyju wuyju juk adi ikẽrẽateyju aġuġẽġẽ iap o'jomõġ Cristo be. O'jomõġ cebe. Imẽnpuye kuġ ġu wuydop am. Imẽnpuye wuyju Cristo eyju mũġ'i jekukum pima, ikẽrẽateyju kuġ ġu acesop Deus xexesopes. Soateyju taġ wuyisun acesop cexexesopes. Imẽn ibikuy e'em wuywebe i'e am.

6

¹ Ocebuxim ma eyju dak kapikipiğ Deus peam. Imēnpuye oceju jeyawě. Kuy juk adi a'ğu xipat cīcāat epejajat Deus xewi. Waram pit cuy epeyepere ğu xipacap. ² Eya'ōpicūğcūğ cuy epesop Deus ekawēn kay. Imēn Deus e'em:

“Ocedaxijom cuy ece” i eyju e'em owebe bima, kuy juk oya'ījojo ey'eap, i. Eydaxijojoap kabia be ma juk ōn eydaxijo, i'e'em Deus.

Eya'ōpicūğcūğ cuy epesop. Gasū juy Deus eydaxijo pin. Āğ cuy ixē ғasū bit jeydaxijo.

³ Cūğ ma oceku pin warara'acat mubu'unap puxim itabucap kay. Ocebu'u jījā warara'acayū be “Ocetabut ғu juy Jesus kay, ixē a'ōkayayū warēmtağ ma jekukum puye” i'e am ocekukuap cocom puye. ⁴ Cedağ ma oceku pin warara'acat itaybit am teyūku Deus buywatwat'ukayū iam. Ocepiceğe ғu oceju jekukum, itabut'ūmayū bit adi a'ğu oceyay ғu jījā ma, ipiatpi'ajojoan ma dak adi a'ğu ip ocewebe, ka'ūma kuğ ma dak adi a'ğu oceju. ⁵ Kuy juk adi a'ğu ip ocemupokupok itabut'ūmayū. Te'e ma ip cuk adi a'ğu ocemuōm daomūnmūnap'a be. Ikērēm cīcā juk adi ip ocekuk adeayū e'awero buje ocekūyjoap mubarēmrem ma ip. Kuy juk adi a'ğu ocejekapikipik cīcā ma. Ocexexet'ūma juk adi a'ğu, ocejekōnkōn'ūma dak. ⁶ Warara'acayū itaybit osodop teyūku Deus peam kapikipik'ukayū iam, cedağ ma oceju jekukum puye. Soat tağ oceisu. Ocekawēnkērē ғu—ocekawēntip ma. Ocetaybit cīcā dak kawēn idipat muwēn ām. Ocepiceğe ғu dak warara'acat kuğ. Warara'acat kuğ tak xipan oceju. Imēn oceju bit jekukum xipat cīcāat biōğbuk ocekukat puye. Warara'acat kuğ tak oceju ikukpin. ⁷ Kawēn icēmat muwēnuwēn acā oceju warara'acat pe. Deus a'ōbacaap kuğ oceju jekukum. Cedağ ma oceju jekukum. Imēnpuye:

— Cūğ ma juy epeku, Deus cūğ ma wuykuğ puye — i oceju e'em itaybit'ūmayū be. — Ocemuymuy ғu juy epesop, Deus cūğ ma wuykuğ puye — i oceju e'em ocemuymuy ojuyayū be dak.

⁸ Pūğpūğ ocebuyxim ocekuğ. Warara'acat ocebuyxim ғu ocekuğ. Pūğpūğ ocemuymuy. Warara'acat xipan ocekuğ. Pūğpūğ te'e ma e'em:

— Pauloyū napa ma e'em — i.

Icemān pit oceju e'em. ⁹ Pūğpūğ itaybit ғu ocejum. Adeayū bit itaybit cīcā ocejum. Ocetabēğ mabuk a'ğu eyju ocejojom.

— Pauloyū o'yaoka ip — i'e'em ip te'e ma owebe pūğpūğ.

Ade em ipiat'ajojom oceju. Ocaoka ғu ma bit ip. ¹⁰ Pūğ em ocemuğycūğcūğ warara'acat. Soat em pit ocecokcok oceju e'em. Pūğpūğayū xe ocedadaibot. Adeayū muwexaxan pit oceju ibubut adeat puximayūm kawēn idipat kay itabut ip puye. Adeayū xe oceju ka'ūma kuğ. Deus xe bit soat kuğ oceju.

¹¹ Oceburereyū, Corinto ka beayū, eykukpin cīcā ocexe. Iba'arēm ғu juk adi ocejekawēn eyweju—ocekawēn ojuy iap tağ acā. Eykukpin cīcā ocexe iap kuy oceğuwēn eywebe. Eykay jījā oceju. ¹² Ocebu'u ғu juk adi ocesop eykay. Eyju bit cuk adi eybu'u epesop oceyay. ¹³ Okpot eju kawēnwēn pimān puxim ōn kawēnwēn eyweju. Eybu'um ғu juy epesop oceyay. Apēn oceju eykay jījā iap puxim cuy eyju dak oceyay epesop.

¹⁴ Jesus kay'ūmayū eju cīcā ғu juy epeku. Iba'ore cūğ ma jekuku'ukat pe jeburere am warēmtağ ma jekuku'ukat eju. Iba'ore kabia dağ jekuku'ukat pe jeburere am kabiok tağ jekuku'ukat eju. ¹⁵ Iba'ore Cristo ebekit pe pūğ tağ ma jewağuy am Satanás ebekit eju. Iba'ore itabucat pe itabut'ūmat ağuy dağ jewağuy am. ¹⁶ Iba'ore Deus tuk'a be cucu'ukat pe jeweburedam deusbaro duk'a be cucu'ukat eju. Deus nuynuyap'a buxim wuyju, ibiōğbuk omuy wuywebe buye. Itabēğat omuy wuywebe. Imēn Deus cuk adi o'e:

Ixeyū eju juy oğuy, i. Ixeyū binūnpe juy oğuy, i. “Ēn acā Deusat ocexe,” i je'e ip owebe, i. “Webeitkiyū eyju,” i dak oce cebe ip, i juk adi o'e Deus. ¹⁷ Imēnpuye wuykukukat cuk adi o'e: Ixeyū juy epeyepere, i. Ixeyū xewi juy epeyewede, i. Ikērēat mujurūğrūğ'ukat

ekukuap puxim ġu juy epekuku, i. Ixeyũ buxim ġu jekukum pima bit, òn jeymudot okay, i. ¹⁸ Òn oce eyebay, i. Okpotpoyũm epesop. Odaxiyũm tak epesop, i. Imẽn cuk adi wuykukukat o'e kuyje—soat podi ma ya'òbacaat o'e.

7

¹ Imẽn Deus e'em wuywebe, oburereyũ, oxe ikukpinayũ. Xipat cĩcãat ùm pin wuywebe. Imẽnpuye ikẽrẽat mujurũgrũgap cuy acepere! Ikẽrẽat kay ġu juy ġebum ajop! Ibuyxim cuy Deus ajukuk. Ixe be juy acemuisunat soat em ikẽrẽat kukap puxim.

² Ocekukpin cuy epesop ocekuġ! Ikẽrẽm ġu bit oceju soat knġ—xipan acã. Warara'acat muymuy ġu oceju. Warara'acat muġuykukukum ġu dak oceju xipacat puap ojuy ocewebeam. ³ Iboam òn e'em “Xipat ġu eyju ocexe” i'e am ġu. Imẽn ma juk adi ocecece eywebe kuy bima. Soat em eykukpin cĩcã ocexe. Eyxe bimaap co'in ma òn wetabẽġ pima, we'ũ buje dak, soat em ma òn ġebum eykay buye. ⁴ Wetabut cĩcã eykay. Xipan òn eyawẽġmuwẽnuwẽn soat em warara'acat pe. Oġuykuku jĩjã ade xipat'ũmat jebapukpuġ ma'ġu ocewebe. Yoboġ cĩcã òn ocokcokap kuġ.

⁵ Macedônia eipi be ocajẽm puje, ocejebodoy'ũma. Xipat'ũmat o'jebapukpukpuk ocewebe soat kaka daġ pima. Oca'òxikxiġ cĩcã juk adi osodop ip oce kay'ũmayũ. Ocepararan ma juk adi a'ġu oce kukuku. ⁶ Deus pit iġuycũġat mucokcokcok'uk. Ixe juk adi oca'òmucan Tito ajẽm puje. ⁷ Oca'òca juk adi oce'e yajẽm puje. Yajẽm puje:

— Xipan ma juk Corinto ka wat okuk — i juk o'e ocewebe. — Gebum cĩcã ip eykay — i dak cuk o'e ocewebe. — Iġuycũġ cĩcã o'e ip jebure kay—ikẽrẽat o'ġuġẽ'iat kay — i dak cuk o'e ocewebe. — “Paulo cedaġ ma juk adi ocawẽwẽm” i'e'em ip — i dak cuk o'e ocewebe. Iboap awẽġ co buje biġ ma oce cokcok cĩcã oce'e.

⁸ Darem ma juk adi eyġuycũġ epesop cartadup co buje, wemudupmubararaktup co buje, eymukorẽmaptup co buje.

— Xipat ġu o'e owebe iboaptup mubararak am imukorẽmaptup — i'ũmġu òn pit e'em owebe ma.

Tupco buje juk eyġuycũġ epesop iam wetaybit pima kuka juk òn tak oġuycũġ oce.

⁹ Oġuycũġ ġũ òn pit. Eyġuycũġ cuk adi epesop wemudupmubararaktup co buje. Iboap kay ġu bit ocokcok. Imẽnpit eybu'u juk adi a'ġu epesop ikẽrẽat muġẽ am òn eymuġuycũġ puye. Ibo buye ocokcok. Deus ma juk eymuġuycũġcũġ eymubu'unap ojuy ikẽrẽat kay. Imẽnpuye cũġ ma osodop owebe iboaptup mubararak am. ¹⁰ Deus wuymuġuycũġcũġ wuymubu'unap ojuy ikẽrẽat kay wuy'eap puxim. Ikẽrẽat kuk am wuybu'un puje ixe wuydaxijojom. Ixe be wuydaxijo buje wuyġuycũġap acepere. Wuycokcok ma acesop. Deus kay'ũmat iġuycũġ puje bit, ibu'u ġu ikẽrẽat kuk am. Jepereap kay ġu. Biġ ma cekay. Deus tak ixe idaxijo ġu ma. Soat em Deus wi wũy ma jeenuy je'ũ buje. ¹¹ Deus pit eyġuycũġap o'ġuwexat xipacap eywebeam. Gebum cuy epesop iboap kay. Itapurũġayũm cuk eymuwexat. Omutaybin pin cuk adi epesop ocekiwatpi ġu iam. Eyetakoma jĩjã juk adi epesop ixe kay—ikẽrẽat muġẽġẽ'ukat kay. Eyparara dak cuk epesop ikẽrẽat muġẽap puxixim. Gebum cĩcã juk epesop wa'ò kay.

— Ipiat cuy asupi'ajoat ikẽrẽat o'ġuġẽ'iat pe — i juk epe'e eyewewebe. Imẽnēju ibapuk e'em soat xe eyukpiwatpi ġu iap.

¹² Ibodup cuk otupmubararak ixe aġokatkat awẽaptup ojuy ixe be ikẽrẽat muġẽap epereap ojuy. Tupmubarararaġ pima cebay kay dak ġebum oġuy, jebay mubuyxi'ũm'ũm o'e buye. Cebay kay ġebumap podin ma bit cuk otupmubararak, Deus pe eymuġẽbuap ojuy Pauloyũ ikukpin cĩcã ocexe iap kay. ¹³ Ocecokcok cĩcã juk adi oce kukpin eyxe iam ocetaybin puje.

Tito dak icokcok cĩcã osunuy xipan cĩcã juk adi ixe epejukuk puye. Icokcok cuk adi osunuy eyxe bima. Oce kay yajẽm puje, ocemucokcokcoġ cuk adi osunuy

eyawěǵmuwěnuwěñ ocewebe. Iměnpuye juk adi biǵ ma ocekokcok oce'e. ¹⁴ Eykay cum pima:

— Xipan cuk jukuk ip Corinto ka watwat, xipat cĩcã ip puye — i juk oce cebe.

Wa'õ daǵ ma xipan cuk adi ixē epejukuk. Omudapxin ǵu eyju. Soat em icēmãñ õñ e'em eywebe:

— Corinto ka watwat xipat cĩcã — i juk adi ocece cebe.

Wa'õ daǵ ma juk adi xipan ixē epejukuk.

¹⁵ — Wa'õ kay kũyjobit osodop ip — i juk adi o'e Tito ocewebe. — Obuyxim cĩcã juk adi okuk ip — i dak o'e. — Yoboǵan pin ǵu osodop ip—obuywan pin acã ip osodop — i dak o'e ocewebe.

Ixe Tito ǵebum cĩcã xipan cĩcã juk adi okuk ip iap kay. Iměnpuye biǵ ma eykukpin cexe.

¹⁶ Ocokcok cĩcã eykay, soat em eya'õ daǵ eyju e'em puye.

8

¹ Okitpitpiyũ, Deus cuk adi xipacat o'ǵũmǵũm Jesus kay itabucayũ be—Macedõnia eipi watwat pe. Ocejū a'ǵu eymutaybin ojuy iboam. ² Ipiat o'supĩ'ajojo jĩjã ip jetabucap puyxijom. Icocokap ip yoboǵ cĩcã ip o'e iměnpit. Ade jĩjã o'ǵũmǵũm ip tadaybotbocayũ be, tadaybot cĩcã ǵu ma'ǵu ixeyũ dak. ³ Iũm pucat ip o'ǵũm. Ibodi ma dak ip o'ǵũm. Oca'õbi ǵu ip o'ǵũm—jekpiwatpin ma.

⁴ — Ocejū dak cuy oceǵũm ocedinheiro eywebe tujowat am Judéia eipi watwat peam—itabucayũ beam—tadabotbocayũ beam — i juk adi o'e ip ocewebe. Biǵ ma — Ocejū dak cuy oceǵũm — io'e ip.

⁵ Tũybe yopĩt ma je'ǵũm ip iãn oce'e. Yoboǵ ma ip o'ǵũm. Koap ip o'jewewũm wuykukukat pe. Wuykukukat a'õ kay kũyjobit pin cĩcã osodop ip. Oca'õ kay dak kũyjobit pin cĩcã ip osodop. ⁶ Dinheiro ũm pin cĩcã ip osodop ocewebe iap awěǵ cocom pima, eykay juk ocesop ǵebum. Iměnpuye juk ocejekawěñ Tito eju. Kuy bima:

— Eyedinheiro juy epeǵuxipan imuju am tadaybotbocayũ be — i juk adi o'e ixē Tito eywebe. Iměnpuye: — Corinto ka kay juy eju — i juk oce Tito be. — “Eyedinheiro juy epeǵuxipan apēñ cuk adi epe'e iap taǵ eykukpin ocexe i'e am tadaybotbocayũ be,” i juy ece cebe ip — i juk oce Tito be.

⁷ Warara'acat podi ma eyju ade ikuǵ. Warara'acat podi ma eyetabut Jesus kay. Warara'acat podi ma dak eyetaybit Deus ekawěñ muwěñ ãm. Ade ey'in tak itaybit cĩcãayũ. Warara'acat podi ma dak eyju warara'acat puywatwan. Warara'acat podi ma dak oceukukpin eyxe. Iměnejū:

— Warara'acat podi ma dak eycokcoǵ cuy epesop eyedinheiro ũm ãm tadaybotbocayũ be — i oceju e'em eywebe.

⁸ — Eyedinheiro juy epeǵũm tadaybotbocayũ be — i'ũmǵu õñ pit e'em eywebe. Wa'õbi ǵu juy epeǵũm. Warara'acat pit icocok cĩcã iũm ãm cebe ip. Eywebe iũm puje, itaybit je'e ip icēmãñ Corinto ka beayũ xe oceukuk pin cĩcã iam tadaybotbocayũ. ⁹ Kuy eyetaybit wuykukukat Jesus soat em xipan wuykuǵ iam. Kuyje soat kuǵ osunuy, kabi be bima. Ijodi ikop puje bit tadaybocan o'e. Tadaybocan o'e eywebe eycokcoǵ eydop am teiboǵat kuǵiat puxim.

¹⁰ Gasũ õñ jeyawě eyedinheiro epeǵuxipan iam. Koapat koato bima:

— Ocedinheiro juy oceǵuxipan imuju am tadaybotbocayũ be — i juk adi epe'e'e eyewewebe.

Eybu'um ǵu juy epesop ǵasũ bit imuxipan am. Warara'acayũ iũm ojuy awap, eyju bit cuk adi iũm ojuy epesop. Tadaybotbocayũ buywan ojuy juk adi epesop.

¹¹ — Ga'a aǵuxipan wuyedinheiro — i juk adi epe'e'e eyewewebe.

Eycokcok cuk adi epesop eyedinheiro ũm ãm. Gasũ bit eybu'um ǵu juy epesop imuju am. Eycokcoǵ cuy epesop imuxipan am. Ade ikuǵ iap wiwim ǵu juy epesop. Epeǵuxipan cuy

ajo eyju ikuḡ iat. ¹² Eycokcokap tomuju iũm puje xipat Deus xe—yoboḡ pima, yopĩt pima dak xipat ma. Ajo wuyju ikuḡ ḡu iat ojuyjuy ḡu Deus wuyxewi.

¹³⁻¹⁴ Obu'u eymudadaybotbocan warara'acayũ ibubut ade i'e am. Gasũ eyju ade ikuḡ. Ixeyũ bit ikuḡ ḡu. Imẽnpuye cedaḡ ma eywebe eyedinheiro'in iũm ãm cebe ip—eybubut mu'ẽ'ẽ ãm cebe ip. Eyju ḡu kuka yopĩt ikuḡ pima, ixeyũ ḡu kuka o'ḡu'ẽ'ẽ eywebe. Imẽn imu'ẽ'ẽ'ẽm pima, jewejojo'in ma kuka epe'e ikuḡ. Ka'ũma ma kuka tadaybocat o'e. Ka'ũma ma dak kuka ade ikuḡiat o'e. ¹⁵ Imẽn e'em Deus ekawẽntup:

Ade o'jatiat cepoyat kuḡ ḡu dak o'e, i. Yopĩt ma o'jatiat tak ikuḡ ma o'e, i. Imẽn e'em tup imu'ẽ'ẽ'ẽ'ukayũ muwẽḡuwẽn.

¹⁶ Ocebuxim Tito dak eybuywan pin cĩcã. Imẽnpuye:

— Bay, ẽn xipat — i õn e'em Deus pe. ¹⁷ “Edaobu'u du Corinto ka watwat com?” io'e buje, — Hm hm. Oju juy ḡaxĩn ma — io'e. Iju pin o'e. — Ixeyũ juy oyawẽ cedinheiro ãm ãm — i juk o'e. Taobikuy jĩjã osunuy eyjom. ¹⁸ Wara'at tak wuykitpit oceḡuju eykay. Ixe ibuyxiat soat xe itabucayũ xe, itaybit cĩcã kawẽn idipat muwẽn ãm puye. ¹⁹ Jesus kay itabucayũ ixe o'taẽ oceweju iju am dinheiro dujowat am Jerusalém ka be. Dinheiro juy ocetujowat eykukpin cĩcã ocexe iap mubapuk am tadaybotbocayũ be. Ocetujowat cuy jewebuywatwan cĩcã ip wuykukukat kay itabucayũ iap mubapuk am soat pe. Imẽnpuye:

— Ka'ũmḡu ejo'iat xipacat — i je'e ip Deus pe dinheiro jeejat'iaiyũ.

²⁰ Ade dinheiro juy ocetujowat. Ocebu'un ma'ḡu warara'acat pe “Pauloyũ dinheiro'in ma o'ju'uk jewebem” i'e an. Imẽnpuye warara'acayũ ocetujowat oceweju ocemuy-muyap puxim. ²¹ Cũḡ ma oceku pin wuykukukat etabutpe acã ḡu. Soat etabutpe ma oceku pin cũḡ ma.

²² Imẽnpuye wara'at wuykitpit cuy oceḡuju eykay. Kuy juk adi ixe ocesubuyxijojojo ade em. Imẽnpuye ocetaybit cĩcã ixe soat em warara'acat puywat pin iam. Itabut cĩcã eykay. Imẽnpuye:

— Corinto ka watwat tak jedinheiro jeeḡũm ma tadaybotbocayũ be — i'e'em ixe.

Imẽnpuye ixe eyjo pin cĩcã eybuywat am imuju am. Ibũrũ ma oceḡuju eykay wuykitpit-piyũ. ²³ Tito obure jĩjã. Ixe kapikpiḡ oweju eybuywatwan. Ixeyũ wuykitpitpiyũ cum ceweju eykay. Itabucayũ a'õbi cum ip. Ibuyxim ip Cristo kuḡ. ²⁴ Eykay yajẽm puje juy ikukpin epejukuk ip. Imẽnpuye soat itabucayũ itaybit je'e Corinto ka watwat xe ixeyũ ikukpin cĩcã iam.

— Corinto ka watwat xipat cĩcã iap ocetobuxik apẽn soat em Pauloyũ e'em iap taḡ — i je'e ip.

9

¹ Obu'u oce warara'acayũ bit jedinheiro mujum itabucayũ be Judéia eipi beayũ be iaptup mubararak am eywebe, ² kuy eyju dak ixeyũ buywan pin puye.

— Tadaybotbocayũ buywan pin ip wuykitpitpiyũ Grécia eipi beayũ — i kuy juk oce Macedônia eipi beayũ be. — Kuy bima ma juk adi ip osodop ibuywan pin—koapat koato bima ma — i juk adi oce cebe ip.

Ade ixeyũ'in ibuywan pin o'e eyju ibuywan pin ip iam itaybin puje.

³ — Corinto ka beayũ kuy juk jedinheiro o'ḡuxipanpan ocewebe tujowat am iũm ãm tadaybotbocayũ be — i juk adi ocece cebe ip.

Eyedinheiro muxipan'ũm pima bit, kuka juk eyju wawẽḡmukẽrẽrẽn. Imuxipan'ũm pima:

— Napa ma juk Corinto ka beayũ eḡuwẽn ocewebe — i kuka o'e ip owebe. Obu'u wekawẽn mukẽrẽrẽn ãn eywebe. Imẽnpuye wuykitpitpiyũ juy oḡuju eykay eywebe imuxipan'ũmap puxim. ⁴ Oweju Macedônia eipi beayũ ajẽm puje, ocesũsũn kuka oce'e eykay, eyedinheiro muxipan'ũm pima. Ocebodi ma eyju dak kuka eysũsũn ma epe'e te'e ma ocetabut eykay buye. Õn tak kuka osũsũn ma oce “Corinto ka beayũ jedinheiro

muxipanpan je'gũm" i, te'e ma ocece buye. ⁵ Imēnpuye ixeyũ wuykitpitpiyũ oġuju eykay. Oajēm awap ma oġuju ip eybuywat am soat muxipan am. Epeġuxipan cuy apēn cuk adi epe'e'e iap taġ. Oajēm puje, kuy ixipan je'e. Ixipan pima, warara'acat itaybit je'e Corinto ka beayũ jedinheiro o'gũm iũm pin puye iam. Warara'acat a'ōbi ġu o'gũm ip iam itaybit je'e ip—jekpiwatpin ma ip o'gũm iam.

⁶ Ade ġu taidada'ukat yopīt ma ibubum. Ade taidada'ukat pit ade ibubum. Gebum cuy epesop iboap kay. ⁷ Eybu'u iũm pima bit cuy epeġũm ġu. "Eġũm cuy" i'e'em pima dak, epeġũm ġu. Eyukpiwatpin ma juy epeġũm. Bũrũ poro iũm pin cuy epeġũm. Jecokcoġ iũmũm'ukat kay jġā Deus. ⁸ Deus pe bit iũm put eywebe eyemukaypinput. Soat je'gũm eywebe. Soat em epesop eyemukaypinput kuġ. Ajo eyju cekayiat podi ma dak je'gũm eywebe. Cepoyat kuġ tak epesop iũm ām warara'acat pe—xipan i'e am ip cebe. ⁹ Imēn e'em Deus ekawēntup:

Deus yopīt ġu iũmũm tadaybotbocayũ be yoboġ ma, i. Soat em xipan ip ikuġ, i. Imēn e'em Deus ekawēn tup.

¹⁰ Deus tarekrektata ũmũm wuywebe taida am. Kadai muaypapan tak wuywebe i'o am. Imēnpuxim eywebe dak ade ma je'gũm eyemukaypinput. Soat em epesop cepoyat kuġ tak. Ixe buxim eyju dak yopīt ġu epeġũm tadaybotbocayũ be—yoboġ ma. ¹¹ Cepoyat kuġ ma epesop soat em ixexipan eykuġ puye. Ibut adeayũ buxim epesop warara'acat pe iũm ām. Imēnpuye:

— Bay, xipat cġcā ēn! Corinto ka beayũ ade juk o'gũm Pauloyũ be tojot am ocewebe — i je'e ip Deus pe tadaybotbocayũ—Judéia eipi beayũ.

¹² Eywebe iũm puje, tadaybotbocayũ buywatwan epesop—Deus ebekitkit puywatwan.

— Bay, soat podi ma ēn xipat — i je'e ip Deus pe, epeġũm puye.

¹³ Icokcok cġcā je'e ip.

— Bay, ka'ũmġu ejo'iat xipacat — i je'e ip Deus pe. — Bay, tacup ġu iũmũm ip Corinto ka beayũ — i je'e ip cebe. — Soat em tadaybotbocayũ buywatwan ip — i je'e ip. — Cristo kay jetabucap mubapukpuġ cġcā ip ocebuywatwan pima, warara'acat puywatwan pima dak — i je'e ip Deus pe. — Cristo ekawēn taġ cġcā ip jekukum — i je'e ip Deus pe.

¹⁴ Imēneju soat em jekawēnwēn jeedop ip Deus eju eywebeam, eykukpin cexe ip puye.

— Bay, ēn xipan cġcā ocekuġ — i je'e ip Deus pe. — Tacum ġu juk ocekuġ ip Corinto ka beayũ dak. Ocekuġpin cġcā juk ip ocekuġ, kuy bima ēn ixeyũ ikukpin ejukuk puye — i je'e ip Deus pe.

¹⁵ Icēmān Deus warara'acat podi ma wuykukpin wuykuġ. Teimuweġũn pa'oreatei iũmat puxim jekpot o'ġudot wuykay. Imēnpuye:

— Warara'acat podi ma ēn xipan ocekuġ — i juy ace cebe.

10

¹ Ōn Paulo. Deus omudot eymutaybin am. Deus a'ōbi ōn jeyawē. Apēn Cristo wuyawēwēm iap puxim ma ōn tak wa'ōkadidim ma jeyawē. Ixe Cristo ya'ōkadidim ma wuykuġ. Xipan ma wuykuġ. Eyju bit:

— Paulo ya'ōpuruġ ocemukorēm rēm wũy ocewi bima. Ijasũn ocexe bima bit iparara ocebuxim — i te'e ma e'em.

² Obu'u wa'ōpuruġ eymukorēm ām. Warēm taġ mabuk eyju jekukum pima bit, wa'ōpuruġ ma ōn jeymukorēm.

— Paulo Deus a'ōbi ġu jekukum—ja'ōbi acā—jewekay acā ġebum itabut ũmat puxim — i napa ma eyju e'em eyewewebe pũġpũġ ey'in.

Wa'ōpuruġ ma omuymuy'ukayũ oġukorēm eykay wajēm puje. ³ Ijodi wuyju dopdom itabut'ũmayũ parakpe. Wuya'ōbacaam ġu bit wuyju jekukum imutabunap ojuy ip.

⁴ Ijodiat a'ōbacaap kuġ ġu wuyju bit jekukum, Deus a'ōbacaap kuġ acā. Ixe a'ōbacaam acā Satanás a'ōkayayũ a'ōbacaap aceġu'ũm. Wuyju ya'ōbacaap kuġ pima, wuya'ōmuypit pa'ore

cebe ip Deus kay'ũmayũ be. ⁵ Yoboğan pin ip. Wuymubu'u'un ojuy ip jekukum Deus kay wuyetabucap puxixim. Jağuybi ma jewa'õxikxiğ ip ceweju imubu'unap ojuy Deus kay. Wuyju Deus a'õbacaap kuğ pima bit, ixeyũ a'õxikap aceğu'ũm. Aceğuymũğ ip. Mũğ ma jeedop ip. Imuymũğ puje adeayũ itabut je'e Deus kay. Cristo a'õ kay dak kũyjobin jeedop ip. ⁶ Koap ixex a'õbacaam õn jeymubikuy kũyjobit am Cristo a'õ kay. Eyekũyjobin puje, ipiat acesupi'ajoat soat pe kũyjobit'ũmayũ be.

⁷ Kacũğ tağ acã eyju pũğpũğpũğ ağ. Eyxeat te'e ma e'em eywebe:

– Õn acã Cristo a'õbi jekukum—Pauloyũ bit ka'ũma – i. Ixe juy jeenuy jewağuyğuy Cristo a'õ dağ paxi õn jekukum iap kay. Ixe jo'i oceju dak Cristo a'õbi jekukum.

⁸ – Wuykukukat cuk onaẽ eymutaybitbin am – i juk adi ocece eywebe.

Obisũsũn ğu oce iboap muwẽn ãm ğuto eywebe. Icẽmãn õn cemunaẽ. Ya'õbiat õn. Ixe juk onaẽ eymukorẽmrẽm'ukan ğu—eybuywatwat'ukan acã. Eybuywat am cuk onaẽ biğ ma eyju kũyjobit am Deus biõğbuk a'õ kay. ⁹ Eymupararan pin ğu õn wemudupmubararak-tum cartadam. ¹⁰ Okay'ũmat pit aco'i je'e:

– Paulo ya'õpuruğ ocemukorẽmrẽm jemudupmubararaktum – i. – Ocece bima bit, ya'õkadidim ocekuğ – i dak aco'i je'e. – Ya'õjo pin'ũma dak ocece warẽmtağ kawẽnwẽn puye – i dak aco'i je'e napa ma.

¹¹ Wũy õn eywi bima wemudupmubarararaktup eyweju õn kawẽnwẽn iap co'i ma je'e. Itaybit je'e ip iboam okay'ũmayũ—ocemuymuy'ukayũ.

¹² Pũğpũğ ey'in te'e ma e'em:

– Warara'acat podi ma oceju xipacap kuğ – i. – Ixeyũ bodi ma oceju bit xipacap kuğ – i'ũmğũ õn pit e'em eywebe.

Ajom itaybit ip? Ka'ũma ma. Jağuybin ma ip e'em: – Cedağ cĩcã oceju jekukum – i.

Deus ağuy dağ ğu ip jewağuyğuy—jağuy dağ acã. ¹³ Deus ocemujum'ũm pima:

– Deus a'õbi oceju jekukum – i'ũmğũ bit kuka oce'e.

Poma Deus ocemujum iap tağ acã oceju cucum. Eykay bit cuk ocemuju kapik am eyweju—eymutaybit am Deus ekawẽn. ¹⁴ Deus cuk ocemuju eyka kay. Imẽnpuye juk adi Deus a'õ kay kũyjobin ocesop, eykay ocajẽm puje. Eykay juk ocajẽm kawẽn idipat muwẽn ãm eywebe—Cristo muwẽn ãm eywebe. ¹⁵ Warara'acayũ dak cuk adi eymutaybitbin osodop ip Cristo ekawẽn. Imẽnpuye:

– Oceju acã juk adi ocesop Corinto ka watwat mutaybitbin – i'ũmğũ oceju e'em.

Biğ ma jeuru'urum eyetabucap kay oceju. Gasũ ma oceju kapiğ eyweju biğ ma Cristo ekawẽn muwẽn ãm soat pe. Gasũ ma oceju eymutaybin ojuy. Imẽnpit poma Deus ocemujumatka kay acã oceju. ¹⁶ Eyka be imuwẽn epere buje, eyka bodiatka kay oceju imuwẽn ãm. Ka'ũma ma buk kawẽn idipat o'ğuwẽn iatka be oceju. Imẽnpuye “Paulo bit kawẽn idipat muwẽnuwẽn kuy o'ya'ijojo'iyayũ be acã” i'e ba'ore je'e soat pe.

¹⁷ Imẽn e'em Deus ekawẽntup:

“Xipat cĩcã oceju bit” i'ũmğũ juy ace, i. “Ocekukukat acã xipat cĩcã” i acã juy ace, i.

¹⁸ “Xipat ma oceju” i wuyju e'em pima, abu xe xe'e wuyju xipat? Ka'ũma xe ma. “Xipat ma eyju” i'e'em Deus wuywebe bima bit, wuyju xipat ma.

11

¹ Yadaodaoat puxim õn kawẽnwẽn eyweju. Imẽnpit cuy eyukpiceğẽm ğu epesop okay. Æğ puk cuy ocekawẽn eyweju. ² Apẽn Deus yağuybabi'ũm eykuğ iap puxim õn tak wağuybabi'ũm eykuğ. Eybay buxim õn tak wağuybabi'ũm eykuğ. Ağokatkat eju o'jepo ğu bukiat puxim eyju. Cebay bit kuy ibumũğãm o'tobuxik iwadim iap puxim eyju. Ibumũnmẽn'ũmat soat kay ğu—jewadip kay acã. Imẽnpuxim obikuy eywebe Cristo kay jĩjã ãm warara'acat kayap podi ma. Obikuy eywebe soat tağ eyisu eydop am. ³ Wağuybabi'ũm eykuğ. Warara'acat kayap podi ma eyju Cristo kay ğasũ. Jewexe ğu eyju cekay. Warara'acayũ bit eyağuymuwarururunap ojuy. Eymuğuykuku ojuy

ip. Cristo kay ey'eap epereap ojuy ip. Imēnpuxim Satanás Eva o'ğuguykuku kuyje. ⁴Oceju juk adi Jesusat oceğuwēnuwēn eywebe. Eymuğuykuku ojuyayū bit Jesus iwaruat muwēnuwēn eywebe. Te'e ma eycockok ixeyū ekawēn kay. Oceju juk adi Deus biōğbuk oceğuwēnuwēn eywebe. Eymuğuykuku ojuyayū bit ibiōğbuk iwaruat muwēnuwēn eywebe. Inaka te'e ma eycockok ixeyū ekawēn kay. Oceju juk adi kawēn idipat acā oceğuwēnuwēn eywebe. Eymuğuykuku ojuyayū bit kawēn iwaruat muwēnuwēn eywebe.

— Ijop ma kawēn idipat — i napa ma e'em ip eywebe. Inaka te'e ma eyetabut ixeyū ekawēn kay.

⁵Eyxe bit ixeyū warara'acat podi ma ya'ōbuyxi jewexe ma'ğu ip Deus emumujuyū. Ōn pit ixeyū jo'i ma wa'ōbuyxiap kuğ. ⁶Ōn pit wetaybit cīcā ğu imēnpit kawēn âm. Wetaybit cīcā bit apēn ōn e'em iam. Soat em cuk adi wetaybicap osodop ibapuk eyxe.

⁷Ōn kawēn idipat muwēnuwēn eywebe bima ka'ūma ma ojat eyxewi imuwēnuwēnapteim. Imēnpit:

— Paulo ya'ōbuyxiat ğu aco'i teihem'ūma kapikpiğ puye — i'ūmğu juy epe'e'e owebe. Cedag ma osodop teihem ğu imuwēn âm eywebe. ⁸Ōn kawēn idipat muwēnuwēn eywebe bima dinheiro mudodot'uk osodop ip wara'at ka beayū itabucayū. Jewexe ma ōn cuk adi tujupa'um'um oğuy ixeyū xewi teihem'ūma imuwēn âm eywebe. ⁹Wuykitpitpiyū juk adi oajēm Macedônia eipi bewi. Soat cuk adi o'tojot ip owebeam wemukaypinput. Imēnpuye ka'ūma ma juk adi ojoojuy eyxewi. Ikuğ'ūm pima dak “Dinheiro'in puk” i ğu oce eywebe. Pūğ em tak ka'ūma ma. Kuy bima dak juk adi ojoojuy ğu ma dinheiro eyxewi. Guyjom tak ojoojuy ğu ma. Puju dinheiro ojoojuy eyxewi? Ka'ūma em ma. ¹⁰Abu ideidaat owebe? Ka'ūma ma. Teihem ğu ōn pit kawēn idipat muwēnuwēn soat pe Grécia eipi watwat pe. Icēmān ōn e'em. Napapa'ukat ğu ōn, Cristo a'ōkayat puye.

¹¹— Ēn iojuyjuyūk ğu ocexewi ocekukpin ğu exe buye — i te'e ma eyju e'em owebe. Eykukpin cīcā oxe. Deus itaybit iboam.

¹²— Pauloyū jo'i oceju dak kapikpiğ — i'e ojuy ip jewexe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū. Ōn pit teihem ğu kawēn idipat muwēnuwēn. Imēnpuye ibo i'e ba'ore cebe ip, imuwēnuwēnaptei bubum ip puye. Guyjom tak teihem ğu oğuwēnuwēn. ¹³Ixeyū bit icēmān ğu Deus emumujuyū. Jewexe ip Deus emumujuyū.

— Ya'ōbi oceju dak Deus ekawēn muwēnuwēn — i e'em ip napa ma. Warara'acayū muğuykukukum ip oceju dak Cristo emumujuyū iam.

¹⁴— Apēn kuka itabut o'e ip imuğuykuku'ukayū a'ō kay Corinto kay beayū? — i'Ūmğu ōn pit e'em owebe ma.

Satanás pit cewemuwexat put Deus ekawēn tojotjot'ukat co'ian. Deus ekabia dağwiat co'ian cewemuwexat put wuymuğuykuku ojuy. ¹⁵Imēnpuxim cebekitkit tak cewemuwexat put xipacat muğēğē'ukat co'iyūm wuymuğuykuku ojuy. Ipi'ūm puje bit, xipat'ūm cīcāat je'jat ip wuymuğuykukukupteim. Cedağ ma Deus ideida cebe ip.

¹⁶— “Paulo yadaodao,” i'ūmğu juy epe'e — i ōn e'em waram eywebe. Wadaodao eyxe bima dak cuy wa'ijom ma epe'e. Jewexe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū buxim ōn tak e'em eywebe “Xipat cīcā ōn” i. ¹⁷Wuykukukat a'ōbi ğu ōn kawēnwēn eywebe ğasū bit—wukpiwatpi ma. “Xipat cīcā ōn” i'e'em pima yadaodaoat puxim ma ōn tak kawēnwēn. ¹⁸Warara'acayū e'em — Xipat cīcā ōn — i eywebe, ya'ōbuyxian pin ip eyxe buye.

Imēnpuxim ōn tak: — Xipat cīcā ōn — i oce eywebe. ¹⁹Jewexe ma eyetaybit cīcā. Yadaodaoayū jo'iyū kay jījā bit eyju! ²⁰Eyağuy'ūm cīcā. Ixeyū kay jījā eyju, ya'ōpuruğ cīcā ma'ğu eymujujum ip; eymudadaybotbon ma a'ğu ip; eymuğuykukukum ma a'ğu ip; warēmtağ ma a'ğu ip eykuğ; eyukpiokakakam ma a'ğu ip eykuğ. ²¹Oceju bit cuk a'ğu ocesūsūn ocesop eykuk am imēn.

Warara'acayũ e'em: — Xipat cĩcã õn — i eywebe.

Ixeyũ buxim õn tak jeymukũyjo õn ġasu õn xipat cĩcã iam. Eyetaybit õn yadaodaot puxim kawẽnwẽn iam.

²² — Hebreuyũ bit oceju icẽmãn — i'e'em ip eywebe jewexe Deus emumujuyũ.

Õn tak ibiat ma.

— Israel naxeġebitbit pit oceju — i'e'em ip eywebe.

Õn tak ibiat ma.

— Abraão naxeġebitbit pit oceju — i'e'em ip eywebe.

Õn tak ibiat ma.

²³ — Cristo buywatwat'ukayũ bit oceju — i'e'em ip eywebe. Ixeyũ bodi ma õn pit Cristo buywatwat'ukat xipacat. Ixeyũ bodi ma juk adi ocekapikpik cĩcã Cristo beam, yadaodaot puxim ma'ġu õn kawẽnwẽn ġasũ eywebe. Ixeyũ muõmõmap podi ma juk adi omuõmõmõm ip daomũnmũnap'a be. Ade em juk adi ip wukxabiokakaka ixee muġẽġẽbum. Ade em ma oje'ũ pinpin. ²⁴ Cinco em Judeuyũ kukuk'ukayũ wukxabiokaka ixee muġẽġẽbum—icaat yabi beatpum. Ade em wukxabiokaka ip—39 em ma. Soat em ip ibũrũ em ma wukxabiokaka. ²⁵ Ebaþũġ em cuk adi wukxabiokaka im Roma ka kukat ebekitkit. Pũġ em cuk adi wabuġbuġ ip wita'am okay itakomaayũ. Ebaþũġ em cuk adi oakõmkõm tibogaati be kobexixi epiriġ puje—odujowat ojuyat epiriġ puje. Pũġ em pit tibi'adopu daġ ojeku—kabiabun, iximabun tak. ²⁶ Soat kaka daġ cucum pima ade em cuk adi waoka ojuyap cocom ojekuku. Idibi adi o'tiõm ukã be bima adi oje'ũ pin tiboga puje. Ibukurukayũ dak cuk adi oaoka pin osodopdopdop. Obadipyũ dak cuk adi oaoka pin osodopdopdop—Judeuyũ kukuk'ukayũ. Judeu'ũmayũ dak cuk adi oaoka pin osodopdopdop ade em ma. We'ũ pinap cocom cuk adi ojekukuku ikaboġatka daġ, uk'a'ũmat taġ tak, tibogaicĩcãati daġ tak. Jewexe obureyũ dak cuk adi oaoka pin osodopdopdop. ²⁷ Soat em cuk adi ocekapikpik cĩcã. Soat em odaobire juk adi ojekukuku wekapikap taġ. Xexen'ũma juk adi ojekukuku. Ade em cuk adi ojekukuku oxat'ũmġu, odotiũm tak, oxexecap'a'ũmġu dak. ²⁸ Imẽn ma õn jekukum ipiatpi'ajojom. Waġuybabi'ũm tak itabucayũ kuġ—soat ka beacat kuġ—Jesus ekawẽn kayayũ kuġ cedag ma paxi a'ġu ip jekukum iam. ²⁹ Itabucat warẽmtaġ ma oeku bima, õn tak ixu buxim ma oġuycũġ kuka oce. Ikẽrẽat muġẽ buje dak, õn tak waġuybabi'ũm cĩcã oce ip ikuġ.

³⁰ Ade em wa'õbaca'ũmap ibapuk e'em soat pe. “Xipat cĩcã õn” i'e ojuj bima, wa'õbaca'ũmap kuka oġuwẽn. ³¹ Deus itaybit õn napa ġu e'em eywebe iam. Ixe ma wuykukukat Jesus Cristo ebya.

— Soat podi ma eñ xipat — i wuyju e'em cebe—Deus pe.

³²⁻³³ Õn Damasco ka be bima ibo ka kukukat oaoka ojuy o'e. Imẽnpuye jeka wiwi'ukayũ o'ġuju jeka ekorara exĩntbi wiwi am odaomũnap ojuy. Obureyũ bit cuk adi odaxijo. Paġeiro'aboġ pe ip omukop ika ekorara tok taġwi. Imẽn ocenapõn waoka ojuyacat xewi—Aretas a'õbi ika kukukat xewi.

12

¹ Te'e ma wuyju e'em:

— Xipat cĩcã õn — i warara'acat pe. Imẽnpit puk jeymukũyjo õn xipat cĩcã õn iam. Ade ma juk adi ojojoo wexey jo'iat pe idip cĩcãat. Wuykukukat tak cuk adi soat ma o'ġubapukpuk owebe omutaybit am. Iboap cuy oġuwẽn xipat cĩcã õn iam eymukũyjo am. ² Kuy bima Deus cuk odujuu jewekay kabi kay—bodiat ka kay. Kuy quartoze koato o'kap pima juk adi odujuu. Õn xe'e odujuu? Wexeybi ġu xe'e odujuu? Wetaybit ġu toto. Deus acã itaybit. ³ Dao ma juk adi odujuu ikadip cĩcãatkay kay Deus tũytũyapka kay.

Õn xe'e odujuu? Wexeybi ġu xe'e odujuu? Wetaybit ġu toto. Deus acã itaybit — i õn e'em waram.

⁴ Kawẽn idip cĩcãat cuk adi oya'ĩjojo ibodi. Imuwẽn pa'ore eywebe iboap. Ka'ũmġu wuya'õ kawẽn iboam eymukũyjo am.

⁵ — Xipat cĩcã òn — i kuka oce warara'acat pe, iboap ojojoho buye. Imēnpit obu'u imēn i'e am. Soat xe e'em ibapuk wa'òbaca ġu iap.

— Xipat cĩcã òn — i'ùmġu oce warara'acat pe. — Wa'òbuyxi ġu òn — i acã oce cebe ip.

⁶ “Xipat cĩcã òn” i'e pin pima bit wadaodao ġu kuka oce. Napa ġu kuka oce eywebe. Icēmãn kuka oce. Kuy juk wekukuap epejojoho. Wekawēn tak cuk kuy epeye'ĩjojoho. Òn xipat ġu ma'ġu eyxe bima bit, “Xipat cĩcã òn” i ġu oce eyaġuymuwarurun am okay i'e am.

⁷ Idip cĩcãat cuk adi ojojoho wexey jo'iat pe. Imēnpuye:

— Jeweweju yoboġan pin cĩcã aco'i je'e Paulo — i juk o'e Deus jewebe ma.

Imēnpuye soat em òn jekukum owãtaxipi jewexe oboġan o'eap puxim. Ipiatpi'ajojom òn jekukum. Deus a'òbi acã Satanás cuk omuwãtaxipin. Deus a'òbi ma owãtaxipi òn jekukum jewexe oboġan o'eap puxim.

⁸ — Owãtaxipiat eju'uk owebewi — i juk adi ocece wuykukukat pe.

Ebapũġ em cuk a'ġu oce cebe imēn.

⁹ — Oju'uk ġu ewãtaxipiat — io'e owebe. — Soat em pit òn xipan jekuk — io'e. — Wa'òbacaap oġum ewebe — io'e. — Wara'at kay ġu bit eġuy — io'e. — A'òbaca'ũm pima, biġ ma wa'òbacaap ejat — i juk o'e owebe.

Imēnpuye wa'òbaca'ũmap kuġ ma ocokcok.

— Wa'òbaca òn pit — i'ùmġu òn e'em warara'acat pe.

Cristo soat kabia ja'òbacaap ũmũm owebe wa'òbaca'ũm puye. Imēnpuye ocokcok cĩcã wa'òbaca ġu ma'ġu. ¹⁰ Soat em ocokcok òn e'em wa'òbaca ġu ma'ġu; okay'ũmayũ dak a'ġu omuymuy ma; yopĩt ma dak a'ġu òn jekukum ikuġ; itabut'ũmayũ dak a'ġu ipiatpi'ajojom owebe; xipat'ũmat tak a'ġu jebapukpuġ owebe. Imēn ma ipiatpi'ajojom òn jekukum Cristo a'ò daġ òn jekukum puye. Inaka soat em ocokcok òn e'em. Wa'òbaca'ũm pima, wuykukukat ja'òbacaap ũmũm owebe buye.

¹¹ Xipan kuka a'ġu eyju bit omuwēnuwēn. Imēnpit xipan ġu eyju omuwēnuwēn. Imēnpuye yadaodaoat puxim òn ma xipan jewemuwēnuwēn eywebe. Ka'ũma jo'i ma òn eyxe. Jewexe Deus emumujuyũ bit ijo'i ip eyxe. Ajo muġēġēm ip imuġē ba'ore owebe iat? Ka'ũma ma. ¹² Òn eyxe bima juk adi Deus a'òbacaap oġubapukpukpuk eywebe. Ixe a'òbacaam wuywebe imubapuk pa'oreat tak cuk adi oġubapukpukpuk soat etabutpe eyetabutpe. Iboap mubapuk puje eyetabēġbēġ epesop ijojom idip cĩcã eyxe buye. Wukpiceġe ġu juk adi oġuy iboap mubapuk am eywebe. Iboap coco buje juk eyetaybit epesop òn Deus emumuju iam Deus emumuju acã iboap mubapukpuġ puye. ¹³ Wara'atka be bima juk adi wemumukaypinput ũmũm'uk osodop ip owebe ibo ka watwat—itabucayũ. Eyxe bima bit cuk iojuyjuy'uk ġu oġuy eyxewi. Apēnpuye “Paulo jemumukaypinput ojujuy'uk ġu wuyxewi,” i eyju e'em eyewewebe?

— Wuykay ġu xe'e? — i te'e ma eyju e'em.

Imēn ġu bit cuy epe'e. Eykay ma'ġu òn.

¹⁴ Xepxep em cuk ojeku eyjom. Gasũ dak waram oju pin eyjom. Eyju bit cuy ojuaptei epeteida ġu. Eyedinheiro kay ġu òn. Eykay acã òn okay am. Webekitkit puxim eyju. Bekitkiyũ ma jedinheiro muxipanpan ġu jebay beam, jexi beam tak. Aġokatkiyũ bit jedinheiro muxipanpan jekpotpoyũ beam, jedaxiyũ beam tak. ¹⁵ Ocokcok cĩcã soat obubut ũm ãm eywebe eybuywat am. Obu'u ġu we'ũ ãm tak eybuywacap ojuy. Biġ ma òn eykay e'em. Eyju ġu xe'e biġ ma okay ġu e'em?

¹⁶ Soat ma aco'i eyju e'em eyewewebe: — Icēmãn wuyedinheiro aġu'ũm ġu Paulo beam — i.

Pũġ pit aco'i je'e napa ma:

— Ixe bit cuk adi ocemuġuykukuku — i. — Ixe juk adi ade aco'i o'tujupa'um ocexewi napaap tomuju ma — i dak aco'i je'e napa ma.

¹⁷ Eymuġuykukuap ojuy ġu dak obureyũ juk oġuju eykay. ¹⁸ Tito juk oġuju eykay. Wara'at tak wuykitpit cuk oġuju eykay. Ajo dak ip o'tujupa'um eyxewi jebubun?

Ka'ũma ma! Õn, Tito dak jewejojo'i ma oceju. Cedağ ma oceju jekukum. Warara'acat muğyukukuku'uk ɣu oceju.

¹⁹ – Pauloyũ jewedayoyom ocewebe, yoboğan pin puye – i te'e ma eyju e'em. Jewedayoyom ɣu oceju bit. Cristo a'õbi oceju kawēnwēn eywebe Deus etabutpe. Oburereyũ, eykukpin ocexe. Soan ma oceju e'em eybuywat am acã. ²⁰ Eykay wajēm puje iwarum ma aco'i õn jeydobuxik. Apēn õn cekay iap co'i ɣu aco'i õn jeydobuxik. Eyju dak imēn ma odobuxik. Apēn eyju cekay iap co'i ɣu aco'i eyju odobuxik. Jawa'õxixiğ aco'i õn jeydobuxik, eyetabutkarey dak eyewewekay, eyetakomāmā dak eyewewekay. Warara'acat kay dak eyju ɣebum ɣu—eyewewekay acã. Jewemuymuy aco'i õn jeydobuxik, eyekawēnkērē dak, yoboğan pin tak. Pũğ tağ ɣu dak aco'i eyju jekukum—wara'at tağtağtağ ma. Imēn õn eydobuxik puje oğuycũğ cĩcã oce eykay. Jeymukorēm tak õn. Owebe eymukorēm puje eyju dak eyğuycũğcũğ epe'e. ²¹ Waram eykay wajēm puje oğuycũğ cĩcã oce eykay. Pũğ ɣu ey'in cuk adi ikērēat o'ğugē kuy bima. Warara'acat tayxi eju jepopo'uk osodop ip, warara'acat itop eju dak. Ibu'un pa'ore ma e'em ip ikērēat muğēğēap kuğ. Cepere ba'ore ma cebe ip. Imēnpit iğuycũğ'ũma e'em ip ikērēat muğēğēap kay. Ibu'u ɣu o'e ip ikērēat muğē ãm. Imēnpuye oğuycũğ cĩcã oce Deus etabutpe ikērēat kay acã eyju ɣebum puye, ade em ma'ɣu õn eyawēwēm. Deus omuğebu ajo ɣu õn iap kay.

13

¹ Kuy xepxep em cuk adi eyjom ojeku. Waram ɣuto õn eyjo ojuy. Imēn e'em Deus ekawēntup:

Pũğ pe warara'acat muwara buje wuyetabut ɣu cekay, i. Xepxepayũ be, ebapũğayũ be dak imuwara buje bit, wuyetabut cuy ace'e cekay, i. Imēnpuye koap cuy bit õn jeymukorēm. Xepxepayũ, ebapũğayũ a'ĩjo'ũm pima bit, õn jeymukorēm ɣu. ² Xepxep em kuy ojeku eyjom. Waram wajēm puje wa'õdim ɣu õn jeymukorēm—wa'õpuruğ ma. Abu itabotaidabotbon je'e eykay? Ka'ũma ma. Kuy bima ade em cuk adi ocece eywebe imēn. Gasũ dak ɣuto imēn ma oce. Imēn ma õn e'em soat kuy bima ikērēat o'ğugē'iyũ be. Soat pe dak ey'in imēn ma õn e'em ikērēat muğēğē'ukayũ be. ³ Eyetaybit epe'e õn Cristo a'õbi e'em iam. Eyetaybit ɣuğũn ɣu epe'e iboam. Eyetaybit cĩcã ma. Cristo ya'õbaca'ũm ɣu eykuğ—ya'õbacam ma. Soat em ja'õbacaap mubapukpuğ eywebe. ⁴ Korosa be je'ũ buje ya'õbaca'ũm osunuy. Gasũ bit itait ma'ɣuto o'e. Deus ix'e'ũm o'gutait ja'õbacaam soat podi ma ix'e ya'õbaca buye. Ipi dağ pima oceju dak ix'e buxim oca'õbaca ɣu. Ceweju mũğ'i bima bit, ya'õbacaap kuğ oceju e'em. Eybuywat am tak ya'õbacaap kuğ oceju.

⁵ Eyekukuap kay juy ɣebum epesop Cristo ekawēn tağ paxi oceju jekukum iap kay.

– Wuyetabucap tağ paxi wuyju jekukum? – i juy epe'e'e eyewewebe.

Cristo a'õbacaap kuğ tu eyju jekukum? Jewexe du eyju Cristo ebekitkiyũ? Eyetabucap epere'ũm pima, eyetaybit cĩcã Jesus Cristo wuywebe nuynuy iam. ⁶ Eyetaybit aco'i ocetabucap ocejepere ɣu iam. Icēmān Cristo ekawēn tağ oceju jekukum.

⁷ – Bay, soat em cuy Corinto ka beayũ buywatwan eğuy ixeyũ be ikērēat muğēap puxim – i õn e'em Deus pe.

Imēn õn e'em cebe warara'acayũ be “Pauloyũ cedağ ma Corinto ka beayũ o'ğutaybitbin” i'e'eap ojuy ɣu—eywebe cedağ ma jekukuap ojuy acã. “Pauloyũ warēmtağ ma Corinto ka beayũ o'ğutaybitbin” i warara'acat e'em pima bit, ak'arit ma oce cekawēn kay. ⁸ Abu kuka kawēn icēmat tak o'ɣu'ũm? Ka'ũma ma. Imu'ũm pa'ore. Iba'ore ɣu bit ocewebe kawēn icēmat tağ oceku am. ⁹ Eyju eyetabut cĩcã bima, ocecokcok oce'e oca'õbaca ɣu ma'ɣu warara'acayũ xe. Imēnpuye:

– Bay, a'õbacaap cuy eğũm Corinto ka watwat pe ikērēat kay'ũmayũm je'e am – i oceju e'em Deus pe.

¹⁰Wajēm awap eymukorēmap tup mubarararağ òn wajēm puje dak eymukorēmap puxim. Obu'u wa'òpuruğ eymukorēm ãm wuykukukat a'òbi. Ixe juk ja'òbacaap o'ğũm owebe eymukorēm ãm ġu—eybuywat am acã. Owebe o'ğũm eybuywat am biğ ma kũyjobit am jebiòğbuk a'ò kay am.

¹¹Ibũrũ ma buk, okitpitpiyũ. Soat em cuy epesop ġebum ikērēat muğēap puxim. Eya'òpicũğcũğ wa'ò kay. Jewağuycom cuy epesop eyeweweju. Kaba'ũm cuy epesop eyewekuğ. Deus ma wuymutaybitbin warara'acat kuğ xipan am. Ixe dak wuyağuy mubabibin soat em. Ixe juy soat em je'ku eyweju.

¹²Epeyewakobotbot cuy wuykukpin wuyeweweju iap mubapuk am soat pe.

— Kato'i juy cebe ip — i'e'em eywebe soat oxeayũ itabucayũ.

¹³⁻¹⁴— Xipan cuy Corinto ka watwat ejukuk — i òn e'em wuykukukat Jesus Cristo be. — Eykukpin cuy ixeyũ ejukuk — i òn e'em Deus pe. — Ixeyũ burerem cuy eğuy soat em — i òn e'em Deus biòğbuk pe.

Ibũrũ ma.

GALÁCIA EIPI WATWAT PEAPTUP PAULO EMUMUDUPMUBARARAKTUP

¹⁻² Galácia eipi watwat, cartadup mubararağ òn eywebeaptum—Jesus Cristo kayayũ beaptum. Òn Paulo. Ijodiat ġu juk onomuwã Jesus Cristo emumujum. Deus warara'acat pe ġu onomuwãat Jesus Cristo emumujum.

Jesus Cristo ma juk o'e owebe: — Wekawën muwënuwën'ukan cuy ece — i. Ixe ebay dak imën o'e owebe—Deus ma. Ixe Deus waram Jesus Cristo o'ğutait ce'ũap tomukadi. Kato mujujum òn eywebe ijudup pe. Soat e'em kato'i eywebe oxeacat tak—Jesus kayacat—wuykitpitpiyũ.

³ — Bay, xipan cuy Galácia eipi watwat ejukuk — i òn e'em Deus pe—wuyebay be, Jesus Cristo be dak—wuykukukat pe. — Ixeyũ ağuy mubabibin cuy eğuy — i òn e'em cebe ip.

⁴ Cristo oe'ũ ikërëat uk am soat pewi wuywebewi. Oe'ũ wuywebe Deus kay'ũmat ekukuap tağ wuyekuap puxim. Jeweweju ma oe'ũ. Oe'ũ Deus bikuyap tağ—wuyebay bikuyap tağ. ⁵ Imëneju:

— Bay, soat podi ma ën edipap kuğ — i juy ace Deus pe. — Bay, soat podi ma a'òbaca — i dak cuy ace cebe.

Soat em ma juy imën acece cebe.

⁶ Wağuybabi'ũm'ũm cĩcã eykuğ! Ibun ġu eyetabut Deus kay. Gaxĩn ma jeyağuyba'ũm cekay. Kuy ġu juk eyetabut epesop cekay. Ixe juk eynaë jebekitkiyũm. Jekpot kukap co'i xipan eykuğ—Cristo kukap co'i. Eyju bit eybu'u ġuto epesop cekay. Warara'acat ekawën kay dak eyju ġasũ bit.

— Ijop ekawën kawën idipat ocece — i eyju e'em te'e ma.

⁷ Warara'acat ekawën pit kawën idipat ġu—Jesus ekawën acã. Warara'acayũ bit eymu'ukpiceğën ojuy. Eymubu'un ojuy ip Jesus ekawën kay. Cristo ekawën muwarururun ojuy ip. Imënpuye wağuybabi'ũm'ũm cĩcã eykuğ. ⁸ Kuy juk adi kawën idipat oceğwënuwën eywebe—Jesus ekawën. ġasũ bit kuka wara'at ekawën ma oceğwën eywebe.

— Ijop ekawën ma kawën idipat — i kuka oce'e eywebe napa ma.

Imën oce'e buje, Deus kuka ocemuju ipiat'ajojoap kay. ġasũ bit kabi bewiat kuka wara'at ekawën o'ğuwën eywebe.

— Ijop ekawën ma kawën idipat — i kuka o'e eywebe napa ma. Imën i'e buje, wũy ma jeenuy Deus wi ipiat'ajojom. ⁹ Kuy juk iboap oceğwën eywebe. Imënpit ġuto waram oceğwën eywebe. Kuy bima juk adi eyetabut epesop kawën idipat kay. “Ijop ekawën ma kawën idipat” i'e'em napa ma wara'at ekawën ma imuwën puje, wũy ma jeenuy Deus wi ipiat'ajojom. ¹⁰ Òn pit ijodiat mucokcok pin ġu oce. Deus mucokcok pin acã òn pit. Warara'acayũ be “Paulo xipat cĩcã” i'e'eap kudadam ġu òn. Ijodiat mucokcok pin pima, kuka Cristo a'ò kay kũyjobican ġu oce!

¹¹ Okitpitpiyũ, ijodiat ekawën muwënuwën ġu bit òn. Ijodiat ekawën ġu ma i ġuto òn e'em eywebe. ¹² Ijodiat ġu juk kawën idipat o'ğuwën owebe. Ka'ũma ma juk omutaybitbin ijodiat pit. Jesus Cristo acã juk adi omutybitbin.

¹³ Judeuyũ etabucap co'i wetabun puje, juk adi ipiat osupi'ajojoat Jesus kay itabucayũ be. Kuy eyetaybit apën cuk adi ojekukuku iam. Wetakoma jĩjã juk adi oğuy ixeyũ kay. Yaoka ojuyjuy ip cuk adi oğuy. Imën cuk adi ojekukuku Jesus Cristo odopabijuk'ũm pima. ¹⁴ Wağuywağoyũ bodi ma juk adi wetabut oğuy Deus kay. Judeuyũ babim cuk adi wetabut oğuy. Cebodi ma ip we'ajojoyũ'ũm'ũm ekawën tağ cuk adi jeku ojuyjuy oğuy.

¹⁵ Deus pit cuk onaë jekawën muwën ãm, warara'acat podi ma ixexipan okuğ puye. Okap awap ma juk onaë. ¹⁶ Ixe juk jekpot o'ğubapuk owebe.

— Okpot cuy eḡuwēnuwēn Judeu'ūmayū be — i juk adi o'e owebe. — Kawēn idipat cuy eḡuwēnuwēn cebe ip — i juk adi o'e o webe.

Imēn i'e buje, ka'ūma kay ma juk oju wawē ām. ¹⁷ Jerusalém ka be dak cuk oju ḡu Jesus emumujuyū eju kawēn ām—kuy bima Deus o'taē'iyū eju kawēn ām. Ixeyū be wawē ām ḡu juk oju. Arábia eipi kay bit cuk oju. Guyjom acā juk ocepit Damasco ka kay. ¹⁸ Ebapūḡ koato kap puje juk oju Jerusalém ka kay Pedro jom. Xepxep esemana ma juk adi oḡuy cexe. ¹⁹ Warara'acayū bit cuk ojojojo ḡu Jesus emumujuyū. Tiago acā ḡuto ojojojo—wuykukukat Jesus kitpit acā.

²⁰ Napa ḡu ōn e'em eywebe. Deus ojojom ijudup mubarararaḡ pima.

²¹ Pedro eju wekawēn epere buje, Síria eipi daḡ cuk adi ojekukuku, Cilícia eipi daḡ tak. ²² Imēnpuye Cristo kay itabucayū ojojojo ḡu ip—Judéia eipi watwat—wara'at ka daḡ ōn jekukum puye. ²³ Warara'acat ekawēn pit cuk ip o'jojojo kuy.

— Paulo juk adi ipiat o'supi'ajojoat wuywebe — i'e'em warara'acayū itabucayū jewewebe. — Jesus kay wuyetabucap mu'ūm ojuy osunuy — i'e'em ip. — Gasū bit ixē dak Jesus muwēnuwēn o'e! — i'e'em ip. — “Jesus kay juy eyetabun epesop!” i'e'em ixē ma — i'e'em ip.

²⁴ Wawēḡ co buje:

— Bay, ēn soat podi ma a'ōbaca — io'e ip Deus pe. — A'ōbacaam cuk Paulo eḡutabun ekpot kay — io'e ip cebe.

2

¹ Catorze koato kap puje, ocepit Jerusalém ka kay. Barnabé eju oju. Tito dak otujowat oweju. ² Ibo ka kay oju “Jerusalém ka kay juy eju” i juk adi Deus o'e owebe buye. Jesus kayayū kukuk'ukayū o'je'awero wa'ījo am. Warara'acayū eju ḡu juk ocekawēn—ixeyū eju acā. Apēn cuk adi kawēn idipat oḡuwēnuwēn Judeu'ūmayū be iap oḡuwēn cebe ip. Apēn cuk adi ixeyū oḡutaybitbin iap tak oḡuwēn ma. Obu'u juk adi oḡuy ixeyū be “Te'e ma juk adi eḡutaybitbin ip cedaḡ'ūma ēn imutaybitbin puye” i'e am owebe. ³ Wuykitpit Tito juk otujowat owebe. Judeu ḡu ixē.

— Teku juy ataypu'aḡobixeedakacat wuydobuyū'ūm'ūm pabi daḡ—Deus ekawēn taḡ — i'ūmḡu o'e ip itabucayū kukuk'ukayū ma—Judeuyū ma.

⁴ Warara'acayū bit oōm oce'aweroroap'a be, o'ḡukūyjo ḡu ma'ḡu ip. “Oceju dak ocetabut Jesus kay” i napa ma e'e'ukayū oōm ip ocekawēn co am oca'ōxikap ojuy. Jewemukorēm ojuy ip.

— Teku juy ataypu'aḡobixeedakacat wuydobuyū'ūm'ūm ekawēn taḡ — io'e ixeyū ma. — Apēnpuye dak eybu'u wuydobuyū'ūm'ūm pabi daḡ jekum Jesus eju mūḡ'i eyeku buje? — io'e ip ocewebe. — Imēn cūḡ ḡu Deus xe — io'e ip ocewebe. — Wuydobuyū'ūm'ūm pabi daḡ cuy epeku, Jesus kay a'ḡu eyetabut ma — io'e ip ocewebe.

⁵ Ixeyū ekawēn kay ḡu bit oceju—pūḡ em tak ka'ūma.

— Ha'a wuydobuyū'ūm'ūm pabi daḡ cuy ajeku cūḡ ma wuy'e am Deus xe — i'ūmḡu juk adi oce'e oceju bit.

Imēn oce'e buje, kuka juk kawēn idipat oceḡuwarurun. Ijo'i ḡu kuka juk o'e. Imēn oce'e buje, eymuḡuykuku kuka juk oceju.

⁶ Iḡo'a be o'je'awero ip itabucayū kukuk'ukayū. Soat xe ya'ōbuyxi ip osodop. Yoboḡ ḡu ip oxe bit ijodiat pit. Deus kacūḡ kay ḡu aḡ—badi acā. Iisuan ḡu ixeyū bit omutaybin.

— Wara'an pit cuy eḡutaybin Judeu'ūmayū — i'ūmḡu o'e ip owebe. ⁷ — Deus cuk Paulo o'jomuy kawēn idipat muwēn ām Judeu'ūmayū be. Judeuyū be bit Pedro o'jomuy kawēn idipat muwēn ām — io'e ip jewewebe.

⁸ Deus ja'ōbacaap o'ḡūm owebe jekawēn muwēn ām Judeu'ūmayū be. Ixe emumuju ōn. Judeuyū be bit jekawēn muwēn ām ja'ōbacaap o'ḡūm Pedro be.

⁹ – Deus Paulo mujujum jekawēn muwēn ām Judeu'ūmayū be – io'e ip itabucayū kukuk'ukayū—Tiago, Pedro dak, João dak.

Imēnpuye juk ip obumukuḡ. Barnabé bumukuḡ tak ip jeburerexi ip puye.

– Judeu'ūmayū be eyju ma juy Jesus ekawēn epeḡuwēnuwēn. Ocejū bit cuy Judeuyū be oceḡuwēnuwēn – io'e ip. ¹⁰ Pūḡ ma ip ocemuḡebu. – Gebum cuy epesop tadaybotbocayū kay—itabucayū kay—ocexeayū kay – i juk o'e ip ocewebe. – Dinheiro'in cuy epeḡudot cekay ip, ka'ūma kuḡ puye – i juk o'e ip ocewebe.

Ōn tak ocokcok cīcā oce imudot am.

¹¹ Guyjom ma Pedro oajēm ocekey, oceju Antioquia ka be bima. Ōn pit xeku oḡukorēm warara'acayū etabun ma, warēmtaḡ ma jekukum puye. ¹² Tiago jebureyū o'ḡudot ocekey. Antioquia ka be ip oajēm. Ixeyū ajēm'ūm pima, Pedro jekōnkōn'uk osunuy itabucayū eju—Judeu'ūmayū eju—Judeuyū babi daḡ jekuku'uk'ūmayū eju—taypu'aḡobixeedakatkat'ūmayū eju. Tiago bureyū ajēm puje bit, ibu'u o'e jekōn ām ceweju ip—Judeu'ūmayū eju. Iparara osunuy Judeuyū buxim— “Judeu'ūmat jedaypu'aḡobixeedakacan cuy cūḡ ma i'e am Deus xe, itabut ma'ḡu ip Jesus kay” i'e'e'ukayū buxim. ¹³ Imēnpuye Pedro buxim o'e ip warara'acayū Judeuyū. Pūḡ taḡ ma oeku ip jeweweju Judeuyū. Jeparara pibun ibu'u o'e ip Judeu'ūmayū eju jekum. Barnabé dak ixeyū buxim iparara o'e. Pūḡ taḡ ma oeku Judeuyū eju. Judeu'ūmayū eju bti ibu'u o'e jekum jeparara pibun. ¹⁴ Cūḡ ḡu o'e ip jekukum. Kawēn idipat taḡ ḡu ip jekukum o'e. Iboap cō buje juk ocekawēn Pedro eju warara'acayū etabutpe.

– Ēn Judeu – i juk oce cebe. – Inaka Judeu'ūmat co'i ěn jekukum – i juk oce cebe. – Judeu ekukuap puxim ḡu ěn jekukum – i juk oce cebe. – Apēnpuye dak ěn e'em Judeu'ūmayū be “Judeuyū babi daḡ cuy epeku!” i? – i juk oce cebe.

¹⁵ Ocejū bit Judeuyū ocekapap pin ma.

– Ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū Judeu'ūmayū – i oceju e'em, ocedobuyū'ūm'ūm ekawēn taḡ ḡu ip jekukum puye.

¹⁶ Wuyju bit kuy wuyetabut Jesus Cristo kay. Deus xe wuyju cūḡ ma wuydobuyū'ūm'ūm ekawēn taḡ wuyekuap tomuju ḡu—wuyetabucap tomuju acā. Deus xe wuyju cūḡ ma wuydobuyū'ūm'ūm ekawēn taḡ jekukum puye ḡu—wuyetabut puye acā. Ka'ūma ma cūḡ ma Deus xe jedobuyū'ūm'ūm ekawēn taḡ jekuap tomuju.

¹⁷ – Cristo kay wuyetabun puje acā cūḡ ma acesop Deus xe, wuydobuyū'ūm'ūm ekawēn taḡ jekukum ḡu ma'ḡu wuyju – i wuyju e'em.

Imēn i'e buje, ibapuk e'em soat pe Judeu'ūmayū jo'i ma wuyju dak ikērēat muḡēḡē'ukayū iap. Ibu'u ḡu paxi Cristo je'e wuywebe ikērēat muḡē ām? Ibu'u ma! Cedaḡ ḡu cexe. Ijo'i ḡu cexe.

¹⁸ – Wuydobuyū'ūm'ūm ekawēn taḡ wuyekukuap tomuju ḡu wuyju cūḡ ma Deus xe—wuyetabucap tomuju acā – i'e'e'uk cuk adi oḡuy. Imēnpuye “Wuydobuyū'ūm'ūm ekawēn taḡ cuy ajeku cūḡ ma wuy'e am Deus xe” o'e buje, kuyat wekawēn kuka ocepere, wuydobuyū'ūm'ūm pabi dak kuka oḡupubutbun. ¹⁹ Iba'ore owebe cūḡ ma i'e am Deus xe wuydobuyū'ūm'ūm ekawēn taḡ wekuap tomuju. Deus ekawēn tup cocom cuk wetaybin iboam. Iba'ore soat pe wuywebe soat iboap ekawēn taḡ jeku am. Wuydobuyū'ūm'ūm pabi daḡ wuyekuap tomuju wuyju cūḡ ma Deus xe ibima apēḡām Cristo oe'ū korosa be? Ka'ūma ām ma! ²⁰ Jekpiwan ma Jesus oe'ū korosa be owebeam iap kay wetabut pima, obikuyap taḡ ḡu ōn jekukum. Cristo biōḡbuk omuy owebe. Kuyje wekukukuap kuy ocepere. Deus ipot kay wetabucap eju ōn jekukum ḡasū bit. Ixe ipot jekpiwan ma oe'ū we'ūap puxim, okukpin cīcā cexe buye. ²¹ Deus ibikuy soat kuk am xipan.

– Okuḡ ḡu juy! – i'ūmḡu ōn pit e'em cebe. Ōn pit imēn ḡu e'em. Wuydobuyū'ūm'ūm pabi daḡ wuyekuap tomuju wuyju cūḡ ma Deus xe ibima, apēḡām Cristo oe'ū korosa be? Ka'ūma ām ma!

3

¹ Galácia eipi watwat, eyağuyba'arēm cīcā! Abu dak cuk eymuğuykuku? Abu dak cuk eymubu'un kawēn icēmat tağ eyekuap puxim? Apēn Jesus Cristo oe'ū korosa be iap cuk adi oceğuwēn eywebe. Iba puğ ma juk adi oceğuwēn eywebe. Imēnpuye juk adi eyetabut cīcā epesop cekay. ² Pūğ ğu buk oğuwēn eywebe. Deus jebiōğbuk o'ğūōm eywebe wuydobuyū'ūm'ūm ekawēn tağ eyekuap puye ğu! Ibiōğbuk oōm eywebe apēn Cristo oe'ū iap ekawēn eyetaybit puye; iboap ekawēn kay eyetabut puye dak. ³ Eya'ōbacaam ğu juk epesop Deus ebekitkiyūm—Deus biōğbuk a'ōbacaam acā. Gasū bit:

— Wuya'ōbacaam ma ixē a'ō dağ ajeku — i eyju e'em te'e ma.

Eyağuyba'arēm cīcā dak epesop. ⁴ Kuy bima juk adi eyetabut cīcā epesop Jesus kay, ipiatpi'ajojoan ma'ğū ip eywebe itabut'ūmayū. Gasū bit xe'e jeybu'un cekay? Te'e ma du juk adi ipiat epesupi'ajojo? Iba'ore! ⁵ Deus cuk adi jebiōğbuk a'ōbacaap o'ğūm eywebe. Ixe a'ōbacaam wuywebe i'e ba'oreat cuk adi epeğubapukpukpuk soat etabutpe. Ja'ōbacaap o'ğūm eywebe wuyawēwēap ekawēn tağ eyju jekukum puye ğu. O'ğūm eywebe eyju Deus ekawēn kay jījā buye, cekawēn kay eyetabut puye dak.

⁶ Abraão etabucap puxim eyju dak cuk adi eyetabut epesop Deus kay. Imēn Deus Abraão o'ğuwēn: — Ixe juk adi itabut cīcā osunuy okay — i. — Imēnpuye cūğ ma osunuy oxe i.

⁷ Ixe-buxim itabucayū Abraão naxegebitbicayū Deus xe, Judeuyū ğu ma'ğū ip. Iboam cuy eyetaybin. ⁸ Deus cuk adi o'e jewebe ma:

— Guyjom cūğ ma jeedop ip oxe warara'acayū dak—Judeu'ūmayū — i. — Itabun puje ip cūğ ma jeedop ip oxe Judeuyū jo'i ma — i juk adi o'e jewebe ma.

Imēnpuye imēn e'em Deus ekawēn tup:

“Ōn ma xipacat oğūm soat ka watwat pe, ēn etabut okay buye,” i'e'em Deus Abraão be, i.

Imēn Deus kawēn idipat o'ğuwēn Abraão be xipacat ūm awap soat ka watwat pe.

⁹ Abraão itabut cīcā osunuy Deus kay. Imēnpuye Deus xipacat o'ğūm cebe. Ixe-buxim soat itabucayū dak xipacat jeejat Deus xewi.

¹⁰ Imēn e'em Deus ekawēn tup:

Wūy ma jeedop ip Deus wi ipiat'ajojom wuyawēwēap ekawēn tağ jekukum'ūm pima, soat ekawēn tağ jekukum'ūm pima, i.

Imēnpit iba'ore soat pe wuywebe soat ekawēn tağ wuyeku am wuyawēwēap ekawēn tağ. Imēnpuye:

— Xipat ğu eyju oxe — i'e'em Deus soat pe— “Wuyawēwēap ekawēn tağ wuyeku buje acā cūğ ma acesop Deus xe” i'e'e'ukayū be.

¹¹ Deus cuk adi o'e:

— Eyetabut okay bima acā, cūğ ma epesop oxe — i.

Imēnpuye wuyawēwēap ekawēn tağ wuyekuap puye ğu cūğ ma acesop Deus xe. Imēntak e'em Habakuque ekawēn tup—kuyjeat ekawēn tup—Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat ekawēn tup:

Itabucat ma cūğ ma Deus xe, i. Soat em itait jeenuy Deus xe, i.

¹² Imēnpit itabut'ūmat tak wuyawēwēap ekawēn tağ jeku ojuy. Imēntak e'em Deus ekawēn tup:

Wuyawēwēap ekawēn tağ jekuku'ukat acā cūğ ma jeenuy Deus xe—soat ekawēn tağ jekuku'ukat, i. Soat em itait jeenuy Deus xe, i.

¹³ — Xipat ğu ēn oxe — i'e'em Deus soat pe—ikērēat mujurūğrūğ'ukayū be.

Cristo bit oe'ū apēn cuk adi ikērēat ağujurūğrūğiap teida am. Imēn e'em Deus ekawēn tup:

Korosa eju ibamupayaat wūy ma jeenuy Deus wi ipiat'ajojom ikērēat kuğ puye, i.

Korosa eju bima: — Wūy ma juy eğuy owi ipiat'ajojom ikērēat kuğ ēn puye — io'e Deus Jesus pe.

Wuywebe ġu imēn o'e. Jesus pe acā imēn o'e, apēn cuk adi ikērēat aġujurūġrūġ iap kuġ puye. ¹⁴Deus o'e Abraão be: — Xipacat oġūm soat ka watwat pe, ēn etabut okay buye — i. Jesus Cristo kay Judeu'ūmayū itabun puje, Deus xipacat je'ġūm cebe ip. Xipacat je'ġūm cebe ip korosa eju Cristo apēn cuk adi ikērēat aġujurūġrūġ iap o'tujowat jewebe buye. Imēnpuye Deus jebiōġbuk muōmōm wuywebe wuyetabut puye. Imuōmōm wuywebe apēn cuk adi o'e Abraão be iap taġ.

¹⁵ Okitpitpiyū, apēn jebapukpuġ soat kabia wuywebe iap taġ ōn jeymutaybin. Abu wuybubut je'jat wuye'ū buje iaptup mubararak pin pima, wuyju wuybutet mubarararaġ ixedup pe. Wuybure dak jebutet mubarararaġ ixedup pe. Xepxep putet mubararak puje, iba'ore warara'acat pe iboaptup ekawēn mupubut am. Iboaptup ekawēn muwarurun am tak iba'ore ma cebe ip.

¹⁶ — Xipacat oġūm ewebe, enaxeġebit pe dak — i juk adi o'e Deus Abraão be. “Enaxeġebitbiyū be” i'ūmġu e'em ibodup. “Enaxeġebit pe” i acā e'em. Adeayū be ġu kuka xipacat o'ġūm. Pūġ pe ma kuka o'ġūm—Cristo be ma. ¹⁷ Imēn ōn e ojuy eywebe. Deus cuk kuy o'e Abraão be:

— Xipacat oġūm soat ka watwat pe, ēn etabut okay buye — i. — Soat em wa'ō daġ ōn e'em — i juk o'e.

Ġūjom acā wuyawēwēap ekawēn o'ġuwēn Moisés pe ixē be imuwēn ām jebekitkit pe—430 koato kap puje ma. Wuyawēwēap ekawēn muwēn puje bit:

— Obu'u oce xipacat ūm ām Abraão be ġasū bit — i'ūmġu o'e Deus. — Apēn cuk oce cebe iap taġ ġu oce ġasū bit — i'ūmġu o'e.

¹⁸ Wuyawēwēap ekawēn taġ wuyekuap puye Deus xipacat ūmūm wuywebe bima, apēn cuk adi o'e Abraão be iap taġ ġu kuka o'ġūm wuywebe. Imēnpit Deus xipacat o'ġūm Abraão be “Xipacat oġūm ewebe ēn etabut okay buye” io'e buye. Deus ja'ō daġ e'em soat em.

¹⁹ — Apēnpuye dak Deus wuyawēwēap ekawēn o'ġuwēn Moisés pe? — i du eyju e'em owebe?

Ōn jeymutaybin. Wuyawēwēap ekawēn o'ġuwēn wuymutaybit am ajo Deus bikuyap taġ ġu iam. Ġūjom kuka Abraão naxeġebit o'kap—Jesus Cristo. Deus xipacat kuka o'ġūm cebe ja'ō daġ. Ikap'ūm pima bit, kuy juk adi wuyetaybit ajop soat ipi juacat kūjyjobit'ūm ip Deus a'ō kay iam. Deus ma o'jekawēn Abraão be.

— Xipacat oġūm ewebe — i juk o'e cebe.

Wuyawēwēap ekawēn muwēn pin pima bit, ijodiacat eju ġu o'jekawēn. Koap jekawēn tojtjot'ukayū be o'ġuwēn. Ixeyū o'ġudot jekawēn muwēn ām ijodiacat pe. Ijodiat ma ġuwēn iboap wuywebe. ²⁰ Wuyju warara'acat mujujum wuybure kay imukūyjo pin pima. Imēnpuxim Deus ixeyū o'ġudot ijodiacat mukūyjo am, ixeyū be “Ha'a, ijop ekawēn taġ cuy ajeku” i'e am. Deus pit pūġ ma. Wuyju imujuap wiwim ġu Deus, ja'ōbi ma e'em puye. Wuywebe bit iba'ore imuju am. Iba'ore wuywebe “Ēn imēn ece'e. Ōn tak wara'at taġ oce” i'e am Deus pe, ixē mujujum ġu wuyju buye. Ja'ōbi ma: — Xipacat oġūm ewebe — i juk o'e Abraão be.

²¹ — Eyetabun puje acā cūġ ma epesop oxe — i'e'em Deus.

— Cūġ ma epesop oxe eyawēwēap ekawēn taġ eyeku buje acā — i dak tu e'em wuywebe? Xepxep ekawēn taġ tu Deus e'em wuywebe? Ka'ūma! Deus pe wuymucūġ put wuyawēwēap ekawēn muwēn ām ibima, “Eyawēwēap ekawēn taġ eyeku buje acā cūġ ma epesop oxe” i kuka juk o'e Deus wuywebe. ²² Imēn e'em Deus ekawēn tup:

Soat ipi watwat ikērēat kuġ, i.

Iba'ore soat pe wuywebe wuyawēwēap ekawēn taġ wuyeku am—soat ekawēn taġ. Imēnpuye pūġat kay wuyetabun puje acā cūġ ma acesop Deus xe—Jesus Cristo kay wuyetabun puje acā. Soat ixē kay itabucayū xipacat jeejat Deus xewi “Xipacat oġūm soat pe itabucat pe” io'e Deus puye.

²³ Kuy bima juk adi wuyetaybit ġu ajop wuyetabut am. Warara'acat pe wuymutay-bicat wiwim cuk adi ajop wuyetabut am Jesus kay. Taomūnmūnat puxim cuk adi ajop wuyawēwēap ekawēn taġ jeku ojuy. ²⁴ Bekitkit puxim cuk adi ajop. Bekicat kukat puxim wuyawēwēap ekawēn wuykuġ osunuy. Ikukat bekicat mukūyjojom ixe be warēmtaġ ma jekuap puxim. Imēnpuxim wuyju dak wuyawēwēap ekawēn taġ cuk adi ajekuku warēmtaġ ma wuyekuap puxim. Cristo ajēmap wiwim cuk adi ajop. Yajēm'isum cūġ ma acesop Deus xe Cristo kay wuyetabucam acā.

²⁵⁻²⁶ Ġasū bit wuyetabut Cristo kay. Mūġ'i wuyju ceweju. Ixe kay wuyetabun puje bekitkit puxim ġu ajop. Deus ipotpoyū ma ajop yaypanayū buxim. Imēnpuye wuyawēwēap ekawēn taġ ġu ajeku ġasū bit. Bekicat ikukacecat puxim ġu wuyju. ²⁷ Eyetabun puje, kuy juk eymubatisasanat “Jesus eju mūġ'i ojeku ġasū bit” i'e am soat pe. Ġasū bit Cristo eju mūġ'i eyju jekukum. Cristo buxim epeku. ²⁸ Cristo eju mūġ'i jekukum pima, Judeu, Judeu'ūmat tak weġūġūn ma ip jekukum. Tei'ūma kapikpik'ukat, teibubum kapikpik'ukat tak weġūġūn ma ip jekukum. Ayacat, aġokatkat tak weġūġūn ma ip jekukum, Jesus Cristo eju mūġ'i jekukum pima.

²⁹ — Xipacat oġūm enaxeġebit pe — i juk adi o'e Deus Abraão be. Cristo eykukat. Imēnpuye Abraão naxeġebitbicat eyju Deus xe. Imēnpuye xipacat epejat Deus xewi apēn ixe juk adi o'e cebe iap taġ.

4

¹ Gebum cuy ajop apēn ipotpoyū jebay bubut pum iap kay.

— Yaypan pima acā okpot soat obubut je'jat jebubun — i'e'em cebay. Yaypan'ūm pima bit, jebay eju kapikpik'ukat co'i ma ipot. Yaypan pima acā soat kuġ jeenuy—jebay bubut kuġ. ² Yaypan'ūm pima, warara'acayū bekicat kuġ imukūyjojom. Warara'acayū cebay bubut kuġ, cebay ekawēn taġ ma. ³ Bekicat yaġuy'ūm bekin pima. Bekitkit puxim wuyju dak ajop wuyetabun'isum Jesus kay. Tūybe wuyawēwēap ekawēn taġ wuyekuap tomuju cūġ ma acesop Deus xe iān cuk adi ajop. ⁴ Imudocap kabia ajēm puje, Deus jekpot o'ġudot ijodi. Wuyjo'i o'kap ayacat'uk pewi. Wuyawēwēap ekawēn taġ cuk adi oekukuku Judeu buye.

⁵ — Iba'ore ocewebe soat ekawēn taġ jeku am ocawēwēap ekawēn taġ — i'e'e'uk ajop Deus pe. — Apēntak cūġ ma acesop cexe? — i'e'e'uk ajop wuyewewebe. Jesus pit e'em wuywebe:

— Wa'ōbacaap oġūm eywebe—eyawēwēap ekawēn taġ eyku am ġu—Deus ebekitkiyūm eye'e am acā! — i.

⁶ Ixe Deus cuk jekpot biōġbuk o'ġuōm wuywebe “Eyju dak okpotpoyū” i'e am wuywebe. Imēnpuye:

— Bay! — i wuyju dak e'em cebe Jesus a'ō nomuju. — Bay — i'e'em wuyju ibiōġbuk a'ōbi. ⁷ Deus eju kapikpik'ukayū ġu a'ġu eyju. Ipotpoyū ma eyju. Imēnpuye soat je'ġūm eywebe jekpotpoyū be iūmūmap.

⁸ Kuy bima juk adi eyetaybit ġu epesop Deusan. Warara'acayū kay juk adi eyetabut epesop. Tūybe iteyū ma deusyū iān cuk adi epesop. ⁹ Ġasū bit eyetaybit Deusan. Ixe dak o'e itaybit eyjum. Apēnpuye dak waram eyetabut pin ma'ġuto deusbaroyū kay? Te'e ma kuka eyetabut epesop cekay ip. Wuybuywan pa'ore ip cebe itaybit'ūm puye. Te'e ma du ixeyū a'ō kay epe'e ġuto? Eyaġuyba'arēm! ¹⁰ Tūybe cūġ ma acesop Deus xe kabia muxipanpan pima iān eyju e'em, kaxi muxipanpan pima dak iān, koato muxipanpan pima dak i'an eyju e'em. ¹¹ Waġuybabi'ūm'ūm cīcā eykuġ. Te'e ma du juk adi ocekapik kawēn idipat muwēnuwēn eywebe? Waġuybabi'ūm'ūm cīcā eykuġ.

¹² Okitpitpiyū, Cristo a'ō kay kūyjobin cuy epesop obuxim. Ōn tak eybuxim ya'ō kay. Ōn cuk adi eyburem oġuy. Eyju dak cuk adi warēmtaġ ġu epesop okuġ. ¹³ Koap weku buje, kawēn idipat epeya'ījojo ġu buk. Ōn pit cuk oju imuwēn ām eywebe owātaxipi

buye. Oju ġu wara'at ka kay. ¹⁴ Eyaġuybabi'üm'üm cuk adi epesop okuġ owãtaxipi buye. Owãtaxiap waywayway ġu juk adi epesop.

– Paulo kay ġu oceju soat em iwãtaxipi buye – i'ümġu juk adi epe'e'e.

Eyduk'a be juk adi eyju okuk. Xipan cuk adi eyju okuk kabi bewiat kukap puxim—Deus ekawën tojtjot'ukat kukap puxim—Jesus Cristo kukap puxim. ¹⁵ Eycokcoġ cuk adi epesop okuġ. Okay jġã juk adi epesop. Apēnpuye dak epe'e okay ġu ġasū bit? Iba'ore'üm pima eyeta kuka juk epesutaüm owebe wetam. ¹⁶ Icēmãn acã juk adi ocekawēnwēn eywebe. Apēnpuye eyju ġasū okay ġu?

¹⁷ Jewexe ma ip eykay ixeyū warēmtaġ ma eymutaybitbin'ukayū. Eymu'aġuyba'arēm ojuy ip okay'üm ãm. Ibu'u ip eywebe okay am. Ibikuy ip jewekay i'e am apēn kuy bima okay jġã epesop iap puxim. ¹⁸ Xipat wuywebe warara'acat kay am xipat i'e ojuy bima. Ixeyū mu'aġuyba'arēm ojuy bima bit, xipat ġu kuka o'e cekay am. Iboap icēmãn soat em. Eykukpin cġã oxe, eyxe ġu'ma'ġu òn. ¹⁹ Bekitkit, eykukpin cġã oxe. Ayacat i'itpiat puxim òn. Waġuybabi'üm'üm cġã eykuġ. Cristo ekukuap puxim eyju dak jekukum iap wiwim òn ayacat je'it kapap wiwim iap puxim. ²⁰ Waġuybabi'üm'üm cġã eykuġ. Eyxe pin cġã oxe. Apēntak òn jeyawē?

²¹ – Moisés ekawën taġ cuy ajeku—wuyawēwēap ekawën taġ – i te'e ma eyju e'em.

Eyeta bit tu apēn wuyawēwēap ekawën e'em iam? ²² Gebum cuy epesop Abraão ipotpoyū kay—xepxepayū kay. Xepxep osodop ip Abraão ipotpoyū. Pūġ ma ixi tei'üma kapikpik'ukat osunuy Abraão duk'a be. Wara'at xi bit Abraão tayxiat osunuy. ²³ Kapikpik'ukat it o'kap wuykapap puxim. Itayxiat it pit Deus a'õbi o'kap. O'kap “Ekpon oġüm ewebe” io'e buye. ²⁴ Xepxep aoyū xepxep em Deus jekawën o'ġuwēn jebekitkit pe iap puxim. Jekawën o'ġuwēn jebekitkit awēwē ãm. Co'a bicūġpe bima o'ġuwēn Moisés pe, Sinai'a bicūġpe bima. Wuyawēwēap ekawën taġ jeku ojuyayū tei'üma kapikpik'ukat it puxim—Agar it puxim. ²⁵ Agar co'a buxim—Sinai'a buxim—Arábia eipi beat'a buxim.

– Wuyawēwēap ekawën taġ wuyekuap tomuju acã cūġ ma acesop Deus xe – i te'e ma e'em pūġpūġayū. Agar it puxim ixeyū—Ismael buxim—tei'üma kapikpik'ukat it puxim. Jerusalém ka ixeyū Judeuyū ka. Ixeyū a'õ kayayū dak wuyawēwēap ekawën taġ jeku ojuy cūġ ma i'e am Deus xe. ²⁶ Wara'at ka bit opop. Jerusalém ka buxim ibo ka. Kabi bewiatka bit ibo ka. Wuyju ma ibo ka watwat. Itayxiat it puxim wuyju—Isaque buxim.

– Cūġ ma wuyju Deus xe wuyetabut puye – i wuyju e'em.

²⁷ Imēn e'em Deus ekawën tup:

Tū'ū, ecokcoġ cuy eġuy e'it'et ġu ma'ġu ěn, i. Ecokcoġ cuy eġuy e'it esupi'ajo ġu ma'ġu ěn, i. Ayacat o'jepere iat iyū ade je'e—jektop eju nuyat iyū bodi ma, i.

Imēn e'em Isaías emudupmubararaktup.

²⁸ Okitpitpiyū, Deus a'õbi Isaque o'kap. Ixe buxim eyju dak ya'õbi Deus ipotpoyūm epesop. ²⁹ Wuykapap puxim o'kapiat Deus biõġbuk a'õbi o'kapiat kaykay jġã osunuy. Ibabiwarere osunuy cekay. Iwaywayway acã osunuy. ġasū dak imēn ma jebapukpuġ iboap. Wuykapap puxim o'kap'iyū Deus biõġbuk a'õbiayū kaykay jġã. Iwaywayway jġã ip. Warēmtaġ ip ikuġ. ³⁰ Imēnpit, imēn e'em Deus ekawën tup:

“Tei'üma kapikpik'ukat cuy eġujēm eduk'a bewi,” i juk o'e Deus Abraão be, i. “Eġujēm cuy i'it eju ma,” i. “Etayxiat it puxim ġu ixē it,” i. “Jebay bubut je'jat ġu,” i. “Etayxiat it acã je'jat,” i.

³¹ Imēneju, okitpitpiyū, ġebum cuy epesop iboap ekawën kay. Tei'üma kapikpik'ukat it puxim ġu wuyju—itayxiat it puxim acã.

5

¹ Cristo juk ja'õbacaap o'ġüm wuywebe wuyjupinap taġ wuyeku am. Ixe a'õbacaap kuġ cuy epesop soat em.

— Wuyawēwēap ekawēn tağ cuy ajeku cūğ ma wuydop am Deus xe — i waram pit cuy epe'e ġu.

Tei'ūma kapikpik'ukat puxim ġu juy epesop waram.

² Eya'ōpicūğcūğ cuy epesop wekawēn kay! Ōn Paulo. Judeu ōn. Jesus kay bit wetabut. Ōn ma jeymukūyjo. Warara'acat pe eydaypu'ağobixeedakacan pima, te'e ma kuka juk Cristo oe'ū eywebeam. ³ Imēn ma ōn eymukūyjom.

— Soat ekawēn tağ cuy epeku wuyawēwēap ekawēn tağ—Moisés ekawēn tağ — i ōn e'em soat pe o'jewedaypu'ağobixeedakacat'iaiyū be.

⁴ “Cūğ ma acesop Deus xe wuyawēwēap ekawēn tağ wuyju jekukum puye” i'e'e'ukayū wūy ma ip Cristo wi. Jetabucap kuy o'jepere ip. Ibu'u ip Deus pe xipan jekukan.

⁵ Wuyju bit wuyetaybit cūğ ma acesop Deus xe wuyetabut Jesus Cristo kay buye iam. Cūğ ma acesop cexe iap wiwim cīcā wuyju. Iboap wiwim cīcā wuyju soat em Deus biōğbuk wuya'ōmucanucan puye. ⁶ Jesus Cristo eju mūğ'i wuyju jekukum pima, yoboğ ġu Deus xe wuydaypu'ağobixeedakatkan pima, ixeedakatkan'ūm pima dak. Yoboğ pit cexe wuyetabucap acā. Wuyetabut pima xipan tak acejewekuk.

⁷ Kuy juk adi eyetabut cīcā epesop Jesus Cristo kay. Abu juk kawēn icēmat kay eymubu'un? Apēn cuk eymubu'un? ⁸ Apēn xe'e ixē eyağuyumuwarurun? Deus ġu eyağuyumuwarurun. Deus ġu eymubu'un. Ixe juk eynaē cūğ ma eyeku am jexe.

⁹ — Tōm'īt ma soat'a muyuhuhum—pāo'a muyuhuhuptōm. Yaboğ e'em — i wuyju e'em.

Imēnpuxim pūğ ma warēmtağ ma eymutaybitbin pima, soat kuka warēmtağ ma epeku.

— Wuyawēwēap ekawēn tağ wuyekuap tomuju cūğ ma acesop Deus xe — i kuka o'e soat te'e ma.

¹⁰ Ōn pit wetabut mabuk eykay. Wetaybit waram ġuto eyağuyusat epe'e iam. Waram ġuto kawēn icēmat kay epesop. Wetaybit iboam mūğ'i wuyju wuykukukat eju buye. Warēmtağ ma eymutaybitbin'ukat pe bit Deus ipiat supi'ajoat—ya'ōbuyxi'ūmat pe, ya'ōbuyxiat pe dak.

¹¹ Okitpitpiyū, okay'ūmayū te'e ma wawēğmukērērērēn.

— Paulo e'em wuywebe “Jewedaypu'ağobixeedakatkakan cuy epesop”, i — i napa ma e'em ip soat pe.

Kuy bima juk adi ocece iboam soat pe. Gasū bit oce ġu imēn. Imēn ōn e'em pima, itakoma ġu kuka adi Judeuyū okay. Ixeyū ma e'em imēn soat pe. Ōn pit e'em:

— Cūğ ma epesop Deus xe eyetabut pima Jesus oe'ū korosa be wuywebeam iap kay — i.

Imēnpuye buk ip itakoma ma okay. ¹² “Jewedaypu'ağobixeedakatkakan cuy epesop Moisés ekawēn tağ” i'e'e'ukayū be bit:

— Epeyewedaxibada'uk cuy pūğ em ma — i ōn e'em.

¹³ Okitpitpiyū, Deus cuk wuyynaē wuyjupinap tağ wuyeku am. Imēnpit:

— Obikuyap tağ cuy ojeku jewemukocokcoğ, Deus onaē ojupinap tağ weku am puye — i'ūmğū juy epe'e.

Eybikuyap tağ ġu juy epeku jewemukocokcoğ. Xipan cuy epeyewekuk. Jewebuywatwan tak cuy epesop! ¹⁴ Imēn e'em wuyawēwēap ekawēn tup: Xipan cuy warara'acat ejukuk ewekup puxim, i. Eywebe xipan warara'acat kuğ pima, wuyawēwēap ekawēn tağ eyju jekukum soat ekawēn tağ. ¹⁵ Ika'uat puxim jewewekuğ pima bit, kuka xipan jewewekuap epeyepere, jewemuymuy bima dak, jewawēğmukērērērēn pima dak.

¹⁶ Ōn mabuk jeyawē. Eybikuyap tağ ġu juy epeku jewemukocokcoğ. Āğ cuy Deus biōğbuk jeyağuydada. Ixe eyağuydadam pima warēmtağ ġu kuka epekuku ikērēat muğēğēm. ¹⁷ Ajo Deus biōğbuk cekay iap ajo wuyju cekay iap ġu. Apēn Deus biōğbuk ibikuy iap puxim ġu wuyju bit wuybikuy. Apēn wuybikuy iap puxim ġu dak Deus biōğbuk pit ibikuy. Deus biōğbuk bikuyap tağ jekuku'ukat jebikuyap tağ ġu jekukum

jewemukokcoğ. Imēnpuye ixe biōğbuk bikuyap tağ jeku pin pima, wuybikuyap tağ ğu kuka ajekuku—ixē bikuyap tağ acā. ¹⁸ Deus biōğbuk wuyağuydadam pima, wuyawēwēap ekawēn tağ ğu kuka ajeku cūğ ma wuydop am Deus xe—kawēn kuyat tağ ğu.

¹⁹ Wuybikuyap tağ jekukum pima, ikērēat acā kuka ağugē. Soat wuyetaybit iboam. Wuybikuyap tağ jekukum pima, warara'acat itop kaykay kuka ajop, warara'acat tayxi dak; ikērēat kay acā dak kuka ajop ğebum; wuyekawēnkērēm tak kuka ajop; ²⁰ deusbaroyū kay dak kuka ajop wuyetabun; wuybukaypan tak kuka ajop; warara'acat aoka pin tak kuka ajop; jewa'ōxixiğ tak kuka ajop; wuyetakomāmām tak kuka ajop warara'acat kay; wuyetabikukum tak kuka ajop soat kay; wuya'ōbuyxian pin tak kuka ajop; wuyewejak'ūm tak kuka ajop wuybureyū kay; ²¹ wuyetabutkarey dak kuka ajop; wuyka'o'om tak kuka ajop; jewetabutpe ma kuka ajop aoyū dabi'o'om peta muğēğēm pima. Wuybikuyap tağ jekukum pima, warēmtağ ma kuka ajop. Deus soat kukukan pima, jeōm ğu ip kabi be imēn jekuku'ukayū. Imēn cuk oce eywebe. Gasū dak imēn ma ōn e'em eywebe.

²² Deus biōğbuk wuyağuydadam pima bit, ikukpin kuka warara'acat ajukukuk; wuykokcoğ tak kuka ajop soat em; wuyağuybabibim tak kuka ajop; wuyukpiceğēm ğu dak kuka ajop; wuya'ōdidim tak kuka warara'acat ajukukuk; xipan tak kuka warara'acat ajukukuk; wuya'ō dağ tak kuka ajekuku soat em; ²³ wuya'ōbuyxian pin ğu dak kuka ajop; jewawēwēm tak kuka ajop ikērēat muğēap puxim. Imēn wuyju jekukum pima, wuyawēwēap ekawēn tağ kuka ajeku—kawēn kuyat tağ. ²⁴ Jesus Cristo ebekitkiyū wuyju. Imēn wuyju jewawēwēm.

— Cristo oe'ū korosa be owebeam — i'e'em wuyju jewebe ma. — Ixe buxim oe'ūiat puxim cuy ojeku. Jewemukokcoğ obikuyap tağ ğu juy ojeku — i'e'em wuyju jewebe ma.

Imēn wuyju jewawēwēm. ²⁵ Kuy bima Deus biōğbuk wuymutabun Jesus Cristo kay. Āğ cuy ğasū bit ixe wuyağuydada. ²⁶ Wuya'ōbuyxian pin ğu juy ajop. Warara'acat ağutakomān ğu dak cuy. Wuyetabutkarey ğu dak cuy ajop warara'acat kay.

6

¹ Okitpitpiyū, wuybure be ikērēat muğē buje, ixe juy epeyawē. Deus biōğbuk a'ō kay kūyjobicat cuy ixe yawē. Eywebe dak xipat'ūmat imuğē ğūğūn ixe buxim. Imēnpuye eyday'em'um cuy epesop eywebe ikērēat kukap puxim. ² Jewebuywatwan cuy epesop. Jewebuywatwan pima, kūyjobit epesop Cristo a'ō kay. ³ Ya'ōbuyxi'ūmat “Ōn pit wa'ōbuyxi. Osubuywan ğu warara'acat” i'e'em pima, jeweguycukukum. Te'e ma e'em — Cristo ebekit ōn — i. ⁴ Ğebum cuy ajop wuyekukuap kay wuyetaybit am cūğ ma oceju jekukum iam, cūğ ğu iam tak. Cūğ ma jekukum pima, wuykokcok ace'e wuyekukuap kay.

— Ibo ekukuap co'i du wekukuap xipat Deus xe? — i ğu kuka ace'e.

⁵ Soat ma juy wuyekapikap ajukuk.

⁶ Warara'acat pe Cristo ekawēn wuymutaybitbin pima, wuybubut'in cuy ağu'ē'ē cebe wuymutaybitbinapteim. ⁷ Jewemuğuykukukum ğu juy epesop. Deus ya'ōmupubutpun pa'ore soat pe wuywebe. Ajo ataida iat tak kuka ajat ma. ⁸ Imēnpuxim jewemukokcoğ wuybikuyap tağ jekukum pima, ikērēat kuka ağujurūğ. Wuye'ū buje Deus wi wūy ma acesop. Deus biōğbuk mucokcokcoğ ixe bikuyap tağ jekukum pima bit, idipat kuka ağujurūğ ixe a'ōbacaan, ibiōğbuk wuyağuydadam pima dak. Wuye'ū buje, waram acejetait. Deus xe acesop soat em. ⁹ Wuybu'u'um ğu juy ajop xipacat muğē ām. Xipacat puap kabia be xipacat acejat wuybu'u'u'ūm pima. ¹⁰ Imēnpuye xipan warara'acat kukap cuy acejepere ğu. Warara'acat podi ma itabucayū ajukuk xipan.

¹¹ Obum ma ijudup mubarararağ ōn. Yoboğ cīcā wemumubararak. ¹² Xipan jewemuwēnuwēnayū ma e'em eywebe:

— Jewedaypu'ağobixeedakatkacan cuy epesop cūğ ma Deus xe eydop am — i. Yoboğan pin ip. Jesus Cristo oe'ũ korosa be iap muwēn pu'u jījā ip. Iparara ip Jesus Cristo kay'ũmayũ ipiat supi'ajoat cebe ip iap puxim. ¹³Jedaypu'ağobixeedakatkacat ip. Soat tağ ğu bit ip jekukum wuyawēwēap ekawēn tağ ğu. Eywebe jewedaypu'ağobixeedakatkacat ojuy ip, “Ade ma oca'õ kay kũyjobit” i'e ojuy ip puye.

¹⁴ — Mēnku xipat wuywebe cūğ ma wuydop am Deus xe, ğoku ğuto — i'ũmğu õn pit e'em. — Wuykukukat Jesus Cristo oe'ũ korosa be wuywebe cūğ ma wuydop am Deus xe — i acã õn e'em.

Jesus kay'ũmat ekukuap puxim ğu weku pin ğasũ bit. Idip ğu o'e oxe iboap pit. Jesus kay'ũmayũ dak jeku pin ğu wekukuap puxim. Idip ğu cexe ip iboap. ¹⁵Wuyağuy'isu bima, yoboğ ğu Deus xe wuydaypu'ağobixeedakatkacat pima, ixeedakatkacat'ũm pima dak. Ibitbit ma. Yoboğ pit cexe wuy'isum wuyeku am. ¹⁶Õn kawēnwēn Deus eju yağuy'isum jekuku'ukayũ beam—Deus ebekitkit peam.

— Bay, ebekitkit ağuy mubabibin cuy eğuy — i õn e'em cebe. — Etabotaidabotbon cuy eğuy cekay ip — i õn e'em cebe.

¹⁷ Okaykay ğu juy ip jeedop. Wa'õmukorēm ğu juy jeedop ip jewedaypu'ağobixeedakatkacan iam. Kuy werowero opop wukxabi dağ ade. Iboap coco buje, itaybit je'e ip Paulo kapikpiğ cĩcã wuykukukat Jesus peam iam.

¹⁸ Okitpitpiyũ, “Xipan cuy Galácia eipi watwat ejukuk” i õn e'em wuykukukat Jesus Cristo be. Xipan cuy jeykuk. Ibürũn ma.

ÉFESO KA WATWAT PEAPTUP PAULO EMUDŪPMUBARARAKTUP

¹ Éfeso ka watwat, cartadup mubararağ òn eywebeaptum. Deus ebekitkiyũ eyju. Soat em eyju kũyjobit Jesus Cristo a'ò kay, ceweju eyju mũğ'i buye. Òn Paulo. Jesus Cristo emumuju òn Deus a'òbi.

² Deus wuyebay. Jesus Cristo wuykukukat.

— Bay, Éfeso ka watwat cuy ejukuk xipan — i òn e'em Deus pe. — Ixeyũ ağuy mubabibin cuy eğuy — i òn e'em cebe.

³ Kabi becat pe xipacat ùmũmap co'i ma soat em Deus xipacat ùmũm wuywebe dak. Kabi beayũ buxim wuyju, Cristo eju mũğ'i wuyju buye. Imēnpuye:

— Ēn xipacat cĩcã — i juy ace Deus pe soat em ma—wuykukukat Jesus Cristo ebay be.

⁴ Ipi muğē'ũm pima ma, Deus kuy wuynaē jebekitkiyũm. Cebekitkiyũ wuyju Cristo eju mũğ'i wuyju buye.

— Soat tağ iisu jeedop ip oxe webekitkiyũ — i juk o'e jewebe ma Deus. — Ikērēat kuğ ġu ip jeedop oxe — i juk o'e jewebe ma.

Imēn cuk wuynaē ixē xe wuykukpin puye.

⁵ — Jesus Cristo kay itabun puje, webekitkiyũm ip je'e — io'e Deus jewebe ma.

Imēn Deus o'e, jexe wuykukpin puye. Ibikuy osunuy wuynaē ãm. Jemucokcok am cuk wuynaē. ⁶ Ipot ikukpin cĩcã osunuy cexe. Imēnpit jekpot o'ğudot wuykay wuydaxijo am tei'ũmat ùmũmap puxim. Imēneju:

— Ka'ũma ma ejo'iat xipacat — i juy ace cebe soat em. — Soat podi ma ěn xipacat ùmũm ocewebe — i dak cuy ace cebe.

⁷ Deus ikērēat o'ju'uk wuywebewi Cristo oe'ũ wuywebeam puye. Gasũ bit ixē ġebum ġu apēn cuk adi ikērēat ağugēğē iap kay. Soat podi ma ixē xipan wuykuğ. ⁸ Ibu'u ġu xipan wuykuk am. Soat em wuykuğ xipan. Soat podi ma itaybitbit ixē. Soan ma itaybit. ⁹⁻¹⁰ — Imu'awero pin pima, soat webekitkiyũ oğ'u'awero—soat ipi juacat, soat kabi becat tak — i juk o'e Deus jewebe ma. — Cristo soat kukan je'e ġebu je bit — i juk o'e jewebe ma. — Kũyjobit jeedop ip ya'ò kay — io'e.

Kuy bima apēn imu'awero ojuy ip osunuy iap iba'arēm osodop soat xe wuyxe. Gasũ bit iboap o'ğuwēn wuywebe.

— Cristo soat kukan je'e — i juk o'e wuywebe. — Soat ma kũyjobin jeedop ip ya'ò kay — i juk o'e wuywebe.

¹¹ Soat ma jebapukpuğ wuywebe Deus bikuyap tağ—apēn ixē juk adi o'e'eiap tağ. Ixe juk wuynaē jebekitkiyũm Cristo eju wuyju mũğ'i buye. Jebikuyap tağ wuynaē.

— Teyũku otaē webekitkiyũm — io'e ipi muğē awap.

Imēnpuye juk wuynaē. ¹² Ocejū juk koam ocetabut oce'e Cristo kay. Imēnpuye:

— Ka'ũma ma ejo'iat ya'òbacaat — i oceju e'em Deus pe.

¹³ Eyju dak cuk eyetabut Cristo kay. Kawēn icēmat co buje Cristo kay juk eyetabut epesop—kawēn idipacat co buje, Deus wuydaxijojomap ekawēn co buje. Wuyju ma wuybutet mubarararağ wuybubut pe ijop cuy obubut i'e am soat pe. Imēnpuxim Deus tak jebiōğbuk muōmōm wuywebe “Teyũku webekitkiyũ” i'e am soat pe. Jebiōğbuk muōmōm wuywebe apēn cuk adi o'e'e iap tağ. ¹⁴ Wuyetaybit ajo Deus je'ğũm jebekitkiyũ be iap acejat iam ibiōğbuk kuğ puye. Ixe ja'òbacaap ùmũm wuywebe ikērēat muğēap puxim. Imēnpuye wuyetaybit ixē xe acesop ikērēat kuğ ġu iam. Imēneju:

— Ka'ũma ma ejo'iat xipacat — i juy ace cebe—Deus pe.

¹⁵ — Éfeso ka watwat itabut cĩcã wuykukukat kay—Jesus kay — i juk o'e warara'acayũ ocewebe. — Ikukpin warara'acayũ kuğ ip—itabucayũ kuğ — i juk o'e ip ocewebe.

16 Iboap awëg tobuxik puje:

– Bay, ën xipat cĩcã. Éfeso ka watwat buywatwan ën ixeyũ be warara'acayũ kuk am xipan – i õn e'em Deus pe.

Obu'un pa'ore ma imën i'e'e am cebe. Soat em eywebeam õn kawënwën Deus eju.

17 Kawënwën õn Deus eju—wuykukukat Jesus Cristo ebay eju. Ka'ũma ma ixeyũ jo'iat idipat.

– Ebiõgbuk cuy eguõm Éfeso ka watwat pe – i õn e'em cebe.

Ibiõgbuk jeymutaybin cũg ma eyeku am Deus etabutpe iam. Deus tak gubapuk eywebe ibiõgbuk. Eyetaybit epesop ixem apën ixeyũ ibikuy eywebe eyetaybit am ixem.

18 – Bay, ixeyũ juy egutaybin soat em exe jeedop ip iam – i õn e'em Deus pe.

Ixe juk eynaë soat em jexe eydop am. Cexe eydopap wiwim eyju gasũ dak.

– Ixeyũ juy egutaybin xipat cĩcãat eguxipan iũmãm ebekitkiyũ be iam – i õn e'em Deus pe. 19 – Soat podi ma a'õbaca iam cuy dak ixeyũ egutaybin – i õn e'em. – A'õbacaap ùmũm soat pe ebekitkiyũ be—itabucayũ be iam tak cuy ixeyũ egutaybin – i õn e'em.

20 Iboap a'õbacaan ma Deus Cristo o'gutait ce'ũap tomukadi. Waram o'gutait. O'guyyu kabi kay.

– Soat kukan cuy eguy oweju – io'e cebe—Cristo be. – Wağuywağõm cuy eguy – io'e cebe.

21 Kabi be omuy gasũ Cristo. Soat podi ma ya'õbaca ixeyũ. Soat kabi beayũ kukayũ kũyjobit ixeyũ a'õ kay acã—ya'õbuyxiayũ, ya'õcaayũ dak, kariwaayũ dak. Soat ip kũyjobit Cristo a'õ kay. Gasũ ka'ũma ma ixeyũ jo'iat ya'õbuyxi. Guyjom tak ka'ũma ma je'e ixeyũ jo'ian. 22 Deus soat a'õbacaap o'gu'ũm ixeyũ be kũyjobit am Cristo a'õ kay.

– Soat kukat okpot – i juk o'e Jesus kay itabucayũ be. – Ka'ũma ma ixeyũ jo'iat – i juk o'e cebe ip.

23 Wuya'a wuyjebit kukat. Wuya'a buxim Cristo dak itabucayũ kukat. Imënpuye itabucayũ Cristo jebit puxim. Ixe Cristo soat em jebekitkiyũ kuğ xipan—jekay itabucayũ kuğ. Ixe-buxim wuyju dak soat kuğ xipan itabucayũ kuğ soat kaka beayũ kuğ, ixeyũ wuykukat puye.

2

1 Kuy bima bit juk adi eybu'u epesop Deus bikuyap tağ jeku am Deus a'õ kay kũyjobit'ũm puye, ikërëat mujurũgrũğ puye dak. 2 Itabut'ũmat ekukuap puxim cuk adi epekukuku ikërëat muğëgëm acã. Deus a'õ kay kũyjobit'ũmayũ kukat a'õ kay epesop kũyjobit kabido dağayũ kukat a'õ kay, ya'õbacaayũ kukat a'õ kay. 3 Soat wuyju dak itabut'ũmayũ ekukuap co'i ma juk adi ajekukuku. Wuyukpiwatpin ma juk adi ajekukuku ikërëat mujurũgrũğ. Ajo-muğë pin wuyxe iat muğëgëm cuk adi ajekukuku. Ajo-kay wuyju jewağuy pin iap kay dak cuk adi acegebububu. Wuykap isu ma wuykokok ikërëat mujurũgrũğãm ijodiat puye. Imëneju Deus itakoma osunuy wuykay ikërëat mujurũgrũğ puye. Ipiat kuka o'supi'ajoat soat pe wuywebe. 4 Deus pit soat podi ma itabotaidabotbot wuykay. Imënpuye ipiat o'supi'ajoat gu wuywebe. Soat podi ma wuykukpin cexe. 5 Imënpuye ixeyũ juk adi wuymuisun. Ce'ũat puxim cuk adi acesop. Ikërëat mujurũgrũğ cuk adi ajekukuku. Ixe bit cuk wuymuisun. Kuy bima Deus waram guto Jesus o'gutait ce'ũap tomukadi. Ja'õbacaam o'gutait. Iboap a'õbacaam wuymuisusun tak Cristo eju wuyju muğ'i buje. Deus kuy juk wuydaxijo warara'acat podi ma xipan wuykuğ puye. 6 Ixe juk wuymuisun ce'ũat mutaicap puxim. Wuymuyu jexe wuydop am Jesus Cristo eju muğ'i wuyju jekukum puye.

– Kabi be soat kukayũm je'e ip webekitkiyũ Cristo eju – i juk o'e Deus jewebe ma.

7 Ixe juk wuymuyu jexe wuydop am. Imënpuye gũyjomayũ je'e:

– Deus soat podi ma xipan wuykuğ, ikërëat ağujurũgrũğ ma'gu wuyju – i. – Ixeyũ o'guyyu jexe jedop am Jesus Cristo oe'ũ cebeam ip puye – i je'e ip.

⁸ Deus wuydaxijom xipan wuykuḡ puye. Ixe wuydaxijom Jesus Cristo kay wuyetabun puje. Tei'ũama wuydaxijojop. Deus emumuũm puxim wuydaxijojop teihe ḡu buye. ⁹ Deus wuydaxijom cũḡ ma wuyekukuap tomuju ḡu. Imẽnpuye:

– Deus cuk ocedaxijo cũḡ ma oceju jekukum puye – i'e ba'ore wuywebe. ¹⁰ Deus cuk wuymuḡẽ. Gasũ bit cuk wuymuwexat xipacat mujurũḡrũḡ'ukayũm Jesus Cristo eju mũḡ'i wuyju buye.

– Xipacat mujurũḡrũḡ'ukayũm ip jeedop Cristo eju mũḡ'iaiyũ – i juk o'e Deus jewebe ma kuyje.

¹¹ Gebum cuy epesop apẽn cuk adi warẽmtaḡ ma epekukuku iap kay. Judeuyũ ḡu eyju.

– Eyju jewedaypu'aḡobixeedakatkacan ḡu—oceju acã – i'e'em ip Judeuyũ eywebe. Jejebit pe ip takatkacap kuḡ oceju Judeuyũ iap mubapuk am soat pe. Judeuyũ xe eyokok epesop. ¹² Wũy ma juk adi epekukuku Cristo wi kuy bima. Powatwat puxim cuk adi epesop, Judeuyũ'ũm puye—Deus emunaẽ'ũm puye dak.

– Õn xipan jeykuk – i juk o'e Deus jebekitkiyũ be—Judeuyũ be.

Eywebe bit imẽn ḡu o'e. Deus xe soat em wuyetaít acesop iap wiwim ḡu juk adi epesop. Eyetabut ḡu juk adi epesop Deus kay. ¹³ Kuy bima Deus wi wũy jĩã juk adi epesop eyetaybit'ũm ixem puye. Gasũ bit cuk eydojot jetẽḡ Cristo oe'ũ korosa be eywebeam puye. Ixe xe ma eyju dopdom ḡasũ Jesus Cristo eju mũḡ'i eyju buye. ¹⁴ Cristo wuymudinudin. Judeuyũ itakoma osodop Judeu'ũmayũ kay. Wuyparakpe korara opop iap puxim cewaḡõn'ũm ip osodop jewewekay. Cristo bit itakomaap o'ḡu'ũm korara muduap puxim. O'ḡu'ũm je'ũ buje. Gasũ bit pũḡ kadian ma o'e ip Judeuyũ, Judeu'ũmayũ dak. Pũḡ pe ma ip jewewekuḡ o'e itakomaap oi'ũm puye. ¹⁵ Judeuyũ itakoma osodop ip Judeu'ũmayũ kay Moisés ekawẽn taḡ ḡu ip oekuku buye—wuyawẽwẽap ekawẽn taḡ ḡu.

– Moisés ekawẽn taḡ eyekukuap tomuju ḡu eyju cũḡ ma oxe – i juk o'e Cristo bit soat pe wuywebe.

Imẽn cuk o'e je'ũ buje. Kuy bima Judeuyũ pũḡ kadi ḡu osodop ip Judeu'ũmayũ eju—xepxep kadi. Cristo eju mũḡ'i jeku buje bit, pũḡ kadian ma ip o'e. Yaḡuyisu ip o'e Cristo ip o'ḡudin puye. Itakoma ip jewewekay iap o'ḡu'ũm. ¹⁶ Wuyewewekay wuyetakomaap o'ḡu'ũm, korosa be oe'ũ buye. Pũḡ kadian ma ixe juk wuymuwexat korosa be je'ũap tomuju—Judeuyũ, Judeu'ũmayũ dak. Ixe juk wuymubikuy Deus a'õ kay kũyjobit am. ¹⁷ Ipi ju jekop puje:

– Deus itakoma ḡu eykay! Eykukpin cĩcã cexe – i juk o'e Cristo.

Imẽn ixe juk o'e eywebe—Judeu'ũmayũ be—Deus wi wũyayũ be. Ocewebe dak imẽn cuk o'e Judeuyũ be—Deus xeayũ be. ¹⁸ Soat wuyajẽm put wuyebay xe—Deus xe—Judeuyũ, Judeu'ũmayũ dak, Cristo kay wuyetabun puje. Wuyajẽm put cexe pũḡat a'õbi—Deus biõḡbuk a'õbi, Deus biõḡbuk wuywebe buye.

¹⁹ Eyju Judeu'ũmayũ. Gasũ bit eyju wũyatka watwat puxim ḡu—powatwat puxim ḡu dak. Ocebuxim eyju dak Deus ebekitkiyũm epesop ḡasũ—Deus badipyũm, Deus ka watwan. ²⁰ Deus nuynuyap'a buxim wuyju. Uk'a muy pin pima, tuk'a diotpeat muymuy wuyju koap. Imẽnpuxim Jesus Cristo emumujuyũ cekawẽn o'ḡuwẽnuwẽn koap, Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ dak. Uk'a muy bima, wita'a muymuy wuyju wara'at'a muycemucemap'a. Jesus Cristo iḡo'a buxim. ²¹ Iḡo'a wara'at'a muycemucem uk'a yacem i'e am. Imẽnpuxim wuykukukat Jesus itabucayũ a'õmucanucan. Imẽnpuye biḡ ma wuyetabut cekay. Biḡ ma wuyju xipan jewewekuḡ. Biḡ ma wuyju kũyjobit ya'õ kay. Uk'a buxim wuyju yadipat'a buxim. ²² Eyju dak Cristo eju mũḡ'i jekukum, Judeuyũ ḡu ma'ḡu eyju. Imẽnpuye ocebuxim eyju dak Deus nuynuyap'a buxim epesop. Deus nuynuy eywebe, ibiõḡbuk nuynuy eywebe buye.

3

¹ Paulo õn—Jesus Cristo emunaẽ.

— Deus Judeuyũ daxijojom acã ġu. Judeu'ũmayũ daxijojom tak — i õn e'em. Iboap puye õn daomũnmũnap'a be. ² Deus soat podi ma xipan okuġ. Imẽnpuye juk omuju jekawẽn muwẽn ãm eywebe—Deus xe soat ikukpin cĩcã iap ekawẽn muwẽn ãm eywebe. Kuy eyetaybit apẽn cuk ixex omuju eykay iam. ³⁻⁶ Kuyje Deus o'jekawẽn jewebe ma.

— Kawẽn idipat oġuju Judeu'ũmayũ be dak — i juk o'e jewebe ma. — Jesus Cristo kay ixeyũ etabun puje, ajo-ũmũm õn webekitkiyũ be iap je'jat ip — i juk o'e jewebe ma. — Pũġ pe ma ip jwebot. Judeuyũ eju jwebot ip — i juk o'e. — Wa'õ daġ oce Judeu'ũmayũ be dak apẽn cuk adi ocece Judeuyũ be iap taġ — i juk o'e jewebe ma.

Kuyje apẽn pũġ kadian je'e ip iap ekawẽn o'ġuwẽn ġu warara'acat pe. Iba'arẽm osodop soat xe iboap ekawẽn. Gasũ bit jemumujuyũ o'ġutaybin iboap ekawẽn—soat taġ iisuayũ. Jemunaẽyũ o'ġutaybin jekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ dak. Jebiõġbuġ ip o'ġutaybin. Owebe dak Deus kuy bima iba'arẽm osodop iap ekawẽn o'ġuwẽn. Kuy iboap ekawẽntup o'tupmubararak yopĩtpĩt. Wemudupmubararak tup co buje, eyetaybit epe'e Paulo itaybit kuy bima iba'arẽm osodop iap ekawẽn Cristo ekawẽn iam.

⁷ — Kawẽn idipat cuy eġuwẽnuwẽn itaybit'ũmayũ be — i juk o'e Deus owebe. Tei'ũmat puxim ja'õbacaap o'ġũm owebe kawẽn idipat muwẽn ãm. Ja'õbacaap o'ġũm owebe imuwẽn ãm. O'ġũm owebe yoboġat ġu ma'ġu õn. Ixe xipan okuġ puye acã o'ġũm owebe. ⁸ Soat podi ma õn yopĩt ma Deus kayayũ bodi ma. Owebe bit Deus o'e:

— Kawẽn idipat cuy eġuwẽnuwẽn Judeu'ũmayũ be — i. Imẽnpuye:
— Soat podi ma Cristo xipan wuykuġ — i õn e'em cebe ip. — Soat podi ma xipacat ùmũm wuywebe — i dak. ⁹ — “Kuyje Deus ibikuy osunuy soat kay jebekitkin—Judeuyũ kay, Judeu'ũmayũ kay dak,” i juy ece soat pe — i juk o'e Deus owebe, soat muġẽġẽ'ukat cuk o'e. — “Jebikuyap taġ Judeuyũ daxijojom ġasũ, Judeu'ũmayũ daxijojom tak,” i juy ece soat pe — i juk o'e Deus owebe. Apẽn Deus ibikuy osunuy iap iba'arẽm osodop soat xe kuy bima. Gasũ acã ibapuk o'e. ¹⁰ Iba'arẽm osodop kuy bima. Gasũ bit ade taxijojo'ibiyũ—Judeuyũ, Judeu'ũmayũ dak—soat kaka daġayũ. Ixeyũ jojom pima, kabi beayũ itaybit je'e soat podi ma Deus itaybit iam.

— Deus acã itaybit soat kaka daġayũ daxijo am — i je'e ip kabi beayũ—ya'õbuyxiayũ, Deus ekawẽn tojotjot'ukayũ kukukayũ dak.

¹¹ Ipi muġẽ awap Deus ġebum osunuy jebekitkiyũ kay. Soat ka watwat mutabun ojuy osunuy. Deus ebekitkiyũm o'e ip wuykukukat Jesus Cristo kay itabut ip o'e buye. ¹² Ixe Jesus Cristo eju mũġ'i wuyju, cekay wuyetabut puye. Imẽnpuye wuyekawẽnpi ġu Deus eju. Wuybisũsũn ġu kawẽn ãm ceweju. ¹³ Imẽnpuye eyġuycũġ ġu epesop ipiat'ajojom ma'ġu õn daomũnmũnap'a be. Õn ipiat'ajojom cuk adi kawẽn idipat oġuwẽnuwẽn eywebe buye. Õn kawẽn idipat muwẽnuwẽnap xipat osodop eywebeam. Õn daomũnmũnap'a be iap tak xipat eywebeam.

¹⁴ Apẽn Deus soat kaka watwat o'taxijo jebekitkiyũm iap kay õn ġebum pima, ocẽġ'aecõġcõġ wuyebay wap “Ën soat podi ma xipat ocekey” i'e am cebe. ¹⁵ Deus xipan wuykuġ iap puxim soat wuyebayũ jebekitkiyũ kuġ xipan—kabi beayũ, ipi daġayũ dak.

¹⁶ Eywebeam õn kawẽnwẽn Deus eju. Ixe soat podi ma idip, ya'õbaca dak. Imẽnpuye:

— Bay, a'õbacaap cuy eġũm Éfeso ka watwat pe — i õn e'em cebe. — Ebiõġbuk cuy ip eya'õmucan kũyjobit am ip a'õ kay — i õn e'em cebe. ¹⁷ — Cristo juy jeeku ceweju ip itabut puye ip cekay — i õn e'em cebe.

Kanabũ badi nabũ õmõmat puxim cuy epesop. Darem ġu warara'acat kuġ epesop xipan—soat em ma.

— Bay, ibuywatwan cuy ip eġuy xipan ip jewekuk am, ya'õbacaam tak ip — i õn e'em Deus pe. ¹⁸ — Ixeyũ juy eġutaybin apẽn Cristo xe ocekuġpin iam — i õn e'em cebe. — Soat ebekitkit cuy eġutaybin iboam — i õn e'em cebe. — Soat podi ma ocekuġpin exe — i õn e'em.

Apẽn Cristo xe ocekuġpin iap imuweġũn pa'ore ocewebe, yoboġ cĩcã buye.

— Apĕn ocekuḱpin cexe iam cuy eḡutaybin ip — i ōn e'em Deus pe. ¹⁹ — Itaybit ḡu ip ikukḱpin cĭcā ip exe iam — i ōn e'em cebe. — Apĕn ocekuḱpin exe iam ocetaybitbūt ā — i ōn e'em cebe. — Iboam cuy ip eḡutaybin — i ōn e'em cebe. — Iboam ip itaybin puje, ka'ūma kay je'e ip. Icokcok cĭcā je'e ip soat kukat puxim — i ōn e'em Deus pe.

²⁰ Deus pe soat i'e but. Wuyemuojuy bodi ma ixē iūmūm wuywebe. Wuyaḡuyḡebuap podi ma dak iūmūm wuywebe. Ixe a'ōbacaap kuḡ wuyju. Ixe ja'ōbacaam soan e'em wuywebeam. Imĕnpuye:

— Ka'ūma ma ejo'iat xipacat, idipat tak — i juy ace cebe.

²¹ Soat em ma: — Ka'ūma ma ejo'iat xipacat — i'e'em jeedop ip Deus pe Jesus kay itabucayū.

Imĕn i'e'em jeedop ip, soat em Jesus Cristo a'ō kay ip jekuku'ukayū. Ibu'u ḡu ma ip je'e imĕn je'e am.

4

¹ Deus warara'acat podi ma xipan wuykuḡ. Imĕnpuye ōn jeyawē. Daomūnmūnap'a be ōn wuykukukat Jesus Cristo beam kapikpiḡ puye. Deus kuy juk eynaē jebekitkiyūm cedaḡ ma eyeku am. Ixe bikuyap taḡ cuy epeku. ² Yoboḡan pin ḡu juy epesop warara'acat muḡuykukuap ojuy. Eya'ōtareḡ ḡu juy warara'acat epejukuk. Eyukpiceḡēm ḡu juy epesop warara'acat kuḡ. Jewebuywatwan cuy epesop. Ikukḱpin cuy warara'acat epejukuk. ³ Deus biōḡbuk bikuyap taḡ jekukum pima, pūḡ taḡ ma kuka acewaḡuyḡuy. Kaba'ūm cuy epeyewekuk pūḡ taḡ ma eyewaḡuy am. ⁴ Jesus kay itabucayū pūḡ tiwatwat ma. Pūḡ ma omuy wuywebe ibiōḡbuk—Deus biōḡbuk. Pūḡat wiwim soat wuyju—Deus xe acesop iap wiwim. Deus kuy juk wuynaē iboap wiwi am. ⁵ Pūḡ ma wuykukukat. Pūḡat kay wuyetabut. Pūḡat ebekitkiyū oceju iap mubapuk am wuymubatisanan. ⁶ Pūḡ ma Deus. Pūḡ ma soat ebay. Ixe soat kukat. Soat kake ixē a'ōbi. Soat taḡ ixē kake.

⁷ Jekpiwatpin ma Cristo ja'ōbacaap ūmūm soat pe wuywebe. Iūmūm wuywebe wara'at taḡtaḡtaḡ ma kapik am cebeam. ⁸ Imĕn e'em Deus ekawĕntup:

Jekay itakomaayū o'ḡu'ūmiat puxim o'jeu kabi kay, i. Ya'ōbaca topibiyū o'tujuu jeweju taomūnmūnayū buxim, i. Ja'ōbacaap o'ḡūm ijodiacat pe, i.

⁹⁻¹⁰ Koap ixē o'kop. Ijodi ma o'kop. Ipi tēḡat pe o'kop. O'kop'iat ma waram ḡuto o'jeu. O'jeu kabi kay soat kukan—ipi watwat kukan, kabi beacat kukan tak. Deus iboam wuymutaybin pin osunuy “Ixe o'jeu” i'e buje. ¹¹ Ixe ma ja'ōbacaap o'ḡūm soat ijodiat pe. Pūḡpūḡ o'taē jemumujuyūm. Warara'acayū o'taē jekawĕn muwĕnuwĕn'ukayūm. Warara'acayū o'taē itabut'ūmayū mutabun am. Warara'acayū o'taē itabucayū kukayūm. Warara'acayū o'taē itabucayū mutaybitbit'ukayūm. ¹² Deus ja'ōbacaap ūmūm soat pe jebekitkiyū be jewebeam ip kapik am. Ja'ōbacaap ūmūm cebe ip warara'acayū mutabut am Cristo kay. ¹³ Ixe a'ōbacaap kuḡ pima; wara'at kaykaykay ḡu acesop wuyetabun—Cristo kay acā. Jewewejo'i ma acesop wuyetabut cekay. Jewewejo'i ma acesop wuyetaybit Deus ipon. Itabun'isuat ekukuap puxim ḡu ajeku—Cristo ekukuap puxim acā. ¹⁴ Bekitkit dao ma yaḡuyumuwarururun. Wara'at kaykaykay ma ip itabut. Kabidoxixi bima kobe soat taḡ jedekudekum tipodoyat taḡ puye. Bekitkit puxim ḡu juy ajop—kobe edekudekuap puxim ḡu dak. Jawaḡuyumuwarururun ḡu juy ajop. Wuyetabun ḡu juy ajop wuymuḡuykukuku'ukayū a'ō kay. Cedaḡ ḡu wuymutaybin ojuy ip. Wuymutabun ojuy ip napaap kay. Wuymuḡuykuku ojuy ip kawĕn cūḡ'ūmat kay. ¹⁵ Icēmān cuy ace. Wuyewekukḱpin cuy acewewekuk. Cristo bikuyap taḡ tak cuy ajeku soat em. Ixe wuya'a buxim. ¹⁶ Wuya'a wuyaḡuymucūḡucūḡ. Wuyewedap wuyjebit mucanucan. Wuyjebit taḡ soat xipat pima, xipat ma acesop. Xipan tak wuyju aypapan. Imĕnpuxim Cristo wuykukukat. Wuyju ixē jebit taḡat puxim. Cristo a'ōbacaap kuḡ pima, ikukḱpin jewewekuḡ pima dak, biḡ ma acesop wuyetabun Jesus kay; biḡ ma ixē ekukuap puxim tak ajeku.

¹⁷ Imēnpuye ōn jeyawē wuykukukat a'ōbi. Deus itaybit'ūmat ekukuap puxim ġu juy epeku ġasū bit. Te'e ma ip jewaġuyġuy itabut'ūmayū. ¹⁸ Itaybit ġu ip Deus ekawēn. Kabiok taġtaġ'ukayū buxim ip. Itaybit'ūm cīcā ip. Kūyjobit'ūm cīcā dak ip. Imēnpuye ibu'u ip Deus pe jaġuymuisunan. ¹⁹ Isūsūn ġu ip e'em. Icocok cīcā ip ikērēat mujurūġrūġap kay. Ibikuy jījā ip ikērēat mujurūġ ām. Wuysūsūnap mujurūġrūġxi jījā ip.

²⁰ Eyju bit imēn ġu jekukum, Cristo ekukuam eyetaybit puye. ²¹ Cedaġ ma ixē juk adi oekuku iam kuy epeyekūyjo. Ixe eju mūġ'i wuyju jekukum. Soat em Jesus icēmān e'em iam kuy eyetaybit. ²² Kuy bima eymucokcok am acā soat pupum cuk adi epekukuku eyemumukaypinpupum. Jewemuġuykukukum cuk adi epekukuku ikērēat mujurūġrūġ. Imēn jekuku'ukayū ikērē jījā Deus xe. Iisuat pu buje wuyju iokokat xixiġ. Imēnpuxim ikērēm eyekukuap cuy epeyepere. ²³ Eyaġuyisum cuy epeku ġasū bit. Āġ cuy Deus jeyaġuymuisun. Āġ cuy ixē jeyaġuyda.

²⁴ — Ocaġuymuisun cuy ece — i juy epe'e Deus pe. Eyaġuyisum jekukum pima Deus ekukuap puxim epeku. Kawēn icēmat taġ epeku. Cūġ ma dak epeku. Ikērēat tak epeġuġē ġu.

²⁵ Imēnpuye napa ġu juy epe'e'e. Soat wuyju ikitpitpiyū Cristo jebit'in wuyju buye. Imēnpuye icēm acā epe'e'e eyewewebe. ²⁶ Ikērēat epeġujurūġ ġu juy eyetakomaap pibun. Kabiabun ġu juy eyetakomaap epejukuk. Dao ma juy epedidin. ²⁷ Ibiōġbuk kērēayū kukukat pe juy jeymuġuykukuan ġu ikērēat mujurūġ ām. ²⁸ Ibukuruk tūbit ibukurūġ ġu juy jeenuy ġasū bit. Jekapik cuy ġasū bit jebubut pu am, cedaġ ma jeku am. Ibukapiġ cuy jeenuy ikuġ'ūmat puywat am tak. ²⁹ Eyekawēnkērēm ġu juy epesop—eyekawēntim acā. Eyekawēntim pima xipat je'e eyekawēn coco'ukayū be. Biġ ma ip jeedop itabut Cristo kay. Jemumukaypinpupum ip jeejat Deus xewi. ³⁰ Deus biōġbuk ikērēat kuġ ġu. Soat taġ iisu. Ixe juy epeġuġuycūġ ġu. Soat eyju eyetaybit oceju Deus ebekitkiyū iam, Deus biōġbuk omuy eywebe buye. Ixe wuywebe buye, wuyetaybit ġuyjom ikērēat kuġ ġu acesop iam, Deus co'iyūm acesop iam. ³¹ Eya'ōpuruġ warara'acat kuġap cuy epeyepere. Eysapka'orem ġu dak cuy epesop. Eyetakomām ġu dak cuy epesop. Eya'ōberen ġu dak cuy epeyekawēnwēn warara'acat kay. Warara'acat epejomuymuy ġu dak cuy. Ikērēm ġu dak cuy warara'acat epejukuk. ³² Xipan cuy warara'acat epejukuk. Eya'ōdidin cuy warara'acat epejukuk. Deus ġebum ġu apēn cuk adi ikērēat aġujurūġrūġiap kay, Cristo wuywebewi ikērēat uk am oe'ū buye. Ixe buxim cuy epeyeġebu ġu apēn wara'acat cuk adi ikērēm eykuk iap kay.

5

¹ Deus ebekitkiyū eyju. Eykukpin cīcā cexe. Imēnpuye ixē ekukuap co'i juy epeku. Xipan cuy epeyewekuk. ² Wūnca ūmūm'uk osodop ip kuyjeayū paī be Deus mucokcok am; Deus pe ikērēat uk'ukaptem tak. Imēnpuxim Cristo jekpiwatpin ma oe'ū ikērēat uk am wuywebewi. Deus icocok osunuy ixē e'ūap kay. Ixe e'ūap te'okuap puxim osunuy Deus xe. Apēn ixē wuykuġ iap puxim cuy epeyewekuk xipan.

³ Deus ebekitkiyū eyju. Imēnpuye warara'acat tayxi kaykay ġuu juy epesop—pūġ em tak ka'ūma, warara'acat itop kaykay ġu dak. Wuysūsūnap cuy epeġuġē ġu—pūġ em tak ka'ūma. Eyetabikukum ġu juy epesop warara'acat pubut kay. Iboam tak cuy epeyekawēn ġu. ⁴ Eyekawēnkērēm ġu juy epesop. Te'em ġu dak cuy epeyekawēnwēn. Eyekawēnwēn. Eyekawēnxim ġu dak cuy epesop.

— Bay, soat podi ma ēn xipat — i bit cuy epe'e Deus pe soat em.

⁵ Cristo ebekitkiyūm ġu bit je'e ip aoyū xiayū, aġokatkayū xiayū dak; wuysūsūnap muġēġē'ukayū dak; itabikukuayū dak. Deus ka be ip jeōm ġu. Wuyetabikukuap deusbaroyū kay wuyetabucap co'i ikērē Deus xe.

⁶ Deus jetakomaap ġubapuk ja'õ kay kũyjobit'ũmayũ be. Ipiat supi'ajoat cebe ip kũyjobit'ũm puye. Imēneju eyday'em'um cuy epesop te'e ma kawēnwēn'ukayũ be ey-muġuykukuap puxim.

— Deus ipiat supi'ajoat ġu wuywebe ikērēat muġēġēm ma'ġu wuyju — i te'e ma e'em ip. ⁷Ixeyũ kay ġu juy eybureyũm. ⁸Ikērēat mujurũġrũġ cuk adi epekuku kuy bima kabiok taġtaġ'ukat puxim. Ġasũ bit wuykukukat ebekitkiyũm epesop. Kabia daġ jekuku'ukat puxim eyju ġasũ bit. Kabia daġ jekuku'ukat ekukuap taġ cuy epeku. ⁹Kabia daġ jekuku'ukat xipacat mujurũġrũġ. Cũġ ma ip jekukum. Icēmān ip kawēnwēn. ¹⁰Eyetaybin cuy epesop wuykukukat mucokcok am. ¹¹Warēmtaġ jekuku'ukayũ burem ġu juy epesop—kabiok taġtaġxiayũ burem ġu. Ixeyũ juy epeyawē cedaġ ma jeku am kabia daġ jekuku'ukat puxim. ¹²Wuybisũsũn cĩcā apēn ip iba'arēm ikērēat mujurũġrũġ iap muwēn ām. ¹³Kabia kay warēmtaksuġat tojot puje wuyetaybit ajo ijop iam. Imēnpuxim Cristo kay ixeyũ dojot puje wuyetaybit ikērēat kuġ joyũku iam. ¹⁴Cristo kay wuyetabut pima kabia daġ jekuku'ukayũ puximayũm acesop. Imēnpuye kuyjeayũ e'em:

Ixecat, ecewurũġ cuy, i. Ce'ũ'ũayũ dopdopap pewi juy eceu, i. Cristo jeymukabia, i. Cristo wuymukabiahān Cristo wuymuisusun iape.

¹⁵Imēneju ġebum cuy epesop eyekukuap kay warēmtaġ eyekuuap puxim. Eyaġuy'ũm ġu juy epesop. Eyaġuybabim ma juy epesop. ¹⁶Kabia mupa'ũm'ũm ġu juy epesop, ġasũacat ikērēat mujurũġrũġ cĩcā buye. ¹⁷Eybidaodao ġu juy epesop. Eyetaybin pit cuy epesop apēn wuykukukat ibikuy eyekuum iam.

¹⁸Jewemuka'o'on ġu juy epesop. Eyka'o'o bima itabidaaoayũ buxim eyju. Āġ cuy Deus biõġbuk pit jeyaġuydada. ¹⁹Davi pibodo juy jebibododon epesop awerom pima. Jebibododon tak cuy epesop “Cristo soat podi ma xipat” i'e pin pima wuykukukat pe; “Ocecokcok cĩcā oceju ebekitkit puye” i'e pin pima dak cebe; “Cristo acā ocekkukukat” i'e pin pima dak; eycokcok pima dak Cristo kay eyetabut puye; “Ēn xipat cĩcā” i'e pin pima dak cebe. Jebibododon cuy epesop eycokcokap mubapuk am wuykukat pe.

²⁰— Soat em ēn xipan ocekuġ, ocekkukukat Jesus Cristo xe ocekkupin puye — i juy epe'e Deus pe—wuyebay be.

Imēn cuy epe'e cebe, xipacat jebapukpuġ eywebe bima, xipat'ũmat jebapukpuġ pima dak. ²¹Soat eyju ibuyxim Cristo kuġ. Imēnpuye kũyjobin cuy epesop eyewa'õ kay.

²²Tũ'ũ'ũyũ, kũyjobin cuy epesop eyitopyũ a'õ kay wuykukukat a'õ kayap puxim. ²³Apēn Cristo itabucayũ kukat iap puxim aġokatkat tak jetayxi kuġ. Cristo itabucayũ daxijojo'ukat. Itabucayũ ixē jebit puxim. ²⁴Imēneju juy itabucayũ kũyjobit Cristo a'õ kay. Imēnpuxim aoyũ dak cuy jeedop jektop a'õ kay.

²⁵Tapupuyũ, xipan cuy eytayxiyũ epejukuk apēn Cristo xipan itabucayũ kuġ iap puxim. Jekpiwatpin ma oe'ũ cebeam ip. ²⁶Oe'ũ itabucayũ be Deus bikuyap taġ jeku am. Itabucayũ o'ġuisun jekawēn kay kũyjobit am. O'ġuisun ip apēn wuyju idibim jewebuwywuy iap puxim. ²⁷O'ġuisun ip “Eyju eydip cĩcā oxe” i'e am cebe ip. Cristo imēn je'e cebe ip jexe yajēm puje. Soat taġ iisu je'e ip ixē xe yajēm puje. Ikērēat kuġ ġu ip je'e. Iokokat kuġ ġu dak je'e ip—idipat kuġ acā. Soat taġ xipat je'e ip. Xipat'ũmat kuġ ġu dak je'e ip—pũġ tak ka'ũma. ²⁸Aġokatkat cuy xipan jetayxi jukuk xipan jewekukap puxim. Xipan jetayxi kuġat xipan tak jewekuġ. ²⁹Ka'ũma ma xipan'ũm jejebit kuġ. Jewemuykõnkõn wuyju. Xipan wuyju wuyjebit kuġ. Imēnpuxim Cristo xipan itabucayũ kuġ. ³⁰Wuyju Cristo jebit puxim. Apēn xipan wuyjebit kuġ iap puxim xipan cuy acewewekuk. ³¹Imēn e'em Deus ekawēntup:

Imēneju aġokatkat jebay iwaciwān, jexi iwaciwān tak jetayxi xe jeenuy am, i. Pũġ taġ ma ip o'e xepxepayũ, i.

³²Iboaptup ekawēn icēmān wuymutaybitbin. Wuymutaybitbin apēn Cristo xipan itabucayũ kuġ iam. Iboap iba'arēm osodop wuyxe kuyje. Ġasũ bit ibapuk o'e wuywebe.

Imēnpuye juy iboap ekawēn tağ cuy aceku. ³³ Iboaptup ekawēn wuymutaybitbin apēn cuy ajeku iam tak. Ağokatkat cuy xipan jetayxi jukuk xipan jewekukap puxim. Ayacat tak cuy ibuyxim jektop jukuk.

6

¹ Bekitkit, kūyjobin cuy epesop eyebay a'ō kay, eyxi a'ō kay dak. Cedağ ma eywebe ixeyū a'ō kay am, wuykukukat Jesus ikukpin eyxe buye. ² “Ibuyxim cuy eyebay epejukuk, eyxi dak” i'e buje, “Xipan ōn tak jeykuk apēn cuk adi oceceiap tağ” i dak o'e Deus. Wara'an yawēwēm pima:

– Xipan ōn tak jeykuk – i'ūmğu o'e. ³ – Ibuyxim cuy eyebay epejukuk, eyxi dak xipan eydop am, ibun eydop am ipi ju – io'e Deus wuyawēwēm.

⁴ Cebayū, eya'ōpuruğ ğu juy eyekpotpoyū epejukuk ixeyū mubu'unap puxim eya'ō kay. Ixeyū bit cuy epeğutaybitbin wuykukukat Jesus bikuyap tağ ceku am iam. Warēmtağ ip ceku buje juy epeğukorēm.

⁵ Tei'ūm kapikpik'ukayū, kūyjobin cuy epesop eyekariwa a'ō kay—ijodiat a'ō kay. Eypararam cuy epesop “Ap” i'e am cebe ip. Eyekariwa a'ōmupubutbun ğu juy epesop. Jewexe ğu juy kūyjobin epesop ya'ō kay ip—icēmān. Ixeyū a'ō kay kūyjobin pima, Cristo a'ō kay dak eyju kūyjobit. ⁶ Eyekariwa eyjojom pima acā ğu juy xipan epeyekapik—eyjojom'ūm pima dak. Eyekariwa be “Ēn xipat” i'eap kudadam ğu juy xipan epeyekapik. Eycokcokap kuğ cuy epeyekapik cebeam ip. Deus bikuyap tağ cuy epeku wuykukukat Jesus peam kapikpik'ukat puxim. ⁷ Eycokcoğ cuy epeyekapik.

– Ijodiat peam acā ğu ōn kapikpiğ—okukukat peam tak—kabi beat peam tak – i juy epe'e eywebe ma.

⁸ Wuykukukat xipacat je'ğūm soat pe xipan kapikpik'ukayū be xipan kapikpikapteim—kariwayū be, tei'ūm kapikpik'ukayū be dak. Warēmtağ kapikpik'ukayū bit warēmtağ ma je'jat. Gbum cuy epesop iboap kay.

⁹ Kariwawayū, xipan cuy eywebeam kapikpik'ukayū epejukuk. Imuparararan ğu juy ip epejukuk. Eyju, eywebeam kapikpik'ukayū dak wuykukukat ebekitkiyū—kabi beat ebekitkiyū. Wuykukukat pūğ pe ma soat kuğ xipan. Eyağuyba'ūm ğu juy iboap kay.

¹⁰ Wuykukukat soat podi ma ya'ōbaca. Ka'ūma ma ixē jo'iat ya'ōbacaat. Ixe a'ōbacaap cuy epejat. Ikuğ pima ceweju mūğ'i epeku. ¹¹ Sorarayū kukat icaat ūmūm jebekitkiyū be yaokaap puxim. Cesay icaat ūmūm cebe ip. Payao buximat ūmūm tak. Imēnpuxim Deus ja'ōbacaap ūmūm wuywebe xipan wuyeku am. Imēnpuye: – A'ōbacaap cuy eğūm owebe – i juy epe'e Deus pe.

Ixe a'ōbacaap kuğ cuy epeku ibiōğbuk kērēayū kukukat a'ō kayap puxim. ¹² Sorarayū ma jenopağōğōm ijodiat eju ya'ōbacaap mu'ūm ojuy. Wuyju bit Deus kay'ūmayū a'ōbacaap mu'ūm ojuy jekukum. Kabiokboğ tağ jekuku'ukayū a'ōbacaap mu'ūmap ojuy wuyju jekukum. Ipi dağ ğu ip jekukum—kabi be ma. Ade jījā ip. Itakoma jījā ip wuykay. Wuy-muy'ū pin ip. Ixeyū a'ōbacaap mu'ūmap ojuy wuyju jekukum. ¹³ Imēneju, Deus a'ōbacaap cuy epejat sorarayū be icaat puap puxim. Deus a'ōbacaap kuğ pima, ikērēat muğēğē'ukayū je'e ğu wuywebe. Wuykay itakomaayū dak kuka wuyaoka ğu. Wuypararam ğu dak kuka ace cebuxim ip. Wuyetabucap kuka acepere ğu dak.

¹⁴ Sorara buxim cuy epeku soat icaat kukat puxim. Icaat muōm pin pima, sorara jesay mukirikiriğ jekpumūnpum. Imukirik'ūm pima, iba'ore kuka o'e icaat muōm ām. Icēmān cuy epeyekawēn. Icēmān kawēnwēn pima, jekpumūnpu kukat puxim kuka ajop. Icēmān cuy acekawēn warara'acat pe wuymuymuyap puxim. Cedağ ma juy epeku. Cedağ ma jekukum pima, jekūm'a eju icaat kukat puxim kuka ajop. Cedağ ma juy ajeku warara'acat pe wuykukukat Jesus muymuyap puxim. ¹⁵ Eycokcoğ cuy epesop kawēn idipat muwēn ām warara'acat pe. Imuwēn pu'u'ūm pima, jei be icaat kukat puxim kuka ajop. ¹⁶ Eyetabun cuy epesop Jesus kay. Cekay wuyetabut pima,

jewap icaat kukat puxim kuka ajop. Sorarayũ isopat kuḡ osodop jedop'abi be wara'at kadiacat wũywũy ãm. Imēnpuxim ikēreāt mujurũḡrũḡ'ukayũ kukukat wuykaykay jĩã wuymubu'unap ojuy Jesus kay. Jesus kay wuyetabut pima bit, wuymubu'un pa'ore kuka o'e cebe. ¹⁷ Guyjom Jesus co'iaiyũm acesop Deus wuydaxijom puye. Iboap cuy epejowiwi jĩã. Iboap wiwim pima, jabe icaat kukat puxim kuka ajop. Sorara jepayao kuḡ osunuy jaokaap puxim. Deus ekawēn payao buxim. Deus biõḡbuk jekawēn ũmũm wuywebe ikēreāt kukap puxim. Cekawēn kay ḡebum pima, payao kukat puxim kuka ajop. ¹⁸ Kawēnwēn'uḡ cuy epesop Deus eju. Wuybuywatwacap cuy epejoojuy cexewi. Soat em cuy epeyekawēnwēn ceweju. Kawēnwēn pima, ãḡ cuy Deus biõḡbuk jeyaḡuydada. Ceweju kawēnwēn pima, xexen ḡu juy epesop, eyetabēḡ ma. Eybu'um ḡu juy epesop kawēn ãm ceweju. Soat em cuy epeyekawēnwēn Deus eju. Soat peam cuy epeyekawēn cebekitkiyũ beam. ¹⁹ Owebeam tak cuy epeyekawēn ceweju.

— Bay, Paulo juy eḡutaybin kawēn muwēn ãm — i juy epe'e'e Deus pe. — Ixe juy eya'õmucanucan iparara'ũma kawēn idipat muwēn ãm — i dak cuy epe'e'e cebe.

Iboap ekawēn iba'arēm osodop kuy bima. Gasũ bit ibapuk o'e. ²⁰ Wuykukukat Jesus a'õbuywatwat'ukat õn. Gasũ bit õn daomũnmũnap'a be, kawēn idipat muwēnuwēn ojekuku buye. Imēnpuye owebeam cuy epeyekawēnwēn Deus eju.

— Bay, a'õbacaap cuy eḡũm Paulo be ya'õcam ekawēn muwēn ãm — i juy epe'e'e cebe.

²¹ Wuykitpit Tícico wawēḡ ḡuwēn eywebe. Eyetaybin cuy epesop apēn õn e'em iam. Ixe Tícico ikukpin cĩcã wuyxe. Soat em kapikpiḡ wuykukukat peam. Wara'at kaykaykay ḡu itabut—wuykukukat kay acã. ²² Imēnpuye ixe oḡuju eykay. Ixe apēn oceju iap ḡuwēn eywebe. Ocawēḡ tobuxik puje eycokcok epesop.

²³ Deus eju õn kawēnwēn eywebeam—wuyebayat eju.

— Éfeso ka watwat aḡuymubabibin cuy eḡuy — i õn e'em cebe. — Esubuywan cuy ip xipan jewekuk am — i õn e'em cebe. — Esubuywan cuy ip biḡ ma itabut am Jesus kay — i õn e'em cebe.

Imēn õn e'em Deus pe, wuykukukat Jesus Cristo be dak.

²⁴ — Bay, xipan cuy soat epejukuk wuykukukat kayayũ, Jesus Cristo kayayũ—soat em Jesus kay ḡebumayũ — i õn e'em Deus pe. Ibũrũ ma.

FILIPOS KA WATWAT PEAPTUP PAULO EMUDUPMUBARARAKTUP

¹ Filipos ka watwat, cartadup mubarararağ òn eywebeaptum—Jesus kayayũ beaptum. Òn Paulo. Tupmubarararağ òn Timóteo eju. Jesus peam kapikpik'ukayũ oceju. Eyju Deus ebekitkiyũ, Jesus Cristo eju mũğ'i eyju jekukum puye. Cartadup mubarararağ òn eywebeaptum, eykukuk'ukayũ beaptum tak, eybuywatwat'ukayũ beaptum tak, eybuywatwat'ukayũ beaptum tak.

² — Bay, xipan cuy Filipos ka watwat ejukuk — i òn e'em Deus pe—wuyebay be, Jesus Cristo be dak—wuykukukat pe. — Ixeyũ ağıymubabibin cuy eğuy — i òn e'em cebe ip.

³ Òn ģebum eykay bima soat em:

— Bay, ģn xipat cĩcã, soat em ģn xipan Filipos ka watwat kuğ puye — i òn e'em Deus pe.

⁴⁻⁵ Òn kawēnwēn Deus eju eywebeam—soat peam. Òn eyka be bima juk adi obuywatwan cĩcã epesop owebe kawēn idipat muwēn ãm. Imēnpuye ocokcok cĩcã kawēn ãm Deus eju eywebeam. Koap pima juk adi obuywatwan epesop—òn kawēn idipan eymukũyjojom pima. Soat em cuk adi obuywatwan epesop owebe kawēn idipat muwēn ãm. ⁶ Jesus kay eyetabut pima Deus adi eydaxijojom o'e. Gasũ dak soat kabia ma eydaxijojom. Waram Jesus Cristo ajēmap kabia be bit eydaxijojoop jepere. Wetaybit cĩcã iboam. ⁷ Apēn ixexipan okuğ iap co'i ma eyju dak Deus xipan eykuğ. Eyju juk adi obuywatwan epesop “Kawēn idipat icēmãn” i òn e'em pima itabut pin'ũmayũ be, “Kawēn idipat kay eyetabun cuy epesop” i òn e'em pima dak itaybit'ũmayũ be. Gasũ dak eyju obuywatwat daomũnmũnap'a be ma'ğũ òn. Imēneju soat em òn ģebum eykay. Eykukpin cĩcã dak oxe. ⁸ Apēn Jesus Cristo xe eykukpin iap co'i oxe dak eykukpin cĩcã. Eykukpin cĩcã oxe Jesus Cristo juk omutaybitbitbin owebe eykukpin am puye. Deus itaybit icēmãn òn e'em iam.

⁹ Òn kawēnwēn Deus eju eywebeam biğ ma xipan eywekuk am, biğ ma eyetaybit am tak apēn Deus e'em wuywebe iam, biğ ma eyetaybit am tak apēn xipat Deus xe iam, apēn xipat ģu cexe iam tak. ¹⁰ Deus pe imēn eymukũyjo buje, soat podi ma xipacap ibapuk je'e eyxe. Iboap acã epejukuk. Imēnpuye waram Cristo ajēm puje ikērēat kuğ ģu epesop. Soat tağ eyisu epesop. Eysũsũn ģu epe'e Deus kay eyebapuk am. ¹¹ Idipat acã epejukuk eyweju, Jesus Cristo ja'òbacaap ùmũm eywebe buye. Ixe a'òbi acã eyju xipacat mujurũğrũğ. Imēn eyeku buje:

— Ęn xipat cĩcã ocexe, ebekitkit cũğ ma jekukum puye — i je'e ip Deus pe eyjojo'ukayũ.

— Ka'ũma ma ejo'iat xipacat — i je'e ip cebe.

¹² Okitpitpiyũ, warēmtağ ma juk adi ip okuk itabut'ũmayũ. Inaka oparara ģu ma juk adi oce kawēn idipat muwēn ãm. Biğ ma òn imuwēnuwēn soat pe. Imēnpuye warara'acayũ itabucayũ dak biğ ma imuwēnuwēn o'e. Imēnpuye adeayũ dak oitaybitbitbin kawēn idipan. Gasũ òn iboam jeymukũyjo. ¹³ Te'e ma juk ip omuõm daomũnmũnap'a be Cristo eju kapikpik'ukat òn puye. Soat ma juk a'ğũ ip itaybit osodop iboam iecuğap tuk'a wiwi'ukayũ. Warara'acayũ dak cuk a'ğũ ip itaybit osodop iboam ijopka beayũ. ¹⁴ Obisũsũn ģu kawēn idipat muwēnuwēn daomũnmũnap'a be ma'ğũ òn. Imēnpuye ade wuykitpitpiyũ biğ ma itabut o'e wuykukukat kay. Iparara ģu o'e ip kawēn idipat muwēn ãm. Ibisũsũn ģu o'e ip Jesus ekawēn muwēn ãm. Biğ ma ip imuwēnuwēn o'e. ¹⁵⁻¹⁸ Pũğpũğ ixeyũ'in Cristo muwēnuwēn itabutkarey ip okay buye; wa'õxik ojuy ip puye dak. Cristo muwēnuwēn ip xipacap kayap tomuju ģu. Warara'acat kay ģu ip ģebum. Jewekay acã ip ģebum. Imuwēnuwēn ip wa'òbacaap podi ma e ojuy.

— Cristo muwēnuwēn pima, kuka Paulo bodi ma oca'òbacaap kuğ oce'e — i te'e ma e'em ip.

Tūybe Paulo iğuycũğ je'e daomũnmũnap'a be ocawẽğ cocom pima iãn o'e ip. Imẽnpit omuğuycũğ pa'ore cebe ip imẽn e'em pima.

Warara'acayũ bit Cristo muwẽnuwẽn xipacap tomuju. Ixeyũ xe okukpin. Itaybit ip Deus a'õbi õn kawẽn idipat muwẽnuwẽn iam. Õn pit ocokcok soat ip Cristo muwẽnuwẽn puye—xipat'ũmap kayap tomuju ma, xipacap kayap tomuju dak. Big ma je'e ocokcokap tak. ¹⁹ Jesus Cristo biõğbuk nuynuy owebe obuywatwan. Eyju dak kawẽnwẽn Deus eju owebeam. Imẽneju wetaybit daomũnmũnap'a bewi omujẽm ip iam. Imẽnpuye ocokcokap i'ũm ğu. Bodinmaku ocokcokap jeku yoboğ ma. ²⁰ Obikuy jĩã Cristo bikuyap tağ weku am. Weku pin ixekayap tağ acã soat em. Gasũ bit a'ğucay oce wa'õca pin ixekawẽn tağ weku am soat em. Soat tağ i'e pin õn ibuyxim Cristo kuk am wetabẽğ pima, we'ũ buje dak. ²¹ Ajo xipat ijodi bima oxe? Cristo acã xipat oxe. We'ũ buje dak soat podi ma xipacap ojukuk ixekayacã soat em ma oğuy buye. ²² Wetabẽğ pima bit kuka wekapik put oce Cristo beam. Wetait pima kuka o'e itabut warara'acayũ Cristo kay wekawẽn co buje. Apẽğap xe'e xipat oxe? Wetabẽğap? Pãm ğuto we'ũap i xe'e? Wetaybit ğu oweweju bit. ²³ Wetaybit ğu buk apẽğap ğu paxi xipat iam. We'ũ buje dak xipat ma owebe soat em Cristo xekayap buye. Ixekayacã soat podi ma idipat kuğ oğuy. ²⁴ Wetait pima bit xipat kuka o'e eywebeam. Wetait pima eybuywan mabuk kuka õn. ²⁵ Wetaybit eyxekayap eybuywat am big ma eyetabut am Jesus kay iam. Õn eyxekayacã bima, big ma eycokcok epe'e kũyjobit am ixekayacã. ²⁶ Waram eykay oajẽm puje, eycokcok epe'e okay xipat cĩcã õn eywebeam puye. Eycokcok cĩcã epe'e okay, Jesus Cristo eju mũğ'i eyju jekukum puye. ²⁷ Cristo ekawẽn tağ cuy epeku—kawẽn idipat tağ. Ixekawẽn tağ eyeku buje, wetaybit oce eyetabut cĩcã pũğat kay—Jesus kay iam. Wetaybit oce iboam waram eyjom oajẽm puje, oajẽm'ũm pima dak. Wetaybit oce soat eyju pũğ tağ ma soat kay jewağuyap muwebotbon iam, soat eyju jwebuywatwan kawẽn idipat muwẽn pin cĩcã buye itaybit'ũmayũ be iam tak. Kawẽn idipat co buje acã kuka wuyetabut ajop Jesus kay. ²⁸ Eypararam ğu juy epesop eykay itakomaayũ buxim. Deus ixeyũ bodi ma ya'õbaca. Imẽnpuye eya'õcam cuy epesop soat em. Eyparara'ũm pima bit itaybit je'e ip itabut'ũmayũ Deus ocemuju ipiat'ajojoap kay iam. Ya'õkayayũ bit taxijo iam tak itaybit je'e ip. Deus acã eydaxijojom soat em tũy ãm cexe. ²⁹ Deus cuk eynaẽ Cristo be kapikpik'ukayũm. Ixekayacã kapikpiğ eyju ixekay eyetabut puye. Inaka ixekayacã kapikpiğ pima dak ipiat cuy epesopi'ajo ma Deus a'õbi. ³⁰ Kuy bima itabut'ũmayũ juk adi ipiat o'supi'ajojoat owebe, õn Cristo muwẽnuwẽn puye. Kuy eyetaybit iboam. Gasũ dak ipiatpi'ajojoan ip owebe. Apẽn owebe juk adi ipiat o'supi'ajoat ip iap puxim eywebe dak ipiat supi'ajoat ip eyju Cristo muwẽnuwẽn pima.

2

¹ Eyju eya'õca Cristo eju mũğ'i eyju jekukum puye. Eycokcok eyju e'em ixekay eykukpin puye. Deus biõğbuk nuynuy soat pe eywebe eymukũyjojom. Xipan ma eyju e'em eywewekuğ. Eyetabotaidabotbot eywewekay. ² Imẽneju jewağuycocom cuy epesop eyweweju. Ikukpin tak cuy epeyewekuk. Pũğ kay dak cuy epesop ğebum. Imẽn ma juy õn eyawẽwẽm. Imẽn eyeku buje ocokcok cĩcã oce eykay. ³ Jewewekay at ğu juy epesop ğebum—warara'acat kay dak. Warara'acayũ be “Xipat cĩcã eyju” i'e'eap epejokudada ğu dak cuy. Yoboğan pin ğu dak cuy epesop.

— Warara'acat obodi ma xipat — i dak cuy epe'e eywebe ma.

⁴ Ajo kuka o'e xipat ocewebeam iap kay at ğu juy epesop ğebum. Ajo kuka o'e xipat warara'acat peam iap kay dak cuy epesop ğebum.

⁵ Jesus Cristo ekukuap puxim cuy epekuku.

⁶ Ixekayacã Jesus Cristo soat em Deus co'ian osunuynuy. Inaka “Soat em cuy ejo'ian oğuy. Ipi juan ğu juy oce,” i'ũmğucay o'e jebay be.

⁷ Jekpiwatpin ma bit ixē soat o'suiwat ikuḡ osunuyiat ipi juan am. Warara'acat puywatwat'ukan o'jewexat. Aḡokatkat puximan o'jewexat. Ipi juan o'jewexat.

⁸ Ya'ōca pin ḡu oekukuku. Soat em Deus a'ō kay kūyjobit osunuynuy. Kūyjobit osunuy je'ū ām tak. Korosa be ma oe'ū ikērēat muḡēḡē'ukat puxim.

⁹ Imēneju Deus ixē o'ḡuyu jewekay. O'ḡuyu jaḡuywaḡōm soat kukuk'ukan. Ixe o'jomuy warara'acat podi ma ya'ōbacaan.

¹⁰ Imēnpuye soat ma jēḡ'aecōḡcōḡ ip Jesus wap—kabi beacayū, ipi juacayū dak, ce'ū'ū'ibiyū dak. Jēḡ'aecōḡcōḡ ip kūyjobit am ya'ō kay.

¹¹ “Jesus Cristo acā ocekukukat” i je'e ip soat pe. Imēnpuye Deus soat podi ma ya'ōbaca iap ibapuk cīcā je'e soat xe—wuyebayat soat podi ma ya'ōbaca iap.

¹²⁻¹³ Oburereyū, eykukpin cīcā oxe. Ōn eyxe bima soat em cuk adi kūyjobit epesop wa'ō kay. Wūy ōn pima dak cuy wa'ō kay epesop kūyjobin. Deus soat em ja'ōbacaap ūmūm wuywebe wuyubikuy am ixē bikuyap taḡ wuyeku am. Ja'ōbacaap ūmūm wuywebe ixē aḡuy daḡ wuyaguy am. Imēnpuye ya'ōbacaap cuy epejoojuy cexewi ixē be eydaxijojoap epere am. Kūyjobin cuy epesop ya'ō kay. Eypararam cuy epesop “Ap” i'e am cebe.

¹⁴ Māmāmām ḡu juy epesop Deus kay. Jawa'ōxixiḡ ḡu dak cuy epesop. ¹⁵ Ikērēat muḡēḡē'ukayū parakpe eyju nuynuy—warēmtaḡ ma jekuku'ukayū parakpe—Deus a'ōmpubutbun'ukayū parakpe. Eyju bit Deus ebekitkit. Ikērēat kuḡ ḡu eyju. Imēnpuye Deus ebekitkit ekukuap puxim cuy epekuku. Soat etabutpe cedaḡ cuy epekuku ixeyū be eymuymuyap puxim. Kasopta tabapuk cīcā kabiok pima. Imēnpuxim eyju dak Jesus Cristo bikuyap taḡ jekukum pima, cūḡ ma eyju jekukumap ibapuk cīcā je'e itabut'ūmayū xe. ¹⁶ Wuymutaicinap ekawēn cuy epeḡuwēnuwēn ixeyū be. Cedaḡ eyju jekukum pima, ocokcok cīcā oce eykay waram Cristo ajēmap kabia be. Wetaybit tak oce te'e ḡu juk adi ōn oḡuy eymutaybitbitbin iam.

¹⁷ Gaxīn ma aco'i itabut'ūmayū oaoka. Odoymukereren ip. Deus pit icokcok je'e we'ūap kay apēn kuyjeayū wūnca o'ḡūmḡūm cebe iap kay icokcok osunuy iap puxim. We'ū buje ōn tak ocokcok oce.

— Ōn tak ocokcok oce — i ōn waram e'em eywebe.

¹⁸ We'ū buje eyju dak eycokcoḡ cuy epesop we'ū ma'ḡu. Eyaḡuy'ūm ḡu juy epesop we'ūap kay. Eycokcoḡ tak cuy epe'e we'ū buje.

¹⁹ Wuykukukat Jesus ibikuy bima, Timóteo oḡuju eykay. Ixe muju ojuy ōn ixē be eyawēḡ tojot am okay. Eyawēḡ tobuxik puje, ocokcok oce. ²⁰ Ixe Timóteo acā obuxim soat em ma ḡebum eykay. Eykukpin cīcā ocexe. ²¹ Soat warara'acayū bit ḡebum Jesus Cristo kay ḡu—jewekay acā. Ibu'u ip jekapik am Jesus Cristo beam. Jewebeam acā ip kapikpiḡ. ²² Ixe Timóteo bit soat em ja'ō daḡ e'em. Xipat cīcā ixē. Jebay eju kapikpik'ukat puxim oweju ixē juk adi o'jekapikpikpik kawēn idipat muwēnuwēn. Eyju dak kuy eyetaybit iboam. ²³ Gaxīn ma ōn ixē muju ojuy eykay. Wetaybit apēn je'e ip owebe iam pima, ixē oḡuju eyka. ²⁴ Wetabut wuykukukat kay. Gaxīn ma aco'i ixē omuju eykay.

²⁵ Wuykitpit Epafrodito muypit ojuy dak ōn eykay. Ixe juk epeḡudot kuy okay obuywatwat'ukan. Oweju juk adi o'jekapikpikpik kawēn idipat muwēnuwēn. Oburem cuk adi osunuy. ²⁶ Ixe eyjo pin cīcā. Yaḡuybabi'ūm o'e iwātaxipi opop iap awēḡ epejojo buye. ²⁷ Iwātaxipi ijā osunuy. Oe'ū pin. Deus pit itabotaidabotbot osunuy cekay. Okay dak itabotaidabotbot ma osunuy. Ce'ū buje bit kuka adi oḡuycūḡ cīcā oce. ²⁸ Imēnpuye ixē muypit pin cīcā ōn eykay waram eywebe ijo am eycokcok ey'e am. Oḡuycūḡap tak kuka o'jepa'ūm ma. ²⁹ Eycokcoḡ cuy ixē epeḡōm eyduk'a be wuykitpit muōmap puxim, pūḡ ma wuykukukat puye. Ibuyxim cuy epejukuk. ³⁰ Ixe Epafrodito iparara ḡu osunuy je'ū ām. Eywebe obuywat pa'ore bima ixē juk adi obuywatwan osunuy. Ce'ū ḡūḡūn cīcā osodop Cristo beam kapikpiḡ oweju buye.

3

¹ Obureyũ, bũrũdupaku o'e tupmubararak am eywebeaptum. Wuykukukat cuy jeymucokcoğ. Obu'u ɣu waram apẽn kuy bima otupmubararakiatup peap ekawẽn muwẽn ãm eywebe eyaɣuyba'ũmap puxim. Owebe eyawẽap tağ eyeku buje, soat em ma xipat je'e eywebeam. ² Eyday'em'um cuy epesop ikērēat mujurũgrũğ'ukayũ be eymuğuykukuap puxim—akurice buximayũ be— “Epedaypu'ağobixeedakacat cuy” i'e'e'ukayũ be.

³ — Ocejũ acã Deus ebekitkit ocedaypu'ağobixeedakatkak puye — i napa ma e'em ixeyũ ma.

Wuyju bit icēmãn Deus ebekitkit. Soat em wuyju ɣebum cekay ixẽ biõğbuk pe wuymutaybitbinap tağ. Wuyju ma wuykokkok cĩcã Jesus Cristo aɣuy dağ wuyju jewaɣuyɣuy buye. Kacũğkadiwi jewewuywuy bima bit wuymucũğ pa'ore Deus xe. Wuyetaybit cĩcã iboam. ⁴ Te'e ma wuyetabut put kacũğkadiwi jewewuywuy bima, cũğ ma acesop Deus xe iap kay. Adeayũ ma te'e ma e'em:

— Wuymucũğ put Deus xe kacũğkadiwi jewewuywuy bima — i.

Õn tak i'e but imẽn owebe, bekin pin ma kacũğkadiwi oisu buye. ⁵ Oito kabia bima wuybabim ma odaypu'ağobixeedakacat ip “Deus ebekit teku” iap mubapuk am soat pe. Judeu dak õn, Israel naxeğebit puye. Benjamim diwat tak õn. Hebreu a'õm kawẽnwẽn'uk tak oɣuy bekin pima. Judeuyũ awẽwẽap ekawẽn tağ cĩcã dak cuk adi ojekukuku Fariseu adi õn ɣebuje. ⁶ Judeuyũ awẽwẽap ekawẽn tağ cĩcã juk adi ojekukuku—soat ekawẽn tağ ma. Iboap ekawẽn oğupubutbun ɣu—pũğ em tak ka'ũma. Tũybe cũğ ma õn Deus xe Judeuyũ awẽwẽap tağ jekukum puye iãn cuk adi oce. Jesus kay itabucayũ be juk adi ipiat osupi'ajojoat, Judeuyũ awẽwẽap ekawẽn tağ ɣu ip jekukum puye. Tũybe xipat ɣu ip iãn cuk adi oce. ⁷ Gasũ bit Cristo ikukpin cĩcã oxe o'e. Imẽnpuye ajo kuy bima juk adi xipat oxe iap xipat ɣu oxe o'e ɣasũ bit. ⁸ Gasũ bit wara'at ma otobuxik. Ocewẽm Jesus Cristo be. Okukukan o'e. Ixe a'õ dağ weku pin cĩcã oce. Soat podi ma xipacap kuğ õn ixẽ obure buye. Wara'at pit kaokokap co'i o'e oxe. Soat ma ocepere ixẽ a'õ dağ weku am. Ka'ũma kuğ tak weku but ma. ⁹ Cristo eju õn mũğ'i. Kuy bima tũybe õn cũğ ma Deus xe wuyawẽwẽap ekawẽn tağ jekukum puye iãn cuk adi oce. Gasũ bit wetaybit oce cũğ ma õn cexe Cristo kay wetabut puye iam.

— Ën cũğ ma oxe okpot kay etabut puye — i'e'em Deus owebe.

¹⁰ Obikuy jĩjã soat em weku am Cristo a'õ dağ acã. Ixe ya'õbaca jĩjã, waram ɣuto o'jetait je'ũap tomukadi buye. Obikuy jĩjã iğo a'õbacaap kuk am. Obu'u ɣu õn tak ipiat'ajo am apẽn ixẽ juk adi o'supi'ajojo iap puxim. Ixe oe'ũ jebay a'õ kay kũyjobit puye. Õn tak cebuxim ya'õ kay we'ũ ma'ɣu. ¹¹ Õn tak Deus waram omu'ada we'ũap tomukadi. Soat em ma wetabẽğ oɣuy ixẽ xe. Iboap wiwim cĩcã õn.

¹² — Soat em ma õn pit ixẽ a'õ kay kũyjobit — i'ũmɣu õn pit e'em warara'acat pe. — Ikẽēat kuğ ɣu õn pit—pũğ em tak ka'ũma — i'ũmɣu dak õn pit e'em.

Imẽnpit Cristo kuy juk omuwedayo jewekay. Imẽnpuye kũyjobit pin cĩcã õn soat em ya'õ kay. ¹³ Obureyũ, “Soat em ma õn pit ixẽ a'õ dağ jekukum, ixẽ ebekit puye” i'ũmɣu õn pit e'em eywebe. Ʉebum ɣu õn pit e'em kuyap kay ikērēat kukukap kay. Waɣuyba'ũm õn pit iboap kay. Ʉebuje bit idipat ojukuk. Idipat kukap kay acã õn ɣebum. Imẽnpuye soan ma õn e'em soat em weku am ixẽ bikuyap tağ. ¹⁴ Jedaudau'ukat cũğ ma jedaudam tupteiboğatup pu am—jadağaptup pu am. Ixe-buxim õn tak soan ma e'em Deus emumuũm pu am. Deus kuy juk onaẽ soat em jexe onuy am, Jesus Cristo kay wetabut puye.

— Soat em cuy eɣuy oxe kabi be — i mo adi a'ɣu o'e owebe.

¹⁵ Kuy wuyetaybit Cristo bikuyap tağ wuyeku am. Imẽnpuye juy soat em ixẽ bikuyap tağ ajeku! Pũğpũğ ey'in ibu'u bima bit, Deus cuy ixẽ ɣutaybin xipat cĩcã ewebe wa'õ dağ eku am iam. ¹⁶ Ixe a'õ dağ cuy ajeku! Apẽn kuy bima ya'õ dağ ajekukuku iap co'i ma juy ajeku ɣasũ dak. ¹⁷ Obureyũ, kuy bima cũğ ma juk adi ojekukuku eyetabutpe.

Gasū bit eyju dak wekukuap puxim cuy epeku. Aḡ cuy epesop obuxim jekuku'ukayū kay ixeyū ekukuap puxim eyeku am. ¹⁸ Cristo korosa be oe'ū iap kay'ūm cīcā adeayū. Kuy soat em iboap o'guwēnuwēn eywebe. Gasū dak iboap muwēn ōn eywebe wetadidim. ¹⁹ Wuyju ma soat em ḡebum Deus kay. Ixeyū bit soat em ḡebum apēn ace'e iap kay acā. Soat em ip ḡebum jecokcokap kay acā. Isūsūn kuka a'ḡu o'e ip warēmtaḡ jekukuap kay. Inaka isūsūn ḡu ip. Xipat'ūmat muḡēḡēm ip warara'acayū etabun ma. Jeweweju bit ip xipat. Gebum ḡu ip kabi kay. Soat em ḡebum ip ijodiap kay acā. Imēneju wūy ma jeedop ip Deus wi je'ū buje. Soat em ipiat supi'ajojo ixeyū ma. ²⁰ Wuyju bit kabi watwan acesop. Wuydaxijojo'ukat kabi kadiwi jeekop—wuykukukat Jesus Cristo. Waram jajēm ijodi. Ixe ajēmap wiwim cīcā wuyju. ²¹ Ixe Jesus Cristo warara'acat a'ōbacaap ḡu'ūm ixe soat podi ma ya'ōbaca buye. Soat ip jeedop kūyjobin ixe a'ō kay. Ixe ja'ōbacaan wuyjebit ḡuwexat. Ijodi bima wuybaca ḡu wuyju e'em. Ixe bit wuyjebit ḡuwexat jejebit co'ian idipan. Imēneju waram ace'ū ḡu ḡebuje bit.

4

¹ Okitpitpiyū, eykukpin cīcā oxe. Oḡuykit eykay. Omucokcoḡ cīcā eyju. Xipat eyju oxe. Imēneju eybu'um ḡu juy epesop wuykukukat bikuyap taḡ eyeku am, okitpitpiyū.

² Evódia, jemukūyjo ōn ḡasū. Síntique, ēn tak jemukūyjo ōn. Tū'ū'ūyū, eyju ik-ibiyū, xepxem ma wuykukukat kay eyetabut puye. Imēnpuye eyetakomām ḡu juy epesop eyewewekay. Eyetakomaap cuy epeyepere. ³ Ēn pit, obure, ixeyū aoyū juy eḡudin—xepxepayū. Xipan cīcā kapikpik'uk eḡuy oweju, obure. Ixeyū aoyū dak cuk adi obuywatwan oekuku ip ōn soat kaka daḡ kawēn idipat muwēnuwēn pima. Clemente dak cuk adi o'jekapikpik oweju. Warara'acayū dak cuk adi o'jekapikpik oweju. Iboyū butet ibararak opop Deus pubutup pe—obuywatwat'ukayū butet. Ibararak opop abuyū soat em itait jeedop ip Deus xe iaptup pe.

⁴ Wuykukukat kuy wuymuwedayo jewekay. Imēnpuye eycokcoḡ cuy epesop.

— Soat em cuy eycokcoḡ epesop — i waram ōn e'em eywebe.

⁵ Gaxīn ma xeku omuyku wuykukukat! Imēnpuye soat cuy xipan epejukuk ijodiayū.

⁶ Ka'ūma kay ma juy epeyaḡuyḡebu. Soat pit cuy epeḡuwēnuwēn Deus pe. Ajo ka'ūmḡu eyxe iat cuy epejoojuyjuy cexewi. Iojuy buje, ajo Deus kuy juk o'ḡūmḡūm eywebe iap kay juy ḡebum epesop. ⁷ Wuyetaybit ḡu apēn Deus wuyaḡuymubabibin iam. Inaka ixe itaybit cīcā wuyaḡuymubabin am. Jesus Cristo eju mūḡ'i bima, ixe wuyaḡuymubabibin jeenuy. Imēnpuye warara'acat a'ō kay ḡu ace'e—ixe a'ō kay acā. Warara'acat kay ḡu dak acesop ḡebum—ixe kay acā.

⁸ Oburereyū, ḡasū mabuk ōn jeyawē. Soat em ma juy epesop ḡebum ajo xipat iap kay, ajo ibuyxi iap kay dak, ajo icēmat iap kay dak, ajo warēmtaḡ ḡu iap kay dak, ajo cedaḡ iap kay dak, ajo iisu iap kay dak, ajo Deus xe ikukpin iap kay dak, ajo inapa ḡu iap kay dak. Iboap kay juy epesop ḡebum soat em. ⁹ Apēn cuk adi ōn eymutaybitbitbin iap taḡ cuy epekuku, apēn cuk adi ōn eymukūyjojojo iap taḡ tak. Wekukuap puxim cuy epekuku. Wekawēn puxim tak cuy epeyekawēnwēn. Obuxim eyju jekukum pima, Deus soat em eybuywatwan jeenuy. Ixe ma wuyaḡuymubabibin'ukat.

¹⁰ Ocokcokap yoboḡ cīcā wuykukukat eju mūḡ'i ōn puye. Ade kaxi kap puje waram ḡuto iba'ore ḡu o'e eywebe obuywat am oceju ḡebum cīcā ekay iap mubapuk am owebe.

— Kuy juk adi eybu'u epesop xipan oiuk am i'ūmḡu ōn pit e'em eywebe.

Imēnpit iba'ore osunuy eywebe obuywat am, ēn ekukpin cīcā ocexe iap mabapuk am owebe. ¹¹ Imēn ōn e'em eywebe. Inaka:

— Eyju juk opere — i'ūmḡu ōn pit e'em eywebe.

Kuy wetaybit oce ocokcok am ajo-kuḡ ōn iap kay. ¹² Kuy juk adi ojeku yopīt ma ikuḡ. Ade dak ikuḡ kuy juk adi ojeku. Ocokcok ma ōn e'em obegbeḡ pima, ore bima dak; odadaybot pima, soat-kuḡ pima dak. Warara'acayū be iba'ore jewemucokcok am soat

tag. Õn pit cuk wetaybit oce jewemukcok am soat em. Soat kaka dağ ma ojekukuku ocokcok. ¹³ Soat em Cristo ja'õbacaap ùmùm owebe. Imēnpuye ixē a'õbacaap kuğ òn xipacat jebapukpuğ owebe bima, xipat'ũmat ebapuk puje dak.

¹⁴ Filipos ka watwat, eyju ma juk adi obuywatwan epesop òn ipiatpi'ajojom pima. Iboap xipat cĩcã osodop. ¹⁵ Macedônia eipi bewi ojēm puje, eyju acã juk adi obuywatwan epesop. Obuywatwan cuk adi epesop koapat kabia òn kawēn idipat muwēnuwēn pima. Eyju ma juk adi eyemumuũm epeğudot okay. Eyju ma juk adi ġebum epesop okay òn ade ikuğ pima, yopīt ma ikuğ pima dak. Warara'acayũ bit ġebum ġu osodop ip okay Jesus kay itabucayũ. ¹⁶ Pũğ em ġu juk adi eyemumuũm epeğudodot okay òn Tesalônica ka be bima, yopīt ma ikuğ pima. ¹⁷ Waram paxi ip je'ğũm owebe iap wiwim ġu cuk oğuy. Deus xipacat je'ğũm eywebe eydacup ġu epesop okuğ iapteim. ¹⁸ Kuy Epafrodito eyemumuũm o'tojot okay. Soat ma o'tojot. Cartadup mubarararağ òn eywebeaptum—kuy soat ojat eyemumudodot iaptum—eyju xipan cĩcã okuğ iaptum. O'e jĩjã ma kuy. Kuy òn ade ikuğ. Kuyjeayũ be wũnca mupik puje, Deus icokcok osunuy cekay ip. Te'oku osunuy cekay. O'ğupik ip iap xipat osodop cexe. Imēnpuxim ma okay eyemumudodot tak te'okuat puxim okay. Deus tak icokcok eyemumudodot cocom pima, eydacup ġu epeğũm owebe buye. ¹⁹ Wetabut cĩcã ixē kay—Deus kay. Soat kuğ ma Deus—idipat kuğ. Soat je'ğũm eywebe dak, eyju Jesus Cristo a'õ dağ jekukum puye. Tacup ġu Deus. Imùmũm pin cĩcã cexe wuywebe. Ajo ka'ũmğũ eyxe iat je'ğũm eywebe. Soat je'ğũm eywebe. ²⁰ Ixē Deus wuyetayat. Soat kabia ma:

— Soat podi ma ēn a'õbuyxi — i juy acece cebe.

Imēn cuy acece cebe soat em ma. Imēn cuy je'e'e.

²¹ Ocejū kato mujujum cebe ip soat pe—Deus ebekitkit pe—Jesus Cristo kayayũ be. Wuykitpitpiyũ dak kato mujujum eywebe—ocexeayũ—iyoceayũ. ²² Soat Deus ebekitkit kato mujujum eywebe. Wuyeipi kukat peam kapikpik'ukayũ dak kato mujujum eywebe.

²³ — Soat cuy ip xipan ejukuk Filipos ka watwat — i òn e'em wuykukukat Jesus Cristo be.

Bũrũdupku otupmuju eywebe. Kuy cartadup mubararakapi ocepere.

COLOSSOS KA WATWAT PEAPTUP PAULO EMUDUPMUBARARAKTUP

¹⁻² Colossos ka watwat, cartadup mubarararağ òn eywebeaptum. Òn Paulo. Ijudup mubarararağ òn wuykitpit Timóteo eju. Eyju wuykitpitpiyũ Colossos ka be. Cristo a'ò dağ eyju jekukum soat em. Jesus Cristo emumuju òn Deus bikuyap tağ.

— Bay, xipan cuy Colossos ka watwat ejukuk — i òn e'em Deus pe—wuyebay be, Jesus Cristo be dak—wuykukukat pe. — Ixeyũ ağuy mubabibin cuy eğuy — i òn e'em cebe ip.

³⁻⁴ — Itabut cĩcã ip Jesus Cristo kay Colossos ka watwat — i juk o'e Epaфро ocewebe. — Xipan Deus ebekitkiyũ kuğ ip — i juk o'e. — Xipan soat kuğ ip, Deus xe acesop iap wiwim puye — i juk o'e ocewebe. Iměnpuye:

— Bay, ěn xipacat cĩcã — i oceju e'em soat em Deus eju eywebeam kawěnwěn pima—Jesus Cristo ebay eju.

⁵ Soat em Deus xe acesop iap ekawěn kuy epejojo kawěn icěmat co buje—kawěn idipacat co buje. Iboap wiwim eyju ġasũ. Icěmãn epesop ixex, “Oxe ma epesop” io'e Deus puye—kabi beat o'e buye. Iměnpuye Jesus kay eyetabut cĩcã. Xipan soat kuğ tak eyju.

⁶ Deus xipan wuykuğ—soat kuğ iap ekawěn kuy epeya'ĩjojo. Eyetaybit epesop iboap ekawěn icěmãn iam koap em cekawěn co'isum. Soat eipi dağacat kawěn idipacat cocom ġasũ. Ixeyũ dak itabut Jesus kay. Xipan soat kuğ tak ip itabucayũ kuğ. Wuye'ũ buje soat em Deus xe acesop iap wiwim tak ip. ⁷ Epafras kawěn idipacat o'ğuwěn eywebe. Ixe Epafras wuybure ikukpin cĩcãat wuyxe. Cũğ me ixex kapikpiğ Cristo muwěnuwěn warara'acat pe. Ixe eybuywatwan ocedieğ ġasũ bit.

⁸ — Colossos ka watwat jewewekuğ ip cewekukpin cĩcã, Deus jebiòğbuk o'ğũm cebe ip puye — i juk o'e ixex Epafras ocewebe.

⁹ Iměneju soat em oceju kawěn Deus eju eywebeam. Eyawěğ tobuxik puje ocebu'u ġu ocesop jekawěn ãm eywebeam. Iměn oceju e'em Deus pe:

— Bay, ocekitpitpiyũ juy eğutaybin apěn ebikuy ixeyũ be jeku am iam — i. — Ixeyũ juy eğutaybin apěn xipacat exex iam, apěn ikěre exex iam tak — i oceju e'em. — Iboam itaybit cĩcã je'e ip ebiòğbuk ixeyũ mutaybitbin puye — i oceju e'em cebe.

¹⁰ Iboam eyetaybit pima, cũğ ma epeku; soat em wuykukukat bikuyap tağ epeku; soat em ixex mucokcokcoğ epesop; xipacat epeğujurũğrũğ soat em; biğ ma eyetaybit epesop Deus e'e iam.

¹¹ — Bay, ěn soat podi ma a'òbaca — i òn e'em Deus pe. — Soat podi ma ěn edipap kuğ — i òn e'em. — A'òbacaap cuy eğũm Colossos ka watwat pe Jesus kay ip jebu'up puxim ipiatpi'ajojom ma'ğũ ip — i òn e'em Deus pe.

¹² Deus kabiaat kukat. Ixe ebekitkit xipacat mujurũğrũğ'ukayũ. Ixe xipacat muxipanpan iũm ãm jebekitkit pe.

— Cũğ ma eyju oxex webekitkiyũm — i juk o'e Deus wuywebe. Iměnpuye wuyju dak xipacat acejat. Iboap wiwim cĩcã wuyju. Iměnpuye eyju dak eycokcoğ cuy epesop.

— Xipacat cĩcã ěn — i juy epe'e'e wuyebay be.

¹³ Satanás kabiokat kukat. Ixe ebekitkit ikěre at mujurũğrũğ'ukayũ. Deus pit wuy'uk kabiokat kukat pui bewi. Iměnpuye Satanás ġu wuykukukat ġasũ—Deus ipot acã. Deus ipot ikukpin cĩcã cexex. ¹⁴ Ixe ipot wuy'uk kabiokat kukat pui bewi. Ikěre at muğěapte i o'teida, oe'ũ buye. Iměnpuye ikěre at kuğ ġu wuyju ixex.

¹⁵ Deus ijo ba'ore wuywebe. Wuyetaybit bitku poro omuyku Cristo jojom, Cristo dak ijo'i buye. Ixe Cristo Deus ipot koapat. Soat Deus emumuğě bodi ma ya'òbuyxi ixex. Deus pe ipi mujurũğ'ũm pima ipot itait osunuy. ¹⁶ Deus soat o'ğubapukpukpuk Cristo eju. Kabi beacat o'ğubapukpukpuk soat ceweju, ipi dağacat tak. Wuywebe ijobucat

o'gubapuk soat, wuywebe ijo ba'oreat tak. Ya'öbuyxiayũ kabi watwat o'gubapuk Cristo eju, ya'öbacaayũ dak, warara'acayũ mujuju'ukayũ dak, warara'acat kukukayũ dak. Deus ixe eju soat o'gubapuk. Soat o'gubapuk cebeam. Soat o'gubapuk ijodiacat pe Cristo kuk am ibuyxi am. ¹⁷ Kabi, ipi ka'ũm pima, Cristo kuy osunuy itabêg. Ipi dağacat jedopap pe ma dopdom Cristo a'öbi. Kabi beacat tak dopdom jedopap pe ixe a'öbi. ¹⁸ Wuya'a wuyjebit kukat iap puxim Cristo jekay itabucayũ kukat. Apẽn wuya'a wuyağuydadam iap puxim Cristo dak itabut jekayayũ ağuydadam. Ixe Deus ipot koapat. Ce'ũap tomukadi Deus ixe Cristo waram o'gutait. Soat podi ma ya'öbuyxian o'gutait. Wuyju dak waram acejetait wuye'ũ buje Deus ixe o'gutait puye. ¹⁹ Deus o'e jewebe ma:

– Okpot ojo'ian je'e – i.

Imẽnpuye jewa'öbaca jojo'i ma ip. ²⁰ Ipi watwat itakoma osodop Deus kay, kabi beacat tak. Deus o'e jewebe ma:

– Soat ip o'gudin obureyũm—ipi dağacat, kabi beacat tak – i. – Kũyjobin jeedop ip wa'ö kay korosa be okpot e'ũ buje – io'e jewebe ma.

Imẽn Deus ip o'gudin jewekay. Itakomaap ip o'gu'ũm korosa be jekpot oe'ũ ibuye.

²¹ Eyju dak Deus bureyũm ğu epesop kuy bima. Cekay'ũm cĩcã juk adi epesop. Imẽnpuye ikêrêat kay acã juk adi ğebum epesop. Ikêrêat mujurũğrũğ'uk tak adi epesop. ²² Gasũ bit Deus eymuwexat jebureyũm ipot oe'ũ buye. Kuy eymuwexat ey mudot am jewekay. Imẽnpuye cũğ ma epesop ixe wap eyajêm puje. Ikêrêat kuğ ğu epesop. Abu je'e eywebe:

– Xipat ğu eyju! – i?

Ka'ũma ma! ²³ Imêneju eyetabun cĩcã juy epesop Jesus kay. Eybu'um ğu juy epesop cekay! Koap em kawẽn idipat co ebikam Deus xe acesop wuye'ũ buje iap wiwim cuk epesop. Eyday'em'um cuy epesop warara'acat pe ey mubu'unap puxim iboap wiwi am. Ibo muwẽnuwẽn'ukat õn—kawẽn idipat muwẽnuwẽn'ukat. Kawẽn idipat muwẽnuwẽn õn soat kaka dağ.

²⁴ Ocokcok cĩcã, õn ipiat osupi'ajo eywebeam puye. Cristo ipiatpi'ajojom mabuk jekay itabucayũ beam—jebibit puximayũ beam. Imẽnpuxim õn tak ipiatpi'ajojom Cristo be o'supi'ajojo iap mu'ũm ãm. ²⁵ Deus o'e owebe:

– Itabucayũ buywatwan cuy eğuy – i. – Imẽn ma kapikpiğ cuy eğuy wa'öbi – io'e owebe.

Ijop ekapikap o'ğũm owebe eybuywat am.

– Wekawẽn muwẽnuwẽn cuy eğuy soat ka watwat pe – io'e owebe.

²⁶ Kuyje Deus soat ka watwat pe ğu jekawẽn o'ğuwẽnuwẽn. Gasũ bit o'ğuwẽn jekay itabucayũ be. Ibo ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat õn. ²⁷ Cristo omuy eywebe Judeuyũ ğu ma'ğuy eyju. Imẽnpuye Deus jedipap mubapuk puje, eyju dak idipap kuğ epesop. Iboap wiwim cĩcã eyju. Kuy bima iboap iba'arêm osodop soat xe ijodiacat xe. Gasũ bit Deus soat jebekitkit mutaybit pin iboam. Iboap idip cĩcã. Xipat cĩcã dak. ²⁸ Imêneju Cristo muwẽnuwẽn oceju soat ka watwat pe.

– Teyũku soat em Jesus kay e'em – i oceju e ojuy Deus pe ixe dopabe ixeyũ dojot puje. – Soat em teyũku Cristo eju mũğ'i jekukum – i oceju e ojuy cebe.

Imêneju Cristo muwẽnuwẽn oceju soat pe ijodiacat pe. Soat awêwêm oceju. Soat jetaybitbicap eju oceju ip imutaybitbin. ²⁹ Imêneju kapikpiğ cĩcã õn. Cristo ja'öbacaap ãmũm owebe cebe wekapik am. Ixe Cristo soat podi ma ya'öbaca. Ixe Cristo ja'öbacaap ãmũm owebe. Imẽnpuye ijodiacat mutaybin put owebe.

2

¹ Kapikpiğ cĩcã juk adi oğuy eywebeam—ojojo'uk'ũmayũ beam, Laodicéia ka watwat peam tak. Õn jeymukũyjo iboam. ² Cebeam ip cuk adi kapikpiğ cĩcã oğuy ixeyũ be biğ ma jewewa'õmucan am Jesus ekawẽn tağ jeku am; biğ ma jewewekukpin am tak;

warara'acat podi ma itaybit am tak kawēn icēmān. Iboam itaybit pima, soat em Cristo kay jeedop ip. Jawaḡuymuwarururun ḡu jeedop ip Jesus ekawēn taḡ xe'e oceku iam. Kuy bima itaybit ḡu ip osodop Cristom. Gasū bit ip oitaybit ixem. ³ Soat ḡu wuyetaybit Deus emumutaybitbin iam. Wuyetaybit ḡūḡūn ā. Cristo bit xīntabi o'tomudip'uk iap puxim. Cristo eju mūḡ'i wuyju jekukum pima, wuyetaybit put Deus emumutaybitbin iam, apēn cūḡ ma Deus xe iam tak, apēn cūḡ ḡu cexe iam tak.

⁴ Imēneju jeymukūyjo ōn. Eyday'em'um cuy epesop warara'acat pe eymuḡuykukuap puxim. Adeayū xe cekawēntip ip. Imēnpit cūḡ ḡu ip. Napa ma ip kawēnwēn eyweju eymutabucap ojuy napaap kay. ⁵ Imēneju soat em ḡebum ōn eykay, eyxe ḡu ma'ḡu ōn. Pūḡ taḡ ma eyju e'em. Soat em eyetabut Jesus kay. Ocokcok cīcā ma iboap cocom puye.

⁶ — Ocekukukan cuy ece — i juk adi epe'e Jesus Cristo be, eyetabut puye cekay. Gasū bit mūḡ'i juy epeku ixeyeju. ⁷ Kadaī nābu muycemap puxim Cristo wuya'ōmucanucan wuyetabucap epereap puxim. Imēnpuye biḡ ma juy eyetabun epesop cekay. Gebum cekayap tomuju juy soan e'em epesop. Kuy juk adi ocewebe eymutaybitbinap taḡ cuy epeku. Soat em cuy epe'e'e Deus pe:

— Bay, ēn xipat cīcā — i. — Soat em ēn xipan ocekuḡ — i juy epe'e'e cebe.

⁸ Eyday'em'um cuy epesop warara'acat pe eymubu'unap puxim Jesus kay apēn wuyju taomūn ām ibubum iap puxim. Ixeyū Cristo ekawēn ḡu eymutaybitbin. Ijodiacat ekawēn acā eymutaybitbin ip—Deus kay'ūmayū ekawēn—ipi juacat aḡuymubarēm'rēm'ukayū ekawēn. Eymuḡuykuku ojuy ip. Te'e ma eymutaybitbin ip. Eyetabun ḡu juy epesop ixeyū a'ō kay. ⁹ Cristo jewa'ōbaca jojo'i ma ip Deus eju. Cristo ijodiat co'ian o'jewexat wuymutaybit am Deus e'e am. Wuyetaybit Deus e'e am Cristo e'eap co buje. Imēneju eyday'em'um cuy epesop warara'acat pe eymubu'unap puxim eyetabut am Jesus kay. ¹⁰ Cristo eju mūḡ'i jekukum pima, wuyju dak Deus a'ōbacaap kuḡ acesop. Ixe Cristo soat podi ma ya'ōbuyxiat—Deus ekawēn tojtjt'ukayū kukukayū bodi ma, ibiōḡbuk itabidaoiayū kukukayū bodi ma dak.

¹¹ Imēntak Cristo ja'ōbacaap o'ḡūm eywebe ikērēat kukap puxim ixeyeju eyju mūḡ'i buye. Aḡokatkat'it'it taypu'aḡobixeedakatkat'uk osodop ip kuyjeayū teku iisu Deus xe i'eap ojuy. Deus pit soat taḡ wuyumisusun wuyxeedakatkat puye ḡu—Cristo eju wuyju mūḡ'i buye acā. ¹² Wuyumbatisasan puje Cristo a'ōbi wuyaḡuyokokat oi'ūm wuye'ūap puxim. Ixe a'ōbi oi'ūm wuykocap puxim. Kuy bima Deus waram ḡuto Jesus o'ḡutait ce'ūap tomukadi. Imēnpuxim ijodi bima dak wuyaḡuy'isum wuyju jekukum waram ḡuto wuyetaicap puxim wuye'ūap tomukadi. Wuyaḡuy'isum wuyju jekukum ḡasū Deus soat podi ma ya'ōbaca iap kay wuyetabut puye. ¹³ Imēnpuxim eyju ma ikērēat mujurūḡrūḡ cīcā juk adi epekukuku eyaḡuyokok puye. Ce'ūat puxim cuk adi epesop Deus xe ikērēat kay acā ḡebum puye. Judeu'ūmat puxim tak cuk adi epesop—Deus pe wuyawēwēap ekawēn taḡ jekukum'ūmat puxim. Deus pit kuy eyaḡuymuisun eywebe Cristo aḡuy daḡ jewaḡuy am. Wuyaḡuymuisun puje, ixeyeju ikērēat o'ju'uk wuywebewi. Soat o'ju'uk. ¹⁴ Iba'ore wuywebe Deus pe wuyawēwēap ekawēn taḡ jeku am—soat ekawēn taḡ. Deus itaybit soat em teyūku wekawēn mupubutbun iam. Korosa be ixeyeju buje bit, Cristo apēn cuk adi iboap ekawēn aḡupubutbuniaptei o'teida. O'teida wuyekariwa be wuyeweroap teidaap puxim. Imēnpuye Deus ikērēat o'ju'uk wuywebewi. ¹⁵ Imēnpit Cristo Satanás a'ōbacaap o'ḡu'ūm korosa be je'ū buje. Deus kay'ūmayū kukukayū a'ōbacaap o'ḡu'ūm. Soat etabun ya'ōbacaap o'ḡu'ūmiayū mubapukpuḡ oeku imusūsūn ām. Imubapukpuḡ oeku kuyjeayū be o'yaokaiat aririt'a mubapukap puxim.

¹⁶ Imēneju warara'acat a'ō kay ḡu juy epesop eywebe te'e ma ixeyū e'em pima “Beku i'opi eywebe” i, “Ibiati tikōnpi eywebe” i dak, “Ibeat kabia be epeyekapikpik ḡu juy” i dak, “Kaxiaat ijēm'isu bima, peta juy epeḡuḡē” i dak, “Sábado bima epeyekapikpik ḡu juy” i dak. Ya'ō kay ḡu juy epesop. ¹⁷ Ixeyū ekawēn taḡ cuk adi jekuku'uk ajop Cristo ajēm'ūm pima. Kabicuk jewurūḡwurūḡ iap puxim jekawēn muwarururun ip soat em. Gasū bit

Cristo oajēm. Ixe ekawēn soat em ma ibit. Imēnpuye ixeyū ekawēn tağ ġu wuyju jekukum ġasū—Cristo ekawēn tağ acā. ¹⁸ Warēmtağ eymutaybitbin'ukayū:

– Deus ipiat supi'ajoat eywebe, cūğ ġu eyju cexe buye – i napa ma e'em ip eywebe. Ixeyū ekawēn kay bit eyetabun ġu juy epesop. Jewexe ya'ōbuyxi ip.

– Warara'acat podi ma oceju xipat Deus xe, soat em Deus ocemuyxeyxey buye – i'e'em ip te'e ma. – Ka'ūma ma oceju bit – i'e'em ip warara'acayū be, “Warara'acat podi ma xipat oceju” i'e'em pima jewebe ma. – Deus kukap co'i juy cekawēn tojotjot'ukayū ajukuk – i'e'em ip ocewebe te'e ma. – Warara'acat podi ma oceju xipat Deus xe – i'e'em ip te'e ma.

Warēmtağ ma ip jewağuydadam. Deus ağuy dağ ġu ip jewağuyğuy—jağuy dağ acā. ¹⁹ Cristo eju mūğ'i ġu ip warēmtağ jewağuyğuy buye. Cristo wuya'a buxim. Cekay itabucayū ijebit puxim. Deus bikuyap tağ wuyju aypapan. Wuyekururukpu ibuboğatpu wuykukatpu wuyewedap tağatpu wuyewedap mucūğucūğatpu. Ibobu buxim Deus wuya'ōmucanucan Cristo eju mūğ'i wuyeku am. Jewexe ya'ōbuyxiayū bit mūğ'i ġu ceweju.

²⁰ Cristo a'ōbi eyağuyokokat oi'ūm eye'ūap puxim. Deus ja'ōbacaap o'ğūm eywebe ibiōğbuk kērēat kukukayū a'ō kayap puxim—Deus kay'ūmayū kukukayū a'ō kayap puxim. Imēneju Deus kay'ūmat ekukuap cuy epeyepere. Warēmtağ eymutaybitbin'ukayū a'ō kay ġu juy epesop.

²¹ – Boku juy epejukuk ġu – i'e'em ip te'e ma. – Beku juy epejo'o ġu – i dak. – Imēnmēn ġu bit epeku – i dak e'em ip te'e ma.

²² Soat ixeyū xe ikukpiat, i'opiat, tikōnpiati darem ma kuy kapkam. Ijodiacat ekawēn acā imuwēnuwēn ip—Deus ekawēn ġu bit. Ijodiacat ağuy dağ acā ip kawēnwēn—Deus ağuy dağ ġu bit. ²³ Jewexe ip itaybitbit.

– Deus kukap co'a juy cekawēn tojotjot'ukayū ajukuk – i'e'e ip te'e ma. – Ka'ūma ma oceju bit – i'e'em ip warara'acat pe, “Warara'acat podi ma xipat oceju Deus xe” i'e'em pima jewebe ma. Ade cexe ip ikukpiat, i'opiat tak, tikōnpiati dak. Xipan ġu ip jejebit kuğ. Tūybe ikērēat acejukuk'ūma iān e'em ip. Ibo bit ka'ūma jo'i ma. Wuybuywat pa'ore ikērēat kukap puxim.

3

¹ Waram o'jetaitiat puxim eyju Cristo eju mūğ'i jekukum puye. Imēnpuye eyetabikum cuy epesop kabi beat kay. Iboce Cristo omuy Deus xe xik'i ya'ōbuyxiat tūyap pe, Deus co'i ya'ōbuyxi buye. ²⁻³ Ijodiacat eju ġu mūğ'i eyju jekukum—Cristo eju acā mūğ'i eyju jekukum. Imēnpuye ijoceap kay ġu juy epeyewağuyğuy—kabi beat kay acā. Pūğ tağ ma jewağuyğuy ip Deus, Cristo dak. Ixeyū ağuy dağ eyju dak jewağuyğuy ġasū bit, Cristo eju mūğ'i eyju jekukum puye. Iboap ibapuk ġu itabut'ūmayū xe. Iba'arēm iboap cexe ip. ⁴ Eyağuy'isum eyju jekukum Cristo eju mūğ'i buye. Waram yajēm puje, wuyju dak acejewemubapuk ceweju. Ixe dipap acejat. Wuydip ace'e ixē jo'i.

⁵ Imēneju ikērēat epeğugē ġu juy. Ikērēat muğēğē pin eyju Deus kay'ūmat puxim. Epeğugē ġu bit. Warara'acat tayxi eju epeyepo ġu juy. Warara'acat itop eju epeyepo ġu juy. Ikērēān cuy epeyekaypatpan ġu. Ikērēat epeğujurūğ ġu juy eyemumukaypin pu am. Aoyū kaykay ġu juy epesop. Eyetabikukum ġu juy epesop warara'acat pubut kay. Wuyetabikukuap ikērēat Deus xe deusbaroyū kay wuyetabucap puxim. ⁶ Deus ipiat supi'ajojoat imēn jekuku'ukayū be—kūyjobit'ūmayū be—ja'ō kay'ūmayū be. ⁷ Eyju dak cuk adi kuy bima warēmtağ ma epekukuku. Eycokcok epesop ikērēat muğēğē'ukap kuğ.

⁸ ġasū bit ijop epeyepere. Eyetakomām ġu juy epesop warara'acat kay. Aoyū kaykay ġu juy. Eysapka'orerem ġu juy epesop. Warara'acat epejomuymuy ġu juy. Eyekawēnkērēm ġu juy epesop—pūğ em tak ka'ūma. ⁹⁻¹⁰ Cristo kay eyetabut puje, yağuy'suayūm epesop. Kuy bima eyağuyokok cuk adi epekuku. Eyağuyokok ġu juy

epekuku ġasū bit. Deus soat em wuyaġuymuisusun wuywebe jejo'i i'e am. Guyjom Deus aġuy daġ acā ġebum acesop. Biġ ma wuyetaybit ace'e Deus e'e am. Napa ġu juy epe'e'e eyewewebe. ¹¹ Wuyaġuy'isu bima, ġebum ġu acesop teku Judeu iap kay, teku Judeu ġu iap kay dak. Gebum ġu acesop teku taypu'aġobixeecukat iap kay dak, teku taypu'aġobixeecuk'ūmat iap kay dak. Gebum ġu acesop teku pariwat iap kay, teku wuyjuyū iap kay dak. Gebum ġu acesop teku tei'ūma kapikpik'ukat iap kay, teku teibubum kapikpik'ukat iap kay dak. Cristo kay acā ġebum acesop. Iteyū be soat pe Cristo muymuy iap kay ġebum acesop.

¹² Deus ebekitkit eyju. Deus xe eykukpin cīcā epesop. Ixe juk eynaē jewekay am. Imēneju eyetabotaidabotbon cuy epesop eyewewekay. Xipan cuy epeyewewekuk. Yoboġan pin ġu juy epesop Eyekawēnkērēm ġu juy epesop—eyekawēntim ma. Eyukpiceġēm ġu juy epesop eyewewekay. ¹³ Epeyewebuywatwan cuy soat em. Eyxeat warēmtaġ eykuġ pima, ixē epejomuymuy ġu juy. Gebum ġu juy epesop apēn cuk adi warēmtaġ eykuk iap kay. Wuykukukat Jesus ġebum ġu apēn cuk adi ikērēat aġujurūgrūġ iap kay. Ixe buxim cuy eyju dak ġebum ġu epesop apēn cuk adi warēmtaġ eykuk iap kay. ¹⁴ Xipan eyekukuap xipat Deus xe. Ibodi ma bit xipat eywebe xipan eyewewekuk am. Xipan jewewekuġ pima, wara'at taġtaġtaġ ġu epekuku—pūġ taġ ma. ¹⁵ Cristo juk wuymuwexat jebekitkiyūm pūġ taġ ma wuyeku am. Ixe wuyaġuymubabibin wuyaġuybabi'ūmap puxim. Āġ cuy ixē jeyaġuymubabin. Ixe be eyaġuymubabin puje xipan epeyewekuk. Pūġ tak ma dak epeyewaġuy. Soat em:

— Bay, ēn xipan cīcā ocekuġ — i juy epe'e'e Deus pe.

¹⁶ Soat em Cristo ekawēn taġ cuy epekuku. Xipat cekawēn taġ wuyeku am wuyju idip cīcāat kuġat puxim. Soan cuy jewemutaybitbin epesop. Soan cuy jewemukūyjobitbin tak epesop. Soat em cuy pibododon epesop Deus kay. “Cristo soat podi ma ya'ōbuyxi” i'e pin pima, epeyebibododon cuy, “Cristo acā wuykukukat” i'e pin pima dak, eycokcok pima dak Cristo kay eyetabut puye, “Ēn xipat cīcā” i'e pin pima dak Deus pe. Deus biōġbuk a'ōbi juy pibododon epesop. ¹⁷ Imēneju soat em cuy epekuku wuykukukat Jesus a'ō daġ. Soat em cuy epeyewewekuk ixē a'ō daġ. Soat em:

— Ēn xipat cīcā — i juy epe'e'e wuyebay be—Deus pe, wuykukukat Jesus oe'ū buye.

¹⁸ Tū'ū'ūyū, kūyjobin cuy epesop eyitopyū a'ō kay. Kūyjobin cuy epesop ya'ō kay ip wuykukukat Jesus kay eyetabut puye.

¹⁹ Tapupuyū, ikukpin cuy eytayxiyū epejukuk. Xipan cuy ip epejukuk.

²⁰ Bekitkit, kūyjobin cuy epesop eyebay a'ō kay soat em, eyxi a'ō kay dak. Wuykukukat icokcok e'em eyebay a'ō kay bima.

²¹ Cebayū, imuparararan ġu juy eyebekitkiyū epejukuk ixeyū mubu'unap puxim kūyjobit am eya'ō kay.

²² Tei'ūma kapikpik'ukayū, soat em cuy kūyjobin epesop eyekariwa a'ō kay ixeyū eyjom pima, eyjom'ūm pima dak. Ixeyū a'ō kay kūyjobin cuy epesop ixeyū be “Ēn xipat” i'eap ojuy ġu. Kūyjobin cuy epesop kūyjobit pin puye. Kūyjobin cuy epesop wuykukukat Jesus ya'ōbuyxi eyxe buye. ²³ Eycokcoġ cuy eyekapikap epejukuk. Gebum cuy epesop ijodiacat peam acā ġu ōn kapikpiġ iap kay. Wuykukukat peam tak ōn kapikpiġ iap kay ġebum cuy epesop. ²⁴ Cristo ma wuykukukat. Ixe beam ma wuyju kapikpiġ. Wuykukukat jebekitkit peam xipacat o'ġuxipan. Ibo juy epejat. Gebum cuy epesop iboap kay. Cūġ ma wuyeku buje, cūġ ma jekuaptei je'ġūm wuywebe. ²⁵ Warēmtaġ wuyeku buje bit, warēmtaġ jekuaptei dak je'ġūm wuywebe. Ipiat supi'ajoat wuywebe. Ixe Deus cūġ ma wuykuġ. Cedaġ ma wuyekapikaptei je'ġūm wuywebe. Wegūġūn ma wuykuġ.

4

¹ Kariwawayū, cūḡ ma juy eywebeam tei'ūma kapikpik'ukayū epejukuk. Imuḡuykukukum ḡu ip epejukuk. Eyju dak kapikpiḡ eyekariwa beam—kabi beat peam. Gebum cuy epesop iboap kay.

² Eybu'um ḡu juy epesop Deus eju kawēn ām. Xexen ḡu juy epesop kawēnwēn pima ceweju—eyetabēḡbēḡ ma.

— Ēn xipat cīcā — i juy epe'e'e cebe.

³ Ocewebeam tak cuy epeyekawēn Deus eju.

— Pauloyū buywatwan cuy eḡuy ixeyū be ekawēn muwēn ām soat ka watwat pe — i juy epe'e'e cebe. — Ixeyū buywatwan cuy eḡuy Cristo muwēn ām soat pe—kuy bima o'ḡuwēn ḡu iat ekawēn muwēn ām — i juy epe'e'e cebe.

Daomūnmūnap'a be ōn ḡasū iboap ekawēn muwēnwēn cuk adi ojekuku buye. ⁴ Ibaḡuḡ ma juy iboap ekawēn oḡuwēn. Imēnpuye:

— Pauloyū juy esubuywatwan ixeyū be ibaḡuḡ ma kawēn idipat muwēn ām adeayū be — i juy epe'e'e cebe.

⁵ Eysūsūn ḡu juy epesop Jesus muwēn ām itabut'ūmayū be imuwēn put pima. Eyaḡuysan cuy epeku ixeyū mu'ukpiceḡḡḡēnap puxim Cristo kay. ⁶ Te'e ḡu juy epeyekawēn itabut'ūmayū eju. Eyekawēnkum cuy epeyekawēn ceweju ip eyekawēn kay ip ibu'unap puxim. Eyetaybin cuy epesop cedaḡ ma ya'ōbu am ip.

⁷ Wuykitpit Tícico wawēḡ ḡuwēn eywebe—soat awēḡ ḡuwēn. Ixe Tícico ikukpin cīcā wuyxe. Ixe cūḡ ma kapikpiḡ warara'acayū beam—itabucayū beam. Wuyweju ixē dak kapikpiḡ wuykukukat peam. ⁸ Ixe oḡuju eykay eymucokcok am, oceju xipat iap muwēn ām eywebe. ⁹ Wuykitpit Onésimo oḡuju eykay Tícico eju. Ixe Onésimo cūḡ ma jekukum. Ikukpin cīcā wuyxe. Eyka bewiat ixē. Apēnpēn ijopka watwat iap ḡuwēn ip eywebe.

¹⁰ Aristarco kato mujujum eywebe. Oweju ixē dak omuy daomūnmūnmūnap'a be. Marcos tak kato mujujum eywebe—Barnabé kipitaap. Ixe Marcos eykay jajēm iap awēḡ kuy epeyawēḡtobuxik. Ixe ajēm puje xipan cuy epeḡuajēm eyduk'a be. ¹¹ Josué Justo kato mujujum eywebe. Ixeyū acā Judeuyū kapikpiḡ oweju—ebapūḡayū: Aristarco, Marcos, Josué Justo. Ibūrū ma. Kapikpiḡ ip oweju warara'acayū mutabut am Jesus kay, Deus pe jekuk am. Obuywatwan cīcā osodop ip omucokcokcoḡ.

¹² Epafras tak kato mujujum eywebe—eyka bewiat—Jesus Cristo beam kapikpik'ukat. Soat em ixē kawēnwēn Deus eju eywebeam.

— Colossos ka watwat a'ōmucanucan cuy eḡuy ixeyū be jetabucap epereap puxim — i'e'em ixē Deus pe eymuwēnwēn. — Ixeyū a'ōmucanucan cuy eḡuy ixeyū be Jesus eju mūḡ'i jeku am — i'e'em ixē cebe. — Ixeyū a'ōmucanucan cuy eḡuy ixeyū be soat em ma ebikuyap taḡ jeku am — i'e'em ixē Deus pe eymuwēnwēn.

¹³ Kapikap iba'ore jījāat kukap puxim ixē Epafro kawēnwēn cīcā Deus eju eywebeam, Laodicéia ka watwat peam tak, Hieríapolis ka watwat peam tak. Ōn ma iboap muwēnwēn eymukūyjojom. ¹⁴ Lucas kato mujujum eywebe—ocexe ikukpin cīcāat—wuyanūḡtata'ukat. Demas tak kato mujujum eywebe.

¹⁵ Oceju kato mujujum warara'acayū be Jesus kay itabucayū be—Laodicéia ka watwat pe. Ninfā be dak kato mujujum oceju, ixē duk'a be je'aweroro'ukayū be dak—itabucayū be. ¹⁶ Eywebe ijudup co buje juy epetupmuju Laodicéia ka watwat pe ixeyū be tup co am. Kuy juk wara'atup otupmuju ixeyū beaptum. Ixedup ixeyū tupmuju eywebe tupco buje. Ixedup tak epetupcoat.

¹⁷ — Wuykukukat ewebe o'ḡūmiap ekapikap kuḡ cuy ejeku — i juy epe'e Arquipo be. — Ekapikap cuy eḡu'ūm — i juy epe'e cebe.

¹⁸ Ōn ma obubin ma Paulo kato mujujum eywebe iaptup mubarararaḡ. Eyaḡuyba'ūm ḡu juy epesop kawēn ām Deus eju owebeam, ōn daomūnmūnap'a be bima.

— Bay, xipan cuy Colossos ka watwat ejukuk — i ōn e'em Deus pe.

Wemudupmubararaktup pe bit kuy oi'ũm.

TESSALÔNICA KA WATWAT PEAPTUP PAULO EMUDUPMUBARARAKTUP KOAPATUP

¹ Tessalônica ka watwat, cartadup mubarararağ òn soat peaptum eywebeaptum—Jesus kay itabucayũ beaptum. Òn Paulo. Ijudup mubarararağ òn Timóteo eju, Silas eju dak. Eyju Deus ebekitkiyũ—wuyebay ebekitkiyũ. Wuykukukat ebekitkiyũ eyju—Jesus Cristo ebekitkiyũ.

— Bay, xipan cuy Tessalônica ka watwat ejukuk — i òn e'em Deus pe. — Ixeyũ ağuy mubabibin cuy eğuy — i òn e'em cebe.

² Eywebeam oceju kawēnwēn Deus eju soat em ma.

— Bay, ēn xipat — i oceju e'em cebe, eyetabut cekay buye.

³ Deus wuyebayat. Ocetabut ixē kay. Eyju dak eyetabut ixē kay. Imēnpuyē soat em eyju warara'acat puywatwan ixē a'òbi. Deus ikukpin eyxe. Ijodiacat tak ikukpin. Imēnpuyē eyju kapikpiğ cĩcã ixē ekawēn muwēnuwēn itabut'ũmayũ be. Eyetaybit wuykukukat Jesus Cristo jajēm waram iam. Imēnpuyē eybu'u ġu ixē ajēmap wiwi am. Imēn eyju jekukum, eyju wuykukukat a'ò kay buye—Jesus Cristo a'ò kay. Cũğ ma eyekukuap kay oceju ġebum Deus eju kawēnwēn pima. ⁴ Ocekpitpiyũ, Deus xe eykukpin cĩcã. Ixe juk eynaē jebekitkiyũm. Ocetaybit iboam. ⁵ Kawēn idipat cuk adi oceğuwēnuwēn eywebe—ijodiat ekawēn ġu—Deus ekawēn acã. Deus a'òbacaan ma juk adi oceğuwēnuwēn eywebe. Ibiòğbuk xipacat a'òbi oceğuwēnuwēn. Wuyetaybit kawēn idipat icēmãn iam. Eyetabutpe cũğ ma juk adi ocekukuku eywebe dak cũğ ma eyeku am. Eyetaybit iboam. ⁶ Imēneju ocekukuap co'i juk adi epekuku. Wuykukukat ekukuap co'i dak epekuku. Kawēn idipat kay juk adi eyetabun cĩcã epesop. Eyetabut pima, ipiatpi'ajojom cuk adi epesop. Inaka Deus biòğbuk cuk adi eymucokcokcoğ osunuy—Ibiòğbuk xipacat. ⁷ Cũğ ma Tessalônica ka watwat jekukum iap awēğ o'yawēğcoco ip soat itabucayũ—Macedônia eipi watwat, Grécia eipi watwat tak. Imēnpuyē eyekukuap co'i juk ip oekuku. ⁸ Wuykukukat ekawēn cuk adi epeğuwēnuwēn Macedônia eipi watwat pe, Grécia eipi watwat pe dak. Tessalônica ka watwat itabut cĩcã Deus kay iap awēğ o'yawēğtobuxik ip soat kaka dağayũ. Oceju bit eyetabucap muwēnuwēn ġu ġasũ bit kuy ip itaybit puyē. ⁹ Soat em eyetabucap muwēnuwēn ip jewewebe.

— Tessalônica ka watwat te'e ma itabut osodop ip deusbaroyũ kay — i'e'em ip jewewebe. — Pauloyũ bit cuk Deus ekawēn o'ğuwēn cebe ip — i'e'em ip. — Imēnpuyē oĩbu'un ip deusbaroyũ kay — i'e'em ip. — Deusat a'ò kay acã ġasũ ip—soat em itaicat a'ò kay — i'e'em ip jewewebe. — Deus peam ip kapikpiğ ġasũ bit — i'e'em ip jewewebe. ¹⁰ — Kabi kadiwi waram Deus ipot jekop iap wiwim ip — i'e'em ip. — Jesus jajēm iap wiwim ip — i. Deus jekpot o'ğutait ce'ũap tomukadi. Ixe Jesus wuydaxijojom Deus pe wuykay itako maap puxim. Imēnpuyē Deus wuymuju ġu ipiat'ajojoap kay.

2

¹ Ocekpitpiyũ, eyetaybit te'e ġu juk adi eyjom oceku iam. ² Eykay ocajēm awap Filipos ka be juk adi ocekuku. Ibo ka watwat cuk adi xipan ġu oceku. Warēmtağ cuk adi ip oceku. Ocekay'ũm cĩcã ip osodop. Ocekawēn kay'ũm cĩcã dak ip osodop. Eyetaybit iboam. Inaka Deus cuk adi oca'òmucanucan osunuy. Imēnpuyē ocebu'u ġu ocesop kawēn idipat muwēn ãm eywebe. ³ Kawēn cũğat cuk adi oceğuwēnuwēn. Ikērēat kayap tomuju ġu juk adi oceğuwēnuwēn eywebe. Eymuğuykuku ojuy ġu dak juk adi ocesop.

⁴ — Oxe cũğ ma eywebe kawēn idipat muwēn ãm itabut'ũmayũ be — i juk adi o'e'e Deus ocewebe.

Imēnpuye kawēn idipat muwēnuwēn cuk adi ocekekuku. Imuwēnuwēn oceju ijodiat mucokcokap ojuy ġu—Deus mucokcokap ojuy acā. Deus wuybuyxijojom wa'ō daġ paxi je'e ip iam.

⁵ — Eyju xipat cīcā — i'ūmġu juk adi oce'e'e eywebe eybikuy ocekey am. — Oceju eykay jġjā — i'ūmġu juk adi oce'e'e eywebe eyedinheiro ūmap ojuy.

Deus itaybit iboam. ⁶ Eywebe xipan ocemuwēnuwēnap kudadam ġu oceju—warara'acat pe xipan ocemuwēnuwēnap kudadam ġu dak. ⁷ Cūġ ma kuka o'e ocewebe “Kūyjobin cuy epesop oca'ō kay, oceju Cristo emumujuyū buye” i'e am eywebe. Imēn ġu bit oceju e'em warara'acayū be. Eywebe dak ka'ūma. Imēnpit eyxe bima oca'ōtareġ ġu juk adi eykuk. Xipan cuk adi oceju eykuk ayacat xipan je'it kuġat puxim. ⁸ Eykukpin cīcā ocexe. Imēnpuye kawēn idipat cuk adi oceġuwēnuwēn eywebe Deus ekawēn. Oceparara ġu juk adi ocesop warara'acat pe ocaokaap puxim, Jesus kay eyetabucap ojuy jġjā buye, eykukpin cīcā ocexe buye dak. ⁹ Ocekpitpiyū, ġebum cuy epesop apēn cedaġ ma juk adi ocekekuku iap kay. Apēn cuk adi ocejekapikpik eywebeam iap kay dak cuy ġebum epesop. Kabiam cuk adi kapikpiġ cīcā ocesop. Ixima be dak kapikpiġ ma ocesop. Eyxewi ocemukaypinput ojuyap puxim cuk adi kapikpiġ cīcā ocesop. Kapikpiġ cīcā juk adi ocesop eywebe Deus ekawēn muwēnuwēn pima—kawēn idipat muwēnuwēn pima.

¹⁰ Eyxe bima warēmtaġ ġu juk adi ocekekuku. Cūġ ma juk adi ocekekuku eyetabutpe. Ocekawēnkērē ġu juk adi ocesop eyweju. Eyetaybit cūġ ma juk adi ocekekuku iam. Deus tak itaybit iboam. ¹¹ Xipan cuk adi oceju eykuk aġokatkat xipan jekpot kukap puxim. Eyetaybit iboam. ¹² Oceju juk adi eymucokcokcoġ Jesus kay eye'e am. Eyġuycūġap mu'ūmu'ūm cuk adi ocesop. Eyawēwēm cuk adi ocesop eywebe Deus mucokcok am. Deus cuk eynaē soat em ja'ō daġ eyeku am. Ixe soat kukukan je'e. Soat kukukan i'e buje, eyju dak warara'acat kukuk'ukayūm epesop ceweju. Ixe soat podi ma jedipap kuġ. Eyju dak ixe dipap kuġ epesop.

¹³ Ocewebe Deus ekawēn muwēn puje, cuk adi kūyjobit epesop cekawēn kay.

— Iboap ekawēn ijodiat ekawēn ġu—Deus ekawēn acā — i juk adi epe'e'e.

Imēneju soat em oceju e'em:

— Ĕn xipat cīcā — i Deus pe.

Kawēn idipat Deus ekawēn ma. Ixe dak ja'ōbacaap ūmūm soat pe ja'ō kay itabucayū be. ¹⁴ Ocekpitpiyū, eybadipyū ma juk adi ipiat o'supi'ajojoat eywebe—eyka watwat ma. Apēn Judēia eipi watwat ipiat'ajojom iap puxim eyju dak ipiat'ajojom. Deus kayayū ixeyū Judēia eipi watwat. Jesus Cristo ebekitkiyū ixeyū. Judeuyū kukuk'ukayū ixeyū be juk adi ipiat o'supi'ajojoat. ¹⁵ Judeuyū kukukayū wuykukukat Jesus o'yaokaat. Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū'ūm'ūm aokaka'uk tak ip osodop ibadipyū ma'ġu ip. Ocekeykay dak cuk adi ip osodop. Xipat ġu ip Deus xe. Ijodiat kay dak ip itakoma. ¹⁶ Ibu'u'u jġjā ip Deus pe Judeu'ūmayū daxijo am. Deus wuydaxijo pinap ekawēn muwēn pin oceju Judeu'ūmayū be. Imuwēġap muba'orerem pit ip. Kuy bima ikērēat muġēġē'uk ip osodop. Biġ ma ikērēat muġēġēm ip ġasū dak. Imēnpit Deus itakoma jġjā o'e cekay ip.

— Ikērēat kuġ cīcā oxe — io'e Deus cebe ip.

Ipiat o'supi'ajojoat cebe ip—ikērēat muġēġēxiayū be.

¹⁷ Ocekpitpiyū, eyxewi ocejēm'isum ma ocepit pin cīcā ocesop waram eyjom. Soat em oceġuykitkit cuk adi ocesop eykay. Eykay ocepicap kudadam cuk adi ocesop ġebum cīcā eykay buye. ¹⁸ Waram eyjo pin ma'ġu ocesop. Pūġ em ġu wepit pin ma'ġu oġuy eykay—soat em. Soat em ma:

— Ga'a acepit — i juk adi ocece obureyū be.

Satanás pit ocemuypit'ūm'ūm cuk adi osunuy. Imēnpuye ocepit pa'ore juk adi ocesop.

¹⁹ Waram wuykukukat Jesus ajēm puje soat wuyju acejewemubapuk cewap. Wuy-cokcoġ acesop cewap pima. Warara'acat kayap podi ma ocecokcok oce'e eykay cewap pima. Xipan oceju jeymuwēn Jesus pe.

— Teyũku juk adi ipiat o'supi'ajojo jĩã. Inaka oibu'un ġu ip ekay — i oce'e cebe eymuwẽnuwẽn.

Ocekawẽn coco buje, Jesus je'e ocewebe: — Eyju xipat cĩã oxe — i. Iboap wiwim cĩã oceju. ²⁰ Xipan oceju eymuwẽnuwẽn warara'acayũ be. Eyju ocemu-cokcokcoġ eyetabut cĩã buye.

3

¹ Imẽneju oceġuykitkit cĩã juk adi ocesop eyawẽġ tobuxik'ũm puye.

— Xipat ma waġepũġ ma onuy am ijopka be—Atenas ka be — i juk oce obureyũ be.

— Ha'a — i juk o'e ip owebe. — Ijopka be ma eġuy — i.

² Wuykitpit Timóteo bit cuk oġuju eykay. Deus cuk ixe o'taẽ kawẽn idipat muwẽn ãm oceweju. Ixe Cristo ekawẽn muwẽnuwẽn soat ka daġ. Ixe juk oceġuju eykay eymucokcok am. Eya'õmucan am tak oceġuju biġ ma Cristo kay eyetabut am. ³ Ixe juk oceġuju eykay eywebe eyetabucap epereap puxim ipiat'ajojomap tomuju. Deus kay'ũmayũ ipiatpi'ajojoan wuywebe. Inaka iboap cũġ ma Deus xe. Deus ibikuy jebekitkit pe ipiat'ajo am ixeyũ etabucap puyxijo am. Eyju dak eyetaybit iboam. ⁴ Eyxe bima:

— Itabut'ũmayũ ipiat supi'ajojoat wuywebe Jesus Cristo kay wuyetabut puye — i juk adi oce'e'e eywebe.

Gasũ dak ipiat o'supi'ajojoat ip soat pe ocewebe apẽn cuk adi ocece eywebe iap taġ.

⁵ Oceġuykitkit cuk adi ocesop eyawẽġ tobuxik'ũm pima.

— Ibiõġbuk kẽrẽayũ kukukat paxi ikẽrẽat o'ġuġẽat cebe ip? — i juk adi oce owebe ma. — Wuymuġuykukuku'ukat ekawẽn kay paxi ip o'e? — i juk adi oce owebe ma. — Te'e ma paxi juk kawẽn idipat oġuwẽn cebe ip? — i juk adi oce. — Oibu'un paxi ip Jesus Cristo kay jetabut am? — i juk adi oce owebe ma.

Imẽneju Timóteo juk oġuju eykay ġasũ dak paxi Jesus Cristo kay itabut ip iam wetaybit am.

⁶ Gasũ bit Timóteo oajẽm eyxewi. Eyawẽġ o'yawẽġtojot ocekey—yawẽġtipatawẽġ.

— Deus kay itabut cĩã ip — i juk o'e ocewebe. — Soat ikukpin cĩã cexe ip — i juk o'e ocewebe. — Soat em ġebum ip wuykay, wuykukpin cexe ip puye — i juk o'e ocewebe. — Ixeyũ wuyjo pin cĩã wuywebe ixeyũ jo pinap co'i — i juk o'e ocewebe.

⁷ Ocekpitpiyũ, ocaġuybabi'ũm cĩã juk adi ocesop eykuġ. Jesus Cristo kay eyetabut cĩã mabuk iap awẽġ tobuxik puje bit, ocaġuykuku oce'e eykay, ipiat'ajojom ma'ġu oceju.

⁸ Wuykukukat Jesus kay eyetabut cĩã bima, ocecokcok cĩã oce'e—ixe kay eybu'u'ũm pima. ⁹ Deus eju kawẽnwẽn pima, ocecokcok cĩã Cristo kay eyetabut puye. Imẽnpuye soat em oceju e'em Deus pe: — Bay, ãn xipat cĩã — i. — Tessalõnia ka watwat itabut cĩã ekay — i oceju e'em cebe.

¹⁰ Kabia bun oceju kawẽnwẽn Deus eju eywebeam, ixima bun tak.

— Bay, ãġ ocejepit Tessalõnica ka watwat com — i oceju e'em cebe. — ãġ ocejepit ixeyũ mutaybit am ajom itaybit ġu ip iam, biġ ma itabut am ip ekay — i oceju e'em cebe.

¹¹ — Bay, ocedujupin cuy ece ixeyũ jom — i oceju e'em Deus pe.

Imẽn oceju e'em Deus pe wuyebayat pe, wuykukukat Jesus pe dak.

¹² — Bay, kuy xipan jewewekuġ ip soat — i oceju e'em. — Xipan tak ip warara'acat kuġ — i oceju e'em. — Ixeyũ juy esubuywan biġ ma ip xipan jewewekuk am, biġ ma warara'acat kuk am tak ocexe ikukpin ip iap puxim — i oceju e'em Deus pe.

¹³ Imẽn Deus pe eybuywan pima, ka'ũma ma kuka o'e eywebe:

— Ikẽrẽat kuġ eyju Deus xe — i.

Ikẽrẽat kuġ ġu epesop cexe wuykukukat Jesus ajẽm puje. Ixe jajẽm soat jebekitkit eju—ja'õkayayũ eju.

4

¹ Ocekpitpiyũ, eymukũyjojom cuk adi ocekukuku.

— Kūyjobin cuy epesop Deus a'ō kay — i juk adi oce'e'e eywebe. Eyju kūyjobit ḡasū ya'ō kay. Imēnpit:

— Biḡ ma juy kūyjobin epesop ya'ō kay ixē mucokcok am — i ōn e'em eywebe wuykukukat Jesus a'ōbi.

² Deus pe ocawēwē ām eymutaybitbin cuk adi oceku wuykukukat Jesus a'ōbi. Eyetaybit iboam. ³ Deus ibikuy wuyekawēntim wuyeku am soat em. Ibu'u jījā wuywebe ikērēat kukan. Imēneju eytayxi'ūmat eju ḡu juy epeyepo—eytayxi eju acā. Eyektop'ūmat eju ḡu juy epeyepo—eyektop eju acā. ⁴⁻⁵ Itabut'ūmayū ma jewebumūnmūn ayacat tabi o pin cīcā buye—Deus itaybit'ūmayū. Eyju bit epeyewebumūn cuy ayacat ikukpin cīcā buye acā. Ibuyxim cuy eytayxi epejukuk cūḡ ma jeku am Deus etabutpe, ijodiat etabutpe dak. ⁶⁻⁷ Deus cuk wuynaē ikērēm wuyeku am ḡu—cūḡ ma wuyeku am acā. Soat taḡ wuyisum wuydop am cuk wuynaē. Eyetabut Jesus kay. Imēneju warara'acat tayxi kaykay ḡu juy epesop, warara'acat itop kaykay ḡu dak. Ixeyū kaykay bima bit, wuykukukat ipiat supi'ajoat eywebe. Kuy bima oca'ōpuruḡ cuk adi iboap oceḡuwēnuwēn eywebe. ⁸ Deus jebiōḡbuk muōmōm wuywebe—xipacat muōmōm. Ijudup mubarararaḡ ōn ijodiat a'ōbi ḡu—Deus a'ōbi acā. Imēnpuye wekawēn kay'ūmat Deus ekawēn kay ḡu dak.

⁹ Deus ma juk adi eymutaybitbin osunuy xipan cuy epeyewekuk eyju ikitpitpiyū buye iam. Ōn pit iboam ḡu jeymutaybin ijudup pe. ¹⁰ Macedōnia eipi watwat kuḡ cuk adi epesop xipan. Ocekpitpiyū:

— Biḡ ma juy xipan ip epejukuk — i oceju e'em eywebe.

¹¹ — Kaba'ūm cuy epesop eyeweweju — i oceju e'em eywebe.

Warara'acat ekapikap kay ḡu juy epesop aḡ—eyekapikap kay acā. Eyekapikap kuḡ ma juy epesop eyemukaypinput pu am. Imēn ma juk adi eyawēwēm ocesop kuy bima dak.

¹² Imēn eyju kapikpiḡ pima, ibuyxim jeykuk itabut'ūmayū. Warara'acat xewi epejoojuy ḡu dak eyemukaypinput.

¹³ Ocekpitpiyū, oceju jeymukūyjo apēn je'bapuk Jesus kay itabucat pe ce'ū buje iam. Iboam eyetaybit pima, eyḡuycūḡsū ma epesop itabucat e'ū buje. Itabut'ūmat e'ū buje bit ibureyū iḡuycūḡ cīcā e'em, soat em Deus xe acesop wuye'ū buje iap wiwim'ūm puye.

¹⁴ Wuyetabut Jesus oe'ū iap kay, waram ḡuto o'jetait iap kay dak. Imēnpuye icēmān Deus itabucayū'ūm'ūm ḡutait ḡuto. Jesus o'ḡutait'iyū idojot ceweju waram jedot puje. Wuyetabut iboap kay dak.

¹⁵ Ijodi wuyetait pima, acejeu wuykukukat topabe waram ixē ajēm puje. Acejeu itabucayū'ūm'ūm eu awap ḡu. Ixeyū eju ma acejeu—waram cemumutaityū eju. Iboap muwēnuwēn oceju eywebe wuykukukat a'ōbi. ¹⁶ Wuykukukat Jesus je'kop kabi kadiwi. Deus ekawēn tojotjot'ukayū kukukat ewāwā buje je'kop—ya'ōbuyxiat ewāwā buje. Deus eparasuy jo'iat ede buje je'kop. Deus koam Cristo kay itabucayū'ūm'ūm jebit ḡuyu. Soat em itait jeedop ip cexe. ¹⁷ Wuymuyu ḡebuje. Itabēḡayū ḡuyu. Ijodiat ḡuyu. Wuymuyu koam o'ḡuyu'iyū nomuxik am kabikerereat pe. Ixeyū eju acejeu wuykukukat topabe. Imēn soat em acesop cexe—wuykukukat Jesus xe. ¹⁸ Imēneju jewemucokcokcoḡ cuy epesop ḡebum ibo ekawēn kay—apēn je'bapuk itabucayū'ūm'ūm pe iap ekawēn kay.

5

¹ Kuy eyetaybit wuykukukat jajēm iam. Apēn je'bapuk ixē ajēm awap iam tak eyetaybit. Imēnpuye iboaptup otupmubararak ḡu eywebeaptum. ² Eyetaybit apēn wuykukukat waram jajēm iam. Ixima be ibukurukat ajēmjēmap puxim jajēm uk'a iwat aḡ'ūma pima iap puxim. Adeayū aḡ'ūm pima jajēm. ³ Yukreḡat te'e ma e'em:

— Obu'u o'it pi'ajom — i.

Je'itpi bima, cenapōn pa'ore e'em je'it pibun. Jopi'ajo ma. Imēnpuxim adeayū te'e ma e'em:

— Kaba'üm wuyju wuyeweweju — i. — Ka'üma ma ipiat supi'ajoat wuywebe — i'e'em ip te'e ma.

Jesus ajēm puje bit, Deus dao ma ipiat supi'ajoat cebe ip—kūyjobit'ūmayū be. Cenapōn pa'ore je'e ip ipiat puxixim. ⁴ Kabiok tağ ibukurukat ajēmjēm wuymukuy am. Ocekpitpiyū, kabiok tağ jekuku'ukat puxim ġu wuyju bit. Imēneju wuykukukat ajēmap cuy ajowiwi yajēm puje wuyekuyap puxim. Ibukurukat pe wuymukuyap puxim ġu juy ace.

⁵ — Kabiaat ebekitkit oceju — i wuyju e'em, Jesus ekawēn tağ wuyju jekukum puye. — Kabiokat ebekitkit ġu oceju — i wuyju e'em, ikērēat muğēğēm ġu wuyju e'em puye.

Imēnpuye wuykukukat ajēm puje acejekuy ġu. ⁶ Jesus kay itabut'ūmat ixecat puxim—ağ'ūmat puxim. Ixecat puxim ġu juy ajekuku. Ağ cuy ajekuku. Wuykukukat ajēmap cuy ajowiwi. ⁷ Kabiokat ebekitkiyū yağuyba'arēm jekukum soat em ika'oat puxim. Ikērēat muğēğēm ip soat em. ⁸ Wuyju bit kabiaat ebekitkiyū. Ikērēat muğēğēm ġu wuyju e'em. Imēnpuye wuyağuyba'arēm ġu juy ajeku—wuyağuyusan acã. Jesus Cristo kay wuyetabun cĩcã juy ajop wuyjuap puxim ipiat'ajojoap kay. Xipan cuy soat ajukuk. Imēn jekukum pima sorara buxim acesop, xipan warara'acat kuğ pima dak. Sorara ja'ōxa dağ icaat kuğ jaokaap puxim. Soat em Deus xe acesop iap wiwim cuy acesop. Iboap wiwim pima ja be icaat kukat puxim ace'e. ⁹ Ipiat'ajojoap kay wuymuju am ġu Deus cuk wuynaē—wuydaxijo am acã. Ixe wuydaxijom wuykukukat Jesus Cristo oe'ū wuywebeam puye. ¹⁰ Ixe Cristo oe'ū wuywebeam. Oe'ū wuywebe soat em jexe wuydop am. Ixe ajēm puje aceju cekay wuyetaiit pima, wuye'ū bima dak. ¹¹ Imēneju juy epeyewemukokoğ. Jewebuywatwan tak cuy epesop biğ ma eyetabut am Jesus kay. Gasū dak eyju jewemukokokoğ, jewebuywatwan tak. Imēnpit biğ ma juy: — Imēn epesop — i òn e'em eywebe.

¹² Ocekpitpiyū: — Ibuyxim cuy eymutaybitbin'ukayū epejukuk — i oceju e'em eywebe. Wuykukukat cuk ixeyū o'taē jekawēn eymutaybitbin am, eymukūyjojo am tak. ¹³ Kapikğpiğ ip eywebeam. Imēnpuye xipan cuy ixeyū epejukuk. Ibuyxim cuy epejukuk ip.

¹⁴ Imēn cuy jeyawē oceju. Eya'ōpuruğ cuy ibukapik'ūmat epeyawē. Iğuycūğcūğayū juy epeğucokoğ. Itabutbūcayū juy epesubuywan biğ ma itabut am ip Jesus kay. Eyukpiceğēm ġu juy epejukuk warara'acat—eya'ōdim ma. ¹⁵ Ikērēm ġu juy warara'acat epejukuk, ikērēm ma'ğū ip eykuğ. Soat em xipan cuy epeyewekuk. Warara'acayū dak cuy epejukuk xipan.

¹⁶ Soat em cuy eycokoğ epesop. ¹⁷ Soat em cuy kawēnwēn epesop Deus eju. ¹⁸ Soat em cuy epe'e'e Deus pe:

— Bay, ěn xipacat cĩcã — i.

Imēn cuy epe'e'e cebe xipacat jebapukpuğ eywebe bima, xipacat'ūmat jebapukpuğ pima dak. Deus ibikuy eywebe imēn eyeku am Jesus Cristo ejo mūğ'i jekukum pima. ¹⁹ Ibiōğbuk xipacat e ojuyaap muba'arēmrēm ġu juy epesop. ²⁰ Deus biōğbuk a'ōbi warara'acat ekawēn puje juy epejowayway ġu. ²¹ Ijodiat ekawēn co buje juy epe'e'e eyewewebe:

— Icēm tu ite e'em? — i.

Warara'acat ekawēn kay ġu juy epesop eyetabun—xipacat ekawēn kay ã. ²² Ade opop iwarururuat xipacat'ūmat. Epejukuk ġu—pūğ tak ka'üma.

²³ Deus eju òn kawēnwēn eywebeam. Ixe Deus wuyağuyumubabibin'ukat.

— Bay, Tessalōnica ka watwat cuy eğuisun soat tağ ikērēat kukap puxim ip — i òn e'em Deus pe. — Ixeyū juy eya'ōmucanucan ikērēat muğēap puxim — i òn e'em cebe. — Ixeyū jebit cuy eğuisun — i òn e'em cebe. — Eyağuyumuisun tak cuy ip — i dak. — Esubiōğbukmuisun tak cuy ip — i dak òn e'em cebe. — Ixeyū a'ōmucanucan pima, ikērēat kuğ ġu je'e ip exe, ocekukukat Jesus Cristo ajēm puje — i òn e'em Deus pe. — Soat tağ idip je'e ip exe — i òn e'em cebe.

²⁴ Deus wuynaëhêm ikêrëat kuğ'ũmayũm. Ixe ma wuymuisun soat tağ, soat em ja'õ dağ e'em puye.

²⁵ Ocekitpitpiyũ, ocewebeam tak cuy epeyekawënwën Deus eju.

²⁶ Epeyewakobotbot cuy wuykukpin wuyewewēju iap mubapuk am soat pe.

²⁷ — Ijudup cuy epetupcoat soat pe—wuykitpitpiyũ be — i õn e'em eywebe.

Imën õn e'em wuykukukat a'õbi.

²⁸ — Xipan cuy Tessalônica ka watwat ejukuk — i õn e'em wuykukukat Jesus Cristo be. Ibürũ ma.

TESSALÔNICA KA WATWAT PEAPTUP PAULO EMUDUPMUBARARAKTUP XEPXEPATUP

¹ Tessalônica ka watwat, cartadup mubararağ òn Silas eju. Timóteo eju dak. Ijudup mubarararağ òn eywebeaptum—Jesus kay itabucayũ beaptum. Òn Paulo. Eyju Deus ebekitkit—wuyebay ebekitkit. Wuykukukat ebekitkit eyju—Jesus Cristo ebekitkit.

² — Bay, xipan cuy Tessalônica ka watwat ejukuk — i òn e'em Deus pe—wuyebay be, wuykukukat Jesus Cristo be dak. — Ixeyũ ağıymubabibin cuy eğuy — i òn e'em cebe.

³ Ocekpitpiyũ, oceju e'em Deus pe:

— Bay, ên xipat cĩcã — i.

Soat em big ma eyetabut Jesus Cristo kay. Soat em eyju big ma xipan jewewekuğ. Imēnpuye cedağ ocewebe “Ên xipat cĩcã” i'e am Deus pe. ⁴ Itabut'ũmayũ juk adi ipiat o'supi'ajojoat eywebe. Inaka eybu'u ġu epesop eyetabut am Jesus kay ipiatpi'ajojom ma'ğuy eyju. Eyetabut cĩcã Jesus kay. Eyetaxi jĩjã ipiatpi'ajo am. Imēnpuye:

— Tessalônica ka watwat xipat cĩcã. Ibu'u ġu ip jetabut am Jesus kay ipiat'ajojom ma'ğuy ip — i oceju e'em wara'at ka watwat pe—Jesus kay itabucayũ be. — Itaxi jĩjã ip ipiatpi'ajo am — i oceju e'em cebe ip.

⁵ Ipiatpi'ajojom eyju Deus ebekitkit puye. Imēnpuye Deus je'e eywebe:

— Cedağ ma eywebe soat em oxe eydop am — i. — On soat kukukan pima, oxe ma epesop, cuk adi eyetaxi epesop ipiatpi'ajo am puye — i je'e Deus eywebe.

Ixe cũğ ma e'em soat em ma. ⁶ Deus soat em cũğ ma e'em. Imēnpuye ixe ipiat supi'ajoat eykay'ũmayũ be—ipiatpi'ajojoan eywebe'iyũ be. ⁷ Deus jeybuywan ipiat'ajojom pima. Ocebuiwan tak ipiatpi'ajojom pima. Imēn ixe wuybuywan waram ġuto wuykukukat Jesus ajēm puje dak. Kabi kadiwĩ ixe jajēm. Jekawēn tojotjot'ukayũ eju jajēm—ya'òbacaayũ eju. ⁸ Daxa kuğ jajēm. Ixe jajēm ipiatpi'ajoan Deus itaybit'ũmayũ be. Ipiat supi'ajojoat wuykukukat Jesus a'ò kay'ũmayũ be—kawēn idipat kay'ũmayũ be.

⁹⁻¹⁰ — Jesus soat podi ma ya'òbaca — i je'e ip ixe ebekitkit wuykukukat ajēm puje. Eyju dak imēn ma epe'e.

— Soat podi ma a'òbuyxi ên — i je'e ip soat itabucayũ.

Eyju dak ixeyũ eju epesop ocewebe eymukũyjojoap kay juk eyetabut puye. Cekay itabut'ũmayũ bit ipiat'ajojom jeedop ip soat em. Soat em wũy ma jeedop ip wuykukukat wĩ.

— Soat podi ma Jesus idip—ya'òbaca dak — i je'e ip adeayũ.

Itabut'ũmayũ bit ixe a'òbacaap jojo ġu ip wũy buye. Idipap coco ġu ip wũy buye.

¹¹ Imēneju soat em oceju kawēnwēn Deus eju eywebeam.

— Bay, Tessalônica ka watwat puywatwan cuy eğuy cũğ ma ceku am ip — i oceju e'em cebe. — Bay, ên cuk ixeyũ etaē cũğ ma ceku am ip — i oceju e'em. — Bay, kũyjobit pin ip a'ò kay — i oceju e'em. — A'òbacaap cuy eğũm cebe ip warara'acat kuk am ip xipan — i oceju e'em. — Bay, Jesus kay itabut ip — i oceju e'em. — Imēnpuye ixeyũ buywatwan cuy eğuy ebikuyap tağ ceku am ip — i oceju e'em Deus pe.

¹² Imēn oceju kawēnwēn Deus eju eywebeam.

— Soat podi ma Jesus Cristo xipat — i je'e ip adeayũ, wuyju Deus bikuyap tağ jekukum puye.

— Tessalônica ka watwat xipat cĩcã oxe — i je'e Deus.

Ixe imēn je'e soat em xipacat ũmũm wuywebe buye. Wuykukukat Jesus Cristo dak soat em xipacat ũmũm wuywebe.

2

¹ — Wuykukukat Jesus Cristo waram jajēm — i juk adi oce'e'e eywebe, ocekitpitpiyū. — Ixe dopabe juy aceje'awero — i dak cuk adi oce'e'e eywebe. — Ixe xe acesop soat em — i dak cuk adi oce'e'e.

Iboam eymukūyjom cuk adi oceku. ² Pūḡpūḡayū bit napa ma e'em eywebe:

— Wuykukukat Jesus Cristo kuy oajēm waram — i. — Paulo iboap cuk adi o'ḡuwēnuwēn wuywebe Deus biōḡbuk a'ōbi — i napa ma e'em ip. — Paulo wuykukukat kuy oajēm waram iaptup cuk o'tupmubararak wuywebeaptum — i napa ma e'em ip eywebe.

Ocekitpitpiyū, wekawēn co'isum ma eyaḡuybabi'ūma epesop! Eyaḡuybabi'ūm ḡu juy epesop ixeyū ekawēn kay—napaap ekawēn kay. ³ Eyday'em'um cuy epesop warara'acat pe eymuḡuykukuap puxim. Wara'at cuy koap je'bapuk wuykukukat ajēm awap. Koap cuy Deus kay'ūmayū je'bapuk wuyparakpe. Deus a'ō kay kūyjobit'ūm cīcā jeku ip. Ikērēat mujurūḡrūḡxiat tak cuy je'bapuk. Kuyje:

— Ōn ma ikērēat mujurūḡrūḡxiat cuy oḡuju ipiat'ajojoap kay — io'e Deus. — Wūy ma jeenuy oxewi soat em ipiat'ajojom — io'e Deus.

Imēnpuye iba'ore warara'acat pe ixē muju'ūm ām. Je'ju ma Deus a'ōbi ipiat'ajojoap kay. ⁴ Ixe ikērēat mujurūḡrūḡxiat itakoma jījā je'e jewexe deusyū kay—deusbaroyū kay. Ijodiat ibuyxim ikuḡ iayū kay itakoma jījā je'e.

— Iteyū bodi ma wa'ōbuyxi — i napa ma je'e ixē. — Ixeyū a'ō kay ḡu juy epesop—wa'ō kay acā — i je'e ixē soat pe ijodiat pe.

Ixe jabik Deus eju kawēnwēnap'a be—yaboḡat'a be. Deus jomuymuy soat pe ijodiat pe.

— Ōn acā Deus — i napa ma je'e.

Imēḡap ebapuk puje, Jesus Cristo jajēm.

⁵ Ade em iboap cuk adi oḡuwēnuwēn eywebe eyxe bima. Gebum ḡu du eyju wekawēn kay? ⁶ Gasū ma warara'acat ikērēat mujurūḡrūḡxiat ajēmap muba'oreren. Eyetaybit iboam. Ixe ajēmap ekabia be bit jajēm. ⁷ Iba'arēm ma ikērēat mujurūḡrūḡḡ ḡasū ikērēat mujurūḡrūḡxiat. Guyjom pit Deus ixē ajēmap muba'oreren'ukat ju'uk. I'uk puje, ibapuḡ ma ikērēat ḡujurūḡrūḡ soat etabutpe. ⁸ I'uk puje, ikērēat mujurūḡrūḡxiat je'bapuk. Wuykukukat Jesus ajēm puje bit, ixē ḡu'ūm. Puw! Jebidom ixē ḡu'ūm. 'ūm. Ixe a'ōbacaap ḡu'ūm. 'ūm. Ixe a'ōbacaap ḡu'ūm jajēm ām idipan. ⁹ Ikērēat mujurūḡrūḡxiat jajēm. Satanás a'ōbacaap kuḡ. Napa ma ja'ōbacaap ḡubapuk adeayū etabutpe. Wuywebe i'e ba'oreat ḡubapuk adeayū muḡuykuku ojuy. Itabēḡbēḡ jeedop ip ixē a'ōbacaap cocom, jewemuḡuykukukum ip puye. ¹⁰ Ipiat'ajojoap kay cumayū ḡuḡuykuku. Ipiat'ajojoap kay je'ju ip kawēn icēmat kay kūyjobit'ūm puye. Ibu'u jījā ip osodop jetabut am kawēn icēmat kay. Deus pe jedaxijo an ibu'u ip osodop. ¹¹ Imēneju Deus wuymuḡuykukuku'ukat ḡuju ixeyū kay ixeyū mutabut am napaap kay. ¹² Imēnpuye soat ip yukpiwat jeedop Deus xe. Wūy ma jeedop ip Deus wi kawēn icēmat kay kūyjobit'ūm puye—napa ma i'e am icokcok puye dak.

¹³ Ocekitpitpiyū, eykukpin cīcā wuykukukat xe. Ipi mujurūḡ'isum Deus cuk eynaē eydaxijo am. Ibiōḡbuk xipacat ja'ōbacaap ūmūm eywebe xipacat mujurūḡrūḡ'ukayūm. Kawēn icēmat kay eyetabut. Imēneju Deus ebekitkiyū eyju. Imēnpuye soat em:

— Bay, ēn xipat cīcā, Tessalōnica ka watwat etaxijo buye — i oceju e'em Deus pe.

¹⁴ Ixe juk eynaē wuykukukat Jesus Cristo dipap co'i ey'e am. Ixe ekawēn kay eyetabut, kawēn idipat oceḡuwēn eywebe buye.

— Ka'ūma ma wuykukukat Jesus Cristo jo'iat idipat — i je'e adeayū.

Deus cuk wuynaē Jesus Cristo jo'iyūm wuy'e am. ¹⁵ Imēneju, ocekitpitpiyū, kawēn icēmat kay jījā juy epesop. Eybu'um ḡu juy epesop kawēn icēmat taḡ eyeku am—pūḡ em tak ka'ūma. Kawēn icēmat cuk adi oceḡuwēnuwēn eywebe ocekawēn taḡ, ocemudup-mubararaktup pe dak—eywebeaptup pe.

¹⁶ Jesus Cristo wuykukukat. Deus wuyebay. Ixeyũ xe juk adi wuykukpin cĩcã ajop. Wuya'õmucanucan'uk ip osodop. Wuybuywatwat'uk ip osodop wuywebe soat em Jesus xe acesop iap wiwi am. Warara'acat podi ma xipan wuykuḡ ip, xipat ḡu ma'ḡu wuyju. ¹⁷ Imēneju Deus eju òn kawēnwēn eywebeam.

— Tessalônica ka watwat a'õmucanucan cuy eḡuy — i òn e'em cebe. — Ixeyũ buywatwan cuy eḡuy ixeyũ be soat em xipacat mujurũḡrũḡ ãm; soat em cekawēntip i'e am tak — i òn e'em Deus pe.

3

¹ Ocekitpitpiyũ, ḡasũ òn wara'at ekawēn jeymukũyjo. Ocewebeam cuy epeyekawēn Deus eju.

— Pauloyũ juy esubuywan ixeyũ be dao ma ekawēn muwēn ãm soat ka watwat pe — i juy epe'e cebe. — Ya'ĩjojo'ibiyũ juy eḡutabun ekawēn kay apēn cuk adi ēn ocemutabun iap puxim — i juy epe'e cebe.

² Soat ḡu itabut Jesus ekawēn kay. Ixeyũ itabut'ũmayũ ikērēat mujurũḡrũḡ soat ka daḡ. Warēmtaḡ ip jekukum. Imēnpuye:

— Pauloyũ juy etaxijo ikērēat mujurũḡrũḡ'ukayũ be yaokaap puxim — i juy epe'e Deus pe.

³ Imēnpit soat em wuykukukat e'em apēn cuk adi o'e'e iap taḡ. Ixe jeya'õmucan. Ixe jeydaxijo ikērēat mujurũḡrũḡ'ukayũ kukukat pui bewi—Satanás pui bewi. ⁴ Apēn cuk adi oce eywebe iap taḡ eyju jekukum. Guyjom tak iboap taḡ epeku soat em. Ocetaybit iboam. Imēnpuye wuykukukat ocemucokcokcoḡ eykay.

⁵ Eywebeam òn kawēnwēn Deus eju.

— Bay, exe oceukupin cĩcã juk adi ocesop — i òn e'em cebe. — Tessalônica ka watwat cuy esubuywan ixeyũ be xipan warara'acat kuk am — i òn e'em. — Bay, Cristo juk adi itaxi jĩjã osunuy ipiat'ajo am — i òn e'em. — Tessalônica ka watwat cuy esubuywan itaxi am ip ipiat'ajo am — i òn e'em.

⁶ Ocekitpitpiyũ, pũḡpũḡ wuykitpitpiyũ'in ibu'u jĩjã kapiḡ. Apēn cuk adi oceju eymutaybitbinap taḡ ḡu ip jekukum. Ixeyũ burem cĩcã ḡu juy epeku. Iboam oceju e'em eywebe wuykukukat Jesus Cristo a'õbi. ⁷ Eyju eyetaybit apēn cuk adi oceukuku iam. Imēnpuye ocekuap puxim cuy epekuku. Eyxe bima juk adi ocebu'u'u ḡu ocesop kapiḡ. ⁸ Tei'ũm ḡu juk adi ocejajat ocexan eyxewi—teihem acã. Kabiam cuk adi ocejekapikpik, ixima daḡ tak eyxewi ocexat ojuyap puxim, ocemukaypinput ojuyap puxim tak. ⁹ Cedaḡ kuka o'e ocewebe ocexat ojuy am eyxewi, Deus ekawēn eymutaybitbin puye. Imēnpit eyxewi juk adi ocejoojuyju ḡu. Ocebu'u'u ḡu juk adi ocesop kapiḡ eyju dak eybu'uap puxim.

¹⁰ — Ibukapik'ũmat jekõn ḡu juy — i juk adi oce'e'e eywebe eyxe bima.

¹¹ Ijudup mubarararaḡ oceju kuy juk eyawēḡ oceyawēḡtobuxik puye.

— Ibu'u'u ip kapiḡ pũḡpũḡ Tessalônica ka watwat — i juk adi o'e'e ip ocewebe. — Jebureyũ muymuy acã ip e'em — i juk adi o'e'e ip ocewebe.

¹² — Eybu'um ḡu juy epesop kapiḡ eyxat pu am, eydoti bu am tak — i oceju e'em ibukapik'ũmayũ be. — Eybureyũ epejomuymuy ḡu juy — i oceju e'em cebe ip. — Eyekawēntim cuy epesop — i oceju e'em cebe ip wuykukukat a'õbi—Jesus Cristo a'õbi.

¹³ Ocekitpitpiyũ, eyju bit xipacat mujurũḡrũḡap epeyepere ḡu juy. ¹⁴ Ijudup ekawēn kay kũyjobit'ũmat eju ḡu juy epekuku ixe musũsũn ãm. Waram aco'i kũyjobin je'e isũsũn puye.

¹⁵ Eykay itakomaat kukap puxim cuy ixe epejukuk. Ixe bit cuy epeyawē eykitpit puye.

¹⁶ Wuykukukat wuyaḡuymucũḡucũḡ.

— Okukukat, Tessalônica ka watwat aḡuymubabibin cuy eḡuy soat em—xipacat cebe ip jebapukpuḡ pima, xipat'ũmat jebapukpuḡ pima dak — i òn e'em cebe. — Soat em cuy aḡ eḡuy ixeyũ kay — i òn e'em cebe.

¹⁷ Paulo kato mujujum eywebe iaptup mubarararağ òn obubin ma. Iměn cuk adi otupmubararak soatup—wemudupmubararaktup. Iměn ma ijudup tak otupmuju eykay.

¹⁸ — Xipan cuy Tessalônica ka watwat ejukuk — i òn e'em wuykukukat pe—Jesus Cristo be. Ibūrūdup ma.

TIMÓTEO BEAPTUP PAULO EMUDUPMUBARARAKTUP KOAPATUP

¹ Timóteo, ijudup mubarararağ òn ewebeaptum kato muju am ewebeaptup. Paulo òn. Deus wuydaxijojo'ukat. Soat em Deus xe acesop wuyetaít Jesus Cristo kay wuyetabut puye. Iboap wiwim cĩcã wuyju. Ixe Jesus Cristo emumuju òn. Ixe a'òbi òn jekukum kawēn idipat muwēnuwēn, Deus a'òbi dak. ² Ēn okpot co'i jewağuyjojo'i ma wuyetabut Jesus Cristo kay buye.

– Bay, xipan cuy Timóteo ejukuk – i òn e'em Deus pe—wuyebay be. – Etabotaidabotbon cuy eğuy Timóteo kay – i òn e'em Deus pe, Jesus Cristo be dak—wuykukukat pe. – Yağuy mubabibin cuy eğuy – i òn e'em cebe.

³ – Éfeso ka be juy eğuy ibo ka watwat mutaybit am – i juk oce ewebe Macedônia eipi kay oju pin pima.

Gasū dak obikuy ewebe Éfeso ka be enuy am. Pũğpũğayũ warēmtağ ibo ka watwat mutaybitbin. Deus ekawēn ġu ip imutaybitbin—jekawēn acã.

– Warēmtağ ġu juy epeğutaybin – i juy ece ixeyũ ağokatkayũ be. – Epeyepere juy warēmtağ ma imutaybitbinap – i. ⁴ – Epeyekawēnwēn ġu juy apēn wuydobuyũ'ũm'ũm cuk adi o'e'e iam – i juy ece cebe ip. – Epeğuwēnuwēn ġu juy wuydobuyũ'ũm'ũm putet – i juy ece cebe ip. – Jawa'òxikxiğ acã epesop iboap muwēnuwēn pima – i juy ece cebe ip. – Iboam eyju kawēnwēn pima, warara'acat epeğubikuy ġu Deus ekawēn tağ jeku am – i juy ece.

Wuyetabut pima acã wuyetaybit Deusan.

⁵ – “Wuydobuyũ'ũm'ũm ekawēn ġu juy epeyekawēn—Deus ekawēn acã,” i juy ece cebe ip – i òn e'em ewebe.

Imēn òn eyawēwēm eywebe big ma xipan eyewewekuk am. Apēn cedağ wuyxe iap tağ jekukum pima xipan wuyju jewewekuğ, wuyağuyisu bima dak; icēmān wuyetabut Jesus Cristo kay bima dak. ⁶ Pũğpũğayũ bit cũğ ma jekukuap o'jepere. Cũğat e dağwi oitabidao'iyũ buxim ip. Warēmtağ ma ip jemāmāmām o'e. ⁷ Deus ekawēn imutaybitbin'ukayũm pin ip—Moisés pe o'ğuwēn'iat ekawēn imutaybitbin'ukayũm pin. Imēnpit itaybitbūt ã ip ixekawēn. Iboap ekawēn iba'arēm cexe ip. Imēnpuye te'e ma e'em ip:

– Oceju ma juy Deus ekawēn jeymutaybin – i.

⁸ Wuyetaybit Deus ekawēn kawēntip cĩcã iam—Moisés pe o'ğuwēn iap ekawēn—wuyawēwēap ekawēn. Ixe ekawēn tağ jekukum pima xipat cĩcã kuka o'e wuyxe. ⁹ Deus jekawēn o'ğuwēn cũğ ma jekuku'ukayũ awē ãm ġu—warēmtağ jekuku'ukayũ awē ãm acã. Wuyetaybit iboam. Ibürũ ma juk jekawēn o'ğuwēn: ika'ũmayũ be, iecuğap a'ò kay kũyjobit'ũmayũ be dak, jekay itabut'ũmayũ be dak, ikērēat mujurũğrũğ'ukayũ be dak, jekay'ũmayũ be dak, jebiõğbuk a'ò kay'ũmayũ be dak, cebay o'yaoka'iyũ be dak, warara'acat o'yaoka'iyũ be dak, ¹⁰ warara'acat tayxi kaykay'ukayũ be dak, warara'acat itop kaykay'ukayũ be dak, jewekpidaodao'ukayũ be dak, jenuy'ũnakeke'ukayũ be dak, dinheiro bu am warara'acayũ dujupa'um'um'ukayũ be dak, napapa'ukayũ be dak, warara'acat awēğ mukērērērēn'ukayũ be dak, jemumutaybitbinap muwarururun'ukayũ be dak. Ibürũ be ma jekawēn o'ğuwēn. Ixeyũ awē ãm Deus jekawēn o'ğuwēn.

¹¹ – Wekawēn acã juy eğuwēnuwēn soat kaka watwat pe – i juk o'e owebe Deus.

Ibiat ekawēn acã òn imuwēnuwēn. Iboap acã icēmat. Ixe Deus soat podi ma xipat. Ka'ũma ma omuy ixekawēn jo'iat ya'òbuyxiat, idipat tak.

12 — Ĕn xipat cĭcā oxe — i juk o'e owebe wuykukukat Jesus Cristo. — Owebeam cuy kapikipig eguy kawĕn idipat muwĕn ām soat ka daġacat pe — i juk o'e owebe. Ixe soat em wa'ōmucanucan owebe kawĕn idipat muwĕn ām soat ka daġacat pe. Imĕnpuye soat em ōn e'em cebe:

Ĕn xipan cĭcā okuġ — i.

13 Jesus cuk adi ojomuymuy. Ixe butet cuk osubutetmukĕrĕrĕrĕn kuy bima. Warĕmtaġ ma juk adi Jesus kayayū ojukukuk. Imĕnpit Deus itabotaidabotbot cĭcā osunuy okay, Jesus kay wetabut ġu oġuy buye. Wetaybit'ūma ojekukuku wetabut'ūm puye.

14 Wuykukukat warara'acayū bodi ma xipan cuk adi okuk. Ixe juk omutabun jewekay. Ixe juk omutaybin ikukpin warara'acayū kuk am. Imĕn wuyju jekukum Jesus Cristo eju mūġ'i bima.

15 — Jesus Cristo osodot ipi kay ikĕrĕat mujurūġrūġ'ukayū daxijo am — i wuyju e'em. Icĕmān wuyju iboam e'em. Cedaġ cĭcā wuywebe wuyetabut am iboap ekawĕn kay. Warara'acat ikĕrĕat mujurūġrūġ'ukat podi ma ōn ikĕrĕat mujurūġrūġ'ukat. 16 Imĕnpit Deus itabotaidabotbot cĭcā osunuy okay. Jesus Cristo yukpiceġĕm ġu o'e okay. Gasū ixe e'em warara'acayū be:

— Eya'ōpicūġcūġ cuy epesop — i. — Paulo ma ikĕrĕat mujurūġrūġxi osunuy. Ōn pit ikĕrĕm ġu ixe ojukuk—xipan acā ixe ojukuk — i'e'em Deus warara'acayū be. Itabut je'e ip cekay itabut'ūmayū, xipan okuġ puye, yukpiceġĕm ġu o'e okay buye dak. Soat em Deus xe jeedop ip itait.

17 — Ĕn pit soat podi ma xipat — i juy ace ixe Deus pe.

Ibuyxim cuy ixe ajukuk. Kuyje ixe Deus soat kukukat osunuy. Gasū dak e'em ijodiacat kukukat. Guyjom tak soat kukukan jeenuy. Ixe acā je'ū ġu. Soat em itait jeenuy. Ixe ijo ba'ore wuywebe. Ixe acā Deusat. Ka'ūmġu wara'at—ixē acā. Imĕneju:

— Soat podi ma ĕn edip — i juy ace cebe soat em.

Imĕn cuy ace!

18 Timóteo, ĕn okpot co'i. Imĕnpuye jawĕwĕ juy ōn. Kuy bima Deus ekawĕn muwĕnuwĕn'ukayū o'e ewebe:

— Deus cuk enaĕ jekawĕn muwĕn ām soat ka watwat pe — i.

Gebum cuy eguy ixeyū ekawĕn kay! Sorarayū icaat kuġ jaokaap puxim. Imĕnpuxim ġebum cuy eguy apĕn cuk o'e'e ip ewebe iap kay a'ōbaca'ūmap puxim. 19 Jesus Cristo kay etabucap ecepere ġu juy. Apĕn cūġ ma exe iap taġ cuy ejeku, Timóteo. Pūġpūġayū bit apĕn cūġ ma jexe iap taġ ġu ip jekukum. Jesus Cristo kay jetabucap o'jepere ip ixeyū aġokatkayū. Itabucap ip oi'ūm apĕn kobexixi epiriġ puje soat i'ūmap puxim. 20 Himeneu ixeyū'in, Alexandre dak. Imĕnpuye ixeyū xepxepayū oġukorĕm.

— Satanás eykukan cuy je'e — i juk oce cebe ip ixeyū mukūyjo am.

Ixeyū oġukorĕm itaybit am Deus muymuy'ūm ām.

2

1 Koap ōn jawĕ Deus eju kawĕn ām. Acekawĕn cuy Deus eju soat peam ijodiat peam.

— Bay, xipan cuy ixeyū ejukuk — i dak cuy ace cebe. — Ixeyū juy esubuywan — i juy ace cebe.

Ajoojuy Deus xewi soat peam. Wuyetaybit ixe soat em xipan wuykuġ iam. Imĕnpuye soat em:

— Bay, ĕn xipat cĭcā — i juy ace cebe.

2 Deus eju juy acekawĕn soat eipi kukukayū beam, soat ka watwat kukukayū beam tak. Deus eju juy acekawĕn ixeyū be xipan wuykuk am, wuywebe kaba'ūm wuydop am tak, wuywebe Deus bikuyap taġ wuyeku am tak, cedaġ ma wuyeku am tak. 3 Xipan wuyekukuap xipat Deus xe—wuydaxijo'ukat xe. Xipan wuyju jekukum pima, Deus mucokcokcoġ acesop. 4 Ixe Deus ibikuy soat taxijo am ipiat'ajojoap kay ijuap puxim. Ibikuy ijodiacayū be itaybit am kawĕn icĕmān. 5-6 Pūġ ma Deusat omuy. Ixe itakoma

jĩã ikêrêat mujurũgrũgap kay. Ijodi bima Jesus Cristo aġokatkan o'e. Jekpiwan ma oe'ũ soat pewi ikêrêat uk am. Imêneju Jesus Deus etakomaap o'ġu'ũm. Ixe Jesus jebay o'ġudin ijodiat kay. Yawêġ muwên pin pima, Deus Jesus e'ũap awêġ o'yawêġmuwên ijodiacyũ be. Yawêġtobuxik puje itaybit ip o'e Deus ibikuy soat taxijo am wuydaxijo am iam. ⁷ Imêneju Deus cuk onaê jekawên muwênuwên'ukan. Ixe juk onaê Judeu'ũmayũ mutaybitbin'ukan. Napa ġu òn e'em. Icêmãn òn e'em ewebe.

– “Eyetabun cuy epesop Jesus Cristo kay” i juy ece cebe ip – io'e owebe.

⁸ Jawê òn ġasũ apên cũġ ma wuyeku am Deus eju kawênwênap'a be iam. Soat ka be bima juy acejekawên Deus eju. Deus ekawên taġ wuyeku pin pima juy acejekawên ceweju, warara'acat kay wuyetakoma'ũm pima dak, jewa'òxixiġ'ũm pima dak.

⁹ Cũġ ma juy jeedop ip aoyũ Deus eju kawênwênap'a be. Cũġ ma juy jeedop ip jesay kuġ. Warara'acat pe jejojoan ġu juy ip jeedop. Yaġuysan cuy ip jeedop. Iwarum ġu jadapmuġêġêm cuy jeedop ip warara'acat pe jejojoan. Ouro muġêġêbu kuġ ġu juy jeedop ip, pérola'a muġêġê'a kuġ ġu dak. Ibusopsupatpu kuġ ġu dak jeedop ip, teiboġat kuġ ġu dak jesay kuġ. Warara'acat pe jejojoan ġu juy jeedop ip aoyũ. ¹⁰ Xipacat mujurũgrũġ cuy ip jeedop aoyũ— “Jesus ebekitkit oceju” i'e'e'ukayũ. ¹¹ Deus eju kawênwênap'a be jemutaybitbin pima, mũġ cuy jeedop ip aoyũ.

– Kuy wetaybit soan iboam – i'ũmġu juy je'e ip jewebe ma.

¹² Obu'u ayacat pe aġokatkat mutaybit am. Cũġ ġu ayacat pe warara'acat kukan—aġokatkat pe acã. Mũġ cuy jeedop ip aoyũ. ¹³ Koap Adão o'ġuġê Deus—aġokatkat o'ġuġê. Kanomũm Eva o'ġuġê—ayacat o'ġuġê. ¹⁴ Adão ġu o'ġuġuykuku Satanás—Eva acã. Eva koap Deus ekawên mubuyxi'ũm'ũm o'e. ¹⁵ Imêneju aoyũ je'itpi'ajojom o'e. Imênpi Jesus kay ip itabut pima Deus ixeyũ idaxijo, xipan warara'acat kuġ pima dak, warara'acat pe jejojoan'ũm jekukum pima dak, ikêrêat mujurũgrũġ'ũm pima dak.

3

¹ Timóteo, ġasũ òn jawê itabucayũ kukukayũ naê ãm.

– Aġokatkat itabucayũ kukukat ojuy bima, xipacan e ojuy – i wuyju e'em.

Iboap e'eap icêmãn. ² Imên cuy ip jeku Jesus kay itabucayũ kukukayũ. Cũġ ma juy jeku ip. Pũġ ma dak cuy jetayxim jukuk ip. Yaġuysan tak cuy jeedop ip. Jewawê juy ip ikêrêat kukap puxim. Warêmtaġ ġu ma dak cuy jeku ip. Powatwat tujuòmòm'uġ tak cuy jeku ip jeduk'a be. Deus ekawên warara'acat mutaybitbin'uġ tak cuy jeedop ip. ³ Ika'om ġu dak cuy jeedop ip. Warara'acat aokakam ġu dak cuy jeedop ip. Ya'òtareġ ġu dak cuy jeedop ip. Itabotaidabotbon tak cuy jeedop ip warara'acat kay. Itabikukum ġu dak cuy jeedop ip warara'acat edinheiro kay. ⁴ Jeduk'a beayũ kuġ tak cuy jeedop ip xipan. Jebekitkiyũ mukũyjobitbin tak cuy jeedop ip. Jebekitkiyũ be jemubuyxinam tak cuy jeedop ip. ⁵ Itaybit'ũm xipan jeduk'a beacat kuġ iam pima, kuka Deus kay itabucayũ ikuk pa'ore o'e cebe ip. ⁶ Jesus kay itabun'isuat ġu juy epejomuy warara'acayũ kukukan—itabucayũ kukukan. Itabun'isuat muy buje:

– Warara'acat podi ma wa'òbuyxi – i kuka o'e te'e ma.

Kuyje Satanás:

– Warara'acat podi ma wa'òbuyxi – io'e te'e ma—ibiòġbuk kêrêayũ kukukat.

Tũybe Deus podi ma wa'òbuyxi iãn kuka o'e. Imênpuye dak Deus ipiat o'supi'ajoat cebe—Satanás pe kuyje. Imênpuxim itabun'isuat jewexe ya'òbuyxi bima, Deus ipiat kuka o'supi'ajoat cebe. ⁷ Itabut'ũmayũ emumubuyxin cuy epejomuy itabucayũ kukukan ikukukat pe jemũġuycũġap puxim. Ixeyũ xe ya'òbuyxi'ũm pima, kuka o'jewemuġuycũġ ikukukat ip.

– Warêmtaġ ma cuk ip emuy itabucayũ kukukan – i kuka o'e ip cebe.

Satanás enobano'abibubu be kuka o'at. Satanás kuka o'ġuġuykuku ikêrêat mujurũġ ãm.

⁸ Gasū òn jawě itabucayū buywatwat'ukayū naě ãm. Iměn cuy jeku ip ibuywatwat'ukayū. Ya'òbuyxim cuy jeedop ip. Wara'at tagtagtag ġu dak cuy jekawěn ip—pũġ tag ma. Kawědi kōnkōnxi ġu dak cuy jeedop ip. Itabikukum ġu dak cuy jeedop ip soat kay jebubun. ⁹ Kawěn icēmān osodop ip itaybit ġu kuyje—pũġpũġ ã. Gasū bit ade itaybicayū o'e. Itabut cīcā jeedop ip kawěn icēmat kay. Apēn cedaġ ma jexe ip iap tag tak cuy jeku ip. ¹⁰ Koam puk itabucayū buywatwat'ukat ojuyat cuy esubuyxijo. Epeye'awero juy tekku xe'e xipat kuka o'e iam. Ibuyxijoap tomukadi soat xe xipat pima juy epejomuy ibuywatwat'ukan. ¹¹ Ixeyū tayxi dak cuy xipat ipjeedop. Cekawēnxim ġu juy jeedop ip. Warara'acat muymuy ġu dak cuy jeku ip. Yaġuysan tak cuy ip jeedop. Soat em ip jeedop icēmat e'em. Iměn cuy jeedop ip itayxiyū. ¹² Itabucayū buywatwat'ukayū jetayxim pũġ ma ip jukuk. Jekpotpoyū mukūyjobitbin tak cuy jeedop ip, jedaxiyū dak, jeduk'a beayū dak soat. ¹³ Xipan itabucayū buywatwan pima, soat ip ibuyxim jukuk. Ya'òcam ip jetabucap ġuwěn warara'acat pe.

— Jesus Cristo kay wuyetabut pima, mũġ'i aceku ceweju — i je'e ip soat pe.

¹⁴ Timóteo, ijidup mubararaġ òn eywebeaptum. Gaxīn ma'ġu òn cu ojuy ejom. ¹⁵ Ojuap ibun pima bit, etaybit ece cũġ ma jeku am warara'acayū eju—Deus ebekitkit eju iam ijidup cocom pima. Wuyju Deus kay itabucayū—soat em itaicat kay itabucayū. Wuyetaybit kawěn icēmān.

— Uk'a muycemucemap'ip puxim wuyju — i'e'em itabut'ūmayū cũġ ma wuyekukuap cocom pima, kawěn icēmat tag wuyju jekukum puye.

¹⁶ Iba'arēm itabut'ūmayū xe apēn wuyetabut Deus kay iap, itaybit'ūm ip puye. Gasū bit iba'arēm ġu o'e cebe ip, Jesus Cristo ixeyū mukūyjom puye.

Ixe Jesus Cristo ijodian o'jebapuk. Deus biōġbuk cuk adi o'e ixe be: “Ēn cũġ cīcā oxe,” i. Ixe o'jojjo Deus ekawěn tojotjot'ukayū. Itabucayū ixe o'ġuwēnuwěn ijodi. Ade ijodiat itabut o'e ixe kay. Deus waram ixe o'ġuyu kabi kay.

4

¹ Gasū òn jawě ibiōġbuk kērēat a'ò kay kūyjobicayū be eymuġuykukuap puxim. Amap kabia be Jesus kay jetabucap jepere ip pũġpũġpũġ. Ibiōġbuk kērēat ekawěn kay ma itabut jeedop ip—wuymuġuykukuku'ukayū a'ò kay dak. ² Soat em napa ma e'em ip. Wuymuġuykukukuxi ip. Itaybit ġu ip ajo xipat iam ajo xipat ġu iam tak. Cewawě ba'ore ip. Ipikat puxim ip xidiġ mupikupikap puxim.

³ — Cũġ ġu wuywebe jewebumūn ãm — i'e'em ip wuywebe napa ma. — Ibiat i'opi wuywebe — i dak e'em ip napa ma.

Deus pit soat xat o'ġubapuk itabucayū xan—kawěn icēmān itaybicayū xan. ⁴ Soat Deus emumuġě xipat.

Imēnpuye ka'ūmġu i'opiat wuywebe.

Imēnpuye jekōn pima:

— Bay, xipat cīcā Ēn, soat em Ēn ocexan iūmūm ocewebe — i wuyju e'em Deus pe.

⁵ — Soat wemumuġě xipat ipi watwat xan — i juk o'e Deus. Jekōn pima wuyju dak kawēnwēn Deus eju.

— Ēn xipat cīcā — i'e'em wuyju cebe.

Imēneju ka'ūmġu i'opiat wuywebe.

⁶ Timóteo, owebe awēap cuy eġuwěn wuykitpitpiyū be itabucayū be. Iboam ixeyū mukūyjom pima, xipacan ecesūy Jesus Cristo be kapikpik'ukan. Kuy bima etabun cuy eġuy Jesus Cristo kay iap ekawěn icēmān. Kūyjobin cuy eġuy iboap ekawěn kay bekicat jetitinap puxim. Iboap ekawěn tag cuk adi ejekuku.

— Gasū dak iměn cuy ejeku — i òn e'em ewebe.

⁷ Itabut'ūmayū dobuyū'ūm'ūm ekawěn kay ġu juy eġuy. Te'e ma kuka eġuy ixeyū ekawěn kay etabut. Ixeyū'ūm'ūm ekawěn kay bima, wuybu'u kuka ace wuyetabut am Jesus kay.

Ën pit soat em kũyjobin cuy eguy Deus biõgbuk a'õ kay big ma etabut cĩcã am Cristo kay. ⁸ Xipat wuywebe wuyjebit mubacacan am. Ibodi ma bit xipat wuywebe soat em kũyjobit am Deus biõgbuk a'õ kay. Ixe a'õ daḡ jekukum pima, wuyaḡuy'isum kuka ajeku ijodi bima. Wuye'ũ buje dak soat em Deus xe acesop waram wuyetait puje. ⁹ Icēmãn òn emutaybitbin iboam. Wuyetabun cuy ajop iboap ekawẽn kay. ¹⁰ Wuyetabut cĩcã Deus kay—soat em itaicat kay. Imẽnpuye wuyju kapikpiḡ cĩcã warara'acat mutabut am cekay. Ixe soat taxijo ojuy. Ixe soat jekay itabucayũ daxijojom.

¹¹ Timóteo, wawẽwẽap cuy eguwẽn wuykitpitpiyũ be.

— Paulo ekawẽn taḡ cuy epekuku — i juy ece cebe ip.

¹² — Aypa ḡu buk ãn. Ocetabut ḡu ekawẽn kay — i'ũmḡu juy je'e ewebe warara'acayũ.

Cũḡ cĩcã juy ejeku. Ekawẽntim cuy eguy. Xipan tak cuy itabucayũ ejukuk, itabut'ũmayũ dak. Etapun cĩcã dak cuy eguy Deus kay. Aḡuy'isum tak cuy eguy. Cũḡ ma juy ejeku warara'acayũ be ekuap co'i jeku am. ¹³ Wajẽmap wiwim pima Deus ekawẽntup cocom cuy eguy je'awerorom'ukayũ be ya'ĩjo am. Deus ekawẽn muwẽnuwẽn cuy eguy cebe ip. Ixeyũ mutaybitbin cuy eguy Cristo ekawẽn. ¹⁴ Deus cuk ja'õbacaap o'ḡũm ewebe kapik am cebeam. Ixe juk ja'õbacaap o'ḡũm ewebe jekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ eweju kawẽn puje—itabucayũ kukukayũ eweju kawẽn puje. O'jewebumõḡ ip abi jeje Deus ekapikap pe emuy ãm. Imẽn cuk o'e ip Deus biõgbuk a'õbi. Ixe a'õbacaap taḡ cuy epeku. ¹⁵ Gebum cuy eguy owebe awẽwẽap kay. Iboap taḡ cuy ejeku. Imẽn eku buje, “Big ma Jesus Cristo ekawẽn taḡ ãn jekukum” i je'e ip ewebe ejojoayũ. ¹⁶ Eday'em'um cuy eguy warẽmtaḡ ekuap puxim, warẽmtaḡ ma warara'acat mutaybinap puxim tak. Cũḡ ma eku buje, aḡuy'isum ejeku ijodi. Deus xe eguy e'ũ buje dak. Ekawẽn cocoayũ dak ixexeedop ip soat em.

5

¹ Ikẽrẽat mujurũḡ puje, aypaat egukorẽm ḡu juy. Eyawẽ acã juy. Ixe juy eyawẽ ebure awẽap puxim. Aypapat eyawẽ juy ekitpit awẽap puxim. ² Yabubut cuy eyawẽ eixĩt awẽap puxim. Warara'acayũ aoyũ dak cuy eyawẽ eixĩt awẽap puxim. Aoyũ eju kawẽnwẽn pima jaejubuku ocepo iap kay juy ḡebum ḡu eguy.

³ Gasũ òn jemukũyjo apẽn itop'e'ũ'ibiyũ buywan—ibadip'ũmayũ iam. ⁴ Itop'e'ũ'ibit i'it'et pima, i'iyũ juy xipan jexi jukuk. Yuktaxitxet pima, yuktaxit cuy xipan jeawa jukuk. Deus xe cũḡ ma warara'acayũ be ḡu ixeyũ xi kuk am, ixeyũ eawa kuk am tak—ibadipyũ be acã. Ixeyũ itaybit cuy cũḡ ma Deus xe wuybadip kuk am iam kuy bima xipan ip jekukap teim. Irem ḡu juy jexi jukuk ip. Ixeyũ juy ixat je'ḡũmḡũm cebe ip, cesay dak. Imẽn xipat Deus xe. ⁵ Pũḡpũḡ itop'e'ũ'ibiyũ tadaybot ma. I'it'et ḡu ip. Yuktaxitxet ḡu dak. Ixeyũ itabut warara'acat kay ḡu—Deus kay acã. Kabiam, ixima daḡ tak ka'ũmat ojuyjuy ip Deus xewi acã—warara'acat xewi ḡu—ixeyũ itop'e'ũ'ibiyũ. Deus eju kawẽnwẽn ip warara'acat peam, warara'acat kay ḡebum puye. Ixeyũ be acã itabucayũ juy ixat je'ḡũm, cesay dak, ibadipyũ'ũm puye. ⁶ Warara'acayũ bit imẽn ḡu jekukum itop'e'ũ'ibiyũ. Jewemukcokcoḡ ã jekukum ip. Itabẽḡ ip. Inaka Deus xe ce'ũat co'i ip warẽmtaḡ ma jekukum puye. Ixeyũ juy esubuywan ḡu. ⁷ Owebe awẽwẽap cuy eguwẽn wuykitpitpiyũ be warara'acayũ be ixeyũ ekukuap muymuyap puxim. ⁸ Xipan wuybadip kuḡ'ũm pima, wuyetabucap epereap co'i aceku. Itabut'ũmat ekukuap podi ma ikẽrẽm aceku.

⁹ Soat ḡu juy esubutetmõḡ ip itop'e'ũ'ibiyũ butet itabucayũ e'aweroroap'a beatup pe. Itop'e'ũ'ibit yabut pima—60 koato kuḡ pima; ceweitopta ebikamat itom pima dak; ¹⁰ warara'acayũ “Teku xipacan e'em soat em” i'e'em pima dak; xipan je'iyũ o'ḡuaypan pima dak; jeduk'a be powatwat tujuõmõm pima dak, soat em Deus ebekitkiyũ buywatwan pima dak; iba'oreat kukayũ buywatwan pima dak; warara'acat pe idipat mujurũḡrũḡ pima dak—ixeyũ butet acã esubutetmubararak taperadup pe—teyũku kapikpiḡ Deus peam iaptup pe.

¹¹ Yaypan'isuat putet pit esubutetmōḡ ḡu juy iḡodup pe—itop'e'ũ'ibit putetup pe. Waram jewebumũn pin je'e ip. Ibu'u je'e ip kapik am Cristo beam. ¹² Koap pima:

— Waram pit ocewebumũn ḡu. Cristo beam acā kapiḡ òn — i juk o'e ip. Ibu'u ip pima bit:

— Te'e ma “Cristo beam acā kapiḡ òn,” i juk ece — i je'e warara'acayũ cebe ip.

¹³ Ixeyũ itop'e'ũ'ibiyũ te'e ma ip kabiabun kapkam uk'a kapkam. Ibukapik'ũmayũ ip. Cekawēnxi ip. Kawēn mukērērēn tak ip. Imuwēnpiat muwēnuwēn ip. ¹⁴ Imēneju:

— Waram jewebumũn cuy ip itop'e'ũ'ibiyũ yaypan'isuayũ — i òn e'em. — Waram jewe'ita juy ip — i òn e'em. — Xipan cuy ip jeedop je'iyũ kuḡ — i òn e'em.

Waram ip jewebumũn puje, wuymuy ba'ore je'e wuykay'ũmayũ be. ¹⁵ Pũḡpũḡ itop'e'ũ'ibiyũ'in o'jēm Deus e daḡwi. Satanás a'ò kay kũyjobit am ip o'jēm. ¹⁶ Itabucat padip itop e'ũ buje, ibadipyũ juy ixē subuywan.

— Ocebadip cuy epesubuywan — i'ũmḡu juy je'e warara'acayũ be, itabucayũ be. Ibadip'ũmayũ buywatwan pit ip jeedop itabucayũ.

¹⁷ Xipan cuy itabucayũ kukukayũ ajukuk. Eykukayũ xipan itabucayũ kuḡ pima, xepxem cuy cekapikaptei epeteida cebe ip. Kapikpiḡ cĩcā bima, xepxem cuy cekapikaptei epeteida cebe ip Jesus ekawēn muwēnuwēn'ukayũ be—Deus ekawēn eymutaybitbin'ukayũ be dak. ¹⁸ Imēn e'em Deus ekawēn tup—Moisés emudupmubararaktup: Imukapikpiḡ pima, eòhòbi epesubimukirik ḡu juy jexat'oap puxim—ãḡ jekōn, i. Imēn e'em Lucas emudupmubararaktup: Cekapikaptei juy epeḡũm kapikpik'ukat pe, i. Imēneju cekapikaptei juy epeteida itabucayũ kukukayũ be. ¹⁹ Pũḡ pe itabucayũ kukukat muymuy buje, eyetabun ḡu juy epesop ixē ekawēn kay. Xepxepayũ bit, ebapũḡayũ dak pũḡ taḡ ma ixē muymuy buje, eyetabun cuy epesop ixeyũ ekawēn kay. Wara'at taḡtaḡtaḡ pima bit, eyetabun ḡu juy epesop ixeyũ ekawēn kay. ²⁰ Itabucayũ kukukat ikērēat mujurũḡrũḡap epere am ibu'u bima juy epeḡukorēm soat etabutpe. Epeḡukorēm cuy warara'acat pe iparara am ikērēat mujurũḡap puxim.

²¹ Timóteo, owebe awēwēap taḡ cuy ejeku. Pũḡ taḡ ma juy ejukuk soat itabucayũ. Ebu'um ḡu juy eguy imukorēm ãm ip ebureyũ ma'ḡu ip. Iboap muwēnuwēn òn ewebe Deus a'òpiju, Jesus Cristo a'òpiju dak, Deus ekawēn tojotjot'ukayũ a'òpiju dak—ikērēat kuḡ'ũmayũ a'òpiju. ²² Dao ḡu juy ecewebumōḡ aḡokatkat abi jeje imuy ãm itabucayũ kukukan. Warara'acayũ ikērēat mujurũḡrũḡ pima, eju ḡu juy ceweju ip. Aḡuy'isum cuy eguy. Ikērēat cuy eḡuḡē ḡu—pũḡ em tak ka'ũma.

²³ Idibi at ḡu juy etikōnkōn. Uva'abidi dak etikōnkōn, edada muxere am.

²⁴ Pũḡpũḡayũ soat etabutpe ikērēat mujurũḡrũḡ. Soat itaybit ikērēat mujurũḡrũḡ ip iam. Itaybit ip ḡaxĩn ma Deus ipiat supi'ajoat cebe ip iam. Warara'acayũ bit iba'arēm ma ikērēat mujurũḡrũḡ. Guyjom pit soat itaybit je'e ikērēat o'ḡujurũḡrũḡ ip iam.

²⁵ Imēnpuxim pũḡpũḡayũ ma soat etabutpe ma xipacat mujurũḡrũḡ. Soat itaybit xipacat mujurũḡrũḡ ip iam. Warara'acayũ bit iba'arēm ma xipacat mujurũḡrũḡ. Gasũ ka'ũma ma itaybit apēn ixeyũ e'em iam. Guyjom pit itaybit je'e ip.

6

¹ Tei'ũm kapikpik'ukayũ be ecekawēn cuy—Jesus kay itabucayũ be.

— Ibuyxim cuy eyekariwa epejukuk — i juy ece cebe ip. — Ibuyxim ip ikuḡ pima kuka Deus o'jomuymuy ḡu ip itabut'ũmayũ — i juy ece cebe ip. — “Pauloyũ warēmtaḡ ma itabucayũ mutaybitbin,” i'ũmḡu kuka dak o'e ip — i juy ece cebe ip.

² Pũḡpũḡ ixeyũ'in kapikpiḡ itabucayũ beam, jekitpitpiyũ beam.

— “Kũyjobin ḡu oce wekariwa a'ò kay, ixē dak itabut Jesus kay buye,” i'ũmḡu juy epe'e — i juy ece cebe ip. — Xipan cĩcā juy epeyekapik cebeam ixeyũ dak itabut puye, Jesus xe ikukpin ip puye dak — i juy ece cebe ip.

Timóteo, iboam cuy itabucayũ eḡutaybin

— Xipan cuy epeku — i juy ece cebe ip—tei'üm kapikpik'ukayũ be.

³ Wuykukukat ekawën icēmān—Jesus Cristo ekawën. Ixe ekawën tağ jekuku'ukat Deus bikuyap tağ tak jekukum. Ade'ümayũ bit cekawën kay ġu. Cekawën ġu imutaybitbin ip. Warēmtağ ma imutaybitbin ip.

⁴ — Warara'acat podi ma ocetaybit — i'e'em ip te'e ma.

Imēnpit itaybit ġu ma ip. Soat em jewa'ōxixiğ ip. Jawa'ōdawutwutxi ip. Itabikuku e'em ip jewewekay, imēn jekukum puye. Wara'at tağtağtağ ma ip kawēnwēn. Itabutkarey ip jewewekay. ⁵ Soat em ip jewa'ōxixiğ jewewēju. Yağuyba'arēm ip o'e. Oibu'un ip kawēn icēmat kay. Tūybe Deus kay wuyetabut pima acejekariwan iān e'em ip. ⁶ Deus kay itabucat ibubut adeat puxim e'em icocok, Deus kay wuyetabucap wuybubut kuğ iap podi ma xipat puye. ⁷ Ajo-kuğ wuybui be wuykap'isum? Ka'ūma kuğ! Imēnpuxim ajo'in acetujowat ijodiwi wuye'ũ buje? Ka'ūma ma! ⁸ Wara'at kuğ'üm pima, wuycoccoğ mabuk acesop wuydotite bima, wuyxaxet pima dak. ⁹ Ibubut ade pinayũ ikērēat mujurũğrũğ dinheiro buap ojuy. Warēmtağ e'em ip itabikuku soat kay jebubun puye. Xipat ġu ip soat xe ijodiat xe. Soat em ipiat supi'ajojo ip. Deus wi wūy ma jeedop ip. ¹⁰ Ikērēat mujurũğrũğ ip soan dinheiro kay itabikukuap tomuju. Pũğpũğayũ oibu'un ip Jesus kay. Jetabucap o'jepere ip dinheiro kay jĩjā buye. Ade o'jat ip dinheiro. Inaka iğuycũğ cĩcā ip jekukum jetabucap o'jepere buye.

¹¹ Ēn pit, Timóteo, Deus a'ōbuywatwat'ukat ěn. Imēnpuye ikērēat pewi juy ecenapõn. Cũğ ma juy ejeku. Ikukpin cĩcā juy Deus ejukuk. Etahun cĩcā juy eğuy cekay. Ikukpin cuy warara'acat tak ejukuk. Etaxim cuy ipiat esupi'ajo. Yoboğan pin ġu juy eğuy. ¹² Jedaudau'ukat soan jewũncaan jedaudaum koap jedauap epere am jabeatup pu ojuy adeayũ etabutpe. Ixe buxim ěn tak soan a'ōbacaan cuy etabut eğuy Jesus kay. Ebu'u'üm pima, soat em Deus xe eğuy e'ũ buje. Adeayũ etabutpe:

— Wetahun oğuy Jesus kay ġebuje bit — i juk ece kuy bima.

Imēn i'e buje, Deus cuk enaē soat em enuy am jexe. ¹³⁻¹⁴ Jesus ekawën tağ cuy ejeku ewebe ikērēat muğēap puxim; Jesus pe “Ikērēat kuğ ěn” i'eap puxim ewebe. Wara'at tağ ġu juy ejeku—Jesus ekawën tağ acā—soat ekawēnwēnap tağ acā. Ixe ekawën tağ cuy ejeku wuykukukat ajēmap wiwim pima—Jesus Cristo ajēmap wiwim pima. Iboam õn awēwēm Deus etabutpe, Jesus Cristo etabutpe dak. Ixe Deus soat mutaicin. Ixe Jesus Cristo iparara'ūma kawēn icēmat o'ğuwēn iecuğap pe—Põncio Pilatos pe. ¹⁵ Imudot pin pima, Deus waram ixe Jesus Cristo ġudot wuykay. Ixe Deus xipat cĩcā. Wara'at ġu omuy ijodiat kukukat—Deus acā. Ixe ijodiat kukukayũ kukukat. Ixe ijodiat ekariwawayũ ekariwa. ¹⁶ Soat pit ace'ũ. Ixe bit je'ũ ġu. Ka'ümğ u xipat'ūmat cebe. Daxadiea beat co'i. Wuyajēm pa'ore cetēğ. Abu ixe o'jojojo? Ka'ūma ma. İba'ore wuywebe ijo am.

— Kũyjobin ocesop a'õ kay acā — i juy ace cebe. — Soat podi ma ěn a'õbaca — i juy ace cebe.

Imēn cuy ace.

¹⁷ Timóteo, ibubut adeayũ juy eyawēwē.

— Eya'ōbuyxian pin ġu juy epesop — i juy ece cebe ip. — Dao ma kuka eybubut oi'üm — i juy ece cebe ip. — Imēnpuye eyetahun ġu juy epesop eybubut kay—Deus kay acā eyetahun — i juy ece cebe ip. — Deus ade iümüm wuywebe wuymucocok am — i juy ece cebe ip. — Soat wuyemumukaypinut ümüm wuywebe — i juy ece cebe ip. ¹⁸ — Xipan cuy warara'acat epejukuk — i juy ece cebe ip. — Xipacat cuy epeğujurũğrũğ — i juy ece cebe ip. — Eydacum ġu juy epesop warara'acat pe — i juy ece cebe ip. — Ibubut'ūmat pe juy eybubut'in epeğüm — i juy ece cebe ip. ¹⁹ — Eybubut'in iümüm pima ade epejukuk eybubun kabi be — i juy ece cebe ip. — I'üm ġu eybubut — i juy ece cebe ip. — Icēmān Deus xe epesop eyetaıt — i juy ece cebe ip.

²⁰ Timóteo, apēn Deus o'e ewebe iap tağ cuy ejeku. Ade'ümayũ warēmtağ ma kawēnwēn ip. Jawa'ōxixi'g ip. Deus muymuy ip. Cekawēnxiayũ ip.

– Warara'acat podi ma ocetaybit – i'e'em ip napa ma.
Ecekawēn ġu juy ceweju ip.

²¹ – Warara'acat podi ma ocetaybit – i'e'em ip napa ma.
Jetabucap ip o'jepere e bewi oitabidao'ibit puxim.

– Bay, xipan cuy Timóteo ejukuk – i òn e'em Deus pe. – Xipan cuy soat Jesus kay
itabucayũ ejukuk – i òn e'em cebe.
Ibũrũ ma.

TIMÓTEO BEAPTUP PAULO EMUDUPMUBARARAKTUP XEPXEPATUP

¹ Timóteo, cartadup mubarararağ òn ewebe kato mujuaptum. Òn Paulo. Jesus Cristo emumuju òn Deus a'òbi. — “Jesus Cristo eju mǔğ'i eyju jekukum pima, soat em Deus xe epesop eyetait,” i juy ece ijodiacat pe — i juk o'e Jesus Cristo owebe.

² Timóteo, ěn okpot co'i. Ekukpin cǐcǎ oxe. Deus wuyebayat. Jesus Cristo wuykukukat. Deus eju òn kawĕnwĕn ewebeam.

— Xipan cuy Timóteo ejukuk — i òn e'em cebe. — Etabotaidabotbon cuy eguy cekay — i òn e'em cebe. — Ixe ağuy mubabibin cuy eguy — i òn e'em cebe.

³ — Bay, ěn xipat cǐcǎ — i òn e'em Deus pe.

Warara'acat a'ò dağ ġu òn jekukum—ixe a'ò dağ acǎ. Wedobuyũ'ũm'ũm tak ixe a'ò dağ jekuku'uk ip osodop. Ocokcok ixe kay soat apĕn cedağ oxe iap tağ òn jekukum puye. Ixe eju òn kawĕnwĕn ewebeam soat em. Kabiam òn kawĕnwĕn ceweju, ixima dağ tak. ⁴ Gebum cǐcǎ òn ekay. Exewi ojĕm puje etòn iap kay ġebum òn. Ejo pin cǐcǎ òn waram ocokcok am. ⁵ Gebum òn apĕn etabut Jesus Cristo kay iap kay. Jewexe ġu etabut cekay—icĕmǎn. Koap pima eawa Lóide itabut osunuy cekay. Exi Eunice dak itabut osunuy cekay. Ixeyũ buxim ěn tak etabut cekay. Wetaybit cǐcǎ iboam. ⁶ Imĕnpuye òn jeǎwĕ. Itbucayũ kukukan emuy buje, juk ocwebumōğ abi jeje. Deus cuk ja'òbacaap o'jomōğ ewebe. Gebum cuy eguy iboap kay. Ixe a'òbacaam cuy ejeku. ⁷ Deus jebiōğbuk muōmōm wuywebe. Ixe biōğbuk wuymuparararan ġu—wuya'òmucanucan acǎ. Deus ja'òbacaap ũmũm wuywebe. Ya'òbacaap kuğ pima xipan kuka warara'acayũ ajukuk. Jewǎwĕwĕm tak ajop ikĕrĕat muğĕap puxim.

⁸ Itabut'ũmayũ odaomũn wuykukukat ekawĕn oğuwĕnuwĕn puye. Inaka esũsũn ġu juy eguy obuxim, daomũnmũnap'a be ma'ğũ òn. Ebisũsũn ġu dak cuy eguy wuykukukat ekawĕn muwĕn ǎm warara'acayũ be. Owebe ipiat'ajojoap puxim ipiat supi'ajo an ip ewebe ěn ixe ekawĕn muwĕnuwĕn puye. Ebu'um ġu juy eguy imuwĕn ǎm ipiatpi'ajojom ma'ğũ. Deus ja'òbacaap je'ğũm ewebe. ⁹ Ixe Deus kuy wuydaxijo. Ixe kuy wuynaĕ jebekitkiyũm. Ixe kuy wuynaĕ xipacat ağugĕğĕ buye ġu—ixe wuynaĕ pin puye acǎ, ixe xe wuykukpin puye dak.

— Xipacat oğũm soat pe Jesus Cristo kay itabucayũ be — i juk o'e Deus jewebe ma. Imĕn cuk o'e jewebe ma ka'ũmğũ ipi bimǎn ma. ¹⁰ Ixe xipacat ũm pin osunuy soat pe iam wuyetaybit ġu juk adi ajop. Gasũ bit wuyetaybit ace. Wuyetaybit ace wuydaxijojo'ukat oajĕm puye. Jesus Cristo kuy oajĕm. Ixe Jesus Cristo xipacat ũmũm wuywebe. Ixe ce'ũ osunuy. Inaka waram ġuto o'jetait. Ixe wuye'ũ'ũap a'òbacaap o'ğũ'ũm. Kawĕn idipat muwĕnuwĕn cuk adi oekuku.

— Soat em eyetait epesop Deus xe eye'ũap tomukadi — i juk adi o'e'e wuywebe. Imĕnpuye Jesus Cristo kay wuyetabut pima, wuypararam ġu wuye'ũap puxim.

¹¹ Deus cuk onaĕ jemumujum.

— Wa'òbi juy kawĕn idipat muwĕnuwĕn eguy — i juk o'e owebe. — Itabucayũ mutaybitbin cuy eguy — i juk o'e owebe.

¹² Itabut'ũmayũ ipiatpi'ajojoan owebe, òn kawĕn idipat muwĕnuwĕn puye. Obu'u ġu ma'ğũ oğuy wetabut am Jesus kay. Wetabut cuk adi oğuy cekay. Gasũ dak wetabut ma cekay, wetaybit cǐcǎ ixem puye. Wetaybit soat podi ma ixe ya'òbaca iam. Soat oğũm cebe iap muxipanpan jeenuy jajĕmap kabia wiwim pima. ¹³ Kawĕn icĕmǎn cuk adi òn emutaybitbin. Iboap ekawĕn tağ cuy ejeku. Wekukuap puxim cuy ejeku. Etabun cǐcǎ juy eguy Jesus Cristo kay. Xipan cuy warara'acayũ ejukuk. Imĕn cuy ajeku Jesus Cristo eju mǔğ'i wuyju jekukum pima. ¹⁴ Kawĕn idipat o'ğuwĕn ip ewebe kuy bima. Gebum cuy

eğuy iboap ekawên kay. Ibiõğbuk xipacat omuy wuywebe—Deus biõğbuk. Ixe biõğbuk wuybuywatwan ixe ekawên kay gebum am.

¹⁵ Ade Ásia eipi watwat'in cuk opere iap awêğ kuy eyawêğtobuxik. Fígelo ma ixeyũ'in osunuy, Hermógenes tak. ¹⁶ Onesíforo bit obuywatwat'uk osunuy.

— Xipan cĩcã juy Onesíforo ejukuk, ibadipyũ dak — i õn e'em wuykukukat pe. Ixe isũsũn ġu osunuy jajẽm ãm daomũnmũnap'a be ojo am. Pũğ em ġu ixe Onesíforo omucocokcoğ—ade em ma. ¹⁷ Roma ka be jajẽm'isum okudadam oeku. Odobuxik puje acã oibu'un okudadam. ¹⁸ Etaybit Éfeso ka be bima soat em ixe obuywatwat'uk osunuy iam. Imẽneju:

— Wetabotaidabotbon cuy oğuy ekay kũyjobit'ũmayũ be ipiat'ajoap kabia be iam cuy Onesíforo eğutaybin — i õn e'em wuykukukat pe.

2

¹ Timóteo, ên okpot co'i. Deus soat em xipan wuykuğ Jesus Cristo eju mũğ'i wuyju jekukum puye. Imẽnpuye a'õbacaam cuy eğuy! ² Adeayũ mutaybitbin cuk adi oğuy—emutaybitbin tak. Ên pukto iboam cuy cũğ ma jekuku'ukayũ mutaybitbin eğuy ixeyũ be warara'acayũ mutaybin am.

³ Ade itabucayũ ipiatpi'ajojom. Ên tak sorara buxim ebu'um ġu juy eğuy ipiatpi'ajo am. Jesus Cristo esoraram cuy eğuy. Sorara buxim ixe a'õ kay acã juy kũyjobin eğuy. ⁴ Nopağõğõm pima jeduk'a beat co'i'ũmğũ jekukum sorarayũ. Ja'õbi ġu ip jekukum—jekukukat a'õbi acã. Imẽnpuxim Jesus Cristo a'õbi acã ejeku. ⁵ Cedağ ma o'jedau bima acã kuka o'jat jedauapte warara'acat podi ma iwũncaat. Cedağ'ũm o'jedau bima bit, kuka o'jat ġu. Imẽnpuxim ên tak cuy cedağ ma ejeku. ⁶ Ku be ibukapik cĩcãat cuy koam jexat'am yabu. Imẽnpuxim ên tak cuy ecekapik cĩcã Jesus Cristo beam. ⁷ Timóteo, gebum cuy eğuy wekawên kay. Wuykukukat cuy jemutaybin apẽğape wekawên iam.

⁸ Gebum cuy eğuy Jesus Cristo kay. Deus ixe Jesus Cristo o'ğutait ce'ũap tomukadi. O'ğuyu kabi kay. Davi naxegebit o'ğuyu. Iboap cuk adi oğuwẽnuwên kawên idipat muwẽnuwên pima. ⁹ Itabut'ũmayũ juk adi ipiat o'supi'ajojoat owebe, kawên idipat oğuwẽnuwên puye. Ikẽrẽat mujurũğrũğ'ukat puxim ip odaomũn owebe kawên idipat muwẽğap puxim. Imẽnpit iba'ore cebe ip kawên idipat muwẽğap mu'ũm ãm. Kawên idipat muwẽnuwênap i'ũm ġu. ¹⁰ Imẽneju wetaxi jĩjã ipiatpi'ajo am Deus emunaẽhẽyũ be kawên idipat a'ĩjo am. Wetaxi jĩjã ixeyũ mutabut am Jesus Cristo kay. Deus ixeyũ dak idaxijo wuydaxijoap co'i. Deus dipap kuğ jeedop ip. Ixeyũ dak Deus xe jeedop wuyweju. Soat em wuyetait acesop cexe. ¹¹ Apẽn cuk adi oğuwẽnuwên ewebe iap waram ġuto oğuwên ewebe ġasũ dak. Iboap ekawên icẽmãn.

Wuybu'u'ũm pima wuye'ũ ãm Cristo bikuyap tağ wuyekuap ojuy, ixe xe acesop wuyetait, i.

¹² Ipiatpi'ajo am wuyetaxi bima, ijodiacat kukukayũm acesop Cristo eju, i.

“Õn pit Cristo ebekit ġu,” i wuyju e'em pima, “Eyju dak webekitkiyũ ġu,” i je'e wuywebe ixe dak, i.

¹³ Wuyju ixe ekawên epereperem. Cristo bit ja'õmuwarururun ġu. Ixe soat em e'em apẽn cuk adi o'e'e iap tağ, i.

¹⁴ Owebe awẽwẽap cuy eğuwên ebekitkiyũ be gebum ip top am. Eğutaybitbin cuy ip.

— “Epeyewa'õxikxik ġu juy,” i õn e'em eywebe Deus topabe — i juy ece cebe ip.

Jewa'õxikxiğ pima ip ya'ĩjojomayũ buywatwan ġu ip—ixeyũ mubu'u'un acã jetaabut am Jesus Cristo kay. ¹⁵ Soan ma ece Deus pe “Cũğ ma ên jekukum oxe” i'e am ewebe. Cũğ ma juy kapikpiğ eğuy esũsũnap puxim Deus pe ekapikap coan. Kawên icẽmat cuy eğutaybitbin—Deus ekawên. ¹⁶ Te'e ma jewa'õxikxiğ ip adeayũ. Deus pit cekawên kay ġu ip. Ixeyũ ekawên coco'ukayũ biğ ma Deus kay ġu e'em. Jawa'õxikxiğ ġu juy eğuy ixeyũ

eju. ¹⁷ Ot'ũ'ũ wuyēn mu'ũmu'ũm. Imēnpuxim ixeyũ wuymutaybitbin pima wuyetabucap kuka o'gu'ũm ip. Wuymubu'un kuka ip Cristo kay wuyetabut am. Himeneu ixeyũ'in Fileto dak. ¹⁸ Pũḡpũḡ itabucayũ'in ixeyũ ekawēn kay itabut o'e. Imēnpuye oibu'un ip Jesus kay. Jetabucap o'jepere ip e bewi itabidaoat puxim.

— Deus kuy itabucayũ'ũm'ũm o'guyyu kabi kay — i napa ma e'em ip itabucayũ be. — Wuyiwat xeku — i napa ma e'em ip.

Imēn ip itabucayũ mu'ukpiceḡḡḡen Jesus kay. ¹⁹ Wuyju bit acejepere ḡu wuyetabucap, kawēn cūḡat kay wuyetabut puye. Cem ma uk'a muy buje, ya'at'et ḡu. Imēnpuxim kawēn cūḡat kay wuyetabun puje, acejere ḡu dak. Deus ebekitkiyũ wuyju. Imēn e'em Deus ekawēntup:

Wuykukukat itaybit abuyũ webekitkiyũ iam, i.

Wara'atup e'em:

“Deus ebekit òn” i'e'e'ukat ikērēat mujurũḡrũḡap cuy jepere, i dak e'em Deus ekawēntup.

²⁰ Ya'ade opop ibubut mũn'a'a yabo'gat'a be—ibubut adeat tuk'a be. Ouro muḡḡḡḡ'a opop, prata muḡḡḡḡ'a dak, ip muḡḡḡḡ'a dak, wuynõm muḡḡḡḡ'a dak. Pũḡpũḡ'a kuḡ ip soat kabia. Wara'at'a kuḡ pit ip xipacat ebapuk puje acã, ya'õbuyxiat ajēm puje acã. ²¹ Ikērēat mujurũḡrũḡap epere buje wuyju dak xipat acesop wuykukukat Jesus xe.

— Obuywatwan cuy eḡuy, xipat ēn oxe buye — i je'e wuywebe. — Ocokcok cĩcã ekay — i je'e wuywebe, wuyaguyisu buye, ikērēat mujurũḡrũḡap kuy acepere buye dak.

²² Yaypan'isuayũ etabikukuap kay ḡu juy eḡuy. Cũḡ ma juy ejeku Deus etabutpe. Etabun cuy eḡuy Jesus Cristo kay. Ikukpin cuy soat ejukuk. Kaba'ũm cuy eḡuy warara'acat eju. Imēn ma jekukum ip— “Ocekukukat, ocebuywatwan cuy eḡuy” i'e'e'ukayũ—Deus emu-muisunyũ. ²³ Ecekawēn ḡu juy jewa'õdawutwut'ukayũ eju, warēmtaḡ ma kawēnwēn'ukayũ eju dak. Jawa'õxixiḡ acã ip. ²⁴ Wuykukukat buywatwat'ukat pit jewa'õxixiḡ ḡu juy. Xipan cuy soat jukuk. Xipan ma juy soat mutaybitbin jeenuy. Yukpiceḡḡḡḡḡḡ ḡu juy warara'acat jukuk. ²⁵ Wuymuymuy'ukayũ mukũyjobitbin pima, wuya'õpuruḡ ḡu juy acekawēn ceweju ip. Ibuyxim cuy ip ajukuk. Guyjom paxi Deus ixeyũ ḡubu'un ikērēat kay am. Ixeyũ aco'i ḡutabun kawēn icēmat kay. ²⁶ Kuy bima ibiõḡbuk kērēayũ kukukat ixeyũ o'jat puca buap puxim. Ibiõḡbuk kērēayũ kukukat bikuyap taḡ ip jekukum ḡasũ. Gaxĩn ma aco'i ḡuto ip yaḡuysan. Ibu'un aco'i kuka ip ibiõḡbuk kērēayũ kukukat a'õ kay nobano'abibubu bewi puca o'kap iat puxim.

3

¹ Amap kabia iba'ore jĩjã je'e itabucayũ be Deus ekawēn taḡ jeku am adeayũ ikērēat ḡujurũḡrũḡ puye. Gebum cuy eḡuy iboap kay. ² Jewekay acã ḡebum jeedop ip ijodiat. Itabikuku jĩjã jeedop ip dinheiro kay.

— Soat podi ma oca'õbuyxi — i je'e ip napa ma. — Ka'ũmḡu ocejo'iat ya'õbuyxiat — i napa ma je'e ip.

Warara'acat ekawēn mukērērērēn jeedop ip.

— Ēn xipat cĩcã — i'ũmḡu je'e ip, warara'acat xipacat ũmũm ma'ḡu cebe ip.

Kũyjobit ḡu jeedop ip jebay a'õ kay, jexi a'õ kay dak. Ibuyxim ḡu ip Deus jukuk. Ixe kay itabucayũ dak jukuk ip ibuyxim ḡu. ³ Abu jukuk ikukpin? Ka'ũma ma. Ya'õpuruḡ ip soat jukuk. Warara'acat muymuyxi jeedop ip. Jewawēwēm ḡu jeedop ip ikērēat kukap puxim. Dao ma ip etakomamãn. Xipacat kay ḡu jĩjã jeedop ip. ⁴ Jebureyũ tujowat ip cekay itakomaayũ be yaoka am. Warēmtaḡ ma jeku ip. Jewexe yoboḡ cĩcãayũm jeedop ip. Deus mucokcok pin ḡu jeedop ip—jewemucokcok pin acã.

⁵ — Oceju dak Deus ebekitkiyũ — i napa ma je'e ip warara'acat pe.

Inaka itaybit ḡu jeedop ip Deus a'õbacaap kuk am. Deus bikuyap taḡ ḡu jeku ip—jebikuyap taḡ acã. Ixeyũ burem ḡu juy eḡuy, ēn pit. ⁶⁻⁷ Ixeyũ'in aoyũ

muḡuykukukum—yaḡuy'ũmayũ muḡuykukukum. Ixeyũ aoyũ ikērēat mujurũḡrũḡ soat em.

— Ikērēat kuḡ oceju — i'e'em ip ixeyũ aoyũ.

Inaka ikērēat mujurũḡrũḡap epereperem ḡu ip. Iparara ip Deus ipiat supi'ajoat ocewebe iap puxim. Inaka kũyjobit pin ḡu ip Deus pe jedaxijoan. Jewexe ip kawēn icēmat kudadam. Jewexe jewemutaybitbin ip. Inaka itaybit pa'ore cebe ip kawēn icēmān. Imēnpuye imuḡuykuku'ukayũ ōmōm ixeyũ aoyũ duk'a be. Warēmtaḡ imutaybitbin ip.

— Ocekawēn taḡ cuy epeku eyejuap puxim ipiat'ajojoap kay — i'e'em ip cebe ip napa ma.

Imēn aoyũ muḡuykukukum ip kawēn icēmat tobuxikap puxim. ⁸ Moisés kawēn icēmat muwēnuwēn'uk osunuy Deus a'ōbi kuyje. Janes Moisés a'ō kayḡu jĩā osunuy, Jambres tak. Kawēn icēmat kay ḡu jĩā osodop ip. Imēnpuxim ixeyũ aḡokatkayũ warara'acayũ muḡuykukukum ixeyũ be kawēn icēmat kayap puxim. Yaḡuy'ũm ip. Jesus kay jetabucap ip o'jepere. Itabut'ũmat co'i ip Deus xe. ⁹ Soat em ḡu bit ijodiacat ḡuḡuykuku ip—xepxep kabia ā. Guyjom soat ijodiacat je'e cebe ip:

— Ajo am eyetaybit? Ka'ũma am ma! — i.

Imēnpuxim kuyjeayũ'ũm'ũm o'e Janes pe, Jambres pe dak.

¹⁰ Bekit, etaybit cĩcā apēn ōn jekukum iam, apēn ōn warara'acat mutaybitbin iam tak, apēn obikuy Deus bikuyap taḡ weku am iam tak. Etaybit apēn wetabut Jesus Cristo kay iam, apēn wuydiceḡēm ḡu ōn warara'acat kuḡ iam tak, apēn ikukpin warara'acat kuḡ ōn iam tak, apēn wetaxi ipiat'ajo am iam tak. ¹¹ Itabut'ũmayũ juk adi ikērēm okuk. Ipiat cuk adi o'supi'ajoat ip owebe. Ikērēm cĩcā juk adi ip okuk Antioquia ka be bima, Icônio ka be bima dak, Listra ka be bima dak. Ade em cuk adi ipiat osupi'ajojo. Wuykukukat Jesus pit odaxijo ixeyũ bui bewi. Etaybit iboam. ¹² Jesus Cristo eju mũḡ'i wuyeku am wuybikuy bima, itabut'ũmayũ ipiat supi'ajoat wuywebe, Deus ekawēn taḡ wuyeku am wuybikuy bima. ¹³ Biḡ ma ip ikērēat ḡujurũḡ xipat'ũmayũ—warēmtaḡ ijodiacat mutaybitbin'ukayũ. Warara'acat muḡuykukukukum ip jeku. Jewemuḡuykuku dak ip. ¹⁴ Ēn pit apēn ōn cuk adi emutaybitbin iap taḡ cuy ejeku—apēn wuybadipyũ juk adi emutaybitbin iap taḡ tak. Etaybit cĩcā icēmān oceju juk adi emutaybitbin iam. Imēnpuye ocekawēn kay etabun cĩcā juy eḡuy. ¹⁵ Bekin pin ma Deus ekawēntup coco'uk eḡuy. Etaybit oxe ekawēn. Ibodup cocom pima wuyetaybit acesop apēn Deus wuydaxijom Jesus Cristo kay wuyetabun puje iam. ¹⁶ Deus a'ōbi kuyjeayũ'ũm'ũm ixē ekawēntup o'tupmubararak—soatup. Iboaptup ekawēn xipat cĩcā kawēn icēmān wuymutaybit am. Xipat cĩcā ikērēat mujurũḡrũḡ'ukayũ muḡuycũḡ ām ikērēat kay. Xipat cĩcā ikērēat mujurũḡrũḡ'ukayũ mubikuy am ikērēat mujurũḡrũḡap epere am. Xipat cĩcā itabucayũ mukũyjo am Deus bikuyap taḡ jeku am. ¹⁷ Ibodupkuḡ pima wara'at kay ḡu je'e ip itabikuku Deus buywatwat'ukayũ. Soat kuḡ kuy ip. Ibodup kuḡ pima, iba'ore ḡu je'e ixeyũ be xipacat muḡē ām—iwarururuat muḡē ām.

4

¹ Deus etabun ḡasũ ōn awēm, Timóteo, Jesus Cristo etabun tak. Ixe Jesus Cristo apēn cuk adi oekuku ip iaptei ideida soat pe—itabēḡayũ be, ce'ũ'ũayũ be dak. Ixe Cristo waram jajēm. Ipiat supi'ajoat ikērēat mujurũḡrũḡ'ukayũ be ikērēat ip o'ḡujurũḡrũḡ iaptei. Xipacat pit je'ḡũm jebekitkiyũ be—xipacat mujurũḡrũḡ'ukayũ be xipacat ip o'ḡujurũḡrũḡ iaptei. ² Soat kukukan je'e ixeyũ eju—jebekitkiyũ eju. Imēneju Deus ekawēn cuy eḡuwēnuwēn soat pe. Cekawēn cuy eḡuwēnuwēn imuwēn pa'ore ewebe bima, imuwēn pa'ore'ũm pima dak. Warēmtaḡ ma ceku'ibiyũ juy eḡukorēmrēm.

— Ikērēat mujurũḡrũḡap cuy epeyepere — i juy ece cebe ip. — Eyetabun cuy Jesus kay — i juy ece cebe ip.

Eya'ōmucanucan cuy ip ixeyũ be cũḡ ma jeku am. Ekpicēḡē ḡu juy ixeyũ eḡutaybitbin.

³ Guyjom kawēn icēmat com ip ibu'un adeayũ. Jekpiwan ma ip jewemucokcoḡ.

Warēmtağ ma imutaybitbin'ukayũ tomuwã ip jemutaybit am. Ya'įjo pinap acã ip ġuwēn cebe ip. ⁴ Kawēn icēmat a'įjoap jepere ip. Warēmtağ e'e'ukayũ ekawēn kay acã je'e ip—aypapayũ'ũm'ũm ekawēn kay acã. ⁵ Ēn pit, Timóteo, aġuysan cuy eġuy warēmtağ ekuap puxim. Etaxim cuy eġuy ipiatpi'ajojom pima. Kawēn idipat cuy eġuwēnuwēn soat pe. Deus cuk enaē kapik am cebeam. Imēnpuye soat em cuy ixē beam kapikpiğ eġuy.

⁶ Ōn pit ġaxīn ma oaoka ip. Apēn kuyje Deus etabutpe wūnca aokakakaap puxim ip oaoka. ġaxīn ma ojēm ijodiwi kobe o'jenapōn iap puxim. ⁷ Sorara xipacat puxim ōn kapikpiğ Jesus Cristo beam. Pūğpūğ daudau'ukayũ'in cedağ ġu jedaudaum ip. Ixeyũ buxim ġu ōn pit. Cedağ ma ojekuku—Deus ekawēn tağ. Pūğpūğ ixeyũ'in taobu'u e'em ip jedau am. Ixeyũ buxim ġu ōn pit. Obu'u ġu oġuy Jesus kay wetabut am. ⁸ Daudauat iwāt tumūntuptup mōğmōğ iwūncaat a be soat etabutpe. Soat etabutpe dak wuykukukat Jesus je'e owebe:

— Ēn xipat Deus xe ixē emucūğ kuy buye — i.

Imēn ixē je'e waram jajēm puje—kūyjobit'ũmayũ be ipiat'ajoap kabia be. Wuykukukat cūğ cīcã. Ixē wuyekukuap cocom—soat cocom.

— Eyju xipat Deus xe ixē eymucūğ kuy buye — i je'e warara'acayũ be dak—ixē ajēmap wiwi'ukayũ be—jekayayũ be.

⁹ Bekit, ġaxīn ma juy ejot ojom. ¹⁰ Kuy ip o'jēm oxewi oxe osodop'iaiyũ. Demas itabiku o'e ijodiat kay jebubun. Imēnpuye opere. O'ju Tessalōnica ka kay. Crescente o'ju Galácia eipi kay. Tito o'ju Dalmácia eipi kay. ¹¹ Lucas acã oxe jeenuy. Marcos cuy etakoy. Ixē juy etojot eweju okay don pima. Ixē xipat cīcã je'e obuywat am Deus ekapikap pe. ¹² Kuy Tíquico oġuju Éfeso ka kay. ¹³ Weekabek cuk osuiwat Trōade ka be. Carpo duk'a be juk osuiwat. Ibo juy etojot don pima. Obubutup tak cuy etuptojot okay ixēemugēğēdup.

¹⁴ Alexandre juk adi ikērēm cīcã okuk—icaat muğēğē'ukat—ferro muğēğē'ukat. Wuykukukat cuy ideida cebe warēmtağ okukaptem. ¹⁵ Ixē wuya'ōxixixixi jįjã osunuy. Imēnpuye eday'em'um cuy eġuy cekay ixē be ikērēm ekukap puxim.

¹⁶ César ebekitkit wap ōn jewedayoyom pima, ka'ũma ma o'e:

— Teku xipat cīcã—ikērēat o'ğugē ġu — i.

Soat ma ip oiwat. Ōn pit obu'u Deus pe “Ikērēat kuğ cīcã eyju oxe, Palo epesuiwat puye” i'e am cebe ip. Imēnpuye:

— Bay, etakomãm ġu juy cekay oiwat ma'ġu ip — i ōn e'em Deus pe.

¹⁷ Ixeyũ ma juk opere. Wuykukukat pit oiwat ġu. Oxe ma osunuy. Ixē obuywatwat'uk osunuy owebe Judeu'ũmayũ mukūyjo am kawēn idipan—soat em imukūyjo am. Ixē juk odaxijo leão buximayũ bui bewi—ika'uat puximayũ bui bewi. ¹⁸ Wuykukukat odaxijo ikērēat mujurũğrũğ'ukayũ bui bewi—soat pui bewi waokaap puxim. Guyjom odujuu soat em jexe onuy am kabi be. Ixē soat ka watwak kukukan je'e.

— Ēn soat podi ma edipap kuğ — i juy ace cebe—wuykukukat pe. Imēn cuy ace cebe.

¹⁹ Kato i juy ece soat pe—Priscila be, Áquila be dak, Onesíforo badipyũ be dak. ²⁰ Erasto Corinto ka be omuy. Trófimo juk osuiwat Mileto ka be iwātaxipi buye. ²¹ Ejot cuy okay ihi wap. Êubolo e'em: — Kato — i juy ewebe, Prudente dak, Lino dak, Cláudia dak, soat warara'acayũ dak—wuykitpitpiyũ.

²² Ōn kawēnwēn wuykukukat eju ewebeam.

— Bay, Timóteo a'ōmucanucan cuy eġuy soat em — i ōn e'em cebe. — Bay, xipan cuy soat itabucayũ ejukuk — i ōn e'em Deus pe.

Ibūrũ ma.

TITO BEAPTUP PAULO EMUDUPMUBARARAKTUP

¹ Tito, ijidup mubararaḡ òn ewebeaptum. Òn Paulo. Deus buywatwat'ukat òn. Jesus Cristo emumuju òn. Ixe omujum Deus emunaēyū mutaybitbit am biḡ ma ip itabut am Jesus kay. Biḡ ma itaybit je'e ip kawēn icēmān. Biḡ ma Deus bikuyap taḡ jeku ip. ² Ixe bikuyap taḡ wuyju jekukum, soat em acesop wuyetait cexe iap wiwim puye.

— Soat em ma ip jeedop oxe itait — io'e Deus ipi muḡē'ūm awap.

Deus napapa'uk ḡu. ³ Imuwēḡat pin pima Deus kawēn idipat o'ḡuwēḡat soat pe ijodiat pe. Okpot kayayū soat em itait ip jeedop oxe iap ekawēn o'ḡuwēḡat. Òn tak ixe juk omuju iboap ekawēn muwēn ām ijodiat pe. Iboap ekawēn muwēnuwēn òn Deus a'ōbi. Ixe Deus wuydaxijo'ukat.

⁴ Tito, ijidup mubararaḡ òn ewebeaptum. Ēn okpot co'i Jesus Cristo kay wuyetabut puye.

— Bay, xipan cuy Tito ejukuk — i òn e'em Deus pe—wuyebay be, Jesus Cristo be dak—wuykukukat pe.

— Yaḡuymubabibin cuy eḡuy — i òn e'em cebe ip.

⁵ Òn exe bima wuyekapikap cuk aḡu'ūm ḡu. Imēnpuye juk òn eiwat Creta be—tip'aweroro be wuyekapikap mu'ūm ām. Itabucayū kukukayū juy etaē soat ka be aḡokaka be. Ixeyū juy etaē apēn cuk ocece ewebe iap taḡ. ⁶ Itabucayū kukukat cūḡ ma juy jeku soat etabutpe. Pūḡ kuḡ ma jetayxi kuḡ jeenuy. Ixe ipotpoyū dak cuy Jesus kay itabun jeedop ip. “Teipotpoyūku warēmtaḡ acā jekukum soat em” i wuyjuyū e'em pima, ixe juy etaē ḡu itabucayū kukukan. “Teipotpoyūku kūyjobit ḡu jebay a'ō kay” i'e'em pima juy ixe etaē ḡu. Imēn cuy itabucayū kukukat jeenuy. ⁷ Itabucayū kukukat Deus ekapikap kuḡ. Imēnpuye cūḡ ma juy jeku ip soat etabutpe jemuymuyap puxim.

— Warara'acat podi ma wa'ōbuyxi — i'ūmḡu juy je'e.

Soat em ḡu juy itapuruḡ jeku. Ika'o'on ḡu juy jeenuy. Dao ḡu juy itakomā je'e. Warara'acat muḡuykukukum ḡu juy jeenuy dinheiro bu am. ⁸ Powatwat cuy tujuōmōm jeduk'a be. Xipacat kay juy jeenuy. Jewawēwēm cuy jeenuy soat em cūḡ ma jeku am. Cūḡ ma juy warara'acayū jukuk. Deus ekawēn taḡ cuy jeku—soat ekawēn taḡ. Warēmtaḡ ḡu juy ip jewekuk. ⁹ Kawēn icēmat kay jījā juy jeenuy. Cūḡ cīcā ma wuywebe iboap ekawēn taḡ wuyeku am. Iboap ekawēn taḡ jekukum pima, Jesus emumutaybitbinap taḡ tak wuyju jekukum. Iboap ekawēn taḡ jekukum pima kawēn icēmān warara'acat mutaybitbin jeenuy. Ixeyū mucokcokcoḡ jeenuy jetabucap epereap puxim cebe ip. Kawēn icēmat kay'ūmayū dak imukūyjobitbin jeenuy ixeyū aḡuymuwarurun am.

¹⁰ Cūḡ ma juy jeku ip itabucayū kukukayū, ade opop puye Jesus ekawēn kay ibu'u'uyū. Pūḡpūḡ Judeuyū'in itabut o'e Jesus kay. Imēnpit:

— Wuyajoyū'ūm'ūm ekawēn taḡ cuy ajeku — i te'e ma e'em ip.

Warara'acat muḡuykukukum ip ibiwarēmtaḡ ma ip kawēnwēn puye. ¹¹ Ade jebadipyū mubu'u'un ip Jesus kay am, warēmtaḡ ma ip imutaybitbin puye. Ibisūsūn ḡu ip warēmtaḡ ma imutaybit am. Dinheiro bu ojuy am acā ip imutaybitbin. Imēnpuye juy ip eḡuymūḡ.

¹² — Creta eipi watwat dapxiyū — i juk o'e Creta eipi wat ma—Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat. — Wuyjuyūm ḡu ip o'e—ika'ūayūm acā Creta eipi watwat — i juk o'e warara'acayū a'ījo. — Ibukapik'ūm ip — i juk o'e. — Jexat o am acā ip itaybit — i juk o'e.

Imēn Creta eipi wat jebadipyū o'ḡuwēn. ¹³ Icēmān ixe juk o'e. Napa ḡu juk o'e. Imēneju a'ōpuruḡ cuy ip eḡukorem—imuḡuykuku'ukayū ekawēn kayayū. Jetabucap epereap puxim ip eḡukorēm. Ewebe ip imukorēm puje, biḡ ma ip je'e itabut Jesus kay. ¹⁴ Ibu'u' je'e ip jetabut am wuydobuyū'ūm'ūm ekawēn kay—ijodiat ekawēn kay—kawēn icēmat kay'ūmayū ekawēn kay. ¹⁵ Xipacat mujurūḡrūḡ'ukayū be xipacat tobuxik put soat pe.

Ikêrêat mujurũgrũg'ukat pe bit xipacat tobuxik pa'ore soat pe—itabut'ũmayũ. Itaybit gu ip apên cedağ Deus xe iam, apên cedağ gu iam tak. Ikêrêat kay acã ip gebum.

¹⁶ — Ocetaybit Deus — i'e'em ip napa ma. Imênpit Deus ebekitkit ekukuap tağ gu ip jekukum. Soat kay ip itakoma. Kũyjobit'ũm cĩcã ip Deus ekawên kay. Iba'ore cebe ip xipacat mujurũğ ãm—pũğ em tak ka'ũma.

2

¹ Ĕn pit, bekit, ixeyũ ekukuap tağ gu juy ejeku. Kawên cũğãn cuy Jesus ebekitkiyũ eğutaybitbin. Deus ekawên cuy ixeyũ eğutaybitbin. ² Aypapayũ juy eğukũyjo.

— Eyetabikukum gu juy epesop — i juy ece cebe ip. — Eyetapuruğ cuy epesop — i juy ece cebe ip. — Jewawêwêm cuy epesop cũğ ma eyeku am soat em — i juy ece cebe ip. — Eyetabun cĩcã juy epesop Jesus kay — i juy ece cebe ip. — Ikukpin cuy warara'acat epejukuk — i juy ece cebe ip. — Eybu'um gu juy epesop Jesus ekawên tağ eyeku am — i juy ece cebe ip.

³ Imêntak yabutbucayũ juy eğukũyjo, bekit.

— Deus kay jĩjãayũ ekukuap tağ cuy epeku — i juy ece cebe ip. — Eybureyũ muymuy gu juy — i juy ece cebe ip. — Kawêdi kay gu juy epesop eyka'o'onap puxim — i juy ece cebe ip. — Yaypan'isuayũ juy epeğutaybin ixeyũ be cũğ ma jeku am — i juy ece yabutbucayũ be. ⁴ — Xipan cuy eyitop epejukuk — i juy je'e ip. — Xipan cuy ey'iyũ epejukuk — i dak. Imên yaypan'isuayũ awêwêm cuy jeedop ip yabutbucayũ.

⁵ — Jewawêwêm cuy epesop cũğ ma eyeku am — i juy je'e ip yaypan'isuayũ be. — Xipacat mujurũgrũg'ukayũm cuy epesop — i juy je'e ip. — Xipan cuy eyduk'a beayũ epejukuk — i juy je'e ip. — Kũyjobin cuy epesop eyitop a'õ kay — i dak je'e ip. Imên cuy yaypan'isuayũ gũkũyjo ip yabutbucayũ. Imên ip imukũyjo buje, warara'acayũ je'e gu:

— Deus ekawên xipacat gu aco'i, cekawên kayayũ cũğ gu jekukum puye — i.

⁶ Imêntak tapupuyũ juy eğukũyjo—yaypan'isuayũ.

— Jewawêwêm cuy epesop cũğ ma eyeku am — i juy ece cebe ip.

⁷ Ĕn tak, bekit, xipacat mujurũgrũg'ukan cuy eğuy warara'acat pe ekukuap co'i jeku am. Warara'acat mutaybitbin pima juy ağıysan eğuy. Kaypatpan gu juy eğuy. Deus ekawên eğıwarururun gu juy. Cũğ ma juy cekawên eğutaybitbin. ⁸ Cũğ ma juy kawênwên'uk eğıy ekay'ũmayũ be ekawên mukêrêrênap puxim. Cũğ ma ĩn kawênwên pima, isũsũn jeedop ip wuymuymuy ãm, ekawênkêrê'ũm puye.

⁹ Tei'ũma kapikpik'ukayũ dak cuy eğukũyjo, bekit.

— Kũyjobin cuy epesop eyekariwa a'õ kay — i juy ece cebe ip. — Eyekariwa bikuyap tağ cuy epeku soat em — i juy ece cebe ip. — Jedede'ukayũm gu juy epesop eyekariwa kay — i juy ece cebe ip. ¹⁰ — Eyekariwa bubut cuy epetujupa'um gu—pũğ em tak ka'ũma — i juy ece cebe ip. — Xipan cuy eyekapikap kuğ epesop — i juy ece cebe ip. — Xipan cuy epeyekapik eyekariwa beam — i juy ece cebe ip. — “Deus ekawên xipacat cĩcã ixeyũ daxijojo'ukat ekawên,” i je'e warara'acayũ xipan eyekapikap co buje — i juy ece cebe ip.

¹¹ Gasũ bit: — Soat kuğ õn xipan soat taxijo am—eydaxijo am — io'e Deus wuywebe. Imênpuye, Tito, imên cuy Jesus ebekitkit eyawêwê.

¹² — Okpot oe'ũ ipiat'ajojoap kay eyejuap puxim — i'e'em Deus wuywebe. — Imênpuye eyetabut'ũmap cuy epeyepere — i'e'em. — Deus kay'ũmayũ emumutabikukunap cuy epeyepere — i'e'em. — Jewawêwêm cuy epesop soat em cũğ ma eyeku am — i dak. — Cedağ cuy epesop ijodiat etabixe — i dak. — Wekawên tağ cuy epeku soat em — i dak.

¹³ Imên cuy ajeku Jesus Cristo ajêmap wiwim pima—wuydaxijojo'ukat ajêmap wiwim pima. Wuycokcok cĩcã yajêmap wiwi am. Ixe ajêm puje soat ijodiatat je'e:

— Soat podi ma Deus ya'õbuyxi — i. — Ka'ũmgu ixe jo'iat idipat — i je'e ip. Ka'ũmgu yajêmap kabia jo'iat idipat. Idip cĩcã je'e. ¹⁴ Ixe Jesus Cristo jekpiwatpin ma oe'ũ

wuywebeam. Wuya'ōmucan am oe'ū wuywebe ikērēat muḡēap puxim. Wuymuisun am soat taḡ oe'ū. Jebekitkin wuy'e am oe'ū. Wuywebe xipacat mujurūḡrūḡ'ukayūm oe'ū.

¹⁵ Bekit, iboam cuy itabucayū eḡutaybin. Yawēwēm cuy ip eḡuy. Ikērēat mujurūḡrūḡ pima juy ip eḡukorēm. Jemupubutbunat ḡu juy cebe ip.

— Wa'ōbi ḡu ōn eyawēwēm—Jesus Cristo a'ōbi acā — i juy ece cebe ip.

3

¹ Tito, Jesus ebekitkiyū juy eḡukūyjo—exeayū.

— Kūyjobin cuy epesop wuyajecuḡap a'ō kay—ixe beam kapikpik'ukayū a'ō kay dak — i juy ece cebe ip. — Xipacat muḡē ām ixeyū be eydakoy buje, epeyekapik cuy cebeam ip — i juy ece cebe ip. ² — Warara'acat epejomuymuy ḡu juy — i juy ece cebe ip. — Kaba'ūm cuy epesop eyeweweju — i dak. — Xipan cuy soat epejukuk — i dak. — Eya'ōpuruḡ ḡu juy epesop—eya'ōdidim ma — i dak.

³ — Warara'acat podi ma oceju bit xipacat — i'ūmḡu juy ace'e, kuy bima wuyju dak cuk adi wuyaḡuy'ūm ajop puye.

Kūyjobit'ūm cuk adi ajop warara'acayū a'ō kay—Deus a'ō kay dak. Ikērēat cuk adi aḡujurūḡrūḡ. Ajo wuyju imuḡē pin cīcā iat muḡēḡēm cuk adi ajop. Wuymucokcok am acā juk adi ajekuku. Ikērēm cuk adi warara'acat ajukuk. Warara'acat ekawēn mukērērēnxi ajop. Wuyetabikuku ajop warara'acat kay. Wuykay itakomama juk adi osodop ip warara'ayū. Wuyju dak ixeyū kay wuyetakomama juk adi ajop. ⁴ Deus pit wuydaxijojo'ukat. Apēn wuykukpin cexe iap o'ḡubapuk wuywebe. Apēn xipan wuykukpin iap tak o'ḡubapuk wuywebe. ⁵ Iboap mubapuk puje juk wuydaxijo. Ixe juk wuydaxijo xipacat aḡujurūḡrūḡ puye ḡu, cūḡ ma ajekuku buye ḡu dak. Ixe juk wuydaxijo, wuykay itabotaidabotbot puye acā. Ibiōḡbuk cuk wuymuisun soat taḡ. Kuy bima wuyebay ebekitkin ajop. Gasū bit waram wuykapap puxim Deus ebekitkin acesop. Kuy bima ikērēat kuḡ ajekuku. Gasū bit Deus biōḡbuk wuymuisusun. Wuybinūnisu ḡasū. ⁶ Deus jebiōḡbuk o'ḡuōm wuywebe. Tacup ḡu osunuy iūm ām wuywebe. O'ḡuōm wuywebe Jesus Cristo oe'ū wuywebeam puye—wuydaxijojo'ukat oe'ū buye. ⁷ Ixe jebiōḡbuk o'ḡuōm wuywebe cūḡ ma jexe wuyeku am. Deus soat podi ma wuykuḡ xipan. Ixe wuymucūḡucūḡ.

— Cūḡ ma eyju oxe — i'e'em ixey wuywebe. — Soat em epesop oxe eyetait — i'e'em wuywebe.

Iboap wiwim cīcā wuyju. ⁸ Icēmān ōn eymutaybitbin.

Kuy ōn awēwē iap cuy eḡuwēnuwēn wuykitpitpiyū be—Deus kay itabun'ibiyū be. Xipacat mujurūḡrūḡ cuy jeedop ip soat em. Xipacat mujurūḡrūḡ pima, warara'acayū buywatwan jeedop ip. Xipacat tak je'e Deus xe. ⁹ Warara'acayū te'e ma jewa'ōxikxiḡ. Te'e ma ip wuydobuyū'ūm'ūm putet muwēnuwēn. Jawa'ōdawutwun e'em ip. Moisés ekawēn a'ōxikxiḡ e'em ip. Te'e ma wuyju ixeyū ekawēn cocom. Te'e ma ip kawēnwēn. Ecekawēn ḡu juy ixeyū eju. ¹⁰ Warara'acayū warēmtaḡ itabucayū mutaybitbin. Itabucayū mubu'u'un ojuy ip ixeyū be wara'at taḡtaḡtaḡ ma jekawēn ām. Ixeyū juy eḡukorēm.

— Warēmtaḡ imutaybitbinap cuy epeyepere — i juy ece cebe ip.

Warēmtaḡ imutaybitbinap epere'ūm pima, waram cuy ixeyū eḡukorēm. Xepxep em ixeyū eḡukorēm. Warēmtaḡ imutaybitbinap epere'ūm pima, ceweju ḡu juy ip ejeku. ¹¹ Etaybit ikērēat mujurūḡrūḡxi ip iam. Deus ekawēn kay ḡu jījā ip. Ikērēat mujurūḡrūḡ acā ip. Ixeyū dak itaybit iboam.

¹² Ártemas cuy oḡuju ekay. Ixe mujum'ūm pima, Títiquo juy oḡuju. Ekay yajēm puje, dao juy eju Nicópolis ka kay odopabijuk am. Ibo ka be ihi oḡukap. ¹³ Warara'acat a'ōbuywatwat'ukat Zenas je'jēm exewi ḡuyjom, Apolo dak. Ibuipuḡ ḡu juy ixeyū eḡujēm. Iūm pucacat cuy eḡūm cebe ip cum pima. ¹⁴ Itabucayū mukūyjojom cuy eḡuy.

– Xipacat mujurũğrũğ cuy epesop – i juy ece cebe ip. – Eybubut'in cuy epeğũm ikuğ'ũmayũ be – i dak. – Warẽmtağ ğu juy epeku – i dak. – Eybu'um ğu juy epeyekapik – i juy ece cebe ip.

¹⁵ Soat oxeayũ kato mujujum ekay. Õn tak kato mujujum soat pe itabucayũ be—wuybureyũ be.

– Bay, xipan cuy Titoyũ ejukuk – i õn e'em Deus pe.
Ibũrũ ma.

FILEMOM BEAPTUP PAULO EMUDUPMUBARARAKTUP

¹⁻² Filemom, ijidup mubarararaḡ òn ewebeaptum. Òn Paulo. Daomũnmũnap'a be òn, Jesus Cristo muwẽnuwẽn cuk adi ojekuku buye. Wuykitpit Timóteo omuy oxe. Otupmuju ewebeaptum, Filemom, eduk'a be je'aweroro'ukayũ beaptum tak—itabucayũ beaptum. Otupmuju wuyixĩt Áfia beaptum tak. Arquipo beaptum tak otupmuju—oweju Jesus Cristo beam kapikpik'ukat peaptum. Ekukpin cĩcã ocexe. Ën kapikpiḡ oceweju kawẽn idipat muwẽnuwẽn.

³ Deus wuyebayat. Jesus Cristo wuykukukat. Ixeyũ eju òn kawẽnwẽn ewebeam.

— Bay, xipan cuy Filemom ejukuk — i òn e'em cebe. — Yaḡuy mubabibin cuy eḡuy yaḡuybabi'ũmap puxim — i òn e'em cebe.

⁴⁻⁵ Filemom, soat em warara'acayũ e'em owebe: Ixe Filemom itabut cĩcã wuykukukat Jesus kay — i. — Ixe xipan Jesus ebekitkit kuḡ — i dak. Imẽnpuye òn kawẽnwẽn Deus eju ewebeam.

— Bay, ãn xipat cĩcã — i òn e'em. — Filemom buywatwan cuy eḡuy — i òn e'em. — Ibadipyũ buywatwan tak cuy eḡuy — i òn e'em cebe.

⁶ Wuyayuywaḡõm wuyju e'em, pũḡ kay wuyetabut puye—Jesus Cristo kay. Imẽnpuye:

— Bay, ocemutaybin cuy ece ade jĩjã xipacat pupum eyju Cristo eju mũḡ'i eyju buye iam — i òn e'em Deus pe.

Biḡ ma juy iboam wuyetaybin ace'e. ⁷ Okitpit, ocokcok cĩcã. Wa'õca jĩjã dak oce, Deus ebekitkit ikukpin exe buye, ãn xipat oxeyũ kuḡ puye dak. Ën soat Deus ebekitkit mucokcokcoḡ.

⁸ Obure, cũḡ ma kuka o'e owebe “Kũyjobin cuy eḡuy wa'õ kay” i'e am ewebe, Cristo kay wuyetabut puye.

— Kũyjobin cuy eḡuy wa'õ kay — i'ũmḡu òn pit e'em ewebe, ⁹ wuyewewekuḡ wuykukpin puye. — Ekpiwan ma ecekũyjobin wa'õ kay, kũyjobit pin pima acã — i òn pit e'em ewebe. Imẽn òn e'em ewebe Cristo a'õbi ma'ḡu òn. Daomũnmũnap'a be òn ḡasũ, Jesus Cristo muwẽnuwẽn cuk adi ojekuku buye. ¹⁰ Onésimo awẽḡ muwẽn òn ḡasũ ewebe. Òn daomũnmũnap'a be bima, ixe Onésimo itabut o'e Jesus kay, Jesus oḡuwẽn cebe buye. Imẽnpuye ixe okpot co'i. ¹¹ Kuy bima ixe Onésimo xipat ḡu osunuy exe. Kũyjobit'ũm osunuy a'õ kay. ḡasũ bit xipacan o'e wuyxe.

¹² Ixe ikukpin cĩcã oxe. Inaka oḡuy pit ekay. ¹³ Obikuy oce oxe ma jeenuy am obuywacan edieḡ, òn daomũnmũnap'a be bima.

¹⁴ — “Ãḡ jeenuy exe ebuywatwat'ukan,” i juy ece owebe — i'ũmḡu òn pit e'em ewebe. Obu'u ewebe ixe be obuywacan ebu'u bima. Ebikuy bima acã ixe be obuywacan ece. Ebikuy bima acã oxe jeenuy.

¹⁵ Ixe Onésimo ade kabia ḡu osunuy wũy ma ewi. ḡasũ bit aco'i soat em jeenuy exe ekay cepit puje. ¹⁶ Ewebe tei'ũma kapikpik'ukat osunuy kuy bima. ḡasũ bit ekipit ma ixe, Cristo kay itabut puye. Ikukpin oxe ma. Exe bit ibodi ma ikukpin je'e ewebe kapikpiḡ puye, wuykukukat kay itabut puye dak.

¹⁷ — Paulo obure jĩjã — i ãn e'em pima, ixe Onésimo juy etujuõm edukã be ewebe odujuõmap puxim. ¹⁸ Ixe juk adi ebubut'in o'tujupa'um pima, exe cewero bima dak, iboap cuy eḡubararak taperadup pe. Ceweroam ḡu je'e—weweroam acã. ¹⁹ Guyjom òn ma ixe eweroap oteida ewebe. Paulo òn. Òn ma oteida iaptup mubarararaḡ òn ewebeaptum. Jesus Cristo kay mo etabut eḡuy kawẽn idipat oḡuwẽn ewebe buye. Imuwẽn'ũm pima kajuk etabut ḡu eḡuy. Soat em etabẽḡ eḡuy Deus xe iap oweju eweroap

co'i. Gebum cuy eḡuy iboap kay. ²⁰ Imēnpuye, okitpit, xipan cuy Onésimo ejukuk wuyetabut wuykukukat kay buye. Xipan cuy etujuōm eduk'a be omucokcok am.

²¹ — Xipan cuy Onésimo ejukuk — i juk oce ewebe, Filemom. — Imēnpit wekawēn podi ma xipan ixe jukuk — i ñn e'em owebe ma ijudup mubarararaḡ pima.

²² Gaxñ ma aco'i Deus omudot eykay, “Paulo juy eḡudot oce kay,” i'e'em eyju cebe buye. Imēnejū:

— Eduk'a juy eyamuxipan owebeap'am oxecap'am — i ñn e'em ewebe.

²³ Epafras kato mujujum ewebe. Ixe Epafras tak taomūnmūn, oweju Jesus Cristo muwēnuwēn cuk adi oeku buye. ²⁴ Obureyũ kato io'e ip eywebe soat pe—Marcos, Aristarco dak, Demas tak, Lucas tak.

²⁵ — Ocekukukat, xipan cuy Filemom ejukuk — i ñn e'em Jesus Cristo be. Ibūrũ ma.

JUDEUYŪ BEAPTUP CARTADUP

¹ Kuy bima juk adi Deus jekawēn muwēnuwēn'ukayū o'gudodot ipi kay jekawēn muwēn ām wuydobuyū'ūm'ūm pe—Judeuyū be—kuyje itabucayū be. Soat pucet ġu o'guwēn jekawēn—i'in ā. Ade em ma juk adi o'guwēnuwēn cebe ip. Wara'at taġtaġtaġ ma o'guwēnuwēn cebe ip. ² Gasū bit jekpot ma o'gudot wuykay jekawēn muwēn ām wuywebe. Jekpot eju Deus soat o'guġē—ipi, kabi dak. Jekpot eju dak koato o'guweġūn, ihi dak. Ixe juk jekpot o'taē soat kukukan—ipi juayū kukukan, kabi beayū kukukan tak. ³ Deus idipap co'i ipot tak idip. Deus a'ōbuyxi jo'i ma ixe dak ya'ōbuyxi. Deus co'i ma ipot tak. Ixe a'ōbi soat opop jemuymuyap pe—kabi daġat, ipi daġat tak, ixe ya'ōbaca buye. Ikērēat o'ju'uk soat pewi ipi juayū bewi. Soat taġ ip o'ġuisun. Imuisun ip puje, oabik Deus xe kabi be. Oabik Deus aġuywaġōm soat kukukan. Ixe Deus soat podi ma ja'ōbacaap kuġ.

⁴ Deus jekpot o'jomuy jekawēn tojtjt'ukayū bodiam ya'ōbacaam. O'jomuy ya'ōbuyxiam kabi bewi ajēmjēmayū bodi ma. Jesus Deus ipot. Imēnpuye:

— Jesus putet soat putet podi ma ibutetpuyxi — i'e'em Deus soat pe wuywebe.

⁵ — Ēn okpot. Ōn ma ebay oce ġasū — i juk o'e Deus jekawēn tojtjt'ukayū be ġu—jekpot pe acā.

Waram pima:

— Ōn ma ebay oce, okpot ece'e — i juk o'e Deus jekawēn tojtjt'ukayū be ġu—jekpot pe acā.

⁶ Deus jekpot mudon pima ipi kay, koapat osunuyiat mudon pima:

— Soat wekawēn tojtjt'ukayū juy je'e okpot pe “Ēn xipat cīcā ocewebe,” i — io'e Deus soat pe.

⁷ Jekawēn tojtjt'ukayū muwēnuwēn pima:

— Wekawēn tojtjt'ukayū mujujum ōn kabido jo'i. Wa'ōbuywatwat'ukayū mujujum ōn daxae jo'i — i'e'em Deus.

⁸ Imēnpit:

— Deus, ěn ma soat taġacat kukukan ecesūy — i'e'em Deus jekpot pe. — Ēn soat kukukat iap i'ūm ġu. Cūġ ma ixeyū kukukan ecesūy — i'e'em cebe—jekpot pe. ⁹ Ajo cūġ ma iap kay jījā ěn, i. Ajo ikērēat iap kay bit etakoma, i. Imēneju kuy juk ōn enaē soat taġacayū kukukan, i. Deus ōn, i. Ebay ōn, i. Kuy juk ōn emuy ebureyū bodi ma a'ōbuyxian, i.

Imēnpuye ecokcok cīcā, i.

Imēn Deus jekpot muwēnuwēn o'e.

¹⁰ Imēntak jekpot o'guwēn: Kariwa, ka'ūmġu bima ěn cuk adi ipi eġuġē, i. Ebum ma juk adi kabi eġuġē, i. ¹¹ Ipi i'ūm, kabi dak i'ūm ma, i. Ēn pit ece'ūm ġu, i. Soat em ma ěn pit etabēġ ecesūy, io'e Deus jekpot pe, i. Ipi iokok je'e, kabi dak. Wuydoti iokokat puxim je'e ip, i. ¹² Wuydoti mu'adabocap puxim ipi eceġu'adabot, kabi dak, i. Wuyju wuydoti iokokat xixxiġ iisuat pu am, i. Imēnpuxim wara'at eipi eceġuġē ijop eipi dieġ, i. Kabi dak wara'at ma eceġuġē ijop tieġ kabi dieġ, i. Jajoren ġu ěn pit. Ibit ma ecesūy soat em ma, i.

Imēn Deus o'e jekpot muwēnuwēn.

¹³ Ekay itakomaayū a'ōbacaap oġu'ūm, i. Kūyjobin jeedop ip a'ō kay, i. Ēn ixeyū kukukan e'emap wiwim pima oxe mabuk ecesūy, i. Xik'i juy eġuy oxe, i.

Imēn Deus o'e jekawēn tojtjt'ukayū be ġu—jekpot pe acā. Pūġ em tak o'e ġu ma jekawēn tojtjt'ukayū be. ¹⁴ Cekawēn tojtjt'ukayū ibiōġbuk acā—kabi bewi ajēmjēmayū. Soat ip kapikiġ Deus peam. Deus ixeyū mujujum ġuyjom taxijo'iaiyū buywacam.

2

¹ Imēneju wuyetabun cīcā juy ajop iboap ekawēn kay wuyetabucap epereap puxim. Kuy bima juk adi kawēn icēmat aya'ījojo. Iboap ekawēn kay wuyetabucap epere buje bit, warēmtaḡ ma kuka ajeku kobe o'jenapōniat puxim—uhuiat puxim. ² Deus ekawēn tojtjot'ukayū juk adi cekawēn o'ḡuwēnuwēn kuyje—kabi bewi ajēmjēmayū. Ixeyū ekawēn icēmat.

— Kūyjobin cuy epesop ixeyū ekawēn kay — i juk o'e Deus kuyjeayū be.

Imēnpuye Deus ipiat o'supī'ajojoat jekawēn kay kūyjobit'ūmayū be kūyjobit'ūmapteim. Ipiat o'supī'ajojoat jekawēn mupubutbut'ukayū be dak jekawēn mupubutbucapteim.

³ Apēn Deus wuydaxijom iap soat podi ma idip. Wuybu'u ixē be wuydaxioan pima bit, wuyenapōn pa'ore ace'e ipiatpi'ajoap puxim. Wuykukukat Jesus koap ma o'e:

— Eyetabun pima, Deus jeydaxijo — i.

Guyjom ixē ekawēn coco'ukayū kuy juk cekawēn o'ḡuwēn wuywebe.

— Icēmān xeku e'em eywebe — i juk o'e ip wuywebe. ⁴ Deus tak o'e wuywebe:

— Icēmān ip wekawēn muwēnuwēn eywebe — i.

Ixe ja'ōbacaap o'jomōḡmōḡ cebe ip—jekawēn coco'ukayū be. Imēnpuye Deus a'ōbacaap o'ḡubapukpuk ip adeayū etabun. Wuywebe i'e ba'oreat o'ḡubapukpuk ip adeayū etabun. Ka'ūma ma buk ajojojoiat tak o'ḡubapukpuk ip Deus a'ōbi. Deus jekpiwatpi ma jebiōḡbuk emumuūm o'ḡu'ē'ē'ē cebe ip. Ibiōḡbuk xipacat emumuūm o'ḡu'ē'ē'ē.

⁵ Guyjom Deus wara'at ma ipi ḡuḡē iisuat. Ibo eipim omuyku iap muwēnuwēn oceju eywebe.

— Eyju ma ipi iisuat kukayūm epesop — io'e Deus jekawēn tojtjot'ukayū be ḡu—jebekitkit pe acā. ⁶ Imēn e'em Deus ekawēntup:

Deus, soat em ēn ḡebum ijodiacat kay, yopīt ma'ḡu ip, i. Ya'ōbuyxi ḡu ip, i. Inaka ēn cekay ip aḡ, i. ⁷ Deus, kuy juk ipi juacayū ejomuy ekawēn tojtjot'ukayū josū'iyūm, i. Darem ma ip jeedop ixeyū josū'iyūm, i. Kuy juk ixeyū ejomuy idipap kukayūm ipi kukukat puxim, ya'ōbuyxiayūm tak, i. ⁸ Ixeyū be juk a'ōbacaap eḡūm soat taḡacat kukayūm, i.

Imēn e'em Deus ekawēntup.

— Soat taḡacat kukayūm jeedop ip webekitkit — io'e Deus ibodup pe.

Gasū bit ijodiat soat ḡu ikukukan—Deus emumuḡē kukukan. Ixeyū soat kukukan iap ma ajojojo ḡu buk. ⁹ Jesus pit kuy ajojojo. Deus xe ikukpin cīcā osodop ip ipi juacayū. Imēnpuye Deus Jesus o'jomuy jekawēn tojtjot'ukayū josū'ian. Darem ma osunuy ixeyū josū'ian ḡuyjom je'ū ām soat peam ipi juayū beam. Gasū bit ka'ūmḡu Jesus co'iat ya'ōbuyxiat. Ka'ūmḡu ixē jo'iat idipat. Ka'ūmḡu ixē jo'iat, ixē oe'ū soat peam puye. ¹⁰ Deus a'ōbi soat kake ipi daḡacat, kabi daḡacat tak. Soat kake ixē dipap mubapuk am soat pe. Ixe ibikuy jījā soat jebekitkit pe jedipap kuk am.

— Okpot pe ipiat'ajo buje acā ipi juacat taxijo but je'e — io'e Deus jewebe ma.

Imēnpuye ibikuy osunuy ipiatpi'ajoan jekpot pe. E mukacūḡcūḡat puxim Jesus cucum koap kabi kay jemudaxijojoyū wap. Ipi juacayū kukukayūm jeedop ip Jesus eju ixē emudaxijojoyū.

¹¹ Ixe Jesus ikērēat uk'uḡ ijodiacat pewi. Imuisusun ip. Ixe ebay cemumuisunyū ebay dak. Pūḡ ma ixeyū ebayat. Imēnpuye Jesus isūsūn ḡu “Eyju okitpitpiyū” i'e am ijodiacayū be, jemumuisunyū be. ¹² Imēn e'em Deus ekawēntup:

Bay, jemuwēn ōn okitpitpiyū be, i'e'em Deus pe. Ēn soat podi ma a'ōbaca iam jebibododon oce a'ōkayayū be wa'ījo am, i.

¹³ Wara'atup e'em:

Ōn pit wetabut oce cekay, i'e'em ixē. Ijoce ma ōn webekitkit kuḡēn ma juk eḡūm owebeiyū kuḡ, i dak e'em ixē Deus pe.

¹⁴ Deus ebekitkiyũ ijodiacayũ ijebit tağ toyteyayũ. Imēnpuye Jesus tak ijodian o'e cebuxim ip. Ipi juan o'e ġuyjom je'ũ ãm. Oe'ũ ibiõğbuk kērēayũ kukukat a'õbacaap mu'ũm ãm. Ibiõğbuk kērēayũ kukukat wuy'ũap mupararurun. ¹⁵ Tei'ũma kapikpik'ukat iparara jĩjã jekariwa buxim iap puxim wuyju dak wuyparara wuye'ũap puxim. Jesus pit oe'ũ wuypararap mu'ũm ãm. ¹⁶ Jesus ipi juan o'e Deus ekawēn tojtjot'ukat taxijo am ġu—Abraão naxeğebitbit taxijo am acã. Imēntak e'em Deus ekawēntup. ¹⁷ Jesus kuy juk jekitpitpiyũ buximan o'e Deus bikuyap tağ. Ixeyũ buximan o'e cekay ip ağ am paĩ yoboğat puxim. Ixeyũ buximan o'e xipan ixeyũ kuk am, cedağ ma kapik am Deus peam tak. Ixeyũ buximan o'e Deus pe ikērēat'ukan ixeyũ bewi. ¹⁸ Jesus ipiat o'supi'ajojo wuybuxim. Satanás te'e ma ikērēat muğēap ojuy osunuy Jesus pe, wuywebe ikērēat muğēap ojuy buxim. Imēnpuye ixē itaybit wuybuywat am Satanás ikērēat muğēap ojuy wuywebe bima.

3

¹ Okitpitpiyũ, ġebum cuy epesop Jesus kay. Eyju okitpitpiyũ wuyetabut Jesus kay buye. Wuyetabucap muwēnuwēn wuyju warara'acayũ be. Deus cuk wuynaē jebekitkiyũm. Deus Jesus cuk o'taē wuyepaĩ yoboğan. Imēneju Jesus kay juy ġebum epesop. ² Deus cuk ixē o'taē jebekitkiyũ kay ağ am. O'taē jebekitkiyũ epaĩm yoboğan. Jesus cedağ ma jekapikap kuğ osunuy ixeyũ kay ağ. Ixē buxim Moisés dak cedağ ma jekapikap kuğ osunuy Deus ebekitkiyũ kay ağ. ³ Uk'a muymuyat uk'a beayũ bodi ma ya'õbuyxi. Imēnpuxim Jesus ya'õbuyxi Moisés bodi ma. Imēnpuye cedağ cĩcã wuywebe kũyjobit am Jesus a'õ kay Moisés a'õ kayap podi ma. ⁴ Soat uk'a ijodiat emuamuy'a. Soat pit Deus emumuğē. ⁵ Moisés cedağ ma osunuy jekapikap kuğ. Cedağ ma osunuy Deus ebekitkiyũ kuğ. Jekpiwan ma kapikpik'uk osunuy. Apēn Deus je'e ġuyjom iap muwēnuwēn'uk osunuy cebe ip Moisés ma. ⁶ Cristo bit Deus ipot. Deus ebekitkit kukukat ixē—wuykukukat. Ixē cedağ ma wuykuğ. Wuya'õca e'em pima, cebekitkiyũm acesop. Wuycokcoğ ma soat em Deus xe acesop iap wiwim pima dak.

⁷ Imēn kuyjeat e'em Deus biõğbuk a'õbi: Gasũ eywebe Deus a'ĩjo buje, ⁸ Kũyjobin cuy epesop ixē a'õ kay, i. Kũyjobit'ũm cĩcã osodop ip Deus a'õ kay eydobuyũ'ũm'ũm, i. Ya'õ kay ġu ip o'e, i. Uk'a'ũmat tağ jekukum pima, “Wuyju ikērēat muğēğēm pima dak, Deus ideida ġu wuywebe,” i te'e ma o'e ip Deus puyxijjom, i.

⁹ Quarenta koato bun wa'õbacaap mubapukpuk'uk oğuy itabutpe ip, i'e'em Deus, i. Imēnpit “Xipan ġu ěn ocekuğ,” i napa ma e'e'uk osodop ip owebe eydobuyũ'ũm'ũm, i. “Oceju ikērēat muğēğēm pima dak ěn ideida ġu ocewebe,” i napa ma e'e'uk osodop ip owebe obuyxijjom, i'e'em Deus, i. ¹⁰ Imēneju wetakoma jĩjã juk adi oce cekay ip, io'e Deus, i. Ikērēat kay acã ip osodop jewağuyğuy, i'e'em Deus, i. Itaybit ġu ip osodop oem, i. ¹¹ Imēneju wetakoma jĩjã juk adi oce cekay ip, i. “Jeõm ġu ip okay jebodoy am—pũğ tak ka'ũma ma,” i juk oce owebe ma wetakomaap pibun, i.

Imēn Deus e'em.

¹² Okitpitpiyũ, eyday'em'um cuy epesop eyewewekay eywebe eyetabucap epereap puxim! Deus kay eybu'u bima soat em itaicat kay, ikērēat kay acã juy epesop ġebum. Eyetabut ġu epesop cekay. Warara'acat a'õ kay acã epesop kũyjobit. Ixē a'õ kay bit kũyjobit ġu epesop. ¹³ Soat kabia jewa'õmucanucan cuy epesop eyewemuğuykukuap puxim ikērēat muğēap puxim tak; eyetabut'ũmap puxim tak; eybu'up puxim tak Deus kay.

— Gasũ ma kũyjobin cuy epesop — i juk o'e Deus wuydobuyũ'ũm'ũm pe.

— Gasũ — i'e'em Deus wuywebe dak.

Wuywebe “ğasũ” i'e'em pima, jewa'õmucanucan cuy epesop eywebe eyetabucap epereap puxim. ¹⁴ Wuyetabun'isum cuk adi wuyetabut cĩcã ajop Cristo kay. Ixē kay wuyetabucap epere'ũm pima ixē bureyũm acesop.

¹⁵ Imên e'em Deus ekawëntup: Gasû eywebe Deus a'ïjo buje, kÿjjobin cuy epesop ixé a'ô kay, i. Eydobuyû'ûm'ûm puxim ðu juy epesop kÿjjobit'ûmap kuğ, i.

¹⁶ Deus a'ô o'ya'ïjojo ip Egito eipi bewi Moisés emumujemyû. Inaka kÿjjobit'ûm cîcâ osodop ip ya'ô kay. Oibu'un ip cekay. ¹⁷ Ibun cîcâ Deus itakoma osunuy cekay ip—40 koato bun. Itakoma osunuy ikêrêat mujurûğrûğ'ukayû kay, uk'a'ûmat tağ oe'û'û'iyû kay.

¹⁸ — Ka'ûma'in ma ey'in jeôm okay jebodoy am — i juk o'e Deus cebe ip—kÿjjobit'ûmayû be.

¹⁹ Imêneju wuyetaybit iôm pa'ore o'e cebe ip Deus o'ğuwên ipi iat eipi be, itabut'ûm ip puye iam.

4

¹ Deus kuy juk o'jewa'ô mudot wuykay.

— Epeôm cuy okay jebodoy am — i juk o'e wuywebe.

Wuyday'em'um cuy ajop wuyewewekay kÿjjobit'ûmap puxim—wuyôm'ûmap puxim cekay. ² Wuyju dak kuy kawên idipat aya'ïjojojo apên wuydobuyû'ûm'ûm o'ya'ïjojo iap puxim. Deus ekawên o'ya'ïjojo ip. Imênpit te'e ma o'ya'ïjojo ip itabut'ûm puye. ³ Wuyju bit wuyetabut. Imênpuye aceôm Deus kay jebodoy am. Imên cuk Deus o'e:

Wetakoma juk adi oğuy cekay ip, i “Jeôm ðu ip jebodoy am oxe,” i juk oce owebe ma wetakomaap pibun, i.

Ipi muğê buje, Deus jekapikap o'jepere. Inaka:

— Jeôm ðu ip jebodoy am oxe — i juk o'e ixeyû muwênuwên—kÿjjobit'ûmayû muwênuwên.

⁴ Imên e'em Deus ekawëntup:

Seis kabia kap puje, Deus o'jebodoy jekapikap epere buje, i.

⁵ Waram pima dak imên ma o'e: — Jeôm ðu ip jebodoy am oxe—pûğ tak jeôm ðu — i.

⁶ Koap kawên idipat o'ya'ïjojo'iyû oôm ðu jebodoy am Deus xe itabut'ûm ip puye. Imênpuye warara'acayû jeôm jebodoy am cexe.

⁷ — Gasû ma kÿjjobin cuy epesop — i juk o'e Deus Moisés ebekitkiyû be—uk'a'ûmat tağ jekuku'ukayû be.

Imênpit kÿjjobit'ûm osodop ip. Imênpuye ade koato kap puje Deus wara'at kabia o'ğuweğün warara'acat mukÿjjobinap ojuy.

— Gasû bit cuy kÿjjobin epesop — i guto o'e waram warara'acayû be—Davi ebekitkiyû be.

Davi dak iboap ma o'ğuwên Deus a'ôbi jebekitkit pe. Imên e'em Davi emudup-mubararaktup:

Deus a'ïjo buje, kÿjjobin cuy epesop ya'ô kay, i.

⁸ Josué Deus ebekitkit o'tujuôm ðu jebodoy am Deus xe. Josué be ixeyû dujuôm puje, Deus kuka juk wara'at kabia o'ğuweğün ðu ixeyû ômap kabiam. ⁹ Imêneju:

— Epeôm cuy jebodoy am oxe — i mabuk e'em Deus jebekitkit pe.

Cebodoy but cebe ip apên seis kabia kap puje Deus o'jebodoy iap puxim. ¹⁰ Jebodoy am Deus xe wuyôm puje, wuyju dak wuyekapikap acejepere apên Deus jekapikap o'jepere iap puxim.

¹¹⁻¹³ Ga'a juy aôm cekay. Soan cuy ace wuyebodoy am Deus xe! Deus ekawên itaicat puxim, ya'ô bacaat puxim tak. Pajam soat takatkan wuyju—xepxep kadi tÿybibian. Pajam wuyju iên'uk'uğ tao bewi. Taobapuk e'em wuyxe iên'uk puje. Deus ekawên paja buxim—xepxep kadi tÿybibiat puxim. Deus ekawên co buje, apên wuyju jewağuyğuy iap ibapuk e'em wuyxe, apên wuybikuy iap tak. Soat imunêm pa'ore bit Deus pe ijo'ûmap puxim. Soat ibapuk cîcâ cexe cemumuğêğyû. Ixe soat cocom. Ixe wuyekukuap cocom, wuyağuy jojom tak. Ixe be acâ apên cuk adi ajekukukuiap aceğuwên. Imêneju wuydobuyû'ûm'ûm puxim ðu juy ajop! Kÿjjobin cuy ajop Deus xe wuyôm'ûmap puxim.

¹⁴ Imēneju wuybu'um ġu juy ajop wuyetabut am Jesus kay. Wuyetabucap muwēnuwēn wuyju warara'acayū be. Jesus ma aġ wuykay paī yoboġat puxim. Ixe wuyepaī paīyū kukukat puxim—Judeuyū epaīyū kukukat puxim. Ixe Deus ipot. Warara'acayū paīyūbodi ma ixē ya'ōbuyxi. Ixe kuy oajēm Deus topabe kabi be. Ixe kawēnwēn Deus eju wuywebeam. Imēneju wuybu'um ġu juy ajop wuyetabut am ixē kay. Wuyetabun cīcā ma juy ajop! ¹⁵ Wuyepaī ya'ōpuruġ ġu wuykuġ, wuya'ōbaca ġu ma'ġu wuyju. Ya'ōdidin ma wuykuġ. Itabotaidabotbot wuykay, wuya'ōbaca ġu ma'ġu. Satanás wuywebe ikērēat muġēat ojuy soat em. Te'e ma Jesus pe dak ikērēat muġēat ojuy osunuy. Ixe bit ikērēat o'ġuġē ġu—pūġ em tak ka'ūma ma. ¹⁶ Imēnpuye wuysūsūn ġu juy ajop kawēn ām Jesus eju. Soat cuy aġuwēn cebe. Ixe wuykay jījā. Ixe soat em wuykuġ xipan. Itabotaidabotbot wuykay. Wuya'ōbaca'ūm pima, ixē soat em ma wuybuywatwan jeenuy.

5

¹ Wuyju paī yoboġat taēhēm ijodiacat parakpewi. Deus a'ōbi kapikpiġ ip jebekitkiyū buywatwan. Ijodiacat emumuūm ūmūm ip Deus pe. Deus etabutpe wūnca ēn mupikupiġ tak ip Deus pe ikērēat uk am wūnca iwat pewi. ² Ya'ōbaca ġu paīyū dak. Imēnpuye ya'ōpuruġ ġu ip jebekitkiyū kuġ—jetaybit'ūmap tomuju ikērēat mujūrūġrūġ'ukayū kuġ—warēmtaġ jekuku'ukayū kuġ. Yukpiceġē ġu ip ikuġ. Ya'ōdidin ma ip ikuġ. ³ Ya'ōbaca ġu paīyū dak. Imēnpuye Deus etabutpe ip wūnca mupikupiġ Deus pe ikērēat uk am jebekitkiyū bewi ā ġu—jewebewi dak. ⁴ Ijodiat jewenaēhēm ġu paī yoboġan e'em ip. Imēn kuyje Deus Arāo o'taē paī yoboġan.

⁵ Imēnpuxim Cristo dak jekpiwatpi ġu o'jewenaē paī yoboġan je'e am. Deus ma ixē o'taē.

— Ēn okpot. Ōn ma ebay oce ġasū — i juk o'e Deus cebe.

⁶ Imēnpuxim wara'atup e'em Deus ekawēntup:

Ēn cuy soat em paīm eġuy apēn Melquisedeque paī osunuy iap puxim, i.

⁷ Ipi ju bima Jesus kawēnwēn'uk osunuynuy Deus eju.

— Odaxijom cuy ece — i juk o'e cebe.

Ya'ōberen o'jewāwā cekay jetadi eju. Ibikuy bima iba'ore ġu kuka juk o'e Deus pe Jesus daxijo am ce'ūap puxim. Jesus yoboġan pin ġu osunuy. Jemucokcok pin ġu osunuynuy—jebay mucokcok pin acā. Kūyjobit osunuynuy Deus a'ō kay. Imēneju soat em Deus ixē ekawēn o'jojojo. ⁸ Jesus Deus ipot osunuy. Inaka ipiat'ajojoap taġ ma oitaybitbin kūyjobit am Deus a'ō kay iam. ⁹ Jesus ikērēat kuġ ġu. Iisu soat taġ. Imēnpuye:

— Ewebe acā ipi watwat daxijo but — i juk o'e Deus cebe. Imēnpuye Jesus acā kūyjobicayū daxijojom—ipi juacat taxijojom. Soat em Deus xe jeedop ip itait cemudaxijojoyū.

¹⁰ — Ēn acā paī yoboġan eġuy—ipi juacat kay aġ am — i juk o'e Deus Jesus pe. — Apēn Melquisedeque paī osunuy iap puxim ēn tak eġuy paī yoboġan — io'e Deus cebe.

¹¹ Soat ma'ġu oceju eymutaybin ojuy apēn Jesus Cristo wuyepaī e'em iam. Imēnpit iba'ore ocewebe soan eymutaybit am eyetaybin wa'ūm cīcā buye kawēn iba'arēmān.

¹² Kuy bima ma juk eyetabut epesop Cristo kay. Imēnpuye cūġ ma kuka o'e eywebe ma itabun'isuayū mutaybin am Deus ekawēn. Imēnpit warara'acayū ma eymutaybitbin Deus ekawēn—kawēn ibapukan. Eyetaybit ġu buk cekawēn pa'arēmān. Itabun'isuayū itaybit kawēn ibapukan acā, ikap'isuat kūmti kōnkōnap puxim. Kūmti kōnkōn acā iat puxim eyju dak. Iēn o ba'oreat puxim eyju, kawēn ibapukan acā eyetaybit puye.

¹³ Ikap'isuayū itaybit ġu apēn cedaġ Deus xe iam, apēn cedaġ ġu iam tak. Ikap'isuayū buxim eyju dak. ¹⁴ Deus bikuyap taġ jekuku'ukayū bit itaybit Deus ekawēn—kawēn iba'arēmān. Iēn o'o'ukat puxim ip. Itaybit ip ajo xipat Deus xe iam, ajo xipat ġu iam tak, jewemukūyjobitbin ip puye, jewawēwēm puye dak.

6

¹⁻² Cristo ekawēn'in pit cuy acepere—kawēn ibapukat'in. Kawēn iba'arēmān pit cuy acejekawēn wuyewemutaybit am. Kuy bima juk adi kawēn ibapukan kawēnwēn'uk ajop. Warēmtağ wuyekukuap cuy acepere iam kuy juk adi kawēnwēn ajop. Wuyetabun cuy ajop Deus kay iam tak cuk adi kawēnwēn ajop. Acewemubatisasaan cuy iam tak cuk adi kawēnwēn ajop. Warara'acayū jewebumōğmōğ wuy'abi jeje Deus pe jebiōğbuk muōm ām wuywebe iam tak cuk adi kawēnwēn ajop. Deus ce'ū'ūayū ġutait iam tak cuk adi kawēnwēn'uk ajop. Soat em Deus ipiat supi'ajojoat kūyjobit'ūmayū be iam tak cuk adi kawēnwēn ajop. Imēn ma juk adi kawēnwēn'uk ajop kawēn ibapukan. Kawēn iba'arēmān cuy acejekawēn ġasū bit wuyewemutaybit am. ³ Acekawēn cuy kawēn iba'arēmān wuywewebe—Cristo ekawēn'in. Deus pe wuyemutaybin puje iboam ma acejekawēn.

⁴ Jetabucap o'jepere ip pūğpūğayū. Iba'ore wuywebe waram ixeyū mutabut am Cristo kay. Kuy juk kawēn icēmat o'ya'ījojo ip. Kabi beat emumuūm kuy ip o'jat xipacat. Kuy juk Deus biōğbuk kuğ o'e ip jewebe. ⁵ Itaybit o'e ip Deus ekawēn xipat cīcā iam, Deus cuk adi xipan ixeyū o'jukuk puye. Deus ja'ōbacaap o'ğubapukpukpuk ixeyū etabun. Imēnpuxim ja'ōbacaap ġubapuk ipi iisuat muğēm pima. ⁶ Guyjom pit jetabucap ip o'jepere. Korosa eju waram ġuto Deus ipot pamupaya ojuyayū buxim ip. Ixe ipot waywayway ip soat a'ōpiju. Iba'ore wuywebe waram imutabun ip Jesus kay.

⁷ Deus xipan wuykuğ. Soat em muba'at muajēmjēm kadai mu'aypapan am ku iwat xan. Itabut pinayū iğo ku buxim—kadai ya'a'e iap puxim. ⁸ Wara'at ku be bit kadai ġu aypapan—widaoho'ip acā. Wao'ip tak aypapan. Xipat ġu kadaim. Wu yan ġu aypapan. Imēnpuye:

— Ojokot ġu oku xipat'ūm puye — i'e'em ku iwat.

Jeku epereperem, xipat'ūm puye. Jetabucap o'jepere'iaiyū iğo ku buxim—wao'ip'epat puxim. Xipat ġu ip Deus xe. Imēnpuye ipiat supi'ajojoat cebe ip. Wūy ma jeedop ip Deus wi ipiat'ajojom.

⁹ Oburereyū, wa'ōpuruğsū ma òn kawēnwēn eywebe, eykay jījā òn puye. Eybu'u ġu juk adi epesop eyetabut am Jesus kay. ġasū dak biğ ma juy epesop eyetabun cekay. Ocetaybit Deus xipacat ūmūm eywebe warara'acat pe iūmūmap podi ma, kuy juk ixe eydaxijo buye iam. ¹⁰ Ade em cuk adi eykitpitpiyū buywatwat'uk epesop—itabucayū buywatwat'uk epesop, eyxe ip ikukpin puye. ġasū dak ixeyū buywatwan eyju. Deus yağuyba'ūm ġu je'e eyju ip ibuywatwan iap kay, ixe cūğ ma buye. Biğ ma xipacat je'ğūm eywebe ixeyū buywatwacapteim.

¹¹ — Waram Jesus ajēmap wiwim pima, biğ ma juy xipan epewewekuk — i oceju e'em eywebe. — Biğ ma juy jewebuywatwan epesop — i oceju e'em eywebe. Imēn cuy epeku eyemumuwiwi bu am.

¹² — Soat em oxe epesop — i juk o'e Deus wuywebe.

Iboap cuy epejowiwi. Itabucayū buxim cuy eyju dak eyetabun epesop. Eyukpiceğēm ġu juy epesop. Xipacat epejat Deus xewi apēn ixe juk o'e iap tağ.

¹³⁻¹⁴ — Icēmān òn e'em ewebe — i juk o'e Deus Abraão be. — Xipacat oğūm ewebe — i juk o'e cebe. — Ekpon oğūm ewebe — i. — Enaxeğebitbit ade jījā ecesūy — i juk o'e. Imēn i'e buje: — Ja'ōmuwarurun ġu òn — i dak o'e Abraão be. — Wa'ō dağ ma oce ewebe — i juk o'e. Ka'ūmğū Deus podi ya'ōbacaat. Imēnpuye:

— Apēn kuy juk oce iap tağ oce wara'acat a'ōbi ġu—wa'ōbi ma — io'e Deus.

¹⁵ Abraão yukpiceğē ġu osunuy jetabucap kuğ.

— Deus okpon je'ğūm owebe — i juk adi o'e'e jewebe ma.

Imēnpuye ipot o'kap Deus ekawēn tağ. Deus ja'ō dağ o'ğūm cebe. ¹⁶ Ijodiat “Ja'ōmuwarurun ġu òn” i'e ojuy bima, jebodi ma ya'ōbuyxiat nomuwāwām ibutet mubararak am ta-peradup pe.

— Ja'ōmuwarurun ġu òn Deus ağ wuykay buye — i'e'em ijodiat.

Imĕn i'e buje, ya'õxik pa'ore ya'ĩjojomayũ be.

¹⁷ — Soat em oxe epesop — i juk o'e Deus jebekitkiyũ be.

Ixeyũ be ma “Ja'õmuwarurun ġu õn” i'e ojuy osunuy Deus—ġuyjom jexe dopayũ be. Imĕnpuye o'jekawĕn cebe ip.

— Wa'õ daġ ma oce eywebeam, õn soat em wetait puye — io'e cebe ip. ¹⁸ — Wa'õ daġ ma oce eywebeam — i'e'em Deus.

Ja'õ daġ ma e'em soat em. “Apĕn cuk adi kuy ma ocece iap taġ oce, õn soat em aġ puye” i'e buje, ja'õ daġ ma je'e. Deus ja'õmu'ipi'ũm ġu. Napapa'uk ġu. Wuymuġuykukukum ġu—pũġ em tak ka'ũma. Cepiriġ puje, oakõm'iyũ jedokdoġ kobexixi baġbaġ kay je'ũap puxim. Ixeyũ buxim wuyju dak wuyetabut Jesus kay wuye'ũap puxim. Soat em ixey wuya'õmucanucan. Imĕnpuye soat em Deus xe wuyetait acesop iap ajowiwi jĩjã. ¹⁹ Soat em Deus xe acesop iap wiwim cĩcã wuyju. Imĕnpuye wuyetabucap kobexixi muycũcũap puxim. Imuycũcũap muakõm puje, wara'at taġtaġtaġ ġu cucum. Jecũap pe ma dopdom. Imĕnpuxim wuyju dak wara'at kaykaykay ġu wuyetabut—pũġ kay acã—Jesus Cristo kay acã. Soat em wuyju ġebum cekay. Paĩ yoboġat õmõm'uk osunuy Deus eju kawĕnwĕnap'a beat epaġo daġwi badiat'a be. Õmõm'uk osunuy kawĕn ãm Deus eju jebekitkiyũ beam. Kabi be bit Jesus oõm. Deus xe nuynuy ġasũ kawĕnwĕn wuywebeam. ²⁰ Jesus o'jeu kabi kay wuyeu'ũm awap. Koap o'jeu. Kaomũm acejeu cekay. Wuyepaĩm o'e yoboġan. Soat em wuyepaĩm jeenuy apĕn Melquisedeque paĩ osunuy iap puxim.

7

¹ Ixe Melquisedeque Salém ka kukukat osunuy. Deus epaĩ osunuy—soat podi ma ya'õbacaat epaĩ. Abraão jepitpin osunuy nopagõġõap taġwi—warara'acat ka kukukayũ aokakaap taġwi. Melquisedeque Abraão o'topabijuk e daġ jepin pima.

— Deus cuy xipacat je'ġũm ewebe — io'e Melquisedeque Abraão be.

² Abraão jebubut'in o'ġũm Melquisedeque be. Ade ma o'ġũm cebe. Pũġ ma o'ġũm cebe 10 beat'in. Nopagõġõap pewiat pupu o'ġũm cebe—yaokaka'ibiyũ bubutpupu. Ibutet Melquisedeque cedaġ ma jebekitkit kuġ iape. Ixe Salém ka kukukat osunuy. Ika butet Salém kaba'ũm jebekitkit kuġ iape. ³ Wuyetaybit ġu Melquisedeque ebay buten, ixi buten tak, idobuyũ'ũm'ũm puten tak. Puju ixey o'kap iam tak wuyetaybit ġu, puju oe'ũ iam tak.

— Soat em cuy paĩm eġuy — i juk o'e Deus cebe—Melquisedeque be.

Imĕn o'e jekpot pe dak.

⁴ ġebum cuy epesop Melquisedeque ya'õbuyxi jĩjã osunuy iap kay. Abraão Judeuyũ ebapuk ebika osunuy. Imĕnpit jebubut'in o'ġũm cebe. Nopagõġõap taġwiat pupu o'ġũm cebe—idip cĩcãat. ⁵ Kuyje Moisés o'e Levi ipotpot pe:

— Judeuyũ juy jebubut'in je'ġũm eywebe, eyju ixeyũ epaĩyũ buy — i. — Pũġ ma juy je'ġũm ip eywebe 10 beat'in — i.

Imĕntak ibararak opop wuyawĕwĕap ekawĕntup pe. Jeadipyũ xewi ibubu'uk osodop ip jebubun, ixeyũ dak Abraão naxeġebitbit ma'ġu osodop. ⁶ Melquisedeque bit Levi diwat ġu osunuy. Abraão bit jebubut'in o'ġũm cebe. Pũġ ma o'ġũm cebe 10 beat'in. Nopagõġõap taġwiat pupu o'ġũm cebe. Kuyje:

— Ijop eipi oġũm eipim — i juk o'e Deus Abraão be. — Enaxeġebitbit ade jĩjã ecesũy — i juk o'e cebe. Melquisedeque bit:

— Deus cuy xipan jekuk — io'e cebe—Abraão be.

⁷ Ya'õbuyxiat jĕġ'aecõġcõġ ġu ya'õbuyxi'ũmat topabe “Deus cuy xipan jekuk” i'e am cebe. Ya'õbuyxi'ũmat pit jĕġ'aecõġcõġ ya'õbuyxiat pe “Deus cuy xipan jekuk” i'e am cebe. ⁸ Ijodiayũ jebubut'in iũmũm paĩyũ be—je'ũ'iyũ be. Imĕnpit Deus ekawĕntup e'em: “Melquisedeque je'ũ ġu—itabĕġ ma jeenuy,” i. Imĕnpuye jebubut'in o'ġũm cebe.

⁹⁻¹⁰ Melquisedeque be Abraão dopabijuk puje, Levi o'kap ġu buk. Inaka:

— Kuy Abraão jebit pe bit osodop kake — i wuyju e'em. Melquisedeque be Abraão be jebubut'in iūm puje, “Levi dak jebubut'in o'gūm,” i wuyje e'em, ixē Levi Abraão jebit pe buye. Gasū dak Levi naxegebitbit ibubut pupum jebadipyū xewi Moisés a'ōbi. 10 beat pewi pūg ma ibubum ip.

¹¹ Paīyū kake wuyawēwē ām cedaḡ ma wuyeku am Deus bikuyap taḡ. Levi ipotpoyū be bit ya'ōmucan pa'ore osodop ip Deus bikuyap taḡ ceku am ip. Imēnpuye Deus wara'acat o'jomuy wuyepaīm ixeyū dieḡ. Cristo ma o'jomuy. Ixe Cristo paīm o'e apēn Arāo paī osunuy iap puxim ḡu—apēn Melquisedeque paī osunuy iap puxim acā. Cristo ja'ōbacaap mōḡmōḡ wuywebe Deus bikuyap taḡ wuyeku am. ¹² Moisés ekawēn taḡ paīyūm osodop ip Levi ipotpoyū. Gasū bit wara'at Deus ebekitkit epaīm o'e Arāo naxegebitbit tieḡ. Imēnpuye kawēn kuyat taḡ ḡu wuyju jekukum ḡasū—Moisés ekawēn taḡ ḡu. Kawēn iisuat taḡ acā wuyju jekukum ḡasū—Jesus ekawēn taḡ.

¹³⁻¹⁴ — Ēn ḡasū webekitkiyū epaīm ecesūy yoboḡan — i juk o'e Deus wuykukukat Jesus pe.

Ixe Jesus Levi naxegebit ḡu. Wara'at tiwat ma wuykukukat. Judá naxegebit ixē. Paīyūm ḡu osodop ip Judá naxegebitbit. Judá naxegebitbit ḡu wūnca mupikupik'uk osodop ip Deus etabutpeap ceje—mesa jeje—Levi naxegebitbit acā. Moisés Judá naxegebitbit ḡu o'taē paīyūm. Levi naxegebitbit acā o'taē paīyūm.

¹⁵ Apēn cuk adi ocece iap biḡ ma ibapuk e'em ḡasū. Wara'at o'jebapuk paīm—Melquisedeque buximat. ¹⁶ Ijodiat a'ōbi ḡu ixē Jesus paīm o'e ijodiat pabi daḡ ḡu dak. Ixe Deus ebekitkit epaīm o'e ḡasū soat podi ma ya'ōbaca buye; soat em itait jeenuy buye dak. ¹⁷ Imēn e'em Deus ekawēntup:

Soat em webekitkit epaīm cuy eḡuy apēn Melquisedeque paī osunuy iap puxim, i. Ēn ixeyū epaīm iap i'ūm ḡu, i.

¹⁸ Ibaça'ūm osodop ip kawēn kuyat taḡ jekuku'ukayū—wuyawēwēap ekawēn taḡ jekuku'ukayū. Ixeyū be iba'ore osodop cedaḡ ma jeku am Deus etabutpe ibaca'ūm puye. Imēnpuye “Kawēn kuyat taḡ cuy epeku” i'ūmḡu e'em Deus ḡasū bit— “Kawēn iisuat taḡ cuy epeku” i acā. ¹⁹ Ka'ūma ma soat taḡ iisuan o'e Moisés ekawēn taḡ jekukuap tomuju. Imēnpuye soat em Deus xe acesop iap wiwimsū ma osodop ip Moisés ekawēn taḡ jeku ojuyayū. Deus pit wara'at o'jomuy wuyepaīm. Warara'acat emumuwiwi bodi ma wuyemumuwiwi xipat. Imēnpuye soat em ixē xe acesop iap wiwimsū ḡu wuyju. Iwiwim cīcā ma. Wuyparara ḡu kawēn ām Deus eju, Jesus wuyepaī buye.

²⁰⁻²¹ Jebekitkit epaīm Cristo muy buje:

— Apēn cuk adi ocece iap taḡ cuy oce, soat em wetait puye — io'e Deus.

Jebekitkit epaīm Levi naxegebitbit mōḡ puje bit, imēn ḡu o'e cebe ip. Jesus muy buje acā “Wa'ō daḡ cuy oce, soat em wetait puye” io'e Deus. Imēn e'em Deus ekawēntup:

“Webekitkit epaīm cuy eḡuy soat em,” io'e Deus, i. “Ēn ixeyū epaīm iap i'ūmḡu,” io'e, i. Deus ja'ō o'jewa'ōepere cexe ip, i. Ja'ōmuwarurun ḡu Deus pit, i.

Imēn Deus o'e Jesus muwēnuwēn.

²² — Apēn cuk oce iap taḡ cuy oce — io'e Deus warara'acayū be ḡu—Jesus pe acā.

Imēnpuye wuyetaybit kawēn iisuat kawēn kuyat podi ma xipat iam. Deus jekawēn o'ḡuwēn Moisés pe. Xipat osunuy ibo ekawēn—kawēn kuyat. Kawēn iisuat pit kawēn kuyat podi ma xipat.

²³ Ade ip osodop Levi naxegebitbit. Oe'ū'ū ip. Ixeyū'inat e'ū buje wara'at ma paīm o'e oe'ūiat tieḡ. ²⁴ Jesus pit soat em itait nuynuy. Warara'acat ḡu wuyepaīm je'e ixē dieḡ. Jesus acā soat em jeenuy wuyepaīm. ²⁵ Ixe Jesus soat em itait. Soat em ixē kawēnwēn Deus eju jekay itabucayū beam.

— Okayayū buywatwan cuy eḡuy — i'e'em Deus pe.

Wuywebe cekawēn put Deus eju Jesus kay wuyetabut puye. Imēnpuye Jesus pe wuydax-ijo but—itabucayū taxijo but. Gasū ja'ōkayayū taxijo but cebe. Guyjom tak taxijo but cebe. Soat em ma ja'ōkayayū taxijo but je'e cebe.

²⁶ Jesus ma wuyepaī yoboġat. Soat i'e ba'ore wuywebe wuya'ōca'ūm puye. Ajo wuywebe i'e ba'ore iap Jesus pe bit i'e but. Ixe be wuya'ōmucan put soat em. Ixe soat taġ iisu. Ka'ūmġu xipāt'ūmat cebe. Ikērēat kuġ ġu ixe. Ikērēat o'ġuġē ġu—pūġ em tak ka'ūma ma. Ikērēat mujurūġrūġ'ukat puxim ġu ixe. Deus ixe o'ġuyu kabi be soat em tūy ām jexe. ²⁷ Warara'acayū paī yoboġayū soat kabia wūnca ēn mupikupik'uk osodop ip Deus etabutpe. Iēn mupiġ pima:

— Ikērēat cuy eju'uk owebewi — io'e ip Deus pe.

Jewebewi i'ukap ojuy bima acā “Ikērēat cuy eju'uk ebekitkiyū bewi” io'e ip Deus pe ixeyū ma. Jesus pit ixeyū buxim ġu. Pūġ em ma o'jewēūm Deus pe. Pūġ em ma ixe oe'ū ikērēat uk am soat pewi wuywebewi. Jekpiwan ma o'jaokaat. Waram pit je'ū ġu. ²⁸ Moisés ekawēn taġ jeku ojuyayū ijodiacat muymuy'uk osodop jepaīm yoboġan. Arāo naxeġebitbit muymuy'uk osodop ip jepaīm yoboġan. Soat taġ osodop icēmayū ġu ixeyū dak. Deus pit o'jekawēn jekpot pe Moisés pe jekawēġap tomukadi.

— Ēn acā icēmat soat taġ — io'e jekpot pe. — Imēnpuye ēn acā eġuy webekitkit epaīm yoboġan — io'e Jesus pe. — Ēn ixeyū epaīm iap i'ūm ġu — io'e cebe.

8

¹ Jesus wuyepaī yoboġat. Ixe Jesus xik'i omuy Deus ba'at kadi kabi be—soat podi ma ya'ōbacaat xe. Deus co'i ixe ya'ōbaca. Ibom acā oceju eymutaybin ojuy. ² Kuyje badiat'a be Deus nūynūyap'a ibuyxi jījāat'a be ōmōm'uk osunuy torojo'a be paī yoboġat. Jekawēn ām Deus eju jebekitkit peam ōmōm'uk osunuy. Ijodiat emuamuy'a be ōmōm'uk osunuy Deus eju kawēnwēnap'a be. Jesus pit ijodiat emuamuy'a be ġu omuy—Deus tūytūyap pe acā. Iboce ma ixe kawēnwēn Deus eju wuywebeam.

³ Kuyjeayū ijodiat muymuy'uk osodop jemumuūm ūm ām Deus pe wūnca ēn mupik am tak cetabixe. Imēnpuxim cuy wuyepai dak je'ġūm Deus pe. ⁴ Jesus ġasū dak ijodi bima, paīdip ġu kuka adi o'e warara'acat kuy paīyūm o'e buye. Levi naxeġebitbit kuy paīyūm o'e. Jedobuyū'ūm'ūm ekawēn taġ ip jebekitkiyū emumuūm ūmūm Deus pe—Judeuyū'ūm'ūm ekawēn taġ—kawēn kuyat taġ. ⁵ Co'a bicūġpe bima Deus Moisés o'ġukūyjo torojo'a muy ām. Torojo'a muġēap piōġbuk o'ġuġē imubapuk am cebe mēnku juy eyamuy iam.

— Cedaġ cuy eġuġē apēn cuk oce ewebe iap taġ — io'e Deus cebe.

Jesus jebekitkiyū buywatwan kabi kadiwi. Ijodi dak paīyū ixe buxim jebekitkiyū buywatwan e'em. Jesus pit ixeyū bodi ma wuybuywatwan. ⁶ Jekpot pe bit Deus kapikap o'ġūm xipāt cīcāap Levi naxeġebitbit pe iūm'ibit podi ma. Kuyje Deus jekawēn o'ġuwēn Moisés pe. Ibo ekawēn kawēn idip osodop. Guyjom pit jekawēn o'ġuwēn jekpot pe. Ibo ekawēn kawēn kuyat podi ma kawēn idip osodop. Ibo ekawēn kay wuyetabun puje, Deus wuymuisusun soat taġ. Wuyetaybit soat em Deus xe acesop iam ibo ekawēn kay wuyetabut puye. Imēneju kuyjeayū bodi ma wuycokkok.

⁷ Deus koap jekawēn o'ġuwēn Moisés pe. Kawēn kuyat soat ekawēn podi ma idip pima, kuka juk wara'at ġu o'ġuwēn kawēn iisuat. ⁸ Deus pit jebekitkit o'tobuxik jekawēn mupubutbun. Imēn ma ixe e'em cebe ip:

Gaxīn ma juy kawēn iisuat oġuwen Israel naxeġebitbit pe—Judá naxeġebitbit pe, i. ⁹ Kuyje juk adi wekawēn oġuwēnuwēn eydobuyū'ūm'ūm pe, i. Iboap ekawēn co'i ġu ġasū bit oġuwēn webekitkit pe—wara'at ekawēn acā, i. Egito eipi bewi eydobuyū'ūm'ūm mujēm puje, wekawēn oġuwēn cebe ip imukūyjoap ojuy, i. Imēnpit ip oibu'un wekawēn kay, i. Imēnpuye ōn tak obu'un ma oce cekay ip aġ am, i. Imēn Deus e'em, i. ¹⁰ Gaxīn ma juy wara'at kawēn oġuwēn Israel naxeġebitbit pe—kawēn

iisuat, i. Oġuġebu ip wekawēn kay, i. Soat em ġebum jeedop ip wekawēn kay, i. Icockok jeedop ip wekawēn taġ jeku am, i. “Deus acā ocekukukat,” i je'e ip soat pe, i. “Teyūku webekitkiyū” i ōn tak oce soat pe, i. ¹¹ Soat je'e itaybit ōn—ya'ōbuyxiayū, ya'ōbuyxi'ūmayū dak—yoboġayū, yopīcayū dak, i'e'em Deus, i. Jewemutaybitbin ġu jeedop ip Deus e'e am, kuy itaybit ip puye, i. “Ocemutaybin cuy epe'e Deus ekawēn,” i'ūmġu je'e ip jebureyū be, soat itaybit je'e buye, i. ¹² Ġebum ġu oce apēn cuk adi warēmtaġ oekukuku ip iap kay, i. “Ikērēat kuġ eyju oxe,” i'ūmġu oce cebe ip—pūġ em tak ka'ūma, ġebum ġu oce iboap kay buye, i. Deus imēn e'em jebekitkit pe—kuy o'ġuisun'iaiyū be.

¹³ Iokokat dao ma i'ūm. Iisuat pu buje, iokokat kuġ ġu ace'e. Imēnpuxim:

— Kawēn kuyat cuy epeyepere — i'e'em Deus ġasū bit. — Kawēn iisuat taġ cuy epeku ġasū bit — i'e'em wuywebe.

9

¹ Kawēn kuyat taġ jeku ojuyayū “Ēn xipat cīcā” i'e'e'uk osodop ip Deus pe ceweju kawēnwēnap'a be—ijodiat emuamuy'a be. ² Torojo'a o'yanuy ip wuydobuyū'ūm'ūm—koapat'a. Kacūġkadiat'a be lâmpada'a o'yanuy jemūn ceje—ouro muġēġē'a. Mesa dak osunuy iġo'abi be ourom yajuyjuyat. Iġo emesa jeje pāo'a mōġmōġ'uk osodop ip Deus etabixe yamōġmōġ'ibit'a. Kacūġkadiat'a be “Deus tūytūyap'a” io'e wuydobuyū'ūm'ūm. ³⁻⁴ Paġo toro'i oeku badiat'a exīntabi nomudim—idip cīcāat—iarixiġat. Tōmte'okuatōm mupikupikap osunuy ixex paġo xe—toro'iat xe. Badiat'a be “Deus tūytūyap'a ibuyxiat'a” io'e ip wuydobuyū'ūm'ūm. Caixa'a o'yanuy badiat'a be. Iġo'a ourom yajuyjuyat'a o'yanuy. Deus ekawēn kukatopa mūn'a o'yanuy iġo'a be—witadopa be ibararak iat mūn'a. Iġo'a be itġ'a'it'it'a buximat'a dak o'yanuy—ouro muġēġē'a'a. Manada dak o'tanuy iġo'a be—pāo'anōmnōm puximata. Arāo ba'ip tak o'yoptyū iġo'a be caixa'a be—kuyje o'yopkobiŋjēm'iat'ip. Witadopa dak o'topadop iġo'a be caixa'a be xepxepatopa—yaerūnatopa. Deus ekawēn ibararak osodop iġodopa be—kawēn kuyat. ⁵ Caixa'a jeje xepxep idip cīcāat piōġbuk osodop. Ceġeba abiwebotbot osodop ip caixa'a ase. Deus nuynuy jebekitkit parakpe iap kay ġebumiap'a o'yanuy. Iġo caixa'a jo buje wuyju ġebum Deus ikērēat uk'uġ wuywebewi iap kay. Ġasū bit o'e ġu ocewebe soan eymutaybin am apēġape soat iboap osodop torojo'a be iam.

⁶ Soat ixipan pima, paīyū ōmōm'uk osodop ip kacūġkadiat'a be. Soat kabia ōmōm'uk ip osodop jekapik am Deus etabutpe. ⁷ Badiat'a be bit paī yoboġat acā ōmōm. Pūġ kabia ma ōmōm pūġ koato dujukap pujejeje ma. Wūnca doy dujuōmōm'uk osunuy badi toymubapuk am Deus pe.

— Ikērēat cuy eju'uk owebewi ite'ūm oe'ū buye ikērēat muġēġēap teida am — i'e'em Deus pe. — Ebekitkit pewi dak ikērēat cuy eju'uk ite'ūm oe'ū buye ikērēat muġēġēap teida am — I'e'em Deus pe. — Itaybit'ūm pima ip ikērēat o'ġuġēġē — i'e'em cebe.

⁸ Badiat'a be paī yoboġat acā oōm iap kay wuyju ġebum pima, xipat cīcāat piōġbuk wuymutaybitbin koapat'a torojo'a kake bima iōmpi osodop ip ijodiat badiat'a be—Deus tūytūyap'a ibuyxi jījāap'a be iam. ⁹ Iōmpi osodop ip iap kay ġebum pima, wuyetaybit tak apēn ġasū bit wuyōmpi ġu o'e iam. Kuyje ade wūnca mupikupik'uk osodop ip Deus etabutpe. Ade ma ip iūmūm'uk osodop cebe. Imēnpit soat taġ ġu iisu o'e ip, ade ma'ġu ip iūmūm. Wuyetaybit iboam. ¹⁰ Pūġpūġ xat i'opi osodop kuyjeayū be. Pūġpūġ xati dak tikōmpi osodop cebe ip. Jewewuywuy'uk osodop ip jebabim—Deus ekawēn taġ—kawēn kuyat taġ. Jebacia'abi wuywuy'uk tak osodop ip jebabim. Imēnpit kacūġkadwi acā ip jewesupsup'uk osodop. Deus badiat muisusun'ūm pima jeweweju acā ip iisu. Deus pe jemuisunap wiwim ip osodop.

¹¹ Ġasū bit Cristo kuy osodot. Wuyepaīm o'e yoboġan. Ġasū:

— Xipacat oġūm eywebe — i'e'em ixex wuywebe.

Ijodiat emuamuy'a be ġu ixē kawēnwēn Deus eju wuywebeam—ipi juat'a be ġu. Kuyat'a bodi ma ixē nuynuyap'a xipat. Kuyat'a bodi ma ixē nuynuyap'a yadip. ¹² Cristo bode doy ġu o'toydujuōm toymubapuk am Deus etabutpe, biopak toy dak ka'ūma. Ixe o'jedoyekereren korosa be apēn cuk adi ikērēat aġuġēġē iap teida am. Ixe oōm Deus tūytūyap pe apēn kuyje paī yoboġat oōm badiat'a be iap puxim. Deus xe soat em acesop iaptei o'teida o'jedoyekereren puye. ¹³ Bode doy mubapukpuk'uk osodop ip Deus etabutpe, biopak toy dak kuyjeayū paīyū. Jebabi daġ ip toymubapukpuk'uk osodop Deus ekawēn taġ—kawēn kuyat taġ. Jebabi daġ tak ip biopak'it'it ēn pik muwekoykoy'uk osodop ip idibi be. Ibiati sūġsūġsūġ'i o'e ip jebekitkit'abi daġ. Iġo ekawēn taġ iisuan o'e ip ibiati sūġsūġ'i buje. Inaka kacūġkadiwi acā ip iisu o'e. Badi bit ka'ūma. ¹⁴ Bode doy, biopak toy dak kacūġkadiwi acā wuymuisusun. Cristo doy bit bode doy bodi ma xipat. Biopak toy bodi ma xipat. Ixe doy badi dak wuymuisusun. Cristo o'jedoyekereren wuywebeam iap kay wuyetabun puje, kacūġkadiwi ā ġu wuyisu ace'e. Badi dak wuyisu ace'e. Ixe Cristo ikērēat kuġ ġu osunuy. Pūġ em tak ikērēat o'ġuġē ġu. Deus biōġbuk a'ōbacaap kuġ osunuy—soat em itaicat biōġbuk a'ōbacaap kuġ. O'jewēum Deus pe je'ū ām wuywebeam. Deus bikuyap taġ oe'ū.

— Bay — io'e Deus pe. — Apēn kuyjeayū muisusun'uk eġuy wūnca e'ūap tomuju iap podi ma ipi juayū eġuisun we'ū buje — io'e Deus pe—jebay be. Ixe o'jedoyekereren wuywebeam oe'ū iap kay wuyetabun puje. Deus wuymuisusun waram warēmtaġ ma wuyekuap puxim. Soat taġ wuymuisusun wuywebe kapik am Deus peam—soat em itaicat peam.

¹⁵ Ikērēat mujurūġrūġ'uk ip osodop kawēn kuyat taġ jeku ojuyayū. Cristo bit oe'ū ikērēat uk am ixeyū bewi. Ikērēat muġēġēaptei o'teida je'ū ām. Imēnpuye:

— Waram ġuto Deus jekawēn o'ġuwēn eywebe—kawēn iisuat — i'e'em Cristo ijodiatat pe.

— Soat em epesop oxe xipacap kuġ eye'ū buje — io'e Deus kuyje. Soat em jeedop ip cexe Deus emunaēyū, Cristo oe'ū buye. Soat em jeedop ip cexe apēn ixē juk adi o'e'e iap taġ.

¹⁶ “Obubut'in epejat we'ū buje” i'e buje ijodiatat, ce'ū buje acā ibubum ip. Ce'ū'ūm pima bit ibubum ġu ip. ¹⁷ Itabēġ pima ibubum ġu ip. Ce'ū buje acā ip ibubum. ¹⁸ Imēnpuxim wuydobuyū'ūm'ūm pe wūnca aoka buje acā, kawēn kuyat taġ jekuku'uk ip osodop wuyawēwēap ekawēn taġ. ¹⁹ Koap Moisés Deus pe jawēwēap ekawēn o'ġuwēn jebekitkiyū be. Biopak'it'it o'yaoka. Bode dak o'yaoka. O'toymuwekoy idibi be. Kadaidup o'tupu hissopodup. O'tupmukirik lābum—bōrōbu buximatpum—ibupakpukatpum. O'toymusūġsūġsūġ tupararakatup taġ—Deus ekawēntup taġ. Jebekitkiyū abi daġ tak o'toymusūġsūġsūġ Deus ekawēn taġ—kawēn kuyat taġ.

²⁰ — Deus jekawēn o'ġuwēn wuywebe — io'e Moisés jebekitkiyū be. — “Wekawēn taġ cuy epeku,” i juk o'e wuywebe — io'e Moisés. — Ite doy musūġsūġsūġ ōn ey'abi daġ eywebe kūyjobit am Deus a'ō kay — io'e Moisés jebekitkiyū be.

²¹ Imēnpuxim torojo'a jeje dak o'toymusūġsūġsūġ Moisés. Iġo'a beat taġ tak o'toymusūġsūġsūġ soat taġ. “Ēn xipat cīcā ocewebe” i'e'em pima jebui be ikuġ iat taġ o'toymusūġsūġsūġ. ²² Wuyawēwēap ekawēn taġ jeku ojuyayū wūnca doy mukereren'uk ip osodop Deus pe jemuisun am. Toymukereren'ūm pima kuka juk Deus ikērēat o'ju'uk ġu cebewi ip. Deus ekawēn taġ toymukereren ip osodop soat muisun am kawēn kuyat taġ.

²³ Imēn jebekitkiyū muisusun'uk osodop ip paīyū apēn kabi beecat jewemuisusunap puxim. Wūnca aokaka'uk ip osodop ijodiatat muisun am. Kabi kay cumayū muisusunap pit wūnca bodi ma xipat. ²⁴ Imēnpuye torojo'a be ġu Cristo oōm—ijodiat emuamuy'a be ġu—kabi beat'a buximat'a be ġu. Kabi be ma oōm—Deus tūytūyap pe ma. Ibocewi ma ġasū ixē kawēnwēn Deus eju wuywebeam. ²⁵ Judeuyū epaī yoboġat ma soat koato

õmõm'uk osunuy badiat'abi be, Deus tÿytÿyap'a ibuyxiap'a be. Õmõm'uk osunuy wara'at toy kuḡ—wÿnca doy kuḡ. Deus tÿytÿyap'a be õmõm'uk osunuy Deus pe ikêrêat ukap ojuy. ²⁶ Cristo bit soat em ḡu oõm jeweũm ãm Deus pe je'ũ ãm. Soat koato ḡu oe'ũ—pÿḡ em ma. Pÿḡ em ma o'jedoyekereren ikêrêat mujurũḡrũḡap teida am. Jesus e'ũap wÿnca e'ũap co'i bima, ipi muḡẽ ebika ma kuka juk adi je'ũ'ũ'uk o'e. Ade em kuka adi oe'ũ'ũ. Poḡ. Poḡ. Poḡ. Poḡ. Bodimaku kuka adi je'ũ'ũ'uk o'e. Pÿḡ em pit o'jebapuk ipi oi'ũm pin pima. Waram tak ḡu je'bapuk ikêrêat uk am ipi juacat pewi. ²⁷ Soat ace'ũ pÿḡ em ma. Wuye'ũ buje Deus apên ijodi bima juk adi ajekukuku iaptei ideida wuywebe soat pe. Ipiat supi'ajoat kÿyjobit'ũm topibiyũ be kÿyjobit'ũmapteim. Xipacat pit je'ḡũm kÿyjobicayũ be. ²⁸ Imênpuxim Cristo jekpiwan ma oe'ũ apên paĩ wÿnca o'yaoka iap puxim. Oe'ũ soat pewi ipi watwat pewi ikêrêat uk am. Pÿḡ em ma oe'ũ. Waram pit jajêm ijodi. Ikêrêat uk am ḡu jajêm. Jajêmap wiwimayũ daxijo am acã jajêm.

10

¹ Judeuyũ awêwêap ekawên taḡ jeku ojuyayũ itaybitbût ã ip osodop kawên icêmãn. Itaybitbût ã ip osodop xipacat ajat iam. Soat taḡ ḡu iisu ip osodop iboap ekawên taḡ jeku ojuyayũ. Soat koato paĩyũ wÿnca aokaka'uk ip osodop Deus pe ikêrêat uk ojuy jebekitkiyũ bewi. Deus pit soat taḡ ḡu ixeyũ ja'õkayayũ o'ḡuisun. ² Soat taḡ iisu bima waram kuka adi o'e ip iḡuycũḡ ḡu oceju ikêrêat kuḡ iap kay. Soat taḡ iisu bima, kuka adi wÿnca aokakaap ip o'jepere. ³ Imênpit soat koato wÿnca aokaka'uk ip osodop ikêrêat eju'uk ebekitkiyũ bewi i'e ojuy Deus pe. Yaoka buje:

— Oceisu Deus xe ḡasũ bit; ikêrêat kuḡ ḡu oce'e — i'ũmḡu o'e ip. — Gasũ bit ḡuto oceju ikêrêat kuḡ — i acã ip o'e.

⁴ Biopak toy bit ikêrêat uk'uḡ ḡu wuywebewi, bode doy dak.

⁵ Imênpuye Cristo osodot ijodi. Ixe don pima, o'jekawên jebay eju—Deus eju.

Ijodiat pe wÿnca aokaat pin ḡu ãn, io'e Deus pe. Cebe ip wÿnca ũmat pin ḡu dak ãn, io'e. Ojebin pit eḡuḡẽ owebe ipi juan, io'e Deus pe. ⁶ Etabun wÿnca mupik ip puje, ecokcoḡ ḡu eḡuy, io'e. Ijodiat pe wÿnca aoka buje ikêrêat uk am, ecokcoḡ ḡu eḡuy, io'e.

⁷ Imênpuye, “Bay, ijoce õn oajêm ebikuyap taḡ weku am—emucokcok am,” i juk oce ewebe. “Apên Judeuyũ awêwêap ekawêntup omuwênuwên iap taḡ weku pin,” i juk oce ewebe.

Imên Cristo o'e jebay be—Deus pe.

⁸ — Ijodiat pe wÿnca aokaat pin ḡu ãn, wÿnca ũmat pin ḡu dak — i juk o'e Jesus Deus pe. — Wÿnca aoka buje ikêrêat uk am, ecokcoḡ ḡu eḡuy, etabun wÿnca mupik ip puje dak — i juk o'e.

Imên Jesus o'e kawên kuyat taḡ ma'ḡu ip imupikupiḡ—Judeuyũ awêwêap ekawên taḡ.

⁹ — Bay, ijoce õn oajêm ebikuyap taḡ weku am—emucokcok am — i juk o'e ḡebuje bit.

— Kuyjeat puxim wÿnca juy epeyaoka owebe ikêrêat uk am eywebewi — i'ũmḡu e'em Deus ḡasũ bit. — Ikêrêat oju'uk eywebewi Cristo oe'ũ buye — i acã e'em Deus wuywebe. Kuyat pit wÿnca aokakaap Deus o'ḡu'ũm. Ikêrêat uk'uḡ wuywebewi Cristo oe'ũ buye.

¹⁰ Deus bikuyap taḡ jekuku'uk osunuy Jesus Cristo. O'jeweũm Deus pe je'ũ ãm. Jekpi-watpin ma oe'ũ. Pÿḡ em ma oe'ũ ikêrêat uk am soat pewi wuywebewi. Imênpuye Deus wuymuissusun soat taḡ.

¹¹ Judeuyũ epaĩ ma soat kabia cũḡ'i osunuy jekapikap kuḡ. Soat kabia wÿnca mupikupik'uk ip osodop. Iboap kuḡ osunuy nuynuy soat em. Imênpit wÿnca mupikupikap ikêrêat uk ojuy ḡu. Imênpuye Deus ikêrêat o'ju'uk ḡu wÿnca mupik puje dak. ¹² Jesus Cristo bit pÿḡ em ma oe'ũ wÿnca e'ũap puxim ḡu. Oe'ũ ikêrêat uk am soat pewi wuywebewi. Waram pit je'ũ ḡu. O'jeu Deus kay. Oabik jebay xe—Deus xe. Iba'at kadi oabik. Soat kukukan o'e ixe eju. ¹³ Deus jekpot kay itakomaayũ a'õbacaap ḡu'ũm. Kÿyjobin jeedop ip Deus a'õ kay. Cristo omuy jebay xe iboap wiwim. ¹⁴ Pÿḡ em ma oe'ũ

ikêrêat uk am soat pewi wuywebewi. Soat ikêrêat kuḡ'ūmayū o'ḡuisun soat taḡ. Soat taḡ iisu jeedop ip soat em ma.

¹⁵ Imēn Deus biōḡbuk tak wuymutaybitbin. Imēn koap o'e:

¹⁶ “Ixe yū kabia kap puje wara'at ekawēn oḡuwēn webekitkiyū be kawēn iisuat,” i'e'em Deus, i. Soat em ḡebum jeedop ip wekawēn kay, i. Icokcok jeedop ip wekawēn taḡ jeku am, i.

¹⁷ Guyjom imēn o'e:

“Gebum ḡu oce apēn cuk adi ikêrêat o'ḡuḡēḡē ip iap kay, apēn cuk adi warēmtaḡ ma oekuku ip iap kay dak,” i'e'em, i.

¹⁸ Deus pe wuywebewi ikêrêat uk puje, waram pit wūnca aceyaoka ḡu ikêrêat uk an. Jesus e'ūap kuy o'e ikêrêat ukap teida am.

¹⁹ Imēnpuye, okitpitpiyū, wuyparara ḡu jekawēn ām Deus eju, korosa be Jesus oe'ū wuywebeam puye. Apēn kuyjeayū Deus tūytūyap'a ibuyxi jījāap'a be ōmōmap puxim wuyekawēn put ceweju. ²⁰ Paī yoboḡat acā paḡo daḡwi ōmōm'uk osunuy badiat'abi be kawēn ām Deus eju. Wuyju bit kawēnwēn Deus eju Jesus e'ūap puye. Ixe Jesus soat em itait. Jesus e isuat e buxim—Deus kayat e buxim. Imēnpuye soat em wuyekawēn put ceweju. ²¹ Jesus wuyepaī yoboḡat. Ixe soat itabucayū kukukat. ²² Imēnpuye juy acekawēn ceweju. Jewexe ḡu juy acekawēn ceweju. Wuyetabun cīcā ma juy acekawēn ceweju.

— Ikêrêat kuḡ mabuk ōn — i'ūmḡu juy ace wuywebe ma.

Ixe wuymuisusun soat taḡ idibim jewewuywuyap puxim. Imēnpuye juy acekawēn ceweju. ²³ Deus ja'ō daḡ e'em soat em. Te'e ḡu wuyetabut cekay. Wuyetabucap muwēnuwēn warara'acayū be. Imēnpuye Deus xe acesop soat em iap cuy ajowiwi jījā.

²⁴ Gebum cuy ajop wuyewewekay wuywebuywat am, wuykukpin wuyewewekuk am tak, xipan wuyewewekuk am tak. ²⁵ Pūḡpūḡpūḡ oibu'un je'awerom aweromayū xe Deus eju kawēnwēnap'a be. Ixe yū buxim ḡu juy wuyju bit wuybu'un ḡu ajop je'awerom. Jewe-mucokcokcoḡ pit cuy ajop. Gaxīn ma wuykukukat jajēm. Ipiat supi'ajoat kūyjobit'ūmayū be. Xipacat pit je'ḡūm ja'ō kayayū be. Imēnpuye biḡ ma juy jewemucokcokcoḡ ajop.

²⁶ Kawēn icēmān wuyetaybit tomukadi wuyukpiwatpin ma wuyju ikêrêat muḡēḡēm. Imēn ibima, apēn kuka ace ikêrêat muḡēap teida am? Ka'ūma ma. Wuywebewi ikêrêat uk pa'ore soat pe wuywebe. ²⁷ Imēnpuye wuypararam cuy ajop apēn paxi Deus je'e wuywebe iap puxim. Deus ipiat supi'ajoat kūyjobit'ūmayū be. Ipiat'ajom ip jeedop daxa isopat pe—ipararuat pe Deus kay itakomaayū. ²⁸ Moisés a'ō kay kūyjobit'ūmayū o'yaoka ip kuyjeayū. Xepxepayū be, ebapūḡayū be dak “Teku ikêrêat muḡēḡēm” i'e buje, pūḡ taḡ ma ip i'e buje, o'yaoka ip. Itabotaidabotbot ḡu o'e ip ixeyū kay, Moisés a'ō kay'ūm puye. ²⁹ Ixe yū buxim ḡasū dak pūḡpūḡpūḡ Deus ipot muymuy. Deus kuy juk jekawēn o'ḡuwēn cebe ip.

— Okpot o'jedoyekereren eywebeam. Oe'ū eymuisun ojuy — i juk o'e cebe ip.

Inaka cekawēn wayway ip.

— Apēḡām oe'ū? Ekpot tak ikêrêat mujurūḡrūḡ'ukayū jo'i osunuy — i napa ma e'em ip Deus pe.

Deus biōḡbuk xe ikukpin ip. Inaka ibiōḡbuk muymuy ip. Moisés muymuy'ukat podi ma Deus muymuy'ukat ipiat supi'ajojo, ixeyū bodi ma ikêrêat mujurūḡrūḡ puye. Karēm ip ipiat supi'ajojo.

³⁰ — Ōn ma oceweik — i juk o'e Deus. — Ōn ma apēn cuk adi oekuku ip iaptei oteida webekitkiyū be — i juk o'e. — Xipacat oḡūm xipacat mujurūḡrūḡ'ukayū be — io'e. — Kūyjobit'ūm ip pima, ipiat osupi'ajoat cebe ip imukūyjo am — io'e Deus. — Kūyjobit pima bit ip, ōn ma ipiat osupi'ajoat cekay itakomaayū be — io'e.

Wuyetaybit imēn Deus cuk o'e iam. ³¹ Deus soat em itait. Ixe be ipiat'ajoat puje, iparara jījā je'e ip cekay ixeyū muymuy'ukayū.

³² Gebum pit cuy epesop apên cuk adi kuy bima epekukuku iap kay. Kuy bima juk Deus ekawên epeya'ïjojo. Ixe biõgbuk kuy oõm eywebe. Ade em itabut'ũmayũ juk adi ipiat o'supi'ajojoat eywebe. Inaka eybu'u ðu epesop Jesus kay ipiat'ajojom ma'ðu eyju. ³³ Pũgpũgpũg eyju'in eymuymuy'uk ip osodop. Adeayũ etabun cuk adi ikêrêm eykuk ip. Ade em cuk adi ipiat o'supi'ajojoat ip eywebe. Eybu'u ðu a'ðu epesop eybureyũ badipta am. Eyparara ðu juk adi epesop eyaokaap puxim. ³⁴ Daomũnmũnap'a beayũ jom tak cuk adi epeku ibuywat am ip. Itabut'ũmayũ be eybubut tujupa'um puje, eybu'u ðu a'ðu epesop eyetabut am Cristo kay. Eycokcok acã a'ðu epesop.

– Ijodiap podi ma xipacap opop ocewebeam – i a'ðu epe'e. – Ibo ikoro jeedop soat em – i a'ðu epe'e. – Soat em ibo kuğ ajop – i a'ðu epe'e.

³⁵ Gasũ dak cuy eya'õcam epesop. Eya'õca bima, xipacat cuy epejat. ³⁶ Eyukpiceğêm ðu juy epesop Deus bikuyap tağ eyeku am. Ixe bikuyap tağ eyeku buje, xipacat epejat apên ixe juk adi o'e'e iap tağ. ³⁷ Imên e'em Deus ekawëntup:

Gaxĩn ma omuykuiat jajêm, i. Ibun ðu jajêm, i. ³⁸ Webekitkiyũ bit itabut jeedop cũğayũ, i. Imênpuye soat em itait jeedop ip oxe, i. Jetabucap epere buje bit, ocokcok ðu oce cekay, i.

Imên e'em Deus ekawëntup. ³⁹ Wuyju bit wuyetabucap acepere ðu. Ipiat'ajojoap kay ðu wuyju bit cum. Oitabidaoiat puxim ðu wuyju—jetabun o'jepereiat puxim ðu. Wuyetabut ma. Deus tak wuydaxijom.

11

¹ Deus kay wuyetabut pima wuyetaybit cĩcã wuyemumuwiwi acejat iam. Deus kay wuyetabut pima: – Gasũ wuyju ijojom ðu iap ðuyjom acejojo – i wuyju e'em wuyewewebe.

² – Xipacat cĩcã eyju oxe – io'e Deus kuyjeayũ be, itabut ip cekay buye.

³ Wuyetabut cekay bima wuyetaybit Deus ja'õbi ipi o'ğujurũğ iam. Wuywebe ijo but iap o'ğugê Deus. Wuywebe ijo ba'orean soat o'ğugê.

⁴ Deus kay itabut osunuy Abel. Imênpuye ixe emumuũm Caim emumuũm podi ma xipacat osunuy Deus xe.

– Cũğ ma ên oxe – i juk o'e Deus cebe, itabut jekay buye. – Emumuũm xipacat oxe – i juk o'e.

Wuyju gebum pima apên Abel itabut osunuy iap kay, “Itabucat cũğ ma Deus xe” i wuyju e'em. Imênpuye Abel e'ũ buje dak puk wuymutaybitbin ma itabucat cũğ ma Deus xe iam.

⁵ Deus kay itabut osunuy Enoque. Imênpuye oe'ũ ðu. Deus ixe ita'in ma o'tujuu jewekay. Ibureyũ ixe o'tobuxik ðu, Deus kuy o'tujuu buye. Deus icokcok osunuy ixe ekukuap kay i'e'em Deus ekawëntup. ⁶ Wuyetabut'ũm pima, Deus imucokcok pa'ore wuywebe. Wuyju Deus kay bima, wuyetabun cuy ajop Deus kake iap kay; Deus xipacat ũmũm jebikuyap tağ jeku pin cĩcãayũ be iap kay dak.

⁷ Deus kay itabut osunuy Noé. “Ipi juayũ oğu'ũm idibim soat” i'e buje, Deus ekawên kay itabut osunuy. Muba'at puk o'jojojo ðu. Inaka itabut osunuy Deus ekawên kay. Kobexixi o'ğugê jebekitkiyũ daxijo am. Kũyjobit ðu osodop ip warara'acayũ ipi juacayũ Deus a'õ kay iap ibapuk cĩcã o'e, Noé kũyjobit puye. Imêneju:

– Cũğ ma ên oxe, etabut okay buye – io'e Deus cebe.

⁸ Deus kay itabut osunuy Abraão. Deus pe jenaê buje, kũyjobit osunuy ya'õ kay. Deus a'õbi jeka bewi o'jêm itaybit ðu ma'ðu apoma oju iam.

– Ijop eipi oceipiũm ewebe – i juk o'e Deus cebe.

Ibo eipi kay o'ju. Guyjom je'ğũm cebe iap eipi kay o'ju.

⁹ – Ijop eipi oğũm eipim – io'e Deus cebe.

Ibo eipi dağ oeku powatwat puxim. Paço muğêğê'a be osunuy tũyap ðu buk puye. Torojo'a be osunuy jekpot eju—Isaque eju. Jenaxeğebit eju dak osunuy—Jacó eju.

– Ijop eipi oğũm eyipim – io'e Deus cebe ip—Abraão be, Isaque be dak, Jacó be dak. ¹⁰ Deus emukamuweğũnka wiwim osunuy Abraão—Deus emukamuğẽka wiwim—ika'ũm'ẽm'ũmatka wiwim.

¹¹⁻¹² Itabut osunuy Abraão Deus kay. Aypa o'e. Ce'uat puxim jetayxi mu'ukreğ pa'ore osunuy. Je'ũ ojuy kuy osunuy. Sara dak yabut o'e—Abraão tayxi. I'ita ba'oreat osunuy. Inaka Abraão itabut osunuy Deus a'õ kay.

– Soat em Deus ja'õ dağ e'em – io'e jewebe ma.

Imẽnpuye itayxi o'gu'ukreğ yabut ma'gu. Ipotpet o'e Abraão. Ade jĩjã ip osodop ixe naxeğebitbit. Imuweğũn pa'ore osodop ip kasopta buxim, ka'oririt puxim tak.

¹³ Jetabut cĩcãap kuğ ma ip oe'ũ'ũ—Abraão, Isaque dak, Jacó dak.

– Ijop eipi oğũm eyipim – i mo a'gu o'e Deus cebe ip.

Inaka ibo eipi o'jat gu ip. Imẽnpit:

– Ijop eipi Deus je'gũm ocenaxeğebitbit pe apẽn ixe o'e iap tağ – io'e ip jewebe ma.

Ipi o'jat gu ip. Inaka icokcok ip osodop jetabucap kuğ.

– Powatwat acã oceju – io'e ip ibo eipi watwat pe.

Wara'at ka kaykaykay ma ip osodop.

– Eykadujukapkam acã oceju – io'e ip cebe ip. Ibo eipi bit o'jat gu ip.

¹⁴ “Eykadujukapkam acã oceju” i'e'e'ukayũ jeka kudadam mabuk ip. ¹⁵ Yağuyepit gu osodop ip kuy bima o'jẽm ip iatka kay. Yağuyepit pima kuka juk iba'ore gu o'e cepit am ip. ¹⁶ Wara'atka kay bit ip osodop yağuygebu. Kuy o'jẽm ip iatka bodi ma xipat iboka. Kabi beatka kay ip osodop yağuygebu. Imẽnju Deus isũsũn gu o'e cebuxim ip, “Deus ebekitkiyũ oceju cekay ocetabut puye” io'e ip cebe buye. Deus o'sukamubapuk ikam ip.

¹⁷⁻¹⁸ Deus kay itabut osunuy Abraão.

– Ekpon oğũm ewebe – i mo a'gu o'e Deus cebe. O'kap Abraão ipot. Isaque i ipot putet osunuy.

– Isaque ipotpoyũ acã enaxeğebitbiyũ oxe—warara'acayũ bit ka'ũma – i mo adi a'gu o'e Deus Abraão be. Inaka:

– Ekpot cuy eyaoka impik am wetabun – i mo adi a'gu o'e Deus Abraão be okukpin cĩcã paxi iap co am.

“Ekpot cuy eyaoka” i'e buje, Abraão kũyjobit o'e Deus a'õ kay. Isaque aoka ojuy o'e.

¹⁹ – Iba'ore gu Deus pe waram Isaque'ũm mutait am – io'e jewebe ma Abraão.

Inaka Isaque o'tujupit jeduk'a be, “Eyaoka gu juy” io'e Deus puye. O'tujupit jeduk'a be ce'ũap tomukadi waram o'jetait'iat puxim.

²⁰ Deus kay itabut osunuy Isaque. Imẽnpuye:

– Guyjom Deus xipacat je'gũm eywebe – io'e Jacó be, Esaú be dak.

²¹ Itabut osunuy Jacó dak Deus kay. Je'ũ pinpin puje: – Deus cuy xipacat je'gũm eywebe – io'e José ipotpoyũ be.

– Soat podi ma ẽn xipat – io'e Deus pe jektokta'ip kuğ.

²² Itabut osunuy José dak Deus kay. Je'ũ pinpin puje: – Israel naxeğebitbit jeejẽm Egito eipi bewi – i mo adi a'gu o'e. – We'ũap tomukadi ojebit cuy epetujowat oka be imõğ ământabikũy be – i mo adi a'gu o'e jekpotpoyũ be.

²³ Itabut osodop ip Deus kay Moisés ebay, ixi dak.

– Judeuyũ ipotpoyũ juy epeyaoka ikap'isum ma – i juk o'e Egito eipi kukukat—Faraó o'e.

Imẽnpit iparara gu osodop ip ipi kukukat puxim—Faraó buxim. Kũyjobit'ũm osodop ip ixe a'õ kay Moisés ebayũ. Ebağũğ kaxi ikap'isuat munẽnemnẽm'uk ip osodop yaokaap puxim. O'gunẽm ip idip cĩcã cexe ip puye.

²⁴ Itabut osunuy Deus kay Moisés tak. Yaypan puje ibu'u o'e Faraó daxit'in. Jebadipyũ kay pin o'e.

– “Faraó daxit'it ẽn”, i'ũmgu juy epe'e owebe, i juk adi o'e Egito eipi watwat pe.

²⁵ Ibu'u osunuy ikērēat muḡē ãm jemucokcok am—pũḡ kabia dak ka'ũma. Ibu'u ḡu bit osunuy ipiatpi'ajo am jebadipyũ eju—Deus ebekitkiyũ eju. Ibu'u ḡu osunuy ipiatpi'ajo am Deus mucokcok am.

²⁶ — Soat tarekrek kuḡ pima kuka ocokcok oce—Egito eipi beat kuḡ pima — i juk o'e jeweweju ma. — Deus emunaē mucokcokap ojuy owebe ipiatpi'ajoat puje bit, ibodi ma kuka ocokcok oce — i mo adi a'ḡu o'e jewebe ma. — Guyjom Deus kũyjobicaptei je'ḡũm owebe — i juk o'e jewebe ma.

Ibodei buap wiwim cĩcã osunuy soat em ma.

²⁷ Itabut osunuy Moisés Deus kay. Imēnpuye o'jēm Egito eipi bewi. Ipi kukukat etakomaap puxim jeparara pibun ḡu o'jēm Egito eipi bewi. O'jēm Deus kay itabut cĩcã buye. Deus cocomap puxim oekukuku ijojom ḡu ma'ḡu. ²⁸ Itabut osunuy Moisés. Imēnpuye apēn kũyjobit'ũmayũ muy'ũ'ũ'ukat o'kap iap epeta o'ḡubapuk Deus a'ōbi. Páscoa i peta butet.

— Ovelha doy juy epetoymōḡ eyduk'a esũḡtabi daḡ kũyjobit'ũmayũ muy'ũ'ũ'ukat pe eyekpot muy'ũap puxim—koopat muy'ũap puxim — i juk o'e Israel naxeḡebitbit pe.

²⁹ Itabut ip osodop Deus kay Israel naxeḡebitbit Moisés ixeyũ kukukan pima. Imēnpuye iodĩ o'timudek ip ipipurukat taḡ. Ixe di butet “Tipakpukati” i osunuy. Egito eipi watwat pit timudek ojuy bima, soat ip oap. Oakōm ip. Ka'ũma ma o'jepoyat.

³⁰ Itabut osodop ip Deus kay Israel naxeḡebitbit Josué ixeyũ kukukan pima. Imēnpuye Jericó ka ekorara o'jedu. Duuuuo. O'jedu 7 kabia ika koreren ceku buje ip. ³¹ Itabut osunuy Deus kay Raabe dak yapoan ma'ḡu osunuy. Josué ebekitkit o'ḡuōm jeduk'a be imunēm ãn yaokaap puxim. Jericó ka jom oajēm'iyũ o'ḡunēm. Imēnpuye Deus pe ja'ō kay kũyjobit'ũmayũ aokaat puje, Raabe o'yaoka ḡu ip Josué ebekitkiyũ.

³² Deus kay itabut ip osodop warara'acayũ dak. Inaka o'e ḡu owebe itabucayũ muwēn ãm eywebe: Gideão muwēn ãm eywebe, Baraque dak, Sansão dak, Jefté dak, Davi dak, Samuel dak, Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayũ dak. ³³ Itabut cĩcã osodop ip Deus kay. Imēnpuye wara'at tiwatwat eju nopagōḡōm ip o'e. Ade jĩjã o'yaoka ip. Cũḡ ma oekuku ip Deus etabutpe. Imēnpuye Deus cebe iũm ojuy iap o'jat ip. Deus leão o'tũymuymũḡ jekay itabucat oap puxim. ³⁴ Waram pima Deus daxa yoboḡat o'ḡupirēm jekay itabucayũ aokaap puxim. O'jenapōn ip pajam jaokaap puxim. Ya'ōbaca'ũm ip osodop. Ya'ōbacaan pit o'e ip Deus a'ōbi. Ade jĩjã o'yaoka ip itakomaayũ nopagōḡōm pima. Ade ma dak o'ḡuypōḡpōḡpōḡ ip powatwat esorarayũ. Soat kaka daḡ owatwatwat ip. ³⁵ Itabut Deus kay osodop ip aoyũ. Imēnpuye Deus waram ixeyũ ipotpoyũ'ũm'ũm o'ḡutait.

Warara'acayũ be itakomaayũ ipiat o'supi'ajojoat. Oe'ũ'ũ'ũ ip ipiat pibun. Inaka Deus o'jomuymuy ḡu ip jaokaap puxim.

— Oce'ũpi ḡu — io'e ip. — Oceparara ḡu oce'ũap puxim — io'e ip.

Waram acejetait iap wiwim osodop ip. Soat em wuyetait acesop Deus xe iap wiwim osodop ip. ³⁶ Warara'acayũ itabucayũ o'jowaywayway ip adedeayũ etabutpe. Warara'acayũ o'yukxabiokaka ip ixemuḡēḡēbum yabi be icaat pum. Warēmtaḡ ma o'ḡuōmōm ip daomũnmũnap'a be. ³⁷⁻³⁸ O'yabuḡbuḡ ip wita'am. Ipidase o'ḡuweka ip kede'am. Pajam tak o'yaoka ip. Tadaybot ma oekuku ip. Mēmē xee kuḡ oekuku ip jedotim, cabra xee kuḡ tak. Itabut'ũmayũ juk adi ipiat o'supi'ajojoat ixeyũ be. Warēmtaḡ cĩcã juk adi ixeyũ o'jukukuk ip. Kaokokat puxim osodop ip itabut'ũmayũ xe. Deus xe bit soat podi ma xipat osodop ip itabucayũ.

— Teyũku ikērē jĩjã — io'e ip itabut'ũmayũ ma.

— Eyju soat podi ma xipat oxe — io'e Deus pit cebe ip.

Cenapōnat puxim uk'a'ũmat taḡ oekuku ip, co'a daḡ tak. Jeduk'a be ḡu osodop ip—witabikũy be acã.

³⁹ — Xipat eyju oxe eyetabut cĩcã okay buye — io'e Deus soat pe ixeyũ be. Inaka ijodi bima Deus cebe ip iũm ojuy iap o'jat ḡu ip. ⁴⁰ Deus kuyayũ kay ã ḡu osunuy ḡebum.

Wuykay dak osunuy ġebum—ixeyũ'ũm'ũm nomujuacayũ kay dak. Soat ġu o'ġũm ja'õ daġ kuyayũ be. Soat pit je'ġũm ja'õ daġ jekay itabucayũ be—kuyje itabucayũ be—ġasũ itabucayũ be dak, ġuyjom itabut je'e iayũ be dak. Soat je'ġũm pũġpũġ pepepe ma. Soat taġ wuymuisun je'e kuyjeayũ muisunap puxim.

12

¹ — Ocejū ma juk adi ocetabut cĩcã ocesop Deus kay — i'e'em wuywebe soat ixeyũ kuyjeayũ. — Eyju dak eyetabun cĩcã juy epesop cekay — i'e'em ip wuywebe.

Daudau'ukayũ buxim wuyju. Daudau'ukat ipoxiat epereperem jewũnca i'e am. Imēnpuxim ikērēat mujurũġrũġap cuy acepere Jesus a'õ kay am. Pa'orem ġu wuyju ikērēat mujurũġrũġ. Ikērēat mujurũġrũġ pima wuybu'u wuyetabut am Jesus a'õ kay. Daudau'ukat taobu'u ġu jedaudauap epere am. Ixe buxim wuyju dak wuybu'um ġu juy ajop Jesus a'õ kay am. ² Gebum cuy ajop Jesus kay! Ixe ma juk adi wuymutabun. Ixe dak wuybuywatwan jeenuy wuyetabucap epereap puxim.

— Korosa be ġu juy oje'ũ — i'ũmġu juk o'e. — Warēmtaġ cĩcã ip okuk — i juk o'e jewebe ma. — Inaka korosa be dak obu'u ġu we'ũ ãm — i juk o'e. — Guyjom ocokcok oġuy webay xe bima, ixe bikuyap taġ cuk adi ojekuk buye — i juk o'e jewebe ma.

Oibu'un ġu je'ũ ãm korosa be warēmtaġsuġ ma'ġu ip o'jukuk. Imēneju ġasũ xik'i omuy Deus xe. Deus eju nuynuy soat kukukan.

³ Gebum cuy epesop apēn cuk adi ixe Jesus ipiat o'supi'ajojo iap kay. Itakoma jĩjã ip osodop cekay ikērēat mujurũġrũġ'ukayũ. Iboap kay juy ġebum epesop eyetabut am eybu'u'uap puxim, eyetabucap epereap puxim tak. ⁴ Ikērēat muġēġē'ukayũ mukorēmrmēm cĩcã juk adi epesop. Imēnpuye juk adi ipiat o'supi'ajoat ip eywebe. Inaka eyaoka ġu buk ip. ⁵ Deus kawēnwēn eywebe apēn cebayũ kawēnwēn jekpotpoyũ eju iap puxim. Kawēnwēn eywebe eya'õmucan am. Imēn ixe e'em:

Okpot, emukũyjobit am wuykukukat ipiatpi'ajoan ewebe bima, eya'õpicũġ cuy eġuy ya'õ kay, i. Emukũyjo am ixe be emukorēm puje dak, eġuycũġ ġu juy eġuy, i.

⁶ Wuykukukat ipiatpi'ajoan jewe ikukpinayũ be cũġ ma jekuap ojuy, i. Jekpotpoyũ mukorēmrmēm imukũyjo am ip, i.

Eyaġuyba'ũm tu iboap ekawēn kay? ⁷ Eyetaxim cuy epesop ipiat'ajojom pima. Ipiatpi'ajojom pima:

— Wuyebayat ipiatpi'ajojoan ocewebe ocemũkũyjo am cũġ ma wuyekuap ojuy — i juy epe'e eyewewebe.

Deus wuymukorēmrmēm pima, wuyetaybit Deus wuykuġ jekpotpoyũ kukap puxim iam. Soat wuyju ipiatpi'ajojoan wuy'ipotpoyũ be cũġ ma ip cekup ojuy. ⁸ Imukorēmrmēm'ũm pima wuyetabi kuka ace ite ipocat iap kay.

— Ekpocat tu ite? — i kuka ace cebay be.

Deus tak ipiatpi'ajojoan soat pe jebekitkiyũ be imukũyjobit am ip. Imēneju eymukũyjo am eywebe ipiatpi'ajojoan'ũm pima, Deus ipotpocayũ ġu eyju. ⁹ Ijodi ixeyũ be wuy-mukorēm puje dak, ibuyxim ma wuyebayũ ajukuk. Ixeyũ a'õ kayap podi ma juy kũyjobin ajop wuyebayat a'õ kay—kabi beat a'õ kay, wuykay aġat a'õ kay. Ixe a'õ kay kũyjobit pima, soat em acesop cexe wuyetait. ¹⁰ Wuyebayũ ma ipiatpi'ajojoan wuywebe wuy-mukũyjobit am. Ipiatpi'ajojoan ip wuywebe ipiatpi'ajoat pin osodop ip puye. Darem ma ip wuymukorēmrmēm. Deus pit ipiatpi'ajojoan wuywebe xipan wuykuġap tomuju. Ixe ipiatpi'ajojoan wuywebe soat taġ wuymuisun am. Ipiatpi'ajojoan wuywebe soat taġ wuy-isu jejo'i am. ¹¹ Wuywebe ipiatpi'ajojoan pima, wuyocokcok ġu wuyju—wuyġuycũġ acã. Guyjom pit cebay be imukorēm'ibiyũ cedaġ ma jekukum, kaba'ũm tak ip warara'acayũ eju.

¹² Imēneju iġuycũġayũ juy epesubuywan. Jetabucap kay ibu'u'uayũ juy epeya'õmucan waram icokcok i'e am ip. ¹³ Cũġat e daġ cuy epeku warēmtaġ ma eyekuap puxim.

¹⁴ Kaba'üm cuy epesop soat eyxeayũ kuğ. Soat tağ eyisum cuy epesop. Soat tağ wuyisu'üm pima, wuykukukat acejojo gu. ¹⁵ Deus ibikuy xipan wuykuk am. Imēnpuye jewebuywatwan cuy epesop eybu'uap puxim Deus pe emumuüm pu am. Kadai icupat jexeat muy'ũ'üm. Imēnpuxim pũğ ma ey'inat jetabut am ibu'u bima, jebureyũ dak kuka o'ğubu'un. Imēnpuye jewebuywatwan cuy epesop eybu'uap puxim, eyetabucap epereap puxim. ¹⁶ Jewebuywatwan cuy epesop Deus a'õ kay kũyjobit'ũmap puxim, aoyũ kaykayap puxim tak. Esaú ekuap puxim gu juy epeku. Esaú kũyjobit'ũm o'e Deus a'õ kay. Jecokcokap kay acã o'e ģebum. Koapat osunuy cebay ipot. Cebay e'ũ buje, soat ma kajuk o'jat jebay'ũm pubut, ix e koapat puye. Inaka:

– Pũğ pratom exat'in eğũm owebe – io'e jekitpit pe. – Ĕn ma juy soat ejat wuyebay e'ũ buje oxat teim – io'e jekitpit pe. – Odieğ Deus xipan jekuk koapat kukap puxim oxat teim – io'e cebe.

¹⁷ Koapat peam tak cebayũ kawēnwēn'uk osodop Deus eju kuyjeayũ.

– Xipan cuy okpot ejukuk – i'e'e'uk osodop ip Deus pe.

– Owebeam tak cuy ecekawēn Deus eju – io'e Esaú jebay be. – “Xipan cuy okpot ejukuk—koapat ejukuk,” i juy ece cebe – io'e Esaú.

– Iba'ore owebe ģasũ bit – io'e cebay bit. – Ekitpit peam kuy juk iboam oce Deus pe – io'e.

Jewa'õmuwarurun pa'ore o'e Esaú be cedağ ma jeku am. Cũğat e dağ jepit ojuy jĩjã o'e. O'tõn iğuycũğ puye. Inaka cepit pa'ore o'e cebe cũğat e kay, kuy kũyjobit'ũm o'e buye.

¹⁸ Co'a jeje Deus jekawēn muwēnuwēn pima, iparara jĩjã osodop ip Judeuyũ—kuyjeayũ. Oajēm ip co'a ikibi be. Sinai'a ikibi be oajēm ip—wuyecoanpuat'a ikibi be. Daxa isop iğo'a akokoreren. Kabidaudau dak oeku. Kabiok tak oeku diğ. Kabidoxixi dak oeku iğo'a dağ. ¹⁹ Parasuy jo'iat a'õ o'ya'ĩjojo ip. Deus a'õ dak o'ya'ĩjojo ip. Ixe a'ĩjojo buye, “Ecekawēn gu juy ocewebe” io'e kuyjeayũ jeparara pibun.

²⁰ – Epeyeu gu juy co'a kay – io'e. – Eyõhõyũ dak cuy epeğuyuat gu – io'e. – Ceu pinat cuy epeyabuğbuğ wita'am – io'e. – Ojopi eywebe soat pe – io'e cebe ip.

Imēnpuye iparara jĩjã ip o'e Deus a'ĩjojoayũ. ²¹ Ipararuat o'jojojo Moisés.

– Ōn ma okarabakbak oce oparara pibun – io'e co'a dağ pima.

²² Eywebe Deus jekawēn muwēn puje bit, eypararam gu epesop. Kuy epesot wara'at'a kay co'a kay. Sião'a kay epesot Jerusalém ka beat'a kay. Kuy epesot Deus ka be—soat em itaicat ka be—Jerusalém ka be—kabi beatka be. Tak gu ip Deus ekawēn tojotjot'ukayũ dopdom iğo ka be—ade jĩjã ip. Imuweğũn pa'ore wuywebe ade jĩjã ip puye. ²³ Kuy epesot Deus ebekitkiyũ kay—koap itabucayũ kay. Awerom ip dopdom Deus ka be. Icocok cĩcã ip ibutet ibararak opop kabi beatup pe buye. Kuy epesot Deus kay. Ixe apēn cuk adi oekuku ip ipi ju bima iap ideida soat pe ipi juacayũ be. Xipacat je'ğũm cũğayũ be. Ipiat supi'ajoat kũyjobit'ũmayũ be. Kuy epesot cedağ ma jekuku'ukayũ'ũm'ũm piõğbuk kay—soat tağ o'ğuisun'iyũ'ũm'ũm piõğbuk kay. ²⁴ Kuy epesot Jesus kay. Ixe juk kawēn iisuat o'ğuwēn wuywebe. Ixe o'jedoyekereren wuywebeam. Apēn Abel o'jedoyekerereniap kay ģebum pima “Eğuweik cuy iwağo be yaokaap tei” i wuyju e'em Deus pe. Apēn Jesus o'jedoyekerereniap kay ģebum pima bit, “Gasũ bit ģn ikēreāt uk'uğ ocewebewi soat pewi” i wuyju e'em Deus pe.

²⁵ Imēneju:

– Kũyjobin gu ace Deus a'õ kay – i'ũmgu juy epe'e.

Ijodi Moisés Deus ekawēn o'ğuwēnuwēn kuyjeayũ be. Kũyjobit'ũm ip osodop. Imēnpuye Deus ipiat o'supi'ajojoat cebe ip. Gasũ bit kabi bewi ma Deus jekawēn muwēnuwēn wuywebe. Kũyjobit'ũm pima kuyjeayũ bodi ma kuka ipiat acesupi'ajo. ²⁶ Sinai'a jejewi cekawēn puje, ix e ja'õbi ipi o'ğuyxixixi. Gasũ bit waram o'jekawēn wuywebe.

– Waram pukto ipi o'ğuyxixixi – i'e'em wuywebe. – Kabi dak o'ğuyxixixi – i'e'em. ²⁷ – Waram pukto – i juk adi o'e.

Imēnpuye wuyetaybit jemumuḡẽ ma ḡuyxixixi iam. I'uk'uk je'e ip Deus emumuḡẽ soat. Imuyxixixi'ũmayũ acã jeedop ip jenuyap pe ma.

²⁸ Deus soat kukukan pima, wuykukukan tak jeenuy. Ixe a'õbacaap mu'ũm pa'ore soat pe. Imēneju:

— Soat podi ma ěn xipat — i juy ace Deus pe. — Soat podi ma ěn a'õbaca — i juy ace cebe. Ixe bikuyap taḡ cuy ajeku. Ibuyxim cuy ajukuk. Wuypararam cuy ajop ixe buxim.

²⁹ Ixe kay acã wuyetabut—Deus kay acã. Daxa soat mu'ũmap puxim ixe dak ja'õ kay kũyjobit'ũmayũ ḡu'ũm.

13

¹ Eybu'um ḡu juy epesop ikukpin eykitpitpiyũ kuk am—Cristo ebekitkiyũ. ² Powatwat cuy epeḡuõm eyduk'a be. Xipan cuy ip epejukuk. Pũḡpũḡpũḡ kuy juk powatwat o'ḡuõm jeduk'a be. Tũybe teyũku powatwat iãn o'e ip. Imēnpit Deus ekawēn tojotjot'ukayũ ma juk o'ḡuõm ip—kabi watwat. ³ Gebum cuy epesop daomũnmũnap'a beayũ kay eyju dak cexe epesop iap puxim. Gebum cuy epesop ipiat'ajojomayũ kay eyju dak cexe ip epesop iap puxim.

⁴ Ibuyxim cuy ibumũnmēnat ajukuk. Warara'acat ewebumũn puje juy ibuyxim cuy ip epejukuk. Eytayxi'ũmat eju ḡu juy epeyepo—eytayxi eju acã. Eyektop'ũmat eju ḡu juy epeyepo—eyektop eju acã. Deus ipiat supi'ajoat warara'acat itop eju jepopo'ukat pe warara'acat tayxi eju jupopo'ukat pe dak.

⁵ Dinheiro kay jĩjã ḡu juy epesop.

— Őn pit jeyiwat ḡu—pũḡ em tak ka'ũma — i'e'em Deus wuywebe. — Őn pit jeyepere ḡu—pũḡ em tak ka'ũma — i'e'em wuywebe.

Imēnpuye eycokcoḡ cuy epesop ajo eyju ikuḡiat kay. ⁶ Imēnpuye wuya'õcam cuy ajop.

— Wuykukukat wuybuywatwan soat em — i juy ace warara'acat pe ipararaayũ be. — Wuypararam ḡu juy ajeku — i juy ace cebe ip. — Ijodiat o'e ḡu kuka wuywebe — i juy ace cebe ip.

⁷ Gebum cuy epesop kuy bima eykukukayũ'ũm'ũm kay. Deus ekawēn cuk adi o'ḡuwēnuwēn ip eywebe. Gebum cuy epesop apēn cũḡ ma ip oekuku iap kay, apēn ip jetabucap kuḡ oe'ũ'ũ iap kay dak. Ixeyũ'ũm'ũm puxim eyetabun cĩcã juy epesop.

⁸ Soat em Jesus Cristo iwaruru ḡu e'em. Ibit ma. Kuy bimaap co'i ma ḡasũ dak omuy. Guyjom tak imēn ma je'e. ⁹ Eybu'um ḡu juy epesop kawēn icēmat taḡ jeku am. Iwarum eymutaybitbin'ukayũ a'õ kay ḡu juy epesop cũḡat e daḡwi eyjēmap puxim. Pũḡpũḡ jewaḡuyḡuy ip i'opi paxi sujop owebe iap kay. Ibuywatwan ḡu ibo bit biḡ ma itabut am ip Jesus kay. Wuyju bit cuy ḡebum ajop Deus soat em xipan wuykuḡ wuya'õmucanucan iap kay. Iboap kay ḡebum pima, biḡ ma wuyetabut acesop Jesus kay.

¹⁰⁻¹¹ Paĩyũ wũnca ěn'in i'o'o'uk osodop ip o'suēnmupikupik ip ien'in torojo'a be kapikpik'ukayũ. ḡasũ bit i'opi o'e cebe ip wuyju Deus pe iũmũmat'in. Pũḡ kabia be bit paĩ yoboḡat õmõm badiat'abi be—Deus tũytũyap ibuyxi jĩjãat'abi be. Wũnca doy dujuõmõm toy mubapuk am Deus etabun Deus pe ikēreāt ukap ojuy. Ibiat ěn pit i'opi paĩ yoboḡat pe. Ibiat ěn tujowatwan ip jedopdopap etakobe imupik am. ¹² Imēnpuxim Jesus o'jedoyekereren wuywebewi ikēreāt uk am. O'jedoyekereren jekay itabucayũ muisun am soat taḡ. Itabut'ũmayũ juk adi warēmtaḡ ma ixe o'jukuk. Ixe oe'ũ ikaboḡatka etakobe.

¹³ Ixe oibu'un ḡu je'ũ ãm korosa be warēmtaḡ ma'ḡu ip o'jukuk. Ixe buxim wuyju dak wuybu'um ḡu juy ajop ixe bikuyap taḡ jeku am warēmtaḡ ma'ḡu ip wuykuḡ itabut'ũmayũ.

¹⁴ Wuydopdopapka ijodi ḡu. Ikakoro ḡu ijodiatka. Guyjom jeedotka wiwim wuyju.

¹⁵ Imēnpuye:

— Ĕn soat podi ma xipat cĩcaã — i wuyju e'em soat em Deus pe.

Wũnca mupikupik'uk'ũm ma'ḡu wuyju Deus etabun. Jesus tak kawēnwēn Deus eju wuywebeam.

— Ēn ma soat podi ma xipat cĩcã — i wuyju e'em soat em cebe. — Ēn acã ocekekukat — i dak wuyju e'em cebe soat em.

¹⁶ Xipacat muġēġēap cuy epeyepere ġu. Jewebuywatwacap tak cuy epeyepere ġu. Imēn Deus epeġucokcoġ wũnca ũmũm cebe iap puxim.

¹⁷ Kũyjobin cuy epesop eykukukayũ a'õ kay. Ixeyũ a'õ epeya'õxik ġu juy. Apēn cuk adi eykuk ip iap cuy ġuwēn ip Deus pe. Imēnpuye ibu'u ġu ip eybuywat am. Aġ ip eykay eyetabucap epereap puxim. Eyju ixeyũ a'õ kay bima, icokcok ip jeybuywatwan. Eyju kũyjobit'ũm pima bit, iġuycũġcũġ je'e ip. Ibo bit jeybuywan ġu.

¹⁸ Epeyepere ġu kawēġap Deus eju ocewebeam. Soat em oceju cedaġ ma oceku pin Deuse tabun. Imēnpuye:

— Xipat paxi oceju Deus xe? — i'ũmġu oceju e'em.

Ocetaybit ocebinũnpe ma oceju cũġ ma cexe iam. ¹⁹ Biġ ma juy epeyekawēn Deus eju ġaxĩn ma ixē be waram omuyypit am eyjo am.

²⁰ Wuykukukat Jesus itabucayũ kukukat yoboġat ovelha kukuk'ukat puxim. Deus ixē Jesus o'ġutait ce'ũap tomukadi. Waram ġuto o'jetait. Imutait puje:

— Kawēn iisuat taġ cuy epeku ġasũ bit, okpot o'jedoyekereren eywebeam puye — i juk o'e wuywebe. — Kawēn iisuat taġ eyeku buje, soat em oxe epesop eyetait — i juk o'e Deus wuywebe.

²¹ Deus wuyaguymubabibin'ukat. Ya'õbacaap kuġ'ũm pima, ibikuyap taġ wuyeku ba'ore wuywebe. Imēnpuye ixē soat xipacat cuy je'ġũm wuywebe. Ja'õbacaap cuy je'ġũm wuywebe ibikuyap taġ wuyeku am soat em. Jesus Cristo a'õbi soan cuy je'e wuywebeam jebikuyap taġ.

— Ēn ma soat podi ma edipap kuġ — i juy acece soat em Jesus Cristo be.

Imēn cuy acece cebe.

²² Okitpitpiyũ, itedup otupmubararak eymucokcoġaptum. Tup ade ġu otupmubararak. Imēnpuye eyukpiceġēm ġu juy epetupco. ²³ Wuykitpit Timóteo o'ġujēm ip daomũnmũnap'a bewi iam eyetaybit pin õn. Gaxĩn ma okay yajēm puje, otujowat cuy oweju, eyjom oju buje.

²⁴ Oceju kato mujujum eykukukayũ be—soat pe—Jesus a'õkayayũ be. Eykitpitpiyũ dak kato mujujum eywebe—Itália eipi watwat.

²⁵ — Bay, xipan cuy ebekitkiyũ ejukuk — i õn e'em Deus pe.

Ibũrũ ma.

TIAGO EMUDUPMUBARARAKTUP CARTADUP

¹ Bekitkit, cartadup mubarararağ òn kato i'e am eywebe—Deus ebekitkiyũ be—soat ka dağacat pe. Òn Tiago. Deus peam kapikpiğ òn. Wuykukukat peam tak òn kapikpiğ—Jesus Cristo beam.

² Okitpitpiyũ, eycokcoğ cuy epesop ipiatpi'ajojom ma'gu eyju. ³ Deus eybuyxijojom biğ ma eyetabut am cekay. Gebum cuy epesop iboap kay. Ixe kay eyetabut cĩcã bima, eyetaxim epesop ipiatpi'ajo am. ⁴ Ibun ipiatpi'ajom pima dak cuy eyetaxim epesop. Eyetaxi bima cũğ ma epesop Deus xe. Ikêrêat kuğ ğu dak epesop cexe. Soat kukat puxim epesop cexe. ⁵ Cũğ ma eyeku am cexe iam eyetaybit'ũm pima, eymutaybinap cuy epejoojuy Deus xewi. Ixe jeymutaybin. Ixe ibu'u ğu wuymutaybit am. Tacup ğu ixe. Soat em wuyemumuojuy ũmũm wuywebe. ⁶ “Omutaybin cuy ece” i'e buje, eyetabun cuy epesop Deus kay.

— Wemumuojuy je'ğũm xe'e owebe? — i'ũmğu juy epe'e cebe.
 “Wemumuojuy je'ğũm xe'e owebe?” i'e'e'ukat tipodoyat puxim—soat tağ kabido timupodoypodoyiap puxim, itabutbũt puye. ⁷⁻⁸ Wara'at tağtağtağ ma tipodoyat e'em. Imēnpuxim wara'at tağtağtağ ma ip jewağuyğuy itabutbũcayũ. Warara'acat ixeyũ ağuyumubabi'ũm'ũm. Soat em jewağuyumuwarururun ip— “Wuykukukat wemumuojuy je'ğũm xe'e owebe?” i'e'e'ukayũ—itabutbũcayũ. Itabut cĩcã ğu ip—itabut'ũm'ũm ma. Imēnpuye jemumuojuy je'jat ğu ip Deus xewi.

⁹⁻¹¹ Itabucat ibubut kuğ'ũm pima, icokcok cuy jeenuy ade ibubut kukat co'i Deus xe buye. Guyjom Deus wara'at je'ğũm cebe ibubun. Ibubut adeat pit dao ma i'ũm kadai'ip e'ũap co'i. Kaxi cēmcēm. Kaxiepi bima jeditedudum kaxie pibun. Dit at'an. Titip ğu e'em. Imēnpuxim ibubut adeat je'ũ wara'at pu ojuy kapikpiğ cĩcã bima. Imēneju itabucat ibubut ade bima, icokcok cuy jeenuy ka'ũma kukat co'i Deus xe buye.

¹² Ipiatpi'ajo am wuyetaxi bima wuycokcoğ acesop—Jesus kay wuyetabucap epere'ũm pima dak. Wuybuyxijo epere buje:

— Soat em eyetait epesop oxe ma — i je'e Deus wuywebe.
 Imēn Deus e'em soat pe—ikukpin jekukayũ be—jekay itabucayũ be. Imēneju wuycokcok wuyju e'em, ipiatpi'ajojom ma'gu wuyju. ¹³ Deus ikêrêat muğēğēan ğu wuywebe. Imēnpuye:

— Deus ikêrêat muğēan owebe — i'ũmğu juy epe'e.
 Warara'acayũ ikêrêat muğēğēan wuywebe. Deus pit ka'ũma. ¹⁴ Wuyju ma wuybikuy ikêrêat muğē ãm. Wuyukpiwatpin ma wuyju ikêrêat mujurũğrũğ, ikêrêat muğē pin puye. Imēn wuyju jewemuğuykukukum ikêrêat muğē ãm. ¹⁵ Wuyju ikêrêat muğē pin wuybikuy ikêrêat muğē ãm puye. Soat em wuyju ikêrêat mujurũğrũğ. Ikêrêat mujurũğrũğxian acesop. Ikêrêat mujurũğrũğxian pima bit, “Soat em wũy ma juy epesop owi eye'ũ buje” i'e'em Deus wuywebe.

¹⁶ Okitpitpiyũ, eykukpin cĩcã oxe. Jewemuğuykukukum ğu juy epesop. ¹⁷ Wuyebay kaxiaat o'ğubapuk, kaxiepiat tak. Kasopta dak o'tamubapuk. Kaxiepiat jewarururun, kaxiaat tak: Deus pit jewarururun ğu. Soat em ma ixe xipacat ũmũm wuywebe. Cemumuũm ikêrêat kuğ ğu. Xipat soat tağ. Soat wuyju ikuğiat ixe emumubapukpuk ma. Soat em ma xipan wuykuğ. Xipat'ũmat ğu iũmũm wuywebe—xipacat acã. ¹⁸ Jekpiwatpin ma ixe wuynaē jebekitkiyũm kawēn icēmat kay wuyetabun puje. Ixe juk wuynaē warara'acat kukap podi ma wuykukam xipan.

¹⁹ Okitpitpiyũ, dao ğu juy epeyekawēn. Dao ğu dak cuy eyetakomãn. Dao ma bit cuy epekũyo. Gebum cuy epesop iboap kay. ²⁰ Wuyetakoma bima cũğ ğu wuyju jekukum—Deus bikuyap tağ ğu dak. Imēnpuye eyetakomãn ğu juy epesop. ²¹ Imēneju

ikêrêat muğêğēap cuy epeyepere. Warēmtağ eyekuap tak cuy epeyepere. Yoboğan pin ğu juy epesop. Deus bikuyap tağ cuy epeku. Ixe wuymukũyjojom jekawēn. Imēnpuye eyetabun cuy epesop cekawēn kay. Ixe wuydaxijojom jekawēn kay wuyetabut pima.

²² Ixe ekawēn cocomat ğu juy epesop. Cekawēn tağ cuy epeku. Ya'ijojom acā bima bit eyju jewemuğuykukukum. ²³ Pũğpũğpũğ Deus ekawēn cocom ā. Inaka cekawēn tağ ğu ip jekukum. Ixeyũ waroa kukat puxim. ²⁴ Dao ma ip jewejojom waroa be. Jewejo buje waroa muxipanpan ip. Akiju ip cēmcēm. Dao ma ip yağuyba'ũm'ũm jedopa kay. Imēnpuxim Deus ekawēn coco'ukayũ'in. Dao ma ip cekawēn cocom. Cekawēn co'isum pit yağuyba'ũm'ũm ip cekawēn kay. Cekawēn tağ ğu dak jekukum ixeyũ ma. ²⁵ Warara'acayũ bit daodaodao ğu Deus ekawēn cocom. Jewağuyğuy ip dopdom cekawēn kay. Yağuyba'ũm'ũm ğu ip cekawēn co'isum. Soat kabia cekawēn cocom ip. Kũyjobit cĩcā ip cekawēn kay. Ixe ekawēn cedağ ma wuymutaybitbin. Soat tağ xipat ixekawēn. Wuya'õmucanucan wuywebe ikêrêat muğêğēap puxim. Deus ixeyũ ğucokcoğ soat tağ ja'õ dağ ip jekukum puye.

²⁶ Kawēnkêrêat epere'ũm pima, te'e ma wuyju e'em "Ocetabut Deus kay" i. Kawēnkêrêat epere'ũm pima, jewemuğuykukukum wuyju. ²⁷ Deus wuyebay. Ixe wuymutaybitbin apēn itabucat cuy jeku iam. Deus kay wuyetabut pima, cebay'ũmat asubuywan. Itop'ũm e'ũbit tak asubuywan—mudiuat. Itabut'ũmat puxim ğu juy ajeku. Ikêrêat tak cuy ağujurũğ ğu—pũğ em tak ka'ũma. Wuyağuyisum cuy ajeku. Imēn jekukum pima, cũğ ma wuyju jekukum Deus xe. Imēn jekukum pima:

— Icēmān eyetabut okay — i'e'em Deus wuywebe.

2

¹ Okitpitpiyũ, iwarum ğu juy soat epejukuk—totidipat, totiokokat tak. Eyetabut wuykukukat kay—Jesus Cristo kay. Ka'ũma ma ixekawēn jo'iat jedipap kuğat. Imēneju pũğ pe ma juy soat epejukuk—totidipat, totiokokat tak. ² Ibutut adeat aco'i jajēm eykay eyju awerom pima. Cekaxima idipat kuğ ip. Pũmũn kuğ ip—teiboğat kuğ. Ibutut'ũmat tak aco'i jajēm. Cekamixa teiboğ ğu—idip ğu. ³ Xipan aco'i epejukuk ibubut adeat. Xipan ğu bit aco'i ibubut'ũmat epejukuk.

— Xik'i juy abik ya'õbuyxiat tũyap pe — i aco'i epe'e ibubut adeat pe.

— Cũğ'i juy eğuy — i aco'i epe'e ibubut'ũmat pe. — Xik'i abik ipi ju ma — i aco'i epe'e cebe.

⁴ Imēn ey'e buje iwarum ma eyju ip ikuğ. Iwarum ip ikuğ pima, cũğ ğu Deus xe.

— Teku ikêrêat kuğ Deus xe — i eyju e'em cekamixa jojoap tomuju ma.

Imēn xipat ğu Deus xe.

⁵ Okitpitpiyũ, eya'õpicũğcũğ cuy epesop wa'õ kay. Ibutut'ũmayũ o'taē Deus itabut am Jesus kay. Itabut cĩcā ip ceckay. Imēnpuye ixeyũ o'taē soat em top am ip jexe, ixekawēn soat kukukan pima.

— Okayayũ acā jeedop oxe õn soat kukukan pima — i juk adi o'e Deus kuyje.

Imēn Deus ma ibubut'ũmayũ o'taē top am ip jexe. ⁶ Eyju bit imubuyxi'ũm'ũm ip. Ibutut'ũmayũ ğu eymudadaybotbon—ibubut adeayũ acā. Ixeyũ ma eymukurururuğ ibimãmãmāyũ ekawēn coco'ukat topabe ixeyũ ipiat'ajoan eywebe.

⁷ — Ka'ũmğũ Jesus co'iat xipacat — i wuyju e'em.

— Jesus ebekitkiyũ eyju — i'e'em Deus wuywebe.

Ibutut adeayũ bit Jesus muymuy.

⁸ — Xipan cuy eyxeat epejukuk xipan eyewekukap puxim — i juk o'e wuykukukat.

Imēn e'em Deus ekawēntup. Soat em iboap ekawēn tağ jekukum pima, xipan eyju jekukum. Soat ka kukukayũ kukukat a'õ dağ eyju jekukum. ⁹ Cekamixa jojoap tomuju iwarum ijodiacat kuğ pima bit, ikêrêat kuğ eyju Deus xe. Iwarum ip ikuğ pima, Deus pe wuyawēwēap ekawēn tağ ğu eyju jekukum. ¹⁰ Ade opop Deus pe wuyawēwēap ekawēn.

Pũg ekawẽn mupubun puje, wuyukpiwat ma kuka ace Deus xe soat ekawẽn mupub-
utbun'ukat puxim. ¹¹ “Warara'acat tayxi kaykay ġu juy epesop” io'e iat “Warara'acat
epeyaoka ġu juy” i dak o'e. Wara'acat aoka buje yukpiwat ma je'e Deus xe warara'acat
tayxi eju cepo'ibit ġu ma'ġu. Ixe ikērēat kuġ Deus xe, pũg ekawẽn mupubut puje. ¹² Deus
ekawẽn taġ cuy ajeku. Ixe ekawẽn taġ wuyeku buje, Deus wuya'õmucanucan wuywebe
ikērēat muġēap puxim. Soat em wuya'õmucanucan “Eyju ikērēat kuġ oxe” i'eap puxim
wuywebe. Imēnpuye eyekawēntim cuy epeku. Xipan cuy epesop. ¹³ Warara'acat kay
wuyetabotaidabotbot'um pima, Deus tak itabotaidabotbot ġu je'e wuykay. Cekay ip
wuyetabotaidabotbot pima bit, “Eyju ikērēat kuġ oxe,” i'umġu Deus je'e wuywebe—
“Wetabotaidabotbot eykay,” i acã.

¹⁴ Okitpitpiyũ, “Ocetabut Jesus kay” i'eap tomuju acã ġu Deus wuydaxijom.
Itabut'umat ekukuap co'i wuyju jekukum pima, te'e ma wuyju e'em “Ocetabut Jesus
kay” i. ¹⁵ Toti'um pima, ixaxet'um pima dak, apēn xe'e kuka wuykitpitpiyũ ajukuk?
Cesaysey'um pima, ixaxet'um pima dak, apēn xe'e kuka wuyixityũ ajukuk? ¹⁶ Say'um'um
pima, doti'um'um pima dak, te'e ma kuka ace cebe ip:

— Deus cuy xipan jeykuk — i. — Xipan cuy eyesaysum epeku — i dak. — Xipan cuy
epeyekõn — i dak.

¹⁷ Xipan'um warara'acat kuġ pima, te'e ma wuyju e'em “Ocetabut Jesus kay” i—jewexe
wuyetabut Deus kay.

¹⁸ Warara'acat aco'i e'em wuywebe: — Ēn ma etabut — i. — On pit xipan warara'acat
kuġ — i.

Õn pit e'em eywebe:

— Warara'acat itaybit ġu wuyetabut Jesus kay iam, wuyju xipan warara'acat kuġ'um
pima bit — i. — Itaybit je'e ip wuyetabut cekay iam wuyju xipan warara'acat kuġ pima —
i õn e'em eywebe.

¹⁹ Eyetabut pũg ma Deus kake iap kay. Imēn xipat cĩcã. Ibiõġbuk kērēayũ dak itabut pũg
ma Deus kake iap kay. Imēnpuye ip ikarabakbak jeparara pibun. ²⁰ Eyaġuyba'arēm cĩcã.
Te'e ma wuyju e'em: — Ocetabut Jesus kay — i, xipan warara'acat kuġ'um pima. Iboap
iba'arēm aco'i eyxe. Imēnpuye Abraão oġuwẽn eywebe eymukũyjo am. ²¹ Ixe Abraão
jekpot o'jomõġ yawajeat'a jeje—wita'a jeje. Isaque o'jomõġ. Daxa jeje o'jomõġ Deus
etabutpe yaoka am.

— Abraão cũġ ma oxe — i juk adi o'e Deus Abraão ekũyjobicap co buje.

²² Apēn cuk adi itabut osunuy iap taġ oeku. Biġ ma Deus kay itabucap yoboġ o'e
jetabucap taġ oeku buye. ²³ Deus ekawēntup e'em: Abraão itabut osunuy Deus kay, i.
Imēnpuye:

— Cũġ ma ěn oxe — io'e Deus cebe, i.

Jekpot aoka ojuy bima itabut osunuy Deus ekawẽn kay. Imēnpuye:

— Abraão obure — i juk adi o'e Deus.

²⁴ — Ēn cũġ ma oxe — i'e'em Deus wuywebe wuyetabut puje acã ġu.

Wuyetabucap taġ wuyeku buje bit: — Cũġ ma ěn oxe — i'e'em wuywebe.

²⁵ Imēnpuxim Raabe jetabucap taġ oeku kuyje yapoan ma'ġu. Ixe Raabe Josué emumu-
juyũ o'ġunēm jeduk'a be. Guyjom ip o'ġuju wara'at e daġ yaokaap puxim. Imēnpuye:

— Cũġ ma ěn oxe — io'e Deus Raabe be.

²⁶ Wuybiõġbukbek'um pima, te'e ma kuka wuyjebit kuġ ace. Ace'ũ kuka. Imēnpuxim
wuyetabucap taġ jekukum'um pima, te'e ma kuka ace: — Ocetabut Jesus kay — i.

3

¹ Okitpitpiyũ, warēmtaġ ma wuyju jekukum pima, xipat ġu Deus xe. Itabucayũ
mutaybitbin'ukat warēmtaġ ma jekukum pima bit, ibodi ma xipat ġu cece. Imēneju
ade ġu juy ey'in itabucayũ mutaybitbin'ukan je'e. ² Soat wuyju imudopatpan soat

kabia. Soat em wuyekawēntip pima bit kuka ikērēat kuḡ ḡu ajop Deus xe. Ka'ūma em wuyekawēnkērē bima wuya'ōbaca kuka ajop ikērēat mujurūḡap puxim. ³ Cavarō biḡe asubiḡemuōm wuyōhō bi be ixeyū be kūyjobit am wuya'ō kay. Wuyju pinap taḡ cucum ip, ibiḡe yopīt ma'ḡu. ⁴ Imēnpuxim kobexixi yoboḡ cīcāat. Imu'abicūḡcūḡap'ip pit yop'īt ma. Kabidoxixi kobexixi mujujum. Imēnpit iboap'im acā kobexixi mu'abicūḡcūḡ wuyju pinap taḡ, yop'īt ma'ḡu. ⁵ Imēnpuxim wuykō dak ikō'īt ma. Inaka wuykōm ma soat em xipan jewemuwēnuwēn wuyju.

Daxae ie'īt ma. Inaka yopmupik put yop'ade. Wūy jījā imupikupiḡ yopīt ma'ḡu o'jesop. ⁶ Wuykō ikō'īt ma. Inaka wuykōm ma wuyju ikērēat mubapukpuḡ soat em. Wuyekawēnkērē bima, wuyaḡuymukērērērēn apēn daxae yopmukērērēnap puxim. Bekin pin ma wuyekawēnkērē. Aypān pima bin ma dak wuyekawēnkērē. Daxa boḡ taḡwiat e buxim wuykō. ⁷ Wuykō muwaḡōn pa'ore wuywebe wuyekawēnkērēap puxim. Awaydip taḡat'it'it imuwaḡōn put wuywebe. Wasū dak imuwaḡōn put wuywebe, ka'oririt taḡ wururuḡ'ukat tak. Axima dak ibu but wuywebe wuyōhōm. ⁸ Wuykō bit imuwaḡōn pa'ore wuywebe. Wuykō xipāt ḡu. Wuyekawēnkērēap cepere ba'ore wuywebe. Wuybu'u bima dak acede ma. Wuyekawēnkērēap xipāt ḡu puybu nūydi buxim. ⁹ Wuykōm: — Ēn xipāt cīcā — i wuyju e'em wuykukukat pe—wuyebay be—kabi beat pe. Wuykōm: — Wūy ma juy eḡuy Deus wi ipiat'ajojom — i wuyju e'em warara'acat pe—jebuxim Deus emumuḡē be. ¹⁰⁻¹² Xepxepti ḡu diajēmjēm idi'a bewi—pūḡti acā. Tikōjōjēkati diajēmjēm pima, tikuati ḡu kuka o'tiajēm. Wuykō bit idi'a buxim ḡu. Okitpitpiyū, murusu'ip taḡwi asāo'a bubum ḡu wuyju. Gudup'ip taḡwi keḡebii't'a bubum ḡu dak. Tikuati atibu ḡu tiyuati bewi. “Ēn xipāt cīcā” i'e'eap cēm cēm wuybi bewi. “Wūy ma juy eḡuy Deus wi ipiat'ajojom” i'e'eap tak cēm cēm wuybi bewi. Okitpitpiyū, imēn xipāt ḡu jījā.

¹³ Okitpitpiyū, xipacat cuy aḡujurūḡ. Cūḡ ma juy ajeku warara'acat etabutpe. Yoboḡan pin ḡu juy ajeku. Wuyju cedaḡ jekukum pima, warara'acat je'e “Teyūku itaybit cīcā” i. ¹⁴ Wuya'ōtarek pima, te'e ma kuka ace “Ocetaybit cīcā” i, yoboḡan pin pima dak, jewekay acā ḡebum pima dak, wuyetabutkarey warara'acat kay bima dak.

— Dapxi ēn — i'ūmḡu juy ace icēmān e'e'ukat pe.

¹⁵ Wuyetabutkarey warara'acat kay bima, jewekay acā ḡebum pima dak, Deus pe wuy-mutaybitbinap taḡ ḡu wuyju jekukum—Deus kay'ūmat pe wuy-mutaybitbinap taḡ acā. Imēn jekukum pima awaydip taḡ omuyku iat puxim wuyju—ibiōḡbuk kērēayū kukukat pe wuy-mutaybitbinap taḡ acā. ¹⁶ Wuyetabutkarey bima, jewekay acā ḡebum pima dak, soat pabin ma dak kuka ikērēat aḡujurūḡrūḡ, jewewa'ōxixiḡ tak kuka ajop. ¹⁷ Deus pe wuy-mutaybitbinap taḡ jekukum pima bit, ikērēat aceḡujurūḡ ḡu. Wuyaḡuyisum cuy ajeku. Kaba'ūm acesop wuyeweweju; wuya'ōpuruḡ ḡu dak warara'acat ajukuk; wuy-mucokcokap kay acā ḡu ḡebum acesop—warara'acat mucokcokap kay dak; warara'acat kay wuyetabotaidabotbon tak ajop; xipacat tak aceḡujurūḡ; jewexe xipacat kuḡ ḡu ajop warara'acat muḡuykuku ojuy. ¹⁸ Itakomaat mudinudin'ukat kadai daidada'ukat puxim. Taidada'ukat kadai daidadam jeku be ḡuyjom kake i'e am jexan. Imēnpuxim itakomaat mudinudin'ukat itakomaayū mudinudin ixeyū be i'e am cūḡayūm Deus xe.

4

¹ Apēnpuye eyju jewewa'ōxixiḡ? Soat eyju ikērēat kay. Soat em ikērēat kay ḡebum eyju. Imēnpuye eyju jewewa'ōxixiḡ, jewewa'ōdawutwun tak. ² Eybubut ade pin. Ikuḡ ḡu bit. Imēnpuye eyju warara'acat aoka pin ibubut pu ojuy. Eyetabikuku jījā warara'acat pubut kay. Imēnpit epejat ḡu. Imēnpuye eyju jewewa'ōxixiḡ, jewewa'ōdawutwun tak. Eyemukaypinput kuḡ ḡu eyju, Deus xewi iojuyjuy'ūm puye. ³ Deus xewi iojuy buje dak, epejat ḡu ikērēat muḡē ām epejoojuy buye. Eyju iojuyjuy Deus ekukuap taḡ ḡu jeku am—eyekupinap taḡ acā. Eyetabikukuap tomuju ma eyju iojuyjuy Deus xewi.

⁴Deus cuk epeyepere apên ayacat jektop o'jepere wara'acat eju jepo am iat puxim. Deus kay'umat purem pima, Deus kay wuyetakomãm tak ajop. Eyetaybit ãu aco'i iboam. Deus kay'umat purem pin pima, Deus kay ãu dak epesop. ⁵Imên e'em Deus ekawëntup:

Deus jebiõgbuk o'ãuõm wuywebe, i. Wuykukpin cĩcã cexe, i. Ibikuy jĩã wuywebe kũyjobit am jebiõgbuk a'õ kay, i. Wuyju kũyjobit'um pima, Deus itabutkarey wuykay, i.

Te'e ma aco'i eyxe bit iboap ekawên ibararak. ⁶Warara'acat podi ma Deus pit wuybuy-watwan. Imênpuye Deus ekawëntup e'em:

“Soat podi ma wa'õbuyxi” i'e'e'ukat kay ãu Deus, i. “Obuywan cuy ece wa'õbaca'um puye” i'e'e'ukat puywatwan pit, i.

⁷Imêneju kũyjobin cuy epesop Deus a'õ kay.

— A'õ kay bit oceju kũyjobit ãu — i juy epe'e Satanás pe—ibiõgbuk kërëayũ kukukat pe. Imên i'e buje, jenapõn eyxewi. ⁸Deus kay juy epesop. Eyju ixex kay bima, ixex dak eykay je'e. Epeyewemuisun cuy Deus etabutpe. Ikërëat muãẽãẽap cuy epeyepere cũã ma eyeku am. Eyekawênkërëap tak cuy epeyepere soat em ma eyetabut am Deus kay. ⁹Eyju ikërëat kuã—ade. Imênpuye eyãuycũãcũã cuy epesop. Epetõtõn cuy. Eybidewayap cuy epeyepere wa am. Eycokcokap tak cuy epeyepere eyãuycũã ey'e am. ¹⁰“Bay, obuywan cuy ece, wa'õbaca'um puye” i ey'e buje, Deus jeybuywan. Jeymuisun tak.

¹¹Okitpitpiyũ, epeyewemuymuy ãu juy. Eykitpit muymuy bima, wuyawëwëap ekawên mupubutbun tak eyju. “Okitpit ikërëat kuã Deus xe” i'e buje, “Wuyawëwëap ekawên kawên ikërë” i dak eyju e'em. “Wuyawëwëap ekawên kawên ikërë” i'e buje, iboap ekawên taã ãu eyju jekukum—iboap ekawên mupubutbun acã. ¹²Deus ekawên acã cũã ma wuyawëwëm. Ixex be acã wuydaxijo but. Ixex be acã wuyumu'um put. Imêneju:

— Teku ikërëat kuã Deus xe — i'umãu juy ace.

Deus acã itaybit abuyũ ikërëat kuã iam—wuyju bit ka'uma.

¹³Okitpitpiyũ, eya'õpicũãcũã puk wekawên kay. Te'e ma eyju kawênwën eyeweweju.

— Gasũ, kuyaje aco'i aceju wara'atka kay — i aco'i eyju e'em eyewewebe. — Ihibun iboka be acesop tarekrek teidadam — i aco'i eyju e'em. — Ade jĩã acejat wuyedinheirom — i aco'i eyju e'em.

Imên te'e ma eyju kawênwën eyeweweju. ¹⁴Wuyetaybit ãu xipat tu je'bapuk wuywebe kuyaje iam, xipat ãu xe'e je'bapuk wuywebe iam. Wuyetaybit ãu puãũn ace'ũ iam. Kabidiã puxim wuyju. Tig'ajëm'isum dao ma diã'um'um. Dao ma diãwatwan. Kabidiãwacap puxim wuyju dak. Dao ma ace'ũ. ¹⁵Imêneju:

— Deus ibikuy bima acã iboam ace'e kuyaje — i juy epe'e eyewewebe. — Deus ibikuy bima acã, kuyaje buk wuyekapikap kuã acesop — i juy epe'e eyewewebe. ¹⁶— Kuyaje juy iboka be acesop wuyekapikap kuã — i te'e ma eyju bit e'em.

Yoboãan pin eyju. Te'en ma eyju xipan jewemuwënuwën. Xipat ãu iboap. ¹⁷Xipacat mujurũã ãm wuyetaybit pima, ikërëat kuã acesop imujurũã'um pima.

5

¹Ibubut adeayũ, eya'õpicũãcũã cuy epesop wa'õ kay. Gasũ eybubut ade. Guyjom pit ka'uma kuã epesop. Ipiatpi'ajojom ã epesop. Imênpuye epeyewãwã juy. Wawa juy epesop. ²Eybubut oioroã—teiboãat. Ixiwa'abĩĩt eydoti o'jo'o'o—idip cĩcãat. ³Yoptite opop kuy soat taã eyedinheiro daã—isurũãat taã. Eyeouro daã tak yoptite opop. Te'e ma eyju ikuã. Yoptiteat cocom pima warara'acat je'e:

— Tacup ma poro teku osunuy — i. — Teku jebubut o'ãuwaje jemucokcok am acã — i je'e ip. — Ajo xe'e o'ãum tadaybotbocayũ be? Ka'uma ma — i je'e ip.

Daxa be wuykupikap puxim ipiat epesupi'ajojo. Eybubut muwajeje'uk epesop. Gasũ bit Deus je'e eywebe:

— Ikërëat kuã eyju oxex — i.

⁴ Teidada'uk ġu epesop eykat pe kapikpik'ukayū be cekapikaptei ip. Eya'ōpicūġcūġ cuy epesop. Deus pe jemāmāmām ip eywebe kapikpik'ukayū jekapikaptei kuġ'ūm puye. Imēnpuye eymuymuy ip Deus pe. Deus ixeyū emāmāap cocom.

– Ocekariwa ocemudadaybotbon cīcā – i'e'em ip Deus pe. – Ipiat cuy esupi'ajoat ocekariwa be teidadam'ūm puye – i'e'em ip cebe—Deus pe.

Ixe Deus soat podi ma ya'ōbacaat. ⁵ Ijodi bima eybubut ade juk adi epesop. Eycokcoġ cuk adi epesop soat kuġ puye eybubut kuġ. Eybegbeġ cuk adi epesop ikuat o'o am. Gasū bit Deus jeymuju ipiat'ajojoap kay.

⁶ – Ikērēat kuġ eyju Deus xe – i napa ma juk adi epe'e'e ikērēat kuġ'ūmat pe.

Ikērēat kuġ'ūmayū aokaka'uk epesop. Ceweikek ġu ip osodop.

– Deus pit ipiat supi'ajojoat eywebe – i ōn e'em jebubut kay itabucayū be.

⁷ Imēneju eyukpiceġēm ġu juy epesop wuykukukat Jesus ajēmap wiwi am, okitpitpiyū. Ixe ajēmap wiwim cuy epesop apēn kat iwat jekat peat'a wiwim iat puxim. Kat iwat muba'at ajēmap wiwim. Muba'at ajēmjēm taida buje. Jekat'a op puje waram ajēmjēm. Yukpiceġē ġu kat iwat muba'at ajēmap wiwi am. ⁸ Ixe buxim eyju dak eyukpiceġēm ġu juy epesop wuykukukat Jesus ajēmap wiwi am. Epejowiwi juy. Gaxīn ma jajēm. Imēneju eycokcoġ cuy epesop ixe wiwi am.

⁹ Okitpitpiyū, jemāmāmām ġu juy epesop eyeweweju Deus pe “Ikērēat kuġ eyju oxe” i'eap puxim eywebe. Gaxīn ma ixe jajēm. Ixe acā itaybit abuyū ikērēat kuġ iam. Wuyju bit ka'ūma. ¹⁰ Okitpitpiyū, ġebum cuy epesop Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū'ūm'ūm kay—kuyjeayū'ūm'ūm kay. Wuykukukat a'ōbi imuwēnuwēn ip oekuku. Itaxi osodop ip ipiatpi'ajo am. Deus kay jetabucap o'jepere ġu ip ipiatpi'ajojom ma'ġu ip. Ixeyū'ūm'ūm ekukuap puxim cuy epekukuku.

¹¹ – Icokcok cīcā ip osodop ipiat kay itaxiayū'ūm'ūm – i wuyju e'em.

Gebum cuy epesop iboap kay. Jó itaxi osunuy ipiatpi'ajojo am. Deus kay jetabucap o'jepere ġu ipiatpi'ajojom ma'ġu. Eyetaybit wuykukukat cuk adi ixe o'jukukuk xipan. Soat ibubut oi'ūm. Inaka Deus wara'at o'ġūm cebe oi'ūmiat tieġ. Wuykukukat itabotaid-abotbot cīcā wuykay. Ixe xipan wuykuġ wuykukpin cīcā cexe buye.

¹² Okitpitpiyū, eya'ōpicūġcūġ cuy epesop wa'ō kay. “Wa'ō daġ oce” i'e'em pima, “Deus etabutpe icēmān ōn e'em” i'ūmġu juy epe'e.

– Kabi beat etabutpe icēmān ōn e'em – i'ūmġu dak cuy epe'e. – Ipi o'ġuġēiat etabutpe icēmān ōn e'em – i'ūmġu dak cuy epe'e.

– Oce ġu juy – i juy epe'e'e em'ūm pima. – Oce juy – i bit cuy epe'e'e em pima.

Iceēmān acā juy epeyekawēn eyeweweju. Eya'ō daġ cuy epe'e'e soat em. Imēn e'em pima, Deus ipiat supi'ajoat ġu eywebe.

¹³ Wuyju ipiatpi'ajojom pima, Deus eju juy acekawēn. Wuycokcok pima dak cuy acebibododon cebe “Soat podi ma ēn xipan ocekuġ” i'e am cebe. ¹⁴ Wuyewātaxipipi bima itabucayū kukukayū juy atakoy yajēm ām wuydukā be. Iwātaxipiat mu'adaap joojuy ip Deus xewi. Ixepti juy timōġ ip iwātaxipiat a be Deus pe imu'ada am.

– Wuykukukat Jesus a'ōbi oceju timōġmōġ a be – i juy je'ip cebe—iwātaxipiat pe.

¹⁵ Imēn iojuy buje, Deus iwātaxipiat ġu'ada wuykukukat Jesus kay itabut ip puye. Wuykukukat Jesus iwātaxipiat ġu'ada. Apēn cuk adi ikērēat o'ġujurūġrūġ iap ju'uk cebewi—soat ju'uk. ¹⁶ Imēneju apēn cuk adi ikērēat aġujurūġrūġ iap cuy aġuwēn wuyewewebe. Wuyeweweam cuy acekawēn Deus eju ixe be wuymu'adam. Deus ja'ōbacaap ġubapuk wuywebe wuyju iboap ojuyjuy cexewi bima, ixe bikuyap taġ wuyju jekukum pima dak. ¹⁷ Wuybuxim Elias tak ijodian osunuy—Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat kuyjeat. Ixe o'jekawēn Deus eju.

– Muba'at cuy eġudot ġu ocekey – io'e Deus pe.

Muba'at oajēm ġu Deus ixe ekawēn o'ya'ījojo buye. Ibun cīcā muba'at'ūmap. Muba'at ajēmjēm ġu oeku ebapūġ koato. 6 kaxi dak ka'ū ġu. ¹⁸ O'jekawēn ma'ġuto Deus eju Elias.

— Muba'at cuy waram eġudot oce kay — io'e cebe.
Waram ġuto kabi beat muba'at o'ġudot. Kadai waram o'yaypan. Elias puxim wuyju dak cuy wuyemuojuyjuy ajowiwi Deus xewi.

¹⁹ Okitpitpiyũ, pũġ'in ey'in kawẽn icẽmat kayap epere buje juy ixẽ epeyawẽ waram ġuto kũyjobit am kawẽn icẽmat kay. ²⁰ Ikẽrẽat mujurũġrũġ'ukat cuy epeġuypit cedaġ ġuiat e daġwi. Imuypit puje, Deus idaxijo. Iġuju ġu ipiat'ajojoap kay. Ikẽrẽat ju'uk cebewi. Ade jĩjã ju'uk cebewi. Gebum cuy epesop iġoap kay.

Ibũrũ ma.

PEDRO EMUDUPMUBARARAKTUP—KOAPATUP

¹ Õn Pedro. Jesus Cristo emumuju òn. Ixe onaë owebe Deus a'òbi kawën idipat muwën ãm soat ka watwat pe. Eyju dak Deus ebekitkit. Ijudup mubarararağ òn eywebeaptum. Eyipi be ġu eyju dopdom. Soat eipi dağ eyju jepõğpõğpõğ—Ponto eipi dağ, Galácia eipi dağ tak, Capadócia eipi dağ tak, Ásia eipi dağ tak, Bitínia eipi dağ tak. ² Deus wuyebayat. Ixe juk eynaë soat tağ eyisu eydop am.

— Teyũku webekitkiyũm je'e — io'e Deus jewebe ma. — Okpot a'õ kay kũyjobin jeedop ip—Jesus Cristo a'õ kay — i juk o'e jewebe ma kuyje ma. — Obiõğbuk ixeyũ ġuisun soat tağ, okpot o'jedoyekereren puye — i juk o'e jewebe ma Deus.

— Bay, xipan cuy ebekitkit ejukuk—soat ka dağ cepõğpõğ'ibiyũ — i òn e'em Deus pe. — Ixeyũ aġuymubabibin cuy eġuy — i òn e'em cebe.

³ — Òn soat podi ma xipat — i juy ace Deus pe—wuykukukat ebay be—Jesus Cristo ebay be.

Ixe Deus waram ġuto Jesus Cristo o'ġutait ce'ũap tomukadi. Ixe ja'õbacaap o'ġuõm wuywebe wuyaġuyisum jeku am, ixe itabotaidabotbot cĩcã wuykay buye. Imëneju soat em ixe xe wuyetait acesop iap wiwim cĩcã wuyju, Deus ja'õ dağ e'em soat em puye.

⁴ Deus xipacat muxipanpan jebekitkit pe iũm ãm. Kabi be ma Deus iboap muxipanpan wuywebeam. Deus emumuũm pit cekëren pa'ore ma. Iokoğ ġu ma dak. Ierep ġu dak. Iboap ma acejat. Imëneju iboap cuy ajowiwi jĩjã. ⁵ Eywebe iũmap kuy ixipan opop Deus xe. Eyetabut pima, Deus soat em aġ eykay. Ixe dak ja'õbacaap muõmõm eywebe. Guyjom Deus apën ixe wuydaxijom soat em jexe wuydop am iap ġubapuk soat ipi juayũ be. Iboap wiwim cĩcã eyju.

⁶ Iboap kay juy ġebum epesop eycokcok am. Imënpit ijodi bima darem ma eyġuycũğ epesop ipiatpi'ajojom puye. Soat tağwi xipat'ũmat jebapukpuğ eywebe. ⁷ Ouro kay jĩjã wuyju. Wuyetabut cĩcã Jesus kay bima bit, ouro kaypinap podi ma wuyju cekay. Wuyju ouro mudaxixim wuyetaybit am teku imuwekoykeyat ġu ouro ma iam. Ouro buyxijojoap puxim Deus ipiatpi'ajojoan eywebe eyetabucap puyxijo am. Ouro imu'ũm put wuywebe. Eybu'u'ũm pima bit Jesus kay ipiatpi'ajojom ma'ġu eyju, eyetabucap imu'ũm pa'ore je'e. Eybu'u'ũm pima:

— Xipat eyju oce — i je'e Deus eywebe.

Imën je'e eywebe Jesus Cristo muajëm puje. Jesus co'i eydip epesop. Cejo'i eya'õbuyxi epesop. ⁸ Ixe Jesus Cristo juk adi epejojo ġu. Inaka ixe ikukpin cĩcã eyxe. Gasũ dak ixe jojom ġu eyju. Inaka eyetabut cĩcã cekay. Imëneju eycokcok cĩcã ma. Kabi becat cokcokap co'i eyju dak eycokcok. Eycokcokap imuwën pa'ore eywebe yoboğ cĩcã eycokcokap puye. ⁹ Eyju juk adi eyetabut epesop Jesus kay. Imënpuye Deus cuk eydaxijo. Gasũ eycokcok cĩcã eyetaybit Deus kuy juk ocedaxijo iam puye. Jemudaxijoyũ bit pũğ em tak je'pere ġu ma.

¹⁰ Ġebum cĩcã osodop ip Deus ekawën muwënuwën'ukayũ apën Deus ipi juacat idaxijo iap kay—kuyjeayũ. Itaybit pin cĩcã osodop ip iboam.

— Apën xe'e Deus xipan jebekitkit jukuk? — i'e'e'uk osodop ip. — Deus ipi juacayũ idaxijo — i'e'e'uk ip osodop taxijo awap.

¹¹ Cristo biõğbuk osunuy cebe ip—jewemuwënuwën ma cebe ip Cristo ma.

— Deus emunaë juy ipiat supi'ajojo — i juk adi o'e cebe ip. — Ipiatpi'ajojo epere buje bit soat xe warara'acat podi ma ya'õbuyxian je'e — i juk adi o'e cebe ip.

Iboap ekawën co buje:

— Abu muwënuwën xe'e Cristo biõğbuk wuywebe? — io'e ip jewebe ma. — Puğũn xe'e imëğap je'bapuk? — io'e ip jewebe ma.

¹² — Eyetabêḡ pima ḡu ipiat supi'ajoat ip wemunaê be—ḡuyjom acã — i juk adi o'e Deus jekawên muwênuwên'ukayũ be.

Imên jekpot o'ḡuwên cebe ip. Kuyjeayũ iboap ekawên muwênuwên'uk ip osodop Deus ekawên muwênuwên'ukayũ. Gasũ dak kawên idipat muwênuwên'ukayũ iboap ekawên ma juk adi o'ḡuwênuwên eywebe Ibiōḡbuk xipacat a'ōbi—kabi kadiwi Deus o'ḡudot'iat a'ōbi. Kabi beacayũ dak itaybin ojuy osodop ip iboap ekawên—Deus ekawên tojotjot'ukayũ.

¹³ Imêneju eyaḡuykerem cuy epesop. Deus xipat cĩcãat je'ḡũm eywebe waram Jesus Cristo ajêm puje. Yajêmap wiwim cĩcã juy epesop. Wara'at kay ḡu juy ḡebum epesop—ixe kay acã. ¹⁴ Kũyjobin cuy epesop Deus a'ō kay. Deus e'eam eyetaybit'ũm pima, juk adi ikêrêat muḡêḡêm acã epesop. Imên ḡu juy epeku ḡasũ bit. ¹⁵ Deus ikêrêat kuḡ ḡu. Soat taḡ iisu. Ixe juk eynaê soat taḡ eyisuan jebuximayũm. Imênpuye juy eyaḡuyisum epeku. Eyekawênkêrêm ḡu dak cuy epesop. ¹⁶ Imên e'em Deus ekawêntup:

Õn ma ikêrêat ojukuk ḡu—pũḡ em tak ka'ũma ma, i. Imênpuye eyju dak ikêrêat epejukuk ḡu, i.

¹⁷ — Bay — i wuyju e'em cebe, Deus eju oceju kawênwên pima. Ixe Deus pũḡ taḡ ma soat kuḡ ipi juacat kuḡ. Apên ijodi bima juk adi ajeku iaptei ideida soat pe wuywebe. Xipacat je'ḡũm cedaḡ ma jekuku'ukayũ be cedaḡ ma cekukuaptem. Ipiat supi'ajojoat ikêrêat mujurũḡrũḡ'ukat pe bit ikêrêat mujurũḡrũḡaptem. Imêneju ibuyxim cuy ixe epejukuk ijodi bima. ¹⁸ Kuy bima warêmtaḡ ma juk adi epekukuku eydobuyũ'ũm'ũm ekukuap puxim. Ikêrêat mujurũḡrũḡ cuk adi epekukuku. Deus pit eydaxijoaptei o'teida waram warêmtaḡ ma eyekuap puxim. Ourom ḡu o'teida, pratam ḡu dak. Ouro ikoro ḡu. Prata dak ikoro ḡu. Soat em ḡu teiboḡ ip. ¹⁹ Wuydaxijoaptei bit teiboḡ cĩcã osodop. Wuydaxijoaptei Cristo e'ũap osunuy. Cedoyekererenap osodop. Kuyjeayũ ovelha aokaka'uk osodop ip Deus pe ikêrêat ukaptem. Idip cĩcãat aokaka'uk osodop ip. Iwãtaxipi'ũmat acã yaokaka'uk ip osodop. Ikêrêat kuḡ'ũmat acã. Imênpuxim Cristo dak oe'ũ, ikêrêat kuḡ ḡu ma'ḡu. ²⁰ Ipi muḡê awap Deus jekpot muy ojuy osunuy ipi juacayũ daxijojo'ukan. Kuyje ḡu bit ixe o'ḡudot ijodi—ḡaxĩsũn ma. Ibaḡuḡ ma ixe o'ḡudot ijodi eydaxijo am. ²¹ Deus ixe o'ḡutait ce'ũap tomukadi. Ixe dak o'jomuy soat podi ma ya'ōbuyxiam, soat podi ma idipam tak. Imêneju eyetabut cĩcã Deus kay. Ixe jojoap wiwim cĩcã eyju.

²² Kawên icêmat kay juk adi epesop kũyjobin. Imênpuye soat taḡ eyisu Deus xe—ikêrêat kuḡ ḡu ma. Eykitpitpiyũ dak ikukpin cĩcã eyxe—itabucayũ. Jewexe ḡu juy xipan epeyewekuk—icêmán. ²³ Koap cuk akap wuyebay wuymujurũḡ puje. Wuyebay bit je'ũ'ũm ijodiat. Wuyju dak je'ũ'ũm ma. Imên ma koap wuykapap. Gasũ bit waram akap Deus ebekitkiyũm. Deus pit je'ũ'ũm ḡu. Wuyju bit ḡuto waram kapkam Deus ebekitkiyũm ixe ekawên kay wuyetabun pima. Ixe ekawên itaicat puxim, Deus soat em itait puye. Ixe ekawên pit i'ũm ḡu. ²⁴ Imên e'em Deus ekawêntup:

Ipi juacayũ warêmtaksuḡtit puxim, i. Ibun ḡu titip, i. Warêmtaksuḡtit dao ma jedite'ũ'ũm, i. Dao ma jeditedudum tak e'em, i. ²⁵ Deus ekawên pit i'ũmḡu—soat em dopdom, i.

Ixe ekawên cuk adi epeya'ĩjojo kawên idipat co buje.

2

¹ Ikêrêat muḡêḡêap cuy epeyepere. Napa ḡu dak cuy epe'e. Jewexe ḡu dak cuy epekuku warara'acat muḡuykukuap ojuy. Eyetabutkarey ḡu dak cuy epesop warara'acat kay. Warara'acat muymuy ḡu dak cuy epesop. Wuyetabut'ũm pima iboap kuḡ ma juk adi ajeku—ikêrêat kuḡ. Gasũ bit soat iboap acepere juy. ²⁻³ Kuy eyetaybit wuykukukat soat em xipan cĩcã wuykuḡ iam. Imên e'em tak Deus ekawêntup. Imênpuye ixe ekawên kay juy epesop ikap'isuat jexi kũmti kayap puxim. Ka'ũmḡu xipat'ũmap opop ixe ekawên taḡ

pit. Apĕn wuyxi kũmti wuymuaypapanap puxim ixe ekawĕn wuymuisusun soat taĝ. Ixe ekawĕn kay juy epesop biĝ ma eyetabut am Jesus kay, Deus pe eydaxijo am tak.

⁴ Kuy eyetabut wuykukukat kay. Ixe wita'a buxim. Inaka wita'a buxim ĝu ma ixe bit soat em itait. Itabut'ũmayũ itakoma ixe kay. Xipat ĝu cexe ip. Deus xe bit ixe soat podi ma xipat. Deus cuk ixe o'taĕ soat ipi juacayũ daxijo am. ⁵ Jesus Cristo kay eyetabut pima, Deus eykukukat e'em apĕn uk'a beat'a wita'a jexeat'a muycemucem iap puxim. Inaka eyetai. Deus eju kawĕnwĕnap'a ma wita'a muĝĕĝĕ. Cekay itabucayũ bit ixe nũynũyap wita'a muĝĕĝĕ buxim, ixe biõĝbuk omuy wuywebe buye. Eyju paĩyũ. Soat taĝ eyisu ikĕrĕat kuĝ ĝu buye. Paĩyũ buxim eyju dak kapikpiĝ Deus peam, ixe biõĝbuk a'õbacaap kuĝ. Ixeyũ emumuũmap puxim eyemumuũmap tak Deus mucokcoĝ, Jesus Cristo kay eyetabut puye. ⁶ Imĕn e'em Deus ekawĕntup:

Ixe juk otaĕ uk'a muymuy'ukayũ wita'a naĕap puxim—yadeiboĝ cĩcĕat'a naĕap puxim—wara'at'a muycemucemap'a naĕap puxim, i. Ixe oĝuju Siĕo ka jo'iatka be, i. Ixe ojomuy soat kukukan warara'acat podi ma ya'õbuyxian, i. Iĝuycũĝ ĝu jeedop ip jetabucap kuĝ ixe kay itabucayũ—icokcoĝ ma, i.

Imĕn e'em Deus ekawĕntup.

⁷ Eyju eyetabut Jesus kay. Itabut'ũmayũ bit ka'ũma. Jesus yadeiboĝ cĩcĕat'a buxim eyxe—wita'a buxim. Itabut'ũmayũ xe bit, ka'ũma. Cekay ĝu ip. Imĕn e'em Deus ekawĕntup:

Uk'a muymuy'ukayũ ibo'a kay ĝu osodop ip—wita'a kay ĝu, i. Ibo'a bit wara'at'a muycemucemap'am o'e, i.

⁸ Wara'atup e'em imĕn—Deus ekawĕntup:

Ibo'a be jepenpenpen ip adeayũ, i. Ibo'a bit ixeyũ ĝuy'at—itabut'ũmayũ ĝuy'at, i.

Imĕnpuxim Cristo soat kukukan je'e adeayũ itabut ĝu ma'ĝu cekay. Jepenpenpen ip iap puxim itabut'ũmayũ ibu'u kũyjobit am Deus a'õ kay. Deus imĕn ibikuy osunuy kũyjobit'ũmayũ beam.

⁹ Eyju bit Deus emunaĕyũ apĕn kujje ixe pũĝ tiwatwat o'taĕ iap puxim. Paĩyũ eyju—soat kukukat pe kapikpik'ukayũ. Soat taĝ eyisu. Deus ebekitkiyũ eyju. Ixe juk eynaĕ, eywebe “Deus idip cĩcĕat e'em” i'e am soat pe, “Ka'ũmĝu i'e ba'oreat Deus pe” i'e am tak. Ixe juk eynaĕ eywebe kabiok taĝ eyekuap epere am kabia daĝ eyeku am, idip cĩcĕat taĝ eyeku am. ¹⁰ Kuy bima Deus ebekitkin ĝu epesop. Gasũ bit ixe ebekitkit eyju. Kuy bima eydadaybot ma juk adi epekuku eybu'u Deus pe jeykukan puye. Gasũ bit Deus xipan eykuĝ.

¹¹ Okitpitpiyũ, õn jeyawĕ, eykukpin oxe buye. Ijodi bima powatwat puxim eyju jeka be'ũmayũ buxim. Ibun ĝu ijodi epesop—darem ma. Nopaĝõĝõm pima, aĝ'ũm pima, cekay itakomaat kuka sorara o'yaoka. Imĕnpuxim wuyju dak wuyaĝuybin ma jekukum pima kuka ikĕrĕat muĝĕĝĕ'ukan ace.

Ikĕrĕat cuy aĝuĝĕ ĝu i'e'em õn pit.

¹² Eymuymuy ojuy jĩjã ip itabut'ũmayũ.

— Itabucayũ ikĕrĕat mujurũĝrũĝ — i napa ma e'em ip.

Ixeyũ etabutpe bit cuy cedaĝ epekuku. Cedaĝ ma eyekukuap co buje: — Eyju cedaĝ ma jekukum — i je'e eymuymuy ojuyayũ. — Soat podi ma ĕn xipat — i dak je'e ip Deus pe ixe ajĕmap kabia be.

¹³ Wuykukukat ebekitkit eyju—Jesus ebekitkit. Kũyjobin cuy epesop ijodiacat kukukayũ a'õ kay itabut'ũmayũ be Jesus muymuyap puxim. Kũyjobin cuy epesop Cĕsar a'õ kay. Ixe Cĕsar soat kaka wat kukukayũ kukat. ¹⁴ Kũyjobin cuy epesop iecuĝap a'õ kay dak. Deus a'õbi Cĕsar juk ixeyũ o'jomuy eykukan. Cĕsar a'õbi ipiatpi'ajojoan ip ikĕrĕat mujurũĝrũĝ'ukayũ be. Xipacat mujurũĝrũĝ'ukayũ be bit — Xipat cĩcĕ eyju ocex — i'e'em ip.

¹⁵ Eymuymuy ojuy ip kawēn icēmān itaybit'ūmayū. Eyju xipacat mujurūgrūg pima bit, eymuymuy ba'ore epe'e cebe ip. Imēneju Deus ibikuy eywebe xipacat mujurūg ām. ¹⁶ Kariwa jebekitkit mujēmjēm jetabixewi yukpiwatpin ma jekupinap tağ jeku am. Wuyju dak ixeyū buxim ma Jesus kay wuyetabun puje wuyukpiwatpin ma wuyeku but. "Ocekiwatpin ma oceku but" i'ūmgū juy epe'e ikērēat muğēap ojuy. Eyukpiwatpi ġu juy epeku—Deus ukpiwatpi acā. ¹⁷ Soat ma ibuyxin cuy epejukuk. Ikukpin cuy itabucayū epejukuk—eykitpitpiyū. Icēmān cuy eypararam epesop Deus buxim. Ibuyxim cuy epejukuk soat kaka wat kukayū kukat.

¹⁸ Kapikpiğ eyekariwa beam pima, kūyjobin cuy epesop ya'ō kay. Soat em cuy kūyjobin epesop eyekariwa a'ō kay—ixeyū xipan eykuğ pima, warēmtağ eykuğ pima dak—ya'ōdidim eykuğ pima, ya'ōpuruğ pima dak. ¹⁹ Warara'acayū te'e ma ipiat supi'ajojoat eywebe eyju Deus bikuyap tağ jekukum puye. Eyju bit eyetaybit imēn Deus cekay iam. Ipiat kuğ eyetaxi bima bit, Deus xipacat je'ğūm eywebe. ²⁰ Ikērēat muğēğēapteim eyekariwa be eymupokupok puje, xipacat je'ğūm ġu Deus eywebe, eyetaxim ma'ġu ipiatpi'ajojom. Xipacat muğēğēapteim pit eyekariwa be eymupokupok puje, xipacat je'ğūm Deus eywebe, eyetaxi ma'ġu ipiatpi'ajojom. ²¹ Deus cuk eynaē ipiatpi'ajoam. Cristo juk adi ipiat o'supi'ajojo eywebeam. Ipiat o'supi'ajojo eywebe daxaboğ pe eyjuap puxim. Ixe juk adi ipiat o'supi'ajojo ikērēat kuğ ġu ma'ġu. Deus cuk eynaē ixe ekukuap puxim eyeku am. ²² Ixe Cristo ikērēat o'jukuk ġu—pūğ em tak ka'ūma. Napapa'uk ġu dak osunuy. ²³ Warara'acayū be ixe muymuy buje, ixe bit ip o'jomuymuy ġu. Ixe ipiatpi'ajojom pima:

— Deus cuy ipiat supi'ajojoat eywebe owebe ipiat'ajojoapteim — i'ūmgū o'e jekay itakomaayū be. — Deus soat em ağ okay — i bit o'e jewebe ma. — Deus ma ideida soat pe apēn ijodi bima juk adi oekuku ip iaptei — io'e jewebe ma.

Te'em pit ideida ġu—cūğ ma. ²⁴ Cristo apēn cuk adi ikērēat ağūğēğē iap o'ğuyumūğ jewekay korosa be bima. Oe'ū ikērēat uk am wuywebewi. Oe'ū ja'ōbacaap ūm ām wuywebe ikērēat muğēap puxim. Oe'ū wuywebe cūğ ma wuyeku am Deus etabutpe. Ixe juk wuyumu'ada tapoa kūybut pibun, ipiat o'supi'ajojo buye. Imēnpuye waram ġuto wuyetait ace'e wuye'ūap tomukadi. ²⁵ Ovelha buxim cuk adi epesop—e bidasewi oitabidaoiat puxim. Gasū bit Deus kuy juk eydujupit eykukukat kay ixe nomuju eyeku am—eykay ağat kay juk eydujupit.

3

¹ Itoptepayū awēm ōn ġasū. Tū'ū'ūyū, kūyjobin cuy epesop eyitopyū a'ō kay. Ibu'un mabuk ip kūyjobit am Deus ekawēn kay—kawēn icēmat kay. Eyju cedağ ma jekukum pima bit itabut je'e ip, e'em ġu ma'ġu cebe ip. Eyju cūğ ma jekukum pima, eyitopyū je'e jewebe ma:

² — Otayxi warēmtağ ġu jekukum — i. — Ibuyxi soat xe cūğ ma jekukum puye — i je'e ip jewebe ma.

Imēnpuye itabut je'e ip Jesus Cristo kay. ³ Jewemudimudim ġu bit cuy epesop soat pe eyjo am. Iwarum ġu dak cuy epeyawamusēm soat pe eyjo am. Ouro muğēğēbu kuğ ġu dak cuy epeku ibusopsepap kuğ ġu dak, teiboğat kuğ ġu dak eyesay kuğ soat pe eyjo am. ⁴ Wuyesay dao ma i'ūm, ouro muğēğēbu dak. Soat em ġu ikoro ip. Kacūğtağ eydipap ma yoboğ ġu Deus xe. Eyekawēntip pit yoboğ cexe. Kacūğtağ ġu bit cuy epeyewemudim—badi acā. Eya'ō'ūm'ūm pima bit eydip cīcā epesop Deus xe, eykukput pima dak. ⁵ Imēn ma oekuku ip kuyjeayū aoyū—Deus kay itabucayū—Deus xewi xipacat wiwi'ukayū. Xipat osodop Deus xe, jektopyū a'ō kay kūyjobit ip puye. ⁶ Imēn ma juk adi oeku Sara dak. Jektop a'ō kay juk adi kūyjobit osunuy—Abraão a'ō kay.

— Okukukat — i juk adi o'e cebe—jektop pe. Eyju xipacat mujurūgrūg pima, Sara iyū buxim epesop eyparara'ūm pima dak soat puxim.

⁷ Itayxixeayũ awẽm õn ġasũ. Tapupuyũ, ġebum cuy epesop eybuxim ġu eytayxiyũ ibaca ġu iap kay. Imẽnpuye ibuyxim cuy ixeyũ epejukuk. Apẽn Deus jeydujuu jewekay iap co'i ma ixeytayxi dak idujuu jewekay. Eytayxi dak idujuu jewekay, eyekukuap co'i eytayxi dak Deus bikuyap taġ jekukum pima. Imẽnpuye ibuyxim cuy ixeyũ epejukuk eybu' uap puxim jekawẽn ãm Deus eju.

⁸ Amãm õn eyawẽm ġasũ. Pũġ taġ ma juy epeyewaġuy. Jawaġuyccocom cuy epesop. Eykukpin cuy epeyewekuk. Eyewekukpin tak cuy epesop eyeweweju. Yoboġan pin ġu juy epesop eyewewekay. ⁹ Deus pe eynaẽ buje:

– Xipat cĩcãat oġũm eywebe – i juk o'e eywebe.

Imẽnpuye wara'acat ikẽrẽm eykuġ pima, ikẽrẽm ġu eyju bit epejukuk, xipan acã. Eymuy-muy bima dak, eyju bit epejomuymuy ġu—xipan acã ixey epeġuwẽnuwẽn. ¹⁰ Imẽn e'em Deus ekawẽntup:

Soat em wuycokcok pin pima, ikẽrẽm ġu juy acekawẽn; napa ġu dak ace, i.

¹¹ Ikẽrẽat mujurũġrũġap tak cuy acepere, i. Xipacat acã juy aġujurũġ, i. Acewa'õdawut ġu juy, i. Kaba'ũm cuy ajop soat eju, i.

¹² Wuykukukat soat em aġ cũġayũ kay xipan ikuk am ip, i. Jeweju ip kawẽnwẽnap cocom soat em ma, i. Ikẽrẽat mujurũġrũġ'ukayũ kay bit itakoma, i.

Imẽn e'em Deus ekawẽntup.

¹³ Eyju xipacat mujurũġ pin pima, abu kuka ipiat o'supi'ajoat eywebe? ¹⁴ Itabut'ũmayũ ma ipiat supi'ajoat eywebe cũġ ma'ġu jekukum eyju. Deus pit ġaxĩn ma xipat cĩcãat je'ġũm eywebe. Imẽnpuye eycokcoġ cuy epesop. Eypararam ġu juy epesop soat puxim. Epeyekuy ġu dak cuy eywebe ipiat'ajoanayũ buxim. ¹⁵ Ibuyxim cuy Cristo epejukuk. Ixe be juy epeyewekukat. “Apẽnpuye dak eyetabut Jesus kay?” i'e buje eywebe, eybisũsũn ġu juy epesop imuwẽġãm cebe ip. ¹⁶ Eya'õpuruġ ġu bit cuy ixeyũ epeġukũyjo iboam—eya'õdidin ma. Ibuyxim ma epeġukũyjo ip. Apẽn cũġ ma eyxe iap taġ cuy epeku eymuymuy ojuyayũ musũsũn ãm. “Cristo ebekitkit tak ikẽrẽat mujurũġrũġ” i'e ojuy ip napa ma. Cũġ ma eyju jekukum pima bit, ibisũsũn je'e ip eymuymuy ãm. ¹⁷ Warara'acayũ ipiatpi'ajojoan wuywebe bima, xipacat mujurũġrũġ ma'ġu wuyju, xipat je'e wuywebe, Deus tak ibikuy ma osunuy wuywebe ipiat'ajoan puye. Ikẽrẽat mujurũġrũġapteim ipiatpi'ajojoan ip wuywebe bima bit, xipat ġu je'e wuywebe. ¹⁸ ġebum cuy epesop apẽn Cristo oe'ũ iap kay. Ixe ma oe'ũ soat peam wuywebeam. Oe'ũ ikẽrẽat uk am soat pewi wuywebewi. Pũġ em ma oe'ũ. Waram pit je'ũ ġu. Xipacat oe'ũ xipat'ũmayũ beam. Oe'ũ wuydujowat am Deus kay. Itakomaayũ ixeyũm o'yaoka ijodi bima—ijebitbet pima. Inaka waram ġuto ibiõġbuk oõm cebe imutait am ce'ũap tomukadi. Waram o'jetait. ¹⁹ Jebiõġbuk õm puje, o'kop ipiat'ajojoap kay. Kawẽn idipat o'ġuwẽn ipiatpi'ajojoayũ be—ibiõġbuk taomũnmũnayũ be. ²⁰ Deus a'õ kay kũyjobit'ũm osodop ip Noé kobexixi muġẽġẽm pima. Deus ipi juayũ muy'ũ pin ġu osunuy. Yukupiceġẽm ikuġ ip osunuy. Kũyjobin i'eap wiwim osunuy. Tũybe ip jekũyjobin iãn o'e. Imẽnpit ade ġu kũyjobit osodop ip—8 be ma. 8 be ma oõm kobexixi be. 8 be ma Deus o'taxijo idibi be yakõmap puxim. Oõm ip kobexixi be. Uhum oekuku ip kobexixi be idibi adopa daġ. ²¹ Jemubatisasanan pima wuyju ġebum ibiati kay—Noé o'taxijo iati kay. Wuyju jemubatisasanan wuyju wuyewewuy am ġu. Wuyju jemubatisasanan “Deus cuk ocedaxijo” i'e am soat pe. Jemubatisasanan pima:

– Cũġ ma õn Deus xe ġasũ bit – i wuyju e'em soat pe. – Deus bikuyap taġ oceku ġasũ bit – i wuyju e'em jemubatisasanan pima.

Deus wuydaxijojom wuyjemubatisasanan pima, ixey waram Jesus Cristo o'ġutait puye.

²² Ixe Jesus Cristo juk o'jeu kabi kay. ġasũ omuy Deus xe ibaat kadi. Soat ip kũyjobit ġasũ bit ixey Jesus Cristo a'õ kay—Deus ekawẽn tojotjot'ukayũ, kabi beayũ dak ya'õbuyxiayũ, Deus a'õbacaap kukayũ dak.

4

¹ Gebum cuy epesop apên Cristo juk adi ipiat o'supi'ajojo iap kay. Ixe'üm oe'ũ wuywebeam.

— Obu'u ipiat'ajoam — i'ümġu juk ixe bit o'e.

Imēnpuye eyju dak: — Ocebu'u ipiat'ajo am — i'ümġu juy epe'e. Apên ixe juk adi ipiat o'supi'ajojo iap kay ġebum pima, wuybu'u acesop ikērēat kuk am. ² Ijodi eyju bima eybikuyap taġ cuk adi epekuku ikērēat muġēġēm. Deus bikuyap taġ acã juy epeku ġasũ bit. ³ Kuy bima itabut'ũmayũ buxim cuk adi epekuku. Ikērēat acã juk adi epeġuġēġē. Aoyũ kaykay jġã juk adi epesop. Eyewemukokok am acã juk adi epekuku. Eyetabikuku jġã dak cuk adi epesop ikērēat kay. Eyka'okērē dak cuk adi epekuku. Ayacat muwadaiwadai acã dak cuk adi epesop. Jeweka'oap puyxijom tak cuk adi epekuku. Ibuyxim tak cuk adi epejukuk jewexe deusayũ. Iboap ikērē jġã Deus xe. ⁴ ġasũ bit itabut'ũmayũ xe eywaru jġã, eybu'u ikērēat mujurũġ ãm ceweju ip puye. Eybu'u je'awero am ceweju ip ikērēm jeku am. Eybu'u yadaodaoat puxim jeku am ceweju ip. Imēnpuye soat em ip eymuymuy. ⁵ Ixeyũ bit apên ijodi bima juk adi oekuku ip iap ġuwēn Deus pe. Deus ideida soat ekukuaptei. Xipacat je'ġüm cedaġ jekuku'ukayũ be. Ipiat pit supi'ajoat warēmtaġ jekuku'ukayũ be. Imēn ideida cebe ip. Itabēġayũ be ideida, ce'ũ'ũayũ be dak. ⁶ Kuyjeayũ'üm'üm oe'ũ'ũ. Apên ijodi bima juk adi oekuku ip iaptei Deus o'teida ixeyũ be apên soat pe teidadam iap puxim. Inaka Cristo kawēn idipat cuk adi o'ġuwēn cebe ip itabēġ ip pima. O'ġuwēn ixeyũ be jebuxim waram ġuto itait top am ip Deus xe ce'ũap tomukadi.

⁷ Soat ġaxĩn ma i'üm. Imēnpuye jewawēwēm cuy epesop. Xetpin ġu juy epesop soat em kawēn ãm Deus eju. ⁸ Eykukpin cĩcã juy epeyewekuk. Wuykukpin jewewekuġ iap soat podi ma xipat Deus xe. Wuykukpin jewewekuġ pima, ġebum ġu acesop apên wuybure juk adi ikērēat o'ġujurũġ iap kay. ⁹ Xipan cuy powatwat epejukuk eyduk'a be yajēm puje. Mãmãmãm ġu juy ip epejukuk. ¹⁰ Deus xipacat ũmũm wuywebe iwaruruat ũmũm. Soat wuyju kuy iboap ajat Deus xewi. Wuybu'um ġu juy ajop ġasũ bit ikuk am. Iboap kuġ cuy warara'acat asubuywan. ¹¹ Warara'acat mukũyjojom pima, Deus ekawēn cuy aġuwēn cebe ip. Warara'acat puywatwan pima dak, Deus a'õbacaan ma asubuywan. Imēn wuyju Deus xewiat kuġ pima:

— Ka'ümġu Deus jo'iat xipacat — i je'e ip—soat wuyjojoayũ. — Jesus Cristo xipat cĩcã, cebekitkit tak xipat — i je'e ip.

— Ēn soat podi ma dipap kuġ — i juy acece ixe Jesus Cristo be. — Ēn soat podi ma a'õbuyxi — i dak cuy acece cebe.

Soat em ma juy ace imēn.

¹² Oburereyũ, oxe ikukpinayũ, ipiatpi'ajojom cĩcã eyetabucap puyxijo am pima, eyaġuybabi'üm ġu juy epesop.

— Apēnpuye dak oceju ipiat'ajojom? Warara'acat ipiatpi'ajojom ġu! — i'ümġu juy epe'e eyewewebe.

¹³ ġasũ eyju Cristo aġuywaġõm ipiat kuġ. Guyjom pit ixe jedipap ġubapuk. Imubapuk puje eyju dak ixe dipap kuġ epesop. Eycokcokap yoboġ cĩcã je'e ġebuġe. ¹⁴ Itabut'ũmayũ eymuymuy Cristo ebekitkit eyju buye. Eymuymuy bima juy eycokcoġ epesop. Ixeyũ eymuymuy bima, ġebum cuy epesop Deus biõġbuk nuynuy wuywebe iap kay. Warara'acat podi ma idipat nuynuy wuywebe iap kay ġebum cuy epesop. ¹⁵ Wara'acat cuy epeyaoka ġu. Warara'acat pubut tak cuy epetujupa'um ġu. Wuyeipi kukat epeya'õmutorok ġu dak cuy. Warara'acat ekawēn mukērērēn ġu dak cuy. Imēn eyeku buje bit, cedaġ ma kuka warara'acat ipiat o'supi'ajoat eywebe. ¹⁶ Eyju Cristo ebekitkit puye acã ipiatpi'ajojom pima bit, eysūsũn ġu juy epesop.

— Bay, ocekokok cĩcã Cristo ebekitkit puye, ipiatpi'ajojom ma'ġu oceju — i bit cuy epe'e Deus pe.

¹⁷ Gaxĩn ma Deus ideida soat pe apẽn ijodi bima juk adi oekuku ip iapteim. Xipacat je'gũm cedağ ma oekuku'iayũ be cekukuapteim. Ipiat supi'ajoat kũyjobit'ũmayũ be warẽm tağ cekukuapteim. Koap jebekitkit pe ideida. Wuywebe ipiatpi'ajoan pima, ibodi ma ipiat supi'ajoat ja'õ kay kũyjobit'ũmayũ be—kawẽn idipat kay'ũmayũ be. ¹⁸ Imẽn e'em Deus ekawẽntup:

Iba'ore xipacat mujurũgrũğ'ukat taxijo am, i. Ja'õ kay'ũmat pit Deus idaxijo ğu, i. Ikẽrẽat mujurũgrũğ'ukat idaxijo ğu, i.

Imẽn e'em Deus ekawẽntup.

¹⁹ Wuyju Deus bikuyap tağ ipiatpi'ajojom pima, ixey juy wuykuk. Wuyetabun cĩcã juy ajop cekay—wuymuğẽat kay. Xipacat mujurũgrũğ cuy ajeku. Ixe soat em ja'õ dağ e'em wuywebeam. Ixe soat em xipan wuykuğ.

5

¹ Aypapayũ, jeyawẽ õn ğasũ, eyju itabucayũ kukukayũ buye. Eybuxim õn tak itabucayũ kukukat. Apẽn Cristo juk adi ipiat o'supi'ajojo iap muwẽnuwẽn õn, wetabun cuk adi o'supi'ajojo buye. Wetam cuk adi ojojojo. Guyjom pit Deus Cristo soat podi ma idip iap ğubapuk soat pe. Iboap mubapuk puje, õn tak ixey jo'i oce odip. ² Deus cuk eynaẽ jebekitkit kukukayũm. Imẽnpuye xipan cuy ixeyũ epejukuk ovelha kukuk'ukat puxim. Eybu'uap tomuju ğu juy ixeyũ epejukuk—eybikuyap tomuju acã juy epejukuk ip. Deus bikuyap tağ cuy ixeyũ epejukuk. Dinheiro buap ojuy ğu ixeyũ epejukuk—ixeyũ buywat am acã. ³ Imuohom cĩcã ğu juy ixeyũ epejukuk. Cũğ ma juy epeku ixeyũ dak eyekup puxim ceku am. ⁴ Cristo wuykukukat yoboğat ovelhayũ kukuk'ukayũ kukat puxim. Ijodi waram ixey ebapuk puje, soat em ixey ağuywağõm epesop soat kukukayũm. Imẽn ma cũğ ma eyekukuaptei epejat apẽn ijodiayũ kukukayũ ouro muğẽğẽbu bubum ja beam iap puxim. Soat iboap kuğ epesop idip cĩcãat kuğ.

⁵ Yaypan'isuayũ, õn jeyawẽ ğasũ. Kũyjobin cuy epesop aypapuayũ a'õ kay. Yoboğan pin ğu juy epesop. Jewebuywatwan pit cuy epesop. Eybuyxim tak cuy epeyewekuk. Imẽn e'em Deus ekawẽntup:

Deus itakoma yoboğan pinayũ kay, i. Yoboğan pin'ũmayũ buywatwan pit soat em, i.

⁶ Imẽnpuye yoboğan pin ğu juy epesop. Deus soat podi ma ya'õbaca. Eyju yoboğan pin'ũm pima, Deus jeymuwexat ya'õbuyxiayũm. Ixe ibikuy bima, ixey jeymuy ya'õbuyxiayũm—yoboğayũm. ⁷ Soat kay eyağuybabi'ũm pima:

— Bay, wağuy mubabin cuy ece wağuybabi'ũm cĩcã buye — i juy epe'e Deus pe.

Imẽn cuy epe'e cebe, ixey soat em xipan wuykuğ puye.

⁸ Eyağuyusan cuy epeku. Apẽn wida jededem puybit pu ojuy iap puxim Satanás tak wuydobatban jekukum wuyetabucap mu'ũm ojuy. Imẽnpuye ağ cuy epesop ixey be eymubu'unap puxim Jesus kay. ⁹ Eya'õpicũğcũğ ğu juy Satanás a'õ kay—ibiõğbuk kẽrẽayũ kukukat a'õ kay.

— Ap! A'õ kay ğu oce — i epe'e cebe soat em.

Eybu'um ğu juy epesop eyetabut am Jesus Cristo kay. Eybuxim eykitpitpiyũ dak ipiatpi'ajojom—soat ka watwat—itabucayũ. Kuy eyetaybit iboam. ¹⁰ Darem ma eyju ipiatpi'ajojom. Warara'acat podi ma Deus xe wuykukpin. Ixe juk eynaẽ jejo'ian eydip am, Cristo eju mũğ'i eyju jekukum puye. Soat em Deus soat tağ jeymuisun. Ixe eybuywatwan eybu'uap puxim eyetabut am Jesus Cristo kay. Ixe soat em eya'õmucanucan. Apẽn ixey soat podi ma jedipap kuğ iap ebapuk puje ixey jo'ian epesop eydip. Ixe dipap i'ũm'ẽm ğu. ¹¹ Ixe ma soat kukukan jeenuy soat em. Soat kaka dağayũ jewağuycom jeedop ip kũyjobit ixey a'õ kay. Ka'ũma ma kũyjobit'ũmat jeenuy. Imẽn cuy jeenuy.

¹² Tup'ade ğu õn tupmubarararağ eywebeaptum. Ijudup otupmuju Silas bui be eywebeaptum. Wuykitpit Silas soat em ma ja'õ dağ e'em. Eymucokcoğ ojuy õn. Soat

em Deus xipan wuykuḡ Napapa'uk ḡu ixē bit. Icēmān acā e'em wuywebe. Imēnpuye ixē ekawēn taḡ cuy epeku.

¹³Oxeayū kato mujujum eywebe—eykitpitpiyū, itabucayū, Deus emunaēyū, Babilônia ka watwat. Okpot co'iat Marcos tak kato mujujum eywebe. ¹⁴Epeyewakobot cuy eyeweweju eykukpinap mubapuk am soat pe.

Õn kawēnwēn Deus eju eywebeam, Cristo ebekitkit eyju buye.

— Bay, ebekitkit cuy eyaḡuymubabibin — i õn e'em cebe.

Ibūrū ma.

PEDRO EMUDUPMUBARARAKTUP XEPXEPATUP

¹ Simão Pedro òn. Jesus buywatwat'ukat òn. Deus emumuju òn. Cartadup mubarararağ òn soat peaptum—Jesus Cristo kay itabucayũ beaptum. Jesus Cristo wuydaxijojo'ukat. Deus co'i ma ixē dak cũğ ma e'em. Ixe juk eymutabun ocemutabunap puxim. Ixe kay wuyetabut pima, teiboğ cĩcãat wuyju ikuğ iap puxim. ² Eyju kũyjobit e'em Deus a'ò kay, wuykukukat Jesus a'ò kay dak.

— Bay, soat em ebekitkit ağıymubabibin cuy eğuy — i òn e'em Deus pe. — Soat em xipan cuy ixeyũ ejukuk — i òn e'em cebe.

³ Deus cuk wuynaē jejo'i wuywebe idipat kuk am, jejo'i xipacat muğē ãm tak. Ixe dak cuk ja'òbacaap o'ğũm wuywebe. Imēnpuye soat em ixē a'ò dağ wuyeku but ijodi bima. Ya'ò dağ jeku am iba'ore ğu wuywebe, wuyetaybit wuynaēan puye.

⁴— Ojo'i eyju dak epesop xipacat muğēğē'ukayũm — i juk adi o'e Deus wuywebe. — Ojo'i eyju dak epesop eydipap kuğ — i dak cuk adi o'e wuywebe.

Iboap ekawēn kay wuyetabut pima, wuycokcok cĩcã acesop teiboğ cĩcãat kukat puxim. Xipat cĩcãat tak cuk o'ğũm wuywebe. Ixe emumuũm kuğ pima, ikērēat kay ğu ace'e, ixē ekawēn kay wuyetabut pima dak. Itabut'umat buxim ğu aceku. Deus kay'umat ağıy dağ ğu dak acesop jewağuyğuy—Deus ağıy dağ acã. ⁵ Imēneju eyetabut pima, xipacat tak cuy epeğugēğē. Xipacat muğēğēm pima, eyetaybin tak cuy epesop Deus e'e am. ⁶ Eyetaybit Deus e'e am pima, jewawēwēm tak cuy epesop eywebe ikērēat muğēap puxim. Jewawēwēm pima, eybu'um ğu dak cuy epesop Jesus kay, ipiatpi'ajojoan ma'ğũ ip eywebe. Eyetabut am eybu'u'ũm pima, Deus ağıy dağ tak cuy epeyewağuyğuy.

⁷ Deus ağıy dağ jewağuyğuy bima, eykukpin tak cuy eykitpitpiyũ epejukuk. Eykukpin eykitpitpiyũ kuğ pima, warara'acat tak cuy eykukpin epejukuk. ⁸ Imēn cuy epekuku. Imēn jekukum pima, eyjojoayũ je'e:

— Teyũku cedağ ma jekukum itabut wuykukukat Jesus Cristo kay buye — i. — Warēmtağ ğu ip jekukum itabut cekay buye — i je'e ip.

⁹ Iboap ekawēn tağ jekuku'uk'ũmayũ bit itabibacoyat puxim. Ita'umat puxim tak ip. Yağuyba'ũm ip Deus cuk ikērēat o'ju'uk ocewebewi iap kay.

¹⁰ Okitpitpiyũ, biğ ma juy Deus a'ò dağ epeku. Biğ ma juy ixē bikuyap tağ epeku. Ixe juk wuynaē, wuynomuwã dak imēn ma wuyeku am. Imēn eyeku buje, epeyepere ğu eyetabucap. ¹¹ Ixe bikuyap tağ eyeku buje: — Epesop cuy okay — i je'e wuykukukat Jesus Cristo eywebe.

Wuydaxijojo'ukat imēn je'e eywebe.

— Soat em soat kukukayũm epesop oweju — i dak je'e eywebe. — Xipat oxe eywebe ixeyũ kukuk'ukayũm oweju — i dak je'e eywebe.

¹² Kuy juk eyetaybit epesop kawēn icēmãn. Eyetabut cĩcã iboap ekawēn kay. Inaka soat em iboap ekawēn oğuwēn eywebe eyağuyba'ũmap puxim. Epeyepere ğu juy ixē ekawēn. ¹³ Wetabēğ pima, cũğ ma owebe waram ixē ekawēn muwēn ãm eywebe eyağuyba'ũmap puxim. ¹⁴ Wetaybit ğaxĩn ma oje'ũ iam, wuykukukat Jesus Cristo kuy juk ibapuğ ma omukũyjo buye. ¹⁵ Imēnpuye wa'òbu'u ğu soat em ixē ekawēn muwēn ãm eywebe eyağuyba'ũmap puxim we'ũ buje.

¹⁶ — Wuykukukat Jesus Cristo waram jajēm — i juk adi ocece eywebe. — Guyjom ixē ja'òbacaap ğubapuk soat pe ijo am — i juk adi ocece eywebe. Ocepawatpi ğu juk adi iboap oceğuwēnuwēn eywebe. Ocetam ixē soat podi ma ya'òbaca iap ocejojojo. ¹⁷ Deus soat podi ma ya'òbuyxiat—wuyebayat. Soat podi ma ixē idip. Imēnpit:

— Ojo'i ma ēn tak soat podi ma a'òbuyxi — i juk adi o'e Deus jekpot pe. — Ojo'i ma ēn tak soat podi ma edip — i juk adi o'e cebe. Imēn e'em pima, ixē xē juk ocesop cekawēn cocom. Kabi kadiwi juk o'jekawēn.

— Ite okpot ikukpinat — i juk adi o'e ocewebe. — Ocokcok cĩcã cekay — i juk adi o'e.

¹⁸ Oceju ma kabi kadiwiat oceya'ĩjojo wuykukukat Jesus xe bima, co'a jeje bima, Jesus ebapukap'a jeje bima.

¹⁹ Kuy juk ocetabut Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ'ũm'ũm ekawẽn kay. Kabi kadiwiat a'ĩjojo buje bit, biğ ma juk ocetabut ocesop. Gebum cuy epesop ixeyũ'ũm'ũm ekawẽn kay. Ixeyũ'ũm'ũm ekawẽn lâmpada buxim—kabiok peat puxim. Kabiam pima kabiada jedaebapukpuğ. Iğoda buxim Jesus Cristo jajêm waram. Ixe ajêmap wiwim pima, gebum cuy epesop cekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ'ũm'ũm ekawẽn kay.

²⁰ Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ jekpiwatpi ğu apẽn ğuyjom je'bapuk wuywebe iap o'ğuwẽnuwẽn—pũğ em tak ka'ũma. Wuywebe dak wuyukpiwatpi ğu iboap ekawẽn muwẽn put. Gebum cuy epesop iboap kay. ²¹ Jekpiwatpi ğu juk adi apẽn ğeyjom je'bapuk wuywebe iap o'ğuwẽnuwẽn ip. Deus biõğbuk a'õbi ma o'ğuwẽnuwẽn ip—Xipat cĩcãat a'õbi.

2

¹ Kuyje Judeuyũ parakpe osodop ip jewexe Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ. Imẽnpuxim ğasũ dak warêmtağ ma eymutaybitbin'ukayũ jajêm eykay. Napa ma jeymutaybin ip. Xipat'ũmãn ip jeymutaybin. Ja'ĩjojo'ukayũ ğubu'un ip Jesus kay itabut am. Wuykukukat kuy ikêrêat o'ju'uk cebewi ip. Inaka ibu'u je'e ip Deus pe ikêrêat 'uk an jewebewi. Imẽnpuye Deus dao ma ixeyũ ğuju ipiatpi'ajojoap kay. Soat em jeedop ip ipiat'ajojom. ² Adeayũ bit ixeyũ buxim jekpiwatpi ma jekuku ip ikêrêat muğẽğẽm. Ixeyũ ekukuap co buje, warara'acayũ dak napa ma je'e: — Jesus e icêmat e ğu — i. — Jesus ebekitkit tak ikêrêat muğẽğẽm itabut'ũmat co'i — i dak je'e ip napa ma. ³ Jağuybi ma ip jekawẽn eyweju warêmtağ ma eymutaybin am, eyedinheiro kay jetabikuap tomuju ma. Napa ma je'e ip eywebe.

— Ikêrêat kuğ ip oxe — i juk adi o'e Deus kuyje ma ixeyũ muwẽnuwẽn.

Deus itanomudipdip ğu cekay ip. Ağ ma. Soat cocom. Ixeyũ ğuju ipiat'ajojoap pe.

⁴ Jekawẽn tojotjot'ukayũ be ikêrêat muğẽ buje, Deus ibu'u ğu osunuy ipiatpi'ajoan cebe ip. Itabotaidabotbot ğu o'e cekay ip. Ipiat'ajojoap kay ip o'ğuju. Iboce ma ip taomũnmũn correntebum kabiokboğ pe. Guyjom Deus soat ideida apẽn ijodi bima juk adi oekuku ip iapteim. Xipacat je'ğũm cedağ oekuku'iaiyũ be. Ipiat supi'ajoat warêmtağ oekuku'iaiyũ be bit. Teidadaap kabia wiwim ip. ⁵ Kuyjeayũ be ikêrêat muğẽ buje dak, ibu'u ğu osunuy ipiatpi'ajoan cebe ip. Itabotaidabotbot ğu o'e cekay ip. Muba'atxiri o'ğujjem ikêrêat mujurũğrũğ'ukayũ mua pam. Noé acã o'taxijo yakõmap puxim. Ixe Noé xipat'ũmayũ mukũyjojom oekukuku muba'at ajêm awap.

— Ikêrêat mujurũğrũğap cuy epeyepere Deus pe eymucũğ ãm — i'e'em oekukuku.

Ixe badipyũ dak o'taxijo. ⁷ beayũ o'taxijo.

⁶ — Eyju ikêrêat kuğ oxe — i juk adi o'e Deus. Sodoma ka watwat pe, Gomorra ka watwat pe dak.

Daxam ip o'ğup. O'ğup ip ikêrêat mujurũğrũğ'ukayũ mutaybit am eyju dak õn jeymuap ma iam. ⁷ Ló bit o'tujujem Sodoma ka bewi ce'ũap puxim. Ixe Ló cũğ ma osunuy Deus xe. Yağuybabi'ũm osunuy Sodoma ka watwat ikêrêat muğẽğẽap cocom puye, ibo ka watwat ikêrêat kay acã gebumap cocom puye dak. ⁸ Ixe Ló xipat osunuy. Soat kabia yukpiceğẽ osunuy jeka watwat ikêrêat muğẽğẽap cocom puye, cekawẽnkêrêap cocom puye dak. ⁹ Wuykukukat itaybit cĩcã ja'õkayayũ daxijo am ipiatpi'ajoap puxim. Ja'õ kay'ũm cĩcãayũ be bit ipiat supi'ajoat. Ixe yağuyba'ũm ğu ixeyũ muju am ipiat'ajojoap kay warêmtağ ma oekuku ip iap teidadaap kabia be. ¹⁰ Warara'acat podi ma ipiat supi'ajoat jekpiwatpi ikêrêat muğẽğẽ'ukayũ be—ja'õ kay'ũmayũ be dak.

Ixeyũ warêmtağ ma wuymutaybitbin'ukayũ isũsũn ğu ikêrêat mujurũğ ãm. Jewexe ip ya'õbuyxi. Ibuyxin ğu ip Deus ekawẽn tojotjot'ukayũ kuğ. Imuymuy acã ip. ¹¹ Warêmtağ

wuymutaybitbin'ukayũ bodi ma ya'õbaca Deus ekawën tojotjot'ukayũ. Ixeyũ bodi ma ya'õbuyxi dak ip. Inaka warẽmtağ wuymutaybitbin'ukayũ muymuy ġu ip Deus etabutpe.

– Teyũku xipat ġu ocexe – i'ũmġu e'em ip Deus pe. – Deus cuy ipiat supi'ajoat cebe ip – i bit e'em ip.

¹² Puca kake yaokaam acã—wuyxan acã. Ixeyũ warẽmtağ ma wuymutaybitbin'ukayũ puca buxim jekpiwan ma jekukum. Itaekat puxim ip jekukum. Jetaybit'ũmap waywayway ip. Puca aokaap puxim Deus ixeyũ ġu'ũm. ¹³ Apën cuk adi ipiat o'supi'ajoat ip warara'acat pe iaptei ideida ip. Ipiat'ajojo am ip ideida. Deus ipiat supi'ajoat cebe ip. Ikẽrẽat muġẽġẽm ip kabiabun soat etabun. Jemucokcok am ip ikẽrẽat muġẽġẽm soat em. Isũsũn ġu ip ikẽrẽat mujurũğ ãm soat tabutpe. Iokokat puxim ip ikẽrẽat mujurũğrũğ xi ip puye. Eyju Jesus oe'ũ wuywebeam iap kay wuyeġebuap'a o'om pima, te'e ma ip jekõnkõn eyweju, ikẽrẽat muġẽġẽ ip jemucokcok am puye. Iokokat cĩcã ip warara'acat muġuykuku am oceju xipat iam. ¹⁴ Ayacat co'isum ip itabiku cekay. Taobireren'ũma ip xipat'ũmap muġẽġẽm. Itabutbũcayũ muġuykukukum ip. Dinheiro buap kay acã ip ġebum.

– Ipiat osupi'ajoat eywebe – i juk adi o'e Deus ixeyũ be.

Cemunẽm ãm je'e ip iba'ore ipiat'ajoap puxim. ¹⁵ Kawën cũğat kay ip oibu'un cũğat e dağwi itabidaoat puxim. Balaão ekukuap puxim ip jekukum—Beor ipot ekukuap puxim. Ixe Balaão dinheiro bu ojuy oekukuku xipat'ũmap muġẽġẽapteim. ¹⁶ Deus pit jumento o'ġuydeat Balaão mukorẽm ãm, kũyjobit'ũm puye.

– Kũyjobin cuy eġuy Deus a'õ kay – i juk o'e jumento jekukat pe.

Jekukat a'õm o'jekawën Deus a'õbi. Imẽn Deus jumento be Balaão o'ġukorẽmat. Jekawën muwẽnuwën'ukat o'ġukorẽmat ikẽrẽat kay imubu'unap ojuy.

¹⁷ Idi'a ti'ũmat puxim warẽmtağ wuymutaybitbin'ukayũ. Kabikerereat puxim tak ip—kabido ixixiġiat puxim. Te'e ma idibi wiwim iap puxim te'e ma dak eyju ixeyũ bi bewi icẽmat cẽmcẽmap wiwim. Deus kabiok cĩcãatka o'sukanaẽ tibira jĩjãat puxim cebeam ip soat em top am ip. ¹⁸ Cedağ ġu ip kawënwën eyweju, yoboğan pin ip puye, yakpidapi ip e'em puye dak.

– Xipat ma wuyju Deus xe ikẽrẽat muġẽġẽm wuymucokcok am ma'ġu wuyju, aoyũ kaykay ma'ġu wuyju – i napa ma e'em ip eywebe.

Imẽn ikẽrẽat muġẽġẽ'ukayũ xewi pu'un ojuyacayũ muġuykukukum ip waram ġuto warẽmtağ ceku am.

¹⁹ – Warẽmtağ ma juy ajeku—wuyekupinap tağ. Deus wuydaxijo ma – i napa ma ip e'em.

Iba'ore cebe ip cedağ ma jeku am. Xipacat kay bima, xipacat acã juy aceġuġẽ. Xipat'ũmat kay bima bit, xipat'ũmat acã aceġuġẽ. Iba'ore cebe ip cũğ ma jeku am xipat'ũmat kay buye. ²⁰ Pũġpũġpũğ ikẽrẽat muġẽġẽap epereperem o'e. Xipacat mu'ũm ojuyayũ ekukuap epereperem ip o'e wuykukukat a'õ kay kũyjobit am—wuydaxijojo'ukat Jesus Cristo a'õ kay. Itabut ip o'e cekay. Imẽnpit waram ġuto oibu'un ya'õ kay. Imẽnpuye waram ġuto ikẽrẽat muġẽġẽm ip o'e. Waram ġuto itabut'ũmat ekukuap puxim ip jekukum o'e. Tadaybot ip osodop kuy bima jetabut awap. Waram ġuto ikẽrẽat mujurũğ puje bit, ibodi ma ip tadaybotbot o'e. ²¹ Kawën cũğan itaybit'ũm pima, Deus yopit ma kuka juk ipiat o'supi'ajoat cebe ip ce'ũ buje, itaybit'ũm puye. Imẽnpit itaybit ip osodop kawën cũğan, kuy ip o'ya'ĩjojo buye. Darem ma ixekawën tağ oekuku ip—Deus ekawën tağ. Ibo ekawën ikẽrẽ ġu—soat tağ xipat. Inaka waram ip oibu'un. Deus yoboğ ma ipiat supi'ajoat cebe ip ce'ũ buje, cũğat a'õ kay ip oibu'un puye. ²² Imẽn wuyju e'em:

– Cedadat puje akurice waram jedat o'om – i. – Idibi be dajebaro akõm epere buje, jepitpin kaerep kay waram jewemukotektekteğ kaerep pe – i.

Icẽmat a'õ kay oibu'un'iyayũ ixeyũ buxim.

3

¹ Oburereyũ ikukpinayũ, ijidup xepxepatup cartadup wemudupmubararaktup eywebeaptup. Ijoptupyũ otupmubararak eywebe xipacat kay acã gebum am. Kuy otupmubararak eywebe eyağuyba'ũmap puxim waram Jesus Cristo jajẽm iap kay. ² Kuyje ma juk adi Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ'ũm'ũm ixe waram jajẽm iap o'ğukũyjojo—soat tağ iisuayũ'ũm'ũm. Gebum cuy epesop ixeyũ'ũm'ũm ekawẽn kay. Gasũ dak wuykukukat warara'acayũ o'ğudot jekawẽn muwẽn ãm eywebe. Wuydaxijojo'ukat o'ğudot ip. Gebum cuy epesop ixeyũ ekawẽn kay dak. ³ ãmap kabia bima ikẽrẽat muğẽğẽxiayũ jajẽm eykay jemucokcok am ikẽrẽat muğẽğẽ'ukayũ. Iboam cuy õn eymukũyjojom. Cristo waram jajẽm iap ip jowayway.

⁴ — “Waram ġuto oajẽm eykay,” i te'e ma Cristo juk adi o'e eywebe — i napa ma ip je'e eywebe. — Pu iğuje? — i je'e ip. — Wuyebayũ'ũm'ũm pit kuy oe'ũ'ũ. Inaka oajẽm ġu buk — i je'e ip iwayway am. — Gasũ soat ibit ma apẽn ipi muğẽ buje osodop iap co'i ma — i je'e ip Cristo waram jajẽm iap wayway am.

⁵ Ja'õm acã Deus kabi o'ğujurũğ, ipi dak. Idibi ma o'timuwexat ipim. Idibi parakpewi ma ipi o'ğubapuk. ⁶ Idibim tak kuyjeayũ o'ğup—ipi juayũ o'ğup. Muba'atxiri o'ğupajẽm soat muap am. ⁷ Gasũ dak Deus a'õbi ma kabi jemõğap pe opop Deus a'õbi. Deus a'õbi ipi dak opop jemõğap pe ma. Guyjom pit ja'õm ma'ğuto idibi ġu'ũm daxam. Ja'õm ma ipi dak ġu'ũm. Imu'ũm puje, ipiat supi'ajoat kũyjobit'ũmayũ be—ikẽrẽat mujurũğrũğ'ukayũ be. Waram Cristo jajẽm iap waywayway'ukayũ jekpiwan ma yağuyba'ũm iboap ekawẽn kay.

⁸ Wuykukukat xe bit pũğ kabia mil koato jo'i. Mil koato dak pũğ kabia jo'i cexe. Eyağuyba'ũm ġu juy cuy epesop iboap kay, oburereyũ.

⁹ — Ocepit ma eykay — i juk adi a'ğũ o'e wuykukukat.

— Ibun cĩcã omuyku — i te'e ma e'em yajẽmap waywayway'ukayũ bit. Ixe ibu'u kũyjobit'ũmayũ mu'ũm ãm. Ibikuy soat pe ikẽrẽat mujurũğrũğap epere am. Imẽnpuye ibun omuyku. Yukpiceğẽ ġu wuykuğ.

¹⁰ Imẽnpit wuykukukat jajẽm. Uk'a iwat ağ'ũm pima ibukurukat ajẽmjẽm. Imẽnpuxim itabut'ũmayũ ağ'ũm pima, wuykukukat jajẽm. Yajẽmap kabia be kabi i'ũm. Ya'õkareyat ipararu jĩjãat pibun ma i'ũm. Soat kabi beat tak ipik ma. I'ũm. Ipi dak i'ũm—soat ipi dağat tak. ¹¹ Deus imẽn soat ġu'ũm. Eyetaybit iboam. Imẽnpuye ikẽrẽat epeğugẽ ġu juy—pũğ em tak ka'ũma. Deus a'õ dağ acã juy epekuku soat kabia. ¹² Deus pe waram Jesus Cristo mudocap kabia juy epejowiwi. Eywebe i'e but iap cuy epe'e'e. Dao ma kuka a'ğũ oajẽm. Ixe ajẽm puje, kabi ipik. I'ũm. Kabi beat iero je'e taxipap pibun.

¹³ — Kabi iisuat oğugẽ — i juk adi a'ğũ o'e Deus pit. — Ipi dak wara'at oğugẽ iisuat — i juk adi a'ğũ o'e. — Cedağ ma jekuku'ukayũ acã jeedop ipi iisuat pe — i juk adi a'ğũ o'e. Iisuat wiwim cĩcã wuyju.

¹⁴ Oburereyũ ikukpinayũ, ixe ajẽmap kabia wiwim wuyju. Imẽnpuye ikẽrẽat epeğujurũğ ġu. Deus a'õ dağ cuy epekuku soat kabia. Imẽn eyeku buje, ikẽrẽat kuğ ġu epesop Deus etabun. Eysisun ma epesop itabun. Kaba'ũm cuy epesop ixe eju. ¹⁵ Wuykukukat ibun ma omuyku warara'acat taxijo pin puye. Yukpiceğẽ ġu wuykuğ. Gebum cuy epesop iboap kay. Wuykitpit ikukpinat Paulo dak cuk imẽğaptup o'tupmubararak eywebeaptum Deus kuy ixe o'ğutaybin puye. Imẽn ixe dak cuk adi eymutaybitbin osunuy. ¹⁶ Ixe juk adi wuykukukat jajẽm iaptup o'tupmubararak. Pũğpũğ ixe emudupmubararaktup peat ekawẽn cekawẽn pa'arẽm. Iba'ore wuywebe wuyekũyjo am. Imẽnpuye warẽmtağ ma itaybit'ũmayũ wuymutaybitbin ixe emudupmubararaktup peat ekawẽn—itabutbũcayũ dak. Wara'atup peat ekawẽn warẽmtağ ma ip wuymutaybitbin Deus ekawẽntup peat ekawẽn. Imẽneju ixeyũ ma jemujuat ipiat'ajojoap pe. Soat em ipiat'ajojom jeedop ip je'ũ buje.

¹⁷ Oburereyũ, eyju bit eyetabutbũt ġu. Eyetabut cĩcã ma. Yoboġ cĩcã eyju eyetabucap kuġ. Kuy eyetaybit cedaġ ġu wuymutaybitbin'ukayũ omuyku iam. Imẽnpuye eyday'em'um cuy epesop ixeyũ be eymubu'unap puxim kawẽn icẽmat kay. Deus a'õ kay'ũm cĩcã ip. ¹⁸ Biġ ma juy Jesus Cristo ekawẽn taġ epeku—wuydaxijojo'ukat ekawẽn taġ. Biġ ma juy cekawẽn taġ epeku biġ ma ixbe xipan eykuk am. Biġ ma juy eyetabun cekay.

— Soat podi ma ěn edipap kuġ — i juy ace wuydaxijojo'ukat pe—wuykukukat Jesus Cristo be.

Imẽn ma wuyju e'em cebe ġasũ. Imẽn cuy acece soat em cebe.

Ibũrũ ma.

JOÃO EMUDUPMUBARARAKTUP KOAPATUP

¹ Joãoyũ oceju. Cartadup mubarararağ oceju Jesus Cristo muwẽn ãm eywebe. Ixe ekawẽn kay wuyetabut pima, wuyağuyisum ajeku ijodi bima. Ixe xe wuyetait acesop wuye'ũ buje dak. Ixe itait osunuy ipi mujurũğ awap. Ixe ekawẽn cuk adi oceya'ĩjojo ijodi bima. Ocetam cuk adi ocejojoje ixe. Icẽmãn ixe ocejojoje ocetam. Ixe eju ma juk adi ocekukuku. ² O'jebapuk ocekey. Cebapuk puje, ocejojoje. Imẽnēju ixe ma oceğuwẽn eywebe. Ixe kay itabucayũ yağuyisum jekukum ğasũ. Deus xe itait jeedop ip je'ũ buje dak. Ixe wuymuisusun soat em Deus xe wuydop am wuye'ũ buje. Wuyebay xe osunuy kuyje. Gasũ bit o'jebapuk ocekey. ³ Apẽn cuk adi ocejojoje iap muwẽnuwẽn oceju eywebe. Apẽn cuk adi oceya'ĩjoje iap tak imuwẽnuwẽn oceju eywebe. Iboap muwẽnuwẽn oceju eywebe dak ocebuxim Deus eju jeburerem am. Oceju Deus eju jeburerem. Ixe ipot eju dak oceju jeburerem ma—Jesus Cristo eju. Iboap muwẽnuwẽn oceju eywebe dak ocebuxim ixeyũ eju jeburerem am. ⁴ Ijudup mubarararağ oceju eywebeaptum eymucokcok am. Wuycokcoksũ ğu ace'e—wuycokcok cĩcã ma. Darem ğu dak wuycokcoğ acesop—soat em ma.

⁵ Deus kabia buxim e'em. Ikẽrẽat kuğ ğu ixe. Ka'ũmğũ kabioğ Deus xe. Ikẽrẽat o'jukuk ğu—pũğ em tak ka'ũma. Jesus Cristo juk adi iboap o'ğuwẽnuwẽn ocewebe. Iboap ekawẽn muwẽnuwẽn ma oceju dak eywebe. ⁶ “Deus eju jeburerem oceju” i wuyju e'em pima ikẽrẽat mujurũğrũğ ma'ğũ wuyju, napa ma wuyju e'em. Cũğ ğu dak wuyju jekukum. ⁷ Deus pit ikẽrẽat mujurũğrũğ ğu. Ixe kabia dağ jekuku'ukat puxim. Cedağ ma jekukum. Ixe ekukuap puxim wuyju jekukum pima, jeburerem kuka ajeku wuyeweweju. Pũğ tağ ma kuka ajeku. Deus ikẽrẽat uk ũğ wuywebewi—soat uk'uğ. I'uk'uğ wuywebewi korosa be ipot o'jedoyekereren puye. Jesus Deus ipot. Ixe wuymuisusun soat tağ.

⁸ “Ikẽrẽat kuğ ğu õn pit” i'e'em pima, jewemuğuykukukum wuyju. Napa ma wuyju e'em:

— Ikẽrẽat kuğ ğu õn pit — i.

⁹ Apẽn cuk adi ikẽrẽat ağujurũğrũğiap cuy ağuwẽn Deus pe. Imuwẽn puje, ixe ikẽrẽat ju'uk wuywebewi. Soat ju'uk ikẽrẽat, ixe soat em apẽn cuk adi o'e'e iap tağ e'em puye. Cũğ ma ixe wuykuğ. Ixe wuymuisusun soat tağ wuywebe waram ikẽrẽat kukap puxim.

¹⁰ — Soat ipi juacat ikẽrẽat mujurũğrũğ — i'e'em Deus.

Wuyju e'em pima:

— Õn pit ikẽrẽat mujurũğrũğ ğu — i; — Deus napa ma e'em — i dak wuyju e'em.

Imẽn e'em pima, wuybinũnpe ğu Deus ekawẽn õmõm.

2

¹ Bekitkit, cartadup mubarararağ õn eywebeaptum eywebe ikẽrẽat mujurũğrũğap puxim. Wuywebe ikẽrẽat mujurũğ puje bit, wuywebeam Jesus Cristo kawẽnwẽn wuyebayat eju. Ixe Jesus Cristo soat podi ma cũğ ma. ² Ixe ma oe'ũ ikẽrẽat muğẽğẽap teida am. Imẽnpuye Deus ikẽrẽat uk'uğ wuywebewi.

— Wuywebewi acã — i'ũmğũ õn pit e'em. — Soat pewi ipi juacayũ bewi ixe ikẽrẽat uk'uğ — i õn e'em.

³ Deus ekawẽn kay kũyjobit pima dak, wuyetaybit ma wuyju Deus bureyũ iam. ⁴ Ixe ekawẽn kay kũyjobit'ũmat pit napa ma e'em:

— Deus bure õn — i.

Icẽm ğu e'em kũyjobit'ũm puye. ⁵⁻⁶ Ixe ekawẽn kay kũyjobicayũ bit warara'acat kayap podi ma Deus kay ip. Cekawẽn kay kũyjobin pima, wuyetaybit acesop Deus eju mũğ'i wuyju jekukum iam. “Deus eju mũğ'i oceju jekukum” i wuyju e'em pima, Jesus Cristo ekukuap

puxim cuy ajeku. Ixe ekukuap puxim jekukum pima, wuyetaybit acesop Deus eju mũḡ'i wuyju jekukum iam.

⁷ Oburereyũ ikukpinayũ, apẽn cuk adi ocece eywebe iaptup mubarararaḡ òn eywebeaptum. Iboap ekawẽn kawẽn iisuat ḡu. Kuy bima juk adi iboap ekawẽn epeya'ĩjojo—xipan cuy epeyewekuk iap ekawẽn. ⁸ Iboap ekawẽn kawẽn iisuat puxim o'e Jesus ekukuap co buje. Ixe ekukuap kay ḡebum pima, wuyetaybit ace'e iboap ekawẽn. Iboap ekawẽn icẽmãn. Jesus Cristo iboap ekawẽn taḡ oekukuku—xipan soat kuḡ ijodiacat kuḡ. Jesus kabia buxim. Ixe ekawẽn taḡ jekuku'ukayũ kabia daḡ jekuku'ukayũ buxim. Ixe ajẽm puje, kabiokat kapkam iap puxim, ixekawẽn taḡ jekuku'ukayũ ade buye.

⁹ Jekitpit kay itakomaat napa ma e'em: — Deus ekawẽn taḡ òn jekukum — i, ikẽrẽat mujurũḡrũḡ'uk puye. Kabiok taḡ jekuku'ukat puxim ixekawẽn. ¹⁰ Wuyxe wuykitpit ikukpin pima, Deus ekawẽn taḡ wuyju jekukum. Soat ekawẽn taḡ jekuku'ukat kabia daḡ jekuku'ukat puxim. Imẽnpuje ikẽrẽat mujurũḡrũḡan ḡu warara'acat pe. ¹¹ Jekitpit kay itakomaat pit kabiok taḡ jekuku'ukat puxim. Kabiok taḡ jekuku'ukat itaybit ḡu poma oju iam. Imẽnpuje jekitpit kay itakomaat warẽmtaḡ jekukum Deus kay kũyjobit'ũm puye.

¹² Bekitkiyũ, eyju'in ḡaxĩn ma juk eyetabut Jesus kay. Ijudup mubarararaḡ òn eywebeaptum ḡasũ eywebewi Deus ikẽrẽat o'ju'uk puye. O'ju'uk Jesus Cristo oe'ũ buye. ¹³ Baybayũ, eyju'in cuk kuyje ma eyetabut Jesus kay. Ijudup mubarararaḡ òn eywebeaptum eyju Jesus Cristo bureyũ buye. Ixe Jesus Cristo ipi mujurũḡ'isum itabẽḡ osunuy. Tapupuyũ, eyju'in ḡasũ ma eyetabut Jesus kay. Ijudup mubarararaḡ òn eywebeaptum kuy juk ikẽrẽat mujurũḡrũḡ'ukayũ kukukat a'òbacaap epeḡu'ũm puye—soat podi ma ikẽrẽat kukukat a'òbacaap epeḡu'ũm.

¹⁴ Warara'acayũ ey'in kuy ma eyetabun. Ijudup mubarararaḡ òn eywebeaptum eyju Jesus Cristo bureyũ buye. Ipi mujurũḡ awap ixekawẽn itabẽḡ osunuy. Warara'acayũ ey'in kapusukuruy eyetabun. Ijudup mubarararaḡ òn eywebeaptum eya'òbaca buye. Soat em eyju ḡebum Deus ekawẽn kay. Soat podi ma ikẽrẽat kukukat a'òbacaap epeḡu'ũm—ikẽrẽat mujurũḡrũḡ'ukayũ kukukat a'òbacaap epeḡu'ũm.

¹⁵⁻¹⁶ Deus kay itakomaayũ ibikuy jĩjã ikẽrẽat mujurũḡ ãm. Jeakaḡ cĩcã ip ikẽrẽat kay. Imẽnpuje itabikuku jĩjã ip ikẽrẽat kay. Yoboḡan pin ip adeayũ xe. Imẽn jekukum pima wuyebayat bikuyap taḡ ḡu epeku—itabut'ũmat ekukuaptaḡ acã. Imẽneju eyetabikukum ḡu juy epesop Deus kay'ũmayũ emumutabikukunap kay. Ixeyũ ekukuap puxim ḡu juy epeku. Ixeyũ ekukuap puxim eyeku pin pima, wuyebayat ikukpin ḡu eyxe. ¹⁷ Itabut'ũmayũ e'eap i'ũm. Iteyũ emumutabikukunap tak i'ũm. Deus bikuyap taḡ jekuku'ukayũ bit i'ũm ḡu. Soat em itabẽḡ jeedop ip Deus xe.

¹⁸ Bekitkit, ḡaxĩn ma soat i'ũm. Cristo kay itakoma jĩjãat omuyku iap awẽḡ kuy epeyawẽḡcoco. Cristo kay'ũmayũ kuy o'jebapuk ijodi—ade. Imẽnpuje wuyetaybit ḡaxĩn ma ipi i'ũm iam. Cristo soat kukukan iap kabia omuyku. ¹⁹ Ixeyũ Cristo kay'ũmayũ o'jẽm wuyxewi. Wuykadiayũ ḡu ip osodop—wuykadi'ũmayũ ma. Imẽnpuje o'jẽm ip wuyxewi. Wuykadiayũ bima kuka adi oibu'un ḡu ip wuyxe. Ibu'un'ũm pima wuyxe ma kuka adi ip osodop. Imẽnpit o'jẽm ip wuyxewi. Imẽnpuje wuyetaybit wuykadi ḡu teyũku iam.

²⁰ Deus Ibiõḡbuk xipacat cuk o'ḡuõm eywebe Cristo kay eyetabucap tomuju. Imẽnpuje soat eyju eyetaybit kawẽn icẽmãn. ²¹ Kawẽn icẽmãn itaybit'ũmayũ ḡu eyju. Ijudup mubarararaḡ òn eywebeaptum eyetaybit puye kawẽn icẽmãn. Napa e'e'ukat pi bewi ḡu kawẽn icẽmãn cẽmcẽm. Eyetaybit iboam.

²² Abuyũ dapxiyũ iap oḡuwẽn eywebe. “Jesus Deus emunaẽ ḡu” i'e'e'ukayũ dapxiyũ. “Deus Jesus ebay ḡu” i'e'e'ukayũ dapxiyũ, “Jesus Deus ipot ḡu” i'e'e'ukayũ dak. Ixeyũ Cristo kay itakoma jĩjãayũ. ²³ Adeayũ etabutpe “Wetabut ḡu Jesus Deus ipot iap kay” i'e'e'ukayũ Deus bureyũ ḡu. Adeayũ etabutpe “Wetabut Jesus Deus ipot iap kay” i'e'e'ukayũ bit Deus burem e'em.

²⁴ Kawēn idipat cuk epeya'ījojo eyetabut'isum. Iboap ekawēn tağ cuy epeku. Iboap ekawēn tağ jekukum pima, Cristo eju mūğ'i epekuku soat em—cebay bikuyap tağ tak.

²⁵ — Eyağuyisum eyju jekukum ijodi bima — i juk adi o'e Cristo wuywebe. — Soat em Deus xe eyetait epesop eye'ū buje dak — i juk adi o'e Cristo wuywebe.

²⁶ Itabut'ūmayū ma eymuğuykukuku ojuy jekukum. Imēnpuye ijudup mubarararağ ōn eyemukūjoaptum. ²⁷ Eyju bit Deus biōğbuk kukayū Cristo Deus biōğbuk o'guōm eywebe buye. Ixe biōğbuk nuynuy eywebe. Imēnpuye:

— Ocemutaybitbin'ukat cuy eğudot ocekey — i'ūmğu juy epe'e'e.

Eywebe dopdop'ukat acā eymutaybitbin soan. Napa ğu xeku eymutaybitbin—icēmān.

— Deus biōğbuk pe eymutaybitbinap tağ cuy epekuku — i ōn e'em eywebe.

Cristo eju mūğ'i dak cuy epekuku.

²⁸ Bekitkit, soat em cuy Cristo eju mūğ'i epekuku. Ixe waram je'bpuk ijodi. Ixe eju mūğ'i jekukum pima, wuya'ōcam acesop ixe ajēm puje. Wuysūsūn ğu acesop ixe ajēm puje. Acejemunēm ğu cebuxim. ²⁹ Eyetaybit Deus cūğ ma iam. Imēnpuye eyetaybit cūğ ma jekuku'ukayū ixe ebekitkiyū iam.

3

¹ Gebum cuy epesop wuyebayat xe wuykukpin cīcā iap kay. Deus e'em wuywebe:

— Webekitkit eyju — i.

Icēmān Deus ebekitkit wuyju. Deus kay'ūmayū bit itaybit ğu Deus ebekitkit wuyju iam, Jesus Deus ipot iam itaybit'ūm ip puye. ² Oburereyū ikukpinayū, ğasū wuyju Deus ebekitkit. Wuyetaybit ğūğūn ma apēn ğuyjom acesop iam. Waram Cristo ebapuk puje bit, ixe jo'iyūm acesop. Wuyetaybit ace'e apēn ixe omuyku iam, ixe ajojojo buye. Ixe jo'iyūm acesop ixe ajojojo buye. ³ Cristo jo'i acesop iap wiwim cīcā wuyju. Cristo ikērēat kuğ ğu. Ikērēat o'jukuk ğu—pūğ em tak ka'ūma. Soat tağ iisu. Imēnpuye wuyju dak wuybu'u ikērēat mujurūğ ām. Wuyağuyisum cuy ajeku.

⁴ Ikērēat mujurūğrūğ'ukat kūyjobit ğu Deus a'ō kay. Ikērēat mujurūğrūğap Deus a'ō kay kūyjobit'ūmap co'ī. ⁵ Cristo o'jebapuk wuykay ikērēat uk am soat pewi ijodiacat pewi. Eyetaybit iboam. Ixe bit ikērēat kuğ ğu. Ka'ūmğu ikērēat cebe. ⁶ Cristo eju mūğ'i jekuku'ukat ibun ğu jekukum ikērēat mujurūğrūğ. Ikērēat mujurūğrūğ'ukat pit itabut ğu o'e Cristo kay. Ibu'u jījā mabuk Cristo a'ō dağ jeku am.

⁷ Bekitkit, eyday'em'um cuy epesop itabut'ūmayū be eymuğuykukuap puxim. Cūğ ma jekuku'ukayū ma cūğ ma Deus xe Cristo buxim. ⁸ Ikērēat mujurūğrūğ'ukayū bit Satanás ebekitkit—ibiōğbuk kērēayū kukukat ebekitkit. Ixe Satanás ikērēat mujurūğrūğ'uk osunuy ipi mujurūğ'isum. Deus ipot osodot ijodi ixe e'eap mu'ūm ām.

⁹ Deus ebekitkit ibun ğu jekukum ikērēat mujurūğrūğ, Deus biōğbuk nuynuy cebe ip puye. Iba'ore cebe ip ibun ikērēat kuk am Deus ixeyū ebay buye. ¹⁰ Ibpuk cīcā wuyxe abuyū Deus ebekitkit iap, abuyū Satanás ebekitkit iap tak. Cūğ ğu jekuku'ukayū Deus ebekitkit ğu. Warara'acat kay itakomaayū dak Deus ebekitkit ğu ip.

¹¹ — Xipan cuy epeyewekuk — i ōn e'em eywebe.

Jesus Cristo kay eyetabut'isum cuk iboap ekawēn epeya'ījojo. ¹² Caim ekukuap puxim ğu juy ajeku. Ixe Caim ikērēat mujurūğrūğ'ukayū kukukat ebekit osunuy—Satanás ebekit. Ixe jekitpit'ūm o'yaoka. Caim ma cekawēnkērē osunuy. Ikitpit pit cekawēntip osunuy. Imēnpuye Caim itabutkarey o'e jekitpit kay. Imēnpuye o'yaoka.

¹³ Okitpitpiyū, itabut'ūmayū itakoma eykay bima, “Pēnpuye xe'e itakoma ip wuykay?” i'ūmğu juy epe'e eyewewebe. ¹⁴ Ipiat'ajojoap kay cumayū ekukuap puxim ğu wuyju jekukum. Wuyağuyisum ma wuyju jekukum. Wuyxe warara'acat ikukpin—itabucat. Imēnpuye wuyetaybit aceju ğu ipiat'ajojoap kay iam. Ikērēm warara'acat kukuk'ukat pit yağuyisum ğu jekukum. Imēnpuye ixe je'ju ipiat'ajojoap kay. ¹⁵ Jekitpit kay itakomaat ikērēat kuğ Deus xe wara'acat o'yaokaiat co'ī. Ikērēat mujurūğap epere'ūm pima,

warara'acat o'yaokaiat yağuyisum ġu jekukum ijodi. Eyetaybit iboam. Deus xe ġu jeenuy je'ũ buje dak. ¹⁶ Cristo oe'ũ wuye'ũap puxim. Imēnpuye wuyetaybit Cristo xe wuykukpin cĩcã iam. Wuyju dak wuybu'un ġu juy ajop wuye'ũ ãm warara'acat e'ũap puxim—itabucat e'ũap puxim ixeyũ ikukpin wuyxe buye. ¹⁷ Wuyju dak wuyetabotaid-abotbon cuy ajop ibubut'ũmayũ kay—itabucayũ kay—wuykitpitpiyũ kay. Wuybubut ade bima, i'in cuy aġũm ixeyũ be. Iũm ãm wuybu'u bima bit, te'e ma wuyju e'em “Deus ikukpin ocexe” i. ¹⁸ Bekitkit, warara'acat puywan'ũm pima, te'e ma kuka ace cebe ip “Eykukpin oxe” i. Icēmãn warara'acat ikukpin wuyxe bima, xipan cuy ixeyũ ajukuk, wuybubut'in tak cuy aġũm cebe ip.

¹⁹ Xipan warara'acat kuğ pima, wuyetaybit kawēn icēmat tağ wuyju jekukum iam. Imēnpuye:

— Kawēn icēmat tağ paxi juk adi oceku? — i'ũmġu ace'e Deus pe cetabutpe bima.

Imēnpuye wuypararam ġu ajop ixeye etabixee bima. ²⁰ Ikērēat mujurũğ puje dak, “Oceju ikērēat kuğ Deus xe” i wuyju e'em wuywebe ma. Deus pit wuyetaybicap podi ma itaybit. Ixe itaybit teyũku ibu'u o'e ip ikērēat mujurũğ ãm iam. Imēnpuye:

— Oceju ikērēat kuğ Deus xe,” i'ũmġu juy ace. Wuypararam ġu juy ajop Deus etabutpe.

²¹ Oburereyũ ikukpinayũ, ikērēat kuğ paxi wuyju iap kay wuyağuykorereren'ũm pima, wuya'õcam cuy ajop Deus etabixee. ²² Ixe xewi wuyemukaypinput acejat. Ixe ekawēn kay kũyjobit pima, kuka wuyemuojuyjuy acejat cexewi ixeye bikuyap tağ jekukum pima dak.

²³ — Eyetabun cuy epesop okpot kay—Jesus Cristo kay — i'e'em Deus wuywebe. — Ikukpin cuy epeyewekuk — i dak. Imēn Deus e'em wuywebe. Imēn Cristo dak cuk adi o'e wuywebe. ²⁴ Deus ekawēn kay kũyjobicat Deus eju mũğ'i jekukum. Deus tak jekukum mũğ'i ceweju ip—jebekitkiyũ eju. Ixe jebiõğbuk o'ğũm wuywebe. Wuyetaybit Deus soat em jekukum mũğ'i wuyweju iam ibiõğbuk nuynuy wuywebe buye.

4

¹ Oburereyũ ikukpinayũ, wuymuğuykukuku'ukayũ omuy soat kaka dağ—ade. Imēnpuye soat ekawēn kay bit eyetabun ġu juy epesop— “Deus biõğbuk omuy ocewebe” i'e'e'ukayũ ekawēn kay. Koap eya'õpicũğcũğ cĩcã juy epesop ixeyũ ekawēn kay.

— Deus ekawēn tağ paxi ite wuymutaybitbin—cekawēn tağ ġu xe'e? — i juy epe'e eyewewebe.

— Deus biõğbuk omuy ocewebe — i'e'em ip napa ma.

² Eyetaybit put abuyũ ixeyũ'in Deus a'õbi wuymutaybitbin iam, abuyũ ixeyũ'in jekpi-watpi wuymutaybitbin iam tak. “Jesus Deus emunaẽ” i'e'e'ukayũ Deus a'õbi wuymutay-bitbit'ukayũ, “Jesus ijodian o'e” i'e'e'ukayũ dak. Deus biõğbuk omuy ixeyũ be. ³ “Jesus ijodian ġu o'e” i'e'e'ukayũ bit Deus a'õbi ġu wuymutaybitbin—ja'õbi acã. Deus biõğbuk nuynuy ġu cebe ip. Cristo kay itakoma jĩjãat a'õbi ixeyũ wuymutaybitbin. “Gaxĩn ma Cristo kay'ũm cĩcãat omuyku” iap awēğ kuy juk epeyawēğcoco. Kuy ijodi ma omuy.

⁴ Bekitkit, Deus ebekitkiyũ eyju bit. Cristo kay'ũm cĩcãat itabut'ũmayũ kukat. Ixe ya'õbaca. Deus biõğbuk pit ixeye bodi ma ya'õbaca—eywebeat. Imēneju jewexe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayũ a'õbacaap kuy epeğũ'ũm. ⁵ Apēn itabut'ũmayũ e'e am ma ip kawēnwēn soat em jewexe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayũ. Itabut'ũmayũ ixeyũ ekawēn kay jĩjã, itabut'ũmayũ kukukat kadi ip puye. ⁶ Wuyju bit Deus kadiayũ. Deus bureyũ wuyekawēn coco'uk. Deus bure'ũmayũ bit wuyekawēn coco'uk ġu. Imēneju wuyetaybit abuyũ Deus biõğbuk a'õbi icēmãn wuymutaybitbin iam, abuyũ cedağ ġu wuymutaybitbin iam tak.

⁷ Oburereyũ ikukpinayũ, Deus ibikuy wuywebe xipan jewekuk am. Imēnpuye xipan cuy acewewekuk. Xipan warara'acat kukuk'ukayũ Deus ebekitkit. Deus bureyũ ixeyũ.

⁸ Deus xe soat ijodiat ikukpin. Jekpiwatpi ma wuykay. Imēnpuye ikukpin warara'acat kuğ'ũm pima Deus burem ġu kuka ace. ⁹ Wuykay jekpot mudot puje, Deus jexe

wuykukpinap o'gubapuk wuywebe. Pũğ ma Deus ipot. O'ğudot ijodi wuykay soat em wuyetaıt wuydop am cexe wuye'ũ buje. Imēneju wuyetaybit wuykukpin cĩcã Deus xe iam. ¹⁰ Wuyxe Deus ikukpin ġu osunuy kuyje. Ixe xe bit wuykukpin cĩcã ajop. Imēnpuye jekpot o'ğudot wuykay. O'ğudot ikērēat uk am wuywebewi. Deus ikērēat uk'uğ wuywebewi ipot oe'ũ buye. Oe'ũ ikērēat muğēğēap teida am.

¹¹ Oburereyũ ikukpinayũ, Deus xe wuykukpin cĩcã ajop. Imēnpuye wuyju dak xipan cuy acewekuk. ¹² Wuywebe Deus ijo ba'ore. Xipan jewekuğ pima, Deus wuyweju mũğ'i jekukum. Deus wuyweju mũğ'i jekukum pima, xipan warara'acat ajukuk apēn Deus xipan wuykuğ iap puxim. ¹³ Deus cuk jebiōğbuk o'ğũm wuywebe. Imēnpuye wuyetaybit Deus eju mũğ'i wuyju jekukum iam, ixe wuyweju mũğ'i jekukum iam tak. ¹⁴ Deus ipot e'eap cuk adi ocejojojo. Imēnpuye:

Deus jekpot o'ğudot wuydaxijo am—soat taxijo am ipi watwat taxijo am — i oceju e'em soat pe.

¹⁵ Wuybisũn'ũm pima “Jesus Deus ipot” i'e am warara'acayũ be, soat em Deus jekukum wuyweju; wuyju dak soat em jekukum ceweju—Deus eju. ¹⁶ Deus jekpot o'ğudot wuydaxijo am. Imēnpuye wuyetaybit Deus xe wuykukpin cĩcã iam. Wuyetabut tak Deus xe wuykukpin cĩcã iap kay.

Soat ipi watwat ikukpin Deus xe. Xipan warara'acat kuğat Deus eju mũğ'i jekukum. Deus tak jekukum mũğ'i ceweju. ¹⁷ Deus eju mũğ'i jekukum pima ixe buxim wuyju dak xipan warara'acat ajukuk. Deus ipiat supi'ajoat kũyjobit'ũmayũ be ikērēat muju rũğrũğ'ukayũ be. Ipiat'ajoan pima wuypararam ġu acesop ixe etabixe. Wuya'õcam acesop cetabixe. Ijodi bima Cristo ekukuap puxim wuyju dak jekukum puye, wuya'õcam acesop cetabixe. ¹⁸ Wuyxe warara'acat ikukpin pima, wuypararam ġu kuka ace Deus etabixe. Deus buxim ikukpin warara'acat kuğ pima bit, wuypararaap ajukuk ġu wuyweju. Wuyparara bima bit:

— Ipiat supi'ajoat xe'e Deus wuywebe? — i kuka ace wuywebe ma.

Wuyparara bima, iba'ore wuywebe Deus puxim warara'acat kuk am ikukpin.

¹⁹ Kuyje Deus xe wuykukpin cĩcã ajop. Imēnpuye wuyju dak ġasũ wuyxe Deus ikukpin cĩcã, warara'acayũ dak ikukpin wuyxe. ²⁰ Warara'acat kay itabucat kay wuyetakoma bima, napa ma wuyju e'em:

— Deus ikukpin oxe — i.

Ka'ũma ma Deus o'jojojo buk. Deus ma ijojom ġu wuyju. Wuyxeacat pit ijojom soat em. Wuyxe wuyemumujoyũ ikukpin'ũm pima, iba'ore wuywebe ikukpin wuyemu-mujoyũm kuk am.

²¹ — Deus ikukpin eyxe bima, xipan cuy eykitpitpiyũ dak epejukuk — i juk adi o'e'e Cristo wuywebe.

5

¹ Jesus Deus emunaē iap kay itabucayũ Deus ebekitkiyũ. Wuyxe bekitkiyũ ebay ikukpin pima, ixe ebekitkiyũ dak ikukpin ma wuyxe. ² Wuyxe Deus ikukpin pima, ixe ekawēn tağ jekukum pima dak, wuyetaybit acesop wuyxe Deus ebekitkiyũ ikukpin iam. ³⁻⁴ Soat pe Deus ebekitkit pe Deus kay'ũmayũ a'õbacaap mu'ũm put. Wuyju itabut'ũmayũ a'õbacaap mu'ũmu'ũm Jesus kay wuyetabut puye. Iba'ore ġu wuywebe kũyjobit am ya'õ kay, ixe a'õbacaap kuğ puye. Deus wuyxe ikukpin pima, cekawēn tağ ajeku. Deus ikukpin wuyxe bima, “Ocebu'u ixe ekawēn kay kũyjobit am,” i'ũmğũ kuka ace. ⁵ Abu be Deus kay'ũmayũ a'õbacaap mu'ũm put? Jesus Deus ipot iap kay itabucayũ be acã.

⁶ Jesus Deus emunaē ma. Ixe Jesus oajēm Deus bikuyap tağ jeku am. Imēnpuye soat em kũyjobit osunuy Deus a'õ kay. Imēnpuye idibi be o'jewemubatisanat. Oe'ũ korosa be. O'jedoyekereren korosa be soat em wuydop am Deus xe. Soat em ma Deus emunaē osunuy. Je'ũ buje dak Deus emunaē osunuy. ġasũ dak Deus emunaē.

7-8 Ixe Jesus oajēm wuymutaybit am “Ōn Deus ipot” iam. Wuyetaybit ixe Deus ipot iam apēn ixe idibi be o'jewemubatisanat iap kay ġebum pima, apēn ixe o'jedoyekerereren iap kay dak. Cewemubatisanap acā ġu wuymutaybitbin icēmān Jesus Deus ipot iam. Cedoyekerererenap tak iboam wuymutaybitbin. Deus biōġbuk tak wuymutaybitbin Jesus Deus ipot iam. Ixe biōġbuk icēmān e'em wuywebe. ⁹ Ijodiacat Jesus Deus ipot iap muwēnuwēn wuywebe. Wuyetabut ixeyū ekawēn kay. Deus tak Jesus okpot iap o'ġuwēnuwēn wuywebe. Ijodiacayū e'eap podi ma icēmān Deus e'em. Imēnpuye wuyetabun cuy ajop ixe ekawēn kay. ¹⁰ Deus o'e:

— Jesus okpot icēmat — i.

Ixe ipot kay itabucat e'em jewebe ma:

— Cūġ ma o'e owebe wetabut am Deus ipot kay — i.

Deus kay itabut'ūmat pit napa ma e'em: — Deus dapxi — i. Tūibe Deus dapxi iān e'em itabut'ūmat, Deus e'eap kay itabut'ūm puye— “Jesus okpot” i'e'eap kay itabut'ūm puye.

¹¹ — Eyaġuyisum epeku ijodi bima okpot oe'ū eywebeam puye — i'e'em Deus soat pe wuywebe. — Soat em eyetai epesop oxe eye'ū buje dak — i'e'em wuywebe.

¹² Ipot kay itabucayū ma yaġuyisum jekukum ijodi. Soat em Deus xe itait jeedop ip je'ū buje dak. Itabut'ūmayū bit yaġuyisum ġu jekukum ijodi. Soat em Deus wi wūy ma jeedop ip ce'ū buje dak.

¹³ Eyetabut Deus ipot kay. Imēnpuye eyaġuyisum eyju jekukum ijodi bima. Eye'ū buje dak soat em eyetai epesop Deus xe. Ijudup mubarararaġ ōn iboam eymutaybit am.

¹⁴ Deus eju wuyju kawēnwēn. Ixe bikuyap taġ cexewi iojuyjuy bima, ixe wuyekawēn cocom. Wuyetaybit iboam. Imēnpuye wuyparara ġu kawēn ām ceweju. Ijudup mubarararaġ ōn eymutaybit am iboam. ¹⁵ Wuyetaybit ixe soat em wuyekawēn cocom iam. Wuyekawēn cocom cexewi wuyju iojuyjuy bima. Imēnpuye wuyetaybit ixe xewi wuyemukaypin ajat iam.

¹⁶⁻¹⁷ Wuykitpit pe ikērēat mujurūġ puje, acekawēn cuy Deus eju ixe beam. Deus iboap ju'uk cebewi ikērēat. Ixe soat em itait jeenuy Deus xe ce'ū buje. Cūġ ġu wuyju jekukum pima ikērēat mujurūġrūġ wuyju Deus xe. Pūġ pit ikērēat jġā Deus xe ikērēat mujurūġrūġap. Wara'at podi ma ikērē cexe. Wuybure iboap muġēġēm pima, ikērēat muġēġēm pima, “Epeyekawēn cuy Deus eju ixe beam,” i'ūmġu ōn e'em eywebe. Iboap muġēġēxiat soat em ipiatpi'ajojom jeenuy. Deus wi wūy ma jeenuy ce'ū buje dak.

¹⁸ Deus ebekitkiyūibun ġu ikērēat mujurūġrūġ Deus ipot aġ ip cekay buye. Ikērēat mujurūġrūġ'ukayū kukukat pe Deus ebekitkit kuk pa'ore, Deus ipot aġ ip cekay buye.

¹⁹ Wuyetaybit Deus a'ō kay wuyju iam. Warara'acayū bit ikērēat mujurūġrūġ'ukayū kukukat a'ō kay acā— itabut'ūmayū.

²⁰ Wuyju acā wuyetaybit Deus ipot kuy oajēm ijodi iam. Ixe juk adi wuymutaybitbin oeku apēn Deus omuyku iam. Imēnpuye wuyetaybit apēn Deus omuyku iam. Ixe acā Deusat. Soat em Deus eju mūġ'i wuyju jekukum—cūġat eju. Ixe ipot eju dak mūġ'i wuyju jekukum—Jesus Cristo eju. Ixe acā Deusat. Ixe eju mūġ'i jekuku'ukayū yaġuyisum jekukum ijodi. Soat em itait jeedop ip Deus xe ce'ū buje dak.

²¹ Bekitkiyū, eyetabun ġu juy epesop Deus pabi kuġ ojuyacat kay!

Ibūrū ma.

JOÃO EMUDUPMUBARARAKTUP IPIDASEATUP

¹ Tũũ, ijidup mubarararağ òn ewebeaptum, e'ıyũ beaptum tak. Jesus kay itabucayũ kukukat òn. Eykukpin oxe. Warara'acayũ xe dak eykukpin—soat xe. ² Eykukpin ocexe, wuyju kawẽn icēmat kay buye. Soat em wuyju ġebum iboap ekawẽn kay. Wuyağuyba'ũm ġu iboap ekawẽn kay. Soat em iboap ekawẽn tağ ajeku.

³ — Bay, xipan cuy wuykuk — i òn e'em Deus pe—wuyebay be, Jesus Cristo be dak—Deus ipot pe. — Etabotaidabotbon cuy eğuy wuykay — i òn e'em cebe. — Wuyağuy mubabibin cuy eğuy — i òn e'em cebe.

Wuyju kawẽn icēmat tağ jekukum pima, imẽn ip wuykuğ, xipan warara'acat kuğ pima dak.

⁴ E'iyũ ekukuap awēğ oyawēğtobuxik. Pũğ ġu ixeyũ'in kawẽn icēmat tağ jekukum—wuyebay be wuyawēwēap ekawẽn tağ. Ocokcok cĩcã oce ixeyũ awēğtobuxik puje.

⁵ — Tũ'ũ ikukpinat, xipan cuy epeyewekuk — i òn e'em ewebe. Iboap ekawẽn kawẽn iisuat ġu—kawẽn kuyat. Kuy bima xipan cuy epeyewekuk iap ekawẽn aya'ıjojo—Jesus kay wuyetabun'isum. ⁶ Xipan cuy epeyewekuk iap ekawẽn kuy epeya'ıjojo Jesus Cristo kay eyetabun'isum. Xipan jewekuğ pima Deus ekawẽn tağ tak kuka ajeku.

⁷ Wuymuğuykuku'ukayũ o'jepōğpōğpōğ soat kaka dağ.

— Jesus Cristo ijodian ġu o'e — i'e'em ip.

Imẽn e'e'ukat wuymuğuykukuku'ukat. Cristo kay itakoma jĩjã ip. ⁸ Imẽnēju eyday'em'um cuy epesop ixeyũ be eymuğuykukuap puxim. Ixeyũ be eymuğuykuku buje, eyekapikapteı epejat ġu Deus xewı. Eymuğuykuku'ũm pima bit, Deus jeymucokcoğ cĩcã eywebe eyekapikapteı ũm puje—soateı ũm puje.

⁹ Cristo be wuymutaybitbinap kay'ũmayũ ma Deus bikuyap tağ ġu jekukum—wara'at tağ acã. Deus bure ġu ip. Itabut ġu ip Deus kay. Cristo be wuymutaybitbinap tağ jekuku'ukat pit pũğ tağ ma jekukum Deus eju. Deus tak pũğ tağ ma jekukum ixeyũ eju. Deus ixeyũ bure e'em. ¹⁰ Cristo ekawẽn imutaybitbin'ũmat a'õ kay ġu juy epesop. Ixeyũ juy epeğũm ġu eyduk'a be, eykay yajēm puje ip.

— Deus xipan cuy jeykuk — i'ũmğũ dak cuy epe'e cebe ip eyxewı ijēm puje.

¹¹ Wuyduk'a be ixeyũ muõm puje, wuyju dak ixeyũ bureyũm kuka acesop ikērēat muğēğēm.

¹² Soat muwẽn pin puk òn eywebe. Imẽnpit obu'u oce soat muwẽn ãm eywebe taperadup pe. Cu ojuy bit a'ğũ òn eyka be eyjom kawẽn ãm eyweju. Kawẽnwẽn pima, wuycokcokap yoboğ je'e.

¹³ Ekibit iyũ kato mujujum eywebe. Ekibit tak Deus emunaē. Ijudup mubarararağ òn eywebeaptum.

Ibũrũ ma.

JOÃO EMUDUPMUBARARAKTUP KANOMŪMATUP

¹ Gaio, ijudup mubarararağ òn ewebeaptum. Jesus kay itabucayã kukukat òn. Ekukpin oxe icēmat a'õ kay wuyetabut puye.

² Obure ikukpinat, ewebeam òn kawēnwēn Deus eju.

— Bay, xipan cuy Gaio ejukuk iwātaxipinap puxim — i òn e'em cebe.

Wetaybit etabut cīcã Jesus kay iam, kuy juk awēğ oyawēğtobuxik puye.

³ Wuykitpitpiyũ'in oajēm okay—exewiayũ. Awēğ ip o'yawēğmuwēn owebe.

— Gaio soat em kawēn icēmat tağ jekukum — i juk o'e ip owebe. — Cũğ ma ixē jekukum — i juk o'e ip owebe.

Ocokcok cīcã oce awēğtobuxik puje. ⁴ Ebekitkiyũ kawēn icēmat tağ jekukum iap awēğ tobuxik puje, soat podi ma ocokcok oce.

⁵ Obure, ekukpin oxe. Ēn xipan wuykitpitpiyũ kuğ wara'at ka watwat ma'ğu ip. Cũğ ma ewebe xipan ixeyũ kuk am.

⁶ — Gaio juk adi xipan cīcã ocejuk — i juk o'e ip itabucayũ—exewi oajēmiayũ.

Exewi waram ijēm pin pima wara'atka kay iju am, ibuibibuğ ğu juy ip eġuju. Imēn cũğ ma Deus xe, Deus peam kapikpiğ ip puye. ⁷ Cēmcēm ip Cristo muwēn âm acã. Itabut'ũmayũ ğu iũmũm cebe ip ibubun—itabucayũ acã. ⁸ Imēneju ixeyũ buywan cuy ace—wuyju ma, itabucayũ. Kawēn icēmat muwēn âm ip cum. Ibuywatwan pima, Deus xe wuyju dak kawēn icēmat muwēnuwēnat puxim cum ğu ma'ğu wuyju ixeyũ eju.

⁹ Carta yopīcat kuy otupmuju ekay exe itabucayũ beaptum. Diótrefes pit itabucayũ kukat ojuy o'e warara'acayũ xe—itabucayũ xe. Ixe Diótrefes kũyjobit'ũm wa'õ kay.

¹⁰ Imēnpuye apēn ixē Diótrefes cuk adi xipan ğu wawēğ o'ġuwēnuwēn iap oġuwēn eywebe eykay wajēm puje, apēn ixē juk adi ocemuymuy iap tak oġuwēn eywebe. Omuyumuy ã ğu ixē bit. Warara'acayũ kuğ tak xipan ğu. Wuykitpiyũ ajēm puje, ğuõm ğu jedukã be. Guõmat ğu dak ip Deus eju kawēnwēnap'a be. Gujēmjēm tak ip ya bewi.

¹¹ Obure ikukpinat, xipāt'ũmat ekukuap puxim ğu juy ejeku—xipacat ekukuap puxim acã. Xipacat mujurũğrũğ'ukayũ Deus ebekitkiyũ e'em. Ikērēat mujurũğrũğ'ukayũ bit cebekitkiyũ ğu.

¹² Soat wuyjuyũ e'em:

— Demétrio xipāt cīcã — i.

— Kawēn icēmat tağ ixē jekukum soat em — i'e'em ip.

— Ixe xipāt cīcã — i oceju dak e'em.

Eyētaybit icēmãn oceju e'em iam.

¹³ Soat muwēn pin puk òn eywebe. Imēnpit obu'u soat muwēn âm taperadup pe.

¹⁴ Gaxīn ma a'ğu òn cu ojuy eyka be eyjom. Acejekawēn cuy wuyewewēju.

¹⁵ — Gaio juy eyaġuymubabin yaġuybabi'ũmap puxim — i òn e'em Deus pe.

Kato'i o'e ewebe ebureyũ. Kato'i juy ece wuybureyũ be—iboceayũ be—exeayũ be. Ijudup mubarararağ òn eywebeaptum.

Ibũrũ ma.

JUDAS EMUDUPMUBARARAKTUP CARTADUP

¹ Õn Judas. Jesus Cristo buywatwat'ukat òn. Tiago kitpit òn. Cartadup mubarararağ òn eywebeaptum. Deus cuk eynaë jebekitkiyũm. Ixe Deus wuyebayat. Ixe xe eykukpin cĩcã. Jesus Cristo dak soat em ağ eykay xipan eykuk am.

² Kawẽnwẽn òn Deus eju eywebeam.

– Bay – i òn e'em cebe. – Etabotaidabotbon cuy eğuy ebekitkit kay – i òn e'em cebe. – Ixeyũ ağuy mubabibin cuy eğuy – i òn e'em cebe. – Ikkupin cuy ixeyũ ejukuk – i òn e'em cebe.

Kuy a'ğũ ixe xipan eykuğ. Inaka kawẽnwẽn òn ceweju biğ ma ixe be xipan eykuk am.

³⁻⁴ Oburereyũ ikukpinayũ, kuy juk cartadup mubararak ojuy oğuy eywebeaptum—Deus eydaxijom apẽn cuk odaxijo iap puxim iaptup. Imẽnpit Deus kay itabut'ũmayũ oajẽm wuykay. Ajojojo'ũma ip yajẽm puje. Iba'arẽm ma ip oajẽm. Cekawẽnwarun ma ip.

– Deus xipacat je'ğũm wuywebe soat em ikẽrẽat mujurũğrũğ ma'ğũ wuyju – i napa ma e'em ip wuywebe.

Imẽn ip Deus xipacat ùmũm wuywebe iap ekawẽn muwarururun, ikẽrẽat mujurũğrũğxi ip puye. Jesus Cristo acã wuykukukat. Soat podi ma ixe itaybit wuy mutaybin am.

– Eykukukat ġu ocekkukat pit – i'e'em ip, Jesus Cristo kay'ũm ip puye.

Imẽn e'em Deus ekawẽntup:

Deus ixeyũ ġuju ipiat'ajojoap kay ikẽrẽat kuğ puye, i. “Xipat ġu eyju oxẽ” i je'e Deus cebe ip, i.

Iboap kuyje ma ibararak osodop Deus ekawẽntup pe. Deus cuk adi eymutabun Jesus Cristo kay. Ixe ebekitkiyũ eyju ġasũ. Ipi'ũm puje dak ixe ebekitkiyũm epesop. Imẽneju apẽn Deus wuydaxijom iaptup ġu otupmubararak eywebeaptum. Eybu'ũm ġu juy epesop eyetabut am Jesus kay iaptup acã otupmubararak. Eyday'em'um cuy epesop Deus kay'ũmayũ be eymubu'unap puxim iaptup otupmubararak.

⁵ Kuyje Deus Israel naxeğebitbit o'taxijo. O'tujujẽm ip Egito eipi bewi. Itabut'ũmayũ bit o'ğuy'ũ'ũ. Warara'acayũ dujujẽm puje o'ğuy'ũ'ũ. Kuy eyetaybit iboam. Inaka xipat eywebe soat em ma ġebum am iboap kay. Imẽnpuye waram iboap oğuwẽn eywebe.

⁶ Pũğpũğ Deus ekawẽn tojtjot'ukayũ'in Deus co'i i'e pin ip o'e.

– Deus co'i oca'õbuyxi – i napa ma ip o'e.

Jewexe ip Deus co'i osodop ya'õbuyxi. Imẽneju Deus ixeyũ o'ğuju ipiat'ajojoap kay. Kabiokboğ pe ip o'ğuju. Taomũnmũn ip dopdom kabiokboğ pe. Ijẽm pa'ore ip. Jesus Cristo ajẽm puje ipiat supi'ajo cebe ip. Gebum cuy epesop ixeyũ kay—jewexe Deus co'i ya'õbuyxiayũ kay. ⁷ Sodoma ka watwat ikẽrẽat mujurũğrũğxi ip osodop, Gomorra ka watwat tak, ibo ka xeatka watwat tak. Jewenũn'o'o'uk ip osodop ağokatkayũ. Powatwat kay dak osodop ip tũn'o am. Nũn'o'oxi ip osodop. Deus ipiat o'supi'ajojoat Sodoma ka watwat pe apẽn cuk adi ipiat o'supi'ajojoat jekawẽn tojtjot'ukayũ xipat'ũmayũ be iap puxim. Daxaboğ pe ip o'ğuju soat em ipiat'ajo am. O'ğuju warara'acat mutaybit am ipiat osupi'ajoat soat ikẽrẽat mujurũğrũğ'ukayũ be iam. Gebum cuy epesop iboap kay.

⁸ Gaxĩn ma eykay oajẽmiayũ kuyjeayũ buxim soat em ikẽrẽat mujurũğrũğ—Deus kay'ũmayũ. Jebinũnpe ip ikẽrẽat muğẽğẽm warẽmtaksuğat cocom jexey jo'iat pe buye. Deus soat podi ma ya'õbaca iap waywayway acã ip, ya'õ kay'ũm puye ip. Kabi beacat muymuy dak ip—idip cĩcãayũ muymuy. ⁹ Imẽn ġu juk adi oeku Miguel. Deus ekawẽn tojtjot'ukayũ kukukat putet Miguel i omuy. Ibiõğbuk kẽrẽayũ kukukat jewa'õxixiğ o'e Miguel eju abu wuy'in Moises'ũm jebit jokot iam. Jewa'õxixiğ pima:

– Õn pit jemukorẽm ġu – io'e Miguel. – Okukukat cuy jemukorẽm – i acã o'e Miguel.

Ibiõgbuk kērēayū kukukat o'jomuymuy ġu Miguel. ¹⁰ Ixeyū Deus kay'ūmayū bit jetay-bit'ūmap muymuy ip. Jekpiwatpi ma itaybit ip soan itaekat puxim. Jetaybicap ġu'ūmat ip. ¹¹ Karem ġu ipiat supi'ajojo ip. Caim e daġ ip jekukum. Balaão buxim xipacap o'ġudopat ip ikērēat kay jġā ip dinheiro bu pinap tomuju ma. Kūyjobit'ūm cġcā ip Deus a'ō kay Coré buxim. Imēnpuye Deus o'ġu'ūm ip. ¹² Te'e ma ip je'awerorom eyweju Jesus oe'ū iap kay ġebumiat'a o am. Iokokat puxim ip eyparakpe. Isūsūn ġu ip pūġxirim ma jeka'on ma soat etabutpe. Warara'acat kay ġu ip ġebum—jewekay acā. Warara'acat kuġ ġu ip xipan—jewekuġ acā. Kabikerereat puxim ip—muba'at'ūmat puxim—kabido emumukap puxim. Ya'a'e'ūmat'ip puxim tak ip—ya'a'eat ekaxi be ya'a'e ġu iat'ip puxim. Yop'uk'ukat'ip puxim tak ip. Tūybi'uk'ukat puxim ip—yope'ūat puxim. ¹³ Tipodoyboġat puxim ip. Tipodoy iokokat muymūġmūġ ka'oririt eju. Imēnpuxim isūsūn'ūma ikērēat mujurūġrūġ ip soat etabutpe. Te'e ma ip jekukum kasopta te'e ma jedaekuku'ukata buxim. Deus kabiokat o'ġuxipan ixeyū dopdop am. Kabiokboġ pe ma jeedop ip soat em.

¹⁴⁻¹⁵ Kuyje ma Enoque ixeyū o'ġuwēn—Deus kay'ūmayū o'ġuwēn. Kuy ma ixeyū o'ġuwēn ixeyū kap awap ma. Ixe Enoque Adāo naxeġebit osunuy. Adāo ipotpet o'e. Ixe ipot ipotpet o'e. Ixe ipotpet o'e. 6 be ipotpet ibima, Enoque o'jebapuk.

— Xeyūku Deus kay'ūm cġcāayū — i juk adi o'e Enoque kuyje ixeyū muwēnuwēn. — Isūsūn ġu ip ikērēat mujurūġ am Deus etabutpe — i juk adi o'e. — Cekawēnkērē jġā ip — i juk adi o'e. — Deus muymuyxi ip — i juk adi o'e. — Imēneju wuykukukat omuyku jekawēn tojotjot'ukayū eju—adeayū eju—soat taġ iisuayū eju — i juk adi o'e. — Yajēm puje, “Eyju ikērēat kuġ oxe,” i je'e Deus jekay'ūmayū be — i juk adi o'e. — Deus jekay'ūmayū ġuju ipiat'ajojoap pe — i juk adi o'e Enoque.

¹⁶ Ixeyū Deus kay'ūmayū jetakomaap pibun ma jenuycaw ma ip kawēnwēn. Soat em ip warara'acat muymuy. Jewemukokcokcoġ ma ip jekukum. Jeweweju ma e'em ip:

— Xipat òn — i.

— Xipat ēn — i'e'em ip warara'acat pe jebubut ūmap ojuy.

¹⁷⁻¹⁸ Wuykukukat a'ōbi jekuku'ukayū kay juk eymukūyjojo Jesus Cristo emumujuyū.

— Amap kabia bima itabut'ūmayū jebapuk eykay—jewemukokcok'ukayū — i juk adi o'e ip eywebe eymukūyjojom eywaywayway'ukayū.

Imēn o'e ip eywebe kuy bima—ixeyū ajēm awap ma. ġebum cuy epesop ixeyū ekawēn kay, oburereyū. ¹⁹ Ixeyū Deus kay'ūmayū Jesus kayayū mubu'u'un jebureyū kay cewejak'ūm ām. Deus bikuyap taġ ġu ip jekukum—jebikuyap taġ acā. Deus biõgbuk kuġ ġu ip. ²⁰ Oburereyū, kuy juk eyetabut Jesus Cristo kay. Biġ ma juy eyetabun epesop cekay ġasū bit. Ixe kay wuyetabucap soat podi ma xipat. Kawēnwēn cuy epesop Deus eju ixe biõgbuk a'ōbacaan. ²¹ Eybu'um ġu juy epesop Deus pe eykukan xipan. Wuykukukat Jesus Cristo itabotaidabotbot wuykay. Ixe wuydujuu jewekay. Soat em ixe xe acesop. Iboap cuy epejowiwi jġā.

²² Pūġpūġayū soat em jewaġuymuwarururun, itabutbūt ā buye. Eya'ōpuruġ ġu juy ip epejukuk—eya'ōdidim ma. ²³ Ixeyū juy epetaxijo daxaboġ pe ijuap puxim. Warara'acayū isūsūn ġu ikērēat mujurūġ ām. Iokokat puxim ip. Te'e ma ip jewemukokcokcoġ. Ixeyū dak cuy eya'ōpuruġ ġu epejukuk—eya'ōdidim ma. Eyetakomām cuy epesop ixeyū emuġēġē kay eywebe dak ixeyū buxim ikērēat muġēap puxim.

²⁴ Deus itaybit cġcā wuya'ōmubacan am wuywebe ikērēat muġēap puxim. Ixe wuydujuu jeka kay soat em wuynuy ām jexe. Ikērēat kuġ ġu ajop ġebuġe bit. Soat taġ wuyisu acesop. Soat em wuycokcok acesop ixe xe. Ixe xe acesop iap soat podi ma idip.

²⁵ — Ēn acā Deusat — i juy acece cebe. — Ka'ūmġu wara'at — i dak cuy acece cebe. — Ēn acā wuydaxijojo'ukat, Jesus Cristo kay ocetabut puye, ocekukukat kay — i juy acece cebe. — Soat podi ma ēn xipat ocexe — i dak. — Soat podi ma ēn a'ōbuyxi jġā — i dak. —

Soat podi ma ěn a'ōbacaap kuḡ – i dak. – Soat podi ma ěn soat kukukat – i dak cuy acece cebe—Deus pe.

Iměn ma o'e'e ip kuyje, ipi muḡě awap. Gasũ dak iměn ma wuyju e'em. Soat em ma juy iměn acece cebe.

Ibũrũ ma.

JOÃO BE DEUS O'GUBAPUKIAPTUP

¹ Deus apên ġaxĩn ma juy je'bapuk iap o'ġuwẽn Jesus Cristo be ixē be iboap muwẽn ãm jebuywatwat'ukat pe—João be. Deus a'õbi Jesus Cristo iboap o'ġubapuk João be cexey jo'iat pe. Ibocewi jekawẽn tojotjot'ukat o'ġuju João kay. Kabi bewiat o'ġuju cekay. O'ġuju imukũyjo am apênape cexey jo'ian ixē be warara'acayũ mukũyjo am iboam. ² Deus jekawẽn o'ġuwẽn ixē João be. Jesus Cristo kawẽn icēmat o'ġuwẽn cebe. João soat o'jojoiap o'ġuwẽnuwẽn, soat o'ya'ĩjojoiap tak o'ġuwẽnuwẽn. Iboap ekawẽn ibararak opop ijudup pe. ³ Ijudup coco'ukayũ icokcok je'e. Apên ġaxĩn ma je'bapukiaptup peat ekawẽn a'ĩjojo'ukayũ dak icokcok je'e. Ijudup peat ekawẽn kay kũyjobicayũ dak icokcok je'e. ġaxĩn ma je'bapuk apên ibararak ijudup pe iap taġ.

⁴ Õn João. Õn ijudup mubarararaġ Ásia eipi watwat peaptum—7 beatka watwat peaptum—Jesus kay itabucayũ beaptum.

— Bay, xipan cuy ebekitkiyũ ejukuk — i õn e'em cebe. — Ebekitkiyũ aġuymubabibin cuy eġuy — i õn e'em cebe.

Ixe Deus itait ġasũ. Kuyje dak itait osunuy. ġaxĩn ma jeedot ġuto wuykay. 7 be omuy ibiõġbuk Deus abikbikap topabe. Ixeyũ juy xipan jeykuk. Eyaġuymubabibin cuy jeedop ip. ⁵⁻⁶ Jesus Cristo dak xipan jeykuk. Ixe eyaġuymubabibin cuy jeenuy. Ixe soat em icēmãn e'em. Ixe koam o'jetait je'ũap tomukadi. Ixe Jesus Cristo ya'õbuyxi soat ka kukat a'õbuyxiap podi ma.

Ixe xe wuykukpin cĩcã. Korosa be o'jedoyekerereren. Oe'ũ ikērēat uk am wuywebewi.

— Paĩyũ buxim Deus peam epeyekapikpik—webay beam — i juk adi o'e wuywebe.

Ixe soat em ma soat ipi juayũ kukan jeenuy. Imēnpuye:

— Ka'ũmġu omuy ejo'iat idipat — i juy acece ixē Jesus Cristo be soat em ma. — Ka'ũma ma ejo'iat omuy ya'õbacaat — i dak cuy acece cebe.

Imēn cuy acece soat em ma.

⁷ Aġ cuy epesop. Kabikerereat taġ ixē Jesus omuyku. Soat ma ixē jojo. O'ya'õxamutok'iyũ dak ixē jojo ma. Soat tiwatwat jeetõtõn ixē dobuxik puje. Jeetõtõn ip jeġuycũġap pibun. Imēn ma juy jeedop ip. Imēn je'e.

⁸ — Soat ka'ũm pima õn kuy kake — i'e'em wuykukukat Deus. — Soat i'ũm puje dak õn pit kake. Ka'ũma kake bimaat õn. Soat'ũm pimaat tak õn ma — i'e'em wuykukukat Deus. Ixe Deus soat podi ma ya'õbaca. Itait ġasũ. Kuyje dak itait osunuy. ġaxĩn ma jeedot ġuto wuykay.

⁹ Õn João—eywaġo. Eybuxim õn tak Jesus eju mũġi jekukum. Eybuxim õn tak ipiat'ajojom. Õn tak soat kukukan oġuy Jesus eju ixē soat kukukan pima. Õn tak eybuxim wukpiceġē ġu wetabucap kuġ. Tip'aweroro be juk adi oġuy. Patmos i osunuy tip'aweroro butet. Iboce ip omuju Deus ekawẽn cuk adi oġuwẽnuwẽn puye—Jesus ekawẽn cuk adi oġuwẽnuwẽn puye—kawẽn icēmat. ¹⁰ Muto'o bima wukpiwan ġu juk adi ocewaġuy—wuykukukat ekabia be. Deus biõġbuk cuk adi waġuyda. Ya'õberenat'a'õ oya'ĩjojo onõġpikadiwi jededem—parasuy jo'iat'a'õ.

¹¹ — ġaxĩn ma ejojoiaptup cuy etupmubararak — io'e owebe parasuy jo'iat'a'õ. — Ibodup cuy etupmuju Jesus kay itabucayũ beaptum—7 beat ka watwat peaptum — i juk o'e owebe. — Etupmuju juy Ásia eipi watwat peaptum—Éfeso ka watwat peaptum, Esmirna ka watwat peaptum tak, Pérgamo ka watwat peaptum tak, Tiatira ka watwat peaptum tak, Sardes ka watwat peaptum tak, Filadélfia ka watwat peaptum tak, Laodicéia ka watwat peaptum tak — i juk o'e owebe.

¹² Korepēn'i oce abu paxi kawẽnwẽn oweju iam. 7 be lamparina'a mũn ojojojo—ouro muġēġē. ¹³ Cepidase ip ijodiat co'iat cũġi osunuy. Jesay kuġ osunuy iberenat kuġ.

Ouro muğēgēbu kuğ osunuy jekūmpi dağ. ¹⁴ Yaoparut o'yanuy lâ buxim—kabidiğpu buxim—aopaopu buxim. Itasop o'sutanuy daxae buxim. ¹⁵ Suisopsep o'suinuy bronze buxim—icaat puxim—daxa be o'jeieerotiat puxim—o'ğusopsupiat puxim. Ixe a'ō ya'ōboğ osunuy ti'acap'a'ō buxim. Jororoh. Cororoğiat puxim. ¹⁶ Kasopta kuğ osunuy jeba'at kadi—7 beata kuğ. Ibi bewi jekawēn cēmcēm osunuy. Payao buxim osodop cekawēn—xepxep kadi ma tūybibiat puxim. Topasop o'topanuy kaxicuğat kaxi jo'i.

¹⁷ Ixe dobuxik puje o'at cewap ce'ūat puxim. I'at puje o'jewebumōğ wabi jeje iba'at kadi.

— Epararam ġu juy eğuy — io'e owebe. — Ka'ūma kake bimaat ōn. Soat i'ūm puje dak ōn acā ocepoyat — io'e owebe. ¹⁸ — Soat em ma ōn wetabēğ. Kuy juk adi we'ū ojop. Gasū bit ocetait waram. Waram pit oje'ū ġu. Wa'ōbi ma ijodiacat je'ū'ūm. Wa'ōbi ma ce'ū'ūayū dopdopap pe jeedop ip — io'e owebe. ¹⁹ — Gaxīn ma ejojojoiaptup cuy etupmubararak, ġasū jebapukpuğ ewebe iaptup tak, ġuyjom je'hapuk ewebe iaptup tak — io'e owebe. ²⁰ — Kasopta kuğ ōn oba'at kadi—7 beata — io'e owebe. — Lamparina mūn tak 7 be opop. Iboap ejojojo kuy — io'e owebe. — Apēğap ibo iam pit etaybit ġu. Iboam pit ōn jemutaybin — io'e owebe. — Lamparina mūn Jesus kay itabucayū buxim—7 beatka watwat puxim—Deus ekawēn tojotjot'ukayū buxim — io'e.

Imēn onōğpikadiat o'jekawēn owebe—Jesus o'jekawēn owebe.

2

¹ — Cartadup cuy etupmubararak Éfeso ka watwat kukukat awēwēaptum—Jesus kay itabucayū kukukat awēwēaptum — io'e owebe onōğpikadiat.

Ōn ma kasopta kuğ oba'at kadi. 7 beata kuğ ōn. Lamparina'a mūn pidase ōn cūğcūğ—7 beayū pidase—ouro muğēgēyū pidase. Jeyawē ōn. ² Wetaybit cūğ ma juk adi epekuku iam. Wetaybit cuk adi epeyekapikpik cīcā iam. Eyetaxi dak cuk adi epesop ipiat'ajojom. Xipat'ūmayū kay ġu jījā dak eyju. Jewexe Jesus emumujūyū dak cuk adi epesubuyxijojō— “Jesus a'ōbi oceju kawēn idipat muwēnuwēn eywebe” i napa ma e'e'ukayū. Eyetaybit napa ma e'em ip iam. ³ Itabut'ūmayū juk adi ipiat o'supi'ajojoat eywebe, eyetabut okay buye. Eyetaxi bit epesop ipiat'ajojom. Eybu'u ġu juk adi epesop eyetabut am okay. ⁴ Imēnpit soat ġu eyekukuap xipat oxe. Koap pima okukpin cīcā oğuy eyxe. Gasū bit ka'ūma. Okukpinsū ma eyxe ġasū bit. Imēn xipat ġu. ⁵ Gbum cuy epesop apēn koap pima okukpin cīcā eyju okuk iap kay—apēn ġasū bit eyju okukpin ġu iap kay dak. Warēmtağ ma okukap cuy epeyepere. Waram ġuto okukpin cīcā juy epesop okuğ. Eywebe warēmtağ ma okukap epere'ūm pima bit, ōn ma ojot eykay. Apēn wuyju lamparina'a mūn muwedewedem wara'at muy ām tūyap pe iap puxim eyju ġu webekitkiyūm epesop. Jeymuwedewede ōn. Warara'acayū ma ojomuy webekitkiyūm eydieğ. ⁶ Obuxim eyju dak Nicolai a'ōkayayū ekawēn kay'ūm cīcā. Iboap xipat oxe.

⁷ Deus biōğbuk imēn Jesus a'ōkayayū awēwēm. Eyetaybin pin eyawēwē ām pima, eya'ōpicūğcūğ cuy epesop.

Imēn ma ōn Éfeso ka watwat kukukat awēwēm — i juk o'e owebe onōğpikadiat—Jesus. — Owebe yawēwēaptup cuy etupmubararak ixe beaptum — i juk o'e owebe.

⁸ — Cartadup cuy etupmubararak Esmirna ka watwat kukukat awēwēaptum—Jesus kay itabucayū kukukat awēwēaptum — i juk o'e owebe Jesus.

Ka'ūmġu bimaat ōn. Soat i'ūm puje dak ōn ma oğuy. Kuy juk ade we'ū ojop. Gasū bit ocetait waram. Jeyawē ōn. ⁹ Wetaybit eyju ipiat'ajojom iam. Wetaybit eydaybot iam tak. Deus xe bit soat kuğ eyju. Jewexe Judeuyū eymuymuy. “Judeuyū oceju—Deus ebekitkiyū” i napa ma e'em ip. Satanás a'ō kayayū ixeyū bit. ¹⁰ Eypararam ġu epesop ipiat'ajoap puxim. Ibiōğbuk kērēayū kukukat ipiat supi'ajojoat eywebe eyetabucap puyxijom. Ixe a'ō kayayū warēmtağ ma jeymuōm daomūnmūnap'a be. Inaka ibun ġu

ipiat epesupi'ajojo—10 kabia ma. Wa'õ dağ cuy epeku soat em. Eye'ũ buje dak, wa'õ dağ cuy epeku. Wa'õ dağ eyeku buje, soat em epesop oxe eyetait. Soat em eyetait oxe iap idip cĩcã ipi kukukat a dağat puxim—coroa buxim. ¹¹ Deus biõğbuk imẽn Jesus a'õ kayayũ kukukat awẽwẽm. Eyetaybin pin eyawẽwẽãm pima, eya'õpicũğcũğ cuy epesop. Wa'õ kay jĩãayũ bit waram je'ũ ğu. Waram warara'acayũ e'ũ buje, je'ũ ğu ip.

Imẽn ma õn Esmirna ka watwat kukukat awẽwẽm — i juk o'e owebe onõğpikadiwiat—Jesus. — Owebe yawẽwẽaptup cuy etupmubararak ixe beaptum — i juk o'e owebe.

¹² — Cartadup cuy etupmubararak Pérgamo ka watwat kukukat awẽwẽaptum—Jesus kay itabucayũ kukukat awẽwẽaptum — i juk o'e owebe onõğpikadiwiat—Jesus.

Õn ma payao kuğ—xepxep kadi tũybibiati kuğ. Jeyawẽ õn. ¹³ Wetaybit poce eyju dopdom iam. Satanás a'õ kayayũ parakpe eyju. Wa'õ kay acã eyju bit kũyjobit. Itakomaayũ Antipas o'yaoka eyka be—Satanás a'õ kayayũ dopdopap ka be. Ixe Antipas cedağ ma juk adi omuwẽnuwẽn. Eyju bit cuk adi eybu'u ğu epesop eyetabut am okay ixe a'ğ u ip o'yaoka ma. ¹⁴ Imẽnpit soat ğu eyekukuap xipat oxe. Pũğpũğ ey'in Balaão emumutaybitbinap tağ jekukum. Ixe Balaão o'jekawẽn Balaque be. “Warẽmtağ cuy Israel naxeğebitbit eğutaybin ixeyũ be ikẽrẽat muğẽ ãm,” io'e Balaãp Balaque be. Imẽnpuye “Xipat eywebe deusbaroyũ wap iẽnmõğ'ibitẽn o am,” i napa ma o'e cebe ip. “Xipat eywebe warara'acat tayxi eju jepo am—warara'acat itop eju dak,” i napa ma o'e cebe ip. ¹⁵ Ixe buxim pũğpũğ ey'in Nicolai a'õ kayayũ emumutaybitbinap tağ jekukum, warẽmtağ ma'ğ u ip imutaybitbin. ¹⁶ Ikẽrẽat mujurũğrũğap cuy epeyepere. Cepere'ũm pima bit, ğaxĩn ma ojet eykay ipiat'ajoan eywebe. Ixeyũ eju nopagõğõm oce—warẽmtağ imutaybitbinayũ eju. Yaokakam ip oce wekawẽn—payao buximan—xepxep kadi tũyan.

¹⁷ Deus biõğbuk imẽn Jesus kay itabucayũ kukukat awẽwẽm. Eyetaybit pin eyawẽwẽãm pima, eya'õpicũğcũğ cuy epesop.

Wa'õ kay jĩãayũ be manada otaũm ixatam ip tamunẽm'ibita. Karatũğ'a buximat'a dak oyaũm soat pe ixeyũ be yarucat'a—yadeiboğat'a. Ibutet iisuat ibararak opop iğo'a be. Ka'ũma ma itaybit ixe buten. Yabuat acã itaybit je'e ixe buten.

Imẽn ma õn Pérgamo ka watwat kukukat awẽwẽm — io'e Jesus owebe—onõğpikadiwiat. — Owebe yawẽwẽaptup cuy etupmubararak ixe beaptum — i juk o'e owebe.

¹⁸ — Cartadup cuy etupmubararak Tiatira ka watwat kukukat awẽwẽaptum—Jesus kay itabucayũ kukukat awẽwẽaptum — i juk o'e onõğpikadiwiat owebe—Jesus.

Deus ipot õn. Wetasop daxae buxim. Wui suisopsep bronze buxim—o'ğusopsep ip iat puxim. Jeyawẽ õn. ¹⁹ Wetaybit cũğ ma eyju jekukum iam. Deus ikukpin cĩcã eyxe. Eyetabut cĩcã ixe kay. Kapikpiğ eyju. Eyetaxi dak ipiat'ajojom ma'ğ u. Koap pimaap podi ma ğasũ dak eyju xipacat mujurũğrũğ. ²⁰ Imẽnpit soat ğu eyekukuap xipat oxe. Jezabel warẽmtağ ma obuywatwat'ukayũ mutaybitbin. E iekẽrẽat tağ webekitkit muykukum. Ixe napa ma e'em “Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat õn,” i. Webekitkit muğuykukukum ixe ayacat. “Xipat eywebe warara'acat tayxi eju jepo am, warara'acat itop eju dak,” i napa ma e'em cebe ip. “Xipat eywebe deusbaroyũ wap iẽnmõğ'ibitẽn o am,” i napa ma e'em cebe ip. Eyju bit epeğujẽm ğu eyxewi. Āğ jeenuy jekpiwan. ²¹ Ibun ma ipiat osupi'ajoat ğu cebe. Tũybe ğasũ paxi ikẽrẽat mujurũğrũğap jepere iãn oce. Ixe bit ibu'u jeperem. ²² Imẽnepu ixe ayacat õn ma ojoxik kama jo'iat pe. Ijoce ipiat supi'ajojo jĩã ceweju o'jepo'iaayũ dak. Ixeyũ be ikẽrẽat mujurũğrũğap epere'ũm pima, ipiat'ajojom cĩcã jeedop ip. ²³ I'iyũ dak oyaokaka—ya'õkayayũ. Ixeyũ aoka buje, Jesus a'õ kayayũ itaybit je'e Deus itaybti apẽn ijodiacat jewağuyğuy iam. Apẽn ip ibikuy iam tak itaybit je'e ip. Apẽn ijodi bima juk adi oekuku ip iaptei bit õn ma oteida soat pe.

24 Warara'acat'in ey'in pit warēmtaḡ ma eymutaybitbin'ukayū a'ō kay ḡu juk adi epe-sop—Tiratira ka watwat'in. Satanás pabi kuḡ ḡu buk eyju. Ixe babi kukayū soat ḡu Satanás babim itaybit. Eyju bit eybu'u ixe babi kuk am. 25 Wajēmap wiwim pima kuy eyetaybicap ekawēn taḡ cuy epeku. Wara'at ekawēn ḡu bit oḡuwēn eywebe iboap ekawēn taḡ eyeku am. 26-28 “Ēn ma soat ka watwat kukukan cuy ece,” i juk o'e webay owebe. “Eyju soat ka watwat kukayūm epesop oweju,” i oce wa'ō kay jījāayū be. Ya'ōca ip jeedop ixeyū kukukan yopcaat'ip kukat puxim. Pipim'ūm kūyjobit'ūmayū a'ōbacaap ḡu'ūm ip itīḡ'a kakaap puxim. “Eyju ma soat ka watwat kukukayūm cuy epesop oweju,” i oce wa'ō kay jījāayū be—amap kabia wiwim pima wa'ō daḡ jekuku'ukayū be. Kabiada dak otaūm cebe ip—kasopta—wa'ō kay jījāayū be. 29 Deus biōḡbuk imēn Jesus a'ō kayayū awēwēm. Eyetaybin pin yawēwēam pima, eya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop.

Imēn ma ōn Tiatira ka watwat kukukat awēwēm — io'e onōḡpikadiwiat owebe—Jesus. — Iboaptup cuy etupmubararak ixe awēwēaptum — i juk o'e owebe.

3

1 Cartadup cuy etupmubararak Sardes ka watwat kukukat peaptum—Jesus kay itabucayū kukukat peaptum — i juk o'e owebe onōḡpikadiwiat—Jesus.

Ōn ma Deus biōḡbuk kuḡ—7 beayū kuḡ. Kasopta kuḡ tak ōn—7 beata kuḡ. Jeyawē ōn. Ōn wetaybit warēmtaḡ ma eyju jekukum iam. Adeayū napa ma e'em “Sardes ka watwat itabut cīcā Jesus kay,” i. Ōn pit wetaybit eyetabutsū ma cekay iam. Ce'ūat puxim eyju cexe. 2 Ce'ūat puxim ḡu juy epesop. Eyetabun cuy epesop cekay kuyjeap puxim. Eyaḡuysan cuy epeku. Eybu'um ḡu juy epesop cekawēn taḡ eyeku am. Soat ḡu bit xipat Deus xe apēn cuk adi epekukuiap. Wetaybit iboam. 3 Gebum cuy epesop kuy eyetaybicap kay, kuy epeya'ījoioiap kay dak. Kawēn icēmat cuk adi epeya'ījojo. Gebum cuy epesop iboap ekawēn kay. Kūyjobin cuy epesop iboap ekawēn kay. Ikērēat mujurūḡrūḡap pit cuy epeyepere. Ixecat puxim eyju. Eyju aḡ'ūm pima ojot eykay. Ibukurukat puxim ojot eykay. Eyetaybit ḡu epe'e puju paxi oajēm iam. 4 Pūḡpūḡ pit ey'in ikērēat o'jukuk ḡu Sardes ka watwat'in. Ixeyū bit yaḡuyisuayū. Cesay isuayū buxim ip. Ixeyū ma oweju ma jeku jesay irucat kuḡ—iisuat kuḡ, “Cedaḡ ip oxe” i'e'em Deus cebe ip puye. 5 Wa'ō kay jījāayū jesay irucat kuḡ jeku. Ixeyū butet oju'uk ḡu soat em itait jeedop ip Deus xe iaptup pewi. Soat em ibararak jeedop ixeyū butet iḡodup pe. “Teyūku webekitkit,” i oce webay be, ixe ekawēn tojotjot'ukayū be dak.

6 Deus biōḡbuk imēn Jesus a'ō kayayū awēwēm. Eyetaybin pin yawēwēam pima, eya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop.

Imēn ma ōn Sardes ka watwat kukukat awēwēm — io'e onōḡpikadiwiat owebe—Jesus. — Iboaptup cuy etupmubararak ixe awēwēaptum — i juk o'e owebe.

7 — Cartadup cuy etupmubararak Filadélfia ka watwat kukukat awēwēaptum—Jesus kay itabucayū kukukat awēwēaptum — i juk o'e owebe.

Ōn pit ikērēat kuḡ ḡu. Ōn soat em icēmān e'em. Chave kuḡ ōn—Davi bubun osunuyiat kuḡ. Iju chavem owebe tomudip puje, kuka ip o'tomodip'uk ḡu. Owebe tomudip'uk puje dak, kuka ip o'tomodip ḡu. Jeyawē ōn. 8 Wetaybit apēn eyju jekukum iam. Eya'ōbaca'ūm'ūm ma. Owebe eymutaybitbinap taḡ pit cuk adi epekuku. Soat em epesop kūyjobit wa'ō kay. Ōn xīntabi o'gukoce eywap. Soat pe bit tomudip pa'ore. Owebe acā tomudip put. 9 Eya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop wa'ō kay. Satanás a'ō kayayū napa ma e'em “Judeuyū oceju—Deus ebekitkit,” i. Napa ma e'em ip. Wa'ōbi ip jēḡ'aecōḡcōḡ eywap. Itaybit je'e ip eykukpin cīcā oxe iam. 10 “Eyukpiceḡḡēm ḡu juy epesop okay eyetabucap kuḡ ipiat'ajojom ma'ḡu eyju,” i juk oce eywebe. Eyukpiceḡḡēm ḡu okay juk adi epesop. Imēnpuye ipiat osupī'ajoat soat ipi daḡacat pe ixeyū etabucap puyxijom. Eyju bit ōn jeydaxijo ixeyū ipiatpi'ajojom pima. 11 Gaxīn ma oajēm

eykay. Xipat cĩcãat kuḡ eyju—wa'õ kay jĩjãaptei kuḡ. Iboap cuy epeḡuxipan cĩcã warara'acat pe tujupa'umap puxim. ¹² Wa'õ kay jĩjãayũ a'õmucanucan cuy oḡuy. Deus eju kawẽnwẽnap'a beat'ip puxim jeedop ip—warara'acat'ip muycemucemap'ip puxim. Waram pit jejẽm ḡu ip Deus xewi. Deus putet osubutetmubararak cebe, Deus ka butet tak. Jerusalẽm i ika butet—ika isuatka butet. Iboka sukakop Deus xewi. Obutet iisuat tak osubutetmubararak cebe.

¹³ Deus biõḡbuk imẽn Jesus a'õ kayayũ awẽwẽm. Eyetaybit pin yawẽwẽãm pima, eya'õpicũḡcũḡ cuy epesop.

Imẽn õn Filadelfia ka watwat kukukat awẽwẽm. Owebe yawẽwẽaptup cuy etupmubararak cebeaptum – i juk o'e onõḡpikadiwiat owebe—Jesus o'e owebe.

¹⁴ – Cartadup cuy etupmubararak Laodicéia ka watwat kukukat awẽwẽaptum—Jesus kay itabucayũ kukukat awẽwẽaptum – i juk o'e owebe onõḡpikadiwiat—Jesus.

“Imẽn cuy jeenuy” i õn e'em. Imẽnpuye “Amém” i obutet. Soat em wa'õ daḡ õn e'em. Soat em icẽmãn õn e'em. Deus pe soat muḡẽap awap kuy juk kake oḡuy. Jeyawẽ õn.

¹⁵⁻¹⁶ Wetaybit warẽmtaḡ cĩcã eyju jekukum iam. Taxipat puxim ḡu eyju—icukat puxim ḡu dak. Taxiptoktokat puxim eyju, icukḡũḡũnat puxim tak. Okukpin ḡu eyju okuḡ.

Warẽmtaḡ ḡu dak eyju okuḡ. Xipat ma kuka juk o'e warẽmtaḡ okuḡ pima, ikukpin okuḡ pima dak. Imẽnpit okukpin ḡu eyju okuḡ. Imẽnpuye ḡaxĩn ma ipiat osupi'ajoat eywebe, iko'õmat o buje jedadacap puxim. ¹⁷ “Soat kuḡ oceju bit,” i te'e ma eyju e'em.

“Ocebubut ade oceju bit,” i te'e ma eyju e'em, “Xipat cĩcã oceju,” i dak, “Soat kake ocexe,” i'e'em eyju te'e ma. Eyetaybit ḡu eyju tadaybocat puxim iam. Iokokat puxim eyju—iḡẽmat puxim—ibisõat puxim. Tadaybocat puxim eyju, toti'umat puxim tak.

Ita'umat puxim tak eyju. ¹⁸ Õn pit jeyawẽ. Ouro juy epejat oxewi—iwekoykey'umat. Iboap kuḡ pima icẽmãn ibubut adeayũm epe'e. Eyesay irucat tak cuy epejat oxewi eywebe imuõm ãm eyesay'umap puxim, eysũsũnap puxim. Posũḡ tak cuy epejat oxewi itapiatkayat eyeta be imõḡ ãm xipan eyecoat am. ¹⁹ Oxe ikukpinayũ bit oḡukorẽm cedaḡ'ũm jekukum pima. Ipiat osupi'ajoat cebe ip waram ḡuto cũḡ ma ceku am ip.

Imẽnpuye juy wa'õ kay epe'e waram. Ikẽrẽat mujurũḡrũḡap cuy epeyepere.

²⁰ Ya'õpicũḡcũḡ cuy epesop wa'õ kay. Tagtaḡtag'i õn e'em xĩntabi be. Wa'ĩjojoat pe tomudip'uk puje, oõm tuk'a be. Jekõnkõn'uk oḡuy ixe eju. Ixe dak jekõnkõn'uk jeenuy oweju. ²¹ “Epabik cuy oxe—wabikbikap pe” i oce wa'õ kay jĩjãayũ be. Ixeyũ buxim õn tak cuk adi oḡuy webay a'õ kay kũyjobit. Imẽnpuye ḡasũ õn xik'i webay xe—yabikbikap pe.

²² Deus biõḡbuk imẽn Jesus a'õ kayayũ awẽwẽm. Eyetaybin pin yawẽwẽãm pima, xipan cuy epeya'õpicũḡ.

Imẽn õn Laodicéia ka watwat kukukat awẽwẽm. Owebe yawẽwẽaptup cuy etupmubararak cebeaptum – i juk o'e onõḡpikadiwiat owebe—Jesus o'e owebe.

4

¹ Gebuje wara'at ma ojojojo wexey jo'iat. Kabi beat exĩntabi ojojojo ikoce. Waram parasuy jo'iat a'õ oya'ĩjojo—kuy oya'ĩjojoiat'a'õ ma. Waram ḡuto o'jekawẽn owebe.

– Eceu juy ijoce – io'e owebe. – Apẽn ḡuyjom jebapuk iap oḡubapuk ewebe etaybit am – io'e owebe.

² Deus biõḡbuk waḡuyda ḡebuje bit. Iboce yabikbikap osunuy—idip cĩcãat kabi be. Pũḡ xik'i osunuy cebe. ³ Ixe dopa topasopsep o'topany wita'a buxim—yadip cĩcãat'a buxim—jaspe'a buxim, sardõnio'a buxim tak. Ixe abikbikap akokoreren konop-sanobu o'jebueku. Ibusopsep o'jebueku esmeralda'a buxim. ⁴ Idip cĩcãat akokoreren warara'acat abikbikap osodop 24 be. Ya'õbuyxiayũ osodop ixeyũ jeje kaxikxik'i—24 beat ceje. Jesay irucat kuḡayũ osodop ip. Ouro muḡẽḡẽ kuḡ tak ip osodop jabi jeje—idip cĩcãat kuḡ. ⁵ Yabikbikap pewi xiririkiat cẽmcẽm'uk osunuy, tũmũn'a'õ dak, poroḡiat tak. Wexiktak puximat tak osunuy yabikbikap wap isopat, 7 be. Ixeyũ jojom pima wuyju

ḡebum Deus biõḡbuk kay—7 beayũ kay. ⁶ Iodi buximati o'tinuy yabikbikap wap—vidro muḡẽḡẽ. Tixiriruk o'tinuy cristal'a buxim.

Ebadipdip tak osodop ip itabẽḡayũ yabikbikap akokoreren—idip cĩcãat akokoreren. Soat kadi osodop ip. Ita'ade osodop ip. Soat kadi osodop ita ip—cewap, yakpidakadi. ⁷ Pũḡ ixeyũ'in leão buxim osunuy. Wara'at ixeyũ'in biopak puxim osunuy—aḡokatkat yoboḡat puxim. Wara'at ixeyũ'inat topa aḡokatkat topa buxim o'topanuy. Wara'at ixeyũ'in dace buxim osunuy—pupumat puxim. ⁸ Soat ip ceḡebabe osodop. 6 be o'ceḡebadop ip. Soat taḡ itate ip osodop—badi, kacũḡkadi dak. Soat em ip jebibododon. Ixima daḡ tak ibu'u em ḡu ip jebibododon, kabiam tak. Imẽn ip ibibodo:

Wuykukukat Deus soat podi ma ya'õbaca, i'e'em ip jebibododon. Soat taḡ iisu, i. Soat taḡ iisu, i. Soat taḡ iisu, i jebibododon ip. Ipi ka'ũm pima itait osunuy, i. Gaxĩ dak itait, i. Gaxĩn ma jeedot waram wuykay, i.

Imẽn ip ibibodo.

⁹ — Ĕn pit soat podi ma edip — i'e'em ip Deus pe jebibododon ebadipdip itabẽḡayũ. — Ĕn pit soat podi ma a'õbuyxi — i dak e'em ip jebibododon. — Ĕn pit soat podi ma xipan ocekuḡ — i dak e'em ip jebibododon.

Yabikbikap cejeat peam cebibododon ip puje soat em itabẽḡat peam, ¹⁰ 24 beayũ aypapayũ piḡ'i at'an ip cewap—yabikbikap cejeat wap.

— Ĕn pit soat podi ma xipat — i'e'em ip cebe. Jabi jejeat mõḡmõḡ ip yabikbikap cejeat wap—idip cĩcãat—ouro muḡẽḡẽ. Imõḡmõḡ ip cewap “Ĕn acã ocekuukukat” i'e am cebe.

¹¹ Imẽn ip jebibododon cebe:

Ĕn acã soat kukukat, i. Ĕn acã Deusat, i. Ĕn cuk soat eḡuḡẽ, i. Soat kake a'õbin ma, i. Ĕn ipi juacat mutaicin, i. Ĕn soat podi ma edipap kuḡ, i. Soat podi ma a'õbuyxi, i. Ĕn acã soat podi ma a'õbacaap kuḡ, i.

Imẽn ip jebibododon cebe—yabikbikap cejeat pe.

5

¹ Gebuje taperadup otupcoco tup'amũnmũnatup. Yabikbikap cejeat pui beatup otupcoco—iba'at kadiat pui beatup. Tupararak o'tuptop xepxep kadi ma. Tupmuymũḡmũḡap osodop serabu jo'ian. ⁷ em o'tupmuymũḡmũḡ ip. ² Deus ekawẽn tojtot'ukat tak ojojojo ya'õbacaat.

— Abu itaybit tupmuywut am? Ka'ũma ma — io'e ixe ya'õberen.

³ Imẽnpit itaybicat ka'ũmḡu osunuy. Kabi be ka'ũmḡu. Ipi ju dak ka'ũmḡu. Ipi diotpe dak ka'ũmḡu. Ka'ũma ma itaybit tupmuywut am tup co am. ⁴ Otõn cĩcã ka'ũmḡu buye itaybicat tupmuywut am tup co am. ⁵ Imẽnpuye aypaat o'e owebe:

— Wa ḡu! Ak'i juy ece. Judá diwat pe iba'ore ḡu tupmuywut am — io'e. — Ixe acã itaybit tupmuywut am. Ixe be ma tup co but — io'e. — ⁷ beat imuywut put ixe be — io'e owebe. — Ixe leão buxim ya'õca. Ya'õbuyxi jĩjã ixe Davi naxeḡebit — io'e owebe.

⁶ Gebuje mēmẽ ojojojo—ovelha. Cũḡ'i osunuy yabikbikap pidase. Ebadipdip itabẽḡayũ ixe akokoreren osodop ya'õbuyxiayũ dak. Kuy bima ce'ũ osunuyiat puxim osunuy. ⁷ be osodop yakanasũyũ. Ita dak ⁷ be ma o'sutanuy. ⁷ be itateat puxim Deus biõḡbuk—soat ka kay imujumayũ. ⁷ Mēmẽ o'ju yabikbikap cejat topabe. Ibodup o'tupu ibui bewi iba'at kadiatup. ⁸ Tupu buje ebadipdip itabẽḡayũ piḡ'i o'at ipi ju mēmẽ wap. Ya'õbuyxiayũ dak piḡ'i o'at ip cewap ya'õbuyxi jĩjã cexe ip puye. Soat ip harpa'a kuḡ osodop yamuyde am. Wa'e buximat kuḡ tak ip osodop—ouro muḡẽḡẽ kuḡ. Topapũn osodop tide'okuatim. Deus ebekitkit kawẽnwẽn ceweju iap tide'okuati buxim. ⁹ Pibodo iisuan o'jebibododon ip. Imẽn ibibodo ip:

Kuy juk e'ũ eḡuy, i. Pũḡ ḡu juk etaxijo e'ũap puye soat tiwatwayũ'in, soat a'õm kawẽnwẽn'ukayũ'in tak, soat iwarururuayũ'in tak, soat kaka daḡayũ'in tak, i. Imẽnpuye etaybit tupu am, i. Etaybit tupmuywut am tak, i. ¹⁰ A'õbi ma soat eipi juayũ kukukayũm

jeedop ip Deus eju, i. Païyũ buxim kapikpiğ jeedop ip Deus peam—ocekukukat peam,
i.

Imẽn ip ibibodo.

¹¹ Waram ġuto oceak. Deus ekawẽn tojotjot'ukayũ oya'ĩjojo. De'at ġu ip osodop—kiiii iãn. Imuweġũn pa'ore osodop io. Ade jĩjã ma ip. Kacũġcũġ'i ip osodop yabikbikap akokoreren. Ebadipdip itabẽġayũ akokoreren tak, ya'õbuyxiayũ akokoreren tak. ¹² Ya'õberen o'jebibododon ip. Imẽn ibibodo ip:

Ovelha buxim oe'ũiat soat podi ma jedipap kuġ, i. Soat podi ma ja'õbacaap kuġ, i. Soat podi ma xipacap kuġ, i. Soat podi ma jetaybitbicap kuġ, i. Soat podi ma ja'õcaap kuġ, i. Soat podi ma ja'õbuyxiap kuġ, i. Soat podi ma jedipap kuġ, i. Soat kayap podi ma ocekocok Cekay, io'e ip jebibodo be.

Imẽn ibibodo ip.

¹³ Soat ma ip jebibododon o'e ġebuje bit wa'õpiju—kabi beacayũ, ipi juacayũ dak, ipi diotpeacayũ dak, tibog cĩcãti daġacayũ dak—soat kakeayũ. Imẽn ibibodo ip:

Soat podi ma ěn pit xipat, i. Soat podi ma ěn pit a'õbuyxi, i. Soat podi ma ěn pit edip, i. Soat podi ma ěn pit a'õbaca, i. Imẽn cuy acece ewebe soat em, i. Soat em tak wuybu'um ġu acesop imẽn i'e am ewebe, io'e ip jebibodo be xik'i yabikbikap peat pe—mẽmẽ—ovelha buxim oe'ũiat pe.

¹⁴ — Imẽn cuy ace — i o'jede ebadipdip itabẽġayũ.

Ya'õbuyxiayũ dak piğ'i o'at'at ip topabe—aypapayũ. Piğ'i o'at'at ip “Soat podi ma ěn xipat” i'e am cebe.

6

¹ Mẽmẽ tupmuymũġmũġap o'ġuywut wetabutpe. Koapat o'ġuywut. 7 be osodop ip tupmuymũġmũġap.

— Ejot cuy — io'e ya'õberen ebadipdipayũ'in—itabẽġayũ'in.

Nobano a'õ buxim o'ya'õnuy ya'õpuruġ.

² Waram ġuto oceak. Cavaro ojojojo irucat. Yakpi jejeat daruk kuġ oeku. Ixe xeat ouro muġẽġẽ o'jomõġ ya be—ipi kukukat abeat—idip cĩcãat. O'jẽm soat a'õbacaap mu'ũmu'ũm. Soat a'õbacaap mu'ũm ãm o'jẽm.

³ Gebuje mẽmẽ wara'at o'ġuywut tupmuymũġmũġap. Xepxep o'ġuywut kuy.

— Ejot cuy — io'e wara'at itabẽġayũ'in ebadipdipayũ'in.

⁴ Wara'at osodot cavaro ipakpukat. Ixe xeat ja'õbacap o'ġũm yakpi jejeat pe.

— A'õbi nopagõġõm je'e ip jeweweju ipi daġacayũ — io'e cexeat yakpi jejeat pe. Ka'ũma ip kaba'ũm je'e wara'at eju. — A'õbi jenopagõġõm je'e ip soat — io'e cebe.

Payao o'ġũm cebe yoboġat.

⁵ Gebuje mẽmẽ wara'at o'ġuywut tupmuymũġmũġap. Ebpũġ kuy o'ġuywut.

— Ejot cuy — io'e wara'at ebadipdipayũ'in itabẽġayũ'in.

Waram ġuto oceak. Wara'at ojojojo cavaro iokat. Yakpi jejeat imupesarurunap kuġ oeku jebui be. ⁶ Wuya'ĩjoiat oya'ĩjojo. Ebadipdip itabẽġayũ parakpewi oya'ĩjojo.

— Pũġ litrom trigodadei tadeiboġ cĩcã je'e—pũġ kabia ekapikapteim je'e — io'e. — Ebpũġ litrom cevadadadei dak tadeiboġ cĩcã je'e—pũġ kabia ekapikapteim je'e — io'e. — Oliveira'a xepti bit etimukẽrẽrẽn ġu juy — io'e. — Uva'abidi dak etimukẽrẽrẽn ġu juy — io'e.

⁷ Gebuje mẽmẽ wara'at o'ġuywut tupmuymũġmũġap. Ebadipdip o'ġuywut kuy. Ebpũġ mabuk opop imuywut'ũmat.

— Ejot cuy — io'e wara'at ebadipdipayũ'in itabẽġayũ'in.

⁸ Gebuje waram ġuto oceak. Cavaro ipekpukat ojojojo. Yakpi jejeat putet Ce'ũap i osunuy. Ixe dobatban oekuku ip ce'ũ'ũayũ dõpdopap pewiayũ. Cexeat o'jekawẽn cebe ip.

— Adeayũ juy epeyaoka ipi juayũ — io'e cebe ip. — Ebadipdip tobuxik puje, pũğ cuy epeyaoka — io'e cebe ip. — Nopağõğõm ip epeğuar, repibun tak — io'e. — Wãtaxipi pibun tak epeğuar ip, awaydip tağan tak, ika'uan — io'e cebe ip.

⁹ Gebuje mēmē wara'at o'guywut tupmuymũğmũğap. Ebadipdip o'guywut kuy. Xepxep mabuk o'jepoyat imuywut'ũmat. O'yaokaka ip iayũ'ũm'ũm biõğbuk ojojojo wũnca mupikupikap'a diotpe caixa'a diotpe. Itakomaayũ juk ixeyũ o'yaoka Deus ekawēn o'guwēnuwēn ip puye, cekawēn tağ oekuku ip puye dak. ¹⁰ Ya'õberen o'jewãwã ip:

— Ocekukukat, ĕn soat podi ma a'õbaca — io'e ip. — Soat tağ eisu — io'e ip ya'õberen. — Icēmãn e'e'ukat ĕn. Puğũn xe'e ipiat ecesupi'ajojoat kũyjobit'ũmayũ be? — io'e ip. — Puğũn xe'e ipiat ecesupi'ajojoat ocaokaayũ be? — io'e ip ya'õberen.

¹¹ Iboceat cesay o'ğũm cebe ip soat pe—irucat.

— Epeyebodoy buk yopũt — io'e cebe ip. — Itakomaayũ buk eykitpitpiyũ yaoka ma — io'e cebe ip. — Eybure kapikpik'ukayũ'in yaoka mabuk ip apēn cuk adi ip eyaoka iap puxim — io'e cebe ip. — Ixeyũ aoka'ũm pima bit cuy epeyebodoy — io'e cebe ip.

¹² Gebuje mēmē wara'at o'guywut tupmuymũğmũğap. 6 be o'guywut kuy. Pũğ ma omuy imuywut'ũmat. Imuywut puje ipi o'jexixi jĩjã ma. Kaxiepiat iok o'e pağo iokat puxim—mudiuhu doti buxim. Kaxiaat tak ipakpuk o'e doy buxim. ¹³ Kasopta dak o'ta'at'at kabi bewi. O'ta'at'at ipi ju. O'ta'at'at figo'a muy'at'acap puxim—yakicat'a muy'at'acap puxim—kabidoxixi be yamuy'at'acap puxim. ¹⁴ Kabi dak o'je'arabot apēn wuyju taperadup mu'arabotboniap puxim. Co'a dak o'jeawede jenuyap pewi soat'a. Tip'aweroro dak o'jedipewede jediptũyap pewi soat.

¹⁵ Gebuje soat ipi juayũ kukukayũ o'jewemunēm—iecuğapyũ dak, sorarayũ kukukayũ dak, ibubut adeayũ dak, ya'õcayũ dak. Soat ipi juayũ o'jewemunēm: jekpiwatpi ma kapikpik'ukayũ, tei'ũm kapikpik'ukayũ dak. Soat ip o'jewemunēm co'a kũy dağ, co'a binũnpe dak. ¹⁶ Te'e ma ip o'jewãwã ya'õberen wita'a be, co'a be dak.

— A'a'at cuy ocejeje ocemunēmãm — i te'e ma o'e ip co'a be, wita'a be dak. — Ocemunēm cuy epe'e xik'i yabikbikap pe iat pe ocedobuxikap puxim — i te'e ma o'e ip. — Ocemunēm cuy epe'e mēmē itakoma ocekey buye — i te'e ma o'e ip. ¹⁷ — Mēmē itakoma jĩjã ocekey, ya'õ kayayũ dak — io'e ip. — Ixeyũ etakomaap ebapukap kabia ajēm puje, ka'ũma ma jepoyat. Soat i'ũm — io'e ip.

7

¹ Gebuje Deus ekawēn tojotjot'ukayũ ojojojo ebadipdipayũ. Kacũğcũğ'i osodop ip ipi'abi dağ. Kabido ixikixik'uk osodop ip ebadipdip kadiwiatpido. Kabido ixikixik'uk ip osodop ipi kay ibido kopap puxim, tibogcĩcãati kay dak, tũmũn'ip'ip kay dak. ² Wara'at ojojojo gebuje bit Deus ekawēn tojotjot'ukat. Kaxi jēmjēmap kadiwi oajēm. Oajēm teku Deus ebekit iam imubararakap kuğ jebui be—teku soat em itaicat ebekit iam imubararakap kuğ. Ya'õberen o'jewãwã jeadipyũ be—Deus ekawēn tojotjot'ukayũ be—ebadipdipayũ be. Deus kuy juk ja'õbacaap o'ğũm ixeyũ be. Ja'õbi ixeyũ o'guju ipi mukērērēnãm, tibogcĩcãati mukērērēnãm tak.

³ — Deus buywatwat'ukayũ dopa'a ocetopa'amubararak teku Deus ebekit iam — io'e cebe ip. — Ocewebe ixeyũ dopa'a mubararak'ũm pima bit, ipi epeğukērērēn ĕu, tibogcĩcãati dak epetimukērērēn ĕu, tũmũn'ip'ip tak epeyopmukērērēn ĕu — io'e cebe ip. — Ha'a — io'e ip.

⁴ Pebũrũ iteyũ Deus ebekitkiyũ iap o'guwēn owebe—o'topa'amubararak ip iap. Tak ĕu o'topa'amubararak ip—ade jĩjã ma—144,000 be. Kĩiiiãn. Soati watwat'in o'topa'amubararak ip—Israel naxeğebitbiyũ'in. ⁵⁻⁸ 12,000 be o'topa'amubararak ip Judã diwatwat'in; 12,000 be Rubem diwatwat'in tak; 12,000 be Gade diwatwat'in tak; 12,000 be Aser diwatwat'in tak; 12,000 Naftali diwatwat'in tak; 12,000 be Manassés diwatwat'in tak; 12,000 be Simeão diwatwat'in tak; 12,000 be Levi diwatwat'in tak; 12,000 be Issacar

diwatwat'in tak; 12,000 be Zebulom diwatwat'in tak; 12,000 be José diwatwat'in tak; 12,000 be Benjamim diwatwat'in tak. Ibūrū ma ip o'topa'amubararak teyūku Deus ebekitkiyū iam.

⁹ Waram ġuto oceak. Tak ġu wuyjuyū io'e kiiii. Ade jġā osodop ip. Imuweġūn pa'ore ma osodop ip, ade jġā buye. Soat eipi watwat'in osodop ip, soat tiwatwat'in tak, soat iwarururuyū'in tak, soat a'ōm kawēnwēn'ukayū'in tak. Mēmē abikbikap wap osodop ip jesay kuġ—irucat kuġ. Kosunano kuġ osodop ip jebui be.

¹⁰ — Deus acā wuydaxijom — io'e ip ya'ōberen. — Mēmē dak wuydaxijom — io'e ip. Ixe ma xik'i jabikbikap pe — io'e ip ya'ōberen.

¹¹ Deus ekawēn tojtjt'ukayū dak kacūġcūġ'i osodop ip yabikbikap akokoreren—ya'ōbuyxiayū dak, ebadipip itabēġayū dak. Piġ'i o'at ip yabikbikap wap “Ēn soat podi ma xipat” i'e am Deus pe.

¹² O'jebibododon ip Deus pe. Imēn ibibodo:

Imēn cuy jeenuy, i. Deus ma soat podi ma xipat, i. Ixe ma soat podi ma jedipap kuġ, i. Ixe ma soat podi ma itaybitbit, i. “Xipat cġā ěn ocece” i juy ace cebe, i. Soat podi ma ja'ōbuyxiap kuġ, i. Soat podi ma ja'ōbacaap kuġ, i. Soat podi ma jebacaap kuġ tak, i. Imēn ma ixegāsū. Kuyaje dak imēn jeenuy. Soat i'ūm puje dak, imēn ma jeenuy, i. Imēn cuy jeenuy, io'e ip jebibododon.

¹³ — Abuyū suteyū cesayrurucayū? — i juk o'e owebe ya'ōbuyxiat, aypaat. — Pomawi ip osodot? — io'e owebe.

¹⁴ — Bay'a, ōn ma wetaybit ġu. Ēn acā etaybit — i juk oce cebe.

— Ixeyū ipiat'ajom cġā juk adi osodop — io'e owebe. — Inaka ibu'u ġu o'e ip kūyjobit am Jesus a'ō kay — io'e. — Mēmē o'jedoyekereren wuywebeam iap kay itabut ip. Imēnpuye soat taġ iisu ip doti iwuy'isuat puxim. Soat taġ ip ikērēat kuġ ġu — io'e owebe.

¹⁵ — Imēnpuye ip kacūġcūġ'i Deus abikbikap wap ġasū — io'e owebe. — Deus buywatwan ip kabiam, kabioġ tak — io'e. — Deus xe ip nuynuy ġasū. Yabikbikap peat soat em aġ cekay ip xipat'ūmat ebapukap puxim — io'e. ¹⁶ — Waram pit irem ġu ip. Soat em ibegbeg ma. Ihipuruġ ġu dak ip jeedop. Kajepi kuġ cġā ġu dak ip jeedop — io'e owebe. ¹⁷ — Mēmē ma ixeyū kukukan jeenuy apēn ōhō iwat xipan jeōhōyū kukap puxim. Ixeyū idujowat wuymutaicinapti kay tikōn ām. Deus itadisup ip. Waram pit ip jeetōn ġu — io'e owebe.

8

¹ Gebuje mēmē wara'at o'ġuywut tupmuymūġmūġap. Amap o'ġuywut. 7 be o'ġuywut kuy. Ka'ūmġu wara'at o'e. Kuy oi'ūm. Darem ma ip osodop mūġ kabi beacayū—meia hora ma. ² Deus ekawēn tojtjt'ukayū ojojoko ġebuje—7 beayū—Deus xe kacūġcūġ'iyū. Jexeat parasuy jo'iat o'ġūm cebe ip. Pūġ pepepe ma o'ġūm cebe ip.

³ Wara'at oajēm tōmte'okuatōm mupikupikap'a kay Deus ekawēn tojtjt'ukat—caixa'a kay. Cūġ'i osunuy iboce. Tōmte'okuatōm mūn'a kuġ oajēm—ouro muġēġē'a'a kuġ. Iboceat tōmte'okuatōm o'tōmūm cebe tōm'ade.

— Deus ebekitkit kawēnwēn ceweju soat ip — io'e cebe iboceat. Ixeyū ekawēn cuy eġuwekoy tōmte'okuatōm eju tōmupikupikap'a be ouro muġēġē'a'a be Deus abikbikap wap — io'e cebe.

⁴ O'tōmuwekoy Deus ebekitkit ekawēn eju. O'tōmupik. Tōmte'okuatōmtiġ o'jedigeu Deus kay cekawēn tojtjt'ukat pui bewi—Deus wap cūġ'iat pui bewi. Deus ebekitkit ekawēn tak o'jeu cekay tiġ eju. ⁵ Deus ekawēn tojtjt'ukat daxa o'jat tōmte'okuatōm mupikupikap'a bewi. Tōmte'okuatōm mūn'a o'yamunopapūn dexam. O'yaxik ipi kay. Yaxik puje, poroġiat o'e soat taġ ipi daġ. Poroġiat o'e soat taġ ya'ōpararu, xiririkiat tak. Nobano dak o'e soat taġ ipi daġ. Ipi dak o'jexixi jġā. Tūmūn'a'ō o'jedede soat taġ ipi daġ.

⁶ Gebuje Deus ekawēn tojtjt'ukayū parasuy jo'iat o'jat imuyde am—7 beayū.

⁷ Koapat jeparasuy jo'iat o'ġuyde. Akadadada o'jedaedu daxa eju—ade. Doy eju iwekoykey o'e. Kabi beat iwekoykeyat o'ġuy'at ipi kay. Ade o'ġupik ipi'in. Pūġ eipi

o'ğupik ebaṗũğ eipiyũ'in. Xepxep pit o'jeipepoyat ipi'ũmat eipi. Tũmũn'ip'ip tak o'yopmupik yop'ade. Pũğ'ip'ip'ip o'yopmupik ebaṗũğayũ'ip'in. Xepxep pit o'jeipepoyat ipik'ũmat'ip. Kapĩ'idip tak o'tipik soatip. Ka'ũma ma o'jedipepoyat.

⁸ Gebuje wara'at jeparasuy jo'iat o'ğuyde Deus ekawẽn tojotjot'ukat. Xepxep o'e ip imuydedem kuy. Kabi beat co'a jo'iat'a o'yamuakõm tiboğcĩcãati be. Apikpiğ pima o'yamuakõm. Ti'ade o'jediewexaxat toy. Pũğti o'jediewexat toy. Xepxepi bit idibi mabuk o'tinuy. O'jediewexat ğu toy. ⁹ Tiboğcĩcãati dağayũ oap ade—idibi tiyuati dağacayũ. Pũğ'ũm oe'ũ ebaṗũğayũ'in. Tak ğu kobexixi dak o'ğuyubağbağbağ. Ade jĩjã. Kiiiiãn. Pũğ ma o'ğuybağbağbağ ebaṗũğayũ'in—tiboğcĩcãati adopa dağat.

¹⁰ Gebuje wara'at jeparasuy jo'iat o'ğuyde Deus ekawẽn tojotjot'ukat. Ebaṗũğ o'e ip imuydedem kuy. Kasopta o'ta'at kabi kadiwi taboğata. Tasop o'tanuy wexiktak puxim. Idibi be o'taakõm. Pũğti be o'taakõm ebaṗũğtiayũdi be. Idi'a'a be dak o'taakõm. Pũğti'a be o'taakõm ebaṗũğtiayũdi'a be. ¹¹ Tacupata i ğoda butet omuy—kasopta butet. Ixeda akõm puje idibi dak ticup o'e pũğ kadi. Pũğti ticup o'e ebaṗũğayũdi'in. Ade oap ipi watwat tikõn puje. Oap ip ticup pibun.

¹² Gebuje wara'at jeparasuy jo'iat o'ğuyde Deus ekawẽn tojotjot'ukat. Ebadipdip o'e ip imuydedem kuy. Pũğ kadi kaxiepiat o'sutamukẽrẽrẽn. Kaxiaat tak o'sutamukẽrẽrẽn ip pũğ kadi. Kasopta dak o'sutamukẽrẽrẽn ip pũğ kadi. Imẽnpuye kaxiepipũ ma o'e kaxi takẽrẽ buye. Kaxiamat tak yopĩt ma kabiam o'e. Kasopta dak yopĩt ma kabiam o'e. Kabiok oeku ebadipdip hora bima kabia bun. Kabiok oeku ebadipdip hora bima ixima bun.

¹³ Waram ğuto oceak. Dace oceğebaa'ĩjojo. Um cĩcã jepupupum oeku. Ya'õberen ixex dace o'jewãwã.

— Karem ğu ipi juayũ! — io'e ya'õberen. — Ipiatpi'ajojom cĩcã jeedop ip — io'e ya'õberen. — Karem ğu ipi juayũ — io'e. — Ipiat'ajojom cĩcã jeedop ip — io'e. — Warara'acat ğasũ jeparasuy jo'iat ğuyde Deus ekawẽn tojotjot'ukayũ — io'e. — Ebaṗũğayũ mabuk jeparasuy jo'iat ğuyde — io'e. — Ixeyũ be imuyde buje, ipiat supi'ajo jĩjã ipi juayũ — io'e ixex dace.

9

¹ Gebuje wara'at jeparasuy jo'iat o'ğuyde Deus ekawẽn tojotjot'ukat. Pũğpõğbi o'e ip imuydedem kuy. Kasopta jo'iat ojojojo—kabi kadiwi o'takopiata jo'iat. Kabi beat chave o'ğũm ixex be ikũybioreğ cĩcãatkũy domudip'ukap echave. ² Kasopta jo'iat ğo kũy o'sukũynomudip'uk ibo echavem. Ikũynomudip'uk puje, o'tiğcẽm ikũy bewi. Waẽn yoboğat peatiğ puxim o'tiğcẽm. ğodiğ kaxi o'ğupinẽm tiğboğ cĩcã buye. Soat tağ o'e kabiok. ³ Arõxẽkxẽk co'iyũ o'kop ixex diğ eju. Ipi kay ip o'kop. Dat puxim ip tõğtapi osodop Deus a'õbi.

⁴ — Kapĩ'idip cuy epekimukẽrẽrẽn ğu — io'e kabi beat cebe ip—arõxẽkxẽk co'iyũ be. — Tũmũn'ip'ip tak cuy epeyopmukẽrẽrẽn ğu — io'e. — Wara'at tak cuy epe'gukẽrẽrẽn ğu kadai — io'e. — Teku Deus ebekit iam topa'a bararuk'ũmayũ kay acã juy epeju — io'e. — Ixeyũ be acã juy ipiat epesupi'ajoat — io'e cebe ip—arõxẽkxẽk co'iyũ be. ⁵ — Gasũ bit puk yaoka pi ma eywebe — io'e cebe ip. — Ipiat pit epesupi'ajoat cebe ip 5 kaxi bun ma — io'e cebe ip.

Ixeyũ arõxẽkxẽk co'iyũ tõğtapi osodop ip dat puxim. ⁶ Deus ebekitkit'ũmayũ be ipiat o'supi'ajoat ip dat tõğtapi jo'i 5 kaxi bima—topa'a bararuk'ũmayũ be. Imẽnpuye je'ũap kudadam ip jeeku. Inaka je'ũap ip tobuxik ğu. Je'ũ ojuy ma'ğu ip jeeku. Inaka ce'ũ ba'ore je'e ip.

⁷ Ixeyũ arõxẽkxẽk co'iyũ cavaroyũ buxim osodop ip—jenopağõğõm cumayũ buxim—icaat kuğ ip jewebe. Jadağat kuğ ip oeku ouro muğẽğẽ jo'iat kuğ. Ağokatkat topa buxim ip o'topadop. ⁸ Ayacat'adap puxim ip o'yadaptop. Leão nũy buxim o'tũydoğ ip. ⁹ Icaat kuğ oeku ip jekũm'a eju—ferro muğẽğẽ kuğ. Carro jenopağõğõap kay daodaodao

ma cucum iap a'õ buxim o'cegeba'a'õnuy—cavaroyũ imupuxikpuxigiap a'õ buxim. ¹⁰ Dat puxim ip oeku tõgtapiat kuğ jekpu be. Jenõgtapian ma juk adi oekuku ip ipiatpi'ajojoan topa'a bararuk'ũmayũ be. 5 kaxi bima juk adi oekuku ip ipiatpi'ajojoan cebe ip. ¹¹ Ixeyũ kukukat ikũybioreğ cĩcãatkũy beayũ kukukat osunuy. Ixe butet Abadom i omuy Judeuyũ a'õm—Hebreu a'õm. Apolião i omuy ibutet Grego a'õm. Ibutet wuyumu'ũm'ũm'ukat iape wuya'õm.

¹² Kuy pũğ o'kap ipararu jĩjãat. Xepxep mabuk omuyku.

¹³ Gebuje wara'at jeparasuy jo'iat o'ğuyde Deus ekawẽn tojtjt'ukat. 6 be o'e ip imuydedem kuy. Tõmte'okuatõm mupikupikap'a bewiat'a'õ oya'ĩjojo—ouro muğẽğẽ'a bewiat'a'õ—Deus abikbikap wapat'a'õ. ¹⁴ Ixe a'õ o'jekawẽn ixe Deus ekawẽn tojtjt'ukat pe—imuyde isuat pe.

— Ebureyũ juy eğuwepak — io'e. — Ebadipdip omuy ip taomũnmũn — io'e. — Taomũnmũn ip omuy Eufratesdi xe—tiboğati xe — io'e.

¹⁵ Kabi beat a'õbi ixeyũ Deus ekawẽn tojtjt'ukayũ soat kuğ ip osodop jebui be. Soat kuğ ip osodop pũğ yaoka am ebapũğayũ'in—ipi watwat'in. Deus epeju i'ep wiwim ip osodop. Wara'at koato be ğu jeeju ip ixeyũ aoka am, wara'at kaxi be ğu dak, wara'at kabia be ğu dak, wara'at ehora be ğu dak. Deus pe “Epeju” i'e buje acã jeeju ip ixeyũ aoka am. Ixeyũ ebadipdipayũ o'ğuwepak. ¹⁶ Pebũrũ ixeyũ esorarayũ iap awẽğ oyawẽğtobuxik kuy. Tak'ũm ip osodop—ade jĩjã. Kiiiiãn. 200,000,000 be ip osodop—cavaro akpi jejeayũ—nopagõğõ'ukayũ. ¹⁷ Sorarayũ õhõyũ ojojojo wexey jo'iat pe cavaroyũ. Ixeyũ akpi jejeayũ dak ojojojo. Soat yakpi jejeayũ icaat kuğ ip osodop jekũm'a eju. Pũğpũğ ikũm'a ejuat ipakpuk osunuy daxe buxim. Warara'acat iremrum osunuy wita'a buxim—yadeiboğat'a buxim—safira'a buxim. Warara'acat ipekpu osunuy enxofrenõm puxim. Cavaro'a leão'a buxim o'yanuy. Ibi dağwi diğ cẽmcẽm o'e daxadiğ, enxofrenõmtiğ tak. Daxe dak cẽmcẽm o'e ibi bewi. ¹⁸ Ade jĩjã ipi watwat oap ip cavaro bi dağwi ijẽm'ibit pibun—daxae pibun, daxadiğ pibun tak, enxofrenõmtiğ pibun tak. Pũğ'ũm oe'ũ ebapũğayũ'in. Xepxep o'jepoyat. Imẽn ma ip oap. Xere'ũma ipi watwat oap. Ade jĩjã. ¹⁹ Cavaroyũ ipi watwat o'yaoka jebi bewi o'jẽm ian, jedoaybu bean tak. Ipiat o'supĩ'ajojoat ip ipi watwat pe puybu nuypi jo'i.

²⁰ Cavaroyũ ipiatpi'ajojoanap eperere buje, jemumuğẽ kay jetabucap o'jepere ğu ip—o'jepoyat'iaiyũ. Wuyju Deus kay iap co'i ip osodop jemumuğẽ kay jĩjã. Jemumuğẽ kay jĩjã ip osodop—ouro muğẽğẽ kay, prata muğẽğẽ kay dak, bronze muğẽğẽ kay dak, wita'a muğẽğẽ kay dak, ip muğẽğẽ kay dak. Ibiõğbuk kẽrẽayũ kay dak ip osodop. Ixeyũ emumuğẽğẽ be ijo ba'ore, cekũyjo ba'ore dak ip, cexĩğxĩğ pa'ore dak ip. Inaka tũybe iteyũ deusyũ iãn o'e ip. Oe'ũ'ũ ğu ip arõxẽkxẽk co'iaiyũ nũy pibun, cavaro nũy pibun tak. Imẽnpit jetabucap o'jepere ğu ip jemumuğẽğẽ kay. Deusat kay ğu ip o'e. ²¹ Wara'acat aokakaap ip o'jepere ğu. Jebukaypacap tak o'jepere ğu ip. Warara'acat tayxi kaykayap tak o'jepere ğu ip. Warara'acat itop kaykayap tak o'jepere ğu ip. Warara'acat pubut tujupa'um'umap tak o'jepere ğu ip. Oibu'un ğu ip ikẽrẽat muğẽğẽm.

10

¹ Gebuje wara'at ojojojo Deus ekawẽn tojtjt'ukat—ya'õbacaat. Kabi kadiwi kom pima ojojojo. Ixe esay kabikerereat co'i osunuy. Koropsanobu o'jebueku yakokoreren. Ixe dopa kaxiepiat puxim o'topanuy. Ixe dao daxae iecũğat puxim o'taonuy—isopat puxim.

² Livrodup kuğ osunuy jebui be—tup'ĩcatup kuğ—tupayaatup kuğ. Jei o'suimõğ tibog cĩcãati be jedaoat kadiat i. Jedao'ũğat kadiat i bit o'suimõğ ipi be. ³ Ya'õberen o'jewãwã leão ewãwãap puxim. Cewãwã buje 7 be xiririkpaw'iat o'ya'õbu ya'õberen. O'jepaw ya'õberen. ⁴ Cepaw isum apẽn cuk ip o'e iaptup kuka otupmubararak. Kabi beat pit o'jekawẽn owebe.

— Apên 7 be xiririkpaw'iat o'e ewebe iaptup ġu juy etupmubararak — io'e owebe. — Etupmubararak ġu juy warara'acat pe itaybicap puxim — io'e owebe.

⁵ Gebuje o'jebaepacũġ kabi kay Deus ekawên tojtot'ukat jeba'at kadi—tiboġ cĩcãati be cũġ'iat—ipi be cũġ'iat—kuy ojojojoiat. ⁶ O'jekawên Deus a'õpiju. Ixe Deus soat em itait. Je'ũ ġu ixé bit. Ixe juk kabi o'ġuġẽ, soat kabi beacat tak. Ipi dak cuk o'ġuġẽ, soat ipi juacat tak. Tiboġ cĩcãati dak o'timuġẽ, soat tidaġacat tak.

— Gasũ bitibun ġu jeku — io'e Deus a'õpiju. ⁷ — “Soat je'bapuk obikuyap taġ,” i juk o'e Deus jebuywatwat'ukayũ be—jekawên muwẽnuwên'ukayũ be — io'e owebe. — Apên Deus ibikuy osunuy iap iba'arêm osunuy soat pe kuy bima — io'e. — Ixe ekawên tojtot'ukat pe jeparasuy jo'iat muyde buje bit, soat je'bapuk apên ibikuy osunuy iap taġ—kanomũmat pe jeparasuy jo'iat muyde buje — io'e owebe.

⁸ Kabi kadiwiat a'õ waram oya'ĩjojo. Waram o'jekawên owebe.

— Tupayaatup cuy etupu—tup'ĩcatup—Deus ekawên tojtot'ukat pui bewi—ipi be cũġ'iat pui bewi—tiboġ cĩcãati be cũġ'iat pui bewi — io'e owebe.

⁹ Oju cekay.

— Ma — i oce cebe. — Etupũm owebe, — i oce cebe.

— Juku — io'e. — Etupu — io'e owebe. — Etup'o — io'e. — Ebi be bima tupkurukuru je'e eit puxim — io'e. — Edada be bit, tupsak je'e — io'e.

¹⁰ Otupu ibui bewi tup'ĩcatup, tupayaatup. Otupkũn. Otup'o. Tupkurukuru o'e obi be bima. Tupkũn puje bit o'e tupsak odada be.

¹¹ — Waram tak cuy apên Deus adeayũ idaxijo iap ekawên cuy eġuwẽnuwên soat pe — io'e owebe. — “Ixe soat tiwatwayũ'in idaxijo pin,” i juy ece, “soat ka watwayũ'in tak, soat eipi watwayũ'in tak, soat a'õm kawẽnwên'ukayũ'in tak,” i juy ece soat pe — io'e owebe.

11

¹ Gebuje kabi beat imuweġũnġũnap'ip o'yopũm owebe.

— Deus eju kawẽnwênap'a juy eyamuweġũn—yaboġat'a — io'e owebe. — Wũnca mupikupikap'a dak cuy eyamuweġũn—caixa'a — io'e. — Pebũrũ paxi e'em “Èn xipát cĩcã,” i Deus pe ceweju kawẽnwênap'a be? Ixeyũ dak cuy eġuweġũn — io'e owebe. ² — Kacũġkadiat pit cuy eġuweġũn ġu—yakokorerenayũ yanaxinõm — io'e. — “Wekawên kay'ũmayũ jeõm oweju kawẽnwênap'a naxinõm pe,” i juk o'e Deus — io'e owebe. — 42 kaxi bun warẽmtaġ ma jeku ip Deus ka daġ—ikẽrẽat kuġ ġuiat ka daġ — io'e owebe. ³ — Xepxepayũ oġuju wekawên muwên âm — io'e. — Ikurususucat kuġ jeku ip jesay kuġ oceġuycũġ eykay eyju warẽmtaġ ma jekukum puye iap mubapuk am soat pe. Ibun cĩcã jeedop ip Deus ekawên muwẽnuwên—1,260 kabia bun — io'e.

⁴ Ixeyũ xepxepayũ oliveira'ip puxim wekawên muwẽnuwên'ukayũ. Lamparina'a mũn puxim tak ip—ipi juacat kukat etabun anuynuyat'a buxim. ⁵ Warara'acayũ warẽmtaġ ixeyũ xepxepayũ kuk ojuy bima, daxa cẽmcẽm ikõmbie daġwi yaoka am. Imẽnpuye je'ũ ip warẽmtaġ ikuk ojuyayũ. ⁶ Ixeyũ a'õbi muba'at ajẽmjẽm ġu Deus ekawên muwẽnuwên ip pima. Deus a'õbacaap kuġ ip xepxepayũ. Idi'a dak ip idimuwxat toy ja'õbi. Ja'õbi ip warẽmtaksuġat ġudot ipi juayũ mu'ũm âm, ku beacat mu'ũm âm tak, ku muypi'ũm âm. Imudot pin pima, ip ġudot.

⁷ Deus ekawên muwên epere isum yoboġ cĩcãat jajẽm ipararu jĩjãat. Jajẽm ikũybioreġ cĩcãatkũy bewi. Jebacacan je'e xepxepayũ eju. Xepxepayũ a'õbacaap ġu'ũm ipararu jĩjãat. Yaoka ip. ⁸ Ixeyũ'ũm'ũm jebit po'i jeedop akidaġ ikaboġatka be—korosa be ixeyũ kukukat o'subamupaya ip iatka be. Po'i jeedop ip uk'a ukpibubu be soat pe ijo am. Ibo ka watwat kay ġebum pima:

— Sodoma ka watwat co'i ip ikẽrẽat kuġ — i wuyju e'em. — Egito eipi watwat co'i ip ikẽrẽat kuġ — i dak.

⁹ Ibun'ũma jeak ip adeayũ ixeyũ'ũm'ũm jebit kay—ebapũg kabia bun ma, ipidaseat kabia dak. Adeayũ jeak ixeyũ'ũm'ũm kay—soat eipi watwat'in, soati watwat'in tak, soat a'õm kawẽnwẽn'ukayũ'in tak, soat iwarururuayũ'in tak. Ikot an gu ip.

— Ixeyũ'ũm'ũm cuy epejokot gu — i je'e ip soat.

¹⁰ Icocok cĩcã je'e ip ipi juacayũ xepxepayũ'ũm'ũm oe'ũ iap kay—Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ'ũm'ũm oe'ũ iap kay. Peta gugẽ ip jecokcokap pibun ma. Iũmũmap je'gũm ip jewewebe jecokcokap pibun. Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ ipiat o'supi'ajoat ipi watwat kay—ixeyũ xepxepayũ. Imẽnpuye cocok je'e ip xepxepayũ'ũm'ũm e'ũap kay. ¹¹ Xet. Xet. Xet. Kabiam. Kaxicuğ pima, puw, Deus o'jepuw cekay ip jebidom. Waram ip o'jetait. Kirik'ãy. O'ãy'ãy ip. Imẽnpuye iparara jĩã ip o'e waram ip o'jetait iap o'tobuxik puye. ¹² Kabi beat ya'õberen o'jewãwã xepxepayũ be—Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ be—waram o'jetait'iyũ be.

— Epeyeu juy ijodi — io'e cebe ip.

Jekay itakomaayũ etabun ma ip o'jeu kabi kay gẽbuje bit. Kabikererereat tağ ip o'jeu.

¹³ Ceu isum ip ipi o'jexixi jĩã. Pũg kadi o'sukamu'ũm 10 beatka'in. Tak gu oap ip ipi exixi buje. Ade jĩã oap ip. 7,000 beayũ'ũm'ũm oap ip. Iparara jĩã o'e ip o'jepoyat'iyũ.

— Deus soat podi ma ya'õbaca — io'e ip jeparara pibun. — Kabi beacayũ kukukat soat podi ma ya'õbaca — io'e ip jeparara pibun.

¹⁴ Kuy xepxep o'kap ipararu jĩãat. Ağ cuy epesop imẽnpit. Wara'at cuy omuyku ipararu jĩãat. Ebapũg jeedop ip.

¹⁵ Gẽbuje wara'at jeparasuy jo'iat o'guyde Deus ekawẽn tojtjot'ukat. 7 be kuy imuydedem o'e. Ka'ũmgu wara'at. O'e kuy.

— Gasũ Deus soat kukukan o'e — io'e kabi beayũ ya'õberen. — Ixe emunaẽ dak soat kukukan o'e gasũ — io'e ip. — Soat em ixẽ soat kukukan jeenuy. Puğũn xe'e ixẽ soat kukukan iap i'ũm? Ka'ũma em ma — io'e ip.

¹⁶ Ya'õbuyxiayũ dak piğ'i o'at'at ip jedop am ipi ju Deus wap “Ën xipat” i'e am cebe—24 beayũ, Deus xeyũ, jabikbikap ceje kaxikxik'iyũ.

¹⁷ — Ocekukat, ãn acã Deusat — io'e ip. — Ën soat podi ma a'õbaca — io'e ip. — Gasũ ãn etabẽğ — i. — Kuyje dak cuk adi etabẽğ eguy — i. — Kuy juk a'õbacaap egubapuk soat pe — i. — Imẽnpuye “Ën xipat cĩcã,” i oceju e'em ewebe — i. — Soat kukukan ece gasũ — io'e ip. ¹⁸ — Ekay itabut'ũmayũ itakoma jĩã ekay, etakomaap mubapukap ehora oajẽm puye — i. — Gasũ ipiat esupi'ajojoat a'õkay'ũmayũ be — i. — Imẽnpuye itakoma jĩã ip ekay — i. — Apẽn cuk adi oekuku ip ipi ju bima iaptei eteida soat pe ce'ũ'ũayũ be — i. Cedağ ma juk adi oekuku ip iaptei eteida ebuywatwat'ukayũ be—ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ be dak, soat ebekitkit pe dak, ibuyxim ekukuk'ukayũ be dak — i. — Soat pe cedağ ma eteida—yoboğayũ be, ka'ũmaayũ be dak — i. — Gasũ dak ipi mu'ũmu'ũm'ukayũ egu'ũm—a'õkay'ũmayũ — io'e.

Imẽn o'e ip ya'õbuyxiayũ Deus pe.

¹⁹ Deus nuynuyap'a exĩntabi o'jekoce gẽbuje—kabi beat'a. Deus ekawẽn kukatopa mũn'a yabapuk o'e soat pe—witadopa be ibararak iat mũn'a—caixa'a—ouro muğẽğẽ'a. Igo'a jo isum xiririkiat o'jepaw ya'õpuruğ. Kõnẽkõnẽk io'e. Xiririk xiririk io'e. Ipi o'jexixi jĩã. Akadadada o'ta'at ipi be ta'ade.

12

¹ Gẽbuje wara'at ipararuat ojojojo kabi be yoboğat. O'jebapuk omukũyjo am apẽn guyjom jebapuk iam. Koam ayacat ojojojo. Iekabek oeku kaxiepiat kuğ. Kaxiaat ixẽ i diotpe osunuy. Ouro muğẽğẽ osunuy ya be—12 be kasopta kuğat. ² Yukreğ osunuy. It kam pasuğ osunuy. Ya'õberen o'jewãwã je'it pibun.

³ Gẽbuje wara'acat o'jebapuk kabi be omukũyjo am apẽn guyjom jebapuk iam. Seğemoxixi jo'iat ojojojo ipakpukat. 7 be ya'a o'yanuy. Soat'a be ouro muğẽğẽ kukukuğ

osunuy. 10 be yakanasũ. ⁴ Ta'adeata kuḡ oeku jenomuju jedoaybu eju kasopta. Pũḡta o'ta'uk kasopta ebapũḡayũda'in. Tamuy'at'an oeku ipi kay. Cũ. O'jecũḡ yukreḡat tobuxik puje. Ixe wap cũḡ'i osunuy i'it oap ojuy. Ikap isum i'it o ojuy osunuy. ⁵ Ayacat o'su'itkap aḡokatkat. Ixe aḡokatkat soat ka kukukan jeenuy ḡuyjom. Ya'õpuruḡ ip jukuk jebui be icaat kukat puxim. Ka'ũma ma kũyjobit'ũm jeenuy ixe a'õ kay. Soat ya'õ kay jeedop ip kũyjobit. Bekicat kap isum Deus pít o'takoy. Kabi kay o'tujuu soat em jeenuy ãm jexe. O'tujuu seḡemoxixi be i'oap puxim. ⁶ Ayacat tak o'jenapõn uk'a'ũmat kay. Iboce kuy juk Deus soat o'ḡumuxipan tũy ãm. Deus xipan jukuk iboce. 1,260 kabia bun xipan jukuk.

⁷ Gebuje nopagõḡõm o'e ip jeweweju ma kabi beacayũ. Miguel a'õkayayũ nopagõḡõm o'e seḡemoxixi a'õkayayũ eju. Miguel a'õkayayũ Deus ekawẽn tojotjot'ukayũ. Seḡemoxixi a'õkayayũ Deus ekawẽn tojotjot'uk osodop ip kuy bima. Gasũ bit oibu'un ip Deus ekawẽn tojotjon. ⁸ Miguel a'õkayayũ seḡemoxixi a'õkayayũ a'õbacaap o'ḡu'ũm. Top pa'ore o'e ip kabi be. Deus oibu'un ip ikuḡ. ⁹ Seḡemoxixi o'ḡujẽm ip kabi bewi. Kuyje seḡemoxixi puybum osunuy—Deus ekadai be osunuyiat. Ibiõḡbuk kẽrẽayũ kukukat ixe. Satanás i ibutet. Ibutet ade. Soat ipi watwat muḡuykukuku'ukat ixe. Ixe ma o'joxik ip kabi bewi. Ipi kay o'joxik ip ya'õkayayũ eju.

¹⁰ Gebuje kabi beat oya'ĩjojo. Ya'õberen o'jekawẽn. Imẽn ixe o'e:

— Gasũ bit Deus ipi juacayũ daxijojoapi oibu'un — io'e. — Kuy juk ja'õbacaap o'ḡubapukpuk soat pe — io'e. — Ixe acã soat kukukan o'e — io'e. — Deus emunaẽ dak ja'õbacaap o'ḡubapukpuk soat pe—Cristo — io'e. — “Soat podi ma wa'õbaca,” io'e soat pe — io'e. — Wuykitpitpiyũ muymuy'ukat o'joxik kabi bewi — io'e. — Ixe te'e ma imuymuy'uk ip osunuynuy Deus pe — io'e. — “Ikẽrẽat kuḡ eyju Deus xe,” i te'e ma e'e'uk osunuynuy. Soat em wuykitpitpiyũ muymuy'uk osunuynuy—kabiabun, iximabun tak — io'e. — Deus ixe bit o'joxik kabi bewi — io'e. ¹¹ — Iparara ḡu ip osodop warara'acat pe jaokaap puxim wuykitpitpiyũ Jesus kayayũ — io'e. — Jetabucap o'jepere ḡu ip jaokaap puxim. Itabut osodop ip mẽmẽ buxim o'jedoyekereren je'ũ ãm wuywebeam iap kay — io'e. — Ibu'u ḡu o'e ip kawẽn icẽmat muwẽn ãm — io'e. — Imẽnpuye jemuy'ukat a'õbacaap o'ḡu'ũm ip — io'e. ¹² — Imẽnpuye: “Kabi icokcok cuy jeenuy,” i õn e'em. “Kabi beacayũ dak icokcok cĩcã juy jeedop ip,” i õn e'em — io'e. — Karem ipi juacat, tiboḡ cĩcãati beacat tak — io'e. — Ipiat'ajojom cĩcã ip jeedop, ibiõḡbuk kẽrẽayũ kukukat kuy o'kop cekay ip puye — io'e. — Itaybit darem ma ipiat osupi'ajojoat Jesus kay itabucayũ be iam — io'e. — Imẽnpuye itakoma jĩjã o'e — io'e.

¹³ Ipi be juk oxik ip iam itaybit pima, ayacat tobatban oeku—aḡokatkat'it'it kukat tobatban—ikap'isuat kukat tobatban. Tobatban oeku yaoka ojuy. ¹⁴ Inaka Deus dace buximat eḡeba o'ceḡebaũm ayacat pe. O'ceḡebaũm cebe pupupum jenapõn ãm jeka kay—uk'a'ũmatka kay. Ibo ka be Deus xipan ixe jukuk. Ebapũḡ koato bun xipan jukuk, ipidaseat koato dak. Cekaykay ba'ore jeenuy puybu jo'iat pe. ¹⁵ Seḡemoxixi bit idibi o'timujẽm jekõmbie daḡwi. Idixidi buxim o'timujẽm. O'timujẽm wũy jĩjã ayacat tujowacap ojuy. ¹⁶ Ipi bit ayacat o'taxijo. O'jedeḡ idibi õm ãm seḡemoxixi kõmbie daḡwiati õm ãm. ¹⁷ Imẽnpuye seḡemoxixi itakoma jĩjã o'e ayacat kay. O'ju nopagõḡõ ãm ixe uktakyũ eju—soat eju—Deus ekawẽn kay kũyjobicayũ eju—Jesus ekawẽn taḡ jekuku'ukayũ eju—kawẽn icẽmat taḡ jekuku'ukayũ eju. ¹⁸ Seḡemoxixi bit ka'oririt pe osunuy. Cũḡ'i osunuy ka'ũma kuḡ ma—ibuipuk ma.

13

¹ Gebuje ipararu jĩjãat ojojojo. Tiboḡ cĩcãati bewi jeuhum o'e kapurũḡ kay. 7 be ya'a. 10 be yakanasũyũ. Ouro muḡẽḡẽ kukukuḡ osunuy soat akanasũ daḡ warara'acat kukuk'ukat adaḡat puxim. Deus muymuyap ibararak osodop soat'a daḡ. ² Ixe ipararu jĩjãat leopardo buxim osunuy—wida buxim. Ixe i urso i buxim—widabaro i buxim. Leão bi buxim o'subinuy. Seḡemoxixi ja'õbacaap o'ḡũm ipararu jĩjãat pe. Jabikbikap tak o'ḡũm

cebe. Imēnpuye seḡemoxixi jo'i o'e ya'ōca. Kūyjobit o'e ip seḡemoxixi a'ōkayayū ipararu jījāat a'ō kay dak. ³ Pūḡ'a werowero kuḡ o'yanuy ipararu jījāat'a. Ce'ūat'a jo'i o'yanuy. Weroweroḡ pit kuy oiyo. Imēnpuye:

— Apēnpuye xe'e oe'ū ḡu werowero pibun? — io'e ip jewewebe ipi daḡacat.

Itabēḡbēḡ o'e ip yajojom. Kūyjobit ip o'e ya'ō kay oe'ū ḡu buye. ⁴ Seḡemoxixi ja'ōbacaap o'ḡūm ipararu jījāat pe. Imēnpuye soat ipi juacat itabut cīcā osodop seḡemoxixi kay. Ipararu jījāat a'ō kay dak ip osodop.

— Soat podi ma ipararu jījāat ja'ōbacaap kuḡ — i te'e ma o'e ip. — Ka'ūma be ma ixē a'ōbacaap mu'ūm put — i te'e ma o'e ip.

Tūybe seḡemoxixi Deus iān o'e ip.

⁵ Seḡemoxixi o'jekawēn ipararu jījāat pe.

— Deus cuy ejomuymuy — io'e cebe. — Ekawēnkērēm cuy eḡuy — io'e cebe — Quarenta e dois kaxi bun cuy ejeku ipi daḡayū paraktaḡ — io'e cebe.

⁶ Imēnpuye ipararu jījāat Deus o'jomuymuy jījā. Deus o'subutetmuymuy. Deus nuynuyap tak o'jomuymuy jījā. Kabi beayū dak o'jomuymuy jījā.

⁷ — Deus ebekitkit eju juy nopaḡōḡōm eḡuy — io'e seḡemoxixi cebe. — Eḡubu'un cuy ip Deus kay — io'e ipararu jījāat pe.

Seḡemoxixi ja'ōbacaap o'ḡūm cebe soat tiwatwat'in ya'ō kay i'e am, soat eipi watwat'in tak, soat a'ōm kawēnwēn'ukayū'in tak, soat iwarururuayū'in tak. Soat ip kūyjobit o'e ya'ō kay. ⁸ Imēnpuye jewemuḡuykukukum ip je'e ipi juacayū. Tūybe Deus iān je'e ip ipararu jījāat pe.

— Ēn acā Deusat — i te'e ma je'e ip.

Ixe kay ip itabut je'e apēn wuyju wuyetabut Deus kay iap puxim. Mēmē buxim oe'ūiat pubutup pe ibutetet ḡu ip—abuyū Deus xe itait jeedop iaptup pe. Iḡodup pe osodop ḡu ibutet ip ipi muḡē'isum ma.

⁹ Iboam eyetaybit pin pima, eya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop. ¹⁰ Taomūnmūn ijuibit taomūn ma ip. Payaom yaoka'ibit yaokan ma ip payaom. Imēnpuye yukpiceḡēm ḡu juy jeedop ip Deus ebekitkit jetabucap kuḡ ipiat'ajojom ma'ḡu ip. Itabut cīcā juy jeedop ip cekay.

¹¹ Gebuje wara'at ojojoho ipararu jījāat. Xepxep osodop ip ḡasū. Ipi bewi o'jēm badiwi. Xepxep akanasū o'yakanasūnuy. Cordeiro'it'it akanasū jo'i. Seḡemoxixi ekawēn co'i o'jekawēn kawēnkērē. ¹² Ya'ōbaca jījā osunuy koapat ipararu jījāat a'ōbacaap co'i. Ja'ōbacaap mubapukpuḡ osunuy koapat ipararu jījāat etabutpe.

— Koapat ipararu jījāat a'ō kay juy epesop — io'e soat ipi juayū be. — Werowero pibun oe'ū pin iat a'ō kay juy epesop — io'e cebe ip. — Kuy oiyo iat a'ō kay juy epesop — io'e cebe ip.

Imēnpuye ya'ō kay o'e ip ipararu jījāat a'ōbi. ¹³ Wuywebe imuḡē ba'oreap mubapukpuḡ oekuku koapat ipararu jījāat. Ja'ōbacaan daxa o'ḡukopkop kabi bewi. Ipi kay o'ḡukopkop soat etabutpe ixeyū mutabut am jewekay. ¹⁴ Soat ipi juayū o'ḡuḡuykukuku iba'oreap o'ḡubapuk puye. Wuywebe i'e'ba'oreat mubapukpuḡ osunuy koapat ipararu jījāat etabutpe.

— Koapat ipararu jījāat puximat cuy epeḡuḡē wita'am — io'e soat ka watwat pe. — Payaom werowero ip o'ḡuḡēiat puximat cuy epeḡuḡē — io'e. — Oe'ū ḡuiat puximat cuy epeḡuḡē — io'e.

Imēnpuye ixē buximat o'ḡuḡē ip wita'am. ¹⁵ Kanomūmat ipararu jījāat ya'ōbacaap o'jat koapat pewi ja'ōbacaan. Ya'ōbacaap o'jat koapat puximat mutait am. Imēnpuye o'jetait koapat puximat—wita'a muḡēḡē. Cekawēn put o'e. Jekay itabut'ūmayū dak yaoka but o'e cebe.

¹⁶⁻¹⁷ — Obutet cuy epesubutetmubararak eybūnū'a be eyba'at kadi, eydopa'a be dak — io'e. — Obutet mubararak'ūm pima, wenúmero ma epeḡubararak eydopa'a be, eybūnū'a be dak — io'e.

Imên ixé o'e soat pe ipi juayũ be—ya'õbuyxiayũ be, ya'õbuyxi'ũmayũ be dak; yopĩcayũ be, kariwayũ be dak; jekpiwatpin ma kapikpik'ukayũ be, tei'ũma kapikpik'ukayũ be dak. Cewebubut pu ba'ore osodop ip topa'a bararak'ũm pima, ibũnũ'a bararak'ũm pima dak. Tarekrek tak teida ba'ore ip osodop ixé butet ibararak'ũm pima, ibutet enũmero ibararak'ũm pima dak.

¹⁸ Wuyetaybitbicap cuy ajat wuyetaybit am iboam. Wuyetaybit pima bit ixé enũmero imuwegũn put kuka o'e wuywebe. Ağokatkat putet co'i ixé enũmero. Ixé enũmero 666.

14

¹ Deus omukũyjojom mabuk osunuy apẽn jebapuk ãmap kabia be iam. Apẽn jebapuk ãmap kabia bima iap cocom mabuk oğuy wexey jo'iat pe. Mêmẽ buxim oe'ũiat ojojojo. Cũg'i osunuy co'a bicũgpe—Sião'a bicũgpe—Jerusalém ka beat'a bicũgpe. Adexiri osodop ixé eju—144,000 beayũ. Mêmẽ butet ibararak osodop topa'a be ip. Ixé ebay butet tak ibararak osodop topa'a be ip. ² Kabi kadiwiat'aõ dak oya'ĩjojo. Ya'õboğ o'ya'õnuy ti'acap'aõ jo'i. Ya'õpuruğ tak o'ya'õnuy xiririkiat'aõ jo'i. Ya'õdip cĩcã dak o'ya'õnuy adedeayũ jebubut'uk muydedem pimaap aõ buxim—harpa muydedem ip pimaap aõ buxim. ³ Ixeyũ 144,000 beayũ pibodo iisuan ip o'jebibododon. Deus abikbikap wap kacũgũg'i osodop ip jebibododon, ebadipdip itabẽgayũ wap tak, 24 beayũ ya'õbuyxiayũ wap tak. Ka'ũma be ma itaybit put ibo pibodom. 144,000 beayũ be acã itaybit put—Deus emudaxijoyũ be acã—ipi ju oekuku'iyũ be acã. ⁴ Ixeyũ 144,000 beayũ o'jewemukẽrẽn ğu—pũğ em tak ka'ũma. Soat tağ iisu ip osodop ayacat eju o'jepo ğu bukiat puxim. Mêmẽ badiptatam oekuku ip soat tağ. Deus ixeyũ o'taxijo kũyjobit'ũmayũ parakpewi—ipi juacayũ parakpewi. Ixeyũ ma koam o'jewejak Deus kay soat em jedop am cexe. Mêmẽ kay dak o'jewejak ip soat em jedop am cexe. ⁵ Napapa'uk ğu ip osodop. Soat tağ ip iisu.

⁶ Gebuje wara'at ojojojo Deus ekawẽn tojotjot'ukat. Um oeku eium. Kopkom oeku kawẽn idipat muwẽn ãm soat pe ipi juayũ be—soat iwarururuayũ be, soat tiwatwat pe dak, soat a'õm kawẽnwẽn'ukayũ be dak, soat eipi watwat pe dak. Kawẽn idipat i'ũm ğu. Soat em itabucayũ ibo muwẽnuwẽn jeedop. I'ũm ğu cekawẽn—kawẽn idipat.

⁷ — Ibuyxim cuy Deus epejukuk — io'e ya'õberen um cĩcãat. — “Deus soat podi ma ya'õbaca,” i juy epe'e'e — io'e. — Gaxĩn ma ixé Deus ideida soat pe apẽn ipi dağ pima juk adi oekuku ip iaptei — io'e. — Xipacat je'ğũm xipacayũ be. Ipiat supi'ajoat ikẽrẽat mujurũğrũğ'ukayũ be bit — io'e. — “Warara'acat podi ma ěn xipat,” i juy epe'e Deus pe — io'e. — Ixé Deus kabi o'ğujurũğ, ipi dak — io'e. — Tiboğ cĩcãati dak o'timujurũğ — io'e. — Idi'a dak o'ti'amujurũğ — io'e.

⁸ Wara'at Deus ekawẽn tojotjot'ukat koapat nomuju oeku. Um oeku eium.

— Babilônia ka watwat puximayũ a'õbacaap oi'ũm — io'e. — Ikẽrẽat muğẽğẽ'uk osodop ip soat ka watwat eju — io'e. — Warara'acat tayxi eju jepopo'ukap puxim ikẽrẽat muğẽğẽ'uk ip osodop, warara'acat itop eju jepopo'ukap puxim tak — io'e. — Gasũ bit ixeyũ a'õbacaap oi'ũm — io'e.

⁹⁻¹⁰ Wara'at Deus ekawẽn tojotjot'ukat ojojojo—soat tağ iisuayũ. Ebağũğ ip um oekuku eium.

— Ipararu jĩjãat pe “Ĕn xipat cĩcã” i'e'e'ukayũ ipiat supi'ajojo jĩjã—ixé jo'iat pe “Ĕn xipat cĩcã” i'e'e'ukayũ dak — io'e. — Ibutet pararak topa'a beayũ dak ipiat supi'ajojo jĩjã—ibutet pararak ibũnũ'a beayũ dak — io'e. — Deus itakoma jĩjã je'e ixeyũ kay. Itabotaidabotbot ğu je'e ixeyũ kay—pũğ kay dak ka'ũma. Iba'ore je'e cebe ip jenapõn ãm ipiat'ajojoap puxim — io'e. — Ipiat supi'ajojo jĩjã ma ip. Daxa be ipiat supi'ajojo ip, enxofre isopat pe dak — io'e. — Deus ekawẽn tojotjot'ukayũ etabutpe ipiat supi'ajojo ip, soat tağ iisuayũ etabutpe. Mêmẽ etabutpe dak ipiat supi'ajojo ip — io'e. ¹¹ — Ixeyũ beaptiğ jediğeuhum soat em daxadiğ. Ka'ũmğũ kabi dağ tiğ'umat. Soat em ma tiğteğ e'em. Iximabun, kabiabun tiğteğ e'em — io'e. — Ixeyũ be ipiatpi'ajojoap tak i'ũm ğu. Cebodoy ba'ore cebe ip. Kabiabun

ipiat'ajojom ip jeedop, iximabun tak—ipararu jĵĵaat pe “Ēn xipat” i'e'e'ukayũ, ixe jo'iat pe imĕn i'e'e'ukayũ dak—topa'a be ibutet pararakayũ — io'e.

¹² Apĕn ibutet pararak ibũnũ'a beayũ ipiat supi'ajojo jĵĵ iap kay ġebum pima, yukpiceġĕm ġu juy jeedop ip jetabucap kuġ Deus ebekitkiyũ—Deus a'õ kay kũyjobicayũ—Jesus kay jetabucap kukayũ.

¹³ Gebuje kabi kadiwiat'a'õ oya'ĵjojo.

— Pũġpũġ xipacayũ'in mabuk yaoka ip ġasũ itakomaayũ jetabucap eper'eũmayũ, ipararu jĵĵaat putet mubararakan ibu'u'uyũ — io'e. — Icokcok ip jeedop o'yaoka ma'ġu ip — io'e. — Iboap cuy eġubararak taperadup pe — io'e.

— Icĕmĕn ĕn e'em — i Deus biõġbuk o'jede. — Icokcok cĭcĕ ma ip jeedop — io'e. — Ipi ju bima o'jekapikpik cĭcĕ ip wuykukukat peam — io'e cebe—kabi beat pe. — Ce'ũ buje bit ip jeebodoy — io'e. — Kapikap kay ġu ip je'e — io'e cebe. — Jekaba'ũm ip — io'e. — Xipan cĭcĕ ip o'jekapikpik iapteim tak ip idujuu jewēju — io'e cebe.

Imĕn Deus biõġbuk o'jede kabi kadiwiat'a'õ wa'õpĵju.

¹⁴ Apĕn jebapuk ĕmap kabia bima iap cocom mabuk oġuy wexey jo'iat pe. Aġokatkat co'iat ojojjo. Xik'i osunuy kabikerereat ceje. Ouro muġĕġĕ kuġ jabe osunuy. Pĕġap kuġ osunuy jebui be—tũybibiak kuġ.

¹⁵ Deus ekawĕn tojtjt'ukat o'jĕm Deus eju kawĕnwĕnap'a bewi. O'jewĕwĕ ya'õberen kabikerereat cejeat pe.

— Epĕġĕm cuy etiptakat soat eipi daġatip, kuy o'taop puye — io'e ya'õberen. — Gasũ ma juy etiptakat — io'e.

¹⁶ Imĕnpuye cococo'i o'e. Tiptatkan o'e jepĕġĕm kabikerereat cejeat. Jepĕġap o'ġuyco. Soat eipi daġatip takatkan o'e. Pere. Soat o'tiptakat. Kuy o'jepere.

¹⁷ Gebuje wara'at ojojjo Deus ekawĕn tojtjt'ukat. Ixe dak o'jĕm Deus eju kawĕnwĕnap'a bewi—kabi beat'a bewi. Ixe dak pĕġap kuġ osunuy tũybibiak kuġ.

¹⁸ Ibocewi wara'at Deus ekawĕn tojtjt'ukat o'jĕm tõmte'okuatõm mupikupikap'a xewi. Ixe daxa kukuk'ukat osunuy tõmte'okuatõm mupikupikap'a beat taxa kukuk'ukat. Ixe o'jewĕwĕ ya'õberen jebure be—pĕġap kukat pe.

— Epĕġĕm cuy uva'adot eyadot'aġobidakat — io'e. — Soat eipi daġatip pe juy eyadot'aġobidakat — io'e. — Kuy o'yaop — io'e ya'õberen.

¹⁹ Imĕnpuye cocococo'i o'e. Yaġobidakatkan oeku soat eipi daġ uvadip taġ. Pereh. O'jepere. O'yamõġ yamucakcakcakap'a be yabidi'uk am. Deus ipiat supi'ajojoat kũyjobit'ũmayũ be apĕn ip uva'a mucakcakcaġ iap puxim. ²⁰ Ikaboġatka etakobe yamucakcakcaġ ip osodop. Xere ġu o'yabidijĕm uva'abidi. Yamucakcakcakap'a bewiapti kũyjobit'ũmayũ'ũm'ũm toy buxim. Xere ġu toy o'toyjĕm. Kiiii iĕn toy. 3000 quilometrom o'toyjĕm. Toydibida pũġ metro ipidase dak o'jedoyeku—Deus ekawĕn kay kũyjobit'ũmayũ'ũm'ũm toy.

15

¹ Gebuje wara'at ipararuat ojojjo kabi be yoboġat. O'jebapuk omukũyjo am apĕn ġuyjom jebapuk iam. 7 be ojojjo Deus ekawĕn tojtjt'ukayũ. Omukũyjoap iba'arĕm mabuk osunuy oxe. Yoboġ osunuy. Ipararu jĵĵaat osunuy. Warĕmtaksuġat kuġ ip oekuku—ĕmap kuġ. Ipi kay ixik puje Deus jetakomaap ġu'ũm.

— Eyju ma warĕmtaksuġat epejoxik kũyjobit'ũmayũ be — io'e Deus cebe ip. — Wa'õbi ma ipiat cuy epesupi'ajojoat cebe ip — io'e. — Ixeyũ acĕ ojoxikat wetakoma eykay iap mubapuk am soat pe kũyjobit'ũmayũ be — io'e Deus cebe ip—7 beayũ be.

² Gebuje iodi buximat ojojjo—vidro muġĕġĕ. Vidro iwekoykey osunuy daxa eju. Ixiriruk osunuy. Ipararu jĵĵaat a'õ kay'ũmayũ dak ojojjo—ixe jo'iat a'õ kay'ũmayũ dak—jebetet enũmero kukat kukat a'õ kay'ũmayũ. Kacũġcũġ'i ip osodop iodi buximat xe—vidro muġĕġĕ xe. Harpa'a muydedem ip osodop—Deus emuaũm muydedem.

³ Moisés bibodom ip o'jebibododon—wuykukukat puywatwat'ukat pibodom. Mēmē buxim oe'ūiat pibodom tak ip o'jebibododon. Ibom o'jebibododon ip:

Ocekukukat, ēn acā Deusat, i. Ēn soat podi ma a'ōbacaap kuḡ, i. Yoboḡ cīcā eḡuḡēḡēiat, i. Ocecokcok cīcā ḡebum am emumuḡē kay, i. Ēn soat tiwatwat kukukat, i. Soat em cūḡ ma ēn ocekuḡ, i. Icēmān acā ēn e'em, i. ⁴ Abu ibuyxim ḡu ekuḡ? Soat ma ibuyxim ekuḡ, i. Abu kuka i'e pin ḡu “Ēn soat podi ma a'ōbaca” i? Soat ma imēn i'e pin, i. Ēn acā ikērēat kuḡ ḡu, i. Soat taḡ eisu, i. Soat tiwatwat jajēm “Ēn xipat cīcā” i'e am ewebe, i. Soat em cūḡ ma ēn wuykuḡ iap cocom soat ipi juacayū, i.

Ibom o'jebibododon ip. ⁵ Cebibododon epere buje, Deus eju kawēnwēnap'a oyajojo. Xīntabi ekoce buje oyajojo. Torojo'a o'yanuy ibo'a be—Deus nuynuyap cīcāap'a. ⁶ ⁷ beayū o'jēm Deus eju kawēnwēnap'a bewi Deus ekawēn tojtjt'ukayū. Warēmtaksuḡat kuḡ ip osodop ipiat'ajoan kūyjobit'ūmayū be. Cesaysopsepat kuḡ ip osodop irucat kuḡ, iarixiḡsūḡat kuḡ. Ouro muḡēḡē kuḡ ip osodop jekūm'a eju. ⁷ Pūḡ ebadipdip itabēḡayū'in bacia'a jo'iat'a o'yaūmūm soat pe ⁷ beayū be—ouro muḡēḡē'a. Soat ip yakuḡ pūḡpūḡpūḡ jebui wedim. Yanopapūn ip o'yadop Deus etakomaap kuḡ—soat em itaicat etakomaap kuḡ. ⁸ Deus soat podi ma jedipap kuḡ iaptiḡ o'jedipepōḡpōḡ soat'abi daḡ Deus eju kawēnwēnap'abi daḡ, Deus soat podi ma ja'ōbacaap kuḡ iaptiḡ tak. Soat iōm pa'ore ip osodop badiat'abi be ⁷ be Deus ekawēn tojtjt'ukayū be warēmtaksuḡat xikap epere'ūm pima—ipiatpi'ajoan epere'ūm pima.

16

¹ Gebuje Deus eju kawēnwēnap'abi oya'ījojo. O'jekawēn ya'ōberen ⁷ be Deus ekawēn tojtjt'ukayū be.

— Epeju juy — io'e cebe ip. — Bacia'a buximat'a beati juy epetixik ipi kay—Deus etakomaapti — io'e. — Deus etakomaapti juy epetidi soat kūyjobit'ūmayū be — io'e. — Epeju — io'e.

² Koapat o'ju Deus ekawēn tojtjt'ukat. Jebacia'a buximat beati o'tidi ipi watwat kay. Imēnpuye weroweropi o'jebak cebe ip—topa'a be ipararu jījāat putet kukayū be—ixe jo'iat a'ō kayayū be dak. Ipi jījā osodop, ierep cīcā dak, iohe ḡu dak. Kuy pūḡ ma jebacia'a buximat beati o'tixik.

³ Gebuje wara'at o'tidi jebacia'a buximat peati. O'tidi tiboḡ cīcāati be tiyuati be. Imēnpuye o'jediewexat. Ce'ūatoy buxim o'e. Imēnpuye idibi daḡacat oap soat. Soat ip oap idibi daḡayū'ūm'ūm. Kuy xepxepayū jebacia'a buximat peati o'tidi.

⁴ Gebuje wara'at jebacia'a buximat peati o'tidi idibi kay—tiyu'ūmati kay. Idi'a daḡ tak o'tidi. Imēnpuye o'jediewexat. Toy o'jediewexat. ⁵ Wara'at Deus ekawēn tojtjt'ukat o'jekawēn Deus eju ḡebuje bit. Ixe idibi kukukat osunuy—soati kukukat. Ixe ekawēn oya'ījojo.

— Ēn ikērēat kuḡ ḡu—pūḡ em tak ka'ūma — io'e Deus pe. — Cūḡ ma ēn ipiat'ajoan kūyjobit'ūmayū be soat pe — io'e. — Soat em ma etait. Kuyje dak cuk adi etait eḡuy — io'e. ⁶ — Kūyjobit'ūmayū ma juk adi ebekitkiyū'ūm'ūm o'yaoka. O'toymukereren ip. Ekawēn muwēnuwēn'ukayū'ūm'ūm tak o'yaoka ip — io'e. — Ḡasū bit cuy etoykōnat cebe ip toymukererenapteim — io'e. — Ikērēm cuk adi ip oekuku iapteim bubum ip ḡasū exewi — io'e Deus pe.

⁷ Tōmte'okuatōm mupikupikap'a xeat'a'ō dak o'jekawēn wa'ōpiju.

— Ocekukukat, ēn acā Deusat — io'e. — Ēn soat podi ma a'ōbaca — io'e. — Ēn cedaḡ ma ipiat'ajoan kūyjobit'ūmayū be — io'e. — Cūḡ cīcā ewebe ipiat'ajoan cebe ip kūyjobit'ūm cīcā ip puye — io'e.

Kuy ebapūḡayū jebacia'a buximat peati o'tidi Deus ekawēn tojtjt'ukayū.

⁸ Gebuje wara'at jebacia'a buximat peati o'tidi kaxiepiat etabe. Imēnpuye adedeayū oipik ipi watwat. ⁹ Kūyjobit'ūmayū oipik cīcā kaxie pibun. Imēnpuye ip Deus o'jomuymuy

jĩã, ixe warẽmtaksuãati o'tidiat cebe ip puye. Imẽnpit ikẽrẽat muãẽãẽap o'jepere ãu ip. “Eẽn soat podi ma a'õbaca,” i'e bu'u'u jĩã ip osodop Deus pe.

Kuy ebadipdipayũ jebacia'a buximat peati o'tidi Deus ekawẽn tojtjt'ukayũ.

¹⁰ Gebuje wara'at jebacia'a buximat peati o'tidi ipararu jĩãat abikbikap pe—idip cĩcãat pe. Imẽnpuye kabiokboã o'e cekay. Soat ya'õ kayayũ kay dak kabiokboã o'e. Jekõ ip o'sukõaha ipibun ma. ¹¹ Deus tak o'jomuymuy jĩã ip kũyjobit'ũmayũ. Kabi beacat kukukat o'jomuymuy jĩã ip ipiat o'supi'ajo ip puye, werowero kuã ip puye dak—soat taã ipi jĩãat kuã puye. Inaka oibu'un'ũma ip ikẽrẽat muãẽãẽm. O'jẽm'ũma ip e iekẽrẽate daãwi.

Kuy 5 be jebacia'a buximat peati o'tidi.

¹² Gebuje wara'at jebacia'a buximat peati o'tidi. O'tidi idibi be—tiboãati be—Eufratesti be. Imẽnpuye o'tiap. Idibi o'tiapat taã e o'jeeebapak. O'tiap ipi juayũ kukukayũ beapem—kaxi jẽmap pewiacat peapem. ¹³ Ebaãũã ibiõãbuk kẽrẽayũ dak ojojajo. Muo buxim ip osodop. Pũã o'jẽm seãemoxixi kõmbie daãwi. Wara'at o'jẽm ipararu jĩãat kõmbie daãwi. Wara'at o'jẽm jewexe Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat kõmbie daãwi. ¹⁴ Ixeyũ ibiõãbuk kẽrẽayũ wuywebe i'e ba'oreat mubapakpuã. Ixeyũ ebaãũãayũ cucum soat ka kay ika kukukayũ mu'awero am nopããõãõ ãm. Nopããõãõm ip je'e. Nopããõãõm pima Deus soat podi ma wa'õbaca iap ãubapak soat pe.

¹⁵ — Eya'õpicũãcũã cuy epesop — i'e'em Cristo wuywebe. — Ibukurukat puxim oajẽm — i'e'em. — Adeayũ aã'ũm pima oajẽmtujupa'um'um'ukat puxim — i'e'em. — Icokcok ip je'e wajẽmap wiwi'ukayũ—jewemukẽrẽrẽrẽn'ũmayũ — i'e'em. — Totiteayũ buxim ip je'e wajẽm puje — i'e'em. — Isũsũn ãu ip je'e — i'e'em Cristo.

¹⁶ Ixeyũ ibiõãbuk kẽrẽayũ soat ka kukukayũ o'ãu'awero ip pũãka be ma. Ixe ka butet Armagedom i omuy Hebreu a'õm—Judeuyũ a'õm.

Kuy seis beayũ jebacia'a buximat peati o'tidi.

¹⁷ Gebuje kanomũmat jebacia'a buximat peati o'tidi eiumwi. Deus eju kawẽnwẽnap'a bewiat o'jewãwã ya'õberen—Deus abikbikap xeat.

— Kuy o'e, io'e.

¹⁸ Imẽn i'e buje, xiririk. Paw. O'jepaw. Xiririkpawiat o'jepaw ya'õpuruã cĩcã. Tũmũn'a'õ dak o'jede ya'õberen. Poroãiat tak o'jede ya'õpuruã. Ipi dak o'jexixi jĩã. Puje buk a'ãu o'jebapak iboap? Ka'ũma ma. Gasũ acã. Ipi mubapak pujeap a'ãu iboap ka'ũmãu. Soat podi ma ipararuat o'jebapak ãebuje. ¹⁹ Babilõnia ka dak o'sukamuwe'ut'ut ipi exixi buje. Ebaãũãkam o'jekaewexat. Deus soat eipi daãatka dak o'sukamu'ũm. Deus o'jeãebu Babilõnia ka watwat kay. Ikẽrẽat mujurũãrũãxiayũ kay o'jeãebu. Warara'acat peap podi ma ipiat o'supi'ajoat cebe ip. Jetakomaap mu'ũm puje acã oibu'un ipiat'ajoan cebe ip kũyjobit'ũmayũ be. ²⁰ Pa'ũm. O'jepa'ũm soat tip'aweroro. Pa'ũm. Co'a dak o'jeaepa'ũm. ²¹ Akadadada dak o'ta'at'at kabi bewi tapoxiata. Pũãpũãta tapoxi jĩã o'tadop—40 kilo-ata. O'ta'at'at ipi juacayũ be—kũyjobit'ũmayũ be. Itakoma o'e ip Deus kay ipiat'ajojom puye, warẽmtaksuãat puye dak, akadadada buye dak. Deus o'jomuymuy jĩã ip.

17

¹ Gebuje 7 beayũ'in oajẽm okay—Deus ekawẽn tojtjt'ukayũ'in—bacia'a buximat kukayũ'in.

— Ejot — io'e owebe. — Apẽn Deus iboka sukamu'ũm cĩcã iap cuy oãubapak ewebe — io'e. — Ibo ka omuy idibi xe—ti'adeati xe — io'e. — Ikẽrẽat muãẽãẽm cĩcã ip ibo ka watwat — io'e. — Apẽn yapoat wara'at kaykaykay ma jepo am iap puxim wara'at kaykaykay ma e'em ip itabut. Tũybe Deusat iãn e'em ip — io'e. — Imẽnpuye Deus ibo ka sukamu'ũm cĩcã — io'e owebe. ² — Ikẽrẽ jĩãat o'ãuãẽ ip ibo ka watwat eju soat ka kukukayũ—yapoat co'iaayũ eju — io'e. — Ixe adeayũ be ikẽrẽat o'ãujurũãat apẽn itabut'ũmayũ jebureyũ muka'o'on iap

puxim — io'e. — Imēnpuxim ibo ka watwat tak ade kūyjobit'ūmayū be ikērēat o'gūjurūgāt — io'e owebe.

³ Gebuje okpiwan gu juk ocewaḡuy. Deus biōḡbuk cuk waḡuyda. Deus ekawēn tojtot'ukat odujowat uk'a'ūmat pe. Ayacat ojojojo iboce. Xik'i osunuy wara'at ipararu jījāat akpi jeje—ipakpukat akpi jeje. Deus muymuyap ekawēn ibararak osunuy ixē daḡ soat taḡ. ⁷ be ya'a o'yanuy. ¹⁰ be yakanasū o'yakanasūnūy. ⁴ Ayacat esay ipakpusk osunuy. Ouro muḡēḡēbu kuḡ osunuy soat taḡ jesay daḡ. Wita'a kuḡ tak osunuy—yadeiboḡ cīcāat'a kuḡ. Pérola'a kuḡ tak osunuy yadeiboḡ cīcāat'a kuḡ. Bacia'a buximat'a kuḡ osunuy jebui be—ouro muḡēḡē'a kuḡ. Yanopapūn o'yanuy xīpat'ūmap kuḡ, wuymusūsūnap kuḡ tak, ixē aḡokatkayūxi jījā buye. ⁵ Topa'a be ibutet ibararak osunuy. Ka'ūma ma itaybit apēnape ibutet iam. Babilōnia ka ikaboḡatka i ikabutet osunuy. Aḡokatkayū xiayū kukat i dak ibutet osunuy. Xīpat'ūmayū kukat i dak ibutet osunuy. Jekpiwatpin ma jewaḡuy mukērērērēn'ukat i dak ibutet osunuy. Ebpūḡputet ibutet. ⁶ Ayacat ika'oat puxim icokcok osunuy ade Deus ebekitkiyū'ūm'ūm o'toymukereren puyē. Ixē ayacat ojojojo. Ayacat ixeyū'ūm'ūm o'yaoka, Jesus kay jījā ip puyē, jetabucap o'jepere gu ip puyē. Oparara jījā ojeku ixē jo buje.

⁷ — Pēnpuyē eparara ixē buxim? — io'e owebe Deus ekawēn tojtot'ukat. — Ajo iba'arēm exe iam cuy ōn jemukūyjo — io'e owebe. — Abu-buxim ixē ayacat iam tak ōn jemukūyjo — io'e. — Abu-buxim ipararu jījāat iam tak ōn jemukūyjo — io'e. — Apēnape subo iam tak ōn jemukūyjo—ayacat kuḡ jekpi jeje iam — io'e. — Apēnape ⁷ be ya'at iam tak ōn jemukūyjo — io'e. — Apēnape ¹⁰ be yakanasūat iam tak ōn jemukūyjo — io'e owebe. ⁸ — Ixē ipararu jījāat kuy bima itait osunuy. Gasū bit itait gu o'e. Gaxīn ma ixē jeejēm ikūybioreḡ cīcāatkūy bewi. Imēnpit Deus ixē ḡu'ūm — io'e. — Abuyū soat em itait jeedop Deus xe iaptup pe ibutet pararak'ūmayū iparara jījā je'e ipararu jījāat co buje — io'e. — Ibutetpararak gu ip ipi muḡē'isum ma — io'e. — Ixē ipararu jījāat itait osunuy kuy bima. Gasū bit itait gu o'e. Waram ḡuto jebapuk — io'e.

⁹ — Itaybit cīcāat acā itaybit e'em apēnape ojojojo iam—yaḡuybīat acā — io'e owebe. — ⁷ be ya'at puxim ⁷ be ma co'a dak. Ayacat xik'i iḡo'a jeje—⁷ beat'a jeje. Ika kukayū buxim tak ip ya'a — io'e owebe. ¹⁰ — ⁵ be ixeyū'in ibaca'ūm o'e ip. Ka'ūma ma kūyjobit ixeyū a'ō kay ḡasū bit — io'e. — Pūḡ ma ixeyū'in ya'ōbacaat ḡasū — io'e. — Adeayū ixē a'ō kay o'e kūyjobit — io'e. — Wara'at ixeyū'in oajēm gu buk adeayū kukukan. Ixē ajēm puje bit, darem ma adeayū kukukan jeenuy — io'e owebe. ¹¹ — Ipararu jījāat kanomūm adeayū kukukan je'e—kuy bima itait osunuyiat—ḡasū itait gu iat — io'e. — ⁷ beayū nomukadi ixē dak adeayū kukukan je'e. Deus ixē dak ḡu'ūm — io'e owebe.

¹² — ¹⁰ beat yakanasū eyakanasūjojo — io'e. — Ixeyū yakanasūyū ¹⁰ beayū buxim ika kukukayū buxim. Adeayū kukukayūm gu buk o'e ip. Guyjom acā je'e ip — io'e. — Darem ma ikukukayūm ip jeedop ipararu jījāat eju—pūḡ hora ma — io'e owebe. ¹³ — Jewaḡuycocom ip ¹⁰ beayū. Imēnpuyē ja'ōbacaap ūmūm ip ipararu jījāat pe. Imēnpuyē ixeyū a'ōbi jeku ipararu jījāat — io'e owebe. ¹⁴ — Ixeyū ¹⁰ beayū nopagōḡōm ip je'e mēmē buxim oe'ūiat eju. Mēmē nopagōḡōm je'e ixeyū a'ōbacaap mu'ūm ām — io'e. — Nopagōḡōm je'e jemunomuwayū eju, jemunaēyū eju—ja'ōkayayū eju. Ixeyū a'ōbacaap ḡu'ūm mēmē. Ixē soat podi ma ya'ōbacaat. Adeayū kukayū kukat ixē. Imēnpuyē ixeyū a'ōbacaap ḡu'ūm — io'e owebe.

¹⁵ — Idibi dak cuk etijojo — io'e owebe Deus ekawēn tojtot'ukat. — Ayacat xik'i osunuy ixedi adopa daḡ — io'e. — Ixedi soat tiwatwat puxim, soat eipi watwat puxim tak, soat iwarururuayū buxim tak, soat a'ōm kawēnwēn'ukayū buxim tak — io'e owebe. ¹⁶ — ¹⁰ be yakanasūat tak cuk ejojojo — io'e owebe. — Ixeyū yakanasūyū itakoma jeedop ip ayacaw kay—aḡokatkayūxi kay. Ipararu jījāat tak itakoma je'e cekay — io'e. — Soat ibubut ju'uk ip cexewi. Cesay'ūm suiwat ip. Ixē aokam ip. Ixē'ūm ēn suēn'o ip. Cepoyat ip ḡupik daxa be — io'e. ¹⁷ — Deus ixeyū o'ḡubikuy jebikuyap taḡ jeku am. Ixeyū o'ḡubikuy jewaḡuyco

am jeweweju. Imēnpuye Deus bikuyap tağ yaoka ip. Imēnpuye “Wuya'ōbacaap cuy ağm ipararu jĵāat pe,” i je'e ip jewewebe ika kukukayū. “Wuya'ōbi juy ixē je'ku” i je'e ip jewewebe ma. Imēn ma soat jebapuk apēn cuk adi Deus o'e'e iap tağ — io'e owebe.

¹⁸ — Ixe ayacat—ejojojoiat—ikaboğatka buxim — io'e owebe. — Adeayū kukukayū emukakukpinputka buxim — io'e owebe. — Adeayū kukukayū cucum ibo ka be ikērēat muğē ām — io'e owebe Deus ekawēn tojtjtot'ukat.

18

¹ Iboap co buje, wara'at ojojoho Deus ekawēn tojtjtot'ukat. Kopkom o'e kabi kadiwi. Ya'ōbacaat osunuy. Isopsep osunuy. Imēnpuye jesopsepap kabiam soat eipi o'ğukabia.

² — O'suka'um cĳcā ma — io'e ya'ōberen. — Babilōnia ka o'suka'um cĳcā ma — io'e. — Kuy bima ya'ōbacaayū cucu'uk ip oosodop ibo ka be — io'e. — Gasū bit ibiōğbuk kērēayū acā o'jepoyat ibo ka be, axikyū ikērē jĵāayū dak — io'e. — Wasūyū dak o'jepoyat ibo ka be—i'oibit'umat — io'e. ³ — Ibo ka watwat ikērēat o'ğujurūğrūğat soat ka watwat pe wuybureyū muka'o'onap puxim, — io'e. — Jekpiwatpin ma ikērēat muğēğē'uk ip osodop ibo ka watwat eju. Ika kukukayū dak ikērēat mujurūğrūğ'uk ip osodop ibo ka watwat eju. Tarekrek kukukayū dak jewemukariwawan'uk ip osodop ixeyū ikērēat muğēğēaptei bubum — io'e.

⁴ Wara'at'a'ō dak oya'ĳjojo kabi kadiwiat'a'ō.

— Bekitkit, epewat cuy ite ka bewi — io'e. — Epejēm cuy ite ka watwat xewi — io'e. — Ixeyū buxim ğu juy epesop — io'e. — Ixeyū burem ğu juy epesop ikērēat mujurūğrūğ — io'e. — Ixeyū eju ikērēat mujurūğrūğ pima, Deus ipiat supi'ajoat eywebe apēn ipiat supi'ajoat ixeyū be iap co'i — io'e. ⁵ — Ibo ka watwat xipat'umap muğēğēxi. Imu'awero buje, kabi tēğ kuka o'e xipat'umap — io'e. — Deus o'jeğebu apēn cuk adi ikērēat o'ğujurūğrūğ ip iap kay — io'e. ⁶ — Apēn ip cuk adi warēmtağ eykukaptei juy epeteida cebe ip — io'e. — Xepxepetim pit cuy epeteida cebe ip — io'e cebe. — Tipiati juk ip o'timuğē eywebe tikōğaptim. Tipi jĵāati juy epetimugē cebe ip tikōğaptim — io'e. — Ibodim cuy bacia'a epeyamunopapūn ixeyū muka'onaptim — io'e. ⁷ — Ipiat cuy epesupi'ajoat cebe ip, idip cĳcā ip osodop iapetim — io'e. — Epeğugūycūğcūğ cuy ip teiboğ cĳcāat pupu'uk ip osodop iapetim — io'e. — “Soat kuğ ōn ika kukukat co'i,” i te'e ma o'e ip jewebe ma. “Itayxibuk ğu ōn,” i te'e ma o'e. “Ipiat osupi'ajo ğu—pūğ em tak ka'ūma ma,” i te'e ma o'e jewebe ma. “Oğuycūğ ğu juy oce,” i te'e ma juk adi o'e'e. ⁸ Te'e ma imēn cuk adi o'e'e — io'e. — Imēnpuye pūğ kabiam ma soat ipiat je'babuk cebe—warēmtaksuğpi. Iwātaxipi dak je'e. Ipiat tak supi'ajo. Re dak supi'ajo — io'e. — Daxa be ipik — io'e. — Soat iboap je'babuk cebe wuykukukat ya'ōca buye. Ixe wuykukukat Deusat—soat podi ma ya'ōbacaat. Wuykukukat apēn ipi ju bima juk adi oekuku ip iaptei ideida soat pe — io'e.

Imēn Deus ekawēn tojtjtot'ukat ya'ōberen o'e owebe.

⁹ Babilōnia ka pikpiğaptiğ co buje, iğuycūğ cĳcā je'e ika kukukayū—iğo ka watwat puxim jemucokcok am ikērēat mujurūğrūğ'ukayū—yapoat eju jepopo'ukayū buximayū. Jeetōn ip ibo ka pikpiğaptiğ co buje. ¹⁰ Wūy ma ip jeedop kacūğcūğ'i ikapikap cocom. Wuywebe dak xe'e je'e imēn iap puxim iparara ip.

— Tadaybot cĳcā opop ip pikpiğ! — i je'e ip tiğcocoayū. — Karem ip ipiat'ajojom — i je'e ip. — Kuy bima ikaboğ cĳcāatkam o'sukadop — i je'e ip. — Soat pe bit ibo ka ikamu'um pa'ore o'sukadop — i je'e ip. — Deus pe bit pūğ hora ma o'sukamu'um — i je'e ip.

¹¹ Ibo ka pikpiğaptiğ cocom pima, iğuycūğ cĳcā je'e ip tarekrek kuğ topibiyū dak. Ka'umğū o'e tarekrek pupu'ukayū, oipik ip puye. Imēnpuye cewebubut pu ba'ore o'e ip. Ka'umğū ip o'e ibubut pupuayū. Imēnpuye jeetōn ip. ¹² Imēn je'e ip tōtōn:

— Abu xe'e ğasū je'jat wuyeuoro, wuyepрата dak? — io'e ip jewewebe. — Abu xe'e ğasū yadeiboğat'a yabu wuyxewi, pérola'a dak? — io'e ip jewewebe. — Abu xe'e pağo je'jat wuyxewi—iarixiğat, ipakpukat tak, lā ipakpukat tak? — io'e jewewebe. — Abu

xe'e ġasũ soat'ip yopu wuyxewi—ip warẽmtaksuġat'ip? — io'e. — Abu xe'e ġasũ marfim muġẽġẽ je'jat wuyxewi? — io'e. — Abu xe'e yopteiboġ cĩcãat'ip muġẽġẽ je'jat wuyxewi? — io'e. — Abu xe'e ġasũ icaat muġẽġẽ je'jat wuyxewi—bronze muġẽġẽ, ferro muġẽġẽ dak, mármore muġẽġẽ dak? — i'e'em ip tõtõn. ¹³ — Abu xe'e wuyxat mukunukunap je'jat wuyxewi—canela? — io'e ip. — Abu xe'e ġasũ tibu wuyxewi tide'oati, mirradi dak? — i. — Abu xe'e tõmpu wuyxewi pão'anõm? — i. — Abu xe'e tibu wuyxewi uva'abidi, oliveira xepti dak? — i. — Abu xe'e tõmpu wuyxewi trigonõm? — i. — Abu xe'e tabu wuyxewi trigoda? — i. — Abu xe'e ġasũ gado je'jat wuyxewi, ovelha dak, cavalo dak? — i. — Abu xe'e carro je'jat wuyxewi cavaru imupuxikpuxiġat? i. — Abu xe'e wuyjuyũ je'jat wuyxewi jebuywatwat'ukan? — i.

Imẽn je'e ip tarekrek kuġ topibiyũ jewewebe. Imẽn je'e ip tõtõn pima jebubut pupu'ukayũ'ũm'ũm oipik puye. ¹⁴ Imẽn je'e ip ibo ka watwat pe:

— Soat eyetabikukuap kuy oi'ũm — i je'e ip ibo ka watwat pe. — Soat eybubut oi'ũm — i je'e. — Kuy bima ade idipat kuġ epesop, ade ouro dak — i je'e ip. — ġasũ bit soat oi'ũm — i je'e ip. — Waram pit epetobuxik ġu — i je'e ip ibo ka watwat pe.

¹⁵ Ibo ka be ip o'jekariwawan. ġasũ bit wũy wi ma ip o'e ikadiġ cocom. Wuyju dak xe'e acepik iap ip imuparararan. Jewãwã ip. Jeetõn tak ip.

¹⁶ — Tadaybotbot cĩcã ip opop pikpiġ ibo ka watwat'ũm'ũm — i je'e ip. — Karem ip oipik — i je'e ip. — Kuy bima teiboġ cĩcãat kuġ oekuku ip jesay kuġ—paġo iadixiġat kuġ — i. — Ipakpukġũġũnat kuġ tak oekuku ip, ipakpukat kuġ tak, lã muġẽġẽ kuġ tak — i je'e ip. — Ouro muġẽġẽ kuġ tak ip oekuku jemujoipin am — i je'e ip. — Wita'a'it'it'a muġẽġẽ kuġ tak ip oekuku jemujoipin am, pãrola'a muġẽġẽ kuġ tak — i je'e ip. ¹⁷⁻¹⁸ — Soat o'jepa'ũm pũġ hora ma — i je'e ip. — Soat jekariwaap oi'ũm — i je'e ip.

Ibo ka wi wũy ma dak ip osodop ibo ka pikpiġaptiġ cocom kobexixi kukuk'ukayũ, kobexixi daġ cucu'ukayũ dak, kobexixi mudidimyũ dak, kobexixi bewi yajẽm'ibiyũ be tarekrek ũmũm'ukayũ dak.

— Ibo ka soat ka podi ma ikadip o'sukadop — io'e ip tiġ cocom pima. — Ka'ũmġu aġoka iboka jo'iatka ikadip cĩcãatka — io'e ip.

¹⁹ Jebabim ip o'jew'aamudididiġ ka'winõm jeġuycũġap mubapuk am. O'tõn cĩcã ip iġuycũġ cĩcã buye.

— Tadaybot cĩcã ip opop pikpiġ ibo ka watwat'ũm'ũm — io'e ip. — Karem ip oipik — io'e ip. — Kuy bima o'jekariwawan ip soat kobexixi kukuk'ukayũ ibo ka watwat cedinheiroboġ cĩcã buye — io'e ip. — Pũġ hora ma oi'ũm soat. Soat ibo ka watwat pubut oipik pũġ hora ma — io'e ip.

²⁰ — “Eyju bit eycokcoġ cuy epesop,” i õn pit e'em kabi beacat pe — io'e kabi beat owebe. — “Eycokcoġ cuy epesop,” i õn e'em Deus ebekitkiyũ be, Deus emumujuyũ be dak, Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ be dak. “Eycokcoġ cuy epesop, Deus ipiat o'supi'ajoat ibo ka watwat pe ikẽrẽm cĩcã ip osodopdopdopiapteim,” i õn e'em. “Apẽn ip cuk adi ikẽrẽm eykukapteim ipiat o'supi'ajoat cebe ip,” i õn e'em — io'e owebe kabi beat.

²¹ Gebuje Deus ekawẽn tojtjot'ukat wita'a o'yabu ya'õbacaat. Yaboġ cĩcãat'a o'yabu—tũmũntata mucakcakcakap'a jo'iat'a. O'yaxik idibi be tiyuati be.

— Apẽn iġo'a oyaxik iap co'i Deus tak Babilõnia ka sukaxik — io'e. — Waram pit acesukajo ġu ibo ka — io'e. ²² — Waram pit harpa muydede'ukat'a'õ aceya'ĩjo ġu ibo ka be — io'e. — Wara'at pubut'uk muydede'ukat'a'õ dak aceya'ĩjo ġu — io'e. — Tũmũn'uk'uk muydede'ukat'a'õ aceya'ĩjo ġu, parasuy jo'iat muydede'ukat'a'õ dak — io'e. — Warẽmtaksuġ pikpik'ukat acetobuxik ġu ibo ka be — io'e. — Waram aceya'ĩjo ġu tũmũntata mucakcakcakap'a'õ dak ibo ka be — io'e. ²³ — Waram acejojo ġu lamparina'ae ibo ka be — io'e. — Waram aceya'ĩjo ġu jewebumũn'isuayũ icokcokap'a'õ ibo ka be — io'e. — Ibo ka beayũ kariwawayũ warara'acat podi ma ibubut ade ip osodop — io'e. — Soat kaka daġayũ muġuykukuku'uk

ip osodop jebukaypacam ma — io'e. ²⁴ — Deus pit ipiat o'supi'ajoat Babilônia ka watwat pe jekawên muwênuwên'ukayũ'ũm'ũm aokakaapteim—jebekitkiyũ'ũm'ũm aokakaapteim—soat kaka watwat'ũm'ũm aokakaapteim — io'e.

19

¹ Iboap tomukadi, ya'õberenat'a'õ oya'ĩjojo ade jĩã kabi beacayũ a'õ.

— “Deus xipat cĩã,” i juy ace — io'e ip. — Deus acã wuydaxijojo'ukat — io'e ip. — Soat podi ma jedipap kuğ ixē — io'e ip. — Soat podi ma ja'õbacaap kuğ — io'e ip. ² — Ixe cũğ ma ipiat'ajojoan kũyjobit'ũmayũ be — io'e ip. — Cedağ ma ipiat'ajojoan cebe ip — io'e ip. — Ipiat o'supi'ajoat ağokatkiyũxiat pe, soat ipi juayũ be ikêrêat o'ğujurũğrũğat puye—ikêrêat mujurũğrũğxi ma jewağuy mukêrêrêrenat puye dak — io'e ip. — Deus ipiat o'supi'ajoat cebe, jebuywatwat'ukayũ'ũm'ũm o'yaokaat puye — io'e ip.

³ Waram ġuto o'jewãwã ip ya'õberen.

— “Deus xipat cĩã,” i juy ace! — io'e ip ya'õberen. — Apên soat em kapiktiğ jediğeuhum iap puxim, soat em cuy ipiat'ajojom tak jeedop ip Babilônia ka watwat puximayũ — io'e ip.

⁴ — Imên cuy jeedop ip — i dak o'e 24 be aypapayũ—ya'õbuyxiayũ.

— “Deus xipat cĩã,” i juy ace — io'e ip ebadipdip itabêğayũ dak.

O'jêğ'aecõğcõğ ip Deus wap: — Ocecokcok cĩã ekay — i'e'em cebe. Jabikbikap ceje xik'iat wap o'jêğ'aecõğcõğ ip.

⁵ Deus abikbikap pewi o'ya'õajêm.

— “ ‘Deus xipat cĩã,’ i juy epe'e,” i õn e'em soat ixē buywatwat'ukayũ be, soat kaka dağayũ be dak — io'e Deus xeat. — “ ‘Deus xipat cĩã,’ i juy epe'e,” i õn e'em soat pe ibuyxim Deus kukayũ be—ya'õbuyxiayũ be, ya'õbuyxi'ũmayũ be dak — io'e.

⁶ Gebuje wara'at'a'õ oya'ĩjojo. Adeayũ e'awero buje iap'a'õ buxim o'ya'õnuy. Ti'acap'a'õ buxim tak o'ya'õnuy—ya'õboğ cĩãat'a'õ buxim. Konêkonêk'iat'a'õ buxim tak o'ya'õnuy ya'õpuruğ.

— Gasũ bit ocekukukat soat ipi juacat kukukan o'e — io'e ip. — Ixe acã Deusat ocexe — io'e ip. — Ixe soat podi ma ya'õbacaat — io'e ip. — Imênpuye: “Deus xipat cĩã,” i juy ace! — io'e ip. ⁷⁻⁸ Mêmê buxim oe'ũiat ġaxĩn ma jewebumũn — io'e ip. — Ixe wadip kuy o'jewemuxipan jewebumũn ãm ceweju — io'e ip. — Imênpuye wuyçokcoğ cĩã juy ajop — io'e ip. — Iwadip kuy jesay o'jat jewebumũnap esay—pağo iarixiğat muğêğê, isopsupat muğêğê, iwekoykey'ũmat muğêğê — io'e ip. — Imênpuye juy acewemucokcoğ! — io'e ip. (Iwadip pağo iarixiğat kuğ soat Deus ebekitkiyũ idipat muğêğê iape).

⁹ — Deus emunomuwayũ icokcok cĩã — io'e waram Deus ekawên tojtjt'ukat owebe. — Ixe juk o'tomuwã ip jekõn ãm mêmê buxim oe'ũiat ewebumũnap epeta be — io'e. — Icokcok cĩã ip iaptup cuy etupmubararak — io'e owebe. — Deus ma imên cuk omukũyjojo — io'e owebe Deus ekawên tojtjt'ukat.

¹⁰ Ixe be omukũyjo buje ocêğ'aecõğcõğ cewap soat podi ma a'õbuyxi ên i'e am cebe.

— Owap pit cuy ecêğ'aecõğcõğ ġu — io'e owebe. — Ebuxim ma õn tak Deus buywatwat'ukat, wuykitpitpiyũ buxim tak — io'e. — Jesus ekawên kay jĩãayũ buxim õn tak kawên icêmat kay jĩãayũ buxim — io'e owebe. — Deus wap acã juy ecêğ'aecõğcõğ “Soat podi ma a'õbuyxi ên” i'e am cebe — io'e owebe.

Jesus kawên icêmat muwênuwên oekukuku. Gasũ dak Deus ekawên muwênuwên'ukayũ icokcok cĩã iboap ekawên muwên ãm, kawên icêmat cexe ip puye.

¹¹ Gebuje kabi ikoce otobuxik. Cawaro ojojojo irucat. Cawaro akpi jejeat ojojojo irucat akpi jejeat. Ixe butet soat em ja'õ dağ jekuku'ukat i osunuy. Icêmat e'e'ukat i dak ibutet osunuy. Xepxepetet osunuy. Ixe cũğ ma ipiat'ajojoan kũyjobit'ũmayũ be. Cedağ ma nopagõğm jekay itakomaayũ eju. ¹² Ixe eta itasop o'sutanuy daxanabõê buxim. Ade ouro muğêğê kuğ osunuy ya dağ ika kukukat puxim. Ibutet ibararak osunuy topa'a

be. Ixe acã itaybit jebuten. Warara'acayũ bit itaybit ġu. ¹³ Iekabek kuġ osunuy. Toy kuġ osunuy iekabek soat taġ. Ixe butet Deus ekawẽn i osunuy. ¹⁴ Ixe nomuju oekuku ip sorarayũ kabi beayũ. Cavaroyũ akpi jeje ip oekuku ixeyũ dak—irucayũ akpi jeje. Cesay kuġ ip osodop irucat kuġ—iarixiġat muġeġġe kuġ—xipat cĩcãat kuġ. ¹⁵ Ibi bewi payao cẽmcẽm osunuy yoboġat, tũybibiati. Ixem payaom Deus a'õkay'ũmayũ a'õbacaap o'ġu'ũm. Ya'õpuruġ ixeyũ kukukan jeenuy—icaat kukat puxim. Soat podi ma ya'õbaca ixe. Kũyjobit'ũmayũ aokam jetakomaap mubapuk puje. Ixeyũ'ũm'ũm toy toy'ade je'e uva'a mucakcakcakap'a bewiati buxim. ¹⁶ Ixe butet ibararak opop jeekabek taġ jedao daġ tak. Ika kukukayũ kukukat i ibutet. Ya'õbuyxiayũ kukukat i dak ibutet. Xepxeputet osunuy.

¹⁷ Gebuje Deus ekawẽn tojtot'ukat ojojojo. Cũġ'i osunuy kaxiepiat eta be. Ya'õberen o'jewawã soat wasũyũ kay—umayũ kay—iġẽmat'o'o'ukayũ kay.

— Epesot cuy — io'e ya'õberen cebe ip, wasũyũ be. — Epeye'awero juy peta be—Deus emumuġu be—yoboġat pe — io'e cebe ip—iġẽmat'o'o'ukayũ be. ¹⁸ — Epesot cuy ika kukukayũ'ũm'ũm ẽn o am, sorarayũ kukukayũ'ũm'ũm ẽn o am tak, sorarayũ'ũm'ũm ẽn o am tak, cavaroyũ'ũm'ũm ẽn o am tak, cavaroyũ akpi jeje oekuku'iyũ'ũm'ũm ẽn o am tak — io'e cebe ip—wasũyũ be. — Epesot cuy soat'ũm'ũm ẽn o am—tei'ũm kapikpik'ukayũ'ũm'ũm ẽn o am, ja'õbi kapikpik'ukayũ'ũm'ũm ẽn o am tak; ya'õbuyxiayũ'ũm'ũm ẽn o am, yopĩcayũ'ũm'ũm ẽn o am tak — io'e cebe ip—wasũyũ be.

¹⁹ Ibocewi waram ġuto ipararu jĩjãat ojojojo. Ixe ipararu jĩjãat o'je'awero ika kukukayũ eju, ixeyũ a'õkayayũ eju dak. Kuy juk ip o'jewemu'awero nopagõġõ ãm cavaro irucat akpi jejeat eju, ixe a'õkayayũ eju dak. O'jenopagõġõm cĩcã ip. ²⁰ Cavaro akpi jejeat o'e jĩjã ipararu jĩjãat pe. O'taomũn. Jewexe Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat tak o'taomũn. Ipararu jĩjãat etabutpe wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuk'ukat o'taomũn. Jedopa'a daġ ipararu jĩjãat putet kukayũ o'ġuġuykukuku wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuġ puye. Ipararu jĩjãat pe “Èn xipat cĩcã” i te'e ma i'e'e'ukayũ o'ġuġuykukuku. Ipararu jĩjãat o'joxik daxaboġ pe, enxofre nõm sop pe. Jewexe Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat tak o'joxik ibo be. Itabẽġ ma ip o'joxik ibo be. ²¹ Cavaro irucat akpi jejeat ixik'ibiyũ a'õkayayũ dak o'yaoka. Payaom ip o'yaoka jebi bewi ijẽm'ibin. Wasũyũ o'subibu'u'un iẽn.

20

¹ Gebuje Deus ekawẽn tojtot'uk ojojojo wara'at. Kopkom o'e kabi kadiwi. Chaveboġ kuġ osunuy jebui be—ikũybioreġ cĩcãatkũy nomudip'upak kuġ. Correntebu kuġ tak osunuy ibupoxi jĩjãatpu kuġ. ² Ixe Deus ekawẽn tojtot'ukat seġemoxixi o'ġukirik—ibiõġbuk kẽrẽayũ kukukat o'ġukirik. Satanás i ibutet. Ixe o'ġukirik ade koato tũy ãm—1000 be koato tũy ãm. ³ Imukirik puje o'joxik ikũybioreġ cĩcãatkũy be. Chavem tak o'sukũynomudip. O'sukũymuymũġmũġ tak ijẽmap puxim waram soat ka daġayũ muġuykukukuap puxim. Jeejẽm ġu 1000 be koato dak. 1000 be koato kap puje bit waram ixe ġujẽm darem ma tũy ãm.

⁴ Gebuje yabikbikapyũ ojojojo idip cĩcãayũ. Ixeyũ jeje kaxikxik'iyũ dak ojojojo. Deus ja'õbacaap o'ġũm cebe ip.

— Apẽn ipi juayũ juk adi oekuku ip iaptei juy epeteida wa'õbi — io'e Deus cebe ip. — Xipacat cuy epeġũm cedaġ ma jekuku'ukayũ be, — io'e. — Ipiat pit cuy epesupi'ajoat warẽmtaġ jekuku'ukayũ be — io'e Deus.

Jesus kay jĩjã osodop iayũ'ũm'ũm piõġbuk tak ojojojo. Kuy juk itakomaayũ ixeyũ'ũm'ũm o'yaoka. O'ya'uk'uk ip Jesus ekawẽn muwẽnuwẽn osodop puye—kawẽn icẽmat muwẽnuwẽn osodop puye—Deus ekawẽn muwẽnuwẽn osodop puye. Ipararu jĩjãat wap tak o'jẽġ'aecõġcõġ ġu ip—pũġ em tak ka'ũma. Ixe buximat wap tak o'jẽġ'aecõġcõġ ġu ip. Ibutet tak o'subutetmubararakat ġu jedopa'a be, jebũnũ'a be dak ka'ũma. Waram ip o'jetait. Soat em itait jeedop ip Cristo xe. Ixe eju dak adeayũ kukukayũm jeedop ip 100 koato bun. ⁵ Imẽn Deus Jesus kay jĩjã osodop

iaiyũ'ũm'ũm ġutait waram. Warara'acayũ'ũm'ũm pit waram ġutait 1000 koato kap puje acã—kũyjobit'ũmayũ'ũm'ũm. ⁶ Icocok jeedop ip Deus emumutaityũ—koam o'ġutait'iaiyũ. Xipat cĩcãat kuġ ip jeedop—Deus xewiat kuġ. Waram kũyjobit'ũmayũ e'ũ buje, ixeyũ bit je'ũ ġu. Deus buywatwat'ukayũm ip jeedop paĩ buxim—Cristo buywatwat'ukayũm tak. Cristo eju adeayũ kukukayũm ip jeedop 1000 koato bun.

⁷ 1000 koato kap puje Deus Satnaás ġujẽmat daomũnmũnap'a bewi—ikũybioreġ cĩcãatkũy bewi. ⁸ Ixe Satanás jeeju soat ka daġayũ muġuykukukum. Gogue a'õkayayũ ġuġuykukuku. Magogue a'õkayayũ dak ġuġuykukuku. Soat ka watwat ġu'awero. Nopaġõġõ ãm Deus a'õkayayũ eju ip ġu'awero. Tak ġu ma jeedop ip. Ka'oririt co'iãn ip jeedop adeap kuġ. Imuwẽġũn pa'ore ma ip jeedop ade jĩã buye. ⁹ Jepõġpõġ ip soat ka daġ Satanás a'õkayayũ. Deus ebekitkiyũ ip yakodip yaokaap ojuy. Deus xe ikakukpinatka dak ip ikaakodip ika watwat aokaap ojuy. Imẽnpit daxa jeekop kabi kadiwi yaoka ojuyayũ mupik am. Soat ixeyũ ġu'ũm Satanás a'õkayayũ. ¹⁰ Deus ibiõġbuk kẽrẽayũ kukukat joxik daxaboġ pe—iodi jo'iat pe—enxofre nõm sop pe. Adeayũ muġuykukuku'uk osunuyiat joxik ibo be. Kuy bima juk ipararu jĩãat o'joxik ibo be, jewexe Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat tak. Ipiat'ajojom cĩcã ip jeedop ibo be. Kabia bun ipiat'ajojom ip jeedop, ixima bun tak. Soat em ma ipiat'ajojom ip jeedop. Ipiat'ajojoap i'ũm ġu cebe ip.

¹¹ Gebuje yabikbikap ojojojo idip cĩcãat, yoboġat, irucat. Ixe jeje xik'iat tak ojojojo. Ipi o'jenapõn itabixewi, kabi dak. Ijojom ġu ip osodop ġebuje bit. ¹² Oe'ũ'ũ'iaiyũ ojojojo ġebuje—yoboġayũ'ũm'ũm, ka'ũmaayũ'ũm'ũm tak. Kacũġcũġ'i ip osodop yabikbikap wap. Deus jebubutupyũ o'tupmupaya livrodupyũ. Wara'atup o'tupmupaya ġebuje. Soat em itait jeedop ip Deus xe iayũ butet kukatup o'tupmupaya. Apẽn ijodi bima juk adi oekuku ip iap ibararak osunuy ibodup pe. Deus o'teida soat pe oe'ũ'ũ'iaiyũ be apẽn ijodi bima juk adi oekuku ip iapteim. Xipacat o'ġũm cedaġ ma oekuku'iaiyũ be. Ipiat pit o'supi'ajoat ikẽrẽm oekuku'iaiyũ be. ¹³ Kuy juk tiyuati be oakõm'iaiyũ'ũmm'ũm tak o'jebapuk kabi beat wap—yabikbikap ceje xik'iat wap. Kuy juk ipi be o'jokot ip'iaiyũ'ũm'ũm tak o'jebapuk cewap—kuy juk ipiat'ajojoap pe o'joxik ip iayũ'ũm'ũm tak. Xipacat o'ġũm cedaġ ma oekuku'iaiyũ be. Ipiat pit o'supi'ajoat ikẽrẽm oekuku'iaiyũ be. ¹⁴ Deus wuymuy'ũ'ũap o'joxik daxaboġ pe—iodi jo'iat pe. Ce'ũ'ũayũ dak o'joxik ibo be. Daxaboġ pe ixeyũ xikap xepxep em wuye'ũap co'i. ¹⁵ Soat em itait jeedop ip Deus xe iaptup pe ibutet pararak'ũmayũ bit o'joxik daxaboġ pe—iodi jo'iat pe.

21

¹ Gebuje kabi iisuat ojojojo, ipi iisuat tak. Kuyat kuy o'jepa'ũm—kabi, ipi dak. Tiyuati dak o'jediepa'ũm. ² Ikaisuatka dak osukajojo—Jerusalém ka. Õn, João, osukajojo. Kakopkom o'e kabi kadiwi—Deus xewi. Ikadip cĩcã o'sukadop apẽn ayacat jewemudipudim jewebumũn ãm iap co'i. ³ Yabikbikap cejeat o'jekawẽn ya'õberen.

— Gasũ bit Deus jemumuġẽġẽyũ xe jeenuy — io'e. — Cebekitkiyũm je'e ip — io'e. — Deus tak ixeyũ xe jeenuy soat em — io'e. — “Ekay acã ocetabut ãn acã Deusat puye,” i je'e ip cebe — io'e. ⁴ — Itadisup ip itõnap etadi. Ka'ũmġu je'e wuye'ũ'ũap — io'e. — Wuyġuycũġap tak ka'ũmġu je'e. Wuytõnap tak ka'ũmġu je'e. Ipiat'ajojoap tak ka'ũmġu je'e wuywebe — io'e. — Kuyatokok pit oi'ũm kuy — io'e.

⁵ — Gasũ bit õn soat oġuisun — io'e yabikbikap cejeat. — Apẽn cuk adi eya'ĩjojoiaptup cuy etupmubararak iboap ekawẽn icẽmãn puye — io'e owebe. — Soat je'bapuk iboap ekawẽn taġ. Imẽnpuye cũġ ma eywebe eyetabut am iboap ekawẽn kay — io'e owebe. ⁶ — Soat kuy oġuġẽ — io'e. — Soat ka'ũm pima õn kuy kake. Soat i'ũm puje dak õn pit kake — io'e. — Ka'ũma kake bimaat õn. Soat'ũm pimaat tak õn ma — io'e owebe. — Tideihem ġu idibi otiũm ibipurukayũ be—wuymutaicinapti'a bewiati — io'e. ⁷ — Xipat cĩcãat oġũm wa'õkay jĩãayũ be — io'e. — Õn acã Deusat oġuy cexe ip. Okpotpoyũm ip jeedop — io'e. ⁸ —

Wa'õ kay'ũmayũ kũyjobit'ũmayũ bit daxaboğ pe ip jeedop iodi jo'iat pe—ikêrêat muğêğêap epere'ũmayũ—jetabucap o'jepere'iyũ dak, kawên icêmat muwarururun'ukayũ dak, warara'acat aokaka'ukayũ dak, aoyũxiayũ dak, ibukaypacayũ dak, deusbaroyũ kay itabucayũ dak, dapxiyũ dak — io'e. — Daxaboğ pe ip jeedop soat em—enxofre nôm sop pe — io'e. — Deus pe ixeyũ xik puje ibo be waram je'ũ'ũap je'e cebe ip — io'e.

⁹ Gebuje wara'at oajêm okay Deus ekawên tojtjt'ukayũ'in—7 beayũ'in—bacia'a jo'iat kukayũ'in—warêmtaksuğat kukayũ'in—ãmãm o'joxik iat kukayũ'in.

— Ejot — io'e owebe. — Iwadip oğubapuk ewebe—mêmê buxim oe'ũiat eju jewebumũnat — io'e.

¹⁰ Waram ġuto Deus biõğbuk wağuyda. Deus ekawên tojtjt'ukat odujuu co'a jeje—um cîcâat'a jeje. Jerusalém ka o'sukamubapuk owebe—ikaisuatka—soat tağ ikaisuatka—Deus xewi ikakop'ibitka.

¹¹ — Deus soat podi ma ja'õbacaap kuğ — i'e'em ibo ka jojo'ukayũ. Ikasopsup o'sukadop Deus dipap kuğ.

Ikasopsup o'sukadop wita'it'it'a buxim—yadeiboğ cîcâat'a buxim—jaspe'a buxim. Ikaxiriruk tak o'sukadop cristal'a buxim. ¹² Korara osodop ika akokoreren—yoboğat—um cîcâat. 12 be osodop ip korara exĩntabi. 12 beayũ iğo exĩntabi wiwi'ukayũ osodop—Deus ekawên tojtjt'ukayũ. Israel ipotpoyũ butet ibararak osodop xĩntabi be 12 beayũ butet. ¹³ Ebpũğ osodop ip pũğ kadi xĩntabi. Ebpũğ osodop ip kaxi jẽmap kadi. Kaxi'at'acat kadi dak ebpũğ. Kaxi'at'acap joreğat kadi dak ebpũğ ma. Kaxijẽmap joreğat kadi dak ebpũğ ma. ¹⁴ Ibo ka ekorara o'ğugê ip 12 beat'a jeje wita'a jeje. Ibo'a be mêmê buxim oe'ũiat emumujuyũ butet ibararak osodop—12 beayũ butet.

¹⁵ Deus ekawên tojtjt'ukat imuweğũğũnap'ip kuğ osunuy jebui be—oweju kuy o'jekawêniat. Ouro muğêğê'ip kuğ osunuy. Ibo'ip kuğ osunuy ika muweğũn âm, ika exĩntabi muweğũn âm tak, cekorara muweğũn âm tak. ¹⁶ Ibo ka soat kadi jeweka'abiweğũğũn o'sukadop. Ixe'im Deus ekawên tojtjt'ukat o'sukamuweğũn. Pũğ kadi 2,200 quilometro o'sukadop. Ika'a bicũğkadi ika'a'õxakadiwi dak ibuğũn ma o'sukadop. ¹⁷ Korara dak o'ğuweğũn. 64 metro yabijodekadi osunuy. Ixe'im o'ğuweğũn. Pebũrũ metro osunuy iap o'ğuwên owebe Deus ekawên tojtjt'ukat. ¹⁸⁻²⁰ Ibo ka soat tağ ikaisu o'sukadop. Ouro muğêğêka o'sukadop—iwekoykey'ũmat muğêğêka. Ikaxiriruk o'sukadop vidro buxim. Ixe ekorara jaspe'a muğêğê osunuy. Korara o'jomuymuy ip wita'a dağ—12 beat'a dağ. Iğo'a dağ yadeiboğ cîcâat'a o'yamuymuy ip ya'ĩcat'a yamudim am. Koam jaspe'a o'yamuy ip. Jaspe'a nomuju safira'a o'yamuy ip. Safira'a nomuju ágata'a o'yamuy ip. Ágata'a nomuju esmeralda'a o'yamuy ip. Esmeralda'a nomuju sardônio'a o'yamuy ip. Sardônio'a nomuju sárdio'a o'yamuy ip. Sárdio'a nomuju cristólito'a o'yamuy ip. Crisólito'a nomuju berilo'a o'yamuy ip. Berilo'a nomuju topázio'a o'yamuy ip. Topázio'a nomuju crisópraso'a o'yamuy ip. Crisópraso'a nomuju jacinto'a o'yamuy ip. Jacinto'a nomuju amestista'a o'yamuy ip. Ibũrũ'a ip o'yamuy ya'ĩcat'a 12 beat'a. Idip cîcâ korara osodop yamuy buje. ²¹ Xĩntabi pérola'a muğêğê osodop 12 be. Pũğpũğpũğ xĩntabi pũğ'a ma imuweğũğũn osunuy pérola'a ma. Ika ukpibu ouro muğêğê osunuy—iağuat. Ixiriruk osunuy vidro buxim.

²² Deus eju kawênwênap'a dobuxik ġu ibo ka be, wuykukukat Deus ibo ka be nuynuy buye. Ixe soat podi ma ja'õbaca. Mêmê buxim oe'ũiat tak iğo ka be nuynuy. Imênpuye ya'ũmğũ Deus eju kawênwênap'a. ²³ Kaxi ġu iğo ka mukabiaham. Kaxiaat tak ka'ũma. Deus jedipam ma ikamukabiaham, mêmê dak. Lâmpada'a bodi ma idip Deus dipap, mêmê dipap tak. ²⁴ Jekukum ip je'e ibo kabia dağ soat ka dağayũ. Ibo ka ekabia soat ipi juayũ ġukabia.

— Deus ocebodi ma ya'õbuyxiat—mēmē buxim oe'üiat tak — i je'e ip ijodi bima ya'õbuyxi osodop'iyũ. — Deus ocebodi ma ya'õbacaat mēmē buxim oe'üiat tak — i je'e ip ijodi bima ya'õca osodop'iyũ.

²⁵ Kabia bun ibo ka exĩntabi ikoce. Soat em ma ikoce. Nomudip ġu ma ip, kabiok ġu buye. Soat em kabia. ²⁶ Ja'õbuyxiap ip idojot ibo ka be soat ka watwat.

— Ĕn ocebodi ma a'õbuyxi, mēmē buxim oe'üiat tak — i je'e ip Deus pe. — Ĕn ocebodi ma a'õbacaat — i dak je'e ip cebe.

Soat jebubut ip idojot teiboġat. Soat je'ġũm ip Deus pe, mēmē buxim oe'üiat pe dak.

²⁷ Soat taġ iisu'ũmat pit jeõm ġu ibo ka be. Wuysũsũġat muġẽġẽ'ukat tak ka'ũma ma. Napapa'ukat tak ka'ũma ma. Mēmē buxim oe'üiat pubutup pe ibutet pararakayũ acã jeõm—soat em itait jeedop ip Deus xe iatup pe ibutet pararakayũ acã.

22

¹ Wuymutaicinapti dak o'timubapuk owebe Deus ekawẽn tojotjot'ukat. Tixiriruk o'tinuy cristal buxim. Deus abikbikap pewi dijẽmjẽm, mēmē buxim oe'üiat abikbikap pewi dak. ² Ixedi jediekukum ika ukpibu daġ. Wuymutaicinap'ip opop tiwãbu daġ, jodiwinãbudaku. 12 em pũġ koato be ya'a'e nuynuy. Soat kaxi ya'a'e nuynuy. Iboyũdup soat ka daġayũ mu'ada'adaaptup. ³ Deus xe ikẽrẽat pit opop ġu ibo ka be—pũġ tak ka'ũma.

Deus abikbikap jeedop ibo ka be, mēmē buxim oe'üiat abikbikap tak. Cebeam kapikpik'ukayũ soat em je'e cebe: — Ĕn soat podi ma xipat — i.

⁴ Mēmē buxim oe'üiat topajo ip. Ixe butet je'e ibararak topa'a be ip. ⁵ Kabiok ġu je'e ibo ka be. Lamparina'a kuġ ġu dak jeedop ip ibo ka watwat. Kaxie dak ka'ũma ma. Wuykukukat Deus ma ibo ka watwat mukabiaha'ukan jeenuy. Ixe eju adeayũ kukukayũm jeedop ip soat em.

⁶⁻⁷ Gebuje Deus ekawẽn tojotjot'ukat o'jekawẽn oweju.

— “Gaxĩn ma ġuto waram oajẽm,” i'e'em Jesus — io'e owebe. — Iboap ekawẽn pit icẽmãn — io'e. — Xipat ewebe etabut am iboap ekawẽn kay — io'e. — Deus jekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ mutaybitbin apẽn ġuyjom je'bapuk iam — io'e owebe. — Ixe juk jekawẽn tojotjot'ukat o'ġudot emutaybit am apẽn ġaxĩn ma je'bapuk iam — io'e. — Icocok jeedop ip iju dup peat ekawẽn kay kũyjobicayũ dak — io'e.

⁸ Ōn João. Ōn ma juk soat iboap ojojajo. Soat iboap oya'ĩjojo. Soat co epere buje, ocẽġ'aecõġcõġ pin cuk Deus ekawẽn tojotjot'ukat wap—soat cuk adi iboap o'ġubapuk owebe iat wap. “Ĕn xipat cĩcã” i'e am cebe ocẽġ'aecõġcõġ.

⁹ — Owap pit cuy ecẽġ'aecõġcõġ ġu! — i bit o'e owebe. — Ōn tak ebure ma, wuykitpitpiyũ bure dak — io'e. — Deus ekawẽn muwẽnuwẽn õn eybuxim — io'e. — Pũġ taġ ma wuyju kũyjobit ijudup peat ekawẽn kay — io'e owebe. — Deus wap acã ecẽġ'aecõġcõġ “Ĕn xipat cĩcã” i'e am cebe — io'e. ¹⁰ — Gaxĩn ma soat je'bapuk ijudup peat ekawẽn taġ ma — io'e. — Imẽnpuye ebu'um ġu juy eġuy apẽn ġuyjom je'bapuk iap muwẽn ãm itaybit'ũmayũ be — io'e. ¹¹ — Apẽn ip jekukum ġasũ iap puxim jeeku ip ipi juayũ. Ikẽrẽat mujurũġrũġ ma jeedop ip ikẽrẽat mujurũġrũġ'ukayũ. Ikẽrẽat kay acã jeedop ip ġebum ikẽrẽat kay ġebumayũ. Xipacat muġẽġẽm pit jeedop ip xipacat muġẽġẽ'ukayũ. Soat taġ iisu jeedop ip soat taġ iisuayũ — io'e owebe.

¹² — “Eya'õpicũġcũġ cuy epesop,” i'e'em Jesus. “Gaxĩn ma ġuto oajẽm,” i'e'em. “Wetaybit cĩcã eyekukuan,” i'e'em. “Apẽn ipi daġ pima juk adi oekuku ip iaptei õn ma oteida soat pe ipi juayũ be,” i'e'em Jesus. “Xipacat oġũm xipacayũ be,” i'e'em. “Ipiat pit osupi'ajoat xipat'ũmayũ be,” i'e'em Jesus — io'e owebe. ¹³ — Soat ka'ũm pima õn kuy kake. Soat i'ũm puje dak õn pit kake,” i'e'em Jesus — io'e. — Ka'ũma kake bimaat õn. Soat'ũm pimaat tak õn ma. Koapat õn. Kanomũmat tak õn ma,” i'e'em Jesus — io'e.

¹⁴ Icocok jeedop ip jesay iwuywuyat kukayũ—iisuat kukayũ.

— Eyesay iisuat pima, “Eymutaicinap'a epeya'o juy. Ya'o pi ġu eywebe,” i je'e Deus eywebe. “Epeõm cuy okay ikaboġatka exĩntabi daġwi,” i je'e eywebe. ¹⁵ Wũy ma ikaboġatka wi jeedop ip ikẽrẽat muġẽġẽap epere'ũmayũ bit, ibukaypacayũ dak, ikẽrẽat muġẽġẽ'ukayũ dak, wara'acat o'yaoka'ibiyũ dak, deusbaroyũ kay itabucayũ dak, napapa'ukayũ dak, warara'acat muġuykukuku'ukayũ dak — io'e.

¹⁶ — Jesus õn — i'e'em. — Õn cuk wekawẽn tojotjot'ukat oġudot eyrukũyjo am apẽn ġuyjom je'bapuk iam — i'e'em. — Okay itabucayũ mukũyjo am oġudot — i'e'em. — Ipi kukat Davi naxeġebit õn — i'e'em. — Kasopta buxim õn—tasopata buxim—kabiada buxim — i'e'em Jesus.

¹⁷ — Ejot cuy! — i'e'em Deus biõġbuk, iwadip tak.

— Ejot cuy! — i juy je'e ip ijop ekawẽntup coco'ukayũ dak.

Ibipurukat cuy jeedot. Tikõn pinayũ wuymutaicinapti idikõn. Tidei'ũma idikõn ip.

¹⁸ João õn. Ijoptup ekawẽn coco'ukayũ oyawẽ ġasũ. Kaypatpan ġu õn e'em. Icẽmãn õn e'em. Apẽn Deus warẽmtaksuġpi supi'ajoat kũyjobit'ũmayũ be iap ibararak opop ijudup pe.

— Eyabewiat ekawẽn iboap ekawẽn muacokcoġ pima, Deus imẽn ma ipiat supi'ajoat eywebe — i õn e'em eywebe.

¹⁹ Ijudup ekawẽn'in imuwẽn pu'u bima bit ya'opi je'e eywebe wuymutaicinap'a. Epeõm ġu ikaisuatka be—Deus ka be. Apẽn ibo ka ikadip cĩcã iap ibararak opop ijudup pe.

²⁰ — Gaxĩn ma ġuto oajẽm waram — i'e'em soat iboap o'ġuwẽniat. — Oajẽm ma — i'e'em ixẽ—Jesus e'em.

— Imẽn cuy jajẽm — i õn tak e'em.

— Ejot cuy! — i õn e'em wuykukukat Jesus pe.

²¹ — Jesus, xipan cuy soat ebekitkiyũ ejukuk — i õn e'em wuykukukat Jesus pe.

Ibũrũ ma.